

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI ZİYARET RAPORLARI 2021

TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**ULUSAL ÖNLEME
MEKANİZMASI**
ZİYARET RAPORLARI
2021

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI ZİYARET RAPORLARI

Adres: Yüksel Cad. No: 23, 06650 Kızılay/ANKARA
Tel.: +90 312 422 78 00 • Faks: +90 312 422 78 99
www.tihek.gov.tr • tihek@tihek.gov.tr

Hazırlayanlar
Mehmet Alp DİDİNMEZ
Ezgi YANTIRI
Melisa Pınar AYDIN
Mücahit Enes ÇÖZME
Tarık VURAL

Yapım
TAYFUN MEDYA
ORGANİZASYON TANITIM REK. MAT. YAY. BİLG. LTD. ŞTİ.
Adres: Yukarı Öveçler Mah. 1238 Cad. No: 9/5 Çankaya / ANKARA
Tel: 0312 285 14 10 • Faks: 0312 285 14 12
web: www.tayfunmedya.com.tr

© Raporla yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır,
kaynak gösterilmeden hiçbir ortamda alıntı yapılamaz.

YÖNETİCİ SUNUŞU

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere 20.04.2016 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Kanun ile kurulmuştur.

Ulusal önleme mekanizması (UÖM), Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) çerçevesinde işkenceyi ve kötü muameleyi önlemek üzere kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları yerleri düzenli olarak ziyaret eden bağımsız bir kurumdur. Türkiye OPCAT'i 2005 yılında imzalamış, Protokol 2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiş ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanmıştır. 2016 yılında 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (İ) bendi uyarınca TİHEK, UÖM olarak belirlenmiştir.

OPCAT'e göre, alıkonulma yerleri, bir kamusal makamca verilen bir emir üzerine veya bu kamusal makamın tahrikiyle ya da rızası yahut onayı ile özgürlüklerinden yoksun bırakılmış ya da bırakılabilecek olan kişilerin alıkonuldukları yerlerdir. Bu yerler genel olarak;

- Cezaevleri,
- Nezarethaneler,
- Akıl ve ruh sağlığı hastaneleri,
- Geri gönderme merkezleri,
- Havalimanlarının transit geçiş alanları,
- Gözaltı araçları,
- Adliyelerin mahpuslara ayrılan bekleme yerleridir.

UÖM'lerin yalnızca özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin tutulduğu yerleri değil, özel ihtiyaç sahibi ve hassas durumda bulunan kişilerin koruma altına alındığı yerleri de ziyaret edebileceği kabul edilmektedir. Bu yerler, aşağıda sayılanlarla sınırlı olmamakla birlikte, genel olarak;

- Engelli bakım merkezleri,
- Huzurevleri ile yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri,
- Çocuk evleri ve çocuk destek merkezleri,
- Geçici barınma merkezleri,
- Sığınma evleridir.

UÖM olarak TİHEK, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da devletin koruması altına alınan kişilerin bulunduğu, alıkonulma mekânlarına haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmektedir. Ayrıca TİHEK ilgili ulusal ve uluslararası mevzuat dâhilinde işkence ve kötü muamele ile mücadele etmekte, resen veya başvuru üzerine iddiaları incelemekte, araştırmakta, karara bağlamakta ve bunların sonuçlarını takip etmektedir.

UÖM kapsamında gerçekleştirilen ziyaretler sonrasında Kurum tarafından ziyaret raporları hazırlanmaktadır. Ziyaret raporlarında, alıkonulma merkezlerine ilişkin gözlem, tespit ve değerlendirmelere yer verilmekte, bunlar neticesinde de ilgili kurum ve kuruluşlara tavsiyelerde bulunmaktadır.

UÖM kapsamında yapılacak ziyaretler, Kurumun karar organı olan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu tarafından yıllık olarak karara bağlanmaktadır. 2021 yılı içerisinde toplamda 53 adet alıkonulma/koruma altına alınma mekânına ziyaret yapılması kararlaştırılmıştır. Her ne kadar sene başında 53 ziyaret planlanmış olsa da gelen başvurular ve basında çıkan haberler göz önünde bulundurularak alınan kararlar ile 2021 yılında gerçekleşen ziyaret sayısı 56 olmuştur. Toplam 23 ili kapsayan ziyaretlerin tamamı habersiz olarak gerçekleştirilmiştir.

Ziyaretlere ilişkin raporlar ilgili kurum ve kuruluşlara iletilmekte ve Kurul tarafından uygun görülmesi halinde kişisel verilerin gizliliği ilkesine bağlı kalarak kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Kurul tarafından açıklanmasına karar verilen ziyaret raporları Kurumumuzun internet sayfasında yayınlanmaktadır.

UÖM görevi kapsamında 2021 yılı içerisinde düzenlenen ziyaretlerin raporları bu kitapta derlenmiştir. Kitap içerisinde; 26 Ceza İnfaz Kurumu, 9 Nezarethane, 6 Bakım Merkezi, 5 Geri Gönderme Merkezi, 2 Çocuk Evleri Sitesi, 3 Huzurevi, Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, 2 Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, 1 Geçici Barınma Merkezi ve 1 Transit Geçiş Alanı raporu olmak üzere toplam 55 rapor bulunmaktadır.¹ Kitapta yer alan raporlar, alıkonulma merkezlerinin türlerine göre tasnif edilmiş ve rapor numaralarına göre sıralanmıştır.

¹ Eskişehir Şehir Hastanesi Mahkum Kabul Birimi ziyareti resen inceleme kapsamında münferit bir vakayı incelemek amacıyla gerçekleştirildiği için ziyaret sonunda rapor yerine karar yazılmıştır.

Ülkemizi ve tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi tedbirleri nedeniyle 2021 yılının ilk 3 ayı UÖM ziyareti gerçekleştirilememiştir. Salgının kontrol altına alınarak normalleşme sürecine geçilmesiyle birlikte ziyaretlere başlanmıştır. Dolayısıyla ziyaretlerin büyük bir kısmı yılın ikinci yarısında gerçekleştirilmiştir. Yıllık ziyaret planını tamamlamak ve planın dışında ilave ziyaretler yapmak için Kurum çalışanlarımız büyük bir özveri göstermiştir. Bu vesileyle, ziyaretlere katılım gösteren Kurum çalışanlarımıza ve Kurum dışından katılım sağlayarak destek veren ve değerli katkılarını sunan tüm paydaşlarımıza teşekkürlerimi sunar, alıkonulma merkezlerine ilişkin tespit ve tavsiyeleri içeren raporlardan oluşan kitabın yararlı olmasını temenni ederim.

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	5
--------------------	----------

2021 YILINDA NEZARETHANELERE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER.....	11
--	-----------

GÖLBAŞI İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU (2021/11).....	12
ANTALYA İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ TERÖRLE MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANESİ ZİYARETİ RAPORU (2021/13).....	24
KARS İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU (2022/06).....	30
DİYARBAKIR İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU (2022/08).....	38
AĞRI İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU (2022/13).....	50
MARDİN İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU (2022/20).....	65
EDİRNE İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU (2022/29).....	79
ARTVİN İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARET RAPORU (2022/31).....	90
BOLU İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU (2022/43).....	102

2021 YILINDA CEZA İNFAZ KURUMLARINA GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER.....	117
---	------------

SİNCAN KADIN KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2021/12).....	118
BATMAN M TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2021/14).....	146
KIRIKKALE F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2021/15).....	161
SİNCAN 1 NOLU F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2021/16).....	176
DOĞUBAYAZIT T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/03).....	190
BAYBURT M TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/05).....	209
KIRŞEHİR AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/09).....	224
DİYARBAKIR E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/10).....	238
PATNOS L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/11).....	254
ÇANAKKALE E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/12).....	266
KAHRAMANMARAŞ E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/14).....	278

SİLİVRİ 1 NOLU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/15).....	295
ANTALYA L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/16).....	309
DİYARBAKIR D TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/17).....	332
MARDİN E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/19).....	353
SİLİVRİ AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/21)	372
SİLİVRİ 3 NOLU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/22).....	403
KARS T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/25)	422
ADANA F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/30).....	436
TEKİRDAĞ 1 NOLU T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/34).....	455
KAHRAMANMARAŞ TÜRKOĞLU 1 NOLU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/37).....	470
MENEMEN R TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU TAKİP ZİYARETİ RAPORU (2022/38)	483
BİTLİS E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/39).....	509
ARTVİN KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/40)	527
EDİRNE F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/52).....	540
KIRIKKALE KESKİN T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/54).....	565
2021 YILINDA GEÇİCİ BARINMA MERKEZİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARET	581
KAHRAMANMARAŞ GEÇİCİ BARINMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2022/32).....	582
2021 YILINDA GERİ GÖNDERME MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER	600
AĞRI GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2021/17).....	601
KOCAELİ GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2022/02).....	623
ÇANAKKALE AYVACIK GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2022/04).....	639
KAYSERİ GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2022/07).....	654
ANTALYA GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2022/23).....	669
2021 YILINDA TRANSİT GEÇİŞ MERKEZİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARET	685

İÇİNDEKİLER

İZMİR ADNAN MENDERES HAVALİMANI TRANSİT ALAN ZİYARET RAPORU (2022/01).....	686
2021 YILINDA BAKIM MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER	694
BATMAN ÖZEL YENİHAYAT BAKIM MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2021/10).....	695
ÇANAKKALE ÖZEL BAKIM MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2021/18).....	704
KAYSERİ ÖZEL İHTİSAS ENGELLİ BAKIM MERKEZİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU (2021/19)	718
KIRŞEHİR ENGELSİZ YAŞAM, BAKIM, REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2022/24).....	732
ADANA ATAKÖŞKÜ ÖZEL BAKIM MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2022/42)	746
BOLU SEMİHA ŞAKİR SARIGÖL ENGELSİZ YAŞAM BAKIM, REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2022/45).....	758
2021 YILINDA ÇOCUK EVLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER	771
İZMİR KARŞIYAKA ÇOCUK EVLERİ SİTESİ MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU (2022/18)	772
BİTLİS ÇOCUK EVLERİ SİTESİ MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU (2022/36)	789
2021 YILINDA HUZUREVLERİ, YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER	800
ANTALYA FETHİ BAYÇIN HUZUREVİ ZİYARETİ RAPORU (2022/27)	801
BAYBURT MEMNUNE EVSEN YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2022/28).....	812
ELMADAĞ HUZUREVİ YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2022/33).....	825
2021 YILINDA RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HASTANELERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER.	837
ADANA DR. EKREM TOK RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HASTANESİ ZİYARETİ RAPORU (2022/35).....	838
BOLU İZZET BAYSAL RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HASTANESİ ZİYARETİ RAPORU (2022/51).....	865

2021 YILINDA NEZARETHANELERE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

1. GÖLBAŞI İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARET RAPORU (2021/11)
2. ANTALYA İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ TERÖRLE MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANESİ ZİYARET RAPORU (2021/13)
3. KARS İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU (2022/06)
4. DİYARBAKIR İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU (2022/08)
5. AĞRI İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU (2022/13)
6. MARDİN İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU (2022/20)
7. EDİRNE İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU (2022/29)
8. ARTVİN İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARET RAPORU (2022/31)
9. BOLU İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU (2022/43)

GÖLBAŞI
İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU
(2021/11)

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
PVSK	Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda (CMK) yer almaktadır. CMK'nın 99'uncu maddesinde ise *"gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözümlü işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözümlüne alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözümlüne alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 4'üncü maddesine göre nezarethane; *"şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirme görevini haiz olduğu ifade edilmiştir, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır. Bu bağlamda Ankara İl Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı Gölbaşı İlçe Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerine Kurum tarafından 05.03.2021 tarihinde **habersiz** ziyaret gerçekleştirilmiştir.
7. Ziyaret heyetinde ... yer almıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09/02/2021 tarihli 147 numaralı toplantısında alınan karar ve 04/03/2021 tarihli TİHEK Başkanlık oluru üzerine Gölbaşı İlçe Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerine 05/03/2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.
9. Gölbaşı İlçe Emniyet Müdürlüğü bünyesinde Osman Tan Polis Merkezi Amirliği ile İncek Hayati Tokgöz Polis Merkezi Amirliğinde nezarethaneler bulunmaktadır. Müdürlük bünyesindeki nezarethanelerin ziyareti esnasında 2 özgürlüğünden mahrum bırakılan ile görüşülmüştür.

B. NEZARETHANELERDE YAPILAN İNCELEMELER

B.1. Osman Tan Polis Merkezi Amirliği

10. Osman Tan Polis Merkezi Amirliğinde 2 adet nezarethane bulunmaktadır. Nezarethaneler binanın bodrum katında olup biri kadın, diğeri erkekler için ayrılmış durumdadır. Nezarethanelerden büyük olanı 16 metrekare (4x4), yerle tavan arası 2.80 metredir. Küçük olanı ise 7.70 metrekare (2x3.85), yerle tavan arası 2.80 metredir.
11. Fazla sayıda tutulan olması durumunda yine Gölbaşı İlçe Emniyet Müdürlüğüne bağlı olan İncek Hayati Tokgöz Polis Merkezi Amirliğinde bulunan nezarethanelerden yararlanılmaktadır. İncek Hayati Tokgöz Polis Merkezi Amirliği de ziyaret tarihinde heyetçe ziyaret edilmiş ve gerekli incelemelerde bulunulmuştur.
12. Nezarethane girişinde onaylanmış nezarethane talimatının asılı olduğu, nezarethanelerde ise sanık hakları formu veya başkaca broşür, kitapçık gibi materyallerin bulunmadığı görülmüştür. Yapılan görüşmede bilgilendirmenin Sanık Hakları Formu ile sağlandığı belirtilmiştir.
13. Yabancı uyruklu vatandaşlara tercüman tahsis edilmektedir. Kolluk birimince suç isnadı ile ilgili yabancı vatandaşlara anlayacakları dilde haklarını gösteren formların düzenlendiği anlaşılmış olup, konu ile ilgili daha önce düzenlenen örnek belgeler tarafımıza iletilmiştir.
14. Nezarethane kapıları demir malzemeden imal edilmiştir, zemin ise beton üzerine Marley kaplamadır. Koridor zemini fayanstır. Duvarların delinme ve benzeri girişimlere dayanıklı ve sağlam olduğu, zemin ve duvar renklerinin rahatsız edici renklerden olmadığı, nezarethane içerisinde kalorifer veya askılı tesisat borularının olmadığı görülmüştür. Nezarethanede mevcut tutulan sayısından daha fazla sayıda battaniyenin bulunduğu, battaniyelerin eski olduğu ve temiz bir görüntüye sahip olmadığı; yastık bulunmadığı görülmüştür. Görevlilerce verilen battaniyelerin ihtiyaç durumunda sık sık yıkandığı, ekonomik ömrünü tamamlayan malzemelerin yenileri ile değiştirildiği ifade edilmiştir.
15. Nezarethanede yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulunmaktadır ve bu yerler ahşap malzemeden üretilmiştir. Oturma alanları üzerinde herhangi bir yumuşak mat veya şilte bulunmamakta olup özgürlüğünden mahrum bırakılanlar doğrudan ahşap malzeme üzerinde oturmakta veya uyumaktadır.
16. Nezarethane temizliğinin kurum personeline giriş ve çıkış işlemlerinin öncesi ve sonrasında yapıldığı, belediye ekiplerinin de haftada iki gün dezenfekte işlemi yaptığı bilgisi paylaşılmıştır. Nezarethane odalarının ve koridorun temiz olduğu görülmüştür.

17. Nezarethanelerde havalandırma, koridorda bulunan kilitlenebilir camın açılması suretiyle sağlanmaktadır. İçerisi heyete havasız gelmemiş, yeteri kadar havalandırma imkânının olduğu değerlendirilmiştir. Isınma koridorda bulunan küçük boyutta bir petek ile sağlanmaktadır. Tutulanla yapılan görüşmede üşümediğini, ısınma sorununun olmadığını belirtmiştir. Mevcut bir soğutma sistemi ise bulunmamaktadır.
18. Nezarethaneler doğal ışığı neredeyse hiç almamaktadır. Nezarethane pencereleri beton duvarı görmektedir. Aydınlatma nezarethane koridoru tavanında bulunan floresan lamba ve nezarethane koridoru duvarında bulunan projektör ile sağlanmaktadır. Yetkililerce güvenlik kameralarının daha sağlıklı bir görüntüye sahip olması maksadıyla, koridorda bulunan ışıklandırmanın sürekli olarak tam kapasite çalıştığı ifade edilmiştir. Nezarethanede tutulan kişi ile yapılan görüşmede de projektör ışığının hücre içine doğru geldiği ve özellikle gece uyumada rahatsız edici olduğu ifade edilmiştir.
19. Acil tıbbi durumlarda 112 Çağrı Merkezinden yardım istendiği, ilk yardım sertifikası bulunan personelle ilk müdahalenin yapıldığı, sürekli ilaç kullanan tutulanlara nezarethane sorumlusu personel refakatinde ilaçlarını kullanması imkanı tanındığı, bulaşıcı hastalıkları önlemek amacıyla nezarethanelerin Gölbaşı Belediyesi personeline 15 günde 1 defa dezenfekte edildiği, nezarethane girişinde dezenfektan bulunduğu bilgisi alınmıştır.
20. Tutulanların yemek ihtiyacının Destek Büro Amirliği tarafından 1 yıllık ihale usulü ile sabah-akşam kumanya şeklinde ve nezarethanede bulunan kişi sayısına göre anlaşmalı firmadan sağlandığı, gelen yemeklerin kontrol edildikten sonra tutulanlara verildiği, su ihtiyacının hazır şişelenmiş su kullanılarak giderildiği bilgisi alınmıştır. Yine tutulanların acil ihtiyaçları için, 7/24 kamera sistemi ile nezarethane sorumlusu tarafından gözlem yapıldığı, kameralardan ortam sesinin duyulduğu, tutulanların sesle bir ihtiyaçlarını bildirmeleri halinde uygun olan taleplerinin yerine getirildiği görevlilerce ifade edilmiştir.
21. Nezarethanede 2 adet alaturka tuvalet, 2 adet sıcak su imkânı bulunan duş ve 1 adet lavabo bulunmaktadır. Tuvalet ve duş alanlarının yeterli büyüklükte ve fayansla kaplı olduğu ancak sabun, tuvalet kâğıdı, dezenfektan gibi temizlik ürünlerinin bu alanlarda olmadığı görülmüştür. Görevliler kötü amaçlı kullanımı engellemek amacıyla istenildiği takdirde ve tuvalet ihtiyacının karşılanacağı zaman temizlik ürünlerinin verildiğini belirtmiştir. Tuvaletlerden biri ile duş alanlarının yeterince temiz olmadığı görülmüştür. Yeni kullanım sonucu öyle bırakıldığı bilgisi alınmıştır. Engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet, duş ve lavabo bulunmamaktadır.
22. İfade alma ve avukat görüşme odası bulunan Osman Tan Polis Merkezi Amirliğinde, Avukat görüşme odasının 1,3 metre genişliğinde, 4 metre uzunluğunda, 3 metre yüksekliğinde, içerisinde birer adet masa ve sandalyenin bulunduğu, ancak odanın amacına uygun şekilde kullanıma imkân vermeyecek ölçüde eski ve kullanılmamış dosyalar için depo olarak kullanıldığı, ortamın temiz ve düzenli bir görüntüsünün olmadığı, dosya kapaklarının yerlerde dağınık vaziyette olduğu, havalandırmasının olmadığı, oda lambasının geç yandığı görülmüştür. Görevliler ziyaret tarihi itibarıyla kurum içi bir düzenleme faaliyeti olduğundan bu şekilde eksikliklerin olduğunu ifade etmişlerdir. Ses izolasyonu için deneme yapılmış ve bu konuda sıkıntının olmadığı anlaşılmıştır. İfade alma oda sayısının ise 2 olduğu, kamera ile izleme ve dinlemenin yapıldığı, yeterli masa ve sandalyenin bulunduğu anlaşılmıştır.

23. Osman Tan Polis Merkezi Amirliği personeline Eğitim Şube Müdürlüğü koordinesinde 02-05/11/2020 tarihlerinde Hizmet içi Eğitim kapsamında 2 saat insan hakları konulu ders verildiği, ancak 2020 yılında planlanan konferans ve eğitimlere Koronavirüs (COVID-19) salgını sebebiyle ara verildiği bilgisi alınmıştır.
24. Kurumda 24 Saat esasına göre çalışan yeteri kadar kadın ve erkek personel bulunmaktadır.
25. Osman Tan Polis Merkezi Amirliğinde toplam 7 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Nezarethane bölümünde, koridoru ve nezarethaneleri gösteren kameralar 7/24 kayıt yapmakta olup, görüntüleri saklama süresi 30 gündür. Görüntüler anlık olarak görevlilerce takip edilmektedir. Elektrik kesintisi durumunda kurumda jeneratör bulunmaktadır.
26. Kayıt defterlerinde yapılan fiziki incelemede, defterlerin; nezarete alınacak kişinin kimlik bilgileri, gözüaltına alınmasına ilişkin esas bilgiler, giriş işlemlerine ilişkin bilgiler, şüpheli ile ilgili işlemlere ilişkin bilgiler ve çıkış işlemlerine ilişkin bilgileri ihtiva ettikleri, bu başlıklar altında ayrıntılı olarak kayıt işlemlerinin yapıldığı anlaşılmıştır.
27. Ziyaret sırasında gözüaltında bulunan, özgürlüğünden mahrum bırakılan bir kişi ile görüşme yapılmıştır. Özgürlüğünden mahrum bırakılan, nezarethaneye 4 Mart Perşembe'yi 5 Mart Cuma'ya bağlayan gece saat 00.30 sıralarında getirildiğini, ihtiyaçlarının karşılandığını, yakınlarına haber verildiğini, nezarethaneye getirilmeden önce doktora götürüldüğünü, nezarethanede onurunu zedeleyecek veya fiziksel olarak kötü muamele teşkil edecek herhangi bir olay yaşamadığını, kahvaltısının geldiğini; ancak haklarına ilişkin bilgilendirme yapılmadığını, hangi haklara sahip olduğunu bilmediğini, kendisine yakalama ve haklarına ilişkin tutanakların verilmediğini, tuvalet kullanımı için sabun ve tuvalet kâğıdı istemesi gerektiğini bilmediğini, maskeyi kendisinin temin ettiğini, ahşap oturma yerlerinin uyumak ve oturmak için rahatsız edici ve genişliğinin yetersiz olduğunu, aydınlatmada kullanılan projektörün gece uyumasını zorlaştırdığını belirtmiştir.

B.2. İncek Şehit Hayati Tokgöz Polis Merkezi Amirliği

28. İncek Şehit Hayati Tokgöz Polis Merkezi Amirliğinde giriş katta biri kadınlar, diğeri erkekler için ayrılmış 2 adet nezarethane bulunmakta olup gerektiğinde bu nezarethaneden Gölbaşı İlçe Emniyet Müdürlüğünün diğeri adli birimleri de yararlanmaktadır. Nezarethane boyutları; Yükseklik: 2.80 m, Boy: 3.50 m, En: 2.80 m şeklindedir.
29. Fazla sayıda tutulan olması durumunda en yakın kolluk birimlerinin (Emniyet ve Jandarma) nezarethanelerinden faydalanılmaktadır. Kadın özgürlüğünden mahrum bırakılanların bulunmadığı ve nezarethanelerden birinin dolu olması durumunda kadınlar için ayrılmış olan nezarethanede erkek özgürlüğünden mahrum bırakılanların tutulabildiği yetkililerce ifade edilmiştir.
30. Nezarethane Talimatnamesi giriş kısmında duvarda asılıdır. Yönetmelik ise girişte yerde bulunmaktadır. Yetkililer duvarlar yeni boyandığı için bu şekilde konulduğunu tekrar duvara asılacağını belirtmişlerdir.
31. Özgürlüğünden mahrum bırakılanın yabancı olması durumunda tercüman tahsis edildiği, ifadenin tercüman ile birlikte alındığı ve özgürlüğünden mahrum bırakılan kişinin haklarının tercüman

vasıtasıyla bildirildiği, bu kişilerin anlayacakları dilde haklarını gösteren formların mevcut olmadığı bilgisi alınmıştır.

32. Nezarethane kapıları demir malzemeden imal edilmiştir. Nezarethane tabanının temizliği kolay yapılabilen ve insan sağlığına uygun malzeme ile kaplandığı, duvarların delinme ve benzeri girişimlere dayanıklı ve sağlam olduğu, zemin ve duvar renklerinin rahatsız edici renklerden olmadığı, yeterli miktarda ve temizlikte battaniyenin temin edildiği, nezarethane içerisinde kalorifer veya askılı tesisat borularının olmadığı görülmüştür. Ancak yastık bulunmayan nezarethanelerde battaniyelerin de yıpranmış olduğu anlaşılmaktadır. Kullanılan battaniyelerin temizliğinin anlaşmalı bir otel tarafından yapılmakta olduğu ayrıca Polis Merkezi Amirliğinde bulunan çamaşır makinası ile yıkandığı bilgisi alınmıştır. Koridorlar fayans ile döşenmiştir.
33. Nezarethanede yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulunmaktadır. Bu yerlerin üzeri suni deri kaplamadır ve içerisinde yumuşaklık sağlayan dolgu malzemesi kullanılmıştır. Kullanımının rahat olduğu görülmüştür. Bu yerlerin temizliğinin deterjanlı bezler ile silinerek yapıldığı bilgisi alınmıştır.
34. Tüm nezarethanenin rutin olarak haftada iki kez temizlendiği, tutulanların çıkış işlemleri tamamlandıktan sonra ayrıca temizlik yapıldığı bilgisi alınmıştır. Nezarethanenin genel olarak temiz olduğu görülmüştür.
35. Havalandırma, havalandırma pencereleri ile sağlanmaktadır. İçerisi heyete havasız gelmemiştir. Isınma doğalgaz ile sağlanmaktadır. Kalorifer petekleri yenidir. Isınma ile ilgili bir sorun olmadığı gözlenmiştir. Havalandırma, ısıtma/soğutma tutulanların istek ve ihtiyacına göre ayarlanabildiği bilgisi alınmıştır.
36. Giriş katta bulunan nezarethanelere doğal ışık gelmektedir. Hücre pencerelerinden de doğal ışık girebilmektedir. Aydınlatma nezarethane koridoru tavanında bulunan floresan lamba ve nezarethane koridoru duvarında bulunan projektör ile sağlanmaktadır.
37. Acil tıbbi durumlarda 112 Çağrı Merkezinden yardım istendiği, ilk yardım sertifikası bulunan personelle ilk müdahalenin yapıldığı, sürekli ilaç kullanan tutulanlara nezarethane sorumlusu personel refakatinde ilaçlarını kullanması imkanı tanındığı, bulaşıcı hastalıkları önlemek amacıyla nezarethanelerin Gölbaşı Belediyesi personeline dezenfekte edildiği, ayrıca rutin olarak haftada 2 kere ilaçlama yapıldığı bilgisi alınmıştır. Sürekli veya geçici görevlendirilen herhangi bir sağlık personeli bulunmamaktadır.
38. Tutulanların yemek ihtiyacı sabah-akşam 2 öğün şeklinde Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesinden karşılanmak üzere anlaşmalı yerlerden sağlanmaktadır. Kantin ve market ihtiyaçları tutulanların talepleri doğrultusunda görevlilerce karşılanmaktadır. Su ihtiyacının hazır şişelenmiş su kullanılarak giderildiği anlaşılmıştır. Yine tutulanların acil ihtiyaçları için, 7/24 kamera sistemi ile nezarethane sorumlusu tarafından gözlem yapıldığı, kameralardan ortam sesinin duyulduğu, tutulanların sesle bir ihtiyaçlarını bildirmeleri halinde uygun olan taleplerinin yerine getirildiği görevlilerce ifade edilmiştir.
39. Nezarethanede 2 adet alaturka tuvalet, 2 adet sıcak su imkânı olan duş ve lavabo ile 1 adet engelli tuvaleti bulunmaktadır. Tuvalet ve duş alanlarının yeterli büyüklükte ve fayansla kaplı olduğu görülmüştür. Birer adet banyo ve tuvalet hijyenik konumda iken, diğer banyo ve tuvaletin hijyenik olmadığı tespit edilmiştir. Yetkililerce sadece birer adet banyo ve tuvaletin aktif olarak kullanıldığı,

aktif olarak kullanılmayan banyo ve tuvaletlerin ise çoğunlukla kilitlendiği, söz konusu kirliliğin bu sebeple meydana geldiği belirtilmiştir. Bir tuvalette tuvalet kâğıdı bulunmadığı, bir banyoda ise duş başlığının mevcut olmadığı görülmüştür. Diğer banyoda kullanılan duş başlığının güvenlik tedbirlerine uygun olarak sabitlendiği anlaşılmıştır. Engelli tuvaleti nezarethanelerin bulunduğu yerin uzağındadır. İçerisinde tutamaç ve klozet bulunmaktadır. Lambası çalışmamaktadır. Sabun ve peçete bulunmaktadır. Ayrıca tuvalet girişinde, tuvalete girmeyi zorlaştıran el kurutma cihazının olduğu görülmüştür.

40. 1 adet ifade alma odası mevcuttur. İfade alma odasında ifade alma işlemi esnasında kapının kilitlendiği, yetkili kimse dışında kimsenin giremediği, 7/24 sesli kamera kaydı yapıldığı yetkililerce ifade edilmiştir. İfade alma odasında masa ve sandalye imkânlarının yeterli olduğu, odanın temiz olduğu görülmüştür. Ayrıca 1 adet müdafî görüşme odası mevcuttur. Yeterli masa ve sandalyenin bulunduğu ve temiz olduğu gözlenen oda, tutulanan kendisine veya bir başkasına zarar vermeyecek şekilde ve müdafî ile birebir görüşme imkânı sağlayacak şekilde yapılmış olup, aynı zamanda tutulanan ve müdafinin konuşmalarının başkalarının duymayacağı şekilde yalıtılmıştır. Teşhis odası olarak kullanılan odada ise kullanıma engel bir durum yoktur.
41. Kurum personelinin, Polis Okulları ve Polis Eğitim Merkezlerinde insan hakları alanında eğitim alarak mezun oldukları, insan hakları konusunda her yıl düzenlenen hizmet içi eğitime katıldıkları, ancak 2020 yılında planlanan konferans ve eğitimlere Koronavirüs (COVID- 19) salgını sebebiyle ara verildiği bilgisi alınmıştır.
42. Kurumda 24 Saat esasına göre çalışan yeteri kadar kadın ve erkek personel bulunmaktadır.
43. Tüm nezarethaneyi görecektir şekilde 2 adet güvenlik kamerası bulunmakta olup, kameralar nezarethane sorumlusunun bulunduğu odadan nezarethane sorumlusu tarafından sürekli olarak izlenmektedir. Güvenlik kameraları 24 saat kayıt yapmakta olup, görüntüleri 90 güne kadar saklanmaktadır. Elektrik kesintisi vb. durumlar için jeneratör bulunmaktadır. Personelin görüntüleri izleyebilecekleri özel bir alan bulunmaktadır.
44. Kayıt defterlerinde yapılan fiziki incelemede, defterlerin; nezarete alınacak kişinin kimlik bilgileri, gözüaltına alınmasına ilişkin esas bilgiler, giriş işlemlerine ilişkin bilgiler, şüpheli ile ilgili işlemlere ilişkin bilgiler ve çıkış işlemlerine ilişkin bilgileri ihtiva ettikleri, bu başlıklar altında ayrıntılı olarak kayıt işlemlerinin yapıldığı anlaşılmıştır.
45. Ziyaret sırasında gözüaltında bulunan, özgürlüğünden mahrum bırakılan bir kişi ile görüşme yapılmıştır. Özgürlüğünden mahrum bırakılan, nezarethaneye 4 Mart Perşembe'yi 5 Mart Cuma'ya bağlayan gece saat 03.00-04.00 sıralarında getirildiğini, ihtiyaçlarının karşılandığını, yakınlarına haber verildiğini, nezarethaneye getirilmeden önce doktora götürüldüğünü, nezarethanede onurunu zedeleyecek veya fiziksel olarak kötü muamele teşkil edecek herhangi bir olay yaşamadığını, kendisine tuvalet ihtiyacı için sabun verildiğini, muhafaza altına alma evrakı, yakalama tutanağı ve sanık hakları formunun kendisine vermediğini belirtmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan, kendisine kahvaltı verilmediğini iddia etmişse de yetkililerce kahvaltının geldiği fakat tutulananın uyuması sebebiyle kendisine kahvaltının verilemediği ifade edilmiştir.

C. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

C.1. Osman Tan Polis Merkezi Amirliğine Yönelik Değerlendirme ve Tavsiyeler

46. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede Müdürlük İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları ziyaret heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.
47. Ancak müdafii ile tutulanan görüşmesine ve yazışmasına imkân vermeyecek ölçüde eski ve kullanılmamış dosyalar için depo olarak kullanılan, temiz ve düzenli bir görüntüye ve havalandırmaya sahip olmayan avukat görüşme odasının ulusal² ve uluslararası³ mevzuat hükümleri doğrultusunda bütçe imkânları da göz önüne alınarak standartlara uygun hale getirilmesi,
48. Bodrum katta bulunup, pencerelerinin beton duvara bakması nedeniyle doğal ışığa erişim imkânı bulunmayan nezarethane bölümlerinde bütçe imkânları doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak tutulanların yeterli doğal ışığa erişimlerinin sağlanması⁴,
49. Yetkililerce güvenlik kameralarının daha sağlıklı bir görüntüye sahip olması maksadıyla, koridorda sürekli olarak tam kapasite çalıştırıldığı ifade edilen ve nezarethanede tutulan kişi ile yapılan görüşmede ışığın doğrudan hücre içine doğru geldiği için rahatsız edici olan ve özellikle gece uyumada sorun oluşturan projektörün, tutulanları rahatsız etmeyecek ve gece vakti uyumalarına imkân sağlayacak şekilde kullanılması,
50. Yastık bulunmayan nezarethane bölümlerinde mevcut tutulan sayısından daha fazla sayıda, eskimiş ve temiz bir görüntüye sahip olmayan battaniyelerin, hijyenik koşullara uyularak temiz ve kullanıma uygun bir şekilde muhafaza edilmesi, ihtiyaç fazlası battaniyelerin nezarethane bölümlerinde tutulmaması, tutulanlara dinlenmeleri sırasında kullanmaları için imkanlar ölçüsünde temiz yastık temin edilmesi⁵,

2 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği Madde 21 şu şekildedir; "Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafii ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duymayacağı bir ortamda görüşebilir. Bu kişilerin müdafii ile yazışmaları denetime tâbi tutulamaz. Müdafii ile görüşmesinden önce ve görüşmesi sırasında, talebi hâlinde yakalanan kişiye kalem ve kâğıt verilir. Soruşturmayı geciktirmemek kaydıyla ve yakalanan kişi isterse, vekâletname aranmaksızın en çok üç müdafii ifadede hazır bulunabilir. Her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odası ayrılır."

3 "Tüm tutuklu ve hükümlülerin hukuki görüş alma hakkı olmalıdır ve kurum yetkililerinin bu yardımı alabilmeleri için onlara gerekli makul fiziki imkânları sağlaması gereklidir." (Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 23.1 ve 98; ayrıca bakınız BM Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari kurallar, Kural 61.1)

4 Tutuklu ve hükümlülerin barınma alanlarındaki pencereler:
- tutuklu ve hükümlülerin gün ışığı ile okumasına imkân verecek kadar büyük
- temiz havanın girmesine imkân verecek şekilde olmalıdır (yeterli klima sistemi yoksa) (Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 18.2)

5 "Odalar, eşyalar dahil, makul düzeyde bakımlı olmalı ve yaşam alanlarının temiz ve hijyenik tutulması için her türlü çaba sarf edilmelidir. Her türlü parazit salgınıyla etkin bir şekilde mücadele edilmelidir." (CPT, Ceza İnfaz Kurumlarında mahkum başına düşen yaşam alanı: CPT standartları, <https://rm.coe.int/1680727fa5>, s.7, bakım ve temizlik durumu başlıklı kısım).

51. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların üzerinde uyumak zorunda kaldıkları, üstünde herhangi bir yumuşak mat veya şilte bulunmayan ahşap malzemeden imal edilen sabit ve dayanıklı oturma alanlarının, tutulanların uyumalarına ve dinlenmelerine imkân sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi,
52. Sabun, tuvalet kâğıdı ve dezenfektan gibi temizlik ürünlerinin bulunmadığı aynı zamanda yeterince temiz olmadığı görülen tuvalet, lavabo ve duş alanlarında kişisel bakım ve temizlik olanaklarının sağlanması, tuvaletlerdeki tuvalet kâğıdı ve temizlik malzemelerinin düzenli şekilde kontrol edilerek temin edilmesi⁶,
53. Engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet, duş ve lavabonun bulunmaması nedeniyle bütçe imkânları doğrultusunda özgürlüğünden alıkonulan engelli bireylerin insan onuruna yakışır bir şekilde tutulması için makul düzenlemelerin yapılması⁷,
54. Sabah-akşam 2 öğün kumanya şeklinde beslenen tutulanlara verilen öğün sayısının ikiden üçe çıkarılması,
55. Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 30'a göre⁸ eğitim görmüş olması gereken nezarethane personelinin 2020 yılında salgın nedeniyle yeterli sayıda hizmet içi eğitim almadıkları anlaşıldığından, personelin COVID-19 salgınından korunma şartlarına riayet edilerek, yakalanan veya gözaltına alınanların hak ve özgürlüklerinin korunması konusunda hizmet içi eğitime tabi tutulması,
56. Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 6/4⁹, madde 6/7¹⁰ ve madde 10/1-c¹¹'ye göre özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiye yazılı olarak verilmesi emredilen üzerinden çıkan

6 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin üye devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları hakkında REC (2006) 2 sayılı tavsiye kararının 19.6 nolu kuralı şu şekildedir; "Mahpusların temizlik koşullarını yerine getirebilmeleri için cezaevi yetkilileri onlara tuvalet malzemeleri de dâhil olmak üzere genel temizlik alet ve malzemelerini sağlamalıdır."

19.3 nolu kurala göre ise "Mahpuslar, hijyene ve mahremiyete saygı gösteren sıhhi imkânlarla her an ulaşabilmelidirler."

7 BM Engelli Haklarına İlişkin Sözleşmenin "Kişi özgürlüğü ve güvenliği" başlıklı 14 üncü maddesinin ikinci fıkrası şu şekildedir; "Taraflar Devletler engelli kişiler eğitimi her hangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."

Aynı sözleşmenin 2. Maddesi şu şekildedir; ""Makul düzenleme", engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve düzenlemeleri ifade eder."

8 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 30 şu şekildedir; "Bu Yönetmelikle kolluk kuvvetine verilen görevleri yerine getiren personelin eğitim görmüş olması gerekir."

9 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 6/4 şu şekildedir; "Yakalanan kişiye, suç ayrımı gözetilmeksizin yakalama sebebi ve hakkındaki iddialar ile susma ve müdafiden yararlanma, yakalanmaya itiraz etme hakları ile diğer kanuni hakları ve itiraz hakkını nasıl kullanacağı, herhâlde yazılı, bunun hemen mümkün olmaması hâlinde sözlü olarak derhâl bildirilir."

10 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 6/7 şu şekildedir; "Yakalama işlemi bir tutanağa bağlanır. Bu tutanağa yakalananın, hangi suç nedeniyle, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, yakalamayı kimlerin yaptığı, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, haklarının tam olarak anlatıldığı açıkça yazılır, bu tutanağın bir sureti yakalanan kişiye verilir. Bu kişiye ayrıca haklarının yazılı olarak bildirildiğini ve kendisi tarafından da bu hususun anlaşıldığını belirten bu Yönetmeliğe ekli "Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı Şüpheli ve Sanık Hakları Formu" (EK-A) tanzim edilerek imzalı bir örneği verilir."

11 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 10/1-c şu şekildedir; "c) Üzerinden çıkan eşya ve para muhafaza altına alınır. Paranın nevi, seri numarası ve miktarı, eşyanın vasıfları ve markasını belirten bir tutanak düzenlenir ve bu tutanağın bir sureti üstü aranan kişiye verilir."

eşya ve paralara ilişkin muhafaza altına alma tutanağı; suç ayırımı gözetilmeksizin yakalama sebebi ve hakkındaki iddialar ile susma ve müdafiden yararlanma, yakalanmaya itiraz etme hakları ile diğer kanunî hakları ve itiraz hakkını nasıl kullanacağına ilişkin tutanak ve son olarak hangi suç nedeniyle, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, yakalamayı kimlerin yaptığı, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, haklarının tam olarak anlatıldığına ilişkin tutanağın özgürlüğünden mahrum bırakılanlara verilmediği, bu nedenle Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 6/4, madde 6/7 ve madde 10/1-c'ye göre tanzim edilecek tutanakların özgürlüğünden yoksun bırakılanlara bizzat yazılı olarak teslim edilmesi,

C.2. İncek Şehit Hayati Tokgöz Polis Merkezi Amirliğine Yönelik Değerlendirme ve Tavsiyeler

57. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Adil Yargılanma Hakkı başlıklı 6. Maddesi uyarınca bir suç ile itham edilen herkesin kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden en kısa sürede, anladığı bir dilde ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek hakkına sahip olduğu dikkate alındığında, özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancı uyruklu kişilerin anlayacakları dilde haklarını gösteren formların tanzim edilmesi¹²,
58. Yastık bulunmayan nezarethane bölümlerindeki yıpranmış battaniyelerin yenileri ile değiştirilerek tutulanlara dinlenmeleri sırasında kullanmaları için imkânlar ölçüsünde yastık temin edilmesi¹³,
59. Sabah-akşam 2 öğün şeklinde beslenen tutulanlara verilen öğün sayısının ikiden üçe çıkarılması,
60. Tuvalet kâğıdı gibi temizlik ürünleri ile duş başlığı bulunmayan, aynı zamanda yeterince temiz olmadığı görülen tuvalet ve duş alanlarında kişisel bakım ve temizlik olanaklarının sağlanması, tuvaletlerdeki tuvalet kâğıdı ve temizlik malzemelerinin düzenli şekilde kontrol edilerek temin edilmesi¹⁴,
61. Engelli tuvaletinde bulunup, tuvaletin amacına uygun olarak kullanımını zorlaştıran delil kurutma cihazının bu bölümden çıkarılarak, çalışmayan tuvalet lambasının değiştirilmesi¹⁵,

12 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. Maddesinin 3. Fıkrası şu şekildedir; "3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir. a) Kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden en kısa sürede, anladığı bir dilde ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek..."

13 "Odalara, eşyalar dahil, makul düzeyde bakımlı olmalı ve yaşam alanlarının temiz ve hijyenik tutulması için her türlü çaba sarf edilmelidir. Her türlü parazit salgınıyla etkin bir şekilde mücadele edilmelidir." (CPT, Ceza İnfaz Kurumlarında mahkum başına düşen yaşam alanı: CPT standartları, <https://rm.coe.int/1680727fa5>, s.7, bakım ve temizlik durumu başlıklı kısım).

14 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin üye devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları hakkında REC (2006) 2 sayılı tavsiye kararının 19.6 nolu kuralı şu şekildedir; "Mahpusların temizlik koşullarını yerine getirebilmeleri için cezaevi yetkilileri onlara tuvalet malzemeleri de dâhil olmak üzere genel temizlik alet ve malzemelerini sağlamalıdır." 19.3 nolu kurala göre ise "Mahpuslar, hijyene ve mahremiyete saygı gösteren sıhhi imkânlarla her an ulaşabilmelidirler."

15 BM Engelli Haklarına İlişkin Sözleşmenin "Kişi özgürlüğü ve güvenliği" başlıklı 14 üncü maddesinin ikinci fıkrası şu şekildedir; "Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."

Aynı sözleşmenin 2. Maddesi şu şekildedir; "'Makul düzenleme', engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve düzenlemeleri ifade eder."

62. Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 6/4¹⁶ , madde 6/7¹⁷ ve madde 10/1-c¹⁸'ye göre özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiye yazılı olarak verilmesi emredilen üzerinden çıkan eşya ve paralara ilişkin muhafaza altına alma tutanağı; suç ayırımı gözetilmeksizin yakalama sebebi ve hakkındaki iddialar ile susma ve müdafiden yararlanma, yakalanmaya itiraz etme hakları ile diğer kanunî hakları ve itiraz hakkını nasıl kullanacağına ilişkin tutanak ve son olarak hangi suç nedeniyle, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, yakalamayı kimlerin yaptığı, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, haklarının tam olarak anlatıldığına ilişkin tutanağın özgürlüğünden mahrum bırakılanlara verilmediği, bu nedenle Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 6/4, madde 6/7 ve madde 10/1-c'ye göre tanzim edilecek tutanakların özgürlüğünden yoksun bırakılanlara bizzat yazılı olarak teslim edilmesi,
- hususları tavsiye edilmektedir.

16 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 6/4 şu şekildedir; "Yakalanan kişiye, suç ayırımı gözetilmeksizin yakalama sebebi ve hakkındaki iddialar ile susma ve müdafiden yararlanma, yakalanmaya itiraz etme hakları ile diğer kanunî hakları ve itiraz hakkını nasıl kullanacağı, herhâlde yazılı, bunun hemen mümkün olmaması hâlinde sözlü olarak derhâl bildirilir."

17 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 6/7 şu şekildedir; "Yakalama işlemi bir tutanağa bağlanır. Bu tutanağa yakalananın, hangi suç nedeniyle, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, yakalamayı kimlerin yaptığı, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, haklarının tam olarak anlatıldığı açıkça yazılır, bu tutanağın bir sureti yakalanan kişiye verilir. Bu kişiye ayrıca haklarının yazılı olarak bildirildiğini ve kendisi tarafından da bu hususun anlaşıldığını belirten bu Yönetmeliğe ekli "Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı Şüpheli ve Sanık Hakları Formu" (EK-A) tanzim edilerek imzalı bir örneği verilir."

18 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 10/1-c şu şekildedir; "c) Üzerinden çıkan eşya ve para muhafaza altına alınır. Paranın nev'i, seri numarası ve miktarı, eşyanın vasıfları ve markasını belirten bir tutanak düzenlenir ve bu tutanağın bir sureti üstü aranan kişiye verilir."

TIHEK

**ANTALYA
İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
TERÖRLE MÜCADELE ŞUBE
MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANESİ
ZİYARETİ RAPORU
(2021/13)**

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CAT	Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
2. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
3. 6701 sayılı TİHEK Kanunu'nun 9/1-ı hükmü uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. Mezkur Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda (CMK) yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde *"Gözetimine alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözetimine alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözetimine alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözetimine Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethane; *"Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı TİHEK Kanunu'nun 9/1-j hükmünde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirme görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek, TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır. Bu bağlamda, Antalya İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine Kurum tarafından **habersiz** ziyaret gerçekleştirilmiştir.
7. Ziyaret heyetinde, ... yer almıştır. Antalya Valiliğince görevlendirilen 1 psikolog ve 1 doktor heyete eşlik etmiştir.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaret takvimine ilişkin 09.02.2021 tarih ve 147 numaralı kararı ve 2274 sayılı TİHEK Başkanlık oluru üzerine 04.06.2021 tarihinde Antalya İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü Nezarethanesine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin; ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. NEZARETHANEDE YAPILAN İNCELEMELER

9. Antalya Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binası içinde Terörle Mücadele, Narkotik Suçlarla Mücadele, Asayiş, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüklerine ait nezarethaneler yer almaktadır.
10. Nezarethane ziyareti saat 24.00'te habersiz şekilde gerçekleştirilmiştir. Ziyaret kapsamında Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde inceleme ve görüşmeler yapılmıştır.¹⁹
11. Şubede müdürü dâhil, 9'u kadın olmak üzere 187 personel çalışmakta olup kadın personel sayısının yeterli olduğu belirtilmiştir.
12. Personele karşı başlatılmış bir soruşturma yoktur.
13. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde 8 nezarethane, 16 kamera mevcuttur.
14. Şube Müdürlüğüne ait nezarethane 8 adet oda vardır. Toplam kapasite 40 kişidir. Nezarethane odalarının; eni 3,50 metre, boyu 3,50 metre, yüksekliği 5,70 metre ölçülerindedir.
15. Fazla sayıda şüpheli olması durumunda Antalya Emniyet Müdürlüğü'nün diğer şubelerine ait nezarethaneler kullanılmaktadır.
16. Sanık Hakları Formu dışında nezarethanelerin yer aldığı koridor duvarında nezarethane talimatı, Yakalama Gözaltına Alma İfade Alma Yönetmeliği ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi asılı bulunmaktadır.
17. Özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancı uyruklu şahıslara tahkikatı yürüten birimlerce tercüman tahsisi yapılmaktadır. Farklı dillerde Sanık Hakları Formları mevcuttur.
18. Şube Müdürlüğüne ait nezarethane havalandırma sistemi bulunmaktadır. Isıtma/soğutma tavan tipi klimalar ile sağlanmaktadır. Tutulanın isteği ve ihtiyacına göre görevli personel tarafından oda ısısı ayarlanabilmektedir.
19. Şube Müdürlüğüne ait nezarethane'nin temizliği, temizlikten sorumlu personel tarafından haftalık olarak düzenli yapılmaktadır.
20. Nezarethane içerisinde yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri bulunmakta olup; oturma yerleri yumuşak ve pamuklu şilte ile kaplıdır. Battaniye ve yastıklar, şüpheli nezarethanedan ayrıldıktan sonra yıkatılıp dezenfekte edilerek tekrar kullanıma hazır hale getirilmektedir.

¹⁹ Bkz. https://www.ohchr.org/Documents/Publications/NPM_Guide_EN.pdf (Sayfa 21'de gece ziyareti yapılabileceği belirtilmiştir.)

21. Kurumda tıbbi personel bulunmamaktadır. Sağlık ile ilgili acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezine haber verilerek ilk müdahale 112 Sağlık personeli tarafından yapılmaktadır. Sevk durumuna sağlık personeli karar vermektedir.
22. Düzenli ilaç kullanan şüphelilere ait ilaçlar nezarethane görevlisi tarafından muhafaza edilerek kullanım zamanı geldiğinde tutulana verilmektedir.
23. Nezarethane odaları belirli aralıklarla şüphelinin girişinden önce ve çıkışından sonra dezenfekte edilmektedir.
24. Gözaltına alınan şahısların yemekleri anlaşmalı yemek şirketi tarafından üç öğün olarak verilmektedir. Diyet beslenmesi gerekenler ile vegan/vejetaryen ve çocukların özel beslenme ihtiyaçları karşılanmaktadır. Şahısların kantin veya markete erişim olanağı bulunmamaktadır.
25. Şüpheli şahısların içme suyu ihtiyacı kapalı pet şişeler ile karşılanmaktadır.
26. Şüpheli şahıslar acil ihtiyaçlarını 24 saat esasına göre çalışan nezarethane görevlisine iletebilmektedir.
27. Nezarethane nin Emniyet Müdürlüğü binasının bodrum katında olmasından dolayı özgürlüğünden mahrum bırakılan engelli şahısların nezarethaneye getirilebilmesinde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Ancak engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet mevcut değildir.
28. Nezarethanede görev yapan personelin soğukkanlı, tecrübeli, insan psikolojisinden anlayan insan hakları alanında eğitim almış personel arasından seçildiği Müdürlükçe ifade edilmiştir.
29. Nezarethanede 24 saat esasına göre görevli erkek personel bulunmaktadır. İhtiyaç olması halinde kadın personel görevlendirilmesi yapılmaktadır.
30. Nezarethanede 16 adet güvenlik kamerası bulunmakta olup; kameraları izlemek için 24 saat esasına göre görevli personel bulunmaktadır. Kameraları izlemek için ayrı oda mevcuttur.
31. Nezarethanede bulunan güvenlik kameraları 30 günlük kayıt kapasitelidir. Sistem otomatik olarak eski kaydı silerek yerine yeni kayıt yapmaktadır. Nezarethanede önemli olaylar olması durumunda kayıt yedekleme yapılmaktadır.
32. Nezarethanede 1 adet İfade Alma Odası bulunmakta olup teknik cihazlarla izlenebilmektedir.
33. Nezarethanede 1 adet Müdafî Görüşme Odası bulunmaktadır. Müdafî Görüşme Odasına ses geçirmeyen yalıtım yapılmış olup müdafî ve şüphelinin görüşmesi için 1 adet masa ve yeterince sandalye mevcuttur.
34. Kadın ve erkeklere ait ayrı 2 tuvalet ile tek banyo bulunduğu, banyoda duş başlıklarının sabit olduğu, güvenlik için uygun olduğu görülmüştür.
35. Nezarethane defteri incelendiğinde kayıtların düzenli olarak tutulduğu, ancak müdafî isimlerinin defterde yer almadığı görülmüş; bunların ayrıca dosyalarında tutulduğu bildirilmiştir.
36. Nezarethane alanından tuvaletlere açılan koridorun kamera açısı dışında kaldığı, kör nokta bulunduğu görülmüştür.

37. Gece nöbetine kalan personele İdarece yemek hizmetinin sağlanmadığı, yemekhanenin açık olmadığı, personelin kendi imkânları ile dışarıdan yemek aldıkları, bu konuda sıkıntılar yaşandığı Müdürlük personeli tarafından ifade edilmiştir.
38. Nezarethanede tutulan iki erkek ile birebir görüşme gerçekleştirilmiştir.
39. Tutulan iki kişiden biri konuşmak istememiştir. Konuşan kişi; kötü muamele görmediğini, avukatı ve ailesi ile görüşme yaptığını, nezarethane ile ilgili herhangi bir şikâyetinin olmadığını, yemek ve su sıkıntısı olmadığını, tuvalet ihtiyacı gidermede sıkıntı yaşamadıklarını, ancak havalandırmanın yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

C. DEĞERLENDİRMELER VE TAVSİYELER

C.1. Antalya İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik Değerlendirme ve Tavsiyeler

40. İl Emniyet Müdürlüğü Binasının yeni olduğu ve fiziki şartlarının iyi olduğu görülmüştür.
41. Ziyaret gece habersiz gerçekleştirildiği için personelin yönetimle gerçekleştirdiği temaslar süresince Ana Nizamiye Kapısında yaklaşık bir saatlik bekleme yaşanmış olsa da Müdürlük personelinin ziyaret boyunca işbirliğine yönelik tutumları memnuniyetle karşılanmıştır.
42. Nezarethane bölmelerinde yeterli doğal ışığın sağlanması,
43. Nezarethane defterinde alıkonulan kişilere ilişkin müdafî isimlerinin kayıtlarda yer alması,²⁰
44. Kameraların koridordaki kör noktalar bertaraf edilecek şekilde yerleştirilmesi,
45. Müdürlükte görev yapan personele gece vardiyasında yemek hizmetlerinin sağlanması,²¹ hususları tavsiye edilmektedir.

20 Bkz. Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, madde 12.

21 Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8611220&MevzuatTur=21&MevzuatTertip=5>

KARS
İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/06)

KISALTMALAR

AİÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Yeni Koronavirüs Hastalığı
m.	madde
m	metre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*²²
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde ise *"Gözültüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözültüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 4'üncü maddesine göre nezarethane; *"Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır. Bu bağlamda, Kars İl Emniyet

²² Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, *İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin Ek İhtiyari Protokolü*, 39/46, para. 1.

Müdürlüğü²³ nezarethaneleri ile Kazım Paşa Polis Merkezi Amirliği²⁴ nezarethanelerine heyetimiz tarafından 15.09.2021 tarihinde **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

7. Ziyaret heyetinde; ... yer almıştır.
8. Ziyaret COVID-19 salgını sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
9. Bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 96/3 maddesine istinaden, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin hangi sıklıkla gerçekleştirileceğine ilişkin 09.02.2021 tarihli ve 2021/16 sayılı kararı ile 08.09.2021 tarihli ve 3893 sayılı Başkanlık Oluru çerçevesinde 15.09.2021 tarihinde Kars İl Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

B. NEZARETHANELERDE YAPILAN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. Ziyaret, İl Emniyet Müdürü ile yapılan görüşme ile başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, TİHEK, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgi verilmiş, Müdürlük ve faaliyetleri ile ilgili bilgi alınmıştır. Görüşmenin ardından Heyet, sırasıyla Kars İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanesini ve Kars Kazım Paşa Polis Merkezi Amirliği Nezarethanesini ziyaret etmiştir.
11. Müdürlük ana hizmet binasının 2018 yılı Eylül ayında faaliyete geçtiği, büyük oranda idari işlere tahsis edildiği gözlemlenmiştir. Nezarethane; Asayiş Şube Müdürlüğü, Göçmen Kaçakçılığı Mücadele ve Hudut Kapıları Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü (TEM), Narkotik Şube Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü (KOM) ile Savcılık talimatına binaen İl Jandarma Komutanlığı tarafından ortak olarak kullanabilmektedir.
12. Müdürlük tarafından Müdürlüğe bağlı şubelerin denetimlerinin sık aralıklarla yapıldığı, binalara girişlerde emniyet personeli dâhil herkesin güvenlik kontrolünden geçtiği, ilk açıldığı günden bu yana Kars Valiliği İl İnsan Hakları Kurulu tarafından Müdürlüğe iki kez ziyaret gerçekleştirildiği bilgisi verilmiştir.

B.1. Kars İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri

13. İl Emniyet Müdürlüğü yerleşkesi, Yenişehir Mahallesi Ali Gaffar Okkan Bulvarı No:94 adresinde bulunmaktadır.
14. Müdürlüğe bağlı il bünyesindeki bütün birimler ile şube müdürlükleri aynı bina bünyesinde bulunan Asayiş Şube Müdürlüğüne kayıtlı bu nezarethaneyi kullanmaktadır.
15. Zemin katta yer alan ve toplam 15 kişilik kapasitesi olan nezarethanenin birbirinden ayrı 8 bölümden oluştuğu, 7 adet bölümün 12.72 m² (yükseklik 4.41 m, boy 3.78 m, en 3.37 m) alana sahip olduğu ve

23 Bundan sonra kısaca Müdürlük olarak ifade edilecektir.

24 Bundan sonra kısaca Amirlik olarak ifade edilecektir.

çift kişilik olarak dizayn edildiği, 1 adet bölümün ise tek kişilik olacak şekilde dizayn edildiği ve 11.81 m² (yükseklik 4.40 m boy 3.58 m en 3.30 m) büyüklüğünde olduğu görülmüştür.

16. Ziyaret tarihi itibarıyla, ortak kullanılan nezarethanede tutulan olmadığı gözlemlenmiştir.
17. Nezarethane odalarının duvarlarla ayrıldığı, demir parmaklıkların sağlam demir malzemeden yapıldığı ve yeterli kalınlıkta olduğu gözlemlenmiştir. Nezarethane odalarında tutulanların oturmaları ve uyumaları için kullandıkları alan beton malzeme üzerine kaplanmış yumuşak malzemeden oluşmaktadır. Bu alanların oturmak için yeterli yumuşaklığa sahip olduğu gözlemlenmiştir.
18. Nezaret odalarında havalandırma için açılabilir bir pencere bulunmamakta, havalandırma koridor tavanından sağlanmaktadır.
19. Nezarethane odalarında birer pencere bulunduğu, ısınmanın doğalgazla çalışan kalorifer sistemiyle sağlandığı ve peteklerin koridorda yer aldığı gözlemlenmiştir.
20. Ziyaret heyeti tarafından nezarethane odalarında kişilerin kendilerine zarar vermek için kullanabilecekleri tesisat borusu, kalorifer peteği gibi herhangi bir cisim olmadığı; olası bir kendine zarar verme eyleminin önüne geçebilmek adına demir parmaklıkların boydan boya bölme içermeyecek şekilde dizayn edildiği görülmüştür.
21. Odalar gün ışığı almakta, aydınlatma koridor tavanından yapay olarak sağlanmaktadır.
22. Nezarethanede kadın ve erkek ayrı olmak üzere birer adet tuvalet, birer adet banyo ve birer adet lavabo bulunmaktadır.
23. Engellilerin kullanımına uygun bir klozet bulunmakta olup; tutunma barı bulunmamaktadır. Müdürlük yetkililerince engelli bireylere ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda görevli memur tarafından yardım edildiği bilgisi verilmiştir.
24. Tuvalet, banyo ve lavaboda sabun, tuvalet kâğıdı, ıslak mendil, şampuan gibi temizlik malzemelerin mevcut ve yeterli olduğu; zemin, duvar, lavabo içi ve duş alanının temiz olduğu gözlemlenmiştir.
25. Nezarethanede gözetim altında tutulanlara, Kars Polisevi'nden kumanya şeklinde 3 öğün (sabah, öğle, akşam) yemek getirildiği belirtilmiştir.
26. İdare, tutulanların içme suyu ihtiyacının polisevinden temin edilen pet şişe sularla karşılandığını aktarmıştır.
27. Gözetim altında bulunan şahısların acil tıbbi yardım ihtiyacı hâsıl olduğunda 112 Acil Çağrı Merkezi ile iletişime geçilerek ambulans çağrıldığı, ilk müdahalenin ambulans görevlileri tarafından yapıldığı, tutulanın hastaneye gitmesi gerektiği tespit edildiğinde personel refakatinde hastaneye sevk işleminin sağlandığı ve uygun tedavinin hastanede gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
28. Sürekli ilaç kullanması gereken tutulanın raporu mevcutsa raporuna istinaden, raporu mevcut değilse, nezarethane girişi öncesi alınan doktor raporunda durumun bildirilerek muayene ile birlikte ilgili ilacın rapor edildiği ve saati geldiğinde tutulana kullanıldığı ifade edilmiştir.

29. Nezarethanede 1 adet müdafî görüşme odası bulunduğu, oda içerisinde sanık hakları formlarının birer numunesinin bulunduğu, müdafî ve tutulunun görüşme sağlayabileceği şekilde masa ve sandalyeler bulunduğu, kamera bulunmadığı gözlemlenmiştir.
30. Nezarethanede 1 adet muhafaza altına alma odası bulunduğu, bu odanın aynı zamanda teşhis amaçlı ve bekleme odası olarak da kullanıldığı ifade edilmiştir. Odada bir masa ve iki sandalyenin mevcut olduğu, odanın bir duvarında teşhis amaçlı reflektif cam bulunduğu gözlemlenmiştir.
31. Nezarethanede ifade alma odası bulunmamaktadır. Her müdürlüğün kendi bünyesinde ifade odası bulunmaktadır. Bu odalarda savcı talimatıyla ses ve görüntü kaydı yapan kameraların olduğu gözlemlenmiştir.
32. Koridorda nezarethane talimatnamesinin asılı olduğu görülmüştür. Tutulanların haklarını gösteren CMK m. 147 ve CMK m. 91'e göre hazırlanmış "Sanık Hakları Formu"nun yabancı uyruklu şahısların anlayacakları dillerde (Fransızca, Rumca, İspanyolca, Rusça, Romence, Gürcüce, Arapça ve Almanca) nezarethane duvarlarına asıldığı gözlemlenmiştir.
33. Şüpheli şahıs geldiğinde aramanın ilgili şubede yapıldığı, nezarethaneye indiğinde ikinci kez tedbiren üst araması yapıldığı, aramada üzerinden çıkan eşyaların teslim alındığı, emanet odasında kişiye özel dolaplarda muhafaza edildiği, muayene bilgilerinin ve yakınlarına ait bilgilerin deftere kaydedildiği ve bu kayıtların ayrıca Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne düzenli olarak girildiği ifade edilmiştir. "Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter" heyetimizce incelenmiş olup defterin düzenli olarak tutulduğu gözlemlenmiştir.
34. Nezarethaneye ait koğuşları ve koridorları gören, gece görüş kamerası da mevcut toplam 12 kameranın olduğu, 7/24 kayıt alındığı, kayıtlardan Koruma Şube Müdürlüğü'nün sorumlu olduğu; kayıtlara diğer birimlerin de erişiminin bulunduğu, 1 personelin sürekli olarak kayıt ve kamera odasında görevli bulunduğu ifade edilmiştir. Güvenlik kamerası kayıtlarının 30 gün saklandığı, kameraların genel elektrik ağına değil; özel korumalı POLNET elektrik UPS ağına bağlı olduğu, bu nedenle herhangi bir elektrik kesintisi yaşanmadığı belirtilmiştir. Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemelerde kameraların çalışır durumda olduğu ve geçmişe dönük kamera kayıt işlemlerinin düzenli bir biçimde tutulduğu, kamera kayıt defterinden rastgele seçilen tarih kayıtlarının defterdeki veri ile uyumlu olduğu gözlemlenmiştir.
35. Nezarethane temizliğinin Müdürlük bünyesinde bulunan görevli temizlik personeli tarafından her sabah nezarethane içerisinde bulunan lavabo ve tuvaletler dâhil olmak üzere rutin olarak yapıldığı, tutulanlar sevk olduktan sonra ilgili nezarethanenin temizlendiği bilgisi verilmiştir. Nezarethane odalarının genel anlamda temiz olduğu ziyaret heyetince gözlemlenmiştir.
36. Gözaltına alınan her şahsa iki temiz battaniye verildiği, tutulanlar ayrıldıktan sonra ayrı bir yerde muhafaza edilen battaniyelerin yıkamaya gönderildiği ifade edilmiştir. Battaniyelerin olası bir kendine zarar verme eyleminin önüne geçebilmek adına kenar bantlarının çıkarıldığı gözlemlenmiştir.
37. Ziyaret esnasında malzeme odası ziyaret edilmiştir. Malzeme odasında, temizlik malzemeleri, çoklu gözaltılarda kullanılmak için ayrılan minderlerin mevcut olduğu, temiz battaniyelerin naylonlara sarılı bir şekilde muhafaza edildiği gözlemlenmiştir.

38. Gözaltında tutulanların acil ihtiyaçlarını nezarethane görevlilerine sesli olarak bildirdikleri ve tutulanların ihtiyaçlarının imkânlar doğrultusunda hemen karşılandığı ifade edilmiştir.
39. Nezarethanenin bulaşıcı hastalık ve haşeratlarla karşı tedbir amaçlı olarak haftada iki kez rutin olarak belediyeden hizmet alımı yöntemiyle ilaçlandığı ifade edilmiştir.
40. Yabancı uyruklu tutulanlara gözaltı söz konusu olduğunda ilgili tahkikatı yapan birim tarafından Cumhuriyet Savcısı talimatıyla tercüman tahsisinin gerçekleştirildiği, haklarının sözlü olarak tutulana anlatıldığı Müdürlük yetkililerince ifade edilmiştir. Duvarda yangın güvenlik talimatının asılı olduğu görülmüştür.
41. Kadın ve erkek personel sayısının yeterli olduğu ifade edilmiştir. Gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı, geceyi nezarethanede geçirmesi gereken kadın olduğu zaman kadın personelin nöbet tuttuğu ifade edilmiştir.
42. Nezarethane personelinin hizmet içi eğitim kapsamında insan hakları, işkence ve kötü muameleyi belgelendirme ve tutulanlara, özellikle hassas gruplara yönelik muamele konusunda bir eğitim almadığı belirtilmiştir.

B.2 Kazımpaşa Polis Merkezi Amirliği Nezarethaneleri

43. Amirlik yerleşkesi Ortakapı Mahallesi Şehit Yusufbey Caddesi adresinde yer almaktadır.
44. Amirliğe bağlı Nezarethane Amirliğin bodrum katında bulunmakta olup; üç odadan oluşmaktadır.
45. Müdürlük nezarethanesinde kapasitenin aşılması durumunda Kazımpaşa Polis Merkezi Amirliği nezarethanesinin kullanıldığı, uzun zamandır Amirlik nezarethanesinde tutulan olmadığı ifade edilmiştir.
46. Nezarethane odalarında tutulanların oturmaları ve uyumaları için kullandıkları alanın beton malzeme üzeri keçe kumaş bir malzeme ile karton üzerine kaplandığı, bir bölümünün deforme olduğu ve temiz olmadığı, yeterli yumuşaklıkta olmadığı gözlemlenmiştir.
47. Nezarethanenin bodrum katta bulunması nedeniyle doğal ışık almadığı gözlemlenmiştir.
48. Nezarethanede kadın ve erkek ayrı olmak üzere birer adet tuvalet, birer adet banyo ve birer adet lavabo bulunduğu, kadınlar tuvaletinin kapısının kilitli olduğu, tesisat problemlerinden dolayı alanda koku oluştuğu ve kullanıma kapalı olduğu gözlemlenmiştir.
49. Nezarethanede 1 adet müdafî görüşme odası bulunduğu, oda içerisinde birer adet sanık hakları formu bulunduğu, müdafî ve tutulunun görüşme sağlayabileceği şekilde masa ve sandalyeler bulunduğu; aynı odanın aynı zamanda müşahede odası olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir.
50. "Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter" heyetimizce incelenmiş olup defterin düzenli olarak tutulduğu, uzun zamandır tutulan olmadığı bilgisi teyit edilmiştir.

C. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

51. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim ve işbirliği esasına dayanmaktadır. Müdürlük yetkilileri ve personelince ziyaret heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere

erişimi vakitlice sağlamıştır. Bu çerçevede, Müdürlük yetkilileri ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliği ve açık tutum ziyaret heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

C.1. Emniyet Müdürlüğüne Yönelik (Ortak) Değerlendirme ve Tavsiyeler

52. AİÖK'nin "Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır."²⁵ tavsiyesi uyarınca; Müdürlük ve bağlı merkezlerde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, insan hakları, "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" ile "BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü" dahil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi;
53. Ziyaret edilen her iki nezarethane bünyesinde de tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım olmadığı göz önüne alındığında BM Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesinde yer alan "Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."²⁶ hükmü uyarınca İl Emniyet Müdürlüğü'nün görev alanındaki tüm nezarethanelerde engelli dostu uygulamaların başlatılması,
54. Ziyaret edilen Kazım Paşa Polis Merkezi Amirliği nezarethanesinde odaların yeterli seviyede havalandırılmadığı ve temiz olmadığı göz önüne alındığında, AİÖK'nin "Polis nezareti, göreceli olarak kısa sürelidir (veya en azından kısa süreli olmalıdır). Yine de polis hücrelerinde gözaltında kalma kimi temel şartlara uygun olmalıdır. Bütün polis hücreleri temiz, içinde barındığı kişi sayısına uygun büyüklükte ve yeterli derecede aydınlatılmış olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık da olmalıdır"²⁷ tavsiyesi uyarınca havalandırma ve aydınlatma sisteminin yeniden düzenlenmesi,
55. Kazım Paşa Polis Merkezi Amirliği bünyesinde bulunan nezarethane odalarının yer alan oturma bankalarının yeterli yumuşaklıkta başka bir malzeme kullanılarak yenilenmesi ve temizliğine özen gösterilmesi,
56. Kazım Paşa Polis Merkezi Amirliği bünyesindeki nezarethanede tuvalet tesisatı ile ilgili sorun çözülerek kapalı tuvaletin kullanıma açılması, tesisat nedeniyle katta oluşan kokunun giderilerek hijyen kurallarına uygun hale getirilmesi

tavsiye edilmektedir.

25 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelesinin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 9, para. 34.

26 Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme, A/RES/61/106 (2006), m.14.

27 Avrupa Konseyi, Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelesinin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 15, para. 47.

**DİYARBAKIR
İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/08)**

KISALTMALAR

AİÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
cm	Santimetre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) 6701 sayılı Kanun'un Amaç ve Kapsam başlıklı birinci maddesinde belirtildiği gibi; *"insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere"* kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*²⁸
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı maddesi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendi uyarınca UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4.12.2004 tarih, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'muzda düzenlenmiştir. CMK'nın 99'uncu maddesine göre; *"gözetimine alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözetim işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözetimine alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözetimine alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1.6.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözetimine Alma ve İfade Alma Yönetmelik'in 4'üncü maddesi mucibince nezarethane; *"şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade eder şeklinde tanımlanmıştır.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır. Kanununun TİHEK'e yüklediği bu görev ve yetki gereğince, Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğü²⁹ Asayiş Şube Müdürlüğü, Narkotik Suçlarla Mücadele

28 Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, *İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin Ek İhtiyari Protokolü*, 39/46, para. 1.

29 Bundan sonra kısaca İl Müdürlüğü olarak ifade edilecektir.

Şube Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ve Çocuk Şube Müdürlüğü nezarethanelerine Kurumumuz tarafından 21.10.2021 tarihinde heyet halinde **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

7. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarih, 2021/16 sayılı kararı ve 15.10.2021 tarih, 4723 sayılı TİHEK Başkanlık oluru ile ziyaret heyeti oluşturulmuş, 21.10.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret heyetinde; ... yer almıştır.
8. İş bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 96/3 maddesine istinaden, Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğü izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. NEZARETHANELERDE YAPILAN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

9. Ziyaret ilk olarak Diyarbakır İl Emniyet Müdürü ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş, İl Müdürlüğü ile ilgili genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet, sırasıyla Asayiş Şube Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ve Narkotik Şube Müdürlüğü Nezarethanelerini ziyaret etmiştir.
10. İl Müdürlüğü ana hizmet binasının tamamen idari işlere tahsis edildiği ve bina içerisinde nezarethane bulunmadığı gözlemlenmiştir.
11. İl Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren; Asayiş Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ile Narkotik Şube Müdürlüğü nezarethaneleri farklı yerleşkelerde ve farklı binalarda hizmet verirken, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ile Narkotik Şube Müdürlüğü nezarethaneleri aynı yerleşke ve binada ortak kullanım şeklinde hizmet vermektedir.
12. Ziyaret sırasında Çocuk Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ile Narkotik Şube Müdürlüğü nezarethanelerinde tutulanlar³⁰ olduğu görülmüş, bütün tutulanlarla Müdürlük³¹ personeli bulunmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethanesinde ise tutulan olmadığı gözlemlenmiştir.

B.1. Asayiş Şube Müdürlüğü

13. Asayiş Şube Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü'nün eski yerleşkesinde bulunmaktadır. Nezarethanede toplamda 4 nezarethane odası bulunmakta olup 1 nolu oda 265x350 cm, 2 nolu oda 354x350 cm, 3 nolu oda 255x390 cm, 4 nolu oda 270x290 cm en ve boya sahiptir. Odaların yüksekliği 255 cm'dir. 1 ve 4 nolu odalar 2'şer, 2 nolu oda 4 ve 3 nolu oda ise 3 kişi kapasiteli olup toplam nezarethane kapasitesi 11 kişidir.

30 Nezarethanelerde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca "tutulan" ifadesi kullanılacaktır.

31 Bundan sonra ilgili Şube Müdürlüklerini ifade etmek üzere "Müdürlük" kavramı tercih edilecektir.

14. İdare tarafından nezarethane odalarından birinin kadınlara tahsis edildiği ancak, yapılan incelemede odaların girişlerinde bu duruma dair herhangi bir tabela veya işaret olmadığı gözlemlenmiş, heyetimizce İdareye; söz konusu tabela ve işaretlerin konulması gerektiği uyarısı yapılmıştır.
15. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri bulunmadığı gözlenmiş, buna karşın oturma alanlarının yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplı ve tutulanların rahatlıkla uyuyabileceği özelliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
16. Odalarda kapasitesiyle eşdeğer sayıda battaniye olduğu, havalandırmanın demir parmaklıklı oda kapıları aracılığı ile sağlandığı, ısıtma için klima kullanıldığı görülmüştür.
17. Müdürlükte 2 adet tuvalet, 1 adet banyo ve 1 adet lavabo bulunduğu, engelli bireylerin kullanımına uygun banyo, tuvalet ve lavabo mevcut olmadığı, lavaboda sabun ve peçete gibi hijyen ürünlerinin mevcut, banyo/lavabo musluklarının akar vaziyette olduğu, yeteri kadar sıcak su imkânının olduğu ve sıcak suyun elektrikli şofben ile sağlandığı gözlemlenmiştir.
18. Tuvaletlerin hijyen ürünleri de bulundurularak temiz şekilde kullanıma hazır tutulduğu buna karşın banyo temizliğinin yeterli olmadığı, banyo duş hortumunun duş başlığının olmadığı görülmüştür.
19. Tutulanların içme suyu ihtiyacının polisevinden temin edilen pet şişe sularla, günlük üç öğün yemek ihtiyacının polisevinden getirilen kumanyalarla karşılandığı; kantin ve market ihtiyaçlarının ise görevli personel tarafından temin edildiği anlaşılmıştır.
20. Müdürlükte bir adet müdafî görüşme odası olduğu, nezarethane binada ifade odasının bulunmadığı, 4 adet ifade odasının yerleşkedeki Müdürlük ana binasında bulunduğu, nezarethane talimatnamesinin anlaşılır şekilde nezarethane koridorunda asılı olduğu görülmüştür.
21. Heyetimizce, Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından incelendiği, Cumhuriyet Savcısının söz konusu deftere "*Eksikliklerin giderilmesi ve nezarethane temizliğine dikkat edilmesi gerektiği talimatı verildi.*" şeklinde ve Müdürlüğün "*Usulüne uygun olduğu görüldü.*" şeklinde belirli aralıklarla imzalı notlar düşüldüğü, kayıtlarda herhangi bir eksiklik olmadığı, gözaltı süreleri dâhil tüm bilgilerin düzenli şekilde deftere işlendiği, kayıtların düzenli tutulduğu görülmüştür.
22. Tutulanın yabancı olması durumunda kişinin tahkikatını yürüten birimlerce tercüman tahsis edildiği, Müdürlükte, yabancı tutulanların haklarını gösteren İngilizce, Rusça, Arapça, Fransızca ve Almanca formlar olduğu bilgisi alınmıştır.
23. Nezarethanede 6 adet güvenlik kamerasının 24 saat esasına göre kayıt yapmakta olduğu, kamera kayıtlarının geriye dönük 30 gün tutulmakta olduğu, 6 kameradan 4 tanesinin nezarethane odalarında, 2 tanesinin ise koridorlarda bulunduğu görülmüştür. Koridordaki kameraların bir tanesinin nezarethane girişini, diğerinin ise oda giriş kapılarını gördüğü tespit edilmiştir.
24. Yerinde yapılan incelemelerde, nezarethane odalarındaki kameralarda kör nokta olduğu, kameraların kapı girişlerini görmediği, kameraların gece görüşünün net olmadığı ve İl Müdürlüğünden izlenme özelliğine sahip olmadığı gözlemlenmiş, bununla birlikte kameraların geçmişe dönük izlenmesi noktasında bir sorun olmadığı tespit edilmiştir.

25. Heyetimizce yapılan evrak incelemesinde, Müdürlük tarafından İl Müdürlüğü İdari Büro Amirliğine hitaben "nezarethanedeki kamera sisteminin eski olduğu, kameraların gece görüş kalitesinin düşük olduğu, nezarethane odalarında kameraların görüş açısına girmeyen kör noktaların bulunduğu" hususlarını belirten bir yazı yazıldığı ve eksikliklerin giderilmesi talebinde bulunulduğu görülmüş, ancak konuya ilişkin olarak muhatap İdari Büro Amirliği tarafından henüz herhangi bir işlem yapılmadığı anlaşılmıştır.
26. Nezarethanede 9 personelin görev yaptığı, personelin 12-36 saat esasına göre vardiyalı çalıştığı, her vardiyada 1 kadın 2 erkek olmak üzere toplam üç güvenlik personelinin görev aldığı, personel sayısının yeterli olduğu tespit edilmiştir.
27. Müdürlükte görevli personelin insan haklarına yönelik son bir yıl içerisinde herhangi bir eğitim almadığı ancak personelin "Polisin Halkla İlişkileri-Vatandaşa Hitap ve Davranış Biçimleri" başlıklı kurs aldığı anlaşılmıştır.

B.2. Çocuk Şube Müdürlüğü

28. Müdürlüğe bağlı faaliyet gösteren Çocuk Şube Müdürlüğü nezarethanesinin binanın bodrum katında yer aldığı, nezarethaneye bina girişinin karşısında bulunan ortak merdivenlerden aşağıya inilerek ulaşıldığı görülmüştür.
29. Nezarethanenin; 1 erkek, 1 kadın toplam 2 adet nezarethane odasından oluştuğu, erkek nezarethane odasının 284x478 cm, kadın nezarethane odasının 328x478 cm çapında odaların yüksekliklerinin 2.64 cm olduğu tespit edilmiştir.
30. Aynı koridora açılan nezarethane odalarının toplamda 10 kişilik kapasiteye sahip olduğu, yoğunluğun fazla olmadığı, mevcut kapasitenin aşılması durumunda binanın 2'nci katında bulunan muhafaza odasının nezarethane odası olarak kullanıldığı anlaşılmıştır.
31. Ziyaret sırasında nezarethanede 17 yaşında bir tutulunun bulunduğu gözlemlenmiştir.
32. Nezarethanenin koridorda bulunan kalorifer petekleri ve klimayla ısıtılmasının sağlandığı, odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri olduğu fakat oturma zemininin sert olması sebebiyle rahat uyumaya elverişli olmadığı gözlemlenmiştir.
33. Nezarethane kapasitesi 10 kişi olmasına rağmen, nezarethane odalarında ve depoda yapılan incelemede toplamda 8 adet battaniyenin olduğu görülmüş, nezarethane kapasitesi ile orantılı battaniye bulundurulması hususunda heyetimizce gerekli uyarı yapılmıştır.
34. Nezarethanelerde doğal ışık için pencere bulunduğu, pencerelerin dokulu bir metal ile kaplanması sebebiyle doğal ışığın yetersiz olduğu, aydınlatmanın projektör sistemiyle desteklendiği görülmüştür.
35. Nezarethanede 1 adet banyo, 1 adet tuvalet ve 1 adet lavabo bulunduğu, engelliler için tuvalet, banyo ve lavabo bulunmadığı, lavaboda sabun, tuvalette peçete olmadığı, banyonun yeterince temiz olmadığı, banyoda sıcak su imkânı ve duş başlığı mevcut olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca nezarethane girişinin dış bölmesinde hijyen için gerekli malzemeleri tam bir lavabonun olduğu görülmüştür.

36. İdare, nezarethane temizliğinin, temizlikten sorumlu personel tarafından günlük olarak yapıldığını ve tutulanların sevk işlemlerinin yapılmasından sonra nezarethanenin düzenli olarak ilaçlandığını aktarmıştır.
37. İdare, tutulanların yemek ihtiyacının polisevinden getirilen kumanyalarla karşılandığını, tutulanların kantin veya markete erişim olanaklarının ise bulunmadığı bilgisini paylaşmıştır. Tutulanların içme suyu ihtiyacının yemek kumanyalarıyla birlikte verilen pet şişe su ile karşılandığı, ek su talebi olması durumunda talebin görevli personel tarafından yerine getirildiği anlaşılmıştır. Görüşme yapılan tutulan yemeklerin iyi olduğunu ve su ihtiyacının yeterli şekilde karşılandığını belirtmiştir.
38. Acil tıbbi müdahale gerektiren durumlarda ilk müdahalenin Müdürlük hizmet binası bitişiğindeki Devlet Hastanesinde yapıldığı, sağlık raporu olan tutulanların ilaçlarının, Cumhuriyet savcısının bilgisi dâhilinde sağlık görevlilerine danışılarak kontrollü bir şekilde personel tarafından verildiği gözlenmiştir.
39. Tutulanla yapılan görüşmede tutulan, ihtiyaçlarının karşılandığını, herhangi bir kötü muameleyle karşılaşmadığını, durumu ile alakalı olarak ailesinin zamanında ve uygun şekilde bilgilendirildiğini belirtmiştir.
40. Müdürlükte 1 adet müdafî görüşme odası ve 4 adet ifade alma odasının bulunduğu, nezarethane talimatnamesinin koridorda asılı olduğu görülmüştür.
41. Heyetimizce Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının düzenli ve eksiksiz olduğu, söz konusu defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından düzenli olarak incelendiği görülmüştür.
42. Tutulanın yabancı olması durumunda, tahkikatı yürüten birimlerce tercüman tahsis edildiği, ancak müdürlükte, tutulanların haklarını gösteren yabancı dillerde form olmadığı bilgisi alınmıştır.
43. Müdürlükte 26 adet güvenlik kamerası olduğu ve kameraların 24 saat esasına göre kayıt yaptığı, nezarethanenin bulunduğu bölümde 3 adet kamera olduğu, kameraların sadece koridorlarda görüntü aldığı, nezarethane odalarında ise kamera olmadığı görülmüş, kamera kayıtlarının geçmişe dönük izlenmesinde bir sorun bulunmadığı, kameralarda kör nokta olmadığı ve kameraların geriye dönük 50 gün kayıt yaptığı tespit edilmiştir.
44. Müdürlükte, tam zamanlı çalışan 1 Sosyal Hizmet Uzmanı bulunmaktadır. Kendisiyle yapılan görüşmede, gözaltına alınan bütün tutulanlarla ve bunun dışında da savcılık talebi doğrultusunda suça sürüklenen çocuklarla özel görüşmeler yaptığını ve bu görüşmeler sonucunda hazırladığı raporları ilgili Kurumlara iletildiğini ifade etmiştir.
45. Müdürlükte görevli personelin insan haklarına yönelik son bir yıl içerisinde herhangi bir eğitim almadığı anlaşılmıştır.

B.3. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü

46. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğüne bağlı nezarethanenin Müdürlüğün bodrum katında bulunduğu, nezarethaneye 2 ayrı yerden giriş olduğu görülmüştür.
47. Nezarethane, A ve B blokları şeklinde iki kısma ayrılmıştır. A blokta 10 oda, B blokta ise 12 oda olmak üzere nezarethanede toplam 22 oda bulunmaktadır. Oda kapıları, kapalı demir kapı şeklinde olup bütün odalar koridora açılmaktadır.

48. Nezarethanedeki bütün odalar 225x335 cm çapında, tavan yüksekliği yüksekliği ise 325 cm'dir. Kadın ve erkek tutulanlar için ayrı nezarethane odalarının bulunduğu ve kadın tutulanlar için 2 oda tahsis edildiği bütün odaların 1 kişi kapasiteli olduğu gözlemlenmiştir.
49. Ziyaret sırasında nezarethanede 12 tutulanın olduğu, tutulanların büyük bir bölümünün Türkiye'nin değişik illerinde askerlik görevini yaparken gözaltına alınıp Diyarbakır'a getirilen kişilerden oluştuğu gözlemlenmiştir.
50. Nezarethane odalarındaki oturma yerlerinin yumuşak ve kumaş şilte ile kaplandığı, odaların hepsinde battaniye ve seccade olduğu, yerlerin oldukça temiz olduğu, battaniyelerin ayda bir Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü çamaşırhanesinde yıkandığı bilgisi alınmıştır.
51. Havalandırmanın odalardan koridora açılan havalandırma penceresi vasıtasıyla, ısınmanın, B blokta 4 adet elektrikli ısıtıcı, A blokta ise 2 adet salon tipi klima ile sağlandığı oda içlerinde herhangi bir ısıtma sisteminin mevcut olmadığı görülmüştür.
52. Nezarethane odalarında doğal ışık alan pencere bulunmamaktadır. Aydınlatma, havalandırma için koridora açılan pencereden oda içerisine verilen ışıkla sağlanmaktadır. Görüşme yapılan tutulanlardan bir tanesi odanın aydınlatılması amacıyla havalandırma penceresinden oda içerisine verilen ışığın direkt oturma yerlerine vurduğunu, ışığın 24 saat boyunca açık olduğunu bu yüzden uyuyamadığını belirtmiştir. Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemede odanın aydınlatılması amacıyla havalandırma bölmesinden verilen ışığın odalarda oturma yerlerine direkt geldiği ve devamlı surette açık kalması durumunda tutulanların uyumasını engelleyeceği gözlemlenmiştir.
53. Nezarethane temizliğinin ilgili personel tarafından rutin olarak yapıldığı, nezarethanelerin bulunduğu kısımda 5 adet tuvalet, 2 adet banyo ve 5 adet lavabo yer aldığı, engelliler için tuvalet, banyo ve lavabo bulunmadığı, kadın ve erkek tuvalet ve banyolarının ayrı olduğu, tutulanların duş alma imkânları ile yeterli oranda sıcak suya erişim imkânının olduğu, sıcak suyun kombi aracılığıyla sağlandığı gözlemlenmiştir.
54. Tutulanların yemek ihtiyacının polisevinden getirilen kumanyalarla karşılandığı, özel beslenme gereksinimi olan tutulanlara, ihtiyaçlarına uygun kumanya tedarik edildiği, tutulanlarla yapılan görüşmede günde üç öğün yemeğin düzenli şekilde geldiği, yemeklerin doyurucu ve lezzetli olduğunun ifade edildiği tespit edilmiş, tutulanlara her öğün için 500 ml pet şişe su verildiğini, talep olması durumunda personel tarafından ek pet şişe su verildiği anlaşılmıştır.
55. Tutulanlarla yapılan görüşmelerde, gözaltında bulunmalarıyla ilgili kendilerine bilgi verildiği, ailelerinin durumdan vaktinde ve uygun şekilde haberdar edildiği, avukatları ile görüşmelerinin sağlandığı anlaşılmıştır.
56. Tutulanların beyanlarından; Müdürlükte buldukları süre boyunca herhangi bir kötü muameleyle karşılaşmadıkları, personelin kendilerine insan hak ve onuruna uygun şekilde iyi muamele ettikleri anlaşılmıştır.
57. Sağlıkla ilgili acil durumlarda ambulans hizmetinden yararlandığı ve bu konuda herhangi bir sorun yaşanmadığı bilgisi alınmıştır. Tutulanlardan biri ile yapılan görüşmede "sabah saatlerinde rahatsızlanmasına rağmen personelin derhal ambulans çağırarak kendisini hastaneye götürdüğü" ifade edilmiştir.

58. Müdürlükte 8 adet ifade alma odası, 3 adet müdafî görüşme odası bulunduğu, ifadelerin ilgili şube personeli tarafından ifade odalarında alındığı anlaşılmış, nezarethane talimatnamesinin koridorda asılı olduğu görülmüştür.
59. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından düzenli olarak incelendiği, defterin usulüne uygun şekilde tutulduğu, kayıtların tam olduğu anlaşılmıştır.
60. Tutulanan yabancı olması durumunda adli makamların koordinesinde tercüman tahsis edildiği ancak Müdürlükte, tutulanların haklarını gösteren yabancı dillerde form olmadığı bilgisi alınmıştır.
61. Müdürlükte 48 adet güvenlik kamerası bulunduğu, kameraların 24 saat esasına uygun kayıt yaptığı, kamera kayıtlarının geriye dönük 30 gün süre ile saklandığı, kameraların geriye dönük olarak izlenebildiği, nezarethane odalarının hepsinde kamera olduğu, kameraların odanın tavanına monte edildiği ve böylelikle odalarda kör nokta bulunmadığı gözlemlenmiştir.
62. Nezarethanede, 3 kadın ve 13 erkek personelin çalıştığı, personelin 12-36 saat esasına uygun olarak çalıştığı ve nezarethaneye alınan kadın tutulanlarla kadın personellerin ilgilendiği anlaşılmıştır.
63. 2021 yılı içerisinde Müdürlükte görevli 25 personelin "Terörle Mücadele ve İnsan Hakları Kursu" aldığı tespit edilmiştir.

B.4. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Şube Müdürlüğü ile Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü

64. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ile Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü binasında yer alan nezarethaneyi birlikte kullanmaktadır.
65. Nezarethanenin, 200x600 cm uzunluk ve genişlikte, oda yüksekliklerinin 300 cm olduğu, binanın bodrum katında yer aldığı, nezarethanenin 2021 yılı Şubat ayında tadilata girdiği ve yenilendiği, nezarethanede 6 adet oda bulunduğu, 1 odanın kadın tutulanlara, 5 odanın da erkek tutulanlara tahsis edildiği, ziyaret sırasında nezarethanede 17 tutulanan bulunduğu gözlemlenmiştir.
66. Havalandırmanın demir parmaklıklı oda kapılarının yanı sıra odalarda bulunan havalandırma sistemi ile, ısıtmanın ise koridorlarda bulunan kalorifer petekleri aracılığıyla sağlandığı görülmüştür.
67. Müdürlükte 1 adet erkek tuvaleti, 1 adet erkek banyosu, 1 adet kadın tuvaleti ve banyosu ve 1 adet de lavabo bulunduğu, engelli bireylerin kullanımına uygun banyo, tuvalet ve lavabo olmadığı görülmüştür.
68. Nezarethane temizliğinin şube müdürlüğünde görevli personel tarafından yapıldığı, nezarethanenin ilgili belediye tarafından düzenli olarak ilaçlandığı, tuvalet ve banyoların oldukça temiz olduğu, banyoda yeterince sıcak su olduğu, yeterli temizlik malzemesinin bulunduğu, hijyen kurallarına riayet edildiği gözlemlenmiştir.
69. Tutulananların yemek ihtiyacının polisevinden getirilen kumanyalarla karşılandığı; tutulananın vejetaryen olması, diyet yapması ya da sağlık açısından özel beslenme ihtiyacına gerek duyması ve bunu belirtmesi durumunda talebine uygun yemek verildiği anlaşılmıştır.

70. Acil tıbbî müdahale gerektiren durumlarda, tutulanlara ilk müdahalenin ilk yardım eğitimi alan personel tarafından yapıldığı, ardından da 112 Acil Çağrı Merkezinden yararlanıldığı bilgisi alınmıştır.
71. Tutulanlarla yapılan görüşmelerde alınan beyanlardan; gözaltında bulunmalarıyla ilgili kendilerine bilgi verildiği, ailelerinin de durumdan haberdar edildiği ve avukatları ile görüşmelerinin sağlandığı, Müdürlükte buldukları süre boyunca herhangi bir kötü muameleyle karşılaşmadıkları anlaşılmıştır.
72. Müdürlükte 1 adet müdafî görüşme, 3 adet ifade alma odasının bulunduğu, söz konusu odalarda görüntü ve ses kayıt alma özelliği bulunan herhangi bir aygıt bulunmadığı, nezarethane talimatnamesi ile Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin koridorlarda asılı olduğu görülmüştür.
73. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından düzenli olarak incelendiği, defterin usulüne uygun şekilde tutulduğu, gözaltı süreleri dâhil tüm bilgilerin anlaşılır olduğu, kayıtların tam olduğu anlaşılmıştır.
74. Tutulanın yabancı olması durumunda adli makamların koordinesinde tercüman tahsis edildiği, ancak Müdürlükte, tutulanların haklarını gösteren yabancı dillerde form olmadığı bilgisi alınmıştır.
75. Nezarethanede her odada 2, koridorda ise 3 adet olmak üzere toplam 15 adet güvenlik kamerasının bulunduğu, kameraların 7/24 esasına uygun kayıt yaptığı, kamera kayıtlarının geriye dönük 30 gün tutulduğu, nezarethane odalarını ve odaların açıldığı nezarethane koridorlarını gören kameralarda kör nokta olmadığı ve kameraların geçmişe dönük izlenmesinde herhangi bir sorun olmadığı gözlemlenmiştir.
76. Nezarethanede görevlendirilmek üzere Müdürlükte yeterli sayıda kadın ve erkek personellerinin olduğu, son bir yıl içerisinde insan hakları alanında 14 personelinin eğitim gördüğü anlaşılmıştır.

C. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

77. TIHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Müdürlükler tarafından, ziyaret heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, tutulanlarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, hem İl Müdürlüğü hem de ziyaret edilen Müdürlüklerin İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

C.1. İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik (Ortak) Değerlendirme ve Tavsiyeler

78. Ziyaret edilen Şube Müdürlükleri arasında Asayiş Şube Müdürlüğü hariç tüm Müdürlüklerde "Sanık Hakları Formu" ve "Nezarethane Talimatı" dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyal ile yabancı uyruklu tutulanlar için anlayacakları dilde haklarını gösteren yazılı herhangi bir form bulunmadığı tespitimiz göz önüne alındığında AIÖK'nin "*Polis nezaretine alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dilde hakları konusunda sarih olarak bilgi verilmesi şarttır*"³²

32 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AIÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 9, para. 16.

tavsiyesi uyarınca gözaltına alınan kişiler için bilgilendirici broşür, kitapçık, form gibi materyallerin şahısların anlayacakları dillerde görünür yerlere asılması,

79. AİÖK'nin *"Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır."*³³ tavsiyesi uyarınca; Müdürlüklerde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, insan hakları ile BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü dahil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi;
80. AİÖK'nin *"Nezarethteki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır."*³⁴ tavsiyesi uyarınca; ziyaret edilen Asayiş Şube Müdürlüğünde, banyonun yeterince temiz olmadığı, banyoda duş başlığının olmadığı, nezarethane odalarının girişinde odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini belirten işaret ve tabelaların olmadığı düşünüldüğünde; Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethanesindeki banyoya tutulanların kendine zarar vermesini önleyecek şekilde duş başlığının takılması, banyo temizliğine dikkat edilmesi, nezarethane odalarının girişine odanın hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine ilişkin işaret ve tabelaların asılması; Çocuk Şube Müdürlüğünde ise banyonun yeterince temiz olmadığı lavabolarda sabun ve peçete gibi temizlik malzemelerinin bulunmadığı göz önüne alındığında; banyo temizliğine dikkat edilmesi ve söz konusu eksiklerin giderilmesi hususlarının takip edilmesi,
81. Çocuk Şube Müdürlüğündeki oturma yerlerinin sert olduğu ve nezarethane kapasitesiyle eşit sayıda battaniye olmadığı göz önünde bulundurulduğunda, AİÖK'nin *"Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır. Ayrıca hücrelerde dinlenme imkânı olmalı ve nezarete gece kalmak zorunda olan kişilere temiz şilte ve battaniye verilmelidir."*³⁵ tavsiyesi gereğince oturma yerlerinin tutulanların rahat uyuyabilecekleri yumuşak bir malzemeyle kaplanması ve battaniye sayısının artırılarak 10 kişilik nezarethane kapasitesine eşitlenmesi,
82. Ziyaret edilen tüm Müdürlüklerde gözaltında bulunan engelli bireyler için banyolarda klozet bulunmadığı, tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım olmadığı göz önüne alındığında, BM Engelli Hakları Sözleşmesinin 14'üncü maddesinde yer alan; *"Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları*

33 Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 9, para. 34.

34 Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 8, para. 42.

35 Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 7, para. 42.

hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."³⁶ hükmü uyarınca tüm Müdürlük nezarethanelerinde engelli dostu uygulamalar başlatılarak engellilere uygun hale getirilmesi,

83. *"Hem polis tarafından kötü muameleye maruz kalan kişilerin, hem de fiziksel olarak kötü muamele yaptıkları veya psikolojik baskı uyguladıkları yönünde haksız suçlamalara maruz kalan polis memurlarının çıkarına olacak şekilde suiistimallerin önlenmesi ve belgelendirilebilirliğin sağlanması açısından"*³⁷ Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethanesindeki kameraların, görüntüsü net ve gece görüş kalitesi yüksek kameralarla değiştirilerek, odalarda kör nokta kalmayacak şekilde yeniden ayarlanması; Çocuk Şube Müdürlüğü nezarethane odalarına kamera konulması; ayrıca tüm Müdürlüklerdeki nezarethane odalarının girişine veya içine tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğini belirtecek şekilde bir uyarı yazısının eklenmesi,
84. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü nezarethanesinde, odaların aydınlatılması için koridorlardan verilen ışığın günün 24 saat açık olduğu ve odalarda oturma yerlerine direkt geldiği ve odalarda doğal ışık bulunmadığı; Çocuk Şube Müdürlüğünde de doğal ışık imkânı bulunmadığı hususları göz önünde bulundurulduğunda, AİÖK'nin *"bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır."*³⁸ tavsiyesi uyarınca odaların ışıklandırma sisteminin tutulanların dinlenmesine ve uyumasına imkan verecek bir şekilde tekrardan düzenlenmesi ve odalara doğal ışık sağlanması;
- tavsiye edilmektedir.

36 Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, *Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme*, A/RES/61/106 (2006), m.14.

37 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 10, para. 36.

38 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 13, para. 47.

AĞRI
İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/13)

KISALTMALAR

AİÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Yeni Koronavirüs Hastalığı
İEM	İl Emniyet Müdürlüğü
m	Metre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla kurulmuş olup Kanunun temel maksadı 1'inci maddede; "...insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek" şeklinde belirtilmiştir.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamış, söz konusu Sözleşme 2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiş ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanmıştır. OPCAT'ın amacı Sözleşmenin 1'inci maddesinde; "*Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmak*" olarak belirlenmiştir.³⁹
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: "*İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi*" ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda (CMK) yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde "*Gözümlü alınmış kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği*" hükme bağlanmıştır.
5. 01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlü Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 4'üncü maddesine göre nezarethane; "*Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri*" ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirme görevini haiz olduğu ifade edilmiştir.

³⁹ Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, *İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin Ek İhtiyari Protokolü*, 39/46, para. 1.

Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır. Bu bağlamda, Ağrı İl Emniyet Müdürlüğü'ne⁴⁰ bağlı Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Narkotik Şube Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü, Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethanelerine Kurumumuz tarafından 09.08.2021 tarihinde **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

7. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu adına ziyaret heyetinde ... yer almıştır.
8. Ziyaret COVID-19 salgını sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
9. Bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendine ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 96'ncı maddesinin 3'üncü fıkrasına binaen alınan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin hangi sıklıkla gerçekleştirileceğine ilişkin 2021-16 numaralı kararı ve 06.08.2021 tarih ve 3277 sayılı TİHEK Başkanlık oluru üzerine 09.08.2021 tarihinde Ağrı İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. NEZARETHANELERDE YAPILAN İNCELEMELER

10. Ziyaret, Ağrı İl Emniyet Müdürü ile yapılan görüşme ile başlamıştır. Görüşmede Kurul Üyelerimiz tarafından TİHEK, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgi verilmiş, Müdürlük ve faaliyetleri ile ilgili bilgi alınmıştır. Görüşmenin ardından ziyaret heyeti tarafından sırasıyla; şehrin farklı bölgelerinde yer alan Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü (TEM), Narkotik Şube Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü ve Asayiş Şube Müdürlüğü⁴¹ binaları ziyaret edilmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla nezarethanelerde gözaltında tutulan kimsenin olmadığı görülmüştür.
11. TEM Şube Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü binasının bodrum katında, Asayiş Şube Müdürlüğü Ağrı Polis Merkezi Amirliği binasının bodrum katında yer almakta, Narkotik Şube Müdürlüğü ve Çocuk Şube Müdürlüğü ise diğer müdürlüklerden ayrı bir yerde aynı binada yer almaktadır. En az 30 yıllık olduğu ifade edilen nezarethane binalarının oldukça eski olduğu gözlemlenmiştir.
12. Müdürlük yetkilileri tarafından Ağrı ilinin terör bölgesi içinde yer alması sebebiyle Emniyet Müdürlüğü ile bağlı şubelerin denetimlerinin sık aralıklarla yapıldığı, binalara girişlerde emniyet personeli dâhil herkesin güvenlik kontrolünden geçirildiği ifade edilmiştir.
13. Adalet Hizmetlerinde Koronavirüs Tedbirleri Kapsamında Yeni Çalışma Esasları Kılavuzunda⁴² nezarethanelerde kalabilecek kişi sayısının 4 metrekareye 1 kişi düşecek şekilde olması gerektiği ifadesi yer almaktadır. Müdürlük yetkilileri tarafından bir birimin nezarethanesinde kapasitelerin aşılması durumunda diğer birimin nezarethanesinin kullanıldığı ifade edilmiştir. Aşağıdaki tabloda

40 Bundan sonra kısaca Müdürlük olarak ifade edilecektir.

41 Bu müdürlükleri ifade etmek üzere kısaca Şube Müdürlüğü ifadesi tercih edilecektir.

42 Adalet Bakanlığı Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Adalet Hizmetlerinde Koronavirüs Tedbirleri Kapsamında Yeni Çalışma Esasları Kılavuzu, Mayıs 2020.

bir şubenin kapasitesinin aşılması durumunda hangi şube müdürlüğünün nezarethanesinin kullanılabileceği gösterilmektedir:

NEZARETHANE ŞUBE ADI	NEZARETHANEYİ KULLANAN DİĞER BİRİMLER
Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü	1-Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü 2-Güvenlik Şube Müdürlüğü 3-Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü
Asayiş Şube Müdürlüğü	Murat Şehit Halis Çınar Polis Merkezi
Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü	Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele Ve Hudut Kapıları Şube Müdürlüğü
Çocuk Şube Müdürlüğü	-

14. Müdürlük yetkilileri tarafından COVID-19 tedbirleri kapsamında nezarethanede ilgililerin işlemlerinin daha kısa sürede yapılarak, mümkün olduğunca aynı gün içinde sonuçlandırılmaya çalışıldığı ifade edilmiştir.

B.1. Asayiş Şube Müdürlüğü

15. Şube Müdürlüğü nezarethanesinde 1'i kadın 3'ü erkek olmak üzere toplam 4 nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odalarının eni 3.60 m, boyu 4.05 m ve yüksekliği 3.35 m'dir.
16. Müdürlük binasının girişinde engelli rampası bulunduğu görülmüştür.
17. Nezarethane odalarının demir düzeneklerle ayrıldığı, demir parmaklıkların sağlam demir malzemeden yapıldığı ve yeterli kalınlıkta olduğu gözlemlenmiştir. Nezarethane odalarında şüpheli şahısların oturmaları ve uyumaları için kullandıkları alan beton malzeme üzerine kaplanmış yumuşak malzemeden oluşmaktadır. Bu alanların oturmak için yeterli yumuşaklığa sahip olduğu gözlemlenmiştir.
18. Nezarethane odalarında kişilerin kendilerine zarar verebilecekleri herhangi bir askılı tesisat borusu veya kalorifer peteğinin olmadığı gözlemlenmiştir.
19. Müdürlük Yetkilileri tarafından gözaltına alınan her şahsa iki adet battaniye verildiği şahıslar oradan ayrıldıktan sonra battaniyelerin yıkandığı ve şahıslar çıktıktan sonra haftalık olarak temizlik yapıldığı bilgisi alınmıştır. Ziyaret esnasında bölümlerde gözaltına alınan kişi olmamasına rağmen kullanılmış battaniyelerin oturma alanlarına bırakıldığı, alanlardaki battaniyelerin eski olduğu ve görüntü itibarıyla temiz olmadıkları gözlemlenmiş; kontrollerin düzenli yapılmadığı kanaati hasıl olmuştur.
20. Nezaret odalarında havalandırma için açılabilir bir pencere bulunmadığı, havalandırmanın yalnızca koridorda bulunan bir adet pencereyle sağlandığı, odalarda ve koridorda doğal ışığın içeri girebileceği sayıda ve büyüklükte bir pencere olmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca, 1 numaralı nezarethanede aydınlatmanın çalışmadığı tespit edilmiştir. Isınmanın kalorifer sistemiyle sağlandığı ve peteklerin koridorda yer aldığı gözlemlenmiştir.

21. Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde 1 adet tuvalet, 2 adet banyo ve 1 adet lavabo bulunmaktadır. Tuvalet, banyo ve lavaboda sabun/el deterjanı, tuvalet kâğıdı gibi temizlik malzemelerinin olmadığı; zemin, duvar, lavabo içi ve dış alanının yeterince temiz olmadığı gözlemlenmiştir.
22. Müdürlük yetkilileri tarafından nezarethane odaları ve lavabo/tuvalet/banyo gibi ortak kullanım alanlarının fiziki yetersizlik sebebiyle engellilerin kullanımına uygun olarak düzenlenemediği beyan edilmiş olup ziyaret heyetinin gözlemleri de bu hususu doğrular niteliktedir. Engelli bir birey geldiğinde muhafaza altına alma odasında özel olarak ilgilenildiği ve bunun dışında engelliler için herhangi bir önlem alınmadığı bilgisi alınmıştır.
23. Müdürlük yetkilileri tarafından nezarethanelerin her hafta temizlik görevlisi tarafından rutin olarak temizlendiği ifade edilmiş ise de yerlerde kâğıt gibi çöplerin olduğu, tuvalet ve banyoların yeterince temiz olmadığı, leke ve kirlerin gözle görünür olduğu dikkate alındığında ziyaret heyetimizde nezarethanede lüzumlu temizliğin düzenli aralıklarla yapılmadığı kanaati hâsıl olmuştur.
24. Müdürlük yetkilileri tarafından gözaltına alınan kişilerin yemek ve su ihtiyacının günlük olarak Ağrı Polisevi'nden getirilen kumanya ile sağlandığı, su ihtiyaçlarının yemeğin yanında getirilen pet şişe su ile sağlandığı, talep edilmesi halinde diyet ve vejetaryen menü getirilebildiği beyan edilmiş, şahısların kantin veya markete erişim olanaklarının bulunmadığı, kişilerin market ihtiyaçlarının ailesi veya avukatı tarafından karşılanabildiği belirtilmiştir.
25. Gözaltında bulunan şahısların acil tıbbi yardıma ihtiyaç duyması durumunda 112 Acil Çağrı Merkezi ile iletişime geçilerek ambulans çağrıldığı, ilk müdahalenin ambulans görevlileri tarafından yapıldığı, gözaltında bulunan şahsın hastaneye gitmesi gerektiği tespit edildiğinde nezarethane personeline şahsa refakat edilerek hastaneye sevk işleminin sağlandığı ve uygun tedavinin gerçekleştirildiği bilgisi alınmıştır.
26. Müdürlük yetkilileri tarafından gözaltında bulunan şahısların sürekli ilaç kullandığının tespit edilmesi durumunda ilaçların kendisi ya da ailesinden alınarak usulüne uygun şekilde kullanıldığı, ilaçların bu şekilde temin edilemediği durumlarda ilgili sağlık kuruluşuna sevk sağlanarak ilaçların temin edildiği beyan edilmiştir.
27. Bulaşıcı hastalığı olan şahısların tek başına tutulduğu, ilgili çıktıktan sonra nezarethanede ilaçlama işlemleri yapıldığı, pandemi öncesinde rutin olarak ayda bir kez yapılan ilaçlama işleminin pandemiyle beraber haftada bir olacak şekilde düzenlendiği gözlenmiştir.
28. Müdürlük yetkilileri tarafından, gözaltında alınan şahısların acil ihtiyaçlarını nezarethane görevlilerine sözlü olarak bildirdikleri ve tutulanların ihtiyaçlarının imkânlar doğrultusunda derhal karşılandığı ifade edilmiştir.
29. Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde 3 adet ifade alma odası bulunmakta olup odalarda ses ve görüntü kaydı yapan kameraların mevcut olduğu görülmüştür.
30. Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde 1 adet müdafî görüşme odası bulunduğu, müdafî görüşme odasının aynı zamanda kamera sistem odası olarak da kullanıldığı gözlemlenmiştir. Buna ek olarak müdafî görüşme odasında bulunan masa ve sandalyeler ile zeminin yeterince temiz olmadığı gözlenmiştir.

31. Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde 1 adet muhafaza altına alma odası bulunduğu, bu odanın aynı zamanda bekleme odası olarak da kullanıldığı tespit edilmiştir.
32. Bir masa ve iki sandalye bulunan teşhis odasının yeterli büyüklükte olduğu ancak havalandırma ve temizlik konusunda yeterli olmadığı, yerlerde kağıt vb. çöplerin bulunduğu gözlemlenmiştir.
33. Şüpheli şahıs geldiğinde üst aramasında üzerinden çıkan eşyaların teslim alındığı, muayene bilgilerinin ve yakınlarına ait bilgilerin deftere kaydedildiği ve bu kayıtların ayrıca Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne (UYAP) düzenli olarak girildiği beyan edilmiştir. Nezarethaneye alınanların kaydının tutulduğu kayıt defteri heyetimizce incelenmiş olup kayıtların düzenli olduğu fakat defter kayıtlarının bazı bölümlerinde savcı onay ve imzasının eksik olduğu tespit edilmiştir.
34. Şube Müdürlüğünde "Sanık Hakları Formu" dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyalin bulunmadığı, yabancı uyruklu şahıslar için anlayacakları dillerde haklarını gösteren yazılı herhangi bir form bulunmadığı gözlemlenmiş olup Müdürlük yetkilileri tarafından ihtiyaç halinde tahsis edilen tercüman vasıtasıyla haklarının sözlü olarak anlatıldığı ifade edilmiştir. Duvarda yangın güvenlik talimatının asılı olduğu görülmüştür.
35. Müdürlük yetkilileri tarafından Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethanesine ait 10 adet, ifade alma odalarına ait 3 adet, giriş-çıkışları gösteren 3 adet olmak üzere toplam 16 adet kamera olduğu, 1 personelin sürekli olarak kayıt ve kamera odasında görevli bulunduğu, güvenlik kameralarının 34 gün süre ile kayıt yapma kapasitesine sahip olduğu, elektrik kesintisi vb. durumlarda jeneratörün devreye girdiği bilgisi alınmış, ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemelerde kameraların çalışır durumda olduğu ve geçmişe dönük kamera kayıtlarının düzenli bir biçimde tutulduğu gözlemlenmiştir.
36. Müdürlük yetkilileri tarafından kadın ve erkek personel sayısının yeterli olduğu ifade edilmiş, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı, geceyi nezarethanede geçirmesi gereken kişinin kadın olması durumunda kadın personelin nöbet tuttuğu anlaşılmıştır.
37. Müdürlük yetkilileri tarafından Nezarethane personelinin hizmet içi eğitim kapsamında insan hakları konulu eğitim aldığı, fakat personele özel olarak "işkence ve kötü muameleyi belgelendirme" ile "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" konusunda herhangi bir eğitim verilmediği beyan edilmiştir.

B.2. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü

38. Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde 1'i kadın 4'ü erkek olmak üzere toplam 5 nezarethane odasının bulunduğu, nezarethane odalarının eni 3.30 m, boyu 2.50 m ve yüksekliği 2.92 m olduğu, kadın nezarethane odası girişindeki "Kadın" yazılı tabelanın düşmüş olduğu görülmüştür.
39. Nezarethane odalarının demir düzeneklerle ayrıldığı, demir parmaklıkların sağlam demir malzemedan yapıldığı ve yeterli kalınlıkta olduğu, nezarethane odalarında şüpheli şahısların oturmaları ve uyumaları için kullandıkları alanın beton malzeme üzerine kaplanmış yumuşak malzemedan oluştuğu, bu alanların oturmak için yeterli yumuşaklığa sahip olduğu gözlemlenmiştir.
40. Nezarethane odalarında kişilerin kendilerine zarar verebilecekleri herhangi bir askılı tesisat borusu veya kalorifer peteğinin olmadığı görülmüştür.

41. Müdürlük yetkilileri tarafından Müdürlükte fiziki alan yetersizliğinden dolayı engelli bireyler için ayrılmış bir bölüm bulunmadığı, engelli bir birey gözüaltına alındığında bekleme odasında gözetim altına alındığı ifade edilmiştir. Bekleme odasında engelliler için özel bir tertibat bulunmadığı anlaşılmıştır.
42. Nezarethane havalandırması girişte bulunan havalandırma menfezleri ve açılabilir pencereler ile sağlanmaktadır. Ziyaret sırasında havalandırmanın çok iyi olmadığı, pencerelerden birinin açılmadığı tespit edilmiştir. Isıtmanın kalorifer sistemiyle sağlandığı ve peteklerin koridorda bulunduğu gözlemlenmiştir. Nezarethane ışıklandırmasının yeterli durumda olduğu gözlemlenmiş olup havalandırma, ısıtma ve aydınlatma sistemlerinin tutulanların isteklerine göre ayarlanabildiği bilgisi alınmıştır.
43. Gözüaltına alınan şahısların kullanımına sunulan 1 adet tuvalet, 1 adet banyo ve 1 adet lavabo bulunmaktadır. Tuvalet, banyo ve lavabonun yeterince temiz olmadığı, banyoda duş başlığının bulunmadığı, yerlerin kirli olduğu, el yıkama sabunu ve tuvalet kâğıdı gibi temizlik malzemelerinin mevcut olmadığı, banyoda tavan boyasının dökülmüş olduğu gözlemlenmiştir. İdare tarafından banyoda sıcak su olduğu ifade edilmiş olsa da ziyaret heyeti tarafından yapılan kontrolde sıcak suyun gelmediği tespit edilmiştir. Buna ek olarak binada engelli rampası, tutunma barı gibi engelli bireylerin kullanımına uygun araç gereçler olmadığı, engellilere ait tuvalet ve banyo bulunmadığı gözlemlenmiştir.
44. Nezarethane temizliğinin temizlik görevlisi tarafından yapıldığı ifade edilmiş olsa da yerlerde kâğıt vb. olduğu, içinde kullanılmayan eşyaların bulunduğu büyük poşetlerin duvar kenarına koyulduğu ve atıl bir şekilde durduğu gözlemlenmiştir.
45. Gözüaltına alınan kişilere verilen battaniye, yastık gibi ürünlerin temizlik şirketince temizlendiği, her bir şahsa mahsus temiz ürünler verildiği ifade edilmiş olsa da nezarethane odalarında tutulan şahıs olmamasına rağmen kullanılmış battaniyelerin oturma alanlarında dağınık şekilde durduğu, görüntü itibarıyla temiz olmadığı ve eski olduğu gözlemlenmiştir.
46. Müdürlük yetkilileri tarafından, gözüaltına alınan kişilerin yemek ve su ihtiyacının günlük olarak Ağrı Polisevi'nden getirilen kumanya ile sağlandığı, talep edilmesi halinde diyet ve vejetaryen menü getirilebildiği beyan edilmiş, buna ek olarak şahısların kantin veya markete erişim olanaklarının bulunmadığı, kişilerin market ihtiyaçlarının ailesi veya avukatı tarafından karşılanabildiği belirtilmiştir.
47. Gözüaltında bulunan şahısların acil tıbbi yardıma ihtiyaç duyması durumunda 112 Acil Çağrı Merkezi ile iletişime geçilerek ambulans çağrıldığı, ilk müdahalenin ambulans görevlileri tarafından yapıldığı, gözüaltında bulunan şahsın hastaneye gitmesi gerektiği tespit edildiğinde Nezarethane Büro Amirliği personeline şahsa refakat edilerek hastaneye sevkini sağlandığı ve uygun tedavinin gerçekleştirildiği bilgisi alınmıştır.
48. Gözüaltına alınan şahısların sürekli kullanması gereken ilaçlar varsa tutanak tutularak ilaçlarının kullanıldığı, ilaçların mevcut olmaması durumunda ise bir sağlık kuruluşuna sevkini sağlanarak ilaçlarının temin edildiği bilgisi verilmiştir.

49. Doktor muayenesi ve tetkiki sonucunda bulaşıcı hastalığı tespit edilen şahısların ayrı bir odada tutulduğu ve bulaşıcı hastalıklara ve haşeratlara karşı nezarethanein belirli aralıklarla ilaçlandığı bilgisi verilmiştir.
50. Müdürlük yetkilileri tarafından, gözaltında alınan şahısların acil ihtiyaçlarını nezarethane görevlilerine sözlü olarak bildirdikleri ve tutulanların ihtiyaçlarının imkânlar doğrultusunda hemen karşılandığı ifade edilmiştir.
51. Müdürlükte ses-görüntü alma özelliğini haiz kamera bulunan 2 adet ifade alma odası olduğu gözlemlenmiştir.
52. Müdürlük yetkilileri tarafından 1 adet müdafî görüşme odasının bulunduğu, odanın yeterli büyüklükte olduğu, içerisinde 1 masa ve 3 sandalye bulunduğu, içeride konuşulanların dışarıdan duyulmayacak şekilde ses izolasyonuna sahip olduğu gözlemlenmiştir.
53. Teşhis odası olarak kullanılan odanın teşhis işlemine engel olmasa da dağınık bir görüntüye sahip olduğu, duvar kenarında tuvalet kâğıtları, kullanılmayan eski sandalyeler bulunduğu gözlemlenmiştir.
54. Nezarethanede kadınlara özel, sağlığa uygun ped ve bebekler için bebek bezi bulunduğu tespit edilmiştir.
55. Nezarethaneye alınanların kaydına ait defter incelendiğinde kayıtların düzenli tutulduğu ancak defterin bazı bölümlerinde savcı imzası ve onayının eksik olduğu tespit edilmiştir.
56. Nezarethanein girişinde "Nezarethane Talimatı" ile "Şüpheli Sanık Hakları Formu" nun duvarda asılı halde bulunduğu, Şube Müdürlüğünde "Sanık Hakları Formu" dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyallerin bulunmadığı, yabancı uyruklu şahıslar için anlayacakları dilde haklarını gösteren yazılı herhangi bir formun bulunmadığı gözlenmiş, ihtiyaç halinde yeminli tercüman tahsis edildiği ve haklarının sözlü olarak anlayacakları dile çevrilerek aktarıldığı bilgisi alınmıştır.
57. Müdürlük yetkilileri tarafından her bir nezarethane odasında 1 adet olmak üzere şubede toplam 8 adet güvenlik kamerasının bulunduğu, kameraları takip etmek üzere 1 personelin görevlendirildiği, güvenlik kameralarının 3 ay süreyle kayıt yaptığı ve kayıt cihazının görüntüleri 3 ay süreyle saklama kapasitesine sahip olduğu, elektrik kesintisi vb. durumlarda jeneratörün devreye girdiği anlaşılmıştır.
58. Müdürlük yetkilileri tarafından, TEM Şube Müdürlüğünde yeterli sayıda kadın/erkek personelin bulunmadığı, ihtiyaç duyulması halinde diğer şubelerden personel talep edildiği belirtilmiştir.
59. TEM Dairesi Başkanlığı tarafından nezarethane personeline 24-25.03.2021 tarihlerinde "Terörle Mücadele ve İnsan Hakları" konulu bir eğitim verildiği ancak özel olarak "işkence ve kötü muameleyi belgelendirme" ile "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" konusunda bir eğitim verilmediği bilgisi verilmiştir.

B.3. Narkotik Şube Müdürlüğü

60. Narkotik Şube Müdürlüğü nezarethanesinde 1'i kadın ve aile; 5'i erkek olmak üzere toplam 6 nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odalarının eni 3.20 m, boyu 2.30 m ve yüksekliği 3.0 m'dir.
61. Nezarethane odalarının demir düzeneklerle ayrıldığı, demir parmaklıkların sağlam demir malzemeden yapıldığı ve yeterli kalınlıkta olduğu, nezarethane odalarında şüpheli şahısların oturmaları ve uyumaları için kullandıkları alan beton malzeme üzerine kaplanmış yumuşak malzemeden oluştuğu, bu alanların oturmak için yeterli yumuşaklığa sahip olduğu gözlemlenmiştir.
62. Nezarethane odalarında kişilerin kendilerine zarar verebilecekleri herhangi bir askılı tesisat borusu veya kalorifer peteğinin olmadığı görülmüştür.
63. Müdürlük yetkilileri tarafından Müdürlükte fiziki alan yetersizliği sebebiyle engelli bireyler için ayrılmış bir bölüm bulunmadığı beyan edilmiş, engelli bir birey gözaltına alındığında bekleme odasında gözetim altına alındığı, binada engelli rampası, engelli tuvaleti ve lavabosu bulunmadığı gözlenmiştir.
64. Nezarethane odalarının pencere için ayrılmış bölümlerin bazılarında tel örgü ve cam, bazılarında ise sadece cam olduğu görülmüştür. Nezarethane havalandırmasının girişte bulunan havalandırma menfezleriyle sağlandığı, havalandırmanın yeterli olmadığı gözlenmiş, ziyaret heyeti tarafından odalarda ağır bir rutubet kokusu alınmıştır.
65. Nezarethanede ısıtmanın koridorda bulunan kalorifer petekleriyle sağlandığı, nezarethanenin ışıklandırmasının yeterli durumda olduğu gözlenmiş olup Müdürlük yetkilileri tarafından havalandırma, ısıtma ve aydınlatma sistemlerinin tutulanların isteklerine göre ayarlanabildiği bilgisi verilmiştir.
66. Müdürlük yetkilileri tarafından, gözaltına alınan şahısların ayrılması akabinde nezarethane odalarının temizlik işleminin yapıldığı bilgisi verilmiş olsa da, ziyaret heyetinin yaptığı gözlemlerde, kullanılmış battaniyelerin oturma alanlarında dağınık şekilde durduğu ve görüntü itibarıyla kirli ve eski olduğu tespit edilmiştir.
67. Müdürlük yetkilileri tarafından nezarethanelerin oda ve koridorlarının her hafta temizlik görevlileri tarafından rutin olarak temizlendiği ifade edilmiş ise de heyetimizin; yerlerde çöplerin olduğu, tuvalet ve banyoların temiz olmadığı, leke ve kirlerin gözle görünür olması gözlemi dikkate alındığında söz konusu yerlerinin temizliğinin düzenli olarak yapılmadığı değerlendirilmiştir.
68. Gözaltına alınan şahısların kullanımına sunulan 1 adet tuvalet, 2 adet banyo ve 1 adet lavabo bulunmakta olduğu, tuvalet, banyo ve lavabonun yeterince temiz olmadığı, yerlerin kirli olduğu, el yıkama sabunu ve tuvalet kâğıdı gibi temizlik malzemelerinin mevcut olmadığı gözlemlenmiştir.
69. Müdürlük yetkilileri tarafından gözaltına alınan kişilerin yemek ve su ihtiyacının günlük olarak Ağrı Polisevi'nden getirilen kumanya ile sağlandığı, talep edilmesi halinde diyet ve vejetaryen menü getirilebildiği beyan edilmiş, buna ek olarak şahısların kantin veya markete erişim olanaklarının bulunmadığı, kişilerin market ihtiyaçlarının ailesi veya avukatı tarafından karşılanabildiği belirtilmiştir.

70. Müdürlük yetkilileri tarafından acil tıbbi müdahalenin gerektiği durumlarda ilk müdahalenin ilk yardım eğitimi almış personel tarafından yapıldığı, bu müdahalenin yetersiz geldiği durumlarda ise sağlık ekipleriyle iletişime geçilerek gerekli müdahalenin sağlandığı ifade edilmiştir.
71. Müdürlük yetkilileri tarafından gözaltına alınan şahısların sürekli kullandıkları reçeteli ilaçları varsa bu ilaçların temin edilerek kullanıldığı, reçetesinin olmaması durumunda bir sağlık kuruluşuna sevki sağlanarak ilaçların reçetelendirildikten sonra temin edildiği ifade edilmiştir.
72. Doktor muayenesi ve tetkiki sonucu bulaşıcı hastalığı tespit edilen şahısların ayrı bir odada tutulduğu ve bulaşıcı hastalık ve haşeratlarla karşı nezarethanein belirli aralıklarla ilaçlandığı ifade edilmiştir.
73. Müdürlük yetkilileri tarafından, gözaltına alınan şahısların acil ihtiyaçlarını Nezarethane görevlilerine sözlü olarak bildirdikleri ve tutulanların ihtiyaçlarının kamera sisteminden de takip edilerek imkânlar doğrultusunda hemen karşılandığı ifade edilmiştir.
74. Şubede müdafî odasının bulunmadığı, şube müdürlüğü odalarının bu amaçla kullanıldığı, fiziki yetersizlik sebebiyle ifade alma odasının bulunmadığı, ifade alma işleminin sesli ve görüntülü kayıt yapılan ve penceresinde parmaklık bulunan adli büro odalarında yapıldığı görülmüştür.
75. Şube Müdürlüğünde "Sanık Hakları Formu" ve "Nezarethane Talimatı" dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyalin bulunmadığı, yabancı uyruklu şahıslar için anlayacakları dilde haklarını gösteren yazılı herhangi bir formun bulunmadığı tespit edilmiş, Müdürlük yetkilileri tarafından ihtiyaç halinde tahsis edilen tercüman vasıtasıyla haklarının sözlü olarak anlatıldığı bilgisi verilmiştir.
76. Nezarethane odasında 1 tane olmak üzere şubede toplam 8 adet güvenlik kamerasının bulunduğu, kameraları takip etmek üzere 1 personelin görevlendirildiği, güvenlik kameralarının 3 ay süreyle kayıt yaptığı ve kayıt cihazının görüntüleri 3 ay süreyle saklama kapasitesine sahip olduğu, elektrik kesintisi vb. durumlarda jeneratörün devreye girdiği, koridorun bir ucunda kamera olduğu, ancak diğer ucunda kamera olmadığı anlaşılmıştır.
77. Ziyaret heyeti tarafından nezarethaneye alınanların kaydına ait defter incelenmiş, kayıtların düzenli tutulduğu anlaşılmıştır.
78. Müdürlük yetkilileri tarafından kadın ve erkek personel sayısının yeterli olduğu ifade edilmiş, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı, geceyi nezarethanede geçirmesi gereken kişinin kadın olduğu durumlarda kadın personelin nöbet tuttuğu anlaşılmıştır.
79. Şube Müdürlüğü personelinin "insan hakları, işkence ve kötü muameleyi belgelendirme" ile "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" konusunda bir eğitim almadığı bilgisine ulaşılmıştır.

B.4. Çocuk Şube Müdürlüğü

80. Emniyet Müdürlüğünün Ek Hizmet Binasında bulunan Çocuk Şube Müdürlüğünde 1 adet nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odasının eni 3.36 m, boyu 3.61 m ve yüksekliği 2.98 m'dir. Engelli

rampası, tutunma barı vb. gibi uygulamaların olmaması nedeniyle Çocuk Şube Müdürlüğünün fiziki koşullarının engelli bireylerin kullanımı için uygun olmadığı değerlendirilmiştir.

81. Nezarethane odasındaki demir parmaklıkların sağlam vaziyette olduğu, şüpheli şahısların oturmak ve uyumak için kullandıkları alanın beton üzerine yumuşak malzeme ile kaplı olduğu, bu alanların oturmak için yeterli yumuşaklığa sahip olduğu öte yandan oturma alanının son derece tozlu olduğu gözlemlenmiştir.
82. Nezarethane havalandırmasının girişte bulunan havalandırma menfezleri ve koridorda bulunan 2 açılabilir pencere ile, ısıtmanın koridorda bulunan petekler aracılığıyla kalorifer sistemiyle sağlandığı ve nezarethanenin ışıklandırmasının yeterli durumda olduğu gözlenmiş, ziyaretin gece saatlerinde gerçekleştirilmesi sebebiyle doğal ışığın içeri yeterli miktarda girip girmediği tespit edilememiştir. Havalandırma, ısıtma ve aydınlatmanın tutulanların isteklerine göre ayarlanabildiği bilgisi alınmıştır.
83. Müdürlük yetkilileri tarafından Müdürlükte fiziki alan yetersizliği sebebiyle engelli bireyler için ayrılmış bir bölüm bulunmadığı beyan edilmiş, engelli bir birey gözaltına alındığında bekleme odasında gözetim altına alındığı, binada engelli rampası, engelli tuvaleti ve lavabosu bulunmadığı gözlenmiştir.
84. Gözaltına alınan çocukların kullanımına özel tuvalet, banyo ve lavabo bulunmadığı, çocukların personel ile aynı tuvalet, banyo ve lavaboyu kullandığı, İdare tarafından bu alanlarda her gün rutin olarak temizlik yapıldığı ifade edilmiş olsa da ziyaret sırasında tuvaletin yeterince temiz olmadığı, sıvı sabun ve tuvalet kâğıdı gibi temizlik ürünlerinin mevcut olmadığı gözlemlenmiştir.
85. Müdürlük yetkilileri tarafından, gözaltına alınan şahıslar ayrıldıktan sonra nezarethane odasının temizlendiği, kirli battaniyelerin biriktirilerek temizlenmek üzere temizlik şirketine verildiği ifade edilmiştir.
86. Müdürlük yetkilileri tarafından gözaltına alınan çocukların yemek ve su ihtiyacının günlük olarak Ağrı Polisevi'nden getirilen kumanya ile sağlandığı, talep edilmesi halinde diyet ve vejetaryen menü getirilebildiği beyan edilmiş, buna ek olarak şahısların kantin veya markete erişim olanaklarının bulunmadığı, kişilerin market ihtiyaçlarının ailesi veya avukatı tarafından karşılanabildiği belirtilmiştir.
87. Müdürlük yetkilileri tarafından acil tıbbi müdahalenin gerektiği durumlarda ilk müdahalenin ilk yardım eğitimi almış personel tarafından yapıldığı, bu müdahalenin yetersiz geldiği durumlarda ise sağlık ekipleriyle iletişime geçilerek gerekli müdahalenin sağlandığı ifade edilmiştir.
88. Müdürlük yetkilileri tarafından gözaltına alınan şahısların sürekli kullandıkları reçeteli ilaçları varsa bu ilaçların temin edilerek kullanıldığı, reçetesinin olmaması durumunda bir sağlık kuruluşuna sevki sağlanarak ilaçların reçetelendirildikten sonra temin edildiği ifade edilmiştir.
89. Doktor muayenesi ve tetkiki sonucu bulaşıcı hastalığı tespit edilen şahısların ayrı bir odada tutulduğu ve bulaşıcı hastalık ve haşeratlarla karşı nezarethanede rutin olarak ayda bir defa ilaçlama yapıldığı, COVID-19 salgını sonrası ilaçlama sıklığının haftada bir defa olacak şekilde güncellendiği ifade edilmiştir.

90. Müdürlük yetkilileri tarafından gözaltında tutulan şahısların acil ihtiyaçlarını Nezarethane görevlilerine sözlü olarak bildirdikleri ve tutulanların ihtiyaçlarının kamera sisteminden de takip edilerek imkânlar doğrultusunda karşılandığı ifade edilmiştir.
91. Şube Müdürlüğünde 1 adet ifade alma odası bulunmakta olup odada ses ve görüntü alma özelliği olan kameranın mevcut olduğu, çocuk istismarı vakalarında görüşmelerin Çocuk İzlem Merkezlerinde yapıldığı, suça sürüklenen çocuklar için ifade alma işlemlerinin savcılıkta yapıldığı, bu anlamda en son nezarethanede gözaltına alınma vakasının 2020 yılında hırsızlık, kavga ve madde kullanımı sebebine dayandığı anlaşılmıştır.
92. Şube Müdürlüğünde müdafî odası mevcut olmadığı, şube müdürlüğünde boş olan odaların bu amaçla kullanıldığı görülmüştür.
93. Şube Müdürlüğünde "Sanık Hakları Formu" dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyalin bulunmadığı, yabancı uyruklu şahıslar için anlayacakları dilde haklarını gösteren yazılı herhangi bir formun mevcut olmadığı gözlemlenmiş olup Müdürlük yetkilileri tarafından ihtiyaç halinde tahsis edilen tercüman vasıtasıyla haklarının tutulanlara sözlü olarak anlatıldığı ifade edilmiştir.
94. Şubede toplam 1 adet güvenlik kamerasının bulunduğu, kameraları takip etmek üzere 1 personelin görevlendirildiği, güvenlik kameralarının görüntüleri 52 gün süreyle saklama kapasitesine sahip olduğu, elektrik kesintisi gibi durumlarda jeneratörün devreye girdiği bilgisine ulaşılmıştır.
95. Müdürlük yetkilileri tarafından kadın ve erkek personel sayısının yeterli olduğu ifade edilmiş, ziyaret sırasında heyetimizce personel eksikliğine dair bir gözlem yapılmamıştır.
96. Şube Müdürlüğü personelinin "insan hakları, işkence ve kötü muameleyi belgelendirme" ile "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" konusunda bir eğitim almadığı bilgisine ulaşılmıştır.

C. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

97. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede, Müdürlük yetkililerinin ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları ziyaret heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

C.1. İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik (Ortak) Değerlendirme ve Tavsiyeler

98. Nezarethane binalarının fiziki yapılarının oldukça eski olduğu göz önüne alındığında tutulma koşullarının iyileştirilmesi adına mevcut binaların imkân dâhilinde fiziki olarak iyileştirilmesi,
99. Ziyaret edilen tüm Şube Müdürlüklerinde yabancılar için bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyal ve anlayacakları dilde haklarını gösteren yazılı herhangi bir form bulunmadığı göz önüne alındığında AİÖK'nin "Polis nezaretine alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dilde

*hakları konusunda sarıh olarak bilgi verilmesi şarttır*⁴³ tavsiyesi uyarınca gözaltına alınan yabancılar için bilgilendirici form, broşür, kitapçık gibi materyallerin hazırlanması,

100. Ziyaret edilen tüm Şube Müdürlüklerinde hücrelerin yeterli seviyede havalandırılmadığı göz önüne alındığında, AİÖK'nin *"Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır.(...)"*⁴⁴ tavsiyesi uyarınca havalandırma sisteminin iyileştirilmesi,
101. Asayiş Şube Müdürlüğünde müdafî görüşme odasının aynı zamanda kamera sistem odası olarak kullanıldığı, Narkotik Şube Müdürlüğü ve Çocuk Şube Müdürlüğünde müdafî görüşme odası bulunmadığı göz önüne alındığında, AİÖK'nin *"Avukata erişim hakkı polis gözetimi altında tutulan bireylerin üç temel hakkından biridir."*⁴⁵ hükmü ile Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 21'inci maddesinde yer alan *"Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir.(...) Her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odası ayrılır."*⁴⁶ hükmü uyarınca her kolluk biriminde görüşme için uygun şartlara sahip müstakil bir müdafî görüşme odası düzenlenmesi,
102. Ziyaret edilen tüm Şube Müdürlüklerinin koridor, tuvalet, banyo ve lavabolarının temiz olmadığı, leke ve kirlerin gözle görünür olduğu, sıvı sabun ve tuvalet kâğıdı gibi temizlik malzemelerinin bulunmadığı hususu göz önüne alındığında tüm şube müdürlükleri için temizlik malzemelerinin temin edilmesi ve temizliğin düzenli olarak yapılması hususunun takip edilmesi,
103. Gözaltına alınan kişi olmamasına rağmen kullanılmış battaniyelerin oturma alanlarına bırakıldığı ve battaniyelerin görüntü itibarıyla temiz olmadıkları hususu göz önüne alındığında, kullanılmış battaniyelerin temizliğinin düzenli aralıklarla takip edilmesi,
104. AİÖK'nin *"Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır."*⁴⁷ tavsiyesi uyarınca; Müdürlük ve bağlı merkezlerde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, "insan hakları", "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" ile "BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı,

43 Avrupa Konseyi, Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 15, para. 44.

44 Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 7, para. 42.

45 Avrupa Konseyi, Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 15, para. 40.

46 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, m.21.

47 Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 9, para. 34.

Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü)" dahil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,

105. Ziyaret edilen tüm şube müdürlüklerinde gözaltında bulunan engelli bireyler için engelli rampası, tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım olmadığı, tekerlekli sandalye bulunmadığı göz önüne alındığında BM Engelli Hakları Sözleşmesinin 14'üncü maddesinde yer alan "*Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.*"⁴⁸ hükmü uyarınca tüm şube müdürlüğü nezarethanelerinde engelli dostu uygulamaların başlatılması,
106. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde duş alanındaki sıcak su sorunun giderilmesi, kadınlar için ayrılmış olan nezarethanenin girişindeki tabelanın tadil edilmesi ve teşhis odasında, odanın amacına uygun olmayan eşyaların bulundurulmaması,
107. Çocuk Şube Müdürlüğünde kamera sayısının kör nokta kalmayacak şekilde artırılması,

C.2. Ağrı Cumhuriyet Başsavcılığına Yönelik Tavsiyeler

108. Nezarethaneye alınanların kaydına ait defterlerin bazı bölümlerinde savcı onay ve imzasının bulunmadığı göz önüne alındığında nezarethanelere ilişkin denetimlerin daha sık aralıklarla yapılması,
tavsiye edilmektedir.

48 Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme, A/RES/61/106 (2006), m.14.

MARDİN
İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/20)

KISALTMALAR

AİÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
cm	Santimetre
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
İEM	İl Emniyet Müdürlüğü
KOM	Kaçakçılıkla Mücadele ve Organize Suçlar Şube Müdürlüğü
m	Metre
md.	Madde
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TEM Şube Müdürlüğü	Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı özel bir Kanunla kurulmuş olup Kanun'un temel maksadı 1'inci maddede; "...insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek" şeklinde belirtilmiştir.
2. 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalanmış, söz konusu sözleşme 2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiş ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanmıştır. Sözleşmenin 1'inci maddesinde OPCAT'ın amacı; "Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmak" olarak belirlenmiştir.⁴⁹
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM "İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi" ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde "Gözümlü alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği" hükmü bulunmaktadır.
5. 01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlü Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin⁵⁰ 4'üncü maddesine göre nezarethaneler; "Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri" ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirme görevini

49 BM, Genel Kurul, İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin Ek İhtiyari Protokolü, 39/46, m. 1.

50 Yakalama, Gözümlü Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, RG, 01.06.2005, 25832, md.4.

haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-J bendine ve 6701 sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 96'ncı maddesinin 3'üncü fıkrasına binaen alınan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun kararı⁵¹ ve 06.08.2021 tarihli ve 3277 sayılı TİHEK Başkanlık oluru üzerine 13.10.2021 tarihinde Mardin İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.
8. Ziyaret heyetinde ... ile Valilik tarafından görevlendirilen bir psikolog ve bir doktor yer almıştır.
9. Ziyaret COVID-19 salgını sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.

B. NEZARETHANELERDE YAPILAN İNCELEMELER

10. Ziyaret, Mardin İl Emniyet Müdürlüğünde (İEM) Kurum Yetkilileri ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede TİHEK hakkında bilgi verilmiş ardından sırasıyla Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü (TEM), Narkotik Şube Müdürlüğü, Kaçakçılıkla Mücadele ve Organize Suçlar Şube Müdürlüğü (KOM) ile Asayiş Şube Müdürlüğü⁵² binaları ziyaret edilmiştir.
11. İl Emniyet Müdürlüğü A, B ve C blokları olmak üzere 3 ana bloktan oluşmaktadır. A ve B blokta idari birimler yer almakta, C blokta ise nezarethane odaları bulunmaktadır. C bloğun birinci katının sağ koridorunda TEM Şube Müdürlüğü yer almakta iken, diğer koridor iki bölümden oluşmakta; bu bölümün sağ tarafında KOM ve Narkotik Şube Müdürlüğü, sol tarafında ise Asayiş Şube Müdürlüğü yer almaktadır. KOM ve Narkotik Şube Müdürlükleri aynı nezarethane odalarını kullanmaktadır.
12. Ziyaret tarihinde TEM Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde yabancı uyruklu 1 kişi bulunduğu görülmüş ve bu kişiyle Müdürlük personeli bulunmaksızın bire bir görüşme gerçekleştirilmiştir.
13. Müdürlük yetkilileri tarafından COVID-19 salgını tedbirleri kapsamında nezarethanelerde gözaltına alma işlemlerinin mümkün olduğunca kısa sürede tamamlanmasının öncelendiği ve özgürlüğünden mahrum bırakılanların işlemlerinin aynı gün içinde sonuçlandırılmaya çalışıldığı ifade edilmiştir.

B.1. Mardin İl Emniyet Müdürlüğü (Tüm Şubelere İlişkin Ortak İnceleme-Tespitler)

14. Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasındaki tüm şubelerde nezarethane odalarının demir düzeneklerle ayrıldığı, demir parmaklıkların sağlam demir malzemedan yapıldığı ve yeterli kalınlıkta olduğu gözlemlenmiştir. Nezarethane odalarındaki tutulanların oturmaları ve uyumaları için kullandıkları sabit ve dayanıklı beton alanın üstü silinebilir yumuşak kumaş şilte ile kaplanmıştır.
15. Nezarethane odalarında tutulanların kendilerine zarar verebileceği herhangi bir askılı tesisat borusu veya kalorifer peteği bulunmadığı gözlemlenmiştir.

51 TİHEK Kurulunun 2021-16 numaralı kararı.

52 Bu müdürlükleri ifade etmek üzere kısaca Şube Müdürlüğü ifadesi tercih edilecektir.

16. Isıtma ve soğutma sistemi merkezi sisteme bağlıdır. Müdürlük yetkilileri tarafından sıcaklığın mevsim ihtiyaçlarına ve tutulanlardan gelen taleplere göre ayarlanabildiği ifade edilmiştir.
17. Tutulanların acil durumlarda ve ihtiyaçlarını iletmek için görevli nöbetçi memura seslendikleri ve tutulanların ihtiyaçlarının imkânlar doğrultusunda ivedilikle karşılandığı ifade edilmiştir. Bunun dışında nezarethane bölmelerinde tutulanların kullanabileceği herhangi bir acil durum butonu bulunmadığı anlaşılmıştır.
18. Tutulanların acil tıbbi müdahale gerektiren sağlık sorunu yaşamaları durumunda ivedilikle 112 Acil Çağrı Merkezine haber verildiği; tutulanın sağlık ekiplerince hastane ortamında müdahale edilmesi gerektiğine karar verildiğinde tahkikatı yürüten birim tarafından derhal görevlendirilen bir memur eşliğinde tedavisi yapılmak üzere sevk işlemlerinin yapıldığı ifade edilmiştir.
19. Tutulanların yemek ihtiyaçları İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı Polisevi'nden getirilen kumanya ile karşılanmakta, tutulanlardan vegan/vejetaryen beslenen veya hastalık sebebiyle diyet beslenmesi gerekenler olduğunda bu ihtiyaca uygun yemekler temin edilmektedir.
20. Müdürlük yetkilileri tarafından Kurum kapasitesine yetecek kadar battaniye bulunduğu ifade edilmiş ve Asayiş Şube Müdürlüğüne ait müdafî görüşme odasında şeffaf poşetler içinde battaniyelerin üst üste istiflendiği görülmüştür.
21. Gözaltında bulunan tutulanların sürekli ilaç kullandığının tespit edilmesi durumunda reçeteli ilaçların kendisi ya da ailesinden alınarak görevli memur tarafından muhafaza edildiği ve usulüne uygun kullanıldığı, ilaçların şahsın yanında mevcut olmaması durumunda ise Müdürlükçe temin edildiği dile getirilmiştir.
22. Tutulanların Kurumdan ayrılmalarının akabinde kaldıkları bölmeler ilaçlanmakta ayrıca haftada bir bulaşıcı hastalıklara karşı genel ilaçlanma da yapılmaktadır. Buna ek olarak bulaşıcı hastalığı bulunan tutulanlar maske, eldiven, dezenfektan temin edilerek karantina koşullarında barındırılmaktadır.
23. Nezarethane oda ve ortak kullanım alanlarının personel tarafından her gün temizlendiği, tutulanlara verilen battaniye ve yastıkların ise belirli aralıklarla kuru temizleme firmaları aracılığıyla temizliğinin yapıldığı ifade edilmiştir.
24. Tüm Şube Müdürlüklerinde engelli bireyler için ayrılmış tuvalet ve banyo bölümlerinin engelli bireylerin hareket edebilecekleri genişlikte olduğu gözlemlenmiştir. Öte yandan bu alanlarda tutunma barı gibi destekleyici fiziki donanımın mevcut olmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca Kurumda engelli bireyler için tekerlekli sandalye bulunmamaktadır.
25. Şube Müdürlüklerinde yabancı uyruklu şahıslar için hazırlanmış İngilizce, Arapça, Rusça, Fransızca, Almanca gibi çeşitli dillerde Sanık Hakları Formu bulunmaktadır. Müdürlükte "Sanık Hakları Formu" ve "Nezarethane Talimatı" dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyalin bulunmadığı gözlemlenmiştir.
26. Şube Müdürlüklerinde kadın ve erkek personel sayısının yeterli olduğu, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı ve geceyi nezarethanede geçirmesi gereken kadın tutuklu olması halinde kadın personelin nöbete kaldığı ifade edilmiştir.

27. Ziyaret heyeti tarafından nezarethaneye alınanların kaydına ait defter incelendiğinde defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından düzenli olarak incelendiği, kayıtlarda herhangi bir eksiklik olmadığı ve gözaltı süreleri dâhil tüm bilgilerin anlaşılır olduğu görülmüştür.

B.2. Asayiş Şube Müdürlüğü

28. Şube Müdürlüğü Nezarethanesine ait nezarethane odalarının ölçü ve kapasiteleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 1: Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethane Ölçü ve Kapasiteleri

Nezarethane	Kapasite	En	Boy	Yükseklik
Sol-1	2 kişi	220 cm	340 cm	290 cm
Sol-2	2 kişi	220 cm	340 cm	290 cm
Sol-3	4 kişi	220 cm	450 cm	290 cm
Sağ-1	2 kişi	280 cm	320 cm	290 cm
Sağ-2	2 kişi	280 cm	370 cm	290 cm

29. Şube Müdürlüğü nezarethane odalarının kapasitelerinin yetersiz kalması halinde KOM nezarethane odalarının kullanıldığı ifade edilmiştir.
30. Nezarethane odalarında bulunan demir parmaklı pencerelerin görüş alanı Müdürlüğün dış duvarı olup pencereler ile arasındaki mesafe yaklaşık 60 cm'dir. Bu nedenle dış duvar cepheli odaların yeterince doğal ışık almadığı görülmüştür. Öte yandan nezarethanelerdeki yapay aydınlatmanın ise yeterli olduğu tespit edilmiştir.
31. Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde 1 tuvalet, 1 banyo ve 1 lavabo bulunmaktadır. Ayrıca ortak kullanım alanında engelliler için 1 tuvalet ve 1 lavabo da mevcuttur. Engelli bireyler için ayrılmış tuvalet ve banyo bölümünde TSE 9111⁵³ standardı kapsamında duvara sabitlenmiş tutunma barı gibi kolaylaştırıcı donanımın mevcut olmadığı gözlemlenmiştir. Nezarethanede tutulan bulunduğu zamanlarda tuvalet, banyo ve lavaboların her gün temizlendiği, tutulanların Kurumdan çıkışı yapıldıktan sonra ise bölümlerin genel temizliğinin ayrıca yapıldığı ifade edilmiştir.
32. Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde 1 ifade alma odası bulunmaktadır. Ziyaret tarihi itibarıyla ifade alma odasında mevcut olmayan kamera ve ses kaydı ünitelerinin kurulması ile alakalı ihale süreci devam etmektedir.
33. Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde 1 müdafî görüşme odası bulunmaktadır. Müdafî görüşme odasında ses kayıt bağlantısı olmayan kamera sistemi mevcuttur.
34. Şube Müdürlüğü nezarethanesine ait 24 saat esasına göre kayıt yapan 28 adet kamera bulunmakta, gözaltında tutulan bulunması durumunda şahsın nezarethaneye girişinden sevkine kadar geçen

53 TSE 9111, (2011). Özürlüler Ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gereklere, TSE, Ankara.

süre boyunca nöbetçi memur tarafından izlenmekte ve kamera kayıtları 90 gün saklanmaktadır. Kamera kayıtlarının şebeke geriliminden etkilenmemesi ve kayıtların kesintiye uğramaması adına kayıt ve izlem ünitelerinin tamamı UPS⁵⁴ sistemine bağlıdır.

35. Şube Müdürlüğü personeline "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi" konulu seminer verildiği ancak özel olarak "işkence ve kötü muameleyi belgelendirme" ile "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" konusunda bir eğitim verilmediği öğrenilmiştir.

B.3. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü

36. Nezarethane şube müdürlüğünde bulunan odaların ölçü ve kapasiteleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 2 : TEM Şube Müdürlüğü Kadınlar Nezarethaneleri Ölçü ve Kapasiteleri

Nezarethane	Kapasite	En	Boy	Yükseklik
B-1	2	350 cm	310 cm	300 cm
B-2	2	250 cm	310 cm	300 cm
B-3	2	250 cm	310 cm	300 cm
B-4	2	250 cm	310 cm	300 cm

Tablo 3 : TEM Şube Müdürlüğü Erkekler Nezarethaneleri Ölçü ve Kapasiteleri

Nezarethane	Kapasite	En	Boy	Yükseklik
E1	2	250 cm	310 cm	300 cm
E2	2	250 cm	310 cm	300 cm
E3	2	290 cm	310 cm	300 cm
E4	2	280 cm	310 cm	300 cm
E5	1	280 cm	220 cm	300 cm
E6	3	410 cm	300 cm	300 cm
E7	2	410 cm	220 cm	300 cm
E8	2	410 cm	220 cm	300 cm

37. Şube Müdürlüğü nezarethane odalarının kapasitelerinin yetersiz kaldığı durumlarda KOM ve Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethane odalarının kullanıldığı ifade edilmiştir.
38. Ziyaret tarihi itibarıyla TEM Şube Müdürlüğü nezarethanesinde yabancı uyruklu bir tutulan olduğu görülmüştür. Ziyaret heyeti tutulan kişiyle COVID-19 salgını tedbirleri çerçevesinde maske mesafe hijyen kurallarına riayet edilerek demir parmaklıkların arkasından görüşme gerçekleştirmiştir. Ziyaret

54 UPS: Kesintisiz güç kaynağı (Uninterruptible Power Supply - UPS), herhangi bir elektrik, elektronik cihazın şebeke beslemesinin (genellikle 220 V AC ancak bazı ülkelerde 110 V AC) kesilmesini, tolerans dışı yüksek veya düşük gelmesini önleyen bir elektronik cihazdır.

heyetinde yer alan psikoloğun Arapça bilmesi sayesinde Türkçe bilmediği anlaşılan tutulan ile rahatça iletişim kurulmuş olup tercümana ihtiyaç duyulmamıştır. Gözaltındaki tutulana 2 battaniye verildiği görüşmüş ve verilen battanilerin yeterli olup olmadığı sorulduğunda ise kendisinden yeterli olduğu cevabı alınmıştır.

39. Tutulanın ziyaretin gerçekleştirildiği gün sabah 06:00'da evinden gözaltına alındığı, önce hastaneye götürülerek tercüman eşliğinde ifade alma işleminin gerçekleştirildiği, sonrasında ise nezarethaneye getirildiği bilgisi alınmıştır. Yapılan görüşmede tutulan tarafından 12 saat geçmesine rağmen ailesine ve avukatına haber veremediği ifade edilmiştir. Ziyaret sonrasında Müdürlük Yetkilileri tarafından bahsi geçen kişiye ait gözaltına alma tutanağı ve haber verme tutanağı tarafımıza iletilmiş ve söz konusu tutanakta tutulanın eşine haber verildiği bilgisinin olduğu tespit edilmiştir.
40. Şube nezarethanesinde 5 tuvalet, 3 banyo ve 5 lavabo bulunmaktadır. Engelli şahıslar için 2 tuvalet, 1 banyo ve 1 lavabo mevcuttur. Engelli bireylere ayrılan tuvalet ve banyo bölümlerinde TSE 9111 standartları kapsamında duvara sabitlenmiş tutunma barı gibi destekleyici donanımın mevcut olmadığı gözlemlenmiştir. Müdürlük yetkilileri tarafından bu alanların rutin olarak temizlendiği ifade edilmiş olup ziyaret heyetinin izlenimi de bu alanların genel olarak temiz olduğu şeklindedir. Tuvalet ve lavaboda sıvı ve katı sabunun mevcut olduğu fakat tuvalet kâğıdının bulunmadığı gözlemlenmiştir. Gözaltındaki şahıs ile yapılan görüşmede; talep ettiği zaman tuvalete gidebildiği, 3 kere abdest aldığı ve sıcak suyun mevcut olduğu belirtilmiştir. Banyoda ışıklandırma bulunmamasının yanı sıra doğal ışığı içeri alacak herhangi bir pencere de olmadığından kapı kapatıldığında içeride tamamen ışısız bir ortam oluşmaktadır.
41. Müdürlük yetkilileri tarafından tutulanları yemek ihtiyaçlarının mevzuata uygun olarak İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı Polisevinden getirilen kumanya ile sağlandığı ifade edilmiştir. Ziyaret tarihinde görüşme yapılan gözaltındaki kişiye yemeklerin yeterli olup olmadığı sorulduğunda tutulan; kahvaltı, öğle yemeği ve akşam yemeğini Müdürlükte yediğini ve yemeklerle ilgili herhangi bir problemi olmadığını belirtmiştir. Ayrıca ziyaret sırasında tutulan şahsın oturduğu yerde 0,5 litrelik 2 adet şişe olduğu gözlemlenmiştir.
42. Şube müdürlüğünde 1 müdafî görüşme ve 1 ifade alma odası bulunmaktadır. İfade alma odası aynı zamanda teşhis odası olarak da kullanılmaktadır. Ses-görüntü alma özelliğini haiz kamera bulunan odada 2 sandalye, 1 masa mevcut olup karşı tarafı göstermeyen ayna sayesinde teşhis işleminin yapılabilirdiği ve odanın genel olarak temiz ve düzenli olduğu gözlemlenmiştir.
43. Müdürlük yetkilileri tarafından Şube Müdürlüğü nezarethanesine ait 24 saat esasına göre kayıt yapan 28 adet kamera olduğu, gözaltında tutulan bulunması durumunda tutulanın nezarethaneye girişinden sevkine kadar geçen süre boyunca nöbetçi memur tarafından izlendiği ve güvenlik kamera kayıtlarının 30 gün saklandığı ifade edilmiştir. Ayrıca elektrik kesintisi veya teknik arıza gibi durumlarda jeneratör sistemi devreye girerek kamera kayıtlarının devamının sağlandığı eklenmiştir. Şube Müdürlüğünde kör nokta bulunmadığı gözlemlenmiştir.
44. Şube Müdürlüğü personeline ifade alma teknikleri ve insan hakları konusunda çeşitli eğitimler verildiği ancak özel olarak "işkence ve kötü muameleyi belgelendirme" ile "tutulanlara ve özellikle

hassas gruplara yönelik muamele" konusunda bir eğitim verilmediği tespit edilmiştir.

B.4. Kaçakçılıkla Mücadele ve Organize Suçlar Şube Müdürlüğü ve Narkotik Şube Müdürlüğü

45. Nezarethane şube müdürlüğünde bulunan odaların ölçü ve kapasiteleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4: KOM Şube Müdürlüğü Nezarethane Ölçü ve Kapasiteleri

Nezarethane	Kapasite	En	Boy	Yükseklik
Sol-1	2	220 cm	340 cm	290 cm
Sol-2	2	220 cm	340 cm	290 cm
Sol-3	4	220 cm	450 cm	290 cm
Sağ-1	2	280 cm	320 cm	290 cm
Sağ-2	2	280 cm	370 cm	290 cm

46. Şube Müdürlüğü nezarethane odalarının kapasitelerinin yetersiz kaldığı durumlarda Asayiş Şube Müdürlüğü ve TEM Şube Müdürlüğü nezarethane odalarının kullanıldığı ifade edilmiştir.
47. Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde 1 tuvalet, 1 banyo ve 1 lavabo bulunmaktadır. Ayrıca engelli şahıslar için 1 tuvalet ve 1 lavabo da mevcuttur. Engelli bireyler için ayrılmış bu bölümlerde sıvı sabun ve tuvalet kâğıdı gibi kişisel temizlik malzemeler mevcut olup bu alanların TSE 9111 standartlarına uygun olarak duvara sabitlenmiş tutunma barı gibi destekleyici donanım bulunmadığı gözlemlenmiştir.
48. Şube Müdürlüğünde 4 ifade alma odası bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde ifade alma odasında kamera ve ses kaydı ünitelerinin mevcut olmadığı tespit edilmiş olup ziyaretin akabinde Kurumumuz Müdürlükle iletişime geçerek gerekli malzemelerin satın alma işlemlerinin devam ettiği bilgisine ulaşılmıştır.
49. Şube Müdürlüğünde 2 müdafî görüşme odası bulunmaktadır. Müdafî görüşme odalarında ses kayıt bağlantısı olmayan kameralar mevcuttur.
50. Müdürlük yetkilileri tarafından Şube Müdürlüğü nezarethanesine ait 24 saat esasına göre kayıt yapan 9 adet kamera olduğu, gözaltında tutulan bulunması durumunda tutulunun nezarethaneye girişinden sevkine kadar geçen süre boyunca nöbetçi memur tarafından izlendiği ve güvenlik kamera kayıtlarının 90 gün saklandığı ifade edilmiştir. Kameraların elektrik kesintisi veya teknik arıza gibi durumlardan etkilenmemesi adına kayıt ve izlem ünitelerinin tamamının UPS sistemine bağlı olduğu ifade edilmiştir. Şube Müdürlüğünde herhangi bir kör nokta tespit edilmemiştir.
51. Şube Müdürlüğü personeline "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi" eğitimi verildiği ancak özel olarak "işkence ve kötü muameleyi belgelendirme" ile "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" konusunda bir eğitim verilmediği tespit edilmiştir.

C. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

C.1. Değerlendirme

52. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede, Müdürlük yetkilileri ve personeli, Heyetin ziyaret etmek istediği alanlara erişimi sağlamıştır.

C.2. İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik (Ortak) Tavsiyeler

53. İl Emniyet Müdürlüğü personelinin insan hakları konusunda eğitim almadığı göz önüne alındığında Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi'nin (AİÖK) *"Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştırıcaktır."*⁵⁵ tavsiyesi uyarınca; Müdürlük ve bağlı merkezlerde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, "insan hakları", "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" ile "BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü)" dahil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,
54. Ziyaret edilen tüm şube müdürlüklerinde gözaltında bulunan engelli bireyler için tekerlekli sandalye bulunmadığı, tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinde TSE 9111 standartları gereğince tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım olmadığı dikkate alınarak BM Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesinde yer alan *"Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."*⁵⁶ hükmü uyarınca tüm şube müdürlüğü nezarethanelerinde engelli dostu uygulamaların başlatılması,
55. TEM Şube Müdürlüğünde müdafî görüşme odasında duvara istiflenmiş çok sayıda ambalajlı battaniye olduğu görülmüş olup AİÖK'nin *"Avukata erişim hakkı polis gözetimi altında tutulan bireylerin üç temel hakkından biridir."*⁵⁷ hükmü ile Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 21'inci maddesinde yer alan *"Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir.(...) Her kolluk biriminde görüşme*

55 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 9, para. 34.

56 Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, *Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme*, A/RES/61/106 (2006), m.14.

57 Avrupa Konseyi, Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, *AİÖK Standartları*, CPT/Inf/(2002) 15, para. 40.

için uygun şartları haiz görüşme odası ayrılır.”⁵⁸ hükmü uyarınca her kolluk biriminde görüşme için uygun şartlara sahip müstakil bir müdafî görüşme odası düzenlenmesi gerektiği,

56. Gözaltında bulunan şahısların acil ihtiyaçları olması durumunda sesli olarak nöbetçi memura bildirdikleri göz önüne alındığında, görevli memurun tutulan şahısların acil ihtiyaçlarına cevap verebilmeleri adına tutulanları görebilecekleri/duyabilecekleri bir yerde durmaları veya Avrupa Cezaevi Kuralları'nın 18.2 ve 52.4 maddelerinde yer alan *“Mahpusların personel ile gecikmeksizin irtibat kurmasını mümkün kılan bir alarm sistemi olmalıdır.”* ve *“Tüm mahpusların, gece de dâhil olmak üzere, günün her saatinde personel ile iletişim kurabilmesine imkân sağlanmalıdır.”⁵⁹ tavsiyeleri gereğince odalara personel çağırma butonu konulması,*
57. Nezarethane banyolarında pencere bulunmadığı, aydınlatmayı sağlayacak herhangi bir ışıklandırma düzeneğinin de bulunmaması nedeniyle içeriye ışığın yalnızca kapının açık tutulması suretiyle girebildiği hususu göz önüne alındığında CPT'nin 12'nci Genel Raporu'nun *“Polis nezaretindeki kişiler mahremiyete uygun şartlarda tuvalet imkânına ve yıkanmak için uygun şartlara sahip olmalıdır.”⁶⁰ tavsiyesi uyarınca tüm mekanlarda mahremiyetin sağlanması adına tutulanların kapıyı açık bırakma mecburiyetinde kalmasını engellemek üzere nezarethane banyolarında gerekli aydınlatmanın tesis edilmesi*

hususları tavsiye edilmektedir.

58 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, md.21.

59 Avrupa Cezaevi Kuralları, md. 18.2 & 52.4.

60 Avrupa Konseyi, Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 15, md. 47.

İLAVE GÖRÜŞ

Karar Adı :

Karar Numarası : 2022/300, 2022/301, 2022/302, 2022/303, 2022/304, 2022/305, 2022/306

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol gereği oluşturulan ve Ulusal Önleme Mekanizması görevi gören TİHEK insan onurunu temel alarak;

- h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.
- i) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.
- j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmekle görevlidir.

Bu görev; Ek İhtiyari Protokol'ün 19.maddesinde belirtildiği üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile **BU KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMU DÜZENLİ OLARAK İZLEMELERİ** ile yerine getirilir.

Öncelikle OPCAT kapsamında Kurumun ziyaret edeceği (özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları) yerlerin belirlenmesi gerekir.

6701 sayılı Kanun'da ziyaret edilecek yerler konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Kanunun gerekçesine baktığımızda **özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerler** şeklinde ibare bulunmaktadır.

Ek Protokol'ün 4.maddesi ise bu yerlerin **bir kamu makamının verdiği emre binaen ya da kamu makamının teşviki veya rızası veya bilgisi dâhilinde, yargı yetkisi ya da denetimi altında bulunan kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları ya da bırakılabilecekleri her hangi bir yer olduğu**, ikinci fıkrada da;

Özgürlükten yoksun bırakılmayı **herhangi bir adli, idari veya diğer bir makamın emri üzerine kişinin kendi iradesi ile ayrılmasına izin verilmeyen kamusal ya da özel gözaltı yerlerinde tutulması, hapsedilmesi veya yerleştirilmesi anlamına geldiği** belirtilmiştir.

AİHM işkence ile kötü muamele ayrımını, mağdura yapılan muamelenin yoğunluğu, muamelenin fiziksel ve ruhsal etkileri, mağdurun cinsiyeti, muamelenin uygulanış şekli ile yöntemi, eziyetin süresi, mağdurun sağlık durumu ve yaşı gibi göstergelerle değerlendirmektedir.

Ek Protokol ile kapsam bu şekilde ilkesel anlamda tahkim edilmesine rağmen Kurum, gereksiz ve görev kapsamında kalmadığını düşündüğüm (huzurevleri gibi) birçok yere Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyaretler gerçekleştirmektedir. Bu hususa bir kez daha dikkat çekmek isterim.

Ziyaretler sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele

ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için, Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak, ilgililere tavsiyelerde bulunulur.

Tarafı olduğumuz sözleşmelerde de insan onuruna vurgu yapılmakta, işkence ve kötü muamelelerin fiziksel ve ruhsal bakımdan insanda bıraktığı derin acı ve ızdırap olgusu üzerinde durulmaktadır.

Ek İhtiyari Protokol'ün 20.maddesinde Ulusal Önleme Mekanizmasında asgari olarak bulunması gereken yetkiler belirlenmiştir ki 6701 sayılı Kanunla bu yetkiler TIHEK'e verilmiştir.

1. Tüm alıkoyma yerlerinde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin sayısının yanı sıra, bu tür yerlerin sayısı ve bulunduğu yere yere ilişkin her türlü bilgiye ulaşmak,
2. Bu kişilere yönelik tutum ve alıkonulma koşullarına ilişkin tüm bilgiye ulaşmak,
3. Tüm alıkoyma yerlerine ve bunların binalarına ve tesislerine ulaşmak,
4. Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerle, tanık bulunmaksızın, doğrudan doğruya ya da gerekli görülüyorsa çevirmen aracılığıyla veya Ulusal Önleme Mekanizmasının konuyla ilgili bilgi verebileceğine inandığı başka herhangi biriyle özel görüşmeler yapmak,
5. Ziyaret etmek istenen yerleri ve görüşmek istenen kişileri serbestçe seçmek.

Alıkoyma yerlerinin düzenli önleyici ziyaretlerle izlenmesi, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin alıkonma koşullarının ve bu kişilere karşı muamelenin tüm yönlerini ilk elden değerlendirerek, zaman içinde işkence ve kötü muameleyi önlemeyi amaçlayan bir süreçtir.

Alıkoyma yerlerine yapılan bu ziyaretlerin önleyici niteliği, bağımsız ulusal organların yapacağı diğer türden ziyaretlerden ve özellikle alıkonanların yaptıkları bireysel şikâyetlerin soruşturulması için yapılan ziyaretlerden amaç ve yöntem bakımından ayırır. Yine bu kapsamda yapılan ziyaretler adli bir vakanın soruşturulmasından ve de bir teftiş incelemesinden de tamamen farklıdır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında alıkoyma yerlerine yapılan düzenli ve habersiz ziyaretlerin ana amacı, alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen vb gibi) değerlendirilmesi de yine OPCAT uyarınca yapılması gerekir. Çünkü buradaki koşullar özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler üzerinde acı verici etkiler bırakabilir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından hazırlanan ve 2018 yılında yayınlanan Ulusal Önleme Mekanizmalarının Rolüne dair Uygulama Rehberinde;

“Görevinin karakteri önlemektir; ziyaret işlevlerini yerine getirirken bu gibi durumlarla karşılaşmalar dahi, UÖM'ler soruşturma yapmaz ya da işkence ve kötü muamele şikâyetleri ile ilgili hüküm vermezler. UÖM'lerin kurulmasına ilişkin mevzuat, yetkili makamları ve diğer paydaşları UÖM'nin tavsiyelerini yerine getirmeye ve tavsiyeleriyle ilgili diyaloga girmeye zorlamalıdır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI SORUŞTURMA ORGANI DEĞİLDİR. Bir UÖM'nin görevi, önleyici yaklaşımıyla, işkenceye karşı çalışan diğer organlardan farklıdır. işkence veya kötü muamele ile ilgili şikâyetleri araştırmak veya değerlendirmek yerine, kalıpları tanımlamak ve sistemik işkence risklerini saptamayı amaçlamaktadır." değerlendirmelerinde bulunmuştur.

Kurumun bugüne kadar yaptığı ziyaretler sonucunda hazırlanan raporlara baktığımızda çoğunlukla Ulusal Önleme Mekanizması kapsamı dışında kalan hususların yer aldığı, yapılan tavsiyelerin soyut ve ilgisiz kurumlar muhatap alınarak yapıldığı görülmektedir.

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi "İşkence" terimini 1.maddesinde **"bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözeten herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatıyla uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırıp veren bir fiil anlamına gelir.** şeklinde açıklamaktadır.

İşkencenin tanımı verilmesine rağmen diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaların neler olduğu konusunda bir tarif yapılmamış 16.madde de **1. maddede tanımlandığı şekilde işkence derecesine varmayan diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya ceza gibi fiiller** şeklinde çerçeve çizilmiştir.

Kurumun raporlarına baktığımızda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında kalan hususlar bir "tespit" olarak kalmakta bu anlamda bir değerlendirme yapılmamaktadır.

"İşkence ve Kötü Muamele" ise raporlarda sadece "kelime" olarak kalmaktadır.

Diğer taraftan Kanunla kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları tarafından yerine getirilir. Bu hükmün amacı da Ek İhtiyari Protokolün 19.maddesinde belirtilen ilkeler doğrultusunda raporların konusunda uzman kişilerin hazırlamasıdır.

Ayrıca tavsiyelerin de doğru muhataba; somut bir şekilde ve takibini de mümkün kılacak".....**şeklindeki uygulama/davranış/tutum işkence/kötü muamele teşkil edebileceği değerlendirildiğinden bu uygulamadan vazgeçilmesi/yeniden gözden geçirilmesi...tavsiye olunur.**" şeklinde yapılmalıdır.

Diğer taraftan Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında bir resen inceleme kararı alınmış ise incelemenin sadece bu konu üzerinde yoğunlaştırılması gerekir. Aynı zamanda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyareti de yapılacaksa ziyaret raporunun ve resen inceleme raporunun ayrı ayrı ele alınıp değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki görevini işkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde yerine getirmesi gerektiği kanaatindeyim.

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

EDİRNE
İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/29)

KISALTMALAR

COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelelerin Önlenmesi Komitesi)
m.	Madde
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20.04.2016 tarih ve 29690 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Kanun'la, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*⁶¹
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde ise; *"gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethane; *"şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek, TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.
7. Yukarıda görevin icrası kapsamında, Edirne İl Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki Asayiş, Güvenlik, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele, Narkotik Suçlarla Mücadele, Terörle Mücadele ve Çocuk

61 OPCAT m. 1

Şube Müdürlükleri, Cumhuriyet ve Selimiye Polis Merkezi Amirliği Nezarethanelerine Kurumumuz tarafından 23.12.2021 tarihinde **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

8. Ziyaret heyetinde; ... yer almaktadır. Ziyaret COVID-19 salgını sebebiyle “zarar vermeme ilkesi” gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
9. Ziyaret Edirne İl Emniyet Müdürü'ne vekalet eden Keşan İlçe Emniyet Müdürü ... ile yapılan kısa bir ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede; Heyet tarafından ziyaretin amacı ve kapsamı ile TİHEK'in UÖM rolüne ilişkin detaylı bilgiler verilmiş; Kurum İdarecilerinden ise Kuruma ilişkin genel bilgiler alınmıştır. Ön görüşmenin ardından nezarethaneler ziyaret edilmiş olup, sorumlu Asayiş Şube Müdürü Vekili ... nezarethanelerin ziyareti için Heyet'e kolaylık sağlamıştır. Ziyaret, Kurum İdaresi ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmış ve bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiştir.
10. Bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 96/3 maddesi kapsamında Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin hangi sıklıkla gerçekleştirileceğine ilişkin 09.02.2021 tarihli ve 2021/16 sayılı kararı ve Başkanlık Makamının 20.12.2021 tarihli oluruna istinaden 23.12.2021 tarihinde gerçekleştirilen Edirne İl Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki nezarethanelere gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. NEZARETHANELERDE YAPILAN İNCELEMELER

B.1. Edirne İl Emniyet Müdürlüğü

11. Asayiş Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü aynı binada yer almakta olup; -1'inci katta yer alan nezarethane adli birimlerce ortak kullanılmaktadır. Asayiş Şube Müdürlüğü dışında kalan, adı geçen şube müdürlüklerinin görevi kapsamında kalan tutulanlar⁶² her ne kadar ortak nezarethanelerde tutulsalar da bu nezarethanelerde görev yapan personel Asayiş Şube Müdürlüğü'nün personeli ve sürece dair sorumluluk Asayiş Şube Müdürlüğüne aittir. Mevcut binaya yerleşeli 1 yıl olduğu, adli ve idari olmak üzere 2 bina olduğu ifade edilmiştir.
12. Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında⁶³ yer alan Asayiş Şube Müdürlüğü bünyesinde 22 nezarethane bulunduğu görülmüştür. Nezarethane odalarının her birinin eni 2,56 metre, boyu 3,36 metre, yüksekliği ise 3,78 metre olup; her bir oda 8,60 m²'dir.
13. Çok sayıda tutulan olması halinde aynı odada 2 kişinin birden kalmadığı, tutulanların ana hizmet binası haricinde mevcut olan Cumhuriyet Polis Merkezi Amirliği, Selimiye Polis Merkezi Amirliğindeki nezarethanelerde kalma olanağı olduğu ifade edilmiştir.

62 Nezarethanedeki kalan şüpheliler, tutulan olarak ifade edilecektir.

63 Bundan sonra ana hizmet binası olarak ifade edilecektir.

14. Ziyaret tarihinde odalarda 1'i kadın 2'si erkek olmak üzere terör örgütü suçundan gözaltında bulunan 3 tutulan bulunmaktadır. 3 tutulandan 2'sinin uyuduğu görüldüğünden rahatsız etmemek adına tutulanlarla görüşülmemiş ancak tutulan kadın ile görüşülmüştür. Kadın tutulan tarafından, kendisine yemek verildiği, sorgu sırasında herhangi bir kötü muamele ile karşılaşmadığı, içeri girmeden önce ailesiyle telefonda görüşebildiği, odanın soğuk olduğu ve ek battaniye verilse de yeterli olmadığı, kendisine iç kısımdaki sıcak odalarda kalmasının teklif edildiği ancak özellikle memurlara daha yakın olan koşullarda kalmak istediği dile getirilmiştir. Memura yakın ya da uzak olmanın erişimde soruna yol açmamasına rağmen, kadın tutulanların genelde memur odasına yakın odalarda kalmayı tercih ettikleri belirtilmiştir.
15. Tutulanlara 3'er, istenirse daha fazla sayıda battaniye verildiği belirtilmiş ve bazı battaniye kenarlıklarının intiharı önleyecek şekilde çıkartılmış vaziyette olmadığı gözlemlenmiştir. İncelemeler sırasında, battaniyenin içinden tutulana ait kıyafet çıkmıştır. Battaniyelerin 10- 15 günde bir Polisevinde yıkanıp getirildiği, kumaşı kesilip uzatılmaya müsait olduğu için yastık verilmediği belirtilmiştir.
16. Merkezi sistem ile havalandırma ve ısıtma sağlanmakta olup; isteğe göre ayarlama söz konusu olmamaktadır. Binanın yeni olduğu, bu sebeple genel olarak temiz olduğu ancak mimari hatalar olduğu, binanın ısıtma sisteminin nezarethane koridorlarında bulunan petekler dışında tavanda bulunan ısıtıcı ile sağlandığı, bu ısıtıcının her yerde olmamasından dolayı ısının dengeli dağılmadığı, bu sebeple iç kısım nispeten daha sıcakken nezarethane girişindeki koridorun soğuk olduğu gözlemlenmiştir. Normalde tavanda bulunan ısıtıcılar dışında binada kalorifer bulunmadığı, kaloriferin bu kata özel olduğu, nezarethane -1'inci katta bulunduğu için nezarethanesinin binaya nazaran birkaç derece daha soğuk olduğu belirtilmiştir.
17. Odalarda açılmayacak şekilde pencere olduğu, pencerenin alt mazgala açıldığı, koridorlarda yeterli ışık olduğu ancak odalarda doğal aydınlatmanın kısmi olduğu, yapay aydınlatmanın yeterli olmadığı, odalardaki ışık yetersizliğinin duvarın çok aşağı inmesi sebebiyle parmaklığın aşağı seviyeden başlaması sebebiyle duvarın ışığı kapatmasından ve koridor ışığının kısıtlı girebilmesinden kaynaklandığı görülmüştür. Yerlerin yumuşak, duvarların ise beyaz renkte ve iyi durumda olduğu, oturma yerlerinin tozlu ve kirli olduğu gözlemlenmiştir.
18. Namaz kılma yeri bulunduğu, seccade ve abdest terliği olmadığı gözlemlenmiştir. Kişiler namaz kılmak isterse yatak olarak kullandıkları temiz sedirde namaz kıldıkları, ek olarak seccade verilmediği belirtilmiştir.
19. Emniyet Müdürlüğü nezarethanesinde 6 adet erkek ve 4 adet kadın için olmak üzere toplam 10 adet tuvalet ve lavabo ile 1 adet erkek ve 1 adet kadın için olmak üzere toplam 2 adet duş bulunmakta olup; engellilere yönelik tuvalet, lavabo ve duş imkânı bulunmamakta, ihtiyaç halinde ana hizmet binası katlarında bulunan engelli tuvaletlerinin kullanımı sağlanmaktadır. Lavabo, banyo ve tuvaletlerin temizliklerinin görevlilerce günlük olarak sağlanmakta olduğu, sıvı sabun ve tuvalet kâğıdı bitmesi akabinde yenisi ile takviye edildiği belirtilmiştir. Tuvaletlerde musluğun çalıştığı, sıcak suyun geç gelmekle birlikte aktığı ancak tuvaletlerin hiçbirinde havlu, tuvalet kâğıdı, havlu peçete, sıvı sabun ve diş macunu ve fırçası, terlik, havlu gibi tek kullanımlık ürünler bulunmadığı gözlemlenmiştir. Nezarethane personeli tarafından bu malzemelerin ihtiyaç oldukça mutlaka verildiği ifade edilmiştir.

Tuvaletlerin tıkalı olduğu, pis koktuğu, hijyen açısından iyi durumda olmadığı da gözlemlenmiştir. Duş ve lavaboların da yine temiz olmadığı, yerlerde tıbbi atık ve kir olduğu göze çarpmıştır. Duş başlığının intiharı önlemeye uygun şekilde olduğu, duşta sıcak su olduğu gözlemlenmiş olup; 7 gün ve 24 saat sıcak suyun geldiği belirtilmiştir.

20. Nezarethanelerin temizliğinin günlük olarak görevli teknisyen tarafından yapıldığı, tutulanların nezarethanedeki çıkış işlemleri yapıldıktan sonra da temizlik işlemlerinin görevlilerce yaptırıldığı, battaniyelerin temizlenmesi işlemlerinin Polisevi Şube Müdürlüğünde yaptırıldığı, yıpranmış, eskimiş battaniyelerin personel tarafından tespiti halinde ilgili birimler koordine edilerek yenileri ile değişiminin sağlandığı İdarece ifade edilmiştir.
21. Destek Hizmetleri Şube Müdürlüğü tarafından Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binası ve Polis Merkezi Amirliğinde bulunan nezarethanelerin sık sık ilaçlandığı, bunun dışında COVID-19 sorumlusu tarafından kontrol çizelgesi takibi yapıldığı aktarılmıştır.
22. Gözaltına alınan şahısların yemek ihtiyaçlarının Polisevi Şube Müdürlüğünden karşılandığı, personelin günlük yemek menüsünde ne varsa aynı yemeğin tutulanlara da sunulduğu belirtilmiştir. Ayrıca, gözaltında bulunan kişilere sabah, öğlen ve akşam olmak üzere 3 öğün yemek verildiği; diyet, vegan ve vejetaryene yönelik özel beslenme ihtiyacı ise sağlanmadığı ifade edilmiştir. Kahvaltının peynir, yeşil zeytin, siyah zeytin, reçel, bal, meyve suyundan oluşan fiks menü olduğu, çay ve sıcak su verilmediği belirtilmiş olup; ziyaret tarihinde kişilere verilen öğlen yemeğinin mercimek çorbası ve pide olduğu, yemekhanede ikram edilen salata ve ayranın tutulanlara verilmediği gözlemlenmiştir.
23. Su ihtiyacının, sabah, öğlen ve akşam öğünlerinde kumanya içerisinde verilen su ile giderildiği, ihtiyaç ya da talep doğrultusunda görevli personelin su içme ihtiyacını giderdiği arttırdıktan su verildiği ifade edilmiştir. Ayrıca, tutulanların doktor raporu alma, ifade verme gibi amaçlarla geçici ayrılışları haricinde nezarethanedeki çıkışlarına izin verilmediğinden kantin ya da markete erişim olanağı bulunmadığı aktarılmıştır.
24. Revir ya da ilaç dolabı olmadığı, acil durumlarda ambulans çağrıldığı ve devlet hastanesinin yakın olduğu ifade edilmiştir. Yakın zamanda yangın tatbikatı olmadığı belirtilmiştir.
25. Tutulanların acil ihtiyaçlarını nezarethanedeki görevli personele bildirmeleri halinde görevli personel tarafından gözaltına alan birime bilgi verildiği ve söz konusu ihtiyaçların karşılandığı; engelli, hasta, yaşlı, hamile ve özel ihtiyaçları bulunan diğer tutulanların özel durumlarından kaynaklı taleplerinin karşılanabilir olması halinde görevli personel tarafından kendilerine duyarlı davranıldığı ifade edilmiştir.
26. Ana hizmet binasında bulunan nezarethanedeki 1 adet ifade alma odası ve 1 adet müdafî görüşme odası mevcut olduğu görülmüştür. Ayrıca adli işlem görevi yerine getiren Asayiş, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele, Narkotik Suçlarla Mücadele, Terörle Mücadele, Güvenlik, Çocuk, Siber Suçlarla Mücadele, Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele ve Hudut Kapıları Şube Müdürlüklerinde de ifade alma odaları ve müdafî görüşme odaları mevcut olduğu görülmüştür. Nezarethanedeki yer alan müdafî görüşme odasının sık kullanılmadığı ve genellikle şube müdürlüklerinde yer alan odaların kullanıldığı İdarece ifade edilmiştir. Bununla beraber muhafaza odası, arşiv ve teşhis odasının mevcut olduğu, teşhis odasının temiz olmadığı gözlemlenmiş ve kullanılmadığı belirtilmiştir.

27. Tutulanları bilgilendirmek için sanık hakları formu dışında İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi asılı olmakla beraber, Nezarethane Talimatnamesi bulunmadığı görülmüştür. Yabancılara ana dilde haklarını gösteren sanık hakları formu Ziyaret Heyeti'ne sunulmuştur. Yabancı uyruklu kişilere yakalandıkları andan itibaren Edirne Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı tarafından her yıl yayınlanmakta olan yeminli tercüman listelerinden tercüman temin edilerek işlemleri gerçekleştirildiği; acil durumlarda İl Göç İdaresi Müdürlüğünden tercüman temin edildiği aktarılmıştır.
28. Ana hizmet binasında bulunan nezarethanede 32 adet güvenlik kamerası mevcut olup, görevli personelin bulunduğu alandan kameraları izleyebildiği görülmüştür. Görevli personel görüntüleri izleyebilirken her şubede personelin görüntüleri izleyebileceği özel bir alan bulunmamaktadır. Güvenlik kameraları 7 gün ve 24 saat kayıt almakta olup kayıtlar 20 gün saklanmaktadır. Her nezarethanede kamera bulunduğu, herhangi bir kör nokta olmadığı, 2012'den beri müdafî görüşme odalarında kayıt yapılmadığı, odalarda tutulan tutulanların ihtiyaçları olduğunda kameraya el sallayarak haber verdiği ifade edilmiştir. Rastgele seçilen bir tutulana ait kamera kayıtları izlenerek, tutulananın avukat görüşmesi gerçekleştirdiği ve kötü muameleye maruz kalmadığı tespit edilmiştir.
29. Elektrik kesintisi yaşanması halinde Emniyet Müdürlüğü binasında ve Polis Merkezi Amirliklerinde bulunan jeneratörlerin kısa süre içerisinde aktif hale geldiği ifade edilmiştir.
30. Personelin planlamasının ihtiyaç durumuna göre Personel Şube Müdürlüğü tarafından gerçekleştirildiği, her şubede yeteri kadar kadın ve erkek personel bulunduğu, personelin 12/24 vardiya sistemiyle çalıştığı ifade edilmiştir. Bununla beraber, nezarethanede 1 kadın, 2 erkek olmak üzere 3 çalışan olduğu, kadın tutulanların özel ihtiyaçlarının kadın personel vasıtasıyla giderildiği belirtilmiştir.
31. Emniyet Müdürlüğünde insan hakları konusunda 2 emniyet müdürü ve 2 polis memurunun eğitici kursu aldığı aktarılmış olup, insan hakları konusunda her yıl Polis Akademisi Başkanlığı tarafından uzaktan eğitim ile tüm personelin bu eğitimleri almasının sağlandığı, kadrolarındaki tüm personelin insan hakları kursu almış bulunduğu ancak doğrudan işkence ve kötü muamele eğitimi almadıkları ifade edilmiştir.

B.2. Çocuk Şube Müdürlüğü

32. Çocuk Şube Müdürlüğünün İl Emniyet Müdürlüğü binasının 2'nci katında yer aldığı, içerisinde 2 adet nezarethane odası bulunduğu görülmüştür. Odaların eni 2,58 metre, boyu 2,89 metre, yüksekliği 3,74 metre olup; her bir oda toplam 7,45 m²'dir.
33. Nezarethane 2'nci katta bulunmakla beraber, nezarethane odalarında kilitli ve geniş bir pencere bulunduğu, gündüz camlardan ışık aldığı, akşam da koridor ışığıyla aydınlatıldığı, doğal ve yapay aydınlatmanın iyi olduğu gözlemlenmiştir.
34. Muhafaza odasının mevcut olduğu görülmüştür. Cumhuriyet Savcısı eğer muhafaza talimatı verirse ve aile de uzaktaysa, çocuk tutulananın muhafaza odasında barındırıldığı belirtilmiştir. Odalarda bulunan koltuk, dolap ve yatağın yeni olduğu, çarşaf ve nevresimin serili olduğu, dolapta hiç

kullanılmamış ve temiz eşofman bulunduğu, temiz havlu bulunmadığı ve sadece bir adet kullanılmış havlu bulunduğu, çocuklar için kitap, oyuncak gibi materyaller bulunmadığı, hem muhafaza hem görüşme odasında klima ve kalorifer bulunmadığı, kamera olduğu, yeterli seviyede ışık aldığı, kapılarda cam bulunduğu ve odaların içerisinin gözüktüğü, camlarda zebra perde ve güvenlik amaçlı koruma bulunduğu gözlemlenmiştir. İdare, klima ve kalorifer olmamasının binanın yapısıyla ilgili olduğunu, bazı odalarda klima ve kalorifer bulunmadığını, odaların neredeyse hiç kullanılmadığını ve yılda ancak birkaç defa kullanıldığını belirtmiştir. Muhafaza altındaki çocukların aileleri için bekleme salonu bulunmakta olup, bekleme salonunda 6 koltuk olduğu görülmüştür.

35. Çocuk Şube Müdürlüğünde 3 tuvalet ve 1 banyo mevcut olduğu, engelli tuvaletinin ise koridorda bulunduğu görülmüştür. Tuvaletlerde cinsiyet ayrımı bulunmadığı; tuvalet kâğıdı, havlu kâğıdı, sabun ve tek kullanımlık hijyen ürünleri olmadığı, duşta sıcak su olduğu, yerlerin fayans döşemeli olduğu görülmüştür.
36. Teknik donanımına uygun 2 adet ifade odası ve 1 adet müdafî görüşme odası mevcut olduğu görülmüştür. Psikolog görüşmelerinin müdafî görüşme odasında yapıldığı, müdafî görüşme odasında tedbir amaçlı kamera kaydı yapılmakta olup ses kaydı yapılmadığı belirtilmiştir. Çocuklar hakkında özel tedbirler ve usuller uygulandığı, ifade almanın Çocuk Şube Müdürlüğünde görevli ve alanında uzmanlaşmış personel tarafından Adli Görüşme Odası, Çocuk İzlem Merkezi gibi yerlerde yerine getirildiği, artık sürecin çocukların emniyette çok tutulmaması şeklinde olduğu, ifade odaları olsa da pek kullanılmadığı İdarece aktarılmıştır.
37. 11 adet güvenlik kamerası mevcut olup, nezarethaneler görevli personel odasının karşısında olduğu için hem gözle hem de kameralardan kontrol sağlandığı görülmüştür. Güvenlik kameraları 7 gün ve 24 saat kayıt almakta olup kayıtlar 19 gün saklanmaktadır.

B.3. Cumhuriyet Polis Merkezi Amirliği

38. Cumhuriyet Polis Merkezi Amirliğinde 4'er kişilik 2 adet nezarethane bulunduğu görülmüştür. Zemin katta bulunan nezarethane odalarının eni 3 metre, boyu 4,60 metre, yüksekliği ise 3,50 metre olup; her bir oda 13,8 m²'dir. 1'inci katta bulunan odaların ise eni 3 metre, boyu 5,30 metre, yüksekliği ise 2,5 metre olup; her bir oda 15,9 m²'dir.
39. Battaniye kenarlarının kesildiği, yerlerin yumuşak malzemeden olduğu, doğal ve yapay aydınlatmanın yeterli olduğu görülmüştür. İdare tarafından nezarethanede bulunan yüksek pencerenin camının kırılmayan camdan yapıldığı ve vurulsa da kırılmayacağı, dezenfektan ile temizlik ve ilaçlama yapıldığı, olası bir duruma karşı hastanenin yakın olduğu, yangın sisteminin mevcut olduğu belirtilmiştir. Yüksek pencerenin camında örümcek ağları olduğu, koltukların tozlu olduğu görülmüştür.
40. Nezarethanelerin hemen yanında 1 tuvalet, 1 banyo bulunmakta olup giriş katında ise engelli tuvaleti bulunduğu; kadın ve erkek tuvaletlerinin ayrı olduğu; şampuan, sabun, tuvalet kâğıdı, havlu kâğıdı bulunduğu ancak diş macunu ve fırçası, havlu, terlik gibi tek kullanımlık ürünlerin bulunmadığı görülmüştür.
41. 2 adet ifade alma odası mevcut olduğu, ifade odalarında ses ve görüntü kaydı yapan kamera sistemi bulunduğu, 1 adet standartlara uygun müdafî görüşme odası, 1 adet teşhis odası mevcut

olduğu görülmüştür. İfade alma odasında hem ses hem görüntü kaydı alınmaktayken, müdafî görüşme odasında görüntü kaydı alındığı ancak ses kaydı alınmadığı belirtilmiş olup ses ve görüntü kayıtlarının alınıp alınmadığı hususu Ziyaret Heyeti tarafından denenerek tespit edilmiştir. İfade alma odasında ifade veren şahıs tarafından, telefonla arandığı için geldiği, haklarının kendisine bildirilmediği belirtilmiştir.

42. Şüpheli Hakları, Nezarethane Talimatnamesi ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi bulunduğu görülmüştür; tutulanlara şüpheli ve sanık hakları evrakının bir sureti verilerek bilgilendirme yapıldığı belirtilmiştir.
43. 2 adet nezarethane içerisinde, 2 adet de nezarethane koridorunda olmak üzere 4 adet kamera mevcut olup görevli personelin bulunduğu alandan kameraları izleyebildiği görülmüştür. Güvenlik kameraları 7 gün ve 24 saat kayıt almakta olup kayıtlar 30 gün saklanmaktadır. Görevli personelin kameradan ihtiyaç olduğunu gözlemlemesi durumunda ya da tutulan seslendiği zaman tutulanla ilgilendiği ifade edilmiştir.

B.4. Selimiye Polis Merkezi Amirliği

44. Selimiye Polis Merkezi Amirliğinde 2'şer kişilik 2 adet nezarethane odası bulunduğu görülmüştür. Odaların eni 2,4 metre, boyu 3,5 metre, yüksekliği ise 3 metre olup; her bir oda 8,4 m²'dir.
45. Battaniyelerin kenarlarının olmadığı, yerlerde boya izleri olduğu, doğal aydınlatmanın yeterli olduğu görülmüştür. İdare tarafından nezarethanenin 2 yıl önce yapıldığı, nezarethanede bulunan yüksek pencerenin yapımında kırılmaz cam kullanıldığı, doğalgaz ve kombi bulunduğu belirtilmiştir.
46. 1 adet tuvalet, 1 adet banyo bulunmakta olup; engellilere yönelik 1 adet tuvalet ve banyo bulunduğu; şampuan, kâğıt havlu, sabun ve sıcak suyun bulunduğu; diş macunu ve fırçası, havlu, terlik gibi tek kullanımlık ürünler bulunmadığı; duş başlığının güvenli ve kişinin kendine zarar veremeyecek şekilde olduğu görülmüştür.
47. 1 adet ifade alma odası mevcut olup, ifade odasında ses ve görüntü kaydı yapan kamera sistemi bulunduğu; 1 adet standartlara uygun müdafî görüşme odası mevcut olup, müdafî görüşme odasında kamera sistemi olmadığı, teşhis odası bulunduğu görülmüştür.
48. Sanık hakları formu ile beraber İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin asılı bulunduğu görülmüştür.
49. 2 nezarethanede de 2 adet kamera olduğu, görevli personelin bulunduğu alandan kameraları izleyebildiği aktarılmıştır. Güvenlik kameraları 7 gün ve 24 saat kayıt almakta olup kayıtlar 30 gün saklanmaktadır.

C. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

C.1. Tüm Şube ve Amirliklere İlişkin Ortak Değerlendirme ve Tavsiyeler

50. Kişilerin ibadet özgürlüğü kapsamında temiz seccadeler bulundurulması ve tutulanların talep etmeleri durumunda verilmesi,
51. Tek kullanımlık diş macunu ve fırçası, havlu ve terlik gibi ürünlerin olduğu bir paket hazırlanması ve gerekli olduğunda talep eden kişiye teslim edilmesi,

52. Kamera kayıtlarının daha uzun süreli tutulabilmesi için kayıt cihazı kapasitesinin artırılması,
53. Nezarethane odalarında tutulan kişilerin bir ihtiyaçları veya acil bir durum hâsıl olduğunda kameraya el sallayarak kolluk güçlerine haber vermeleri gözden kaçabilecek bir durum olarak değerlendirildiğinden nezarethanelerde olabilecek acil bir durumu veya tutulanların sağlık durumlarında oluşabilecek ani gelişmeleri ve benzeri durumları daha sıkı takip edilebilmek için odalara acil buton düğmesinin konulması,
54. Sanık hakları formu dışında nezarethanelerin yer aldığı koridor duvarlarına Nezarethane Talimatnamesi, Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi gibi bilgilendirici metinler asılması⁶⁴,

C.2. Çocuk Şube Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

55. Muhafaza odasında konaklayacak çocuğun doyurucu vakit geçirebilmesi için odanın kitap, oyuncak gibi materyallerle zenginleştirilmesi⁶⁵,
56. Her ne kadar bina mimarisinden kaynaklı olduğu anlaşılmışsa da ısınma sorununa çözüm bulmak üzere alternatif yöntemlerin araştırılması ve çocuk nezarethane odasına geçici bir çözüm olarak elektrikli ısıtıcı konulması⁶⁶,
57. Temiz havlu⁶⁷, tuvalet kâğıdı, havlu kâğıdı, sıvı sabun ve şampuan eksikliği sıvı gibi ürünlerin tedarik edilerek her zaman hazır bulundurulması ve tuvalet ve banyoların hijyeninin sağlanmasına özen gösterilmesi⁶⁸,

C.3. Edirne İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

58. Battaniyelerin temiz ve kullanıma uygun bir şekilde muhafaza edilmesi⁶⁹,

64 Kuruma kabulde ve daha sonra gereken sıklıkta, tüm mahpuslar anlayacakları bir dille cezaevi disiplini sağlayan düzenlemeler ile cezaevindeki hakları ve yükümlülükleri hakkında yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmelidir (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec (2006) 2-rev Sayılı Tavsiye Kararına Ek, m. 30.1).

65 Çocukların uyuma ve yaşama bölümleri yeterli büyüklükte, iyi aydınlatılmış ve havalandırılmış olmanın yanı sıra, yeterli mobilyaya sahip, iyi dekore edilmiş ve yeterli görsel uyaranlara sahip olmalıdır (CPT Standartları, Özgürlüğünden Mahrum Edilen Çocuklar, m. 29).

66 Mahpuslara sağlanan barınma yerleri ve özellikle bütün yatakhane bölümleri, insan onuruna ve mümkün olduğunca özel yaşama saygı gösterecek biçimde olmalı, iklim koşulları ve özellikle zemin alanı, havanın metreküp miktarı, aydınlatma, ısıtma ve havalandırma dikkate alınarak, sağlık ve temizlik gerekliliklerini karşılamalıdır (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec (2006) 2-rev Sayılı Tavsiye Kararına Ek, m. 18/1).

67 Tutma kurumlarında her çocuğun fiziksel ihtiyaçlarını mahrem ve temiz bir şekilde ve uygun bir tarzda karşılamasını sağlmasına yetecek sayıda ve uygun yerlerde sıhhi tesis bulunur (Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları, m. 34).

68 Nezaretteki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır (CPT Standartları, Kolluk Kuvvetleri, m. 42).

69 Gece nezarete kalma durumunda olan kişilere temiz şilte ve battaniye verilmelidir (CPT Standartları, Kolluk Kuvvetleri, m. 47).

59. Tuvalet kâğıdı, havlu kâğıdı, sıvı sabun ve şampuan eksikliği gibi ürünlerin tedarik edilerek her zaman hazır bulundurulması⁷⁰ ve tuvalet ve banyoların hijyeninin sağlanmasına özen gösterilmesi⁷¹,
60. Özgürlüğünden alıkonulan engelli bireylerin insan onuruna yakışır bir şekilde tutulması için banyo ve tuvaletlerde tutamaç bulundurmak gibi makul düzenlemeler yapılması⁷²,
61. Müdürlük ve bağlı merkezlerde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, mevcut insan hakları eğitiminin yanı sıra "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" ile "Birleşmiş Milletler'in İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü" dâhil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,

C.4. Emniyet Genel Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

62. Personelin yaptığı işin kapsamından çıkmaması için temizliğin teknisyen tarafından yapılmaması ve eğer eksiklik varsa temizlik görevlisi alınması,
hususları tavsiye edilmektedir.

70 Mahpuslar, hijyen ve mahremiyetin gözetildiği sıhhi imkânlarla her an ulaşabilmelidirler. (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararına Ek, m.19.3)

71 Her mahpusun tuvalet ihtiyaçlarını karşılayabileceği ölçüde yeterli sıhhi tesis bulunur; bu tesisler temiz ve bakımlı tutulur. Mahpusların kendilerini temiz tutmaları zorunludur ve bu amaçla kendilerine sağlıkları ve temizlikleri için gerekli su ve tuvalet malzemesi sağlanır (Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları) m. 15, 18).

72 Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dahil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar (Birleşmiş Milletler Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme, m. 14/2).

**ARTVİN
İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/31)**

KISALTMALAR

AİÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
cm	Santimetre
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
KOM	Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü
md.	Madde
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
PCR	Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla kurulmuş olup Kanun'un temel maksadı 1'inci maddede; "...insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek" şeklinde belirtilmiştir.
2. 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) imzalanmış, söz konusu Sözleşme 2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiş ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanmıştır. Sözleşmenin 1'inci maddesinde OPCAT'ın amacı; "Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da küçültücü muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmak" olarak belirlenmiştir.⁷³
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM; "İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi" ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde; "Gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği" hükmü bulunmaktadır.
5. 01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethaneler; "Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri" ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirme görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere

73 BM, Genel Kurul, İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin Ek İhtiyari Protokolü, 39/46, md. 1.

ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır. Bu bağlamda, Artvin İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı nezarethanelere 04.10.2021 tarihinde **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

7. Bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendine ve 6701 sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 96'ncı maddesinin 3'üncü fıkrasına binaen alınan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Kararı⁷⁴ ve Başkanlık Makamının 01.10.2021 tarihli oluruna istinaden 04.10.2021 tarihinde Artvin İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.
8. Ziyaret heyetinde ... yer almıştır.
9. Ziyaret pandemi sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.

B. NEZARETHANELERDE YAPILAN İNCELEMELER

10. İl Emniyet Müdürlüğü, şehrin farklı yerlerinde bulunan 3 hizmet binasından oluşmaktadır.
11. İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde; Çarşı Şehit Tamer Aktaş Polis Merkezi Amirliğinde⁷⁵ yer alan Asayiş Şube Müdürlüğü ve Polis Merkezi Amirliği birimleri uhdesinde 3 nezarethane, İl Emniyet Müdürlüğü Seyitler Köyü Ana Hizmet Binasında yer alan KOM Şube Müdürlüğü uhdesinde 3 nezarethane, Varan Polis Lojmanları Ek Hizmet Binasında yer alan Çocuk Şube Müdürlüğü⁷⁶ uhdesinde 2 nezarethane mevcuttur.
12. Ziyaret, Çarşı Şehit Tamer Aktaş Polis Merkezi Amirliğinde İl Emniyet Müdürlüğü yetkilileri ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede TİHEK ve Kurumun UÖM görevi hakkında bilgi verilmiş, ardından sırasıyla Amirlik ile Şube Müdürlükleri uhdesinde yer alan nezarethaneler ziyaret edilmiştir.

B.1. Artvin İl Emniyet Müdürlüğü (Tüm Şubelere İlişkin Ortak Tespit ve Gözlemler)

13. Ziyaret tarihinde Amirlik ve Şube Müdürlüklerine ait nezarethanelerde kalmakta olan bir tutulana rastlanmamıştır.
14. Amirlik ve Şube Müdürlükleri yetkilileri tarafından pandemi tedbirleri kapsamında nezarethanelerde gözaltına alma işlemlerinin mümkün olduğunca kısa sürede tamamlanmasına özen gösterildiği ve özgürlüğünden mahrum bırakılanların işlemlerinin aynı gün içinde sonuçlandırılmaya çalışıldığı ifade edilmiştir.
15. İl Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki tüm Amirlik ve Şube Müdürlüklerine ait nezarethane odalarının demir düzeneklerle ayrıldığı gözlemlenmiştir.

74 TİHEK Kurulunun 2021-16 sayılı Kararı.

75 Polis Merkezi Amirliğini ifade etmek üzere kısaca Amirlik ifadesi tercih edilecektir.

76 Bu müdürlükleri ifade etmek üzere kısaca Şube Müdürlüğü ifadesi tercih edilecektir.

16. Nezarethane odalarında tutulanların kendilerine zarar verebileceği herhangi bir askılı tesisat borusu veya kalorifer peteği bulunmadığı gözlemlenmiştir.
17. Isıtma ve soğutma sistemi merkezi sisteme bağlıdır. Amirlik ve Şube Müdürlüğü yetkilileri tarafından sıcaklığın mevsim ihtiyaçlarına ve tutulanlardan gelen taleplere göre ayarlanabildiği ifade edilmiştir.
18. Pandemi önlemleri kapsamında tutulanların nezarethane oda ve ortak kullanım alanlarının temizlik personeli tarafından haftada bir olacak şekilde temizlendiği, tutulanlara verilen battaniye ve yastıkların ise her kullanımdan sonra polisevi tarafından yıkamalarının yapıldığı ifade edilmiştir.
19. Tutulanların yemek ihtiyaçları İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı polisevinden getirilen kumanya ile karşılanmaktadır. Tutulanlara yemek, günde 3 öğün olarak sağlanmaktadır. Tutulanların su ihtiyacının pet şişe su ile karşılandığı ifade edilmiştir.
20. Tutulanların acil durumlarda ve ihtiyaçlarını iletmeleri için görevli nöbetçi memurun mutlaka nezarethanelerin yakınında bulunduğu, seslendikleri takdirde tutulanların ihtiyaçlarının imkânlar doğrultusunda ivedilikle karşılandığı ifade edilmiştir.
21. Tutulanların acil tıbbi müdahale gerektiren bir sağlık sorunu yaşamaları durumunda ivedilikle 112 Acil Çağrı Merkezine haber verildiği; tutulana sağlık ekiplerince hastane ortamında müdahale edilmesi gerektiğine karar verildiğinde tahkikatı yürüten birim tarafından derhal görevlendirilen bir memur eşliğinde tedavisi yapılmak üzere sevk işlemlerinin yapıldığı ifade edilmiştir. Bu işlemlerin Artvin İl Cumhuriyet Savcılığının bilgisi dâhilinde gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Pandemi önlemleri kapsamında tutulanların, nezarethaneye getirilmeden önceki sağlık kontrolleri esnasında PCR testlerinin yapıldığı, yalnızca negatif testi bulunanların nezarethaneye getirildiği öğrenilmiştir.
22. Gözaltında bulunan tutulanların sürekli ilaç kullandığının tespit edilmesi durumunda reçeteli ilaçların kendisi ya da ailesinden alınarak görevli memur tarafından muhafaza edildiği ve usulüne uygun kullanıldığı, ilaçların şahsın yanında mevcut olmaması durumunda ise Amirlik ve Şube Müdürlüklerince eczane veya hastane ile görüşülerek temin edildiği dile getirilmiştir.
23. Amirlik ve Şube Müdürlüklerinde "Sanık Hakları Formu" ve "Nezarethane Talimatı" dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyalin bulunmadığı gözlemlenmiştir. Yabancı kişilerin tutulması halinde çevirmen yardımı alındığı öğrenilmiştir. Bu kişilerin bilgilendirilmesi için kendi dillerinde ayrıca bir materyal sağlanmadığı anlaşılmıştır.
24. Ziyaret heyeti tarafından nezarethaneye alınanların kaydına ait defterler incelendiğinde defterlerin, nöbetçi memurlarca düzenli olarak doldurulduğu, ancak defterlerde nezarethane çıkışında tutulanın sağlık muayenesine ilişkin bilgilerin yer alacağı bir bölme ayrılmadığı görülmüştür. Bunun üzerine kayıtların 2018 yılından itibaren POLNET üzerindeki sisteme aktarıldığı, bu bilginin POLNET üzerinde mevcut olduğu öğrenilmiş ve Heyetimizce de ayrıca tasdik edilmiştir.
25. Amirlik ve Şube Müdürlüklerinde kadın ve erkek personel sayısının yeterli olduğu, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı ve geceyi nezarethanede geçirmesi gereken kadın tutulan olması halinde kadın personelin nöbete kaldığı ifade edilmiştir.

B.2. Çarşı Şehit Tamer Aktaş Polis Merkezi Amirliği (İl Emniyet Müdürlüğü Ek Hizmet Binası) (Asayiş Şube Müdürlüğü, Polis Merkezi Amirliği)

26. Çarşı Şehit Tamer Aktaş Polis Merkezi Amirliği ve Asayiş Şube Müdürlüğü İl Emniyet Müdürlüğü Ek Hizmet Binasında bulunmaktadır.
27. Polis Merkezi Amirliği ve Asayiş Şube Müdürlüğüne ortak kullanılan 3 nezarethane Ek Hizmet Binasının -1. katında yer aldığı ve bu kata asansör erişiminin bulunmadığı gözlemlenmiştir.
28. Polis Merkezi Amirliği ve Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethanesine ait nezarethane odalarının ölçüleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 1: Polis Merkezi Amirliği ve Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethane Ölçüleri

Nezarethane	En	Boy	Yükseklik
1	290 cm	390 cm	265 cm
2	290 cm	390 cm	265 cm
3	290 cm	390 cm	265 cm

29. Nezarethane odalarının kapasitelerinin yetersiz kalması halinde farklı binada yer alan KOM Şube Müdürlüğü nezarethane odalarının kullanılabileceği Amirlik yetkililerince ifade edilmiştir. Ancak daha önce Artvin ilinde bu gibi bir kalabalıklaşmaya rastlanmadığı vurgulanmıştır. Pandemi tedbirleri gereği nezarethanelerde aynı anda iki kişinin bulundurulmadığı yetkililerce ifade edilmiştir.
30. Tutulanların oturmaları ve uyumaları için nezarethane odalarında bulunan sabit ve dayanıklı beton alanın üstü silinebilir yumuşak kumaş şilte ile kaplanmış ve ihtiyaç durumunda kullanılmak üzere battaniyeler hazır bırakılmıştır.
31. Nezarethanelerde havalandırma delikli plakalar aracılığıyla sağlanmaktadır. Odalarda havalandırmanın yeterli olduğu gözlemlenmiştir.
32. Nezarethane odalarında bulunan demir parmaklıklı pencerelerin görüş alanı Ek Hizmet Binasının dış duvardır. Oda camlarının buzlu yapıda olduğu, bu nedenle yeterince doğal ışık almadığı görülmüştür. Öte yandan nezarethanelerdeki yapay aydınlatmanın ise yeterli seviyede olduğu tespit edilmiştir.
33. Nezarethanelerin bulunduğu alanda 1 lavabo, 1 banyo ve 1 alaturka tuvalet bulunmaktadır. Tuvaletlerin kadın ve erkekler için ayrılmadığı görülmüştür. Ortak kullanım alanında engelliler için tuvaletin mevcut olmadığı gözlemlenmiştir.
34. Nezarethanedeki tutulan bulunduğu zamanlarda tuvalet, banyo ve lavaboların her gün temizlendiği, tutulanların nezarethanedeki çıkışı yapıldıktan sonra ise bölümlerin genel temizliğinin ayrıca yapıldığı ifade edilmiştir. Sıvı sabun olduğu gözlemlenmiş, ayrıca ihtiyaç olması durumunda tutulanlara diğer hijyen ürünlerinin temin edildiği ifade edilmiştir.

35. Ek Hizmet Binasında bulunan Amirlik ve Asayiş Şube Müdürlüğünün her birinin kendi uhdesinde müdafı görüşme odası bulunmaktadır. Müdafı görüşme odalarında kamera ve ses kaydı sisteminin bulunmadığı ve kapılarının ses geçirmeyecek özellikte olduğu gözlemlenmiştir.
36. Asayiş Şube Müdürlüğüne ait 1 ifade alma odası, 1 teşhis odası bulunmaktadır. İfade alma odasının kör noktası bulunmayan kamera ve ses sistemi kullanılarak izlendiği görülmüştür. Bu odanın camlarının açılabilirdiği, parmaklık gibi bir fiziksel koruyucunun kullanılmadığı gözlemlenmiştir. 3. katta bulunan ifade alma odası kullanılırken tutulana 2 görevlinin eşlik ettiği ifade edilmiştir.
37. Ek Hizmet Binasında 20 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Nezarethaneleri izleyen kameralarda kör nokta bulunmadığı görülmüştür. Kamera görüntülerini izleyen sürekli bir personelin olmadığı, ancak kamera sistem odasının mevcut olduğu öğrenilmiştir. Güvenlik kameraları 24 saat kayıt almaktadır. Kamera kayıtları 30 gün süre ile saklanmaktadır. Sürenin sona ermesi ile otomatik olarak silme işlemi gerçekleşmektedir. Kamera kayıtlarının şebeke geriliminden etkilenmemesi ve kayıtların kesintiye uğramaması adına kayıt ve izlem ünitelerinin tamamı UPS⁷⁷ sistemine bağlıdır.
38. Polis Merkezi ve Asayiş Şube Müdürlüğü personelinin yeterli olduğu ifade edilmiştir.
39. Polis Akademisi Başkanlığınca İl Emniyet Müdürlüğü kadrosunda görevli bulunan tüm personelin "yakalama, gözaltına alma" konularında güncel olarak eğitim aldıkları öğrenilmiştir. Amirlik ve Şube Müdürlüğü personeline Cumhurbaşkanlığı Uzaktan Eğitim Kapısı Sistemi ile İnsan Hakları, İnsan Hakları Temelinde İş Yerinde Cinsiyet Eşitliği, İnsan Hakları ve Kamu Denetçiliği Kurumu Bağlamında İyi Yönetim İlkeleri, İnsan Hakları Çerçevesinde Etik eğitimleri sağlanmıştır.
40. Şube Müdürlüğü personeline "insan hakları" ve ayrıca "işkence ve kötü muameleyi belgelendirme" ile "tutulana ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" konularında bir eğitim sağlanmadığı tespit edilmiştir.

B.3. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü (İl Emniyet Müdürlüğü Seyitler Köyü Ana Hizmet Binası)

41. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğünün ana hizmet binasında yer almaktadır. Şube Müdürlüğüne ait 3 nezarethane odası binanın 3. katında yer almaktadır.
42. Ana Hizmet Binasında, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğüne ait 3 nezarethane bulunmaktadır. Nezarethanelerin ihtiyaca binaen Terörle Mücadele, Narkotik Suçlarla Mücadele ve Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele ve Hudut Kapıları Şube Müdürlüklerince de kullanılabilirdiği öğrenilmiştir.
43. Nezarethane Şube Müdürlüğünde bulunan odaların ölçüleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

⁷⁷ UPS: Kesintisiz güç kaynağı (Uninterruptible Power Supply - UPS), herhangi bir elektrik, elektronik cihazın şebeke beslemesinin kesilmesini, tolerans dışı yüksek veya düşük gelmesini önleyen bir elektronik cihazdır.

Tablo 2: KOM Şube Müdürlüğü Nezarethane Ölçüleri

Nezarethane	En	Boy	Yükseklik
1	400 cm	250 cm	310 cm
2	400 cm	250 cm	310 cm
3	300 cm	300 cm	310 cm

44. Şube Müdürlüğü nezarethane odalarının kapasitelerinin yetersiz kaldığı durumlarda Asayiş Şube Müdürlüğü ve Polis Merkezi Amirliği nezarethane odalarının kullanıldığı ifade edilmiştir.
45. Tutulanların oturmaları ve uyumaları için nezarethane odalarında bulunan sabit ve dayanıklı beton alanın üstü silinebilir yumuşak kumaş şilte ile kaplanmış ve ihtiyaç durumunda kullanılmak üzere battaniyeler hazır bırakılmıştır.
46. Nezarethane odalarının havalandırmasını sağlayacak sistemin otomatik cam kapılar ardında kaldığı, bunun odalara yeterince hava akımı gelmesini engelleyebileceği Heyetimizce gözlemlenmiştir.
47. Nezarethane odalarının doğal ışık almadığı görülmüştür.
48. Zaman zaman yaşanan su baskınları nedeniyle nezarethane odalarında yoğun rutubet olduğu, duvarların su aldığı Heyetimizce gözlemlenmiştir.
49. Şube Müdürlüğü nezarethanesinde 2 tuvalet, 1 banyo ve 2 lavabo bulunmaktadır. Bu alanların temizliğinin günlük olarak yapıldığı öğrenilmiştir. Sıvı sabun ve tuvalet kâğıdı gibi kişisel temizlik malzemelerinin mevcut olduğu gözlemlenmiş, bu gibi malzemelerin günlük olarak takviye edildiği ifade edilmiştir. Tuvalet, banyo ve lavabo bölümlerinde engelli bireyler için tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım olmadığı, tekerlekli sandalye bulunmadığı Heyetimizce gözlemlenmiştir.
50. Şube Müdürlüğüne ait nezarethanelerin olduğu alanda 1 adet müdafî görüşme odası bulunmaktadır. Diğer Şube Müdürlüklerinin kendi imkânları doğrultusunda ifade alma işlemleri öncesinde şüpheli-müdafî görüştürme işlemlerini kendi birimlerinde ifa etmekte olduğu ifade edilmiştir. Müdafî görüşme odasında gerekli ısıtma ve aydınlatma sağlanmakta olduğu ifade edilmiş, ancak ziyaret tarihinde su baskını nedeni ile burada bulunan masa ve sandalyenin kaldırıldığı öğrenilmiştir. Müdafî odasında kamera sisteminin olduğu ancak ses kaydı almadığı Heyetimizce gözlemlenmiştir.
51. Nezarethanelerin olduğu alanda 1 adet ifade alma odası bulunmaktadır. İfade alma odasında gerekli ısıtma ve aydınlatma sağlandığı ve odanın kamera dâhil gerekli teknik ve fiziki şartlara sahip olduğu gözlemlenmiştir.
52. Müdürlük yetkilileri tarafından Şube Müdürlüğü nezarethanesine ait 24 saat kayıt yapan 12 adet kamera olduğu, gözaltında tutulan bulunması durumunda tutulananın nezarethaneye girişinden nezarethaneden ayrılışına kadar geçen süre boyunca nöbetçi memur tarafından izlendiği ve güvenlik kamera kayıtlarının 8 terabayt kapasiteye sahip sabit disk dolana kadar en az 30 gün olacak şekilde saklanabildiği öğrenilmiştir. Kameraların elektrik kesintisi veya teknik arıza gibi durumlardan

etkilenmemesi adına kayıt ve izlem ünitelerinin tamamının UPS sistemine bağlı olduğu ifade edilmiştir.

53. Şube Müdürlüğüne ait nezarethane odalarının yapısı nedeni ile kameraların kör noktalarının bulunduğu Heyetimizce tespit edilmiştir. Ancak bu noktaların görevli nöbetçi personelin tutulanları gözlemleyemeyeceği bir alan olmadığı anlaşılmıştır.
54. Polis Akademisi Başkanlığınca İl Emniyet Müdürlüğü kadrosunda görevli bulunan tüm personelin "yakalama, gözaltına alma" konularında güncel olarak eğitim aldıkları öğrenilmiştir. Şube Müdürlüğü personeline "insan hakları" ve ayrıca "işkence ve kötü muameleyi belgelendirme" ile "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" konularında bir eğitim sağlanmadığı tespit edilmiştir.

B.4. Çocuk Şube Müdürlüğü

55. Çocuk Şube Müdürlüğü, Varan Polis Lojmanları Ek Hizmet Binasında yer almakta olup kendi birimine ait zemin katta 2 nezarethanesi mevcuttur. Şube Müdürlüğü yetkililerince odalardan yalnızca 1'inin kullanıma açık olduğu aktarılmıştır. Diğer nezarethanesinin depolama alanı olarak kullanıldığı Heyetimizce gözlemlenmiştir.
56. Çocuk Şube Müdürlüğü Nezarethanesine ait nezarethane odalarının ölçüleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 3: Çocuk Şube Müdürlüğü Nezarethane Ölçüleri

Nezarethane	Kapasite	En	Boy	Yükseklik
1	1 kişi	300 cm	330 cm	330 cm

57. Şube Müdürlüğüne ait nezarethanede tutulan çocukların yatmaları için ayrılan bölümlerin sert bir zemin olduğu, üzerlerine yorgan yerleştirildiği görülmüştür.
58. Nezarethane odalarının yeterli havalandırmaya sahip olduğu ve yeterli ışık aldığı gözlemlenmiştir.
59. Tutulanlara ait 1 adet alaturka 1 adet de klozet olmak üzere 2 adet tuvalet bulunduğu, ancak klozetin aktif olmadığı görülmüştür. Bu bölümde ayrıca bir banyo bulunmamaktadır. Lavabo ve tuvaletlerin genel temizliklerinin en az haftada bir defa yapılmakta olduğu, genel temizlik esnasında kişisel temizlik malzemelerinin (sıvı sabun, tuvalet kâğıdı vs.) değiştirildiği Heyetimize aktarılmıştır. Tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım olmadığı gözlemlenmiştir.
60. Şube Müdürlüğüne ait 2 adet ifade alma odası, 1 adet müdafî görüşme odası mevcuttur. Çocuk tutulanların ifade alma işlemlerinin Cumhuriyet Savcısı tarafından ve sosyal çalışmacı eşliğinde gerçekleştirildiği Heyetimize aktarılmıştır.
61. Şube Müdürlüğüne ait 4 adet gece görüşü özelliği mevcut güvenlik kamerası bulunmaktadır. Nezarethaneleri izleyen kameralarda kör nokta bulunmadığı görülmüştür. Kamera görüntülerini izleyen sürekli bir personelin olmadığı, ancak kamera sisteminin mevcut olduğu öğrenilmiştir. Güvenlik kameraları 24 saat kayıt almaktadır. Kamera kayıtları 30 gün süre ile saklanmaktadır.

Kamera kayıtlarının şebeke geriliminden etkilenmemesi ve kayıtların kesintiye uğramaması adına kayıt ve izlem ünitelerinin tamamı UPS sistemine bağlıdır. Arıza durumunda derhal uzman personel talebinde bulunmaktadır.

62. Personelin son 1 yılda pandemi nedeni ile herhangi bir eğitim almadığı, daha öncesinde "çocuk polisliği eğitim kursu" alındığı, gelecek dönemde Cumhurbaşkanlığı Uzaktan Eğitim Kapısı Sistemi ile bir eğitim planlamasının olduğu öğrenilmiştir.

C. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

C.1. Değerlendirme

63. TIHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede, Amirlik ve Müdürlük yetkilileri ve personeli, Heyetin ziyaret etmek istediği alanlara erişimi sağlamış ve Heyet ile iş birliği içerisinde hareket etmiştir.

C.2. İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik (Ortak) Tavsiyeler

64. Ziyaret edilen Amirlik ve Şube Müdürlüklerinde "Sanık Hakları Formu" ve "Nezarethane Talimatı" dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyalin bulunmadığı gözlemlenmiştir. Yabancı kişilerin tutulması halinde çevirmen yardımı alındığı öğrenilmiştir. Bu kişilerin bilgilendirilmesi için kendi dillerinde ayrıca bir materyal sağlanmadığı anlaşılmıştır. Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi'nin (AİÖK); *"Özgürlüğü kısıtlanmış kişilerin hakları, bu kişiler söz konusu hakları bilmediği sürece pek bir değer taşımamaktadır. Bu nedenle polis nezaretine alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dilde hakları konusunda sarih olarak bilgi verilmesi şarttır."*⁷⁸ tavsiyesi doğrultusunda yabancı tutulanların kendi dillerinde haklarını anlayabilecekleri "Nezarethane Talimatı" ve diğer materyallerin nezarethanelerde bulundurulması,
65. Ziyaret edilen tüm Amirlik ve Şube Müdürlükleri nezarethanelerinde gözaltında bulunan kişilerin kullanması için ayrılan tuvaletlerde, kadın ve erkek ayrımının bulunmadığı görülmüştür. Bu kapsamda tuvaletlerin imkânlar dâhilinde kadın ve erkek kabinlerinin ayrılması gibi alternatif çözümler getirilmesi,
66. Ziyaret edilen tüm Amirlik ve Şube Müdürlüklerinde gözaltında bulunan engelli bireyler için engelli rampası; tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım olmadığı, tekerlekli sandalye bulunmadığı dikkate alınarak BM Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesinde yer alan; *"Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."*⁷⁹ hükmü uyarınca İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı tüm nezarethanelerde engelli dostu uygulamaların başlatılması,

78 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelelerin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 9, para. 44.

79 Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, *Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme*, A/RES/61/106 (2006), m.14.

67. İl Emniyet Müdürlüğü personelinin genel olarak insan hakları konusunda eğitim almadığı göz önüne alındığında Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi'nin (AİÖK); *"Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır."*⁸⁰ tavsiyesi uyarınca; Müdürlük ve bağlı merkezlerde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, "insan hakları", "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" ile "BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü)" dahil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,

C.3. Artvin Çarşı Şehit Tamer Aktaş Polis Merkezi Amirliği ve Asayiş Şube Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

68. Asayiş Şube Müdürlüğüne ait ifade alma odasının camlarının açılabilirdiği, odada parmaklık gibi bir fiziksel koruyucunun kullanılmadığı gözlemlenmiş olup tutulanların güvenliğinin sağlanması amacıyla camlara fiziksel koruyucu takılması,

C.4. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

69. KOM Şube Müdürlüğünde nezarethane odalarının havalandırmasını sağlayacak sistemin otomatik cam kapılar ardında kaldığı, bunun odalara yeterince hava akımı gelmesini engelleyebileceği, odaların doğal ışık almadığı, yöre şartları nedeniyle bölgede sık sık sel ve su baskınlarının yaşanabildiği, nezarethanelerde bu nedenle rutubet oluştuğu gözlemlenmiş olup AİÖK'nin; *"Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır."*⁸¹ hükmü ile uyumlu olacak şekilde nezarethanelere gerekli havalandırmanın sağlanması, nezarethanelerde oluşan rutubetli bölümlerin onarımının yapılması ve gelecekte yapılacak düzenlemelerde nezarethanelerin doğal ışık alacak şekilde tasarlanması,
70. KOM Şube Müdürlüğünde müdafî görüşme odasının masa ve sandalyesinin kaldırıldığı görülmüş olup AİÖK'nin; *"Avukata erişim hakkı polis gözetimi altında tutulan bireylerin üç temel hakkından biridir."*⁸² hükmü ile Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 21'inci maddesinde yer alan; *"Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları*

80 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 9, para. 34.

81 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf (92)3-part1, para. 42.

82 Avrupa Konseyi, Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002) 15, para. 40.

başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir.(...) Her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odası ayrılır.”⁸³ hükmü uyarınca her kolluk biriminde görüşme için uygun şartlara sahip müstakil bir müdafî görüşme odası düzenlenmesi gerektiği,

C.5. Çocuk Şube Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

71. Şube Müdürlüğüne ait nezarethanede tutulan çocukların yatmaları için ayrılan bölümlerin sert bir zemin olduğu, üzerlerine zeminin yumuşatılması için yorgan yerleştirildiği görülmüş olup AiÖK'nin; *“Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır. Ayrıca hücrelerde dinlenme imkânı olmalı ve nezarettte gece kalmak zorunda olan kişilere temiz şilte ve battaniye verilmelidir.”⁸⁴ hükmü gereğince çocuk tutulanların kalacağı zeminin çocuklar için uygun hale getirilmesi,*
72. Şube Müdürlüğünde bulunan nezarethanelere ait klozetli tuvaletin aktif olmadığı gözlenmiş olup söz konusu tuvaletin kullanıma uygun hale getirilmesi,
hususları tavsiye edilmektedir.

83 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, md. 21.

84 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AiÖK Standartları, CPT/Inf(92)3-part1, para. 42.

BOLU
İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/43)

KISALTMALAR

AİÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CAT	Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
m	metre
m²	metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20.04.2016 tarih ve 29690 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Kanun'la, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nın 99'uncu maddesinde ise *"gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddî koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözümlü işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözümlüne alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözümlüne alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kurallar, yönetmelikle gösterilir."* hükmü bulunmaktadır.
5. 01/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethane: *"şüpheli veya sanıkların hakkındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı TİHEK Kanunu'nun 9/1-j bendinde, Kurumun, özgürlüğünden yoksun bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek, TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Kanun'un TİHEK'e verdiği görev ve yetki gereğince, Bolu İl Emniyet Müdürlüğü⁸⁵, Bahçelievler İzzet Baysal Polis Merkezi Amirliği⁸⁶ ve Asayiş Şube Müdürlüğü⁸⁷ nezarethanelerinde Kurumumuz tarafından 11.11.2021 tarihinde **habersiz takip ziyareti** gerçekleştirilmiştir.
8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarihli ve 147 No'lu toplantısında alınan 2021/16 sayılı kararı ile 08.11.2021 tarihli ve 5188 sayılı Başkanlık Oluru çerçevesinde ziyaret heyeti oluşturulmuş 11.11.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret heyetinde ... yer almıştır. Bolu Valiliğince görevlendirilen 1 Psikolog ve 1 Doktor Heyete eşlik etmiştir. Ziyaret COVID-19 salgını sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
9. İşbu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesi ile Kanun'un Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmelik'in 96/3 maddesine istinaden, Müdürlük nezarethanelerine takip ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetler ile daha önce yapılan ziyaret neticesinde Kurumumuz tarafından verilen tavsiyelerin yerine getirilip getirilmediğinin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. Ziyaret Bolu İl Emniyet Müdür Yardımcısı ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş, Müdürlük nezarethaneleriyle ilgili genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından Heyet sırasıyla Müdürlük, Merkez Amirliği, Şube Müdürlüğü Nezarethanelerini ziyaret etmiştir.
11. Ziyaret tarihinde nezarethanelerde tutulan bulunmaması sebebiyle görüşme yapılamamış; heyet tarafından belirlenen tarih çerçevesinde geçmişe dönük kamera kayıtları izlenmiştir. Ayrıca görevli personellerden nezarethaneler ve personel hakkında bilgiler alınmış, incelemeler yapılırken daha önce yapılan ziyaret raporunda verilen tavsiyelerin yerine getirilip getirilmediği değerlendirilmiştir. Son olarak İl Emniyet Müdürü ile görüşme yapılarak ziyaret esnasında gösterilen iş birliği için teşekkür edilmiş, hazırlanacak raporun Müdürlük ile paylaşılacağı ve tavsiyelerin takip edileceği bilgisi verilerek ziyaret sonlandırılmıştır.

B.1. Bolu İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanesi

12. Müdürlük bünyesinde Terörle Mücadele, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele, Narkotik Suçlarla Mücadele, Siber Suçlarla Mücadele ve Güvenlik Şube Müdürlüğü bulunmaktadır. Müdürlük personeli tarafından binanın 2005 yılında yapıldığı ifade edilmiştir.
13. Müdürlük personeli tarafından nezarethanesinin aktif olarak kullanılmadığı, nezarethanelerin gün ışığı almaması ve havalandırmanın yetersiz olması sebebiyle mevcut binada sorunların çözülmesinin olanaksız olduğunun tespit edildiği, bu nedenle Merkez Amirliği ve Şube Müdürlüğüne bağlı nezarethanelerin ortak kullanıldığı ifade edilmiştir. Müdürlük için yeni bir hizmet binası yapılmasının 2019 Yılı Yatırım Programına alındığı ifade edilmiştir.

85 Bundan sonra Müdürlük olarak anılacaktır.

86 Bundan sonra Merkez Amirliği olarak anılacaktır.

87 Bundan sonra Şube Müdürlüğü olarak anılacaktır.

14. Nezarethanenin en son ne zaman kullanıldığını tespit etmek amacıyla "Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter" incelenmiş, yapılan incelemede en son 27.12.2016 tarihinde tutulanların nezarethanede tutulduğu görülmüştür.
15. Bodrum katta yer alan nezarethanenin birbirinden ayrı 6 bölümden oluştuğu; bölümlerin 26,04 m² (yükseklik 3,10 m, en 4,20 m, boy 6,20 m) ile 19,74 m² (yükseklik 3,10 m, en 4,20, boy 4,70 m) büyüklüğünde olduğu görülmüştür.
16. Ziyaret tarihi itibariyle, ortak kullanılan nezarethanede tutulan kimsenin olmadığı gözlemlenmiştir.
17. Nezarethane odalarının duvarlarla ayrıldığı demir parmaklıkların sağlam demir malzemeden yapıldığı ve yeterli kalınlıkta olduğu, tutulanların kullanımı için ayrılan oturma banklarının tozlu ve bakımsız olduğu gözlemlenmiştir.
18. Nezarethane odalarının karşılıklı olması sebebiyle mahremiyet açısından tutulanların kalması için uygun olmadığı ve kadınların tutulacakları bölümlerle erkeklerin tutulacakları bölümlerin ayrılmadığı görülmüştür.
19. Nezarethanede havalandırmanın, havalandırma sistemi ile sağlandığı belirtilmiş, havalandırmanın uzaktan bir düğme ile çalıştığı ve çalışırken yüksek bir ses çıkardığı görülmüştür.
20. Nezarethane odalarında tutulanların kendilerine zarar vermek için kullanabilecekleri tesisat borusu, kalorifer peteği gibi herhangi bir cismin bulunmadığı tespit edilmiştir. Müdürlük personeli tarafından nezarethanede kalorifer peteği bulundurmanın yasak olması sebebiyle ısınmanın da havalandırma sistemi ile sağlandığı ifade edilmiştir.
21. Nezarethanenin doğal ışık almadığı, nezarethane bölümlerinde bulunan aydınlatmanın çalışmadığı, aydınlatmanın koridorda bulunan floresan lambalar ile sağlanmakta olduğu ve yetersiz olduğu ve çalışmadığı gözlemlenmiştir.
22. Tuvalet ve banyoların temiz olmadığı, engelliler için tutunma barı bulunmadığı, banyoda kullanılan duş spirallerinin duvara gömülü olmadığı ve açıkta olduğu tespit edilmiştir.
23. Nezarethane alanına doğrudan erişimin merdivenlerden inilerek sağlanmakta olduğu; engellilerin nezarethaneye erişimini kolaylaştırıcı asansörün nezarethane alanı dışındaki giriş kapısında olduğu gözlemlenmiştir.
24. Nezarethane alanında bulunan avukat görüşme odasının 15.60 m² (yükseklik 3.10 m, en 2,60 m ve boy 6 m) büyüklüğünde olduğu görülmüştür. Nezarethanenin aktif olarak kullanıldığı dönemde de avukatlar ile tutulanların aynı katta bulunmasını önlemek amacıyla avukat görüşme odasının kullanılmadığı ifade edilmiştir. Heyet tarafından avukat görüşme odası incelendiğinde odanın hâlihazırda suç unsuru eşyaların konulduğu bir depo olarak kullanıldığı, bakımsız ve tozlu olduğu görülmüştür.
25. Müdürlük personeli tarafından avukat görüşme odasının ilgili şube müdürlüklerinin buldukları katta yer aldığı belirtilmiştir. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü katında bulunan avukat görüşme odasının camında demir parlaklıkların olduğu, odanın ışık aldığı, odada yeterli sayıda koltuk ve masanın bulunduğu gözlemlenmiştir.

26. Müdürlük binasında münhasıran ifade almak amacıyla kullanılan bir oda bulunmadığı müsait olan odalarda ifade alındığı aktarılmıştır. İfade alınan odalarda kamera bulunmadığı, kameraların koridorda yer aldığı belirtilmiştir.
27. Müdürlük merkez bina ve ek hizmet binalarında toplam 15 ifade alma odası bulunduğu, 15 ifade alma odasının 10 tanesinde hem ses hem de görüntü kaydı alan kameralar bulunduğu, kamerası bulunmayan 5 ifade alma odası ile ilgili taleplerin yetkili birimlere iletildiği bilgisi verilmiştir.
28. Nezarethane alanında bulunan teşhis odasında reflektif bir camın bulunduğu, bu alanda yer alan kameranın çalışmadığı görülmüştür.
29. Kullanım için ayrılan battaniyelerin teşhis odasında tutulduğu, kirli ve tozlu olduğu; olası bir kendine zarar verme eyleminin önüne geçebilmek amacıyla kenar bantlarının çıkarılmadığı görülmüştür. Battaniyelerin kullanıldığı dönemlerde haftada bir yıkatıldığı, nezarethane odalarının kullanılmaması sebebiyle battaniyelerin temizliğinin yapılmadığı belirtilmiştir.
30. Nezarethane duvarında nezarethane talimatnamesinin asılı olduğu görülmüştür.
31. Heyet tarafından nezarethane bölümlerinde ve koridorlarda bulunan kameraların çalışıp çalışmadığı kontrol edilmiş, kameraların çalıştığı ve 360 derece kayıt alabildiği görülmüştür. Nezarethane alanında bulunan kameraların 7/24 esaslı ile 30 günlük kayıt kapasiteli olduğu belirtilmiştir.

B.2. Bahçelievler İzzet Baysal Polis Merkezi Amirliği Nezarethanesi

32. Merkez Amirliği, İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Müdürlük bünyesinde bulunan şube müdürlükleri Merkez Amirliğinde yer alan nezarethaneyi ortak kullanmaktadır.
33. Bodrum katında yer alan toplam 8 kişilik kapasitesi olan nezarethane bölümlerinin birbirinden ayrı 4 bölüme ayrılmış olduğu, bölümlerin her birinin 7,4 m² (yükseklik 3 m, boy 3,70 m, en 2 m) büyüklüğünde olduğu görülmüştür.
34. Nezarethane odalarının duvarlarla ayrıldığı, demir parmaklıkların sağlam demir malzemeden yapıldığı ve yeterli kalınlıkta olduğu, nezarethane odalarında tutulanların oturmaları ve uyumaları için sabit ve dayanıklı malzemeden yapılmış oturma bankalarının bulunduğu, bankaların yumuşak silinebilir şilte ile kaplı olduğu; nezarethane zemininin mermer zemininin temiz olduğu gözlemlenmiştir.
35. Ziyaret tarihi itibarıyla, nezarethanede tutulan kimsenin olmadığı gözlemlenmiştir.
36. Nezarethane odalarından hangilerinin kadınlara hangilerinin erkeklere tahsis edildiğini gösteren bir işaret ya da tabela olmadığı görülmüştür. Merkez Amirliğinde görev yapan personel tarafından kadın ve erkeklerin ayrı nezarethane odalarında tutuldukları belirtilmiştir.
37. Nezarethanede havalandırma, aydınlatma ve ısıtma sisteminin olduğu belirtilmiştir. Nezarethane koridorunda bulunan pencere bölümlerinin duvar ile kapalı olması nedeniyle nezarethaneye gün ışığının giremediği, aydınlatmanın led ışıklar vasıtasıyla sağlandığı görülmüştür.
38. Isıtma, koridorda bulunan iki adet kalorifer peteği ile sağlanmaktadır. Nezarethanede havanın serin olduğu, kalorifer peteklerinin ısınma için yeterli olmadığı gözlemlenmiştir. Merkez Amirliğinde görev

yapan personel tarafından soğuk günlerde camların kapatıldığı ve tutulanlara ek battaniye verildiği belirtilmiştir.

39. Kadın ve erkek için ayrı olmak üzere birer adet tuvalet ve banyo bulunmaktadır. Tuvalet ve banyoların seramik kaplı temiz olduğu, duş başlığı ve spiral hortumunun duvara monte edildiği, engelliler için tutunma barının bulunmadığı gözlemlenmiştir. Sıcak su kombi vasıtasıyla sağlanmakta olup, musluklardan sıcak su akmaktadır. Temizlik malzemelerinin talep halinde verildiği, güvenlik sebebiyle hazır bulundurulmadığı belirtilmiştir. Kadınlar için ayrılan tuvalet ve banyoda rutubet olduğu, rutubet sebebiyle duvarın renk değiştirdiği görülmüştür.
40. Nezarethane alanının engellilerin erişimine uygun olmadığı gözlemlenmiştir. Merkez Amirliğinde görevli personel tarafından engelli bireylerin Şube Müdürlüğünde yer alan nezarethanede tutulduğu belirtilmiştir.
41. Nezarethanede tutulanlara üç öğün (sabah, öğle, akşam) anlaşmalı yemek şirketleri aracılığıyla yemek getirildiği, ilgilinin sağlık raporunu tanzimi halinde ihtiyaçlarına yönelik menüler hazırlandığı, nezarethane sorumlusunun gözetiminde kantin ve market ihtiyaçlarının karşılandığı bilgisi verilmiştir.
42. Personel tarafından, tutulanların içme suyu ihtiyacının anlaşmalı yemek şirketlerince ambalajlı pet bardak ve pet şişelerle karşılandığı aktarılmıştır.
43. Gözaltında bulunan şahısların acil tıbbi yardım ihtiyacı hâsıl olduğunda ilk müdahalenin ilk yardım eğitimi alan personel tarafından yapıldığı, ardından da 112 Acil Çağrı Merkezi ile iletişime geçilerek ambulans çağrıldığı ifade edilmiştir.
44. Tutulanlardan bulaşıcı hastalık taşıdığı tespiti edilenlerin diğer tutulanlarla temas etmeyecek biçimde tek başına tutulduğu, COVID-19 salgını döneminde test sonucu pozitif olan kişinin gözaltına alınması gerektiğinde ise 112 Acil Çağrı Merkezi aracılığı ile polis gözetiminde ilgili birimlerde (hastane ve yurt vb.) muhafaza altına alındığı; karantina sürecinin bitiminde PCR testi sonucuna göre gözaltına alındığı bilgisi verilmiştir.
45. Sürekli ilaç kullandığını doktor raporu ile ibraz eden tutulanın, sağlık muayenesini yapan hekime bilgi verilmek suretiyle gözetim altında ilaçlarını kullanmasına izin verildiği ifade edilmiştir.
46. Merkez Amirliğinin giriş katında avukat görüşme odasının ve ifade alma odasının bulunduğu görülmüştür. Avukat görüşme odasının ayrıca CD incelemesi yapılmak üzere kullanıldığı belirtilmiştir. İfade alma odasında ses ve görüntü kaydı yapan kameraların olduğu gözlemlenmiştir.
47. Koridorda İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin ve Nezarethane Talimatnamesi'nin tabela halinde duvara asılı olduğu görülmüştür. CMK'nın 91'inci ve 147'nci maddesine göre hazırlanmış Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı ile Şüpheli ve Sanık Hakları Formları'nın yabancı uyruklu tutulanların anlayacakları dilde (İngilizce, Rusça, Arapça, Fransızca ve Almanca) düzenlendiği bilgisi verilmiştir.
48. Yabancı uyruklu tutulanlar söz konusu olduğunda ilgili tahkikatı yapan birim tarafından tercüman tahsisinin gerçekleştirildiği, kendilerine haklarının sözlü olarak anlatıldığı bilgisi verilmiştir.
49. Çocuklarla ilgili iş ve işlemlerin Çocuk Şube Müdürlüğünce takip edildiği, çocukların nezarethanelerde tutulması gerektiğinde yetişkinlerden ayrı bölümlerde tutulduğu ifade edilmiştir.

50. Heyet tarafından "Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter" incelenmiş, defterde belirli aralıklarla cumhuriyet savcısının imzasının bulunduğu, gözaltı süreleri dâhil tüm bilgilerin düzenli şekilde deftere işlendiği, kayıtların düzenli tutulduğu tespit edilmiştir.
51. Nezarethane odalarında birer kamera ve nezarethane alanında bir kamera olmak üzere toplam 5 kameranın bulunduğu, 7/24 esası ile kayıt alındığı, güvenlik kamerası kayıtlarının 30 gün saklandığı bilgisi verilmiştir.
52. Heyet tarafından yapılan incelemede kameraların çalışır durumda olduğu, geçmişe dönük kamera kayıt işlemlerinin düzenli bir biçimde tutulduğu, rastgele seçilen 08.11.2021 tarihli güne ait kayıtlar ile "Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter"de yer alan verilerin uyumlu olduğu gözlemlenmiştir.
53. Yerinde yapılan incelemelerde, kamera kayıtlarının açıları değerlendirilmiş, giriş katından bodrum katında bulunan nezarethane bölümüne inen merdivenlerin başlangıç kısmının kör noktaya denk geldiği, yalnızca burada kamera kaydının alınmadığı Heyet tarafından tespit edilmiştir.
54. Nezarethane temizliğinin daimi işçiler tarafından nezarethane sorumlusu gözetiminde yapıldığı, tutulanların sevkinden sonra ilgili nezarethane odasının temizlendiği, bunun dışında rutin olarak haftalık genel temizlik ile COVID-19 salgını sürecinde haftalık dezenfekte işlemlerinin yapıldığı, ayrıca haşere ve böceklerle karşı ilaçlama yapıldığı bilgisi verilmiştir.
55. Nezarethane odalarında battaniye bulunduğu; olası bir kendine zarar verme eyleminin önüne geçebilmek için battaniyelerin kenar bantlarının alındığı gözlemlenmiştir. Battaniyelerin 10-15 gün aralıklarla yıkatıldığı belirtilmiştir. Tutulanların talep etmesi halinde kendilerine seccade verildiği ifade edilmiştir.
56. Tutulanların acil ihtiyaçlarını nezarethane sorumlu odasında bulunan görevliye seslenmek suretiyle bildirdikleri ve ihtiyaçlarının imkânlar doğrultusunda hemen karşılandığı, ayrıca sesli kamera ile müracaat odasında bulunan görevli personel tarafından takibin yapıldığı ifade edilmiştir.
57. Merkez Amirliğinde 24 saat esasına göre her grupta kadın personelin mevcut olduğu ve nezarethaneye alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı belirtilmiştir.
58. Görevli personele "Terörle Mücadele ve İnsan Hakları Kursu", "Çocuk Polis Temel Eğitim Kursu" ve "Çocuğun Cinsel İstismarının Soruşturulması Temel Eğitim Kursu" verildiği bilgisi verilmiştir. Nezarethane personelinin hizmet içi eğitim kapsamında işkenceyi ve kötü muameleyi belgelendirme ve tutulanlara yönelik muamele konusunda bir eğitim almadığı tespit edilmiştir.

B.3. Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethanesi

59. Şube Müdürlüğü İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Müdürlük bünyesinde bulunan şube müdürlükleri Şube Müdürlüğünde yer alan nezarethaneyi ortak kullanmaktadır.
60. Nezarethane olarak ayrılan alanda, 2 nezarethane odası, banyo, tuvalet, personel odası, teşhis odası ve mescit bulunmaktadır.
61. Bodrum katta yer alan ve toplam 6 kişilik kapasitesi olan nezarethanenin birbirinden ayrı 2 bölümden oluştuğu, her bölümün 13.75 m² (yükseklik 3 m, boy 5,5 m ve en 2,5 m) alana sahip olduğu görülmüştür.

62. Nezairethane odalarının duvarla ayrıldığı, demir parmaklıkların sağlam demir malzemeden yapıldığı, yeterli kalınlıkta olduğu, metal kafes boyalarının kahverengi olduğu gözlemlenmiştir. Nezairethane odalarında tutulanların kullanımına ayrılan oturma banklarının yumuşak ve silinebilir şilte ile kaplı olduğu görülmüştür.
63. Ziyaret tarihi itibarıyla, nezairethanede tutulan kimsenin olmadığı görülmüştür.
64. Nezairethane odalarından hangisinin kadınlara hangisinin erkeklere tahsis edildiğini gösteren bir işaret ya da tabela olmadığı görülmüştür. Şube Müdürlüğü personeli tarafından erkek ve kadınların ayrı nezairethane odalarında tutulduğu belirtilmiştir.
65. Heyet tarafından nezairethane odalarının duvarlarında rutubet oluştuğu, duvar boyalarının kalktığı, zeminin kirlili ve tozlu olduğu gözlemlenmiştir.
66. Nezairethane odalarında kişilerin kendine zarar verebilecekleri tesisat borusu, kalorifer peteği gibi herhangi bir cisim olmadığı, ısınmanın koridorda yer alan 3 adet kaloriferle sağlandığı, nezairethane odalarından birinde aydınlatmanın sağlanmadığı, nezairethane odalarında birer pencere bulunması sebebiyle doğal ışığın nezairethane alanına kısmen girebildiği gözlemlenmiştir.
67. Nezairethanelerde havalandırmanın bulunmadığı gözlemlenmiş, Şube Müdürlüğü personeli tarafından havalandırmanın pencereler açılarak sağlandığı belirtilmiştir.
68. Tuvalet ve banyonun kadınlar ve erkekler tarafından ortak kullanıldığı, banyoda tutunma barının bulunmadığı, duş başlığının güvenlik amaçlı gömülü olduğu, sıcak suya erişimin mümkün olduğu, sıcak suyun kombi vasıtasıyla sağlandığı tespit edilmiştir.
69. Nezairethanede gözaltında tutulanlara üç öğün (sabah, öğle, akşam) anlaşmalı yemek şirketleri aracılığıyla yemek getirildiği, ilgilinin sağlık raporunu tanzimi halinde ihtiyaçlarına yönelik menüler hazırlandığı, nezairethane sorumlusunun gözetiminde kantin ve market ihtiyaçlarının karşılandığı bilgisi verilmiştir.
70. Personel tarafından, tutulanların içme suyu ihtiyacının anlaşmalı yemek şirketlerince ambalajlı pet bardak ve pet şişelerle karşılandığını aktarılmıştır.
71. Gözaltında bulunan şahısların acil tıbbi yardım ihtiyacı hâsıl olduğunda ilk müdahalenin ilk yardım eğitimi alan personel tarafından yapıldığı, ardından da 112 Acil Çağrı Merkezi ile iletişime geçilerek ambulans çağrıldığı ifade edilmiştir.
72. Tutulanlardan bulaşıcı hastalık taşıdığı tespiti edilenlerin diğer tutulanlarla temas etmeyecek biçimde tek başına tutulduğu, COVID-19 salgını döneminde test sonucu pozitif olan kişinin gözaltına alınması gerektiğinde ise, 112 Acil Çağrı Merkezi aracılığı ile polis gözetiminde ilgili birimlerde (hastane ve yurt vb.) muhafaza altına alındığı, karantina sürecinin bitiminde PCR testi sonucuna göre gözaltına alındığı bilgisi verilmiştir.
73. Sürekli ilaç kullandığını doktor raporu ile ibraz eden tutulanın, sağlık muayenesini yapan hekime bilgi verilmek suretiyle ve gözetim altında ilaçlarını kullanmasına izin verildiği bilgisi paylaşılmıştır.
74. Müdürlüğün giriş katında avukat görüşme odasının bulunduğu, avukat görüşme odasının Çevre ve Doğa Hayvanlarını Koruma Büro Amirliği olarak da kullanıldığı görülmüştür.

75. Teşhis odasında yapılan incelemede, odada kamera bulunmadığı, yerde 7 adet şiltenin olduğu görülmüştür. Teşhis odasında tutulan şiltelerin kullanım amacıyla ilgili olarak Şube Müdürlüğü personelince yabancıların sınır dışı edilmesi sürecinde ilde bir geri gönderme merkezi bulunmaması sebebiyle sınır dışı işlemleri devam eden yabancıların teşhis odasında bekletildikleri ifade edilmiştir. Heyet tarafından ziyaretin akabinde 16.11.2021 tarihli ve 5405 sayılı dış yazı ile Asayiş Şube Müdürlüğünde teşhis odasında yabancıların bekletilmesine dayanak olan Bolu Valiliğinin ilgili genelgesi ve yabancıların bekletilme sürecine ilişkin kayıtların Kurumumuza gönderilmesi talep edilmiştir. Bolu İl Emniyet Müdürlüğü tarafından 22.11.2021 tarihli yazı ile haklarında idari gözetim ve sınır dışı kararı alınan yabancıların bekletilmesine dayanak olan ve her yılın başında alınan Valilik oluru Kurumumuza gönderilmiş, yabancıların bekletilme sürecine ilişkin kayıtlar ise Kurumumuza sunulmamıştır.
76. Nezarethane Talimatnamesi'nin tabela halinde duvara asıldığı görülmüştür. CMK'nın 91'inci ve 147'nci maddesine göre hazırlanmış Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı ile Şüpheli ve Sanık Hakları Formları'nın yabancı uyruklu tutulanların anlayacakları dilde (İngilizce, Rusça, Arapça, Fransızca ve Almanca) düzenlendiği bilgisi verilmiştir.
77. Yabancı uyruklu tutulanlar söz konusu olduğunda ilgili tahkikatı yapan birim tarafından tercüman tahsisinin gerçekleştirildiği, haklarının kendilerine sözlü olarak anlatıldığı bilgisi verilmiştir.
78. Çocuklarla ilgili iş ve işlemlerin Çocuk Şube Müdürlüğünce takip edildiği, çocukların nezarethanelerde tutulması gerektiğinde yetişkinlerden ayrı bölümlerde tutulduğu bilgisi verilmiştir.
79. Heyet tarafından "Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter" incelenmiş, defterde belirli aralıklarla cumhuriyet savcısının imzasının bulunduğu, gözaltı süreleri dâhil tüm bilgilerin düzenli şekilde deftere işlendiği, kayıtların düzenli tutulduğu tespit edilmiştir.
80. Nezarethaneye ait odalarda birer kamera ve nezarethane alanı ile koridorda 3 kamera olmak üzere toplam 5 kamera bulunduğu gözlemlenmiştir. Kayıtların 7/24 esasına göre alındığı, kayıtların 59 gün saklandığı, bir personelin sürekli olarak kayıt ve kamera odasında görevli bulunduğu ve kayıtları izlediği ifade edilmiştir.
81. Heyet tarafından yapılan incelemede kameraların çalışır durumda olduğu, geçmişe dönük kamera kayıt işlemlerinin düzenli bir biçimde tutulduğu, rastgele seçilen 22.10.2021 tarihli güne ait kayıtlar ile "Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter"de yer alan verilerin uyumlu olduğu gözlemlenmiştir.
82. Nezarethanenin temizliğinin daimi işçiler tarafından nezarethane sorumlusu gözetiminde yapıldığı, tutulanların sevkinden sonra ilgili nezarethane odasının temizlendiği, bunun dışında rutin olarak haftalık genel temizlik ile COVID-19 salgını sürecinde haftalık dezenfekte işlemlerinin yapıldığı, ayrıca haşere ve böceklerle karşı ilaçlama yapıldığı bilgisi verilmiştir.
83. Nezarethane alanında yer alan dolaplarda battaniye bulunduğu, olası bir kendine zarar verme eyleminin önüne geçebilmek adına battaniye kenar bantlarının çıkarılmadığı gözlemlenmiştir. Şube Müdürlüğü personeli tarafından kullanılan battaniyelerin 2 gün içinde yıkamaya gönderildiği, 2 aylık aralıklarla ise tüm battaniyelerin yıkatıldığı ifade edilmiştir.

84. Nezarethane alanında tutulanların eşyalarının muhafazası için ayrı dolapların bulunduğu görülmüştür.
85. Tutulanların acil ihtiyaçlarını nezarethane sorumlu odasında bulunan görevliye seslenmek suretiyle bildirdikleri ve ihtiyaçlarının imkânlar doğrultusunda hemen karşılandığı ayrıca nöbetçi büro memurunun Şube Müdürlüğü girişinde bulunan Nöbetçi Büro Amirliği odasındaki kameralardan nezarethanede bulunan tutulanların izlendiği ifade edilmiştir.
86. Şube Müdürlüğünde 24 saat esasına göre her grupta kadın personelin mevcut olduğu ve nezarethaneye alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı belirtilmiştir.
87. Görevli personele "Terörle Mücadele ve İnsan Hakları Kursu", "Çocuk Polis Temel Eğitim Kursu" ve "Çocuğun Cinsel İstismarının Soruşturulması Temel Eğitim Kursu" verildiği ifade edilmiştir. Nezarethane personelinin hizmet içi eğitim kapsamında işkenceyi ve kötü muameleyi belgelendirme ve tutulanlara yönelik muamele konusunda bir eğitim almadığı tespit edilmiştir.

C. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

C.1. Önceki Ziyaretin Takibi Bağlamında Değerlendirmeler ve Tavsiyeler

C.1.1. Önceki Ziyaretin Takibi Bağlamında Değerlendirmeler

88. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından 21.02.2019 tarihinde Müdürlük, Şube Müdürlüğü, Merkez Amirliğine ziyaret düzenlenmiştir.⁸⁸ Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2019/08 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur.⁸⁹
89. Kuruma daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tavsiyeler	Yerine Getirilme	Açıklama
Müdürlük binası bünyesinde mevcut olan ve fiilen kullanılmadığı söylenen ancak kullanılma ihtimali bulunan nezarethanelerde gerekli düzenlemelerin yapıp standartlara uygun hale getirilerek kullanıma hazır bulundurulması,	Yerine getirilmedi	Müdürlük personeli tarafından nezarethanenin aktif olarak kullanılmadığı, nezarethanelerin gün ışığı almaması, havalandırmasının yetersiz olması ve sorunların mevcut binada çözülmesinin olanaksız olması sebebiyle Müdürlüğe yeni hizmet binası yapılmasının, 2019 yılında hizmet binası yatırım programına alındığı ifade edilmiştir.

88 Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 2019/11 sayılı kararı ve 27.02.2019 tarihli TİHEK Başkanlık oluru üzerine düzenlenen ziyaret.

89 Bkz. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Bolu Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, Nisan 2019.

Tavsiyeler	Yerine Getirilme	Açıklama
Şube Müdürlüğü nezarethanelerinde yeterli havalandırma, aydınlatma ve mahremiyete uygun şekilde kadınlar ve erkekler için ayrı bölümlerde tuvalet/banyo bulunması gerektiği hususlarının gözetilmesi ve kırık banyo camının tamir edilerek ve gerekli temizliklerin yapılarak banyo ve tuvaletlerin genel hijyen kurallarına uygun hale getirilmesi,	Yerine getirilmedi	Yapılan kontrollerde kadın ve erkek için ayrı banyo ve tuvaletin bulunmadığı, ortak kullanıma ayrılmış banyo ve tuvaletin bulunduğu görülmüştür. Kırık banyo camının tamir edildiği görülmüştür.
Şube Müdürlüğü nezarethanelerinin havalandırma sisteminin olmadığı, havalandırmanın tuvalet camının açılması suretiyle sağlandığı aktarılmıştır. Havalandırma ihtiyacını etkin şekilde karşılayacak bir sistemin oluşturulması,	Yerine getirilmedi	Havalandırma sisteminin oluşturulmadığı, havalandırmanın pencereler açılarak sağlandığı belirtilmiştir.
Şube Müdürlüğü nezarethane odalarında bulunan pencereler üzerindeki metal kafes boyalarının kahverengi renk olması sebebiyle nezarethaneler doğal ışığı az almaktadır. Pencereler üzerindeki metal kafes boyasının doğal ışığı almaya uygun açık bir renge boyanması,	Yerine getirilmedi	Takip ziyaretinde metal kafes boyalarının açık renk ile değiştirilmediği, boyaların hala kahverengi olduğu görülmüştür.
Şube Müdürlüğü ve Merkez Amirliği nezarethanelerinin iklim koşulları dikkate alınarak, ısınma sisteminin mevcut durum gözetilerek düzenlenmesine ya da koridorda bulunan petek sayısının artırılması,	Yerine getirilmedi	Şube Müdürlüğü ve Merkez Amirliği nezarethanelerinin ısınması koridorda bulunan kalorifer petekleriyle sağlandığı; talep halinde ek battaniye verildiği ifade edilmiştir. Isınma sisteminin düzenlenmediği ve petek sayısının artırılmadığı gözlemlenmiştir.
Merkez Amirliği nezarethanelerinin hiç doğal ışık almadığı göz önüne alındığında nezarethanelerin doğal ışık alabilmesi için gerekli düzenlemenin yapılması tavsiye edilmektedir.	Yerine getirilmedi	Merkez Amirliği nezarethanelerinin led ışıkla aydınlatılmaya devam edildiği ve pencere bölümlerinin duvar ile kaplı olduğu görülmüştür.
Şube Müdürlüğünde ifade alınan yerlerde, sürekli kayıta olan bir kamera bulunması, ifade alma sürecinin baştan sona ulusal mevzuata ve uluslararası standartlara uygunluğunun temin edilebilmesi ve anılan sürecin tümüyle denetlenebilir olması bakımından önem arz ettiğinden bu alanlara kamera sisteminin kurulması,	Yerine getirilmedi	Kurumumuza sunulan belgelerde ifade alma odalarına ilişkin "Müdürlük merkezinde bulunan merkez bina ve ek hizmet binalarında toplam 15 ifade alma odası bulunduğu, 15 ifade alma odasının 10 tanesinde hem ses hem de görüntü kaydı alan kameralar bulunduğu, kamerası bulunmayan 5 ifade alma odası ile ilgili taleplerin yetkili birimlere iletildiği" bilgisi verilmiştir.

Tavsiyeler	Yerine Getirilme	Açıklama
Şube Müdürlüğünde ve Merkez Amirliğinde avukat görüşme odası olarak kullanılan odanın münhasıran bu amaçla kullanılması,	Yerine getirilmedi	Müdürlükte bulunan avukat görüşme odasının ifade almak için de kullanıldığı belirtilmiştir. Merkez Amirliğinde avukat görüşme odasında ayrıca CD izlemesi yapıldığı belirtilmiştir. Şube Müdürlüğünün avukat görüşme odasını Çevre ve Doğa Hayvanlarını Koruma Amirliği olarak da kullanıldığı ifade edilmiş; ziyaret esnasında Heyet tarafından bu amaçla kullanıldığı tespit edilmiştir.

90. Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde önceki ziyarete ilişkin tavsiyelerin Şube Müdürlüğü nezarethanelerinde yer alan banyonun kırık camının tamir edilmesi dışında yerine getirilmediği gözlemlenmiştir.

C.1.2. Önceki Ziyaretin Takibi Bağlamında İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine Yönelik Ortak Tavsiyeler

91. Müdürlük bünyesinde yer alan nezarethanelerin standartlara uygun olmadığı yapılan ziyaretlerde de tespit edildiğinden söz konusu nezarethanelerin yoğunluk olduğu dönemlerde de kullanılmaması,
92. AİÖK'nin *"Nezarethanelerdeki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır."*⁹⁰ tavsiyesi uyarınca; Şube Müdürlüğü nezarethanelerinde yeterli havalandırma, aydınlatmanın sağlanması, mahremiyete uygun şekilde kadınlar ve erkekler için ayrı bölümlerde tuvalet/banyo bulunması gerektiği hususlarının gözetilmesi ve gerekli temizliklerin yapılarak banyo ve tuvaletlerin genel hijyen kurallarına uygun hale getirilmesi, havalandırma ihtiyacını etkin şekilde karşılayacak bir sistemin oluşturulması,
93. Şube Müdürlüğü ve Merkez Amirliği nezarethanelerinin iklim koşulları dikkate alınarak, ısınma sisteminin mevcut durum gözetilerek düzenlenmesi ya da koridorda bulunan petek sayısının artırılması,
94. AİÖK'nin *"bütün polis hücreleri, içinde bulundurulacak kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır."*⁹¹ tavsiyesi uyarınca Şube Müdürlüğü nezarethanelerinde bulunan pencereler üzerindeki metal kafes boyalarının kahverengi renkli olması sebebiyle nezarethaneler kısmen doğal ışık aldığından, pencereler üzerindeki metal kafes boyalarının doğal ışığı almaya uygun açık bir renge boyanması, İzzet Baysal Polis Merkezi nezarethanelerinin hiç doğal ışık almadığı göz önüne alındığında nezarethanelerin doğal ışık alabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması,

90 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelesinin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 8, para. 42.

91 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelesinin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 13, para. 47.

95. "Hem polis tarafından kötü muameleye maruz kalan kişilerin, hem de fiziksel olarak kötü muamele yaptıkları veya psikolojik baskı uyguladıkları yönünde haksız suçlamalara maruz kalan polis memurlarının çıkarına olacak şekilde suiistimallerin önlenmesi ve belgelendirilebilirliğin sağlanması açısından"⁹² Müdürlükte bulunan tüm şube müdürlüklerinde ifade alma odalarının münhasıran bu amaçla kullanılması, hem ses hem de görüntü alan kameraların bulundurulması,
96. AİÖK'nin "Polis nezaretinde olan kişilerin avukata erişimi, avukatla temasa geçme ve avukat tarafından ziyaret edilme hakkının (her iki durumda da yapılan görüşmelerin gizliliğini temin eden şartlar altında) yanı sıra, söz konusu kişinin sorgulama sırasında avukatın da bulunmasını isteme hakkını da içermelidir."⁹³ tavsiyesi uyarınca Müdürlük, Şube Müdürlüğü ve Merkez Amirliğinde avukat görüşme odası olarak kullanılan odaların münhasıran bu amaçla kullanılması, tekiden tavsiye edilmektedir.

C.2. Mevcut Ziyaret Bağlamında Değerlendirmeler ve Tavsiyeler

C.2.1. İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

97. Şube Müdürlüğü bünyesinde yer alan nezarethane odalarında yer alan rutubetin giderilmesi amacıyla gerekli tadilatın yapılması,
98. AİÖK'nin "Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır."⁹⁴ tavsiyesi uyarınca; Müdürlüklerde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, insan hakları ile BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü dahil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,
99. Ziyaret edilen nezarethanelerde gözaltında bulunan engelli bireyler için banyolarda tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım olmadığı göz önüne alındığında, BM Engelli Hakları Sözleşmesinin 14'üncü maddesinde yer alan; "Taraflar devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve

92 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 10, para. 36.

93 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 6, para. 38.

94 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 9, para. 34.

*ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.*⁹⁵ hükmü uyarınca tüm Müdürlük nezarethanelerinin erişilebilirlik standartlarına uygun hale getirilmesi,

100. Merkez Amirliği bünyesinde bulunan nezarethane alanına giriş kattan erişimi sağlayan merdivenlerde kör nokta kalmayacak şekilde kameraların yeniden düzenlenmesi tavsiye edilmektedir.

C.2.2. İçişleri Bakanlığına ve Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiye

101. Yabancıların sınır dışı edilmesi sürecinde ilde bir geri gönderme merkezi bulunmaması sebebiyle Şube Müdürlüğünün teşhis odasında bekletildiği konuya ilişkin Valilik olurunun her sene yenilendiği ve söz konusu Valilik olurunda "*İzzet Baysal Polis Merkezi Amirliği hizmet binasında bulunan bodrum katında, Bolu İl Emniyet Müdürlüğü Ek Hizmet Binasında faaliyet gösteren Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele ve Hudut Kapıları Şube Müdürlüğü ile Asayiş Şube Müdürlüğü hizmet binasında bulunan bodrum katında misafir olarak muhafaza edilmesi*" yönünde düzenlemenin yapıldığı, nezarethanelerin bodrum katında nezarethane odalarının ve teşhis odalarının bulunması, yabancıların bekletilmesi için nezarethanelerde ayrıca bir alan düzenlenmemesi ve burada gerçekleşen bekletilme sürecine ilişkin herhangi bir kaydın tutulmaması sebebiyle; AİÖK'nin "kişileri yabancılar mevzuatına göre uzun süreli olarak özgürlüklerinden mahrum bırakmanın gerekli görüldüğü hallerde, bu kişiler özellikle bu amaç için hazırlanmış, hukuki durumlarına uygun bir programa, fiziki koşullara ve uygun nitelikli personele sahip merkezlerde tutulmalıdır."⁹⁶ tavsiyesi uyarınca; Kabul ve Barınma Merkezleri İle Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik 5'inci maddesinde⁹⁷ yer alan amir hüküm çerçevesinde Bolu ilinde geri gönderme merkezi açılması, tavsiye edilmektedir.

95 Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme, A/RES/61/106 (2006), m.14.

96 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 55, para. 29.

97 MADDE 5 – (1) Geri gönderme merkezleri, ihtiyaç olan il ve ilçelerde Genel Müdürlüğün teklifi üzerine, Bakanlık onayıyla kurulur. (2) Kabul ve barınma merkezleri, ihtiyaç olan il ve ilçelerde valiliğin teklifi üzerine Genel Müdürlüğün onayıyla veya resen Genel Müdürlük tarafından kurulur.(3) Genel Müdürlük, acil veya olağanüstü durumlarda, konusu, amacı ve süresi kuruluş onayında belirtilmek kaydıyla geçici merkezler kurabilir. (...)

2021 YILINDA CEZA İNFAZ KURUMLARINA GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

1. SİNCAN KADIN KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2021/12)
2. BATMAN M TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2021/14)
3. KIRIKKALE F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2021/15)
4. SİNCAN 1 NOLU F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2021/16)
5. DOĞUBAYAZIT T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/03)
6. BAYBURT M TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/05)
7. KIRŞEHİR AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/09)
8. DİYARBAKIR E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/10)
9. PATNOS L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/11)
10. ÇANAKKALE E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/12)
11. KAHRAMANMARAŞ E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/14)
12. SİLİVRİ 1 NOLU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/15)
13. ANTALYA L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/16)
14. DİYARBAKIR D TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/17)
15. MARDİN E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/19)
16. SİLİVRİ AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/21)
17. SİLİVRİ 3 NOLU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/22)
18. KARS T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/25)
19. ADANA F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/30)
20. TEKİRDAĞ 1 NOLU T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/34)
21. KAHRAMANMARAŞ TÜRKÖĞLU 1 NOLU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/37)
22. MENEMEN R TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU TAKİP ZİYARETİ RAPORU (2022/38)
23. BİTLİS E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/39)
24. ARTVİN KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/40)
25. EDİRNE F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/52)
26. KIRIKKALE KESKİN T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU (2022/54)

**SİNCAN
KADIN KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2021/12)**

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
ARDEF	Araştırma Değerlendirme Formu
BM	Birleşmiş Milletler
CAT	Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
CETAS	Cezaevi Reçete Takip Sistemi
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
HES	Hayat Eve Sığar
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanunla insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol (OPCAT)'i imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından da bağlayıcılık kazanan OPCAT; taraf devletlerin, protokol kapsamında yetkilendirilmiş ulusal ve uluslararası mekanizmalar tarafından işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaret yapılmasına izin verdiği bir sistem kurmaktadır.⁹⁸
3. Söz konusu protokol, taraf olan ülkelerin işkence ve kötü muamele ile mücadele amacıyla her türlü alıkonulma mekânlarını ziyaret etmeye yetkili bir Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) kurmasını düzenlemiştir; bu görev, 6701 sayılı Kanunla Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna verilmiştir. 6701 sayılı Kanun'un 2/1-k bendi uyarınca UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Mezkur Kanun'un 9'uncu maddesinin (j) bendinde ise; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanuna göre *"Kapalı Ceza İnfaz Kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*⁹⁹ Bu kapsamda, söz konusu tesisler kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları alanlar olduğundan; 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j hükmü uyarınca TİHEK, söz konusu ceza infaz kurumlarına haberli veya habersiz ziyaret gerçekleştirme yetkisine sahiptir.
6. Yukarıda verilen görev ve yetkiler kapsamında, 05.04.2021 tarihli ve 1595 sayılı TİHEK Başkanlık görev emri üzerine, 08.04.2021 tarihinde Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna **haberli** ziyaret düzenlenmiştir.

⁹⁸ OPCAT, m. 2, m.3 ve 4.

⁹⁹ 5275 sayılı Kanun, m.8

7. Ziyaret heyeti; ... oluşturulmuştur.
8. Bu rapor, Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

A.1. Ziyaret Yöntemi

9. Kuruma girişte görevli personel tarafından heyet üyelerinin HES kodu sorgulamaları ve ateş ölçümleri yapılmıştır.
10. Ziyaret, ilk olarak Kurum İdaresi¹⁰⁰ ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TİHEK, Ulusal Önleme Mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, özgürlüğünden mahrum bırakılan sayısı, sınıflandırmaları ve COVID-19 teşhisi konulan ve temaslı olan sayısı hakkında bilgiler alınmıştır.
11. Bugörüşme sonrasında, İdareden özgürlüğünden mahrum bırakılanların yerleşim planına ilişkin alınan belge üzerinden, suç tipleri ve koşu tiplerine göre dengeli bir dağılım gözetilerek heyet tarafından rastgele seçilen on beş özgürlüğünden mahrum bırakılan ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Karantinede tutulanlarla da gerekli tedbirler alınarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla yapılan görüşmeler COVID-19 salgını nedeniyle koşu yerine avukat görüşme odasında gerçekleştirilmiştir. Avukat görüşme odasında özgürlüğünden mahrum bırakılan kişinin bulunduğu kısım ile heyetin bulunduğu kısım cam bir bölmeyle ayrıldığı için bulaş riski olmadan görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personel bu alanda bulunmamıştır.
12. Ziyaret, özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla görüşmelerin bitimine müteakip; kapalı görüş alanları, avukat görüşme odaları, revir/sağlık servisi, kütüphane, kantin/market, depo, tekstil atölyesi, ilikdügme atölyesi, anne-çocuk ünitesi olarak ayrılan K koşu, genel çamaşırhane, Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) görüşme odası, mahkum kabul alanı, yumuşak oda, kontrol merkezi/kamera odası gibi alanlarda yapılan incelemelerle devam etmiştir. Ziyaret sonrası İdare ile son bir toplantı yapılmış olup; ilk tespit ve gözlemler ile acil olduğu değerlendirilen hususlar ve bunlara yönelik hızlı çözüm önerileri paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ile paylaşılacağı, tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.
13. İdare, ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiş olup, Kurumdaki bina ve eklentilerin tümüne erişimin sağlanmasında ve rastgele seçilen özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla¹⁰¹ avukat görüşme odasında Kurum personeli olmadan görüşme yapılmasında kolaylık sağlamış; sağlık servisi, kütüphane, anne-çocuk ünitesi, kamera odası vb. alanlarda incelemelerde bulunulmasında yardımcı olup, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında da olumlu bir tutum sergilemiştir.

¹⁰⁰ Bundan sonra kısaca İdare olarak ifade edilecektir.

¹⁰¹ Bundan sonra kısaca Tutulan olarak da ifade edilebilecektir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

B.1.1. Kurumun Fiziksel Koşulları

14. Kurum, Sincan ilçe merkezine 8 km uzaklıkta kurulan Sincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü yerleşkesinde, yaklaşık 7000 m²'lik alan içerisinde, 3 Blok üzerine kurulmuş olup, yüksek güvenli ve orta güvenli olarak adli/terör hükümlü/tutukluları ile ağırlaştırılmış müebbet hükümlüleri için ayrı ayrı blok ve odalardan oluşturulmuş şekilde kullanıma açılmıştır.
15. Kurumda 702 yatak kapasiteli 42 koğuş bulunmaktadır. Koğuşlar ortalama 193,54 m²'dir.
16. Koğuş düzeni; en fazla 24-25 kişilik mevcut içerisinde, ikişer kişilik odalarda kalınacak şekilde dizayn edilmiştir. Her bir ikişer kişilik odanın içinde banyo ve tuvalet mevcuttur.
17. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hüküm giyen 28 kişi ise tek kişilik odalarda kalmaktadır.
18. Kurumda 1 adet yumuşak oda bulunmaktadır.¹⁰² Oda duvarlarının tamamı mavi renk yumuşak ve dayanıklı süngerle kaplanmış olup, içinde bir adet alaturka tuvalet bulunmaktadır. Oda içerisinde kamera da bulunmaktadır. Tutulanların; ancak ileri düzeyde bir öfke, kendine zarar verme, saldırganlık hali hasıl olduğunda, kontrol altına alınmaları için personel tarafından en fazla 2 saatliğine yumuşak odaya götürülüp sakinleşmeleri beklenmektedir. Saldırganlık hali geçtikten sonra tutulanlar tekrar koğuşlarına götürülmektedir. Son 1 yıl içerisinde hiçbir tutulanın yumuşak odaya götürülmediği idare tarafından belirtilmiştir.
19. Kurumda bulunan kamera kontrol merkezi de ziyaret edilmiş olup, 2 katlı bir bölümden oluştuğu görülmüştür. Alt katında ana makinelerin bağlı olduğu işletim merkezi sistemi mevcut olup üst katında ise; tüm kameraların bağlı olduğu bilgisayarlar, 10'dan fazla monitör, depolama belleğinin olduğu sistemlerden oluşan komplike bir izleme merkezi kuruludur. Kameraları izlemek için nöbetleşe çalışılmak suretiyle sürekli bir personel hazır bulundurulmaktadır. Kameralar koğuşların/ odaların içi hariç her yeri gözlemektedir. Kaydedilen verilerin saklanma süresi 6 aydır. Kurumda kameraların görüş açısı dışında bir bölge yani kör nokta yoktur. Ayrıca kamera kontrol merkezinin alt katında, kurum disiplinini sağlama bakımından risk ve tehdit oluşturan acil durumlara müdahalede bulunmak için; kask, siperlik, bariyer levhaları gibi kontrol araçlarının da hazır bulundurulduğu gözlemlenmiştir.
20. Heyetimiz tarafından, tutulanların; avukatları, ziyaretçileri, psiko-sosyal gelişim uzmanları ve vaizeler ile görüşebilmesi için ayrılan kapalı görüş alanları gezilmiş olup, toplam 6 adet kapalı görüş odasının bulunduğu, şuan aktif olarak 3 odanın kullanıldığı, odalar içerisinde bir masanın olduğu, masanın tavana kadar uzanan kalın, plastik bir camla ikiye bölündüğü, bir tarafında ziyaretçi diğer

¹⁰² Bu odalar, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Tüzüğün "Kısıtlayıcı önlemler" başlıklı 185'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca; tehlikeli hâlde bulunan, kurum güvenliğini, kendisinin veya diğer kişilerin güvenliğini ciddi tehlikeye düşüren hükümlü/tutukluların "saatlerle" ifade edilebilecek sürelerle, hükümlünün saldırganlığının devam edip etmediğinin belirli aralıklarla sakinleşip sakinleşmediğinin kamera ile gözlem ve kontrolünün yapıldığı odalardır (TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, *Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu*, 2018, s.15).

tarafında tutulan oturacak şekilde dizayn edildiği, sesin cam ve tavan arasındaki açıklıktan rahatlıkla duyulduğu, dışarıdan ise duyulmadığı gözlemlenmiştir. Bazı görüş odalarının ise; farklı suç tipinden tutulanların birbirleriyle karşılaşmaları durumunda, cezaevi disiplini açısından riskli bir durum ortaya çıkmaması adına, suç tiplerine göre ayrı ayrı kullandırılabilirdiği gözlemlenmiştir.

21. Sincan Ceza İnfaz Kurumları kampüsü içerisinde yer alan Sincan 3 No'lu L tipi Ceza İnfaz Kurumu; Kuruma ilk girişi yapılan tutulanların COVID-19 virüsünden enfekte olmuş olma ihtimaline binaen; COVID-19 salgını için 'Karantina Alanı' olarak belirlenmiş olup, kampüs içerisinde yer alan tüm ceza infaz kurumlarına ilk defa gelen tutulanlar, öncelikle 14 gün orada karantinaya alındıktan sonra kendi cezaevlerine nakledilmektedir.

B.1.2. Kurum Personeli

22. Ziyaret tarihinde Kurumda hâlihazırda çalışan personelin, görev dağılımlarına göre sayısı; 1 Kurum Müdürü, 3 Kurum İkinci Müdürü, 1 İdare Memuru, 2 Sosyal Çalışmacı, 3 Psikolog, 3 Öğretmen, 5 Kadın İnfaz ve Koruma Memuru Baş Memuru, 10 Erkek İnfaz ve Koruma Memuru, 56 Kadın İnfaz ve Koruma Memuru, 3 Erkek Sözleşmeli İnfaz ve Koruma Memuru, 99 Sözleşmeli Kadın İnfaz ve Koruma Memuru, 1 Sözleşmeli Sağlık Memuru, 2 Büro Memuru (Kâtip), 1 Cezaevi Kâtibi, 1 Zabıt Kâtibi, 2 Sağlık Memuru, 1 Bilgisayar Teknisyeni, 1 Elektrik Teknisyeni, 1 Hizmetli, 1 Diş Hekimi ve 1 Şoför'den oluşmak üzere toplam 198 kişidir.

B.1.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

23. Kurum kapasitesi 400 kişidir. Genel mevcut 525 kişi olup, 47 kişi COVID-19 iznindeyken hâlihazırda mevcut sayısı 478 kişidir. Genel mevcudun 316'sı hükümlü, 209'u tutukludur.
24. Kurumda engelli tutulan bulunmamakta olup, anne yanında kalan çocuk sayısı 15, çocuk hükümlü/tutuklu sayısı 1, cinsel yönelimi farklı olan tutulan sayısı 13'tür.

B.1.4. COVID-19 Salgınına Yönelik Tedbirler

25. Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulu'nun tavsiyeleri ve Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün yazılarına istinaden, Mart 2020 tarihinden bu yana Kurum personeli izolasyon kapsamında çalışmaktadır. Kurumda bulunan tüm personelin (cezaevi kâtipleri hariç) tutulanlarla doğrudan teması bulunmasından ötürü, COVID-19 tedbirleri kapsamında cezaevi personelinin mesai süresi; 7 gün mesai, 7 gün istirahat, 7 gün izolasyonda kalınacak şekilde üçe bölünmüş olup, en son vardiya değişimi ziyaret tarihinden 1 gün önce yapılmıştır. 14 günlük evde izolasyon süresini tamamlayan ve herhangi bir COVID-19 belirtisi göstermeyen personel, ceza infaz kurumundaki vardiyasına başlamadan 48 saat önce PCR testine tabi tutulup sonuçları negatif çıkması halinde görevine başlamaktadır.
26. Kurumda alınan COVID-19 tedbirleri kapsamında; el ve vücut temasında bulunulan alanlar; su ve deterjanla günlük olarak, ıslak zeminler (wc, banyo, lavabo ve mutfak tezgâhları) ise çamaşır suyu ve deterjanla periyodik olarak temizlenmektedir.
27. Kurumda görevli sağlık personelleri, temel ilk yardım eğitimini ve salgınla mücadeleyle yönelik temel sağlık eğitimlerini almıştır.

28. Personelce hijyen kurallarına özen gösterilmesinin sağlanması adına, Kurum içerisinde çalışılırken maske ve eldiven kullanılmaktadır. Kurum yönetiminin de tutulanları riske atmamak adına, tam korumalı tulum ve maske giyerek çalıştıkları görülmüştür.
29. Salgın sürecinde alınan ve alınacak tedbirler, aylık olarak Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından güncellenerek Kuruma gönderilmekte ve uygun tedbirler Kurumca alınmaktadır.
30. COVID-19 testleri Kurumda görevli sağlık personellerince yapılmaktadır.
31. Kurum bünyesinde yeterli sayıda PCR testi muhafaza edilmektedir.
32. Kurumda son 1 yılda hiç COVID-19 vakası görülmemiştir.
33. İdare tarafından tüm tutulanlara yeterli miktarda maskenin dağıtımı yapılmaktadır.
34. Görüşme gerçekleştirilen tutulanlar; koğuş içerisinde maske takmadıklarını, koğuş dışında ise İdare tarafından verilen maskeleri kullandıklarını belirtmişlerdir. Ziyaret esnasında da koridorda karşılaşılan ve koğuşlar dışında gezilen tüm ortak alanlarda bulunan tutulanların tamamında maske takılı olduğu görülmüştür.

C. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLERE YÖNELİK TUTUM VE HİZMETLERE İLİŞKİN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Genel Bilgiler

35. Ziyaret kapsamında görüşme yapılacak tutulanların isimleri teker teker infaz ve koruma memurları ile paylaşılarak, isimleri verilen tutulanlardan avukat görüşme odasına getirilenlerle heyetimizce görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Heyet üyeleri tarafından; görüşme gerçekleştirilenlere, TİHEK hakkındaki genel bilgiler, ziyaretin amacı ve kapsamı aktarılmış, isimlerinin heyet tarafından rastgele seçildiği bilgisi verilmiş ve gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususları aktarılmıştır.

C.2. Yönetim ve Personelin Tutumu

36. Kurumda görev yapmakta olan personellerden 12'si hariç diğer tüm personel, Hizmet İçi Eğitimlerini almış olup, alamayan personellerin ise COVID-19 salgınının seyrine göre eğitim merkezlerinde gereken eğitimleri alacakları, İdare tarafından belirtilmiştir.
37. Personele, özel olarak işkence ve kötü muamele konulu bir eğitim verilmediği, ancak verilen hizmet içi eğitimlerde personelin "İnsan Hakları" başlıklı dersleri aldıkları, İdare tarafından belirtilmiştir.
38. Tutulanlar Kuruma girdiklerinde ilk olarak kabul alanına alınmakta, burada kendilerine cezaevi koşulları ile hak ve sorumluluklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılmakta, sonrasında arama odasına geçirilmekte, burada sadece kadın personeller gözetiminde; öncelikle tutulana tüm vücudunu örtecek şekilde önlük verilmekte sonrasında kişinin tüm kıyafetlerini çıkartması ve verilen plastik kutuya bırakması istenmektedir. Tutulan üstünü çıkartırken ve önlüğünü giyerken, personelce mahremiyete özen gösterilmektedir. Tutulanın çıkarttığı tüm kıyafetler güvenlik gereği X-Ray cihazından geçirilmektedir. Tutulanların aranması sırasında personel tarafından bedenlerine, vücut çukurlarına ve özellikle mahrem bölgelerine temasta bulunulmamakta olup güvenliğin tesisi için

kıyafetlerin X-Ray cihazından geçirilmesi yeterli görülmektedir. Tutulanların kuruma ilk girişlerinde getirmek istedikleri eşyalar, kendilerine kargo yoluyla gönderilen eşyalar ve ailelerin ziyaretlerde beraberinde getirdikleri eşyalar da bu şekilde kontrol edilmektedir.

39. Tutulanlar, herhangi talep veya şikâyetlerinde rahatlıkla İnfaz ve Koruma Memuru Başmemuruyla yahut Kurum Müdürüyle görüşebildiklerini, İdarenin ve personelin genelinin kendilerine karşı tutumlarından memnun olduklarını ancak bazı infaz ve koruma memurlarının kendilerine zaman zaman fiziksel/sözlü şiddette bulunabildiğini ve haklarını kullanmalarını engelleyebildiklerini, özellikle tutulanlara karşı yeni gelen/uzun süredir kalan şeklinde bir tasnifle ayrımcı muamelede bulunan personellerin olduğunu belirtmişlerdir. Söz konusu iddialar İdareye, yapılan son görüşmede sorulmuş olup cevaben; personel hakkında zaman zaman şikâyetlerin geldiğini, bu hallerde gereken soruşturma ve tahkikatın ivedilikle yapıldığını, kötü muamelede bulunan personelin tespiti halinde gereken tedbir ve disiplin işlemlerinin taraflarınca yerine getirildiğini belirtmişlerdir.
40. Tutulanlardan bazılarının oda değişikliği taleplerinin, İdare tarafından kendilerine suç tiplerine göre ayrımcı muamelede bulunularak karşılanmadığı kendileriyle yapılan görüşmelerde belirtilmiştir. Bu durum İdareye yapılan son görüşmede sorulmuş olup, cevaben; somut hal ve koşullara göre oda değişikliği taleplerini değerlendirdiklerini, hiçbir suç tipine özel ayrımcı muamelede bulunmadıklarını, gelen talepler üzerinden Kurum düzen ve disiplinini en uygun şekilde sağlayacak oda düzeninin oluşturmaya gayret ettiklerini belirtmişlerdir.
41. Personelin çalışma saatleri ve vardiya düzeninin, mesleğin gerekliliklerini yerine getirmeye elverişli olduğu gözlemlenmiştir.
42. Kurum genelinde ve koğuş içerisinde, günlük sabah ve akşam olmak üzere 2 defa sayım yapılmaktadır.
43. İnfaz ve Koruma Memurları tarafından yapılan koğuş aramalarının; belli periyotlarla yapıldığı, ilk olarak yatak alt ve üstlerinin arandığı, sonrasında kişisel eşyaların ciddi bir dağıtma olmaksızın arandığı, ancak ekstrem şüphe ve ihbarın olduğu durumlarda koğuş aramalarının detaylı bir şekilde yapıldığı, tutulanlar tarafından belirtilmiştir. En son arama, ziyaret tarihinden 1 gün önce yapılmıştır. Tutulanların bir kısmı, bazı personellerin arama sırasında koğuş içindeki buzdolabını açıp içindekilere çıplak elle dokunduklarını bu sebeple aramalardan sonra dolabın içindeki her şeyi temizlemek sorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum İdareyle yapılan son görüşmede sorulmuş olup; koğuş aramalarında hijyen kurallarına dikkat edilmesi gerektiğini personele bildirdiklerini, söz konusu iddiaların gerçekliğinin araştırılacağını belirtmişlerdir.
44. Kurum yerleşme düzeni bakımından, cinsel istismar suçundan mahkum tutulanlar ile çocuğuyla birlikte kalan annelerin aynı koşullara yerleştirilmediği, Kurum içerisinde de bir araya gelmemelerine özen gösterildiği görülmüştür.

C.3. Dilekçe Hakkı, Şikâyet Prosedürleri ve Disiplin Yöntemleri

45. Tutulanların; Kurum içi disiplin kuralları, bilgi edinme ve şikâyet yolları ile hak ve sorumluluklarını öğrenmeleri için hazırlanan genel bilgilendirme formu, Kuruma ilk kabulde kendilerine tebliğ edilmektedir. Söz konusu formların ilgili mevzuatlara uygun hazırlandığı görülmüştür. Tutulanlar tarafından kullanılan şikâyet yolları; dilekçe, mektup, İdare ve Gözlem Kurulu ile yapılan sözlü görüşmeler ve avukatları aracılığıyla yaptıkları görüşmelerden oluşmaktadır.

46. Tutulanlar tarafından hazırlanan dilekçeler; her sabah sayımında görevli memurlara teslim edilmekte olup defter kaydına alındıktan sonra ilgili birimlere, yönetim tarafından imzalı bir şekilde gereği yapılmak üzere havale edilmektedir.
47. Yapılan görüşmelerde tutulanlardan bazıları, mektup ve faxların İdare tarafından çok geç gönderildiğini ve kendilerine çok geç iletildiğini belirtmiş olup bazıları ise mektuplarını teslim alırken herhangi bir gecikme yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Söz konusu durum İdareyle yapılan son görüşmede sorulmuş olup, mektupların denetimden geçirildikten sonra gecikmeksizin tutulanlara teslim edildiği ve gönderildiği belirtilmiştir.
48. Yabancı uyruklu tutulanlar; dilekçelerini Türkçe yazamamaları sebebiyle, dilekçe haklarını tam ve gereği gibi kullanamadıklarını zira yazılanları okuyabilecek yabancı dil bilen personelin olmaması sebebiyle dilekçe içeriğinde yazan taleplerin de İdareye ulaşmadığını, bu sebeple Kuruma yabancı dil bilen personel alımı yapılmasını, talep etmişlerdir. Bu talep İdareyle yapılan son görüşmede iletmiş olup, cevaben; Kurumda kadrolu çalışan tercümanın olmadığını ancak İngilizce, Almanca ve Kürtçe bilen personellerinin olduğunu, onların yardımıyla bu dillerdeki dilekçeleri çevirmeye çalıştıklarını, diğer diller içinse çeviri programlarından faydalandıklarını, bu sebeple sürecin bazen uzun sürebildiğini ve içeriğin tam olarak çevrilemeyebildiğini belirtmişlerdir.
49. Kurum İdaresine yönelik son 6 ayda yapılan şikâyetlerin sayısı yaklaşık 100 tanedir. Konu dağılımları genel olarak örgütsel eylemlere ve kamuoyunda gündem olan olaylara karşı yapılan protestolara verilen disiplin cezaları hakkındadır. Şikâyet prosedürlerinin gereği olarak; 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 'Disiplin Cezaları ve Tedbirleri' başlıklı ilgili hükümlerine göre; şikâyetle ilgili personel hakkında disiplin soruşturmaları yapılmaktadır. Kurumda çalışan personeller hakkında açılmış, sonlandırılmış ve halen devam etmekte olan soruşturmalar bulunmaktadır.
50. İnfaz Hâkimliğine, cezaevi uygulamaları konusunda son 1 yıl içerisinde yaklaşık 50 adet şikâyette bulunulmuştur. Şikâyet konuları genel olarak; oda değişikliği talepleri ile telefonla görüşme gün ve saatleri hakkındadır. Şikâyetlere ilişkin yapılan incelemeler neticesinde; telefon görüşme gün ve saatleri ile oda değişikliği konusunda yapılan itirazların tamamının, Kurum düzeninin gereklilikleri gerekçesiyle İdarece reddine karar verilmiştir.
51. 10 yıl ve üzeri mahkûmiyet cezası bulunan suçlarla ilgili olarak Cezaevi Başsavcısının gözetiminde gerçekleştirilen İdare ve Gözlem Kurulunda görüşülen disiplin soruşturmalarında, mutlaka ilgili tutulanın ifadeleri alınmaktadır. Tutulanların ifadeleri alınırken COVID-19 tedbirlerine dikkat edilmektedir.
52. Son 1 yıl içinde, hakkında disiplin cezası verilmiş tutulanlar bulunmaktadır.
53. Son 1 yıl içinde işkence ve kötü muameleye maruz kaldığı iddiasıyla kendi adına İdareye başvuruda bulunan tutulan bulunmamaktadır.
54. Ceza İnfaz Kurumu kayıtları düzenli olarak tutulmakta olup olağandışı olayların tamamı tutanaklarla kayıt altına alınmaktadır.
55. Son 1 yıl içerisinde yaklaşık 350 adli vaka ilgili mercilere bildirilmiştir.

56. Bazı dönemler, haftada en fazla 1 intihara teşebbüs vakasının yaşanabildiği, bu durumlarda personelin derhal ve gerekli müdahalede bulunduğu, İdare ve tutulanlar tarafından belirtilmiştir.
57. Bu vakalar içerisinde sadece '*** ***' isimli tutulana ait adli vakanın, intihar etmek suretiyle ölümle sonuçlandığı tespit edilmiştir. Heyetimizce söz konusu tutulan hakkında yapılan suç duyurusu, idari ve adli soruşturma kayıtları, adli tıp raporları, bilirkişi raporları, cezaevi sağlık kayıtları ve ilgili tüm belgeler incelenmiş, söz konusu intihar olayı hakkında tutulanlarla da İdareyle de görüşmeler yapılmıştır. İntihar eylemi koğuş içerisinde gerçekleştiği için söz konusu olaya ilişkin kamera kaydı bulunmamaktadır. Heyetimizce yapılan incelemeler neticesinde *** ***'ın intiharına ilişkin olarak; kişinin intihara meyilli ve psikolojik sorunlarının olduğu, daha önce defalarca intihara niyetlendiği, teşebbüs ettiği ve vazgeçtiği, Kurum İdaresi ve personeline; kendisini intihara sevk edecek herhangi bir darp, cebir ve kötü muamelede bulunulmadığı, düzenli sağlık kontrollerinin yapıldığı, cezaevi içerisindeki ihtiyaçlarının karşılandığı, intiharda bulunmasını önleyecek tüm tedbirlerin alındığı, psiko-sosyal desteğin sağlandığı ancak alınan tüm tedbirlere rağmen intihar eyleminin, tutulananın hastane dönüşü sonrası zorunlu karantinada olduğu bir zaman diliminde ve öngörülemeyecek şekilde gerçekleştiği, kanaatine varılmıştır.
58. Koğuş içerisinde kavga vb. olaylar yaşandığı zaman, odalara yerleştirilen acil durum butonlarına basıldığı takdirde, personel tarafından ivedilikle müdahalede bulunulduğu, tutulanlarca belirtilmiştir.
59. Tutulanlar; bazı tutulanların birbirleriyle koğuş içerisinde, rıza karşılığı ve aleni şekilde yakın fiziksel ilişki içerisine girebildiklerini, bu durumun diğer tutulanlarda da rahatsızlık yaratmasıyla yapılan şikâyet üzerine, farklı cinsel eğilimde olan tutulanların İdare tarafından topluca aynı koğuşa yerleştirildiğini ancak alınan tüm bu tedbirlere rağmen yine de diğer koğuşlarda da bu eğilimde olan tutulanların kalabildiğini bu sebeple kendilerini rahat hissetmediklerini belirtmişlerdir. İdareyle yapılan son görüşmede bu şikâyetler iletilmiş olup cevaben, farklı cinsel eğilimde olan tutulanların tespiti halinde ivedilikle gereken tedbirleri aldıklarını, onları hiçbir surette diğerleriyle aynı koğuşta tutmadıklarını, bu konudaki hassasiyetlerini ve kontrollerini artıracaklarını belirtmişlerdir.
60. Daha önce bir tutulananın 5 yaşındaki oğlunun, hem kendisi hem de koğuştaki diğer tutulanlar tarafından cinsel istismara maruz bırakıldığı, bu durumun diğer tutulanlar tarafından İdareye şikâyet edildiği, bunun üzerine çocuğun anneden ayrıldığı, tutulanlar tarafından yapılan görüşmelerde belirtilmiştir. İdareyle yapılan son görüşmede, son durumu öğrenmek üzere söz konusu olay sorulmuş olup cevaben, annenin Kuruma geldiğinden bu yana psikolojik sorunlarının olduğunu, kendisine hem kendi tedavisi hem de çocuğuyla ilgilenmesi için ve çocuğuna bu sürecin zorluklarını ve sorunlarını aksettirmemesi için psiko-sosyal servis görüşmelerini sıklıkla yaptıklarını ancak bir sonuç vermediğini, gerek olduğunda disiplin tedbirlerinin de alındığını, tutulanların bahsettiği düzeyde bir cinsel istismar yaşanmamakla birlikte netice itibarıyla çocuğun bakımsız kalması sebebiyle mecburen anneden ayrılması kararı almak zorunda kalındığını ve çocuğun Ankara'da bir Çocuk Evine yerleştirildiğini, belirtmişlerdir.
61. Cinsel istismar suçundan hükümlü bulunan bir tutulan; beyin ameliyatı geçirmiş olması ve ağır psikolojik sorunları olması sebebiyle çoğu zaman kendini ifade etmekte güçlük çektiğini, sürekli ve ciddi bir bakıma ihtiyaç duyduğunu, bu sebeple koğuş arkadaşının kendisine ücreti karşılığında bakıcı olarak tayin edildiğini ancak onun da kendisine şiddet uyguladığını, diğer tutulanların da

mahkûm olduğu suçtan dolayı kendisini dışladığını ve sözlü şiddette bulunduğunu, bu sebeple başka bakıcı da bulamadığını, kendisiyle yapılan görüşmede belirtmiş olup, İdareyle yapılan son görüşmede, kişinin de kimliğinin belirtilmesi yönündeki rızası üzerine, son durumu öğrenmek için şikâyetleri aktarılmıştır, cevaben; söz konusu tutulan ve kendisi gibi sürekli bakıma ihtiyacı olan tutulanlar için, ücreti İdare tarafından karşılanmak üzere tutulanlar arasından gönüllülük esasıyla bir bakıcı seçildiğini, bakıcıların sürekli kontrol edildiğini, şiddet durumunda hemen gereğinin yapıldığını, bahsi geçen tutulan içinse şiddet iddiasının araştırılacağını ve tespiti halinde gereğinin yapılacağını, belirtmişlerdir. Yapılan diğer görüşmelerde bakıcılara ilişkin başka bir şikâyet iletilmemiş olsa da, İdareye; ileride yaşanabilecek benzer durumlar için de, seçilecek bakıcıların kişilik analizinin psikiyatrik profilleri de dikkate alınarak doğru bir şekilde yapılması gerektiği hususu hatırlatılmıştır.

62. Yapılan görüşmelerde tutulanlardan bazıları; abone oldukları bazı siyasi içerikli dergilerin Kuruma postalanmış olmasına rağmen İdare tarafından kendilerine verilmediğini bu sebeple önce İnfaz Hâkimliğine akabinde de Ağır Ceza Mahkemesine yasal haklarını kullanarak başvuruda bulduklarını, yargılama süreci neticesinde iki farklı içerikte Ağır Ceza Mahkemesi kararı çıktığını ancak İdarenin '*dergilerin verilmemesi*' yönündeki kararı uygulamayı tercih ettiğini, belirtmişlerdir. İdareyle yapılan son görüşmede bahsi geçen durum sorulmuş olup, cevaben; söz konusu dergilerin verilmemesinin dayanağının; '*ilgili dergilerin, cezaevi disiplininin sağlanması bakımından içerikleri itibarıyla sakıncalı yayınlar olması sebebiyle verilmemesi*' yönündeki Ağır Ceza Mahkemesi kararı olduğunu ve bu yargı kararını uygulamayı tercih etme sebeplerinin, yaşanmış hadiselerle dayandığını zira daha önce bazı tutulanların, bahsi geçen dergilerin içeriğindeki şifreli yazılar üzerinden, cezaevlerinde ulusal çapta örgütsel eylemlerde bulunmaya sürüklendiğini, belirtmişlerdir.
63. Yapılan görüşmelerde terör suçlarından mahkûm tutulanlardan belirli bir örgüte mensup olanların bazıları, aynı örgüte mensup diğer tutulanlarla birlikte açık havaya/avluya çıktıklarında, toplu sohbet haklarının İdare tarafından engellendiğini, özellikle sohbet etmek istedikleri aynı örgüte mensup tutulanlarla aynı saatlerde avluya çıkarılmadıklarını, belirtmişlerdir. Söz konusu durum İdareyle yapılan son görüşmede sorulmuş olup, cevaben; cezaevi disiplini sağlama gerekliliği sebebiyle bu tedbirleri almak zorunda kaldıklarını, aksi halde aynı örgüte mensup bazı tutulanların sohbet haklarını kullanırken örgütsel faaliyetlere giriştiğini, toplu eylemlerde bulduklarını, örgütsel planlamalar yaparak cezaevi düzenini bozduklarını, tüm bunların önüne geçebilmek için; bu konuda girişimlerini sürdüren tutulanların farklı saatlerde avluya çıkarıldıklarını ancak diğer tutulanlarla kuracakları iletişime hiçbir surette engel olunmadığını, belirtmişlerdir.
64. Terör suçlarından mahkûm tutulanlardan belirli bir örgüte mensup olanların bazılarıyla yapılan görüşmelerde; kurs vb. sosyal faaliyetlerden kendilerinin faydalandırılmadığı, ayrımcı muameleye maruz kaldıkları, kalabalık bir şekilde sosyal etkinliklere katılımlarına müsaade edilmeyip, kendi örgütlerine mensup olan maksimum 10 tutulanla bir araya getirildiklerini, belirtmişlerdir. Bu durum İdareyle yapılan son görüşmede sorulmuş olup, cevaben; cezaevi disiplini sağlama gerekliliği sebebiyle bu tedbirleri almak zorunda kaldıklarını, terör suçlarından mahkûm tutulanlardan belirli bir örgüte mensup olanların tamamının sosyal aktivitelere aynı anda katılımına müsaade edildiği takdirde; bu haklarını kullanırken örgütsel faaliyetlere giriştiklerini, toplu eylemlerde bulduklarını, örgütsel planlamalar yaparak cezaevi düzenini bozduklarını, tüm bunların önüne geçebilmek için; terör suçlarından mahkûm tutulanlardan belirli bir örgüte mensup olanların, birbirleriyle sosyal

aktiviteler sırasında kısıtlı sayıda bir araya getirildiklerini, ancak hepsinin münferiden ayrı ayrı gruplar içerisinde sosyal aktivitelerden mutlaka yararlandıklarını, belirtmişlerdir.

65. Yapılan görüşmelerde tutulanlardan bazıları, kendilerine verilen ve özellikle de birikmiş olan hücre cezalarının ara verilmeksizin, ardi ardına uygulandığını, hücre cezasında iken televizyon talep etmelerine rağmen kendilerine verilmediğini, belirtmişlerdir, söz konusu durum İdareyle yapılan son görüşmede sorulmuş olup, cevaben; iddiaların gerçek olmadığı, hücre cezalarının ilgili yönetmelik ve standartlar ölçüsünde ara verilerek uygulandığı, belirtilmiştir. Tarafımızca yapılan diğer görüşmeler ve gözlemler neticesinde de; söz konusu iddiaların gerçekliğine dair yeterli kaniya ulaşılamamıştır.

C.4. Fiziksel Koşullar

66. Kurumda, soğuk su 24 saat, sıcak su ise her gün 20:00-23:00 saatleri arasında verilmektedir. Anne-çocuk koğuşu olan K koğuşunda ise sıcak su 24 saat mevcuttur. Tutulanlarla yapılan görüşmelerde; sıcak suyun verildiği saatlerin ihtiyaçlarını karşılama bakımından yetersiz olduğu, özellikle anne-çocuk koğuşunda kalmayıp kendi koğuşunda çocuğuyla kalan annelerin kısıtlı saatlerde sıcak su verilmesi sebebiyle bebeğin bakımı ve uyku düzeni açısından mağdur olduğu, bu sebeplerle Kurum genelinde sıcak su verilme saat aralığının genişletilmesi taleplerinin olduğu belirtilmiştir. İdareyle yapılan son görüşmede söz konusu taleplerden bahsedilmiş, İdare; sıcak su verilme saat aralığının genişletilmesi durumunda özellikle örgüt suçlarından mahkum tutulanların sayımlardan kaçınmak için o saatlerde duşa girdiğini bu sebeple sayım saatlerine denk gelmeyecek şekilde kısa süreli bir periyot belirlemek zorunda kalındığını belirtmiş olup sıcak su verilme saatinin değiştirilmesi önerimiz karşısında ise cevaben; gündüz veya ikinci saatlerinde sıcak su verilmesinin, işçi koğuşunda çalışan tutulanlar açısından mesai saatlerine denk gelmesi sebebiyle sorun olacağını ayrıca adliye veya hastaneye giden tutulanların da bu durumda mağdur olacağını, herkesin sıcak sudan faydalanması bakımından en uygun saatin akşam saatleri olduğunu, belirtmişlerdir.
67. Isınma, Ceza İnfaz Kurumu Kampüsü içerisinde bulunan Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumuna bağlı ısı merkezi tarafından sağlanmaktadır.
68. Her tutulunun kişisel yatağı bulunmaktadır.
69. Her tutulana İdare tarafından nevresim ile mevsim şartlarına göre yazın 1, kışın 2 battaniye verilmekte, ayrıca tutulanlar Kurum kantininden de ücreti karşılığında battaniye ve nevresim alabilmektedir. Tutulanlara verilen battaniye, yatak ve yastıklardan genel olarak memnun olduğu, yapılan görüşmelerde belirtilmiştir.
70. Her tutulunun eşyalarını koyabilmesi için odalarında 1 adet dolap bulunmaktadır.
71. Kurum içerisinde belirli bölümlere yerleştirilmiş yangın söndürme tüpleri ve yangın söndürme hortumları bulunmaktadır. Yangın söndürme sistemlerinin çalışırılık durumunun belirli aralıklarla kontrol edilmekte olduğu İdare tarafından yapılan gözlemler sırasında belirtilmiştir. Yangın vb. durumlarda gereken acil müdahalede bulunulmadığına ilişkin bir şikâyet de tutulanlar tarafından belirtilmemiş olup, acil durumlar için gerekli tedbirlerin İdarece alındığı gözlemlenmiştir.
72. Koğuşların içerisinde yer alan buzdolabı ve televizyonlar, tutulanlar tarafından satın alınmaktadır ancak maddi durumu olmayan tutulanlara imkânlar ölçüsünde İdare tarafından da televizyon verilmektedir.

73. Kurumda 2 adet SEGBİS görüşme cihazı vardır. SEGBİS görüşme odaları gözlemlenmiş olup, iç dizaynı görüşme mahremiyetini sağlama açısından elverişlidir.

C.5. Hijyen

74. Tutulanlar hijyen malzemelerini kantinden ücreti karşılığında temin edebildikleri gibi Kurum tarafından da; özellikle, koğuş temizliği için gereken temizlik malzemelerinden olan, çamaşır suyu ve sıvı sabun, ayda iki kez yarımşar litre verilmek suretiyle ücretsiz olarak dağıtılmaktadır.
75. Kurumun genel hijyeni, iç hizmetlerde çalıştırılan tutulanlar tarafından sağlanmakta olup koğuş içi temizlik ise koğuştaki bulunan tutulanlar tarafından sağlanmaktadır. Ayrıca salgın sebebiyle de belirli aralıklarla Kurum genelinde dezenfekte işlemi yapılmaktadır.
76. Temiz suya 24 saat erişim sağlanabilmektedir.
77. Genel çamaşırhanede yalnızca nevresim ve çarşaf yıkanmaktadır.
78. Tutulanlar, çamaşırını elde yıkamakta olup kuruması için ise odalarında bulunan kalorifer vb. üstüne serilmeye müsait yerlere veya ip çekerek balkonlara asmakta olup, yapılan görüşmelerde bu durumdan dolayı mağduriyet yaşadıklarını ve genel çamaşırhaneyi kullanmak istediklerini belirtmişlerdir.

C.6. Kantin

79. Kantin alışverişi haftada bir kez yapılmaktadır. Cuma günü tutulanlar tarafından kantin fişi doldurulmakta, pazartesi günü ise talep edilen ürünler getirilmektedir.
80. Kantin, heyetimizce gezilmiş olup; ürün çeşitliliği, meyve sebzelerin tazelikleri, bozulacak ürünlerin son kullanma tarihleri ve temel ihtiyaçların stok durumu bakımından yeterli ve standartlara uygun olduğu kanaatine ulaşılmıştır.
81. Maddi durumu olmayan tutulanlar, muhtardan fakirlik belgesi aldıklarını ve Kurum içerisindeki kantin vb. maddi ihtiyaçlarının karşılanması için bu belge üzerine kendilerine bir miktar ödenek tahsis edildiğini, belirtmişlerdir.
82. Tutulanlarca verilen siparişler neticesinde, stok durumundan dolayı kısıtlı sayıda getirilen kantin ürünlerinin dağıtımında, Kurumun fiziki iç düzeni bakımından görece koridorun başındaki koğuşlara ürünlerin birçoğu dağıtıldığı için görece koridorun sonunda kalan koğuşlara çoğu zaman kantin siparişlerinden geriye fazla ürün kalmadığı, bu sebeple kendilerinin siparişlerinin diğer koğuşlara göre daha eksik geldiği, o koğuşlarda kalan tutulanlar tarafından belirtilmiştir. Bazı tutulanlar ise vermiş oldukları siparişlerin bazen hiç gelmediğini belirtmişlerdir.
83. Bazı tutulanlar tarafından kantindeki ürünlerin fiyatlarının pahalı olduğunun belirtilmesi üzerine heyetimizce kantin fiyat listesi talep edilmiş olup, genel ülke ve cezaevleri standartları bakımından da değerlendirildiğinde, fiyatların uygun olduğu kanaatine varılmıştır.

C.7. Beslenme

84. Yemek menüsü Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından belirlenmekte olup, beslenme açısından özel tercihi ve hastalığı olan tutulanlar için; doktor ve diyetisyen raporuyla uygun görülen diyetler

ile 2 yaş üstü çocuklar için uygun görülen menülerin gereği de Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından yapılmaktadır.

85. Tutulanlarla yapılan görüşmelerde, yemeklerden genel olarak memnun olunmadığı, sürekli aynı çeşit yemeklerin çıktığı, çıkanların da çok yağlı olduğu bu sebeple yemek listesinin çeşitlendirilmesi ve değiştirilmesi, daha sık meyve ve tatlı çıkarılması, talepleri belirtilmiştir. Bu talep neticesinde İdareden edindiğimiz aylık yemek listeleri incelenmiş olup menüler içerisinde seçilen gıdaların, besin değerlerinin dengeli biçimde sağlanması bakımından uygun olduğu ancak menünün çeşitlendirilmesi taleplerini karşılamanın tutulanların kurum içerisindeki genel memnuniyetinin sağlanması ve psikolojilerine olumlu etkide bulunması bakımından daha yerinde olacağı değerlendirilmiştir.
86. Yemekler, koşullara büyük servisler şeklinde verilmekte olup, dağıtımını tutulanlar kendi aralarında yapmaktadırlar. Doyuruculuk açısından yemek miktarından yana bir şikâyet olmadığı, tutulanlarca belirtilmiştir.
87. Personel ve tutulanların yediği yemeklerinin aynı olduğu, personelin yemeğini ayrı bir yemekhanede yediği, yemeğin günde üç öğün verildiği gözlemlenmiştir.
88. Ziyaret tarihinde çıkarılan öğle yemeği heyetimizce de personelle birlikte yenmiş olup, besin değerlerinin dengesi bakımından menünün uygun olduğu ve yemeklerin yağlı olmadığı gözlemlenmiştir.
89. Kahvaltı, tutulanlara akşamdan verilmektedir. Özellikle çocuklu anneler; akşamdan verilen yumurtaları, sabaha kadar soğumuş olmaları sebebiyle çocuklarının yemek istemediğini bu sebeple çocuklarının yumurtadan alınması gereken besin değerlerinden mahrum kaldığını, en azından çocuklar için yumurtaların sabahtan sıcak şekilde verilmesi taleplerinin olduğunu belirtmişlerdir. İdareyle yapılan son görüşmede söz konusu talep iletilmiş olup, yumurtaların sabahtan sıcak şekilde verilmesinin sağlanacağı belirtilmiştir.
90. İçme suyu, tutulanlar tarafından (tercihen) ücreti karşılığında kantinden temin edilmektedir.
91. Koşu içerisindeki buzdolapları, tutulanlar tarafından satın alınmaktadır.

C.8. Sağlık

92. Kurumda sağlanan/sağlanması gereken sağlık hizmetleri konusunda İdarenin titiz ve özenli davrandığı, tutulanlar tarafından belirtilmiştir. Tutulanlar bir sağlık hizmetinden yararlanmak istedikleri takdirde Kurum revirine dilekçe ile başvuruda bulunmaktadır. İlk muayeneleri görevli aile hekimleri tarafından gerçekleştirilmekte, ilaçları temin edilmekte ve gerek görülmesi durumunda tam teşekküllü sağlık kuruluşlarına sevkleri sağlanmaktadır. Tutulanların sağlık kuruluşlarına sevkî sağlanmadan önce Jandarma Tabur Komutanlığı ile gerekli yazışmalar yapıp, gerekli güvenlik tedbirleri alınmaktadır. Tutulanların hastaneye sevkleri sağlanırken ve sağlandıktan sonra alınan güvenlik tedbirleri, kolluk kuvvetlerinin yetkisindedir.
93. Gerek olması durumunda tutulanların muayene, bakım, acil müdahale, ameliyat gibi tedavileri Sincan Kampüs Devlet Hastanesinde de yapılabilmektedir.

94. Aile Hekimliği tarafından görevlendirilen doktor pazartesi, salı ve perşembe olmak üzere haftada 3 kez yarım gün kalacak şekilde Kuruma gelmekte ve hastaları muayene etmekte, rutin kontrollerini yapmaktadır.
95. Kurum revirinde 08:00-17:00 mesai esasına göre çalışan, 2 sürekli sağlık personeli görevli bulunmakta olup, esnek ayarlamalarla ve nöbetleşe çalışma düzeniyle revirde 24 saat bir sağlık personeli mutlaka bulundurulmaktadır. Sağlık personelleriyle yapılan görüşmede personel sayısı olarak hastalara yetiştiklerini, çalışma koşullarıyla ilgili bir şikâyetlerinin olmadıklarını belirtmişlerdir.
96. İntihar vakalarının yaşanması durumunda, ivedilikle Kurum revirinde ilk müdahalenin yapıldığı tutulanlar tarafından belirtilmiştir.
97. Kurum dışından gelen tutulanların COVID-19 testlerinin yapıp karantinaya alınması ve karantina süreleri bitince tekrar test yapıp sonuçlarının negatif çıkması halinde karantinadan çıkması işlemleri, Kurum revirinde görevli olan ve salgın hakkında detaylı eğitim almış sağlık personelleri tarafından gerçekleştirilmektedir.
98. Kurum reviri ve diğer hastaneler tarafından reçete edilen ilaçlar, anlaşmalı eczanelerden temin edilmektedir. Tutulanların kullandığı ilaçlardan günlük ve etkisi düşük ilaçlar, Kurum reviri tarafından kendilerine; kişiye ve hastalığa özel hazırlanan kutular içerisinde verilmekte olup ağır psikiyatrik ilaçlar ise teker teker verilmektedir. Tutulanların kullandığı ilaçların listesi Cezaevi Reçete Takip Sistemi (CETAS)¹⁰³ üzerinden gelmekte ve düzenli şekilde takip edilmektedir.
99. Kalp, şeker, tansiyon gibi kronik rahatsızlığı bulunan tutulanlar için ayrıca sağlık tedbirleri öngörülmekte olup özel bakımlarının ve ilaç takiplerinin sağlık personeli tarafından gereğince sağlandığı, tutulanlar tarafından belirtilmiştir.
100. Yapılan görüşmelerde, birden çok kronik rahatsızlığı olan bir tutulan; hasta kaydına rahatsızlıklarının tamamının değil de bir kısmının kaydedildiğini, bu sebeple istirahat etmesi için gereken tedbir ve düzenlemelerin kendisi için alınmadığını, hasta kaydına tüm rahatsızlıklarının ciddiyetiyle kaydedilmesi talebinin olduğunu, belirtmiştir. Söz konusu iddia Kurum revirindeki sağlık personelleriyle yapılan görüşmede sorulmuş olup, hastaların kayıtlarının bütüncül bir şekilde tutulması hususunda gereken dikkati gösterdiklerini yine de gereken tatbiklerin yapılarak varsa eksikliklerin giderileceğini belirtmişlerdir.
101. Sağlık hizmetlerinden faydalanırken hasta mahremiyetine özen gösterildiği, tutulanlarca yapılan görüşmelerde belirtilmiştir. Muayene esnasında, güvenlik tedbirleri gereği hazır bulunması gereken kolluk kuvvetlerine, kadın cezaevi personelleri eşlik etmektedir.
102. Hasta dosyaları; kişisel verilerin korunması hükümleri gereği sağlık personeli dışında kalan kişilerce incelenmemektedir.

¹⁰³ Türkiye içinde tutuklu ve hükümlülerin tüm ilaç temin süreçlerini düzenleyen uygulamadır. Eczane tarafından eczane otomasyonu üzerinden girilen reçeteler anlık olarak CETAS içinde görüntülenir. Hasta bazı doz dozaj takibinin yapıldığı, ilaç bitimi sonrasında ilaçların veya eşdeğerlerinin karşılandığı süreçtir.

103. Çocuk revirinde, yetişkin revirinden farklı olarak, çocukların tedavi esnasında korkmamaları ve rahatlamları için; oyuncak, duvar posterleri, tartı vb. araç gereçlerin mevcut olduğu gözlemlenmiştir.
104. Kurum reviri içerisinde diş tedavisi için gereken ekipmanların mevcut olduğu bir muayenehane de mevcuttur. Diş rahatsızlığı olan tutulanlar tedavilerini burada olmaktadır. Ancak yapılan görüşmelerde tutulanların tamamının; diş muayenesi için randevu talep ettiklerinde; yoğunluktan dolayı kendilerine sıranın çok geç geldiği bu sebeple rahatsızlık ve ağrılarının ilerlediği yönünde şikâyetleri olmuştur, bu durum Kurum revirine yapılan ziyarette doktorla görüşülmüş olup cevaben, Kuruma sürekli gelen diş hekiminin hastaların uzun süredir tedavilerini takip ettiğini bu sebeple hastaların tedavilerinin sistematik ve verimli bir şekilde takibi için başka bir diş hekimiyle çalışmak istemediklerini, gelen diş hekiminin ise aynı zamanda üniversite hocası da olması sebebiyle derslerinden dolayı haftada 2 gün Kuruma geldiğini, bu sebeple sıranın hastalara geç geldiğini, belirtmişlerdir.
105. Kurum revirinde hastaları taşımak için tekerlekli sandalye mevcuttur.

C.9. Açlık Grevinde Bulunan Tutulanlar

106. Ziyaret tarihinde Kurumda açık grevinde bulunan tutulan sayısı 2'dir.
107. Açlık grevleri, tutulanlar tarafından örgütlü ve sıralı olarak, her tutulan bakımından 5'er gün ve aynı 5 günlük periyot içerisinde en fazla 2 tutulan tarafından açık grevinde bulunulacak şekilde yapılmaktadır.
108. Tutulanlarca, açlık grevinde olduklarını belirttikleri anda ambar birimi tarafından ilaçlarının hazırlanması için gerekli işlemler yapılmakta, Kurum reviri tarafından da günlük olarak; nabız, tansiyon ve kilo ölçümü yapılmakta, gerekli vitaminlerin takviyesi sağlanarak şeker, limon, soda, bitki çayı gibi takviye gıdalar verilmektedir
109. Grev esnasında hayati risk oluşması durumunda; gerekli acil müdahaleler Kurum doktoru tarafından yapılmakta ve tutulanın ivedilikle en yakın ileri merkezli sağlık kuruluşuna sevkı sağlanmaktadır.
110. Açlık grevinde bulunan tutulanlara, İdare tarafından disiplin soruşturması başlatıldığı şikâyeti yapılan görüşmelerde belirtilmiştir. Söz konusu iddialar İdareyle yapılan son görüşmede sorulmuş olup cevaben; Kurumdaki açlık grevlerinin bireysel bir tercih olarak gerçekleştirilen eylemler şeklinde olmadığını, terör örgütlerine destek mahiyetinde bir tepki amacı taşıdığını bu sebeple ilgili mevzuat çerçevesinde Kurum disiplininin sağlanması bakımından bu tedbiri almak durumunda olduklarını belirtmişlerdir. Yerleşik Anayasa Mahkemesi içtihatlarında da; bu soruşturmaların açılması demokratik toplum düzeninin gereklilikleri arasında sayılan ve ölçülü kabul edilen bir tedbir olarak değerlendirilmektedir. 2013/3551 başvuru sayılı ve 14/04/2016 karar tarihli Kahraman Güvenç kararında da belirtildiği üzere; *"Ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması için açlık grevi gibi eylemlere karşı daha hassas olunması gerektiğinde herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Eylemin pasif veya sessiz olması ya da somut olaydaki gibi sadece açlık grevine başvurmak bu durumu değiştirmemektedir. Demokratik toplum düzeni bakımından alınması gerekli tedbirler kapsamında başvuruçunun ifade özgürlüğünün sınırlanması ile ceza infaz kurumunda düzenin sağlanması şeklindeki kamu yararı arasında makul dengenin kurulmadığı söylenemez."*

Bu gerekçelerle Kurum İdaresinin almış olduğu disiplin soruşturması tedbirinin insan hakları standartlarına aykırı olmadığı kanaatine varılmıştır.

C.10. Psiko - Sosyal Servis Hizmetleri

111. Psiko-sosyal servis tarafından; Kuruma yeni gelen tutulanlarla ilk 3 gün içinde, bireysel görüşmeler yapılarak, Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF)104 doldurulmakta, psikolojik müdahale ihtiyaçları belirlenmekte, müdahale ihtiyacına göre bireysel ve grup çalışmaları planlanmaktadır.
112. Psiko-sosyal servis tarafından; tutulanlar için hâlihazırda aktif olarak 'öfke kontrol programı' uygulanmakta olup ayrıca Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri Yönetmeliği kapsamında da tutulanların ihtiyaçlarına yönelik iyileştirme planları hazırlanmakta ve bu planlara uymaları konusunda teşvik edilmektedirler.
113. Psikologla görüşme talepleri tutulanlar tarafından dilekçe ile iletilmekte ve gecikmeksizin karşılanmaktadır. Psikologla yapılan görüşmelerden genel olarak memnun olduğu tutulanlarca belirtilmiştir.

C.11. Gebe Kadınlar ve Anne Yanında Kalan Çocuklar

114. Hamile tutulanların ultrason vb. rutin muayeneleri Sincan Kampüs Devlet Hastanesinde düzenli olarak yaptırılmakta ve gereken ilaçlar verilmektedir, bunun yanı sıra Kurum revirinden de folik asit vb. hamilelik sürecinde alınması gereken takviyeler, tutulanlar tarafından talep edilmese dahi verilmektedir. Doktor kontrolleri tutulanlarca talep edildikçe yapılmaktadır. Gebeliğin riskli olması veya ağır geçmesi durumunda tutulanın çamaşır ve temizlik gibi ihtiyaçları da koğuş arkadaşları tarafından karşılanmaktadır. Diğer tutulanlara verilen yemek miktarına ilave olarak, gebe tutulanlara; ek gıda almak istemeleri halinde kullanabilecekleri iâşelerin verildiği, kendileriyle yapılan görüşmelerde belirtilmiştir.
115. Gebe tutulanların bazıları yapılan görüşmelerde, Kampüs Devlet Hastanesine gittiklerinde görevli sağlık personelinin genelini kendileriyle yeterince ilgilenmediğini bu sebeple artık hastaneye gitmek istemediklerini, zira istedikleri sağlık hizmetini alamamalarının yanı sıra Hastane dönüşü sonrası zorunlu karantinaya da girmek zorunda kaldıklarını bu sebeple mağduriyetlerinin daha da katlandığını belirtmişlerdir.
116. Tutulanların doğum sonrası muayene ve kontrolleri de Kurum İdaresi tarafından düzenli şekilde yaptırılmaktadır. Emziren annelere İdare tarafından süt pompası verilmekte olup, emzirmeye teşvik için gereken kolaylık ve imkânlar da sağlanmaktadır.
117. Anne sütü alma döneminde olan çocukların, anne sütü dışında ek gıda almaları noktasında, talep edildiğinde formül mamaların getirildiği, maddi imkânı olmayan annelere çocukların alacağı gıdalar konusunda kolaylık sağlandığı, ekstra olarak süt, mama, meyve vb. gıdaların da İdare tarafından iâşeden karşılanarak verildiği ancak belli bir yaşın üstünde olan çocuklar için; et, balık, tavuk gibi

104 Hükümlü ve tutuklulara, ceza infaz kurumlarına kabul aşamasında psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BiSİS) kapsamında ARDEF doldurulmaktadır. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir.

gıdaların protein ihtiyacının karşılanması bakımından daha sık verilmesinin istendiği, kendileriyle yapılan görüşmelerde belirtilmiştir. Söz konusu talep İdareyle yapılan son görüşmede iletilmiş olup cevaben; maddi imkânlar ölçüsünde karşılanabilir bir talep olduğu belirtilmiştir.

118. Çocukların aşıları Kurum revirindeki görevli sağlık personeli tarafından düzenli olarak yaptırılmaktadır. Yeni aşılar geldikçe de çocuklara gecikmeksizin uygulanmaktadır. Son yıllarda çocuklar arasında ciddi ve ağır semptomları olan bir rahatsızlık veya bulaşıcı hastalık geçiren olmamıştır.
119. Kurum içerisinde yer alan K Koşu, çocuğu kendisiyle cezaevinde kalan tutulanların sürekli barınması için "Anne-Çocuk Ünitesi" olarak ayrılmıştır. Ceza infaz kurumunun çocukların psikolojileri üzerinde olumsuz etki bırakmaması adına yurt dışındaki örnekler de incelenerek hazırlanan bu koşu, iki katlı olacak şekilde birbirinden bağımsız 6 üniteden oluşmaktadır. Her ünite 8 oda bulunmaktadır, odaların içerisinde 1 beşik, 1 çocuk yatağı ve anne için 1 yatak bulunmakta olup ayrıca her odanın içinde normal ve klozetli tuvaletler ile banyo mevcuttur. Odalar, yaklaşık 18 metrekare büyüklüğünde olup anneyle çocuğunun tek başına kalması amaçlanmıştır. Ünitelerin içinde çocuklar için hem kapalı çocuk oyun alanları hem de açık oyun alanları vardır. Kreş içerisinde de her yaş grubundan çocuğun oynayabileceği ve eğitim alabileceği oyuncaklar ile çocukların zihinsel ve motor gelişimi için gerekli araç/gereçler ve çocuk kitapları da mevcuttur. Aynı zamanda ortak yaşam alanı, psiko-sosyal terapi ve eğitim için ayrılan çok amaçlı salon, mutfak gibi anne-çocuk ilişkisinin sağlıklı bir şekilde tesis edilmesi ve çocuk gelişimi için gereken her şey; ceza infaz kurumlarının dışındaki standartların daha da ilerisinde güzel ve takdir edilesi şekilde hazırlanmıştır. Yine sadece bu üniteye özel olarak hazırlanan çamaşır ve kurutma makinelerinin de olduğu çamaşır yıkama alanı mevcuttur. Bu ünite içerisine ayrıca KİOSK¹⁰⁵ görüntülü görüşme cihazı da yerleştirilmiştir. TİHEK'in de katkılarıyla hazırlanan ve ilk defa Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda pilot olarak hayata geçirilen bu uygulamanın tüm ceza infaz kurumlarına örnek teşkil etmesi temenni edilmektedir.
120. Yine K koşuından dışarı açılan yaklaşık 300 metrekarelik bir bahçe alanı mevcut olup, bahçede her yaşta çocuğun oynayabileceği park alanı da bulunmaktadır. Ancak bahçenin zemini beton olduğu için çocuklar oynarken düştüklerinde yaralanabilmektedir, bu konu İdareyle yapılan son görüşmede belirtilmiş olup cevaben, bahçe zemininin yumuşak kauçukla kaplanacağı söz alınmıştır.
121. Anne-çocuk ünitesinin ortak alanlarının bir kısmı ve özellikle de bahçe; salgın koşulları sebebiyle çocukların birbirleriyle oynarken bulaşma riskinden korunması amacıyla bu dönemlik kapalı tutulmaktadır.
122. Ziyaretimiz esnasında, çocukların bir oyun alanında birlikte oynadıkları, annelerinin de o sırada bir sosyal hizmet uzmanı yönetiminde toplu gruplar halinde psiko-sosyal terapide oldukları gözlemlenmiştir.
123. K koşu içerisinde yer alan psikolog görüşme odasının bir tarafına oyuncaklar yerleştirilmiştir; anne, psikolog ile görüşürken çocuk da o bölümde vakit geçirebilmektedir.

105 Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) kapsamında, sayım, telefonla görüşme, görüntülü görüşme, kantin siparişi, dilekçe gibi hizmetlerin tutuklu ve hükümlünün yaşam alanındaki bir kabin içerisine yerleştirilen KİOSK adı verilen cihaz aracılığıyla yerine getirilmesine imkan sağlayan yazılım sistemidir.

124. K Koğuşunda barınan anne yanında kalan çocukların; oyuncak, emzik, biberon, şampuan, giysi vb. bireysel ihtiyaçları İdare tarafından karşılanmaktadır.
125. Çocuğu yanında kalan annelerden, terör suçlarından mahkûm tutulanlardan belirli bir örgüte mensup olanlar dışındakilerin tamamı K Koğuşunda kalmaktadır. Geriye kalan (terör suçlarından mahkûm tutulanlardan belirli bir örgüte mensup olan) anneler ise; çocuklarının (ahlaki ve kişisel gelişimleri açısından) kendi mensup oldukları örgütten olmayan tutulanlarla birlikte büyümesini istemedikleri için, K Koğuşunda değil de kendi koğuşlarında çocuklarıyla kalmayı tercih etmişlerdir. Bu sebeple de çocuklarının K Koğuşunda kalan çocukların yararlandığı bazı imkânlardan yararlanamadığını yapılan görüşmelerde belirtmişlerdir. Örneğin çocuklarına ek gıdaların daha az verilmekte olduğunu, çocuklarının daha çok yetişkin gıdalarıyla beslendiğini, bazen muz gibi meyveler verildiğini, çocuklarının sadece 1-2 tane oyuncuğunun olduğunu, dışarıdan getirilen oyuncakların kabul edilmediğini, kreş ve oyun alanlarında çocuklarının oynayamadığını, bu koşulların eşitlenmesi ve çocuklarının K Koğuşunda kalan diğer çocukların yararlandığı tüm imkânlardan en azından her gün belirli saatlerde yararlanmasına olanak tanınması, taleplerinin olduğunu belirtmişlerdir. İdareyle yapılan son görüşmede bu talepler iletilmiş olup gereğinin ivedilikle yerine getirileceği sözü verilmiştir. Ayrıca ileride, kendi örgütlerine mensup olan çocuklu tutulanların sayısının artması halinde (kendi örgütlerine mensup olan hâlihazırda sadece 2 çocuklu tutulan anne vardır) onlarla birlikte (diğer suç tiplerinden mahkûm olan tutulanlarla birlikte ünitelerinin ortak olmaması kaydıyla) topluca K Koğuşuna geçmeyi kabul edebileceklerini belirtmişlerdir. Bu talep de İdareyle yapılan son görüşmede belirtilmiş olup söz konusu koşulların gelişmesi halinde taleplerin yerine getirilebilir olduğu İdarece ifade edilmiştir.
126. Anne tutulanlar, yapılan görüşmelerde; erkek çocuklarının saç tıraşları için salgın öncesinde Kuruma berber/kuaför geldiğini ancak salgın başladığından beri gelmediğini, kendilerinin de erkek saç tıraşını bilmemeleri sebebiyle çocuklarının saçlarının çok bakımsız hale geldiğini, bu sebeple Kuruma berber getirilmesi taleplerinin olduğunu belirtmişlerdir. İdareyle yapılan son görüşmede, gereken sağlık tedbirleri de alınarak söz konusu talebin yerine getirilmesinin faydalı olacağı belirtilmiştir.

C.12. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

127. Kurumda bulunan Eğitim ve Öğretim Servisi; tutulanların eğitim ve öğretimleri ile manevi kalkınmalarını sağlamak, örgün ve yaygın eğitime devam eden tutulanların okul kayıtları, sınava giriş işlemleri, sevk hâlinde okul kayıtlarının nakledilmesi gibi eğitim ve öğretimleri için gerekli her türlü işlemleri yürütmek ve bilgilendirme yapmak, her yılın eğitim ve öğretim döneminin başlangıcında; eğitim ve öğretim, kurs gibi görev alanlarına giren konularda plan hazırlamak, okuma yazma bilmeyen tutulanlara okuma yazma öğretilmesini sağlamak ve tutulanların ihtiyaçlarına yönelik iyileştirme planları hazırlamak ile gereğini yapmakla yükümlüdür. Bu kapsamda tutulanlar tarafından Eğitim Öğretim Servisine iletilen taleplerin gereğinin yerine getirildiği ve Eğitim Biriminin hâlihazırda aktif olduğu, yapılan görüşmelerde belirtilmiştir.
128. Kurumda hâlihazırda, açıköğretim ilkokuluna kayıtlı tutulan sayısı 7, açıköğretim lisesine kayıtlı tutulan sayısı 68, açıköğretim fakültesine kayıtlı tutulan sayısı 53'tür. Eğitim Öğretim Servisinde online yapılan ve yapılacak üniversite sınavları için elverişli bilgisayarlar mevcuttur ve tutulanlar başlarında bir eğitimci gözetimiyle sınavlarına girebilmektedir. Anadolu Üniversitesi ile Adalet Bakanlığı arasında

imzalanan protokol gereği de bu sene içerisinde 28 kişi yüz yüze olarak sınavlarına girmiştir. Aynı zamanda Kurum, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) sınav başvuru merkezlerinden biri olup, merkezi sınavlara Kurumda girecek tutulanlar için, sınav tarihlerinde ÖSYM tarafından Kuruma gözetmen gönderilmektedir.

129. Kurum içinde mesleki eğitim kursu ile hobi faaliyetleri kursu adları altında Sincan Halk Eğitim Merkezi ile ortak açılan Çocuk Bakımı ve Oyun Odası Etkinlikleri, 3-6 Yaş Çocuk Oyun Odası Kursu, Fön Çekimi Kursu, Stilistik Eğitimi, Halk Oyunları Kursu, El Sanatları vb. kursları salgın nedeniyle durdurulmuştur. Şu an aktif bir kurs bulunmamaktadır. Cezaevinde 1 adet kapalı spor salonu, 1 adet açık saha, aerobik ve aletli jimnastik salonu bulunmaktadır, ancak kullanımları salgın nedeniyle durdurulmuştur. Tutulanlar spor faaliyetleri kapsamında, bulaşma riskinden korumak için kurumca bir aktivite yaptırılmamasından dolayı kendi imkânlarını kullandıklarını, avluda koşu yaptıklarını, çamaşır iplerinden file yaparak voleybol oynadıklarını belirtmişlerdir.
130. Kurumda kütüphane bulunmaktadır. Kurum kütüphanesinde resmi kayıtlı kitap sayısı İdare tarafından bildirildiği şekliyle 5708 olup, kütüphaneyle yapılan görüşmede belirtildiği şekliyle mevcut olarak yaklaşık 9000 civarındadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından da Kurumun kitap ihtiyacı karşılanmaktadır. Ayrıca Adnan Ötügen Kütüphanesi de Kurumun kitap ihtiyacını karşılamaktadır. Kitapların isimlerinin yer aldığı liste, kitapçık haline getirilmiş şekilde kütüphanede tutulmaktadır. Kitap listelerinin olduğu broşürler de koğuşlara dağıtılmaktadır. İyi Hal Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesiyle de kitaplardan faydalanan tutulanların sayısı artmıştır.
131. Tutulanlar Kurum kütüphanesinden haftalık olarak faydalanabilmekte olup dilekçe ile talep edilmesi halinde kütüphaneden tek seferde en fazla 5 kitap alabilmekte, gazete ve kitaplar koğuştta tutulabilmektedir. Herkesin tüm kitaplardan faydalanabilmesi için tutulanlarca alınan kitaplar en fazla 15 günde içinde tekrar kütüphaneye verilmektedir. Ayrıca dışarıdan ailelerin kargo yoluyla veya görüş sırasında getirdikleri kitaplar da, Eğitim Kurulunun almış olduğu karar üzerine, İdare tarafından sayfalar üzerinde dezenformasyon, bozulma ve işaretleme yapıp yapılmadığına ilişkin gerekli denetim ve incelemeler yapıldıktan sonra kendilerine teslim edilmektedir. Tutulanlardan bazıları kalın kapaklı kitapların, İdare tarafından kapakları sökülerek kendilerine teslim edildiğini belirtmişlerdir.
132. Kurumda, kadroları Sincan Müftülüğünde bulunan 3 vaize görev yapmaktadır. Adalet Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında yapılan protokol kapsamında 200 mahpusa 1 vaiz düşmektedir. Salgın öncesi verilen Din kültürü ve ahlak bilgisi eğitimi, konferanslar ve vaazlar ile Kur'an-ı Kerim okuma, tecvidli okuma ve hafızlık eğitimleri salgın nedeniyle durdurulmuştur. Salgın öncesi koğuşlara vaizeler tarafından düzenli ziyaretler yapılmakta iken; salgın sürecinde, talep olması halinde, tutulanlarla avukat görüşme odalarında bireysel görüşmeler yapılmaktadır.
133. Müftülük Kurumun bilgisi dâhilinde seccade etek vb. namaz eşyalarını göndermektedir, aynı zamanda talep halinde tutulanlara kişisel olarak Kur'an-ı Kerim sürekli olarak bulundurmak üzere (Kurumdan ayrıldıktan sonra da götürülebilme üzere) verilmektedir.
134. Kurum duyurularının asıldığı panoya, Ramazan ayı olması sebebiyle 05.04.2021 tarihinden itibaren her gün saat 12:15-13:00 saatleri arasında, mescitte görevli Diyanet personeli tarafından mukabele okutulacağına ilişkin duyuruların asıldığı görülmüştür.

135. Vaizeler, tutulanların iyi haline ilişkin Kurumda toplanan Gözlem Kuruluna Eğitim Birimi aracılığıyla görüşlerini bildirmektedir ancak daha etkili olması açısından doğrudan katılma taleplerinin olduğunu, yapılan görüşmelerde belirtilmiştir.
136. Tutulanların ibadet haklarından yararlanırken herhangi bir engelle karşılaşmadıkları kendileriyle yapılan görüşmelerde belirtilmiştir.
137. Koşu içerisinde tutulanlar tarafından spor ve fiziksel aktiviteler için temin edilen araç gereçler bulundurulabilmektedir.
138. El işi, örgü, boncuk dizme, takı toka tasarımı vb. aktiviteler için gereken malzemelerden çok azı kantinde satılmakta olup tutulanlar tarafından satılan gerekli malzemeler ile renk ve cins çeşitliliğinin de artırılması taleplerinde bulunulmuştur.
139. Kırtasiye malzemeleri de kantinde satılmakta olup genel çeşitliliğin yeterli olduğu ve ihtiyaçlara cevap verdiği gözlemlenmiştir.

C.13. İşyurduna Bağlı Çalışan Tutulanlar ve İşçi Koşuuları

140. Kurumda işyurdu bulunmakta olup, 46 tutulan işyurdu bünyesindeki tekstil ve mantı atölyelerinde çalışmaktadır. Tutulanlar dilekçe ile talepte bulunmaları halinde, İdare ve Gözlem Kurulu Kararı ile iş yurdunda çalıştırılabilmektedirler.
141. Tutulanlar, işyurtları bünyesinde çırak, kalfa ve usta kademelerinde çalışmaktadırlar. Ülke genelindeki diğer ceza infaz kurumlarıyla da kıyaslandığında ortalama ve makul bir meblağ üzerinden verilen maaşları da aylık olarak tutulanların banka hesaplarına yatırılmaktadır. Ücretlerin yatırılmasında herhangi bir aksaklık yaşanmadığı da tutulanlar tarafından belirtilmiştir.
142. Tekstil atölyelerinde çalışan tutulanların çalışma ortamları heyetimizce ziyaret edilmiş olup; ameliyat önlüğü, maske, acil durum giysileri, tulum, nevresim takımı gibi ürünlerin toplu üretiminin yapıldığı, atölyelerde dikiş makinesi vb. gerekli her türlü araç gerecin mevcut olduğu, 08:00-17:00 mesai saati düzenine göre çalışıldığı, ekip çalışmalarında uyumun yakalandığı, çalışma ortamının tutulanların rehabilitasyonuna da katkı sunduğu gözlemlenmiştir.
143. Kurumda işyurtları bünyesinde çalışan tutulanlar mesai saati esasına göre çalıştıkları için, işçi koşuusu adı verilen koşuullarda kalmaktadırlar. Ziyaret tarihinde işçi koşuullarında kalan tutulan sayısı 17'dir. İşçi koşuullarında kalan tutulanların her birinin de odalarında ayrı banyo ve tuvaletleri mevcuttur. Diğer tutulanlarla yapılan görüşmelerde; işçi koşuullarının koşuullarının çok iyi olduğunu, kalan tutulanların; çalışma ortamlarında da birbirleriyle dayanışma halinde olmaları sebebiyle birbirlerinin koşuullarındaki yaşam alanlarına daha çok saygı duyduklarını, işçi koşuullarında hiçbir vukuat yaşanmadığını bu sebeple kendilerinin de işçi koşuullarında kalmak istediklerini bunu sağlamak için de işyurtlarında çalışma talebinde bulduklarını ancak talep sayısının çok yoğun olması sebebiyle kendilerine sıranın henüz gelmediğini belirtmişlerdir. Tutulanlar tarafından yapılan bu beyanlar, işçi koşuullarının Kurum içerisinde örnek ve özenilen bir yaşam alanı olarak teşkil ettiğini ve çalışmanın tutulanların günlük yaşamında da ne denli olumlu etki yarattığını göstermektedir.

C.14. Açık Havadan Faydalanma

144. Mevsim şartlarına göre havalandırma bahçesinin açılış ve kapanış saatleri, İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile belirlenmektedir. Havalandırma bahçeleri sabah sayımı ile birlikte saat 08.00'da açılmakta ve mevsim şartlarına göre hava kararmadan kapatılmaktadır. Bu süre zarfında tutulanların istedikleri zaman havalandırma bahçesine çıkabildikleri ve açık havadan faydalanma için ayrılan zaman aralığı bakımından bir şikâyetlerinin olmadığı kendileriyle yapılan görüşmelerde belirtilmiştir.

C.15. Dış Dünya İle Etkileşim

145. KİOSK görüntülü görüşme cihazlarından görüşme yapacak tutulanların kimlik doğrulaması; tutulanların TC kimlik numarası ile parmak izinin sisteme önceden kaydedilmesi suretiyle sağlanmaktadır. Tutulanlar görüşme yapmak istedikleri zaman cihaz üstünde bulunan sensöre parmak izlerini okutarak sisteme giriş yapabilmektedir. Ancak sistem henüz çok yeni olduğu için; elektronik bazı aksaklıklar ve teknik altyapı sorunları nedeniyle bazı tutulanların parmak izleri sistem tarafından tanımlanamamaktadır. Ayrıca bazı koşu yerleşkelerinin tamamında da henüz KİOSK altyapısı kurulamamıştır. Bu sebeplerle bazı tutulanlar aileleriyle görüntülü görüşebilmek için KİOSK sisteminden faydalanamamaktadır. Parmak izi tanımlanan tutulanların ise sıra geldikçe aileleriyle görüşebildikleri yapılan görüşmelerde kendilerince belirtilmiş olup, tutulanlardan birisinin ailesiyle görüntülü görüştüğü ve bağlantıda bir sorun yaşanmadığı ziyaret sırasında heyetimizce de gözlemlenmiştir.

146. Tutulanların telefonla görüşme hakları; İdare tarafından haftada 2 gün 10'ar dakika kullanılmak suretiyle sağlanmaktadır. Tutulanların her görüşmede 1 numarayı arama hakları vardır, eğer aranan numara telefonu açmazsa telefon hakları düşmektedir. Tutulanların çoğunluğunun salgın sürecinde aileleriyle yüz yüze görüşmeyi tedbiren tercih etmemeleri ve bazen de hatlarda kesinti yaşanması yahut bağlantı sağlanamamasından dolayı karşı tarafa çağrı düşmediği için; tutulanların, aranan numaranın telefonu açmaması halinde ikinci bir numarayı arama hakkının kendilerine tanınması talebi bulunmaktadır. İdareyle yapılan son görüşmede bu talep iletilmiş olup salgın süreciyle birlikte zaten haftada 1 gün olan görüşme saatlerini 2 güne çıkardıklarını, bu durumun dahi telefon altyapısının kaldırılması bakımından şebekeler açısından sıkıntı doğurduğunu bu sebeple şu aşamada telefon görüşme saat aralığını daha fazla genişletemeyeceklerini belirtmişlerdir.

147. Sincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde yer alan diğer cezaevlerinde yakınları olan tutulanların, yakınlarıyla haftada 1 defa görüşebildikleri kendileriyle yapılan görüşmelerde belirtilmiştir.

148. Eşi kampüs içerisindeki başka bir cezaevinde kalan çocuklu bir tutulan; eşiyile görüşebilmek için sadece kendisinin eşinin tutulduğu cezaevine gidebildiğini, eşinin ise Kurumun koyduğu kurallar gereği kendisinin tutulduğu cezaevine gelemediğini, ancak bu durumun çocuk açısından sıkıntı doğurduğunu zira; kendisi çocuğuyla birlikte eşinin kaldığı cezaevine götürüldüğünde dönüşlerinde tedbiren 14 gün boyunca karantinaya alındıklarını, bu 14 günlük süre içerisinde tek başlarına bir odada kapalı kaldıkları için bebeğin sıkıldığı ve huzursuzlandığını, aile bağlarını korumaya çalışırken çocuğunun psikolojisine daha çok zarar vermekten çekindiğini, bu sebeple eşiyile görüşmeye uzun süredir gidemediğini, eşi de kurallar gereği çocuğunu görmeye gelemediği için aile bağlarının gittikçe

zayıfladığını, Kurumun eşinin kendisinin kaldığı cezaevine gelmesine izin vermesi talebinin olduğunu belirtmiştir. Söz konusu mağduriyet İdareye yapılan son görüşmede aktarılmış olup koyulan bu kuralın nedeni sorulmuştur, cevaben; kampüs içerisinde kalan erkek tutulanların Kuruma görüş için ziyaretlerine eskiden izin verildiğini ancak bu durumun her seferinde bir güvenlik ve karmaşa zafiyeti yarattığını, Kurumun şu an yeterli sayıda erkek infaz ve koruma memuru da bulunmadığı için olası bir güvenlik zafiyeti durumunda gereken kontrol ve müdahaleyi kadın personellerle sağlamakta zorlandıklarını, bu sebeplerle erkek tutulanların Kuruma ziyaretlerine yasak getirildiğini ancak kadın tutulanların diğer cezaevlerine ziyarete gitmelerine izin verebildiklerini belirtmişlerdir.

149. Yabancı uyruklu tutulanlarla yapılan görüşmelerde; Konsolosluk görevlileriyle görüşmelerinde ve vatandaşlık haklarından kaynaklanan taleplerini iletmelerinde herhangi bir sorun yaşamadıkları ancak aileleri yurtdışında olanların aileleriyle iletişim kurma aşamasında sorun yaşadıkları, uluslararası telefon görüşmeleri için gereken evrakların İdareye iletilmesine rağmen İdarenin her seferinde evrakların eksik olması gerekçesini öne sürerek görüşmeleri sağlayamadığı, belirtilmiştir.
150. Tutulanlardan bazılarının aileleriyle görüşebilmeleri için İdarece uygun görülen saatin 09:00 olduğu, bu sebeple şehir dışında ikamet eden bazı ailelerin görüşe gelirken erken saat olması sebebiyle zorlandıkları, görüş saatinin daha ileri bir saate alınması taleplerinin olduğu tutulanlarca belirtilmiştir. Bu durum İdareyle yapılan son görüşmede belirtilmiş olup, cevaben; kapalı görüş için her koşuşa belli gün ve belli saat aralıklarının verildiğini, bu sebeple bazı dönemlerde bazı koşuşlarda kalan tutulanlara verilen görüş saatlerinin erken saatlere denk gelebildiğini, buradaki eşitsizliği önlemek adına da her ay koşuşlara verilen saatlerin değiştirildiğini, belirtmişlerdir.
151. Tutulanlar, avukatlarıyla görüşmede herhangi bir problemle karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir.

C.16. Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Gerçekleştirilmiş Önleyici Ziyaretler

152. Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu'nun, 2019-2020 senelerinde gerçekleştirmiş oldukları ziyaretlerde yapılan incelemeler sonucunda düzenlediği raporlar ile bu raporlardaki bulgularda belirtilen hususlara istinaden, Kurumca yerine getirilmiş herhangi bir tavsiye bulunmamaktadır.
153. TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonunca, 2019 yılında gerçekleştirilen ziyarete yapılan incelemeler sonucunda verilen tavsiyeler gereği, Kurumdaki su boruları değiştirilmiştir.

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

154. Temel hizmet içi eğitimlerini tamamlayamayan veya hiç almayan 12 adet personelin, kurum içi çalışma düzenini bir an önce kavraması adına eksik eğitimlerinin ivedilikle tamamlattırılması, ayrıca temel insan haklarına yönelik verilen eğitimlerin kapsamı genişletilerek, farkındalık oluşturmak adına 'İşkence ve Kötü Muameleyle Mücadele' başlığıyla ayrı bir eğitiminin verilmesi,
155. Tutulanlarca personel tarafından kendilerine dair kötü muamelede bulunduğu iddiasıyla şikâyetle bulunulması halinde; ayrımcı ve kötü muamelede bulunan personelin ivedilikle tespit edilmesi, haklarında gereken yasal işlemlerin başlatılması, diğer personellerin de ayrımcı ve kötü muamelede

- bulunan personellerin tespiti ve engellenmeleri yönünde kendi içlerinde dayanışmaya teşvik edilmesi, tutulanların ise bu süreçte misilleme riskinden korunması ve kendilerine personel hakkındaki şikâyetlerini, isim vererek iletebilmeleri konusunda gereken emniyet ve güvenin sağlanması,
156. Personel tarafından koğuş içinde yapılan aramalar esnasında, hijyen koşullarına özen gösterilmesi, arama yapılırken; tutulanların kişisel eşyalarına, buzdolabı içlerine ve diğer temasta bulunulan yerlere eldivenle dokunulması,
157. Tutulanların geneli tarafından en çok şikâyet konusu yapılan oda değişikliği talepleri ve telefonla görüşme gün ve saatleri konusunda; tutulanların taleplerini elverdiği ölçüde yerine getirmenin ve memnuniyetlerini kazanmanın, Kurum disiplininin getirdiği kısıtlamalar karşısında psikolojik olarak da daha etkili ve kalıcı bir düzen sağlama işlevi olduğu unutulmadan, İdarece; talep ve şikâyetlere ilişkin daha özenli davranılarak sorunlara çözüm bulmaya yönelik yapıcı bir inceleme sürecinin yürütülmesi,
158. Cinsel eğilimleri farklı olan tutulanlardan, aynı koğuştaki bulunanların dışında kalanların tespitinin, titizlikle yapılması ve bu eğilimde olan tutulanların sayısının artması halinde kaldıkları koğuş sayısının artırılması,
159. Koğuş içerisinde anneleriyle birlikte kalan çocukların menfaatinin, gerek anneleri gerekse de diğer tutulanlar tarafından gözetildiği ve bakımlarının aksatılmadığı hususlarında İdarece sürekli bir kontrolde bulunulması, aksi bir durumun tespiti halinde, çocuğun üstün yararı gözetilerek gereğinin ivedilikle yapılması,
160. Sürekli bakıma ihtiyacı olan tutulanlara diğer tutulanlar arasından bakıcı olarak seçilecek kişinin; Kurum içerisindeki genel hal ve hareketlerinin iyi yönde, yapıcı ve barışçıl olup olmadığının ve özellikle de şiddet eğiliminde olan tutulanların bakıcı olarak tayin edilmemesi gerekliliğine ilişkin gözlem ve tespit detaylı bir şekilde yapılması ve bu kriterler doğrultusunda uygun kişilerin bakıcı olarak tayin edilmesi,
161. Tutulanların tamamının, kısıtlı saatlerde verilmesinden dolayı sıcak su ihtiyaçlarını karşılarken yaşamış oldukları mağduriyetler üzerine belirtmiş olduğu talepler ile İdarenin bu talepleri karşılarken Kurum disiplinini sağlamak açısından yaşadığı kaygıları dengeleyebilmek adına; maddi imkânlar da elverdiği ölçüde, Kuruma verilen sıcak suyun, tek seferlik 20:00-23:00 saat aralığıyla sınırlı tutulmayarak, günün belirli periyotlarına bölünmüş şekilde 2 veya 3 defa verilmesi,
162. Tutulanların çamaşırlarını elde yıkamalarının ve asacak yer bulamama problemlerinin çözülmesi adına, genel çamaşırhanede gerekli düzenlemeler yapılarak, yalnızca nevresim ve çarşafın değil tutulanların tüm çamaşırlarının da yıkanmasının sağlanması, çamaşır kurutma makinelerinin kullandırılması, mevcut makinelerin sayısının yetersiz gelmesi durumunda yenilerinin de satın alınarak kullanıma açılması,
163. Verilen kantin siparişlerinden kısıtlı sayıda gelenlerin, Kurumun fiziki iç düzeni bakımından görece koridorun sonundaki koğuşlara, başındakilere nazaran daha az kalması sebebiyle yaşanan adaletsizliğin önlenmesi adına; kalıcı çözüm olarak, siparişlerin kısıtlı sayıda gelmemesinin sağlanması için kantin listesine yazılan her bir ürünün tüm tutulanlara yetecek şekilde

- stoklanmasının sağlanması, bunun mümkün olamadığı kısa dönemlerde ise, sürekli olmamak kaydıyla, sipariş dağıtım dönemlerinde bölümlene yapılarak bir önceki dönem siparişini alamayan tutulanların öncelikli olarak ihtiyaçlarının karşılanması, ayrıca verilen siparişlerden hiç gelmeyen ürünlerin de tedarik edilemiyorsa kantin listesinden çıkarılması ve tedarik edilebilecek ikamelerinin eklenmesi,
164. Kahvaltıda verilen yiyeceklerden başta çocuklar olmak üzere tutulanlara, özellikle yumurta gibi genellikle sıcak servis edilen gıdaların, akşamdan verilmeyip sabahtan verilmesi,
165. Kurum reviri tarafından özellikle kronik rahatsızlığı olan tutulanlar hakkında gereken sağlık tedbirlerinin alınabilmesi için hasta kayıtlarına, tüm hastalıklarının; seviye ve ciddiyet durumları da şerh düşülerek ihmal edilmeyecek bir şekilde kaydedilmesi,
166. Emzirme dönemini geçmiş olup belirli bir yaşın üstünde olan çocuklara; et, balık, tavuk gibi gıdaların protein ihtiyaçlarının karşılanması bakımından daha sık verilmesi,
167. Anne-çocuk ünitesi olan K koğuşundan dışarı açılan oyun bahçesinin, zemininin beton olması sebebiyle çocuklar oynarken düştüklerinde yaralanabilmektedir. Bunu önlemek adına bahçe zemininin yumuşak kauçuk, yumuşak sünger vb. yaralamayacak bir malzemeyle kaplatılması,
168. Anne-çocuk ünitesi olan K koğuşundaki ortak alanlardan bazılarının ve bahçenin salgın gerekçesiyle kapalı olması, çocukların birbirleriyle kaynaşmasının önüne geçmektedir. K koğuşunda kalan çocuklar dâhil tüm tutulanların da tam izole olduğu göz önünde tutulduğunda salgın gerekçesiyle ortak alanları kapalı veya açık tutmanın cezaevi koşullarının sterilliği pratiğinde virüsün yayılması açısından bir fark yaratmayacağı değerlendirilmektedir. Bu sebeple anne-çocuk ünitesindeki ortak alanların tamamının ve bahçenin kullanıma açılması ve çocukların birbirleriyle kaynaşmasının sağlanması,
169. Anne-çocuk ünitesinde tercihen kalmayan annelerin çocuklarının, o ünite kalan çocuklara sağlanan imkânların hiçbirinden yararlanamamasının önüne geçilmesi için; diğer koğuşlardaki çocukların; K Koğuşunda kalan çocukların yararlandığı sosyal faaliyet, oyun, birbirleriyle kaynaşma, kreş alanı gibi imkânlardan her günün belirli saatlerinde yararlanmalarına olanak tanınması; çocukların anneleriyle birlikte belirlenen bu saatlerde K koğuşuna getirilmesi, ayrıca kendi koğuşlarındayken de; K koğuşunda kalan çocuklara verilen tüm ek gıdaların, mamaların, oyuncak, giysi ve çocuk bakım araç gereçlerinin kendilerine de verilmesi ve koşulların mümkün olduğunca eşitlenmeye çalışılması,
170. Terör suçlarından mahkûm tutulanlardan belirli bir örgüte mensup olan çocuklu anneler; şu aşamada sayıları az (2) olması sebebiyle K koğuşu içerisinde toplu şekilde kalamayacakları için, kendi koğuşlarında kalmayı tercih etmektedirler. Ancak ileride Kurum içerisinde kendi örgütlerine mensup çocuklu anne sayısının artması halinde, o annelerle bir arada tutulmak kaydıyla K koğuşuna geçmeyi kabul edeceklerini de belirtmişlerdir. Çocukların üstün menfaatleri bakımından da K koğuşunda sürekli kalmalarının daha olumlu olacağı değerlendirildiğinde; söz konusu koşulların oluşması halinde, çocukların menfaatlerinin zedelenmemesi adına İdarece kendilerine kolaylık ve anlayış gösterilmesi, gerekli disiplin tedbirleri çerçevesinde taleplerinin karşılanması,

171. Salgın sürecinden bu yana, bulaş riski sebebiyle Kurumda kalan erkek çocuklarının saç tıraş ve bakımlarının yapılamaması şikâyetleri değerlendirilmiş olup salgın sürecinin önümüzdeki dönemlerde ne kadar süre devam edeceği bilinemediği ve öngörülemediği için bu belirsiz süreç içerisinde erkek çocukların saç bakımının daha fazla ertelenmesinin sağlıkları açısından da sıkıntı doğurabileceği kanaatine varılmıştır. Bu sebeple COVID-19 tedbirlerine de riayet edilerek, Kuruma berber getirilmesi ve tüm erkek çocuklarının saç bakımlarının yaptırılması,
172. Vaizelerin tutulanların iyi haline ilişkin olarak toplanan Gözlem Kuruluna Eğitim Birimi aracılığıyla görüşlerini bildirmek yerine gözlemlerin ilk ağızdan somut hal ve koşullar da göz önünde tutularak aktarılması halinde daha etkili olunacağı düşünülerek doğrudan katılımlarının sağlanması,
173. Tutulanların Kurum içerisindeki rehabilitasyonun önemli bir parçasını oluşturan sanatsal faaliyetlerin, tutulanlar tarafından da oldukça önemsendiği ve ortaya çıkan eserlere de özenildiği, kendileriyle yapılan görüşmelerde de sıklıkla belirtilmiş olup, tutulanları sanata daha da teşvik edebilmek adına; el işi, örgü, boncuk dizme, takı toka tasarımı vb. aktiviteler için gerekli olup kantinde satılan malzemelerin; adet, cins, renk ve çeşitliliklerinin artırılması, mevcut olmayan malzemelerden de tutulanlarca talep edilenlerin getirilmesi,
174. KİOSK görüntülü görüşme cihazlarından kendi koğuş yerleşkelerine henüz kurulumları yapılmadığı için yararlanamayan tutulanların, yaşadığı eşitsizliğin giderilmesi adına, kısa vadede; kurulum yapılan diğer koğuşlardaki KİOSK cihazlarından faydalanmalarının sağlanması, uzun vadede ise; KİOSK altyapısının gecikmeksizin ve ertelenmeksizin tüm koğuşların bulunduğu yerleşkelere kurulması,
175. Tutulanların telefonla görüşme haklarını kullanırken yalnızca 1 numarayı arama haklarının bulunmasının, pratikte birçok hak kaybına yol açtığı yapılan görüşmelerde belirtilmiştir. Eğer aranan numara telefonu açmazsa telefon haklarının düşmesi, bazen hatlarda kesinti yaşanması yahut bağlantı sağlanamaması sebebiyle karşı tarafa çağrının hiç düşmemesi gibi sebeplerle, zaten salgın sürecinde aileleriyle ve yakınlarıyla yüz yüze görüşemeyen tutulanlar, dış dünyadan soyutlanmaktadır. Tutulanların dış dünya ile iletişiminin en önemli araçlarından biri olan telefon hakkının tam ve etkili bir şekilde kullanılamaması, tutulanların rehabilitasyonunu da olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sebeplerle aranan numaranın telefonu açmaması halinde 2. hatta 3. bir numarayı arama hakkının tutulanlara tanınması, bunun sağlanması için de gereken teknik ve fiziki düzenlemelerin oluşturulması,
176. Tutulanlar arasında, eşi de kampüs içerisindeki diğer Ceza İnfaz Kurumlarından birinde tutulanlar mevcut olup, görüşmeleri; Kurumdaki erkek personel sayısının yetersizliği sebebiyle yaşanan güvenlik endişeleri gereği Kurumun koyduğu kurallar çerçevesinde, kadının erkek ceza infaz kurumuna götürülmesi suretiyle sağlanmaktadır. Ancak eşini görmeye çocuğuyla birlikte giden anneler açısından, bu durum; görüş sonrası çocukla zorunlu karantinada geçirdikleri süre açısından sorun doğurmaktadır, zira çocuğun 14 gün bir odada kapalı kalması kendisini psiko-sosyal açıdan da oldukça olumsuz etkilemektedir. Erkek personel sayısındaki yetersizlik sebebiyle yaşanan güvenlik endişeleri ile çocuğun baba ile ilişki kurmasındaki üstün menfaatleri arasında bir denge kurulduğunda; en azından çocuklu tutulanlar bakımından, babanın annenin kaldığı cezaevine gelmesine izin verilmesinin sağlanması,

177. Aileleri yurtdışında yaşayan tutulanların, aileleriyle yapmak istedikleri telefon görüşmeleri için gereken evrakları eksik sundukları gerekçesiyle, görüşmelerin sağlanamadığı yönündeki şikâyetlerine ilişkin olarak; İdarenin, eksik evrak olarak belirtilen belgelerin tedarik edilmesi konusunda tutulana yardımcı olması, tamamlanması gereken evrakın tedarik edilmesi bir süreç istiyorsa bu süre zarfında farklı iletişim yöntemleri denenerek tutulanların aileleriyle görüşmelerinin sağlanması konusunda gereken kolaylığın gösterilmesi,

D.2. Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumuna Yönelik Tavsiyeler

178. Tutulanlar arasında; aylık belirlenen yemek menülerindeki çeşit azlığına yönelik memnuniyetsizlik çok yoğun olup menünün çeşitlendirilmesi taleplerini karşılamanın tutulanların kurum içerisindeki genel memnuniyetinin sağlanması ve psikolojilerine olumlu etkide bulunması bakımından daha yerinde olacağı değerlendirilmiştir. Bu sebeple; aylık listeler içerisinde yeni menülerin belirlenmesi, yemek çeşitliliğinin artırılması, tatlı ve meyvelerin menülere daha sık verilecek şekilde eklenmesi,

D.3 Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

179. Türkçe bilmeyen yabancı uyruklu tutulanlar tarafından, Kurum İdaresine yönelik talep ve şikâyetlerin yer aldığı dilekçeler ile Kurum dışındaki tanidiklarına gönderilen ve İdarenin denetiminden geçmesi gereken mektupların, içeriğinin okunup anlaşılabilmesi adına; Kuruma, yabancı uyrukluların yazışmalarını yaptığı diller gereğince hizmet alınmasını sağlayacak tercüman görevlendirilmesi,

180. KİOSK görüntülü görüşme cihazlarından; kendi koğuş yerleşkelerine henüz kurulumları yapılmadığı için ve sistem, parmak izlerini tanımadığı için yararlanamayan tutulanların yaşadığı eşitsizliğin giderilmesi adına, KİOSK altyapısının gecikmeksizin ve ertelenmeksizin tüm koğuş yerleşkelerine kurulması için gereken teknik altyapı ve desteğin Kurum İdaresine sağlanması, ayrıca parmak izi sisteme tanımlanamayan tutulanların yaşadığı teknik probleme ivedilikle bir çözüm bulunması, bu süre zarfında da gerekirse bu tutulanlara özel farklı kimlik tanımlama yöntemleri geliştirilerek sistemden faydalanmalarının sağlanması,

181. Tutulanların telefonla görüşme haklarını kullanırken yalnızca 1 numarayı arama haklarının bulunmasının pratikte birçok hak kaybına yol açtığı yapılan görüşmelerde belirtilmiştir. Eğer aranan numara telefonu açmazsa telefon haklarının düşmesi, bazen hatlarda kesinti yaşanması yahut bağlantı sağlanamaması sebebiyle karşı tarafa çağrının hiç düşmemesi gibi sebeplerle, zaten salgın sürecinde aileleriyle ve yakınlarıyla yüz yüze görüşemeyen tutulanlar dış dünyadan soyutlanmaktadır. Tutulanların dış dünya ile iletişiminin en önemli araçlarından biri olan telefon hakkının tam ve etkili bir şekilde kullanılamaması tutulanların rehabilitasyonunu da olumsuz etkilemektedir. Bu sebeplerle aranan numaranın telefonu açmaması halinde 2. hatta 3. bir numarayı arama hakkının tutulanlara tanınması, bunun sağlanması için de gereken teknik düzenlemelerin oluşturulması hususunda mevcut Kurum İdaresine ve diğer tüm cezaevlerine gerekli tüm imkân, altyapı ve kolaylıkların sağlanması,

182. Tutulanlar arasında, eşi de kampüs içerisindeki diğer Ceza İnfaz Kurumlarından birinde tutulanlar mevcut olup, görüşmeleri Kurumdaki erkek personel sayısının yetersizliği sebebiyle yaşanan güvenlik endişeleri gereği, Kurumun koyduğu kurallar çerçevesinde, kadının erkek ceza infaz kurumuna götürülmesi suretiyle sağlanmaktadır. Ancak bu durum her görüş sonrası kadının zorunlu

karantinaya girmesi yönünde bir eşitsizlik doğurmakta, aynı zamanda çocuklu kadın tutulanlar açısından da mağduriyetler yaratmaktadır. Bu durumun gerekçesi olan güvenlik endişelerinin önüne geçebilmek için Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda çalışan erkek personel sayısının yeterli sayıya ulaşacak şekilde artırılması,

D.4. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

183. Kuruma sürekli gelen dış hekimi, Kurumdaki hasta sayısının çokluğu ve kendi işlerinin de yoğunluğu sebebiyle, tedavilere yetişmek bakımından tek başına yetersiz kaldığı için, Kurumda hastaların takibini sürekli yapabilecek şekilde vakti ve iş durumu müsait olan birden fazla dış hekiminin görevlendirilmesinin sağlanması,
 184. Sincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde yer alan, Sincan Kampüs Devlet Hastanesi'nde, gebe tutulanların sağlık personelinin genelinin kendileriyle yeterince ilgilenmediğine ilişkin şikâyetleri olmuştur, bu kapsamda bahsi geçen iddiaların gerçekliğinin araştırılarak, doğru olması halinde çalışan personelin uyarılması, gebe kadınların ihtiyaç ve bakımının aciliyeti konusunda bilinçlendirilmesi ve Kurumdan gönderilen gebe tutulanların bakımının, öncelikli tutularak gereken özenin gösterilmesi,
- tavsiye olunur.

**BATMAN
M TİPİ KAPALI CEZA
İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2021/14)**

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CAT	Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
CETAS	Cezaevi Reçete Takip Sistemi
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
HES	Hayat Eve Siğar
İKM	İnfaz ve Koruma Memuru
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
ÖSYM	Ölçme, Seçme, Yerleştirme Merkezi
PCR	Polymerase Chain Reaction
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanunla insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol (OPCAT)'i imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından da bağlayıcılık kazanan OPCAT; taraf devletlerin, protokol kapsamında yetkilendirilmiş ulusal ve uluslararası mekanizmalar tarafından işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaret yapılmasına izin verdiği bir sistem kurmaktadır.¹⁰⁶
3. Ek İhtiyari Protokol'de, taraf ülkelerde işkence ve kötü muamele ile mücadele amacıyla her türlü alıkonulma mekânlarını ziyaret etmeye yetkili bir Ulusal Önleme Mekanizması¹⁰⁷ (UÖM) kurulması düzenlenmiştir.¹⁰⁸ Nitekim 6701 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (j) bendi uyarınca TİHEK, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevine haizdir.
4. Kapalı Ceza İnfaz Kurumları, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda "iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesisler"¹⁰⁹ şeklinde tanımlanmıştır. Bu bağlamda, söz konusu tesisler, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları alanlardan olup 6701 sayılı Kanunun 9/1-j hükmü uyarınca TİHEK, söz konusu ceza infaz kurumlarına haberli veya habersiz ziyaret gerçekleştirme yetkisine sahiptir.
5. Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında, 17.02.2021 tarihli ve 745 sayılı TİHEK Başkanlık görev emri üzerine, 25.02.2021 tarihinde Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna periyodik nitelikli bir ziyaret düzenlenmiştir.
6. Ziyaret heyetinde (...) eşlik etmiştir.

¹⁰⁶ OPCAT, m. 2, m.3 ve 4.

¹⁰⁷ 6701 sayılı Kanunun 2/1-k bendi uyarınca UÖM: "İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi" ifade etmektedir.

¹⁰⁸ OPCAT, m.3.

¹⁰⁹ 5275 sayılı Kanun, m.8

7. Bu rapor, Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu¹¹⁰ ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

A.1. Ziyaret Yöntemi

8. Ziyaret, kurum müdürü ile yapılan ilk görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TİHEK heyeti, UÖM ziyaretinin amacı, ziyaretin türü ve ziyarette kullanılacak olan yöntem hakkında bilgiler vermiştir. İdareden, Kurumda bulunan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü¹¹¹ kişilerin sınıflandırmaları, COVID-19 teşhisi konulan ve temaslı olan kişilerin sayısı ile kurumun günlük işleyişi ve kurum personeli hakkında genel bilgiler alınmış, kurum idaresinden talep edilen bilgi ve belgelerin listesi kurum idaresine verilmiştir.
9. Bu görüşme sonrasında idareden özgürlüğünden mahrum bırakılanların kaldıkları yerlere ilişkin tasnif cetveli alınmış, belge üzerinden suç tipleri ve koşu tiplerine göre aynı koşuştan en az iki kişi olması da göz önünde tutularak karantina koşuuları dâhil olmak üzere heyet tarafından rastgele seçilen yirmi dokuz özgürlüğünden mahrum bırakılan ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.
10. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmeler COVID-19 salgını nedeniyle bulaş riskinin azaltılması için 2 heyet şeklinde gerçekleştirilmiştir. Heyetler, her iki heyette de kadın ve erkek uzmanların yer alacağı şekilde cinsiyet dağılımı göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Görüşmeler için kurum kütüphanesi ile verilen cevapları üçüncü bir kişinin duyamayacağı, izole, kamera kaydı bulunmayan bir odanın kullanımı tercih edilmiştir. Seçilen isimler sırayla personele verilmiş ve görüşmeler idari personel ve infaz ve koruma memuru olmaksızın gerçekleştirilmiştir.
11. Görüşmeler sırasında özgürlüğünden mahrum bırakılanlar maske, eldiven ve siperlik kullanmış; heyet ise maske kullanmış ve sosyal mesafe kurallarını gözetmiştir.
12. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerin bitimine müteakip sağlık servisi, kabul işlemlerinin yapıldığı kabul odası, avukat görüşme odaları, kütüphane, mutfak, kamera odası, konferans salonu, yemekhane, ısı merkezi, terzi gibi ortak alanlarda incelemelerde bulunulmuş, ayrıca kurum çalışanları ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.
13. İzleme sürecinin sonunda idare ile kapanış toplantısı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler, acil olduğu değerlendirilen hususlar paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun kurum idaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.
14. Kurum idaresi, ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiş, Kurumdaki bina ve eklentilere erişimin sağlanmasında ve rastgele seçilen özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile heyet tarafından kurum personeli olmadan görüşme yapılmasında kolaylık sağlamış; sağlık servisi, kütüphane ve kamera odası gibi alanlarda incelemelerde bulunmasında, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında olumlu bir tutum içerisinde olmuştur.

¹¹⁰ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

¹¹¹ Tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü kavramlarının tamamını karşılaması nedeniyle bundan sonra özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler olarak ifade edilecektir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

B.1.1. Kurumun Fiziksel Koşulları

15. 1992 yılında faaliyete geçmiş olan Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Batman ili, Çamlıca Mahallesi, Felek Caddesi 2460. sokakta yer almaktadır. 33.320 m² arsa alanı üzerine inşa edilmiş olan Kurumda 5.189 m² kapalı alan bulunmaktadır.
16. Kurumda, 36 oda/koğuş (4 kişilik 14 adet oda/koğuş ve 7 kişilik 22 adet oda/koğuş olmak üzere toplam 350 yatak) bulunmaktadır. Her oda/koğuş 1 adet ortak yaşam alanı (mutfak ve oturma alanı), tuvalet ve banyo kısmı, üst katta yatakhane bölümü ve bahçe/havalandırma bölümü olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. 7 kişilik oda/koğuşlar; 15,3 m² yaşam alanı, 19 m² yatakhane bölümü, 32,9 m² bahçeden; 14 kişilik oda/koğuşlar ise 28,8 m² yaşam alanı, 30 m² yatakhane bölümü ve 78,96 m² bahçe alanından oluşmaktadır.
17. Kurum ana binasında personel, ziyaretçi, özgürlüğünden mahrum bırakılanların giriş yaptığı ön kapı ve malzeme giriş-çıkışları ile çöp çıkışının yapıldığı arka kapı olmak üzere 2 kapı bulunmakta olup her iki kapıda da X-ray cihazı yer almaktadır.
18. Kurumda 3 adet avukat görüşme yeri ile 14 erkek ve 6 kadın olmak üzere toplam 20 adet kapalı görüş yeri bulunmaktadır. Ayrıca, iki adet aile görüş odası var
19. Kurumda, özgürlüğünden mahrum bırakılanların personele ya da bir diğer kişiye bedensel zarar vermeleri açısından tehdit oluşturmaları, intihara meyilli olmaları gibi durumlarda kısa süreli olarak kullanılmak üzere zarar vermelerini önleyici bir biçimde hazırlanmış, uygulama "süngerli oda" olarak adlandırılan özel bir oda bulunmamaktadır.
20. Kurumda 2'şer kişilik 6 müşahede odası ile 1 adet 4 kişilik kabul odası bulunmaktadır.
21. Kurumda 1 adet kapalı spor salonu, 1 adet açık spor salonu, 200 kişilik kapasiteye sahip 11 adet derslik, 1 adet kütüphane bulunmaktadır.
22. Kurumda 3 tanesi hareketli olmak üzere toplam 137 güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kurum İdaresi tarafından 7/24 kamera sistemi ile yatakhane, tuvalet ve banyolar haricinde odalar, ortak alanlar, havalandırma bahçeleri izlenmektedir. Mevcut kayıt cihazlarının bazılarının 1 bazılarının ise 3 ay boyunca kayıt tutabildiği, merkez kontrol odasında görevli personellerin bulunduğu bilgisi İdare tarafından aktarılmıştır.

B.1.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

23. Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun arttırılmış kapasitesi 363 kişidir.
24. Kurumda 144'ü hükümlü, 55'i tutuklu olmak üzere toplam 199 özgürlüğünden mahrum bırakılan

bulunmaktadır. Ziyaret tarihi itibarıyla ise 62 kişinin COVID-19 izni¹¹² sebebiyle kurumda bulunmadığı ve hâlihazırda 137 özgürlüğünden mahrum bırakılanın bulunduğu bilgisi İdareden edinilmiştir.

25. COVID-19 salgınının Türkiye'de görülmeye başladığı 2020 yılı mart ayından, Kurumu ziyaret tarihine kadar özgürlüğünden mahrum bırakılanlar arasında pozitif görülen toplam vaka sayısı 44 olup COVID-19 kaynaklı vefat yaşanmamıştır.
26. Ziyaret tarihinde Kurumda 37 kadın özgürlüğünden mahrum bırakılan (1 kişi COVID-19 izninde) ve 3 anne yanında kalan çocuk bulunmaktadır.

B.1.3. COVID-19 Salgınına Yönelik Tedbirler

B.1.3.1. Genel İlkeler

27. COVID-19 bulaş ihtimalinin kapalı mekânlarda daha fazla olduğu göz önüne alındığında ceza infaz kurumları, nezarethaneler, geri gönderme merkezleri gibi alıkonulma mekânlarında tutulan kişiler daha fazla risk altındadır. Öyle ki özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin tedbir eksikliği veya gerekli önemin gösterilmemesi nedeniyle ciddi bir hastalıktan korunamaması durumu kötü muameleye neden olabilir.¹¹³ Bu nedenle temel ilke, özgürlüklerinden yoksun bırakılan herkesin sağlığını ve güvenliğini korumak için mümkün olan tüm önlemleri almak olup söz konusu önlemler, personelin sağlığını ve güvenliğinin korunmasına da katkıda bulunacaktır.¹¹⁴
28. Bu süreçte UÖM görevi yürüten kuruluşlar tarafından yapılan gözetim, kötü muameleye karşı temel koruma mekanizması olmaya devam etmektedir. Devletler, gözetim organlarının, karantina yerleri de dâhil olmak üzere, kişilerin tutulduğu her yere erişimini sağlamaya devam etmelidir. Bununla birlikte, tüm gözetim organları, özellikle yaşlılar ve önceden bir hastalığı bulunan kişilerle ilgilenirken, 'zarar vermeme'¹¹⁵ ilkesine uymak için her türlü önlemi almalıdır.¹¹⁶
29. Kurum psiko-sosyal servisi tarafından, salgın hastalıkların oluşturduğu etkiler ve önleme şekilleriyle ilgili bilgilendirme broşürleri hazırlanmış olup oda ve koşullara, idari birimlere ve tüm vardiyalara dağıtıldığı ifade edilmiştir.

112 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un Geçici 9'uncu maddesinin 5'inci fıkrası ile; açık ceza infaz kurumlarında bulunan veya açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanan ve uygun şartları taşıyan hükümlüler ile denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle cezalarının infazına karar verilen hükümlüler, yasanın Resmî Gazetede yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdiği 14/04/2020 tarihi itibarıyla Covid-19 iznine çıkarılmıştır. Bu süre Sağlık Bakanlığının önerisi üzerine Adalet Bakanlığı tarafından her defasında iki ayı geçmemek üzere yedi kez uzatılabilir.

113 Guidance Monitoring Places of Detention through the COVID-19 Pandemic, OSCE/ODIHR and APT, 2020, s 4.

114 Koronavirüs (COVID-19) Pandemisi Bağlamında Özgürlüklerinden Yoksun Bırakılan Kişilere Yönelik Muameleye İlişkin İlkeler Bildirisi, AİÖK/CPT, 20.03.2020.

115 UÖM'lerin izleme faaliyetlerini yerine getirirken göz önünde bulundurmaları gereken ilkelerden biri olan "zarar vermeme ilkesi"; UÖM'lerin izleme faaliyetleri kapsamında mağdurların, tanıkların ve onlarla temasa geçen herkesin yaşamını, fiziksel ve psikolojik güvenliğini, özgürlüğünü ve refahını tehlikeye atmama yükümlülüğü ile zarar vermektan kaçınmak için her türlü çabayı ifade etmektedir. United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, "Chapter 02: Basic Principles of Human Rights Monitoring", Manual on Human Rights Monitoring, 2011, s 4.

116 Koronavirüs (COVID-19) Pandemisi Bağlamında Özgürlüklerinden Yoksun Bırakılan Kişilere Yönelik Muameleye İlişkin İlkeler Bildirisi, AİÖK/CPT, 20.03.2020.

B.1.3.2. Kurumda Alınan Tedbirler

30. COVID-19 salgını döneminde; Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna ilk defa kabulü yapılanlara PCR testi yapılarak kuruma kabulleri sağlanmakta, özgürlüğünden mahrum bırakılanlar kuruma kabulden sonra 14 günlük izole koşullarına alınmakta, 14 günlük sürenin sonunda tekrar PCR testi yapılarak, test sonucu negatif çıkanlar normal koşullara alınmaktadır. İlk testi pozitif çıkan tutulanlara ise tedavi ve karantina uygulanmakta, iyileşmeleri durumunda 14. günün sonunda PCR testi yapılmakta ve test sonucunun negatif çıkması durumunda normal odalara alınmaktadır.
31. Kurumda personeller göreve başlamadan 48 saat önce PCR testine tabi tutulmakta ve sonuçları negatif çıktıktan sonra göreve başlamaktadır. Sonucun pozitif çıkması durumunda personel tetkik ve tedavi için önce hastaneye, sonrasında 14 gün ev izolesine gönderilmektedir. İlgili personel izolasyon bitiminde tekrar PCR testine gönderilmekte, test sonucu negatif çıkması durumunda maske, eldiven, dezenfektan kullanımı sağlanarak ve sosyal mesafe kuralına uyularak Kuruma alınmaktadır. Pozitif vakalar, bilgi notu şeklinde Adalet Bakanlığına gecikmeksizin bildirilmektedir.
32. Bakanlık talimatı kapsamında kronik rahatsızlığı olan personel ile gebe, süt izni hakkı mevcut olan ve 60 yaş üstü personelin idari izne ayrılması sağlanmıştır
33. Batman İl Sağlık Müdürlüğüne yazı yazılarak acil durumlarda pandemi ünitesinden bağımsız bir alanda Kurum için yer ayarlanması talep edilmiştir.
34. Kurum İdaresi; kurumdaki koşulların, koridorların, yemekhanenin, kantinin, mahkûm kabul biriminin, ziyaretçi mahallerinin, tuvalet ve banyoların, telefon kulübelerinin, telefon ahizelerinin, kapı kollarının, turnike ve X-Ray geçişlerinin ve diğer tüm ortak alanların temizlendiğini, haftada 2 gün özel ilaçlar ile dezenfekte edildiğini ve kapalı ortamların sık sık havalandırıldığını ifade etm
35. Oda ve koşullara düzenli olarak çamaşır suyu, sıvı sabun, yüzey temizleyici, sirke, maske ve eldivenlerin bedelsiz olarak verildiği ve görevli personel kontrolünde tüm koşulların günlük olarak temizlendiği idarece belirtilmiştir.
36. Kurumda 7/24 hizmet veren bir revir birimi bulunmaktadır. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların gribal enfeksiyon geçirmekte olduğunu beyan etmesi durumunda sağlık personeli tarafından ilk kontroller yapılmakta, gerekli görülmesi halinde hastaneye sevkleri sağlanmaktadır.
37. Zorunlu nakiller dışında Kurumlar arası nakil yapılmamaktadır. Hastane ve adliye gibi Kurum dışına çıkan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, Kuruma döndüklerinde 14 gün izolasyona tabi tutulduktan sonra PCR testi yapılarak negatif çıkması halinde koşullara alınmaktadır.
38. Ziyaret tarihinde kapalı görüşlerin ziyarete açık olduğu, görüşe gelen ziyaretçilere ateş ölçümü, HES kodu sorgulaması yapıldığı, görüşmeler sırasında maske eldiven kullanımının sağlandığı ve kullanılan kapalı görüş alanlarının her görüş bitiminde kullanılan ahizeler de dahil olmak üzere dezenfekte edildiği idarece belirtilmiştir.
39. Kuruma dışarıdan gelen kargolar, kantin ürünleri, iaşe malzemeleri ve özgürlüğünden mahrum bırakılanların yakınları tarafından getirilen eşyaların dağıtımı 24 saat bekletildikten sonra yapılmaktadır.

40. Kuruma ait taşıtların iç ve dış temizliği düzenli olarak yaptırılmakta, araçlar haftada iki kez dezenfekte edilmektedir.

C. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLERE YÖNELİK TUTUM VE HİZMETLERE İLİŞKİN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Genel Bilgiler

41. Ziyaret kapsamında görüşme yapılacak özgürlüğünden mahrum bırakılanların her birinin isimleri infaz ve koruma memuru bir önceki görüşmenin sona erdirilmesinden sonra bildirilmiş ve görüşme alanlarına getirilen kişilerle görüşmeler yapılmıştır. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilenlere öncelikle TİHEK hakkında genel bilgi, ziyaretin amacı ve kapsamı aktarılmış; isimlerinin heyet tarafından rastgele seçildiği, görüşmelerin gerçekleştirildiği alanlarda kamera kaydının bulunmadığı bilgisi verilmiş ve gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır.

C.2. Yönetim ve Personel

42. Kurumda 151 personel görev yapmaktadır. Personelin dağılımı; 1 Kurum Müdürü, 2 Kurum 2. Müdürü, 1 idare memuru, 1 sayman, 2 psikolog, 4 kâtip, 4 sağlık memuru, 1 infaz ve koruma başmemuru, 1 teknisyen, 119 infaz ve koruma memuru, 1 kaloriferci, 4 hizmetli, 3 aşçı, 7 şoför şeklindedir.
43. Personelden 6'sı yüksek lisans, 70'i lisans, 42'si ön lisans, 31'i lise, 1'i ortaokul ve 1'i ilkokul mezunudur.
44. Kurumda görev yapan personel, İKM Yetiştirme eğitimi ile hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimleri online ya da Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bağlı Eğitim Merkezlerinde olmak üzere 2 şekilde almaktadır. Bu eğitimlerin bir kısmı; Öfke Kontrolü Eğitimi, Afet ve Acil Durumlara Müdahale Ekipleri Eğitimi, Uyap Veri Girişi, Emanet Eşya Birimi Eğitimi, Mahkûm Kabul Birimi Eğitimi (ARDEF, BİSİS), Mesleki Müdahale Teknik ve Taktikleri Eğitimi, İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi, Mektup Okuma Birimi Eğitimi, Konsinye Satış Sistemi Eğitimi, İntiharın Önlenmesi Eğitimi şeklindedir.
45. Kuruma ilk kez getirilen özgürlüğünden mahrum bırakılanların girişi mahkûm kabul kısmından yapılmaktadır. Kuruma teslim aşamasına kadar geçen süreçte özgürlüğünden mahrum bırakılanlara kolluk personeli nezaret etmektedir. Kuruma kabulde özgürlüğünden mahrum bırakılanların ilk olarak infaz ve koruma memuru tarafından kaydının yapıldığı ve sonrasında mahkûm kabul odasında (iç çamaşırı olmadığı durumda önlük verilerek) aramalarının yapıldığı, aramalarda kişilerin cinsiyetlerinin gözetilerek mevzuatta belirtildiği üzere¹¹⁷ aynı cinsiyetteki infaz ve koruma memuru tarafından gerçekleştirildiği idare ve özgürlüğünden mahrum bırakılanlarca belirtilmiştir.
46. Kabul edilenlerin herhangi bir rahatsızlığı olup olmadığını gözlemlemek adına sağlık raporlarının incelendiği, kronik rahatsızlık ya da gebelik gibi nedenlerden dolayı kullanılan ilaçlar dâhil olmak

117 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik, madde 34/3.

üzere tıbbi geçmişlerin sorulduğu, muayenelerin kuruma kabulden itibaren üç gün içerisinde kurum hekimi tarafından yapıldığı, özgürlüğünden mahrum bırakılanların öncelik sırasına göre (ağır hasta, yaşlı, hamile, çocuk, engelli vb.) muayene edildiği, gerekli hallerde hastaneye sevklerin sağlandığı, reçete edilen ilaçlar kurum sağlık birimi ve genel bütçe tarafından temin edildiği hususları ifade edilmiştir.

47. Kuruma kabulde, kurum kurallarını içeren yazılı bilgilendirme metni verildiği, özgürlüğünden mahrum bırakılanların üç kişilik ziyaretçi hakkının olduğunun bildirildiği, ailelerine haber vermek isteyip istemediklerin sorularak talep beyanlarının alındığı ve yeni iyi hal uygulamaları ile ilgili bilgilendirme yapıldığı ifade edilmiştir.
48. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde, kuruma kabul işlemi sırasında arama önlüğü giydirilmediği şeklinde iddialarda bulunulmuştur. Mahkûm kabul odasında yapılan inceleme esnasında 1 adet önlüğün odada asılı olduğu, özgürlüğünden mahrum bırakılanların kabul işlemlerinde kullanılmak üzere tek kullanımlık önlük ve terliklerin bulunmadığı gözlemlenmiştir.
49. Yine, Kuruma kabul edilenlerin testleri yapıp negatif çıkması durumunda Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmeliği göz önüne alınarak suç türleri, cinsiyet, hasımlık gibi durumlarına göre Kurum İdare ve Gözlem Kurulunca koşullara dağıtım yapılmaktadır. Ancak hem özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde belirtildiği hem de Kurum İdaresince verilen tutuklu/hükümlülerin yerlerine göre tasnif cetvelinde görüldüğü üzere bazı koşullarda tutuklu ve hükümlülerin beraber yerleştirildiği görülmüştür.

C.3. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

50. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde İdarenin kendilerine yaklaşımlarının genel olarak olumlu olduğu, talep etmeleri halinde en azından Kurum 2. Müdürü ile görüşebildiklerini ifade etmişlerdir.
51. Yine özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde Kurumda yaşanan isyan olayının da etkisi ile bazı infaz ve koruma memuru zaman zaman gurur kırıcı ve küçük düşürücü sözler sarf ettiklerini ifade etmişlerdir. İdare ile yapılan son görüşmede bu husus dile getirilmiş, İdare tarafından böyle durumların önüne geçmek adına gerekli önlemlerin alınacağı ifade edilmiştir.
52. Kurum içi dilekçeler, hafta içi her gün sabah sayımı ile birlikte baş memurluk birimince toplanmakta ve aynı gün ilgili birimlere gönderilmektedir. Savcılık, mahkeme ve diğer kurumlara yazılan dilekçeler ivedi olarak gönderilmektedir. Ayrıca Kurumda şikâyet kutuları bulunmaktadır. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde dilekçelerin kısa süre içinde değerlendirildiği, İdare ile iletişim kurmakta sıkıntı yaşamadıkları belirtilmiştir.
53. Kurumda son 6 ayda yapılmış 4 şikâyet bulunmakta olup son bir yıl içinde kötü muamele iddiasıyla yapılan başvuru bulunmamaktadır. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar sözlü ya da yazılı olarak şikâyette bulunduktan sonra talepleri, ifadeleri alınarak şikâyet konusuna göre ilgili birimlere iletilmektedir.
54. Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla hakkında şikâyete konu yürütülen herhangi bir disiplin soruşturması bulunan personelin bulunmadığı İdarece belirtilmiştir.

C.4. Fiziksel Koşullar

55. Kurumda merkezi ısıtma sistemi bulunmakta olup özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde ısınmanın yeterli olduğu ifade edilmiştir.
56. Kurumda havalandırma saatleri mevsim şartlarına, havanın aydınlanma ve kararma süresine göre değişmekte olup kapılar sabah sayımı öncesinde açılmakta ve akşam güneş batmadan kapanmaktadır.
57. Kurumda tüm oda ve koğuşlarda 7/24 temiz suya erişim sağlanabilmektedir. Sıcak suya erişim ise sabah ve akşam olmak üzere günde 2 kez belirli saatlerde sağlanmaktadır. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde sıcak suya erişimin yeterli olduğu ifade edilmiştir.
58. Kurumda oda ve koğuşlara verilen içme suyu, şehir şebeke suyu olup kişilerin tercih etmesi durumunda kantinden de içme suyu temin edilebilmektedir.
59. Koğuşların temizliği; İdarece verilen temizlik malzemeleri ve özgürlüğünden mahrum bırakılanlar tarafından kantinden temin edilen temizlik ürünleri ile gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, COVID-19 salgını döneminde Kurum tarafından her koğuşa günlük bir bardak olacak şekilde sabun verildiği, İdare ve özgürlüğünden mahrum bırakılanlarca belirtmiştir.
60. Kurumda her oda ve koğuşta bir adet banyo ve tuvalet bulunmaktadır.
61. Kurumda tutulan kişilere ait yatak, yastık, nevresim, battaniye ve dolap bulunmaktadır. Yine, talep etmeleri durumunda havanın durumuna göre kendilerine ikinci battaniye de verilmektedir.
62. Kurumda oda ve koğuşların büyük kısmında televizyon ve buzdolabı bulunmaktadır. Ancak özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde karantina koğuşu olarak kullanılan alanlarda televizyon ve buzdolabının bulunmadığı ve karantina süresinin test sonucu gecikmesi gibi nedenlerden ötürü 20 günü aşabildiği ve zaman geçirmek için bir uğraşlarının olmadığı ifade edilmiştir.
63. Kurum çamaşırhanesinde sanayi tipi 1 yıkama ve 1 kurutma, ev tipi 7 yıkama makinası bulunmaktadır. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, 1 file çamaşır yıkama ve kurutma işlemi için 12 TL karşılığında çamaşırhaneden faydalanabilmektedir. Ancak özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde fiyatların yüksek olması nedeniyle kıyafetleri elde yıkadıkları, yaz mevsiminde havalandırma bahçesinde, kış mevsiminde ise koğuş içerisinde kıyafetlerini kuruttukları ifade edilmiştir.

C.5. Beslenme

64. Kurumda yemekler günlük olarak Kurum mutfağında hazırlanarak oda ve koğuşlara dağıtılmaktadır. İdare tarafından Bakanlıkça belirlenen iâşe miktarının günlük kişi başı 11,50 TL olduğu, kalori hesabına göre kahvaltı, öğle yemeği ve akşam yemeği olmak üzere üç öğün yemek verildiği, özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile personelin aynı yemeği yediği hususları belirtilmiştir. Yine özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde diyabet gibi rahatsızlığı bulunanlara özel diyet menülerinin verildiği ifade edilmiştir.

65. Anne yanında kalan çocuklar için devam sütü, bebe bisküvisi, bebek bezi ve ihtiyaç duyulan diğer malzemelerin ücretsiz olarak İdare tarafından verildiği özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde ifade edilmiştir.
66. Yemeklerin portör muayenelerinin düzenli olarak her gün yapılarak numunelerin 3 gün saklandığı belirtilmiş, aylık yemek listesi kapsamında 3 gün öncesine ait numuneler heyete gösterilmiştir.
67. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde yemeklerin tadının genel olarak iyi olduğu belirtilmiştir.
68. Kurumda bir adet kantin bulunmaktadır. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar çeşitlerin yeterli olduğunu, haftada 1 defa kantin taleplerinin toplandığını ve perşembe günlerinin kantinde sebze meyve günü olduğunu ve kantinden sebze meyve alabildiklerini ifade etmişlerdir. Yine, İdareden alınan 25.02.2021 tarihli kantin sayım listesinde ürün fiyatlarının piyasa fiyatları ile benzer olduğu görülmüştür.
69. Kurum kantininde ürünlerin çeşitliliğinin yeterli olduğu, son kullanma tarihlerine dikkat edildiği görülmüştür.

C.6. Sağlık

70. Kurumun revir biriminde 3 sağlık memuru ile 1 infaz ve koruma memuru çalışmakta olup infaz ve koruma memuru dosya işlemlerini yapmaktadır. Yine, Kurumda 24 saat sağlık memuru bulunmakta ve acil bir durum olması halinde 112 Acil Servis aranmaktadır.
71. Kurumda özgürlüğünden mahrum bırakılanları muayene etmek için salı ve perşembe günleri aile hekimliğinden doktor ve pazartesi günleri dış hekimi gelmektedir.
72. Revir biriminde muayene olmak isteyen özgürlüğünden mahrum bırakılanlar dilekçe ile talepte bulunmakta; muayeneleri yapıldıktan sonra Kurum doktoru tarafından hastaneye sevk edilmesi uygun görüldüğü takdirde ilgili hastanelerden randevu alınarak sevk işlemleri yapılmaktadır.
73. Ziyaret tarihi itibarıyla kurumda COVID-19 pozitif vakası bulunmamaktadır. Ancak bir özgürlüğünden mahrum bırakılarda skabiyez (uyuz) şüphesi bulunduğu, kişiye ilacının verildiği, ayrı bir koğuşa alındığı ve cildiye birimine sevk edileceği bildirilmiştir.
74. Kronik hastalıkları bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar revir birimi tarafından resen takip edilmekte; ilaçların takibi CETAS ile yapılmakta ve anlaşmalı eczaneler aracılığıyla ilaçlar temin edilmektedir.
75. Kırmızı ve yeşil reçeteli psikiyatri ilaçları ile bağımlılık yapabilecek ilaçlar günlük olarak teker teker revirde, diğer ilaçlar ise kutuları ile özgürlüğünden mahrum bırakılanların kendilerine verilmektedir. Kurumda psikiyatri ilacı kullanan 8 kişi bulunmaktadır.
76. Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla açlık grevinde bulunan herhangi bir özgürlüğünden mahrum bırakılan olmadığı belirtilmiştir. Olması durumunda; kişiye kurum hekimi, psikolog ve görevli personellerce açlık grevine girmemesi, girmiş ise açlık grevini sonlandırması yönünde telkin ve ikna çalışmaları

yapıldığı, kişinin tüm telkinlere rağmen açlık grevine girmede ısrarcı olması durumunda derhal sağlık kontrolünden geçilerek günlük kilo tartımı, tansiyon ölçümü, bilinç durumu gibi hayati fonksiyonların takip edilerek, açlık grevinde doktor tarafından uygun görülen yiyecek ve içecekler iâşe edilip ve gerekli vitaminlerin reçete edildiği belirtilmiştir.

77. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde, ihtiyaç halinde kadın doğum gibi özel ihtisas alanlarında muayene olma imkânlarının yeterli olduğu, gerekmesi halinde hastaneye de sevk edilebildikleri, ancak hastaneye sevk edildikten sonra karantina koşullarına alınacakları ve karantina odalarının koşullarının iyi olmaması sebebiyle hastaneye gitmekten kaçındıkları belirtilmiştir.
78. Ceza infaz kurumunda hayatını tek başına idame ettiremeyeceği değerlendirilen özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için ceza tehiri işlemleri resen başlatıldığı ve işlemlerin titizlikle yürütüldüğü İdarece belirtilmiştir. Bu kapsamda psikolojik sorunları bulunan bir kişinin Elâzığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine gönderilmesi için işlemlerinin başlatıldığı, başka bir kişinin ayağında damar tıkanıklığı olup kangren olma ihtimali bulunduğu için tutuklu olmasına rağmen ceza tehir işlemlerinin başlatıldığı belirtilmiştir.
79. Yine, Kurumda doğuştan elleri kısa olup uzuv eksikliği mevcut olan bir özgürlüğünden mahrum bırakılan bulunmaktadır. Söz konusu kişi ile yapılan görüşmede, Kurum doktoru tarafından kendisi ile ilgilenildiğini ancak öz bakım ihtiyaçlarını tek başına gidermekte zorlandığını her zaman arkadaşlarından yardım isteyemediğini ifade etmiştir. Sağlık birimi ile yapılan görüşmede kişinin engelli koşununun bulunduğu bir ceza infaz kurumuna veya R tipi ceza infaz kurumlarından birine nakledilmesi için gerekli işlemler ile ceza tehiri işlemlerinin başlatıldığı, sağlık kurulu raporu beklendiği ve sürecin devam ettiği belirtilmiştir.
80. İdareye ve sağlık görevlilerine hasta mahremiyeti hakkındaki uygulamaları sorulmuş, hasta mahremiyetine önem verildiği ancak, güvenlik nedeniyle doktor muayenesi esnasında yeterli sayıda infaz ve koruma memurunun nezaret ettiği ve yapılan muayenelerde muayene perdesi kullanılarak hastanın mahremiyetinin sağlandığı ifade edilmiştir.

C.7. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri

81. Psiko-sosyal serviste 2 psikolog görev yapmakta olup 2 CİK memuru da yardımcı olarak görev yapmaktadır.
82. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için iyileştirme ve bireyselleştirme faaliyetlerinin yürütüldüğü, düzenli olarak görüşmelerinin yapıldığı, yakınları ile iletişim kurulduğu, ayrıca kadın özgürlüğünden mahrum bırakılanların yanında barındırdıkları çocuklar ile ilgili iş ve işlemlerin yakından takip edildiği, dilekçelerinin alındığı İdarece belirtilmiştir.
83. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde psiko-sosyal servis hizmetleri kapsamında yapılan görüşmeler için özel bir oda bulunmadığı ve görüşmelere infaz ve koruma memuru da eşlik ettiği ifade edilmiştir.
84. Yine kurum psikoloğu ile yapılan görüşmeler neticesinde anne yanında kalan çocukların oyun ihtiyaçlarını giderebilmeleri adına oyun alanına ihtiyaç duyulduğu görülmüştür. İdare ile yapılan görüşmelerde çocuklar için bir kreş oluşturulacağı, Bakanlıktan oluru beklendiği ifade edilmiştir.

C.8. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

85. Kurumda COVID-19 salgını nedeniyle eğitsel, sosyal, sportif ve kültürel faaliyetlere ara verilmiştir.
86. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde koşu havalandırma alanlarında spor yapma ve top oynama imkânlarının bulunduğu ancak yeterli olmadığı bu nedenle açık spor alanının kullanımının talep edildiği belirtilmiştir.
87. Yine, özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde boncuk işlemesi ile örgü faaliyetleri talebinde bulunmuş, söz konusu talep son görüşmede İdareye iletilmiştir. İdare tarafından ise Kurumda 4 Nisan 2020 tarihinde bir isyan olayı yaşandığı, isyanda bu tarz eşyalar kullanıldığı için faaliyetlerin bekletildiği, talep edilen malzemelerin daha sonra temin edileceği belirtilmiştir.
88. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların mesleki faaliyetleri açısından Kurumda işyurdu bulunmaktadır. Bu kapsamda kantin, terzi ve çamaşırhanede çalışmaların yapıldığı, ziyaret tarihi itibarıyla işyurdunda çalışan herhangi bir özgürlüğünden mahrum bırakılanın bulunmadığı İdarece belirtilmiştir.
89. Ceza infaz kurumu bütçesine bağlı olarak Kurum mutfağında çalışan 6 özgürlüğünden mahrum bırakılan 07:00-17:00 saatleri arasında çalıştıklarını ve maaş ödemelerinin 4 ayda bir yapıldığını ifade etmişlerdir. İdare ile yapılan son görüşmede cezaevi bütçesinin 3 ayda 1 geldiğini bu nedenle ödemelerin 4 ayda 1 toplu şekilde yapıldığı belirtilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde ödemelere ilişkin bir şikâyet dile getirilmemiştir.
90. Kurum kütüphanesinde 2184 kitap bulunduğu, Batman İl Halk Kütüphanesi ile yapılan protokol neticesinde yaklaşık 8000 kitabın daha hizmete açıldığı ve toplamda 10.000 kitaptan faydalanma imkânı bulunduğu İdarece belirtilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde dilekçe ile kitap talep ettikleri, taleplerinin yerine getirildiği, koşu en fazla 3 kitap bulundurma haklarının olduğu ifade edilmiştir.
91. Kurumda, özgürlüğünden mahrum bırakılanların ÖSYM tarafından yapılan YGS, LYS, YDS, KPSS, ALES, YDS/YÖKDİL ve benzeri sınavlara başvurmayı istemesi halinde başvuru işlemlerini takip etmeleri ve sınavlara katılmalarının sağlandığı, ihtiyaç sahibi olanların sınav başvuru harçları ile üniversite başvuru harçlarının Sosyal Yardımlaşma Vakfı tarafından karşılandığı İdarece belirtilmiştir.
92. Salgın öncesi dönemde Adalet Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı arasında imzalanmış olan protokol kapsamında İl Müftülüğünce görevlendirilen 1 erkek vaizin haftada dört gün, 1 kadın vaizenin ise haftada bir gün müfredat programına uygun olarak dini konularda eğitim verdiği, ancak bulaş riski nedeniyle Bakanlık emri doğrultusunda din görevlilerinin oda ve koşullardaki faaliyetlerine ara verildiği, bireysel olarak görüşme talebinde bulunanların maske eldiven ve sosyal mesafe kuralı çerçevesinde olarak kapalı görüşme odasında görüşme yapma imkanının bulunduğu İdarece belirtilmiştir.
93. Daha önce de değinildiği üzere çocuklu kadın özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile yapılan görüşmelerde çocukların oyun alanlarının bulunmadığı dile getirilmiş ve İdareden oyuncak temin edilmesinin talep edildiği belirtilmiştir.

C.9. Dış Dünya ile Etkileşim

94. Kurumda COVID-19 salgını süresince açık görüşlerin yapılmadığı, kapalı görüşlerin 45 dakika olarak ayda 2 kez yapıldığı; telefon hakkının ise 20 dakika olarak haftada 1 kez kullandırıldığı idarece belirtilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlardan ailesi uzakta olan ya da maddi durumu iyi olmayanların salgın durumu da göz önüne alındığında görüşmelere gelemediği ve haftalık tek numara arama haklarının bulunduğu bu nedenle telefon haklarını kullanırken anne-baba ve eşlerini arayabilmeleri için 2 numara arama haklarının olması talep edilmiştir.
95. Kurumda avukat görüşlerinin; kapalı görüş alanlarında temas kurmaksızın yapıldığı, mevcut alanların yetersiz kalması durumunda, hijyen ve sosyal mesafe kurallarına uygun olarak görüşme alanları oluşturulduğu idarece belirtilmiştir.

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

96. Mevcut salgın koşulları da göz önüne alındığında Kuruma ilk kabul sırasında arama işlemi yapılırken mahremiyetin gözetilmesi ile hijyenik açıdan her özgürlüğünden mahrum bırakılana bir önlük verilmesi hassasiyetle sağlanmalıdır.¹¹⁸ Buna ek olarak, arama odasında bulunan ve özgürlüğünden mahrum bırakılanların ortak olarak kullandığı terlikler yerine tek kullanımlık terlik, galoş gibi ürünlerin tercih edilmesi¹¹⁹,
97. Tutuklular, tutukevlerinde veya maddî olanak bulunmadığı hâllerde kapalı ceza infaz kurumlarının tutuklulara ayrılan bölümlerinde, büyükler, kadınlar, gençler, çocuklar olmak üzere ve suç türleri de gözetilerek ayrı yerlerde barındırılırlar.¹²⁰ Burada amaç tutuklular için masumiyet karinesi ilkesi kapsamında ilk defa cezaevi ortamına giren ve masum olma ihtimali olan tutuklu mahkûmları, hükümlü mahkûmların potansiyel suç etkisinden korumaktır.¹²¹ Bu nedenle, imkânlar elverdiği ölçüde tutuklu ve hükümlülerin farklı koşullara yerleştirilmesine dikkat edilmesi,
98. İlgili mevzuatta belirtilen amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere Kurumda bir süngerli odanın oluşturulması; söz konusu süngerli odada taban, tavan alanı dâhil olmak üzere her yerin özel dolgu malzemesi ile kaplanması; kaplamada beyaz, mavi gibi rahatlatıcı etkisi bulunan açık renklerin tercih edilmesi; odanın 24 saat kamera ile izlenmesi; tedbire karar veren ilgili yöneticinin ismi, tedbirin başlangıç ve bitiş saati, sağlık personeli tarafından yapılan kontrollerin saatinin yer aldığı özel bir kayıt sisteminin tutulması¹²²,
99. Kıyafetlerin elde yıkanması yüksek sıcaklıklarda yıkama özelliğine sahip çamaşır makinelerine göre yeterli hijyen barındırmamaktadır. Bu yüzden çamaşır yıkama ve kurutma işlemleri için kişilerin ödeyebileceği daha makul bir ücretin belirlenmesi,

118 BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 50.

119 TİHEK, Maltepe 3 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu, m 62.

120 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, m 111(3).

121 AİÖK Standartları, CPT/Inf (2017)5-part, m.55.

122 CPT/Inf (2013) 27.

100. Normalleşme ve COVID-19 süreci göz önünde bulundurularak Kurumun açık spor salonunun görece geniş ve kullanıma uygun olması nedeniyle her koşunun ayrı ayrı kullanımına yönelik düzenlemeler yapılması, boncuk işleme ve örgü faaliyetleri için gerekli malzemelerin temin edilmesi,
101. Kurumda tıbbi muayenelerin ve psikolog görüşmelerinin, tıp uzmanı ve psikolog dışındaki personelin duyamayacağı ve tercihen göremeyeceği bir biçimde yapılması ve psikolog görüşmeleri için kapalı ve camlı bölmesi olan mahremiyetin sağlanabileceği bir görüşme alanının oluşturulması¹²³,
102. Kurum İdaresinin personelin olumsuz davranışlarına yönelik önlemler almaya çalıştığı hususu da gözetilerek kötü muamelenin önlenmesine dair eğitim ve bilginin infaz ve koruma memuru personelinin eğitim programında kapsamlı bir şekilde yer alması,
103. COVID-19 tanısı konulan, temaslı olan veya Kurum dışından gelen özgürlüğünden mahrum bırakılanlardan karantina koşullarında tutulmaların karantina sürelerine dikkat edilmesi, imkânlar dâhilinde diğer koşullardaki mevcut benzer şartların benimsenmesi ve karantina koşullarında vakitlerini geçirebilmek adına kendilerine TV sağlanması,
104. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların haftalık telefon ile görüşmelerinin en az iki numara arama hakkı olacak şekilde artırılması¹²⁴,

D.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

105. Cezaevleri bebekler ve küçük çocuklar için uygun bir ortam olmadığından annelerinin yanında çocukların da cezalandırılmaması adına temel prensip çocuğun iyiliği olmalı ve bu soruna çözüm bulunmalıdır. Bu nedenle bebeklerin ve küçük çocukların gözetim ortamında bulunduğu yerlerde, çocuklar sosyal hizmet ve çocuk gelişimi uzmanları tarafından izlenmelidir. Amaç, çocuk için üniforma veya anahtar destesi gibi görsel unsurlarından uzak ve çocuk odaklı bir ortam oluşturmak olmalı ve cezaevlerindeki bebeklerin hareket ve bilişsel becerilerinin normal gelişimini sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.¹²⁵ Özellikle çocuklara cezaevi içinde yeterli oyun ve hareket etme imkânı sağlanmalı ve çocuklara mümkün olduğunca kurumdan çıkarak dışarıdaki normal hayatta deneyim edinme imkânı yaratılmalıdır. Bu nedenle Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kreş yapılması işleminin hızlandırılması, hususları tavsiye edilmektedir.

123 AiÖK Standartları, CPT / Inf (92) 3], m 53.

124 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik, md 74/2-f.

125 AiÖK Standartları, CPT/Inf (2000)13-part, m 28.

**KIRIKKALE
F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ
KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2021/15)**

KISALTMALAR

ARDEF	Araştırma Değerlendirme Formu
BM	Birleşmiş Milletler
CAT	Convention against Torture and Other Cruel Inhuman or Degrading Treatment or Punishment / Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
CPT	European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment /Avrupa İşkencenin Önlemesi Komitesi
CETAS	Cezaevi Reçete Takip Sistemi
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
İKM	İnfaz ve Koruma Memuru
OPCAT	Optional Protocol to the Convention Against Torture / İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayri-insani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
ÖSYM	Ölçme, Seçme, Yerleştirme Merkezi
PCR	Polymerase Chain Reaction
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukukten tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı: "bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."¹²⁶
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: "İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi" ifade etmektedir.
4. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 9. maddesinde yüksek güvenli kapalı ceza infaz kurumlarının tanımı yapılmış olup bu tanıma göre; yüksek güvenli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir.
5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirme görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda, ceza infaz kurumlarına UÖM kapsamında ziyaret gerçekleştirme TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Ziyaret heyetinde (...) yer almıştır. Ziyaret "zarar vermeme"¹²⁷ ilkesi çerçevesinde maske-mesafe-hijyen kurallarına uyularak yürütülmüş ve gününbirlik olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. COVID-19 salgını öncesinde gerçekleştirilen ziyaretlerde, koşullarda grup görüşmeleri ile birebir görüşmeler gerçekleştirilirken; pandemi döneminde mahpuslar¹²⁸ açısından risk oluşturmamak için, herhangi

126 OPCAT, m. 2, m.3 ve 4.

127 Ulusal Önleme Mekanizmalarının görevlerini yerine getirirken, kişilere olası zarar verme riskini en aza indirmek için uyması gereken birtakım ilkeler mevcuttur. Bu ilkeler arasında yer alan "zarar vermeme (do no harm)" ilkesi; UÖM'lerin izleme faaliyetleri kapsamında mağdurların, tanıkların ve onlarla temasa geçen herkesin yaşamını, fiziksel ve psikolojik güvenliğini, özgürlüğünü ve refahını tehlikeye atmama yükümlülüğü ile zarar vermektan kaçınmak için her türlü çabayı ifade etmektedir. Bkz: United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, "Chapter 02: Basic Principles of Human Rights Monitoring", Manual on Human Rights Monitoring, 2011, s 4.

128 Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler için kullanılan; tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü kavramları 'mahpus' şeklinde ifade edilecektir.

bir sesli/görüntülü kayıt sisteminin olmadığı, şeffaf panel ile bölümlendirilmiş avukat görüşme odalarında birebir görüşme sağlanmıştır. Bu görüşmeler sırasında, ziyaret heyeti ikiye bölünerek, enfeksiyon riski en aza indirilmeye çalışılmıştır.¹²⁹ Ziyaret süresi içerisinde tüm koğuş ve suç tiplerinden mahpuslar rastgele bir şekilde seçilerek optimum düzeyde görüşme yapılabilmesine özen gösterilmiştir.

7. Kurum ziyaretine, yönetim ile yapılan ilk görüşmenin ardından başlanmıştır. Ziyaretçi kabul arama bölümleri, aile görüşme odası, eş görüşme odası, kapalı görüşme alanı, avukat görüşme odası, yemekhane, mutfak, kantin, revir, müşahede odası,¹³⁰ kamera odası, kütüphane, sportif faaliyetlerin yapıldığı halı saha, personel odaları ve boş bir koğuş gezilerek incelenmiştir. Heyetin, Kuruma ilişkin gözlemleri, mahpusların talep ve şikâyetleri çerçevesinde yönetim ile son bir görüşme yapılarak ziyaret tamamlanmıştır. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 09.02.2021 tarih ve 2021/16 sayılı kararı ile 06.04.2021 tarihli Başkanlık Oluru uyarınca Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na 09.04.2021 tarihinde gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

8. Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Kırıkkale ili, Hacılar Mahallesi, 71480. sokakta yer almaktadır. 93.655 m² açık alan, 20.520 m² kapalı alan üzerine kurulmuştur. Ceza infaz kurumunun dört tarafı ihata duvarı ile örülü durumdadır. İhata duvarının dış kısmında cezaevi jandarma bölük komutanlığı binası (520 m²), ziyaretçi kabul binası (300 m²) ile yirmi dairelik iki adet lojman binası (600 m²), ikinci nizamiye ile birlikte 13 metre yüksekliğinde dokuz adet jandarma gözetleme kulesi ve on adet nöbetçi kulübesi, ziyaretçi kayıt ve bekleme salonu, atık su tahliye merkezi, kullanma suyu deposu ve birinci nizamiye yer almaktadır.

B.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler Hakkında Genel Bilgiler

9. Kurum kapasitesi 388 kişi olup ziyaret tarihi itibari ile Kurumda; 316 mahpus bulunmaktadır. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Yüksek güvenlikli ceza infaz kurumları" başlıklı 9/3 hükmü kapsamında değerlendirilen 22 kişinin olduğu Kurum İdaresi tarafından belirtilmiştir. Barındırılanlardan 240'ı hükümlü, 76'sı tutukludur.
10. Kurumda, 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde "Erişkinler İçin Engellilik Sağlık Kurulu Raporu" bulunan 2 kişi mevcuttur. Rapor kapsamında maaş alan söz konusu kişilerin bakıma muhtaç durumda olmadıkları Kurum İdaresi tarafından ifade edilmiştir.
11. Kurumda kadın mahpus bulunmamaktadır.

¹²⁹ OSCE/ODIHR and APT, GUIDANCE Monitoring Places of Detention through the COVID-19 Pandemic, 2020, s 9.

¹³⁰ 5275 sayılı Kanun'un Kısıtlayıcı Önlemler başlıklı 115. maddesinin (c) bendindeki hüküm çerçevesinde: "Gerekirse kendisine veya başkalarına zarar vermesini önleyici biçimde hazırlanmış özel bir odada barındırılması ve kaldığı odanın kamera ile izlenmesi" sağlanabilir.

B.3. Kurum Personeli Hakkında Genel Bilgiler

12. Kurumda toplamda 153 personel görev yapmakta olup Kurumda görev yapan personelin çoğunluğu lisans mezunudur. Unvan dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

UNVAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	3
İdare Memuru	2
Öğretmen	1
Psikolog	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	3
İnfaz ve Koruma Memuru	122
Sağlık Memuru	4
Bilgisayar İşletmeni	2
Kâtip	3
Teknisyen	2
Şoför	5
Aşçı	2
Kaloriferci	1
Hizmetli	1

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

13. Kırıkkale F tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna girişte yüksek duyarlılıkta X-Ray cihazından geçilmiş ve COVID-19 tedbirleri çerçevesinde heyet üyelerinin ateş ölçümleri de yapılmıştır. Kuruma gelen ziyaretçiler duyarlı kapıdan geçirildikten sonra elle fiziki aramaları yapılmaktadır. Eşya giriş-çıkışlarının kontrolü ve ceza infaz kurumlarından içeri girmesi yasak olan eşyaların girişlerinin engellenmesi için bina girişinde duyarlı kapı ve X-Ray cihazı bulunmaktadır.

C.1. Fiziksel Koşullar

C.1.1. Kurum Kapasitesine İlişkin

14. Kurumda, 103 adet 3 kişilik oda, 59 adet tek kişilik oda ve 1 adet 20 kişilik çalışan mahpus odası vardır ve toplamda 388 adet yatak kapasitesi bulunmaktadır.
15. Kurumda 3 kişilik odaların alt katı 13.63 m², üst katı 22.50 m², tek kişilik odalar 11.15 m², çalışan mahpus koğuşu alt kat 94.54 m², üst kat 94.54 m² dir. Kurumda havalandırma bahçeleri 25, 30, 35 veya 45 m² alanlara sahip olup yükseklikleri 7 metredir.
16. Kurumda; 1 adet çok amaçlı salon, 2 adet açık spor sahası, 2 adet masa tenisi salonu, 3 adet iş atölyesi, 1 adet mutfak, 4 adet soğuk hava deposu, personel yemekhanesi, 4 adet açık ve 30 adet

kapalı görüş mahali, 6 adet avukat görüşme odası, 1 adet mahpus kabul alanı, 2 adet eş görüşme odası, 1 adet kantin, 1 adet müdahale ekip odası, 1 adet merkez kontrol odası, 1 adet kütüphane ve derslikler, 1 adet revir, berberhane, terzihane, mescit, çamaşırhane, jeneratör odası, sığınaklar, elektrik pano odası, soyunma kabinleri ve arşiv bulunmaktadır.

17. Kurumda iki kamera sistemi mevcut olup eski kamera sisteminde 140 adet iç, 32 dış; yeni kamera sisteminde 26 iç, 147 dış olmak üzere toplam 345 adet kamera bulunmaktadır. Bu kameralar 183 günlük kayıt alabilmektedir.

C.1.2. Isınmaya İlişkin

18. Kurumda ısınma doğalgazlı kalorifer tesisatı ile sağlanmaktadır.
19. Kurumda ısınma yönünden odaların yeterli sıcaklığa sahip olduğu gözlemlenmiş ve mahpuslar da ısınma konusunda herhangi bir sorunla karşılaşmadığını ifade etmiştir.
20. Kurumda bulunan mahpuslara, mevsim şartlarına uygun olarak battaniye, nevresim, yastık vb. malzemeler verilmektedir.

C.1.3. Suya Erişime İlişkin

21. Kurumda soğuk suya 24 saat erişilmektedir. Haftada 2 gün 2'şer saat sıcak su verilmekte; ayrıca pazar günleri hariç her sabah yarım saat sıcak su imkânı sağlanmaktadır. Kurumdaki kalorifer ve sıcak su sisteminin birlikte çalışması nedeniyle sıcak su kullanımı sırasında kaloriferlerin ısınmadığı ve bu durumun tesisat siteminden kaynaklanan bir sorun olduğu Kurum İdaresi tarafından ifade edilmiştir. Mahpusların sıcak suya erişimi ile ilgili herhangi bir sorun gözlemlenmemiş olup bazı mahpuslarca bu sürenin uzatılması talep edilmiştir.
22. Kurumda şebeke suyu Hacılar Belediyesi tarafından sağlanmakta olup Halk Sağlığı Müdürlüğü tarafından 6 aylık periyotlarla içilebilirlik ve kullanılabilirlik testi yapıldığı bildirilmiştir. Ayrıca Kurum kantininde su satışı yapılmaktadır.
23. Görüşme yapılan mahpuslar arasında musluktan akan suda pas kokusu olduğu iddiasında bulunanlar olmuştur. Kurum İdaresi ile gerçekleştirilen görüşmede, Kurumda daha önce hiç tadilat yapılmadığı; içme suyu borularının eski olması nedeni ile suyun ilk aktığında paslı olduğu; ancak su kullanım kotası olmadığı için bir süre akıtılmasının ardından paslı olmayan suyun geldiği ziyaret heyeti ile paylaşılmıştır.
24. Kurumun mutfak bölümünde, yemek yapımında kullanılacak şekilde küçük ölçekli bir su arıtma sisteminin olduğu görülmüştür.

C.1.4. Hijyen Koşullarına İlişkin

25. Kurumun genel temizliği Kurum personeli tarafından yapılmaktadır. 5275 sayılı Kanun'un "Sağlığın korunması kurallarına uyma" başlıklı 27'nci maddesinde yer alan, "(1) Hükümlü, sağlığının korunması ve salgın hastalıkların önlenmesi için gerekli ve alınmış tedbirlere uymak, kişi sağlığı için tehlike doğuran durumları gecikmeksizin kurum yönetimine bildirmek, kendi ve içinde yaşadığı ortamın temizliğine uygun davranışlar göstermek zorundadır." hükmü gereğince oda temizliğinden

barındırılmakta olan mahpuslar sorumlu olup; oda hijyenine ilişkin denetimler, sabah ve akşam sayımları esnasında odalara giren infaz ve koruma memurlarınca sağlanmaktadır.

26. 5275 sayılı Kanun'un "Bina ve eşyanın korunması" başlıklı 28'inci maddesinde; "(1)Hükümlü, barındırıldığı odayı, kurum binasını, yönetimce kendisine bırakılan şeyleri düzenli bir biçimde kullanmak ve bunlarla diğer kişilere ait eşyayı özenle korumakla yükümlüdür." hükmü yer almaktadır. Buna göre Kurumda barındırılan mahpusların buldukları odaların temizliklerini kendilerinin yapmaları gerekmektedir. Mahpusların hijyen ihtiyaçları ve kişisel temizliklerini yapabilmeleri amacı ile her türlü temizlik maddesinin kantinde satıldığı; maddi durumları iyi olmayan, emanet para hesabına hiç para yatmayan mahpuslara temizlik malzemeleri (çamaşır suyu ve COVID-19 döneminde maske gibi) imkânlar ölçüsünde kurum genel bütçesi kapsamında verildiği tespit edilmiştir. Ancak sabun, şampuan gibi kişisel hijyen ve bakım ürünlerinin kantinden ücret mukabilinde satın alınabildiği Kurum İdaresi tarafından ifade edilmiştir. Öte yandan, kantinde satışı yapılan kişisel temizlik ve bakım ürünlerinin çeşitliliğinin artırılması bazı mahpuslarca dile getirilmiştir.
27. Koğuşlarda banyo ve tuvalet birliktedir ve temizlik mahpuslarca sağlanmaktadır.
28. COVID-19 tedbirleri çerçevesinde mahpusların, toplu halde bulunmasının önüne geçilmesi ve enfeksiyon riskinin en aza indirilmesi amacıyla çamaşırhaneden faydalanmaya sınırlama getirildiği; çamaşırın mahpuslar tarafından koğuşlarda bulunan banyolarda elde yıkandığı tespit edilmiştir. Mahpuslardan bazıları çamaşır ipinin verilmediğini, çamaşırını odalarında kurduklarını ifade etmişlerdir. İdare ile yapılan görüşmede ise bazı koğuşlara çamaşır ipinin verilmemesinin nedeni, intihar eğilimi olan mahpusların kendilerine zarar vermelerinin önüne geçmek ve güvenliklerini temin edebilmek olduğu ifade edilmiştir.

C.1.5. Tek Kişilik Koğuşlara İlişkin

29. Kurumda, 59 adet tek kişilik koğuş bulunmaktadır. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Yüksek güvenlikli ceza infaz kurumları" başlıklı 9'uncu maddesinde yer alan hükümler çerçevesinde Kurumda tek başına tutulması gereken mahpus sayısı ise 101 kişidir.

C.1.6. Müşahede Odasına İlişkin

30. Mahpusların kendilerine ve diğer mahpuslara zarar vermesini önlemek için kısa süreliğine tutulduğu ve 24 saat kamera ile izlenen, 2 adet müşahede odası (yumuşak oda/ süngerli oda/ gözlem odası) bulunmaktadır. Zeminin ve duvarların plastik bir malzeme ile kaplı olduğu duvarlarında kırmızı ve koyu mavi renklerin kullanıldığı gözlemlenmiştir. Odada bulunan havalandırma amaçlı camlar tavana yakın olup mahpusların kendilerine zarar vermek için ulaşamayacağı bir seviyede bulunmaktadır. Odaların genel olarak temiz olmadığı görülmüştür. Odada bulunan tuvaletin etrafında mahremiyeti sağlamak üzere herhangi bir düzenek bulunmadığı ve bu alanın kamera açısı içerisinde kaldığı gözlemlenmiştir.

C.2. Sağlık, Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri ve Beslenme

C.2.1. Sağlık

31. Kuruma yeni gelen veya başka Ceza İnfaz Kurumlarından sevk edilen mahpusların ilk sağlık muayeneleri kurumda görevli hekim tarafından yapılmakta olup mahpuslar darp ya da cebire maruz kalıp kalmadıkları yönünden değerlendirilmekte ve bulaşıcı hastalık taşıyıcılığı yönünden risk oluşturanlar için gerekli sağlık ve idari tedbirler alınarak tedavileri için gereken hizmetler verilmektedir. Kronik veya kalıtsal bir hastalığı olan mahpusların ilaç ve tıbbi tedavileri sağlanmaktadır. Kuruma kabul edilen mahpusların testleri negatif çıkması durumunda mahpuslar suç türlerine göre koşullara yerleştirilmektedir.
32. Mahpuslarda, COVID-19 virüsünün görülmediği; personelin ise tamamına yakınının COVID-19 hastalığını geçirdiği belirtilmiştir. Personelin Kurumda kalacakları 10 gün öncesinde PCR testi yaptırdıkları, karantina sistemine dâhil olmayan, normal mesai sisteminde çalışan personelin 10-15 günlük periyotlarda PCR testi yaptırdıkları açıklanmıştır.
33. Kuruma gelen hekimlere muayene olan mahpusların sağlık bilgileri, kullandığı ilaçlara ilişkin bilgi aktarımı yapılarak mahpusların daha etkin tedavi almaları sağlanmakla birlikte ilaç sarfiyatının da önüne geçilmektedir.
34. Mahpusların kullandıkları ilaçlar Cezaevleri İlaç Takip Sistemi (CETAS) programı üzerinden takip edilmektedir. Kurum tabibince ve hastanelerde yazılan reçeteler, Kurumla anlaşmalı eczanelerden temin edilerek mahpuslara ulaştırılmakta, tedavileri sağlanmaktadır. İlaçlar, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün yazılı talimatlarına uygun olarak, üzerinde hastanın isminin yazılı olduğu özel kutularda muhafaza edilmekte, günlük dağıtımları yapılmaktadır.
35. Rahatsızlığı olan mahpusların dilekçe ile tedavi olmayı talep etmeleri durumunda, Kurum revirine çıkarılarak tedavileri sağlanmaktadır. Kurumda, hekimin bulunmadığı durumlarda ise en yakın ilçeden 112 Acil Servis Ekibi çağırılmaktadır. İleri tetkik ve tedavisi gereken mahpusların, Kırıkkale Yüksek İhtisas Hastanesinin ilgili polikliniklerinde muayeneleri yaptırılarak, tedavileri takip edilmektedir.
36. Kurum Tabipliğince Kırıkkale Yüksek İhtisas Hastanesine sevk edilen mahpusların muayeneleri, tetkik ve tedavileri ilgili uzman hekimlerce yapılmakta olup; kontrolleri, randevuları görevli sağlık memurunca takip edilmektedir. Buradaki sağlık hizmetlerinin yeterli olmaması durumunda ise Kırıkkale Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesine ya da Ankara Şehir Hastanesine sevk işlemleri gerçekleştirilmektedir.
37. Kurumda dış tedavisi için röntgen odası da dâhil olmak üzere gerekli tıbbi cihazların bulunduğu bir muayene odası yer almaktadır. Salı ve perşembe günleri olmak üzere haftada 2 tam gün Kuruma dış hekimi gelmektedir. Fakat Kurum İdaresi tarafından röntgen teknisyenin olmadığı, teknisyen görevlendirmesinin sağlanması halinde hizmetlerin daha iyi bir seviyede sunulabileceği ifade edilmiştir.
38. Merkezde kanser teşhisi konulmuş bir hasta olduğu, atom tedavisi aldığı, tedavisinin tamamlandığı, 6 aylık periyotlarla kontrollerinin yapılacağı İdarece belirtilmiştir.
39. Ocak ve haziran aylarında merkezdeki mahpusların portör muayenelerinin yapıldığı belirtilmiştir.

C.2.2. Psiko-Sosyal Servis¹³¹

40. Psikolojik desteğe ihtiyaç duyan mahpusların, psiko-sosyal servis ve Kurum tabipliğinde görevli sağlık personelinin ortak çalışmasıyla tedavi programına alınmaları sağlanmakta ve takipleri yapılmaktadır.
41. Kuruma yeni gelen mahpuslar ile ilk 3 gün içerisinde psiko-sosyal yardım servisi tarafından görüşme gerçekleştirilerek ARDEF (Araştırma değerlendirme formu) hazırlanmaktadır. ARDEF sonucunda gerekli müdahale programları oluşturulmaktadır. Mahpusun, kendi talebi halinde veya talep aranmaksızın gerekli görülen durumlarda bireysel görüşmeler yapılmaktadır. Bireysel sorunları ile baş edebilmelerine yönelik destekleyici görüşmelerle sorun çözme becerileri kazandırma çalışmaları yürütülmektedir. Gerekli görüldüğü durumlarda, mahpusun aile üyeleri ile görüşme yapılarak sorunların tespit ve çözümlenmesi için çalışmalar yürütülmektedir.
42. Rahatsızlığı nedeniyle psikiyatri polikliniklerinde muayene olan mahpuslardan ileri tetkik ve tedavi görmesi gerekli görülenler İstanbul Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi ve Samsun Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine sevk edilmektedir.
43. Kurum personelinin sorunlarının tespiti ve çözümü için gerekli görüldüğü durumlarda grup ya da bireysel görüşmeler yapılmaktadır.

C.2.3. Beslenme

44. Yemekler, Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen iâşe bedeli ile orantılı ve gramajları hesaplanarak 3 öğün; görevliler tarafından yemek arabalarında bulunan benmariler ile odalara dağıtılmaktadır. Mahpusların bir kısmı özellikle akşam yemeği çeşitliliğinin az olduğu ve yemeklerin doyurucu olmadığı yönündeki şikâyetlerini dile getirmiştir. Diyet beslemek durumunda olan mahpuslar ise diyet yemeği çeşitliliğinin ve miktarının arttırılmasını talep etmişleridir.
45. Kantinde konsinye sistemi mevcuttur. Heyet üyeleri tarafından rastgele seçilen gıdaların taze olduğu, son kullanma tarihlerinin uygun olduğu gözlemlenmiştir. Mahpusların haftalık 750 TL'ye kadar kantin alışverişi yapma hakkı mevcuttur.

C.3. Yönetim Ve Personelin Tutumu

46. Personel sayısına ilişkin olarak; ziyaret tarihi itibarıyla 147 olan personel sayısının, COVID-19 döneminin beraberinde getirdiği yeni çalışma sistemi nedeniyle yetersiz kaldığı; Kurumda, mevcut personele ek olarak 80 personele daha ihtiyaç olduğu ve Bakanlıktan, 50 personel talebinde bulunulduğu Kurum İdaresi tarafından ifade edilmiştir.

¹³¹ Ceza infaz kurumlarında psiko-sosyal yardım servisi çalışmaları "Standartlar Sistemi" çerçevesinde oluşturulan "İyileştirme Haritası" kapsamında yürütülmektedir. Bireylerin kendileri ve yaşadıkları sosyal çevreleri ile ilgili psiko-sosyal özelliklerini içeren çalışmalar psiko-sosyal servis uzmanları tarafından yapılmaktadır. Ceza infaz kurumu psiko-sosyal yardım servislerinde psikolog ve sosyal çalışmacı görev yapmaktadır. Psiko-sosyal servis uzmanları planlama, yürütme ve izleme değerlendirme çalışmalarını mesleki bilgi ve uzmanlık alanı çerçevesinde yürütür. Mesleki yöntem ile inceleme, problem çözme, gözlem, görüşme, rapor yazma ve dosyalama gibi teknikleri çalışmalar sırasında kullanır. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/psiko-sosyal-servis-genel-bilgi> (E.T.: 15.04.2021)

47. Kurum personelinin COVID-19 döneminde; 10 gün Ceza İnfaz Kurumunda çalıştıkları ardından 10 gün evlerinde karantinada kaldıkları ve takip eden 10 gün izin kullandıkları açıklanmıştır.
48. COVID-19 salgını sürecinde Kurum personelinin eğitimlerinin, Bakanlık tarafından uzaktan eğitim şeklinde verildiği, bir kısım derslerin zorunlu katılım gerektirdiği, bir kısmının ise gönüllü katılım çerçevesinde yürütüldüğü belirtilmiştir.
49. Kurum psikoloğunun, personele öfke ve stres yönetimi eğitimi verdiği ifade edilmiştir.
50. COVID-19 salgını koşullarında sosyal ve sportif aktiviteler ile sohbet faaliyetlerinin kısıtlanması, mahpusların psikolojik desteğe olan ihtiyacını arttırmamasından dolayı psiko-sosyal serviste çalışan psikoloğun Kurum iş ve işlemlerinde yeterli olmadığı, ek personelin gerekli olduğu İdare tarafından belirtilmiştir.
51. Kurum 2. Müdürünün Çarşamba günleri, mahpusların talep ve şikâyetlerini yerinde dinleyerek gerekli bilgilendirmeleri yaptığı, ayrıca Kurum savcısının da talebi olan mahpuslar ile birebir görüşmeler gerçekleştirdiği ifade edilmiştir.
52. Adalet Bakanlığı tarafından çalışan personelin moral motivasyon artışının sağlanması amacı ile ödül ikramiyelerinin verildiği ifade edilmiştir.
53. Mahpuslar ile gerçekleştirilen görüşmelerde, personelin tutum ve davranışlarının olumlu yönde olduğu belirtilmiş; Heyet tarafından herhangi bir kötü muamele iddiası tespit edilmemiştir.

C.4. Dış Dünya İle İletişim Ve Açık Havadan Faydalanma

C.4.1. Havalandırmaya Çıkış Saatlerine İlişkin

54. Sayımlar, COVID-19 tedbirleri çerçevesinde havalandırma koşullarında yapılmakta olup sabah ve akşam olmak üzere günde 2 kez sayım yapılmaktadır.
55. Kurumun İç Yönetmeliği'nin 25. maddesine göre "Havalandırma bahçesinin kapıları sabah saat 08:00'de açılır, havanın kararmasıyla kapatılır. Bu kapıların açılıp kapatılma saatleri sayım ve mevsim şartlarına göre değiştirilebilir. Olağanüstü durumlar ile mahkemeler ve kurum disiplin kurulunca verilen hücreye koyma disiplin cezalarının infazı bakımından kapıların açılıp kapatılmaları ayrıca düzenlenir." Kurumda, tek kişilik koşullarda genellikle ağırlaştırılmış müebbet hükmü almış mahpuslar kalmaktadır. Bu kişilerin günlük 1 saat havalandırma bahçesinden faydalanma hakları bulunmaktadır. İyi hal göstermeleri durumunda bu süre günlük 4 saate kadar çıkarılabilmektedir. Diğer mahpuslar 08.00-19.00 saatleri arasında havalandırma bahçesinden faydalanmaktadırlar. Günlerin uzamaya başlaması ile bu sürenin uzatıldığı Kurum İdaresi tarafından belirtilmiştir.
56. Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde günlük 5 saat açık havaya erişimlerinin olduğu, İdarenin 1 saatten 5 saate kadar olan havalandırma hakkını tüm mahpuslara ayırım yapmaksızın en üst düzeyde kullandığı belirtilmiştir.

C.4.2. Sohbet Faaliyetine İlişkin¹³²

57. Sohbet faaliyetlerinin COVID-19 salgını nedeni ile yapılamadığı, öncesinde ise 10 kişilik gruplarla sohbet faaliyetlerinin gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

C.4.3. Açık Görüşe İlişkin¹³³

58. COVID-19 öncesi koşullarda açık görüş ayda 1 defa yapılırken, COVID-19 kısıtlamalarının yoğun olduğu dönemde açık görüş yapılamadığı Kurum İdaresi tarafından ifade edilmiştir.
59. Kurumda iki adet eş görüşme odası bulunmaktadır. COVID-19 sürecinde bu odaların kullanıma kapalı olduğu belirtilmiştir.

C.4.4. Kapalı Görüşe İlişkin¹³⁴

60. 3 bloktan oluşan Kurumda, toplam 24 kabinde kapalı görüş alanı bulunmaktadır. Kabinlerden birinde bulunan telefonun arızalı olduğu tespit edilmiştir. Kabinler ses geçirmez camlarla ayrılmıştır. Kapalı görüşte mahpus ve yakını ahize ile iletişim sağlamaktadır.
61. Kapalı görüşler; pandemi tedbirleri çerçevesinde 10 günde 1 defa; telefonun kaldırıldığı andan itibaren başlamak üzere toplamda en fazla 1 saat sürecek şekilde yapılmaktadır. Her görüşten sonra ilgili bölümler dezenfekte edilmektedir. Kapalı görüş hakkı, 2 kişi ile sınırlı olmak kaydı ile kullanılmaktadır. Hangi günlerde kapalı görüş yapılabileceği, mahpusların yakınları aranarak önceden kendilerine bildirilmektedir. Heyetimizin, mahpuslar ile gerçekleştirdiği görüşmede; 1 taneden fazla çocuğu olan mahpusların, pandemi koşullarından kaynaklı kısıtlamalar nedeniyle diğer çocukları ile görüşemediklerini dile getirmişlerdir.

132 Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü'nün Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında 22/01/2007 tarihli ve 45/1 sayılı Genelgesi doğrultusunda; "Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır." Kurumda sohbet faaliyetleri, mevzuat hükümleri gereğince farklı koşullarda kalan mahpuslardan oluşturulan 10 kişiye kadar gruplarla gerçekleştirilmektedir. Kurumda açık görüş haftası sohbet faaliyeti yapılmamaktadır.

133 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik hükümleri doğrultusunda; "Açık görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin maddi temasına imkân verecek şekilde, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından iletilebileceği ve izlenebileceği, ceza infaz kurumunun bu iş için tahsis edilmiş özel bölümünde yapılan ziyaret ve görüşmelerdir. Açık ziyaretler, bir saatten fazla olmamak kaydıyla 09.00 - 17.00 saatleri arasında yaptırılır. Ziyaret süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işler."

134 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik hükümleri doğrultusunda; "Kapalı görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin her türlü maddi temasının önlenildiği, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından iletilebilecek şekilde izlenebileceği ve ceza infaz kurumu idaresinin bu iş için tahsis ettiği özel bölümde yapılan görüşmelerdir... Ziyaret günleri ve saatleri ile bir hükümlü ve tutuklunun görüşebileceği ziyaretçi sayısı, kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak, kurumca belirlenir. Görüş süresi, yarım saatten az, bir saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir."

C.4.5. Telefon ile Konuşma Hakkına İlişkin¹³⁵

62. Telefon konuşmaları için 12 adet telefon bulunduğu, 1 telefonun da diğer kurumlar ile iletişim için ayrıldığı, bu telefonların sayıca yetersiz kaldığı ancak mevcut hat sisteminde telefon sayısının artırılmasının mümkün olmadığı İdare tarafından belirtilmiştir.
63. Mahpusların aile ve yakınları ile telefon hakkı, COVID-19 dönemi öncesinde haftada 10 dakika iken; bu süre arttırılmış ve tek seferde haftada 20 dakika olarak belirlenmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde bazı kişilerce telefon kullanma hakkının haftada 10'ar dakika olmak üzere 2 kez ya da 20 dakika içinde 2 farklı numaranın aranması şeklinde kullanılmak istendiği dile getirilmiştir.
64. Hastalık gibi özel durumlarda ek telefon görüşme imkânının sağlandığı belirtilmiştir.

C.5. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel Ve Sportif Etkinlikler

65. Kurumda yürütülmekte olan eğitim-öğretim, sosyal-kültürel ve sportif faaliyetler kanun, tüzük, yönetmelik ve genelge hükümleri doğrultusunda, Adalet Bakanlığı ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından diğer kamu kurum ve kuruluşları ile yapılan iş birliği protokolleri çerçevesinde, Kurumda Eğitim Servisi tarafından yürütülmektedir.
66. COVID-19 dönemi öncesinde; Kurumda okuma yazma kursları (1. ve 2. kademe), yaygın eğitime erişim imkânı (açık öğretim ortaokulu, açık öğretim lisesi, açık öğretim fakültesi ve uzaktan eğitim), örgün yükseköğretim, mesleki ve teknik kurs eğitimleri, sosyal ve kültürel kurs eğitimleri, sınav hizmetlerine katılım imkânı (tüm ÖSYM sınavları, yaygın eğitim MEB sınavları), kütüphane çalışmaları, din kültürü ve ahlak bilgisi eğitimleri, sosyal kültürel ve sportif çalışmalar düzenlendiği İdarece belirtilmiştir.
67. Kurumda eğitim faaliyetleri; derslik, iş ve meslek atölyeleri, hobi atölyeleri, kütüphane ve çok amaçlı salon gibi alanlarda bulunmaktadır.
68. Kuruma yeni gelen mahpuslar ile ilk görüşme yapıldığı; öğrenim durumlarının tespit edildiği; öğrenim durumlarına uygun programlara yönlendirildikleri; Kurumda yürütülen faaliyetlere ilişkin bilgi verildiği; mahpusların bu tür etkinliklere katılmaları konusunda teşvik edildiği aktarılmıştır.
69. Kurumda bulunan mahpusların eğitim durumlarına ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir:

135 23/06/2001 tarihli ve 24441 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinde Hükümlü ve Tutukuların Dışındaki Yakınlarıyla Telefonla Görüşmeleri Hakkında Yönetmelik hükümleri doğrultusunda; "Hükümlü ve tutukuların telefonla konuşma gün ve saatleri, kurumda bulunan telefon adedi, başvuru sırası ve sayısı, kurumun asayiş ve güvenliği dikkate alınarak belirlenir. Konuşma süresi 10 dakikayı geçemez. Bu süre sonunda konuşma kendiliğinden kesilir. Hükümlü veya tutukular, görevli infaz ve koruma baş memur ve memurlarından oluşan 3 kişilik bir ekip tarafından oda veya koğuşundan alınarak telefon başına getirilir. Hükümlü veya tutuklu, konuşmasına kendi adını ve soyadını söyleyerek başlar. Görüştüğü kişinin adını, soyadını ve telefon numarasını tekrar etmesini isteyerek konuşmasına devam eder. Bu işlemin yapılması zorunlu olup, konuşma bittikten sonra, formun konuşmanın yapıldığına ilişkin bölümü doldurularak, konuşmayı yapan hükümlü veya tutuklu ile görevli memur tarafından imzalanır."

HÜKÜMLÜ ÖĞRENİM DURUMU					
Okur-yazar olmayan	Okuma ve Yazma Bilen	İlkokul Mezunu	Ortaokul/İlköğretim Mezunu	Lise Mezunu	Yüksek Öğretim mezunu
5	4	61	78	69	23
TUTUKLU ÖĞRENİM DURUMU					
Okur-yazar olmayan	Okuma ve Yazma Bilen	İlkokul Mezunu	Ortaokul/İlköğretim Mezunu	Lise Mezunu	Yüksek Öğretim mezunu
4	0	13	11	16	32

70. Kurumda bulunan ve eğitim-öğretim süreçleri aktif olan mahpusların istatistikî verileri aşağıdaki tablodaki gibidir:

ÖĞRENİM KADEMESİ	KİŞİ SAYISI
Açık Öğretim İlkokulu	7
Açık Öğretim Lisesi	27
Açık Öğretim Fakültesi	17
İstanbul Üniversitesi AUZEF	10

71. COVID-19 salgını öncesinde, Kurumda sosyal ve kültürel faaliyetler kapsamında; konferans ve seminerler, bilgi yarışmaları, münazaralar; belirli gün ve haftalarda tiyatro, konser, sergiler düzenlendiği; COVID-19 salgını nedeniyle birçok sosyal faaliyetin iptal edilmek zorunda kaldığı İdare tarafından belirtilmiştir. Ziyaret tarihinde, spor faaliyeti ve atölye faaliyeti yapılamadığı gözlemlenmiştir. Benzer şekilde, COVID-19 salgını öncesi iş atölyelerinin de faaliyette olduğu, talep eden mahpusların atölyelerde açılan kurslara katılım sağlayabildikleri; ancak salgın döneminde kurs faaliyetlerinin tamamen durdurulduğu açıklanmıştır.
72. Mahpuslar Kurumdaki kütüphaneden dilekçe yazdıkları takdirde kitap isteme hakkına sahiptirler. Ayrıca Kırkkale İl Halk Kütüphanesinden de kitap talep edebilmektedirler.
73. Kurum kütüphanesinde, ziyaret dönemi itibarıyla 4135 kayıtlı kitap bulunduğu belirtilmiştir. Verilen dilekçeler ile kitapların değişimleri yapılmaktadır. Posta yolu ile mahpuslara gönderilen kitaplar, Kurumun eğitim birimince kontrol edilmekte ve yasak içerikli değil ise mahpuslara teslim edilmektedir.

74. Mahpusların aldıkları kitapların kapaklarını değiştirerek içerisine yasaklanmış kitap yerleştirmelerinin önüne geçmek için mahpuslar tarafından alınıp iade edilen kitaplar her seferinde kontrol edilmektedir.
75. Kütüphanede bulunan kitapların listelendiği kitapçık her bir mahpusa Kurum İdaresince verilmiştir. Mahpuslar kütüphanede bulunan ders kitaplarından herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın faydalanma hakkına sahiptir. Mahpuslar dilekçe yazarak kütüphanelerden 15 günde bir 3'er kitap alabilmektedir. Bununla birlikte, mahpuslar, dini kitaplar ve ders kitapları haricinde, yanlarında 10 adet kitap bulundurabilmektedirler.
76. Açık öğretime kayıtlı mahpuslar uzaktan eğitim kapsamında derslere katılabilmektedir.
77. Kurumda eğitime devam oranının yüksek olduğu, akademik ilerleme için takiplerin eğitim biriminde görev yapan öğretmen tarafından sağlandığı, açık öğretim sınavları için sohbet faaliyetlerinin gerçekleştirildiği salonların kullanıldığı belirtilmiştir.
78. Kurumun emanet kasasına alınan paraların faiz gelirleri ile Tivibu, Digitürk gibi kanalların aboneliğinin satın alındığı; mahpusların odalarındaki televizyonlardan maç yayını, film ve belgesel izleyebildikleri belirtilmiştir.
79. Kurumda 2 adet çim halı saha bulunmaktadır. Mahpuslar, COVID-19 döneminde ay içerisinde belirli zaman aralığında spor faaliyetlerine izin verildiğini, salgın hastalık öncesi dönemde birkaç grubun birleşmesi ile açık hava spor faaliyetlerinin yapıldığını aktarmışlardır.
80. Çok amaçlı spor salonu ve çim sahadan yararlanma hususunda mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde; her bir odaya 2 ayda 1 defa sıra geldiğini, kendisine sıra gelen odada bulunan mahpusların o ay boyunca haftada 1 defa 1 saat süre ile spor yapabildiğini ancak bunun kendileri için yeterli olmadığını ifade etmişlerdir.
81. Kurum İdaresi, tek kişilik odalarda kalan mahpusların üçlü gruplar halinde spor yapma imkânından faydalandığını belirtmiştir.

D. TAVSİYELER

82. Heyetimizce ziyaretin gerçekleştirilmesinde, ziyaret süresince her türlü kolaylığın sağlanmasında, ziyaretin bitimine müteakip İdare ile yapılan görüşmelerde acil olarak iletilen tavsiyelerin yaşama geçirilmesi için devam eden diyalog süreci ile işkence ve kötü muamelenin önlemesi için gerekli iş birliğine yönelik Kurum İdaresinin açık tutumu olumlu olarak değerlendirilmiştir.

D.1. Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna Yönelik Tavsiyeler

83. COVID-19 sürecinin de beraberinde getirmiş olduğu kısıtlamalar, mahpusların psikolojik desteğe olan ihtiyacını arttırmıştır.¹³⁶ Bu nedenle psiko-sosyal servis personelinin sayısının artırılması konusunda Adalet Bakanlığından talepte bulunulması ve psiko-sosyal destek hizmetinin, psikolojik desteğe ihtiyaç duyan mahpuslara yönelik olarak düzenli, sık ve etkin şekilde yürütülmesinin titizlikle sağlanması,

¹³⁶ CPT/Inf(2020)13 No.lu Bildirisi, 20 Mart 2020. Resmi olmayan Türkçe çevirisi için bkz. <https://rm.coe.int/16809e09ec>

84. Mahpusların öğrenimi devam eden çocukları ile görüşebilmeleri için hafta sonları da görüş imkânının değerlendirilmesi, bu kapsamda Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 5'inci maddesinde¹³⁷ yapılan değişiklikle mahpuslara tanınan bu hakkın etkin şekilde kullanılması,
85. Pandemi koşullarının beraberinde getirdiği kısıtlamalar ve açık görüş imkânı sınırlandırılması göz önünde bulundurularak mahpusların haftalık telefon ile görüşmelerinin en az iki numara arama hakkı olacak şekilde artırılması,¹³⁸
86. Dünya Sağlık Örgütü'nün, COVID-19 salgınına önlemeye yönelik olarak temizliğin önemine yaptığı vurguyu göz önünde tutarak kantindeki hijyen ürünlerinin çeşitliliğinin ve bu ürünlerin dağıtım sıklığının artırılması,
87. COVID-19 tedbirleri çerçevesinde artan hijyen ihtiyacı doğrultusunda mahpusların sıcak suya erişim sürelerinin artırılması,
88. Kurumda bulunan müşahede odasının temizliğinin yapılması ve boş olduğu zamanlarda havalandırılmasının sağlanması; imkânlar ölçüsünde müşahede odasında kişisel mahremiyetin korunması amacıyla tuvalet bölümünün kamera ile görüntülenmesini engelleyici düzenek kurulması ya da kameranın görüntü açısının söz konusu duruma uygun olarak dizayn edilmesi,
89. Müşahede odasının koyu mavi ve kırmızı renkte olan duvarlarının renginin uygun bir renk ile değiştirilmesi,
90. Mahpuslara verilen diyet yemeklerin çeşitliliğinin artırılması,¹³⁹
91. Kuruma ait su tesisatının yenilenmesi,

D.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

92. Mahpusların uzak mesafeden gelen ailelerinin varlığı gözetilerek yeni normalleşme tedbirlerine uygun şekilde açık görüş saatlerinin düzenlenmesi,
93. Günlük iaşe bedelinde artış yapılması,

D.3. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

94. Diş tedavisi hizmetinin daha iyi bir şekilde yapılabilmesi için röntgen teknisyeni ihtiyacının karşılanması,
hususları tavsiye edilmektedir.

137 (Ek:RG-14/9/2021-31598) Örgün eğitim kurumlarında öğrenim gören çocuğu bulunan hükümlü ve tutukluların ziyaretleri, personel durumu, kurum güvenliği ve kapasitesi göz önünde bulundurularak idare ve gözlem kurulu kararıyla hafta sonu da yapılabilir.

138 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik, md 74/2-f.

139 BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 22.

**SİNCAN
1 NOLU F TİPİ
YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2021/16)**

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CAT	Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı TİHEK Kanunu'nun 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı TİHEK Kanunu'nun 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirme TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Kapalı ceza infaz kurumları; iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.¹⁴⁰ Yüksek güvenlikli ceza infaz kurumları ise; iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir.¹⁴¹
6. Yukarıda anılan çerçevede, Sincan 1 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 24.06.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde (...) yer almıştır. Ziyaret COVID-19 salgını nedeniyle *"zarar vermeme ilkesi"* gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.

140 5275 sayılı Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, madde 8.

141 5275 sayılı Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, madde 9.

7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarih ve 147 nolu toplantısında alınan karar uyarınca Sincan 1 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 24.06.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

B.1.1. Kurumun Fiziksel Koşulları

8. Sincan 1 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; 50.000 m² açık alan ve 30.000 m²'lik kapalı alan üzerine kurulmuştur. İhata duvarının dış kısmında Jandarma Karakol Komutanlığı Bölük Binası, Ziyaretçi Kabul ve 2 adet 10'ar dairelik lojman binası bulunmaktadır.
9. Kurum 103 adet 3 kişilik, 61 adet tek kişilik odadan oluşmuştur. Toplam kapasitesi 368 kişidir. 3 kişilik odalar 25 m² alt kat ve 25 m² üst kat olmak üzere toplam 50 m²'dir. Üç kişilik odaların havalandırma alanları 50 m²'dir. Tek kişilik odalar 10 m²'den oluşmuş olup yan yana bulunan 2 ya da 3 adet tek kişilik oda aynı havalandırma bahçesini kullanmaktadır. Tek kişilik odaların havalandırma alanları 42 ile 50 m² arasında değişmektedir.
10. Kurumda bulunan hükümlü ve tutuklulara yönelik kurs, etkinlik, ziyaret ve boş zamanlar için Açık Spor Sahası, Halı Saha, Açık Görüş Mahalleri, Kapalı Görüş Mahalleri, Kütüphane, Derslik, Bilgisayar Dershanesi, Hazır Giyim Tekstil Atölyesi, Ağaç İşleri Atölyesi, Ahşap Süsleme Atölyesi, Elektrik Tesisatçılığı Atölyesi, Müzik Resim Dershanesi, Elişi Atölyesi, Çini Atölyesi, Psiko Sosyal Yardım Servisi Grup Çalışmaları Odası, Dart-Satranç Salonu, Masa Tenisi Salonu bulunmaktadır.
11. Kurumda ısınma, merkezi kalorifer sistemi aracılığı ile sağlanmaktadır.
12. Kuruma gelen ziyaretçiler duyarlı kapıdan geçirildikten sonra elle fiziki arama yapılmaktadır. Eşya giriş-çıkışlarının kontrolü ve ceza infaz kurumlarından içeri girmesi yasak olan eşyaların engellenmesi için bina girişinde duyarlı kapı ve X-Ray cihazı bulunmaktadır.

B.1.2. Kurum Personeli

13. Kurumda görevli 207 personelin 45'i başka kurumlarda geçici görevli olduğundan kurumda 162 personel fiili olarak çalışmaktadır. Fiili olarak görevli personelin 138'i Güvenlik ve Gözetim Hizmetlerinde, 24 ise yönetim ve diğer hizmet birimlerinde görev yapmaktadır. Kurum personeli ön lisans veya lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahiptir.

B.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

14. Kurumda 73'ü hükümlü, 244'ü tutuklu olmak üzere 317 mahpus bulunmaktadır.¹⁴² Kurumda bulunan engelli mahpus sayısı 1'dir. Kurumda kadın mahpus bulunmamaktadır.

¹⁴² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

15. Sincan 1 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna girişte heyet üyelerinin ateş ölçümü ve aramaları yapılmıştır. Ziyarete yönetim ile yapılan görüşme ile başlanmış, ardından Heyet tarafından İdarenin dahil olmadan günlük sayım listesinden belirlenen mahpuslar ile COVID-19 pandemisi nedeniyle koşullara girilmeksizin koşul havalandırma alanlarında, sosyal mesafe kurallarına riayet edilerek maskeli şekilde görüşülmüştür. Görüşme sonrasında kamera izleme odası, kütüphane, revir, kapalı spor salonu ve açık hava spor alanları gibi ortak alanlar incelenmiş, son olarak Kurum yönetimi ile tekrar bir araya gelinmiş ve heyetin ilk gözlem ve tespitleri, tutuklu ve hükümlülerin talep ve şikâyetleri hakkında yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

C.1. Fiziksel Koşullar

Kurum Kapasitesi

16. Kurumda 103 adet 3 kişilik, 61 adet tek kişilik oda bulunmaktadır. Toplam kapasitesi 368 kişi olan Kurumda ziyaret tarihinde 317 mahpus tutulmaktadır. Koşullarda Kurum kapasitesinin aşılmadığı görülmüştür. Bu nedenle kalabalıklaşma ve kalabalıklaşma sonucu ortaya çıkan sorunlarla karşılaşılmamıştır.
17. İdare, engelli mahpuslar için belirli odalara rampalar ve özel klozetler yaptırıldığını belirtmiştir. COVID-19 pandemisi nedeniyle koşullara girilmediğinden bu konuda herhangi bir gözlemlenmemiş ve engelli mahpusla yapılan görüşmede bu konuda herhangi bir şikâyette bulunulmamıştır.

Isınma ve Havalandırma

18. Kurumda ısınma koşullarda bulunan kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. İdare 2021 yılı Ocak ayı içerisinde kalorifer tesisatının yenilendiğini, peteklerin temizlendiğini belirtmiştir.
19. Bazı mahpuslar özellikle kış aylarında bazı koşulların konumlarından dolayı yeteri kadar ısınmadığını ifade etmiştir. 2021 yılı Ocak ayında kalorifer ve su tesisatının yenilendiği bilgisi alındığından bu konuda herhangi bir problemin olup olmadığının takip edilmesi gerekmektedir.
20. Mahpuslara mevsimine uygun olarak örtünme eşyası verildiği ifade edilmiştir.
21. Ceza İnfaz Kurumunda her odanın havalandırması bulunmakta olup, havalandırma bahçelerinin kapıları sabah saat 08.00 ile akşam saat 17.00 arasında açık olduğu ifade edilmiştir. Bu kapıların açılıp kapatılmalarının, sayım saatlerine ve mevsim şartlarına göre uzatılıp kısaltılabildiği ifade edilmiştir.
22. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilen mahpusların havalandırma bahçelerinden yararlanma süresi ise günlük 1 saattir.

Suya Erişim

23. Kurumda 24 saat soğuk ve sıcak suya erişilmektedir. Ancak bazı koşullara konumlarından dolayı sıcak su miktarının az geldiği ve su sıcaklığının düştüğü mahpuslar tarafından belirtilmiştir. İdare 2021 yılı Ocak ayında kalorifer ve su tesisatının yenilendiğini belirtmiştir.

24. İçme suyu ihtiyacı şebekeden karşılanmaktadır. Kesinti durumunda Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu Kampüsünde 10.000 tonluk depo bulunduğu, ayrıca Ceza İnfaz Kurumuna ait 500 tonluk su deposu olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanında mahpuslar kantinden su alabilmektedir.

Hijyen Koşulları

25. Kurumda düzenli olarak haşerelere karşı ilaçlama ve COVID-19 tedbirleri kapsamında dezenfeksiyon yapıldığı, mahpuslara ortalama ayda bir kez olmak üzere genel temizlik malzemesi verildiği, maddi imkânı olmayan mahpuslar için temizlik malzemesinin Kurum tarafından temin edildiği, düzenli aralıklarla nevresimlerin ücretsiz yıkandığı İdarece belirtilmiştir. Bunun dışında temizlik malzemeleri mahpuslar tarafından kantinden de satın alınabilmektedir.
26. COVID-19 salgını ile birlikte ücretsiz maske ve dezenfektan dağıtımı yapıldığı, Kurum görevlileri ile olan her türlü temasta mutlaka maske ve eldiven takılmasına özen gösterildiği, kirli çamaşırların odadan çıkarıldıktan en az 24 saat sonra alınarak yüksek derecede yıkandığı; mektup, dilekçe gibi evraklar verilmek istendiğinde aciliyeti olanlar değerlendirildikten sonra 24 saat bekletilip evrakların gönderildiği, kapalı görüş esnasında mahpusun ailesine eşyalarını teslim etmek istemesi durumunda en az 24 saat önceden oda dışına çıkarılmasının istendiği; maske, eldiven, hijyen, beslenme ve ilaç tedavisi konusunda COVID-19 riskine karşı sağlık memuru tarafından gerekli bilgilendirmelerin yapıldığı, haftalık olarak Kurumun tüm kapalı ve açık alanlarının dezenfekte edildiği, personel yemekhanesinde tek kullanımlık kaşık, çatal ve tabldot ile tek kullanımlık tuz ve biber kullanıldığı, yine personel için tulum ve maske temin edildiği İdarece ifade edilmiştir.
27. Kurumda bulunan her koşušta banyo ve tuvalet bulunmaktadır. Ancak bu alanlar birbirlerinden duvar vb. bölmelerle ayrılmamıştır. 3 kişilik odalarda kalan mahpuslar bu durumun banyo ve tuvaletin aynı anda kullanılması gerektiğinde sorun yarattığını ifade etmiştir.
28. Koşuşlarda eksik yatak sorunu olmamakla birlikte, birçok mahpus kullandıkları yatakların çok çabuk deforme olduğunu, yatakların eski ve yıpranmış olması nedeniyle vücut sağlığını olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Kurum İdaresi son 6 ayda 20 adet yatağın değiştirildiğini belirtmiştir.

Tek Kişilik Odalar

29. Kurumda 61 adet tek kişilik oda bulunmaktadır. Yan yana olan 3 ayrı tek kişilik odanın kapısı ortak bir avluya açılmaktadır. Bu odalardaki mahpusların genel şikâyetleri tek tutulmaları ve sosyal faaliyetlerinin sınırlı olmasından kaynaklıdır.
30. Ziyaret edilen tek kişilik bir odada, hoparlörden gelen sesin, ses sistemindeki bozukluk nedeniyle net ve anlaşılır olmadığı ayrıca ses seviyesinin de rahatsız edecek seviyede yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

C.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişilere Dair Tutum, Davranış Ve Hizmetlere İlişkin Tespit, Gözlem Ve Görüşmeler

C.2.1. Yönetim, Personel ve Tutumu

31. Kurumda görev yapan personelin tamamının meslek içi eğitime tabi tutulduğu, ayrıca eğitim merkezlerince uyum eğitimleri düzenlendiği, Kurum personelinin de söz konusu eğitimlere katıldığı,

alınan eğitimlerin Afet ve Acil Durumlara Müdahale Ekipleri Eğitimi, Yerde Sertifikalı İlk Yardım Eğitimi, Yerde Yangın Eğitimi, İlaç Takip Sistemi Eğitimi, Merkez Kontrol Birimi Eğitimi, Ziyaret Kabul Birimi Eğitimi, Psiko-Sosyal Birimi ARDEF (Araştırma Değerlendirme Formu) ve BİSİS (Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi) Eğitimi¹⁴³, İyi Hal Uygulamaları Eğitici Eğitimi, X-Ray Eğitim Sertifikası Eğitimi, Manevi Rehberlik İşlemleri Eğitimi, Emanet Para ve Kıymetli Eşya Birimi Eğitimi, Emanet Eşya İşlemleri Eğitimi, X-Ray Cihazı ve Duyarlı Kapı Kullanımı Eğitimi, Personel Destek Programı Eğitimi, Eğitim ve Öğretim Servisi Birimi Eğitimi, Vardiya Personeli Uygulama Eğitimi, Fırar ve Fırar Girişimlerini Önleme Eğitimi, Terör Tutuklu ve Hükümlüleri ile Çalışan Personellerin Uzmanlaşma Eğitimi, Tören ve Merasim Eğitimi, Temel İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi, Yüksek Riskli Mahkûmlara Yönelik Müdahale Programı Eğitimi, Doğal Afet ve Bilinci Eğitimi, Mahkûm Kabul ARDEF-BİSİS Eğitimi, Hükümlü Disiplin Eğitimi, İdarecilere Yönelik Personel Disiplin Eğitimi, Ceza Tehiri ve Bulaşıcı Hastalıklar Sağlık Uygulamaları Eğitimi, Kütüphane ve Yayın İşlemleri Eğitimi, Otomatik Eksternal Defibrilatör Eğitici Eğitimi, Ambar İşlemleri Eğitimi, Mektup Okuma Komisyonu Eğitimi, Dinamik Güvenlik Eğitici Eğitimi, Radikalleşmeden Uzaklaştırma Programı Eğitici Eğitimi, Avrupa Birliği Standartları Eğitimi, İşyurdu Eğitimi olduğu; bununla birlikte İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitiminde insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimlerin verildiği, personelin hassas gruplara yaklaşım konusunda yeterli donanım ve bilgiye sahip olduğu İdarece belirtilmiştir.

32. Kurumda pandemi şartlarından dolayı izolasyon sisteminin uygulandığı, tutuklu ve hükümlülerle doğrudan temasta bulunan 32 personelin bulunduğu, görevli personelin mevzuat hükümleri doğrultusunda hareket ettikleri, mahpuslarla temasta olan personelin COVID-19 tedbirlerinden dolayı 7 gün çalışıp 14 gün izin kullandığı İdarece ifade edilmiştir.
33. Mahpusların dilekçeleri günlük olarak sabah sayımında toplanarak hükümlü ve tutukluların dilekçesinde belirttiği mercilere gönderildiği ifade edilmiştir.
34. Yapılan görüşmelerde mahpuslar, Kurum personelinin kendilerine yaklaşımından ve davranışından genel olarak memnun olduklarını, şikâyetlerinin olmadığını belirtmişlerdir.
35. Personel sayısına ilişkin olarak; ziyaret tarihi itibarıyla mevcut 207 olan personel sayısının yeterli olduğu, ancak göreve yeni başlayan sözleşmeli personelin görev öncesi eğitilmesi gerektiği İdare tarafından dile getirilmiştir.

Güvenlik, Kamera ve Yangın Söndürme Sistemi

36. Kurumun dış güvenliği Ceza İnfaz Kurumu Jandarma Komutanlığı tarafından sağlanmaktadır. Kurum çevresinde 9 adet jandarma nöbet kulesi mevcuttur. Ceza İnfaz Kurumunun çatısı ve çevresi 4'ü hareketli 47'si sabit toplam 51 dış kamera ile görüntülenmektedir. Aynı zamanda bu görüntüler

143 Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutukluların kuruma kabul aşamasında psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından BİSİS kapsamında ARDEF doldurulmaktadır. BİSİS kapsamında doldurulan ARDEF ile hükümlünün risk ve ihtiyaçları ortaya çıkmakta ve her hükümlü/tutuklu için ekonomik, sosyal, hukuki, psiko-sosyal ve ruhsal ihtiyaçlarına uygun olarak bireysel ve grup müdahale programı belirlenmektedir. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular, ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir.

merkez kontrol odasındaki 23 adet Dijital kayıt cihazı ile hard disk ünitelerine kayıt edilmekte ve 73 monitör tarafından izlenmektedir. Ayrıca Kurum Müdürü odasında, Nöbetçi Müdür odasında ve Jandarma bölük komutanlığında izleme monitörleri bulunmaktadır. Kayıt süreleri en az 183 gün ve üstüdür. Cezaevinin çatısında bulunan kameralardan hareketli olan kamera merkez kontrol odasından ve Jandarma Bölük Komutanının odasından kumanda edilebilmekte, 360 derece hareket ettirilerek çatı izlenebilmektedir. Kameralardan elde edilen bütün görüntüler video cihazları ile kayıt edilerek arşivlenmektedir.

37. Kurumda 186 iç mekân kamerası, 128 bahçe havalandırma kamerası ve ayrıca Avukat Görüş Mahallinde 2 adet IP Kamera ve buna ait kayıt cihazı bulunmaktadır. Toplam iç ve dış kamera sayısı 369'dur.
38. İdare kameralar tarafından görülmeyen kör bir noktanın bulunmadığını ifade etmiş, İzleme odasında yapılan incelemede de ziyaret heyetince her hangi bir kör nokta tespit edilememiştir.
39. Kurumda yangın söndürme sistemleri bulunmakta olup, İdare bu ekipmanların düzenli olarak bakımlarının yaptırıldığını belirtmiştir.

C.2.2. Dış Dünya ile İletişim ve Açık Havadan Faydalanma

40. Kurumda, genellikle tek kişilik odalarda ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olan mahpuslar kalmaktadır. Bu kişilerin günlük 1 saat havalandırma alanından faydalanma hakları bulunmaktadır. Diğer mahpuslar 08:00 - 17:00 saatleri arasında havalandırma alanından faydalanmaktadır.
41. Mahpuslarla yapılan görüşmede yazdıkları mektup, faks, tebrik kartı gibi gönderilerin muhataba geç ulaştırıldığını yine kendilerine gelen mektupların da geç teslim edildiğini ifade etmişlerdir. İdare mektup, faks, tebrik kartı gibi gönderilerin mektup okuma komisyonunca okunarak gönderildiği veya teslim edildiğini, bunun da süreci geciktirdiğini, Kurumun kapasitesi, Kurumda görevli personel sayısı, pandemi tedbirleri nedeniyle Kurum görevlilerin dönüşümlü çalışması gibi hususlar nazara alındığında kurum içi gönderilerin ileri bir tarihte verilmesinin zorunluluktan kaynaklandığını ifade etmiştir.
42. Açık görüşler¹⁴⁴ COVID-19 salgını nedeniyle durdurulmuştur. Açık görüşün yeniden başlatılması talebi mahpuslarca dile getirilmiştir.
43. Kapalı görüşler¹⁴⁵ COVID-19 tedbirleri gereğince Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğünce alınan 31.05.2021 tarihli 77204178-207.99.06/5611/52017 no.lu kararlarla hükümlü ve tutuklularca ayda 2

144 **17.06.2005 tarihli Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik** hükümleri doğrultusunda; "Açık görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin maddi temasına imkân verecek şekilde, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebildiği ve izlenebildiği, ceza infaz kurumunun bu iş için tahsis edilmiş özel bölümünde yapılan ziyaret ve görüşmelerdir... Açık ziyaretler, bir saatten fazla olmamak kaydıyla 09.00 17.00 saatleri arasında yapılır. Ziyaret süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işler."

145 **17.06.2005 tarihli Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik** hükümleri doğrultusunda; "Kapalı görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin her türlü maddi temasının önlenildiği, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebilecek şekilde izlenebildiği ve ceza infaz kurumu idaresinin bu iş için tahsis ettiği özel bölümde yapılan görüşmelerdir... Ziyaret günleri ve saatleri ile bir hükümlü ve tutuklunun görüşebileceği ziyaretçi sayısı, kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak, kurumca belirlenir. Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir. Çocuk hükümlü ve tutuklular için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir."

kez 2 kişi ile olacak şekilde yapılmaktadır. Görüşler 45 dakika olarak yaptırılmaktadır. Bu görüşmede hükümlü veya tutuklu eşi, 3.dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi, kayyım ve kendisinin belirtmiş olduğu 3 arkadaşı ile görüşebildikleri ifade edilmiştir.

44. Mahpuslardan bazıları 45 dakikalık kapalı görüşme süresinin fiilen yapılan görüşme süresi olarak değerlendirilmesini, görüşme için bekledikleri sürenin 45 dakikalık süreden sayılmamasını, 45 dakikalık bu sürenin ve 2 kişi olarak uygulanan görüşülen kişi sayısının artırılmasını istemişlerdir.
45. Mahpuslar belgelendirmeleri koşuluyla eşi, dördüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ve vasisi ile telefon görüşmesi yapabilmektedir. Telefon görüşü sıklığı COVID-19 tedbirleri nedeniyle artırılmış olarak hükümlü veya tutuklularda haftada 20 dakika, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olanlarda 10 dakika olarak uygulanmaktadır.
46. Talep halinde istenen gazeteler Kurumun anlaştığı bayi aracılığıyla mahpuslara dağıtılmaktadır. İdare anlaşma yapılan bayide bulunmayan gazetelerin dağıtımının yapılmadığını ifade etmiştir. Görüşülen mahpuslar ise gazetelerin geç dağıtıldığını ve güncelliğini yitirdiğini ifade etmiş, kendilerine dağıtılan gazete çeşitliliğinin artırılmasını istemiştir.
47. Görüşme yapılan evli hükümlü ve tutuklulardan bazıları Kurum personelinin yakın nezareti olmaksızın eşleri ile mahrem görüşme imkânı tanıyan Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik madde 11 vd. hükümlerinin uygulanmasını talep etmiştir.¹⁴⁶
48. Öte yandan Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi kapsamında görüntülü görüşme sisteminin alt yapı çalışmalarının yapıldığı, bu amaçla Kuruma firma çağırılarak gerekli cihaz kurulumlarının yapıldığı, yaklaşık bir sene içinde sistemin kullanımına başlanılacağı idarece belirtilmiştir. Söz konusu proje ile mahpusların personel tarafından oda ve koğu dışına çıkartılması suretiyle yürütülen çeşitli hizmetlerin, ses izolasyonlu bir kabin içerisinde oda ve koğuşlara yerleştirilecek multimedya cihaz marifetiyle, personel sirkülasyonuna gerek olmaksızın daha az insan kaynağı harcanarak, hızlı ve güvenilir bir biçimde gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Proje kapsamında geliştirilen içerikler; sesli ve görüntülü görüşme, sayım, dilekçe, kantin sipariş ve online ödeme, kütüphane kitap talebi, e-mektup, e-doktor ve Bakanlık iletişim uygulamalarıdır.

C.2.3. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler

49. Kurumda COVID-19 tedbirlerinden dolayı 1. ve 2. kademe okuma yazma kurslarının açılmadığı, yabancı uyruklu hükümlü ve tutuklulara yönelik 1. kademe okuma yazma kursunun açılmasının ise planlamaya alındığı idarece belirtilmiştir.
50. Açık Öğretim Ortaokulunda 2, Açık Öğretim Lisesinde 13, Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde 9, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde 47, İstanbul Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde 16 mahpus kayıtlıdır. Kayıt, kayıt yenileme, ders kitabı, materyal temini, sınava giriş işlemleri, sınavın gerçekleştirilmesi, sınav sonuçlarının duyurulması ve dilekçeler ile ilgili konular

¹⁴⁶ 30.03.2013 tarihli Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmeliğin 11'inci maddesi şu şekildedir; "Kapalı ceza infaz kurumundaki hükümlü ve tutuklulara, en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar eşleriyle kurumun bu tür ziyaretler için ayrılan bölümünde ve personelin yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde eş görüşmesi ödülü verilebilir."

eğitim birimi tarafından takip edilerek yapılmaktadır. Yükseköğretim Kurumları Sınavına 10, Dikey Geçiş Sınavına 19, Kamu Personeli Seçme Sınavına 3 mahpus müracaat etmiştir. Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavına ise 8 hükümlü tutuklu katılmıştır. ÖSYM kapsamındaki sınavların duyurusu, başvurusu, kayıt yapılması, sınava giriş işlemleri ve sınav sonuçları da eğitim birimi tarafından takip edilerek yapılmaktadır.

51. Manevi rehberlik faaliyetleri kapsamında cezaevi vaizi ile dönem içerisinde 83 hükümlü tutuklu bireysel görüşme yapıldığı ifade edilmiştir.
52. İşyurdu bulunan Kurumda kantinde 2 hükümlü çalışmaktadır. Hükümlüler içerisinde kantin ve dağıtım işlerine yatkın olan 2 hükümlü seçilmiştir. Bu hükümlüler Kurum personeli ile birlikte koordineli bir şekilde belirli zaman aralığında çalışmaktadır.
53. Tutuklulara yargılandıkları mahkemeler tarafından gönderilen CD/DVD veya elektronik dosya içeriklerini inceleyebilmeleri ve savunma hazırlamaları için bilgisayar kullanımı imkânı sağlamak adına, Kurumda bulunan iş meslek atölyeleri bilgisayar sınıfına dönüştürülmüştür. 130 mahpusun savunma amaçlı bilgisayar sınıfını kullandığı ifade edilmiştir.
54. Mahpuslar Kurumda sosyal faaliyet olmadığını ve olmasını çok istediklerini belirtmişlerdir.
55. Kurumda bulunan tüm mahpuslara, oda havalandırma kapılarının açılmasıyla günde en az bir saat açık havada gezinme olanağı verilmektedir. Bu süre içerisinde bireysel spor da yapmalarına müsaade edilmektedir. Ayrıca serbest spor faaliyet programı çerçevesinde programa katılmak isteyen tüm mahpuslar, hava şartlarına göre açık spor sahası veya kapalı spor sahasından, oda oda sırayla yararlanmaktadır. Tüm odaların programdan yararlanması amacıyla düzenlenen program aylık, haftalık vb. bir süre içerisinde değil; odaların sırayla alanlardan yararlandırılması esasıyla yapıldığı için uygulama sıklığı, başvuran kişi sayısına göre değişim göstermekte ve 30 gün ile 60 günde bir sıranın kendilerine gelmesine göre program yıl boyunca sürekli tekrar ederek sürdürülmektedir. 2020 yılı Mart ayından itibaren COVID-19 önlemleri kapsamında; odalarda barındırılan tutuklu ve hükümlüler diğer odalardakilerle temas etmeden, hava şartlarına göre açık spor sahasını ya da kapalı spor salonunu kullanmakta, kapalı spor salonu ve spor malzemeleri önlemler kapsamında dezenfekte edilmekte, mahpusların odalarına gidiş gelişlerinde maske, el dezenfektanı kullanmaları sağlamakta, salon kullanıldıktan sonra havalandırılmaktadır. Mahpuslar spor yapma imkânlarının çok az olduğunu, yaklaşık iki ayda bir spor sahasını kullanabildiklerini ifade etmişlerdir.
56. Ayrıca, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı gibi milli bayramlarda kapalı devre olarak bayramlarla ilgili belgesel film gösterimi yapılmıştır. Aylık olarak her güne bir tane kapalı devre belgesel film veya sinema filmi gösterimi yapılmaktadır.
57. Tek kişilik odalarda isteğe bağlı olarak açılıp kapatılabilen merkezi radyo yayını bulunmaktadır. Ayrıca odalarda merkezi yayın sunulan televizyon bulundurulabilmektedir. Merkezi yayın sisteminde hükümlü ve tutukluların eğitim, iyileştirme, boş zamanlarını değerlendirme amaçlarına yönelik olarak 34 adet televizyon ve 3 adet Radyo kanalı yayın yapmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmede radyo ve televizyondaki kanal sayısının ve çeşitliliğinin artırılması talep edilmiştir.
58. Kurum kütüphanesinde 12365 kitap bulunmaktadır. Ayrıca Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesinden de kitap temin edildiği ifade edilmektedir. Kurum kütüphanesinden yılbaşından itibaren 6224 kitap

ödünç alınmıştır. Ayrıca hükümlü ve tutuklulara aileleri tarafından 2021 yılı içinde 2200 kitap gönderilmiştir. Dış kantin tarafından kitap ve dergi alımı da yapılmaktadır. Her koşulda kütüphanede bulunan kitap listesinin yer aldığı bir fihrist olduğu belirtilmiş, bu husus mahpus beyanlarıyla teyit edilmiştir.

59. Hükümlü ve tutuklular, Kurum kütüphanesinden iki haftada bir 4 kitap alabilmektedir. Bu kitaplar dışında yanlarında dışardan aldıkları 5 kitap ve 3 dergi bulundurabildikleri, ders kitaplarının ise bu kotaya dâhil edilmediği belirtilmiştir.
60. COVID-19 salgını ile birlikte spor faaliyetlerinde de aksamaların yaşandığı hem İdare hem de mahpuslarca dile getirilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde gerekli önlemler alınmak suretiyle farklı odalarda bulunanların aynı anda sportif faaliyetlerden faydalandırılması talebi dile getirilmiştir.
61. Mahpuslarla yapılan görüşmede Kurum kantininde 17.06.2005 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik hükümleri doğrultusunda Kurumun koğu, oda ve eklentilerinde beslenmesine imkân tanınan evcil hayvan satışının yapılması istenmiştir.
62. Görüşme yapılan bazı mahpuslar ise Kurum kantinin de televizyon satışının yapılmasını istemiştir.

C.2.4. Sağlık ve Beslenme

Sağlık Hizmetleri

63. Kurum revirinde Sağlık Bakanlığından görevlendirilerek gelen 1 aile hekimi, 4 sağlık memuru görev yapmaktadır. Çalışma sistemi doğrultusunda Kurumda 24 saat görevli sağlık memuru bulunmaktadır.
64. Haftada 1 veya 2 gün Kuruma doktor geldiği, normal dönemde Kuruma haftada 1 gün dış hekimi geldiği ancak dış hekiminin askerlik görevi nedeniyle Kurumda bulunmadığı ifade edilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar dış doktorunun olmaması nedeniyle dış tedavileri konusunda sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.
65. Aile Hekimi tarafından hastaneye sevki uygun görülen mahpusların öncelik ve önem sırasına göre en kısa sürede jandarma kolluk kuvvetlerine bildirilerek sevkleri sağlanmaktadır.
66. Ceza İnfaz Kurumundan sevk işlemi, hükümlü veya tutuklunun İnfaz ve Koruma Memurları tarafından jandarma ekiplerine teslimi ile başlamaktadır. Akabinde İnfaz ve Koruma Memurları eşliğinde hastaneye gidiş ve geliş işlemleri yapılmaktadır. Sevk sırasında jandarma ekiplerince güvenlik sağlanmaktadır.
67. Sevk edilen mahpusun hastane dönüşünde COVID-19 tedbirleri kapsamında 14 gün ayrı bir odada izolasyona tabi tutulduğu, PCR testi yapılarak testin negatif çıkması durumunda odasına yerleştirildiği ifade edilmiştir.
68. Kurumda kronik hastalığı olan mahpusların takip altında oldukları, kontrolleri ve muayenelerinin düzenli olarak yapıldığı ifade edilmiş, bu konuda görüşülen mahpuslardan herhangi bir şikâyet alınmadığı, söz konusu mahpuslar psiko-sosyal servis ile olan iletişimlerinin iyi olduğunu, sağlık hizmetlerine erişimde herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.
69. Kurumda mahpuslara yazılan ilaçlara ilişkin reçetenin aynı gün anlaşmalı olunan eczanelere teslim edildiği, eczane tarafından hazırlanan ilaçların yine aynı gün içerisinde Kuruma getirilerek

dağıtımlarının yapıldığı, ruh sağlığı ile ilgili ilaçların bizzat sağlık personeli tarafından günlük olarak verildiği belirtilmiştir.

70. Açlık grevinde olan mahpusun bulunmadığı Kurumda, açlık grevi olması halinde öncelikle kişinin Kurum Aile Hekimine çıkarılarak muayenesinin yapıldığı, günlük iâşesi verilerek günlük tansiyon, ateş, nabız, kilo takibinin yapıp kayıt altına alındığı, doktorun bilgilendirildiği, hayati risk durumunda ilk muayenesi yapılan hükümlü ve tutuklunun acil servise yönlendirildiği belirtilmiştir.
71. Kurumda görevli tüm personelin bulaşıcı hastalıklar ve gerekli tedbirler konusunda bilgilendirildiği, bu kapsamda her türlü temasta maske ve eldiven takılmasına özen gösterildiği ifade edilmiştir. Ziyaret heyetince, alınan tedbirler konusunda herhangi bir eksiklik gözlemlenmemiştir.
72. Kurumda toplam 23 mahpus ve 55 memur COVID-19 hastalığı geçirmiş ancak COVID-19 kaynaklı vefat yaşanmamıştır.
73. Kurum İdaresi, ziyaret tarihi itibarıyla 248 mahpusun aşı olduğunu ve aşılamanın devam ettiğini, yakın tarihte tamamlanacağını belirtmiştir.
74. Kurumda bulunan psiko-sosyal yardım servisi, çalışmalarını bir psikolog ve bir sosyal çalışmacı ile sürdürmektedir. Söz konusu servis, personel ve mahpusların ruh ve beden sağlığı ile bütünlüğüne ilişkin koruyucu, geliştirici programları araştırmakta, uygulamakta ve gerektiğinde tedavi sürecine katılarak psikolojik destek ve müdahalede bulunmaktadır. Ayrıca mahpusların bireysel özelliklerini, yaşam koşullarını ve suç işleme nedenlerini belirleyerek bireysel gelişmelerine yardımcı olarak, kurum ve toplum yaşamına uyumlarını sağlamak ve bireyin yeniden suç işlemesini engellemek amacıyla gerektiğinde kurumun en üst amirinin bilgisi dâhilinde, aileler ve sosyal çevreyle görüşmeler yapmaktadır.

Beslenme

75. Yemeklerin Kampüs içinde yer alan Açık Ceza İnfaz Kurumundan geldiği, yemek miktarı ve çeşitliliğinin Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumundaki uzman diyetisyenler tarafından belirlendiği, doktor raporuyla herhangi bir sağlık sorunu olduğu bildirilen mahpuslar için Kurumun talimatıyla diyetisyen öncülüğünde özel diyet uygulandığı ifade edilmiştir.
76. Haftalık yemek listesi ve manavda bulunan meyvelerin bilgisi pazartesi günleri Kurum hoparlöründen anons edildiği ifade edilmiştir. Görüşülen mahpuslar yapılan anonsu sağlıklı şekilde duyamadıkları için yemek listelerini takip edemediklerini söylemişlerdir.
77. Kurum personeli ile mahpuslara aynı yemeğin sunulduğu, mahpusların yemeklerini kendi odalarında yediği öğrenilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmede yemeklerden genel olarak memnun oldukları görülmüştür.
78. Ziyaret heyeti de öğlen yemeğini Kurum yemekhanesinde yemiş, yemek çeşidinin yeterli ve yemek miktarının doyurucu olduğu, ayrıca yemekhanenin de hijyenik koşullarda pandemi şartlarına uygun hizmet verdiği gözlemlenmiştir.
79. Mahpuslar kantine erişimde herhangi bir sorun yaşamadıklarını, liste değişimi olduğunda bilgilendirme yapıldığını, deodorant ve parfüm gibi kişisel bakım ürünlerinin bulundurulmasını, mevsimine uygun meyve ve sebze çeşitliliği ile ürün kalitesinin artırılmasını talep etmişlerdir.

D. DEĞERLENDİRME

80. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları ziyaret heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.
81. Mahpuslara yargılandıkları mahkemeler tarafından gönderilen CD, DVD veya elektronik dosya içeriklerini inceleyebilmeleri ve savunmalarını hazırlamaları için oluşturulan bilgisayar sınıfları iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiş ve takdirle karşılanmıştır.

E. TAVSİYELER

Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

82. Mahpuslarca eski ve yıpranmış olduğu ifade edilen vücut sağlığını olumsuz etkileyen yatakların değiştirilmesi¹⁴⁷,
83. Bazı mahpuslarca ifade edilen koşullardaki sıcak su ve ısınma sorununun, 2021 yılının Ocak ayında tesisat yenilediğinden her hangi bir sorun yaşanmaması adına gerekli takibinin yapılması,
84. Mahpusları bilgilendirmek ve anons için kullanılan koğu hoparlörlerinde daha anlaşılabilir olması için gerekli düzenlemenin yapılması,
85. Anons şeklinde yapıldığı bildirilen haftalık yemek ve kantindeki ürün listesi gibi ilanların, mahpusların daha sağlıklı bilgilendirilmeleri adına odalarında bulunan TV'lerden yayınlanması,
86. Mahpusların dış dünya ile temasını sağlayan mektup, tebrik kartı gibi gönderilerin Kurumdan gönderilme ve Kurumda teslim edilme tarihlerinde gecikmeye mahal verilmemesi¹⁴⁸,
87. Yapılan kapalı görüşlerde ayda 2 kez ve 2 kişi şeklindeki uygulamada görüşülen kişi sayısının artırılması, birden fazla kişiyle özellikle anne, baba, eş ve çocuklardan birkaçıyla aynı anda görüşme yapılmasına imkân tanınması, görüş süresinin görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilmeye başlanması ve 45 dakikalık kapalı görüş süresinin artırılması¹⁴⁹,

147 Konuya ilişkin Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi Komitesi(CPT)'nin standardı şu şekildedir; "Barınma alanı uygun şekilde döşenmiş olmalıdır (yatak, masa, sandalye/tabure, dolap)"

148 Konuya ilişkin Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi Komitesi(CPT)'nin standardı şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülerin dış dünya ile temasını arttırmak esastır; bu temasa ilişkin her türlü kısıtlama, yalnızca güvenlik/emniyet açısından kabul edilebilir kaygılar veya kaynak eksikliği nedeniyle söz konusu olabilir."

149 Konuya ilişkin Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik madde 10/2 şu şekildedir; "Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir. Çocuk hükümlü ve tutuklular için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir."

88. Spor faaliyetlerinin COVID-19 salgını nedeniyle kısıtlandığı, mahpusların bu imkânlardan yeteri kadar faydalanamadıkları değerlendirildiğinden, salgın açısından risk oluşturmayacak şekilde aynı ve farklı odalarda bulunan mahpusların birlikte spor faaliyetlerinden faydandırılması¹⁵⁰,
89. Mahpusların sosyalleşmesi, eğitilmesi ve çalışmaları amacıyla düzenlenmesi gereken aktivitelerin yeterli olmadığı değerlendirildiğinden, iş meslek atölyelerinin tekrar faaliyete geçirilmesi¹⁵¹,
90. Kurum kantininde televizyon satışının yapılması,
91. Kurum kantininde mevzuat hükümleri doğrultusunda beslenmesine imkân tanınan evcil hayvan satışının yapılması,
92. Mahpuslara verilebilecek gazete çeşitliliğinin artırılarak gazetelerin güncelliğini yitirmeden özgürlüğünden yoksun bırakılanlara teslim edilmesinin sağlanması,
93. Tek kişilik odalarda bulunan merkezi radyo yayınındaki kanal sayısının artırılması,
94. Deodorant, parfüm gibi kişisel bakım ürünleri ile mevsimine uygun meyve ve sebze çeşitliliğinin Kurum kantininde bulundurulması sağlanarak kantindeki ürün kalitesinin artırılması,
95. Dış doktoru bulunmayan ceza infaz kurumunda mahpusların yetkin bir dış hekime erişimlerinin sağlanması¹⁵²,

Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

96. Koğuşlarda aynı yerde bulunup birbirinden duvar vb. bölmelerle ayrılmayan tuvalet ve banyonun, kullanım kolaylığı sağlamak ve mahremiyete saygı göstermek amacıyla bütçe imkânları doğrultusunda yeniden düzenlenmesi¹⁵³,
97. Ceza İnfaz Kurumlarında istihdam edilen sözleşmeli personelin, göreve başlamadan önce başta insan hakları alanında olmak üzere yürüttükleri kamu hizmetlerini gereği gibi yapabilmeleri adına hazırlayıcı eğitime tabi tutulması, hususları tavsiye edilmektedir.

150 BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 24:"1- Mahpuslara sağlık hizmeti sağlanması, devletin sorumluluğudur. Mahpuslar, topluma sağlanan mevcut sağlık standartlarından aynı şekilde yararlanır ve hukuki statülerine dayalı ayrımcılık İmksızın, gerekli sağlık hizmetlerine ücretsiz erişime sahip olurlar.

2- Sağlık hizmetleri, genel halk sağlığı idaresi ile yakın ilişki içinde ve HIV, tüberküloz ve diğer bulaşıcı hastalıklar ile uyuşturucu bağımlılığı da dâhil olmak üzere, tedavi ve bakımın sürekliliğini sağlayacak tarzda düzenlenir." ; Ayrıca Bkz. Avrupa Cezaevi Kuralları, Tutuklu ve hükümlülere günde en az bir saat açık havada egzersiz yapma imkânı verilmelidir. (EPR, Kural 27.1); Açık havadaki egzersiz alanları, tutuklu ve hükümlülerin egzersiz yapabilmeleri için makul derecede büyük ve kötü hava koşullarına karşı koruma sağlayacak şekilde olmalıdır. (CPT standartları)

151 Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları(EPR) Kural 25.2 şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülerin yeterli kişisel ve sosyal temasta bulunabilmesi için her gün gerektiği kadar süreyle odalarının dışında zaman geçirmelerine izin verilmelidir." Ayrıca konuya ilişkin 2.Genel Rapordaki CPT standardı şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlüler, günün makul bir süresini (8 saat veya daha fazla), çeşitli amaçlara yönelik değişik faaliyetler yapmak üzere odalarının dışında geçirmelidir."

152 BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 25.2 ve Avrupa Cezaevi Kuralları 41.5 şu şekildedir; "Tüm tutuklu ve hükümlüler için yetkin dış hekime erişim sağlanmalıdır."

153 Konuya ilişkin Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi Komitesi'nin standardı (CPT/Inf(2015)44) şu şekildedir; "Tuvalet tutuklu ve hükümlülerin barındığı yerde olmalı (tercihen ek bir bölümde) veya tutuklu ve hükümlülerin tuvalet ihtiyaçlarını gidermeleri için geceleri dâhil olmak üzere her zaman odalarından gecikmeden çıkartılmaları sağlanmalıdır. Koğuş içindeki tuvaletlerin duvarları tavana kadar olmalıdır."

**DOĞUBAYAZIT
T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/03)**

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20.04.2016 tarih ve 29690 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Kapalı ceza infaz kurumları; iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.¹⁵⁴
6. Yukarıda anılan çerçevede, Doğubayazıt T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 12.08.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde (...) yer almıştır. Ziyaret COVID-19 salgını nedeniyle *"zarar vermeme ilkesi"* gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 09.02.2021 tarih ve 147 nolu toplantısında alınan 2021/16 sayılı Karar uyarınca Doğubayazıt T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 12.08.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

154 5275 sayılı Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, madde 8.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

B.1.1. Kurumun Fiziksel Koşulları

8. T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları büyük kentlerdeki eski ceza infaz kurumlarının yerlerine ya da kapasite yetersizliğine çözüm amacıyla inşa edilen veya edilecek olan uluslararası standartlara uygun, kapalı ceza infaz kurumlarıdır. Tutuklu ve hükümlülerin barınma, sağlık, eğitim ve her türlü iyileştirme taleplerine cevap verecek yeterli fizikî alana sahip bu kurumlarda ilave olarak, sportif ve kültürel hizmetlerin sunulacağı mekânlar da mevcuttur.
9. Doğubayazıt T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu¹⁵⁵, Ağrı ili sınırları içerisinde Gürbulak yolu üzerinde inşa edilerek 2019 yılı Ocak ayında hizmete açılmıştır. Kurum ve eklentileri 63.000 m² alan üzerine kurulmuştur. Kurum kapasitesi 400 kişidir.
10. Kurumda 29 adet çoklu, 18 adet tekli ve 1 adet geçici koğuş bulunmaktadır. Çoklu koğuşlar 92 m² yaşam alanı ve 38 m² havalandırma alanına sahiptir. Tekli koğuşlar ise 10 m² yaşam alanı ve 75 m² havalandırma alanına sahiptir.
11. Kurumda 2 adet kadın koğuşu bulunmaktadır.
12. Kurumda bulunan mahpusların¹⁵⁶ toplam yaşam alanı 3770 m² dir. Kişi başına 9,4 m² yaşam alanı düşmektedir.
13. Koğuş kapasitesinin en fazla 18 kişi olduğu belirtilmiştir.
14. Kurumda 2 adet yumuşak oda bulunmaktadır.
15. Kuruma gelen ziyaretçiler duyarlı kapıdan geçirildikten sonra elle fiziki aramaya tabi tutulmaktadır. Eşya giriş-çıkışlarının kontrolü ve ceza infaz kurumlarından içeri girmesi yasak olan eşyaların engellenmesi için bina girişinde duyarlı kapı ve X-Ray cihazı bulunmaktadır.
16. Bir güvenlik önlemi olarak Kurum binası içerisindeki birimlere giriş yapabilmek için Kurum Müdürü de dâhil olmak üzere Kuruma gelen herkesin kayıt olması gereken göz tanıma sisteminin mevcut olduğu görülmüştür.

B.1.2. Kurum Personeli

17. Kurumda 1 Kurum Müdürü, 2 Kurum 2. Müdürü, 1 İdare Memuru, 1 Psikolog, 131 İnfaz ve Koruma Memuru, 5 Kâtip, 3 Sağlık Memuru, 1 Bilgisayar İşletmeni, 3 Aşçı, 2 Kaloriferci, 6 Teknisyen, 6 Şoför, 1 Memur, 1 Öğretmen ve 1 Diş Doktoru olmak üzere toplam 165 personel görev yapmaktadır.
18. Kurum İdaresi tarafından 30 erkek ve 10 kadın infaz ve koruma memuruna ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir.

¹⁵⁵ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilebilecektir.

¹⁵⁶ Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmek üzere kullanılmaktadır.

19. Ceza infaz kurumu 7/24 çalışma esasına göre faaliyetlerini yürütmektedir. Özel durumlar haricinde Kurum personeli 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda belirtilen hususlar çerçevesinde haftalık 40 saati geçmeyecek şekilde görev yapmaktadır. Haftalık çalışma saati 40 saati aşan personele ayrıca "fazla çalışma izni" verilmektedir.

B.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

20. Kurumda 237'si hükümlü, 143'ü tutuklu olmak üzere 380 mahpus bulunmaktadır. Bunlardan 21'i COVID-19 nedeniyle izinlidir.¹⁵⁷ Ziyaret anında 1 kişinin mahkeme nedeniyle Kurum dışında olduğu belirtilmiştir. Ziyaret tarihinde fiilen mevcut olan kişi sayısı 358'dir.
21. Birinde 5, diğerinde 6 kişi olmak üzere kadın koğuşlarında bulunan toplam mahpus sayısı 11, engelli mahpus sayısı ise 1'dir.
22. Kurumda, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş 2 mahpus bulunmaktadır.
23. Kurumda çocuk mahpus ya da annesinin yanında kalan çocuk bulunmamaktadır.
24. Kurumda İran ve Afganistan gibi yabancı uyruklu mahpusların da bulunduğu, terör ve örgütlü suçlardan mahkûm olan mahpus sayısının ise düşük olduğu görülmüştür.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

25. Doğubayazıt T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna girişte heyet üyelerinin ateş ölçümü ve aramaları yapılmıştır. Akabinde göz okuma sistemine kayıt işlemi yapılarak ziyarete Kurum İdaresiyle yapılan görüşmeyle başlanmış, ardından Heyet tarafından Kurum İdaresinin müdahalesi olmaksızın günlük sayım listesinden belirlenen mahpuslar ile COVID-19 nedeniyle koğuşlara girilmeksizin eğitim sınıflarında, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek görüşülmüştür.
26. Yalnızca bir ziyaret heyeti üyesi, az sayıda mahpus bulunan kadın koğuşlarına sosyal mesafe kurallarına riayet ederek girip özel görüşme gerçekleştirmiştir. Ayrıca içerisinde çocuk mahpusun bulunmadığı geçici çocuk koğuşuna girilerek incelemelerde bulunulmuştur.

157 COVID-19 nedeniyle mahpuslara izin verilmesi işlemi 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun Geçici 9'uncu maddesinin 5 ve 6 numaralı bentlerine dayanmaktadır. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun Geçici 9'uncu maddesinin 5 ve 6 numaralı bentleri şu şekildedir; "(5) COVID-19 salgın hastalığının ülkemizde görülmüş olması sebebiyle, açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ile kapalı ceza infaz kurumunda bulunup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanan hükümlüler, 105/A maddesi kapsamında denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verilen hükümlüler ve 106 ncı madde veya diğer kanunlar uyarınca denetimli serbestlik tedbirinden yararlanan hükümlüler, 31/5/2020 tarihine kadar izinli sayılır. Salgının devam etmesi hâlinde bu süre, Sağlık Bakanlığının önerisi üzerine Adalet Bakanlığı tarafından her defasında iki ayı geçmemek üzere dokuz kez uzatılabilir. Bu fıkra uyarınca izinli sayılanlar hakkında 95 ve 97 nci madde hükümleri uygulanır.

(6) Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar, Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ve örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar hariç olmak üzere, toplam hapis cezası on yıldan az olanlar bir ayını, on yıl ve daha fazla olanlar ise üç ayını kapalı ceza infaz kurumunda geçirmiş olan iyi hâlli hükümlülerden ilgili mevzuat uyarınca açık ceza infaz kurumlarına ayrılmalarına bir yıl veya daha az süre kalanlar, talepleri hâlinde açık ceza infaz kurumlarına gönderilebilirler. Bu hükümlüler, açık ceza infaz kurumlarında barındırılır. İlgili mevzuat uyarınca açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya, beşinci fıkrada belirtilen süreler içinde hak kazandıkları takdirde beşinci fıkra uyarınca izinli sayılırlar. Beşinci fıkrada belirtilen sürenin tamamlanmasından sonra ise açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanıp kazanmadıklarına bakılmaksızın, 95 inci maddede düzenlenen izin hakkından yararlanırlar. Bu fıkra hükmü 30/11/2021 tarihine kadar uygulanır."

27. Ziyaret kapsamında; Aile Görüşme Odası, Avukat Görüşme Odaları, Kapalı Görüş Odaları, Açık Görüş Alanları, Yumuşak Odalar, Geçici Çocuk Koşuşu, Kapalı Spor Salonu, Atölyeler, Derslikler, Öğretmen Odaları, Kütüphane, Sağlık Birimi, Yemekhane gibi alanlar incelenmiş, son olarak Kurum İdaresi ile tekrar bir araya gelmiş mahpusların talep ve şikâyetleri ile heyetin ilk gözlem ve tespitleri aktarılarak ziyaret sonlandırılmıştır.
28. Kuruma son 5 yıl içerisinde başkaca ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşlar (TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi vd.) tarafından herhangi bir ziyaret yapılmadığı bilgisi verilmiştir.

C.1. Fiziksel Koşullar

C.1.1. Kurum Kapasitesi, Geçici Koşuş ve Yumuşak Odalar

29. Kurumda 29 adet çoklu, 18 adet tekli koşuş bulunmaktadır. Toplam kapasitesi 400 kişi olan Kurumda ziyaret tarihinde fiilen 358 mahpus tutulmaktadır. Kişi başına 9.4 m² yaşam alanı düştüğü de göz önünde bulundurulursa koşuşlarda Kurum kapasitesinin aşılmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle kalabalıklaşma ve kalabalıklaşma sonucu ortaya çıkan sorunlarla karşılaşılmamıştır.
30. Kurumda toplamda 393 yatak bulunmakta olup her koşuşta ortalama 14 yatak mevcuttur.
31. Çocuk mahpusun bulunmadığı Kurumda bir adet geçici çocuk koşuşunun olduğu belirtilmiştir. Heyetimiz tarafından incelenen koşuşun 2 kat, 2 lavabo, 1 tuvalet ve 1 banyodan oluştuğu, üst katta aydınlatma lambasının bulunmadığı alt katta ise yeterli aydınlatma lambasının olmadığı görülmüştür. Yine alt katta bulunan prizlerin nizami şekilde monte edilmediği, televizyon kablolarının açıkta bırakıldığı, duvar boyalarının döküldüğü, temizliğe ihtiyacı olduğu görülmüştür. İdare geçici koşuşlarda çocukların sadece 2 gün tutulduğunu ve başka ceza infaz kurumlarına sevk işleminin gerçekleştirildiğini ifade etmiştir. Koşuşta yatmak için ranza bulunmamaktadır. Mahpusların alt katta yerde bulunan nevresimsiz yatakta uydukları anlaşılmıştır.
32. Ziyaret esnasında, yumuşak odalar görülmüş ardından da yumuşak oda defteri incelenmiştir. Defter incelendiğinde, odaların en son 1 yıl önce kullanıldığı, ziyaret tarihine kadar toplamda 3 kez kullanıldığı görülmüştür. Oda defterinin usulüne uygun tutulduğu, mahpusların giriş ve çıkış işlemleri öncesi ve sonrasında sağlık kontrollerinin yapıldığı ve odada en fazla 2 saat tutuldukları anlaşılmıştır. Ziyaret edilen odalarda ise, tuvalet için sadece delik bulunduğu, ihtiyaç halinde içeriden düğmeye basılınca koridordaki panodan görülebilen bir sistemin kurulu olduğu, odalarda 2 adet kamerayla kayıt yapıldığı görülmüştür. Yumuşak odalarda bulunan cam pencere ile aydınlatma için kullanılan floresan lambanın mahpusun kırabileceği şekilde olduğu görülmüştür.

C.1.2. Isınma, Havalandırma ve Aydınlatma

33. Kurumda ısınma, merkezi kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. Yakıt türü olarak doğalgaz kullanılmaktadır. Görüşme yapılan mahpuslar ısınma konusunda herhangi bir şikâyette bulunmamışlardır.
34. Mahpuslara kişi başı bir adet battaniye, nevresim takımı ve bir adet yastık verildiği, kışın hava koşulları göz önüne alınarak gerekli görülürse ikinci battaniyenin dağıtıldığı ifade edilmiştir.

35. Kurumda mahpusların havalandırma ihtiyacı güneşin doğuşuyla havalandırma kapılarının açılması suretiyle sağlanmaktadır. Bu kapıların açılıp kapatılmalarının, sayım saatlerine ve mevsim şartlarına göre uzatılıp kısaltılabildiği ifade edilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar havalandırmanın 12 saat açık olduğunu, herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olan mahpusların açık havadan yararlanma süresi ise mevzuat gereğince günlük 1 saattir.
36. Görüşme yapılan mahpuslar koşullarda kişi başı 15-20 TL arasında elektrik ücreti ödediklerini, bu rakamın bazı koşullarda artabildiğini ifade etmişlerdir.

C.1.3. Suya Erişim

37. Kurumda 24 saat temiz suya erişim imkânı vardır. Şehir şebekesinden kaynaklı su kesintilerinde Kuruma ait su depolarından kesintisiz 500 ton temiz su ihtiyacı sağlanmaktadır.
38. Sıcak su 24 saat boyunca kişi başına 50 litre olacak şekilde otomasyon sistemiyle koşullara verilmektedir.
39. İçme suyu ihtiyacı ayrıca kantinden hazır olarak satın alınmak suretiyle karşılanabilmektedir.
40. Görüşme yapılan mahpuslar temiz ve sıcak suya erişim konusunda herhangi bir problemle karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

C.1.4. Hijyen Koşulları

41. Kurumun koşullar dışındaki genel hijyeni infaz ve koruma memurlarının gözetiminde işçi koşullarından görevlendirilen temizlikten sorumlu mahpuslar tarafından yapılmaktadır. Koşullar içi temizlik ise koşullardaki mahpuslar tarafından yapılmakta ve belirli periyotlar halinde güvenlik ve gözetim servisi tarafından denetlenmektedir. Heyetçe koşullar dışı alanların temiz olduğu görülmüş, görüşme yapılan mahpuslardan da bu konuda herhangi bir şikâyet alınmamıştır.
42. İdare, koşullar içi alanların temizliği için mahpuslara 15 günde bir koşullardaki kişi sayısı göz önüne alınarak sıvı el sabunu verildiğini belirtmiştir.
43. Bunun dışında ihtiyaç duyulan temizlik malzemeleri mahpuslar tarafından kantinden de satın alınabilmektedir.
44. COVID-19 tedbirleri kapsamında maske ve mesafe kurallarına riayet edilerek bilgilendirici broşürlerin dağıtıldığı idare tarafından ifade edilmiştir.
45. Kurumda bulunan her koşullarda banyo ve tuvalet bulunmaktadır. Ancak engelli tuvaleti bulunmamaktadır.
46. Sadece çarşaf ve nevresimlerin yıkandığı Kurumda, mahpuslar çamaşırlarını kendi koşullarında yıkamaktadır. Görüşme yapılan mahpuslar Kurumdaki çamaşırhanede şahsi kıyafetlerinin de yıkanmasını talep etmişlerdir.

C.2. Özgürlüğünden mahrum Bırakılan Kişilere Dair Tutum, Davranış ve Hizmetlere İlişkin Tespit, Gözlem ve Görüşmeler

C.2.1. Yönetim, Personel ve Tutumu

47. Kurumda görev yapan personelin tamamının meslek içi eğitime tabi tutulduğu, ayrıca eğitim merkezlerince uyum eğitimleri düzenlendiği, Kurum personelinin de söz konusu eğitimlere katıldığı, son 1 yıl içerisinde alınan eğitimlerin "İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi, Vardiya Personeli Eğitimi, Personel Destek Eğitimi, Emanet Para Birimi Eğitimi, Emanet Eşya Birimi Eğitimi, Telefonla Görüşürme Birimi Eğitimi, Hükümlü Disiplin İşlemleri Eğitimi, Mahkûm Kabul Birimi Eğitimi, Firar ve Firar Girişimlerini Önleme Eğitimi, İnfaz Koruma ve Baş Memurluğu Eğitimi, İyi Hal Uygulamaları Eğitimi, Uygulama Standartları Eğitimi, Ceza Tehiri, Bulaşıcı Hastalıklar ve Sağlık Uygulamaları Eğitimi, Hitap Açık Süre İşlemleri Uyarı Veri Giriş Eğitimi, Kütüphane Yayın İşlemleri Eğitimi, Teknik Servis Mesleki Gelişim Eğitimi, Program Geliştirme Çalıştayı, Mutemetlik İşlemleri Eğitimi" olduğu belirtilmiştir.
48. Adalet Bakanlığı hizmet içi eğitimlerini COVID-19 nedeni ile çevrimiçi olarak düzenlemektedir.
49. Kurum personeli insan haklarının korunması ve geliştirilmesi ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir eğitim almamıştır.
50. İdare, Kurum personelinin hassas gruplara yaklaşım konusunda yeterli donanım ve bilgiye sahip olduğunu belirterek hasta, yaşlı, kadın, hamile, engelli veya diğer hassas gruplara mensup mahpusların özel ihtiyaçlarının dikkate alındığını, yönetmelikler ve kanunlar doğrultusunda özel ihtiyaçlarının titizlikle karşılandığını ifade etmiştir.
51. Yapılan görüşmelerde erkek mahpuslar, Kurum personelinin kendilerine yaklaşımından ve davranışlarından genel olarak memnun olduklarını, şikâyetlerinin olmadığını belirtmişlerdir.
52. Görüşme yapılan kadın mahpuslar herhangi bir işkence veya kötü muamele iddiasında bulunmamışlar, Kurum personelinden genel olarak memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Yabancı uyruklu kadın mahpuslar ise kendi ülkelerine dönmek istediklerini beyan etmişlerdir. Kurum İdaresi yabancı uyruklu kadın mahpusların taleplerine ilişkin sürecin devam ettiğini ifade etmiştir.
53. Kurum içindeki oda ve koğuş yerleştirmeleri suç türü ve suç gruplarına göre yapılmaktadır. İdare aynı zamanda akrabalık ilişkilerini de gözettiğini ifade etmiştir.
54. Kurumdaki çalışma sistemi COVID-19 salgını sürecinde izolasyon, evde izolasyon, esnek çalışma vb. nedenlerle sürekli değiştiğinden fiilen çalışan personel sayısının yeterliliğine göre tutuklu ve hükümlülerle teması olan personel sayısı sürekli olarak değişiklik arz etmektedir. Kurumda görev yapan tüm personelin unvan fark etmeksizin infaz rejiminin yerine getirilmesinde aldıkları eğitimler ve iş tecrübeleri doğrultusunda özen gösterilmesi gereken tüm hususlara titizlikle riayet ettikleri idarece ifade edilmiştir.
55. Mahpuslar dilekçe vermek suretiyle veya sözlü olarak Kurum İdaresine veya İnfaz Hâkimliğine şikâyetlerini iletebilmektedir.
56. Mahpuslar tarafından yazılan dilekçeler hafta içi sabah sayımı esnasında vardiya personeli tarafından toplanmaktadır. Akabinde sorumlu baş memurluk tarafından dilekçenin mahpusa ait

olduğu tasdik edilerek gerekli birimlere dağıtımı sağlanmaktadır. Birimlerin, dilekçede belirtilen talepleri mevzuat doğrultusunda değerlendirdiği belirtilmiştir. Ziyaret sırasında dilekçelerin bir masa üstünde toplandığı, konusuna göre ayrıldığı gözlemlenmiştir.

57. İdare son 6 ayda mahpuslardan alınan dilekçelerin çoğunluğunun İdare ve Gözlem Kurulu Kararlarına karşı yapılan itirazlardan oluştuğunu belirtmiştir.
58. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde dilekçelerin işleme konulması, muhataplarına ulaşması veya dilekçelerine cevap verilmesi konusunda herhangi bir şikâyetle karşılaşılmamıştır.
59. Ayrıca haftada ortalama 2 gün Ceza İnfaz Kurumu Savcısının gelerek mahpuslarla görüştüğü ifade edilmiştir.
60. Kurum İdaresine son bir yıl içinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuruda bulunan herhangi bir mahpusun bulunmadığı ancak mahpuslar arasında yaşanan ve şikâyet konusu olan olaylar nedeniyle zaman zaman Kurumca adli suç duyurusunda bulunulduğu, bu sayının da son 6 ayda 4 olduğu belirtilmiştir.
61. İdare, Kurumda adli vaka yaşanması durumunda olaya taraf mahpusların tekli odalara alınarak haklarında disiplin soruşturması başlatıldığını, bu nedenle mahpusların çok sık adli vakalara karışmadıklarını ifade etmiştir.
62. İdare, Kurumda gerçekleşen olayların düzenli olarak tutanaklarla kayıt altına alındığını, Kuruma girişte mahpuslara "5275 sayılı Kanun gereğince hükümlü ve tutuklulara verilen nasihatler" konulu tebliğin yazılı ve sözlü olarak yapıldığını belirterek, bahse konu tebliğ belgesinden bir sureti tarafımıza teslim etmiştir. Belgede cezaevi yaşamına ilişkin kurallar, uyarılar ve tavsiyeler yer almaktadır.
63. Son bir yıl içinde hakkında şikâyette bulunulan, idari veya adli işlem yürütülen veya sonuçlandırılan personel bulunmamaktadır.
64. Ziyaret tarihi itibarıyla 165 olan personel sayısının yeterli olmadığı, yaklaşık 40 infaz ve koruma memuruna daha ihtiyaç duyulduğu İdare tarafından dile getirilmiştir.
65. Kurumdaki infaz ve koruma memurlarından 100'ü sözleşmeli olarak çalıştırılmaktadır. Sözleşmeli personelle yapılan görüşmede aynı işin yapılmasına rağmen kadrolu ve sözleşmeli personel arasında maaş, tayin, eğitim ve izin gibi hususlarda eşitsizlik olduğuna ilişkin yakınmalar alınmıştır.
66. Kurum personeli ilçede bulunan 20 konutlu lojmanın yetersiz olduğunu, ilçedeki kira fiyatlarının yüksek olduğunu bu nedenle mağduriyet yaşadıklarını belirtmiştir.

C.2.2. Güvenlik, Kamera ve Yangın Söndürme Sistemi

67. Kurumun dış güvenliği Jandarma Komutanlığı tarafından sağlanmaktadır.
68. Kurulu kamera sisteminde kayıtlar 90 gün süreyle saklanmaktadır. İdare kameralar tarafından görüntülenmeyen herhangi bir kör noktanın olmadığını, izlenen görüntülerden tespit edilen vakalara müdahale süresinin ortalama 1 ila 2 dakika arasında değiştiğini ifade etmiştir.
69. Kameralardan elde edilen bütün görüntüler video cihazları ile kayıt edilerek arşivlenmektedir.

70. Kurumda yangın söndürme sistemleri bulunmaktadır. Yangın teçhizatlarının yeni olduğu görülmüştür. En son yangın tatbikatının 2 ay önce yapıldığı öğrenilmiştir.

C.2.3. Dış Dünya ile İletişim ve Açık Havadan Faydalanma

71. Açık görüşler¹⁵⁸ COVID-19 salgını nedeniyle durdurulmuştur. Görüşme yapılan mahpuslar açık görüşlerin yeniden başlatılmasını, özellikle aşları tam olan yakınlarının ziyaretine izin verilmesini talep etmişlerdir.
72. Kapalı görüşler¹⁵⁹ COVID-19 tedbirleri gereğince Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından alınan 31.05.2021 tarihli 77204178-207.99.06/5611/52017 nolu kararla hükümlü ve tutuklularca ayda 2 kez 2 kişi ile olacak şekilde yapılmaktadır.
73. Görüşme yapılan mahpuslar kapalı görüş süresinin 40 dakika olarak uygulandığını, bu sürenin yeterli olmadığını ifade ederek hem görüşülen kişi sayısının hem de görüşme süresinin artırılmasını talep etmişlerdir.
74. Mahpuslar belgelendirmeleri koşuluyla eşi, dördüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ve vasisi ile telefon görüşmesi yapabilmektedir. Telefon görüşü haftada 2 kere 10 dakika olarak uygulanmaktadır. Görüşme yapılan mahpuslar 10'ar dakikalık görüşme süresinin yeterli olmadığını, bu sürenin artırılmasını, 10 dakikalık görüşme süresinde birden fazla kişiyle görüşebilmeyi talep etmiştir.
75. Kurum koridorlarında mahpusların görüşme yapabileceği toplam 18 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır.
76. Aile görüşme odası COVID-19 nedeniyle kapalıdır.
77. 4 adet avukat görüşme odası, 18 adet kapalı görüş kabini bulunmaktadır. Kapalı görüş kabinlerinde bulunan camların temiz olmadığı, 2 nolu kısımdaki 8 numaralı kabinde oturak kısmının sağlam olmadığı, görüş kabinlerinin bulunduğu alandaki tuvaletlerin yeterli temizlikte olmadığı ve bazılarının tıkanık olduğu görülmüştür.
78. İdare, 2020 yılında İlçe Belediyesi ile ortaklaşa ziyaretçi bekleme alanı yaptığını belirtmiştir.
79. Kurumda, 2 adet SEGBİS¹⁶⁰ odası bulunmaktadır. Odalar temiz ve kullanıma uygundur.

158 **17.06.2005 tarihli Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik** hükümleri doğrultusunda; "Açık görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin maddi temasına imkân verecek şekilde, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebildiği ve izlenebildiği, ceza infaz kurumunun bu iş için tahsis edilmiş özel bölümünde yapılan ziyaret ve görüşmelerdir. Açık ziyaretler, bir buçuk saatten fazla olmamak kaydıyla 09.00-17.00 saatleri arasında yaptırılır. Ziyaret süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işler."

159 **17.06.2005 tarihli Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik** hükümleri doğrultusunda; "Kapalı görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin her türlü maddi temasının önlenildiği, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebilecek şekilde izlenebildiği ve ceza infaz kurumu idaresinin bu iş için tahsis ettiği özel bölümde yapılan görüşmelerdir. Ziyaret günleri ve saatleri ile bir hükümlü ve tutuklunun görüşebileceği ziyaretçi sayısı, kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak, kurumca belirlenir. Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir. Çocuk hükümlü ve tutuklular için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir."

160 SEGBİS, adalet hizmetlerinin elektronik ortamda yürütülmesi amacıyla oluşturulan UYAP Bilişim Sisteminde ses ve görüntünün aynı anda elektronik ortamda iletildiği, kaydedildiği ve saklandığı ses ve görüntü bilişim sistemini ifade etmektedir.

80. Kurumda gazete dağıtımı yapılmamaktadır. Mahpuslar gazete okumak istediklerini ifade ederek Kurumda gazete bulundurulmasını talep etmiştir. İdare ilçe merkezinde gazete bayii sayısının yeterli olmadığını, sorunun bundan kaynaklandığını ifade etmiştir.
81. Görüşme yapılan Afganistan uyruklu mahpuslar telefon görüşmesi yapamadıklarını dile getirmiştir. İdareye konu aktarıldığında prosedür gereği mahpuslardan görüşmek istediği telefon numaralarının alınarak ilgili ülkenin konsolosluğu aracılığı ile bir araştırma yapıldığı, bir sakınca bulunmaması durumunda görüşmenin gerçekleşebildiği dile getirilmiştir. Afganistan Konsolosluğunun tam zamanlı çalışmaması nedeniyle telefon numaraları teyit edilemediği için bazı mahpusların istedikleri telefon görüşmelerinin yaptırılmadığı aktarılmıştır.

C.2.4. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler

82. Kurumda COVID-19 tedbirlerinden dolayı son 1 yıl içerisinde eğitim ve öğretim faaliyetleri yapılamamaktadır. İdare tedbirlerden önce eğitim ve öğretim faaliyetlerinin mahpusların ihtiyaçlarını karşıladığını ancak kısıtlamalarla beraber taleplerin istenilen seviyede karşılanmadığını ifade etmiştir.
83. Mahpuslar kendi eğitim faaliyetlerine ise devam edebilmektedir. Son 1 yıl içerisinde 16 mahpus Yükseköğretim Kurumları Sınavına kaydını yaptırmış, bunlardan 10'u sınava katılmıştır. Açık Öğretim Lisesi ve Açık Öğretim Ortaokuluna kayıt olmak isteyen mahpusların kayıt işlemleri yapılarak 2020-2021 döneminde 43 kişi sınavlara katılım sağlamıştır. 2021-2022 dönemi sınavlarına ise 51 kişinin katılacağı öngörülmektedir. İdare Açık Öğretim Lisesi ve Açık Öğretim Ortaokulunda okuyan öğrencilere kitaplarının zamanında temin edilerek dağıtıldığını ifade etmiştir. Yabancı Öğrenci Sınavına başvuru yapmak isteyen 1 mahpusun başvurusu alınıp sınavı çevrimiçi olarak yapılmıştır. Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesinde okuyan 1 mahpus bulunmaktadır. İdare bu mahpusun sınavlarının zamanında yapıldığını ifade etmiştir. Kamu Personeli Seçme Sınavına yıl içerisinde 1 mahpus katılmış, Yükseköğretim Kurumları Sınavını kazanan mahpuslar tercihlerini yapmışlardır.
84. Görüşme yapılan kadın mahpuslardan biri, İdarenin Online Yabancı Öğrenci Sınavı için Milli Eğitim Bakanlığı ile yaptığı yazışmalar sonucu domain istediğini, bu sayede çevrimiçi olarak Yabancı Öğrenci Sınavına girerek başarılı olduğunu ön lisans Adalet bölümünü kazandığını, Kurum personelinin eğitim konusunda oldukça destekleyici olduğunu ifade etmiştir. Bu husus heyetçe takdirle karşılanmış ve iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.
85. Yine COVID-19 tedbirlerinden dolayı son 1 yıl içerisinde sosyal ve sportif faaliyetler yapılamamakta, atölye ve grup çalışmaları ile ortak faaliyetler düzenlenememektedir.
86. İdare haftada 1 saat spor saati uygulamalarının olduğunu, mahpusların tercihen koğuş olarak bu saatten yararlandırıldığını, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olanların ise tek başlarına spor yaptıklarını, mahpusların bu saatte çim sahada futbol oynayabildiklerini ifade etmiştir.
87. Görüşme yapılan erkek mahpuslardan bazıları spor saatinin son 3 aydır ayda 1 defa uygulandığını ifade ederek, 1 saatlik sürenin artırılmasını ve bu sürenin fiilen spor yapılan süre olarak uygulanmasını talep etmişlerdir.

88. Gezilen kapalı spor salonu ve halı sahanın temiz ve spor yapmaya elverişli olduğu görülmüştür.
89. İşyurdu bulunan Kurumda 10 mahpus bu imkândan yararlanmaktadır. Bunlardan 1 kişi terzi atölyesinde, 4 kişi kantin atölyesinde ve 5 kişi de fırın atölyesinde çalışmaktadır.
90. İdare işyurtlarında çalışma koşullarının elverişli olduğunu, iş olanaklarından yararlanacak olan mahpusların iyi halli ve çalışmaya ihtiyacı olanlar arasından seçildiğini, yeteneklerine göre görevlendirildiklerini ifade etmiştir.
91. Kadın ve erkek mahpuslar Kurumda eğitim-öğretim faaliyetleri ile sosyal ve sportif faaliyetlerin olmadığını ve olmasını çok istediklerini belirtmişlerdir. Kadın mahpuslar cezaevinde ördükleri oyuncak bebekleri satabilecekleri sergi/stant uygulamasının geri gelmesini talep ederek pandemiden dolayı uzun süredir sergi yapılamadığı için para getiren başka bir işlerinin olmadığını belirtmişlerdir.
92. Görüşme yapılan bazı kadın mahpuslar meslek edindirme kurslarının özellikle kuaförlük, boyama gibi Kurum içinde para kazanabilecekleri kursların açılmasını talep etmiştir.
93. Talep eden mahpuslar Müftülükten görevlendirilen vaizlerle bire bir veya grup olarak görüşebilmektedir.
94. Mescit, çocuk odası ve atölyeler COVID-19 nedeniyle kullanılmamaktadır. Gezilen atölye kısımlarından bazılarının yeterince temiz olmadığı görülmüştür.
95. İdare, Kuruma annesi ile birlikte kabul edilen çocukların kullanımı için bir kreş olduğunu, burada çocukların oyuncak ihtiyaçlarının karşılandığı ancak hâlihazırda Kurumda çocuk olmadığı için kreşin kullanılmadığını belirtmiştir.
96. Gezilen çocuk oyun alanının çocukların sağlığı ve güvenliği için uygun dizayn edilmediği, prizlerin yere çok yakın olduğu, zeminde yer yer küflenmelerin olduğu görülmüştür.
97. Kurumda tutulan mahpuslara dağıtılması amacıyla LC Waikiki Mağazacılık Hizmetleri A.Ş. tarafından 155.076,45 TL tutarındaki 5292 adet muhtelif giyim malzemesinin 07.04.2021 tarihinde Kurum yetkilisine teslim edildiği anlaşılmıştır. Depoda yapılan incelemede çok sayıda poşetli ve yeni ürün olduğu görülmüştür.
98. Kurum kütüphanesinde 1708 kitap, 52 dergi toplam 1760 yayın bulunmaktadır. Tüm kitaplar kullanımına hazır olup 15 günde bir dağıtım yapılmaktadır. Mahpuslar 15 günde bir 3 kitap alabilmektedir. Ayrıca mahpus yakınlarından da kitap kabul edilmektedir. İdare bu konuda bir sayı sınırlamalarının olmadığını, okunan kitapların alınarak depolandığını ifade etmiştir.
99. Kurum İdaresi İlçe Halk Kütüphanesinden kitap listesini temin ederek, kütüphane kitaplarını mahpusların kullanımına sunmuştur. Listedeki bir kitabın talebi halinde, ilçe kütüphanesinden temin edilerek mahpusa sağlanması heyetçe takdirle karşılanmıştır.
100. Kurum kütüphanesinden, İlçe Halk Kütüphanesinden getirilen kitaplarla beraber son bir yıl içerisinde toplamda 1298 kitap dağıtılmıştır. Mahpusların, istedikleri kitapları listeden seçerek talepte bulunabildikleri ifade edilmiştir.

101. Görüşme yapılan kadın mahpuslar kütüphane hizmetlerinden oldukça memnun olduklarını dile getirmişlerdir. Erkek mahpuslardan bir kısmı kütüphanedeki kitap çeşitliliğinin artırılmasını talep etmiştir.
102. Kitap çeşitliliği ve özellikle Farsça ve İngilizce kitap sayısının yeterli olmadığı değerlendirilmiştir. İdare ülke çapında düzenlenen kitap bağış kampanyasıyla 3896 kitap toplandığını, bu kitapların teslimiyle birlikte sorunun çözüleceğini ifade etmiştir.
103. Ortak kullanım alanlarında yer yer boya ihtiyacı olan duvarlar görülmüş, konu İdareye aktarıldığında tüm Kurumda boya yapılacağı bilgisi verilmiştir.
104. Koşullarda bulunan televizyonlardaki kanal sayısının 25 olduğu, bunlardan 2 tanesinin Farsça ve Kürtçe dillerinde yayın yaptığı, 1 kanalın ise İdare tarafından sinema gösterimi için kullanıldığı, yayınların 7/24 devam ettiği öğrenilmiştir. Farklı dillerde yapılan yayınlar takdirle karşılanmıştır.
105. Bazı erkek mahpuslar cezaevi hatırası olması açısından fotoğraf çekirmek istediklerini dile getirmişlerdir. Konu hakkında İdare, pandemi koşullarından dolayı bu uygulamanın aksadığını yakın zamanda bu uygulamanın tekrar başlayabileceğini dile getirmiştir.

C.2.5. Sağlık ve Beslenme

C.2.5.1. Sağlık Hizmetleri

106. Kurum revirinde görevlendirilen 1 hekim, haftanın 1 günü muayene yapmaktadır.
107. Kurumda toplam 3 adet kadrolu sağlık memuru görev yapmaktadır. Revirde 7/24 personel bulunmamaktadır. Ancak 7/24 çalışma sistemine tabi olan sağlık personelleri ihtiyaç durumunda Kuruma çağırılmaktadır.
108. İdare, mahpusların en az iki haftada bir muayene olma hakkına sahip olduklarını belirtmiştir. Acil durumlarda 112 acil sağlık ekiplerine haber verilmektedir. İlçe hastanesinin Kuruma yaklaşık 10 dakikalık mesafede olduğu, vakalara müdahale etme noktasında gecikme yaşanmayacağı değerlendirilmiştir. Ancak ilçe hastanesinin yeterli olmaması ve bazı polikliniklerin de bulunmaması nedenleriyle sevk işlemleri ileri kademe bir hastaneye yapılabilir.
109. İdare; hasta mahremiyetine özen gösterildiğini, muayene esnasında bir güvenlik personelinin bulundurulduğunu, hasta dosyalarının sağlık personeli dışında kimseyle paylaşılmadığını, gizlilik ilkesine göre hareket edildiğini belirtmiştir.
110. İleri tetkiklerin yapılacağı bir merkeze sevk gerektiren durumlarda ilgili polikliniğe sevk planlaması yapılmaktadır. Kolluk kuvvetlerine bilgi verilerek hastane sevk günü ve saati belirlenmektedir. Sevk günü geldiğinde çıkış işlemlerinin akabinde mahpus hastaneye gönderilmekte, ilgili polikliniğe görevli personel eşliğinde gönderilerek gerekli tetkik ve takipleri yapılarak Kuruma geri getirilmektedir.
111. Mahpusların hastaneye sevk edilmesi durumunda mahpus öncelikle hazır ekip birimi tarafından koşuştan ceza infaz kurumu kimlik kartı ile çıkartılmaktadır. Üst aramasının akabinde mahkûm kabul birimine götürülen mahpus, burada süreli çıkış işlemlerinin ardından jandarma ekiplerine teslim edilmektedir.

112. Hastane işlemleri için kurumdan bir sağlık görevlisi mahpusun yanında refakatçi olarak gitmektedir. Sağlık görevlisi mahpusun hastane giriş işlemlerini, muayene, tahlil ve evrak işlemlerini takip ederek gerekli sağlık kontrollerini yaptırmaktadır.
113. Hastanedeki muayene ve tedavi işlemleri biten mahpus, mahkûm kabul birimi tarafından jandarma ekiplerinden teslim alınarak üst araması yapıp hazır ekip birimi tarafından tekrar koğuşuna alınmaktadır. Ancak COVID-19 tedbirleri kapsamında il dışına yatılı sevk olan mahpuslar, dönüşlerinde tedbir amaçlı 14 gün teklî odada gözetim altına alınıp PCR testi yapıldıktan sonra kendi koğuşuna alınmaktadır.
114. Görüşme yapılan kadın mahpuslar hastaneye sevk konusunda sıkıntı yaşadıklarını, sevk işlemlerinin uzun sürdüğünü ifade etmişlerdir.
115. Hekim tarafından uygun görülen ilaçlar anlaşmalı eczanelerden temin edilerek sağlık memurları tarafından kontrol edilip mahpuslara teslim edilmektedir.
116. Kronik hastalığı olan mahpuslar öncelikle kurum hekimi tarafından düzenli olarak takip edilerek tedavi programı düzenlenmektedir. Bu hastaların ilaç kontrolleri sağlık memurları tarafından düzenli olarak yapılmaktadır. Tedavi için imkânların yeterli olmadığı hastalar bir üst merkeze sevk edilmektedir.
117. Cezaevi koşullarında fiziksel engeli bulunan mahpuslar, eğer hasta kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek seviyede değil ise rehabilitasyon cezaevlerine yönlendirilmektedir. Zihinsel rahatsızlığı olan hastalar psikiyatri uzmanına yönlendirilmektedir. Burada gerekli tedavi programı düzenlenerek sağlık memurları tarafından takibi yapılmaktadır.
118. Kurumda kalan bir engelli mahpus ayak protezi kullanmaktadır, kendisiyle yapılan görüşmede engelli maaşını alamadığını, protezin ayağına uymadığını belirtmiştir. Konu hakkında Kurum İdaresi bilgilendirilmiştir.
119. Kurumda kanser hastası olan bir diğer mahpus kemoterapi aldığını, bu sayede kanserin yayılmasının engellendiğini ve hatta hastalığının sona erdiğini, tedavisinde kullanılan torbaların temin edildiğini beyan ederek memnuniyetini ifade etmiştir. Ayrıca kronik hasta olması nedeniyle cezaevinin sağlığı için uygun olmadığını, ciddi kilo kaybı yaşadığını belirtmiştir. Konu Kurum İdaresiyle paylaşılmıştır.
120. Ziyaret tarihinde açlık grevinde olan herhangi bir mahpus yoktur. Açlık grevi olan durumlarda rutin olarak vital bulgularına bakılmakta kilo takibi yapılmaktadır. B vitamini reçete edilerek hükümlüye teslim edilmektedir. Hükümlü rutin olarak kurum hekimi tarafından muayene edilmekte ve açlık grevini sonlandırdığında kontrol amaçlı hastaneye gönderilmektedir. Hayati risk durumunda müdahale 112 acil sağlık ekipleri tarafından yapılmaktadır.
121. Kurumda ziyaret tarihine kadar herhangi bir COVID-19 vakası görülmemiştir. İdare karantina uygulamaları gereğince belirli aralıklarla personelden ve ihtiyaç halinde mahpuslardan PCR testi alındığını, 150 mahpusun 2. doz aşılmasının yakın zamanda yapılacağını ifade etmiştir.
122. Ayrıca bulaşıcı hastalıklara karşı Kurum personeline belirli aralıklarla bilgilendirme yapıldığı, özellikle maske, mesafe ve hijyen kurallarına uymaya gayret edildiği ifade edilmiştir.

123. Kurumda görev yapan diş hekimi ile yapılan görüşmede; Kurum Diş Ünitesinde yeterli malzemenin olduğu, günlük olarak 15-25 arasında mahpus ile acil hastaların tedavi edildiği, genelde çekim ve dolgu işlemleri ile kanal tedavilerinin yapıldığı, protez tedavisi için Ağrı il merkezindeki hastaneye sevkini gerektiği, toplam 10 kişinin hizmet verdiği ifade edilmiştir. Heyetçe Kurumda röntgen imkânı olması olumlu karşılanmış, diş tedavisi konusunda Kurumun yeterli olanaklara sahip olduğu değerlendirilmiştir.
124. Son 1 yıl içerisinde Psiko-Sosyal Servisin COVID-19 sebebiyle grup çalışmaları yapılamadığından ortak bir faaliyet çalışması yapamadığı, fakat psikiyatri sevklerinin devam ettiği, ayda yaklaşık 30 mahpusun psikiyatri uzmanına muayene olduğu öğrenilmiştir.
125. Görüşme yapılan kadın mahpuslar Psikolog ile görüşmek istediklerinde aynı gün içinde görüşebildiklerini ve bu durumdan memnun olduklarını dile getirmiştir.
126. Kurumda görev yapan sosyolog ve sosyal çalışmacı yoktur.
127. Kadınlar koğuşunda kalan yaşlı bir mahkûm, bacaklarında sıkıntı olduğunu, yatakların üst katta olmasından dolayı giriş kattaki ortak alana indikten sonra bir daha sadece yatmak için üst kata çıkabildiğini, gün içinde sürekli inip çıkamadığından dolayı bütün gününü sandalyede geçirmek zorunda olduğunu ifade etmiştir. Bu durum İdareye iletildiğinde mahpusun talebi doğrultusunda yatağının ortak alana taşınabileceği dile getirilmiştir.

C.2.5.2. Beslenme

128. Yemek listesi Kurum aşçısı tarafından haftalık olarak planlandıktan sonra Kurum Müdürünün onayıyla hazırlanmaktadır. Yemek listesi hazırlanırken mevsimlik meyve ve sebzelerin menüde bulunmasına, yemeklerde kişi başına yeterli miktarda kalori ayarlamasına dikkat edildiği İdare tarafından belirtilmiştir.
129. Kurumda gıda mühendisi ve diyetisyen bulunmamaktadır. Yemek yapan aşçının yemeklerde kendi bilgisi dâhilinde kalori hesabı yaptığı belirtilmiştir.
130. Görüşme yapılan kadın mahpuslar yemek çeşitliliğinin az olduğunu, verilen sebze ve meyvenin yetersiz olduğunu ifade etmiştir.
131. Görüşülen erkek mahpuslar ise, yemeklerin karbonhidrat ağırlıklı olduğunu sağlıklı beslenme adına protein içerikli besinlerin de verilmesi gerektiğini, farklı durumu olan mahkûmların da aynı yemeği yediğini iddia etmiştir. Kurumda kalan kanser hastası mahpus için ayrı bir beslenme programı olmadığı dile getirilmiştir.
132. Kurum personeli ile mahpuslara aynı yemeğin sunulduğu, mahpusların yemeklerini kendi odalarında yediği öğrenilmiştir.
133. Ziyaret heyeti de öğlen yemeğini Kurum yemekhanesinde yemiş, yemek miktarının yeterli olduğu, yemekhanenin hijyenik koşullarda pandemi şartlarına uygun hizmet verdiği gözlemlenmiştir. Ancak geçmişe dönük, haftalık yemek listeleri incelendiğinde özellikle kahvaltı ve akşam yemeklerinin yeterli çeşitlilikte olmadığı, bazı yemeklerin sürekli menüde olduğu, tatlı ve içecek servisinin çok az olduğu, meyve ürünlerinin ise menüde hiç yer almadığı görülmüştür.

134. Kurum içinde çeşitli ihtiyaçların karşılanabileceği kantin bulunmaktadır. Kantin fiyat listesi aylık olarak değişmektedir. Kantinden haftada 1 kez alışveriş yapılabilir. Kantin fiyat listesi incelendiğinde her ne kadar bazı mahpuslar fiyatların yüksek olduğunu iddia etse de ürün fiyatlarının makul, ürün çeşitliliğinin de yeterli olduğu değerlendirilmiştir.

D. DEĞERLENDİRME

135. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları ziyaret heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

136. Ayrıca Kurum İdaresi ve personelinin;

- Mahpusların Kurum dışı eğitim ve öğretim faaliyetlerine katkıda bulunarak kolaylaştırıcı tutum takınmaları,
- İlçe Halk kütüphanesinden kitap listesini temin ederek Halk Kütüphanesindeki kitapların mahpusların kullanımına sunulması,
- Koğuş televizyonlarında Türkçe dışında farklı dillerde de yayın yapan kanalların bulunmasına özen gösterilmesi,
- Mahpusların kıyafet ihtiyacını karşılamak amacıyla özel sektörle anlaşarak 155.076,45 TL tutarındaki muhtelif giyim malzemesini ücretsiz olarak temin etmesi,
- Kanser hastası mahpusun tedavi işlemlerinde gereken kolaylığı sağlaması,
- Görüşme gerçekleştirilen mahpusların Kurumda herhangi bir işkence veya kötü muamele ile karşı karşıya kalmadığını, idarenin tutum ve yaklaşımından memnun olduklarını ifade etmeleri iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiş ve takdirle karşılanmıştır.

E. TAVSİYELER

Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

137. Yapılan kapalı görüşlerde ayda 2 kez ve sadece 2 kişi ile görüşebilme şeklindeki uygulamada görüşülen kişi sayısının artırılması, birden fazla kişiyle özellikle anne, baba, eş ve çocuklardan birkaçıyla aynı anda görüşme yapılmasına imkân tanınması, görüş süresinin görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işlemeye başlaması ve 40 dakikalık kapalı görüş süresinin artırılması¹⁶¹,

¹⁶¹ Konuya ilişkin Hükümlü ve Tutukuların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 10/2.maddesi şu şekildedir; "Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir. Çocuk hükümlü ve tutukular için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir."

138. Yabancı uyruklu mahpusların telefonla görüşme haklarını kullanmasında gereken kolaylığın sağlanması, telefonla yapılan görüşme süresinin ve bu sürede görüşülen kişi sayısının artırılması¹⁶²,
139. Spor faaliyetlerinin COVID-19 salgını nedeniyle kısıtlandığı, mahpusların bu imkânlardan yeteri kadar faydalanamadıkları değerlendirildiğinden, salgın açısından risk oluşturmayacak şekilde spor saati süresi ile uygulama sıklığının artırılması, aynı ve farklı odalarda bulunan mahpusların birlikte spor faaliyetlerinden faydalandırılması¹⁶³,
140. Mahpusların sosyalleşmesi ve boş zamanlarını değerlendirmeleri amacıyla psiko-sosyal servis faaliyetleri ile eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesi, atölye ve grup çalışmalarının yapılması, iş meslek atölyelerinin tekrar faaliyete geçirilmesi¹⁶⁴,
141. Mahpusların cezaevinde ürettikleri ürünleri satarak para kazanmalarına imkân sağlayan sergi, stant vb. uygulamaların tekrar faaliyete geçirilmesi¹⁶⁵,
142. Cezaevinde hatıra fotoğrafı çektirmek isteyen mahpuslara bu konuda gereken kolaylığın gösterilmesi,
143. Mahpusların hastaneye sevk işlemlerinin zamanında yapılmasına özen gösterilmesi¹⁶⁶,
144. Mahpusların muayene işlemleri sırasında Kurum personelinin hasta mahremiyetine dikkat ederek doktorun yanında bulunmaması¹⁶⁷,

162 Konuya ilişkin Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi (2012)12 sayılı Tavsiye Kararı Kural 22.3 ve yorumu şu şekildedir; "Telefon görüşmesi ve diğer iletişim biçimleri, yabancı uyruklu tutuklu ve hükümlüler bakımından esnek bir şekilde uygulanmalıdır."

Konuya ilişkin CPT standartları ise şu şekildedir; "Kurum yetkilileri, uluslararası telefon görüşmelerinin yüksek maliyetini göz önünde bulundurarak, yabancı uyruklu tutuklu ve hükümlülerin aileleriyle iletişimlerinin sürdürülmesinde internet üzerinden sesli iletişim (VoIP) sisteminin kullanılma olasılığını değerlendirmelidir.", "Tüm tutuklu ve hükümlülerin en az haftada bir kere makul süreli bir telefon görüşmesi yapma hakkı olmalıdır. "Tutuklu ve hükümlülerin telefona erişimlerinin kısıtlanması yalnızca belli bir süreyi kapsayacak şekilde ve muvazaa, gözdağı verme veya diğer yasa dışı faaliyetlerin söz konusu olacağına dair doğrulanmış risklere dayalı olmalıdır.", "Tutuklu ve hükümlülerin aileleriyle iletişimini kolaylaştırmak için internet üzerinden sesli iletişim (VoIP) kurma imkânı sağlanması arzu edilir." (ayrıca bakınız Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 24.1/2 ve 99 ile Kural 24 ile ilgili yorum, Birleşmiş Milletler Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar, Kural 58.1)

163 Birleşmiş Milletler Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar, Kural 24 şu şekildedir; "1- Mahpuslara sağlık hizmeti sağlanması, devletin sorumluluğudur. Mahpuslar, topluma sağlanan mevcut sağlık standartlarından aynı şekilde yararlanır ve hukuki statülerine dayalı ayrımcılık olmaksızın, gerekli sağlık hizmetlerine ücretsiz erişime sahip olurlar.

2- Sağlık hizmetleri, genel halk sağlığı idaresi ile yakın ilişki içinde ve HIV, tüberküloz ve diğer bulaşıcı hastalıklar ile uyuşturucu bağımlılığı da dâhil olmak üzere, tedavi ve bakımın sürekliliğini sağlayacak tarzda düzenlenir."; Ayrıca Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.1 şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülere günde en az bir saat açık havada egzersiz yapma imkânı verilmelidir."

164 Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 25.2 şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülerin yeterli kişisel ve sosyal temasta bulunabilmesi için her gün gerektiği kadar süreyle odalarının dışında zaman geçirmelerine izin verilmelidir."

Ayrıca konuya ilişkin 2.Genel Rapordaki CPT standardı şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlüler, günün makul bir süresini (8 saat veya daha fazla), çeşitli amaçlara yönelik değişik faaliyetler yapmak üzere odalarının dışında geçirmelidir."

165 Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 26.2/3, ayrıca Birleşmiş Milletler Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar, Kural 96.2 ve 98.1 şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülere yeterli düzeyde ve faydalı çalışma imkânı sağlanmalı; mümkünse yapılan çalışma, tutuklu ve hükümlülerin serbest kaldıktan sonra gelir elde etme kapasitesini kaybetmemesini, hatta geliştirmesini sağlamalıdır."

166 Konuya ilişkin CPT standardı ile Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 46.1 ile ilgili yorum şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülerin hastaneye yatması veya hastanede bir uzman tarafından muayene edilmesi gerektiğinde, sağlık durumuna uygun biçimde ve derhal hastaneye nakledilmeleri gereklidir."

167 Konuya ilişkin CPT standardı ile Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 43 ile ilgili yorum şu şekildedir; "Sağlık personeli aksi bir talepte bulunmazsa, tutuklu ve hükümlülerin sağlık muayenesi tıbbi personel dışında kimsenin duymayacağı ve görmeyeceği şekilde yapılmalıdır. Tutuklu ve hükümlüler grup halinde değil, tek tek muayene edilmelidir."

145. Atölye kısımlarındaki temizlik ve hijyen koşullarına dikkat edilmesi¹⁶⁸,
146. Çocuk oyun alanındaki prizlerin çocukların sağlığını tehlikeye atmayacak şekilde yeniden düzenlenmesi, bu alandaki temizlik ve hijyen koşullarına dikkat edilmesi¹⁶⁹,
147. Geçici çocuk koğuşundaki üst kata aydınlatma lambasının takılması, alt kattaki aydınlatma kapasitesinin arttırılarak priz ve kabloların çocuklara zarar vermeyecek şekilde yeniden düzenlenmesi, duvarların boyanarak gerekli temizliğin yapılması, kalabilecek çocuk sayısına yeter kapasitede ranza sisteminin kurulması, kullanılacak yatakta temiz nevresim takımı ve yastık bulundurmaya özen gösterilmesi¹⁷⁰,
148. Kapalı görüş kabinlerindeki gerekli temizliğin yapılması, oturma yerlerinin tamir edilmesi ve bu alanın temizliğine özen gösterilmesi¹⁷¹,
149. Ortak kullanım alanlarındaki boya ihtiyacı olan duvarların boyanması,
150. Yumuşak odaların, odalarda bulunan cam pencere ile florasan lambanın kırılmasını ve mahpusun kendisine zarar vermesini engelleyecek surette yeniden dizayn edilmesi,
151. Engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet, duş ve lavabonun bulunmaması nedeniyle bütçe imkânları doğrultusunda engelli bireylerin insan onuruna yakışır bir şekilde tutulması için makul düzenlemelerin yapılması¹⁷²,
152. Mahpusların şahsi kıyafetlerinin yıkanması için çamaşırhane açılması,
153. Alternatifli günlük gazete temin edilerek talep eden mahpuslara dağıtımının yapılması,
154. Özellikle yabancı dildeki kitaplar olmak üzere kütüphanedeki kitap sayısı ve çeşitliliğinin artırılması¹⁷³,
155. Özellikle kahvaltı ve akşam yemeklerinde çeşitliliğin artırılması¹⁷⁴,

168 Birleşmiş Milletler Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar, Kural 17 şu şekildedir; "Ceza infaz kurumunun tutuklu ve hükümlüler tarafından kullanılan bütün bölümlerinde düzenli olarak bakım yapılmalı ve bu alanlar tertemiz tutulmalıdır."

169 Konuya ilişkin CPT standardı şu şekildedir; "Tüm tesis/ekipmanların bakımlı olması gereklidir."

170 Birleşmiş Milletler Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar, Kural 14 ve 21 şu şekildedir; "Her durumda pencerelerin temiz hava girmesine uygun olması ve yapay ışıklandırmanın okumak için yeterli olması gereklidir.", "Tutuklu ve hükümlülere ayrı yatak ve temiz nevresim verilmelidir."

171 Konuya ilişkin CPT standardı şu şekildedir; "Ziyaret alanı tutuklu ve hükümlülerle ailelerinin, ziyareti onurlu ve mahremiyete saygılı bir biçimde gerçekleştirebilmelerine olanak tanınmalıdır (örneğin, hem tutuklu ve hükümlüler hem de ziyaretçiler için oturacak yer olması ve duyulmak için yüksek sesle konuşulmasının gerekmemesi)."

172 BM Engelli Haklarına İlişkin Sözleşmenin "Kişi özgürlüğü ve güvenliği" başlıklı 14 üncü maddesinin ikinci fıkrası şu şekildedir; "Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar." Aynı sözleşmenin 2. maddesi şu şekildedir; "Makul düzenleme, engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve düzenlemeleri ifade eder."

173 Konuya ilişkin Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi (2012)12 sayılı Tavsiye Kararı Kural 3 ve yorumu şu şekildedir; "Yabancı uyruklu tutuklu ve hükümlülere insan haklarına saygı gösterilerek ve özel durum ve bireysel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak muamele edilmelidir."

174 Birleşmiş Milletler Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar, Kural 22.1 şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülere, olağan saatlerde, iyi hazırlanmış ve miktar ve kalite bakımından yeterince besleyici yemek verilmelidir." Ayrıca Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 44 şu şekildedir; "Kurum doktoru düzenli olarak verilen yemek ve suyun miktarı, kalitesi, hazırlanması ve dağıtılmasını denetlemelidir."

Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

156. Kurum personeline insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muamele yasağı konuları ile TİHEK'in kurumsal olarak tanıtımını içeren hizmet içi eğitimlerin verilmesi¹⁷⁵,
157. Kurumdaki infaz ve koruma memuru sayısının kadın sayısındaki artışı da içerecek şekilde artırılması,
158. Kadrolu doktor, sosyal çalışmacı ve sosyolog istihdamının sağlanması,
159. Mahpuslara sunulan yemeğin planlanması, kontrolü ve denetimi açısından gıda mühendisi ve/veya diyetisyen istihdamının sağlanması,
160. Ceza infaz kurumlarında istihdam edilen sözleşmeli personel ile kadrolu personelin özlük hakları konusunda iyileştirmeler yapılması,
hususları tavsiye edilmektedir.

175 Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 81, Birleşmiş Milletler Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar, Kural 75, CPT standardı(2. Genel Rapor) şu şekildedir; "Kurum personeline göreve başlamadan başlangıç eğitimi ve daha sonra hizmet içi eğitim verilmelidir. Eğitim sırasında kişiler arası iletişim becerilerinin geliştirilmesine özel önem verilmelidir."

**BAYBURT
M TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/05)**

KISALTMALAR

AÖF	Açık Öğretim Fakültesi
ARDEF	Araştırma ve Değerlendirme Formu
BİSİS	Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
BM	Birleşmiş Milletler
CAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
KETEM	Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polimeraz Zincir Reaksiyonu
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YDS	Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı
YKS	Yükseköğretim Kurumları Sınavı

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanunla insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT)'ü imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından da bağlayıcılık kazanan OPCAT; taraf devletlerin, protokol kapsamında yetkilendirilmiş ulusal ve uluslararası mekanizmalar tarafından işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaret yapılmasına izin verdiği bir sistem kurmaktadır.
3. OPCAT'in 3'üncü maddesinde, taraf ülkelerde işkence ve kötü muamele ile mücadele amacıyla her türlü alıkonulma mekânlarını ziyaret etmeye yetkili bir ulusal önleme mekanizması (UÖM) kurulması düzenlemiştir. Nitekim 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin (j) bendi uyarınca TİHEK, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haizdir.
4. Kapalı ceza infaz kurumları, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da *"iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesisler"* şeklinde tanımlanmıştır. Söz konusu tesisler, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları alanlardan olduğundan 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j hükmü uyarınca TİHEK, ceza infaz kurumlarına haberli veya habersiz ziyaret gerçekleştirme yetkisine sahiptir.
5. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda, 27/08/2021 tarih ve E-16949670-804.01-3679 sayılı TİHEK Başkanlık görev emri üzerine, 03/09/2021 tarihinde Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna **habersiz** bir ziyaret düzenlenmiştir.
6. Ziyaret heyetinde (...) yer almıştır. TİHEK'in talebi üzerine Valilik görevlendirmesi ile Dr. (...)’de ziyaret heyetinde yer almıştır.
7. TİHEK tarafından ziyaret sonrasında düzenlenen bu rapor, Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ziyareti sırasında edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

A.1. Ziyaret Yöntemi

8. Ziyaret, Kurum 2. Müdürü ile yapılan ilk görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TİHEK'in görev ve yetkileri, UÖM, ziyaretin amacı, ziyaretin türü ve ziyarette kullanılacak olan yöntem hakkında bilgiler verilmiştir. İdareden, Kurumda bulunan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü kişilerin sınıflandırmaları, Kurumun günlük işleyişi ve Kurum personeli hakkında genel bilgiler alınmış, Kurumdan talep edilen bilgi ve belgelerin listesi İdareye verilmiştir. Ardından sırasıyla mahpusların kabul işlemlerinin yapıldığı kabul odası, çamaşırhane, revir, hasta kayıtlarının ve ilaçların tutulduğu sağlık odası, kapalı görüşme mahalli, avukat görüşme odaları, kantin, yumuşak oda, müşahede odaları, berber odası, erzak depoları, atölyeler, kurs alanları, sinema salonu, kütüphane, açık-kapalı spor tesisleri ziyaret heyeti tarafından gezilmiştir. Akabinde Kurumun personel yemekhanesinde öğle yemeği yenilmiş, yemek sonrasında ziyaret heyeti ikiye ayrılmış ve farklı suç gruplarının barındırıldığı koşullar gezilerek toplu görüşmeler yapılmıştır. Mahpuslarla görüşmeler, koşu havalandırma alanlarında toplu olarak gerçekleştirilmiş, COVID-19 önlemleri ve cezaevi izleme ziyaretlerindeki "zarar vermeme ilkesi" dikkate alınmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ve diğer idari personel bu alanlarda bulunmamıştır. Mahpuslara, öncelikle TİHEK hakkında genel bilgi, ziyaretin amacı ve kapsamı aktarılmış; gezilecek koşulların rastgele seçildiği ve ziyaret sonucunda gizliliğe riayet edilerek rapor tanzim edileceği bilgisi verilmiştir. Görüşmelerin sonrasında, Kurum öğretmeni, doktor ve psikolog ile özel olarak görüşmeler gerçekleştirilmiş ve Kurum İdaresi ile kapanış toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Kurum İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.
9. Kurum İdaresi, ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiş, heyetimizin bütün birimlere bekletilmeksizin erişimini sağlamış, mahpuslarla izole görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemleri titizlikle almış ve gerekli bilgi ve belgelere erişimi sağlamıştır.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurumun Fiziksel Koşulları

10. Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Bayburt ili, Şingah Mahallesi, Aydıntepe Caddesinde yer almakta olup 38.811 m² kapalı alana sahiptir.
11. Kurumda, 35 oda (24 kişilik 1 oda, 20 kişilik 1 oda, 14 kişilik 11 oda ve 6 kişilik 22 oda) ve toplam 330 adet yatak mevcuttur. Büyük odalar 198.24 m², küçük odalar ise 84.96 m² dir. Her oda; alt katta bir adet ortak yaşam alanı (mutfak ve oturma alanı), tuvalet ve banyo kısmı, üst katta yatakhane bölümü ve bahçe/havalandırma bölümü olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Küçük odalarda birer adet tuvalet-banyo, büyük odalarda ise ikişer adet tuvalet-banyo bulunmaktadır.
12. Kurumda engelliler için bir adet engelli odası bulunmakta olup odanın girişinde rampaları mevcuttur. Ziyaret tarihi itibarıyla engelli mahpus olmadığından oda boş tutulmaktadır.
13. Kurumun ısıtılması doğalgaz ile sağlanmaktadır.
14. Kurumda, 3 müşahede odası, 2 hücre, 1 yumuşak oda, 2 aile görüş odası, 9 kapalı görüş odası, 2 avukat görüş odası, açık-kapalı spor sahaları, kütüphane, konferans salonu ve 3 derslik bulunmaktadır.

15. Eşya giriş-çıkışlarının kontrolü ve ilgili mevzuat gereği ceza infaz kurumlarından içeri girmesi yasak olan eşyaların girişlerinin engellenmesi için bina girişinde duyarlı kapı ve X-Ray cihazı bulunmaktadır. Kuruma gelen ziyaretçilerin duyarlı kapıdan geçirildikten sonra elle de fiziki aramaları yapılmaktadır.
16. Kurumda 70 gün süre ile kayıt yapabildiği analog sistemli 25 adet kamera bulunduğu ve kameraların koşulların kapı önlerini, malta girişlerini, ana girişi, X-Ray cihazı önünü, kapalı görüş kabinlerini görebildiği anlaşılmıştır.

B.2. Kurum Personeli

17. Kurum personeline ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

UNVANI	MEVCUT KADRO
Kurum Müdürü	1
Kurum 2.Müdürü	2
Sayman	1
Öğretmen	1
Psikolog	1
Bilgisayar İşletmeni	4
Cezaevi Kâtabi	5
Teknisyen	4
Teknisyen Yardımcısı	1
Sağlık Memuru	4
İnfaz ve Koruma Başmemuru	5
İnfaz ve Koruma Memuru	123
Şoför	14
Hizmetli	1
TOPLAM	167

18. Kurumdaki personelin eğitim durumları; 1 ortaokul, 40 lise mezunu, 36 yüksekokul, 89 lisans, 1 lisansüstü şeklindedir.

B.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

19. Kurumun kapasitesi 330 kişi olarak belirlenmiş olup ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 157 hükümlü, 23 hüküm özlü ve tutuklu olmak üzere toplam 180 mahpus¹⁷⁶ bulunmaktadır. Kurumda 22 kadın

¹⁷⁶ Kanuni bir tabir olmamakla birlikte, "mahpus" kelimesi, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükmen tutuklu (hükümözlü) kelimelerinin her üçünü de barındıran çatı bir kavram olarak raporda yer almaktadır.

mahpusun bulunduğu, bununla birlikte, çocuk, engelli (fiziksel, ruhsal ve zihinsel), yabancı mahpusun bulunmadığı bildirilmiştir.

20. Kuruma ilk gelişlerinde mahpuslara Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34'üncü maddesine uygun olarak; arama elbisesi giydirilip, önce bedenin üst kısmındaki giysiler çıkarttırılıp, sonra bedenin alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkarttırılarak arama yapıldığı ifade edilmiştir.
21. Kurumda sayımlar sabah saat 08.00, akşam saat 20.00 olmak üzere günde iki kez güvenlik ve gözetim servisi görevlilerinden oluşan ekipler tarafından yapılmaktadır.
22. Kurumda son bir yıl içerisinde 158 mahpusa disiplin cezası verilmiştir. Bu cezaların dağılımı ise; 50 kişiye bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma disiplin cezası, 8 kişiye haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma disiplin cezası, 21 kişiye hücreye koyma disiplin cezası, 29 kişiye kınama disiplin cezası, 33 kişiye ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma disiplin cezası, 17 kişiye ise ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma disiplin cezası şeklindedir.
23. İdare tarafından, Kurumda kalıp ekonomik durumu olmayan mahpuslara ildeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı aracılığıyla yardım yapılabildiği belirtilmiştir.
24. Kurumda kantin, yemekhane ve bazı ortak alanların temizliğinde çalışan toplam 13 mahpus bulunmaktadır. Çalışanlara haftada bir gün izin kullandırılmaktadır.
25. Kurumda COVID-19 hastalığı nedeniyle izolasyonda kalması gerekenlerin haricinde tek kişilik odada kalan hükümlü ve tutuklu bulunmamaktadır.

B.4. COVID-19 Salgınına Yönelik Tedbirler

26. Kurumda, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 03/06/2020 tarihli COVID-19 hastalığı için risk grubunda olan kronik hastalıklar ve hamile personelin idari izni konulu yazısına ve yazı ekinde bulunan Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 02/06/2020 tarihli yazısına istinaden E-NABİZ¹⁷⁷ üzerinden "*idari izne esas COVID-19 hastalığı için risk grubunda olan kronik hastalıklar durum belgesi*" olan personelin idari izinli sayıldığı gözlenmiştir.
27. Yine, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından 03/06/2020 tarihinde COVID-19 Yeni Normalleşme Süreci Çalışma Esasları Kılavuzu'nun yayımlandığı ve Kurumda yapılan çalışmaların bu kılavuzdaki esaslar çerçevesinde gerçekleştirildiği, bunun yanı sıra Kurum personeline 16/03/2021 tarihinde Bayburt İl Sağlık Müdürlüğü'nce görevlendirilen doktor tarafından COVID-19 tedbirleri hakkında eğitim verildiği anlaşılmıştır.
28. COVID-19 salgını döneminde; Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna ilk defa kabulü yapılan mahpuslar, öncelikle PCR testleri yapılarak 14 günlük izolasyon koşullarına alınmakta, 14 günlük sürenin bitiminde yine PCR testi yapılmakta ve test sonuçlarının negatif çıkması halinde mahpuslar normal koşullara geçirilmektedir.

¹⁷⁷ E-NABİZ sağlık kuruluşlarından toplanan sağlık verilerine vatandaşların ve sağlık profesyonellerinin internet ve mobil cihazlar üzerinden erişebilecekleri bir uygulamadır.

29. İdare tarafından, bulaşın önlenmesi amacıyla Kuruma ateş ölçer, dezenfeksiyon malzemeleri, eldiven ve maske temini yapıldığı, Kurumda görev yapan personel ile avukatlara ücretsiz dağıtılan maskelerin takılması zorunluluğunun getirildiği, özellikle mahpuslarla zorunlu temas kurmak zorunda kalan personelin tulum ve siperlik kullanmak suretiyle çalışmasının ve sağlık bilgisi kurallarına riayet etmesinin sağlandığı, COVID-19 önlemleri kapsamında iki haftada bir odalarda bulunan mahpus sayısına göre çözülmüş çamaşır suyu ve sıvı sabun verildiği, ayrıca Kurumdaki mahpuslara, yeteri kadar temizlik ve hijyen malzemesi dağıtımının yapıldığı, ücretsiz maske ve eldiven temin edildiği gözlenmiştir.
30. Kurumda 7/24 hizmet veren bir revir olduğu, mahpusların gribal enfeksiyon şikayeti üzerine görevli sağlık personeli tarafından kontrollerden geçirildiği ve gerekli görülmesi halinde hastane sevklerinin yapıldığı, COVID-19 tedbirleri kapsamında Kurumda risk grubunda bulunan mahpusların düzenli aşlarının yaptırıldığı ve sağlık yönünden düzenlenen formlara göre takibinin sürdürüldüğü anlaşılmıştır.
31. Kurumdaki personelin dönüşümlü çalışması sağlanırken, izole oldukları yerden görevlerine başlamak üzere Kuruma alınmalarında, İl Sağlık Müdürlüğü ile sağlanan koordinasyon neticesinde PCR test sonuçlarına göre vaziyet alındığı görülmüştür.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Yönetim ve Personel

32. Kurumda personelinin, yetiştirme, aday memur eğitimi almış oldukları ve almaya da devam ettikleri, personelin; Vardiya, Mutemetlik, Ambar, İş Sağlığı ve Güvenliği, Hizmet İçi, Emanet Eşya, İnfaz ve Koruma Baş Memurluk İşlemleri, Telefonla Görüşürme, Emanet Para ve Kıymetli Eşya İşlemleri, Asayiş ve İyi Hal Uygulamaları, HİTAP Açık Süre UYAP Veri Girişi, Ceza Tehiri ve Bulaşıcı Hastalıklar Sağlık Uygulamaları, İyi Hal Uygulamaları, ARDEF-BİSİS, Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Müdahale (yardım) Eğitimlerinin mevcut olduğu anlaşılmış, ancak ilgili personelin "İnsan Hakları ile İşkence ve Kötü Muamele Yasağına" ilişkin eğitim almadığı, Kurum İdaresi tarafından gelecek eğitim programına bu eğitimin de dâhil edileceği ifade edilmiştir.
33. Kurumda COVID-19 önlemleri kapsamında öngörülen dönüşümlü çalışma programının, infaz koruma memurlarının 10 gün aralıksız çalışma, çalışmalarını takiben 20 gün idari izinli sayılması şeklinde yapıldığı anlaşılmıştır.

C.2. Fiziksel Koşullar

34. Kurumda ayda bir kez kemirgen ve haşereler için ilaçlama yapıldığı, aynı zamanda günlük olarak; ana malta, ara malta, kapı altı ve cezaevinin diğer ortak kullanım alanlarının dezenfekte edildiği anlaşılmıştır.
35. Kurumun şebeke suyu analizlerinin, düzenli olarak her ay alınan numunelerle İl Sağlık Müdürlüğü Laboratuvarlarında yaptırıldığı ve Kurumda 24 saat kesintisiz şekilde sağlıklı suya erişimin sağlanmakta olduğu görülmüştür.
36. Kurumda kapasitenin altında mahpus tutulduğundan koşullarda kalabalıklaşma sorunu bulunmamaktadır. Ancak, İdare tarafından bazı koşullar boş vaziyette tutulmakta olup bazıları ise

tam kapasite halindedir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; koğuşların mevcudu sebebiyle kimi zaman odaların havasız kaldığı, koğuş pencerelerini açtiklarında ise ısınma sorunu yaşadıkları şikâyetleri iletilmiştir.

37. Kurum koğuşlarının bazılarında kullanılmayan ranzaların odalarda tutulmaya devam edilmesi sebebiyle mahpusların odalardaki aktif kullanım alanlarının azaldığı anlaşılmıştır.
38. Mahpusların odalarının temizliğini kendilerinin yaptığı, haftada iki defa banyo/duş ihtiyacı ve yemekten sonra da bulaşıkların yıkanması için koğuşlara sıcak su verildiği, oda temizliği, banyo ve bulaşık yıkama ile alakalı hijyen konusunda herhangi bir şikâyetin olmadığı görülmüştür.
39. Mahpuslara yaz mevsiminde bir adet, mevsim şartları gereği kış mevsiminde iki adet battaniye verildiği, her koğuşta mahpus sayısı kadar giysi dolabının mevcut olduğu, Kurumun çamaşırhanesine mahpuslarca haftada bir kez çamaşır verilebildiği, bu hizmetten ücret alınmadığı; ancak battaniye gibi çamaşır makinalarına zarar veren büyük ve ağır eşyaların daha uzun aralıklarla yıkanmasına imkân verildiği anlaşılmıştır.
40. Kurumda bulunan berberhanenin pandemi öncesinde kullanıldığı; ancak salgın dolayısıyla kapalı tutulduğu, mahpusların tıraş ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için 15 günde bir her koğuşa ücreti kendilerince karşılanması şartına bağlı olarak bir adet tıraş makinesi verildiği, mahpusların tıraş ihtiyaçlarının giderilmesinin akabinde makinaların geri alındığı, mahpuslarca acil ihtiyaç bildiriminde bulunması durumunda da tıraş makinesi ihtiyacına müspet cevap verildiği anlaşılmıştır.
41. Koğuşların bahçe kapıları sabah saat 07.00'de açılmakta ve akşam 17.00'de kapatılmaktadır.
42. Kurumdaki avukat görüşme odalarının, mahpusların getirildiği kısmının demir parmaklıklı ve açık vaziyette olması sebebiyle ses yalıtımın yeterli olmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca bahse konu avukat görüşme odalarında infaz ve koruma memurlarının güvenlik maksadıyla demir parmaklıklı kapıların gerisinde bekledikleri dikkate alındığında görüşmelerin gizliliğinin yeterince sağlanamadığı değerlendirilmiştir.
43. Müşahede odalarında bulunan elektrik prizlerinin ve açma kapama düğmelerinin duvar içine gömülü olmadığı, elektronik aksamının dışarıdan erişilebilir olduğu ve elektrik kabloları ile priz içlerinin açık vaziyette bulunduğu görülmüş, bu durumun müşahade odasına alınan mahpusun can güvenliği bakımından tehlike oluşturduğu değerlendirilmiştir.
44. Ceza İnfaz Kurumunun çöp tahliye edilen bölümüne bakan koğuşlarında kalan mahpuslarla yapılan bireysel görüşmelerde aşırı çöp kokusundan bahisle çok rahatsız oldukları şikâyeti alınmıştır. Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ziyareti akabinde söz konusu durumu açıklığa kavuşturmak amacıyla 20/10/2021 tarih ve E-16949670-804.01-4857 sayılı yazı ile Bayburt Belediyesinden konuya ilişkin bilgi belge talebinde bulunulmuştur. Bayburt Gümüşhane İlleri Yerel Yönetimleri Katı Atık Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği tarafından 27/10/2021 tarih ve E-16949670-804.-94 sayılı yazı ile bilgi belge talebimize; "Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik'in 15'inci maddesinde, düzenli depolama tesis sınırlarının yerleşim birimlerine uzaklığı I. sınıf düzenli depolama tesisleri için en az *bir kilometre*, II. sınıf ve III. sınıf düzenli depolama tesisleri için ise en az *iki yüz elli* metre olmak zorunda olması gerektiğine dair hüküm bulunduğu, işletilen tesisin ise Bayburt M Tipi Kapalı

Ceza İnfaz Kurumuna uzaklığının 1.45 km olduğu, tesisin biyogaz enerji santrali vasfından ötürü ayda bir kez etrafa koku yayılabildiği; fakat bu durumun tesisin işletilmesi için gerekli bir çalışma sonucunda ortaya çıktığı" şeklinde cevap verilmiştir. Eldeki bilgi ve belgeler doğrultusunda, şikâyete konu kokuya sebep olduğu iddia edilen katı atık depolama tesisinin işletilme usulüne ilişkin herhangi bir hukuka aykırılık bulunmadığı değerlendirilmiştir.

C.3. Beslenme

45. Kuruma alınan gıdaların, kurum aşçısı ve mutfakta görevlendirilen mahpuslar tarafından Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iâşe bedeli göz önünde bulundurularak, haftalık yemek listesine göre hazırlandığı, mahpus sayısına göre hazırlanan yemeklerin koğuşların mevcuduna bölünerek infaz ve koruma memuru eşliğinde mazgallardan koğuşlara dağıtıldığı, mahpusların koğuşlarında bulunan şebeke suyu ile suya erişimlerinin sağlandığı görülmüştür.
46. Kuruma alınan gıda maddelerinin kalite, miktar ve dağıtımlarının sağlık koşullarına uygunluğunun sıkı bir şekilde kontrol edildiği, malzemelerin sağlık bakımından risk oluşturmaması için 72 saat soğuk dolapta saklanmakta olduğu gözlenmiştir.
47. Kurumda verilen yemeklerin diyetisyen kontrolünden geçmediği, bu nedenle diyetisyen tarafından belirlenen diyet listelerinin mevcut olmadığı, vejetaryen beslenme gibi farklılıkların gözetilemediği; ancak gıdaya bağlı hastalık ve diğer durumlarda doktor raporu ile tespit edilen beslenme şekillerinin reçeteye uygun olarak hazırlandığı anlaşılmıştır. Kurumda bulunan mahpuslardan birinden "vejetaryen olduğu, fakat İdarenin kendisine uygun menü çıkarmadığı" şikâyeti alınmıştır. Kurum İdaresi ise; "vejetaryen beslenme şeklinin de doktor raporu ile tespit edilmesi gerektiği gerekçesi ile mahpusun şifahi beyan ve talebine göre hususi yemek menüsü çıkarılamayacağını" beyan etmiştir.
48. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; yemeklerin tadının iyi olduğu, fakat yemeklerin miktar ve çeşitliliğinin sınırlı ve genellikle karbonhidrat ağırlıklı olduğu şikâyeti alınmıştır. Kurumdan alınan aylık yemek listesi incelendiğinde, Kurumda verilen yemeklerin karbonhidrat ağırlıklı olduğu Heyetimizce de doğrulanmıştır.
49. Kurumda mahpusların ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir kantinin bulunduğu, mahpusların ihtiyaçlarını bir liste halinde görevlilere iletmek suretiyle, ilgili görevliler tarafından listedeki ihtiyaçların kantinden temin edilerek mahpuslara ulaştırıldığı anlaşılmıştır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, kantinde satılan ürünlerin çeşitliliği ile fiyatların yüksekliği sistematik olarak şikâyet konusu olmuş, ziyaret heyetimiz tarafından kantin fiyat satış listesi incelenmiş, fiyatların piyasa ile uyumlu olduğu tespit edilmiş, ürün çeşitliliği konusunda dile getirilen şikâyetler Kurum İdaresi ile paylaşılmıştır. Kurum İdaresi tarafından; kantinde 314 kalem ürün bulunduğu, konsinye ürünlerin fiyatının İşyurtları Daire Başkanlığı tarafından belirlendiği, ihale ile alınan ürünlerde ise mevzuata uygun olarak %5-10 arasında kar payı uygulanarak satış yapıldığı ifade edilmiş, yapılan izahatın makul ve hukuka uygun olduğu değerlendirilmiştir.
50. Heyetimizce kantinde satılan ürünlerin tutulduğu depoda yapılan incelemede, deponun sıcak ve havasız olduğu, temizlik-hijyen malzemeleri ile yiyeceklerin aynı alanda muhafaza edildiği gözlemlenmiş, mevcut durumun gerek mahpusların gerek Kurum personelinin sağlığı açısından

tehlike barındırdığı değerlendirilmiştir. İdare tarafından kantinde depo olmadığı için mevcut odalardan birinin depo haline getirildiği, ancak deponun bir başka alana taşınmasının planlandığı belirtilmiştir.

C.4. Sağlık

51. Sağlık servisinin sunduğu hizmetler; mahpusların muayenesi, teşhis, hastaneye sevk, reçete düzenleme, ilaç temini ve dağıtımıdır.
52. 24 saat kesintisiz hizmet veren Kurum revirinde, dört sağlık memuru, Sağlık Bakanlığı tarafından görevlendirilen bir aile hekimi ve bir diş hekiminin olduğu ve diş hekiminin kuruma haftada bir gün geldiği anlaşılmıştır.
53. Mahpusların Kurum sağlık memuru ve infaz ve koruma memuru eşliğinde gününde ve saatinde düzenli olarak ilaçlara erişiminin sağlandığı, kronik hastalığı bulunan mahpuslara, ilaçların eksiksiz ve bekletilmeden verildiği, ayrıca düzenli tıbbi tahliller yapılarak hastalıklarının son durumu hakkında değerlendirmelerin zamanında yapıldığı gözlenmiştir. Revirde tarihi geçmiş ilaç ve serumların bulunduğu görülmüş, Heyetimizce bunların atılması sağlanmış, bu hususta lüzumlu hassasiyetin gösterilmesi gerektiği İdareye iletilmiştir.
54. Mahpusların hastaneye sevk işlemleri Kurum doktoru tarafından yapılan muayene neticesinde izolasyon önlemlerine azami dikkat çerçevesinde Kurum sağlık personeli ve jandarma eşliğinde en kısa sürede ikinci basamak sağlık kuruluşuna yapıldığı ancak, mahpuslara hastane dönüşünde Kurumda karantina uygulanması sebebiyle mahpusların hastaneye sevk talebinden imtina ettikleri gözlenmiştir.
55. Kurumda sağlık servisinin cezaevi tabibinin sorumluluğunda faaliyet göstermekte olduğu, sağlık servisi vizite ve ilaç dağıtım defterinin aile hekiminin denetiminde tutulduğu, sağlık servisinde muayene ve tedavisi yapılan personel ile hükümlülere ait bütün işlemlerin sağlık dosyalarına işlendiği, son bir yılda sağlık servisinde 92 adet muayene gerçekleştirildiği anlaşılmıştır.

C.5. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri

56. Psiko-Sosyal Servisin sunduğu hizmetler; mahpuslarla bireysel görüşmeler yapmak, grup çalışmalarını yapmak, gözlem ve sınıflandırma formu düzenlemek, durum bildirim formu düzenlemek, ruhsal takip görüşmeleri yapmak ve kriz anından sonra takip görüşmeleri gerçekleştirmektir.
57. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından ruh sağlığı problemleri olan hükümlü/tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması ve psiko-sosyal yardım ve sağlık servisi personelinin eğitimi amacıyla "Ceza İnfaz Kurumlarında Ruh Sağlığı ve Bağımlılık Hizmetlerinin İyileştirilmesi Projesi" geliştirilmiş, bu proje kapsamında "Araştırma Değerlendirme Formu" (ARDEF) ve "Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı" (YARDM) oluşturulmuştur.¹⁷⁸ Ruhsal sorunların ve bağımlılık ile ilgili sorunların önlenmesi, rehabilite edilmesi veya tedavisi için de ceza infaz kurumlarında en sık görülen 26 farklı ruhsal ve davranışsal sorunlar için "Bireysel Müdahale Programları" (BİSİS) geliştirilmiştir.

178 <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi>

58. BİSİS, 3 aşamadan oluşmaktadır. Proje kapsamında ilk olarak, Kurum kabul biriminde görevli ve eğitimli infaz ve koruma memuru tarafından "ARDEF- Kurum Kabul Formu" doldurulmakta, sonrasında Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli ve eğitimli infaz ve koruma memuru tarafından da "ARDEF- Psiko-Sosyal Memur" formu doldurulmakta ve son olarak Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli Psikolog ve/veya Sosyal Çalışmacı tarafından "Psiko-Sosyal Uzman Formu" doldurularak hükümlünün risk ve ihtiyaçları belirlenmektedir. Sonuçlara göre her hükümlü/tutuklu için bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek ve müdahale programı hazırlanması gerekmektedir.
59. Psiko-Sosyal Servis Biriminde görev yapan uzman personel ile yapılan görüşmede, Birimde görev yapan infaz ve koruma memurlarının sürekli olarak değiştiği ve eğitim almamış infaz ve koruma memurlarının da Psiko-Sosyal Servis Biriminde çalıştığı ifade edilmiştir.
60. Kurumda psiko-sosyal servisin birimi tarafından mahpuslarla bireysel görüşmeler yaptığı, ARDEF - BİSİS formları doldurarak 3 aylık faaliyet raporları hazırlandığı, mahpusların ihtiyacına göre Kurum psikiyatristine veya Kurum revirine yönlendirildiği, ihtiyaç halinde mahpusların aileleri ile iletişime geçerek kişinin tedavisine yardımcı görüşmeler yapıldığı, ayrıca Kurum iç hizmetlerinde çalışacak mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirerek iş için uygunluklarının değerlendirildiği ve psiko-sosyal servisinde, son bir yılda mahpuslarla 536 görüşme yapmış olduğu anlaşılmıştır.
61. Kuruma ayda bir kez psikiyatrist geldiği, psikiyatrik ilaç kullanan mahpusların ilaçlarının sağlık memuru veya infaz ve koruma memurları refakatinde her gün ilacın alınması gereken saatinde verildiği gözlenmiştir.
62. Kurumda görev yapan psikoloğun, Adalet Bakanlığı tarafından verilmesi gereken hizmet içi eğitimlerin pandemi nedeniyle tamamlanamadığı, İdarenin lüzumlu eğitim taleplerini ilgili Bakanlığa resmi yazı ile ilettiği tespit edilmiştir.

C.6. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

63. Kurumda yaklaşık 60 kişilik konferans salonu bulunmaktadır. Konferans salonunda her koğuş için ayda bir kez film izleme etkinliği yapıldığı, ayrıca İdare tarafından merkezi olarak koğuşlardaki televizyonlara da sinema yayını hizmeti verildiği görülmüştür.
64. Kurumda yıl içerisinde 596 etkinlik düzenlenmiş, 4466 mahpus bu etkinliklere katılmıştır.
65. Eğitim ve öğretim faaliyetleri kapsamında; mahpuslar arasında 8 kişi Anadolu Üniversitesi AÖF, 1 kişi İstanbul Üniversitesi AÖF, 2 kişi Erzurum Atatürk Üniversitesi AÖF, 28 kişi Açık Lise ve 3 kişi Açık Ortaokul olmak üzere toplamda 42 mahpus eğitim ve öğrenim görmeye devam etmekte olup Kurum İdaresi tarafından mahpusların ilgili oldukları eğitim öğretime katılımları hususunda azami kolaylık sağlanmaktadır. Kurumda YDS'ye başvuruda bulunan mahpus bulunmadığı, 2021 YKS yerleştirme sonuçlarına göre örgün öğrenim görmeye hak kazanan 3 kişinin olduğu belirlenmiştir.
66. Kurumdaki kütüphanede 4375 kitap bulunmakta, mahpuslar dilekçe ile başvurmak suretiyle kütüphaneden faydalanmaktadır. Son bir yılda mahpuslara 2189 kitap verilmiştir. Ziyaret sırasında kütüphanede yeterince sayı ve çeşitlilikte kitap bulunması ziyaret heyetimizce memnuniyetle karşılanmıştır.

67. Bayburt İl Halk Kütüphanesi ile Kurumun anlaşması olduğu ve buradan kitap temini yapılabildiği, mahpusların her 15 gün için Kurum kütüphanesi ile İl Halk Kütüphanesinden 3'er kitap isteme haklarının olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, yakınları tarafından gönderilen kitaplar da mahpuslara verilmektedir. Her mahpusun ders kitapları haricinde kaldığı koşutta 10 adet kitap bulundurma hakkı mevcuttur.
68. İdarece, Kurum içi eğitimlere COVID-19 pandemisi nedeniyle ara verildiği; ancak Adalet Bakanlığı'ndan gönderilen genelgeye istinaden eğitimlere tekrar başlanılacağı, Milli Eğitim Bakanlığı ile yapılan protokol gereğince İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve İl Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü ile eşgüdüm halinde mahpuslara iş ve meslek edindirmeye yönelik eğitim ve kurslar düzenlendiği anlaşılmıştır.
69. Kurumda; terzi, marangozhane gibi çalışma atölyelerinin bulunduğu görülmüş, COVID-19 pandemisinden önce bu alanların aktif olarak kullanıldığı görülmüş, pandemi etkisinin hafiflemesine paralel olarak söz konusu faaliyetlere devam edileceği ifade edilmiş, marangozhanenin ise öğretmen olmadığı için kullanılmadığı, mahpuslar arasında marangozluk bilen birinin bulunması halinde bireysel olarak atölyenin kullanımına izin verildiği belirtilmiştir.
70. Kurumda mahpusların 15 günde bir defa kullanabildikleri açık spor sahası, kapalı spor sahasında basketbol, voleybol, badminton ve masa tenisi sporları için uygun ortam ve donanım bulunduğu görülmüştür.

C.7. Dış Dünya ile Etkileşim

71. İdare tarafından, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün genelgesi gereğince açık ve kapalı görüşlerin 2021 yılında; ay içerisinde 1-15 günleri arasında 2 yakını ile 1 kez, 16-30 günleri arasında 2 yakını ile 1 kez kapalı görüş şeklinde yaptırıldığı, bunun dışındaki diğer ziyaretlerin 1 Ekim 2021 tarihine kadar ertelendiği, 1 Ekim 2021 tarihinde durumun tekrar değerlendirileceği ve zorunluluk arz eden durumlarda Cumhuriyet Başsavcılığının yazılı izni ile ek görüşlerin yaptırılabilirdiği gözlenmiştir. Ancak, mahpuslarla yapılan görüşmelerde; bu görüşme sürelerinin yeterli olmadığı, PCR testi yapılarak Kuruma kabul edilen yakınlarının sayısının artırılarak tüm aile bireyleri ile bir araya gelebilme imkânının sağlanması arzusu dile getirilmiştir.
72. Kurumdaki haftalık telefon görüş süresi COVID-19 pandemisi döneminde artırılarak haftada 2 kez 10'ar dakikalık görüşme olacak şekilde uygulanmaya başlanmıştır.
73. Mahpusların talep ettikleri günlük gazeteleri kantinden ve aylık yayınlanan dergileri dış kantin yoluyla temin edip okuyabildikleri, bunun yanı sıra ziyaretçileri tarafından getirilen veya posta yolu ile gönderilen ders kitaplarının (fotokopiler hariç) gerekli incelemelerden geçirilerek kendilerine iletildiği anlaşılmıştır.

C.8. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

74. Gerçekleştirilen görüşmelerde; mahpusların çoğundan, talepleri olduğunda Kurum İdaresi ile iletişim kurmada sıkıntılar yaşadıkları ve doğrudan Kurum müdürüne şikâyetlerini iletme imkânının kendilerine sağlanabilmesi gerektiği şikâyeti alınmıştır.

75. Kurumda bulunan odalardaki kişisel eşyalar hakkında mevzuat hükümlerince işlem yapıldığı ve ilaveten bir kısıtlamanın mevcut olmadığı İdarece dile getirilmiştir.
76. Kuruma giren mahpusların arama işlemlerinin mevzuata uygun olarak yapıldığı, son bir yıl içerisinde aramalara ilişkin herhangi bir şikâyet bulunmadığı anlaşılmış, mahpuslarla yapılan görüşmelerde de arama işlemlerine ilişkin herhangi bir şikâyet olmamıştır.
77. Kurum içi dilekçelerin, hafta içi her gün sabah sayımı ile birlikte baş memurluk birimince toplandığı ve aynı gün ilgili birimlere gönderildiği görülmüştür. Savcılık, mahkeme ve diğer kurumlara yazılan dilekçelerin ivedi olarak ilgili makamlara iletildiği de anlaşılmıştır. Mahpuslarla yapılan tek tek görüşmelerde dilekçe haklarının ihlal edildiğine ilişkin herhangi bir şikâyet vaki olmamıştır.

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Tavsiyeler

78. Mahpusların dilekçelerini Kurum İdaresine usulüne uygun iletebildikleri anlaşılmalı birlikte Kurum müdürü veya müdürü doğrudan temsile yetkili görevli/görevlilerle görüşme taleplerinde de kolaylık sağlanması,¹⁷⁹
79. Kurumdaki mahpusların yaşam koşullarının imkânlar dâhilinde iyileştirilmesinin önemi göz önüne alınarak; mevcut mahpus sayısının, Kurum kapasitenin altında olduğu gözlemlendiğinden, tam kapasite koşullarda tutulan mahpusların boş vaziyette bulundurulmuş diğer koşullara dağıtılması suretiyle havasızlık gibi sorunlarının giderilmesi,¹⁸⁰
80. Koşullarda kullanılmayıp boş tutulan ranzaların koşullardan çıkartılarak mahpusların aktif yaşam alanlarının genişletilmesinin sağlanması,
81. COVID-19 tedbirleri kapsamında kapalı tutulan berber salonunun, salgının seyri göz önünde bulundurularak, yeniden açılmasının değerlendirilmesi,¹⁸¹
82. Kurumdaki avukat görüşme odalarının demir parmaklıkları ve açık vaziyette olması dikkate alındığında görüşmelerin gizliliğinin korunmasından söz edilemediğinden mevcut avukat görüşme odalarının fiziki şartlarının görüşme gizliliğini temin edecek şekilde, ulusal ve uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi veya Kurumun bu amaca uygun başka odalarının avukat görüşmeleri için hazır edilmesi,¹⁸²

179 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 18.10:** "Mahpuslar, bireysel veya grup halinde cezaevi müdürüne veya diğer herhangi bir yetkili makama sözlü ya da yazılı olarak istek veya şikâyetinde bulunma fırsatına yeterince sahip olmalıdırlar".

180 **BM Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 13:** "Mahpuslara kalmaları için ayrılan bütün yerlerde ve özellikle uyudukları yerlerde, iklim şartlarına ve ayrıca metre küp başına düşen hava miktarına, asgari zemin alanına, aydınlatmaya, ısıtmaya ve havalandırmaya gerekli özen gösterilerek, sağlık için gerekli bütün koşullar karşılanmalıdır".

181 **BM Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 18/2:** "Mahpusların özsayılarına uygun bir dış görünümü sürdürürebilmeleri amacıyla, saç ve sakalların uygun şekilde bakımı için gerekli, araçlar sağlanır ve erkekler düzenli tıraş olabilmelidir".

182 **5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 59. Maddesinin 2. Fıkrası:** "Avukat ve noter ile görüşme, meslekliklerinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak güvenlik nedeniyle görülebileceği bir biçimde yapılır."

83. Müşahede odalarında bulunan elektrik priz ve açma kapama düğmelerinin duvar içine gömülü vaziyete getirilerek mahpusların sağlık ve güvenlikleri açısından risk oluşturabilecek materyallere olası erişimlerinin engellenmesi,¹⁸³
84. Kurumda diyete uygun menülerin ve beslenme imkânının sağlanması; bu noktada yaş, sağlık durumu, fiziksel durum, dini ve kültürel değerler ve çalışma koşulları da göz önünde bulundurularak diyetisyen kontrolünden geçirilen besleyici diyet menülerinin oluşturulması,¹⁸⁴
85. Genellikle karbonhidrat ağırlıklı oluşturulduğu görülen yemek menülerinin diğer besin değerlerini de içeren şekilde çeşitlendirilmesi,¹⁸⁵
86. Kantine ait erzak deposunda ziyaret heyetimizin; temizlik ve hijyen malzemeleri ile yiyeceklerin aynı alanda buldurulduğu gözlemi dikkate alındığında mevcut durumun, gerek mahpusların gerekse de Kurum personelinin sağlığı açısından tehlike barındırdığı değerlendirildiğinden söz konusu ürünlerin ayrı alanlarda yahut raflarda, muhafaza edilmesi,¹⁸⁶
87. Kurum revirindeki ilaç ve serumların tarihlerinin düzenli olarak kontrol edilerek tarihi geçmiş olanların tıbbi atık kurallarına göre atılmasının sağlanması,
88. Hastane sevki dönüşünde 14 günlük karantinanın tek kişilik odada tutulma ve günlük bir saat havalandırmaya çıkarılma şeklinde uygulanması nedeniyle hastaneye gitmekten imtina eden mahpusların bulunduğu, bu yüzden imkânlar dâhilinde diğer koğuşlardaki yaşam koşullarının karantina koğuşlarında da gerçekleştirilmesi,¹⁸⁷
89. Psiko-Sosyal Servis Biriminde meslek elemanları ile birlikte görev yapan infaz ve koruma memurlarının süreç içerisinde gerekli olan iş ve işlemleri etkili ve doğru bir şekilde sürdürebilmeleri için eğitim almaları önem arz etmektedir. Bu nedenle Kurum servisinde görev alacak infaz ve koruma memurlarına gerekli eğitimlerin sağlanması yahut Kurum içi rotasyon sürecinde Psiko-Sosyal Servis Birimine personel seçiminde, servisin ihtiyaçları dâhilinde birimde çalışacak infaz ve koruma memurunun eğitimi olması hususuna özellikle dikkat edilmesi,¹⁸⁸

183 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 18.10:** "Bütün mahpusların kaldıkları yerler, onların kaçma ve kendilerine veya başkalarına zarar verme tehlikesine karşı asgari sınırlayıcı güvenlik düzenlemelerine uygun koşullarda olmalıdır".

184 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 22.1:** "Tutuklu ve hükümlülere, yaşlarını, sağlıklarını, fiziki koşullarını, dinlerini, kültürlerini ve çalıştıkları işin özelliğini hesaba katan besleyici bir diyet sağlanmalıdır"

185 **BM Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 22.1 :** "Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir".

186 **CPT Standarts /Inf (93) 12, 3.Genel Rapor, 53.Ş:** "Yiyecek düzenlemeleri (yiyeceğin miktarı, kalitesi, hazırlanması ve dağıtımı) ve hijyen koşulları (giysi ve çarşafın temizliği; akan suya erişim; tuvalet ve lavabolar) ile hücrelerin ısıtılması, aydınlatılması ve havalandırılması, gerekli hallerde diğer yetkililerle birlikte olmak üzere, cezaevi sağlık hizmetlerinin sorumluluğu altındadır". Ayrıca Bkz. Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 19.1: " Her cezaevinin bütün bölümleri gerekli şekilde bakılmalı ve her zaman temiz tutulmalıdır".

187 **CPT - COVID-19 Pandemisi Bağlamında Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlara Yönelik Muameleye İlişkin İlkeler Bildirisi, Madde 7:** "Gerekli olmayan faaliyetleri askıya almak meşru ve makul olmakla birlikte, özgürlüklerinden mahrum kişilerin temel hakları pandemi sırasında bütünüyle korunmalıdır. Bu kural özellikle yeterli kişisel hijyen (sıcak su ve sabuna erişim dahil) ve açık havaya günlük erişim hakkını (en az bir saat) kapsamaktadır. Ayrıca, ziyaretler de dâhil olmak üzere, dış dünyayla temasa ilişkin getirilen tüm kısıtlamalar, alternatif iletişim araçlarına (telefon veya internet üzerinden sesli konuşma gibi) erişimi artırarak telafi edilmelidir".

188 **CPT Standarts /Inf (93) 12, 3.Genel Rapor, 41.Ş:** "Genel nüfusla kıyaslandığında, tutuklular arasında psikiyatrik semptomların görülme sıklığı daha fazladır. Bu sebeple, psikiyatride uzman bir hekimin her cezaevinin sağlık hizmetinde yer alması gereklidir. Burada görev yapan diğer personelin de bu alanda eğitim almış olması gereklidir".

90. Sportif, sosyal ve kültürel faaliyetlerin kriminolojik ıslah fonksiyonu dikkate alındığında pandemi tedbirleri de gözetilerek bu şekil faaliyetlerin, sıklığının ve çeşitliliğinin arttırılmasının uygun olacağı,¹⁸⁹
91. Kurum personeline, kişiler arası iletişim yeteneğinin geliştirilmesi için yapılan hizmet içi eğitim müfredatına "öfke kontrol eğitimi, kriz müdahalesi eğitimi, psiko-sosyal eğitim" gibi özel eğitimlerin dâhil edilmesi, bununla birlikte İnsan Hakları Eğitimi ile İşkence ve Kötü Muameleye Karşı hizmet içi eğitimlerin de düzenlenmesi,¹⁹⁰

D.2. Adalet Bakanlığına Tavsiyeler

92. Bayburt M Tipi Ceza İnfaz Kurumunda görev yapan psikoloğun, Adalet Bakanlığı tarafından verilmesi gereken hizmet içi eğitimleri pandemiden dolayı tamamlayamaması sebebiyle mahpuslarla toplu görüşmeler gerçekleştiremediği anlaşılmıştır. Bu kapsamda mahpuslarla toplu görüşmelerin yapılabilmesi için Kurumdaki psiko-sosyal serviste çalışan personele gerekli eğitimlerin verilmesinin ivedilikle sağlanması,¹⁹¹
93. Kapalı görüşlerin 2 ziyaretçi ile gerçekleştirildiği, mahpusların diğer tüm aile bireyleri ile bir araya gelemediği dikkate alındığında, ziyaretçi sayısının artırılması için; COVID-19 pandemisi nedeniyle alınan önlemlerin mahpusların dış dünya ile iletişimini zayıflatmasının alternatif yöntemlerle telafi edilmesi,¹⁹²
94. Ceza İnfaz Kurumlarında vegan/vejetaryen beslenme talebinde bulunan mahpuslar için lazım gelen prosedürlerin tamamlanarak ek menüler çıkartılmasının sağlanması,

D.3. Bayburt İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Tavsiyeler

95. COVID-19 önlemleri kapsamında ara verilen fakat Adalet Bakanlığı genelgesine istinaden yeniden açılması planlanan eğitim kurslarına ilişkin olarak; Ceza İnfaz Kurumu İdaresinin talep ettiği desteğin olanaklar ölçüsünde karşılanarak mahpuslara yönelik ıslah fonksiyonunun devamına katkıda bulunulması,¹⁹³

hususları tavsiye edilmektedir.

189 **BM Mahpusların İslahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 105:** "Mahpusların zihinsel ve bedensel yararı için bütün hapisanelerde boş zaman değerlendirme ve kültürel etkinlikler düzenlenir".

190 **CPT Standarts/ Inf (2001)16, 11.Genel Rapor, 26.Ş:** *Personel Mahkûm İlişkileri* "İnsani bir cezaevi sisteminin temel taşı, mahkûmlarla ilişkilerinde doğru yaklaşımın ne olması gerektiğini bilen, işini sadece bir görev değil meslek olarak gören, iyi seçilmiş ve eğitilmiş cezaevi personeli olmuştur. Mahkûmlarla olumlu ilişkiler kurmak, bu mesleğin temel özelliği olarak görülmelidir"

191 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 41.4:** "Her cezaevinde sağlık hizmetleriyle ilgili eğitim görmüş uygun personel bulunmalıdır."

192 **SPT, CAT/OP/10, Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) Pandemisine İlişkin Olarak Taraf Devletlere ve Ulusal Önleme Mekanizmalarına Tavsiyesi, 7 Nisan 2020:** "Sağlıkla ilişkili sebeplerle ziyaret usullerinin kısıtlandığı yerlerde, telefon, internet/e-mail, video görüşmesi ve diğer uygun elektronik araçlar gibi araçlarla alıkonuların aileleriyle ve dış dünya ile iletişim kurabilmesi için yeterli alternatif telafi edici yöntemleri sağlamak. Bu tür temaslar hem kolaylaştırılmalı ve hem teşvik edilmeli, sık ve ücretsiz olmalıdır".

193 **BM Mahpusların İslahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 4:** "Ceza infaz kurumu idareleri ve diğer yetkili makamlar, düzeltici, ahlaki, manevi, sosyal ve sportif nitelikler taşıyanlar da dahil olmak üzere eğitim, mesleki eğitim, iş ve uygun olan başka destek türlerini sunmalıdır. Tüm bu programlar, faaliyetler ve hizmetler mahpusların bireysel ihtiyaçları doğrultusunda verilmelidir".

KIRŞEHİR
AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/09)

KISALTMALAR

ARDEF	Araştırma ve Değerlendirme Formu
BİSİS	Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
BM	Birleşmiş Milletler
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
ÖSYM	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
PCR	Polymerase Chain Reaction
SAMBA	Sigara Alkol Madde Bağımlılığı Programı
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20.04.2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 14'üncü maddesi uyarınca: *"Açık ceza infaz kurumları, hükümlülerin iyileştirilmelerinde, çalıştırılmaları ve meslek edindirilmelerine öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır."*
6. Yukarıda anılan çerçevede, Kırşehir Açık Ceza İnfaz Kurumuna 01.07.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde, ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 pandemisi sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarih ve 147 nolu toplantısında alınan 2021/16 sayılı karar ile 30.06.2021 tarihli Başkanlık Oluru uyarınca Kırşehir Açık Ceza İnfaz Kurumuna 01.07.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkındaki Genel Bilgiler

8. 2008 yılında faaliyete başlamış olan Kırşehir Açık Ceza İnfaz Kurumu; Kırşehir- Ankara karayolunun 18'inci kilometresinde bulunmaktadır. Kurumun toplam yüz ölçümü 514.247,87 metrekaredir.

Kurumun Merkez binasında 48 oda ve besi alanında 2 oda olmak üzere toplamda 50 oda bulunmaktadır.

B.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler Hakkında Genel Bilgiler

9. Kurumda tutuklu bulunmamaktadır. Kurumda ziyaret tarihinde 44'ü yabancı olmak üzere toplam 74 mahpus¹⁹⁴ bulunmaktadır. İdare tarafından pandemi öncesinde Kurumda 42 ülkeden mahpusun bulunduğu ifade edilmiştir. Kurumda bir engelli mahpus bulunmakla birlikte kadın ve çocuk mahpus bulunmamaktadır. Engelli mahpus Kurumda temizlik görevlisi olarak çalışmaktadır. Kurumda özel bakıma ihtiyaç duyan mahpus bulunmamaktadır. Kurumda bulunan tüm mahpusların kayıtları UYAP sisteminde tutulmaktadır.

B.3. Kurum Personeli Hakkındaki Genel Bilgiler

10. Kurumda 128 personel görev yapmaktadır. Kurum personelinin 4'ü lisansüstü, 51'i lisans, 45'i ön lisans, 27'si lise ve 1'i de ortaokul mezunudur. Kurumda görev yapan personelin unvanlara görev dağılımı şu şekildedir:

Tablo 5: Personel Bilgilerine İlişkin Tablo

UNVANI	SAYISI ¹
KURUM MÜDÜRÜ	1
KURUM İKİNCİ MÜDÜRÜ	2
İDARE MEMURU	1
ÖĞRETMEN	1
MUHASEBE YETKİLİSİ	1
GIDA MÜHENDİSİ	1
VETERİNER HEKİM	1
ZİRAAT MÜHENDİSİ	1
PSİKOLOG	1
SOSYAL ÇALIŞMACI	-
DİŞ HEKİMİ	1
AMBAR MEMURU	1
SAĞLIK MEMURU	2
AŞÇI	2

194 Kanuni bir tabir olmamakla birlikte, "mahpus" kelimesi, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükmen tutuklu (hükümözlü) kişilerin her üçünü de barındıran çatı bir kavram olarak raporda yer almaktadır.

ŞOFÖR	3
TEKNİSYEN	6
BİLGİSAYAR İŞLETMENİ	3
MEMUR	2
KALORİFERCİ	1
HİZMETLİ	2
İNFAZ VE KORUMA BAŞMEMURU	5
İNFAZ VE KORUMA MEMURU	90 (81 ERKEK, 9 KADIN)
GENEL MEVCUT	128

11. Kurumda görev yapan personel; Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün uzaktan eğitimlerine ve Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezinde düzenlenen hizmet içi programlara katılmaktadır.
12. Kurum İdaresi tarafından gönderilen bilgi ve belgelere göre; personele Aday Memurluk Eğitimi kapsamında insan hakları konusu altında işkence ve kötü muamele yasağı ve hassas gruplara yaklaşım konusunda eğitim verilmektedir. Personel insan haklarıyla ilgili aldığı eğitim haricinde; Yetişkin ARDEF BİSİS¹⁹⁵ Eğitimi, Hükümlü Disiplin İşlemleri Eğitimi, Salıverilme Öncesi Mahkûm Gelişimi Programı Eğitimi almıştır.
13. Kurumda COVID-19 pandemisi nedeniyle ceza infaz kurumlarında uygulanan dörtlü vardiya¹⁹⁶ sistemi ile mahpuslarla doğrudan temasta¹⁹⁷ bulunan 45 personelin bulunduğu belirtilmiştir.

195 (Hükümlü ve tutuklulara, ceza infaz kurumlarına kabul aşamasında psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından bireyselleştirilmiş iyileştirme Sistemi (BİSİS) kapsamında Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) doldurulmaktadır. Bireyselleştirilmiş iyileştirme Sistemi (BİSİS) 3 aşamadan oluşmaktadır. Öncelikle Kurum Kabul biriminde görevli eğitim almış infaz ve koruma memuru tarafından "ARDEF- Kurum Kabul Formu" doldurulmakta, sonra Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli ve eğitim almış infaz ve koruma memuru tarafından "ARDEF- Psiko-Sosyal Memur" formu doldurulmakta, son olarak da Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli Psikolog ve/veya Sosyal Çalışmacı tarafından "Psiko-Sosyal Uzman Formu" doldurularak hükümlünün risk ve ihtiyaçları belirlenmekte ve sonucunda her hükümlü tutuklu için bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek ve müdahale programı hazırlanmaktadır. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir. (<https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi>) (E.T: 04.10.2021, 16:47)

196 Dörtlü vardiya sisteminde 24 saatlik iş sürecinde 4 işçi çalışacağı için günlük çalışma saati ara dinlenme süreleri de dâhil olarak 6 saat olmaktadır. Dört vardiyalı çalışma sistemi haftalık çalışma süresi olan 45 saati doldurmamaktadır. Haftalık tatil izni yine bir gün olarak verilmektedir. İş süreci, vardiyalar günde dört defa değişerek bir iş için gün içinde dört işçinin görev alması ile yürütülür.

197 Adalet Bakanlığı Tehlikeli Salgın Hastalıklarla Mücadele Eylem Planı kapsamında Bilimsel Danışma Kurulunun Tavsiyeleri doğrultusunda ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlüler ile bilfiil irtibat halinde olan personelin, gerek kendi sağlıkları gerekse hükümlü/tutukluların sağlıklarının salgın riskinden korunması amacıyla 1 Nisan 2020 tarihinde personel izolasyonu uygulamasına geçilmiştir. Bu kapsamda, 39.417 personele yeni bir vardiya sistemi uygulanarak, görev sonrası evlerine gitmeyip, Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı Kredi Yurtlar Kurumu yurtları ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı öğrenci yurtlarında, Personel Eğitim Merkezlerinde, Bakanlık ve Kamu Misafirhanelerinde veya ceza infaz kurumlarında oluşturulan özel alanlarda barındırılmak suretiyle izolasyonları sağlanmıştır. 14 gün bu yerlerde kalan personel, süre bitiminde teste tabi tutulmuş, test sonucu negatif çıkanlar 14 günlük süreyle ceza infaz kurumunda çalışmaya devam etmiştir. "Yeni Normale Geçiş" programı kapsamında bu tedbir, 10 Haziran 2021 itibarıyla esnetilerek "evde izolasyon" yöntemine geçilmiştir. PCR testleri evde izolasyon yönteminde de uygulanmakta, personel kurumdaki çalışmasına test sonucuna göre başlamaktadır.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

14. Ziyaret, Kurum Müdürü ile yapılan ilk görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması ziyaretinin amacı, ziyaretin türü ve ziyarette kullanılacak olan yöntem hakkında bilgiler verilmiş, Kurum İdaresinden de Kırşehir Açık Ceza İnfaz Kurumu hakkında genel bilgiler alınmıştır. Ziyaret sonrasında ilgili Kuruma iletilecek olan tavsiyelerin takibinin yapılacağı, gerekmesi durumunda ikinci bir ziyaretin yapılacağı belirtilmiştir. Bir gün süren ziyaret sürecinde, Kurum bahçesinde ve fiziksel mesafenin korunduğu bir bölümde Ceza İnfaz Kurumu görevlileri bulunmaksızın mahpuslarla görüşme yapılmıştır. Görüşmelerin başlangıcında mahpuslara ziyaretin amacı, ulusal önleme mekanizmasının görev alanının kapsamı hakkında bilgi verilerek bu kişilerin şikâyet ve talepleri dinlenmiştir. Sonrasında Ziyaret Heyeti tarafından revir, psiko-sosyal servis ve açık görüş alanları ile diğer ortak alanlar maske, mesafe, temizlik önlemleri alınarak incelenmiş ve akabinde İdare ile yapılan son görüşmede ilk gözlem ve tespitler paylaşıldıktan sonra ziyaret sonlandırılmıştır.

C.1. Fiziksel Koşullar

C.1.1. Kurum Kapasitesi

15. Kurumun toplam kapasitesi 394 olup ihtiyaç duyulması halinde Kurumun Merkez binasında bulunan odalara birer ranza eklenebileceği ve Kurum kapasitesinin 490'a ulaşabileceği bilgisi edinilmiştir. Kurumun Merkez binasında bulunan odalarda ikişer kişilik 4 ranza, besi alanında bulunan odaların ise beşer kişilik olduğu ifade edilmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla mahpusların büyük bir kısmının COVID-19 izninde olmasından ötürü Kurumda kapasite aşımı sorunu bulunmamaktadır.

C.1.2. Isınma

16. Isınma, Kurumda bulunan fuel-oil yakıtın kullanıldığı ısı merkezinden sağlanmaktadır.
17. Her mahpusa İdare tarafından yatak, yastık, nevresim takımı ve battaniye verilmektedir.

C.1.3. Suya Erişim

18. Farklı çalışma gruplarında yer alan mahpuslarla yapılan görüşmelerde, sıcak suyun verildiği saatlerin çalışma saatlerine, çalışma saatlerinin hemen bitimine veya yemek saatlerine denk gelebileceği ve bu nedenle sıcak suya erişim yönünde sorunlar yaşadıklarına dair şikâyetlerde bulunulmuştur. Bu durum gün sonu İdare ile yapılan görüşmede muhataplarına iletilmiştir. İdare konuya çözüm odaklı yaklaşmış ve farklı saat dilimlerinde sıcak suyun verilebileceği ifade edilmiştir. Ayrıca her atölyenin kendi banyosu bulunmakta ve banyolarda elektrikli şofben sayesinde her zaman sıcak su bulunmaktadır. Kurumumuza ziyaret sonrası gönderilen belgelerde sıcak su verilme saatlerinin sabah 06.15 – 07.00, akşam 17.45 – 18.15, 18.30 – 19.00, 20.15 – 20.45 olacak şekilde düzenlendiği görülmüştür.
19. Kurum İdaresi tarafından, içme suyunun Kurumda bulunan depolardan sağlandığı, ayrıca mahpusların ücretini karşılığında kantinden de su temin edebildikleri ifade edilmiştir.

C.1.4. Hijyen Koşulları

20. Kurumda gerekli hijyen ortamının oluşması için; mahpuslara düzenli olarak bilgilendirme yapılmakta, pandemi süreci ile birlikte hijyen tedbirlerine özen gösterilmekte, tüm ortak alanlarda el dezenfektanı bulundurulmakta, mahpuslara ve personele düzenli olarak maske verilmektedir. Kurumda tuvalet ve banyolarda yapılan incelemelerde temizlik malzemelerinde eksiklik olmadığı gözlemlenmiştir.
21. Mahpusların kendi yaşam alanlarını temiz tutmaları için gerekli temizlik malzemelerinin Kurum tarafından tedarik edildiği ve belirli periyotlarla pandemi sebebiyle ilaçlama işlemlerinin yapıldığı belirtilmiştir.
22. Mahpuslar tarafından her odada her mahpus için bir adet dolabın yer aldığı, katlarda ortaklaşa kullanılan tuvalet ve banyo bulunduğu ifade edilmiştir. Heyetimize, mahpuslar tarafından ortak kullanılan tuvalet ve banyoların yeterince temizlenmediği şeklinde şikâyetler ulaşmıştır. Ayrıca mahpuslar tarafından duş aldıkları bölümlerdeki kabinlerinin bir kısmının uzun zamandan beri arızalı olduğu ve İdareye bu konuda talepte bulunmalarına rağmen mevcut durumda bir düzelme olmadığı ifade edilmiştir.

C.2. Sağlık, Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri Ve Beslenme

C.2.1. Sağlık

23. Kurum revirinde 1 diş hekimi ve Sağlık Bakanlığında görevlendirmeye gelen 1 aile hekimi bulunmakta ve 2 sağlık memuru da hafta içi mesai saatlerinde görev yapmaktadır.
24. Kurumda görevli aile hekimi tarafından bulaşıcı hastalıklarla mücadele ve hijyenin önemi hakkında tüm personel ve mahpuslara düzenli olarak bilgilendirme yapılmaktadır.
25. Mahpuslarla yapılan birebir görüşmelerde, sağlık hizmetlerine rahatlıkla erişebildikleri ve hastaneye sevklerin yapılması hususunda bir sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir.
26. Kurum revirinde yapılan muayene esnasında doktorlara 1 sağlık memuru ve 1 infaz ve koruma memuru güvenlik açısından refakat etmekte olup hasta dosyaları yalnızca sağlık personeli tarafından incelenebilmektedir.
27. Aile hekimi tarafından Kurum revirinde tedavisinin mümkün olmadığı tespit edilen mahpusların il içerisindeki ikinci basamak sağlık kuruluşuna görevli infaz ve koruma memuru nezaretinde götürüldüğü, kronik hastalığı olan mahpusların düzenli olarak poliklinik kontrollerinin sağlandığı ve devamlı olarak kullandıkları ilaçların temin edildiği, reçete ile yazılan ilaçların ise anlaşmalı eczaneden aynı gün içinde temin edilerek imza karşılığı ilgili mahpusa verildiği belirtilmiştir.

C.2.2. COVID-19 Pandemisine Yönelik Tedbirler

28. COVID-19 tedbirleri kapsamında Kurum İdaresi tarafından; Kurumun birinci katının karantina katı yapıldığı ve bu katta 24 oda bulunduğu, Kuruma ilk gelen ve Kuruma giriş çıkış yapan mahpusların Kurum içinde izole bir ortamda tutulup karantinaya alınmakta olduğu, 14 günlük karantina süresi tamamlandıktan sonra Kurumda görevli sağlık personeli tarafından PCR testi yapıldığı, test sonucu negatif çıkanların karantinadan çıkarıldığı ifade edilmiştir.

29. Kurum içinde ziyaret tarihine kadar COVID-19 vakasına rastlanılmamıştır. Mahpuslara Kurum doktorları tarafından COVID-19 aşısı hakkında bilgilendirme yapılmış olup 17 mahpus aşı olmak istemediğini belirtmiştir ve bu durum dilekçe ile kayıt altına alınmıştır.

C.2.3. Psiko-Sosyal Servis

30. Kurumda, mahpusların bulunduğu binada yer alan psiko-sosyal yardım servisinde bir psikolog görev yapmaktadır. Psiko-sosyal servis bir odadan oluşmakta, haricinde bireysel görüşme odası bulunmamaktadır. Bireysel görüşmelerin ve BİSİS (Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi) uygulamalarının aynı odada gerçekleştiği, Kurumda aynı zamanda grup çalışma odasının oluşturulduğu, birimde ayrıca 2 infaz ve koruma memurunun bulunduğu ve bireysel görüşmelere, aile görüşmelerine ve grup çalışmalarına infaz ve koruma memurunun eşlik ettiği bilgisi edinilmiştir.
31. Mahpusların Kuruma ilk kabulünde veya sonraki sürecinde yapılan gözlemler doğrultusunda; mahpusun psikolojik rahatsızlığının olup olmadığı, psikiyatrik ilaç kullanıp kullanmadığı, intihar girişiminin veya kendisine zarar verme davranışının olup olmadığı gibi durumlara dikkat edilerek konu hakkında gerekli görülürse ilgili personel ve mahpusun yerleştirileceği odadaki diğer mahpuslar bilgilendirilmektedir.
32. Kuruma yeni gelen mahpusa Kurumun işleyişi, fiziki yapısı, Kurumda bulunan çeşitli birimlerin görev ve sorumlulukları ve mevzuatla ilgili gereken bilgilendirmelerin yapıldığı, mahpusların kişilik özelliklerine uygun uygulamaların başlatıldığı belirtilmiştir. Tanıma faaliyetleri kapsamında "İlk Görüşme Formu", "Araştırma ve Değerlendirme Formu (ARDEF)", "Dönem Değerlendirme Formu ve İyileştirme Planı" kullanılmaktadır.
33. İlk Görüşme Formu, Kuruma yeni gelen mahpuslar için gözlem değerlendirme formu niteliğinde bir formdur. ARDEF, Kuruma yeni gelen her mahpusa doldurulmakta olup amacı; her hükümlü için durum saptamasının yapılması, cezaevinde yürütülecek iyileştirme sürecinin planlanması ve uygulanması, mahpusa özel programın yürütülmesi için gerekli iyileştirici ortamın oluşturulması, sürekli ölçme ve değerlendirme ile kendini denetleyen bir modeldir. Dönem Değerlendirme Formu, mahpus hakkındaki iyi hal değerlendirmesine dayanak oluşturması amacıyla ceza infaz kurumunda kalacağı süre altı aydan az olan, İdare ve Gözlem Kurulunca haklarında gelişim değerlendirmesine tabi tutulması kararı verilen mahpuslar hakkında hazırlanan gözlem değerlendirme raporu ile hazırlanan değerlendirilmez. İyileştirme Planı, mahpusun ilk gözlem sonunda durumuna uygun ceza infaz kurumuna ayrılması veya Kurumun kendisine uygun bölümüne yerleştirme sonrasında belirlenen risk düzeyi ve bireysel ihtiyaçlarına göre eğitim öğretim servisi ile psiko-sosyal yardım servisi tarafından iyileştirme programlarına ve bu kapsamdaki etkinliklere katılımına rehberlik etmek üzere hazırlanan plandır.
34. ARDEF sonucuna göre müdahale ihtiyacı tespit edilen mahpuslarla grup çalışma odasında Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün vermiş olduğu eğitimlerle bağlantılı olarak psiko-sosyal müdahale ve davranış değiştirme programları uygulandığı, mahpusların iyileşmesi, topluma kazandırılması ve yeniden suç işlemesini önlemek için Kurumda Öfke Kontrol Programı,

Sigara Alkol Madde Bağımlılığı Programı (SAMBA)¹⁹⁸ ve Salıverme Öncesi Program uygulandığı belirtilmiştir. Pandemi döneminde alınan sağlık tedbirlerinden dolayı Kurumda grup çalışmaları yapılamamaktadır.

35. Kurumda psiko-sosyal danışmanlık ve bireysel çalışmalar şeklinde yürütülen faaliyetlerin, Kurumdaki diğer birimler ve farklı kurumlar ile koordineli olarak yapılmakta olduğu aktarılmıştır. Mahpusların eğitim, sağlık, oda değişikliği ile ilgili sorunlarının çözümünde diğer birimlerin veya farklı kurumların desteğinin alınmakta olduğu, İdare ve Gözlem Kurulu, Eğitim Kurulu, Disiplin Kurulu üyeleri olan psiko-sosyal yardım servisinin, kurulların ele aldığı konularda görüşlerini bildirmekte olduğu ifade edilmiştir.
36. Mahpusların karşılaştıkları sorunların çözümünde, ihtiyaçlarının karşılanmasında psiko-sosyal servis imkânları ile çözüm bulunamayacak durumlarda çeşitli kişi ve kurumlardan destek alınmakta veya yönlendirmelerde bulunmaktadır. İhtiyaç duyulması halinde mahpusların ruhsal ve bağımlılık tedavisi için ilgili tedavi merkezlerine yönlendirmeler yapılmakta ve çeşitli konferanslar, etkinlikler için İl Müftülüğü ve İl Halk Sağlığı Müdürlüğü ile işbirlikleri kurulmaktadır.
37. Tahliyesine bir yıldan az kalan mahpuslar için tahliye sonrasında karşılaşılabilecekleri problemlerle ilgili ve bu doğrultuda çözüm yolları hakkında hangi kurumlardan veya kişilerden yardım alabilecekleri konusunda bilgilendirilmekte oldukları aktarılmıştır.

C.2.4. Beslenme

38. Ceza infaz kurumlarında, denetimli serbestlik müdürlüklerinde ve personel eğitim merkezlerinde kademeli normalleşme süreci kapsamında yeni çalışma düzeni ve tedbirlere ilişkin kuralları içeren "Yeni Normale Geçiş Süreci Çalışma Esasları Kılavuzu" hazırlanmıştır. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü'nün 03.06.2020 tarihli yazısıyla Bilimsel Danışma Kurulu tarafından uygun görülen bu Kılavuza göre ceza infaz kurumlarında alınan tedbirlerden birisi de şöyledir: "...(h) Hükümlü ve tutuklulara sunulan iyeş bedeli artırılarak, bağışıklık sistemini güçlendirecek şekilde gıda çeşitliliğine özen gösterilmektedir."
39. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; genel olarak yemek çeşitliliğinin az olduğu ve yemeklerin karbonhidrat ağırlıklı olduğu yönünde şikâyetler dile getirilmiştir. İdare tarafından, Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulunun 27.05.2020 tarihli raporunda da Kurumdaki yemek kalitesinin artırılmasının tavsiye edildiği ifade edilmiştir. Haftalık yemek listesi Kurum İkinci Müdürü, gıda mühendisi, ambar memuru ve aşçı tarafından Dünya Sağlık Örgütü'nün çalışan yetişkin bir kişi için belirlemiş olduğu kalori miktarı dikkate alınarak hazırlanmaktadır. Ayrıca doktor raporuyla farklı şekilde beslenmesi gereken mahpuslar için de diyetlerine uygun menü çıkarılmakta ve yemekler Adalet Bakanlığının belirlediği iyeş bedeli çerçevesinde üç öğün olarak sunulmaktadır.

¹⁹⁸ Ceza infaz kurumlarında bulunan sigara, alkol ve madde bağımlılarına yönelik yapılan çalışmalarda belirlenen sağlık politikaları doğrultusunda tedavi hizmetleri verilmekte, madde bağımlılığının önlenmesi, tedavi ve rehabilitasyonu çalışmaları üzerinde durulmaktadır. Bu kapsamda ceza infaz kurumlarında psiko-sosyal yardım servisi tarafından "Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Müdahale Programı (YARDM)" içerisinde sigara bağımlılığı ile ilgili bireysel çalışma üzerine bir modül bulunmakta, ayrıca Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı (SAMBA) grup çalışmaları şeklinde uygulanmaktadır (<https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/psiko-sosyal-servis>) (E.T: 20.01.2022, 11.51).

C.2.5.Kantin

40. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde ağırlıklı olarak kantinde ürün çeşitliliğinin az olduğu, sebze ve meyvenin yeterli miktarda her zaman bulunmadığı, olan sebze ve meyvelerin de kalitesinin düşük olduğu ifade edilmiştir.
41. Kantin ile ilgili talepler yapılan gün sonu görüşmesinde Kurum İdaresine iletilmiştir. İdare tarafından duruma çözüm odaklı yaklaşmış olup konuya ilişkin çalışmaların gerçekleştirileceği ifade edilmiştir. Bu çerçevede, İdareden alınan ek bilgi ve belgelere göre; 05.07.2021 tarihinde kantinde satılacak ürünlerin ihtiyaç ve talepler doğrultusunda konsinye¹⁹⁹ satış yapan firmalardan temin edilmek üzere Kurumda anket yapılmıştır ve yapılan anketin bir nüshası Kurumumuzla da paylaşılmıştır.

C.3. Yönetim Ve Personelin Tutumu

42. Mahkûm Kabul Birimi aracılığıyla; Kuruma girişi yapılan mahpusa uyması gereken kuralların, yükümlülüklerin ve sahip olduğu hakların belirtildiği bir belge tebliğ edilmekte ve tebliğ edilen belgenin bir sureti mahpusun dosyasına konulmakta iken bir sureti de mahpusa teslim edilmektedir. Yabancı mahpuslar tarafından bu belgenin kendilerine anlayacakları bir dilde tebliğ edilmediği ve sözlü olarak da belgenin içeriği hakkında kendilerine açıklama yapılmadığı aktarılmıştır.
43. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, işkence veya kötü muamele teşkil edebilecek herhangi bir muamele iddiasında bulunulmamıştır.
44. Kurumda bulunan Arapça, Farsça ve İngilizce dillerini konuşan yabancı mahpusların bir kısmı tarafından, hem İdare ile olan iletişimlerinde hem kendilerine çeşitli bilgilendirmelerin yapılması hususlarında sorunlar yaşandığına dair şikâyetlerde bulunulmuştur.
45. Kurum İdaresi tarafından hakkında idari veya adli işlem yürütülen veya soruşturması sonuçlandırılmış olan personel bulunmamaktadır.
46. Mahpuslar şikâyetlerini istedikleri zaman ilgili kurumlara dilekçe yazarak Kurum vasıtasıyla, mektup aracılığıyla, ortak yaşam alanlarında bulunan şikâyet kutuları yoluyla ve dinlenme alanlarında bulunan ankesörlü telefonlar ile ilgililere iletme imkânına sahiptirler. Mahpusların Kuruma veya ilgili makamlara yazdıkları dilekçeler görevli memur tarafından günlük olarak sabah 08.00 sayımı ile toplanmakta, gün içerisinde acil dilekçe yazılması gereken durumlarda iletilen dilekçeler aynı gün işleme konularak gerekli çalışmalar yapılmaktadır. Mahpuslardan da Heyetimize dilekçeler konusunda bir şikâyet ulaşmamıştır.
47. Son 6 ay içinde Kuruma yapılmış bir şikâyetin bulunmadığı belirtilmiştir.

¹⁹⁹ Bir satıcının, başka bir satıcı, dağıtıcı veya komisyoncuyla mallarının ederini satıldıktan sonra almak üzere yaptığı satış biçimi "konsinye" olarak adlandırılmaktadır.

C.4. Dış Dünya İle İletişim Ve Açık Havadan Faydalanma

C.4.1. Açık Havadan Faydalanma

48. Mahpuslar tarafından gündüz vakitlerinde işyurtlarında çalıştıkları için yalnızca akşam saatlerinde kendilerine vakit ayırabildikleri ve bu sebeple Kurumda bulunan bahçelere çıkış kapılarının erken saatlerde kapatılmasından şikâyetçi oldukları belirtilmiştir. Yapılan görüşmede bu konu İdare ile paylaşılmıştır. Kurum İdaresi tarafından, firar olduğu zaman güvenlik sebebiyle bahçe kapılarının erken kapatılabildiği, bahçe kapılarının normal zamanlarda 22:00'da kapatıldığı ifade edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede bahçe kapılarının kapanış saatinin daha ileri bir saate alınabileceği belirtilmiştir. Kurumumuza ziyaret sonrasında gönderilen belgeler arasında bahçe kapısının kapanış saatine ilişkin 06.07.2021 tarihli iç yazının bir nüshası da bulunmaktadır. Bu yazıya göre; mahpuslar yaşam alanlarında bulunan bahçelerden 06.07.2021 tarihi itibarıyla sabah gün ışığından akşam 22:45'e kadar faydalanabilecektir.

C.4.2. Görüşlere İlişkin

49. COVID-19 tedbirleri dolayısıyla görüşlere 2 ziyaretçi kabul edilmektedir. Mahpuslar tarafından söz konusu tedbirler kapsamında görüşlerin, sosyal mesafe yaratılması için mahpus ile ziyaretçi arasında 2 masa eklenerek yapılmakta olduğu belirtilmiştir.

C.4.3. Telefonla Görüşme

50. Kurumda mahpusların aileleri ve yakınları ile telefon vasıtasıyla irtibat kurmalarında bir kısıtlama bulunmamaktadır²⁰⁰. Mahpuslarla yapılan birebir görüşmelerde ankesörlü telefonların önemli bir kısmının çalışmadığı yönünde şikâyetler Heyetimize iletilmiştir. Heyet tarafından yapılan incelemelerde de Kurumda bulunan ankesörlü telefonların bir kısmının çalışmadığı gözlemlenmiştir. Kurum İdaresi ile bu konu paylaşılmıştır. Kurum İdaresi tarafından bu hususta 02.07.2021 tarihinde bir teknik rapor hazırlatıldığı belirtilmiştir ve raporun bir nüshası Kurumumuzla da paylaşılmıştır. Söz konusu teknik raporda ankesörlü telefonlardan 9 tanesinin çalışmadığının tespit edildiği ve bu hususta arızanın giderilmesi için Türk Telekom tarafından çalışma yapılması gerektiği belirtilmiştir. Yine aynı hususta Kurum İdaresi tarafından Kırşehir Türk Telekom Müdürlüğüne gönderilmek üzere 02.07.2021 tarihinde Kırşehir Cumhuriyet Başsavcılığına yazı yazılmıştır. Söz konusu yazının bir nüshası da Kurumumuzla paylaşılmıştır. Kurum İdaresi tarafından, söz konusu teknik rapor ve yazıya istinaden ankesörlü telefonlarda bulunan arızanın giderildiği ve ankesörlü telefonların çalıştırılmasının sağlandığı belirtilmiştir.

C.5. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel Ve Sportif Etkinlikler

C.5.1. İşyurtları

51. Kurumda işyurtları bulunmaktadır. Pandemi nedeniyle ziyaret tarihinde iş atölyelerinin çoğunun kapalı durumda olduğu görülmüştür. Ziyaret tarihinde faaliyette olan işkolları ve atölyelere ilişkin bilgilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

200 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un; "Hükümlünün telefon ile haberleşme hakkı" başlıklı 66'ncı maddesinin ikinci fıkrası şu şekildedir: "...(2) Açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde hükümlüler, ücretli telefonlarla serbestçe görüşme yapabilirler."

Tablo 6: İşkolu ve Atölyelerde Çalışanlara İlişkin Tablo

İŞKOLU – ATÖLYE	ÇALIŞANLAR
Besi İşkolu	Mahpus ve Personel
Mobilya Atölyesi	Personel
Fırın İşkolu	Mahpus ve Personel
Demir ve Tel Örgü Atölyesi	Personel
Tarım İşkolu	Mahpus ve Personel
Hükümlü İşkolu	Personel
Adliye Satış Mağazası	Personel

52. Heyetimizce, işyurtlarında, çalışma koşullarının elverişli olduğu ve gerekli güvenlik önlemlerinin alındığı gözlemlenmiştir. Kurum İdaresi tarafından, Kurum kapasitenin tamamının çalışması için yeterli atölye bulunmadığı, işyurdunda çalışacak mahpuslar belirlenirken mahpusun eğitim durumu, sağlık durumu, Kuruma gelmeden önce ne gibi işlerde çalışmış olduğu ve psikolojik açıdan çalışmaya uygun olup olmadıklarının göz önünde bulundurulduğu belirtilmiştir.
53. Tarım İşkolunda çalışan mahpuslar tarafından mesai saatleri 08:00-16:00 arası olup bazen gece de çalışmaktadırlar. Diğer bölümlerde çalışan mahpusların çalışma saatleri ise 08:00-17:00 arasındadır.
54. Çalışan mahpuslara çalışmaya başlama sürelerine göre ücret ödenmektedir. Çalışan mahpuslar çırak, kalfa ve usta olarak kademelendirilmektedirler. İdare tarafından çırakların 330 TL, kalfaların 550 TL ve ustaların 700 TL aylık aldığı ifade edilmiştir. Birkaç mahpus tarafından, ücretlerinin yatmadığı ve sigorta girişlerinin yapılmadığı iddia edilmiştir. Kurum İdaresi tarafından Kurumumuza gönderilen SGK kayıtlarından söz konusu ödemelerin ve mahpusların sigorta girişlerinin yapıldığı anlaşılmıştır.

C.5.2. Eğitsel, Sosyal, Sportif ve Kültürel Faaliyetler

55. Kurum İdaresi tarafından, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin Eğitim Birimi tarafından yürütüldüğü, mahpusların eğitimlerine devam etmeleri için gerekli bilgilendirme, teşvik ve kolaylığın sağlandığı, okuma yazma bilmeyenler için "Yetişkinler Eğitimi 1. Kademe ve 2. Kademe Kursları" açıldığı ifade edilmiştir. Yetişkinler Eğitimi 2. Kademe Belgesi alan mahpuslar ile ilköğretim mezunu mahpusların Açık İlköğretim Okuluna yönlendirilmekte, Açık İlköğretim Okulu ve Açık Öğretim Lisesi için gerekli rehberlik çalışmalarının yapılarak öğrenimlerine devam etmeleri sağlanmakta ve ayrıca kurs programları ve etüt çalışmaları yapılmaktadır.
56. Uzaktan eğitim ve Ahi Evran Üniversitesi örgün eğitim programlarına devam eden mahpuslara eğitimlerine devam etmeleri için yardımcı olunmakta, aynı zamanda Kurumun sınav merkezi olduğu ve Açık İlköğretim Okulu, Açık Öğretim Lisesi, Açık Öğretim Fakültesi ve ÖSYM (Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi) sınavları da Kurumda yapılmaktadır.

57. Adalet Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan Mesleki Eğitim Protokolü ile Ceza İnfaz Kurumu bahçesi dâhilinde "Mesleki Eğitim Merkezi" açılmış olup atölyelerde çalışan mahpuslara meslek lisesi diploması alma imkânı sağlanmıştır.
58. İdare tarafından Kurumda kültürel faaliyetlere önem verildiği dile getirilmiştir. Bu kapsamda bilgi yarışması, münazara, konferanslar, merkezi film yayınları, satranç, dama, voleybol, masa tenisi, futbol ve badminton turnuvaları düzenlenmekte, mahpusların şehir merkezine götürülerek gösterimdeki filmlere, spor müsabakalarına, tiyatro oyunlarına, şiir dinletilerine, açılan sergilere katılma imkanı sağlanmaktadır.
59. Mahpusların uygun eğitim almaları, topluma sağlıklı bir biçimde geri dönüşlerinin sağlanması için Kurumda 1 öğretmen ve Eğitim Biriminde görevli 2 infaz ve koruma memuru daimi olarak hizmet vermektedir. Eğitim ve Öğretim faaliyetlerinin aksamaması için gerekli mali kaynak, alet, donanım temin edilmekte olup eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinin aksamadan sürdürülmekte olduğu, Kurumda bulunan mahpusları meslek sahibi yapmak amacıyla meslek kursları açıldığı ve bu kursların Kırşehir Halk Eğitim Merkezi ve İş-Kur İl Müdürlüğü işbirliği ile ortaklaşa yapıldığı ifade edilmiştir. Bu işbirliği kapsamında Kurumda; Sığır Besiciliği Modül Programı, Tesisat Teknolojisi Sıhhi Tesisatçı Modüler Programı, İnşaat Teknolojisi Isı ve Ses Yalıtımcısı Modüler Programı, Makine Teknolojisi Atölyecilik ve Mozaik Eskitme Modüler Programı, Ahşap Teknolojisi Perdah Elemanı Modüler Programı, Aile ve Tüketici Bilimleri İlk Yardım Modüler Programı, Hijyen Eğitimi, Satranç Kursu, Anten Kurulum Kursu, İş Sağlığı ve İşçi Güvenliği Kursu, Metal Teknolojisi Kaynakçı-3 Modüler Programı ve Badminton Kursu açılmıştır.
60. Kurumda mahpusların her an ulaşabileceği, istediği kitabı görerek ve inceleyerek alabileceği, içerisinde 2957 adet kitap bulunan bir kütüphane bulunmakta ve Adalet Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında imzalanan protokol ile Lütfi Ekiz İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitapların tamamı mahpusların hizmetine sunulmaktadır.
61. Yabancı mahpuslar tarafından Kurumun TV kanal listesinde kendi dillerinde yayın yapan kanalların bulunmadığı, bu sebeple ana haber bültenlerini takip edemedikleri ve günlük yaşam ile ilgili haberlerden mahrum kaldıkları dile getirilmiştir.

D. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

62. TIHEK'in UÖM görevi çerçevesinde yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Kurum İdaresince Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletmeksizin erişimi sağlanmış, mahpuslarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış, gerekli bilgi ve belgelere erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları Ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.
63. Adalet Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan Mesleki Eğitim Protokolü ile Kurum bahçesinde "Mesleki Eğitim Merkezi" açılması ve İdare tarafından mahpuslara taleplerini belirtmeleri için anket doldurtulması Heyetimizce iyi uygulama örnekleri olarak değerlendirilmiştir.

64. Tespit edilen ve aşağıda buna ilişkin tavsiyeler verilen eksiklikler dışında Kırşehir Açık Ceza İnfaz Kurumunun mevcut fiziki şartlar, sosyal imkânlar ve mahpus-idare ilişkileri açısından genel olarak müspet bir niteliğe sahip olduğu görülmüştür.

D.1. Kırşehir Açık Ceza İnfaz Kurumuna Yönelik Tavsiyeler

65. Yemeklerin çeşitliliğinin ve kalitesinin imkânlar dâhilinde artırılması,
66. Mahpusların duş aldıkları bölümdeki arızalı kabinlerin tamir edilerek kullanılabilir hale getirilmesi ve özellikle tuvaletlerin daha sık temizlenmesi,
67. TV kanallarının mahpuslara periyodik olarak yapılan anketler sonucu güncellenmesi ve farklı dildeki kanalların yayınına imkânlar dâhilinde yer verilmesi,
68. Yabancı mahpuslarla daha sağlıklı iletişim kurulması adına Kurumda kadrolu bir tercüman bulundurulması,
69. Kurumda yabancı mahpusların da bulunduğu dikkate alınarak mahpuslara Kuruma kabullerinde tebliği yapılan bilgilendirici belgelerin İngilizce, Arapça ve Farsça gibi ihtiyaç duyulan dillere çevirilerinin yapılması,
70. Talepler dikkate alınarak kantinde bulunan ürünlerin çeşitlendirilmesi,
71. Kurumda mahpuslarla psiko-sosyal servis kapsamında birebir görüşmelerin gerçekleştirilebilmesi adına bir odanın tahsis edilmesi tavsiye edilmektedir.

D.2. Türk Telekom A.Ş. Genel Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

72. Kurumdaki ankesörlü telefonların bakım ve onarımlarının periyodik biçimde yapılması tavsiye edilmektedir.

**DİYARBAKIR
E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/10)**

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
İKM	İnfaz ve Koruma Memuru
PCR	Polymerase Chain Reaction- Polimeraz Zincir Reaksiyonu

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 5275 sayılı Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir. 22.10.2021 tarihinde anılan görevlerin icrası kapsamında Diyarbakır E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.
6. Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır.
7. Ziyaret COVID-19 salgını sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarih ve 147 nolu toplantısında alınan 2021/16 sayılı Karar ile 15.10.2021 tarihli 4723 sayılı Başkanlık Oluru uyarınca Diyarbakır E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 22.10.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

B.1.1. Kurumun Fiziksel Koşulları

9. Kurum, Diyarbakır'ın Bağlar ilçesinde, Diyarbakır Adalet Sarayına 3 km mesafede bulunmaktadır. Kurum, 1978 yılında şehir merkezinin 4 km dışında inşa edilmiş, 12.09.1980 tarihinde Sıkıyönetim Komutanlığı emrinde Askeri Cezaevi olarak hizmete açılmış, 09.05.1988 tarihinde Adalet Bakanlığına devredilmiştir. Mevcut konum itibarıyla şehir merkezinin içerisinde kalmaktadır.
10. Kurumun kapalı ve açık alanı toplam 49.204 metrekaredir.
11. Kurum, 4, 6, 8 ve 10 kişilik odalardan oluşmaktadır. Kurumda toplam 59 oda bulunmakta olup her odanın müstakil bir havalandırma alanı mevcuttur.
12. Kurumun 1978 yılında koğuş sistemine uygun olarak tasarlandığı daha sonra oda sistemine dönüştürüldüğü bu sebeple odaların ölçülerinin standart olmadığı belirtilmiştir. Bazı örnek odaların ortalama ölçüleri ise aşağıdaki gibidir;

Odalar	Havalandırma Alanı	WC/Banyo Hariç Yaşam Alanı	Yatakhane
4 Kişilik	30.591 m ²	18.5326 m ²	22.36 m ²
6 Kişilik	30.0027 m ²	33.403 m ²	39.123 m ²
8 Kişilik	58.5756 m ²	46.6506 m ²	52.205 m ²
10 Kişilik	59.3124 m ²	72.2916 m ²	79.401 m ²

13. Kurumda kantin/market bulunmaktadır.
14. Kurumun müze ya da kültür merkezine dönüştürülmesi planlanmaktadır. Bu bağlamda, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının talimatı üzerine 26.07.2021 tarihi itibarıyla tutuklu ve hükümlü kabulünün durdurulduğu bilgisi paylaşılmıştır.
15. Kurum nizamiesinde Jandarma ve Kurum personeli tarafından, tüm personel ve ziyaretçilerin duyarlı kapılar yoluyla ve gerekmesi halinde dedektör ile üst araması yapıldıktan sonra elektronik turnikeli kapılardan geçilerek Kuruma giriş yapılmaktadır. Kuruma getirilen eşyalar X-Ray sisteminden geçirilmekte ve sakıncalı olmadığı anlaşıldığında Kuruma alınmaktadır.

B.1.2. Kurum Personeli

16. Kurumda toplamda 247 personel görev yapmaktadır. Personelin 6'sı yüksek lisans, 99'u lisans, 63'ü ön lisans, 79'u lise ve dengi okul mezunudur. Personelin unvan dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

UNVAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	2
Diş Hekimi	1
Öğretmen	2
Psikolog	1
Sosyal Çalışmacı	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	2
İnfaz ve Koruma Memuru (Erkek)	195
İnfaz ve Koruma Memuru (Kadın)	9
Sayman	1
Ambar Memuru	2
Sağlık Memuru	2
Bilgisayar İşletmeni	3
Kâtip	6
Teknisyen	3
Şoför	4
Aşçı	1
Kaloriferci	2
Hizmetli	7
TOPLAM	247

B.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

17. Kurumda 161'i hükümlü ve 385'i tutuklu olmak üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan kişi sayısı toplam 546'dır.
18. Kurumda fiziksel, ruhsal ve zihinsel olmak üzere toplam 3 engelli mahpus bulunmaktadır. Kurumda kadın ve çocuk mahpus bulunmamaktadır. Yabancı uyruklu mahpus sayısı 9'dur.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

19. Ziyaret Heyeti, duyarlı kapı sistemlerinden geçerek Kuruma giriş yaptıktan sonra Kurum Müdürü ... ile ilk görüşme gerçekleştirildikten sonra, Heyet tarafından belirlenen farklı suç gruplarında yer alan mahpuslar ile COVID-19 pandemisi nedeniyle odalara girilmeksizin, odalara ait havalandırma alanlarında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personel bu alanda bulunmamıştır. Görüşmeler sonrasında kantin, derslikler, revir, psiko-sosyal servis, açık ve kapalı görüş alanları ve diğer ortak alanlar gezilmiş, ilgili personel ile görüşülmüş, ilgili kayıt ve dosyalar incelenmiştir. Son olarak Kurum yönetimi ile tekrar bir araya gelinmiş ve Heyetin ilk gözlem ve tespitleri, mahpusların talep ve şikâyetleri hakkında yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

C.1. Fiziksel Koşullar

C.1.1. Kurum Kapasitesi ve Fiziksel Durum

20. Toplam kapasitesi 815 olan Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla 546 kişi tutulduğundan Kurumun kalabalıklaşma ve kapasite aşımı sorunu bulunmadığı anlaşılmıştır.
21. Her mahpusun kendine ait yatağı mevcuttur.
22. Kurum binasının 1978 yılında inşa edilmiş olduğu, yapıldığı yılda koğuş sistemine uygun tasarlandığı ancak sonradan oda sistemine dönüştürüldüğü, bu sebeple fiziksel sorunları bulunduğu gözlemlenmiştir.

C.1.2. Isınma

23. Kurumun ısıtılması doğalgaz yakıtı kullanılan kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kış aylarında ısınma sorunu yaşanabildiği belirtilmiş, konu ile ilgili Kurum İdaresiyle görüşüldüğünde, odaların bazılarında tek kalorifer peteği bulunduğu, Kurumun kapatılarak müze ya da kültür merkezine dönüştürülmesi gündemde olduğu için tadilat yapılamadığı belirtilmiştir.
24. Kurumda bulunan mahpuslara, mevsim şartlarına uygun olarak battaniye, nevresim, yastık vb. malzemeler verildiği bilgisi paylaşılmıştır.

C.1.3. Suya Erişim

25. Kurumunun suyu Diyarbakır Su ve Kanalizasyon İdaresi (DİSKİ) tarafından karşılanmaktadır. Su dağıtımında kota/otomasyon uygulamasının bulunmadığı, 24 saat boyunca temiz suya erişimin sağlandığı öğrenilmiştir. Yapılan su analizlerine göre çeşme suyunun içilebilir durumda olduğu, ayrıca Kurum kantininde su satışı da yapıldığı aktarılmıştır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde de şebeke suyunun içilebilir olduğu, temiz suya erişim noktasında sorun yaşanmadığı belirtilmiştir.
26. Kurumun tüm odalarında sıcak su tertibatı bulunmakta ve banyo ile diğer ihtiyaçların karşılanması için sıcak su verilmektedir. Kurum İdaresi tarafından tüm odalara günde 2 defa 40'ar dakika sıcak su verildiği belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde de sıcak suyun günde 2-3 defa 1 saate yakın verildiği ve sıcak suya erişim noktasında sorun yaşamadıkları belirtilmiştir.

C.1.4. Hijyen Koşulları

27. Kurumun temizliğinin günlük olarak yapılmasının yanı sıra haftada bir defa genel temizlik yapıldığı ayrıca belediyeden ve özel firmalardan 2 haftada 1 defa ilaçlama ve dezenfektasyon hizmeti alındığı bilgisi verilmiştir.
28. Kurum İdaresi tarafından mahpuslara düzenli olarak maske temin edildiği ve koşullara temizlik malzemesi (çamaşır suyu, sıvı el sabunu vb.) dağıtıldığı belirtilmiştir. Bu durum mahpuslarla yapılan görüşmede de teyit edilmiştir.

C.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişilere Dair Tutum, Davranış Ve Hizmetlere İlişkin Tespit, Gözlem Ve Görüşmeler

C.2.1. Yönetim ve Personelin Tutumu

29. Kurumda görev yapan personelin Ceza İnfaz Kurumları Personel Eğitim Merkezleri tarafından düzenlenen hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimleri aldıkları, ayrıca ihtiyaç doğrultusunda yeni eğitimlere katılım sağlandığı bilgisi paylaşılmıştır. Bu kapsamda personelin aldığı eğitimler arasında Mesleki Müdahale Teknikleri ve Taktikleri Eğitimi, Firar ve Firar Girişimini Önleme Eğitimi, İlk Yardım Eğitimi, Afet ve Acil Durumlara Müdahale Eğitimi, Ani Müdahale Birimi Eğitimi, Ambar Birimi Eğitimi, Eğitim ve Öğretim Servisi Eğitimi, Emanet Eşya Birimi Eğitimi, Emanet Para Birimi Eğitimi, Gelen Evrak Birimi Eğitimi, İnfaz Birimi Eğitimi, İnfaz ve Koruma Başmemurluğu Birim Eğitimi, Kuruma Giriş İşlemleri Eğitimi, Mahkûm Kabul Birimi Eğitimi, Manevi Hizmetler Birimi Eğitimi, Mektup Okuma Komisyonu Birim Eğitimi, Mutemetlik İşlemleri Eğitimi, Personel Birimi Eğitimi, Psikososyal Servis Memuru Eğitimi, Sağlık Birimi Eğitimi, Kütüphanecilik Eğitimi, Vardiya Personeli Eğitimi, Ziyaret Kabul Birimi Eğitimi bulunmaktadır. Yetiştirme eğitimi alan personele eğitim süreci içerisinde işkence ve kötü muamele konuları ile insan hakları eğitimlerinin de ders olarak verildiği bilgisi paylaşılmıştır.
30. Yapılan görüşmelerde mahpusların genel olarak Kurum personelinin kendilerine yaklaşım ve tutumlarından memnun oldukları öğrenilmiştir.
31. Mahpuslar tarafından verilen dilekçelerin blok sorumlu personeli tarafından sabah sayımı esnasında mahpusların elinden bizzat alınmakta olduğu ifade edilmiştir. Kurum Nöbetçi Müdürüne getirildikten sonra Nöbetçi Müdür tarafından dilekçeler ilgili birimlere ve makamlara gönderilmektedir. Dilekçelerin içeriğinin genellikle mahpusların istek ve ihtiyaçları ile infaz sürecinde merak edilen durumlar olduğu belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde verdikleri dilekçelerin Kurumdan ilgili yerlere gönderilmesi hususunda bir sorunla karşılaşmadıkları, suç duyurusunda bulunsalar bile dilekçelerinin gönderildiği öğrenilmiştir.
32. Kurumda genel şikâyetlerin bildirilebileceği 5 adet şikâyet kutusu bulunduğu bunların düzenli olarak açıldığı ve tutanak altına alındığı bilgisi verilmiştir.
33. Kurum İdaresi tarafından infaz ve koruma memuru (İKM) sayısının ideale yakın olduğu belirtilmiştir.

C.2.2. Dış Dünya İle İletişim ve Açık Havadan Yararlanma

C.2.2.1. Havalandırma

34. Havalandırma kapılarının güneşin doğmasıyla açılıp, güneşin batmasıyla kapatıldığı öğrenilmiştir. Kurumda her odanın kendine ait havalandırma alanı mevcuttur. Ayrıca koğuşlarda havalandırma için pencere bulunmaktadır.
35. Oda ve koğuşların havalandırması yeterli düzeydedir.
36. Karantinada kalan mahpusların odalarında da havalandırma alanlarının bulunduğu, sabah gün doğumundan akşam gün batımına kadar buradan yararlanabildikleri bilgisi edinilmiştir.

C.2.2.2. Telefonla Görüşme Yapma Hakkı

37. COVID-19 tedbirleri kapsamında açık görüşün gerçekleştirilememesi nedeniyle, mahpusların salgından en az şekilde etkilenmeleri amacıyla daha önceden haftada 1 defa gerçekleştirilen telefon görüşmeleri haftada 2'ye çıkarılmış olup bu kapsamda mahpuslara her hafta 10'ar dakikalık 2 telefon görüşmesi yaptırılmaktadır.
38. Telefon görüşmeleri mahpuslar tarafından yalnız başlarına gerçekleştirilmektedir. Memurlar bu sırada gözlem yapabilmektedir. Mahpusların telefon görüşmelerinin gerçekleştirilmesi ile ilgili sorunları olmadığı yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır.
39. Yapılan görüşmelerde bir mahpus haftalık telefonla görüşme saatinin çocuklarının okulda buldukları zamana denk geldiğini, bu sebeple çocukları ile görüşemediğini belirtmiştir. Bu kapsamda Kurum İdaresi ile görüşülmüş, belirtilen kişinin telefon görüşme zamanının çocuklarının okul saatine göre düzenleneceği dile getirilmiştir.

C.2.2.3. Açık Görüş

40. COVID-19 pandemisiyle mücadele kapsamında Bilim Kurulu tarafından yapılan tavsiye üzerine Türkiye genelinde tüm ceza infaz kurumlarında 14.03.2022 itibarıyla açık görüşler durdurulmuştur.²⁰¹
41. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde açık görüşün bir buçuk yıldır yapılamamasının aile hayatlarını etkiler boyuta geldiği ifade edilmiştir.

C.2.2.4. Kapalı Görüş

42. Adalet Bakanlığı tarafından alınan COVID-19 önlemleri kapsamında kapalı görüşler, 2 haftada 1 defa ve mahpusun önceden belirlediği 2 yakını ile gerçekleştirilmektedir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, kapalı görüşlerin 2 haftada bir defa ortalama 40-50 dakika arasında yapıldığı belirtilmiştir. Bazı mahpuslar kapalı görüşlerin sadece 2 kişi ile sınırlı olmasının ailelerinden bazı üyeler ile görüşmemelerine neden olduğunu, bu sayının artırılmasını talep ettiklerini belirtmişlerdir.

201 Sağlık Bakanlığı'nın 26.11.2021 tarihli ve 13588366-149-1637 sayılı tavsiye kararı doğrultusunda Adalet Bakanlığı tarafından 1 Aralık 2021 tarihi itibarıyla açık görüşlerin pandemi tedbirleri göz önüne alınarak yapılmasına izin verilmiştir.

43. Kurumda kapalı görüş yapılabilmesi için 22 ayrı kabin olduğu görülmüş, tamamının aktif olarak kullanılabildiği Kurum İdaresi tarafından ifade edilmiştir.
44. Mahpuslar tarafından, görüşlerle ilgili talep edilen bir diğer konu ise, görüş sürelerinin uzatılmasıdır. Görüşülen mahpusların çoğunluğu tarafından görüş sürelerinin keyfi olarak kısa tutulduğu, pandemi döneminde bu uygulamanın kendilerini olumsuz etkilediği aktarılmıştır. Kurum yönetimi ile yapılan görüşmede Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 10'uncu maddesine göre görüş sürelerinin 30 dakika ila 1 buçuk saat arasında değişebileceği, bu hükümden hareketle görüş süresinin 40-50 dakika olarak belirlendiği ifade edilmiştir. Sürenin belirlenmesinde cezaevinin yoğunluğu ve pandemi şartlarının göz önüne alındığı aktarılmıştır.

C.2.3. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler

45. Kurumda iş - meslek eğitimi ve sosyal kültürel kurslar kapsamında; 1. ve 2. kademe okuma yazma, telkâri, erkek giysileri dikimi, berberlik, hijyen eğitimi ile iş güvenliği ve işçi sağlığı kurslarının düzenli olarak açıldığı bilgisi verilmiştir.
46. Kurumda tekstil ve gümüş - bakır atölyelerinin aktif kullanıldığı, tekstil atölyesinde 9 mahpusun, gümüş - bakır atölyesinde ise 1 mahpusun çalıştığı ayrıca kantin biriminde 7 mahpusun, çamaşırhane biriminde ise 1 mahpusun çalıştığı öğrenilmiştir. Belirtilen alanlar ziyaret edilmiş olup çalışmaların devam ettiği görülmüştür.
47. Kurumda yaklaşık 100 kişilik bir konferans salonu bulunmaktadır. COVID-19 öncesi birkaç odanın ortak olarak bu salonu kullanabildiği, pandemi ile birlikte oda bazlı kullanımların sağlandığı belirtilmiştir. Konferans salonunun sabah ve öğleden sonra olmak üzere günde 2 defa farklı 2 odada kalan mahpuslar tarafından kullanıldığı belirtilmiştir.
48. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; açık spor salonunu (halı saha) 15 günde bir defa ortalama 30-40 dakika kullandıklarını, ancak bunun kendileri için yeterli olmadığını, ayrıca kapalı spor salonunun ise 1,5 yıldır pandemi sebebiyle kullanılmadığı bilgisi iletilmiştir.
49. Kurum İdaresi tarafından 01.11.2021 tarihi itibarıyla her odaya bir hafta kapalı spor salonunu, bir hafta açık spor salonunu kullandırmak üzere gerekli planlamanın yapıldığı belirtilmiştir.
50. Ziyaret tarihi itibarıyla 2021 yılı içerisinde Kurumda 29 adet konferans düzenlendiği ve bu konferanslara 422 mahpusun katıldığı bilgisi paylaşılmıştır.
51. Kurumun merkezi yayın sistemi üzerinden her hafta Adalet Bakanlığının belirlemiş olduğu program doğrultusunda film gösterimi düzenlendiği ve Eğitim Kurulu Başkanlığınca belirlenen üç filmin haftalık olarak gösteriminin yapıldığı bilgisi verilmiştir. Ayrıca Kurum Vaizleri tarafından Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi müfredatına uygun olarak haftanın dört günü odalarda, konferans salonunda ya da merkezi yayın sistemi üzerinden Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi verildiği bilgisi paylaşılmıştır.
52. Mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde en çok dile getirilen şikâyetlerden birisi de, pandemi nedeniyle sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilememesi olmuştur. Mahpuslar, buldukları Kurumun yapısı gereği yaklaşık 1,5 yıldır yalnızca aynı odadaki kişilerle görüşebildiklerini, sosyal etkinliklerin arttırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Merkez İdaresi ile yapılan görüşmelerde sosyal ve kültürel

faaliyetlerin pandemi nedeniyle gerçekleştirilemediği kabul edilmekle birlikte Adalet Bakanlığının genelgesi doğrultusunda sosyal faaliyetlerin yapılmaya başlanacağı ifade edilmiştir.²⁰²

53. Kurumda bulunan ve eğitim-öğretim süreçleri aktif olan mahpusların istatistikî verileri aşağıdaki tablodaki gibidir:

ÖĞRENİM KADEMESİ	KİŞİ SAYISI
Açık Öğretim Ortaokulu	13
Açık Öğretim Lisesi	97
Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi ve Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	12
Dicle Üniversitesi ve Ege Üniversitesi (Örgün Öğretim)	13

Kurumda uzaktan eğitim alt yapı sisteminin bulunduğu ve yararlanmak isteyen öğrenci olması durumunda sistemin kullanılabilmesi belirtilmiştir.

54. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik bölümü öğrencisi olan bir mahpusun uzaktan eğitim programına katılabilmesi için güz dönemi sonu olan 13.02.2022 tarihine kadar Kurumun kütüphanesinde bulunan UYAP'a bağlı bilgisayardan Salı ve Çarşamba günleri saat 13:30-15:00 arası Kurum personeli gözetiminde internet aracılığıyla uzaktan eğitimden yararlanması için karar alınmıştır.
55. Mahpuslar kütüphanede bulunan ders kitaplarından herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın faydalanma hakkına sahiptir. Mahpuslar dilekçe yazarak kütüphanelerden 15 günde bir 3'er kitap alabilmekte, ayrıca ders kitapları haricinde, yanlarında 10 adet kitap da bulundurabilmektedirler.
56. Mahpuslar Kurum kütüphanesinin yanı sıra İl Halk Kütüphanesinden de yararlanabilmektedirler. Kurum kütüphanesinde ve İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitapların listelerinin odalara dağıtımlarının yapıldığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde listelerin kendilerine verildiği ve kütüphaneden yararlanma noktasında sorun yaşamadıkları öğrenilmiştir.
57. Kurum kütüphanesinde; 175 adet felsefe-psikoloji, 895 adet din bilimleri, 71 adet toplum bilimleri, 13 adet dil ve dil bilimleri, 11 doğa bilimleri, 7 adet teknoloji, 14 adet sanat, 2789 adet edebiyat, 121 adet bilgisayar bilimleri ve genel eserler konu ve içerikli toplam 4096 yayın bulunmaktadır. Ziyaret sırasında, Kurum kütüphanesindeki kitap sayı ve çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüştür.
58. Ziyaret tarihi itibarıyla 2021 yılı içerisinde Kurumda bulunan kütüphaneden 1756 hükümlü ve tutuklu faydalanmıştır.

202 Adalet Bakanlığı'nın 28.10.2021 tarihli ve E-57551099-207.01-5999/111901 sayılı genelgesi doğrultusunda ceza infaz kurumlarında aynı koşullar içerisinde bulunan mahpuslar sosyal etkinliklerden yararlanmaya başlamıştır.

59. Kurumda her odada televizyon bulunduğu ve bu televizyonlarda, bir tanesi eğitim kanalı olmak üzere toplam 15 kanal bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca kanallar içerisinde bir tane de ücretli spor kanalı bulunmaktadır.
60. Mahpusların izlemesi için Adalet Bakanlığı tarafından film listesi gönderildiği, mahpusların listede olmayan film taleplerinin Merkez İdaresi tarafından oluşturulan Komisyon tarafından görüşülüp uygun bulunursa eklendiği ifade edilmiştir.
61. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde ... ve ... adlı kanalların çalışmadığı, bunun düzeltilmesi noktasında sürekli talepte bulunduğu ancak yapıldıktan birkaç gün sonra kanalların yeniden bozulduğu ifade edilmiştir. Ayrıca bazı mahpuslar sinema kanalında gösterimi yapılan filmlerin arttırılmasını talep etmişlerdir.

C.2.4. Sağlık ve Beslenme

C.2.4.1. Revir ve Psiko-sosyal Servis

62. Sağlık Servisi, Kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getirmektedir. Sağlık Servisinde; hekim, diş hekimi, sağlık memuru ve sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde görevli İKM'ler görev yapmaktadır. Sağlık Servisinde; muayene, ilaç temini, takibi ve dağıtımı, aşılama, Polymerase Chain Reaction- Polimeraz Zincir Reaksiyonu (PCR) testi, açlık grevi takipleri ve hastane sevk işlemleri hizmetleri sunulmaktadır.
63. Ziyaret tarihi itibarıyla 2021 yılı içerisinde revir birimi tarafından yürütülen çalışmalara ait veriler aşağıdaki gibidir:

2021 Yılında Hekim Tarafından Yapılan Muayene ve İşlem Sayısı	5914
2021 Yılında Diş Hekimi Tarafından Yapılan Muayene ve İşlem Sayısı	1188
2021 Yılında Diş Hastaneye Gönderilen Kişi Sayısı	601
Pandemi Süresi Boyunca Yapılan PCR Test Sayısı	3839
2021 Yılında COVID-19 Aşılması Yapılan Kişi Sayısı	1125

64. Kurumda Sağlık Bakanlığına bağlı olarak görev yapan 1 aile hekimi, Adalet Bakanlığına bağlı olarak görev yapan 1 diş hekimi bulunmaktadır. Aile hekimi haftada 5 gün, diş hekimi ise haftada 3 gün Ceza İnfaz Kurumunda görev yapmaktadır. Ayrıca haftada 1 gün Diyarbakır Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesinden bir psikiyatri uzmanı da Kurumda görev yapmaktadır. Hekimler, dilekçelerine istinaden rahatsızlığını beyan eden hastaların muayenelerini yapmakta, muayene sonucunda tedavilerini düzenlemekte ve takiplerini yapmaktadırlar. Muayene sonucu gerekli görülen durumlarda mahpusların ileri tetkik ve tedavi amacıyla dış hastanelere sevkleri sağlanmaktadır.
65. Kurum revirinde veya hastanede yapılan muayenesi sonucunda reçete yazılan mahpusların ilaçları ivedilikle kendilerine teslim edilmektedir. İlaçlar, sözleşmeli eczaneler tarafından temin edilmekte ve hastalara teslim edilmektedir. Ancak psikiyatrik özelliği bulunan yeşil ve kırmızı reçeteli olarak

kullanılan ilaçlar hastaların yanına verilmemekte, bu ilaçlar kontrollü ve düzenli bir şekilde görevli personel tarafından mahpuslara günlük olarak verilmektedir.

66. Kurum revirinde 24 saat personel bulunduğu ancak bazı günler sağlık personeli yetersizliği dolayısıyla İKM'lerin sağlık nöbeti tutmak zorunda oldukları belirtilmiştir.
67. Kurumda kronik hastalığı bulunan 20 kişi olduğu, bu kişilerin sağlık durumlarının takip edilerek ilaçlara ulaşımının aksatılmamasının sağlandığı, ayrıca Kurum Hekimi tarafından hastane ortamında tedavi ve tetkikleri gerekli görülen veya infazı engelleyecek hastalık durumundan şüphelenilen mahpuslar için ceza tehir işlemlerinin re'sen ya da başvuru üzerine başlatıldığı bilgisi verilmiştir.
68. Mahpuslar revire istedikleri zaman çıkabildiklerini, doktora ulaşma noktasında sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.
69. Ceza İnfaz Kurumu psiko-sosyal yardım servislerinde psikolog ve sosyal çalışmacı görev yapmaktadır. Psiko-sosyal servis uzmanları planlama, yürütme ve izleme değerlendirme çalışmalarını mesleki bilgi ve uzmanlık alanı çerçevesinde yürütmektedirler. Mesleki yöntem ile inceleme, problem çözme, gözlem, görüşme, rapor yazma ve dosyalama gibi teknikleri çalışmalar sırasında kullanmaktadırlar.
70. Bu kapsamda psiko-sosyal servis tarafından; öfke kontrolü, uyuşturucu madde, salıverilme öncesi mahkûm gelişimi, intihar ve kendine zarar verme, özel güvenlik ve denetim programı düzenlemekte, ayrıca mahpuslarla bireysel görüşmeler yapılmakta, Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM)²⁰³ uygulanmakta, mahpusların ilk kabulünü yapıp ARDEF²⁰⁴ formu doldurulmakta, mahpuslar hakkında düzenli aralıklar ile gözlem değerlendirme formu, gelişim değerlendirme formu doldurulmakta, mahpusların psikiyatrik ya da psikolojik ihtiyacını belirleyip psikiyatri yönlendirmesi yapılmakta ve ilaç kullanımı konusunda görüşme yapılmaktadır. Ek olarak; personele yönelik seminer, konferans ve bireysel görüşmeler de yapılmaktadır.
71. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde psiko-sosyal servis çalışanları ile istedikleri zaman görüşebildikleri, bir sorun yaşamadıkları dile getirilmiştir.

C.2.4.2. Beslenme

72. Yemekler Kurum içerisinde bulunan yemekhanede yapılmaktadır. Personel ile mahpuslar aynı yemeği tüketmekte, yemekler bone-elbise-maske takılarak dağıtılmaktadır. Yemekler porsiyonlara ayrılmadan oda ve koşullara kişi sayısına göre ayarlanarak verilmektedir. Personel için bir yemekhane bulunmaktadır.
73. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde yemeklerin lezzetli ve doyurucu olduğu, ancak yemek çeşitliliğinin çok sınırlı olduğu, ayrıca uzun zamandır balık ve tatlının çıkmadığı belirtilmiştir. Bazı mahpuslar ise personelin Kurumda bulunması nedeniyle öğle yemeğinin daha doyurucu olduğunu, ancak akşam yemeğinin oldukça az miktarda olduğunu aktarmıştır.

203 Bkz. Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM)

204 Ceza infaz kurumlarındaki ruh sağlığı problemleri olan hükümlü ve tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması amacıyla oluşturulan araştırma ve değerlendirme formudur. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir.

74. Yemek listesinin mahpuslara verilmediği öğrenilmiştir. Mahpuslar o gün menüde ne olduğunu, kahvaltı dağıtımını esnasında öğrendiklerini belirtmişlerdir.
75. Kurumda gıda mühendisi ve diyetisyen bulunmamaktadır. Yemek listelerinin ambar birimi tarafından belirlendiği bilgisi paylaşılmıştır.
76. Mahpuslar haftada bir defa iç kantinden, bir defa da dış kantinden faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Mahpuslar kantinde satışı yapılan ürün çeşitliliğinin artırılması talebinde bulunmuşlardır. Ayrıca bazı mahpuslar kantinde; cips, kraker gibi hazır ürünler ve tatlı, börek, çörek gibi ürünlerin de bulunması gerektiğini ifade etmişlerdir. Kantin fiyat listesinin incelenmesi neticesinde, fiyatların piyasa fiyatlarına oranla uygun olduğu tespit edilmiştir.

C.2.4.3. COVID-19 Önlemleri

77. 2021 yılı başından ziyaret tarihine kadar olan süreçte 1125 mahpusun tek doz, 623 mahpusun ise çift doz COVID-19 aşılarının yapıldığı bilgisi verilmiştir.
78. Mahpuslar ile Kurum personelinin pandemi ile ilgili farkındalığını artırmak amacıyla Sağlık Bakanlığı tarafından Koronavirüs pandemisinde uygulanacak tedbirlere ilişkin olarak hazırlanan broşür ve afişlerin Kurumda uygun yerlere asılarak personel ve mahpusların bilgilendirildiği, personele maske, eldiven, koruyucu elbise ve yüz siperliği kullanarak çalışmalarını ve hijyen kurallarına uymalarıyla ilgili yazılı ve sözlü talimatlar verildiği, ayrıca Kurumda "Maddi ve Manevi Temizlik" ve "Dini Açıdan Temizliğin Önemi" başlıklı konferansların Kurum vaizleri tarafından hazırlanıp, Kurum merkezi yayın kanalından tüm odalara yayımlandığı bilgisi paylaşılmıştır.
79. COVID-19 tedbirleri kapsamında daha önce tüm personelin izolasyona tabi tutulduğu bir grubun evde izolasyona tabi iken diğer grubun Cumhuriyet Başsavcılığının belirlediği öğrenci yurdunda izolasyona alındığı, 01.09.2020 tarihi itibarıyla izolasyon uygulamasına son verildiği, ziyaret tarihi itibarıyla memurlara karantina uygulamasının bulunmadığı ve yüksek oranda aşılanmanın sağlandığı bilgisi paylaşılmıştır. Memurlar arasında düşük oranda da olsa aşırı reddedenlerin bulunduğu, toplam 247 personelden ziyaret tarihi itibarıyla 9 personelin aşı yaptırmadığı bildirilmiştir.
80. Kurumda COVID-19 hastası olanlar ile hastalarla temaslı olanlar da izole edilmektedir. Kuruma yeni kabulü yapılan mahpuslar ile sağlık, mahkeme gibi nedenlerle kurumdan çıkış yapan mahpuslar kuruma dönüşlerinde PCR testleri alınarak izolasyon sürecine tabi tutulmakta, 14 günün sonunda tekrar PCR testi alınarak sonucu negatif çıkanlar uygun odalara yerleştirilmektedir. Görüşler Adalet Bakanlığının yayınladığı genelge tedbirlerine göre yapılmaktadır. COVID-19 nedeniyle açık görüş yapılmamakta²⁰⁵, kapalı görüşler ise devam etmektedir.
81. COVID-19 tedbirleri gereği herhangi bir neden ile Kurum dışına çıkan mahpusların Kuruma dönüşte 14 gün boyunca karantinada tutulması, mahpuslar tarafından bir şikâyet konusu olarak iletilmiştir. Mahpuslar, tedavi sonrası uygulanan karantina süresinin uzunluğu sebebiyle dış hekimi ve

205 Sağlık Bakanlığının 26.11.2021 tarihli ve 13588366-149-1637 sayılı tavsiye kararı doğrultusunda Adalet Bakanlığı tarafından 1 Aralık 2021 tarihi itibarıyla açık görüşlerin pandemi tedbirleri göz önüne alınarak yapılmasına izin verilmiştir.

Kurum Hekimine gitmekten imtina ettiklerini ve bu durumun uzun dönemde sağlıklarını olumsuz etkileyeceğini ifade etmişlerdir. İdare ile konu üzerine yapılan istişarede tedbirlerin Bilim Kurulu tavsiyeleri doğrultusunda Adalet Bakanlığınca iletildiği, tedbirlerde aşılardan sonra herhangi bir değişiklik olmadığı aktarılmıştır.

82. Karantina odalarında genellikle tek kişi kalınmaktadır. Bu odalarla COVID-19 hastalarından çok, tedbir amaçlı genelge kapsamında kurumdan dışarı çıkan (hastane vb. sebeplerle) mahpuslar 14 gün boyunca gözlem altında tutulmaktadır. Gün ışığından akşam saatine kadar havalandırma alanları açık kalmaktadır. Karantina koğuşunda mini buzdolabı, televizyon gibi eşyalar bulunmaktadır.

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

83. Kurumun bazı odalarında tek kalorifer peteği bulunduğu, Kurumunun kapatılarak müze ya da kültür merkezine dönüştürülmesi gündemde olduğu için tadilat yapılamadığı belirtilmiştir. Kurumun kapatılacağı hususu kesin olmayıp, belirsizlik içeren bu süreçten dolayı tadilat yapılamaması sebebiyle soğuk dönemlerde mahpusların ısınamamaları ve hastalanmaları söz konusu olabilmektedir. Bu sebeple Kurumun müze ya da kültür merkezine dönüştürülmesi hususu netleşene kadar ısınma ile ilgili problemlerin geçici yollarla çözülmesi,
84. Ceza İnfaz Kurumu binası 1978 yılında inşa edilmiş, yapıldığı dönemde koğuş sistemine uygun tasarlanmış ancak sonradan oda sistemine dönüştürülmüştür. Bu sebeple ortaya çıkan fiziksel sorunlar ve tadilatı gerektiren bölümler göz önünde bulundurulduğunda ilgili fiziksel sorunların giderilmesi ve gerekli tadilatların yapılması,
85. Kapalı görüş süresinin görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilmeye başlanması ve pandemi koşulları da göz önüne alınarak bu sürelerin mümkün olduğunca üst sınırlardan kullandırılması²⁰⁶,
86. Temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet etmek suretiyle açık görüşlerin yeniden başlatılması²⁰⁷, özellikle aşıları tam olan mahpus yakınlarının ziyaretine izin verilmesi²⁰⁸,
87. Mahpusların sosyalleşmesi, eğitilmesi ve boş zamanlarını değerlendirmeleri amacıyla düzenlenmesi gereken aktivitelerin yeterli olmadığı değerlendirildiğinden, psiko-sosyal faaliyetler ile eğitim-

206 Konuya ilişkin Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik madde 10/2 şu şekildedir; "Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir. Çocuk hükümlü ve tutuklular için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir."

207 Açık görüşler 1 Aralık 2021 tarihinden itibaren başlamıştır. İşbu rapor ziyaret günündeki tespit, gözlem ve görüşmelere dayanılarak yapılan tavsiyeleri ihtiva etmektedir.

208 Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları kural 24.1 ve yorumu şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülerin mektup, telefon veya diğer iletişim şekillerini kullanarak mümkün olan en sık biçimde aileleri ve diğer kişilerle iletişim kurmalarına ve ziyaretçi kabul etmelerine izin verilmelidir. Kullanılan "aileleriyle" ifadesi, tutuklu ve hükümlülerin aile üyeleriyle kurdukları ilişkileri benzer ilişkileri olan herkesi kapsar."

Konuya ilişkin CPT'nin standartları ise şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülerin dış dünya ile temasını arttırmak esastır; bu temasa ilişkin her türlü kısıtlama, yalnızca güvenlik/emniyet açısından kabul edilebilir kaygılar veya kaynak eksikliği nedeniyle söz konusu olabilir. Tüm tutuklu ve hükümlülerin haftada en az bir saat ziyaretçilerle görüşme hakkından faydalanması ve çocuklar için bu sürenin haftada bir saatten fazla olması gereklidir. Tüm tutuklu ve hükümlülerin aileleriyle «açık» görüşme yapabilmesi esastır (yani, arada ayırıcı bir bölme olmadan). Tutuklu ve hükümlülere yalnızca «kapalı» görüşme izni verilmesine ilişkin kararın gerekçelerinin belirtilmesi ve kişiye özel olarak yapılan risk değerlendirmesine dayalı olması gereklidir."

öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesi, atölye ve grup çalışmalarının yapılması, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin COVID-19 önlemleri dikkate alınarak açık havada ya da havadar bir ortamda tekrar hayata geçirilmesi²⁰⁹,

88. Ceza infaz kurumlarının kişinin yeniden suç işlemesinin önüne geçerek toplumsal hayata hazırlanacağı ve kanuni bir yaşam sürmeyi öğrenebileceği bir "iyileştirme ve rehabilitasyon merkezi" olarak işlev üstlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda ceza infaz kurumlarındaki kurslar, oyalayıcı birer aktivite olmanın ötesinde mahpusları sonraki döneme hazırlayıcı mahiyet arz etmelidir. Zira eski hükümlüler iş bulma konusunda ciddi problemlerle karşı karşıyadır. İlaveten CPT de tatmin edici bir faaliyet programının varlığının mahpusların iyiliği açısından önemine vurgu yapmaktadır.²¹⁰ Bundan hareketle; cezaevinde açılan sanat kurslarının sayılarının artırılması, ekonomik getirisi olabilecek geleneksel sanatlara mahpusların meslek edinimi kapsamında yer verilmesi ve mahpusların cezaevinde ürettikleri ürünleri satarak para kazanmalarına imkân sağlayan sergi, stand vb. uygulamaların tekrar faaliyete geçirilmesi²¹¹,
89. Odalardaki televizyonlarda çalışmayan TV kanallarının çalışır hale getirilmesi, ayrıca mahpuslara sunulan filmlerin çeşitliliğinin ve sayısının artırılması,
90. Yemek menülerinin, her mahpusun sağlıklı ve güçlü olması için yeterli besin değeri içeren²¹² bir şekilde hazırlanması gerektiğinden hareketle balık ve tatlı gibi ürünlerin de yemek menülerine dâhil edilmesi ve öğünlerin dengeli bir şekilde dağılımına özen gösterilmesi,
91. Haftalık yemek ve kantindeki ürün listesi gibi ilanların, mahpusların daha sağlıklı bilgilendirilmeleri adına odalarında bulunan TV'lerden yayınlanması,
92. Mahpuslar tarafından kantinde bulunmadığı dile getirilen çeşitli ürünlerin Kurum kantininde bulundurulması ve kantindeki ürün çeşitliliğinin artırılması,

D.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

93. AİÖK'nin "*Mahkumların dış dünyayla temaslarını makul düzeyde devam ettirmesi de çok önemlidir. Her şeyden önce mahkumlara aileleriyle veya yakın arkadaşlarıyla ilişkilerini devam ettirebilme*

209 Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 25.2 şu şekildedir; "*Tutuklu ve hükümlülerin yeterli kişisel ve sosyal temasta bulunabilmesi için her gün gerektiği kadar süreyle odalarının dışında zaman geçirmelerine izin verilmelidir.*"

Ayrıca konuya ilişkin 2.Genel Rapordaki CPT standardı şu şekildedir; "*Tutuklu ve hükümlüler, günün makul bir süresini (8 saat veya daha fazla), çeşitli amaçlara yönelik değişik faaliyetler yapmak üzere odalarının dışında geçirmelidir.*"

210 Bkz. CPT Standartları 47'nci paragraf: Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş, ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir. CPT, birçok tutukevindeki faaliyetlerin çok kısıtlı olduğunu gözlemlemiştir. Özellikle mahkûmların sık sık değiştiği bu tür kurumlarda düzenli faaliyetlerin düzenlenmesini kolay bir mesele değildir. Açıkçası, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlarda hedeflenen türden bireye yönelik programların geliştirilmesi söz konusu olamaz

211 Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 26.2/3, ayrıca Birleşmiş Milletler Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kuralları, Kural 96.2 ve 98.1 şu şekildedir; "*Tutuklu ve hükümlülere yeterli düzeyde ve faydalı çalışma imkânı sağlanmalı; mümkünse yapılan çalışma, tutuklu ve hükümlülerin serbest kaldıktan sonra gelir elde etme kapasitesini kaybetmemesini, hatta geliştirmesini sağlamalıdır.*"

212 Mahpusların İslahi İçin Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları) Kural 22: "*Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir.*"

imkanı verilmelidir." tavsiyesi gereğince pandemi sebebiyle sınırlandırılmış bulunan kapalı görüşlere katılım sağlayabilecek kişi sayısının yeniden gözden geçirilmesi,

94. Temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet etmek suretiyle açık görüşlerin yeniden başlatılması²¹³, özellikle aşıları tam olan mahpus yakınlarının ziyaretine izin verilmesi²¹⁴,
95. AİÖK'nin *"Her zaman bir doktor nöbette olmalıdır. Ayrıca ilk yardım sunabilecek yetkinliğine, tercihen de hemşirelik niteliklerine sahip bir kişinin her zaman cezaevi sınırları içinde bulunması gereklidir."* tavsiyesi gereğince Kurumda 7 gün 24 saat sağlık personeli bulunmasının sağlanması, bu kapsamda Kuruma yeterli sayıda sağlık personeli görevlendirmesinin yapılması,
96. Yemek menülerinin, her mahpusun sağlıklı ve güçlü olması için yeterli besin değeri içeren bir şekilde hazırlanması ve öğünlerin dengeli bir şekilde dağılımına özen gösterilmesi amacıyla yemek iâşe bedellerinin arttırılmasının sağlanması,
97. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların ihtiyaçlarına göre beslenme programının oluşturulması, yemeklerin ve diğer gıdaların kurallara uygun bir şekilde üretilmesi, paketlenmesi, nakledilmesi ve hijyen gerekliliklerinin sağlanması süreçlerinin daha sağlıklı yürütülebilmesi için Kurumda diyetisyen ve gıda mühendisi istihdam edilmesi,
98. Kurumda mevcut fiziksel sorunların ve gerekli tadilatların yerine getirilmesi, mevcut hali korunarak müzeye ya da kültür merkezine dönüştürülmesi söz konusu ise de bu kapsamda mahpusların fiziksel sorunlardan en az etkilenecek şekilde gerekli önlemlerin alınması, tavsiye edilmektedir.

213 Açık görüşler 1 Aralık 2021 tarihinden itibaren başlamıştır. İşbu rapor ziyaret günündeki tespit, gözlem ve görüşmelere dayanılarak yapılan tavsiyeleri ihtiva etmektedir.

214 Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları kural 24.1 ve yorumu şu şekildedir; *"Tutuklu ve hükümlülerin mektup, telefon veya diğer iletişim şekillerini kullanarak mümkün olan en sık biçimde aileleri ve diğer kişilerle iletişim kurmalarına ve ziyaretçi kabul etmelerine izin verilmelidir. Kullanılan "aileleriyle" ifadesi, tutuklu ve hükümlülerin aile üyeleriyle kurdukları ilişkiye benzer ilişkileri olan herkesi kapsar."* Konuya ilişkin CPT'nin standartları ise şu şekildedir; *"Tutuklu ve hükümlülerin dış dünya ile temasını arttırmak esastır; bu temasa ilişkin her türlü kısıtlama, yalnızca güvenlik/emniyet açısından kabul edilebilir kaygılar veya kaynak eksikliği nedeniyle söz konusu olabilir. Tüm tutuklu ve hükümlülerin haftada en az bir saat ziyaretçilerle görüşme hakkından faydalanması ve çocuklar için bu sürenin haftada bir saatten fazla olması gereklidir. Tüm tutuklu ve hükümlülerin aileleriyle «açık» görüşme yapabilmesi esastır (yani, arada ayırıcı bir bölme olmadan). Tutuklu ve hükümlülere yalnızca «kapalı» görüşme izni verilmesine ilişkin kararın gerekçelerinin belirtilmesi ve kişiye özel olarak yapılan risk değerlendirmesine dayalı olması gereklidir."*

**PATNOS
L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/11)**

KISALTMALAR

ARDEF	Araştırma ve Değerlendirme Formu
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
m²	metrekare
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
ÖSYM	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
PCR	Polymerase Chain Reaction - Polimeraz Zincir Reaksiyonu
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TL	Türk Lirası
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
vb.	ve benzeri

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukukten tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*²¹⁵
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak TİHEK'in görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Kapalı ceza infaz kurumu; iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.²¹⁶
5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, TİHEK'in özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir. Bu çerçevede, Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 10.08.2021 tarihinde **habersiz** bir izleme ziyareti gerçekleştirilmiştir.
6. Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır. COVID-19 sebebiyle ziyaret "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gününbirlik olarak gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarih ve 147 nolu toplantısında alınan 2021/16 sayılı karar uyarınca Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 10.08.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

²¹⁵ OPCAT madde 1.

²¹⁶ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, madde 8.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

8. Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; toplamda 46.500 m²lik bir kampüs üzerine kurulmuştur. Kampüste; Ceza İnfaz Kurumu ana binası, Açık Ceza İnfaz Kurumu yerleşkesi, Jandarma Bölük Komutanlığı hizmet binası, ziyaretçi kayıt kabul binası, ziyaretçi kafeteryası, üç blok toplam 64 daire personel lojmanı, çocuk oyun alanı, çok amaçlı açık spor alanı ve yeşil alan bulunmaktadır. Ceza İnfaz Kurumu ana binası toplam 5 bloktan meydana gelmektedir. İçerisinde 1 kapalı spor salonu ve çok amaçlı salon, 2 açık çim futbol sahası bulunmaktadır. Kurumda görüşme odaları, kantin, müdahale ekip odası, merkez kontrol odası, kütüphane, dersane, revir, berberhane, terzihane, mescit, çamaşırhane bulunmaktadır.
9. Kurumda 75 koğuş, 4 adet yumuşak oda, 2 geçici oda, 96 tekli oda mevcuttur. Ayrıca İdareden Kurumda toplam 2000 yatak bulunduğu bilgisi de alınmıştır. Adı geçen bölümlerin alanları şu şekildedir: Koğuşlar, alt kat 52,9 m²; üst kat 29,5 m² olmak üzere toplam 82,4 m²'dir. Yanı sıra geçici odalar, 8,83 m²; tuvaletler, 1,68 m²; avlular ise 65,72 m²'dir.
10. Kurumda bulunan 2 adet geçici oda; kuruma tutuklanarak, haklarında kesinleşmiş ilamı bulunan ve nakil yolu ile gelen mahpusların²¹⁷ kuruma kabule yönelik hekim muayenesi, psiko-sosyal servis görüşmesi, suç grubuna göre sınıflandırma ve buna göre oda/koğuş yerleştirilmesinin yapılması aşamaları için kullanılmaktadır. Geçici odalarda hükümlü ve tutuklular en fazla üç gün barındırılmaktadır. Ziyaret tarihinde geçici odalarda kalan mahpus bulunmamaktadır.
11. Kurumda mahpusların çeşitli zamanlarda yaşamış oldukları psikolojik ve ani gelişen öfke patlamaları sorunlarından dolayı, kendisine ve çevresine zarar vermemeleri için en yakın hastaneye sevki sağlanana kadar barındırıldıkları 4 adet yumuşak oda bulunmaktadır.
12. Kuruma gelen ziyaretçiler duyarlı kapıdan geçirildikten sonra elle de fiziki aramaları yapılmaktadır. Eşya giriş-çıkışlarının kontrolü ve yasa ile ceza infaz kurumlarından içeri alınması yasak olan eşyaların girişlerinin engellenmesi için bina girişinde duyarlı kapı ve X-Ray cihazı bulunmaktadır.
13. Kurum kantindeki yiyecek, içecek ve temizlik malzemelerinin ücretli olarak mahpusların kullanımına sunulduğu, terzihane atölyesinin aktif hale getirildiği, ayrıca mahpusların birikmiş olan çamaşırlarını yıkanması için çamaşırhanenin de işyurtları faaliyetleri kapsamında mahpusların hizmetine sunulduğu ifade edilmiştir.

217 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülere ifade etmek üzere kullanılmaktadır.

B.2. Kurum Personeli

UNVAN	MEVCUT KADRO
Kurum Müdürü	1
Kurum 2. Müdürü	2
İdare Memuru	2
Diş Tabibi	1
Psikolog	1
Öğretmen	2
İnfaz ve Koruma Başmemuru	5
Şoför	5
Kâtip	5
Teknisyen	4
Sağlık Memuru	3
İnfaz ve Koruma Memuru	208
TOPLAM	239

14. Kurumda mevcut personel unvan ve kadro dağılımı yukarıdaki tablodaki gibi olmakla birlikte mevcut kadrodaki 1 sağlık memuru, 1 şoför ve 25 infaz ve koruma memuru başka kurumlarda geçici olarak görev yapmaktadır. Mevcut personelin 61'i lise, 63'ü ön lisans ve 115'i lisans mezunudur.

B.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

15. Kurumun toplam kapasitesinin 1956 kişi olduğu, Kurumdaki kayıtlı mahpus sayısının 1289 kişi olduğu; bunlardan 954'ünün hükümlü, 335'inin de tutuklu olarak bulunduğu ancak ziyaret tarihindeki mevcudun COVID-19 izni sebebiyle 1155 olduğu ifade edilmiştir.
16. Kurumda 3 engelli ve 24 kadın mahpus bulunmaktadır. Ayrıca anne yanında kalan çocuk sayısı 8'dir.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

17. Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna Heyet üyelerinin ateş ölçümünün yapılmasının ardından giriş yapılmıştır. Ziyarete yönetimle görüşülerek başlanmıştır. İncelemeler için Heyetin ikiye bölünmesine, bir Heyetin ortak alanları incelemesine, diğer Heyetin ise mahpuslarla görüşme yapmasına karar verilmiştir. Bu yöntemle ziyaretçi kabul arama bölümleri, aile görüşme odası, kapalı görüşme mahalli, avukat görüşme odası (şeffaf bir malzeme ile iki bölmeye ayrıldığı gözlemlenmiştir), yumuşak oda, revir, kamera odası gibi alanlar incelenmiştir. Ardından objektif

kriterlerle²¹⁸ İdarenin dahli olmadan günlük sayım listesinden belirlenen mahpuslarla fiziki temas olmayacak şekilde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. İki Heyetin de incelemeleri bittikten sonra Kurum yönetimiyle tekrar bir araya gelinmiş; Heyetlerin ilk gözlem ve tespitleriyle mahpusların talep ve şikâyetleri yönetime iletilerek ziyaret sonlandırılmıştır. Mahpuslarla görüşmelere infaz ve koruma memurlarıyla diğer idari personel dâhil edilmemiştir.

C.1. Fiziksel Koşullar

C.1.1. Kurum Kapasitesi

18. Kurumun 1956 kişilik kapasiteye sahip olduğu, Kurumda ziyaret tarihinde 1155 mahpusun tutulmakta olduğu anlaşılmıştır. Kurumda kalabalıklaşma ve kalabalıklaşma sonucu ortaya çıkan sorunlara ilişkin herhangi bir sorun tespit edilmemiştir.

C.1.2. Isınma

19. Kurumda ısınma, kömür yakıtlı merkezi kalorifer sistemine gönderilen sıcak su ile sağlanmaktadır. Her ne kadar ziyaret yaz ayında gerçekleştirilmiş olsa da mahpuslar tarafından ısınmaya ilişkin olarak Ziyaret Heyetine herhangi bir sorun bildirilmemiştir.

C.1.3. Suya Erişim

20. Kurumda 24 saat soğuk suya/şebeke suyuna erişilmektedir. Su analizlerinin her ay düzenli şekilde yaptırıldığı, yapılan analiz sonuçlarında suyun İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e²¹⁹ uygun olduğu İdare tarafından ifade edilmiştir. Ancak mahpuslarla yapılan görüşmelerde suların kötü koktuğu ve sağlıksız olduğu yönünde şikâyetler alınmıştır. Buna istinaden Kurumdaki içme ve kullanma suyuna dair Erzurum Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Laboratuvarının 03.08.2021 tarihli su analiz raporu Ziyaret Heyetince incelenmiştir. Adı geçen rapor için numuneler İl Sağlık Müdürlüğü yetkililerinin belirlediği bazı koşullardan ve idari binadan alınmakta olup rapor muhtevasına göre Kurumdaki içme ve kullanma suyu, ilgili Yönetmelik'e uygun bulunmuştur. Öte yandan mahpuslardan içme sularını kurum kantininden tercih edenler de bulunmaktadır.

21. Ziyaret tarihinde sıcak suyun haftada 2 gün, 2 saat verilmekte olduğu bilgisi alınmış olup mahpuslarla yapılan görüşmelerde sıcak su sıklığının yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Ancak ziyaret sonrası İdareyle görüşmelerde 2022 yılının Ocak ayından itibaren otomasyon sistemine geçildiği, her sabah 05.00-07.00 arasında, yanı sıra her koşu için güneşli ve 2 saat sıcak suyun sağlandığı hususlarında bilgi alınmıştır.

218 Burada belirtilen objektif kriterler şunlardır: İnfaz kurumu idaresinin herhangi bir müdahalesi olmadan; farklı suç tiplerinden seçilen mahpuslar, özel ihtiyaç sahibi mahpuslar, ziyaret esnasında yapılan görüşmelerde mülakat yapılması gerektiği değerlendirilen mahpuslar, rastgele yapılan belirlemeler ve TIHEK'e başvuruda bulunan mahpuslar.

219 17.02.2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmî Gazete.

C.1.4. Hijyen Koşulları

22. Koşullarda, banyo ve tuvalet bir arada olmakla birlikte bu kısımların temizliğinden ilgili mevzuat gereği mahpuslar sorumludur. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, banyo ve tuvalet koşullarıyla buraların temizliğine ilişkin bir şikâyet alınmamıştır.
23. COVID-19 sebebiyle koşullara çamaşır suyu gibi temizlik malzemelerinin verildiği hem mahpuslar hem de İdare tarafından ifade edilmiştir.
24. Pandemi önlemleri kapsamında kuruma gelen kargoların mahpuslara dağıtılmadan önce 3 gün bekletildiği, ayrıca Kurumda düzenli olarak dezenfeksiyon işlemlerinin gerçekleştirildiği İdare tarafından ifade edilmiştir.

C.1.5. Güvenlik, Kamera ve Yangın Söndürme Sistemi

25. İdare tarafından kamera kayıtlarının saklanma süresinin 6 ay olduğu, kör noktaların bulunduğu ancak muhtemel bir vakaya karşı müdahale süresinin 1.5-2 dakika olduğu ifade edilmiştir.
26. Kurumda yangın söndürme talimatları doğrultusunda tüm bloklarda yeteri kadar yangın söndürme tüpleri, her blokta bir tane suyla çalışan yangın söndürme dolabı ve ekipmanları, yangın topları ile meydana gelebilecek yangınlarda içeride biriken dumanları tahliye etmek için duman tahliye fanı bulunmaktadır.

C.2. Yönetim ve Personelin Tutumu

27. Mahpuslar, dilekçelerini sabah sayımlarında görevli personele teslim etmektedir. Akabinde görevli personel dilekçeleri gruplandırılmak üzere sorumlu başmemurluk personeline vermektedir. Gruplandırılan dilekçeler ilgili birimlere havale edilerek dilekçelerdeki taleplere uygun işlemlerin tesis edilmesi sağlanmaktadır. Konu hakkında mahpuslarla yapılan görüşmelerde; hak arama özgürlüklerinin engellenmediği, yazdıkları dilekçelerin her sabah alındığı, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıkları ifade edilmiştir.
28. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, Kurum personelinin kendilerine yaklaşım ve davranışından ötürü memnun oldukları ifade edilmiştir.
29. Personel sayısına ilişkin olarak; ziyaret tarihi itibarıyla 239 olan personel sayısının yetersiz olduğu, bu durumun faaliyetleri aksattığı, personel sayısının artırılması gerektiği Kurum Müdürü tarafından ifade edilmiştir. Ancak ziyaret tarihinden sonra İdareyle yapılan görüşmede yeteri kadar personelin istihdam edildiği bilgisi alınmıştır.
30. İdareyi temsilen mahpuslarla görüşmeler genellikle Kurum 2. Müdürleriyle yapılmaktadır. Mahpusların şikâyet, dilek ve temennilerini 2. Müdürler vasıtasıyla Kurum Müdürüne ilettikleri ayrıca mahpusların talepleri arasında bir ayırım gözetilmediği²²⁰ İdare tarafından ifade edilmiştir. Bununla birlikte mahpuslarla yapılan görüşmelerde bir kısım mahpus tarafından zaman zaman direkt müdürlere ulaşma taleplerinin olumlu değerlendirilmediği ifade edilmiştir.

²²⁰ Mahpusların İslahi İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 56: "Her mahpus hapishane müdürüne ya da müdürün temsil yetkisi verdiği bir hapishane personeline, her gün talep ya da şikâyette bulunma olanağına sahiptir."

31. Kurumda görev yapan personelin meslek içi eğitime (Hizmet Öncesi Eğitim, Aday Memurluk Eğitimi, Hizmet İçi Eğitim Kursu) tabi tutulduğu, mesleğe başlarken insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimler verildiği ancak mesleğe başladıktan sonra insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitim vermediği idarece ifade edilmiştir.

C.3. Dış Dünya İle İletişim ve Açık Havadan Faydalanma

C.3.1. Açık ve Kapalı Görüşler

32. Kurumdaki kapalı görüş kabinleri ses geçirmez camlarla ayrılmıştır. Kapalı görüşte mahpuslar ve ziyaretçileri ahize ile iletişim sağlamaktadır. Bu kısımda bulunan oturma yerlerinin iyi durumda olmadığı, camların ve etrafın kirli olduğu, genel bir düzenleme ve temizliğin gerektiği görülmüştür. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde genel olarak kapalı görüş haklarının kullanımında sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir.
33. Mahpusların ayda iki kez ve en fazla iki kişiyle kapalı olarak görüşme yapabileceği ancak yer sorunu olmadığı için bu düzenlemenin esnetildiği, genel olarak gelen hiç kimsenin geri çevrilmediği idare tarafından ifade edilmiştir.
34. COVID-19 önlemleri kapsamında bütün ceza infaz kurumlarında olduğu gibi ziyaret tarihinde bu Kurumda da açık görüş imkânı bulunmamaktadır.

C.3.2. Telefonla Görüşme Yapma

35. Her maldada 4 koğuş ve 6 telefon bulunmaktadır. Mahpusların telefonla görüşme hakları pandemi dolayısıyla haftalık 20 dakikaya çıkartılmıştır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde telefonla konuşma haklarını kullanma noktasında sorun yaşanmadığı ifade edilmiş ancak telefonla görüşme hakkının 20 dakika için 1 telefon numarasıyla sınırlandırılmasının bazen sorunlara yol açabildiği, COVID-19 sürecinde daha esnek davranılması gerektiği ifade edilmiştir.

C.3.3. Havalandırmaya Çıkış Saatleri

36. Tek kişilik odalarda barındırılan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası almış mahpusların mevzuat gereği günlük 1 saat havalandırmadan faydalanma hakları bulunmaktadır. Diğer mahpuslar için ise havalandırma kapılarının sabah 06.30 – 07.00 arası açılıp hava kararınca kapatıldığı bilgisi verilmiştir.

C.3.4. Sohbet Faaliyetleri

37. Kurumda sohbet faaliyetleri²²¹, mevzuat hükümlerine uygun şekilde gerçekleştirilmektedir. Faaliyet süresinde infaz ve koruma memurları grupların yanında durmamaktadır. Faaliyet grupları belirli aralıklarla değiştirilmektedir. Bu bağlamda sohbet faaliyetlerine ilişkin olarak idare tarafından mahpusların COVID-19 tedbirlerine de uyacak şekilde koğuş bazlı sosyal faaliyet ve sohbetlerden

221 Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında 22.01.2007 tarih ve 45/1 sayılı genelgesi doğrultusunda: "Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır."

faydalandırıldığı ifade edilmiştir. Öte yandan mahpuslar tarafından sohbet hakkının kullanılma süresinin ve gruptaki kişi sayısının artırılması talep edilmiştir.

C.4. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler

38. İdare tarafından Kurumda okuma yazma kursları (1. ve 2. kademe), yaygın eğitime erişim imkânı (açık öğretim ortaokulu, açık öğretim lisesi, açık öğretim fakültesi ve uzaktan eğitim), örgün yükseköğretim, mesleki ve teknik kurs eğitimleri, sosyal ve kültürel kurs eğitimleri, sınav hizmetlerine katılım imkânı [tüm Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) sınavları, yaygın eğitim Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) sınavları], kütüphane çalışmaları, din kültürü ve ahlak bilgisi eğitimleri, sosyal kültürel ve sportif çalışmalar, konferans ve seminerler ile sergiler düzenlendiği ifade edilmiştir.

OKUL	ÖĞRENCİ
Açık Öğretim Ortaokulu	33
Açık Öğretim Lisesi	152
Açık Öğretim Fakültesi	60

39. 2021 yılında ziyaret tarihine kadar ÖSYM sınavlarına toplam 46 öğrencinin katıldığı, sınav sonrasında da bu kişilere Kurum eğitim servisi tarafından gerekli rehberlik hizmetinin verildiği bilgisi alınmıştır.
40. Kurum kütüphanesinde ziyaret dönemi itibarıyla 3664 kayıtlı kitap bulunduğu ifade edilmiştir. Verilen dilekçeler ile kitapların değişimleri yapılmaktadır. Posta yoluyla mahpuslara gönderilen kitapların Kurumun eğitim birimince kontrol edildiği ve yasak içerik barındırmaması halinde mahpuslara verildiği bilgisi alınmıştır.
41. Kurumda merkezi yayın sistemi bulunmakta olup 23 televizyon kanalı yayınlanmaktadır.
42. COVID-19 ile birlikte spor faaliyetlerinde aksamaların yaşandığı hem İdare hem de mahpuslar tarafından ifade edilmiştir.
43. Kurumda manevi rehberlik hizmeti kapsamında görevlendirmeye İlçe Müftülüğünden gelen 2 din görevlisi bulunmaktadır. Manevi rehberlik görevlileri, bireysel görüşme taleplerine de aynı gün içinde cevap verdiklerini ifade edilmiştir. Din görevlileri tarafından mahpuslardan genellikle olumlu yönde dönüş alındığı ifade edilmiştir.
44. Ayrıca İdare tarafından mahpusların sosyalleşmesi amacıyla langırt, hava hokeyi, masa tenisi, satranç takımı ve monopolyden oluşan bir oyun salonunun açılarak bu kapsamda mahpusların hizmetine sunulduğu ifade edilmiştir.

C.5. Sağlık ve Beslenme

C.5.1. Psiko-Sosyal Servis

45. Kurumda 1 adet psikolog görev yapmaktadır. Kadro cetvelinde 2 psikolog olduğu, bir psikoloğun tayininin çıktığı, psikolog/mahpus oranı bakımından 1 psikoloğun yeterli olmadığı, bu sebeple yalnızca acil durumlarda mahpusların psikolog ile görüşülebildiği İdare tarafından ifade edilmiştir. Öte yandan mahpuslar tarafından psikolog görüşmeleri konusunda herhangi bir şikâyet ifade edilmemiştir.
46. Psiko-sosyal servis kapsamındaki hizmetler, mahpuslar tarafından yazılan dilekçelere istinaden gerçekleştirilmektedir. Ziyaret tarihine kadar 2021 yılı içinde toplam 911 bireysel görüşme gerçekleştirildiği bilgisi aktarılmıştır.
47. Mahpuslar Kuruma ilk geldiklerinde psiko-sosyal servis memuru tarafından ilk görüşme formu ve ARDEF (Araştırma ve Değerlendirme Formu) doldurulmaktadır. Nakil gelen ya da ilk kez alıkonulan kişilerin aileleri telefonla aranmakta ve kendilerine alıkonulan kişiyle ilgili bilgi verilmektedir.
48. Açık ceza infaz kurumuna ayırma, denetimli serbestlik ve koşullu salıverilme öncesi daha sağlıklı karar almak amacıyla gözlem ve değerlendirme için mahpuslarla psiko-sosyal servis görevlileri tarafından görüşme gerçekleştirildiği bilgisi verilmiştir.
49. Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik uyarınca mahpuslar, dönem değerlendirmesine tabi tutularak puanlanmaktadır. Yaklaşık 900 hükümlünün bu değerlendirmeye tabi tutulduğu ve dönem değerlendirmesine tabi tutulanlara iyileştirme planı hazırlanarak tebliğ edildiği bilgisi edinilmiştir.
50. Psiko-sosyal servis tarafından, psikiyatrik ilaç kullanan mahpuslarla, belirli aralıklarla bireysel görüşmeler yapıldığı ve ayrıca görüşmelerde psikiyatri sevki uygun görülenlerin sevki konusunda revir biriminin bilgilendirildiği ifade edilmiştir.
51. İntihar girişimlerinde vaka toplantısı yapıldığı ve girişimin ölümle sonuçlanması durumunda gerekli raporların tanzim edilerek Adalet Bakanlığına sunulduğu bilgisi ifade edilmiştir.
52. Psiko-sosyal servis tarafından, maddi durumu yeterli olmayan mahpusların çeşitli yardım kuruluşlarına yönlendirildiği, ayrıca Kurum tarafından ya da Kızılay gibi çeşitli kuruluşlarca sağlanan yardımların da ihtiyaç sahiplerine verilebildiği ifade edilmiştir.
53. İyi halli olmaları halinde mahpuslara teşvik esaslı ödüller verildiği, ödüller verilmeden önce ön hazırlık yapıp İdare ve Gözlem Kurulunun onayına sunulduğu ve 2021 yılı içinde yaklaşık 100 kişiye telefon ödülü verildiği İdare tarafından ifade edilmiştir.

C.5.2. Sağlık

54. Kuruma her gün düzenli olarak aile hekimi gelmektedir. Hekimin çalışma saati dışında rahatsızlanan mahpuslar için 112 Acil Çağrı Merkezinin aranarak ambulans talep edildiği İdarece ifade edilmiştir.

55. Sağlık biriminde enjeksiyon, pansuman, sütür alma ve atma, I.V. tedavisi²²², atel atma gibi tedaviler gerçekleştirilmektedir.
56. Diş kliniğinde kanal tedavisi, dolgu, diş çekimleri gerçekleştirilmektedir.
57. Kurumda tedavisi mümkün olmayan mahpuslar, en yakın devlet hastanesine (Patnos Devlet Hastanesi) sevk edilmektedir. Devlet hastanesinin yetersiz kalması halinde Van Yüzüncü Yıl Üniversite Hastanesi veya Van Bölge Eğitim Araştırma Hastanesine bazı durumlarda da Erzurum Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevklerin sağlandığı bilgisi verilmiştir.
58. Kurumda son bir yıl içinde 6611 Kurum hekimi muayenesi, 1805 Kurum dış hekimi muayenesi, 2133 hastane sevki ve 1239 ayakta tedavi gerçekleştirilmiştir. Son bir yıl içinde 1239 PCR testi alınmıştır. Ayrıca mahpuslar, hastane sevki dönüşünde COVID-19 bulaş riski nedeniyle 14 gün boyunca tekli odalarda izole şekilde bekletilmektedir. İzole süresi dolduktan sonra PCR testi alınarak sonucuna göre koğuş yerleştirmeleri sağlanmaktadır.
59. İdare tarafından; hasta, yaşlı, kadın, hamile, çocuk, engelli gibi grupların özgün ihtiyaçlarının özel olarak dikkate alındığı, Kurum hekimi tarafından gerekli takibatın özenle yerine getirildiği ifade edilmiştir.
60. Anne yanında kalan çocukların her türlü ihtiyaçlarının (oyuncak, kıyafet, beşik vb.) Kurum tarafından tedarik edildiği, anne yanında kalan çocuklara doğum günü etkinlikleri yapıldığı, annelerin Kurumda ulaşamadıkları ihtiyaçlarının dış kantin yoluyla tedarik edildiği İdare tarafından ifade edilmiştir. Ayrıca anneleri yanında kalan çocuklar için ziyaret tarihinde çalışmalarını devam eden kreş, ziyaretten kısa bir süre sonra tamamlanarak kullanıma açılmıştır.
61. Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla açlık grevine devam eden mahpus bulunmamaktadır. Önceki açlık grevlerinde mahpusların sağlık memurları tarafından günlük tansiyon, kilo, nabız ölçümlerinin yapıldığı, hayati risk oluşması halinde Aile Hekiminin önerdiği beslenme biçimine göre Benexol tablet, tuz, şeker, limon verildiği, Aile Hekiminin uygun görmesi durumunda il içi hastanelere açlık grevinde olanların sevk edildiği, hekimin onayı olması halinde de gerekli vitamin takviyelerinin İdarece yerine getirildiği bilgisi alınmıştır.

C.5.3. Beslenme

62. Yemekler, aynı yerleşkede bulunan Patnos Açık Ceza İnfaz Kurumu bünyesinde hazırlanarak Kuruma getirilmektedir. Mahpuslara daha kaliteli ve verimli yemek hizmeti sağlanabilmesi için Adalet Bakanlığı tarafından iâşe bedeli 11 TL`den 17 TL`ye çıkarılmıştır. Yemekler, yemek arabalarında bulunan benmariler ile görevlilerce odalara COVID-19 tedbirlerine uygun olarak dağıtılmaktadır. Mahpuslar tarafından yemek çeşitlerinin az, aksam yemeklerinin ise miktar bakımından yetersiz olduğu ifade edilmiştir.

222 İntervenöz: sıvı maddenin doğrudan damar yoluyla verildiği tedavi.

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

63. Kapalı görüş kısmında bulunan oturma yerlerinin iyi durumda olmadığı, camların ve etrafın kirli olduğu, genel bir düzenleme ve temizliğin gerektiği görülmüş olup bu yerlere ilişkin gerekli iyileştirmelerin yapılması,
64. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde telefonla görüşme hakkının kullanılması hususunda daha esnek davranılması talepleri ifade edilmiş olup bu hususta mümkün olan kolaylıkların sağlanması,
65. Kurumda spor faaliyetlerinde COVID-19 nedeniyle kesintiler yaşanmakta olup COVID-19 açısından risk oluşturmayacak şekilde mahpusların birlikte spor faaliyetlerinden faydalandırılması,
66. Mahpusların direkt Kurum Müdürüyle görüşme taleplerinde uygun görülen kolaylığın sağlanması,

D.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

67. Kurum kapasitesi ve Kurumda çalışan personel sayısı göz önünde bulundurulduğunda psikolog sayısının yetersiz olduğu anlaşıldığından psikolog sayısının artırılması,
68. Kurumda görev yapan personele mesleğe başlarken insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimler verildiği ancak mesleğe başladıktan sonra bu eğitimlerin verilmediği anlaşıldığından mesleğe giriş sonrasında da mezkûr konularda personele düzenli olarak eğitimlerin verilmesi,
69. Yemek konusunda imkânlar dâhilinde iyileştirmelerin yapılması, hususları tavsiye edilmektedir.

**ÇANAKKALE
E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/12)**

KISALTMALAR

ARDEF	Araştırma ve Değerlendirme Formu
CETAS	Cezaevi Reçete Takip Sistemi
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol (OPCAT)'i imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*²²³
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. Yukarıda anılan çerçevede, Çanakkale E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 24.08.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 salgını sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarih ve 147 sayılı toplantısında alınan karar ile 3527 sayılı Başkanlık Oluru uyarınca Çanakkale E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna²²⁴ 24.08.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

²²³ OPCAT, m. 1.

²²⁴ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Ziyaret Yöntemi

8. Çanakkale E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna girişte Heyet üyelerinin ateş ölçümü ve üst aramasının yapılmasının ardından Kuruma giriş yapılmıştır. Ziyaret ilk olarak İdare ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden, Kurum hakkında güncel bilgiler, kurumun mevcut durumu, mahpusların²²⁵ sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır.
9. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti ikiye ayrılmıştır. Birinci Heyet, kadın koşullarının bulunduğu alan ve eklentilerde; ikinci Heyet ise erkek koşullarının bulunduğu alan ve eklentilerde incelemelerde bulunmuştur. İncelemeler sırasında sağlık servisi, müşahede odaları, yumuşak oda, kamera odası, çamaşırhane, mutfak, kantin, çocuk oyun odası, açık ve kapalı görüş alanlarında gözlem yapılmış ve kadın koşullarında bulunan mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir.
10. Buradaki incelemelerin ardından İdareden, mahpusların yerleşim planına ilişkin alınan belge üzerinden, suç tipleri ve koşullarına göre aynı koşullardan 3'er kişi olması göz önünde bulundurularak, farklı koşullardan gelişigüzel seçilen mahpuslar ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Mahpuslar ile yapılan görüşmeler COVID-19 pandemisi nedeniyle koşullar yerine eğitim ve öğretim dersliği ile gösteri salonunda gerçekleştirilmiştir. Görüşme mekânlarına, aralarında en az 5 metre mesafe bulunacak şekilde 2 masa konulmuş ve salgının bulaşma riski azaltılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi, ziyaretin amacı ve kapsamı aktarılmış; isimlerinin Heyet tarafından gelişigüzel seçildiği bilgisi kendilerine verilmiş ve gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Ziyaret Heyeti ve mahpuslar arasındaki görüşmeler gizliliği sağlamak adına, Kurum personeli olmadan ve personelin konuşulanları duyamayacağı bir şekilde gerçekleştirilmiştir.
11. Ziyaret sonrası İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler, acil olduğu değerlendirilen hususlar paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ile paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

B.2. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

12. Ekim 1982 yılında faaliyete geçmiş olan Çanakkale E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Bursa karayolu üzerinde, Çanakkale şehir merkezine bir kilometre uzaklıkta yer almaktadır.
13. Kurumda, 63 adet koşullar, 14 adet müşahede odası ve 1108 adet yatak bulunmaktadır. Koşulların boyutları değişiklik göstermektedir.
14. Kurumda; 1 adet kapalı spor salonu, 1 adet halı saha, 1 adet kütüphane, 17 kapalı görüş odası, 4 açık görüş mahalli, 1 adet mutfak, erzak odası, 3 bekleme odası, personel yemekhanesi, terzihane, 3

²²⁵ Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülere ifade etmektedir.

avukat görüşme odası, çocuk oyun odası, manevi rehberlik odası, revir, berber, merkez kontrol odası ve kantin bulunmaktadır.

15. Kurumda 1 adet süngerli oda bulunmaktadır.²²⁶ Süngerli odada doğal ve yapay aydınlatma imkânı mevcut olup kamera bulunmaktadır.
16. Kurum 7/24 kamera sistemi ile izlenmekte olup koşullarda ve müşahede odalarında kamera bulunmamaktadır. Kurumda 125 günlük kayıt saklama özelliği bulunan 45 adet NVR 1, 88 günlük kayıt saklama özelliği bulunan 32 adet NVR 2, 71 günlük kayıt saklama özelliği bulunan 48 adet NVR 3 olmak üzere toplam 125 adet kamera bulunmaktadır. Kayıtlar, İdare tarafından hard diskte saklanmaktadır.

B.3. Kurum Personeli

17. Çanakkale E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda; 1 kurum müdürü, 2 kurum ikinci müdürü, 1 idare memuru, 1 öğretmen, 4 psikolog, 2 bilgisayar işletmeni, 4 cezaevi kâtabi, 4 sağlık memuru, 4 teknisyen, 7 şoför, 2 aşçı, 1 hizmetli, 2 sosyal çalışma uzmanı, 5 infaz ve koruma baş memuru, 7 infaz ve koruma baş memur vekili, 176 infaz ve koruma memuru, 1 hemşire, 1 diş doktoru, 2 hizmetli olmak üzere toplam 227 personel görev yapmaktadır.
18. Kurum kayıtlarında söz konusu personelin; 117'sinin lisans, 60'ının ön lisans, 50'sinin lise ve dengi okul mezunu olduğu yer almaktadır.
19. Sağlık servisinde tam zamanlı çalışan 1 hekim, 1 diş hekimi, 1 hemşire ve 4 sağlık memuru görev yapmaktadır.

B.4. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar

20. Çanakkale E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesi 704 kişidir. Ancak ziyaret tarihinde Kurumda 718'i hükümlü, 89'u hükümsüzlü ve 161'i tutuklu olmak üzere toplam 968 mahpus bulunmaktadır.
21. COVID-19 pandemisinin Türkiye'de görülmeye başlandığı tarih olan Mart 2020'den Heyetin ziyaret tarihine kadar geçen süre içerisinde, Kurumdaki mahpuslar arasında görülen pozitif vaka sayısı toplam 170'tir. Kurumda, COVID-19 hastalığından dolayı bir ölüm vakası yaşanmıştır.
22. Kurumda 36 kadın mahpus bulunmaktadır. Kurumda anne yanında kalan çocuk sayısı 1'dir.
23. Kurumda İran ve Afganistan uyruklu mahpuslar başta olmak üzere, farklı uyruklara mensup mahpuslar bulunmaktadır.
24. Kurumda 15 fiziksel, 6 zihinsel olmak üzere toplamda 21 engelli mahpus bulunmaktadır. Fiziksel engellilerin 2 tanesinde uzuv kaybı, 3 tanesinde görme kaybı, 7 tanesinde yürüme engeli ve 3 tanesinde de işitme kaybı bulunmaktadır.

²²⁶ Bu odalar, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Tüzüğün "Kısıtlayıcı önlemler" başlıklı 185'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca; Tehlikeli hâlde bulunan, kurum güvenliğini, kendisinin veya diğer kişilerin güvenliğini ciddi tehlikeye düşüren hükümlü/tutukluların "saatlerle" ifade edilebilecek sürelerle, hükümlünün saldırganlığının devam edip etmediğinin belirli aralıklarla sakinleşip sakinleşmediğinin kamera ile gözlem ve kontrolünün yapıldığı odalardır.(TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, *Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu*, 2018, s.15)

25. Kurumda çocuk mahpus bulunmamaktadır.
26. Kurumda çamaşır yıkama kurutma, kantin ve terzihane alanlarını kapsayan işyurdu bulunmakta olup çamaşır kurutma biriminde 2, kantinde 16, terzide 1 olmak üzere toplamda 19 mahpus çalışmaktadır.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Fiziksel Koşullar

27. Kurumun ısıtılması, kalorifer tesisatı aracılığıyla doğalgazla sağlanmaktadır. Mahpuslar, ısınma ile ilgili problemlerinin olmadığını aktarmıştır.
28. Kurumda yangın söndürme sistemi bulunmaktadır; kuru kimyevi tozlu yangın söndürme cihazları, köpük söndürme tüpleri ve ayrıca her koridorda yangın dolapları, söndürme tüpleri, duman dedektörleri, gaz duman maskeleri ve koruyucu elbiseler bulunmaktadır. İdare, ayrıca olası bir yangına hazırlık ve Kurum personeli ile mahpusların bilinçlendirilmesi amacıyla itfaiye ile ortaklaşa bir yangın tatbikatı düzenlemiş ve tatbikat görüntülerini Ziyaret Heyeti ile paylaşmıştır.
29. İdare tarafından, kameralara yansıyan vakaların merkez kontrol odasındaki görevli personel tarafından ivedilikle infaz ve koruma memurlarına bildirildiği ifade edilmiştir. Heyet tarafından yapılan incelemede kameraların görüş alanı dışında kalan kör noktaların bulunduğu gözlemlenmiştir.
30. İdareden alınan bilgiye göre Kurumda havalandırma alanları sabah sayımında açılmakta ve hava kararmadan 1 saat önce kapatılmaktadır. Görüşme yapılan mahpuslar, havalandırma alanlarının saat 08.00'da açıldığını ve akşam saat 19.00'da kapandığını ifade etmişlerdir.
31. Mahpuslar Kurumda 7/24 temiz suya erişim sağlayabilmektedir. Sıcak suyun ise her gün sabah sayımı yapılmadan önce yarım saatliğine, buna ilave olarak belirlenen program uyarınca haftada 3 gün 3 saat verildiği ifade edilmiştir. Mahpuslar da sıcak suyun; erkek koşulları için her sabah yarım saat ve haftada 3 gün 2,5 saat şeklinde; kadınlar koşulu için ise her sabah yarım saat ve haftada 3 gün 3,5 saat şeklinde sağlandığını ve sıcak su konusunda sıkıntılarının olmadığını dile getirmişlerdir.
32. Koşulların temizliği mahpuslar tarafından kantinden temin edilen temizlik ürünleri ve İdare tarafından sağlanan sulandırılmış çamaşır suyu ile gerçekleştirilmektedir. Ayrıca maddi durumu olmayan mahpuslara genel bütçeden temizlik malzemesi sağlandığı İdare tarafından belirtilmiştir.
33. Görüşme yapılan mahpuslar; odalardaki ranzalara fazladan bir yatak daha eklenerek ranzaların 3 yataklı hale getirildiğini, her mahpusun yatak, yastık, nevresim, battaniye ve dolabının olduğunu ve ayrıca kurum kantininden battaniye temin edilebildiğini ifade etmiş, kalabalıklaşmaya ilişkin bir şikâyetle bulunulmamıştır.
34. Kurum çamaşırhanesinde çalışan vaziyette 8 adet çamaşır makinesi mevcuttur. Bir çamaşır filesi 15 Türk Lirası karşılığında yıkanmaktadır. Her mahpusun çamaşırları ayrı yıkanmakta ve mahpuslar talebi olması durumunda haftada bir çamaşırlarını yıkatabilmektedir. Mahpuslara ait nevresim ve battaniyeler 15 günde bir yıkanıp aynı gün içerisinde kurutma makinesinde kurutulmuş kişilere teslim edilmektedir. Mahpuslar, çamaşırhane hizmetlerine ilişkin bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

35. Kurumda bir adet terzi atölyesi ve bir adet berber bulunduğu, pandemi önlemleri kapsamında berberin kapalı olduğu gözlemlenmiştir. Mahpuslar, pandemi önlemleri kapsamında saç tıraşlarının odalarda yapıldığını ifade etmişlerdir. Ziyaret Heyeti, terzi atölyesindeki fiyat listesini incelemiş, fiyatların piyasa fiyatlarına oranla makul olduğu gözlemlenmiştir.
36. Kurumda 1 adet kantin bulunmaktadır. Mahpuslar kantin fiyatlarının makul olduğunu, fakat ürün çeşidinin az olduğunu, simit, poğaçaya ve tatlı gibi ürünlerin satışının uzun süredir yapılmadığını ve özellikle kadın ihtiyaç ürünlerinin eksik olduğunu ifade etmişlerdir. Ziyaret Heyetinin kantinde yaptığı incelemede, kantin fiyatlarının piyasa şartlarına göre makul olduğu, temel ihtiyaç ve kadın ihtiyaç ürünlerinin kantinde satıldığı ancak simit, poğaçaya ve tatlı gibi bazı ürünlerin satışının yapılmadığı gözlemlenmiştir. İdareyle yapılan son görüşme esnasında Ziyaret Heyeti, İdareye simit, poğaçaya, tatlı gibi ürünlerin kantinde satışının tekrar yapılması önerisinde bulunmuş; İdare de öneriyi olumlu karşılayarak ziyaret tarihinden 1 hafta sonra söz konusu ürünlerin satışına ilişkin İdare ve Gözlem Kurulu kararı almış, akabinde ürünlerin satışına başlamıştır.

C.2. Yönetim ve Personelin Tutumu

37. Hükmü kesinleşerek, tutuklanarak veya başka ceza infaz kurumlarından nakil yoluyla gelen mahpusların Kuruma ilk girişi mahkûm kabul kısmından yapılmaktadır. Mahpusların ilk olarak infaz ve koruma memurları tarafından kaydının yapıldığı ve sonrasında arama odasında önlük verilerek aramalarının yapıldığı, aramalarda tutulanların cinsiyetlerinin gözetilerek aynı cinsiyetteki infaz ve koruma memuru tarafından gerçekleştirildiği, şüphe halinde aramanın doktor eşliğinde yapıldığı İdare tarafından belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan yerinde incelemede; kadın ve erkek arama odalarında arama önlüklerinin olduğu ve ayrıca Kurumda 3 adet bekleme odasının bulunduğu ve odalarda kamera ve havalandırma sisteminin mevcut olduğu gözlemlenmiştir.
38. Mahpusların Kuruma ilk girişlerinde geçici karantina koğuşlarına yerleştirildikleri, burada 14 günlük karantina sürecini tamamladıktan sonra; İdare ve Gözlem Kurulunun mahpus dosyası üzerinde yaptığı incelemeden sonra gözlem ve sınıflandırma yapılarak, suç tipine uygun koğuşa veya odaya yerleştirildikleri İdarece ifade edilmiştir.
39. Görüşme gerçekleştirilen mahpusların büyük bir çoğunluğu infaz ve koruma memurlarının kendilerine yönelik davranışlarından memnun olduklarını, koğuş içlerindeki acil durum butonlarına bastıklarında infaz ve koruma memurlarının hemen geldiğini, hiç kötü muamele görmediklerini, infaz ve koruma memurlarının sorunlarını çözmekte kendilerine yardımcı olduklarını, Kurum Müdürü ile görüşebildiklerini ifade etmişlerdir. İdare tarafından, Kurumda görevli personele yönelik insan hakları, işkence ve kötü muamele yasağı eğitimlerinin, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen hizmet içi yetiştirme, uyum ve aday memur eğitimleri kapsamında verildiği bilgisi aktarılmıştır.

C.3. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

40. Kurum içi dilekçelerin, sabah sayımında dilekçe kontrolü yapan görevliler tarafından günlük olarak alındığı, dilekçenin konusu ve mahiyeti açısından başmemurluk tarafından tasnif edilerek Kurum İkinci Müdürüne iletildiği, ilgili İkinci Müdürün dilekçeleri imzalayıp ilgili birimlere havale ettiği bilgisi İdare tarafından verilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, hak arama özgürlüklerinin

engellenmediğini, dilekçelerinin sabah sayımı sırasında görevliler tarafından toplanıp sıraya konduğunu, dilekçelerine cevap verildiğini ve bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşı karşıya kalmadıkları ifade edilmiştir.

41. Kurumda son 6 ay içerisinde yapılmış 180 adet şikâyetin bulunduğu, son bir yılda Kurumda yaşanan ve adli birimlere bildirilen 80 adli vakanın bulunduğu ve Kurumda son bir yıl içinde kötü muamele iddiasıyla yapılan herhangi bir başvurunun olmadığı İdare tarafından belirtilmiştir.
42. Kurumda son bir yıl içinde mahpuslara yönelik 467 disiplin cezası verildiği İdare tarafından aktarılmıştır.

C.4. Beslenme

43. İdare, yemeklerin günlük iâşe bedeli kapsamında verildiğini belirterek; yemeklerin Kurum aşçıları tarafından hazırlandığını, miktarı ve çeşitliliğine önem verildiğini ve ayrıca yemeklerin bir kişinin günlük olarak alması gereken kalori ihtiyacı, protein, karbonhidrat ve yağ dengesi gözetilerek hazırlandığını ifade etmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpusların bazıları yemek porsiyonlarının az olduğunu, yemeklerin taze olmadığını, hep aynı yemeklerin çıktığını; sabah kahvaltılarında peynir ve zeytinin çıkmadığını belirtmişlerdir.
44. Ziyaret Heyetinin yemekhanede yaptığı incelemede, yemeklerin Kurumda taze bir şekilde pişirildiği; hijyen kurallarına dikkat edildiği, camlarda sineklik olduğu, sebze doğrama makinesi, patates soyma makinesi ve erzak deposu bulunduğu, ürünlerin son kullanma tarihlerinin geçmediği gözlemlenmiştir. Yemek listeleri incelendiğinde, sabah kahvaltılarında peynir ve zeytin gibi ürünlerin menüye çok az dâhil edildiği ve kahvaltıda çeşit sayısının az olduğu görülmüştür.
45. Kurumda diyetisyen ve gıda mühendisi çalışmamakla birlikte yemek numunelerinin geriye dönük 72 saat tutulduğu bilgisi edinilmiştir.
46. Doktor raporu olması durumunda diyet yemek ihtiyacı olan (alerji, şeker hastalığı, tansiyon hastalığı vb. durumlar) kişiler için durumlarına uygun yemekler hazırlandığı İdare tarafından aktarılmıştır. Görüşme yapılan bir kadın mahpus, vejetaryen olduğunu fakat talep etmesine rağmen kendisine yönelik vejetaryen yemek menüsü çıkarılmadığını, uzun süredir sadece makarna ve pilav yediğini ifade etmiştir.

C.5. Sağlık

47. Kurumun revir biriminde mesai saatlerinde görevli 1 doktor ve 1 diş doktoru bulunmaktadır. Kurumda ayrıca 4 sağlık personeli ve Sağlık Bakanlığında görevli 1 hemşire görev yapmaktadır. Sağlık personellerinin hafta içi 08:00-17:00 saatleri arasında çalıştıkları, ihtiyaç duyulması halinde hafta sonları ve geceleri de çalıştıkları İdare tarafından ifade edilmiştir.
48. Revirde muayene olmak isteyen mahpusların dilekçe ile talep etmeleri durumunda muayeneleri yapılmaktadır. Kurum Doktoru tarafından hastaneye sevk edilmesi uygun görülen mahpuslar için hastaneden randevu alınarak sevk işlemlerinin yapıldığı İdare tarafından aktarılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen mahpusların büyük bir bölümü, doktorun kendilerini dinlemediğini ve azarladığını, muayene etmek yerine sadece ilaç verdiğini aktarmıştır.

49. İdare, Kurum Doktoru tarafından hastaneye sevki yapılan mahpusların sevk aciliyetine göre hastaneye götürüldüğünü ifade etmiştir. Görüşme yapılan bir mahpus kalp ameliyatı geçirdiğini, ameliyatı yapan doktorun ihmali yüzünden ikinci bir ameliyat daha olması gerektiğini, sevk raporu olmasına rağmen hastaneye sevkinde gecikme yaşandığını ifade etmiştir. Görüşme sırasında mahpusun rahat nefes alamadığı, nefes alıp verirken kaburgalarından sesler geldiği ve devamlı surette kalbini tuttuğu gözlemlenmiştir. Heyet, İdareye söz konusu şahsın acilen hastaneye sevk edilmesi gerektiği tavsiyesinde bulunmuş, İdare ise hastaneden kaynaklı bazı teknik sorunların yaşandığını, bunların çözülmekte olduğunu şahsın birkaç gün içerisinde hastaneye sevkini yapılacağını aktarmıştır. Yapılan takip işleminde, şahsın ziyaret tarihinden 10 gün sonra hastaneye sevk edildiği ve muayene edildiği, bir sonraki muayenesini ise kendi talebiyle reddettiği tespit edilmiştir.
50. Kronik hastalıkları bulunan mahpusların Kurum Doktoru bilgisi dâhilinde düzenli kontrol edildiği; hastane sevkleri ve kontrollerinin yapıldığı, Doktor talebi doğrultusunda rutin kan ve idrar tahlilleri ile tansiyon ve açlık kan şekeri (AKŞ) takiplerinin yapıldığı İdare tarafından aktarılmıştır.
51. Reçete edilen ilaçların aynı gün anlaşmalı eczanelere gönderildiği ve ertesi gün ilaçların kurum X-Ray girişinden teslim alındıktan sonra CETAS (Cezaevi Reçete Takip Sistemi) üzerinden kontrolleri yapılarak ilaç dağıtım defterine imza alınmasının akabinde mahpuslara teslim edildiği bilgisi verilmiştir. Mahpuslara bırakılması sakıncalı olan ilaçların ise sabah, öğle, akşam vakitlerinde sağlık personeli veya Ceza İnfaz Kurumu personeli nezaretinde kullanıldığı belirtilmiştir. Görüşme yapılan mahpusların büyük bir çoğunluğu ilaca ulaşmada herhangi bir sorun yaşamadıklarını, nevroitik özellikteki ilaçların kötüye kullanımı önlemek amacıyla koğuş kapısı önünde ve kameraların göreceği yerde verildiğini ifade etmişlerdir.
52. Hastaneye sevk edilen mahpuslar, hastanedeki muayenelerinin ardından Kuruma geri getirildiklerinde, pandemi önlemleri kapsamında 14 gün süreyle karantina koğuşunda tutulmaktadır. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar; pandemi önlemleri kapsamında COVID-19 hastası olduğu tespit edilenlerin ayrı bir odaya alındığını, pandemi sürecinde maske temin etmede sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

C.6. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri

53. Psiko-sosyal serviste 4 psikolog ve 2 sosyal çalışmacı görev yapmaktadır.
54. İdare tarafından, psiko-sosyal servisin Kuruma yeni gelen mahpuslarla geçici kabul odasında ilk 3 gün içerisinde görüşme gerçekleştirdiği, görüşmede kişilerin genel bilgileri, varsa daha önce yaşadığı psikolojik rahatsızlıkları, gördüğü tedaviler ve madde bağımlısı olup olmadığı gibi bilgilerin alınarak hükümlü-tutuklu tanıma formuna işlendiği belirtilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan mahpusların büyük bir çoğunluğu, psikoloğa çıkma taleplerini dilekçeyle belirtmeleri durumunda psikologla görüştüklerini bunun dışında kavga, kriz geçirme gibi durumlarda psikoloğun doğrudan kendileriyle görüştüğünü ifade etmişlerdir.
55. Çocuğuyla birlikte kalan anne ile yapılan görüşmede, çocuğunun ziyaret tarihine kadar psikologla hiç görüşmediğini ifade etmiştir. İdare, psikoloğun anneye birçok görüşme gerçekleştirdiğini bu görüşmeler sırasında çocukla da görüşüldüğünü, çocuğun hükümlü vasfı olmadığı için UYAP'ta

çocuk adına görüşme kaydı açamadıklarını ifade etmiştir. Ziyaret Heyetinin psikolog görüşme kayıtlarında yaptığı incelemede, psikoloğun anneye birçok defa görüştüğü tespit edilmiştir.

56. Psiko-sosyal servisin intihar veya kendine zarar verme eğilimi bulunan mahpusların psikiyatriye sevk edilmesi için Kurum Doktoruna rapor yazdığı, söz konusu kişilerle takip amaçlı bireysel görüşmeler yapıldığı ve bu kişilerin gözlem altında tutulması için diğer personelleri bilgilendirildiği de İdare tarafından belirtilmiştir.
57. İdare tarafından, psiko-sosyal servisin 01.09.2020-03.09.2021 tarihleri arasında intihar ve kendine zarar verme konusuna ilişkin 98 görüşme, iyileştirme planlama konusuna ilişkin 147 görüşme, denetimli serbestlik ve açığa ayrılma konusuna ilişkin 175 görüşme yaptığı bilgisi paylaşılmıştır. Ayrıca 978 aile görüşmesi ve 3053 bireysel görüşme gerçekleştirildiği fakat pandemi tedbirleri dolayısıyla grup çalışması yapılamadığı belirtilmiştir.

C.7. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

58. Pandemi tedbirleri kapsamında Kurumda eğitim, öğretim, sosyal, kültürel kurs ve faaliyetler yapılmamaktadır.
59. Kurumda 1 adet kapalı spor salonu ve 1 adet açık spor salonu bulunmaktadır. Ayrıca masa tenisi, voleybol, basketbol, badminton, dart, squach gibi spor faaliyetlerine imkan sağlayan ekipman mevcuttur. Pandemi nedeniyle sportif faaliyetlere ara verildiği için açık ve kapalı spor salonları kullanılmamaktadır. Heyet tarafından sportif faaliyetlerin tekrar başlatılması önerisi İdareye sunulmuş; İdare ise Eylül ayı içerisinde sportif faaliyetlere tekrar başlanılacağını ifade etmiştir.
60. Görüşme yapılan mahpuslar televizyon kanalı sayısının yeterli olduğunu, ücretsiz Lig Tv izleyebildiklerini ancak önceki dönemlerde izledikleri Park Tv isimli sinema kanalının frekansının değiştiğini ve bu yüzden de sinema kanallarının olmadığını belirtmişlerdir.
61. Kurum bünyesindeki işyurduna bağlı birimlerde çalışan mahpus işçilerle yapılan görüşmede, işçiler iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almadıklarını ifade etmişlerdir.
62. Kurum kütüphanesinde 3000 kitap olduğu ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile yapılan protokol neticesinde Çanakkale İl Halk Kütüphanesindeki 37.739 kitaptan da faydalandığı Kurum öğretmeni tarafından aktarılmıştır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kitaplara erişim konusunda herhangi bir engelle karşılaşmadıklarını, ilgili personelin kendilerine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Heyet üyeleri tarafından kütüphane ziyaret edilmiş; İngilizce ve Arapça dillerinde de kitapların olduğu görülmüştür.
63. Kurumda sosyal ve kültürel faaliyetler kapsamında konferans, bilgi yarışması, münazara, konser, şiir dinletisi, tiyatro, oratoryo, önemli gün ve haftaların kutlanması, sinema gösterimi, sergi, resim, şiir, kompozisyon, mektup yarışmalar gibi aktiviteler yapıldığı ancak pandemi tedbirleri kapsamında bu aktivitelerin askıya alındığı İdare tarafından dile getirilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, pandemiden sonra satranç ve dama dışında bütün aktivitelerin kaldırıldığını belirtmişlerdir. İdare,

Adalet Bakanlığında sosyal aktivitelerin tekrar başlatılması hususuyla ilgili yeni bir resmi yazının geldiğini ve Eylül ayı itibarıyla sosyal ve kültürel faaliyetlere tekrar başlanılacağını belirtmiştir.²²⁷

64. Kurumda eğitim ve öğretim faaliyetleri kapsamında; 1. Kademe Okuma-Yazma Kursu, Yetişkin Eğitim Kursu, İş ve Meslek Eğitim Kursları, Hazırlık Kursları düzenlendiği ancak salgın önlemleri kapsamında kursların askıya alındığı İdare tarafından aktarılmıştır.
65. Kurumda 2021 yılı içerisinde 35 açık öğretim fakültesi öğrencisi, 139 açık öğretim lisesi öğrencisi ve 28 açık öğretim ortaokulu öğrencisi sınavlara katılmıştır. Ayrıca 25 mahpus 2021 Yükseköğretim Kurumları Sınavına, 16 mahpus da 2021 Dikey Geçiş Sınavına, 4 mahpusta Yabancı Dil Sınavına girmiştir.
66. İdare, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından görevlendirilmiş bir vaizin haftanın belirli günlerinde Kurumu ziyaret ettiği ve mahpuslarla görüşmeler yaptığı ancak pandemi nedeniyle uzun süredir bu ziyaretlerin yapılmadığını aktarmıştır.

C.8. Dış Dünya ile İletişim

67. Kurumda 17 adet kapalı görüşme odası bulunmaktadır. Ziyaret Heyetinin kapalı görüşme mahallinde yaptığı incelemelerde kapalı görüş odalarında, mahpuslar ile ziyaretçileri arasındaki teması engellemek için cam bölmeyle birlikte demir parmaklıkların kullanıldığı gözlemlenmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, kapalı görüş alanlarındaki demir parmaklıklardan dolayı ziyaretçileriyle birbirlerini tam olarak göremediklerini, bu durumun kendileri için psikolojik bir baskı hali yarattığını; sırf bu nedenden dolayı bazı mahpusların çocuklarının kapalı görüşe gelmek istemediklerini ifade etmişlerdir. Ziyaret Heyeti konuya ilişkin olarak İdareye söz konusu demir parmaklıkların kapalı görüşme odalarından kaldırılması önerisinde bulunmuş ve İdare öneriyi olumlu karşılayarak kapalı görüşme odalarındaki demir parmaklıkları kaldırmıştır.
68. Görüşme yapılan mahpuslar pandemi nedeniyle açık görüşlerin yapılmadığını, bu görüşmelerin kapalı şekilde ayda 2 defa ve ortalama 35 dakika şeklinde yapıldığını, telefon görüşme hakkının 10 dakikadan 20 dakikaya çıkarıldığını ve görüşmelerde azami iki kişi ile görüşme imkânlarının olduğunu ifade etmişlerdir.
69. Mahpuslar, avukat görüşme odasında avukatları ile görüştiklerini, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşı karşıya kalmadıklarını belirtmişlerdir. Heyet tarafından avukat görüşme odalarında yapılan incelemede, oda kapılarının demir parmaklıklardan yapıldığı ve bu nedenle ses geçirdiği gözlemlenmiştir.

²²⁷ Adalet Bakanlığı'nın 28.10.2021 tarihli ve E-57551099-207.01-5999/111901 sayılı genelgesi doğrultusunda ceza infaz kurumlarında aynı koşul içerisinde bulunan mahpuslar sosyal etkinliklerden yararlanmaya başlamıştır. İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelere göre; Kurumda seramik biçimlendirme, giysi tadilatçısı ve okuma-yazma kursu gibi etkinlikler yapılmaya başlanmıştır.

D. DEĞERLENDİRME

70. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları, Kurum Müdürünün son görüşmede ifade edilen bazı hususları ivedilikle yerine getirmesi Ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

E. TAVSİYELER

E.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

71. Kurumdaki kameraların kör nokta bırakılmayacak şekilde tekrar düzenlenmesi,
72. Kahvaltı menülerinin, her mahpusun sağlıklı beslenmesi için yeterli besin değeri içeren²²⁸ bir şekilde hazırlanması, peynir ve zeytinin sık aralıklarla kahvaltı menüsüne dâhil edilmesi,
73. Vejetaryen mahpuslara yönelik özel yemek listelerinin çıkarılması,
74. Hastane sevk raporu düzenlenmiş ve acil muayene olması gereken mahpusların hastane sevklerinin en kısa sürede gerçekleştirilmesi ve Kurum doktoruna yönelik olarak mahpuslarca yaygın bir şekilde iddia edilen hususların takip edilerek doktor-hasta ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesinin sağlanması²²⁹,
75. Televizyon kanallarının güncellenerek, sinema gösterimi sağlayacak bir kanalın da kanal listesine eklenmesi,
76. Kurumda, pandemi nedeniyle ara verilen eğitsel, sosyal, sportif ve kültürel faaliyetlerin, salgının yayılmasına yönelik tedbirlere uyularak tekrar başlatılması,
77. Avukat görüşme odalarındaki demir parmaklı kapıların mahpuslar ile avukat arasında konuşulanların duyulamayacağı, ancak; güvenlik nedeniyle görülebileceği bir hale getirilmesi,²³⁰

E.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

78. Kurumda diyetisyen ve/veya gıda mühendisi istihdam edilmesi,
Tavsiye edilmektedir.

228 **Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 22:** "Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir."

229 **Avrupa Cezaevi Kuralları (EPR, Kural 40.4)** "Cezaevlerindeki sağlık servisleri, mahpusların yakalanmış olabileceği herhangi bir bedensel veya ruhsal hastalık ya da rahatsızlığı ortaya çıkarmak ve tedavi etmek için çaba göstermelidir."

230 **Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik;** "Tutuklunun müdafisi, uzlaştırmacı ve arabulucu ile görüşmesi" kenar başlıklı, 19. Madde: "Tutuklu, vekâletname aranmaksızın müdafisi ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duymayacağı, ancak; görüşmenin görevlilerce izlenebileceği bir ortamda, açık görüş usulüne tabi olarak görüşür. Bu kişilerin müdafisi ile yazışmaları denetime tabi tutulmaz."

**KAHRAMANMARAŞ
E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/14)**

KISALTMALAR

COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Kapalı ceza infaz kurumları" başlıklı 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile teması olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Yukarıda anılan görevlerin ifası çerçevesinde, Kahramanmaraş E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna²³¹ 27.07.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde; ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 salgını sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek ve temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 96/3 maddesine istinaden, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin gerçekleştirilmesine ilişkin 09.02.2021 tarihli ve 147 nolu toplantısında alınan 2021/16 sayılı kararı ile 16.07.2021 tarihli

231 Bundan sonra Kurum olarak ifade edilecektir.

ve 2986 sayılı Başkanlık Oluru uyarınca 27.07.2021 tarihinde Kahramanmaraş E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

8. Kuruma girişte görevli personel tarafından Heyet üyelerinin ateş ölçümleri yapılmıştır. Ziyaret ilk olarak Kurum İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, Heyet üyeleri tarafından ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. Ayrıca İdareden; Kurumun iş ve işleyişi ile mevcut durumu, görevli personel, Kurumda barındırılan mahpuslar²³² ve COVID-19 tedbirleri kapsamında alınan önlemler hakkında bilgi edinilmiştir.
9. Kurum İdaresi ile yapılan ön görüşme sonrasında ziyaret, sağlık servisi, açık ve kapalı spor salonu, avukat görüşme odası, kütüphane, kamera odası, konferans salonu, kapalı görüşme alanları gibi ortak alanların incelenmesi ile devam etmiştir. Sonrasında özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler ile özel görüşmeler yapılmıştır. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgi verilmiştir. Mahpuslara Kuruma ulaşabilecekleri adres ve iletişim numaraları verilmiş, başvuru yapabilecekleri hususu belirtilmiş; ziyaretin amacı ve kapsamı, isimlerinin Heyet tarafından rastgele seçildiği, gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı ifade edilmiştir.
10. Yapılan incelemelerin ardından Kurum Müdürü ile son bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda Ziyaret Heyetinin ilk gözlem ve tespitleri paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Kurum İdaresi ile paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilerek ziyaret sonlandırılmıştır.
11. Kurumdaki bina ve eklentilerin tümüne erişimin sağlanmasında, mahpuslarla görüşülmesinde, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında Kurum İdaresi Ziyaret Heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiştir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

12. Kurum, 1985 yılında faaliyete geçmiştir. Koşullarda bulunan yatakhane, havalandırma bahçesi ve mutfak alanları fiziksel yapı ve kapasite açısından farklılık arz etmektedir.
13. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurum kapasitesi 550, arttırılmış kapasitesi ise 696'dır.
14. Kurumda toplam 54 koğu bulunmakta olup yatak sayısı 800'dür.
15. Kurumda 1 adet kapalı spor salonu, 1 adet açık halı saha, 3 adet derslik, 4 adet atölye, 1 adet bilgisayar sınıfı ve mahpusların kullanımı için 25 adet bilgisayar bulunmaktadır.
16. Kurum iç ve dış mekânların izlendiği kamera izleme sistemine sahiptir. Verilerin saklanma süresi 6 aydır. Kameralar tarafından görünmeyen kör noktanın bulunmadığı ve kamerada görülen bir vakaya 1 ila 3 dakika arasında müdahale edildiği bilgisi alınmıştır.

²³² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlüleri ifade etmektedir.

B.2. Kurum Personeli

17. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda toplamda 282 personel görev yapmakta olup 29 personel ise geçici görevlendirme ile Kurum dışında çalışmaktadır. Kurumda görevli personelin unvan ve sayısına göre dağılımı Tablo 1'deki gibidir:

Tablo 1: Kurum Personelinin Unvan ve Sayısı

Unvan	Sayı
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	3
İdare Memuru	3
Öğretmen	3
Sayman	1
Psikolog	3
Sosyal Çalışmacı	1
Diş Tabibi	1
Ambar Memuru	1
Memur	2
Kâtip	1
Bilgisayar İşletmeni	7
Sağlık Memuru	3
Teknisyen	5
Şoför	12
Aşçı	2
Kaloriferci	1
Hizmetli	6
İnfaz Koruma Büro Memuru	8
İnfaz ve Koruma Memuru	218
Toplam Personel Sayısı	282

18. Kurumda görevli personelin 1'i ilkökul, 59'u lise, 50'si ön lisans ve 172'si lisans mezunudur.
19. Pandemi döneminde eğitim merkezlerinde yüz yüze eğitime ara verildiği, Kurum personelinin uzaktan eğitim sistemi ile eğitim merkezleri tarafından düzenlenen; Kurum birimleri işlemleri, ilk

yardım eğitimi, firar ve firarı önleme, intihar ve intiharı önleme gibi eğitimleri ve video konferans sistemi ile hizmet içi eğitimleri aldığı, ancak personelin insan hakları alanında eğitim almadığı anlaşılmıştır.

20. Pandemi sürecinde; ani müdahale ekibi, iç kantin bölümü görevlileri ve haftalık nöbete gelen görevliler olmak üzere toplamda 35 personelin haftalık olarak mahpuslarla temas halinde olduğu beyan edilmiştir.

B.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

21. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda; 445 hükümlü ve 357 tutuklu/hükmen tutuklu olmak üzere toplamda 802 kişi bulunmaktadır. Kurumda 60 kadın mahpus ve anne refakatinde 6 çocuk bulunmaktadır.

C. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLERE YÖNELİK TUTUM VE HİZMETLERE İLİŞKİN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Yönetim ve Personel

22. Ziyarete mahpuslarla yapılan görüşmelerde Kurum İdaresi ile ilgili genel bir memnuniyet olduğu Heyetimizce gözlemlenmiştir. Ayrıca infaz ve koruma memurlarının büyük bir çoğunluğunun iletişimi ve yaklaşımı ile ilgili olarak mahpuslardan olumlu geri bildirimler alınmış, bu durum Heyetimizce memnuniyetle karşılanmıştır.
23. Görüşme yapılan bazı infaz ve koruma memurları; COVID-19 pandemisi nedeniyle vardiya sistemi ile çalışma düzeni sebebiyle zorlandıklarını ve personel yetersizliği sebebiyle bir personelin ortalama 9-10 koğuşa bakmak durumunda olduğu, bunun çalışma isteği ve verimini menfi etkilediği bilgisi alınmıştır.
24. İnfaz ve koruma memurlarının kaldıkları alanın kalabalık olduğu, eş görüşme odasında konaklama sağladıkları, duş alma imkânlarının sınırlı olduğu ve sosyal aktivite yapacak bir alanlarının bulunmadığı gözlemlenmiştir.

C.2. Fiziksel Koşullar

25. Kurum binasının genel bir tadilat geçirmedeği, kısmi olarak çeşitli zamanlarda tadilatlar yapıldığı görülmüştür.
26. Kurumun fiziki yapısı sebebiyle standart bir koğuş tipi bulunmadığı, en büyük koğuşun ortalama 330 metrekare, en küçük koğuşun ise 80 metrekare olduğu anlaşılmıştır.
27. Koğuşlara 7/24 su verildiği, haftada iki gün en az bir saat ve sabahları 15 dakika sıcak su verildiği, içme suyu ihtiyacı için arıtma cihazı bulunduğu, arıtma cihazının her koğuşla bağlantı sisteminin kurulduğu, koğuşlara verilen şebeke suyu haricinde günde üç kere içme suyunun bu sistemle verildiği, Kurum idari binası ve koğuşların ısınmasının merkezi doğalgaz ısıtma sistemi ile sağlandığı görülmüştür.
28. Kurum idari binasında ve koğuşlara yakın ara koridorlarda yangın söndürme dolabının (hortum, yangın tüpü) bulunduğu, ayrıca koridorda belirli aralıklarla yangın söndürme tüplerinin konumlandırıldığı

gözlenmiş, bununla birlikte binada seyyar duman tahliye fanı bulunduğu, yangın anında otomatik söndürme sisteminin devreye girdiği bilgisi alınmıştır.

29. Kurumda tutulan mahpuslara mevsimine göre örtünme eşyasının verildiği, koğuşun fiziki yapısına ve mahpus sayısına göre dolap bulundurulduğu, ayrıca Kuruma ilk kabul edilen kişilere nevresim, yastık ve sabun gibi temel ürünlerin verildiği beyan edilmiştir. Ancak tekli hücrede kalan ve başka bir ceza infaz kurumundan nakledilen bir mahpusla yapılan görüşmede mahpustan "kendisine söz konusu ürünlerin verilmediği" şikâyeti alınmıştır. Söz konusu şikâyet İdare ile paylaşılmış, İdare tarafından gerekli ürünlerin hemen temini sağlanmıştır.
30. İdare tarafından tüm koğuşların havalandırma alanlarının her gün, gün doğumuyla birlikte kullanıma açıldığı, gün batımıyla birlikte kullanıma kapatıldığı ifade edilmiştir.
31. Kurumda, kapasitenin üzerinde mahpus bulunması sebebiyle aşırı kalabalıklaşma sorununun mevcut olduğu görülmüş, mahpuslarla yapılan görüşmelerde Kurumdaki kalabalıklaşmanın yatak yetersizliği sorununa sebep olduğu, mevcut yatakların kalitesiz olduğu şikâyeti alınmıştır. Mahpusların bu şikâyeti Kurum İdaresi ile paylaşılmış; "yatakların cezaevlerinde kullanılmaya mahsus bu Kurumlara özgü üretildiği" beyan edilmekle birlikte İdare tarafından kullanılan ifadelerin mahkumların şikâyetlerini teyit edici nitelikte olduğu kanaati hasıl olmuştur.
32. Çocukları ile kalan kadın mahpuslardan anne refakatinde kalan çocuklar için ayrı bir yatak verilmediği, çocuklarla annelerin aynı yatakta kaldığı şikâyeti alınmış, söz konusu husus Heyetimizce İdareye iletilmiş; "annelerin talepleri halinde çocuklar için de yatak verilmesi için girişimde bulunulacağı" bilgisi alınmıştır.
33. Kurum geneli ve bölümleri ile mahpusların barındırıldığı koğuşların düzenli olarak haşere ve benzeri böceklerin yok edilmesi için ilaçlandığı, hijyen için gerekli temizlik malzemelerinin (sıvı sabun, bulaşık deterjanı, yüzey temizleyici, çamaşır suyu vb.) koğuşlara genel bütçeden alınarak ücretsiz olarak dağıtıldığı, koğuşların zeminlerinin düzenli olarak yıkandığı, genel bütçeden temin edilen temizlik malzemeleri ile ara koridorlar ve koğuşlara bağlı alanların temizlenerek hijyen sağlandığı, tüm koğuşlara maske verildiği gözlenmiştir.
34. Kurum kantininde infaz ve koruma memurları gözetiminde mahpusların çalıştığı, mahpusların acil ihtiyaçlar haricinde haftada bir gün kantinden alışveriş yapabildiği, her koğuşun haftanın belirli bir gününde kantin için liste verdiği, bu listeler dikkate alınarak kantin malzemelerinin temin edildiği anlaşılmış, kantinde pandemi tedbirlerine azami riayet edildiği gözlemlenmiştir.
35. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde genel olarak kantinden ürün temini konusunda herhangi bir sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir. Bununla birlikte, bazı kadın mahpuslardan, kadınların ihtiyaçlarına özgü ürün çeşitliliğinin az olduğu, talep edilen ürünün kantinde olmaması halinde dış kantin yoluyla ihtiyaçların karşılanmaya çalışıldığı ancak dış kantin teminlerinin iki ayda bir yapıldığı, bu sürenin de kimi zaman uzaması sebebiyle bazı ihtiyaçlarını temin etmede sorun yaşadıkları şikâyeti alınmıştır.

C.3. Beslenme

36. Kurumda kalori hesabına göre kahvaltı, öğle yemeği ve akşam yemeği olmak üzere günde 3 öğün yemek verildiği; yapılan sağlık muayenesi sonucunda doktor tarafından diyet yemek yemesi gerektiği

yönünde rapor verilen mahpusların yemeklerinin belirlenen diyet programı çerçevesinde verildiği bilgisi alınmış, mahpuslarla yapılan görüşmeler sonucunda diyet yemekler konusunda herhangi bir sorun yaşanmadığı anlaşılmıştır.

37. Mahpuslardan yemek çeşitliliğinin az olduğu, sürekli aynı yemeklerin çıktığı şikayeti alınmış, Kurum İdaresi tarafından günlük iye bedelinin miktarı sebebiyle yemek listelerinin imkânlar dâhilinde belirlendiği beyan edilmiştir. Ziyaret Heyetimizde bulunanlar öğle yemeğini Kurum yemekhanesinde yemiş, yemeklerin lezzet ve kalitesi Heyetimiz tarafından uygun bulunmuştur.

C.4. Sağlık Hizmeti

38. Kurum revirinde bir aile hekimi ve bir diş hekimi ile 3 sağlık personeli bulunduğu, Kurum doktorunun hafta içi her gün mesai saatleri içerisinde Kurumda bulunduğu, diş hekiminin kadrolu personel olduğu ve hafta içi her gün Kurumda bulunmak suretiyle hizmet verdiği gözlenmiş, mesai saatleri dışında Kurumda sürekli çalışan sağlık personelinin bulunmadığı, acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi hizmetinden yararlanıldığı anlaşılmıştır.
39. Doktor ve sağlık personelinin aynı çalışma odasını paylaşmakta olduğu, bu odanın aynı zamanda revir olarak kullanıldığı gözlenmiş, muayene esnasında doktor ile birlikte bir sağlık memurunun ve güvenlik nedeniyle bir infaz ve koruma memurunun bulunduğu bilgisi alınmış, sedye önünde paravan olmadığı görülmüştür.
40. Kurumda görevli diş hekiminin kendisine ait ve gerekli tıbbi malzemeleri içeren ayrı bir odasının bulunduğu görülmüş; diş hekimi tarafından diş temizliği, dolgu gibi basit işlemlerin Kurumda yapılabildiği, hastanede yapılması uygun olan işlemler için mahpusların uygun görülen sağlık kuruluşuna sevkini sağlandığı bilgisi verilmiştir.
41. Sağlık servisinde yer alan bir başka odanın ilaç ve tıbbi malzemelerin tutulması için tahsis edildiği görülmüş, bu odanın Heyetimizce incelenmesi esnasında dolap veya çekmecelerde tarihi geçmiş malzemelerin bulunduğu görülmüş, durumun personele aktarılmasının ardından bu ürünlerin aynı gün içerisinde toplanarak kullanım dışı bırakıldığı bilgisi alınmıştır.
42. İdare tarafından Kurum doktoru ile yapılan görüşmelerde acil durumlara öncelik tanındığı, kronik rahatsızlıkları olan kişilerin yoğunluk durumuna göre sıraya alınarak doktor ile görüşmesinin sağlandığı ifade edilmiştir.
43. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, muayene talepli dilekçelerine istinaden gerekli muayene işlemlerinin gününbirlik karşılandığı, gerekli görülmesi halinde ilgili yerlere sevklerinin yapıldığı, sağlık personeli nezaretinde ilgili polikliniklerde muayenelerinin yapıldığı ve reçete edilen ilaçların temininde herhangi bir aksama yaşanmadığı ifade etmiştir.
44. Kronik rahatsızlığı bulunan mahpusların raporlu ilaç teminlerinin düzenli olarak sağlandığı, aylık veya yıllık poliklinik kontrollerinin Kurum aile hekiminin onayı ile ilgili hastanelerde uzman doktorlarca takip edildiği, mahpusların gerek Kurum doktoru gerekse sevk edildikleri hastanedeki uzman hekimlerce reçete edilen ilaçlarının temin edilmek üzere, Kurum ile anlaşması olan eczanelere aynı gün gönderildiği, reçete edilen ilaçların eczane tarafından hazırlanmasının ardından sağlık personelinin

kontrolünde ilaçların nasıl kullanılacağı tarif edilerek mahpuslara verildiği, psikiyatri ilaçlarının ise günlük doz olarak sağlık personeli ve infaz ve koruma memurları tarafından verildiği bilgisi alınmıştır.

45. Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla açlık grevinde bulunan mahpus bulunmadığı, olduğu takdirde günlük kilo ölçümü, saatlik ateş, nabız ve tansiyon ölçümlerinin yapıldığı, bu mahpuslarının durumlarına ilişkin bildirimlerin ilgili Bakanlığa aynı gün yapıldığı, acil durumlarda revir personeli tarafından ilk müdahale yapılarak 112 acil servisi ile hastaneye naklinin sağlandığı bilgisi edinilmiştir.
46. Kuruma bulaşıcı hastalığı olan bir mahpusun gelmesi durumunda doktor raporuna istinaden mahpusun izole edildiği ifade edilmiştir.
47. Pandemi dönemi olması nedeniyle hem personele hem de mahpuslara hijyen eğitimi verildiği ifade edilmiş olup ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda COVID-19 hastalığı sebebiyle pozitif vaka bulunmamaktadır. Ziyaret tarihine kadar ise Kurumda toplam 385 mahpusta COVID-19 vakası görüldüğü ifade edilmiş, COVID-19 bulaşıcı hastalığına bağlı bir vefat yaşanmadığı ifade edilmiştir.
48. Kuruma ilk girişte mahpuslara PCR testinin kolluk kuvvetlerince yaptırılarak girişlerin sağlandığı, yeni giren mahpusların 14 gün tedbir amaçlı izole koşullarda bekletildikleri ve akabinde yeniden PCR testlerinin yapıldığı, pozitif çıkan vakaların ise izole koşullara alınıp saat başı ateş, nabız, tansiyonlarının ölçüldüğü, kronik hastalığı bulunan veya 65 yaş üstünde olanların (herhangi bir rahatsızlığı olmasına bakılmaksızın) hastaneye sevkinin sağlanıp orada izolasyona alındığı anlaşılmıştır.
49. Kurumdan herhangi bir nedenle (sevk, nakil, hastane, adliye vb.) ayrılan mahpusların izole koşullara alındığı, herhangi bir belirti göstermese dahi 14 gün karantinada kaldığı ve sonrasında PCR testi yaptırılarak test sonucunun negatif olması halinde belirlenen koşula alındığı ifade edilmiştir.
50. Ziyaret tarihinde COVID-19 aşılama çalışmaları kapsamında; Kurumda kalan mahpuslardan 631'inin birinci doz, 20'sinin ise ikinci doz aşı yaptırdığı bildirilmiştir.
51. İdare tarafından; aşılardan Kurum dışından gelen sağlık ekibi tarafından bizzat yapıldığı, aşı yaptırmak istemeyen mahpuslarla doktorun görüşürdüğü ve bilgi verildiği, buna karşın kişi halen aşı olmak istemiyorsa kendisinden aşı olmak istemediğine ilişkin beyanını muhtevi dilekçe alındığı bilgisi verilmiştir.
52. Kurum içerisinde mahpuslarla iletişimi olan personelin COVID-19 kapsamında Kurum dışına çıkmadan 10 gün boyunca çalıştığı; sonrasında ise 20 gün izinli olduğu ifade edilmiştir.

C.5. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri

53. Psiko-sosyal servis; Kurumda bulunan mahpuslardan görüşme talebinde bulunanlar ile gerekli görüşmenin yapılması, görüşme neticesinde ilgili birimlerle irtibata geçerek önleyici tedbirlerin alınması ve sorunun çözülmesine yönelik faaliyetlerin yapılması, Kuruma ilk defa giriş yapan mahpuslarla ön görüşmelerin gerçekleştirilmesi, bu görüşmelerde intihara ve/veya depresyona yatkın olanların tespit edilerek gerekli önlemlerin alınması görevlerini ifa etmektedir.
54. Psiko-sosyal serviste fiili olarak görev yapan bir psikolog bulunmaktadır.
55. Kuruma 15 günde bir psikiyatristin geldiği belirtilmiştir.

56. Kurum İdaresi tarafından psiko-sosyal serviste görev yapan personelin çok sık değiştiği ve bu sebeple serviste çalışmalarda süreklilik sağlanmadığı beyan edilmiştir. Psiko-sosyal hizmetin yerine getirilmesinde mahpuslarla birebir görüşmeler yapılması, ayrıca grup çalışmalarının gerçekleştirilmesi, mahpusların ıslahı açısından çok önemlidir. Psiko-sosyal servisinde yapılan inceleme, problem çözme, gözlem, görüşme, rapor yazma ve dosyalama gibi çalışmaların aksamadan ilerlemesi, terapi ve tedavi faaliyetinden netice alınması bakımından oldukça önemli olması dikkate alındığında psiko-sosyal serviste çalışan personelin sayısının artırılması ve hasta mahremiyeti açısından da bu serviste görev yapan infaz ve koruma memurlarının mecburi bir durum olmadıkça değiştirilmeden görev sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir. Personelin çok sık değişmesi ve personel sayısının yetersiz olması psiko-sosyal hizmetin iyi bir şekilde yerine getirilmesi ve hasta takibinin yapılmasını zorlaştırması kuvvetle muhtemel olup, verilen hizmetin arzu edilen süre ve şekilde neticelenmesine menfi tesir edeceği değerlendirilmiştir. Bu sebeple Kurum tutulan mahpus mevcudu ve Kurumda görevli psikolog sayısı göz önüne alındığında personel sürekliliğinin sağlanması gerektiği ve personel sayısının yetersiz olduğu düşünülmektedir.

C.6. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

57. Kurum kütüphanesinde bulunan kitapların isimlerinin yer aldığı kitap listesinin tüm koğuşlara dağıtıldığı, ziyaret tarihindeki kütüphane listesi incelendiğinde kütüphanede 2260 adet kitap olduğu, ancak çocuk kitaplarının bulunmadığı görülmüştür. Ayrıca Kurum İdaresi tarafından kitap ihtiyacının karşılanması hususunda İl Halk Kütüphanesi ile anlaşma sürecinde oldukları ifade edilmiştir.
58. İdare tarafından her mahpusun 10 kitap bulundurma hakkı olduğu, ders kitaplarının ise bu sayıya dâhil edilmediği ifade edilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmede kitap çeşitliliğinin az olduğu şikâyeti alınmıştır.
59. Kurumda kreş bulunmaktadır. Ancak kreşin bulunduğu alan; hem kapalı görüşme alanının içerisinde yer almakta hem de pandemi sürecinde personelin Kurumda yatılı kalması gerekliliği ve yatakhane olarak ayrı bir mekân olmaması sebebiyle personel yatakhane olarak kullanılmaktadır. Çocukların gündüz kreşte zaman geçirebildiği ancak mevcut mekânın yatakhane olarak kullanılması sebebiyle fiziksel koşulların kreş olarak kullanıma uygun olmadığı gözlemlenmiştir.
60. Kadın mahpuslarca, sosyal faaliyet olarak koğuş içlerinde oyuncak bebek yaptıkları, ürettiklerin ürünlerin satışından belli oranda kazanç elde edebildikleri, ancak Kurum tarafından organize edilen hiçbir sosyal veya mesleki faaliyete katılım sağlayamadıkları beyan edilmiştir. Kurum İdaresi tarafından Kurumun fiziksel imkânlarının yetersizliği sebebiyle kadın mahpuslar için talep edilen sosyal faaliyetlerin yapılacağı bir alan oluşturulmadığı bilgisi verilmiştir. Ziyaret esnasında kadın koğuşlarının üst katında yer alan ve sosyal aktivite alanı olarak kullanılabilecek nitelikte bir odanın depo olarak kullanıldığı görülmüştür.
61. Eğitim biriminde 3 öğretmenin görev yaptığı, mahpusların katılacağı sınavlar ile ilgili iş ve işlemlerin bu birim tarafından yürütüldüğü, okuma-yazma kursu gibi kurslar düzenlendiği gözlenmiş, pandemi öncesinde ise bağlama, işleme vb. hobi kurslarının organize edildiği ifade edilmiştir.
62. Kurumda barındırılmakta olan mahpuslardan açık öğretim, örgün öğretim ve uzaktan eğitime devam edenlerin ya da bunları tamamlayanların sayıları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Kurumda Kalan Mahpusların Eğitim Seviyeleri

Kurumda Kalan Mahpusların Eğitim Seviyeleri	Erkek	Kadın
Açık Öğretim Ortaokuluna devam eden tutuklu öğrenci sayısı	8	3
Açık Öğretim Ortaokuluna devam eden hükümlü öğrenci sayısı	9	1
Açık Öğretim Lisesine devam eden tutuklu öğrenci sayısı	83	10
Açık Öğretim Lisesine devam eden hükümlü öğrenci sayısı	77	3
Açık Öğretim Fakültesine (2 yıllık) devam eden tutuklu öğrenci sayısı	16	2
Açık Öğretim Fakültesine (2 yıllık) devam eden hükümlü öğrenci sayısı	14	2
Açık Öğretim Fakültesine (4 yıllık) devam eden tutuklu öğrenci sayısı	16	3
Açık Öğretim Fakültesine (4 yıllık) devam eden hükümlü öğrenci sayısı	28	2
Örgün Öğretim (2 yıllık) Ön Lisans eğitimine devam eden hükümlü öğrenci sayısı	4	
Örgün Öğretim (4 yıllık) Lisans eğitimine devam eden tutuklu öğrenci sayısı	1	
Örgün Öğretim (4 yıllık) Lisans eğitimine devam eden hükümlü öğrenci sayısı	1	
Pandemi sürecinde uzaktan eğitim metodu ile sınavlara katılan tutuklu öğrenci sayısı	1	
Pandemi sürecinde uzaktan eğitim metodu ile sınavlara katılan hükümlü öğrenci sayısı	5	
Domain şifresi ile bilgisayar kullanan tutuklu öğrenci sayısı	1	
Domain şifresi ile bilgisayar kullanan hükümlü öğrenci sayısı	1	
Okuma yazma bilmeyen tutuklu sayısı	7	2
Okuma yazma bilmeyen hükümlü sayısı	8	4
Herhangi bir eğitim kurumuna devam etmeyip Ceza İnfaz Kurumunda bir eğitim kurumuna kayıt olan tutuklu sayısı	46	5
Herhangi bir eğitim kurumuna devam etmeyip Ceza İnfaz Kurumunda bir eğitim kurumuna kayıt olan hükümlü sayısı	51	3
Yaz okuluna katılan hükümlü/tutuklu öğrenci sayısı	48	4
Açık Öğretim Fakültesine devam ederken / kayıt yaptırmışken tutuklanarak Kuruma gelen öğrenci sayısı (Kurumda kayıtları yapılanlar hariç)		1
2020 Yılı içerisinde Birinci Kademe Okur Yazarlık Kurslarını tamamlayan tutuklu sayısı	1	
2020 Yılı içerisinde Birinci Kademe Okur Yazarlık Kurslarını tamamlayan hükümlü sayısı	1	2
2020 Yılı içerisinde Açık Öğretim Ortaokulunu tamamlayan tutuklu öğrenci sayısı	8	1
2020 Yılı içerisinde Açık Öğretim Ortaokuluna tamamlayan hükümlü öğrenci sayısı	13	
2020 Yılı içerisinde Açık Öğretim Lisesini tamamlayan tutuklu öğrenci sayısı	2	
2020 Yılı içerisinde Açık Öğretim Lisesini tamamlayan hükümlü öğrenci sayısı	113	
2020 Yılı içerisinde Açık Öğretim Fakültesini tamamlayan tutuklu öğrenci sayısı	13	
2020 Yılı içerisinde Açık Öğretim Fakültesini tamamlayan hükümlü öğrenci sayısı	19	

63. Pandemi tedbirlerine uygun olarak konser, tiyatro, konferans, grup çalışmaları, el sanatları etkinlikleri, sinema etkinliği, özel günler ve tören anma etkinlikleri yapıldığı öğrenilmiş, ziyaret tarihi itibarıyla açık spor sahasında spor yapan mahpusların olduğu da görülmüştür. Pandemi döneminde sosyal aktivitelerin ve spor faaliyetlerinin tedbirler ışığında devam etmesi iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.
64. Tablo 3 'te 2020 yılında gerçekleştirilen faaliyetlere ilişkin verilere yer verilmiştir:

Tablo 3: Kurumdaki Sosyal, Kültürel ve Manevi Faaliyetler

Sosyal, Kültürel ve Manevi Faaliyetler	Sayı	Katılan Mahpus Sayısı
2020 yılında gerçekleştirilen konser sayısı	2	401
2020 yılında gerçekleştirilen konferans ve seminer sayısı	6	433
2020 yılında gerçekleştirilen sinema gösterisi sayısı	7	62
2020 yılında gerçekleştirilen tören/anma günü sayısı	6	156
2020 yılı içerisinde Kuran-ı Kerim öğrenme kursu alan mahpus sayısı	2	23

65. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda bakır ve el sanatları, yemeni ve saya ürünleri, unlu mamuller ve tekstil ürünleri atölyeleri aktif olarak faaliyet göstermektedir. Ziyaret Heyetince iş atölyeleri yerinde gözlemlenmiş, burada çalışan mahpuslarla görüşülmüş ve mahpusların uygulamalardan memnuniyet duyduğu anlaşılmıştır. Pandemi döneminde uygun tedbirler alınarak iş atölyelerinin faaliyetlerine aktif olarak devam etmesi iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.
66. Kurum tarafından sivil toplum kuruluşları (STK) ile yapılan işbirliği sayıları, mahpusların iş meslek kurslarına katılım sayıları ile diğer kurslara katılım sayılarına Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4: Kurumla İlgili Diğer Bilgiler

Çeşitli Faaliyetler	Sayı
2020 yılında iş birliği yapılan STK sayısı (Kamu Kurumları Hariç)	1
2020 yılında iş meslek kurslarına katılan toplam mahpus sayısı	97
2020 yılında Sosyal, Kültürel ve Diğer kurslara katılan toplam mahpus sayısı	18

C.7. Dış Dünya İle İletişim

67. Pandemi tedbirleri kapsamında mahpusların, ayda iki kez ve en fazla iki kişi ile kapalı görüş yapabildiği, pandemi nedeniyle mahpusların açık görüş hakkından faydalanamadıkları anlaşılmıştır. Heyetimizce görüşülen mahpuslardan bazıları tarafından kapalı görüş süresinin 30-35 dakika sürdüğünden bahisle bu sürenin yeterli olmadığı, pandemi nedeniyle hâlihazırda açık görüş yapamadıkları, bu sürecin kendilerini yıprattığı şikâyeti alınmış, Kurum İdaresi tarafından personel sayısının yetersiz olması ve kapasitenin üzerinde mahpus barındırılması sebebiyle işleyişin imkânlar dâhilinde yürütülmeye çalışıldığı beyan edilmiştir.
68. Kurumda iç mektuplaşmanın yasak olduğu, mahpuslar arasında 15 günde bir iç görüşme yaptırıldığı, mahpusların, pandemi dönemi uygulamaları kapsamında haftada bir kez 2 kişiyle 20 dakika ile sınırlı olmak üzere telefon görüşmesi yapma hakkına sahip oldukları ifade edilmiştir.
69. Kurum İdaresi tarafından; Kuruma 16 adet farklı gazete geldiği, gelen gazetelerin pandemi süreci sebebiyle bir gün sonra dağıtıldığı, yerel gazetelerin ise incelemeden geçtiği ve Kurum içerisinde risk teşkil edecek bir haber olması durumunda o bölümün kesilerek dağıtımının yapıldığı ifade edilmiştir.

C.8. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

70. Kendisiyle görüşme yapılan mahpuslar tarafından dile getirilen herhangi bir işkence ve kötü muamele iddiası olmamıştır.
71. Mahpuslar taleplerini Kurum İdaresine yazılı olarak iletebildikleri gibi gerek Kurum Müdürlerine gerekse de Ceza İnfaz Kurumu Savcısına şifahen de iletebildiklerini ifade etmişlerdir.
72. Kurumdan her gün sabah sayımında, koğuştta bulunan mahpusların dilekçelerini görevli personele teslim ettiği, personelin toplanan tüm dilekçeleri sorumlu İnfaz ve Koruma Başmemurluğuna bıraktığı, burada yapılan ayrıştırmalar neticesinde dilekçenin niteliğine göre ilgili birimlere gönderiminin sağlandığı, birimlere gelen talep dilekçelerinin içeriğine göre gerekli işlemlerin yapılarak cevaplandırıldığı bilgisi alınmıştır.
73. Yapılan görüşmelerde bazı mahpuslardan dilekçe çıkış numaralarının kendilerine verilmediği şikâyeti alınmış, Heyetimizce bu şikâyet İdareye iletilmiş, İdare tarafından mevcut personel sayısı ile söz konusu talebin karşılanmasının mümkün olmadığı ifade edilmiştir.
74. Kurum İdaresi tarafından Kuruma ilk kabul edilen mahpusların aramalarının ilgili mevzuata uygun olarak yapıldığı beyan edilmiş, aramalarda kullanılmak üzere tek kullanımlık önlüklerin bulunduğu Heyetimizce gözlemlenmiştir.
75. Kuruma gelen mahpuslara ilk girişte bilgi formu verildiği, bu bilgi formlarının İngilizce ve Arapça tercümelerinin de olduğu, ayrıca ceza infaz kurumunda uyulması gereken kuralları içeren formun okunarak tebliğ edildiği anlaşılmıştır. Ayrıca mahpuslara iyi hal değerlendirme sistemi ve iyileştirme programlarına katılma yükümlülüğü ile ilgili bilgilendirme yapılan formların verildiği, buna ek olarak Kurumdaki davranışlarının açık cezaevine, denetimli serbestliğe ayrılma ve tahliye olmaya etki edebileceğine dair 02.09.2012 tarihli ve 28399 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği'nin de tebliğ edildiği bilgisi alınmıştır.

76. İdarece, ziyaret tarihi itibarıyla Disiplin Kurulu tarafından verilen disiplin cezalarının kaldırılmasına yönelik yaklaşık 50 şikâyet dilekçesi olduğu, bahse konu dilekçelerin İnfaz Hâkimliğince incelenerek karara bağlandığı, yine son bir yıl içerisinde 113 kınama, 81 bazı etkinliklerden men bırakma, 78 ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma, 25 haberleşme ve iletişim araçlarından yoksun bırakma, 79 hücreye koyma cezası verildiği bilgisi verilmiştir.
77. Son bir yıl içerisinde Kurum uygulamalarına ilişkin adli ve idari mercilere yapılan herhangi bir şikâyet bulunmadığı anlaşılmıştır.

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

78. Kurumda görev yapan ve mahpuslarla sürekli iletişim halinde olan infaz ve koruma memurlarının karantina sistemiyle çalışması sebebiyle moral ve motivasyonu artırıcı çalışmaların yapılması ve pandemi dolayısıyla barınma ihtiyaçlarının uygun ortamlarda sağlanması,
79. Kurumun genel tadilatının yapılmasının fiziksel koşullardan kaynaklanan zorlukları ortadan kaldıracığı dikkate alınarak, tadilat ile ilgili yapılması planlanan iş ve işlemlerin hızlandırılarak mevcut sorunların çözümü için gerekli çalışmaların yapılması,
80. Koşullarda aşırı kalabalıklaşmanın neden olduğu eskimiş, yıpranmış yatak sorununun giderilmesi, özellikle çocuğuyla kalan kadın mahpuslar bakımından çocuklar için ayrı yatak temin edilmesi hususunda gerekli girişimlerin yapılması,
81. Kurum kantininde mahpusların ihtiyacı gözetilerek imkânlar nispetinde ürün çeşitliliğinin artırılması veya ihtiyaç durumunda dış kantinden daha kısa sürede ürün temini hususunda gerekli kolaylığın sağlanması,
82. Muayene odasında paravan bulunmasının hasta mahremiyeti açısından önem arz ettiği²³³ göz önünde bulundurularak muayene odasındaki paravan eksikliğinin giderilmesi ve muayenelerin mahremiyet gözetilerek yapılmasına azami özen gösterilmesi,
83. Ceza infaz kurumlarında psiko-sosyal servisler, mahpusların iyilik hallerinin tespiti ve takibi açısından önem arz etmektedir. Bu serviste yapılan inceleme, problem çözme, gözlem, görüşme, rapor yazma ve dosyalama gibi çalışmaların aksamadan ilerlemesi adına psiko-sosyal serviste çalışan personelin sayısının artırılması ve çalışanlarda sürekliliğin sağlanması,
84. Çocukların; zihinsel, duygusal, sosyal, bedensel gelişiminin %70'inin 0-6 yaş arasında tamamlandığı bilinmektedir. Kurumda anne refakatinde kalan çocukların mevcudiyeti dikkate alındığında, 0-6 yaş aralığındaki çocukların gelişimlerini destekleyen kitapların kütüphanede bulundurulması ve anne mahpusların bu konuda bilgilendirilmesi,

233 İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu (İstanbul Protokolü): "Tutuklu/hükümlünün muayenesi uygun fiziksel koşulların, yeterli zaman ve olanakların, mahremiyet ve gizliliğin sağlandığı, hekimin uygun gördüğü rahat bir mekânda yapılmalıdır."

85. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Ceza İnfaz Alanındaki Tavsiye Kararlarının 28/5'inci maddesinde ceza infaz kurumlarında kalan mahpusların yararlanması için eğlendirici ve eğitsel kaynak, kitap ve diğer kitle iletişim araçlarıyla yeterli biçimde donatılmış zengin bir kütüphane bulunması tavsiye edilmektedir.²³⁴ Bu kapsamda İl Halk Kütüphanesi ile yapılacak anlaşma sürecinin hızlandırılması ayrıca alternatif çözüm yolları da kullanılarak kütüphanedeki kitap çeşitliliğinin artırılması,
86. Kurumda çocukların vakit geçirmesi amacıyla ayrılan kreşin Kurum personelinin dinlenme/barınma alanı ve ziyaret görüşme alanı olarak kullanılmasına son verilerek kreş ve personelin kullanım ihtiyacına uygun alanların oluşturulması için gerekli düzenlemelerin yapılması,
87. Oyuncaklar çocukların gelişimi için oldukça önemli materyaller olup, çocukların hayal gücünü geliştirmesi bakımından önemlidir. Bu kapsamda çocuklar için oyuncak temin edilmesi, ayrıca motor becerilerini geliştirebilecek, zihinsel gelişimlerini sağlayabilecek ve farklı duyularına hitap edecek oyunlar oynanmasının önemi dikkate alınarak, mevcut kreşte bu hususta gerekli düzenlemelerin yapılması,
88. Ceza infaz kurumlarında sosyal faaliyetlerin çeşitliliği ve sıklığı mahpusların iyilik halini doğrudan etkilemektedir. Bu sebeple aktif olarak kullanılmayan ve ziyaret esnasında depo olarak kullanıldığı tespit edilen kadın koğuşlarının üst katındaki odaların sosyal aktivite odası olarak kullanıma açılması,
89. Kadın mahpuslara yönelik sosyal aktivitelerin artırılmasının ve meslek edindirme kurslarının açılmasının mahpusların ıslah edilmeleri açısından önemli olduğu ve bu yönde çalışmaların yapılması,
90. STK'ler ile çeşitli alanlarda yapılacak işbirliği sayılarının artırılması,

D.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

91. Kurumda görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, insan hakları ile BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) dâhil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,
92. Kurum kapasitesi ve fiilen kalan mahpus sayısı ile infaz ve koruma memurlarının karantina sistemiyle çalıştıkları dikkate alınarak hizmetin daha verimli yerine getirilebilmesi için infaz ve koruma memur sayısının artırılması,
93. Kapasitenin üzerinde mahpus bulunduran ceza infaz kurumlarında nakil taleplerinin değerlendirilmesi ve bu Kurumlara isteğe bağlı nakil yapılmamasının uygun olacağı değerlendirilmektedir. Nakil taleplerinin bu kapsamda gözden geçirilmesi ve kalabalıklaşma sorununun çözümüne yönelik çalışmalar yapılması, tavsiye edilmektedir.

²³⁴ Erişim Tarihi: 25 Eylül 2021. https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/29120200936251982019151705_tavsiye_kararlari.pdf.

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : Kahramanmaraş E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu

Karar Numarası : 2022/174

Kahramanmaraş E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret raporu ile ilgili olarak;

1. Ulusal Önleme Ziyareti kapsamında Kahramanmaraş E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna ziyaret gerçekleştiriliyor. Raporda özgürlüğünden alıkonulan mahkumlarla ilgili olarak işkence veya kötü muamele yapılıp yapılmadığına ilişkin tespit ve önerilerde bulunulacağı yerde tamamen kurumumuzun görev alanı dışında olan ve infaz ve koruma memurları ile ilgili yapılan değerlendirmelerin raporun 23, 24 ve 52. Paragraflarında yer almasından dolayı,
2. Raporun 31. Paragrafında "Kurumda, kapasitenin üzerinde mahpus bulunması sebebiyle aşırı kalabalıklaşma sorununun mevcut olduğu görülmüş, mahpuslarla yapılan görüşmelerde Kurumdaki kalabalıklaşmanın yatak yetersizliği sorununa sebep olduğu, mevcut yatakların kalitesiz olduğu şikâyeti alınmıştır. Mahpusların bu şikâyeti Kurum İdaresi ile paylaşılmış; "yatakların cezaevlerinde kullanılmaya mahsus bu Kurumlara özgü üretildiği" beyan edilmekle birlikte İdare tarafından kullanılan ifadelerin mahkumların şikâyetlerini teyit edici nitelikte olduğu kanaati hasıl olmuştur." şeklinde bir tespit yapılmıştır. Kurumda kapasitesinin üzerinde "**aşırı kalabalıklaşma**" tabiri ile kalabalıklaşma olduğu ifade edilmiş ve "**aşırı**" sıfatı kullanılarak kalabalıklaşma durumu özellikle pekiştirilmek istenmiştir. Ancak raporda bu ifadeler yazılırken kalabalıklaşma sorunun uluslararası standartlara göre özgürlüğünden alıkonulan kişi başına düşen kapalı alan standartlarına uygun olup olmadığı, uygun değilse aradaki metrekare farkının somut bir şekilde ortaya konulması gerekirken amiyane tabirle "aşırı kalabalıklaşmanın" olduğunu belirtmenin doğru olmayacağı, bu tür tespitlerde mutlaka ulusal ve uluslararası standartlar çerçevesinde bilimsel değerlendirmelere yer verilmesi gerektiğinden,

Diğer taraftan "**mahpuslarla yapılan görüşmelerde Kurumdaki kalabalıklaşmanın yatak yetersizliği sorununa sebep olduğu,**" şeklinde bir ifadenin bulunduğu, her cezaevinin deposunda yıpranmış yatakların yenileri ile değiştirilmesi için envanterde fazladan yatak bulundurulmaktadır. Cezaevinin deposunda fazladan yatak mevcut olup olmadığı hususu tespit edilmeksizin yatak yetersizliğinden bahsetmenin doğru olamayacağı, Ayrıca aynı paragrafta, "**mevcut yatakların kalitesiz olduğu şikâyeti alınmıştır. Mahpusların bu şikâyeti Kurum İdaresi ile paylaşılmış; "yatakların cezaevlerinde kullanılmaya mahsus bu Kurumlara özgü üretildiği" beyan edilmekle birlikte İdare tarafından kullanılan ifadelerin mahkumların şikâyetlerini teyit edici nitelikte olduğu kanaati hasıl olmuştur.**" şeklinde ayrı bir değerlendirme yapılmıştır. Cezaevinde kullanılan yataklar İşyurtları kurumundan mahkumlar tarafından üretilmektedir. Türkiye'deki tüm cezaevlerinde yanmaz ve aynı standartlarda sünger yataklar kullanılmaktadır. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunca bu güne kadar ziyaret edilen herhangi bir infaz kurumunda yatakların kalitesizliğine ilişkin şikâyet alınmamışken, teknik veya bilimsel bir veriye dayanmaksızın cezaevindeki yatakların kalitesiz olduğunu ifade etmenin doğru olamayacağı değerlendirildiğinden,

3. Raporun 67. paragrafında “Kurum İdaresi tarafından personel sayısının yetersiz olması ve kapasitenin üzerinde mahpus barındırılması sebebiyle işleyişin imkânlar dâhilinde yürütülmeye çalışıldığı beyan edilmiştir” şeklinde bir beyana dayanarak personel eksikliğinin ifade edilmesi doğru değildir. Her bir cezaevinin norm kadrosu bulunmaktadır. Norm kadrosunda kaç personel olduğu, fiilen çalışan kaç personel olduğuna ilişkin detaylı bir bilgilendirme yapılmadan personel eksikliğinden bahsetmek mümkün olamayacağı,
4. Raporun 87. Paragrafında “Oyuncaklar çocukların gelişimi için oldukça önemli materyaller olup, çocukların hayal gücünü geliştirmesi bakımından önemlidir. Bu kapsamda çocuklar için oyuncak temin edilmesi, ayrıca motor becerilerini geliştirebilecek, zihinsel gelişimlerini sağlayabilecek ve farklı duyularına hitap edecek oyunlar oynanmasının önemi dikkate alınarak, mevcut kreşte bu hususta gerekli düzenlemelerin yapılması, “şeklinde bir tavsiye bulunulduğu,

Raporun tespitler bölümünde anne yanında kalan çocukların oyuncaklara ulaşımı ile ilgili herhangi bir değerlendirme yapılmaksızın “çocuklara oyuncak temin edilmesi” şeklinde bir tavsiyede bulunmanın doğru olamayacağı ve anne yanında kalan çocuklara hiç oyuncak verilmiyor şeklindeki değerlendirmenin iyi niyet sınırlarını aştığı düşünüldüğünden,

Sayın çoğunluğun kararına katılmıyorum.

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

SİLİVRİ
1 NOLU L TİPİ KAPALI CEZA
İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/15)

KISALTMALAR

CAT	Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
CETAS	Cezaevi Reçete Takip Sistemi
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
Kurum	Silivri 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanun ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukukten tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından da bağlayıcılık kazanan OPCAT; taraf devletlerin, protokol kapsamında yetkilendirilmiş ulusal ve uluslararası mekanizmalar tarafından işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaret yapılmasına izin verdiği bir sistem kurmaktadır.²³⁵
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: "İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi" ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: "Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."
6. Yukarıda anılan çerçevede, Silivri 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 01.12.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret, COVID-19 pandemisi sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarihli ve 147 sayılı toplantısında alınan karar ile 29.11.2021 tarihli ve 5686 sayılı Başkanlık Oluru uyarınca Silivri 1 Nolu L Tipi Kapalı

²³⁵ OPCAT, m. 2, m.3 ve 4.

Ceza İnfaz Kurumuna²³⁶ 01.12.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

A.1. Ziyaret Yöntemi

8. Silivri 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna, Heyet üyelerinin ateş ölçümü ve üst aramasının yapılmasının ardından giriş yapılmıştır. Ziyaret idare ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, kurumun mevcut durum ve kapasitesi, mahpusların²³⁷ sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır.
9. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti koğuşların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemelerde bulunmuştur. İncelemeler sırasında sağlık servisi, kütüphane, atölyeler, süngerli oda, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir.
10. Buradaki incelemelerin ardından İdareden temin edilen, mahpusların yerleşim planına ilişkin alınan belge üzerinden, İdarenin dahil olmadan seçilen mahpuslar ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Mahpuslar ile yapılan görüşmeler COVID-19 pandemisi nedeniyle koğuşlar yerine avukat görüşme odalarında gerçekleştirilmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi, ziyaretin amacı ve kapsamı aktarılmış; isimlerinin Heyet tarafından gelişigüzel seçildiği bilgisi kendilerine verilmiş ve gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personel odalarda bulunmamıştır.
11. Ziyaret sonrası İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler, acil olduğu değerlendirilen hususlar paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

12. İstanbul'un Silivri ilçesinde Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde yer alan Silivri 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 2011 yılında faaliyete geçmiştir.
13. Kurumda, 61 adet çoklu koğuş, 35 adet tekli koğuş, 4 adet 3 kişilik koğuş bulunmaktadır. Çoklu koğuşlar 46 kişi kapasiteli olup 208.93 m², tekli koğuşlar ise 12.14 m²' dir.
14. Kurumda 2 adet süngerli oda bulunmaktadır.
15. Kurumda; 1 adet kapalı spor salonu, 1 açık spor salonu, 6 adet derslik, 46 adet kapalı görüş odası, 4 adet açık görüş salonu, 9 adet aile görüşme odası, 14 adet avukat görüşme odası, 1 adet manevi

²³⁶ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

²³⁷ Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlüleri ifade etmektedir.

rehberlik odası, 4 adet ziyaretçi odası, kütüphane, personel yemekhanesi, terzihane, revir, berberhane, merkez kontrol odası ve kantin bulunmaktadır.

16. Kurumda tekstil ve deri (cüzdan) olmak üzere 2 adet işyurdu atölyesi bulunmakta olup, atölyelerde toplam 107 kişi çalışmaktadır.
17. Kurumda 5 adet aktif SEGBİS odası bulunmaktadır. SEGBİS odalarında kamera olmadığı görülmüştür.
18. Kurumda toplamda 356 adet kamera olup kameralar 7/24 esasına göre kayıt yapmaktadır.

B.2. Kurum Personeli

19. Silivri 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda; 1 kurum müdürü, 2 kurum ikinci müdürü, 3 idare memuru, 2 öğretmen, 2 psikolog, 1 sayman, 1 memur, 1 hizmetli, 1 bilgisayar işletmeni, 9 cezaevi katibi, 2 sağlık memuru, 4 teknisyen, 1 sosyal çalışma uzmanı, 7 infaz ve koruma baş memuru, 218 infaz ve koruma memuru, 1 hemşire, 1 ebe ve 1 doktor olmak üzere toplam 258 personel görev yapmaktadır.
20. Kurum kayıtlarında söz konusu personelin; 4'ünün yüksek lisans, 121'inin lisans, 55'inin ön lisans, 76'sının lise ve dengi okul mezunu olduğu yer almaktadır.
21. Sağlık servisinde 1 doktor, 1 ebe, 1 hemşire ve 2 sağlık memuru tam zamanlı görev yapmaktadır.

B.3. Özgürlüğünden Mahrum Birakılanlar

22. Silivri 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesi 2796 kişidir. Ziyaret tarihinde Kurumda 1657'i hükümlü, 388'i tutuklu olmak üzere toplam 2045 mahpus bulunmaktadır.
23. Kurumda fiziksel engeli bulunan 2 engelli mahpus bulunmaktadır.
24. Kurumda çocuk, kadın ve yabancı uyruklu mahpus bulunmamaktadır.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Fiziksel Koşullar

25. Kurumun ısıtılması, Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü ortak ısı merkezi aracılığıyla doğalgazla sağlanmaktadır. Ziyaret sırasında Kurumdaki kalorifer sisteminin çalışmadığı gözlemlenmiş, İdarece, kalorifer ana hattında bir patlama meydana geldiği, kaloriferlerin mücbir sebeple çalışmadığı, arıza giderme çalışmalarının devam ettiği ve sorunun en kısa sürede çözüleceği beyan edilmiştir. Heyetimizce yapılan çevre keşfinde teknik ekipler tarafından arıza giderme çalışmalarının devam ettirildiği gözlenmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, kaloriferlerin birkaç gündür çalışmadığı, soruna ilişkin olarak İdarenin önceden duyuru yapmak suretiyle kesinti zamanı ve süresine ilişkin kendilerine bilgi verdiği ifade edilmiştir. İdarece, 05.01.2021 tarihi itibarıyla kalorifer sistemindeki arızanın giderilerek Kurumun ısınma ihtiyacının karşılanmaya başlandığı ifade edilmiştir.
26. Kurumda yangın söndürme sistemi bulunduğu bilgisi alınmış; ayrıca her koridorda yangın dolapları ve söndürme tüpleri olduğu görülmüştür.
27. Ziyaretçi odalarının 2 tanesinin kadın ziyaretçilere, 2 tanesinin de erkek ziyaretçilere tahsis edildiği; odalarda arama önlüğü ve askılık olduğu ayrıca girişte, engelli ziyaretçiler için tekerlekli sandalye bulundurulduğu görülmüştür.

28. İdare, havalandırma alanlarının sabah saat 08:00'den önce açıldığını ve hava kararmadan 15 dakika önce kapatıldığını, kapıların açılıp kapatılma saatlerinin sayım saatlerine ve mevsim şartlarına göre düzenlendiğini aktarmıştır. Görüşme yapılan mahpuslar, havalandırma alanlarının saat 07.30'da açıldığını ve akşam saat 18:30 -19:00 gibi kapandığını beyan etmiştir. İdare, her mahpus için günlük 50 litre sıcak su, 200 litre soğuk su olmak üzere toplamda 250 litre suyun koğuş güncel sayıları dikkate alınarak koğuş otomatlarına aktarıldığını ve mahpuslara 7/24 soğuk ve sıcak su olanağı sağlandığı bilgisini vermiştir. İdare, 01.12.2021 tarihinde Kurumdaki sıcak-soğuk su ve sirkülasyon hattının değişim işlemlerine başlanıldığını, boru değişim çalışmaları sırasında bazı koğuşlara su verilemediğini ancak çalışmaların 06.12.2021 tarihinde tamamlandığını ve koğuşlara sıcak ve soğuk suyun yeniden sağlandığını ifade etmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmede, tesisat yenileme çalışmalarından dolayı sıcak suya erişimlerinin olmadığı ve Kurumda ara ara su kesintilerinin yaşandığı şikâyeti alınmıştır. Ziyaret Heyetince, Kurumdaki inceleme sırasında Kurum su borularında yenileme çalışmaları yapıldığı gözlemlenmiştir.
29. Koğuşların temizliğinin, İdare tarafından haftanın belirli günlerinde mahpuslara ücretsiz olarak dağıtılan çamaşır suyu ve deterjanla, mahpuslar tarafından gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. İdare, koğuş temizliği yapamayacak durumda olan mahpusların koğuşlarının memur nezaretinde kurum içi hizmetlerde çalıştırılan mahpuslar tarafından belirli aralıklarla yapıldığı bilgisini vermiştir.
30. Ziyaretçi ve avukat yönlendirme koridorlarında pandemi önlemleri kapsamında el dezenfektanları olduğu görülmüştür.
31. Kapalı spor salonunda basketbol, voleybol, masa tenisi, ayak tenisi, badminton gibi branşlar için gerekli ekipman olduğu görülmüştür.
32. Koğuşlarda kamera bulunmakla birlikte, kameralar ortak yaşam alanını ve havalandırma avlusunu gösterecek şekilde konumlandırılmıştır. Banyo, tuvalet ve yatakhane bölümlerinde ise kamera bulunmamaktadır. Yapılan incelemede kameralarda kör noktalar olduğu (avlu, ortak yaşam alanı ve koridorlarda) kapalı spor salonu ve işyurdu atölyelerinde kamera olmadığı, kamera kayıtlarının geriye dönük 3 ay izlenebildiği tespit edilmiştir.
33. Süngerli odalarda havalandırma ve yapay aydınlatma imkânı mevcuttur. Odalarda kamera olduğu ve oda kayıt defterinin düzenli olarak tutulduğu görülmüştür. Odalardan birinin tavanından odanın içerisine su damladığı ve odada rutubete bağlı ağır bir koku oluştuğu gözlemlenmiştir. İdare, yumuşak odaların oldukça nadir kullanıldığını, rutubetli odanın ise kullanılmadığını ancak çatıda gerekli tadilatın yapılacağını ifade etmiştir.
34. Ziyaret Heyeti tarafından işyurdu atölyelerinde yapılan incelemede, atölyelerde ilk yardım çantası bulunduğu, güvenlik uyarısı içeren yazıların duvarlarda asılı olduğu görülmüş ve ayrıca mahpusların iş güvenliği kursu aldığı tespit edilmiştir. Yapılan görüşmede, mahpuslar haftada 5 gün çalıştıklarını ve günlük çalışma saatlerinin 6 saat olduğunu beyan etmişlerdir.
35. İdareden, her mahpusa 1 adet metal giysi dolabı ve 1 adet battaniye verildiği; talep edilmesi halinde mevsim şartları da göz önünde bulundurularak mahpuslara ek battaniye sağlandığı bilgisi alınmıştır. Görüşme yapılan mahpuslarca; her mahpusun yatak, yastık, nevresim, battaniye ve dolabının olduğu,

ayrıca kurum kantininden battaniye temin edilebildikleri, ancak kantinde satılan battaniyelerin pike şeklinde olduğu için soğuk havalarda yeterince ısınamadıkları ifade edilmiştir.

36. Kurum çamaşırhanesinde çalışan vaziyette 12 adet çamaşır makinesi ile 18 adet kurutma makinesinin mevcut olduğu, bir file çamaşırın 8 Türk Lirası karşılığında yıkandığı, her mahpusun çamaşırlarının ayrı yıkandığı, mahpusların talebinin olması durumunda haftada bir çamaşırlarını ayrıca yıkatabildikleri, mahpuslara ait nevresim ve battaniyelerin 15 günde bir yıkanıp aynı gün içerisinde kurutma makinesinde kurutularak kendilerine teslim edildiği bilgisi alınmıştır.
37. Kurumdaki terzi işlemlerinin çamaşır yıkama/kurutma atölyesinde yapıldığı gözlenmiş, Ziyaret Heyetince, terzi fiyat listesi incelemiş ve fiyatların piyasa fiyatlarına oranla oldukça düşük olduğu değerlendirilmiştir.
38. Çoklu koğuşların her birinde 2 adet tuvalet, 2 adet banyo; tekli koğuşlarda ise 1 adet tuvalet ve 1 adet banyo bulunduğu görülmüştür.
39. İdare, kantinde satılan ürünlerin listelerini ve satış fiyatlarını güncel olarak mahpusların bulunduğu oda ve koğuşlara dağıttığı bilgisini vermiştir. Ziyaret Heyetinin kantinde yaptığı incelemede, kantin fiyatlarının piyasa şartlarına göre makul olduğu değerlendirilmiş, temel ihtiyaç maddelerinin yanı sıra haftada bir defa taze meyve ve sebze satışının da yapıldığı gözlemlenmiştir.

C.2. Yönetim ve Personel

40. İdarece; Kuruma hükmü kesinleşerek, tutuklanarak veya başka ceza infaz kurumlarından nakil yoluyla gelen mahpusların mahkûm kabul kısmından girişlerinin yapıldığı; mahpusların Kuruma girişleri esnasında şüphe uyandırması veya istihbarat alınması durumlarında detaylı aramaya tabi tutuldukları; detaylı aramanın da kimsenin görmediği, elle temasın olmadığı, mümkün olduğunca en kısa sürede, bu iş için ayrılan bölmede tek kullanımlık önlük verilerek yapıldığı, arama sırasında aramanın gerekliliğini ortaya koyan tutanak tanzim edildiği, şüphe durumu olmaması halinde ise kişinin sadece üst ve eşyalarının el yordamı ve el detektörü ile arandığı beyan edilmiş, aramaların mevzuat hükümlerine uygun bir şekilde yapıldığı, Kurumda çıplak arama uygulaması olmadığı gibi bu konuda mahpuslar tarafından yapılmış herhangi bir şikâyetin de olmadığı anlaşılmıştır.
41. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede Kurumda 2 adet mahpus arama odasının olduğu, odalarda tek kullanımlık arama önlüklerinin yer aldığı görülmüştür.
42. İdarece, mahpusların Kuruma ilk girişlerinde geçici karantina koğuşlarına yerleştirildikleri, burada 15 günlük karantina sürecini tamamladıktan sonra; idare ve gözlem kurulunun dosya üzerinde yaptığı incelemeden sonra gözlem ve sınıflandırma yapılarak, mahpusun suç tipine uygun koğuşa veya odaya yerleştirildiği bilgisi alınmıştır.
43. Her koğuştan rastgele seçilerek tek tek görüşme gerçekleştirilen mahpusların, genel olarak infaz ve koruma memurlarının kendilerine yönelik davranışlarından memnun oldukları, infaz ve koruma memurlarının sorunlarını çözmekte kendilerine ziyadesi ile yardımcı oldukları gözlenmiştir.
44. İdareden, Kurumda görevli personele yönelik olarak meslek içi eğitimlerinin yanı sıra işaret dili eğitimi, fotoğrafçılık eğitimi, itfaiye eğitimi ve hijyen eğitimi düzenlendiği ancak personelin insan hakları, işkence ve kötü muamele yasağı eğitimi almadığı bilgisi alınmıştır.

C.3. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

45. Kurum İdarecilerinin beyan ve Kurum işleyişinden; Kurum içi dilekçelerin, sabah sayımında dilekçe kontrolü yapan görevliler tarafından günlük olarak alındığı, dilekçenin konusu ve mahiyeti açısından tasnif edilerek ilgili birimlere havale edildiği anlaşılmış, mahpuslarla yapılan görüşmelerde, dilekçelerin sabah sayımı sırasında görevliler tarafından toplanıp sıraya konduğu ancak dilekçelerine herhangi bir dilekçe numarası verilmediği için dilekçelerinin işleme alınıp alınmadığından emin olamadıkları, ayrıca yazdıkları dilekçelerin büyük bir bölümüne İdarenin cevap vermediği şikâyeti alınmıştır. Ziyaret Heyeti tarafından söz konusu iddia Kurum idaresine iletilmiş olup İdarece, yazılan dilekçelerin hepsinin işleme alındığı ancak buna ilişkin herhangi bir kayıt tutulmadığı beyan edilmiştir.
46. İdarece, Kurumda meydana gelen ve yaralamaya sebebiyet veren olaylarda mahpuslara yönelik idari soruşturma başlatıldığı, konuyla ilgili ayrıca adli makamlara müracaat edilerek hukuki süreçlerin başlatıldığı, Kurumda aylık ortalama 10-15 adli vakanın yaşandığı, kurumda son bir yıl içerisinde 2 mahpusun kötü muamele iddiasıyla şikâyetle bulunduğu, şikâyet ile alakalı olarak Adalet Bakanlığı tarafından idari soruşturma başlatıldığı, ayrıca söz konusu vakalar hakkında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulduğu beyan edilmiştir. Söz konusu şikâyetlerin sonuçlarına ilişkin Ziyaret Heyetinin yaptığı incelemede, bir şikâyetle ilgili soruşturmanın halen devam ettiği; diğer şikâyetle ilgili ise adli ve idari soruşturmaların tamamlandığı; adli yönden yapılan soruşturmada kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verildiği, idari yönden yapılan soruşturmada ise disiplin cezası verilmesine yer olmadığı kararı verildiği anlaşılmıştır.
47. Kurumda son 1 yıl içerisinde 362 mahpus için disiplin soruşturması yürütüldüğü ve yürütülen soruşturmalar sonucunda 266 mahpusa yönelik disiplin cezası uygulandığı bilgisi alınmıştır.

C.4. Beslenme

48. İdarece, mahpusların içme suyu ihtiyacının Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumunun su depolarından karşılandığı, yemeklerin günlük iâşe bedeli kapsamında verildiği, yemeklerin Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumundan getirildiği, yemeklerin miktar ve çeşitliliğine önem verildiği, yemeklerin bir kişinin günlük olarak alması gereken kalori ihtiyacı gözeticilerle hazırlandığı belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar genel olarak yemeklerden memnun oldukları ancak yemek saatlerinin değişiklik gösterdiği, bazı zamanlar iki öğün arasında uzun zaman dilimleri olduğu şikâyeti alınmıştır. Ziyaret Heyetimizce, inceleme sırasında öğle yemeği Kurum personeliyle birlikte yenilmiş, yemeklerin lezzeti, kalitesi ve doyuruculuğunun yeterli olduğu Heyetimiz tarafından değerlendirilmiştir.
49. İdare, özel beslenme ihtiyacı olan (alerji, şeker hastalığı, tansiyon hastalığı vb. durumlar) mahpuslar için durumlarına uygun yemekler hazırlandığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan bir mahpus vejetaryen olduğunu, kendisine yönelik vejetaryen yemek menüsü çıkarıldığını, özel beslenme ihtiyacı olan diğer mahpuslara yönelik taleplerine uygun diyet yemekleri hazırlandığını belirtmiştir.

C.5. Sağlık

50. Kurumun revir biriminde mesai saatlerinde görevli 1 doktor, 1 hemşire, 2 sağlık personeli ve 1 ebe görev yapmaktadır. İdare sağlık personelinin 24 saat esasına göre görev yaptığı, sağlık personelinin 4 vardiya şeklinde çalıştığı, haftada iki gece sağlık servisinde herhangi bir sağlık personelinin

olmadığı anlaşılmıştır. Yapılan evrak incelemesinde Kurum İdaresinin, 08.04.2021 tarihinde Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığına hitaben bir resmi yazı yazdığı ve Kurumda istihdam edilmek üzere 3 sağlık memuru talebinde bulunulduğu; talep üzerine 07.05.2021 tarihinde bir sağlık memurunun görevlendirildiği tespit edilmiştir.

51. Doktor ve mahpuslarla yapılan görüşmelerde Kurumda uyuz salgını olduğu ve birçok koğuştta uyuz hastalığına yakalanan mahpusların bulunduğu anlaşılmıştır. İdarece, uyuz hastalığıyla ilgili mahpusların bilgilendirildiği, kendilerine ilaç tedarik edildiği, hastalığın görüldüğü koğuştlardaki nevresim ve çamaşırların ücretsiz olarak yıkandığı beyan edilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan mahpuslardan, çamaşırlarının yıkandığı ancak çamaşırların kurutulmadan ıslak bir şekilde kendilerine verildiği şikâyeti alınmıştır. Mahpusların şikâyeti Ziyaret Heyeti tarafından İdareye iletilmiş; İdarece, konunun takipçisi olacakları ve mağduriyetlerin giderileceği ifade edilmiştir.
52. Kurumda dış doktoru bulunmamaktadır. Görüşme yapılan mahpuslardan; dış tedavisinde sorunlar yaşadıkları, talep etmelerine rağmen uzun süredir muayene olamadıkları şikâyeti alınmış, kendisi ile görüşülen mahpuslardan bir tanesi 1 yıla yakın bir süredir dış ağrısı çektiğini ve defalarca dilekçe yazmasına rağmen muayene olamadığını ifade etmiştir. İdarece, Kurumda çalışan dış doktorunun tayininin çıktığı, yerine yeni atanmanın yapılmadığı ancak Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından geçici görevlendirmeye yeni bir dış doktorunun Kurumda çalışmaya başlayacağı beyan edilmiş; Malatya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda görevli bir dış doktorunun Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından 6 aylığına Silivri 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda geçici olarak görevlendirildiği anlaşılmıştır.
53. Ziyaret Heyeti tarafından sağlık servisinde yapılan incelemede, serviste acil bir müdahale için gerekli teçhizatın mevcut olduğu, ancak suların akmadığı görülmüş, Kurum yetkililerince suların 01.12.2021 tarihinde Kurumdaki sıcak-soğuk su ve sirkülasyon hattının değişim işlemlerine başlanması, Kurum iç tesisatının değişim çalışmaları sebebiyle sağlık servisine geçici olarak su verilemediği, ancak çalışmaların 06.12.2021 tarihinde tamamlandığı, servisteki su kesintisi sorununun giderildiği beyan edilmiştir.
54. Kuruma giriş yapan mahpusların 3 gün içerisinde sağlık muayenelerinin yapılarak muayene formlarının oluşturulduğu, revirde muayene olmak isteyen mahpusların dilekçe ile talep etmeleri durumunda muayenelerinin yapıldığı, durumu acil olan mahpusların ise dilekçe yazmaksızın muayene edildiği bilgisi alınmıştır. İdarece, Kurum Doktoru tarafından hastaneye sevkı uygun görülen mahpusların Silivri Ceza İnfaz Kurumu Devlet Hastanesine sevklerinin yapıldığı, burada yapılan muayenenin ardından doktorun gerek görmesi durumunda mahpusun eğitim ve araştırma hastanesine sevk edildiği belirtilmiş, ancak görüşme gerçekleştirilen bazı mahpuslar, muayene talepli dilekçelerinin işleme alınmadığı, uzun süredir dilekçe yazmalarına rağmen doktora muayene olamadıkları şikâyetinde bulunmuşlardır. Doktor ve sağlık personelleriyle yapılan görüşmede, muayene talebi olan mahpusların dilekçelerinin her gün düzenli olarak kendilerine teslim edildiği ancak zaman zaman yaşanan yoğunluk sebebiyle bütün taleplerin karşılanamadığı, bu sebeple hasta mahpusların aciliyet durumuna göre muayene edildikleri; dilekçelerin kayıt altına alındığı elektronik bir sistem olmadığı için gelen dilekçelerin günlük olarak fiziki bir şekilde arşivlendiği beyan edilmiştir. Ziyaret Heyetinin sağlık servisinde yaptığı incelemede, dilekçelerin günlük olarak sıraya konduğu ancak muayene yapıldıktan sonra arşive kaldırılmadığı görülmüştür.

55. İdareden, kronik hastalığı bulunan mahpusların kontrollerinin düzenli olarak yapıldığı, sevklerinin gecikmeksizin gerçekleştiği; mahpusların kullanmaları gereken ilaçları aile hekimi ve uzman hekim tarafından reçete edildiği ve ilaçların Kurum personeli tarafından eczanelerden temin edildiği bilgisi alınmıştır.
56. İdare, reçete edilen normal ilaçların eczanelerden temin edilerek mahpuslara tesliminin yapıldığını ancak mahpuslara bırakılması sakıncalı olan ilaçların ise sağlık personeli nezaretinde kullanıldığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan bazı mahpuslar reçete edilen ilaçların temininde aksamalar yaşandığı ve ilaçların geç temin edildiği şikâyetinde bulunmuşlardır. Kurum doktoruyla yapılan görüşmede, ilaçların vaktinde temin edilmesinde problem yaşandığını, CETAS sisteminde bir eczane için belirlenen kotanın 10 bin TL'den 4 bin TL'ye düşürülmesi ile birlikte kota üstünde kalan tutara ait reçetelerin iade edildiği, bir sonraki sipariş için kota dolması beklenirken gecikmeler yaşanabildiği belirtilerek, kotanın yeniden 10 bin TL'ye çekilmesinin faydalı olacağı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyetinin yaptığı araştırmada, eczanelerin eşit kazanç sağlaması amacıyla Türk Eczacılar Birliği ile Adalet Bakanlığı arasında bir protokol imzalandığı, protokol gereğince tüm ülke genelinde yürürlüğe konulan fiyat limiti uygulaması ile her bir eczaneden tedarik edilecek ilaçlar için her yıl bir fiyat limiti konulduğu, bu limitin reçetelerin yazıldığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü taşra teşkilatı tarafından 1 yıllık dönem dikkate alınarak belirlendiği, reçete edilen ilaçların toplam tutarının belirlenen limiti aşması halinde eczane sırasının değiştirildiği, belirlenen limitin düşük olması durumunda eczane sırasının kısa süreler içerisinde değiştiği ve bunun da ilaç temininde aksaklıklara neden olabileceği anlaşılmıştır.
57. İdareden, pandemi tedbirleri kapsamında Kurumdaki araç-gereçlerin, koğuşların, koridorların, yemekhanenin, mahkum kabul biriminin, ziyaretçi mahallerinin, çalışma salonlarının, dersliklerin, tuvalet ve banyoların, telefon kulübelerinin, telefon ahizelerinin ve diğer bütün alanlarının belli aralıklarla dezenfekte edildiği, kapalı ortamların sık sık havalandırıldığı, koridorlara sıvı dezenfektan yerleştirildiği, mahkum kabul bölümüne, ziyaret ve personel girişlerine dijital ateş ölçüm cihazları konulduğu, Kuruma giriş yapan herkesin vücut ısısının düzenli olarak ölçüldüğü, tüm koğuşlarda çamaşır suyu ve kişisel temizlik için sıvı sabun dağıtıldığı, temizlik ve hijyen malzemesi eksikliği yaşanmaması için gerekli tedbirler alındığı bilgisi alınmıştır.
58. Kurum İdaresi, ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 3 pozitif COVID-19 vakası olduğunu, pandeminin başlangıcından bu yana Kurumda COVID-19 pandemisine bağlı ölüm yaşanmadığını ifade etmiştir. İdare ayrıca 1994 mahpusun birinci doz, 1876 mahpusun ise ikinci doz aşılmasını olduğunu, 40 mahpusun ise aşı olmayı reddettiği bilgisini paylaşmıştır.
59. Ziyaret esnasında, pandemi ile ilgili farkındalığın artırılması kapsamında Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan COVID-19 broşürünün çoğaltılarak personele ve mahpuslara dağıtıldığı ve ayrıca broşürlerin mahpusların görebileceği birçok yere asıldığı gözlemlenmiştir.
60. Kuruma yeni getirilen ya da sevkle gelen mahpuslar ile mahkeme veya hastane gibi nedenlerle Kurumdan çıkış yapıp ardından Kuruma giriş yapan mahpuslar pandemi önlemleri kapsamında 15 gün izolasyona tabi tutulmaktadır. İdare, Kurum personelinin pandeminin başından 15.11.2021 tarihine kadar 3 grup şeklinde çalıştığını; oluşturulan bu grupların sırası ile 10 gün boyunca Kurumda karantina kurallarına uygun olarak çalıştığı, ardından 10 gün izinli sayıldığı, sonrasında da

10 gün evde izolasyonda tutulduğu; personelin cezaevine giriş yapmadan 48 saat önce teste tabi tutulduğunu; 15.11.2021 tarihinden sonra ise personelin normal mesai düzenine geçtiğini ve aşıları tamamlanan personelin çalışmalarına devam ettiği, aşıları tamam olmayan personelin ise haftada 2 kez PCR testi yaptırdıktan sonra mesaisine başladığı bilgisini vermiştir.

C.6. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri

61. Psiko-sosyal serviste 4 psikolog ve 2 sosyal çalışmacı görev yapmaktadır.
62. Psiko-sosyal servisin, Kuruma yeni gelen mahpuslarla ilk 3 gün içerisinde görüşme gerçekleştirdiği, görüşmede kişilerin genel bilgileri, varsa daha önce yaşadığı psikolojik rahatsızlıkları, gördüğü tedaviler ve madde bağımlısı olup olmadığı gibi bilgiler alınarak hükümlü-tutuklu tanıma formuna işlediği anlaşılmıştır.
63. Psiko-sosyal servisin, psikofarmakolojik tedaviye ihtiyaç duyan mahpusların psikiyatri sevkini gerçekleştirdiği ve takibini yaptığı, kriz durumunda olan (kendine zarar verme ya da yakınlarından birisinin kaybı gibi durumlarda) mahpuslarla özel görüşmeler yaparak psikolojik destek sağladığı, intihar ve risk grubunda olan mahpuslarla takip esaslı psiko-sosyal bireysel görüşmeler yapıldığı, İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla iyi halli olmayan hükümlülere özel iyileştirme planı hazırladığı bilgisi alınmıştır.
64. İdare, Kurumun psiko-sosyal servisinin son üç ay içerisinde, dilekçe talepleri doğrultusunda toplam 1056 mahpusla görüşme yaptığını, 20 mahpusun kendine ve çevresine zarar verme düşüncesi, yoğun madde kullanımı, depresif duygulanım ya da anksiyete belirtileri, öfke kontrol problemi, görsel ve işitsel hezeyanlar ve psikoz belirtileri gibi nedenlerle psikiyatriye sevk edildiğini, 97 aileyle görüşme gerçekleştirdiğini, 912 kişiye iyileştirme planı hazırlandığını, Yeşilay Derneğiyle işbirliği kapsamında 21 mahpusa madde bağımlılığı semineri verildiğini, yine narkotik suçlarla mücadele polisi ile işbirliği çerçevesinde Kurum personeline yönelik madde bağımlılığı semineri verildiğini, pandemi tedbirleri dolayısıyla mahpuslara yönelik grup çalışmalarının askıya alındığını ifade etmiştir.

C.7. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

65. İdare, COVID-19 pandemi tedbirleri kapsamında Kurumda sosyal ve kültürel faaliyetlerin askıya alındığını ancak sportif faaliyetlerin yapıldığını, sportif faaliyetler kapsamında her koşuşun 1 hafta açık spor salonuna, 1 hafta kapalı spor salonuna çıktığını ve çıkma sürelerinin 1 saat olduğu bilgisini vermiştir.
66. Koşuşlarda bulunan televizyonlarda sinema ve belgesel kanalları dâhil olmak üzere 30 TV kanalı mevcuttur. Görüşme yapılan mahpuslar televizyon kanalı sayısının yeterli olduğunu ve televizyon izleme konusunda herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.
67. Kuruma getirilen gazeteler pandemi önlemleri kapsamında 1 gün bekletildikten sonra mahpuslara dağıtılmaktadır.
68. İdarece, Kurum kütüphanesinde 4727 kitabın olduğu ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile yapılan protokol neticesinde mahpusların Silivri İlçe Halk Kütüphanesinde bulunan kitaplardan da ayda 1 defa yararlanabildiği, mahpusların okumak istediği kitapları dilekçeyle talep ettiği, taleplerinin

Kurum kütüphanesinden karşılandığı, bunun dışında mahpusların yakınları tarafından gönderilen yayınların İl Emniyet Müdürlüğü'nün yasak yayınlar olmaması kaydıyla ilgili mahpuslara doğrudan teslim edildiği, ayrıca mahpusların dış kantinden talep etmeleri durumunda kitap, dergi ve ilgili yayınların satın alınarak mahpuslara dağıtıldığı, mahpuslara kitap dağıtımının UYAP sistemi üzerinden yapıldığı, son 1 yıl içerisinde 1503 mahpusun Kurum kütüphanesinden faydalandığı beyan edilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kitaplara erişim konusunda herhangi bir engelle karşılaşmadıkları, ilgili personelin kendilerine yardımcı olduğu anlaşılmış, Ziyaret Heyetinin Kurum kütüphanesinde yaptığı detaylı inceleme neticesinde; mahpusların dışardan satın aldığı kitapların mahpuslara dağıtılmak üzere düzenli şekilde tasnif edildiği, pandemi tedbirleri kapsamında testi pozitif çıkan mahpusların temas ettiği kitapların belli bir süre ile diğer kitaplardan ayrı bir masada tutulduğu gözlemlenmiş; Cezaevi İdaresinin mahpusların kitaba erişimi konusunda gösterdiği azami titizlik Ziyaret Heyetimizce takdirle karşılanmıştır.

69. İdarece, Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisine merkezi bir kütüphane yapılmasına yönelik çalışmaların sürdüğü, çalışmanın tamamlanmasıyla birlikte mahpusların kitaplara erişiminin daha da kolay olacağı ifade edilmiştir.
70. İdarece, eğitim ve öğretim faaliyetleri kapsamında; 1'inci ve 2'nci kademe okuma-yazma kursları ile iş ve meslek eğitim kursları düzenlendiği ancak COVID-19 pandemisi nedeniyle 2020 yılının Mart ayından itibaren iş ve meslek edindirme kurslarının yapılmadığı ifade edilmiştir.
71. Kurumda, 148 açık öğretim fakültesi öğrencisi, 232 açık öğretim lisesi öğrencisi ve 64 açık öğretim ortaokulu öğrencisi olmak üzere toplamda 444 açık öğretim öğrencisi mahpus bulunduğu, 2021 yılı içerisinde 100 mahpusun ise ÖSYM sınavlarına katılım sağladığı bilgisi alınmıştır.
72. Kurumda, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı bir vaiz görev yapmaktadır. Vaizin haftanın dört günü 9:00-16:00 saatleri arasında Kurumda bulunduğu anlaşılmıştır. Ziyaret Heyetinin vaizle yaptığı görüşmede; vaizin, koğuşlara ziyaretler gerçekleştirdiği, talep eden mahpuslarla kendi odasında bireysel görüşmeler yaptığı, 3 mahpusla hafızlık çalışmalarının başarılı bir şekilde yürütüldüğü bilgisi alınmıştır.

C.8. Dış Dünya İle İletişim

73. İdare, 31.03.2020 tarihine kadar ayda 4 görüşün yapıldığını, görüşlerin birinin açık, üçünün kapalı görüş şeklinde olduğunu ancak pandemi önlemleri kapsamında görüşlere birtakım kısıtlamalar getirildiğini, 01.12.2021 tarihi itibari ile bazı kısıtlamaların kaldırıldığını ve mevcut haliyle ayda üç görüşün yapıldığını; görüşlerin bir tanesinin açık görüş, iki tanesinin de kapalı görüş şeklinde yapıldığını ifade etmiştir. Heyetin ziyaret tarihinde Kurumda açık görüş olduğu, açık görüşlerin 30 dakika yapıldığı, görüş sırasında maske ve mesafe kuralına özen gösterildiği, açık görüş odalarında el dezenfektanları olduğu gözlemlenmiştir. İdare ayrıca mahpusların telefonla görüşme haklarının pandemi öncesi dönemde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından hükümlü mahpuslar için 15 günde 10 dakika, diğer mahpuslar için ise haftada 10 dakika şeklinde kullandırıldığını; pandemiyle birlikte yani 20.03.2020 tarihi itibariyle ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından hükümlü mahpuslar için 15 günde 20 dakika, diğer mahpuslar için ise haftada 20 dakika şeklinde kullandırıldığını belirtmiştir.

74. Görüşme yapılan mahpuslar pandemi nedeniyle açık görüşlerin uzun süredir yapılamadığını, 2021 Aralık ayı itibariyle açık görüşlerin yapılmaya başlandığını, ancak görüşlerin 30 dakikayla sınırlı olduğunu ve bu sürenin kendileri için yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Mahpuslar ayrıca ayda 2 defa kapalı görüşe çıktıklarını ve telefonla görüşme haklarının da haftada 20 dakika olduğunu belirtmişlerdir. Ziyaret Heyetinin yaptığı evrak incelemesinde; Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 27.11.2021 tarihinde Türkiye'deki bütün Ağır Ceza Merkezi Cumhuriyet Başsavcılıklarına resmi bir yazı göndererek mahpusların, iki yakını ve 18 yaşını doldurmamış çocukları ile ayda 2 kapalı, 1 açık görüş olmak üzere toplamda 3 görüş yapmalarını ve açık görüşlerin sürelerinin 30 dakika ile sınırlandırmasının belirtildiği anlaşılmıştır.
75. Mahpuslar, avukat görüşme odasında avukatları ile görüştiklerini, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir. Ziyaret Heyeti tarafından avukat görüşme odalarında yapılan incelemede, odalarda kamera olmadığı, odaların mahpus ile avukatın konuşmasının duyulamayacağı ancak görülebileceği kabinler şeklinde olduğu gözlemlenmiştir.

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

76. Yumuşak odadaki su sızıntısının ve ağır rutubet kokusunun giderilmesi için gerekli çalışmaların yapılması,
77. Mahpusların sağlık hizmeti talebine ilişkin dilekçelerinin sağlık servisi tarafından düzenli olarak kayıt altına alınması, acil ve olağan muayene durumuna bakılmaksızın dilekçe veren bütün hastaların muayene taleplerinin karşılanması ve yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçlarının, sağlık izleme kartına işlenerek hasta dosyasına kaldırılması,²³⁸
78. Kurumda görevli personelin hizmet içi eğitim müfredatına, insan hakları ile BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü başta olmak üzere işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimlerin dâhil edilmesi,
79. Kurumdaki kameraların kör noktaları bertaraf edecek şekilde tekrar ayarlanması, kapalı spor salonu ile işyurdu atölyelerine kamera konulması,
80. Mahpusların talep ve şikâyetlerini içeren dilekçelerin düzenli bir şekilde kayıt altına alınması ve başvurunun sonucu hakkında mahpusların geciktirilmeden bilgilendirilmesi²³⁹,

238 **Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 98'inci maddesi:** "Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi cezaevi tabibi tarafından yapılır. Genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçları, sağlık izleme kartına işlenir ve dosyasında saklanır."

239 **Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 56'ncı maddesi:** "Hükümlüye, kurum en üst amirine veya görevlendirdiği bir personele, talep veya şikâyetlerini her gün bildirme olanağı tanınır. Talep veya şikâyetler, ilgisine veya konusuna göre yargı mercilerine veya diğer yetkili makamlara iletilir. Talep veya şikâyet konusu başvurunun sonucu hakkında hükümlü, geciktirilmeden bilgilendirilir."

81. Kurumda uyuz hastalığına yakalanan mahpusların tedavilerinin gecikmeksizin yapılması, Kurumda ve Silivri Kampüs Hastanesinde tedaviyi sağlayacak nitelikte özel bölüm yoksa tedavilerinin yapılabileceği sağlık kuruluşlarına sevk edilmesi ve hastalığın yayılmasının önlenmesi için gerekli bütün tedbirlerin alınması,²⁴⁰
82. Mahpuslar için reçete edilen ilaçların, sözleşmeli eczanelerden eşit parasal tutar prensibine uygun olarak temin edilmesinde her eczane için Kurum tarafından belirlenen 4000 TL'lik reçete dağıtım limitinin kurum kapasitesi göz önünde bulundurulduğunda yetersiz olduğu ve sonuç olarak ilaçların tedarikinde gecikmelere sebebiyet verdiği dikkate alınarak, reçete dağıtım limitinin artırılması,
83. Yemek saatlerinin belirli bir standarda bağlanarak uygun saatlerde verilmesi²⁴¹,
84. Kurum kantininde battaniye satışının yapılması,
85. Kurumda, pandemi nedeniyle ara verilen eğitsel, sosyal ve kültürel faaliyetlerin, salgının yayılmasına yönelik tedbirlere uyularak başlatılması,

D.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

86. Kurumdaki ihtiyaç göz önüne alınarak Kurumda devamlı surette görev yapacak bir dış hekiminin istihdamı ile sağlık personeli sayısının artırılması hususlarının değerlendirilmesi,
Tavsiye edilmektedir.

²⁴⁰ **Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 96'ncı maddesi** : " Hükümlünün, bir sağlık kuruluşu ya da cezaevi tabibince yapılan muayene ve teşhisi sonucunda, 1593 sayılı Kanunun 103 üncü maddesinde sayılan zührevi hastalıklar ile HIV virüsü taşıdığıının tespit edilmesi hâlinde, durum ceza infaz kurumu müdürüne yazıyla gizli olarak bildirilir. Ancak bu hâlde de, kurum olanakları ölçüsünde cezaevi tabibi, bunların ilk tedavilerini yapar ve hastalığın yayılmasını önleyici tedbirleri alır. Gerekli görülmesi hâlinde diğer bulaşıcı hastalıklarla ilgili olarak da aynı tedbirler alınır. Söz konusu işlemlerin yürütülmesinde kişisel verilerin korunmasına azami hassasiyet gösterilir. Tedaviyi sağlayacak nitelikte özel bölümü bulunmayan kurumlardaki hükümlüler, derhal tedavisinin yapılabileceği sağlık kuruluşuna sevk edilir. Kurum idaresi tarafından, hastalığın yayılmasına engel olmak için gerekli önlemler alınır. Akciğer tüberkülozu, AIDS/HIV, uyuz, hepatit B ve C gibi bulaşıcı hastalıkları bulunan hükümlülerin nakli hâlinde, ilgili kurum müdürlüğüne derhal bilgi verilir."

²⁴¹ **Mahpusların İslahi için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 22**: "Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir."

ANTALYA
L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/16)

KISALTMALAR

COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
HES	Hayat Eve Siğar
m²	metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. Yukarıda anılan çerçevede, Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 02.06.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 pandemisi sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarih ve 147 sayılı toplantısında alınan 2021/16 sayılı Karar ile 26.05.2021 tarihli Başkanlık Oluru uyarınca Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 02.06.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

8. Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu mevki olarak Antalya ili Döşemealtı, Kömürcüler Mahallesi 2711 No:6'da yer almaktadır.
9. Kurumda, 4 adet 3 kişilik oda, 38 adet 1 kişilik oda, 61 koğuş bulunmaktadır. Her koğuşta 7 oda 2 tuvalet, 2 banyo, 1 ortak yaşam alanı (mutfak ve oturma alanı) ve 1 açık hava alanı bulunmaktadır. Odalar 12 m²'dir.
10. Kurumda uygulamada yumuşak oda olarak nitelendirilen 2 adet oda, 3 adet revir, 2 adet mahkûm kabul geçici koğuşu, 1 adet kantin bulunmaktadır.
11. Kurumda yatakhane, tuvalet ve banyolar haricinde odalar, ortak alanlar ve açık hava alanlarının izlendiği, 93 güne kadar kayıt saklama süresi bulunan bir kamera sistemi bulunmaktadır.

B.2. Kurum Personeli

12. Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda fiili olarak görev yapan 348 personel bulunmaktadır. 1 kurum müdürü, 4 kurum ikinci müdürü, 3 idare memuru, 1 dış tabibi, 1 sayman, 6 psikolog, 2 öğretmen, 14 infaz ve koruma baş memuru, 269 infaz ve koruma memuru, 6 cezaevi kâtibisi, 3 bilgisayar işletmeni, 18 şoför, 6 teknisyen, 5 sağlık memuru, 2 memur, 3 aşçı, 4 hizmetli bulunmaktadır. Personelin 3'ü yüksek lisans, 170'i lisans, 68'i ön lisans, 104'ü lise ve 3'ü ilköğretim mezunudur.

B.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

13. Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla 1220'si hükümlü, 306'sı hükümsüz ve 247'si tutuklu olmak üzere toplam 1773 mahpus bulunmaktadır.²⁴² Ziyaret tarihi itibarıyla, Kurumda 314 kadın mahpus, 33 anne yanında kalan çocuk, 166 erkek ve 9 kadın olmak üzere 175 yabancı uyruklu mahpus, 2 engelli²⁴³ mahpus bulunmaktadır.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

14. Heyet üyeleri Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna giriş yaptıktan sonra Kurum Müdürü ile ilk görüşmeyi gerçekleştirmiştir. Ziyaret kapsamında sayım listesi ve koğuş kroki planı üzerinden engellilik durumu, uyruk, cinsiyet, yaş, suç tipleri ve koğuş tipleri dengesi göz önünde bulundurularak, karantina koğuşlarındaki mahpuslar dâhil olmak üzere Heyet ile koğuş ortak açık hava alanlarında idari personel ve infaz ve koruma memurları olmaksızın görüşmeler gerçekleştirilmiştir.
15. Ziyaret sırasında kantin, revir, psiko-sosyal servis, mahpusların kabul işlemlerinin yapıldığı kabul odası, avukat görüşme odaları, kütüphane, kamera odası, yemekhane, yumuşak oda, depo, çamaşırhane, çini atölyesi ve diğer ortak alanlar gezilmiş, ilgili personel ile görüşülmüş, çeşitli kayıt ve dosyalar incelenmiştir. Son olarak Kurum yönetimi ile tekrar bir araya gelinmiş, Heyetin

242 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümsüzlüleri ifade etmektedir.

243 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un 3/c maddesi uyarınca engelli kabul edilen mahpus.

ilk gözlem ve tespitleri, mahpusların talep ve şikâyetleri hakkında yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

16. Kurum İdaresi, ziyaret süresi boyunca Ziyaret Heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiş, Kurumdaki bina ve eklentilerin tümüne erişiminin sağlanmasında ve rastgele seçilen koşulların bulunmasında ve Kurum personeli olmadan görüşme yapılmasında kolaylık sağlamış; sağlık servisi, kütüphane ve kamera odası gibi alanlarda incelemelerde bulunulmasında, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında olumlu bir tutum içerisinde olmuştur.

C.1. Fiziksel Koşullar

C.1.1. Kurum Kapasitesi

17. Toplam kapasitesi 1670 olan Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla toplam mevcut 1773'dür. Dolayısıyla Kurumun kalabalıklaşma ve kapasite aşımı sorunu bulunduğu görülmüştür.
18. Her mahpusun kendine ait bir yatağı olmadığı, bir kısmının yerde yattığı veya demir şilte üzerinde uydukları gözlemlenmiştir.

C.1.2. Isınma ve Havalandırma

19. Ceza İnfaz Kurumunun ısıtılması doğalgaz yakıtı kullanılan kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde ısınma ile ilgili sorun yaşanmadığı dile getirilmiştir.
20. Oda ve koşulların havalandırması yeterli düzeydedir. Koşullarda her oda için ayrı 2 adet banyo, 2 adet tuvalet ve 4 adet lavabo bulunduğu görülmüştür. Her koşullun içinde kendi açık hava alanı mevcut olup bu alanın her gün sabah saat 07:00 sularında açılıp akşam saat 19:00 gibi kapatıldığı belirtilmiştir.
21. Kurumun fiziki yapısı gereği birkaç oda bir havalandırma alanından ortak yararlanmaktadır. Ayrıca koşullarda havalandırma için pencere bulunmaktadır.
22. Ziyaret Heyetince karantina koşullunun avlusuna çıkılarak karantinadaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Karantinada kalan mahpusların avlusu bulunmasına rağmen havalandırmadan yararlanamadıkları ifade edilmiştir.

C.1.3. Suya Erişim

23. Kurumun su ihtiyacının şebeke suyu ile karşılandığı; su dağıtımında kota/otomasyon uygulaması bulunmadığı öğrenilmiştir. Mahpusların içme suyu ihtiyacının şebeke suyunun yanı sıra Kurum kantininde satılan hazır su ile giderildiği gözlemlenmiştir. Kantinde hazır su şişeleri gözlemlenmiş, kantin fiyat listesi ile dış dünyadaki su fiyatlarının uyumlu olduğu görülmüştür.
24. Kurumun tüm odalarında sıcak su tertibatı bulunmakta ve banyo ile diğer ihtiyaçların karşılanması için sıcak su verilmektedir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde her koşullun günlük 2 saat sıcak suya erişimlerinin olduğu, bu sürenin yeterli geldiği öğrenilmiştir.

C.1.4. Hijyen Koşulları

25. Mahpuslarla yapılan görüşmeler ve İdareden alınan bilgilere göre Kurumda ciddi bir hamam böceği sorunu mevcuttur. İdare düzenli olarak ilaçlamaların yapıldığını ifade etmiştir.
26. Odaların temizliği mahpuslara aittir. Temizlik malzemeleri aylık olarak dağıtılmakla birlikte kantinden de temin edilebilmektedir. Kurumda temizlik malzemelerinin İdare tarafından sağlandığı belirtilmiş, ancak mahpuslarla yapılan görüşmelerde pandemi koşullarında yeterli olmadığı belirtilmiştir. Kurumda çamaşırların yıkanması için çamaşır makinelerinin bulunduğu ve mahpusların kullanımına açık olduğu öğrenilmiştir.
27. Bir koğuşta, mahpuslarla yapılan görüşmede 2 kişi hariç tüm mahpuslar tarafından sigara içilmeyen koğuş talebinde bulunulmuştur.

C.1.5. Kantin

28. Kurumda bir adet kantin bulunmaktadır. İdareden alınan 01.06.2021 tarihli kantin sayım listesinde ürün fiyatlarının piyasa fiyatları ile benzer olduğu, Kurum kantininde ürünlerin çeşitliliğinin yeterli olduğu, son kullanma tarihlerine dikkat edildiği görülmüştür.
29. Mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde Kurum kantininden giderilemeyen ihtiyaçların görevlendirilen bir memur aracılığıyla 2-3 ay içerisinde giderilebildiği ifade edilmiştir.

C.2. Tespit, Gözlem ve Görüşmeler

C.2.1. Yönetim ve Personelin Tutumu

30. Kurumda görev yapan personelin meslek içi eğitim aldığı belirtilmiştir. Personelin aldığı eğitimler arasında İşkence ve Kötü Muamele Eğitimleri, Yetişkin Okuma Yazma Eğitici Eğitimi, Öfke Kontrol Programı, Psiko-Sosyal Destek ve Müdahale Eğitimi, Ardıç Psiko-Sosyal Destek ve Müdahale Programları Eğitimi, Depar²⁴⁴ Projesi Bireysel ve Grup Müdahale Programları Eğitimi, Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Uygulayıcı Eğitimi; Öfke, Salverilme ve İntihar Programları Uygulayıcı Eğitimi, Mesleki Müdahale Teknik ve Taktikleri Yönetici Eğitimi, Çocuk Hakları Çocuk Hükümlü ve Tutuklular ile İletişim Becerileri Eğitimi, İşaret Dili Eğitimi, Sertifikalı İlk Yardım Eğitimi, Firar ve Firar Girişimlerini Önleme Eğitimi, Kuruma Kabul İşlemleri Eğitimleri ders olarak verilmiştir.
31. Yapılan görüşmelerde mahpusların genel olarak Kurum personelinin kendilerine yaklaşım ve tutumlarından memnun oldukları öğrenilmiştir.
32. Kurumda arttırılmış kapasitede mahpus barındırılması ve COVID-19 pandemisi nedeniyle ziyaret tarihi itibarıyla dörtlü vardiya sistemi ile 24 saat esaslı olarak çalışılmaktadır. Bu sebeple, hizmetlerde personel eksikliğinden kaynaklı sıkıntılar meydana geldiği kadın infaz ve koruma memurlarının sayısının yetersiz olduğu İdare tarafından belirtilmiştir.

244 Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programlarının Geliştirilmesi Projesi.

33. Bazı mahpuslar tarafından, Kuruma kabul işlemi sırasında arama önlüğü giydirilmediği ifade edilmiştir. Mahkûm kabul odasında yapılan incelemede arama önlüğü bulunmadığı, önlüklerin görülmek istendiğinde ise uzak mesafedeki depodan açılmamış yalnızca bir paket getirilebildiği, kabul işlemlerinde kullanılmak üzere tek kullanımlık önlüklerin kabul odasında hazır tutulmadığı, dolayısıyla arama işlemlerinin mevzuata uygun yapılmadığı gözlemlenmiştir.
34. Son bir yıl içerisinde 68 bazı etkinliklerden alıkoyma, 54 haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama, 158 hücreye koyma, 63 kınama, 76 ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma, 17 ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma disiplin cezası verildiği, disiplin kurallarına aykırı eylemlerin cezalandırıldığı iletilmiştir.
35. Ziyaret kapsamında, Kurumda bulunan 2 yumuşak oda da ziyaret edilmiştir. Yumuşak odanın tabanı ve duvarları sert beyaz plastik branda bir malzeme ile döşenmiştir. Döşemenin bir kısmının iç süngerinin parçalandığı ve deforme olduğu; odada küçük bir havalandırma penceresi ve alaturka bir tuvaletin mevcut olduğu; odanın havasız, tuvaletin pis olduğu, odada hamam böcekleri bulunduğu, kapalı devre kamera sistemi ile 24 saat takibi yapılan bir kameranın mevcut olduğu, ilgili kameranın alaturka tuvaleti gördüğü gözlemlenmiştir. ,
36. Yumuşak odaya giriş ve çıkış bilgilerini içeren defter ile kamera kayıtları temin edilerek, rastgele seçilen tarihlere ilişkin süngerli odada geçirilen süreler izlenmiş ve kayıtların tutarlılığı incelenmiştir. Görüntülerde, mahpusların iç çamaşırları ile tutuldukları gözlemlenmiştir. Kurum İdaresince mahpusların kıyafetlerinin kendilerine zarar vermelerinin önüne geçebilmek adına çıkarıldığı ifade edilmiştir.
37. Yumuşak odada müşahedeye girilebilmesi için gerekli prosedürün Kurum Müdürünün talimatı ile nöbetçi memura, onun da baş infaz koruma ve güvenlik memuruna bildirmesi şeklinde olduğu Kurum İdaresince belirtilmiştir. Ancak süngerli oda kayıt defterinde, talimatı kimin verdiği ve bazı kayıtlarda mahpusun hangi saatte odadan çıkarıldığına ilişkin bilgilerde eksiklikler olduğu görülmüştür.
38. Mahpuslar tarafından verilen dilekçelerin sabah sayımı ile birlikte başmemurluk birimince toplandığı, nöbetçi müdür havalesi yaptırıldıktan sonra zimmet defterine kaydı yapılarak dilekçe konusuna göre birimlerde görevli personelin zimmetine verildiği; zimmetle teslim alınan dilekçelerin görevli personel tarafından UYAP kaydı yapılarak ilgili makamlara gönderildiği öğrenilmiştir.
39. Mahpuslarla yapılan görüşmede, her ne kadar sözlü olarak veya dilekçe vasıtasıyla şikâyet talebinde bulunabilseler de; taleplerine uygun sürede cevap verilmediği, İdare ile iletişim kurmakta sıkıntı yaşadıkları, Kurum içi dilekçelere dönüş alamadıkları ve Kurum içi dilekçelerine ilişkin bir evrak kayıt numarası verilmediği ifade edilmiştir.
40. Son 6 ay içerisinde yapılan şikâyetlerin sayısı ve niteliği incelendiğinde; kantinde satılan ürün çeşitliliğinin az olduğu, ürün fiyatlarının yüksek olduğu, kargo yoluyla gelen eşyaların mahpuslara verilmediği, dosyası içeriğinde bulunan evrak fotokopi taleplerinin geç verildiği, kapalı ceza infaz kurumlarına nakil talebinde bulunamadıkları, hastaneye gidemedikleri, istediği ilacı Kurum aile hekimine yazdıramadıkları gibi şikâyetlerin mevcut olduğu gözlemlenmiştir.

C.2.2. Dış Dünya İle İletişim ve Açık Havadan Yararlanma

41. Kuruma gelen ziyaretçilerin, nizamiye bölümünde biyometrik tanıma sistemleri (göz irisi tanıma) ile kayıtları yapılmaktadır. Jandarma ve Ceza İnfaz Kurumu personeli gözetiminde üst araması ve duyarlı kapı sistemi, getirilen eşyalarda ise X-Ray sistemi kullanılarak sakıncalı herhangi bir madde bulunmadığından emin olunan kişiler, biyometrik tanıma sistemine göz irisi tarattıktan sonra elektronik turnike kapılardan geçerek Kuruma giriş yapabilmektedir. Bu arama Ceza İnfaz Kurumu personeli ve tüm ziyaretçiler için uygulanmaktadır.

C.2.2.1. Telefonla Görüşme Yapma Hakkı

42. COVID-19 önlemleri kapsamında açık görüşün gerçekleştirilememesi nedeniyle, mahpusların COVID-19 pandemisinden en az şekilde etkilenmeleri amacıyla daha önceden haftada 1 defa gerçekleştirilen telefon görüşmeleri haftada 2'ye çıkarılmış olup bu kapsamda mahpuslara her hafta tek seferlik 20 dakika telefon görüşmesi yaptırılmaktadır.

C.2.2.2. Açık Görüş

43. Türkiye genelinde tüm ceza infaz kurumlarında 14 Mart 2020 itibarıyla açık görüşler, COVID-19 pandemisiyle mücadele kapsamında Bilim Kurulu tavsiyesiyle durdurulmuştur.
44. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde açık görüşün bir buçuk yıldır yapılamamasının aile hayatlarını etkiler boyuta geldiği ifade edilmiştir. Kurumda bulunan mahpuslar açık görüşün gerçekleştirilebilmesi için COVID-19 aşısına büyük oranda rağbet göstermiştir. Görüşülen mahpuslar aynı zamanda ailelerinin de büyük oranda aşılandığını ifade etmiştir. Açık görüşün yeniden yapılabilmesi talepleri iletilmiştir.

C.2.2.3. Kapalı Görüş

45. Adalet Bakanlığı tarafından alınan COVID-19 önlemleri kapsamında kapalı görüşler, 2 haftada 1 defa ve mahpusun önceden belirlediği 2 yakını ile gerçekleştirilmektedir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, 17.06.2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'e göre daha önce ayda 1 defa açık görüş şeklinde olmak üzere haftada 1 defa gerçekleştirilen görüşlerin pandemi tedbirleri kapsamında 2 haftada 1 ve sadece kapalı görüş şeklinde gerçekleştirilmesinden şikâyetçi olunmuş ve kapalı görüşlerin artırılması talep edilmiştir.
46. Ceza İnfaz Kurumu personeli hariç, Ceza İnfaz Kurumuna girecek herkes için HES kodu sorgulaması uygulamasına geçilmiştir. HES kodu beyan etmeyen kişiler açısından görevlendirilen bir personel vasıtasıyla HES kodu temini sağlanmaya çalışılmaktadır. HES kodu temin edilen kişilerin içeri alınması, HES kodu sorgu sonucu risk taşıyan kişilerin, hakları saklı kalmak üzere, Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne Kuruma alınmaması söz konusudur. Avukatlar, noterler dâhil olmak üzere Kuruma dışarıdan gelenlerle mahpuslar arasındaki tüm görüşmelerin kapalı görüş odalarında gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
47. Ceza İnfaz Kurumu tarafından HES uygulaması için personel görevlendirilmiş olduğu, Kurumda barındırılan tüm mahpuslara gerekli bilgilendirmelerin yapıldığı; kapalı görüşlerin her ayın 1-15 ve 15-30 tarihleri arasında olmak üzere en fazla 2 yakını ile birer defa yaptırıldığı aktarılmıştır.

C.2.2.4. Haberleşme ve İletişim Araçlarından Faydalanma

48. Yabancı mahpuslarla yapılan görüşmelerde, mahpuslarca yabancı dilde yayın yapan televizyon kanalı talep edilmiştir.

C.2.3. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler

49. Kurumda COVID-19 süresince sosyal faaliyetlere ara verildiği belirtilmiştir.
50. İdare ile yapılan görüşmede sosyal, kültürel ve mesleki kursların açılmasına, mahpusların açık futbol sahası ile kapalı spor salonlarında futbol, voleybol, basketbol, masa tenisi gibi sportif faaliyetlerde bulunmalarına ve sosyal ve kültürel etkinliklere katılmalarına imkân tanındığı belirtilse de mahpuslar ile yapılan görüşmelerde açık hava alanlarında spor yapma ve top oynama imkânlarının bulunduğu ancak yeterli olmadığı, bu nedenle açık spor alanının kullanımının talep edildiği belirtilmiştir.
51. Kurumda açık öğretimden eğitimini sürdürmekte olan yaklaşık 300 öğrenci bulunmaktadır.
52. Kurum kütüphanesinde 4605 adet yayın bulunduğu, Antalya Tekelioğlu İl Halk Kütüphanesine ait 45141 adet yayın listesinin koşullara dağıtıldığı ifade edilmiştir.
53. Yabancı mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde, kütüphanede Farsça ve Arapça kitabın ve sözlüğün yetersiz olduğu belirtilmiştir.
54. Pandemi öncesi dönemde Adalet Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı arasında imzalanmış olan protokol kapsamında İl Müftülüğünce görevlendirilen 1 erkek vaizin haftada 4 gün, 1 kadın vaizenin ise haftada 1 gün müfredat programına uygun olarak dini konularda eğitim verdiği, ancak bulaş riski nedeniyle Bakanlık emri doğrultusunda din görevlilerinin oda ve koşullardaki faaliyetlerine ara verildiği, bireysel olarak görüşme talebinde bulunanların maske, eldiven ve sosyal mesafe kuralı çerçevesinde bireysel olarak kapalı görüşme odasında görüşme yapma imkânının bulunduğu belirtilmiştir.
55. Açlık grevindeki mahpuslarla yapılan görüşmelerde, süresiz ve dönüşümlü açlık grevi yaptıkları için her yeni grev başlangıcında tekrar üç ay süreyle "kültürel ve spor etkinliklerine katılmaktan yoksun bırakılma"²⁴⁵ disiplin cezası aldıkları, disiplin cezasının tekrarlanması nedeniyle kültürel ve sportif etkinliklerden çok uzun süredir yararlanmadıkları mahpuslarca ifade edilmiştir.

C.2.4. Özel İhtiyaç Sahibi Mahpuslar ve Annesiyle Birlikte Kalan Çocuklar

56. Mahpuslar tarafından annesiyle birlikte kalan çocuklara ve emziren annelere durumlarına uygun gıda verilmediği, bezi ve mamayı kantinden temin etmelerinin beklendiği ifade edilmiştir. İdare çocukların mama ve bez ihtiyaçlarının psikologlar tarafından yardım kuruluşları, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve belediyeler ile görüşülerek bu kurumlar tarafından karşılandığını belirtmiş, ayrıca kantinden de bu ürünlerin temin edilebildiğini ifade etmiştir. Kurumda barındırılan çocukların

245 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma" başlıklı 40. maddesinin ikinci fıkrasının (g) bendi: "Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar süreyle kurumun kültürel ve spor etkinliklerine katılmaktan yoksun bırakılmasıdır. Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezasını gerektiren eylemler şunlardır: (g) Açlık grevi yapmak."

yemek ihtiyacının ise Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumu Personelinin İaşe Yönetmeliğine göre karşılandığını, 24.01.2022 tarihinden itibaren Kurumda annesiyle birlikte kalan çocuklar ile süt emziren hükümlü ve tutuklu anneler ve hamileler için günlük 17 TL'ye ek olarak 17 TL daha iaşe verildiğini bildirmiştir.

57. Kurumda çocukları ile birlikte tutulan kadınlarla yapılan görüşmelerde çocukların oyun alanlarının bulunmadığı, İdareden oyuncak, resim defteri, boya temin edilmesinin talep edildiği belirtilmiştir.
58. Kurumda tercüman bulunmadığı, diğer yabancı mahpuslar aracılığıyla veyahut yabancı Arapça biliyor ise vazin yardımı ile diğer diller için ise telefonlar için üretilen tercüme uygulamaları kullanılarak iletişim kurulduğu ifade edilmiş bu durum İdare tarafından da teyit edilmiştir.

C.2.5. İşyurtları

59. Ziyaret tarihi itibariye işyurdu faaliyetleri çerçevesinde 37 mahpus çini atölyesinde çalışmaktadır.
60. İdare ile yapılan görüşmede, mahpusların çalışmak istemeleri halinde dilekçe talebinde buldukları, psiko-sosyal servis raporu ve doktor raporu ile çalışabilir olduklarına dair atölyelerde çalışmaya başladıkları beyan edilmiştir. İşçi koşullarında kalanlarla yapılan görüşmelerde, işyurdunda çalışan mahpuslara yevmiye, iş ayakkabısı ve iş elbisesi verildiği, kaza sigortası yapıldığı belirtilmiştir.

C.2.6. Sağlık ve Beslenme

C.2.6.1. Revir ve Psiko-sosyal Servis

61. Kurum revir biriminde 1 aile hekimi, 1 diş hekimi, 24 saat 1 sağlık memuru ve dosya işlemlerini gerçekleştiren 1 infaz ve koruma memuru çalışmaktadır. Aile hekimi ve diş hekimi haftada 3 gün Ceza İnfaz Kurumunda görev yapmaktadır. Hekimler, dilekçelerine istinaden rahatsızlığını beyan eden hastaların muayenelerini yapmakta muayene sonucunda tedavilerini düzenlemekte ve takiplerini yapmaktadır. Muayene sonucu gerekli görülen durumlarda mahpusların ileri tetkik ve tedavi amacıyla hastanelere sevkleri sağlanmaktadır.
62. Kurum doktoru ile yapılan görüşmede, Kurumda çalışan doktorun İl Sağlık Müdürlüğünden belirli periyotlarla değişecek şekilde görevlendirme ile geldiği, Kurumun kalabalık olması nedeniyle hastaların muayene ve tedavi ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandığı belirtilmiştir.
63. Kronik hastalıkları bulunan mahpusların revir birimi tarafından re'sen takip edildiği; kronik rahatsızlıkları için kullandıkları ilaçlar bitmeden önce Kurum hekimi tarafından bu ilaçların tekrar reçete edildiği, anlaşmalı eczane tarafından karşılanıp aynı gün içerisinde temin edildiği ifade edilmiş; mahpuslarla yapılan görüşmelerde de bu husus teyit edilmiştir.
64. Yapılan görüşmelerde, revir taleplerine geç dönüş alındığı, hastaneye sevk edildikten sonra ise karantina koşullarına alındıkları, ancak karantina odalarının koşullarının iyi olmaması sebebiyle hastaneye gitmekten kaçındıkları mahpuslar tarafından belirtilmiştir.
65. Psiko-sosyal serviste kadrolu 6 psikolog bulunmakla birlikte, ziyaret tarihi itibariyle 5 psikolog fiilen görev yapmaktadır.

66. Servis, mahpuslara yönelik grup çalışmaları yapmakta, bu kapsamda; öfke kontrolü, uyuşturucu madde, salıverilme öncesi mahkûm gelişimi, intihar ve kendine zarar verme, özel güvenlik ve denetim programı düzenlemekte; ayrıca mahpuslarla bireysel görüşmeler yapmakta, Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM)²⁴⁶ uygulamakta, mahpusların ilk kabulünü yapıp Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF)²⁴⁷ formu doldurmakta, mahpuslar hakkında düzenli aralıklar ile gözlem değerlendirme formu, gelişim değerlendirme formu doldurmakta, mahpusların psikiyatrik ya da psikolojik ihtiyacını belirleyip psikiyatri yönlendirmesi yapmakta ve ilaç kullanımı konusunda görüşme yapmaktadır. 6 ayda bir ARDEF yenilenmektedir. Genel Risk ve İhtiyaç Raporu sonucuna göre bireysel görüşme planı yapılmakta, kriz durumlarında müdahale görüşmeleri, bireysel görüşmeler, grup çalışmaları, bilgilendirici seminerler gerçekleştirilmektedir.
67. Servise gelen hastaların gerekli görülürse ileri tetkik için psikiyatri kliniğine sevk edildiği durumlar da mevcuttur. Psiko-sosyal klinikteki görüşmeler mahpus iyileşene kadar devam etmektedir. Ortalama görüşme sayısı 3-10 olarak belirlenmiş olmakla birlikte mahpusun ihtiyacına göre daha fazla görüşme de gerçekleştirilebilmektedir.
68. Psikologlar tarafından; uyuşturucu bağımlılarının kriz dönemlerinde psikiyatri servisine naklinin gerçekleştirildiği, ARDEF raporları nedeniyle asıl ihtiyaç sahiplerine yeteri kadar vakit ayıramadıkları; eskiden görüşme talebi dilekçesinin geldiği gün görüşmek mümkünken, ziyaret tarihi itibariyle yoğunluk nedeniyle dilekçe tarihinden 3 hafta sonra ancak inceleme fırsatı bulabildikleri ifade edilmiştir.
69. Ziyaret Heyetince, mahpuslarla yapılan görüşmeler için özel bir oda bulunmadığı, psikologların aynı odada çalıştıkları gözlemlenmiştir.

C.2.6.2. Açlık Grevinde Olan Mahpuslar

70. Ziyaret tarihi itibariyle, Kurumda 5 günlük toplu açlık grevlerinin dönüşümlü olarak devam ettiği gözlemlenmiştir. Açlık grevindeki mahpuslarla ilgili olarak, psikologla görüşmeler yapıldığı, bu mahpusların ailesine ve Adalet Bakanlığı'na bilgi verildiği; greve başlandığı andan itibaren günlük kilo tartımı, tansiyon ölçümü, bilinç durumu gibi hayati fonksiyonların takip edilerek, açlık grevinde doktor tarafından uygun görülen yiyecek ve içeceklerin (açlık grevindeki kimselere olanlara meyve suyu, yoğurt, tuz, limon suyu verildiği) iye edildiği, gerekli vitaminlerin reçete edildiği, hayati risk olması halinde öncelikle Kurum sağlık personelinin ilk müdahalenin yapıp 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak sekin sağlandığı Kurum İdaresi tarafından belirtilmiştir. Açlık grevindeki mahpuslarla yapılan görüşmelerde de bu bilgi teyit edilmiştir.
71. Revirde bulunan açlık grevine giren mahpuslara ait kayıtlar kontrol edilmiştir. Grev yapan mahpuslara limonlu ve şekerli su verildiği ve verilen günlük miktarların kayıt altında tutulduğu Heyet tarafından gözlemlenmiştir. Açlık grevindekilere takviye olarak B12 vitamini ilacının da verildiği görülmüştür.

246 Bkz. Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM) <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> E.T.: 03.01.2022.

247 Ceza infaz kurumlarındaki ruh sağlığı problemleri olan hükümlü ve tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması amacıyla oluşturulan araştırma ve değerlendirme formudur. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> E.T.: 03.01.2022

Revirde görevli personelle yapılan görüşmede, açlık grevindeki mahpusların günlük kilo ölçümlerinin doktor, psikolog, infaz ve koruma memurlarınca kayıt altına alındığı ifade edilmiştir.

C.2.6.3. Beslenme

72. Kurum İdaresince yemeklerin haftalık listesinin kalori ve çeşitlilik baz alınarak oluşturulduğu, yemeklerin mevzuat çerçevesinde günlük kişi başı iye miktarına göre, yemek arabalarında bulunan tencerelerle personel tarafından odalara dağıtıldığı, koğuşa gelen yemeğin mahpuslarca tabaklara bölüştürüldüğü belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, yemek miktarlarının ve besin değerlerinin yetersiz olduğu vurgulanmıştır.
73. Ziyaret tarihi itibarıyla 20'ye yakın mahpusun vejetaryen beslenme talebinin olduğu, mevcut vejetaryen menüsünün protein anlamında oldukça zayıf olduğu; ancak vejetaryen beslenmeye yönelik ete alternatif protein seçeneklerinin eklenmediği, vejetaryen beslenmeye geçiş yapabilmeleri için öncesinde Kurum doktoru tarafından muayene edilmeleri gerektiği ve vejetaryen beslenmek isteyenlerin taleplerinin karşılanmasının oldukça uzun sürdüğü ifade edilmiştir.
74. Kurum yemekhanesinde görevli gıda mühendisi ile görüşülmüş, yemeklerden düzenli olarak numuneler alındığı ve beslenmeye ilişkin tüm iş ve işlemlerin gıda mühendisi tarafından düzenli olarak takip edildiği belirtilmiştir. Aylık yemek listesi ile 72 saatlik muhafazası gerçekleştirilen gıda numuneleri mukayese edilerek teyit edilmiştir.

C.2.6.4. COVID-19 Önlemleri

75. Kurum İdaresi ile yapılan görüşmede COVID-19 pandemisi döneminde; PCR testi yapıldıktan sonra Kuruma ilk kabullerin sağlandığı, Kuruma kabulden sonra mahpusların 14 günlük karantina koğuşlarına alındığı, 14 günün sonunda tekrar PCR testi yapıldığı, test sonucu negatif çıkması halinde normal koğuşlara alındığı belirtilmiştir. Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla pozitif vaka bulunmadığı, COVID-19 pandemisinin Türkiye'de görülmeye başlandığı 2020 yılı Mart ayından ziyaret tarihine kadar görülen toplam pozitif vaka sayısının 88 olduğu, COVID-19 kaynaklı vefatın Kurumda yaşanmadığı iletilmiştir.
76. Kurum İdaresince, ziyaret tarihi itibarıyla, Kurumda 60 yaş üstü mahpusların 2. doz, 55-60 yaş arasında olanların 1. doz COVID-19 aşılarının tamamlandığı, randevu ekranının 55 yaş altı kimselere açılması ile çalışmalara devam edileceği yönünde bilgi verilmiştir.
77. COVID -19 pandemisi nedeniyle alınan tedbirler doğrultusunda mahpuslara maske, personele ise maske, eldiven, tulum, yüz koruyucu siperlik, gözlük verildiği, aşılama işlemlerinin yapılmaya devam edildiği, personele hijyen ve bulaşıcı hastalıklar eğitimi verildiği, ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda görev yapan personelin göreve başlamadan 48 saat önce PCR testine tabi tutulduğu, test sonucuna göre görevine başladığı Kurum İdaresince belirtilmiştir.
78. Ziyaret tarihi itibarıyla zorunlu nakiller dışında Kurumlar arası nakil yapılmadığı Kurum İdaresince ifade edilmiş olup; yapılan görüşmelerde Ziyaret Heyetine çok sayıda nakil talebi iletilmiştir.
79. COVID-19 tedbirleri gereği herhangi bir neden ile Kurum dışına çıkan mahpusların Kuruma dönüşte 14 gün boyunca karantinada tutulması, mahpuslar tarafından bir şikâyet konusu olarak iletilmiştir.

Mahpuslarla yapılan görüşmede, dış hekimi ve kurum hekimine gitmekten karantina süresinin uzunluğu nedeniyle imtina ettikleri, taleplerini erteledikleri, bu durumun uzun dönemde sağlıklarını olumsuz etkileyeceği belirtilmiştir.

80. Karantina koşullarında karantina sürecinin tek kişilik odalarda geçirildiği, odaların genelinin pis olduğu, odalardan birinde yatak bulunmadığı, odalardan birinin camının olmadığı, tuvaletinin bozuk olduğu gözlemlenmiştir.
81. Ziyaret Heyetince koğuşun avlusuna çıkılarak karantinadaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde 14 gün boyunca televizyon izleyemedikleri ve hiçbir sosyal etkinlikten yararlanamadıkları ifade edilmiştir.
82. Ziyaret tarihinde COVID-19 tedbirleri nedeniyle açık görüş yapılmamakta, kapalı görüşler ise devam etmektedir.

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

83. Her mahpusun kendine ait bir yatağı olmadığı, bir kısmının yerde yattığı veya demir şilte üzerinde uydukları gözlemlenmiştir. Nelson Mandela Kuralları (BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kuralları)'nın 21. maddesi *"Yerel ve ulusal standartlara uygun olarak, her mahpusa, verildiğinde temiz, iyi durumda ve temizliği korumaya yetecek sıklıkta değiştirilen, yeterli büyüklükte ve sayıda yatak takımı ve ayrı bir yatak sağlanır."* şeklinde olup; 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un, 63. maddesinin 2. fıkrasında da *"Her hükümlüye yöresel iklime uygun nitelikte tek tip yatak ve yeterli sayıda yatak takımı verilir."* denilmektedir. Bu kapsamda; kişiye özel olmak üzere yöresel iklime uygun nitelikte tek tip yatak verilmesi,
84. Karantina koğuşunun avlusu bulunmasına rağmen karantina altındaki mahpusların havalandırmadan yararlanamadıkları gözlemlenmiştir. Işık, havalandırma²⁴⁸, sıcaklık, sağlık, beslenme, içme suyu, açık havaya erişim, fiziksel egzersiz, kişisel hijyen, sağlık hizmeti ve yeterli kişisel alan ile ilgili olanlar da dahil olmak üzere Nelson Mandela Kuralları'nın 42. maddesi uyarınca genel yaşam koşullarının istisnasız tüm mahpuslara eşit olarak uygulanması, karantina sürecinin geçirileceği koşullarda hijyenik anlamda karantinaya uygun bir ortamın sağlanması gerekmektedir. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun uyarınca her mahpusa yatak temini, tuvaletin tamiri, camın tamiri gibi yaşamsal ihtiyaçların giderilmesi, bu koşulların diğer koşullarla denkliliğine dikkat edilmesi,
85. Kurumdaki hamam böceği sorununun çözümü için düzenli olarak ilaçlama yapıldığı belirtilmiş olmakla birlikte, sorunun kaynağının tespit edilmesi ve bütünüyle ortadan kalkması için farklı çözüm yollarının değerlendirilmesi,
86. Oda ve koğuşların temizliği için Kurum tarafından sağlanan temel temizlik malzemeleri miktarının pandemi koşulları da gözetilerek artırılması,

248 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, madde 63.

87. Nelson Mandela Kuralları'nın 12. maddesi "*Koşuş sisteminin uygulandığı yerlerde, aynı koşuşa bu şartlar altında birbirleri ile uyuşabilecek kişiler dikkatle seçilerek yerleştirilir.*" şeklindedir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde bir koşuşun 2 kişi hariç neredeyse tamamı tarafından sigara içilmeyen koşuş talebinde bulunulmuştur. Bu çerçevede, sigara içmeyen mahpuslar için Kurum bünyesinde sigara içilmeyen koşuşların oluşturulması,
88. Dış kantin için sürekli olarak çalışacak bir personelin görevlendirilmesi, dış kantin taleplerinin olağan sürede yerine getirilmesi,
89. Kuruma ilk kabul sırasında mahpusların aramaları yapılırken Nelson Mandela Kuralları'nın 50. maddesi ve 29.03.2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Yönetmelik'in 34. maddesinin 2-(a) bendi²⁴⁹ uyarınca mahremiyetin gözetilmesi ve hijyen kuralları göz önünde bulundurularak her mahpusa arama esnasında giymesi için tek kullanımlık önlük verilmesinin hassasiyetle sağlanması,
90. Yumuşak odanın deforme olan bölümlerinin tadilatı, odanın maksadına uygun olarak kullanılabilmesi için insani koşullara uygun olarak düzenli olarak temizliğinin sağlanması, belirli aralıklarla havalandırılması, haşere oluşumunun önüne geçilebilmesi için düzenli olarak bu alanın da ilaçlanması,
91. Yumuşak odalarda tuvaleti görmekte olan kamera açısının özel hayatın gizliliğine ve bu çerçevede mahremiyete saygı gerekliliğine uygun olarak yeniden ayarlanması,
92. Hem mahpusa hem de personele güvence oluşturacağından; yumuşak oda kayıt defterinin titizlikle tutulması ve eksikliklere mahal verilmemesi,
93. Nelson Mandela Kuralları'nın 19. maddesi²⁵⁰ de dikkate alınarak, yumuşak oda içerisinde geçirilecek sürede mahpusun onur kırıcı muamele teşkil edecek şekilde kıyafetlerinin çıkarılarak iç çamaşırları ile tutulmaması,
94. Nelson Mandela Kuralları'nın 56. maddesine göre "*Her mahpus hapisane müdürüne ya da müdürün temsil yetkisi verdiği bir hapisane personeline, her gün talep ya da şikâyette bulunma olanağına sahiptir.*" Kurallar'ın 57. maddesine göre "*Her talep veya şikâyet hemen ele alınır ve yanıtlanır. Eğer; talep veya şikâyet reddedilir veya makul bir süre içinde yanıtlanmazsa, şikâyetçi şikâyetini yargısal ya da diğer bir merci önüne götürme hakkına sahiptir.*" Bu çerçevede, Kurum içi dilekçelere makul sürede cevap verilmesi, mahpusların dilekçeleri hakkında yapılan işlemleri takip edebilmeleri için dilekçelerine kayıt numarası verilmesi ve İdare ile mahpuslar arasındaki iletişimin güçlendirilmesi,
95. Yabancı mahpusların sayısı ve dil çeşitliliği göz önünde bulundurularak yabancı dilde yayın yapan televizyon kanallarının TV kanalları arasına eklenmesi,

249 "Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir."

250 "Mahpuslara hiç bir biçimde onur kırıcı veya aşağılayıcı giysi giydirilmez."

96. Kapalı alandaki spor faaliyetlerinin COVID-19 pandemisi nedeniyle durdurulduğu, mahpusların bu imkândan faydalanamadıkları bilgisi mahpuslarla ve İdare ile yapılan görüşmelerle teyit edilmiş olup, pandemi açısından risk oluşturmayacak şekilde aynı odada bulunan mahpusların birlikte spor faaliyetlerinden faydalandırılmasının değerlendirilmesi, COVID-19 pandemisi nedeniyle eğitsel, sosyal, sportif ve kültürel faaliyetlere ara verildiği ancak Kurumun açık spor salonunun görece geniş ve kullanıma uygun olması nedeniyle her koşuşun ayrı ayrı kullanımına yönelik düzenlemeler yapılması, sosyal faaliyetlerin artırılması, ceza infaz kurumlarının ıslah fonksiyonunu gerektiği gibi ifa edebilmesi için mahpusların taleplerinin uygunluğu değerlendirilerek çeşitli kurs ve etkinliklerin düzenlenmesi ve görüş haftalarında yapılamayan spor faaliyetlerinin telafi edilmesi,
97. Kurum kütüphanesindeki yabancı dilde (bilhassa Farsça, Arapça, Urduca) kitap sayısı ve çeşidinin, yabancı dil sözlüklerinde dil çeşitliliğinin artırılması,²⁵¹
98. Gerçekleştirilen görüşmelerde, açlık grevi yapan mahpusların, grevi dönüşümlü yaptıkları için her yeni açlık grevi başlangıcında 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 40. maddesi gereğince üç ay süreyle "kurumun kültürel ve spor etkinliklerine katılmaktan yoksun bırakılma" disiplin cezası aldıkları belirtilmiştir. Kanun'da bu disiplin cezasının verilebileceği haller saymak suretiyle belirtmekle birlikte Kurum İdaresine 1-3 ay arası bir takdir marjı bırakılmıştır. İdarenin her dönüşümde 3 aylık bir disiplin cezası uygulaması ile sosyal ve kültürel etkinliklerden sürekli olarak uzak kalınmasının, gereklilik ve orantılılık ilkeleri, alınacak tedbirin korunmak istenen meşru amaca etkisi göz önünde bulundurularak tekrar değerlendirilmesi,
99. Annelerinin yanında kalan çocuklara mama, emziren annelere durumlarına uygun gıda temin edilmesine özen gösterilmesi,²⁵² Kurum İdaresince anne yanında kalan çocuklara ücretsiz bez temin edilmesi konusunda işbirliklerine devam edilmesi,²⁵³
100. Ceza infaz kurumlarında ebeveyni ile kalan çocuklara, asla mahpus olarak muamele edilmemelidir.²⁵⁴ Çocukların sosyal ve psikolojik gelişimleri için Kurum bünyesinde çocuk oyun alanlarının tesisi, imkân olmaması halinde psiko-sosyal servis aracılığıyla çocuklara yönelik etkinlikler yapılması, çocuklara İdareden oyuncak, resim defteri, boya gibi gelişimlerine katkı sağlayacak materyallerin temin edilmesi,
101. Psiko-sosyal yardım servisi, mahpusların ruh ve beden sağlığı ve bütünlüğüne ilişkin koruyucu, geliştirici programları araştıran, uygulayan ve gerektiğinde tedavi sürecine katılarak psikolojik destek ve müdahalede bulunan, ayrıca mahpusların bireysel özelliklerini, yaşam koşullarını ve suç

251 Nelson Mandela Kuralları, madde 64: "Her hapisanenin tüm mahpus kategorilerinin kullanımı için, hem eğlendirici ve dinlendirici hem de eğitsel kitaplarla yeterince donatılan bir kütüphanesi bulunur ve mahpuslar kütüphaneyi tam olarak kullanmaya teşvik edilir." Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 38: "Etnik veya dilsel azınlıklara mensup olan mahpusların ihtiyaçlarının karşılanması için özel düzenlemeler yapılmalıdır. Cezaevinde farklı grupların mümkün olduğu ölçüde kültürel alışkanlıklarını sürdürmelerine izin verilmelidir. Dille ilgili ihtiyaçlar, yetkin çevirmenler aracılığıyla ve belirli bir cezaevinde kullanılmakta olan dillerde yazılı materyal sağlanarak karşılanmalıdır."

252 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün beslenmesi" başlıklı 72. maddesinin 4. fıkrasına göre; "Kurumda annesiyle birlikte kalan çocuklara ve süt emziren annelere durumlarına uygun gıda verilir."

253 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün bakıma muhtaç çocuklarının barındırılması" başlıklı 65. maddesinin 2. fıkrasına göre "Analarının yanında kalan çocuklara, yaş ve durumlarına ve ihtiyaçlarına göre yiyecek ve içecek verilmelidir."

254 Nelson Mandela Kuralları, madde 29.

işleme nedenlerini belirleyerek bireysel gelişmelerine yardımcı olan, kurum yaşamına uyumlarını ve toplumsal yaşamla uyumlaşmalarını sağlayan ve bireyin yeniden suç işlemesini engelleyecek önlemleri alan ve bu amaçla gerektiğinde kurum en üst amirinin bilgisi dâhilinde, aileler ve sosyal çevreyle görüşme yapan servistir.²⁵⁵ Bu fonksiyonun tam anlamıyla yerine getirilebilmesi amacıyla, psikologların mahpuslarla mahremiyetin gözetildiği, birebir görüşmeler gerçekleştirebilmesi için uygun ortamın tesisi,

102. Kurum İdaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir.²⁵⁶ Ayrıca; mahpuslara, yaşlarını, sağlıklarını, fizikî koşullarını, dinlerini, kültürlerini ve çalıştıkları işin özelliğini gözetken besleyici gıdalar temin edilmelidir.²⁵⁷ Bu kapsamda, tüm mahpuslara yeterli ölçüde besin değerine sahip olan yemekler verilmesi; 26.10.2005 tarihli ve 25978 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumları Personelinin İşe Yönetmeliği'nin 9. maddesi²⁵⁸ çerçevesinde, mahpusların vejetaryenlik beslenme tercihinin doktor kontrolüne bağlı tutulmaksızın dikkate alınması, vejetaryen beslenme talebine ilişkin sürecin daha hızlı ve yeterli besin değerleri sağlanacak şekilde gerçekleştirilmesi,
103. Gerekli olmayan faaliyetleri askıya almak meşru ve makul olmakla birlikte, mahpusların açık havaya günlük erişim hakkı (günlük en az 1 saat) da dâhil olmak üzere temel hakları pandemi sırasında bütünüyle korunmalıdır. Karantina koşullarının havalandırma alanlarında bireysel olarak günlük havalandırma hakkının kullanılmasına hassasiyet gösterilmesi, özellikle mahpusların hastaneye sevkten kaçınmaları için karantina koşullarında temel hijyen gereklilikleri başta olmak üzere hem fiziksel koşullar hem de etkinlik rejimi bakımından iyileştirilmeye gidilmesi, bu koşullarda tutulurken mahpusların diğer koşullar ile eşdeğer olanaklara sahip olması, mahpusların vakitlerini geçirebilmeleri adına bu koşullara TV sağlanmasının değerlendirilmesi ve karantina sürelerinin uzamamasına dikkat edilmesi,²⁵⁹

255 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik, madde 12.

256 Nelson Mandela Kuralları, madde 22.

257 Avrupa Cezaevi Kuralları, madde 22.1.

258 "İnancı gereği veya vegan, vejeteryan türü özel bir beslenme şekline sahip hükümlü ve tutukluların talepleri, iye miktarı ile sınırlı kalmak üzere karşılanır."

259 CPT Standartları, 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 48: "Açık havada egzersiz yapma konusunun üzerinde özellikle durulmalıdır. Mahkûmların (tercihen genel bir faaliyet programının bir parçası olarak) her gün açık havada en az bir saat egzersiz yapabilmesi şartı, temel bir önlem olarak genel kabul görmüştür. CPT, istisnasız bütün mahkûmlara (ceza olarak hücre hapsinde olanlar dâhil) her gün açık havada egzersiz yapma imkânı verilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Açık havada egzersiz yapılacak yerlerin makul büyüklükte ve mümkün olduğunca kötü hava şartlarında koruma sağlayacak biçimde olması gerektiği barızdır." Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin üye devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 27 no.lu kuralına göre; "Her mahpusun günde en az bir saat açık havaya çıkarak egzersiz yapmasına fırsat verilmelidir. Eğer hava elverişsiz olursa mahpusların egzersiz yapmalarına imkân sağlayan alternatif düzenlemeler yapılmalıdır. Mahpusların bedensel sağlıklarını geliştirmek ve uygun egzersizler ile boş zaman etkinliklerine imkân sağlamak amacıyla doğru bir biçimde organize edilen faaliyetler cezaevi rejiminin ayrılmaz bir parçasını oluşturmalıdır. Cezaevi yetkilileri uygun tesisat ve ekipman sağlayarak bu tür faaliyetleri kolaylaştırmalıdır. Cezaevi yetkilileri ihtiyaç duyan mahpuslar için özel faaliyetler organize edilmesine yönelik düzenlemeler yapmalıdır. Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarını kapsayan eğlendirici fırsatlar yaratılmalıdır ve mümkün olduğunca mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir. Mahpusların egzersiz esnasında ve eğlendirici faaliyetlere katılmaları için birbirleriyle bir araya gelmelerine izin verilmelidir."

D.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

104. Kurumda arttırılmış kapasitede mahpus barındırılması ve COVID-19 pandemisi nedeniyle ziyaret tarihi itibariyle personelin dörtlü vardiya sistemi ile 24 saat esaslı olarak çalışmasından kaynaklanan sorunların önüne geçilebilmesi adına özellikle kadın infaz ve koruma personelinin sayısının arttırılması,
105. Tamamı yabancı uyruklu mahpuslar için tahsis edilmiş koşullar için sürekli olarak görev yapacak bir tercüman istihdamının zorunlu olduğu düşünülmektedir. Nelson Mandela Kuralları 61/2'de; *"Mahpusa, yerel dili konuşmadığı durumlarda, hapishane yönetimi tarafından, bağımsız yetkin bir tercümanın hizmetine erişim olanağı sağlanır."* denilmektedir. Bu bağlamda, dil çeşitliliği ve değişen ihtiyaç durumu göz önünde bulundurularak Kuruma tercüman tahsisinin gerçekleştirilmesi,
106. Sağlık ve psiko-sosyal servis hizmetlerinden her mahpus tarafından eşit yararlanılmasını sağlamak amacıyla kurumdaki psikolog, sosyal çalışmacı ve doktor sayılarının arttırılması,
107. Sağlık Bakanlığı ile işbirliği içerisinde hareket edilerek mahpusların sağlık hizmetlerine daha hızlı erişebilmeleri için Kurumda tam mesai esaslı ile çalışan hekim görevlendirilmesi,
108. COVID-19'un yayılmasını önlemek için alınan her türlü kısıtlayıcı tedbirin yasal bir dayanağı olmalı, bu tip tedbirler gerekli, orantılı, insanlık onuruna saygılı ve belirli bir süreyle sınırlandırılmış olmalıdır.²⁶⁰ Nakil taleplerinin ivedilikle incelenmesi ve hak kayıplarının önüne geçilmesinin,²⁶¹ aileleri ile etkileşimlerinin sağlanmasının mahpusların ruhsal durumları ve rehabilitasyonları açısından olumlu sonuçlar²⁶² doğuracağı düşünüldüğünden farklı coğrafi bölgeler ile karşılıklı nakilleri gerçekleştirilmesi,

D.3. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

109. Mahpusların sağlık hizmetlerine daha hızlı erişebilmeleri için Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tam mesai çalışan hekim görevlendirilmesi sorununun işbirliği içerisinde çözülmesi, tavsiye edilmektedir.

260 CPT/Inf(2020)13 Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi Bağlamında Özgürlüklerinden Yoksun Bırakılan Kişilere Yönelik Muameleye İlişkin İlkeler Bildirisi 20 Mart 2020 (4) Bendi.

261 Nelson Mandela Kuralları, madde 59.

262 Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Vintman/Ukrayna Kararı, Başvuru No: 28403/05 (23.10.2014).

İLAVE GÖRÜŞ

Karar Adı :

Karar Numarası : 2022/300, 2022/301, 2022/302, 2022/303, 2022/304, 2022/305, 2022/306

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol gereği oluşturulan ve Ulusal Önleme Mekanizması görevi gören TİHEK insan onurunu temel alarak;

- h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.
- i) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.
- j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmekle görevlidir.

Bu görev; Ek İhtiyari Protokol'ün 19.maddesinde belirtildiği üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile **BU KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMU DÜZENLİ OLARAK İZLEMEK** ile yerine getirilir.

Öncelikle OPCAT kapsamında Kurumun ziyaret edeceği (özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları) yerlerin belirlenmesi gerekir.

6701 sayılı Kanun'da ziyaret edilecek yerler konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Kanunun gerekçesine baktığımızda **özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerler** şeklinde ibare bulunmaktadır.

Ek Protokol'ün 4.maddesi ise bu yerlerin bir kamu makamının verdiği emre binaen ya da kamu makamının teşviki veya rızası veya bilgisi dâhilinde, yargı yetkisi ya da denetimi altında bulunan kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları ya da bırakılabilecekleri herhangi bir yer olduğu, ikinci fıkrada da;

Özgürlükten yoksun bırakılmayı **herhangi bir adli, idari veya diğer bir makamın emri üzerine kişinin kendi iradesi ile ayrılmasına izin verilmeyen kamusal ya da özel gözetli yerlerinde tutulması, hapsedilmesi veya yerleştirilmesi anlamına** geldiği belirtilmiştir.

AİHM işkence ile kötü muamele ayrımını, mağdura yapılan muamelenin yoğunluğu, muamelenin fiziksel ve ruhsal etkileri, mağdurun cinsiyeti, muamelenin uygulanış şekli ile yöntemi, eziyetin süresi, mağdurun sağlık durumu ve yaşı gibi göstergelerle değerlendirmektedir.

Ek Protokol ile kapsam bu şekilde ilkesel anlamda tahkim edilmesine rağmen Kurum, gereksiz ve görev kapsamında kalmadığını düşündüğüm (huzurevleri gibi) birçok yere Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyaretler gerçekleştirmektedir. Bu hususa bir kez daha dikkat çekmek isterim.

Ziyaretler sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için, Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak, ilgililere tavsiyelerde bulunulur.

Tarafı olduğumuz sözleşmelerde de insan onuruna vurgu yapılmakta, işkence ve kötü muamelelerin fiziksel ve ruhsal bakımdan insanda bıraktığı derin acı ve ızdırap olgusu üzerinde durulmaktadır.

Ek İhtiyari Protokol'ün 20.maddesinde Ulusal Önleme Mekanizmasında asgari olarak bulunması gereken yetkiler belirlenmiştir ki 6701 sayılı Kanunla bu yetkiler TİHEK'e verilmiştir.

1. Tüm alıkoyma yerlerinde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin sayısının yanı sıra, bu tür yerlerin sayısı ve bulunduğu yere yere ilişkin her türlü bilgiye ulaşmak,
2. Bu kişilere yönelik tutum ve alıkonulma koşullarına ilişkin tüm bilgiye ulaşmak,
3. Tüm alıkoyma yerlerine ve bunların binalarına ve tesislerine ulaşmak,
4. Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerle, tanık bulunmaksızın, doğrudan doğruya ya da gerekli görülüyorsa çevirmen aracılığıyla veya Ulusal Önleme Mekanizmasının konuyla ilgili bilgi verebileceğine inandığı başka herhangi biriyle özel görüşmeler yapmak,
5. Ziyaret etmek istenen yerleri ve görüşmek istenen kişileri serbestçe seçmek.

Alıkoyma yerlerinin düzenli önleyici ziyaretlerle izlenmesi, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin alıkonma koşullarının ve bu kişilere karşı muamelenin tüm yönlerini ilk elden değerlendirerek, zaman içinde işkence ve kötü muameleyi önlemeyi amaçlayan bir süreçtir.

Alıkoyma yerlerine yapılan bu ziyaretlerin önleyici niteliği, bağımsız ulusal organların yapacağı diğer türden ziyaretlerden ve özellikle alıkonanların yaptıkları bireysel şikâyetlerin soruşturulması için yapılan ziyaretlerden amaç ve yöntem bakımından ayırır.

Yine bu kapsamda yapılan ziyaretler adli bir vakanın soruşturulmasından ve de bir teftiş incelemesinden de tamamen farklıdır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında alıkoyma yerlerine yapılan düzenli ve habersiz ziyaretlerin ana amacı, alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen vb gibi) değerlendirilmesi de yine OPCAT uyarınca yapılması gerekir. Çünkü buradaki koşullar özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler üzerinde acı verici etkiler bırakabilir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından hazırlanan ve 2018 yılında yayınlanan Ulusal Önleme Mekanizmalarının Rolüne dair Uygulama Rehberinde;

“Görevinin karakteri önlemektir ziyaret işlevlerini yerine getirirken bu gibi durumlarla karşılaşmalar dahi, UÖM’ler soruşturma yapmaz ya da işkence ve kötü muamele şikâyetleri ile ilgili hüküm vermezler. UÖM’lerin kurulmasına ilişkin mevzuat, yetkili makamları ve diğer paydaşları UÖM’nin tavsiyelerini yerine getirmeye ve tavsiyeleriyle ilgili diyaloga girmeye zorlamalıdır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI SORUŞTURMA ORGANI DEĞİLDİR.

Bir UÖM’nin görevi, önleyici yaklaşımıyla, işkenceye karşı çalışan diğer organlardan farklıdır. işkence veya kötü muamele ile ilgili şikâyetleri araştırmak veya değerlendirmek yerine, kalıpları tanımlamak ve sistemik işkence risklerini saptamayı amaçlamaktadır.” değerlendirmelerinde bulunmuştur.

Kurumun bugüne kadar yaptığı ziyaretler sonucunda hazırlanan raporlara baktığımızda çoğunlukla Ulusal Önleme Mekanizması kapsamı dışında kalan hususların yer aldığı, yapılan tavsiyelerin soyut ve ilgisiz kurumlar muhatap alınarak yapıldığı görülmektedir.

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi “İşkence” terimini 1.maddesinde **“bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözeten herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatıyla uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırap veren bir fiil anlamına gelir.”** şeklinde açıklamaktadır.

İşkencenin tanımı verilmesine rağmen diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaların neler olduğu konusunda bir tanım yapılmamış 16.maddede 1. maddede tanımlandığı şekilde işkence derecesine varmayan diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya ceza gibi fiiller şeklinde çerçeve çizilmiştir.

Kurumun raporlarına baktığımızda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında kalan hususlar bir “tespit” olarak kalmakta bu anlamda bir değerlendirme yapılmamaktadır.

“İşkence ve Kötü Muamele” ise raporlarda sadece “kelime” olarak kalmaktadır.

Diğer taraftan Kanunla kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları tarafından yerine getirilir. Bu hükmün amacı da Ek İhtiyari Protokolün 19.maddesinde belirtilen ilkeler doğrultusunda raporların konusunda uzman kişilerin hazırlanmasıdır.

Ayrıca tavsiyelerin de doğru muhataba; somut bir şekilde ve takibini de mümkün kılacak”... **şeklindeki uygulama/davranış/tutum işkence/kötü muamele teşkil edebileceği değerlendirildiğinden bu uygulamadan vazgeçilmesi/yeniden gözden geçirilmesi...tavsiye olunur.”** şeklinde yapılmalıdır.

Diğer taraftan Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında bir re'sen inceleme kararı alınmış ise incelemenin sadece bu konu üzerinde yoğunlaştırılması gerekir. Aynı zamanda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyareti de yapılacaksa ziyaret raporunun ve re'sen inceleme raporunun ayrı ele alınıp değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki görevini İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde yerine getirmesi gerektiği kanaatindeyim.

Av.Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu

Karar Numarası :2022/300

1. Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret raporu ile ilgili olarak:
2. Raporun 26. paragrafında, "Kurumda temizlik malzemelerinin İdare tarafından sağlandığı belirtilmiş, ancak mahpuslarla yapılan görüşmelerde pandemi koşullarında yeterli olmadığı belirtilmiştir." şeklinde bir şikâyet alınmıştır. Ancak temizlik maddelerinin ne kadar dağıtıldığı ve ne kadar dağıtılması gerektiği hususunda herhangi bir araştırma yapılmadığı ve cezaevi yönetiminden de bu konuda herhangi bir açıklama istenmediğinden,
3. Raporun 18. paragrafında "Her mahpusun kendine ait bir yatağı olmadığı, bir kısmının yerde yattığı veya demir şilte üzerinde uydukları gözlemlenmiştir." şeklinde bir gözlemden bahsedilmektedir. Mahkûmlar suç türlerine göre koşullara ayrılmaktadır. Bu nedenle bazı koşullarda dönemsel olarak kalabalıklaşma olabilmektedir. Kalabalıklaşma olduğu durumlarda mahkûmlara yer yatağı verilmektedir. Yatağı olmayan hiçbir mahkûm bulunmamaktadır. Ancak Ziyaret Heyetinin olayı dramatize etmek için demir şilte üzerinde uydukları şeklinde gerçeği yansıtmayan ve iyi niyet sınırlarını zorlayan bir ifade kullanmasından dolayı,
4. Raporun 39. paragrafında "taleplerine uygun sürede cevap verilmediği, İdare ile iletişim kurmakta sıkıntı yaşadıkları, Kurum içi dilekçelere dönüş alamadıkları ve Kurum içi dilekçelerine ilişkin bir evrak kayıt numarası verilmediği ifade edilmiştir." Mahkûmların bu iddiaları ile ilgili olarak Ziyaret Heyetince, söz konusu bu iddiada bulunan kişilerin vermiş olduğu dilekçelerin kayda alınıp alınmadığı hususu ile ilgili herhangi bir inceleme yapılmaksızın konunun rapora alınmasından dolayı,

Raporun 57. paragrafında "Kurumda çocukları ile birlikte tutulan kadınlarla yapılan görüşmelerde çocukların oyun alanlarının bulunmadığı, İdareden oyuncak, resim defteri, boya temin edilmesinin talep edildiği belirtilmiştir." şeklinde bir tespitte bulunulmuştur.

Cezaevinde çocukların oyun oynaması için bir bahçe bulunmaktadır. Ancak pandemi nedeniyle söz konusu oyun bahçesi çocukların oyun oynamasına kapatılmıştır. Ziyaret Heyetinin konuyu araştırmadan çocukların oyun alanlarının bulunmadığı şeklindeki tespitinin doğru olmadığı anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan 01.01.2021/31.06.2021 tarihleri arasında 6 aylık dönemde, 33 anne yanında kalan çocuk için;

Çocuk ve bebeklerin temizlik ve özel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla; 90 adet bebek bezi/ıslak mendil, 8 adet şampuan, 3 adet dişlik, 8 adet emzik, 7 adet biberon, 1 adet bebek yağı, 1 adet pudra, 37 adet diş fırçası/diş macunu ve 6 adet banyo havlusu,

Giyecek olarak; 43 adet iç çamaşırı, 140 adet kıyafet, 35 adet ayakkabı/terlik,

Boş vakitlerini geçirmek için; 29 adet hikâye kitabı, 90 adet oyuncak, 100 adet boya malzemesi/boyama defteri, 17 adet lego/puzzle, 25 adet oyun hamuru dağıtıldığı elde edilen bilgi ve belgelerden anlaşılmıştır.

Çocuklar için dağıtılan bu malzemelere ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmaksızın, İdare tarafından çocuklara yukarıda belirtilen malzemelerin temin edilmediği şeklinde bir tespitte bulunulması ve bu tespite dayanarak "çocuklara İdareden oyuncak, resim defteri, boya gibi gelişimlerine katkı sağlayacak materyallerin temin edilmesi" şeklinde bir tavsiyede bulunulmasının iyi niyet çerçevesinde izah edilebilecek bir tavsiye olamayacağı; ayrıca anne yanında kalan çocuklar ile ilgili olarak kamuoyunda olumsuz bir algı oluşturacağı değerlendirildiğinden,

Sayın çoğunluğun kararına katılmıyorum.

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

**DİYARBAKIR
D TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/17)**

KISALTMALAR

COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
HES	Hayat Eve Sığar
m²	metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. Yukarıda anılan çerçevede, Diyarbakır D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 19.08.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 pandemisi sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulununun 13.07.2021 tarihli ve 155 sayılı toplantısında alınan ziyaret kararı ile 18.08.2021 tarihli Başkanlık Oluru uyarınca Diyarbakır D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 19.08.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurumun Hakkında Genel Bilgiler

8. Diyarbakır D Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Elazığ karayolu üzerinde, Diyarbakır il merkezine 13 kilometre mesafede bulunmaktadır. Ceza İnfaz Kurumunun inşası, 1995 yılında Üçkuyu Köyü mevkiinde 1.413.000 metrekare (m²) arazi üzerinde başlamış, 28.12.2002 tarihinde tamamlanan Ceza İnfaz Kurumu 22.12.2003 tarihinde hizmete açılmıştır.
9. Ceza İnfaz Kurumu; 1, 3 ve 4 kişilik odalardan oluşmaktadır. 72 adet tek kişilik, 164 adet 3 kişilik ve 28 adet 4 kişilik oda bulunmaktadır. Kurumda bulunan tek kişilik odaların tuvalet ve havalandırma hariç toplam kullanım alanı 7,14 m²'dir. Kurumda bulunan 3 kişilik odaların tuvalet ve havalandırma hariç toplam kullanım alanı 24,90 m²'dir. 4 kişilik odaların tuvalet ve havalandırma hariç toplam kullanım alanı ise 31,36 m²'dir. Birkaç oda aynı havalandırmayı ortak kullanmaktadır. Ceza İnfaz Kurumunda mahpuslar²⁶³ tarafından tuvalet ve havalandırma dâhil olmak üzere kullanılan toplam alan 19951,16 m²'dir.

B.2. Kurum Personeli

10. Diyarbakır D Tipi Kapalı İnfaz Kurumunda, Kurum Müdürü haricinde fiili olarak görev yapan 324 personel bulunmaktadır. 1 kurum müdürü, 2 ikinci müdür, 2 idare memuru, 1 dış hekimi, 2 psikolog, 1 sayman, 1 öğretmen, 17 (5 kişi asil, 3 kişi vekil, 9 kişi tedviren) infaz ve koruma başmemuru, 280 infaz ve koruma memuru, 3 sağlık memuru, 2 ambar memuru, 2 bilgisayar işletmeni, 4 kâtip, 4 teknisyen ve 3 hizmetli bulunmaktadır. Personelin 172'si lisans, 91'i ön lisans, 60'ı lise ve 1'i ortaokul mezunudur.

B.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

11. Kurumda 264'ü hükümlü ve 238'i tutuklu olmak üzere toplam mevcut 502 olup bunlar arasında 2'si fiziksel 2'si ruhsal olmak üzere toplam 4 engelli mahpus ile yabancı uyruklu 3 mahpus da bulunmaktadır. Kurumda kadın ve çocuk mahpus bulunmamaktadır.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

12. Diyarbakır D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna ziyaretçi girişinde Heyet üyelerinin retina taramalarının yapılmasının ardından giriş yapılmıştır. Aynı zamanda Müdür Vekili görevini de yürüten İkinci Müdür ile ilk görüşme gerçekleştirilmiş, ardından Heyet tarafından farklı mahpus gruplarından belirlenen kişiler ile COVID-19 pandemisi nedeniyle koşullara girilmeksizin şeffaf bir panel ile temasın önlendiği avukat görüş odalarında görüşülmüştür. Görüşmeler sırasında, infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelin mahpuslarla yapılan konuşmaları duyamayacağı uzaklıkta olması sağlanmıştır. Görüşmeler sonrasında hâlihazırda hasta veya temaslı bir kişi bulunmayan bir karantina koşusu, kantin, derslikler, revir, psiko-sosyal servis, açık ve kapalı görüş alanları ve diğer ortak alanlar gezilmiş, ziyaret edilen alanlarda ilgili personel ile görüşülmüş akabinde mahpuslara

263 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlüleri ifade etmektedir.

ilişkin dosyalar incelenmiştir. Son olarak Kurum yönetimi ile tekrar bir araya gelinmiş ve Heyetin gözlem ve tespitlerinin yanı sıra mahpusların talep ve şikâyetleri hakkında yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

C.1. Fiziksel Koşullar

C.1.1. Kurum Kapasitesi

13. Kurumun toplam kapasitesi 676 kişi olmakla birlikte, ziyaret tarihinde Cezaevinde 502 mahpusun bulunduğu görülmüştür. Dolayısıyla Kurumun kalabalıklaşma ve kapasite aşımı sorunu bulunmamaktadır.

C.1.2. Isınma ve Havalandırma

14. Ceza İnfaz Kurumu doğalgaz yakıtı kullanılan kalorifer sistemi ile ısıtılmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde ısınma ile ilgili sorun yaşanmadığı dile getirilmiştir.
15. Oda ve koşulların havalandırması yeterli düzeydedir.
16. Havalandırma kapılarının güneşin doğmasıyla açılıp, güneşin batmasıyla kapatıldığı öğrenilmiştir. Kurumda birkaç farklı oda aynı havalandırma bahçesinden ortak yararlanmakla birlikte odalarda havalandırma için pencere de bulunmaktadır.
17. Karantinada kalan mahpusların odalarının da havalandırmasının bulunduğu, havalandırma saatleri arasında buradan yararlanabildikleri bilgisi alınmıştır.

C.1.3. Suya Erişim

18. Ceza İnfaz Kurumunda şebeke suyu kullanılmaktadır. Su dağıtımında kota/otomasyon uygulaması bulunmadığı öğrenilmiştir. Yapılan su analizlerine göre çeşme suyunun içilebilir durumda olduğu ayrıca Kurum kantininde pet şişede su satışı da yapıldığı aktarılmıştır.
19. İdare tarafından, tüm odalarda sıcak su tertibatı bulunduğu, banyo ile diğer ihtiyaçların karşılanması için sıcak su verildiği, ziyaret tarihinde sıcak suyun öğlen 12:00-17:00 arası 1 kez verildiği aktarılmıştır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kışın günde 2 kez yazın ise 1 kez sıcak sudan yararlanılabildiği öğrenilmiştir. Yazın ise suyun ısıtılması için güneş enerjisi kullanılmasından kaynaklı olarak sıcak suyun sabah saatlerinde verilememesinin sorunlar doğurduğu yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından ifade edilmiştir. Kurum yönetimince konu ile ilgili şikâyet ve istekler dikkate alınarak sıcak su ihtiyacını doğalgaz ile sağlayan ve aynı kampüs içinde bulunan Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumundan sabah saatlerinde de suyun doğalgaz ile ısıtılması için talepte bulunulduğu ifade edilmiştir.

C.1.4. Hijyen Koşulları

20. Ceza İnfaz Kurumu binasının 2002 yılında inşa edilmiş olmasına rağmen oldukça yıpranmış olduğu görülmüştür.
21. Mahpuslarla yapılan görüşmeler ve İdareden alınan bilgilere göre, Kurumda ciddi bir hamam böceği sorunu olduğu ifade edilmiştir. İdare düzenli olarak ilaçlamaların yapılarak sorunun en aza indirilmeye çalışıldığını Ziyaret Heyetine beyan etmişlerdir.

22. Açık görüş salonunun yağmur yağınca su aldığı Kurum personelince ifade edilmiş olup, su izlerinin yarım metreyi aştığı görülmüştür. İdare ve personelin de salonun iyileştirilmesi gerekliliği hakkında hemfikir olduğu ifade edilmiştir.
23. Koşulların temizliği İdare tarafından verilen temizlik malzemeleri ile mahpuslar tarafından yapılmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde temizlik malzemelerinin pandemi koşulları için yeterli olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Kurumda çamaşırların yıkanması için çamaşır makinelerinin bulunduğu ve mahpusların kullanımına açık olduğu öğrenilmiştir.
24. Kurum personelinin pandemi döneminde kurallara riayet ettiği, odalara sayım yapılırken yalnızca 1 memurun girdiği, sayım sırasında maske ve mesafe kurallarına uyulduğu İdare tarafından ifade edilmiştir. 65 yaş üstü mahpusların bulunduğu odalara girecek personelin diğer kurallara ilaveten tulum ve galoş da giydiği aktarılmıştır.
25. Koşullarda alaturka tuvaletlerin bulunduğu, özellikle yeni ameliyat olmuş veya sağlık nedenleri ile bu tuvaletleri kullanamayacak mahpuslar için bu durumun ciddi sıkıntılara sebebiyet verdiği mahpuslar tarafından ifade edilmiştir.

C.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişilere Dair Tutum, Davranış ve Hizmetlere İlişkin Tespit, Gözlem ve Görüşmeler

C.2.1. Kurumumuza Yapılan Başvuru ile ilgili Görüşme

C.2.1.1. M.E.Ö. hakkında basına yansıyan iddialar ile ilgili olarak yapılan inceleme;

26. Ziyaret Heyetimiz görüşme yapmak için M.E.Ö'yü görüşme yapılan Avukat odasına çağırmıştır. M.E.Ö görüşmeye aynı koşušta beraber kaldığı oğlu ... ile birlikte görüşmeye gelmiştir. M.E.Ö'nün işitme sorunu ve 83 yaşında olması nedeniyle, oğlundan babasının sağlık durumuna ilişkin bilgiler alınmıştır. Babasının sağlık durumuna ilişkin olarak, Adli Tıp 3. İhtisas Kurulu tarafından verilen "cezaevinde kalabileceği" şeklinde raporu ve İstanbul Metris R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna naklinin sağlanmasına ilişkin kararının bulunduğunu, ancak yaşlı ve bakıma muhtaç olduğu için babasının tek başına naklinin mümkün olmadığını ifade etmiştir.
27. M.E.Ö, hastaneye ring aracı ile götürülmektedir. Bu sırada kendisine oğlunun refakat etme talebinin olumlu karşılanmadığı, hastane sevki sırasında M.E.Ö'ye kelepçe takıldığı, önceki hastane sevkleri sırasında öğünlerinin vermediği, tekerlekli sandalyeden düşürüldüğü, hastanede tedavi görürken ranzaya kelepçeli vaziyette tutulduğu ve başında 1 asker nöbetçi bekletildiği oğlu tarafından iddia edilmiştir.
28. Söz konusu iddialar üzerine Kurum İdaresi ile yapılan görüşmelerde; kendisi de mahpus olan oğlunun M.E.Ö'nün yanında refakatçi olarak kalması gibi bir uygulamanın mevzuatta bulunmadığını, ancak gereği durumunda kişinin Ceza İnfaz Kurumu dışındaki yakınlarının refakatçi olarak çağrılabilmesi, hastaneye giden mahpusların öğünlerinin gün içinde tüketilmek üzere yanlarına verildiği, öğünlerin alınamaması gibi bir durumun söz konusu olamayacağı aktarılmıştır.
29. Diyarbakır Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü aracılığı ile Diyarbakır Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesine resmi yazı aracılığı ile M.E.Ö'nün iddiaları sorulmuş, gerekli bilgi ve belgelerin iletilmesinin

yanında hastane kamera kayıtları da talep edilmiştir. Hastane İdaresi 01.04.2022 tarihli ve ... sayılı cevabında; *"Kanuni olarak sadece tedavi amaçlı yatışı sağlanan yatan hastaların yasal olarak öğününü karşılama zorunluluğu bulunduğunu, ayaktan başvurularda hastanenin öğün karşılama yükümlülüğünün bulunmadığını"* iletilmiştir. Mahpusun diğer iddiaları ile ilgili ise *"hastaneye başvuru sağlama aşamasında ise kelepçelenme iddiasının muhatabı olunmadığını, hastaneye kolluk kuvveti nezaretinde başvurusu sağlanan kişilerin muayenesi esnasında kelepçesiz olarak ilgili hekim/ hekimler tarafından klinik muayeneleri sağlandığı, kamera görüntü kayıtlarının saklama süresinin 60 gün olduğundan kamera kaydı sunulmadığı"* aktarılmıştır.

30. Mahpusun hastane sevkine kelepçelenerek götürüldüğü, ranzaya kelepçeli şekilde vaziyette tutulduğu iddialarına ilişkin kanun hükümlerine bakıldığında, 5275 sayılı Kanun'un; *kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçların yetkili makamın önüne getirildiğinde çıkarılmak kaydıyla, sevk ve nakil sırasında kaçmayı önlemek için, hekimin talimat ve gözetiminde olmak üzere tıbbî nedenlerle ve diğer kontrol usullerinin yetersizliği hâlinde hükümlünün kendisine veya başkalarına zarar vermesine veya eşyayı tahrip etmesine engel olmak için kurum en üst amirinin emriyle, kullanılabilceğini hüküm altına alındığı* görülmektedir. Bu kapsamda Kurumumuzca Diyarbakır Cezaevi Tabur Komutanlığına resmi yazı yazılarak M.E.Ö'nün iddiaları sorulmuş, Komutanlık, 15.03.2022 tarihli cevabında iddialar üzerine oluşturulan "araştırma tutanağı"nı Kurumumuza sunmuştur. Tutanağa göre; *"ceza infaz kurumlarında meydana gelen firar ve firara teşebbüs ve muhtemel diğer olayların önüne geçmek için mevzuat doğrultusunda birtakım güvenlik ve emniyet tedbiri alındığı, Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığının her kademesindeki personelin kendilerine emanet edilen tutuklu ve mahkûmu kaza/olaylara karşı korumayı öncelikli görevlerinden biri olarak kabul ettikleri, alınan tedbirlerin sorumluluktan kurtulmak için değil, tutuklu ve hükümlünün emniyetini, can ve mal kaybını önlemek amacıyla uygulanmakta olduğu bu nedenle görevli personelin mahpusların sağlık hakkını engellemesi gibi bir durumun söz konusu olmadığı, kanun ve yönetmeliklerde belirtilen emniyet tedbirlerini aldıkları, bunun dışında bir uygulama yapmadıkları"* aktarılmıştır.
31. M.E.Ö'nün oğlu tarafından; 83 yaşında olan babasının sağlık sorunlarının sıklıkla hastaneye gidip geri dönmesini güçleştirdiği, sağlık durumu nedeni ve babası ve kendisinin de takdiri ile babasının son 1 hafta içindeki 3 hastane sevkinden yalnızca 1 tanesine gidebildiği iddia edilmiştir. 21.09.2020 ve 15.01.2021 tarihlerinde Kurum tarafından re'sen başlatılan işlemlere binaen gerçekleştirilecek hastane sevklerine gitmek istemediğini aynı tarihli dilekçeleri ile bildirdiğini Kurum ile yapılan görüşmeler ve iletilen bilgi ve belgeler ile teyit edilmiştir. Bunun yanında Kurumda babasının ilaçlarına ulaşımı ile ilgili bir problemi olmadığı oğlu tarafından belirtilmiştir.
32. Diyarbakır D Tipi Ceza İnfaz Kurumunun 02.11.2021 tarihli ve ... sayılı yazısı ile M.E.Ö hakkında hazırlanan sağlık kurulu raporları ile tüm sağlık kayıtları, hastalık ve yaşlılık nedenleri ile cezasının ertelenmesi hususunda işlem yapıldığına ilişkin belgeler Kurumumuza cevap olarak sunulmuştur.
33. Edinilen bilgi ve belgeler ışığında M.E.Ö hakkında Ceza İnfaz Kurumu İdaresi tarafından kendi isteği veya re'sen olmak üzere; 18.01.2010, 05.02.2013, 17.12.2014, 06.04.2015, 20.10.2015, 21.07.2016, 28.09.2017, 24.04.2018, 21.01.2019, 19.08.2019 ve 22.01.2021 tarihlerinde 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 16/6 hükmü uyarınca ceza infazının geri bırakılması kararına esas olmak ve rapor aldırılmak üzere hastaneye sevk işlemlerinin başlatıldığı

anlaşmıştır. Bu işlemlerin tümünün sonucunda; hükümlünün, cezasının infazına engel teşkil edecek ağır bir hastalığının olmadığı ve Ceza İnfaz Kurumu koşullarında hayatını devam ettirebileceğinin belirtilmesi nedeni ile 5275 sayılı Kanun'un 16/6 hükmü kapsamında değerlendirilmediği ve "Ceza tehiri talebinin reddine" karar verildiği görülmüştür.

34. M.E.Ö hakkında 07.07.2021 tarihinde Adli Tıp 3. İhtisas Kurulu tarafından verilen son Adli Tıp Kurumu mütalaasında; "... oğlu 1939 doğumlu M.E.Ö. 28.06.2021 tarihinde yapılan muayenesinde ve yapılan nöropsikolojik testlerinde motor emirleri eksiksiz yerine getirmesine rağmen, kimlik bilgileri dahil tüm sorulara 'Bilmiyorum' şeklinde cevap verdiği, yapılan tıbbi tetkiklerinde belirgin patolojik özellik saptanmadığı, 25.06.2021 tarihli Kranial MR grafisinin kurulumuzda yapılan incelemesinde yaşı ile uyumlu bulgular dışında parankimal patoloji saptanmadığı, kişi hakkında yeterli kanaat oluşmadığından R (rehabilitasyon) tipi cezaevi şartlarında yatırılarak 1(bir) ay izlenmesi sonrası, günlük rutini ve yaşamsal aktiviteleri ile bilgilerin ayrıntılı şekilde belirtildiği psikososyal gözlem raporu ile birlikte yeniden kurula muayeneye gönderilmesi sonrasında sorulan hususlar hakkında görüş bildirileceği oy birliği ile mütalaa olunur." şeklinde görüş bildirilmiştir. Ancak mahpus M.E.Ö en yakın R Tipi Ceza İnfaz Kurumunun ailesinin yerleşim yerine uzak olması nedeniyle söz konusu Kuruma nakledilmek istemediğini Kurum İdaresine avukatı aracılığı ile bildirmiştir.
35. Hükümlü M.E.Ö'nün sağlık durumunun ceza infaz kurumunda tek başına hayatını idame ettirmekte güçlük çekebilecek düzeyde olduğu, yürümekte zorlandığı, konuşma ve duyma sorunları bulunduğu Heyet tarafından gözlemlenmiştir. Buna ilaveten, çeşitli kronik hastalıkları (3 kez kalp krizi geçirdiği, tansiyonu olduğu, işitme problemi bulunduğu, fizik tedaviye ihtiyaç duyduğu öğrenilmiştir.) bulunan M.E.Ö'nün, özellikle pandemi koşulları dikkate alındığında, tetkik ve tedavileri için sürekli hastaneye gidip gelmesinin hem mevcut sağlık sorunları hem de karantina uygulaması gibi tedbirler nedeniyle ek zorluklar yarattığı; anılan hususlar ile hakkında hazırlanan son Adli Tıp Kurumu mütalası birlikte ele alındığında, M.E.Ö'nün ihtiyaç duyduğu sürekli bakım ve tedaviye erişebileceği R Tipi Ceza İnfaz Kurumunda kalması gerektiği kanaati hâsıl olmuştur.

C.2.2. Yönetim ve Personelin Tutumu

36. Kurumda görev yapan personelin meslek içi eğitim aldığı ifade edilmiştir. Personelin aldığı eğitimler arasında İnfaz ve Koruma Yetiştirme Eğitimi, Kâtiplik Yetiştirme Eğitimi, Personel Disiplin İşlemleri Eğitimi, İnfaz Disiplin İşlemleri Eğitimi, Mutemetlik İşlemleri Eğitimi, Mahkûm Kabul Birimi Eğitimi, Mektup Okuma Bürosu Eğitimi, Mesleki Müdahale İç Teknik ve Taktikleri Eğitimi, Emanet Para ve Kıymetli Eşya Eğitimi, Temel İlk Yardım Eğitimi, Vardiya İşlemleri Eğitimi, UYAP Veri Girişi Eğitimi, Terör Hükümlüsü-Tutuklusu ile Çalışan Personele Uzmanlık Eğitimi bulunmaktadır. Yetiştirme eğitimi alan personele eğitim süreci içerisinde işkence ve kötü muamele konuları da ders olarak verilmiştir.
37. Yapılan görüşmelerde mahpusların genel olarak Kurum personelinin kendilerine yaklaşım ve tutumlarından memnun oldukları öğrenilmiştir.
38. Mahpuslar Kuruma ilk girişlerinde jandarma tarafından arandıktan sonra X-Ray cihazından geçirilmektedir. Sinyal vermeden X-Ray cihazından geçen mahpusların infaz ve koruma memurları tarafından el detektörü ile tekrar aramaları yapılmaktadır. Beden ve üst aramalarının aynı cinsiyetten

güvenlik ve gözetim görevlileri tarafından yapıldığı, daha önce mahpuslardan arama ile ilgili bir şikâyetin alınmadığı İdarece aktarılmıştır.

39. Mahpuslar tarafından verilen dilekçelerin blok sorumlu personeli tarafından sabah sayımı esnasında mahpusların elinden bizzat alındığı, dilekçelerin Kurum Nöbetçi Müdürüne getirildikten sonra Nöbetçi Müdür tarafından ilgili makamlara UYAP sistemi üzerinden gönderildiği, dilekçelere yazılı cevap verilmesi gereken durumlarda ise Kurum Müdürünün talimatıyla cevap verildiği, resmi kurum ve kuruluşlara yapılan başvuruların zarflar açılmadan aynı gün içinde gönderildiği ifade edilmiştir.
40. Dilekçe sahipleri ile İdare arasında yapılan görüşmelerin her hafta çarşamba ve perşembe günleri olduğu ve her dilekçe sahibi ile görüşüldüğü İdare tarafından belirtilmiştir. Dilekçelerin içeriğini genellikle; infaz süreleri, pandemi tedbirleri, pandemi nedeniyle saç ve sakal tıraşının odalarda yapılma şekli, sosyal faaliyet eksiği ve açık görüş taleplerinin oluşturduğu bilgisi edinilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde verdikleri dilekçelerin Kurumdan çıkarılmasında bir sorunla karşılaşmadıkları, suç duyurusunda bulunsalar bile dilekçelerinin gönderildiği ifade edilmiştir.
41. Kurum girişinde ve her blokta mevcut olan İl İnsan Hakları Kurulu şikâyet kutularının her ay düzenli olarak açıldığı ve bu işlemin tutanak altına alındığı ifade edilmiştir.

C.2.3. Dış Dünya ile İletişim

C.2.3.1. Haberleşme ve İletişim Araçlarından Faydalanma

42. COVID-19 önlemleri kapsamında açık görüşün gerçekleştirilememesi nedeniyle, mahpusların salgından en az şekilde etkilenmeleri amacıyla daha önceden haftada 1 kez gerçekleştirilen telefon görüşmeleri haftada 2'ye çıkarılmış olup bu kapsamda mahpuslara her hafta 10'ar dakikalık 2 telefon görüşmesi yapma hakkı tanınmaktadır.
43. Telefon görüşmeleri mahpuslar tarafından yalnız gerçekleştirilmektedir. Personel bu sırada gözlem yapabilmektedir. Mahpusların telefon görüşmelerinin gerçekleştirilmesi ile ilgili sorunları olmadığı yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır.
44. Sosyal medyaya yansıyan COVID-19 karantinasında bulunan mahpusların ailelerinin bilgilendirilmediği, telefon haklarını kullanamadıkları yönündeki birtakım iddialar mahpuslara sorulmuştur. COVID-19 karantinasında bulunan mahpusların ailelerinin bilgilendirildiği ve bu süre içinde telefon haklarını kullanabildikleri yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından dile getirilmiştir.
45. Ceza İnfaz Kurumunda her odada televizyon bulunduğu öğrenilmiştir. Mahpusların yabancı dillerini geliştirme amacıyla ... gibi kanalların TV'lerde gösterilmesi şeklindeki taleplerinin, İdare tarafından söz konusu kanalların HD olduğu ve Ceza İnfaz Kurumunun bu kanalların izlenebilmesini mümkün kılacak altyapıdan mahrum olması gerekçesiyle reddedildiği anlaşılmıştır.

C.2.3.2. Kapalı Görüş

46. Kuruma gelen ziyaretçilerin, nizamiye bölümünde biyometrik tanıma sistemleri (göz irisi tanıma) ile kayıtları yapılmaktadır. Ceza İnfaz Kurumuna girişler Jandarma ve Ceza İnfaz Kurumu personeli gözetiminde üst araması yapılarak gerçekleştirilmektedir. Buna ilaveten Kuruma giriş yapan ziyaretçiler, duyarlı kapıdan geçirilmekte, getirilen eşyalar X-Ray sistemi kullanılarak taranmaktadır.

Biyometrik tanıma sistemine göz irisi taratıldıktan sonra elektronik turnike kapılardan geçerek Kuruma giriş yapılabilmektedir. Bu uygulama Ceza İnfaz Kurumu personeli ve tüm ziyaretçiler için geçerlidir.

47. Adalet Bakanlığı tarafından alınan COVID-19 önlemleri kapsamında kapalı görüşler, 2 haftada 1 kez ve mahpusun önceden belirlediği 2 yakını ile gerçekleştirilmektedir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, pandemi öncesi ayda 1 kez açık görüş şeklinde olmak üzere haftada 1 kez gerçekleştirilen görüşlerin pandemi tedbirleri kapsamında 2 haftada 1 ve sadece kapalı görüş şeklinde gerçekleştirilmesinden yakınılmış ve kapalı görüşlerin artırılması talep edilmiştir.
48. İdare tarafından, Ceza İnfaz Kurumuna girişlerde HES kodu sorgulaması sonucunda riskli olduğu anlaşılan kişilerin, ziyaret hakları saklı kalmak şartıyla Kuruma alınmadığı bilgisi verilmiştir.
49. Kapalı görüş odaları, iki cam arasında demir parmaklıklar bulunacak şekilde düzenlenmiştir. Mahpuslar tarafından, kırılmaz tek bir camdan oluşan yeni görüşme odası sisteminin Ceza İnfaz Kurumunda bulunmamasının özellikle ebeveynlerini ziyarete gelen çocuklar bakımından çok sağlıklı olmadığı, ebeveyn mahpusların çocukları tarafından demirler ardında görülmekten rahatsız olduğu ifade edilmiştir.
50. Mahpuslar tarafından, görüşlerle ilgili talep edilen bir diğer konu ise görüş sürelerinin uzatılması olmuştur. Görüşülen mahpusların yoğunluğu tarafından görüş sürelerinin keyfi olarak kısa tutulduğu, pandemi döneminde bu uygulamanın kendilerini olumsuz etkilediği aktarılmıştır. Kurum yönetimi ile yapılan görüşmede Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 10'uncu maddesine göre görüş sürelerinin 30 dakika ila 1 buçuk saat arasında değişebileceği, bu hükümden hareketle görüş süresinin 45-50 dakika olarak belirlendiği ifade edilmiştir. Sürenin belirlenmesinde cezaevinin yoğunluğu ve pandemi şartlarının göz önüne alındığı aktarılmıştır.

C.2.3.3. Açık Görüş

51. Türkiye genelinde tüm Ceza İnfaz Kurumlarında 14 Mart 2020 itibarıyla açık görüşler, pandemiyle mücadele kapsamında Bilim Kurulu tavsiyesiyle durdurulmuştur.
52. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde açık görüşün bir buçuk yıldır yapılamamasının aile hayatlarını etkiler boyuta geldiği ifade edilmiştir. Kurumda bulunan mahpuslar açık görüşün gerçekleştirilebilmesi için COVID-19 aşısına büyük oranda rağbet göstermiştir. Görüşülen mahpuslar aynı zamanda ailelerinin de büyük oranda aşılandığını ifade etmiştir. Mahpuslar, aşı kartı veya negatif PCR testi bulunan ziyaretçiler ile açık görüş yapılabilmesini talep etmiştir. Bazı mahpuslar, açık görüşlerin pandemi nedeniyle mümkün olmaması durumunda alternatif bir çözüm olarak E-Görüş'ün²⁶⁴ uygulanmaya başlanması yönündeki görüşlerini dile getirmiştir.

264 "Söz konusu proje ile hükümlülerin personel tarafından oda ve koşu dışına çıkartılması suretiyle yürütülen çeşitli hizmetlerin, ses izolasyonlu bir kabin içerisinde oda ve koşu alanlarına yerleştirilecek multimedya cihaz marifetiyle, personel sirkülasyonuna gerek olmaksızın daha az insan kaynağı harcanarak, hızlı ve güvenilir bir biçimde gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu proje ile mahpuslar aileleri ile görüntülü görüşebilecek, ileriki aşamada aynı sistem ile hekim görüşmeleri sağlanabilecektir". Bkz. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/akilli-teknolojilerin-ceza-inafaz-kurumlarina-entegrasyon-e-gorus-projesi22102020122426> (E.T. 05.01.2021)

C.2.4. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler

53. Ceza İnfaz Kurumunda iş-meslek eğitimi ve sosyal kültürel kurslar kapsamında, pandemi öncesinde; 1. ve 2. kademe okuma yazma kursları, ebru kursu, tezhip kursu, minyatür kursu, ahşap boyama kursu, bilgisayar bakım ve onarım kursu, İngilizce kursu, bağlama kursu, gıda ve su sektöründe çalışanlar için hijyen eğitimi kursu, iş güvenliği ve işçi sağlığı kursları düzenlendiği, mevcut salgın tedbirleri nedeniyle devam eden kursların Mart 2020 tarihinde iptal edildiği, belirtilen kursların bu tarihten sonra açılmadığı aktarılmıştır.
54. Kurumda hükümlü ve tutuklular için sosyal-kültürel faaliyetler düzenlenecek bir konferans salonu bulunmadığından, faaliyetlerin kütüphanede yapıldığı öğrenilmiştir.
55. Mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde en çok dile getirilen taleplerden biri de pandemi nedeniyle bir buçuk yıllık süre içinde sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilememesi olmuştur. Bazı mahpuslar, buldukları Kurumun yapısı gereği yalnızca aynı odadaki kişilerle sosyalleşebildiklerini, pandemi tedbirlerinin yönetim tarafından sosyal faaliyetleri azaltmak için mazeret olarak kullanıldığını iddia etmiştir. Yönetim ile yapılan görüşmelerde sosyal ve kültürel faaliyetlerin pandemi sürecinde gerçekleştirilemediği kabul edilmekle birlikte tedbirlerin hafifletilmesi ile 4 spor turnuvası düzenlendiği, aynı koşu altında bulunan mahpusların futbol, el işi ve resim faaliyetlerine çıkarıldıkları ifade edilmiştir. Ayrıca imkânlar dâhilinde 1 ay içerisinde 6 sinema gösterimi, 2 konferans, 4 bilgi yarışması düzenlendiği ve gün içerisinde merkezi yayın sistemi üzerinden sinema gösterimi yapıldığı bilgisi verilmiştir.
56. Kurumda, 14 Açık Öğretim Ortaokulu, 47 Açık Öğretim Lisesi, 31 Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, 5 Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, 4 İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, 1 Hoca Ahmet Yesevi Uzaktan Eğitim Fakültesi, 1 Afyon Kocatepe Üniversitesi Uzaktan Eğitim Fakültesi, 1 Dicle Üniversitesi Uzaktan Eğitim Fakültesi, 15 örgün eğitim ve 3 yüksek lisans ve doktora öğrencisi bulunmaktadır. 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı içinde; Açık Öğretim Ortaokulu ve Açık Öğretim Lisesi öğrencilerinden 15, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi öğrencilerinden 37 mahpus mezun olmuştur. 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı içinde ÖSYM tarafından yapılan YKS'ye (Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı) 21 öğrenci, DGS'ye (Dikey Geçiş Sınavı) 18 öğrenci, YDS'ye (Yabancı Dil Sınavı) 3 öğrenci katılmıştır.
57. Mahpuslar Kurum kütüphanesinden faydalandırılmaktadır. Kurum kütüphanesinin yanı sıra, İl Halk Kütüphanesinden talep edilen kitaplar talebin yoğunluğuna göre 3 ile 15 günlük süre zarfında temin edilerek ilgili mahpusa ulaştırılmaktadır.
58. Kurum kütüphanesinde; 454 adet felsefe-psikoloji, 931 adet din bilimleri, 558 adet toplum bilimleri, 134 adet dil ve dil bilimleri, 31 doğa bilimleri, 25 adet teknoloji, 124 adet sanat, 135 adet coğrafya/tarih, 2937 adet edebiyat konu ve içerikli toplam 5329 yayın bulunmaktadır. Ziyaret sırasında, Kurum kütüphanesindeki kitap sayı ve çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüştür.
59. 23.08.2020 ile 23.08.2021 tarihleri arasında 1672 mahpus Kurumda bulunan kütüphanedeki 11358 yayından; 23.08.2020 ile 23.08.2021 tarihleri arasında 219 mahpus İl Halk kütüphanesindeki 410 yayından faydalanmıştır.

C.2.5. Sağlık ve Beslenme

C.2.5.1. Revir ve Psiko-Sosyal Servis

60. Sağlık Servisi, Kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getirmektedir. Sağlık Servisinde hekim, diş hekimi, sağlık memuru ve aile hekimi hemşiresi görev yapmaktadır. Sağlık servisinde muayene, ilaç temini, takibi ve dağıtımı, aşılama, PCR testi, açlık grevi takipleri ve hastane sevk işlemleri hizmetleri sunulmaktadır.

Tablo 9 : Sağlık Hizmetlerine İlişkin Sayısal Veriler

2021 Yılında Hekim Tarafından Yapılan Muayene Sayısı	3141
2021 Yılında Diş Hekimi Tarafından Yapılan Muayene Sayısı	730
2021 Yılında Hastaneye Yapılan Sevk Sayısı	826
Pandemi Süresinde Yapılan PCR Test Sayısı	2893
COVID-19 Aşılması Yapılan Mahpus Sayısı	473

61. Aile hekimi ve diş hekimi haftada 3 gün Ceza İnfaz Kurumunda görev yapmaktadır. Hekimler, dilekçe ile rahatsızlığını beyan eden mahpusların muayenelerini yapmakta, muayene sonucunda tedavilerini gerçekleştirmekte ve tedavi takiplerini yapmaktadır. Muayene sonucu gerekli görülen durumlarda mahpusların ileri tetkik ve tedavi amacıyla hastanelere sevkleri sağlanmaktadır.
62. Yapılan muayene sonucunda reçete yazılan mahpusların ilaçlarının, sözleşmeli eczaneler tarafından temin edilerek ivedilikle kendilerine teslim edildiği bilgisi verilmiştir. Ancak psikiyatrik özelliği bulunan ve yeşil reçeteli olarak kullanılan ilaçların hastaların yanına verilmediği, bu ilaçların kontrollü ve düzenli bir şekilde görevli personel tarafından mahpuslara günlük olarak verildiği belirtilmiştir.
63. Ziyaret gerçekleştirildiği sırada, Kurum hekiminin COVID-19 pozitif durumda olduğu öğrenilmiştir. Bu nedenle görüşülen mahpuslardan bazıları yaklaşık 2-3 haftadır hekime erişim sağlayamadıklarını, yazdırmaları gereken ilaçlarının bulunduğunu ifade etmişlerdir. Bu talep İdareye iletilmiş, Kurum hekiminin yerine haftanın birkaç günü için başka bir hekimin görevlendirildiği, geçici görevlendirilen hekimin haftada 2 gün Kuruma geleceği öğrenilmiştir.
64. Psiko-sosyal servis Kurumda mahpuslara yönelik grup çalışmaları yapmakta, bu kapsamda; öfke kontrolü, uyuşturucu madde, salıverilme öncesi mahkûm gelişimi, intihar ve kendine zarar verme, özel güvenlik ve denetim konularında programlar düzenlemekte; ayrıca mahpuslarla bireysel görüşmeler yapmakta, Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM)²⁶⁵ uygulamakta, mahpusların ilk kabulünü yapıp Araştırma Değerlendirme Formu

²⁶⁵ Bkz. Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM) <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> (E.T. 03.01.2022)

(ARDEF)²⁶⁶ doldurmakta, mahpuslar hakkında düzenli aralıklar ile gözlem değerlendirme formu, gelişim değerlendirme formu doldurmakta, mahpusların psikiyatrik ya da psikolojik ihtiyaçlarını belirleyip psikiyatrik yönlendirmesi yapmakta ve ilaç kullanımı konusunda görüşme yapmaktadır. Ek olarak; personele yönelik seminer, konferans ve bireysel görüşmeler de yapılmaktadır.

65. Servise gelen hastaların gerekli görülürse ileri tetkik için psikiyatri kliniğine sevk edildiği durumlar da mevcuttur. Psiko-sosyal klinikteki görüşmeler mahpus iyileşene kadar devam etmektedir. Ortalama görüşme sayısı 3-10 olarak belirlenmiş olmakla birlikte mahpusun ihtiyacına göre daha fazla görüşme de gerçekleştirilebildiği belirtilmiştir.
66. Kurumda 01.01.2021-23.08.2021 tarihleri arasında; ilk kabul görüşmeleri (ARDEF doldurma) dışında psikolog ile 888 ve sosyal çalışmacı ile 241 bireysel görüşme (aile görüşü, gözlem değerlendirme, gelişim değerlendirme, kriz görüşmeleri ve YARDM) gerçekleştirilmiştir. Mahpuslar için 7 seminer/konferans, personel için (260 personel) 8 seminer/konferans düzenlenmiştir. Pandemi nedeniyle grup çalışmaları yapılamamıştır. Kurum kadrosunda bulunan sosyal çalışmacının tayinle ayrılması dolayısıyla bu kadro boş durumdadır. Yeni bir atama yapılmamıştır.

C.2.5.2. Açlık Grevinde Olan Mahpuslar

67. Revirde bulunan, açlık grevine giren mahpuslara ait kayıtlar kontrol edilmiştir. Açlık grevlerinin 5-15 gün sürelerle, nadiren de olsa daha uzun sürelerle yapıldığı Ziyaret Heyetine aktarılmıştır. Grev yapan mahpuslara, çay, kahve, limonlu ve şekerli su verildiği ifade edilmiş ve günlük verilen miktarların kayıt altına alındığı Heyet tarafından görülmüştür. Açlık grevindekilere takviye olarak B12 vitamini ilacının da verildiği görülmüştür. Bu kişilerin kayıtlarının hekim, psikolog, infaz ve koruma memurlarınca tutulduğu, günlük kilo ölçümlerinin yapıp kayıt altına alındığı öğrenilmiştir.

C.2.5.3. Beslenme

68. Ceza İnfaz Kurumunun yemekleri aynı kampüste bulunan Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından yapılmaktadır. Kampüste 10 ceza infaz kurumu bulunduğu ve yaklaşık 10.000 kişilik yemek hazırlandığı aktarılmıştır.
69. Personel ile mahpuslar aynı yemeği tüketmekte, yemekler bone-elbise-maske takılarak dağıtılmaktadır. Yemekler porsiyonlara ayrılmadan, oda ve koşullara kişi sayısına göre belirlenen bir miktarda verilmektedir. Personel için bir yemekhane bulunmaktadır.
70. Yemeklerle ilgili şikâyetler hem İdare hem de mahpuslarla yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir. Görüşülen hemen hemen her mahpus yemeklerin kalite ve miktar açısından yetersiz olduğunu düşündüklerini ifade etmiştir. Personelin Kurumda bulunması nedeniyle öğle yemeğinin daha doyurucu olduğunu ancak akşam yemeğinin oldukça az miktarda olduğunu aktaran mahpuslar olmuştur. Heyetimiz tarafından öğle yemeği miktarının yeterli olduğu gözlemlenmiştir. İdare ile

266 Ruh sağlığı problemleri olan mahpusların personel tarafından erken dönemde tanınması ve yararlanacakları psiko-sosyal destek programının belirlenmesi amacıyla oluşturulan araştırma ve değerlendirme formudur. ARDEF sonuçları doğrultusunda mahpuslar ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> (E.T. 03.01.2022)

konu üzerine yapılan görüşmelerde iaşe bedelinin düşük olması nedeniyle yemeklerin kalitesinin düşebildiği, yemeklerin personel tarafından da beğenilmediği vurgulanmıştır.

C.2.5.4. COVID-19 Önlemleri

71. COVID-19 tedbirleri kapsamında; Kurumda çalışan memurların iki haftada bir test yaptırdığı, memurlara karantina uygulamasının bulunmadığı ve yüksek oranda aşılamanın sağlandığı iletilmiştir. Memurlar arasında aşığı reddedenler olmakla birlikte 324 personelden yalnızca 36'sının aşısız olduğu bilgisi edinilmiştir. Bunların bir kısmı önceden COVID-19 geçirip aşığı gününü bekleyenlerden oluşmaktadır. Ziyaret tarihi itibarıyla memurlar arasında 11 pozitif vaka bulunmaktadır.
72. COVID-19 hastası mahpuslar ve temaslılar izole edilmektedir. 502 mahpusun 471'i aşılı durumdadır. Aşılılar aile hekimi hemşiresince Kuruma getirilmektedir ve mahpusların aşığı tercihi imkânı bulunmaktadır. Kurum tarafından verilen bilgilere göre; aşığı olmayanlarla sağlık memuru, psikolog ve Kurum hekimi eşliğinde görüşme sağlanmış ve bunların bir kısmı da aşığı olmayı kabul etmiştir.
73. Ziyaret tarihi itibarıyla COVID-19 nedeniyle açık görüş yapılmamakta, kapalı görüşler ise devam etmektedir. Görüşler Adalet Bakanlığının yayınladığı genelge tedbirlerine göre yapılmaktadır.
74. Herhangi bir neden ile Kurum dışına çıkan mahpusların COVID-19 tedbirleri gereği Kuruma dönüşte 14 gün boyunca karantinada tutulması, mahpuslar tarafından bir şikâyet konusu olarak iletilmiştir. Mahpuslar dış hekimi ve Kurum hekimine gitmekten karantina süresinin uzunluğu nedeniyle imtina ettiklerini, bu durumun uzun dönemde sağlıklarını olumsuz etkileyeceğini ifade etmişlerdir. İdare ile konu üzerine yapılan görüşmede tedbirlerin Bilim Kurulu tavsiyeleri doğrultusunda Adalet Bakanlığınca Kuruma iletildiği, tedbirlerde aşılardan sonra herhangi bir değişiklik olmadığı aktarılmıştır.
75. Karantina odalarında genellikle tek kişili kalınmaktadır. Bu odalarla COVID-19 hastalarından çok, Kurumdan dışarı çıkan (hastane sevki vb. sebeplerle) mahpuslar, tedbir amaçlı olarak 14 gün boyunca gözlem altında tutulmaktadır. Karantinadaki mahpuslar gün ışığından ve akşam saatine kadar havalandırmadan yararlanabilmektedir. Ziyaret esnasında karantina koşullarında mini buzdolabı, vantilatör gibi eşyalar olduğu gözlemlenmiş, yapılan incelemelerde ranzaların eski olduğu görülmüştür.
76. COVID-19 tedbirleri kapsamında avukat görüşme odasına, mahpuslar ve avukatlar arasındaki teması kesecek şekilde şeffaf bir panel takıldığı görülmüştür. Bazı mahpuslar, odada bulunan panelin arkasına sesin geçmesindeki zorluğun özellikle savunmaya dair hususlar tartışılırken gizlilik açısından sakıncalı olduğunu iletmıştır. Ziyaret Heyetinin de görüşmeleri bu odada gerçekleştirmesi dolayısıyla ile karşı tarafa sesin iletilmesinin oldukça zor olduğu gözlemlenmiştir.

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

77. Kurum hastanesince sıcak suyun verilme saatlerinin artırılması ile ilgili Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumuna yapılan talebin takip edilmesi,

78. Kurumda engelli, hasta ve yaşlıların ihtiyaçları göz önüne alınarak, ihtiyacı olduğu tespit edilen mahpuslara portatif tuvalet aparatı veya klozet sağlanması,²⁶⁷
79. Kurumun fiziksel koşullarının iyileştirilmesi için ayrıca çabalara ihtiyaç duyulduğu tespit edildiğinden hobi odalarının ve ortak alanların hijyeninin sağlanması, hamam böceği sorununun çözülmesi için gerekli önlemlere ilişkin iş ve işlemlerin ivedilikle tamamlanması,²⁶⁸
80. Mahpusların yabancı dillerini geliştirmek amaçlı olarak kurs açılması taleplerinin karşılanması ve yine ... gibi yabancı dil öğrenmeyi kolaylaştıracak TV kanallarının mahpusların erişimine açılması için gerekli altyapı çalışmalarının yapılması,
81. Avukat görüşme odalarındaki şeffaf panel sebebiyle oluşan ses iletimi sorununa çözüm bulunması,²⁶⁹
82. Kapalı görüş odalarındaki eski iki cam arası demirli sistemin, kırılmaz tek bir cam ile değiştirilmesi,
83. Pandemi ile birlikte durdurulan sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin COVID-19 önlemleri dikkate alınarak açık havada ya da havadar bir ortamda tekrar hayata geçirilmesi,
84. Ceza İnfaz Kurumlarındaki kurslar, oyalayıcı birer aktivite olmanın ötesinde mahpusları tahliye sonrası döneme hazırlayıcı mahiyet arz etmelidir. Zira eski hükümlüler iş bulma konusunda ciddi problemlerle karşı karşıyadır. Cezaevinde açılan sanat kursları arasında hüsn-ü hat, tezhip ve süsleme, Edirnekari tahta işleme, ahşap üstüne dağlama, sedefkârlık, aherleme, mücellidlik gibi ekonomik getirisi olabilecek geleneksel sanatlara mahpusların meslek edinimi kapsamında yer verilmesi,²⁷⁰
85. Kurumda verilen yemeklerden personel de dâhil olmak üzere çoğunluğun şikâyetçi olduğu göz önüne alınarak Ceza İnfaz Kurumu bünyesinde bir mutfak oluşturulması da dâhil olmak üzere gibi alternatif çözümlerin göz önüne alınması,²⁷¹

D.2. Adalet Bakanlığına Tavsiyeler

86. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 13.07.2021 tarihli ve 155 sayılı toplantısında alınan karar ile 18.08.2021 tarihli Başkanlık Oluru uyarınca sağlık durumu ve bulunduğu Ceza İnfaz Kurumundaki

267 Bkz. CPT Standartları 3. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (93) 12] 38'inci paragraf: "Bir cezaevi sağlık bakım hizmetinin, tıbbi tedavi ve hemşirelik hizmetlerinin yanı sıra uygun perhiz, fizyoterapi, rehabilitasyon ve diğer gerekli özel imkanları toplumdaki hastalara sunulan koşullarda sunabilmesi gerekmektedir. Doktor, hemşire ve teknik personelin yanı sıra, mekânların, donanımların ve ekipmanın da buna göre ayarlanmış olmaları gereklidir."

268 BM Mahpusların İslahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 17: "Kurumun mahpuslar tarafından düzenli kullanılan yerleri, her zaman titiz bir şekilde temiz tutulur ve temizliği korunur."

269 Bkz. BM Mahpusların İslahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 61.1 : "Mahpuslara, seçtikleri bir avukat ya da hukuki yardım sağlayıcı ile ulusal hukuka uygun olarak gecikmeksizin, alan dinlemesi yapılmaksızın, sansürlü ve tam bir gizlilik içinde görüşme, danışma ve konuşma için yeterli fırsat, zaman ve kolaylık sağlanır. Görüşmeler, hapishane personelinin görebileceği, ancak duyulmayacak bir ortamda olur".

270 Bkz. CPT Standartları 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3] 47'nci paragraf: "Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş, ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir."

271 BM Mahpusların İslahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 22.1 : "Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir".

koşulları öğrenilmek üzere ziyaret edilen mahpus M.E.Ö. gerçekleştirilen ziyaret neticesinde ve edinilen bilgi ve belgeler çerçevesinde Adli Tıp 3. İhtisas Kurulu mütalaasına uygun ve ailesinden uzak kalmama talebi ile uyumlu olacak şekilde en yakın R Tipi Ceza İnfaz Kurumu olan Elazığ R Tipi Ceza İnfaz Kurumuna sevkinin değerlendirilmesi,

87. Hasta ve engelli mahpusların, özel ihtiyaçları nedeniyle ailelerinin ikamet ettiği şehirden uzakta bir cezaevine nakledilmek zorunda kalmamaları ve bundan doğan mağduriyetlerin yaşanmaması için İnsan Hakları Eylem Planında²⁷² yer alan "İşkence ve Kötü Muameleye Sıfır Tolerans Politikasının Titizlikle Uygulanmaya Devam Edilmesi" hedefi kapsamında gerçekleştirilmesi öngörülen özel bakım ve rehabilitasyona ihtiyaç duyan hükümlü ve tutuklular için tasarlanan rehabilitasyon tipi ceza infaz kurumlarının yaygınlaştırılması faaliyeti çerçevesinde her bölgede R Tipi Ceza İnfaz Kurumu kurulmasının değerlendirilmesi,²⁷³
88. Kurum, 2003 yılında hizmete açılmasına rağmen, fiziksel koşulların oldukça problemlili olduğu, açık görüş alanın ve eş görüşmesi yapılan bölümlerin yağmur yağması durumunda su ile kaplandığı yapılan ziyarette gözlemlenmiş ve İdarece bu bilgiler teyit edilmiştir. Binanın yöre koşullarına uygun olarak yeniden yapılması da dâhil olmak üzere çeşitli tedbirlerin değerlendirilmesi ve acil ihtiyaç duyulan onarımların gerçekleştirilmesi,
89. Kurumdan tayinle ayrılan sosyal çalışmacı personelin yerine yenisinin atanması,
90. Hem mahpusların hem de personelin sağlıklı ve doyurucu şekilde beslenebilmesi için iâşe bedelinin artırılması hususunun değerlendirilmesi,
91. COVID-19 önlemleri kapsamında açık görüşlerin yaklaşık bir buçuk yıldır yapılmamasının mahpusların ve kayıtlı ziyaretçilerinin aşı durumları dikkate alınarak tekrar değerlendirilmesi, tavsiye edilmektedir.

272 İnsan Hakları Eylem Planı, Özgür Birey Güçlü Toplum; Daha Demokratik Bir Türkiye, Faaliyet 6.1.L Bkz. <https://insanhaklarieylemplani.adalet.gov.tr/resimler/eylemplani.pdf> (E.T.13.01.2022)

273 Bkz. CPT Standartları 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3] 51. Paragraf: Mahkûmların dış dünyayla temaslarını makul düzeyde devam ettirmesi de çok önemlidir. "Her şeyden önce mahkûmlara aileleriyle veya yakın arkadaşlarıyla ilişkilerini devam ettirebilme imkânı verilmelidir. Buradaki temel prensip, dış dünyayla temasın desteklenmesi olmalıdır; bu tür temasın sınırlanması sadece kayda değer güvenlik endişeleri veya kaynak kısıtlılığı nedenlerine dayandırılabilir."

İLAVE GÖRÜŞ

Karar Adı :

Karar Numarası : 2022/300, 2022/301, 2022/302, 2022/303, 2022/304, 2022/305, 2022/306

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol gereği oluşturulan ve Ulusal Önleme Mekanizması görevi gören TİHEK insan onurunu temel alarak;

- h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.
- i) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.
- j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmekle görevlidir.

Bu görev; Ek İhtiyari Protokol'ün 19.maddesinde belirtildiği üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile **BU KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMU DÜZENLİ OLARAK İZLEMEK** ile yerine getirilir.

Öncelikle OPCAT kapsamında Kurumun ziyaret edeceği (özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları) yerlerin belirlenmesi gerekir.

6701 sayılı Kanun'da ziyaret edilecek yerler konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Kanunun gerekçesine baktığımızda **özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerler** şeklinde ibare bulunmaktadır.

Ek Protokol'ün 4.maddesi ise bu yerlerin **bir kamu makamının verdiği emre binaen ya da kamu makamının teşviki veya rızası veya bilgisi dahilinde, yargı yetkisi ya da denetimi altında bulunan kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları ya da bırakılabilecekleri herhangi bir yer olduğu**, ikinci fıkrada da;

Özgürlükten yoksun bırakılmayı **herhangi bir adli, idari veya diğer bir makamın emri üzerine kişinin kendi iradesi ile ayrılmasına izin verilmeyen kamusal ya da özel gözetli yerlerinde tutulması, hapsedilmesi veya yerleştirilmesi anlamına** geldiği belirtilmiştir.

AİHM işkence ile kötü muamele ayrımını, mağdura yapılan muamelenin yoğunluğu, muamelenin fiziksel ve ruhsal etkileri, mağdurun cinsiyeti, muamelenin uygulanış şekli ile yöntemi, eziyetin süresi, mağdurun sağlık durumu ve yaşı gibi göstergelerle değerlendirmektedir.

Ek Protokol ile kapsam bu şekilde ilkesel anlamda tahkim edilmesine rağmen Kurum, gereksiz ve görev kapsamında kalmadığını düşündüğüm (huzurevleri gibi) birçok yere Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyaretler gerçekleştirmektedir. Bu hususa bir kez daha dikkat çekmek isterim.

Ziyaretler sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için, Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak, ilgililere tavsiyelerde bulunulur.

Tarafı olduğumuz sözleşmelerde de insan onuruna vurgu yapılmakta, işkence ve kötü muamelelerin fiziksel ve ruhsal bakımdan insanda bıraktığı derin acı ve ızdırap olgusu üzerinde durulmaktadır.

Ek İhtiyari Protokol'ün 20.maddesinde Ulusal Önleme Mekanizmasında asgari olarak bulunması gereken yetkiler belirlenmiştir ki 6701 sayılı Kanunla bu yetkiler TİHEK'e verilmiştir.

1. Tüm alıkoyma yerlerinde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin sayısının yanı sıra, bu tür yerlerin sayısı ve bulunduğu yere yere ilişkin her türlü bilgiye ulaşmak,
2. Bu kişilere yönelik tutum ve alıkonulma koşullarına ilişkin tüm bilgiye ulaşmak,
3. Tüm alıkoyma yerlerine ve bunların binalarına ve tesislerine ulaşmak,
4. Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerle, tanık bulunmaksızın, doğrudan doğruya ya da gerekli görülüyorsa çevirmen aracılığıyla veya Ulusal Önleme Mekanizmasının konuyla ilgili bilgi verebileceğine inandığı başka herhangi biriyle özel görüşmeler yapmak,
5. Ziyaret etmek istenen yerleri ve görüşmek istenen kişileri serbestçe seçmek.

Alıkoyma yerlerinin düzenli önleyici ziyaretlerle izlenmesi, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin alıkonma koşullarının ve bu kişilere karşı muamelenin tüm yönlerini ilk elden değerlendirerek, zaman içinde işkence ve kötü muameleyi önlemeyi amaçlayan bir süreçtir.

Alıkoyma yerlerine yapılan bu ziyaretlerin önleyici niteliği, bağımsız ulusal organların yapacağı diğer türden ziyaretlerden ve özellikle alıkonanların yaptıkları bireysel şikâyetlerin soruşturulması için yapılan ziyaretlerden amaç ve yöntem bakımından ayırır.

Yine bu kapsamda yapılan ziyaretler adli bir vakanın soruşturulmasından ve de bir teftiş incelemesinden de tamamen farklıdır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında alıkoyma yerlerine yapılan düzenli ve habersiz ziyaretlerin ana amacı, alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen vb gibi) değerlendirilmesi de yine OPCAT uyarınca yapılması gerekir. Çünkü buradaki koşullar özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler üzerinde acı verici etkiler bırakabilir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından hazırlanan ve 2018 yılında yayınlanan Ulusal Önleme Mekanizmalarının Rolüne dair Uygulama Rehberinde;

“Görevinin karakteri önlemektir ziyaret işlevlerini yerine getirirken bu gibi durumlarla karşılaşmalar dahi, UÖM’ler soruşturma yapmaz ya da işkence ve kötü muamele şikâyetleri ile ilgili hüküm vermezler. UÖM’lerin kurulmasına ilişkin mevzuat, yetkili makamları ve diğer paydaşları UÖM’nin tavsiyelerini yerine getirmeye ve tavsiyeleriyle ilgili diyaloga girmeye zorlamalıdır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI SORUŞTURMA ORGANI DEĞİLDİR.

Bir UÖM’nin görevi, önleyici yaklaşımıyla, işkenceye karşı çalışan diğer organlardan farklıdır: işkence veya kötü muamele ile ilgili şikâyetleri araştırmak veya değerlendirmek yerine, kalıpları tanımlamak ve sistemik işkence risklerini saptamayı amaçlamaktadır.” değerlendirmelerinde bulunmuştur.

Kurumun bugüne kadar yaptığı ziyaretler sonucunda hazırlanan raporlara baktığımızda çoğunlukla Ulusal Önleme Mekanizması kapsamı dışında kalan hususların yer aldığı, yapılan tavsiyelerin soyut ve ilgisiz kurumlar muhatap alınarak yapıldığı görülmektedir.

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi “İşkence” terimini 1.maddesinde **“bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözetin herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatıyla uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırıp veren bir fiil anlamına gelir.”** şeklinde açıklamaktadır.

İşkencenin tanımı verilmesine rağmen diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaların neler olduğu konusunda bir tanım yapılmamış 16.maddede 1. maddede tanımlandığı şekilde işkence derecesine varmayan diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya ceza gibi fiiller şeklinde çerçeve çizilmiştir.

Kurumun raporlarına baktığımızda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında kalan hususlar bir “tespit” olarak kalmakta bu anlamda bir değerlendirme yapılmamaktadır.

“İşkence ve Kötü Muamele” ise raporlarda sadece “kelime” olarak kalmaktadır.

Diğer taraftan Kanunla kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları tarafından yerine getirilir. Bu hükmün amacı da Ek İhtiyari Protokolün 19.maddesinde belirtilen ilkeler doğrultusunda raporların konusunda uzman kişilerin hazırlanmasıdır.

Ayrıca tavsiyelerin de doğru muhataba; somut bir şekilde ve takibini de mümkün kılacak”.....şeklindeki uygulama/davranış/tutum işkence/kötü muamele teşkil edebileceği değerlendirildiğinden bu uygulamadan vazgeçilmesi/yeniden gözden geçirilmesi...tavsiye olunur.” şeklinde yapılmalıdır.

Diğer taraftan Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında bir resen inceleme kararı alınmış ise incelemenin sadece bu konu üzerinde yoğunlaştırılması gerekir. Aynı zamanda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyareti de yapılacaksa ziyaret raporunun ve resen inceleme raporunun ayrı ayrı ele alınıp değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki görevini İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde yerine getirmesi gerektiği kanaatindeyim.

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : Diyarbakır D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu

Karar Numarası : 2022/301

Diyarbakır D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ziyaret raporu ile ilgili olarak;

Kurulumuzun 13.07.2021 tarih ve 155 sayılı kararı ile Diyarbakır D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna habersiz ziyaret yapılması kararı alınmıştı. Söz konusu karara istinaden 19.08.2021 tarihinde ziyaret heyeti adı geçen infaz kurumuna ziyaret gerçekleştirmiştir.

Kurulumuzca, ilgili cezaevinin ziyaret tarihi itibarıyla mevcut durumunu ortaya koyan ziyaret raporu düzenlemesi amacıyla ziyaret heyeti görevlendirilmiştir. Ziyaret heyetine bunun dışında herhangi bir görevlendirme veya yetkilendirme yapılmadığı halde, ziyaret heyetinin yetkilerini aşarak raporda **"M.E.Ö hakkında basına yansıyan iddialar ile ilgili olarak yapılan inceleme"** başlığı adı altında özel bir inceleme yaptığı görülmüştür. Söz konusu bölümde adı geçen M.E.Ö isimli hükümlünün oğlu tarafından, babasının sağlık durumu ile ilgili olarak ifade ettiği iddialar ile ilgili yeterli araştırma yapılmadığı ve söz konusu bazı iddiaların askıda kaldığı anlaşılmıştır. Ziyaret heyeti tarafından ismi geçen M.E.Ö ile ilgili inceleme için Kurulumuzdan yetki talep edilmeden yapılan bu çalışma nedeniyle ziyaret heyetinin yetkilerini aşmış olması ve yapılan incelemede geçen iddiaların yetirince araştırılmaması nedenleriyle,

Sayın çoğunluğa katılmıyorum.

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

**MARDİN
E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/19)**

KISALTMALAR

AÖF	Açık Öğretim Fakültesi
ARDEF	Araştırma ve Değerlendirme Formu
BİSİS	Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
BM	Birleşmiş Milletler
CAT	Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanunla insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından da bağlayıcılık kazanan OPCAT; taraf devletlerin, protokol kapsamında yetkilendirilmiş ulusal ve uluslararası mekanizmalar tarafından işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaret yapılmasına izin verdiği bir sistem kurmaktadır.
3. OPCAT'in 3'üncü maddesinde, taraf ülkelerde işkence ve kötü muamele ile mücadele amacıyla her türlü alıkonulma mekânlarını ziyaret etmeye yetkili bir ulusal önleme mekanizması (UÖM) kurulması düzenlemiştir. Nitekim 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin (j) bendi uyarınca TİHEK, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek üzere UÖM olarak belirlenmiştir.
4. Kapalı ceza infaz kurumları, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da *"iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesisler"* şeklinde tanımlanmıştır. Söz konusu tesisler, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları alanlardan olduğundan 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j hükmü uyarınca TİHEK, ceza infaz kurumlarına haberli veya habersiz ziyaret gerçekleştirme yetkisine sahiptir.
5. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda, TİHEK Kurulu kararı ²⁷⁴ ve 08.10.2021 tarih ve 4571 sayılı Başkanlık görev emri üzerine, 14.10.2021 tarihinde Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna **habersiz** bir ziyaret düzenlenmiştir.
6. Ziyaret Heyetinde; ... yer almıştır.
7. TİHEK tarafından ziyaret sonrasında düzenlenen bu rapor, Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

274 TİHEK Kurulunun 09/02/2021 tarih ve 147 nolu toplantısında alınan 2021/16 sayılı kararı.

A.1. Ziyaret Yöntemi

8. Ziyaret, Kurum Müdürü ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TİHEK'in görev ve yetkileri, UÖM, ziyaretin amacı, ziyaretin türü ve ziyarette kullanılacak olan yöntem hakkında bilgiler verilmiştir. İdareden, Kurumda bulunan tutuklu, hükümlü ve hükümlü kişilerin koşullara göre sınıflandırma listeleri, Kurumun günlük işleyişi ve Kurum personeli hakkında genel bilgiler alınmış, Kurumdan talep edilen bilgi ve belgelerin listesi İdareye verilmiştir. Heyet tarafından, sırasıyla mahpusların kabul işlemlerinin yapıldığı kabul odası, çamaşırhane, revir, hasta kayıtlarının ve ilaçların tutulduğu sağlık odası, kapalı görüşme mahalli, avukat görüşme odaları, kantin, müşahede odaları, kurs alanları, sinema salonu, açık spor tesisi incelenmiştir. Akabinde Ziyaret Heyeti ikiye ayrılmış ve farklı suç gruplarının barındırıldığı koşullar incelenerek toplu görüşmeler yapılmıştır. Mahpuslarla²⁷⁵ görüşmeler, koğuş havalandırma alanlarında toplu olarak gerçekleştirilmiş, COVID-19 önlemleri ve cezaevi izleme ziyaretlerindeki "zarar vermeme ilkesi" dikkate alınmıştır. Kurum görevlileri olmaksızın yapılan görüşmelerde öncelikle TİHEK hakkında genel bilgi, ziyaretin amacı ve kapsamı mahpuslara aktarılmış; gezilecek koşulların rastgele seçildiği ve ziyaret sonucunda gizliliğe riayet edilerek rapor tanzim edileceği bilgisi verilmiştir. Sonrasında, doktor ve psikolog ile özel olarak görüşmeler gerçekleştirilmiş ve İdare ile geri bildirim toplantısı yapılmıştır. Ziyaret sonrasında hazırlanacak raporun Kurum İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Mardin ili, Kotek Mahallesi, Nusaybin Caddesinde yer almakta olup 16.596,66 m² alana sahiptir.
10. Kurumda, 56 koğuş ve toplam 819 adet yatak mevcuttur. Her koğuş; bir adet ortak yaşam alanı (mutfak ve oturma alanı), tuvalet ve banyo kısmı, yatakhane bölümü ve bahçe/havalandırma bölümü olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Koğuşların kapasiteleri büyüklüklerine göre 3 ile 24 kişi arasında değişkenlik göstermektedir.
11. Kurumun ısınması merkezi sistem (Fuel Oil yakıt) ile sağlanmaktadır.
12. Kurumda, 20 müşahede odası, 2 hücre, 2 aile görüş odası, 18 erkek ve 4 kadın kapalı görüş odası, 4 avukat görüş bölümü, 1 adet açık spor sahası, kütüphane, konferans salonu ve 1 derslik bulunmaktadır. Kurumda özel olarak tasarlanmış yumuşak oda/süngerli oda²⁷⁶ bulunmamaktadır.

²⁷⁵ Hukuki bir tabir olmamakla birlikte, raporda yer alan "mahpus" kelimesi, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlü kelimelerinin her üçünü de barındıran çatı bir kavram olarak kullanılmıştır.

²⁷⁶ Mahpusların, personele veya bir farklı kişiye bedensel zarar vermesini önlemek, intihara meyilli olanların güvenliklerini sağlamak gibi amaçlarla kısa süreli kullanılan ve tehlike oluşturan durumlara karşı özel olarak hazırlanmış oda. (TİHEK Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 98.Ş)

13. Eşya giriş-çıkışlarının kontrolü ve ilgili mevzuat gereği ceza infaz kurumlarından içeri yasak olan eşyaların girişlerinin engellenmesi için bina girişinde duyarlı kapı ve X-Ray cihazı bulunmaktadır. Kuruma gelen ziyaretçiler duyarlı kapıdan geçirildikten sonra elle de üst aramaları yapılmaktadır.
14. Kurumda 136 adet güvenlik kamerası bulunmakta, kameralar mahrem alanlar dışında; Kurumun ana girişini, koridorlarını ve diğer alanlarını görebilmekte ve kamera açılarındaki herhangi bir kör nokta bulunmamaktadır.

B.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler Hakkında Genel Bilgiler

15. 576 kişi kapasiteli olarak belirlenen Kurumda, ziyaret tarihi itibarıyla 476 hükümlü, 299 hükümlü ve tutuklu olmak üzere toplam 775 mahpus barındırılmaktadır. Kurumdaki mahpusların 27'si kadın ve 71'i yabancıdır. Çocuk ve engelli (fiziksel, ruhsal ve zihinsel) mahpus bulunmamaktadır. İlaveten anne yanında kalan çocuk sayısı 1'dir.
16. İşyurdu Müdürlüğü bünyesinde 11 mahpus çalışmaktadır. COVID-19 salgınında kapalı tutulan gümüş atölyesinin salgının seyrine göre ilerleyen dönemlerde, aktif hale getirilmesi ve mahpusların bu bölümde de çalıştırılması İdarece planlanmaktadır. İşyurdunda çalışma talebi olan mahpuslardan öncelikle talep dilekçesi alınmakta, sonrasında ise doktor muayenesi ve SGK giriş işlemleri tamamlanarak işbaşı yapmaları sağlanmaktadır.
17. Kurumda COVID-19 hastalığı nedeniyle izolasyonda kalması gerekenlerin haricinde tek kişilik odada kalan hükümlü ve tutuklu bulunmamaktadır.
18. İdare, mahpusların maddi (ekonomik) ihtiyaçlarının Kurum imkânları dâhilinde tedarik edilmeye çalışıldığını, ayrıca Manevi Rehberlik Birimi aracılığıyla da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kuruluşlardan aynı ve nakdi yardımlar alınabildiğini belirtmiştir.

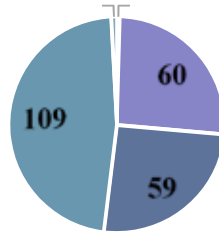
B.3. Personel Hakkında Genel Bilgiler

19. Kurum personeline ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

UNVANI	MEVCUT KADRO
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	1
Sayman	1
Öğretmen	1
Psikolog	3
Bilgisayar İşletmeni	4
Dış Tabibi	1
İdare Memuru	3
Teknisyen	1
Sağlık Memuru	4

İnfaz ve Koruma Başmemuru	8
İnfaz ve Koruma Memuru	183
Şoför	4
Hizmetli	1
Aşçı	2
Kaloriferci	1
Ambar Memuru	1
TOPLAM	220

20. Kurum personelinin eğitim durumları aşağıdaki grafikte belirtilmiştir. Grafik toplam:231

Ortaokul: 1 Lise: 60 Yüksekokul: 59 Lisans: 109 Yüksek Lisans: 2

21. İdare, Kurumdaki personelin; Kişisel Gelişim Semineri, Hükümlü ve Tutukluların Personel Tarafından Erken Dönemde Tanınması, Psiko-Sosyal Yardım ve Sağlık Servisi ve Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) Eğitimlerinin mevcut olduğunu; "İnsan Hakları ile İşkence ve Kötü Muamele Yasağına" ilişkin eğitimlerinin ise Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bünyesinde verilen Aday Memurluk Eğitimi içerisinde alındığını ifade etmiştir.
22. Personelin, Kurumun işleyiş ve ihtiyaçlarını karşılamak üzere vardiyalı sistem ile görevlerini 7/24 ifa ettikleri görülmüştür.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. COVID-19 Salgınına Yönelik Tedbirler

23. COVID-19 salgını nedeniyle İl Sağlık Müdürlüğü ile irtibata geçilerek Kuruma afiş ve broşür temini yapıldığı, bunların tüm koğuşlara dağıtıldığı ve Kurumda herkesin görebileceği alanlara asıldığı gözlenmiştir.
24. Ziyaret tarihinde, virüsün mahpuslara bulaş riskini önlemek amacıyla Kurumdaki personelin; 7 gün evde izolasyon-7 gün kurumda yatılı çalışma-7 gün izin şeklinde çalışmakta olduğu, Kuruma yatılı şekilde göreve gelecek personele, göreve gelmeden 48 saat önce PCR testi yapılarak test sonuçlarının negatif çıkması halinde işbaşı yaptırıldıkları görülmüştür.

25. İdare, 5275 sayılı Kanun'un Geçici 9/5. maddesi uyarınca COVID-19 salgını sebebiyle Kurumdaki 186 mahpusun izne gönderildiğini ve Kurum kapasitesinin aşılması durumunda Adalet Bakanlığına nakil taleplerinin iletildiğini belirtmiştir.
26. Mahpuslardan belirti gösterenlere doktor muayenesi yapıldıktan sonra uygun görülmesi halinde PCR testlerinin yaptırıldığı ve test sonucu pozitif çıkanların ayrı bir koşuğa 14 gün karantinaya alınarak süre sonunda tekrar teste tabi tutuldukları, ayrıca pozitif vaka çıkan koşuğun da temaslı kabul edilerek koşuğdaki diğer mahpusların belirti takiplerinin doktor ve sağlık memurları tarafından yapıldığı, ileri teşhis ve tedavi gerektiren bir durum söz konusu olduğunda doktor veya filyasyon ekibi tarafından mahpusların hastane sevklerinin sağlandığı gözlenmiştir.
27. Ayrıca Kurumda test sonucu pozitif çıkan mahpuslar ile test sonucu negatif çıkan mahpusların ayrı koşuğlarda barındırılmasına dikkat edilmektedir. Yine risk grubunda olan 65 yaş üstü mahpuslara da istekleri doğrultusunda Zatürre ve COVID-19 aşılı yapılmaktadır.
28. İdare tarafından, bulaşın önlenmesi amacıyla Kuruma ateş ölçer, dezenfeksiyon malzemeleri, eldiven ve maske temini yapıldığı tespit edilmiştir.
29. Koşuğ dışına çıkan mahpuslara maske, eldiven ve galoş verildiği, dönüşte ise kullanılan bu malzemelerin koşuğ kapısı önündeki çöplere atılması sağlanarak mahpusların tekrar koşuğlara alındığı görülmüştür.

C.2. Yönetim ve Personelin Tutumu

30. Mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde, talepleri olduğunda Kurum İdaresi ile iletişim kurabildikleri ifade edilmiştir.
31. Kuruma kabulde, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34'üncü maddesine uygun şekilde; mahpuslara arama elbisesi giydirilerek, önce bedenın üst kısmındaki giysiler çıkarttırılıp giydirildikten sonra aynı süreç bedenın alt kısmındaki giysiler için de tekrarlanarak arama yapıldığı ifade edilmiştir. Kuruma giren mahpusların aramasının mevzuata uygun olarak yapıldığı ve son bir yıl içerisinde girişteki aramalara ilişkin herhangi bir şikâyet bulunmadığı anlaşılmış, mahpuslarla yapılan görüşmelerde de arama işlemleri hakkında bir şikâyet olmamıştır.
32. Kurumdaki sayımlar, güvenlik ve gözetim servisi görevlilerinden oluşan ekipler tarafından sabah ve akşam olmak üzere günde iki kez yapılmaktadır. Görüşme yapılan mahpuslardan bazıları, koşuğ aramalarının sıklığı, aramalarda koşuğ içi düzene özen gösterilmemesi ve bazen personelin koşuğların hijyen koşullarına riayet etmediklerinden şikâyetçi olmuşlardır.
33. Mahkûmların olumsuz tutum ve davranışları nedeniyle 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 38 – 44. maddeleri uyarınca mahpuslara disiplin cezası verildiği, mahpusların bu disiplin cezalarına karşı İnfaz Hâkimliğine itiraz hakkının bulunduğu ve son 1 yılda Kurumda yaklaşık 200 mahpusun disiplin cezası aldığı bilgisi alınmıştır.
34. İdarece, Kurumda bulunan odalardaki kişisel eşyalar hakkında mevzuat hükümlerince işlem yapıldığı ve ilave bir kısıtlamanın mevcut olmadığı dile getirilmiştir.

C.3. Fiziksel Koşullar

35. Kurum genelinde haftada iki defa dezenfekte işlemi yapıldığı, yoğun temasın olduğu ortak alanların ise her gün dezenfekte edildiği, ayrıca Kurumdaki koşullara yeteri miktarda maske, sıvı sabun, çamaşır suyunun verildiği bildirilmiştir. Ancak Heyetimiz tarafından gezilen koşullardan birinde havalandırmaya çıkılan kapının önündeki su borusunun arızalanması nedeniyle su birikintisi meydana geldiği görülmüş, Kurum koridorlarında da ziyaret tarihinde yeterli temizliğin sağlanmadığı görülmüştür. Koğuş banyo ve tuvaletlerinin fayans yerine beton zeminden oluşması sebebiyle de hijyen koşullarının yeterince sağlanmadığı gözlemlenmiştir. Kurum genel temizliğine ilişkin değinilen hususların çoğunun Kurum binasının eski olmasından kaynaklandığı; fakat İdarenin gerekli bakım onarım ve temizliği sağlamak suretiyle belirtilen problemlerin bir kısmının giderebileceği kanaati oluşmuştur. İdare ile yapılan görüşmede, Kurum binasının eski olması nedeniyle bazı bölümlerin tam anlamıyla temizliğinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir.
36. Kurumun bazı koşullarında bulunan ranzaların kaynak yapılarak üç katlı hale getirilmesine rağmen koşullarda yerde yatmak zorunda kalan mahpusların olduğu ve ranzaların üçüncü katında yatmak zorunda kalanlar ile koğuş tavanı arasındaki mesafenin önemli derecede az olduğu gözlenmiştir. İdare, Kurumda kapasite sorunu olduğunu, mahpusları mevzuata uygun bir şekilde suç tiplerine göre yerleştirmenin oda sorunlarına yol açabildiğini ifade etmiştir. İdare ziyaret sonrasında, ranzaların üçüncü katlarının söküldüğünü bildirmiştir.
37. Engelli mahpuslar için Kurum koridorlarında rampaların mevcut olduğu; ancak Kurumda engellilerin ihtiyaçlarına uygun özel odaların hazır edilmediği görülmüştür. İdare tarafından, engelli mahpus olması halinde tek katlı odalara yerleştirildikleri ve ihtiyaçlarının ivedilikle karşılandığı dile getirilmiştir. Her ne kadar ziyaret tarihi itibari ile Kurumda engelli mahpus bulunmasa da koşullardan birinin ulusal ve uluslararası standartlara uygun şekilde engellilerin ihtiyaçlarına karşılık verecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.
38. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, ortak alanlarda ve koşullarda haşerelere rastlanıldığı, özellikle koğuş içlerinde sık sık hamam böceklerinin gezdiği yönünde şikâyetler alınmıştır. İdare ise özel bir firma ile anlaşarak Kurumun ilaçlandığını, ayrıca Mardin Büyükşehir Belediyesince de ilaçlamaların yapıldığını belirterek 2021 yılında Kurumda 21 kez ilaçlama yapıldığını aktarmıştır. Ziyaret tarihindeki mahpusların çoğunluğundan gelen şikâyetler göz önüne alınarak Kurumdaki haşere sorununu çözmek adına alternatif çözümlerin hayata geçirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.
39. Kurumun şebeke suyu analizlerinin, düzenli olarak her ay alınan numunelerle İl Sağlık Müdürlüğü Laboratuvarlarında yaptırıldığı ve Kurumda 24 saat kesintisiz şekilde sağlıklı suya erişimin sağlanmakta olduğu görülmüştür.
40. Mahpusların adliye ve hastane dönüşünde geçici süre ile tutuldukları (PCR testi yapılana kadar) hücre tipi odalara aynı zamanda disiplin cezası alan mahpusların da yerleştirildiği anlaşılmış olup bu odaların bazılarının musluğu olmadığı için mahpusların yıkanamadığı görülmüştür. Su imkânının olduğu müşahede odalarında ise mahpuslara İdare tarafından maşrapa vb. imkânlar sağlanmadığından duş imkânının zorlaştığı ve hatta bazı mahpusların duş alabilmek için kantinden aldıkları su şişelerini keserek kova işlevi görececek malzemeler oluşturmaya çalıştığı gözlenmiştir.

41. Bazı müşahede/hücre odalarının yataklarında nevresim olmadığı hususu İdareye iletilmiş olup gerçekleştirilen geri bildirim toplantısında; verilen nevresimlerin bazen kasten yırtıldıkları yahut yere serilerek kullanabildikleri, bu nedenle de ikinci bir nevresim ihtiyacı hâsıl olması durumunda mahpusların bedeli mukabilinde kantinden nevresim alabileceği bilgisi İdareden alınmıştır.
42. İdare tarafından koşullara her gün yeteri miktarda sıcak su verildiği ifade edilmiş; fakat mahpuslardan koşulların mevcudu nedeniyle sıcak su saat aralığında kendilerine sıra gelmediği için duş almalarının zorlaştığı şikâyetleri alınmıştır. Kurumdaki koşulların mevcudu da dikkate alındığında; yaklaşık 1 saat olarak belirlenen sıcak su verilme aralığının, mahpusların sıra ile yıkanmaları için yeterli olmadığı değerlendirilmektedir.
43. Kurumda çamaşırhane bulunmakta olup ayda bir defa çamaşırhaneye çamaşır verilebilmektedir. İdare tarafından bu hizmetten ücret alınmamaktadır. Ancak yapılan görüşmelerde mahpuslar, bir aylık sürenin çok uzun olduğundan şikâyetçi olmuşlardır. İdare, pandemi tedbirleri kapsamında sadece nevresim ve battaniyelerin yıkandığını, mahpusların kişisel eşyalarının yıkanması şeklinde bir uygulamanın bulunmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte hassas grupların (yaşlılar, engelliler, çocuklar ve kadınların) çamaşırlarının belli aralıklarla talepleri olması halinde Kurum çamaşırhanesinde yıkanılabilirdiği eklenmiştir.
44. Kurumdaki koşulların bahçe kapıları sabah saat 07.00'de açılmakta ve akşam hava kararınca kapatılmaktadır.
45. Kapalı görüş odalarındaki mahpus ile ziyaretçisinin görüştüğü bölümün arasındaki cam bölme nedeniyle görüşmeler telefon ahizeleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Ziyaret tarihinde telefon ahizelerinde yapılan incelemeler neticesinde ahizelerin bir kısmının bozuk vaziyette olduğu ve sesi iletmediği tespit edilmiştir.

C.4. Beslenme

46. Kuruma alınan gıdaların, Kurum aşçısı ve mutfakta görevlendirilen mahpuslarca (16 kişi) Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iâşe bedeli göz önünde bulundurularak, haftalık yemek listesine göre hazırlandığı, yemeklerin dağıtım miktarının koşušta kalan mahpus sayısına göre belirlendiği ve dağıtımının aşçı tarafından hazırlandığı; görevli memur eşliğinde mutfakta çalışan mahpuslar tarafından dağıtıldığı, mahpusların koşullarında bulunan şebeke suyu ile suya erişimlerinin sağlandığı görülmüştür.
47. Kuruma alınan gıda maddelerinin kalite, miktar ve dağıtımlarının sağlık koşullarına uygunluğunun kontrol edildiği, buna binaen malzeme numunelerinin zehirlenme gibi olası vakaların tespiti amacıyla 72 saat soğuk hava deposunda saklanmakta olduğu gözlenmiştir.
48. Mahpuslara uzman doktordan aldıkları raporlara istinaden diyet yemekleri verilmekte, yaşlı ve hasta mahpuslara diyet yemekleri hazırlanmakta aynı zamanda vejeteryan/vegan mahpuslara da ayrı bir yemek listesi oluşturulmaktadır. Kurumda diyetisyen olmadığı için diyet menülerinin alınan rapor doğrultusunda personel tarafından hazırlandığı anlaşılmıştır.

49. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; yemeklerin tadının iyi olduğu, fakat yemeklerin miktar ve çeşitliliğinin sınırlı olduğu belirtilmiş; Heyetimizce, Kurumda öğle yemeği yenilmiş ve ziyaret tarihindeki menünün yeterli olduğu görülmüştür.
50. Kurumda, mahpusların ihtiyaçlarını karşılayabileceği kantin bulunmaktadır. Mahpusların personele iletmiş ihtiyaçlarını içeren listelerdeki ürünler, görevlilerce kantinden temin edilerek mahpuslara ulaştırılmaktadır.
51. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, kantinde satılan ürünlerin çeşitliliği ile fiyatların yüksekliği sistematik olarak şikâyet konusu olmuş, ürün çeşitliliği konusunda dile getirilen şikâyetler Kurum İdaresi ile paylaşılmıştır. İdarece, kantindeki ürünlerin maliyetine %5 ile %10 arasında kâr marjı konarak satış gerçekleştirildiği ve kantinde bulunan ürünlerin dışardaki ürünlere kıyasla daha uygun fiyattan satıldığı ifade edilmiştir. Heyetimiz tarafından da kantin fiyat satış listesi incelenmiş, fiyatların piyasa ile uyumlu olduğu ve yeterli çeşitliliğin de bulunduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle İdarenin açıklamasının makul olduğu değerlendirilmiştir.

C.5. Sağlık

52. Sağlık servisinde sunulan hizmetler; mahpusların muayenesi, teşhis, hastaneye sevk, reçete düzenleme, ilaç temini ve dağıtımından oluşmaktadır. 24 saat kesintisiz hizmet veren revirde; 4 sağlık memuru ve haftanın 4 günü (Pazartesi, Salı, Perşembe ve Cuma) İl Sağlık Müdürlüğü'nden Kuruma gelen 4 aile hekimi mevcut olup ayrıca Kurumda Adalet Bakanlığına bağlı olarak tam zamanlı olarak görev yapan 1 dış hekimi bulunmaktadır.
53. Kurumdaki sağlık servisinin; cezaevi tabibinin sorumluluğunda faaliyet gösterdiği, serviste muayene ve tedavisi yapılan personel ile hükümlülere ait bütün işlemlerin sağlık dosyalarına işlendiği, Kurumda sağlık servisi tarafından Eylül ayında toplam 550 muayene yapıldığı, ayrıca mahpusların dış muayeneleri için ayrı bir kliniğin de mevcut olduğu, kliniğin ise Eylül ayında toplam 130 mahpusun (kanal tedavisi, muayene, çekim, dolgu) tedavi işlemlerini gerçekleştirdiği gözlenmiştir.
54. Kurumda bulaşıcı hastalıklara karşı gerekli tetkik ve tedavilerin düzenli bir şekilde sürdürüldüğü; Kurumda görevli aile hekimi tarafından, Hepatit, Sarcptes Scabie ve COVID- 19 vb. şüphesi olan mahpusların muayenelerinin yapıldığı ve hekimin lüzum görmesi halinde mahpusun derhal devlet hastanesinin ilgili polikliniklerine sevk işlemlerinin yapıldığı bilgisi verilmiştir.
55. Mahpusların hastaneye sevk işlemleri Kurum doktoru tarafından yapılan muayene neticesinde izolasyon önlemlerine azami dikkat çerçevesinde Kurum sağlık personeli ve jandarma eşliğinde en kısa sürede ikinci basamak sağlık kuruluşuna yapılmaktadır. Ancak, Kurumdaki mahpuslara hastane dönüşünde karantina uygulanması sebebiyle mahpusların hastaneye sevk talebinden imtina ettiklerine ilişkin şikâyetlere rastlanılmıştır.
56. İdarece, Kurum sağlık memuru, infaz ve koruma memuru eşliğinde gününde ve saatinde düzenli olarak mahpusların ilaçlara erişiminin sağlandığı, kronik hastalığı bulunan mahpuslara, ilaçların eksiksiz ve bekletilmeden verildiği ve düzenli tıbbi tahliller yapılarak hastalıklarının son durumu hakkında değerlendirmelerin zamanında yapıldığı, ayrıca ağır rahatsızlığı nedeniyle Ceza İnfaz Kurumunda kalmasında sakınca olduğu değerlendirilen hükümlüler hakkında ceza tehiri işlemlerinin başlatıldığı hususu ifade edilmiştir.

57. Görüşme yapılan mahpuslardan birinin ağızında hiç dişi bulunmadığı görülmüş olup mahpus, bu durum dolayısıyla yemek yiyemediğini ve kilo kaybına uğradığını belirterek İdarenin salgın önlemleri gerekçesiyle Kurum dışına sevk işlemlerinin yapılmasından imtina ettiğini iddia etmiştir. Ziyaret bitirildikten sonra Kurumumuz mahpusun durumu hakkında İdareden bilgi talep etmiştir. Mahpusun Şubat - Mart aylarında dış hastanesine sevk işlemlerinin gerçekleştirildiği ve dış protezi takılarak tedavisinin yapıldığı anlaşılmıştır.
58. Revirde yapılan incelemede, acil durumdaki hastalara müdahalede hayati önem taşıdığı bilinen adrenalin, atropin, kaptopril gibi malzemelerin acil tıp çantasında bulunmadığı görülmüştür.
59. Kurum doktorunun hasta mahpuslar ile koğuş parmaklıkları arkasından görüşme gerçekleştirdiği ve muayene işlemlerini bu şekilde yaptığı; ziyaret esnasında Heyetimizce gözlenmiştir. İdare, mahpusların koğuşlardan çıkarılmadan muayene işlemlerinin yapılmasını, COVID-19 salgını ile gerekçelendirmiştir. Muayene sırasında koridorlarda infaz ve koruma memurlarının da bulunduğu dikkate alındığında; söz konusu uygulamanın temel prensiplerden olan hasta-doktor mahremiyetinden uzak olduğu ve hastaların fiziki muayenelerine de imkân vermediği kanaati oluşmuştur.

C.6. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri

60. Psiko-Sosyal Servisin sunduğu hizmetler; mahpuslarla bireysel görüşmeler yapmak, grup çalışmaları yapmak, gözlem ve sınıflandırma formu düzenlemek, durum bildirim formu düzenlemek, ruhsal takip görüşmeleri yapmak ve kriz anından sonra takip görüşmeleri gerçekleştirmektir.
61. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından ruh sağlığı problemleri olan hükümlü/tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması ve psiko-sosyal yardım ve sağlık servisi personelinin eğitimi amacıyla "*Ceza İnfaz Kurumlarında Ruh Sağlığı ve Bağımlılık Hizmetlerinin İyileştirilmesi Projesi*" geliştirilmiş, bu proje kapsamında "*Araştırma Değerlendirme Formu*" (ARDEF) ve "*Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı*" (YARDM) oluşturulmuştur.²⁷⁷ Ruhsal sorunların ve bağımlılık ile ilgili sorunların önlenmesi, rehabilite edilmesi veya tedavisi için de ceza infaz kurumlarında en sık görülen 26 farklı ruhsal ve davranışsal sorunlar için "*Bireysel Müdahale Programları*" (BİSİS) geliştirilmiştir.
62. BİSİS, 3 aşamadan oluşmaktadır. Proje kapsamında ilk olarak, Kurum kabul biriminde bu alanda eğitim almış infaz ve koruma memuru tarafından "*ARDEF- Kurum Kabul Formu*" doldurulmakta, sonrasında Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli ve eğitilmiş infaz ve koruma memuru tarafından da "*ARDEF- Psiko-Sosyal Memur*" formu doldurulmakta ve son olarak Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli psikolog ve/veya sosyal çalışmacı tarafından "*Psiko- Sosyal Uzman Formu*" doldurularak hükümlünün risk ve ihtiyaçları belirlenmektedir. Sonuçlara göre her hükümlü/tutuklu için bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek ve müdahale programı hazırlanması gerekmektedir.

277 <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi>

63. Kurumda 3 tam zamanlı psikolog mevcut olup diğer Kurum personelinin de eğitim merkezlerinde hassas gruplara ilişkin eğitimler aldığı, muayene olacak mahpus sayısının 10 kişiyi bulması halinde İdare tarafından haftanın bir günü (Çarşamba) Mardin Devlet Hastanesi'nden uzman psikiyatr görevlendirmesi talep edildiği bilgisi alınmıştır.
64. Psikiyatrik ilaç kullanan mahpusların ilaçlarının sağlık memuru veya infaz ve koruma memurları refakatinde her gün ilacın alınması gereken saatte mahpus/hastalara verildiği gözlenmiştir.

C.7. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

65. Kurumda; halı saha, sinema gösterimi, manevi rehberlik programı, satranç, konferans, bilgi yarışması ve münazara gibi faaliyetler yürütüldüğü öğrenilmiştir. Yaklaşık 90 kişilik konferans salonunda her koğuş için ayda bir defa film izleme etkinliği yapılmaktadır.
66. Kurum kütüphanesinde 3042 kitap bulunmaktadır. Mahpuslar dilekçe ile başvurmak suretiyle kütüphaneden faydalanabilmektedir. 453 mahpusun aktif olarak Kurum kütüphanesinden yararlandığı görülmüştür. Ek olarak, Mardin İl Halk Kütüphanesi ile Kurumun anlaşması olduğundan buradan da kitap temini yapılabilmektedir.
67. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün talimatları doğrultusunda, 20.08.2021 tarihinden itibaren Kurumdaki Eğitim ve İyileştirme Faaliyetleri ile Sosyo- Kültürel faaliyetler pandemi kurallarına riayet edilerek tekrar başlatılmıştır. Kurumda Manevi Rehberlik Birimi Konferansları ve Yeşilay görevlileri tarafından verilen Bağımlılık Konferanslarının yapıldığı aktarılmıştır. Ayrıca mahpuslara, Milli ve Dini bayramlarda hem dış kurumlar aracılığıyla hem de Kurum İdaresi bünyesinde çalışan öğretmen, vaiz, psikolog ve sağlık memurları tarafından eğitim ve konferans verildiği bildirilmiştir.
68. İdare tarafından, Kurumda iki grup şeklinde Kur'an-ı Kerim Elifba kursu verildiği, kursiyerlerin günlük 1 ders saati olmak üzere haftalık 4 saat ders aldığı, Aralık ayında başlanan kursun Şubat ayında tamamlanmasının planlandığı aktarılmıştır. Bununla birlikte pandemi öncesinde; eğitim ve iyileştirme faaliyetleri kapsamında Halk Eğitimi Müdürlüğü ile koordineli olarak; saz kursu, takı ve tasarım(gümüş) kursu, okuma-yazma kursu, temizlik ve hijyen kursu, ebru sanatı kursu, kuaför(erkek ve kadınlara yönelik) kursları verildiği, İl Milli Eğitime bağlı Halk Eğitimi Merkezinden ilgili kurslar için öğretmen ve usta öğretici talep edildiği belirtilmiştir.

C.8. Şikâyet Prosedürleri

69. İdare tarafından, hastane veya mahkemeye gidecek mahpusların jandarma kolluk kuvvetlerinin yapmış olduğu aramalara zaman zaman itiraz ettikleri, aramaya itiraz eden tutuklu mahpusların Cumhuriyet Başsavcılığına dilekçe yazmaları halinde bu dilekçelerin UYAP sistemi üzerinden Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildiği dile getirilmiştir.
70. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; Kurum dışına sevk edildikleri sırada Jandarma kolluk personeli tarafından gerçekleştirilen aramaların mevzuata uygun olarak yapılmadığına dair şikâyetler alınmıştır.
71. İdare tarafından; Personelin tutumuna ilişkin Kurum İdaresine veya Cumhuriyet Başsavcılığına iletilen şikâyet dilekçelerinin özellikle dikkate alındığı, yapılan araştırmalar neticesinde kusur veya

ihmali bulunan personel hakkında idari soruşturma açıldığı ve şikâyetlerin adli nitelikte olması halinde ivedilikle Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulduğu dile getirilmiştir.

72. Mahpusların diğer Kurumlara yazdıkları dilekçelerin UYAP ve DYS ortamında 7/24 ilgili makamlara gönderildiği ve mahpuslarca kaleme alınan dilekçelerin genellikle yargılama süreçlerine ilişkin olduğu anlaşılmıştır.
73. Kurumda, son bir yılda işkence ve kötü muamele iddiasıyla ilgili mercilere başvuruda bulunan mahpus bulunmamaktadır.

C.9. Dış Dünya İle İletişim

74. Mahpuslar, COVID-19 salgını nedeniyle Adalet Bakanlığının emirleri doğrultusunda ayda 2 defa olmak üzere 2 yakını ile kapalı görüş gerçekleştirebilmektedir. Ayrıca mahpuslar, 10'ar dakikadan haftada iki kez telefon görüşünden yararlanabilmektedir.
75. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, 45 dakikalık kapalı görüşme süresinin fiilen yapılan görüşme süresi olarak değerlendirilmesi, görüşme için beklenen sürenin 45 dakikalık süreye dâhil edilmemesi istenilmiştir.
76. Mahpusların talep ettikleri günlük gazeteleri kantinden ve aylık yayınlanan dergileri dış kantin yoluyla alıp okuyabildikleri öğrenilmiş, bunun yanı sıra ziyaretçileri tarafından getirilen veya posta yolu ile gönderilen ders kitaplarının (fotokopiler hariç) incelenerek kendilerine verildiği belirtilmiştir. Mahpuslardan gazetelerin geç dağıtıldığı ve güncelliğini yitirdiğine dair şikâyetler alınmıştır.
77. Koğuş televizyonlarında 20 adet TV kanalı, 1 adet merkezi yayın kanalı olmak üzere toplamda 21 adet kanalın bulunduğu; ancak farklı dilde kanalların mevcut olmadığı anlaşılmıştır.

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

78. Personel tarafından yapılan koğuş içi aramalarda, hijyen koşullarına ve koğuş düzenine özen gösterilmesi,²⁷⁸
79. Ranzaların üç katlı hale getirilmesi sebebiyle koğuş tavanı ile aradaki mesafenin azalmasının mahpusların güvenlikleri açısından risk oluşturduğu değerlendirildiğinden söz konusu uygulamanın bir daha tekrarlanmaması,²⁷⁹
80. Kurum binasının eski olması nedeniyle genel temizliğine ilişkin sorunlar olduğu gözlemlendiğinden ortak alanların düzenli olarak bakım, onarım ve temizliğinin yapılması,²⁸⁰

278 **BM Mahpusların İslahi için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 51:** "Aramalar, rahatsız etme, göz korkutma ya da mahpusun mahremiyetine gereksiz yere müdahale etmek için kullanılamaz..." Ayrıca bkz. (TİHEK Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 156.Ş)

279 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 49:** "Cezaevinde iyi düzen, emniyet, güvenlik ve disiplin gereklerinin hesaba katılması, aynı zamanda 25. Kural gereğince mahpuslara, insanlık onurlarına saygı gösteren yaşam koşulları sağlanması ve dolu bir faaliyetler programı sunulması yoluyla sürdürülmelidir"

280 **BM Mahpusların İslahi için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 17:** "Kurumun mahpuslar tarafından düzenli kullanılan yerleri, her zaman titiz bir şekilde temiz tutulur ve temizliği korunur."

81. Düzenli olarak ilaçlama yapılmasına rağmen Kurumdaki haşere sorununun devam ettiği anlaşıldığından koğuş içleri dâhil olmak üzere belirli periyodlarla daha etkili ilaçlama yaptırılması yahut ilaçlamaya alternatif çözümlerin bulunması,
82. Kurumda, engellilerin ihtiyaçlarına karşılık verecek şekilde standartlara uygun olarak koğuş dizayn edilmesi,²⁸¹
83. Mahpusların yıkanabilmeleri için su imkânı olmayan müşahede odalarında gerekli işlemler yapılarak su sorunun çözülmesi ve odalarda kalan mahpuslara maşrapa gibi malzemelerin temin edilmesi, ayrıca kullanılamaz durumda olan yatakların değiştirilmesi ve mahpuslara temiz battaniye ve nevresimlerin sağlanması,²⁸²
84. Koğuşlara kısıtlı saatlerde sıcak su verilmesi dolayısıyla mahpusların yaşadıkları mağduriyetler göz önünde bulundurularak maddi imkânlar da elverdiği ölçüde, koğuşlara verilen sıcak su saat aralıklarının arttırılması ve her koğuşa eşit miktarda sıcak su verilmesi yerine koğuş mevcutları gözetilerek sıcak su dağıtımının yapılması,²⁸³
85. Kapalı görüşlerin, tam süresince, aynı anda ve sıra beklemeksizin yapılabilmeleri için bazı kapalı görüş bölmelerinde bozuk olduğu görülen telefon ahizelerinin onarılması,
86. Uygulamada "süngerli oda/yumuşak oda" olarak bilinen oda veya odaların oluşturulması,
87. Kurumdaki yemek listelerinin görevli diyetisyen tarafından kontrol edilerek hazırlanmasının sağlanması,
88. Hastane sevki dönüşünde 14 günlük karantinanın tek kişilik odada tutulma ve günlük bir saat havalandırmaya çıkarılma şeklinde uygulanması nedeniyle hastaneye gitmekten imtina eden mahpusların bulunduğu görüldüğünden imkânlar dâhilinde diğer koğuşlardaki yaşam koşullarının karantina koğuşlarında da sağlanması,²⁸⁴
89. Mahpusların acil sağlık sorunlarındaki hayati önemine binaen revirde bulunan acil tıp çantasındaki eksik ilaç ve malzemelerin tamamlanması,

281 **BM Engelli Hakları Sözleşmesi Madde 9:** "Taraflar Devletler engellilerin bağımsız yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımını sağlamak ve engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dâhil olacak şekilde bilgi ve iletişim olanaklarına, hem kırsal hem de kentsel alanlarda halka açık diğer tesislere ve hizmetlere erişimini sağlamak için uygun tedbirleri alacaklardır."

282 **CPT Standarts / Inf (92) 2. Genel Rapor, 49.Ş:** "Uygun tuvalet imkanına rahat erişim ve iyi hijyen standartlarına uyum, insancıl bir ortamın temel unsurlarıdır. Ayrıca mahkûmlar uygun duş veya banyo imkanlarına sahip olmalıdır. Hücrelerde akan su olması da tercih edilmektedir."

283 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 19.4:** "Genel hijyenin sağlanması için her mahpusun, iklimine uygun sıcaklıkta ve mümkünse her gün, değilse haftada en az iki kez (veya gerekiyorsa daha sık olarak) banyo veya duş yapabilmesi için uygun tesisler sağlanmalıdır." Ayrıca bkz. (TİHEK Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 156.Ş)

284 **CPT - COVID-19 Pandemisi Bağlamında Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlara Yönelik Muameleye İlişkin İlkeler Bildirisi, Madde 7:** "Gerekli olmayan faaliyetleri askıya almak meşru ve makul olmakla birlikte, özgürlüklerinden mahrum kişilerin temel hakları pandemi sırasında bütünüyle korunmalıdır. Bu kural özellikle yeterli kişisel hijyen (sıcak su ve sabuna erişim dahil) ve açık havaya günlük erişim hakkını (en az bir saat) kapsamaktadır. Ayrıca, ziyaretler de dâhil olmak üzere, dış dünyayla temasa ilişkin getirilen tüm kısıtlamalar, alternatif iletişim araçlarına (telefon veya internet üzerinden sesli konuşma gibi) erişimi arttırarak telafi edilmelidir" Ayrıca bkz. (TİHEK Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 88.Ş)

90. Gerek tıbbi şartlar gerekse de hasta mahremiyeti açısından "koğuş parmaklıkları arkasından gerçekleştirilen muayenelerin" uygun olmadığı anlaşıldığından bu muayene şeklinden vazgeçilerek salgın tedbirlerine uygun olarak rahatsızlığı olan mahpusların muayene işlemlerinin yapılabileceği bir odanın hazır edilmesi,²⁸⁵
91. Kişiler arası iletişim yeteneğinin geliştirilmesi için personelin hizmet içi eğitim müfredatına öfke kontrol eğitimi, kriz müdahalesi eğitimi, psiko-sosyal eğitim gibi özel eğitimlerin dâhil edilmesi,²⁸⁶
92. Kapalı görüş süresinin mahpusun koğuştan çıktığı andan itibaren başlatılması yerine görüş süresinin hesaplanmasında fiili görüşmenin başladığı anın esas alınması,
93. Dağıtılan gazetelerin güncelliğini yitirmeden mahpuslara teslim edilmesine özen gösterilmesi,²⁸⁷
94. Televizyon kanallarının çeşitliliğinin artırılması, ... gibi yabancı dilde yayın yapan kanalların eklenmesi,²⁸⁸

D.2. Jandarma Genel Komutanlığına Tavsiyeler

95. Mahpusların Kurum dışına sevkleri sırasında Jandarma kolluk personeli tarafından yapılan aramaların mevzuata uygun şekilde yapılmasına hassasiyet gösterilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

285 CPT Standarts / Inf (93) 12, 51.Ş : "Tutukluların tıbbi muayeneleri (gelişte veya daha sonra) cezaevi yetkililerinin duyamayacağı ve söz konusu doktor aksini talep etmedikçe, göremeyeceği şekilde yapılmalıdır. Ayrıca tutuklular gruplar halinde değil, ayrı ayrı muayene edilmelidir."

286 CPT Standarts/ Inf (2001)16, 11.Genel Rapor 26.Ş : "İnsani bir cezaevi sisteminin temel taşı, mahkûmlarla ilişkilerinde doğru yaklaşımın ne olması gerektiğini bilen, işini sadece bir görev değil meslek olarak gören, iyi seçilmiş ve eğitilmiş cezaevi personeli olmuştur. Mahkûmlarla olumlu ilişkiler kurmak, bu mesleğin temel özelliği olarak görülmelidir"

287 (TiHEK Sincan 1 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 92.Ş)

288 Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6: "Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarını kapsayan eğlendirici fırsatlar yaratılmalıdır ve mümkün olabildiğince mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir." Ayrıca bkz. (TiHEK Bandırma 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 92.Ş)

İLAVE GÖRÜŞ

Karar Adı :

Karar Numarası : 2022/300, 2022/301, 2022/302, 2022/303, 2022/304, 2022/305,

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol gereği oluşturulan ve Ulusal Önleme Mekanizması görevi gören TİHEK insan onurunu temel alarak;

- h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.
- i) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.
- j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmekle görevlidir.

Bu görev; Ek İhtiyari Protokol'ün 19.maddesinde belirtildiği üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile **BU KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMU DÜZENLİ OLARAK İZLEMEK** ile yerine getirilir.

Öncelikle OPCAT kapsamında Kurumun ziyaret edeceği (özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları) yerlerin belirlenmesi gerekir.

6701 sayılı Kanun'da ziyaret edilecek yerler konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Kanunun gerekçesine baktığımızda **özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerler** şeklinde ibare bulunmaktadır.

Ek Protokol'ün 4.maddesi ise bu yerlerin **bir kamu makamının verdiği emre binaen ya da kamu makamının teşviki veya rızası veya bilgisi dahilinde, yargı yetkisi ya da denetimi altında bulunan kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları ya da bırakılabilecekleri her hangi bir yer olduğu**, ikinci fıkrada da;

Özgürlükten yoksun bırakılmayı **herhangi bir adli, idari veya diğer bir makamın emri üzerine kişinin kendi iradesi ile ayrılmasına izin verilmeyen kamusal ya da özel gözaltı yerlerinde tutulması, hapsedilmesi veya yerleştirilmesi anlamına** geldiği belirtilmiştir.

AİHM işkence ile kötü muamele ayrımını, mağdura yapılan muamelenin yoğunluğu, muamelenin fiziksel ve ruhsal etkileri, mağdurun cinsiyeti, muamelenin uygulanış şekli ile yöntemi, eziyetin süresi, mağdurun sağlık durumu ve yaşı gibi göstergelerle değerlendirmektedir.

Ek Protokol ile kapsam bu şekilde ilkesel anlamda tahkim edilmesine rağmen Kurum, gereksiz ve görev kapsamında kalmadığını düşündüğüm (huzurevleri gibi) birçok yere Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyaretler gerçekleştirmektedir. Bu hususa bir kez daha dikkat çekmek isterim.

Ziyaretler sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için, Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak, ilgililere tavsiyelerde bulunulur.

Tarafı olduğumuz sözleşmelerde de insan onuruna vurgu yapılmakta, işkence ve kötü muamelelerin fiziksel ve ruhsal bakımdan insanda bıraktığı derin acı ve ızdırap olgusu üzerinde durulmaktadır.

Ek İhtiyari Protokol'ün 20.maddesinde Ulusal Önleme Mekanizmasında asgari olarak bulunması gereken yetkiler belirlenmiştir ki 6701 sayılı Kanunla bu yetkiler TİHEK'e verilmiştir.

1. Tüm alıkoyma yerlerinde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin sayısının yanı sıra, bu tür yerlerin sayısı ve bulunduğu yere yere ilişkin her türlü bilgiye ulaşmak,
2. Bu kişilere yönelik tutum ve alıkonulma koşullarına ilişkin tüm bilgiye ulaşmak,
3. Tüm alıkoyma yerlerine ve bunların binalarına ve tesislerine ulaşmak,
4. Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerle, tanık bulunmaksızın, doğrudan doğruya ya da gerekli görülüyorsa çevirmen aracılığıyla veya Ulusal Önleme Mekanizmasının konuyla ilgili bilgi verebileceğine inandığı başka herhangi biriyle özel görüşmeler yapmak,
5. Ziyaret etmek istenen yerleri ve görüşmek istenen kişileri serbestçe seçmek.

Alıkoyma yerlerinin düzenli önleyici ziyaretlerle izlenmesi, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin alıkonma koşullarının ve bu kişilere karşı muamelenin tüm yönlerini ilk elden değerlendirecek, zaman içinde işkence ve kötü muameleyi önlemeyi amaçlayan bir süreçtir.

Alıkoyma yerlerine yapılan bu ziyaretlerin önleyici niteliği, bağımsız ulusal organların yapacağı diğer türden ziyaretlerden ve özellikle alıkonanların yaptıkları bireysel şikâyetlerin soruşturulması için yapılan ziyaretlerden amaç ve yöntem bakımından ayırır.

Yine bu kapsamda yapılan ziyaretler adli bir vakanın soruşturulmasından ve de bir teftiş incelemesinden de tamamen farklıdır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında alıkoyma yerlerine yapılan düzenli ve habersiz ziyaretlerin ana amacı, alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen vb gibi) değerlendirilmesi de yine OPCAT uyarınca yapılması gerekir. Çünkü buradaki koşullar özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler üzerinde acı verici etkiler bırakabilir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından hazırlanan ve 2018 yılında yayınlanan Ulusal Önleme Mekanizmalarının Rolüne dair Uygulama Rehberinde;

"Görevinin karakteri önlemektir; ziyaret işlevlerini yerine getirirken bu gibi durumlarla karşılaşmalar dahi, UÖM'ler soruşturma yapmaz ya da işkence ve kötü muamele şikâyetleri ile ilgili hüküm vermezler. UÖM'lerin kurulmasına ilişkin mevzuat, yetkili makamları ve diğer paydaşları UÖM'nin tavsiyelerini yerine getirmeye ve tavsiyeleriyle ilgili diyaloga girmeye zorlamalıdır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI SORUŞTURMA ORGANI DEĞİLDİR.

Bir UÖM'nin görevi, önleyici yaklaşımıyla, işkenceye karşı çalışan diğer organlardan farklıdır. işkence veya kötü muamele ile ilgili şikâyetleri araştırmak veya değerlendirmek yerine, kalıpları tanımlamak ve sistemik işkence risklerini saptamayı amaçlamaktadır." değerlendirmelerinde bulunmuştur.

Kurumun bugüne kadar yaptığı ziyaretler sonucunda hazırlanan raporlara baktığımızda çoğunlukla Ulusal Önleme Mekanizması kapsamı dışında kalan hususların yer aldığı, yapılan tavsiyelerin soyut ve ilgisiz kurumlar muhatap alınarak yapıldığı görülmektedir.

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi "İşkence" terimini 1.maddesinde "**bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözetin herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatıyla uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırıp veren bir fiil anlamına gelir.** şeklinde açıklamaktadır.

İşkencenin tanımı verilmesine rağmen diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaların neler olduğu konusunda bir tanım yapılmamış 16.madde de **1. maddede tanımlandığı şekilde işkence derecesine varmayan diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya ceza gibi fiiller** şeklinde çerçeve çizilmiştir.

Kurumun raporlarına baktığımızda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında kalan hususlar bir "tespit" olarak kalmakta bu anlamda bir değerlendirme yapılmamaktadır.

"İşkence ve Kötü Muamele" ise raporlarda sadece "kelime" olarak kalmaktadır.

Diğer taraftan Kanunla kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları tarafından yerine getirilir. Bu hükmün amacı da Ek İhtiyari Protokolün 19.maddesinde belirtilen ilkeler doğrultusunda raporların konusunda uzman kişilerin hazırlamasıdır.

Ayrıca tavsiyelerin de doğru muhataba; somut bir şekilde ve takibini de mümkün kılacak **"...şeklindeki uygulama/davranış/tutum işkence/kötü muamele teşkil edebileceği değerlendirildiğinden bu uygulamadan vazgeçilmesi/yeniden gözden geçirilmesi...tavsiye olunur."** şeklinde yapılmalıdır.

Diğer taraftan Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında bir re'sen inceleme kararı alınmış ise incelemenin sadece bu konu üzerinde yoğunlaştırılması gerekir. Aynı zamanda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyareti de yapılacaksa ziyaret raporunun ve re'sen inceleme raporunun ayrı ayrı ele alınıp değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki görevini İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde yerine getirmesi gerektiği kanaatindeyim.

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

SİLVİRİ
AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/21)

KISALTMALAR

ARDEF	Araştırma ve Değerlendirme Formu
°C	Derece santigrat
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
DEPAR	Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları
HES	Hayat Eve Sığar
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
m²	metrekare
MMPI	Minnesota Multiphasic Personality Inventory (Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri)
PCR	Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20.04.2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*²⁸⁹
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak faaliyet yürütmek Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre *"Ulusal önleme mekanizması: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade eder.
4. Açık ceza infaz kurumları, hükümlülerin iyileştirilmelerinde, çalıştırılmaları ve meslek edindirilmelerine öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır.²⁹⁰
5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda, ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Yukarıda anılan görevlerin ifası çerçevesinde, Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumuna 27.10.2021 tarihinde **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde; ... yer almıştır. Ziyaret, COVID-19 pandemisi sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin gerçekleştirilmesine ilişkin 2021/16 sayılı kararı ile 25.10.2021 tarihli ve 4923 sayılı Başkanlık oluru çerçevesinde 27.10.2021 tarihinde gerçekleştirilen Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumu'na²⁹¹ gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde

289 OPCAT, m.1.

290 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, m.14.

291 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

8. Ziyaret, ilk olarak Kurum İdaresi ile yapılan kısa bir ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede, Ziyaret Heyeti üyeleri tarafından ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş; Kurum İdaresinden ise Kurumun iş ve işleyişi ile mevcut durumu, personel, Kurumda barındırılan hükümlüler ve COVID-19 tedbirleri kapsamında alınan önlemler hakkında bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından sağlık servisi, açık ve kapalı spor salonları, avukat görüşme odaları, kütüphane gibi ortak alanlar yerinde incelenmiş; Ziyaret Heyetinin bizatihi belirlediği koşullar ziyaret edilerek Kurumda barındırılan özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler ile Kurum personeli bulunmaksızın özel görüşmeler yapılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen hükümlülere, TİHEK ve ulusal önleme mekanizması görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanmıştır. Ziyaret, Kurum İdaresi ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmış ve bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiştir. Kurumdaki bina ve eklentilerin tümüne erişimin sağlanmasında, hükümlülerle görüşülmesinde, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında Kurum İdaresi Ziyaret Heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiştir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde²⁹² 1 adet açık ceza infaz kurumu, 8 adet L tipi kapalı ceza infaz kurumu, 1 adet kapalı ceza infaz kurumu ve 1 adet kadın kapalı ceza infaz kurumu bulunmaktadır. Ayrıca kampüste; devlet hastanesi, misafirhane, genel mutfak, ekmek fırını, ziyaretçi bekleme salonu, çamaşırhane, ısı merkezi, kütüphane, jandarma tabur binası, atık su arıtma tesisi, 11 adet trafo ile lojman bölgesinde alışveriş merkezi, kafeterya, restoran, aile sağlık hekimliği ve 500 adet lojman bulunmaktadır.
10. Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumu 27.06.2007 tarih ve B.03.0.CTE.0.06/3-S-63/020/ sayılı Bakanlık oluru ile hizmete açılmış ve 18.08.2007 tarihinde hükümlü kabulü yapılmaya başlanmıştır.
11. Kampüs 1.152.000 m²'lik bir alan üzerine inşa edilmiş olup, Silivri ilçesine 12 kilometre, İstanbul iline 70 kilometre mesafededir. Kurum 395.000 m²'lik bir alanı kapsamakta olup, Kurum sorumluluğunda bulunan alanın 70.082,4 m²'lik bölümü kapalı binalardır. Hükümlülerin barındırıldığı binaların toplamı 10.000 m² olup, bu binaların kapasitesi 1.943'tür.
12. Kurumun kampüs içerisinde toplam 47 adet betonarme ve prefabrik yapısı bulunmaktadır. Ayrıca Kurumun, Bakırköy Adalet Sarayı alanı içerisinde işyurdu kapsamında faaliyet gösteren satış mağazası da bulunmaktadır.
13. Hükümlüler "ana bina", "yeni bina", "ek bina" ve "karantina binası" olarak isimlendirilen 4 binada tutulmaktadır. Ana hükümlü binası, zemin ve zemin üstü 2 kattan oluşmakta olup 500 kişi kapasitelidir. Hükümlü ana binasının zemin katında vardiya başmemurluğu, çay ocağı, hükümlü yemekhanesi,

292 Bundan sonra kısaca Kampüs olarak ifade edilecektir.

kantin ve kafeterya, 2 adet hasta yatakhane, 16 adet banyo, 3 adet tuvalet yer almaktadır. Birinci katta 24 adet yatakhane, berberhane, 7 adet tuvalet bulunmakta; ikinci katta ise 24 adet yatakhane, depo, dinlenme odası ve 7 adet tuvalet yer almaktadır.

14. Yeni hükümlü binası, zemin ve zemin üstü 2 kattan oluşmakta olup 633 kişi kapasitelidir. Zemin katta; berberhane, yemekhane, kantin, kafeterya, başmemurluk, 9 adet yatakhane, 1 adet banyo ve 8 adet tuvalet bulunmakta olup, birinci katta; 25 adet yatakhane, 1 çamaşır kurutma odası, 8 adet banyo ve 8 adet tuvalet ve ikinci katta; 25 adet yatakhane, 1 çamaşır kurutma odası, 16 adet banyo ve 16 adet tuvalet bulunmaktadır.
15. Ek hükümlü binası tek katlı olup 724 kişi kapasitelidir. Binada 4 banyo ve 19 tuvalet bulunmaktadır.
16. Karantina binası amacıyla tek katlı olarak inşa edilen S blok, 86 kişi kapasiteli olup içerisinde 2 banyo ve 9 tuvalet bulunmaktadır.
17. Hükümlü barınma alanlarındaki odaların maksimum kapasitesi 10-12 kişilik olup, ortalama oda büyüklüğü 25 m²'dir. Bu odalar sadece yatakhane olarak kullanılmakta olup, ortak alanlar ve sosyal faaliyet alanları ayrı yerlerde konumlandırılmıştır.

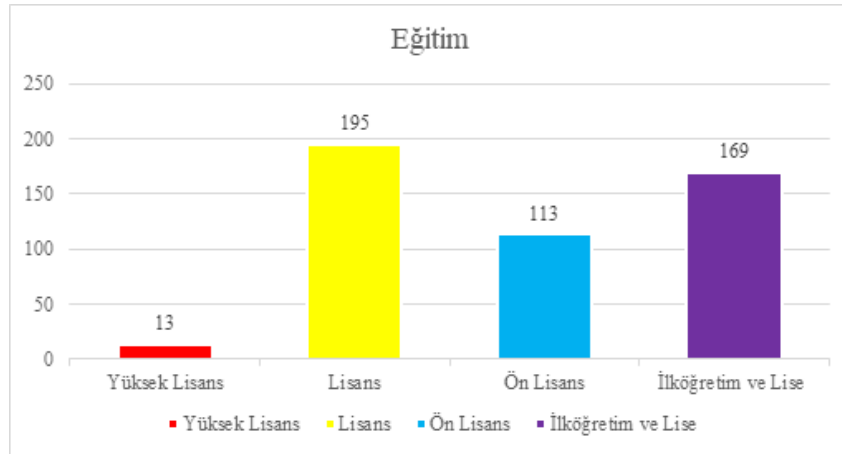
B.2. Kurum Personeli

18. İdare tarafından iletilen bilgi ve belgelere göre, Kurumda 17'si Bakanlık atamalı, geri kalanı Komisyon atamalı olmak üzere 490 personel bulunmakta ise de fiilen görev yapmakta olan 474 personel bulunmaktadır. Unvanlarına göre personel sayısı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

UNVANI	ADET
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	3
Diyetisyen	1
Mimar	1
Çevre Mühendisi	1
Gıda Mühendisi	1
İnşaat Mühendisi	1
Öğretmen	2
Psikolog	3
Sayman	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	11
İnfaz ve Koruma Başmemuru Vekili	7

İnfaz ve Koruma Memuru	276
Şoför	102
Sağlık Personeli	8
Teknik Personel	19
Ambar Memuru	2
Aşçı	10
Bilgisayar İşletmeni	3
Cezaevi Kâtibi	11
Hizmetli	2
Kaloriferci	4
Memur	2
TOPLAM	474

Personelin eğitim durumları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

B.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

19. 27.10.2021 tarihinde Kurumda kayıtlı 4879 hükümlü bulunmaktadır. Bu hükümlülerin 4406'sı COVID-19 izninde olup, 473'ü Kurumda bulunmaktadır.
20. İdare tarafından 2021'de 33 hükümlünün firarı, 8 hükümlünün vefatı, 5 hükümlü hakkında da diğer sebeplerden dolayı adli vaka bildiriminde bulunulduğu aktarılmıştır.
21. Kurumda 1 fiziksel engelli hükümlü bulunmaktadır.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Fiziksel Koşullar

C.1.1. Genel Bilgiler

22. Kurumun açık ceza infaz kurumu olması sebebiyle Kurumda müşahede odası, yumuşak oda, aile görüşme odası, kapalı görüşme alanı, tek kişilik oda bulunmamakta olup; 2 avukat görüşme alanı ve 1 açık görüşme alanı bulunmaktadır.
23. Kurumda; Silivri Adalet Mesleki Eğitim Merkezi, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren 6 derslik, 1 bilgisayar sınıfı, 1 konferans salonu bulunmaktadır.
24. Kampüs içerisinde bulunan binaların bazı bölümlerinde yangın algılama dedektörleri ile yangın algılama sistemi, kalan bölümlerde ise yangın çıktığında bunun bildirilmesini sağlayan yangın ihbar butonları olduğu, bunun dışında yerleşke sahasının belirli yerlerinde 31 adet yangın hidranti, 189 adet yangın dolabı ile yeterli miktar ve hacimde yangın tüpleri olduğu İdarece aktarılmıştır.
25. Kampüste toplam 500 daire - lojman bulunmakta olup, bu dairelerin Kapalı Ceza İnfaz Kurumları, Jandarma Tabur Komutanlığı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu personeline tahsis edildiği, Açık Ceza İnfaz Kurumuna 89 adet lojman tahsis edildiği, Kuruma tahsis edilen lojmanların talepte bulunan personele Kamu Konutları Kanunu ve ilgili Yönetmelik çerçevesinde Lojman Tahsis Komisyonunca tahsis edildiği, toplamda 18.750 m²'lik kullanım alanı bulunduğu, nizamiye geçişlerinin Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığı ile Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumu personeli tarafından 24 saat kontrol altında olduğu aktarılmıştır.
26. Kampüste bulunan tutuklu ve hükümlülerin sevk ve nakilleri, duruşma, hastane görevleri ve kurumların hizmetlerinde kullanılmak üzere Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumu demirbaşına kayıtlı 120 adet araç bulunduğu ifade edilmiştir.
27. İdari binanın 2 katlı betonarme yapı olarak inşa edildiği, hâlihazırda idari personel, İşyurdu Birimi, Ambar Birimi, Personel Birimi, İnfaz Birimi, Satınalma Birimi, Personel Yemekhanesi bulunduğunu; mevcut alan ihtiyaçlara cevap veremediği için Kurum binalarında başlatılan tadilat çalışmalarının bitişine müteakip İnfaz Birimi ve personel yemekhanesinin yeni alanlarında hizmet vermeye devam edeceği aktarılmıştır.
28. Destek Hizmetleri Binası olarak kullanılan 708 m²'lik binada tadilat işlemlerinin devam etmekte olduğu; tadilat sonrasında personel yemekhanesi, Başmemurluk Birimi, Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası ve Aile Hekimliği Birimi olarak hizmet vereceği belirtilmiştir.
29. Alışveriş merkezi binasının 2.853 m² alana sahip olduğu, lojman bölgesinde bulunduğu; kafeterya, market, kuaför, gibi hizmetlerin sağlandığı bina olarak faaliyet gösterdiği ifade edilmiştir.
30. Tüm binaların dış cephelerinde genişletilmiş polistiren köpük ve ekstrüde polistiren köpük malzeme ile 8 santimetrelik ısı ve su izolasyonu yapıldığı, tüm binaların çatı aralarında cam yünü malzeme kullanılarak 10 santimetrelik ısı yalıtımı sağlandığı İdarece aktarılmıştır.
31. İncelemeler sırasında 2 tane SEGBİS odası bulunduğu görülmüştür.

32. Kurum bahçesinin peyzajının bakımlı olduğu ve bahçede spor aletleri olduğu gözlemlenmiştir.
33. Duvarlarda eğitim, sınav, okul kayıtlarıyla ilgili bilgilendirici broşürler olduğu gözlemlenmiştir.
34. İdare tarafından; 2021'de bina tadilat işlerinin tamamlanacağı, 2022'de ise tüm tesisatın yenileceği, eskiden aile hekimi ve sağlık personelinin, daha önce hükümlülerin kaldığı binada görev yaptıkları, ancak bunlar için artık ayrı bir sağlık alanı oluşturulduğu aktarılmıştır. Hükümlülerin COVID-19 izninin bitmesi ihtimali göz önünde tutularak hükümlülerin geri dönme durumu için kapasite artırımı hazırlıkları yapıldığı da İdare tarafından belirtilmiştir. Ziyaret esnasında yapılan incelemelerde, geri dönecek hükümlüler için kapasite artırma çalışmalarının devam ettiği gözlemlenmiştir.
35. Kampüste; 2 adet 1.000 kilovolt-amperlik, 2 adet 1.600 kilovolt-amperlik, 4. adet 1.250 kilovolt-amperlik, 3 adet 630 kilovolt-amperlik olmak üzere toplamda 11 adet trafo bulunmakta olup, trafo merkezlerinde 11 adet 412 kilovolt-amperlik, 1 adet 700 kilovolt-amperlik, 2 adet 550 kilovolt-amperlik, 1 adet 1.125 kilovolt-amperlik, 1 adet 500 kilovolt-amperlik ve 1 adet 110 kilovolt-amperlik olmak üzere toplamda 17 adet dizel jeneratör bulunduğu, herhangi bir elektrik kesintisi durumunda devreye girdiği İdarece beyan edilmiştir.
36. Kampüste yer alan tüm ceza infaz kurumlarına da hizmet veren ısı merkezi içerisindeki çamaşırhane binasının 382 m² alana sahip olduğu aktarılmış olup, hâlihazırda tadilat görmekte olduğu ve faaliyete geçmesi için gerekli çalışmaların devam ettiği gözlemlenmiştir. Çamaşırhanede görev yapan memur tarafından, tadilat sürecinde olan ve yenilenen çamaşırhane ile kampüs ile kampüs içindeki Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüs Hastanesine²⁹³ hizmet verileceği, çamaşırhanede çarşaf, battaniye ve nevresimlerin yıkandığı, ütülendiği, imza karşılığında teslim edildiği, haftanın 3 günü Kampüs Hastanesinin çarşaflarının özel olarak yıkandığı, ayrıca açık cezaevinde kalan hükümlülerin şahsi çamaşırları için kendi binalarının alt katındaki çamaşırhaneden faydalandıkları belirtilmiştir.
37. COVID-19 izninden dönmesi beklenen hükümlüler için bahçeden girişi olan, tek katlı ve engelli tuvaleti mevcut olan binanın hazırlanma aşamasında olduğu görülmüş, tek katlı olması dolayısıyla hasta ve yaşlılar için elverişli olduğu, içerisinde 10-12 kişilik hasta ve yaşlı koğuşları olacağı aktarılmıştır.

C.1.2. Hijyen

38. Kurum bünyesinde bulunan hükümlü odaları, işyurdu atölyeleri, hükümlülerin günlük hayatlarını idame ettirdikleri gezinti alanları, telefon kulübeleri ve idari birimlerde hijyen koşullarına özen gösterildiği, COVID-19 kapsamında bu bölümlerin belirli aralıklarla dezenfekte edildiği, yapılan hijyen ve dezenfektasyon çalışmalarının titizlikle takip edildiği İdare tarafından belirtilmiştir.
39. Hükümlü odalarının temizliği için hükümlülere gerekli temizlik ve dezenfeksiyon malzemesi sağlandığı, oda temizliğini sağlayamayacak durumda olan hasta ve yaşlı hükümlülerin odalarının hijyen ve temizliğinin Kurum İdaresi tarafından sağlandığı İdarece aktarılmıştır. İncelemeler sırasında odaların ve binaların hijyen ve temizlik durumunun iyi olduğu gözlemlenmiştir.

²⁹³ Bundan sonra kısaca Kampüs Hastanesi olarak ifade edilecektir.

C.1.3. Suya Erişim ve Isınma

40. İdare tarafından, 24 saat boyunca sıcak ve temiz suya erişim olduğu aktarılmış olup hükümlülerle yapılan görüşmelerde bu durum teyit edilmiştir.
41. İdare tarafından, 5.000 metreküplük su deposundan numune alınarak aylık olarak musluk sularının analizinin yapıldığı belirtilmiştir.
42. Kurum bünyesinde 2.118 m² alanda en son teknolojiye sahip doğalgazlı merkezi ısıtma sistemi mevcut olduğu, 11 cezaevi ve eklentileri, 500 adet lojman ve jandarma tabur binasının ısıtma ihtiyacının karşılandığı, dahili 10 adet ısınma- sıcak su kazanı, 8 adet eşanjör, 10 adet brülör cihazı, 8 adet ısıtma pompası, 6 adet kullanım suyu pompası, 4 adet yangın pompası mevcut olduğu, ısıtma işleminin ısı merkezinde kurulu olan otomasyon sistemi ile de kontrol edildiği ve dış hava sıcaklığının 15 °C'nin altına indiği aylarda bina ve eklentilerinde ortam sıcaklığının 20-23 °C olmasının sağlandığı ifade edilmiştir. Doğalgaz ile birlikte ısı merkezinin batı cephesinde bulunan 1.350 adet güneş enerji paneli ile de su ısıtmasının desteklendiği, ısı merkezinde personelin 4 vardiya olarak 24 saat çalışmakta olduğu, merkezi yangın alarm ve gaz algılama sensörü bulunduğu, olası sabotajlara karşı kapıların sürekli kilitli tutulduğu aktarılmıştır.
43. Kampüs yerleşkesinin sıcak ve soğuk su ihtiyacının 2 adet 5.000 metreküp ve 2 adet 500 metreküp olmak üzere toplam 11.000 metreküplük su deposu ile karşılandığı, 2019-2021 yılları arasında farklı tarihlerde yapılan günlük su tüketiminin ortalama 6.000 metreküp olarak ölçüldüğü idarece aktarılmıştır.
44. Hükümlü işçiler tarafından, 7 gün ve 24 saat sıcak su olduğu, ısınmada problem yaşamadıkları, yatakların kaliteli, koşulların büyük ve 4-6 kişilik olduğu, koşullara gün içinde işten çıkınca girebildikleri ve belli bir giriş saati olmadığı belirtilmiştir.
45. Kazan dairesi ile ilişkilendirilmiş iş güvenliği uzmanı ve makine mühendisinin bulunmadığı gözlenmiştir.
46. Kazan dairesinde çalışan bir işçi tarafından, ziyaret tarihi olan 27.10.2021 itibariyle 2 haftadır gündüzleri soğuk olduğunda ve akşamları ısınmanın yakıldığı belirtilmiştir.

C.1.4. Kantin

47. Kurumda 2 adet iç kantin bulunmaktadır. İşyurdu Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren 1 Nolu İç Kantin'de COVID-19'dan önce 1 infaz ve koruma memuru, 2 hükümlü görev yapmaktayken, COVID-19'dan dolayı faaliyetlerin dönüşümlü olarak 3 infaz ve koruma memuru tarafından yürütüldüğü; 2 Nolu İç Kantin'de COVID-19'dan önce 1 infaz ve koruma memuru ve 2 hükümlü görev yapmaktayken, COVID-19'dan dolayı faaliyetlerin dönüşümlü olarak 3 infaz ve koruma memuru tarafından yürütüldüğü ifade edilmiştir.
48. Kantinde; hazır gıdalar ve kişisel bakım ürünleri gibi malzemelerin satıldığı, ürün fiyatlarının piyasa rayicinde olduğu görülmüştür.

C.1.5. Güvenlik

49. İdare tarafından, açık ceza infaz kurumu olmaları sebebiyle iç ve dış güvenliğin infaz ve koruma memurları tarafından sağlandığı, gündüz ve vardiyada çalışan personelin saat 08:00'de nöbetçi infaz ve koruma memurları denetiminde binaya giriş yaptıkları aktarılmıştır.
50. Kurumda bulunan hükümlülerin sayımları günde 5 defa dijital ortamda parmak izine dayalı sistemlerle alınmakta olup, akşam son sayım fiziki olarak görevli memurlar tarafından hükümlü odalarında isim ve şahıs karşılaştırması yapılarak alınmaktadır.
51. Kurum binalarında elektronik kontrol ünitesi bulunduğu, Kurumun ve yakın çevresinin bu ünitelerden kontrol edilen elektronik kamera sistemleri ile 24 saat izlendiği aktarılmıştır. İdari bina ve ana hükümlü binasında 40 gün kayıt saklama kapasiteli 50 kamera, N blokta 40 gün kayıt saklama kapasiteli 45 kamera, yeni hükümlü binasında 78 gün kayıt saklama kapasiteli 60 kamera, ziyaret kabul merkezinde 70 gün kayıt saklama kapasiteli 56 kamera, Eğitim Birimi'nde 55 gün kayıt saklama kapasiteli 16 kamera, genel mutfakta 30 gün kayıt saklama kapasiteli 32 kamera, fırında 78 gün kayıt saklama kapasiteli 27 kamera, mahkûm Kabul Birimi'nde 40 gün kayıt saklama kapasiteli 8 kamera, ısı merkezinde 70 gün kayıt saklama kapasiteli 23 kamera, kademedede 90 gün kayıt saklama kapasiteli 10 kamera, teknik birim-oto yıkama bölümünde 30 gün kayıt saklama kapasiteli 16 kamera, misafirhanede 80 gün kayıt saklama kapasiteli 27 kamera, kampüs ana nizamiyede 80 gün kayıt saklama kapasiteli 14 kamera, hastanede 80 gün kayıt saklama kapasiteli 32 kamera bulunmaktadır. Ziyaret esnasında, hükümlü odalarında kamera bulunmadığı gözlemlenmiştir.

C.2. Sağlık

C.2.1. Revir

52. Revir Birimi'nde Adalet Bakanlığına bağlı 1 sağlık memuru ve 4 hemşire bulunduğu; bununla beraber Sağlık Bakanlığına bağlı 1 aile hekimi ve 1 hemşire bulunduğu, Revir Birimi için diğer yapılardan ayrı, tek katlı ve ferah bir sağlık alanı oluşturulduğu, revirin inşaatını hükümlülerin yaptığı görülmüştür.
53. Kuruma getirilen hükümlülerin ilk muayenelerinin aile hekimi tarafından günlük olarak yapıldığı, mesai bitimi gelen hükümlülerin ilk giriş muayenelerinin ertesi gün yapılmakta olduğu, ilk muayene bilgilerinin Revir Birimi'nde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) sistemi ile sağlık dosyalarındaki fişlerine işlendiği aktarılmıştır. Giriş muayeneleri sırasında madde bağımlılığı ve bulaşıcı hastalık şüphesi olanların ileri tetkik için hastaneye sevk edildiği, bulaşıcı hastalığı tespit edilenlere bilgilendirme yapıldığı ve tedavilerinin başlanması sağlandığı belirtilmiştir. Ayrıca, hükümlülerin bütün sağlık evrakları, muayene ve ilaç bilgilerinin UYAP'a kaydedildiği, nakil veya sevk durumlarında ise beraberinde sağlık dosyalarının gönderildiği de ifade edilmiştir.
54. Aile hekiminin hafta içi ve mesai saatlerinde sağlık hizmeti verdiği, gün içerisinde oluşan acil vakalarda ilk müdahaleyi aile hekiminin, eğer aile hekimi yoksa revirde görevli sağlık personelinin yapmakta olduğu; sağlık durumunun aciliyetine göre 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ya da Kurum araçlarıyla Kampüs Hastanesi acil servisine sevk yapıldığı belirtilmiştir. Kampüs Hastanesinde 7 gün 24 saat acil servis hizmeti verilmekte olup, psikiyatri, ortopedi, genel cerrahi, üroloji, dâhiliye, kulak burun boğaz, göz, göğüs hastalıkları ve diş poliklinikleri hafta içi her gün hizmet vermektedir.

55. Kurum revirinde açlık kan şekeri, tokluk kan şekeri kontrolleri yapılırken geniş kapsamlı laboratuvar hizmeti verilmediği, ihtiyaç halinde Kampüs Hastanesine sevk, hastanelere sevk edilen hükümlülerin planlamalarının Revir Birimi tarafından yapıldığı, sevk ve randevu tarihleri listesinin günlük hazırlanıp arşivlendiği, hayati açıdan risk oluşturabilecek hastalığı olan hükümlülerin talep üzerine ya da re'sen, cezalarının ertelenmesinin gerekip gerekmediğine dair sağlık kurulu raporu alınması için gerekli işlemlerin başlatıldığı sağlık personeli tarafından belirtilmiştir.
56. Aile hekimi tarafından, COVID-19 aşılama oranının %92 olduğu, açık cezaevine ilk giriş muayenelerini kendisinin yaptığı, hükümlünün her bilgisinin e-nabız uygulamasında gözükmediği ve bazı bilgilerinin Adalet Bakanlığının veri tabanında olduğu, hem Sağlık hem Adalet Bakanlığının veri tabanlarını birleştiren doktorlardan ilki olduğu, veri tabanları birleştirildiği için hükümlülerin reçetesi olmamasına rağmen ilaç almaya çalıştığına bunu fark edebildikleri, klasik bir aile hekimliği yapmadıklarını ve cezaevi hekimliğinin ayrı bir ihtisas dalı olması gerektiği ifade edilmiştir.
57. Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüs Hastanesi, Silivri Devlet Hastanesi, Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüs Hastanesi Diş Polikliniği ve Selimpaşa Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinde hükümlülerin tetkik, tedavi ve bu servislerin işleyişlerinin Kurum tarafından yürütüldüğü, il dışından tedavi amacı ile gelen hükümlülerin tetkik ve tedavilerinin de Kurum tarafından yaptırıldığı aktarılmıştır. Sağlık personeli Revir Birimi'nde günlük tansiyon takibi, pansuman ve enjeksiyon, ilaç dağıtım faaliyetlerinin yapıldığını da ifade etmiştir. Göz polikliniği tarafından reçete edilen gözlük reçeteleri, ilgili mevzuat gereği hükümlünün kendisi tarafından ya da Kurum tarafından temin edilerek hükümlülere teslim edilmektedir.
58. Psikolojik problemleri olan hükümlülerin, durumlarına göre aile hekimi ya da Psiko-sosyal Servis Birimi tarafından değerlendirildikten sonra gerekmesi halinde Kampüs Hastanesi psikiyatri servisine sevk edildiği; ileri tetkik ve tedavi gerektirenlerin sevklerinin Bakırköy Ruh Sinir Hastalıkları Servisi Psikiyatri Polikliniğine yönlendirildiği belirtilmiştir.
59. Sağlık personelinin, hükümlülere yazılan reçetelerin kendileri tarafından sırası gelen eczanelere (Türk Eczacılar Birliği ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü arasında yapılan protokol gereği belirlenen eczanelere) teslim edildiği, ilaçların 2,500 liralık kotalar halinde, zamanında ve eksiksiz olarak dağıtılmasının sağlandığı, psikiyatrik veya yeşil reçeteli ilaçların günlük dozlarda ve personel gözetiminde ilgisine verildiği aktarılmıştır.
60. Kronik rahatsızlığı bulunan hükümlülerin aile hekimi tarafından polikliniklere sevklerinin yapıldığı, gerekli tedavilerine başlanarak ilaçlarının temin edildiği, kontrollerinin aksatılmadan temin edildiği sağlık personeli tarafından ifade edilmiştir.
61. Yeşil, kırmızı reçeteli ilaçlar ve antidepresan ilaçlarının günlük dozlarla hükümlülere memur nezaretinde içirildiği; geri kalan ilaçların ise hükümlülere imza karşılığında elden teslim edildiği aktarılmıştır.
62. Yaşlı koğuşunda kalan hükümlüler tarafından, aşı oldukları, Kurumun koşullarından memnun oldukları, COVID-19'dan dolayı gençlerden ayrı tutuldukları dile getirilmiştir.

C.2.2. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri

63. Psiko-sosyal serviste 3 psikolog, 2 psiko-sosyal servis memuru ve 1 infaz ve koruma memuru çalıştığı görülmüş olup, 971 m²'lik binada hizmet verdikleri aktarılmıştır. Bununla beraber, fiziki alan ve psikolog sayısının yeterli düzeyde olmadığı ifade edilmiştir.
64. Psiko-sosyal serviste, yönlendirme ve dilekçe talepleri doğrultusunda ve yine aynı zamanda takip amaçlı yapılan bireysel görüşmeler, grup çalışmaları, aile görüşmeleri, krize müdahale çalışmaları, sosyal inceleme raporları, açık cezaevine ayrılma ve denetimli serbestlikten yararlanma, koşullu salıverilme, gözlem değerlendirme, dönem değerlendirme, gözlem gelişim raporları, iyileştirme planı, revir ve psikiyatri konsültasyon yönlendirme raporları ve seminerlerin düzenlendiği, ilk görüşme formu gerçekleştirilerek Araştırma ve Değerlendirme Formu (ARDEF)²⁹⁴ doldurulduğu ve Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları (DEPAR)²⁹⁵ uygulandığı, gerekli görüldüğünde aileleri ve resmi kurumlarla da iletişime geçilerek sorunların çözüme kavuşturulmasına çalışıldığı, Kurum personeline yönelik de destekleyici bireysel görüşmeler ve grup etkinlikleri yapılarak personelin moral ve motivasyonunu artırmaya yönelik çalışmalar yapıldığı psiko-sosyal servis personeli tarafından aktarılmıştır.
65. Bilgi ve belgelere göre; 2019'da ilk görüşme kapsamında 13.516, genel bireysel görüşme kapsamında 2.257 ve toplamda 15.773 bireysel görüşme; 2020'de ilk görüşme kapsamında 3.142, genel bireysel görüşme kapsamında 707 ve toplamda 3.849 bireysel görüşme; 2021'de ilk görüşme kapsamında 561, genel bireysel görüşme kapsamında 301 ve toplamda 862 bireysel görüşme gerçekleştirildiği, bireysel görüşme ve gözlemler sonucunda kişinin ihtiyacına göre Revir Birimine yönlendirme yapıldığı görülmüştür.
66. Grup çalışmalarına katılacak hükümlülerin, ARDEF sonucunda ortaya çıkan psiko-sosyal ihtiyaç ekranında bulunan müdahale programlarına göre oluşturulduğu psiko-sosyal servis personeli tarafından aktarılmıştır. 2019'da öfke kontrolü, alkol ve madde bağımlılığı programı kapsamında 8 grup oluşturulmuş, programa 83 kişi katılmış; 2020'de 2 grup oluşturulmuş, 20 kişi katılmış; 2021'de COVID-19 sebebiyle grup çalışmaları yapılamamıştır.
67. Psiko-sosyal servis personeli tarafından, hükümlülerin Kuruma uyum sağlama süreçlerinde; iyileştirme çalışmalarından yeterli verimin alınabilmesi adına hükümlü yakınları ile de iş birliği yapıldığı, hükümlü yakınlarının maddi, manevi ve psiko-sosyal ihtiyaçlarının giderilmesine destek

294 Hükümlü ve tutuklulara, ceza infaz kurumlarına kabul aşamasında psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi kapsamında Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) doldurulmaktadır. Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi 3 Aşamadan oluşmakta, öncelikle Kurum Kabul Birimi'nde görevli eğitim almış infaz ve koruma memuru tarafından "ARDEF- Kurum Kabul Formu" doldurulmakta, sonra Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli ve eğitim almış infaz ve koruma memuru tarafından "ARDEF- Psiko-Sosyal Memur" formu doldurulmakta, son olarak da Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli Psikolog ve/veya Sosyal Çalışmacı tarafından "Psiko-Sosyal Uzman Formu" doldurularak hükümlünün risk ve ihtiyaçları belirlenmekte ve sonucunda her hükümlü tutuklu için bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek ve müdahale programı hazırlanmaktadır. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir (YARDM Programı, 06.01.2022, <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi>).

295 Farklı suç geçmişlerine sahip hükümlülerin rehabilitasyonunu, tedavisini, topluma başarılı bir şekilde yeniden kazandırılmasını sağlayacak işlevsel bir sistemin geliştirilmesi ve bireyselleştirilmiş bir infaz hizmetinin oluşturulması kapsamında hayata geçirilmiş proje. (DEPAR Programı, 05.04.2022, <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/depar-programi>).

olunduğu aktarılmıştır. Eşe karşı şiddet suçu kapsamındaki hükümlülerin eşleri ile de suçun devamlılığının önlenmesi amacıyla sürekli iletişim kurulduğu, her türlü psikolojik ve sosyolojik danışmanlık sağlanarak ilgili kurumlara yönlendirme yapıldığı belirtilmiştir.

68. Madde kullanan hükümlülerde yoksunluktan ortaya çıkan yoğun öfke patlamaları, intihar teşebbüsleri ve kendine zarar verme gibi krizlerden dolayı müdahale gerektiren durumlarla sıklıkla karşılaşıldığı, görüşmelerin çözüm odaklı ve kısa girişimler içerdiği, gerekli raporlar düzenlenerek gerekli birimlere yönlendirildiği, iş birliği ve takip çalışmaları yapıldığı ifade edilmiştir.
69. İdarenin kayıtlarına göre; 2019'da 7; 2020'de 5; 2021'de 3 çocuk hükümlü hakkında sosyal inceleme raporu²⁹⁶ hazırlanmıştır.
70. Psiko-sosyal servis personeli tarafından, 01.01.2021 tarihinde yürürlüğe giren Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlünün Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik kapsamında; hükümlünün açık cezaevine ayrılıp ayrılmaması ya da denetimli serbestlikten yararlanıp yararlanmaması kararları alınırken uzmanların rapor yazması için hükümlüden aldığı bilgileri kullanmasının menfaat çatışması yarattığı, bu durumun da hükümlülerin çekingen ve gerçeği saptırıcı tutum sergilemelerine yol açtığı, güven duygusunun oluşmamasından kaynaklı transfer ilişkisinin gelişemediği ve istenilen düzeyde terapötik bağ kurulamadığı, kişi için gerçek bir tespit ve iyileşmenin sağlanamadığı belirtilmiştir. Bu nedenlerle, psikologlar arasında iş bölümü olması; hükümlüyle birebir görüşen ve hükümlünün açık cezaevine ayrılıp ayrılmaması ya da denetimli serbestlikten yararlanıp yararlanmaması hakkında karar alan psikoloğun farklı olması gerektiği vurgulanmıştır.
71. Bununla beraber İdare tarafından hükümlünün gelecekte suç işleyip işlemeyeceği konusunda değerlendirme yapılmasının istendiği, bu değerlendirmenin bilimsel bir dayanağı olmadığı ve sadece gözleme dayalı kriterlere dayandığı için siğ bir değerlendirme yapabildikleri psiko-sosyal servis personeline belirtilmiştir. İyi hal kanaatlerini somut verilere dayandırabilecekleri Rorschach testi²⁹⁷, MMPI testi²⁹⁸ gibi geçerliliği ve güvenilirliği olan kişilik testlerinin eğitiminin Bakanlık bünyesinde verilmesi ya da bu testlerin uygulandığı bir hastanede hükümlülere test yapılması gerektiği aktarılmıştır. Böylece değerlendirmeler yapılırken personelin gözlemiyle yetinilmeyeceği, bilimsel anlamda kabul görmüş testlerden yararlanılarak değerlendirmelerin somut ve objektif bir dayanağı olmasının sağlanacağı ifade edilmiştir.

296 İdare, sosyal inceleme raporunun; boşanma sürecindeki ailelerin çocuklarının psikolojik durumunu değerlendirmek, ihmal edilmiş ya da istismara maruz kalmış ayrıca suça sürüklenme durumu ve bağımlılık sorunu yaşayan 18 yaş altında ve hukuken çocuk statüsünde olan bireyleri ruhsal açıdan analiz etmek amacıyla hazırlanan rapor olduğunu aktarmıştır.

297 Mürekkep lekeli testi olarak da adlandırılan Rorschach testi, mürekkep lekelerinde kişinin ne gördüğünü tanımlamasının istendiği; duygusal işleyiş, düşünme kalıpları ve kişilik hakkında bilgi edinilmesini sağlayan testtir (*The Rorschach Inkblot Test*, Kendra CHERRY, 06.01.2022, <https://www.verywellmind.com/what-is-the-rorschach-inkblot-test-2795806>).

298 MMPI, 1937'de, Minnesota Üniversitesinde, Klinik Psikolog Starke R. Hathaway ve Nöropsikiyatrist J. Charnley Mckinley tarafından geliştirilmiştir. Amaç, farklı psikiyatrik durumlar ve bunların ciddiyetini değerlendirmek için nesnel olarak kullanılacak bir araç geliştirmektir (*The Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI)*, Kendra CHERRY, 06.01.2022, <https://www.verywellmind.com/what-is-the-minnesota-multiphasic-personality-inventory-2795582>).

72. Psiko-sosyal servis personeline, mezkûr Yönetmelik ile beraber iş yüklerinin arttığı ve kampüs cezaevi olmaları sebebiyle sirkülasyonun fazla olduğu, bu sebeplerle uzman personel ve psiko-sosyal serviste çalışan memur sayısının yoğunluğu karşılayamadığı ifade edilmiştir.
73. Psiko-sosyal servis personeline, Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı bünyesinde çalışan psikologların aynı hak ve özlük durumlarına sahip olmadıkları, Adalet Bakanlığına bağlı olarak çalışanların Sağlık Bakanlığı bünyesindeki psikolog gibi döner ve ek döner sermaye ücreti almadıkları, eşit iş için eşit ücret ve ek ödeme olması gerektiği, aşılama süreci ilk başladığında Sağlık Bakanlığında görev yapan psikologların aşı hakkında öncelik elde ederken kendilerinin sonradan aşı hakkı elde edebildikleri, cezaevinde çalışmanın kamuoyu nezdinde daha tercih edilebilir bir hale getirilebilmesi için cezaevinde çalışan psikologların maaş ve özlük haklarının iyileştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.
74. Adalet Bakanlığının iyi hal değerlendirmesinde psikologları işe dâhil etmesinin iyi bir uygulama olduğu, psikologların desteklenmeleri, sayılarının ve niteliklerinin artırılması gerektiği İdare tarafından vurgulanmıştır.

C.2.3. COVID-19 Salgınına Yönelik Tedbirler

75. Hükümlülerin Kuruma tesliminin ardından aynı gün COVID-19 salgın hastalık iznine gönderildiği görülmüştür.
76. İdare tarafından, Revir ve Eğitim Birimleri iş birliği ile tüm hükümlülere hijyen eğitimi verildiği; Kurumdaki ziyaretçi giriş noktaları ile ziyaretçi mahallerine, işyurdu atölyelerine, yemekhane, yatakhane, mutfak, kantin gibi tüm ortak kullanım alanlarına bilgilendirme amaçlı olarak Sağlık Bakanlığı tarafından gönderilen broşür ve afişler asıldığı; genel mutfak, hükümlü ve personel yemekhaneleri, kantin ve kafeteryalara, hükümlülerin kaldığı oda ve binalara 10 günde 1 defa olmak üzere ve gerekli durumlarda 10 gün beklenmeksizin ilaçlama yapıldığı; tüm hükümlülere maske ve dezenfektasyon temin edildiği belirtilmiştir.
77. Ziyaret tarihi itibarıyla, izolasyon bölgelerine dışarıdan bir temas sağlanmadığı, burada görevli personelin 10 günlük ev izolasyonunun ardından PCR testi yaptırdığı, test sonuçlarının negatif çıkması durumunda bu izolasyon bölümlerinde 10 günlük karantinaya alınarak görev yaptıkları ve dışarı ile temaslarının engellendiği aktarılmıştır.
78. Kurumda 24 saat sıcak su ve hijyen konusunda yeterli temizlik malzemeleri sağlandığı, ortak alanların temizliğinin gün içerisinde sürekli olarak yaptırıldığı, hükümlülerin binalarında ve ortak alanlarında sürekli olarak dezenfektan, maske ve eldiven bulundurulduğu, binalar ve koşulların her hafta düzenli ilaçlandığı, izolasyon odalarının boşaldığı anda detaylı dezenfekte edildiği, hükümlülerin telefon görüşmeleri sırasında ve sonrasında telefon ahizelerinin dezenfektan ile temizlendiği, hükümlülere dışarıdan gelen eşya ve koli gibi malzemelerinin 24 saat süre ile bekletilerek teslim edildiği, personelin maske ve siperlik ile görev yaptığı, ziyaretçiler ile temas halinde bulunan personele tulum giydirildiği, ziyaretçilere eldiven ve maske temin edildiği görülmüştür.

79. Kapalı ceza infaz kurumundan koşullu salıverilme tarihleri itibarıyla açık ceza infaz kurumuna ayrılmasına son bir yıl veya daha az süre kalan hükümlülerin²⁹⁹ 14 günlük periyotlarla Kuruma teslim alındığı, bu hükümlülerin tamamen bağımsız bir binada 14 gün süre ile izolasyona tabi tutulduğu, 14 günün sonunda PCR testi yapıldığı ve negatif sonuç alınması ile kalıcı koşullara yerleştirildikleri İdarece belirtilmiştir.
80. Genel mutfak ve fırın üretim alanında ve eklentilerinde çalışan hükümlü ve personele maske, bone, eldiven gibi malzemelerin kullanımının sağlandığı ve takibinin sıkı bir şekilde yapıldığı, genel mutfakta çalışan hükümlülerin girişte ateş ölçümleri yapılarak çalışma ortamına alındığı, izole vaziyette çalışan personel haricinde zaruri durumlar dışında hiçbir personel ve hükümlünün girişine izin verilmediği, yemek ve ekmek dağıtımı yapılan araçların düzenli olarak dezenfekte edildiği, mal kabul birimlerine ürün teslim etmeye gelen firma çalışanları ile personelin temasının engellendiği, genel mutfak ve fırında görev yapan personelin izolasyon sistemine göre görev yaptığı görülmüştür.
81. Kurum personeli hariç Kuruma girecek herkes için HES kodu sorgulaması yapıldığı, hükümlülere gelen ziyaretçi, avukat, noter gibi şahısların ateş ölçümlerinin Ziyaret Kabul Merkezi girişinde termal kamera ile yapıldığı, giriş esnasında yapılan aramalarda güvenlik tedbirlerini sekteye uğratmamak kaydıyla fiziki temastan mümkün olduğunca kaçınıldığı, üst araması yapacak personelin kullanımı için koruyucu ekipman (önlük, maske, yüz koruyucu siperlik ve eldiven) hazır edildiği, ziyaret kabul mahallinde, Kurum girişinde ve açık görüş alanında kalabalık ortamların oluşmaması için gerekli uyarıcı afişler, sosyal mesafenin takip edilebileceği şekilde 1,5 metre aralıklı bölmeler ve 1,5 metre aralıklı yönlendirici yer işaretleri ile tedbirler alındığı, ziyaret ayırıştırma bölümünde görev yapan personelin izolasyon önlüğü, maske, siperlik ve eldiven ile görev yaptığı, ziyarete gelen hükümlü yakınlarına maske ve eldiven verildiği, ziyaretçilerin yarı kapasiteyle çalışan otobüsler vasıtasıyla kapalı kurumlara taşındığı, açık ziyaret mahallinde ve ziyaretçilerin kullanacakları bütün alanlarda el dezenfektanı hazır edildiği, ziyaretçilerin kullanacakları tuvaletlerde tek kullanımlık kağıt havlular ve sıvı sabun hazır edildiği, açık görüş alanlarındaki tuvaletlerin temizliğini yapacak olan kişilerin kullanımı için maske, eldiven ve dezenfektan hazır edildiği ve bu kişilerin kullandıkları maske ve eldivenleri temizliğin bitiminde çıkararak ellerini dezenfektan ile dezenfekte etmeleri hususlarında bilgilendirmeler yapıldığı İdarece aktarılmıştır.
82. İdarece, 10 gün süre ile izolasyon şartlarında Kurumda görev yapan vardiya personelinin görev yaptıkları binalardaki boş olan ve hijyen tedbirleri uygulanan odalarda barındırıldığı, sıcak su, dezenfektan malzemeleri ve temizlik malzemeleri temin edildiği belirtilmiştir.
83. İşyurtları bünyesinde faaliyet gösteren 3 adet hükümlü kantini ve 4 adet satış mağazasından oluşan 7 adet satış yeri, duruşma salonu kafeterya, mobilya atölyesi, fırın iş kolu, araç bakım onarım, fotoğraf, inşaat atölyelerinin faaliyette olduğu, diğer atölyelerin COVID-19 kapsamında geçici olarak kapatıldığı aktarılmıştır.
84. İşçi koşullarında çalıştırılan hükümlülerin maske, eldiven ve siperlik ile çalışmalarının sağlandığı; fırın, yemekhane ve hijyen ile ilgili uygulamalarda görevli hükümlülere ayrıca tulum giydirildiği görülmüştür.

299 5275 sayılı Kanun, geçici m. 9/6.

85. Risk grubunda bulunan hükümlülerin sağlık dosyalarının incelenerek diğer hükümlülerden ayrı bir bölümde barındırılmalarının sağlandığı, durumlarının yakından takip edilerek olası bir bulaş durumunun önlenmesinin amaçlandığı idare tarafından aktarılmıştır.
86. İdare tarafından, Bilim Kurulunun tavsiyeleri ve Adalet Bakanlığının talimatları doğrultusunda Kurumda yatılı görevli olanlar, evinde izolasyona tabi olarak çalışanlar ve evinde istirahatli olanlar olmak üzere 3 çalışma grubu oluşturulduğu; izolasyona tabi tutulan personelin 10 gün Kurumda görevli, 10 gün evde istirahatli, 10 gün de evde izolasyona tabi olarak çalıştığı aktarılmıştır. İzolasyonun bitiminde personel, Kurumdaki görevine başlamadan 2 gün önce Silivri İlçe Sağlık Müdürlüğü ekiplerince PCR testine tabi tutulmakta olup test sonuçları negatif çıkarsa servis araçlarıyla Kuruma getirilmektedir. İdari binada görev yapan personelin ve birim personelinin 08:00-17:00 saatleri arasında normal mesailerine devam ettikleri; duruşma salonları, kampüs ve lojman nizamiyelerinde görevli personelin ise 08:00-20:00 ve 20:00-08:00 (12-24; 12-48 saat) vardiya sistemi ile görev yaptıkları da belirtilmiştir.
87. Kurumda bulunan hükümlülerden birinin belirti göstermesi halinde ivedilikle PCR testi yapıldığı, test sonucunun pozitif çıkması halinde odasında bulunan diğer hükümlülere de PCR testi yapıldığı, test sonucu pozitif çıkan hükümlüler ve temaslı olup da test sonucu negatif çıkan hükümlülerin diğer hükümlülerden ayrı alanlarda barındırılarak 14 günlük izolasyona tabi tutuldukları, 14 günlük izolasyon sonucunda çift PCR testi ile hastalığın seyrinin kontrol edildiği ve sonuçların negatif çıkması halinde diğer hükümlülerin olduğu binalara gönderildikleri ifade edilmiştir.

C.3. Beslenme

88. Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde bulunan bütün ceza infaz kurumlarına verilen yemeklerin Açık Ceza İnfaz Kurumu bünyesindeki Genel Mutfak Biriminde hazırlanıp dağıtıldığı belirtilmiştir. Mutfağın 2.310 m²'lik kullanım alanı olduğu, 25.000 kişiye yemek hazırlanabilecek şekilde, en son teknoloji ile donatılarak tasarlandığı; 21 adet konveksiyonel fırın, 56 adet yer ocağı, 3 adet patates soyma makinesi, 2 adet sebze doğrama makinesi, 1 adet kıyma makinesi, 1 adet 4-6 °C, 3 adet -18 °C, 5 adet 0-4 °C, 2 adet (-2)-0 °C olmak üzere toplam 11 adet soğuk hava deposu bulunduğu, genel mutfak bina depolarının (995 m²) tadilat işlemlerinin devam ettiği aktarılmıştır.
89. Gıda Mühendisi tarafından yapılan bilgilendirmede ise mutfağın 2008-2009 yıllarında ilk kurulduğu dönemde 5.000-6.000 kişilik olduğu, ziyaret anında 25.000 kişiye yemek verecek kapasitede üretim yapıldığı, temel endüstriyel mutfak tarzında mutfağa sahip oldukları, günlük iase bedelinin ekmek dâhil 11,5 lira olduğu, 2017'de havalandırma alanlarının yenilendiği, pişirme, hazırlık ve sevk kısımları için alanların eşit olması gerekirken alan bakımından darlık yaşandığı ifade edilmiştir. Mutfağın genişleyeceği, günlük depolar yapılacağı ve bu günlük depolarda 3 günlük malzemeler olacağı, et, tavuk ve balık ürünleri için soğuk hava deposuna sahip oldukları, 38 olan ocak sayısının 85'e çıkarılacağı ve bir fırın bölümü daha ekleneceği idare tarafından belirtilmiştir.
90. Diyabet, vegan, çölyak, karaciğer yetmezliği ve doktor tarafından özel gereksinimi tespit edilen hasta hükümlü ve tutuklular için ayrı menüler hazırlandığı görülmüştür. Kurum bünyesinde görevli diyetisyenin önerileri dikkate alınarak ve Sağlık Bakanlığının belirlemiş olduğu kalori esasına göre menülerin oluşturulduğu; menülerin çeşitlilik de dikkate alınarak çorba çeşitleri, etli yemekler,

tavuklu yemekler, sebze yemekleri, tüm kuru gıda çeşitleri ile yapılan yemekler, mevsim koşullarına göre piyasada bulunan yeşil sebze ve meyveler, bağışıklık sistemini kuvvetlendirici ve menülere uygun olarak düşünülen içecek ve meşrubat çeşitleri, tatlı ve börek çeşitleri, kahvaltılık piknik grubu ürünlerden (tereyağı, bal, reçel, çikolata, helva, siyah ve yeşil zeytin çeşitleri, siyah çay ve bitki çayları) oluşturulduğu aktarılmıştır. 01.09.2021 tarihli iâşe tabelasına göre kahvaltılık; 18.382 genel, 39 vejeteryan, 4 vegan, 263 diyet, 8 açlık grevi olmak üzere toplam 18.696 kişilik, öğle yemeği; 19.183 genel, 39 vejeteryan, 4 vegan, 265 diyet, 8 açlık grevinde bulunan hükümlüler için olmak üzere toplam 19.499 kişilik, akşam yemeği; 18.382 genel, 39 vejeteryan, 4 vegan, 263 diyet, 8 açlık grevi olmak üzere toplam 18.696 kişilik yemek çıkartılmıştır.

91. İncelemeler sırasında, İdare yetkilileri tarafından; üretilen ekmeğin her ay laboratuvara gittiği, yıllık un ihalesinde 6 aylık yerine 1 yıllık anlaşma yaptıkları ve bu sayede en ucuz ekmeğin kendilerinde üretildiği, ekmeğin fiyatının 0,50 lira, perakende satışta 1 lira olduğu, ekmeği uygun maliyetle yapmaya çalıştıkları ve ekmeğin maliyet düşüklüğüyle yapılan tasarruf sayesinde yemeğin kalitesinin artırıldığı, ekmeğe ilgili hiç şikâyet almadıkları belirtilmiştir. Ekmeğin bakteri riskinden ötürü sıcak dağıtılmadığı, soğutucuda soğutulduktan sonra dağıtıldığı, 350 gramlık normal ekmeğe kepek ekmeği ve tost ekmeği yapıldığı, ekmeğin yapımında enzim kullanılmadığı ve maya kullanıldığı ifade edilmiştir. Bununla beraber, 200 kişilik istihdam kapasitelerinin olduğu, ziyaret anında 120-150 çalışan hükümlünün olduğu, 25.000 kişiye ekmeğe çıkartıldığı, fırın darlığıyla ilgili problem olduğu aktarılmış olup, fırın ve binanın büyüülmesi için çalışmaların devam ettiği görülmüştür.
92. İçme suyu ihtiyacının hükümlülerin ortak alanlarında bulunan su sebilleri vasıtasıyla karşılandığı, kantinlerde de su satışı yapıldığı görülmüştür.

C.4. Personel ve Yönetim

C.4.1. Genel Bilgiler

93. Personele yönelik hizmet içi eğitimler düzenlendiği; cezaevi işleyişi ve birimleri ile ilgili eğitimler başta olmak üzere arama kurtarma eğitimi, psiko-sosyal servis uyum eğitimleri, mesleki müdahale eğitimleri ve yetiştirme eğitimleri gibi eğitimlerin düzenlendiği İdarece aktarılmıştır. İnsan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel bir eğitim düzenlenmediği fakat infaz ve koruma memurları yetiştirme eğitimlerinde insan hakları ile ilgili olarak ders içeriği bulunduğu belirtilmiştir. Personelin genel olarak eğitim seviyesi yüksek kişilerden oluştuğu, yetiştirme aşamasındaki eğitimleri sebebiyle hassas gruplara yaklaşım konusunda yeterli donanım ve bilgiye sahip durumda oldukları ifade edilmiştir.
94. Ziyaret tarihi itibarıyla 3 çeşit çalışma sistemi bulunduğu ifade edilmiştir. Gündüz görevlisi personelin hafta içi günlük 8 saat çalışma sistemi ile; vardiyada görevli personelin 12-24 ve 12-48 saat çalışma sistemi ile çalıştığı, COVID-19 sebebiyle oluşturulan izolasyon gruplarında görev yapan personelin ise 10 gün Kurumda, 10 gün evde ve karantinada, 10 gün izinli olduğu aktarılmıştır.
95. Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevi İzleme Kurullarınının 2019 yılı öneriler listesinde Kuruma personel takviyesi önerilmiş olmakla beraber, hala istenilen personel sayısına ulaşamadığı İdare tarafından belirtilmiştir.

96. Görüşmeler esnasında, Çorlu'nun Tekirdağ sınırlarında kalması sebebiyle Çorlu'da yaşayan memurların ulaşım konusunda önceden mağdur olduğu, söz konusu memurlar için servis güzergahı ilave ettirildiği, izolasyon sürecinin memurda baskı oluşturduğu ve memurun özel yaşamını bozduğu, İstanbul'un hem Anadolu hem Avrupa yakasına birer tane açık ceza infaz kurumu açılmasının hizmet gereği uygun olacağı bazı infaz ve koruma memurları tarafından ifade edilmiştir.
97. Memurlar tarafından; eğitimin yetersiz olduğu, sadece UYAP eğitimi verildiği ve kendilerini geliştiremedikleri, büyükşehirlerde kira desteği olması gerektiği, çocukları için yeterli kreş olmadığı, çocuklarını daha uzak kreşlere göndermek zorunda kaldıkları, bu sebepten doğan servis ücretinin de kendilerine külfet oluşturduğu belirtilmiştir.
98. Eğitim Biriminde yapılan görüşmeler sırasında, hükümlülerin eğitimi için eğitimci eksikliği olduğu ifade edilmiştir.
99. İnfaz Kalemi Biriminde 16 kişi çalıştığı, çalıştıkları odanın yeni yapıldığı, ferah olduğu, girişinin bahçeden olduğu gözlemlenmiştir. İnfaz Kalemi Biriminde çalışan infaz ve koruma memurları tarafından; hükümlülerin Kuruma girdikten sonra, her türlü işlem ve dilekçe işlerinin kendileri aracılığıyla gerçekleştiği, dilekçelerle ilgili hükümlülere bilgilendirmeler yapıldığı ve hükümlülerin giden dilekçelerin kaydını görebildikleri, eski çalıştıkları odanın çok küçük olduğu için dosyalarının karıştığı, yeni yapılan odanın ferah ve çalışmaya uygun olduğu belirtilmiştir. Bununla beraber uygulamada karışıklıklar ve tutarsızlıklar yaşandığı, yapılan işlerde yeknesaklığın olması ve standart sağlanması açısından gerekli düzenlemelerin yapılmasının iyi olacağı vurgulanmıştır.

C.4.2. Şikayet ve Disiplin Prosedürleri

100. Hükümlülerin yazılı olarak verdikleri talep dilekçelerinin günlük olarak alındığı, ilgili birimlere UYAP üzerinden gönderimlerinin sağlandığı, dilekçelerin konularının genel olarak infaz işlemleriyle ilgili bilgi edinme üzerine yoğunlaştığı İdarece aktarılmıştır.
101. Son 1 yıl içinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuruda bulunan hükümlü bulunmadığı İdare tarafından bildirilmiştir. Hükümlülerle yapılan görüşmelerde de işkence ve kötü muamele iddiasıyla karşılaşılmamıştır.
102. Hükümlü veya hükümlü yakınları tarafından 2017 yılından ziyaret tarihine kadar 4 personel hakkında şikâyetle bulunulduğu; söz konusu personeller hakkında iki soruşturma dosyası açıldığı, soruşturma kapsamında bir personelin idari yönden disiplin cezası ile tecziye edildiği, adli yönden ise haklarında kovuşturmayla yer olmadığına dair karar verildiği aktarılmıştır.
103. Bilgi ve belgelere göre, son 1 yıl içerisinde; 1 hükümlü kınama, 132 hükümlü hücreye koyma, 5 hükümlü ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma, 1 hükümlü de ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma cezaları almış olup, toplamda 139 hükümlü hakkında gerekli incelemeler yapıldıktan sonra, yargı yolu açık olmak üzere disiplin cezası verilmiş bulunmaktadır.

C.4.3. Kuruma Kabul

104. İdare tarafından, Kuruma gelen hükümlülerin ilk kabulleri sırasında eşkâl işlemlerinin ardından eşya ve üst araması yapılarak şüpheli bir durumun varlığı veya gerekli görülen başkaca hallerde mevzuat

kapsamında belirlenen usuller çerçevesinde detaylı arama yapıldığı ve hükümlülerden aramalara ilişkin bir şikâyet gelmediği aktarılmıştır.

105. İncelemeler sırasında, gece gelen hükümlünün sabaha kadar geçici koşu beklediği belirtilmiş olup, geçici koşu 2'li ranza sisteminde toplam 6 yatağın bulunduğu gözlemlenmiştir.
106. Güvenlik tarafından, aramada üst çıkarılmadığı ve çıplak olarak arama yapılmadığı, hükümlünün ceket içi, tişörtü, cepleri, ayakkabı ve çoraplarının sistemli ve sıralı bir şekilde arandığı, detaylı aramanın sadece kişinin uyuşturucu ve benzeri madde taşıdığına dair şüphe olduğunda yapıldığı, bu durumun da nadiren gerçekleştiği belirtilmiştir.

C.5. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler

C.5.1. İşyurtları

107. Hem İşyurdu Müdürlüğü hem genel faaliyette çalışan hükümlü sayısı 465'tir. İdare tarafından, Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumu İşyurtları Müdürlüğü bünyesinde hükümlülere meslek edindirmek amacı ile 31 ayrı iş kolu ve satış yeri bulunduğu; bu atölyelerin 7'sinin faaliyette olup, diğer atölyelerin COVID-19 kapsamında alınan önlemler ışığında faaliyetlerine ara verildiği; iş sağlığı ve güvenliği önlemleri de dikkate alınarak 155 hükümlünün işyurtları kapsamında çalıştırıldığı aktarılmıştır.
108. İdare tarafından, görüşmeler sırasında; hükümlülerin İşyurdu Müdürlüğüne bağlı olarak da, genel faaliyette de çalıştığı, İşyurdu Müdürlüğüne bağlı olarak çalışanların sigortalı olduğu ifade edilmiştir.
109. İncelemeler sırasında, COVID-19'dan dolayı İşyurdu Müdürlüğü kapsamındaki bazı iş kollarının durdurulduğu, çığ köfte imalat ve hazır yiyecek imalat atölyelerindeki işlere ara verildiği, üretimden ziyade inşaat işleri gibi hizmet kollarının aktif olduğu görülmüştür.
110. Atölyelerde, mobilya tefrişatı, demir doğrama, kaynak işleri, inşaat işleri, sıhhi tesisat işleri, araç bakım onarım işlerinin gerçekleştirildiği mobilya imalatı iş kolu, inşaat ve bakım onarım iş kolu, araç bakım onarım iş kolu, oto yıkama iş kolu bulunduğu; ayrıca kampüs hizmetine yönelik olarak, kampüs içerisinde unlu mamuller iş kolu, terzi iş kolu, misafirhane, duruşma salonu, kafeterya, ziyaret kabul merkezinde kafeterya, büfe ve satış mağazası, lojman bölgesinde fotoğraf iş kolu, restoran, market, erkek kuaförü, halı saha işletmeciliği bulunduğu; İşyurdu Müdürlüğüne bağlı üretim tesisi olarak ise karton bardak iş kolu, hazır yiyecek imalatı, çığ köfte üretimi, sebze ve meyvecilik ve mantar yetiştiriciliği yapıldığı idare tarafından aktarılmıştır.
111. İşyurtları Müdürlüğüne bağlı olarak; 1 ve 2 Nolu İç Kantin, Bakırköy Adliye Binasında hizmet veren Adliye 1 Nolu Kantin, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi zemin katında hizmet veren Adliye 2 Nolu Kantin, lojman bölgesinde hizmet veren 1 Nolu Dış Kantin, Ziyaret Kabul Merkezinde hizmet veren Halka Açık 1 Nolu Satış Mağazası, Silivri Adliyesinde hizmet veren 1 Nolu Tabldot Restoran, Silivri Adliyesinde hizmet veren kafeterya, Silivri Kampüs yerleşkesinde bulunan duruşma salonları binasında hizmet veren kafeterya, kurumda yer alan hükümlü ve hükümlü yakınlarına hizmet veren 3 kafeterya, lojman bölgesinde hizmet veren kafeterya, lojman bölgesinde hizmet veren 1 Nolu Restoran yer almaktadır. İncelemeler sırasında; lojman tarafında bulunan kantinde cezaevi ürünleri satıldığı, kar oranları düşük olduğu için halkın fayda sağladığı, hükümlünün de hem sigortasının yapıldığı hem de aylık 500-600 lira civarında para kazandığı ifade edilmiştir.

112. Bilgi ve belgelerde; fırın ve unlu mamuller atölyesinde dönüşümlü olarak 10 infaz ve koruma memuru, 67 hükümlü çalıştığı, Kampüs Ceza İnfaz Kurumlarında kalan hükümlü ve tutuklular ile çalışan personelin işe ekmekleri ve lojmanda ikamet eden personel için günlük olarak ekmek ihtiyaçlarının karşılandığı, ekmeğin yanı sıra kuru pasta, kek, hamburger ekmeği gibi ürünlerin üretildiği, ürünlerin büfelerde, kurum kafeteryalarında satıldığı, atölyenin un deposu, fermantasyon odası, sevkiyat odası, çalışan hükümlü yemekhanesi, memur odası ve soyunma odalarından oluştuğu görülmüştür.
113. Mobilya ve ağaç işleri atölyesinde polivinil klorür bantlama, yatar daire testere, şerit testere, kalınlık testere, dik ve yatar freze ekipmanları ile hizmet verildiği; Silivri, Çağlayan, Bakırköy Adliyelerine dolap, masa ve kapitone kaplama imalatları gerçekleştirildiği, atölyede 2 mobilya teknisyeni, 3 infaz ve koruma memuru ve 11 hükümlü çalıştığı İdare tarafından aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında işçi hükümlüler, deneyimli mobilya teknisyenleri olduğunu belirtmişlerdir.
114. Sebze ve meyvecilik atölyesi kapsamında 7 dekar kavun ve karpuz, 7 dekar domates, biber, mısır olmak üzere 14 dekar alanda yıllık ortalama 8 ton ürün yetiştirildiği, ürünlerin Kampüste bulunan yemekhane, market ve büfede satıldığı belirtilmiştir.
115. Mantar yetiştiriciliği atölyesinin sebze ve meyve iş kolu çalışanları tarafından işletildiği, her biri 7 x 14 metre ebatlarında, 10 santimetre cam yünü kaplı, alüminyum folyo ilaveli, çift kat brandalı ve makaslı sistem, +40 ve - 20 °C arasındaki sıcaklıklarda bile mantar yetiştirmeye uygun, tam izolasyonlu, 10 ton kompost alım kapasiteli 3 adet çadırdan ibaret olduğu, yarı otomasyon sistem olarak dizayn edildiği, her bir çadırın kendi içerisinde otomasyon sistemi, otomasyon havalandırma sistemi, otomasyon aydınlatma sistemi ve manuel iklimlendirme sistemine sahip olup, tüm bu sistemlerin merkezi bir bilgisayar gözetim sistemine bağlı olduğu aktarılmıştır.
116. Çiğ köfte imalatı atölyesinde, 2 adet 150 kilogramlık üretim kapasiteli yoğurma kazanı olduğu, alınacak sıkma makinesi ile günlük maksimum 450 kilogram kadar üretim yapılacağı, 1 adet soğuk hava deposu ve çiğ köfteyi vakumlu ve hijyenik bir şekilde paketleyen paketleme makinesinin mevcut olduğu, atölyede 1 personel ve 10 hükümlü çalıştığı, hükümlülere hijyen eğitimi verilerek hijyen sertifikası aldırıldığı aktarılmıştır.
117. Hazır yiyecek atölyesinde üretimi yapılan haşlanmış yumurta, sütlaç, trileçe, tulumba tatlısı gibi ürünlerin kafeterya, restoran ve kantinlerde satıldığı belirtilmiştir.
118. Oto bakım ve onarım, oto yıkama atölyelerinde Kampüste bulunan araçların ve diğer kamu kurumlarından gelen araçların bakım, onarım ve tamirinin, klima gaz dolumu ve bakımı, balans ayarı, kaporta boya ve düzeltme, araç yıkama, oto kuaför ve pasta cila işlemlerinin yapıldığı İdare tarafından aktarılmıştır.
119. İdarece, fotoğraf atölyesinde son sistem minilab baskı makinesi kullanılarak, Kampüs içindeki hükümlü ve tutukluların, personel ve lojman sakinlerinin fotoğraf çekim ve baskı işlerinin yapıldığı ifade edilmiştir.
120. Lojmanlar bölgesinde kuaför iş kolu olduğu, kuaförün lojmanda oturan personel, personel yakınları ve Kurum personeline hizmet verdiği, COVID-19 sebebiyle faaliyetine ara verdiği aktarılmıştır.

121. İşyurdu Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren misafirhanenin, başta Adalet Bakanlığı olmak üzere, kamu personeline konaklama amaçlı hizmet vermek amacıyla 2015 yılında hizmete girdiği, 3 katlı olan ve 4'ü süit, 32'si standart olmak üzere toplam 36 odadan oluşan misafirhanenin İşyurdu Müdürlüğü tarafından işletildiği ifade edilmiştir.
122. İnşaat atölyesinde mesleki eğitimlerle hükümlülere meslek ve sanat öğretmenin amaçlandığı, bu amaçla bakım, onarım, tamir ve tadilat işlemleri, ek hizmet binalarının demir kalıp, duvar, sıva, alçı sıva, tavan, asma tavan, çatı gibi inşaat işlerinin yapıldığı, Demir Atölyesi Biriminde ise kampüs içerisinde ihtiyaç duyulan yerlere demir, ferforje, kapı-pencere, kamelya, çatı, merdiven ve korkuluk, yol izgarası ve mazgal imalat ve montajları yapıldığı ifade edilmiştir.
123. Terzi atölyesinde paça tamiri, fermuar değişimi, ceket tamiri, ütü hizmeti verildiği belirtilmiştir.
124. Genel Bütçe Ambar Biriminde; Kampüs bünyesinde bulunan ceza infaz kurumlarının tüm iaişe, doğalgaz ödemeleri, içme suyu ve kullanma suyu temini, elektrik, personel servis hizmetleri, Kurum ve eklentilerinin ilaçlanması, Kurum arıtma tesisinin su analizi ve çevre danışmanlık hizmeti, trafolarla ait trafo işletme sorumluluğu, Kurum demirbaşına kayıtlı araçların bakım onarım, muayene, sigorta işlemleri, jeneratör bakım ve onarımları, Kurum semt polikliniğinde bulunan asansörlerin bakım ve onarımları, güvenlik sistemleri bakım ve onarımları, yangınlar ve doğal afetlere karşı gerekli ihtiyaçların karşılanması, mutfak malzemelerinin temini, Kamu İhale Kanunu çerçevesindeki alımlar, hükümlü ücretleri, eczane ödemeleri, bina bakım ve onarımları, kazan dairesi (ısı merkezi) bakım onarımları, Kurum telefon faturaları ödemeleri, hükümlü elektrik paralarının tahsili ve takibi, hükümlü iaişe bordroları takibi, personel kıyafetleri gibi görevlerin yerine getirildiği idarece aktarılmıştır.
125. Görüşmeler sırasında; mutfakta çalışan 2 işçi hükümlü tarafından, koğuştta herkesin 08:00-17:00 saatleri arasında çalıştığı, aylık 220 lira ücret aldıkları, hafta sonu çalışmadıkları; İşyurtları Müdürlüğüne bağlı olarak çalışan bir işçi hükümlü tarafından, aylık 350 lira aldığı, usta sınıfında çalışanların aylık gelirinin 400 liraya kadar çıktığı; temizlik işinde görevli bir işçi hükümlü tarafından, aylık 200 lira aldığı; araba yükleme görevi yapan 2 işçi tarafından, aylık 218 lira aldıkları, bir hükümlü işçi tarafından haftanın 5 günü çalıştığı aylık 180 lira aldığı, mesleki eğitim okuluna kayıt yaptırdığı; başka bir hükümlü işçi tarafından ise, 08:00-15:00 saatleri arasında her gün çalıştığı, aylık 127 lira aldığı ifade edilmiştir. Hükümlü işçilerce çalışma koşullarından ve Kurumun koşullarından memnun oldukları dile getirilmiştir.³⁰⁰

C.5.2. Eğitsel, Sosyal, Sportif ve Kültürel Faaliyetler

126. Eğitim Biriminde 2 öğretmen, 3 infaz ve koruma memuru ve 1 engelli memurun görev yaptığı görülmüş olup, fiziki alan ve öğretmen sayısının eğitim faaliyetleri için yeterli olmadığı idare tarafından belirtilmiştir.

³⁰⁰ Çalışan hükümlü ve tutuklulara gündelik verilir. Gündelikler çırak, kalfa ve ustalar için ayrı ayrı olmak üzere, yapılan işin niteliğine ve işkollarına göre İşyurtları Kurumu Yüksek Kurulunca belirlenir. (Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukvevleri İşyurtları Kurumu ve İşyurtlarının İdare, Muhasebe ve İhale Yönetmeliği, m. 32.1)

127. COVID-19'dan önce Eğitim Birimi tarafından, 1. ve 2. kademe okuma yazma kursları verildiği ve okuma yazma seviye tespit sınavları yapıldığı; talep doğrultusunda açık öğretim ortaokulu, açık öğretim lisesi, açık öğretim fakültesi, açık ve uzaktan eğitim fakülteleri, yükseköğrenim örgün öğretime ilişkin her türlü kayıt ve öğrencilik işlemlerinin takip edildiği aktarılmıştır.
128. Dilekçe ile kendilerine başvuran, UYAP sisteminden ya da diğer yollarla okuma yazma bilmediği tespit edilen yetişkin hükümlülerin okuma yazma kurslarına dâhil edildikleri, 1. kademe okuma yazma kursunu başarıyla bitirenlerin 2. kademe okuma yazma kurslarına alındıkları ifade edilmiştir.
129. İdare tarafından iletilen bilgi ve belgelerde; 2019'dan beri 1. kademe okuma yazma kursuna ve seviye tespit sınavına 57 hükümlünün katılmış olduğu, 21'inin sınav sonunda başarılı olarak belge aldığı, 36'sının tahliye, nakil ve başarısızlık sebebiyle belge alamadığı; 2. kademe okuma yazma kursuna ve seviye tespit sınavına 23 hükümlünün katılmış olduğu, 11'inin sınav sonunda başarılı olarak belge aldığı, 12'sinin tahliye, nakil ve başarısızlık sebebiyle belge alamadığı görülmüştür. Ayrıca, 2. kademe eğitimi kursunu başarıyla tamamlayan hükümlüler ile ilkökul mezunu olan ya da ilköğretim okulu 6, 7 veya 8. sınıflarından ayrılan hükümlülerin tespit edilerek ve gerekli bilgilendirmeler yapılarak, talepleri doğrultusunda açık öğretim ortaokuluna kaydedildikleri de belirtilmiştir.
130. 01.01.2019-27.10.2021 tarihleri arasında 198 hükümlünün Yükseköğretim Kurumları Sınavı başvuru işlemleri yapıldığı ve yükseköğretim görmeleri için sınava katılmalarının sağlandığı ifade edilmiştir. İdareden alınan bilgi ve belgelere göre; 2019 yılında toplam 40 hükümlü Anadolu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesinde açık öğretim, açık ve uzaktan eğitim fakültelerine devam etmiş olup, 3 hükümlü mezun olarak fakülteyi tamamlamıştır; 2020 yılında toplam 39 hükümlü açık öğretim, açık ve uzaktan eğitim fakültelerine devam etmiş olup, 3 hükümlü mezun olarak fakülteyi tamamlamıştır. 2020 Nisan'dan itibaren hükümlüler COVID-19 iznine ayrılmış olup, kapalı statüsündeki hükümlüler açık ceza infaz kurumuna gelmeye başlamışlardır. 01.01.2021-27.10.2021 tarihleri arasında toplam 4 hükümlü açık öğretim, açık ve uzaktan eğitim fakültelerine devam etmiş olup, henüz mezun olan bulunmamaktadır. 01.01.2019-27.10.2021 tarihleri arasında yükseköğrenim örgün öğretime devam eden hükümlü öğrenci sayısı ise 168'tir.
131. 01.01.2019-27.10.2021 tarihleri arasında bilgisayar kullanımı (bilgisayar işletmenliği, operatörlük), gıda ve su sektöründe çalışanlar için hijyen eğitimi, iş güvenliği ve işçi sağlığı, ofis programları kullanımı, hijyen eğitimi, aşçı çıraklığı konularında hükümlülere meslek eğitimi kursları verildiği belirtilmiştir.
132. İdare tarafından, Adalet Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında imzalanan iş birliği protokolü uyarınca 07.02.2020'de Kurum bünyesinde Manevi Rehberlik Birimi kurulmuş olup, Birimde 1 vaiz ve 1 infaz ve koruma memuru görev yaptığı aktarılmıştır. Birim tarafından seminer ve konferanslar, dini gün ve bayramlara özel programlar, yarışmalar düzenlendiği; koğuş ziyaretleri yapılarak hükümlülerin dini sorularının cevaplandırıldığı ve dini sohbetler gerçekleştirildiği; dilekçe vermek suretiyle bireysel görüşme talep eden hükümlülerle görüşülerek manevi rehberlik hizmeti verildiği; yakınları vefat eden hükümlülere taziye ziyareti yapılarak Kur'an-ı Kerim okunduğu; Kurum içinde yer alan iki mescitte hükümlülerin manevi gelişimlerini sağlayıcı irşat faaliyetlerinin gerçekleştirildiği bilgisi verilmiştir. Birim tarafından Kurum personeline yönelik olarak "Aile İçi Şiddet" konferansı da düzenlenmiştir. Nisan 2020'den sonra faaliyet ve etkinlikler COVID-19 sebebiyle gerçekleştirilememiş

olup, ziyaret tarihinden 2 hafta önce Yeşilay ve madde bağımlılığıyla ilgili konferans gerçekleştirildiği aktarılmıştır.

133. İdare tarafından, Halk Eğitim Müdürlüğü iş birliğinde çeşitli meslek alanlarında kurslar açıldığı, söz konusu kurslar sayesinde hükümlülerin meslek öğrenebildikleri, kalfalık ve ustalık belgesine sahip olabildikleri, COVID-19 nedeniyle 2020'de sınavlar gerçekleştirilemese de 2019'da Silivri İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Mesleki Eğitim Merkezi ile Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü iş birliğinde gerçekleştirilen kalfalık/ustalık sınavları neticesinde 34 hükümlünün kalfalık, 1 hükümlünün ustalık belgesi almaya hak kazandığı, 960 m²'lik kapalı alana sahip Mesleki Eğitim ve Çıracılık Merkezi binasının Adalet Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında yapılan protokollere uygun olarak hazırlandığı, İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından müdür görevlendirmesi yapılan Mesleki Eğitim Merkezinin öğrenci kabulüne hazır olarak beklediği ifade edilmiştir.
134. Kuruma ait 2 adet kütüphane binası bulunduğu görülmüş olup, 27.10.2021 tarihi itibarıyla 5.815 kitap bulunduğu, İngilizce ders kitaplarının da yer aldığı, en fazla 3 kitabın 15 gün süreyle alınabildiği, 15 günlük sürenin 15 gün daha uzatılabildiği, 120 m² alana kurulu bir kütüphanede hükümlülere ve personele hizmet verildiği, ikinci kütüphane binasının ise Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında yapılan protokol neticesinde 960 m² alana sahip 2 katlı prefabrik binanın kütüphane binasına dönüştürülmesiyle tamamlandığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından oda tefrişatlarının yapılarak hizmete açılmasının beklendiği İdarece aktarılmıştır.
135. İdare tarafından, sosyal, kültürel, sportif etkinlikler hususunda etkin bir Kurum oldukları; bu kapsamda konferans, konser, bilgi yarışması, münazara, tiyatro, sinema gösterimi, belirli gün ve haftaların kutlanması, anma törenleri, spor turnuvaları düzenlendiği bildirilmiştir. İdareden alınan bilgi ve belgelerde; 2019 ve 2020 yıllarında 52 konferans, 5 konser, 11 bilgi yarışması, 11 münazara, 4 tiyatro, "Çanakale Şehitleri" konulu oratoryo, 10 tören ve anma günü, 25 sinema gösterimi, futbol, voleybol, masa tenisi, dart, satranç, bilardo, bisiklet yarışması, üç sayılık basket, penaltı atışı, bocce, masa futbolu branşlarında 17 spor turnuvası, düzenlendiği; 01.01.2021-27.10.2021 tarihleri arasında COVID-19 tedbirleri sebebiyle etkinlik gerçekleştirilemediği görülmüştür. Bununla beraber, Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından hazırlanan proje sonucu İstanbul Halk Sağlığı Müdürlüğü ile Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı arasında imzalanan "Fiziksel Aktivite İmkânlarının Geliştirilmesi" işbirliği protokolü uyarınca 2016 yılı içerisinde 50 adet bisiklet tahsis edildiği, bu bisikletlerle bisiklet kullanmayı bilmeyen hükümlü ve personele bisiklet kullanma eğitimi verildiği, parkur yarışmaları ve doğa turları düzenlendiği de aktarılmıştır. Bahçede halı saha, basket potaları ve file bulunduğu gözlemlenmiştir.
136. Hükümlülerin davranışlarını daha özenli olmaya ve hükümlüleri kitap okumak gibi kendilerini geliştiren eylemlere yönelmeye teşvik ettiği için İdare ve Gözlem Kurulunun getirilmesinin iyi bir uygulama olduğu ifade edilmiştir. Bununla beraber açık cezaevlerinde hükümlülerin hem üretime katılıp hem de topluma hazırlanırken, mesleki bilgi ve deneyimlerinin arttığı, meslek, sanat ve eğitim anlamında eksiklerini kapattıkları ve topluma hazırlandıkları, okula gidip gelebildikleri, 3 ayda 1 defa olmak üzere 10 gün izin hakları olduğu belirtilmiştir.

137. Hükümlülerce, ...³⁰¹ olmadığı, saat 22:30'da televizyonun kapatıldığı, sayımın 19:00'da başlayıp 20:00'ye kadar sürmesinden dolayı haberleri izleyemedikleri, sayımın saat 18:00 ya da 20:00'ye çekilmesi gerektiği, açık halı saha zemininin kötü olduğu ve ana binanın halı sahasınıninkinden farklı olduğu belirtilmiştir. Sayım cihazı sayısının yetersiz olduğu, sayımın hükümlülerin haber izlemesini engellememesi için cihaz sayısının artırılacağı, sayım saatlerinin düzenleneceği, her koşu hükmümlülerin talebi ve Heyetimizce iletilen talep sonrasında bir televizyon konulacağı, COVID-19 bitince personele motivasyon aşılama amacıyla aktiviteler yapılacağı Kurum Müdürü tarafından ifade edilmiştir.

C.6. Dış Dünya İle İletişim

C.6.1. Ziyaretler

138. İdare tarafından, Kurumda biri bina bahçesinde yer alan açık, diğeri bina içerisinde yer alan kapalı alanda mevcut olan toplamda 2 adet açık görüş alanının bulunduğu, COVID-19 sebebiyle hava koşulları da göz önünde bulundurularak genel itibarıyla açık alanda görüşlerin yaptırıldığı, açık alanda 12 adet kamelya olduğu, kapalı alanda ise 22 adet masa ve sandalye olduğu, COVID-19 tedbirleri kapsamında masaların birleştirilerek 11 masa olarak kullanıldığı aktarılmıştır. Bununla beraber Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğünün yazısına istinaden hükümlülerin ayda 2 defa 2 yakını ile görüş yapabildiği, açık ceza infaz kurumu olmaları sebebiyle hafta içi günleri saat 08:00-17:00 saatleri arasında açık görüş yaptırıldığı, avukatlarla ise hem açık hem kapalı alanda, avukat görüş alanında görüşülebildiği aktarılmıştır.

139. Açık görüş için günlük ortalama 17 hükümlü yakınının ziyarete geldiği, gelen ziyaretçilerin ateş ölçümlerinin yapıldığı, UYAP sisteminden kayıt işlemleri yapıldıktan sonra HES uygulamasından temaslı olup olmadıklarına bakıldığı, ilgili çıktı dosyalandıktan sonra ziyaretçilere eldiven ve maske verildiği, ziyaretçilerin duyarlı kapıdan geçirildiği ve kapının ikaz vermesi durumunda el detektörü ile arama yapıldıktan sonra ziyaret mahalline alındıkları İdarece ifade edilmiştir.

C.6.2. Telefonla Görüşme

140. Hükümlülerle yapılan görüşmelerde; telefon haklarının olduğu, ailelerini istedikleri zaman görebildikleri, bununla beraber buldukları binada 200 kişi olmalarına karşın 20 telefon bulunduğu ve telefon sayısının yetersiz geldiği ifade edilmiştir. Hükümlülerin dışarı ile olan ilişkilerinde aileleri ile görüşme yapmaları için Kurumda mevzuat hükümleri gereği hükümlü yaşam ve çalışma alanlarında toplam 102 adet ankesörlü telefon bulunduğu İdarece belirtilmiş olup telefon sayılarının artırılacağı ifade edilmiştir.

301 Futbol maçlarına ilişkin canlı yayın ve programların olduğu kanal olarak hizmet vermektedir.

D. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

D.1. Değerlendirmeler

141. İdare, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimini sağlamış olup talep edilen bilgi ve belgeleri vakitlice ulaştırmıştır. Ayrıca İdarenin ziyaret esnasında gösterilen iş birliğine açık tutumu Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

D.2. Tavsiyeler

D.2.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

142. Hükümlülerin, çalışanların ve Kurumun güvenliği için kazan dairesi ile ilişkilendirilmiş iş sağlığı ve güvenliği uzmanı ile makine mühendisi çalıştırılması³⁰²,
143. Personele yönelik olarak; insan hakları, işkence ve kötü muamele yasağı konularında eğitimler³⁰³ ile mesleki ve kişisel gelişimi artıracak başka eğitimlerin düzenlenmesi³⁰⁴,
144. Hükümlülerin kültürel ve sosyal gelişimleri için televizyon saatlerinin esnetilmesi ve spor müsabakalarını izleyebilecekleri televizyon kanalı sağlanması³⁰⁵,
145. Hükümlülerin haber izlemesinin engellenmemesi için sayım cihazı sayısının artırılması ya da sayım saatlerinin yeniden düzenlenmesi³⁰⁶,
146. Ankesörlü telefon sayısının artırılması³⁰⁷,

D.2.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

147. Hükümlülerle psikologlar arasında güven duygusunun kurulabilmesi için bireysel görüşme yapan ve iyi hal değerlendirmesi kapsamında rol oynayan psikologların farklı olması; psikologlara daha objektif

302 Mesleki risklerin önlenmesi ve bu risklerden korunulmasına yönelik çalışmalar da kapsayacak, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulması için işveren, çalışanları arasından iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve on ve daha fazla çalışanı olan çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde diğer sağlık personeli görevlendirir (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, m.6).

303 Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi, son olarak, polis ve cezaevi yetkililerinin eğitimine verdiği özel önemi vurgulamak ister (bu eğitim kapsamında insan hakları konuları da yer almalıdır - aynı zamanda bkz. İşkence ve Diğer Acımasız, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezalandırmanın önlenmesine Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 10. maddesi). Özgürlüğünden mahrum bırakılmış bir kişinin kötü muamele görmesinin engellenmesinde en iyi teminat, hiç şüphesiz, doğru eğitilmiş bir polis veya cezaevi yetkilisidir. Nitelikli görevliler, kötü muameleyle başvurmaksızın görevlerini başarı ile yerine getirebilecekler ve gözaltındaki kişiler ve tutukularla ilgili temel önlemlere saygı göstereceklerdir (Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi Standartları, Cezaevleri, m. 59).

304 Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği'nin 13'üncü maddesi eğitim programlarını düzenlemektedir. Buna göre hizmet içi eğitim programlarının bilgi tazeleme eğitimleri şeklinde yapılabileceği hüküm altına alınmıştır.

305 Belirli bir dava kapsamında, adli bir merci tarafından, belirli bir süre için konulan özel bir yasaklama olmadıkça mahpusların gazete, dergi ve diğer yayınları okumalarına ve bunlara abone olmalarına, radyo ve televizyon yayınlarından yararlanmalarına ve böylece toplum hayatındaki gelişmeler konusunda düzenli olarak bilgi edinmelerine izin verilmelidir (Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, m. 24.10).

306 Hükümlü, ceza infaz kurumlarında merkezî yayın sistemi bulunduğu takdirde bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleme hakkına sahiptir (5275 sayılı Kanun, m. 67).

307 Mahpusların mümkün olabilen sıklıkta mektup, telefon veya diğer iletişim vasıtalarıyla aileleriyle, başka kişilerle ve dışardaki kuruluşların temsilcileriyle haberleşmelerine ve bu kişilerin mahpusları ziyaret etmelerine izin verilmelidir (Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, m. 24.1).

değerlendirmeler yapabilmeleri için MMPI testi başta olmak üzere mesleki alanda kendilerine faydalı olabilecek eğitimler verilmesi, bu kapsamda Psiko-sosyal Servis Birimi kapasitesinin artırılması,

148. Psiko-sosyal Servis Birimi ve Eğitim Birimi başta olmak üzere Kurumda çalışan personel sayısının artırılması,
149. İnfaz Kalemi Biriminde çalışan memurlara uygulamada yol göstermesi ve işlemlerde yeknesaklık sağlaması için gerekli düzenlemelerin yapılması hususları tavsiye edilmektedir.

İLAVE GÖRÜŞ

Karar Adı :

Karar Numarası : 2022/300, 2022/301, 2022/302, 2022/303, 2022/304, 2022/305, 2022/306

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol gereği oluşturulan ve Ulusal Önleme Mekanizması görevi gören TİHEK insan onurunu temel alarak;

- h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.
- i) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.
- j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmekle görevlidir.

Bu görev; Ek İhtiyari Protokol'ün 19.maddesinde belirtildiği üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile **BU KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMU DÜZENLİ OLARAK İZLEMEK** ile yerine getirilir.

Öncelikle OPCAT kapsamında Kurumun ziyaret edeceği (özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları) yerlerin belirlenmesi gerekir.

6701 sayılı Kanun'da ziyaret edilecek yerler konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Kanunun gerekçesine baktığımızda **özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerler** şeklinde ibare bulunmaktadır.

Ek Protokol'ün 4.maddesi ise bu yerlerin bir kamu makamının verdiği emre binaen ya da kamu makamının teşviki veya rızası veya bilgisi dâhilinde, yargı yetkisi ya da denetimi altında bulunan kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları ya da bırakılabilecekleri her hangi bir yer olduğu, ikinci fıkrada da;

Özgürlükten yoksun bırakılmayı herhangi bir adli, idari veya diğer bir makamın emri üzerine kişinin kendi iradesi ile ayrılmasına izin verilmeyen kamusal ya da özel gözaltı yerlerinde tutulması, hapsedilmesi veya yerleştirilmesi anlamına geldiği belirtilmiştir.

AİHM işkence ile kötü muamele ayrımını, mağdura yapılan muamelenin yoğunluğu, muamelenin fiziksel ve ruhsal etkileri, mağdurun cinsiyeti, muamelenin uygulanış şekli ile yöntemi, eziyetin süresi, mağdurun sağlık durumu ve yaşı gibi göstergelerle değerlendirmektedir.

Ek Protokol ile kapsam bu şekilde ilkesel anlamda tahkim edilmesine rağmen Kurum, gereksiz ve görev kapsamında kalmadığını düşündüğüm (huzurevleri gibi) birçok yere Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyaretler gerçekleştirmektedir. Bu hususa bir kez daha dikkat çekmek isterim.

Ziyaretler sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için, Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak, ilgililere tavsiyelerde bulunulur.

Tarafı olduğumuz sözleşmelerde de insan onuruna vurgu yapılmakta, işkence ve kötü muamelelerin fiziksel ve ruhsal bakımdan insanda bıraktığı derin acı ve ızdırap olgusu üzerinde durulmaktadır.

Ek İhtiyari Protokol'ün 20.maddesinde Ulusal Önleme Mekanizmasında asgari olarak bulunması gereken yetkiler belirlenmiştir ki 6701 sayılı Kanunla bu yetkiler TİHEK'e verilmiştir.

1. Tüm alıkoyma yerlerinde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin sayısının yanı sıra, bu tür yerlerin sayısı ve bulunduğu yere yere ilişkin her türlü bilgiye ulaşmak,
2. Bu kişilere yönelik tutum ve alıkonulma koşullarına ilişkin tüm bilgiye ulaşmak,
3. Tüm alıkoyma yerlerine ve bunların binalarına ve tesislerine ulaşmak,
4. Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerle, tanık bulunmaksızın, doğrudan doğruya ya da gerekli görülüyorsa çevirmen aracılığıyla veya Ulusal Önleme Mekanizmasının konuyla ilgili bilgi verebileceğine inandığı başka herhangi biriyle özel görüşmeler yapmak,
5. Ziyaret etmek istenen yerleri ve görüşmek istenen kişileri serbestçe seçmek.

Alıkoyma yerlerinin düzenli önleyici ziyaretlerle izlenmesi, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin alıkonma koşullarının ve bu kişilere karşı muamelenin tüm yönlerini ilk elden değerlendirerek, zaman içinde işkence ve kötü muameleyi önlemeyi amaçlayan bir süreçtir.

Alıkoyma yerlerine yapılan bu ziyaretlerin önleyici niteliği, bağımsız ulusal organların yapacağı diğer türden ziyaretlerden ve özellikle alıkonanların yaptıkları bireysel şikâyetlerin soruşturulması için yapılan ziyaretlerden amaç ve yöntem bakımından ayırır.

Yine bu kapsamda yapılan ziyaretler adli bir vakanın soruşturulmasından ve de bir teftiş incelemesinden de tamamen farklıdır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında alıkoyma yerlerine yapılan düzenli ve habersiz ziyaretlerin ana amacı, alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen vb gibi) değerlendirilmesi de yine OPCAT uyarınca yapılması gerekir. Çünkü buradaki koşullar özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler üzerinde acı verici etkiler bırakabilir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından hazırlanan ve 2018 yılında yayınlanan Ulusal Önleme Mekanizmalarının Rolüne dair Uygulama Rehberinde;

"Görevinin karakteri önlemektir; ziyaret işlevlerini yerine getirirken bu gibi durumlarla karşılaşmalar dahi, UÖM'ler soruşturma yapmaz ya da işkence ve kötü muamele şikâyetleri ile ilgili hüküm vermezler. UÖM'lerin kurulmasına ilişkin mevzuat, yetkili makamları ve diğer paydaşları UÖM'nin tavsiyelerini yerine getirmeye ve tavsiyeleriyle ilgili diyaloga girmeye zorlamalıdır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI SORUŞTURMA ORGANI DEĞİLDİR.

Bir UÖM'nin görevi, önleyici yaklaşımıyla, işkenceye karşı çalışan diğer organlardan farklıdır. işkence veya kötü muamele ile ilgili şikâyetleri araştırmak veya değerlendirmek yerine, kalıpları tanımlamak ve sistemik işkence risklerini saptamayı amaçlamaktadır." değerlendirmelerinde bulunmuştur.

Kurumun bugüne kadar yaptığı ziyaretler sonucunda hazırlanan raporlara baktığımızda çoğunlukla Ulusal Önleme Mekanizması kapsamı dışında kalan hususların yer aldığı, yapılan tavsiyelerin soyut ve ilgisiz kurumlar muhatap alınarak yapıldığı görülmektedir.

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi "İşkence" terimini 1.maddesinde "**bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözeten herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatıyla uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırıp veren bir fiil anlamına gelir.**" şeklinde açıklamaktadır.

İşkencenin tanımı verilmesine rağmen diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaların neler olduğu konusunda bir tanım yapılmamış 16.madde de **1. maddede tanımlandığı şekilde işkence derecesine varmayan diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya ceza gibi fiiller** şeklinde çerçeve çizilmiştir.

Kurumun raporlarına baktığımızda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında kalan hususlar bir "tespit" olarak kalmakta bu anlamda bir değerlendirme yapılmamaktadır.

"İşkence ve Kötü Muamele" ise raporlarda sadece "kelime" olarak kalmaktadır.

Diğer taraftan Kanunla kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları tarafından yerine getirilir. Bu hükmün amacı da Ek İhtiyari Protokolün 19.maddesinde belirtilen ilkeler doğrultusunda raporların konusunda uzman kişilerin hazırlamasıdır.

Ayrıca tavsiyelerin de doğru muhataba; somut bir şekilde ve takibini de mümkün kılacak **"...şeklindeki uygulama/davranış/tutum işkence/kötü muamele teşkil edebileceği değerlendirildiğinden bu uygulamadan vazgeçilmesi/yeniden gözden geçirilmesi...tavsiye olunur."** şeklinde yapılmalıdır.

Diğer taraftan Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında bir re'sen inceleme kararı alınmış ise incelemenin sadece bu konu üzerinde yoğunlaştırılması gerekir. Aynı zamanda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyareti de yapılacaksa ziyaret raporunun ve re'sen inceleme raporunun ayrı ayrı ele alınıp değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki görevini İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde yerine getirmesi gerektiği kanaatindeyim.

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu

Karar Numarası : 2022/305

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında alıkoyma yerlerine yapılan düzenli ve habersiz ziyaretlerin ana amacı, alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Yapılan ziyaretler aynı zamanda alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen dahil) değerlendirilmesini, sağlık bakımının yeterlilik ve uygunluğunun; insan haklarına ve kanuni güvencelere uyulmasını ve korunmasını, olası işkence ve diğer kötü muamele biçimlerinin izlenmesini ve belgelenmesini gerektirir.

Ancak söz konusu raporda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamı dışında kalan hususlar öne çıkmaktadır. Dolayısıyla Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki görevini işkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde yerine getirmediği kanaatindeyim.

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

SİLVİRİ
3 NOLU L TİPİ KAPALI CEZA
İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/22)

KISALTMALAR

AIÖK (CPT)	Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
HES	Hayat Eve Siğar
m²	metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
UZEP	Uzaktan Eğitim Platformu

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Kapalı Ceza İnfaz Kurumları" başlıklı 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile teması olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. Yukarıda anılan görevlerin ifası çerçevesinde, Silivri 3 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na³⁰⁸ 26.10.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde; ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 pandemisi sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 96/3 maddesine istinaden, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin gerçekleştirilmesine ilişkin 09.02.2021 tarihli ve 147 No.lu toplantısında alınan 2021/16 sayılı kararı ile 25.10.2021 tarihli

308 Bundan sonra Kurum olarak ifade edilecektir.

ve 4923 sayılı Başkanlık Oluru uyarınca 26.10.2021 tarihinde, Silivri 3 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

8. Ziyaret ilk olarak Kurum İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, Heyet üyeleri tarafından ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. Ayrıca İdareden; Kurumun iş ve işleyişi ile mevcut durumu, görevli personel, Kurumda barındırılan mahpuslar³⁰⁹ ve COVID-19 tedbirleri kapsamında alınan önlemler hakkında bilgi edinilmiştir.
9. Kurum İdaresi ile yapılan ön görüşme sonrasında ziyaret, sağlık servisi, açık ve kapalı spor salonu, avukat görüşme odası, kütüphane, kamera odası, konferans salonu, kapalı görüşme alanları gibi ortak alanların incelenmesi ile devam etmiştir. Sonrasında özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler ile özel görüşmeler yapılmıştır. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgi verilmiştir. Ziyaretin amacı ve kapsamı hakkında bilgilendirilen mahpuslara kuruma ulaşabilecekleri adres ve iletişim numaraları verilerek başvuru yapabilecekleri hususu belirtilmiş; isimlerinin Heyet tarafından rastgele seçildiği, Raporun gizliliğe riayet edilerek hazırlanacağı ifade edilmiştir.
10. Yapılan incelemelerin ardından Kurum Müdürü ile son toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda Ziyaret Heyetinin ilk gözlem ve tespitleri paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Kurum İdaresi ile paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilerek ziyaret sonlandırılmıştır.
11. Kurumdaki bina ve eklentilerin tümüne erişimin sağlanmasında, mahpuslarla görüşülmesinde, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında Kurum İdaresi Ziyaret Heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiştir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

12. Kurum, İstanbul'a yaklaşık 80 km mesafede olup; Silivri'nin batı istikametine 12 km mesafededir. Tekirdağ'ın doğu istikametine olup buraya 56 km mesafededir.
13. Kurum Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içinde bulunan 9 müstakil ceza infaz kurumundan biri olup L tipi projesine göre inşa edilmiş ve Haziran 2008'de faaliyete geçmiştir.
14. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurum kapasitesi toplamda 2378 kişidir.
15. Bireysel odalar 12,45 m² , ortak yaşam üniteleri 56,59 m² alana sahip olup; bunların bir arada bulunduğu bir ünite toplam 208,93 m²'dir. Açık havalandırma alanları ise 65,19 m²'dir.
16. Kurumda 61 adet çoklu oda ve 35 adet tekli oda bulunmakta olup; bu odalarda toplamda 2378 adet yatak bulunmaktadır. Birden fazla kişinin barındırıldığı koğuşların her birinin içinde 7 ayrı oda bulunmaktadır.

³⁰⁹ Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülere ifade etmektedir.

B.2. Kurum Personeli

17. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 243 hazır mevcutlu olmak üzere toplamda 259 personel görev yapmaktadır.
18. Kurumda 1 kurum birinci müdürü, 3 kurum ikinci müdürü, 2 idare memuru, 1 dış hekimi, 3 öğretmen, 3 psikolog, 1 sosyal çalışmacı, 7 cezaevi kâtabi, 2 bilgisayar işletmeni, 1 veznedar, 2 sağlık memuru, 1 hemşire, 4 teknisyen, 3 memur, 7 infaz ve koruma başmemuru ile 202 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır.

B.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

19. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 1537 hükümlü ve 796 tutuklu olmak üzere toplam 2333 mahpus bulunmaktadır.
20. Kurumda engelli 3 mahpus bulunmaktadır.
21. Ziyaret tarihi itibarıyla 302 mahpus COVID-19 izninde bulunmaktadır.³¹⁰

C. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLERE YÖNELİK TUTUM VE HİZMETLERE İLİŞKİN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Yönetim ve Personel

22. İdare tarafından kabul işlemlerinin, tutuklama müzekkeresi veya kişinin hükümlü olduğuna dair evrakların incelenmesi ile birlikte üst yazı ve sağlık raporunun görülmesi üzerine Kurum en üst amirine bilgi verilmesi suretiyle gerçekleştirildiği bildirilmiştir. İlk kabul aramalarında mahpusa aramaya dair bilgilendirme yapıldıktan sonra mevzuatta belirtilen şekilde öncelikle vücudun üst kısmında bulunan giysilerin çıkartıldığı; sonrasında bu kısmın giydirilip vücudun alt kısmındaki giysilerin çıkartıldığı ve herhangi bir bulgu veya şüphe yoksa aramanın sonlandırıldığı, bu kapsamda aramaların insan onuruna yakışır şekilde, uygun bir ortamda ve başkaları tarafından görünmeyecek şekilde gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
23. Personelin birçoğunun göreve başladıktan kısa bir süre sonra Adalet Bakanlığına bağlı eğitim merkezleri vasıtasıyla yaklaşık 4 hafta süren İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi aldığı, bunun dışında kurumun ihtiyaçları doğrultusunda eğitim merkezlerinden eğitim talep edildiği ve bu vasıta ile personelin görev yaptığı birimler ile alakalı olarak eğitimler aldığı ifade edilmiştir. Bu eğitimlere ait listeye aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

310 7242 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçici 9'uncu maddesi: "Covid-19 salgın hastalığının ülkemizde görülmüş olması sebebiyle, açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ile kapalı ceza infaz kurumunda bulunup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanan hükümlüler, 105/A maddesi kapsamında denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verilen hükümlüler ve 106 ncı madde veya diğer kanunlar uyarınca denetimli serbestlik tedbirinden yararlanan hükümlüler, 31/5/2020 tarihine kadar izinli sayılır. Salgının devam etmesi hâlinde bu süre, Sağlık Bakanlığının önerisi üzerine Adalet Bakanlığı tarafından her defasında iki ayı geçmemek üzere üç kez uzatılabilir. Bu fıkra uyarınca izinli sayılanlar hakkında 95 ve 97 nci madde hükümleri uygulanır."

Kurum Personelinin Aldığı Eğitimler
Acil Durumlara Müdahale ve Kriz Yönetimi Eğitimi
Aday Memurluk Eğitimi (Diş Hekimi) (Uzaktan Eğitim Platformu -UZEP)
Adli Tıp Eğitimi
Adli Tıp İşlemleri Eğitimi
Adli Tıp İşlemleri Eğitimi (UZEP)
Ambar Birimi Eğitimi
Ambar İşlemleri Eğitimi (UZEP)
Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF)/ Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) Eğitimi
Ardıç Psiko-Sosyal Eğitim
Ceza İnfaz Kurumlarında İnsan Hakları
Ceza Tehiri Sağlık Uygulamaları Eğitimi
Değerlendirme ve Planlama Uygulayıcı Eğitimi
Denetimli Serbestliğe Ayırma İşlemleri
Eğitim ve Öğretim Birimi Eğitimi
Eğitim ve Öğretim Servisi Memur Eğitimi
Emanet Eşya Birimi Eğitimi
Emanet Eşya İşlemleri Eğitimi
Emanet Para ve Kıymetli Eşya İşlemleri Eğitimi (UZEP)
Fırar ve Fırar Girişimlerini Önleme Eğitimi
Fırarı Önleme Eğitimi (UZEP)
Hayat için Değişim Programı-2 Uygulayıcı Eğitimi
Açık Süre İşlemleri UYAP Veri Girişi Eğitimi (UZEP)
Hükümlü Disiplin İşlemleri Eğitimi
Hükümlü Disiplin İşlemleri Eğitimi (UZEP)
İleri Ofis Eğitimi
İlk Yardım Eğitimi
İnfaz Birimi UYAP Ekranları Eğitimi
İnfaz Uygulamaları Eğitimi
İnfaz ve Koruma Başmemurluk Birimi Eğitimi
İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi
İşaret Dili Eğitimi
İşaret Dili Güncelleme Eğitimi
İyi Hal Uygulamaları Eğitimi (UZEP)

Kuruma Kabul İşlemleri Eğitimi
Kuruma Kabul İşlemleri Eğitimi (UZEP)
Kurumsal Haber Yazma Teknikleri
Kurumsal Strateji Geliştirme Toplantısı
Kütüphane ve Yayın İşlemleri Eğitimi (UZEP)
Kütüphanecilik Eğitimi
Liderlik ve Yöneticilik Eğitimi (2. Müdür) (UZEP)
Mahkûm Kabul Birimi Eğitimi
Mektup Okuma Komisyonu Birimi Eğitimi
Mesleki Müdahale Teknik ve Taktikleri Eğitimi
Mesleki Müdahale Yönetici Eğitimi
Mesleki ve Resmi Yazışma Kuralları Eğitimi
Mutemetlik İşlemleri Eğitimi (UZEP)
Öfke Yönetimi Programı Uygulayıcı Eğitimi
Personel Disiplin İşlemleri
Personel Disiplin İşlemleri Eğitimi (Disiplin Amiri) (UZEP)
Personel Disiplin İşlemleri Eğitimi (UZEP)
Proje Yazma ve Proje Yönetimi Eğitimi
Protokol, Görgü ve Nezaket Kuralları
Psiko-Sosyal Servis Memuru Eğitimi
Psiko-Sosyal Servis Memuru Eğitimi (UZEP)
Sekreterlik Eğitimi
İyileştirme Çalıştayı (UZEP)
Uygulayıcı Eğitimi / Modül I ve Modül II"
Sertifikalı İlk Yardım Eğitimi
Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Programları Uygulayıcı Eğitimi
Şoför Uyum Eğitimi
Teknik Hizmetler Birimi Eğitimi
Telefonla Dinleme Birimi Eğitimi
Telefonla Görüşürme İşlemleri Eğitimi (UZEP)
UYAP Veri Girişi Eğitimi
Uygulamalı Eğitim Gözetmenliği Eğitimi (UZEP)
Vardiya İşlemleri Eğitimi (UZEP)
Yangın Eğitimi

Yardım Eğitimi
Yetiştirme Eğitimi Program Geliştirme Çalıştayı (UZEP)
Yönetim Uygulamaları Eğitimi
Ziyaret Kabul Birimi Eğitimi
Ziyaret Kabul İşlemleri Eğitimi (UZEP)

24. İdare tarafından Kurumda görev yapan personelin, hiçbir mahpusa ayırım yapmaksızın insan onuruna yakışır şekilde muamelede bulunduğu ifade edilmiştir. Personelin hassas gruplara yaklaşım konusunda yeterli bilgi, beceri ve donanımına sahip olduğu, bu konuda İdare ve personelin elinden gelen gayreti gösterdiği ifade edilmiştir.
25. Ziyaret esnasında mahpusların Kurum İdaresi ile ilgili genel bir memnuniyeti olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca infaz ve koruma memurlarının büyük bir çoğunluğunun iletişimi ve yaklaşımı ile ilgili olarak mahpuslardan olumlu geri bildirimler alınmış, bu durum Heyetimizce memnuniyetle karşılanmıştır.
26. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 4'lü vardiya sistemi uygulanmakta olup, ayrıca devamlı gündüz iş ve işleyişi yürütmekle görevli olan personel bulunmaktadır. Ancak COVID-19 pandemisi sebebiyle çalışma sisteminin değiştiği, personelin 1 gündüz ve 3'erli vardiyalar şeklinde görev yaptığı belirtilmiştir.
27. Sabah 08:00 ve akşam 20:00 saatlerinde olmak üzere günlük 2 adet genel sayım yapılmaktadır. Ayrıca ihtiyaç halinde münferit kısmi koğuş sayımının da yapıldığı ifade edilmiştir.
28. İsteğe bağlı sevkler açıldığında tüm hükümlülere gerekli tebliğ/tebellüğ yapıldığı, mevcut kapasitenin düşürülmesi adına Bakanlık ile gerekli yazışmaların yapıldığı, Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu tavsiyeleri doğrultusunda kararların uygulandığı ifade edilmiştir.
29. İnfaz Kalemi personeli tarafından, personel sayısının yetersiz olduğu ve günlük 200-250 arası dosyaya baktıkları için iş yüklerinin fazla olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca buldukları odanın fiziki yapısının personelin verimli çalışması için uygun olmadığı gözlemlenmiştir.

C.2. Fiziksel Koşullar

30. Kurumda Sesli ve Görüntülü Bilişim Sistemi'nin (SEGBİS) kurulu olduğu 9 odadan oluşan 1 adet salon, İdare ve Gözlem Kurulu'nun kararı ile evli mahpuslara verilen eş görüşmesi ödülünü kullandırmak üzere hazırlanmış olan 9 oda bulunmaktadır.
31. Kurumda mahpusların eğitim ve sportif faaliyetleri için eğitim amaçlı 8 atölye, 6 dersane, 2 halı saha ve 1 çok amaçlı kapalı spor salonu bulunmaktadır.
32. Kurumda 1 adet müşahede odası, 17 adet avukat görüşme odası, 2 adet yumuşak oda, 7 adet aile görüşme odası, 55 adet kapalı görüş kabini ve 4 adet açık görüş salonu mevcuttur.
33. Kurumda hasta mahpusların kaldığı hasta koğuşu bulunmaktadır. Ziyaret tarihi itibarıyla koğuştaki kalan mahpus sayısı 13'tür. Koğuşlarda yapılan incelemede 2 kişilik odalarda duş alma alanlarının diğer mahpus tarafından görülecek şekilde açık olduğu; mahremiyeti sağlayacak perde, kabin vb. tedbirlerin olmadığı gözlemlenmiştir.

34. Engelli mahpusların temel ihtiyaçlarını daha rahat giderebilmeleri amacıyla birçok koğuşun tekerlekli sandalyenin rahatlıkla girip çıkabilmesine elverişli hale getirildiği ifade edilmiştir. Engelli mahpusların mevcut durumları göz önünde bulundurularak belirli odalara klozetler takılmıştır.
35. Engelli ziyaretçiler için turnike geçişinde yaşanılacak zorluklar nedeniyle güvenli geçiş kapısı oluşturulmuştur.
36. Engelli mahpus girişi olarak kullanılabilmesi amacıyla, Kurum ana girişindeki boy turnikelerinin bulunduğu yerde göz biyometrisine bağlı 120 santimetre genişlikte bir çelik kapı açılarak bu kapıdan engelli ziyaretçi ve sedye giriş çıkışı sağlanmaktadır.
37. Kurum nizamiye kısmında çocuklu aileler için emzirme ve bakım odası bulunmaktadır. Ziyaretçilerin ibadet ihtiyaçları için mescit oluşturulmuştur.
38. Kurumda bina içerisinde ve dışında olmak üzere toplam 352 adet kamera bulunmaktadır. Koğuş içerisinde bulunan tuvalet, banyo ve odaların içi hariç olmak üzere, koğuş ortak alanı, üst koridor, bahçeler, ayrıca Kurum içerisinde bulunan bütün koridorlar, merkez kontrol odası, idari bina, Kurum girişi, ziyaretçi ve avukat mahallerinin koridoru, nizamiye, Kurum personel ve mahpus kabul girişi, çöp çıkış alanı, Kurum binası çevresi ve çatısı kamera ile izlenmektedir. Heyetimiz tarafından yapılan incelemede kamera görüntü kalitesinin düşük olduğu gözlemlenmiştir. İdare tarafından kameraların görüntü kalitesinin artırılması yönünde çalışma yapıldığı ifade edilmiştir.
39. Koğuşlarda 2 adet tuvalet ve 2 adet banyo bulunmaktadır.
40. Kurum İdaresi tarafından Kurum şebeke suyunun içmeye elverişli olduğu, ayrıca Kurum kantininden de su temin edilebildiği ifade edilmiştir. Kurumdaki musluk sularının analizinin Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumunda görevli mühendisler tarafından yapıldığı belirtilmiştir.
41. Kurumun ısınması merkezi ısıtma sistemi ile Kurum içinde bulunan kalorifer petekleri yakılarak sağlanmaktadır.

C.3. Beslenme

42. Kurum İdaresince yemeklerin Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumu mutfak biriminde gıda mühendisi ve diyetisyen gözetiminde aşçılar tarafından hazırlandığı, dağıtımı için kuruma gönderildiği ve görevli personel refakatinde koğuşlara dağıtımının yapıldığı ifade edilmiştir.
43. Gerek Kurum doktoru gerekse uzman doktorlar tarafından verilen raporlar doğrultusunda diyet, vejetaryen vb. özel durumlar için Kuruma yemek gönderildiği ifade edilmiştir.
44. Kurum içerisinde mahpusların ihtiyaçlarını karşılamak için 425 çeşit ürünün satıldığı kantin mevcuttur. Kantinde bulunan ürünler talebe göre çeşitlilik göstermektedir. Mahpusların haftalık 750 Türk Lirası kantin limiti bulunmakta ve limit Adalet Bakanlığı tarafından belirlenmektedir.

C.4. Sağlık Hizmeti ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri

45. Sağlık servisi bünyesinde 1 aile hekimi ile 1 dış hekimi bulunmakta olup, 01.01.2021- 26.10.2021 tarihleri arasında 12098 muayene işlemi ve 857 dış hastaneye sevk işlemi yapıldığı ifade edilmiştir.

46. Kurumda, 1 aile hekimi hemşiresi ile Adalet Bakanlığı'na bağlı 3 sağlık personeli görev yapmaktadır. İdarece, Kurumda 24 saat sağlık personeli bulunduğu belirtilmiştir.
47. Sağlık servisine yazılan dilekçelerin ivedilikle ilgili birime iletildiği, ayrıca anlık sağlık sorunları yaşanması halinde uyarı butonlarına basılmak suretiyle mahpusların konuyu Kurum görevlilerine iletibildikleri bilgisi verilmiştir.
48. Acil haller dışında, rahatsızlığını Kurum idaresine yazılı olarak bildiren mahpusların makul süre içerisinde Kurum revirine çıkarıldığı, burada yapılan doktor muayenesinden sonra bir üst basamak sağlık kuruluşuna sevk uygun görülenlerin sevk işlemlerinin gerekli güvenlik önlemleri altında en kısa sürede gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
49. Kronik rahatsızlığı olan mahpusların listesinin güncel olarak kayıt altına alındığı, yıllık kan tahlillerinin yapıldığı ve sevk edildikleri hastanelerdeki uzman doktorlar tarafından belirlenen periyotlarda sevk işlemlerinin tekrarlandığı ve biten ilaçların Kurum aile hekimi tarafından reçete ile verildiği belirtilmiştir.
50. Kurum aile hekimi tarafından reçete edilen ilaçların, Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı arasında imzalanan genelge kapsamında anlaşmalı eczanelerden temin edilerek sağlık personeli tarafından kontrol edilip Türk Eczacıları Birliği Cezaevi Reçete Takip Sistemi'nden (CETAŞ) kontrolü sağlanıp onaylandıktan sonra mahpuslara imza karşılığında dağıtımının yapıldığı ifade edilmiştir. Kırmızı ve yeşil reçeteye tabi ilaçların tek tek hazırlanıp imza karşılığında Kurum İdaresinin gözetimi altında mahpuslara verildiği bilgisi paylaşılmıştır.
51. Kurum İdaresince, cezasının infazı ertelenebilecek derecede sürekli hastalık, sakatlık ve kocama halinde bulunanlar veya hastalığa maruz kalanlar ya da sürekli bir kişinin bakımı ile yaşantısını sürdürebilenlerin tespiti için gerekli hassasiyetin gösterildiği, söz konusu durumda olan mahpuslar için Cumhuriyet Başsavcılığına bildirim yapılarak ceza tehir işlemleri için re'sen veya mahpusun talebi doğrultusunda işlem başlatıldığı ifade edilmiştir.
52. Diş hekimi günlük ortalama 20 hastaya baktığı, Kurumdaki tek diş hekimi olduğu, 08:00-17:00 saatleri arasında çalıştığı, çalıştığı yerin revir olmasından dolayı birçok işlemin yapılamadığı ve gerekli durumlarda Kampüs Hastanesine sevk yapıldığı, yanında hemşire olmadığı ve yalnız çalıştığı, ayrıca rapor ve arşiv tutma işlemlerini de gerçekleştirdiği belirtilmiştir. Bazen Kampüs Hastanesine gönderdiği hastanın normal hastaneye sevk edilmeyerek revire geri getirildiği, ancak dışarıya sevk Kampüs Hastanesinin yaptığı ifade edilmiştir.
53. Ceza infaz kurumlarında psiko-sosyal yardım servisi çalışmaları "Standartlar Sistemi" çerçevesinde oluşturulan "İyileştirme Haritası" kapsamında yürütülmektedir. Bireylerin kendileri ve yaşadıkları sosyal çevreleri ile ilgili psiko-sosyal özelliklerini içeren çalışmalar psiko-sosyal servis uzmanları tarafından yapılmaktadır. Ceza infaz kurumu psiko-sosyal yardım servislerinde psikolog ve sosyal çalışmacı görev yapmaktadır. Psiko-sosyal servis uzmanları planlama, yürütme ve izleme-değerlendirme çalışmalarını mesleki bilgi ve uzmanlık alanı çerçevesinde yürütmektedir. Çalışmaları sırasında mesleki yöntem ile inceleme, problem çözme, gözlem, görüşme, rapor yazma ve dosyalama gibi teknikleri kullanmaktadırlar.

54. Psiko-sosyal serviste, 3 psikolog ve 1 sosyal hizmet uzmanı olmak üzere 4 personel görev yapmaktadır. Personel tarafından, mahpuslarla dilekçe yoluyla, mektup ve revir yönlendirmeleriyle, ailelerinin isteği üzerine görüştükleri ifade edilmiştir. Sigara, alkol, öfke kontrolü gibi konularda grup çalışmaları yapıldığı, ancak COVID-19 pandemisi nedeniyle grup çalışmasının yapılamadığı, psikiyatrik tedavi görenlerin ve intihara meyillilerin takibinin yapıldığı, reddetmedikleri takdirde yeni gelen mahpuslarla görüşüldüğü, ihtiyaç ve risk raporu çıkarıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca grup çalışmalarının 12-15 kişiden oluştuğu ve yaklaşık 1,5-2 ay sürdüğü, iş yükü fazla olduğu için kurumda daha fazla sayıda uzman olmasının daha iyi olacağı dile getirilmiştir.
55. İdare tarafından, ziyaret tarihi itibarıyla intihar riskinden dolayı takip edilen 6 mahpusun olduğu ifade edilmiştir.
56. Bazı mahpuslar hastaneye sevk konusunda gecikmeler olduğunu iddia etmişlerdir. Kurum idaresi de sevk konusunda Jandarma personelinin desteği gerektiğinden bazı aksamaların yaşanabildiğini ifade etmiştir. Nitekim İstanbul Bakırköy Adliyesi Adalet Komisyonu Başkanlığı Silivri 1 No.lu Yargı Çevresi Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu'nun 2019 Yılı 3'üncü Dönem Raporu'nda da bu hususa değinilmiştir.
57. Kurum İdaresi tarafından aşı olmak isteyen mahpuslarca aşı onay formu doldurulmak sureti ile aşılama yapıldığı ifade edilmiştir. Aşılama oranının yüksek olduğu ve mahpusları ikna etmek için mahpuslarla birebir görüşüldüğü ifade edilmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla 48 mahpusun 1 doz, 1554 mahpusun 2 doz, 245 mahpusun 3 doz aşı olduğu, 167 mahpusun ise aşı olmayı reddettiği ifade edilmiştir.
58. Tüm ortak kullanım alanlarına yeterli miktarda el dezenfektanı yerleştirilmiştir. Her gün mesai bitiminde ortak yaşam alanlarının, koridorların temizlendiği ve dezenfeksiyon işlemi uygulandığı, her hafta sonu mahpusların bulunduğu koşulların dezenfekte edildiği, ayrıca hizmet satın alınması yöntemiyle parazitlere karşı önlem olarak ayda bir kez ilaçlama yapıldığı ifade edilmiştir.
59. Kurum İdaresince bulaş riskine karşı alınan önlemler kapsamında Kuruma giriş yapan kişilerin günlük ateş ölçümü ve takibinin yapıldığı, her vardiya değişiminde personelden negatif PCR testi sonucu talep edildiği bilgisi paylaşılmıştır. COVID-19 hastalığı belirtisi gösteren mahpusların ivedi şekilde muayene edilerek PCR testi yapıldığı, test sonucu pozitif çıkan mahpusların tekli odalara alınarak izole edildiği belirtilmiştir.
60. Sağlık Bakanlığının belirlediği COVID-19 tedbirlerinin yazılı olduğu genelgeler Kurum içerisinde mahpusların görebileceği panolara ve koridorlara asılmıştır.
61. İdare tarafından Kurumda tutulan mahpuslar için İl ve İlçe Sağlık Müdürlüğü ile koordinasyon sağlanıp her yıl tüberküloz hastalığı ile ilgili olarak tarama yapıldığı ifade edilmiştir.

C.5. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

62. Kurum İdaresi tarafından Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu Tedbir Kararı gereğince sosyal ve sportif faaliyetlerin aşamalı olarak 2021 Ekim ayı başında başlatılmasına karar verildiği, eğitsel faaliyetlere ise kitap, dergi, öğretici yayınlar olmak üzere ara vermeden devam edildiği ifade edilmiştir.

63. İdare tarafından temel eğitimin, mesleki eğitimin ve sosyal-kültürel alanlarda açılmakta olan tüm kursların İlçe Halk Eğitim Merkezi, İlçe Müftülüğü, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları Merkezi (İSMEK) ile iş birliği içerisinde gerçekleştirildiği aktarılmıştır. Kurslarda başarı gösteren tüm mahpuslara, eğitim görmüş oldukları alanda belge verildiği belirtilmiştir.
64. Kurumda kantin, çamaşırhane, terzi, tekstil atölyesi, fotoğraf çekimi, fotokopi cihazı olmak üzere beş adet işyurdu faaliyeti yürütülmektedir. Bu işyurdu faaliyetlerinde toplam 83 mahpus çalışmaktadır. İdareyle yapılan görüşmede yeni atölyelerin açılacağı bilgisi alınmıştır. Heyetimiz tarafından işyurtları ziyaret edilmiş ve yapılan çalışmalar memnuniyetle karşılanmıştır.
65. Kurumda eğitim öğretim faaliyetleri kapsamında açık öğretim ortaokul, lise ve üniversite öğrencisi mahpuslar bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda 26.10.2021 tarihi itibari ile öğrenci sayıları gösterilmektedir:

Açık Öğretim Ortaokul: 80 öğrenci
Açık Öğretim Lise: 306 öğrenci
Açık Öğretim Anadolu Üniversitesi: 79 öğrenci
Açık Öğretim Atatürk Üniversitesi: 40 öğrenci
Açık Öğretim İstanbul Üniversitesi: 50 öğrenci

66. İdare tarafından mahpus başına kütüphaneden toplam 10 kitap alınabildiği, alınan kitapların teslimi için 15 günlük süre olduğu ve sürenin uzatılabildiği belirtilmiştir. Kütüphaneye 1800'e yakın kitap almak için araştırma yapıldığı ve alınacak kitapların %20'sinin yabancı dilde olacağı ifade edilmiştir. Dışarıdan kitap getirildiğinde de 10 kitap kotasının olduğu ve eğitim kitaplarının kota dışı olduğu belirtilmiştir. 2021 yılında 24.000 kitap dağıtıldığı ifade edilmiştir.
67. İdare tarafından COVID-19 pandemisinden dolayı kursların açık olmadığı, pandemi öncesinde resim ve bilgisayar kurslarının açık olduğu, ücreti karşılığında süreli yayınlar ve dergiler almayı planladıkları, Silivri İlçe Halk Kütüphanesinden istenen kitapların geldiği ve yılbaşından sonra kampüste İlçe Halk Kütüphanesi açılması planlandığı ifade edilmiştir.
68. Kurum kütüphanesinde bulunan kitap çeşitleri ve sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Coğrafya-Tarih: 313 adet
Dil ve Dil Bilim: 64 adet
Dini Kitaplar: 380 adet
Doğa Bilimleri-Matematik: 63 adet
Edebiyat-Retorik: 2.755 adet
Felsefe ve Psikoloji: 395 adet
Genel Konular: 59 adet

Sanat: 123 adet
Teknoloji-Uygulamalı Bilimler: 235 adet
Toplum Bilimleri: 343 adet

69. Kurumda 2 vaiz görev yapmaktadır. Vaizlerle yapılan görüşmede mahpusların birebir kendileriyle görüşme yapabildiği, ayrıca vaizler tarafından hazırlanan dini vaazların video şeklinde TV'de yayınlandığı belirtilmiştir.
70. Kurum İdaresi tarafından, 26 olan kanal sayısının 34'e yükseltildiği, mahpusların talepleri doğrultusunda ... gibi kanalların da eklendiği ifade edilmiştir.
71. Kurum İdaresi tarafından hava koşullarının elverişli olması durumunda mahpusların halı sahayı ayda 2 defa ve 30-45 dakika arası kullanabildikleri, hava koşullarının kötü olması durumunda ise kapalı spor salonunu kullanabildikleri ifade edilmiştir. COVID-19 pandemisinden dolayı kapalı spor salonunun kullanılmadığı ifade edilmiştir.

C.6. Dış Dünya İle Etkileşim

72. Ziyaret tarihi itibarıyla COVID-19 pandemi tedbirleri kapsamında açık görüş programının uygulanmadığı, kapalı görüş programı kapsamında mahpusların 2 yakını ile 15 günde bir olmak suretiyle 45 dakika süre ile görüşebildiği ifade edilmiştir. Ayrıca Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) Projesi kapsamında görüntülü telefon cihazlarının kurulumunun gerçekleştirildiği ve teknik çalışmaların devam ettiği ifade edilmiştir.
73. İdare tarafından sabah saat 08:00 itibarıyla yapılan sabah sayımı sonucunda tüm koşullardan toplanan dilekçelerin, görevli başmemurluk kalemi memurları tarafından kaşelendikten sonra infaz ve koruma başmemuru ve Kurum İkinci Müdürü tarafından havale işlemlerinin yapıldığı, sürecin ilgili birimlerin dilekçeleri işleme koymasıyla neticelendirildiği belirtilmiştir.
74. Dilekçelerin genel olarak infaz kalemi, cezaevleri arası telefon görüşü, emanet para bilgisi, sağlık birimi, müdür ve başmemurla görüşme talebi, psiko-sosyal servis görüşme talebi gibi konular içerdiği ifade edilmiştir.
75. Bazı mahpuslar telefonla görüşme vakitlerinin çocuklarının okul saatine denk geldiğini, bu nedenle çocuklarıyla iletişim kuramadıklarını iddia etmişlerdir.

C.7. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

76. Kurumda 01.01.2021-26.10.2021 tarihleri arasında toplamda 54 adli vaka yaşanmıştır.
77. Son bir yıl içerisinde 172 adet disiplin cezası verilmiştir. Bu disiplin cezalarının 36 tanesi kınama cezası, 9 tanesi bazı etkinliklerden alıkoyma cezası, 4 tanesi haberleşmenin kısıtlanması cezası, 57 tanesi ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası, 65 tanesi hücreye koyma cezası, 1 tanesi hücreye koyma cezasına karşılık ziyaretten men cezası olarak verilmiştir.
78. Son 1 yıl içerisinde İnfaz Hâkimliğine Kurum uygulamaları ile ilgili toplamda 8 adet şikâyet dilekçesi gönderilmiştir. Şikâyet dilekçeleri Kurum uygulamaları hakkında olup; doğum gününde hediye olarak

gönderilen tespihin mahpusa verilmemesi, pandemi nedeni ile Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu tarafından alınan tedbir kararları kapsamındaki görüş kısıtlamaları, açık görüşlerin pandemi döneminde devam etmemesi, mahpusun Kurum revirine çıkarılmaması ve muayene edilmemesi, yapılan açık/kapalı görüşlerin Kurum tarafından dinlenilmesi ve izlenilmesi, Kurumda bulunan mahpus sayısının Kurum kapasitesini aşması, mevzuatta belirtilen sayıdan fazla olan kıyafet ve battaniyenin verilmemesi hakkındaki şikâyetlerden oluşmaktadır. İdare tarafından, bu şikâyetlere ilişkin uygulamaların ilgili kanun ve yönetmelikler ışığında gerçekleştirildiği, şikâyet ve/veya itiraz üzerine İnfaz Hâkimliğince ve Ağır Ceza Mahkemesince incelendikleri ifade edilmiştir.

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

79. Cezaevi İnfaz Kalemindeki fiziki yapının iyileştirilerek personelin kullanımına uygun hale getirilmesi,
80. Hasta koğuşundaki 2 kişilik odalarda bulunan duş alma bölümünün mahremiyeti sağlayacak şekilde düzenlenmesi,
81. Kurumda bulunan kameraların görüntü kalitesini artırma çalışmalarının hızlandırılması,
82. Diş hekimine yardımcı olmak amacıyla hemşire görevlendirilmesi,
83. Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesine (AiÖK) göre eğitim, çalışma, spor gibi etkinlikleri de kapsayan bir faaliyet programı mahpusların ıslahı açısından önem arz etmektedir.³¹¹ Mahpusların kendi istekleri ile işyurtlarında çalışmaları, meslek öğrenerek rehabilite olmaları, gelir sağlamaları ve mahpusların cezaları infaz edildikten sonra sosyal yaşama adapte olabilmeleri anlamında önemli hususlar arasında yer almaktadır. Bu kapsamda mahpusların iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması amacıyla pandemi nedeniyle faal olmayan resim, bilgisayar vb. kursların açılması, daha kapsamlı hale gelmesi veya yeni kursların açılması,
84. Kapalı spor salonunun pandemiye yönelik tedbirler de gözetilerek açılması,
85. AiÖK mahpusların özellikle aileleri ile olan temaslarını devam ettirmesinin önemli olduğunu ve telefonla temas kurabilmek için daha iyi imkânlarla sahip olmalarına izin verilebileceğini vurgulamaktadır.³¹² Bu kapsamda çocuğuyla görüşmek isteyen mahpusların telefonla görüşme hakkının çocuklarının okul saatine göre ayarlanması,

311 AiÖK Standartları, 2'nci Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], s.15. : "Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş, ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir."

312 AiÖK Standartları, 2'nci Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], s.16 : "Mahpusların dış dünyayla temaslarını makul düzeyde devam ettirmesi de çok önemlidir. Her şeyden önce mahpuslara aileleriyle veya yakın arkadaşlarıyla ilişkilerini devam ettirebilme imkânı verilmelidir. Buradaki temel prensip, dış dünyayla temasın desteklenmesi olmalıdır; bu tür temasın sınırlanması sadece kayda değer güvenlik endişeleri veya kaynak kısıtlılığı nedenlerine dayandırılabilir. AiÖK bu bağlamda, ailesi uzakta yaşayan (bu nedenle düzenli ziyaret imkânı olmayan) mahpuslar için ziyaret veya telefon teması kurallarının uygulanması konusunda esnekliğe gerek olduğunu altını çizer. Örneğin bu tür mahpusların ziyaret süresini biriktirebilmesine ve/veya aileleriyle telefonla temas kurabilmek için daha iyi imkânlarla sahip olmasına izin verilebilir."

D.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

86. Cezaevi İnfaz Kalemindeki iş yükünün fazla olmasından dolayı cezaevi infaz kâtabi sayısının artırılması,
87. Sağlık servisindeki iş yükü ve Kurum mevcudu düşünüldüğünde dış hekimi, hemşire ve sağlık memuru ihtiyacının karşılanması,
88. Ceza infaz kurumlarında psiko-sosyal servisler, mahpusların iyilik hallerinin tespiti ve takibi açısından önem arz etmektedir. Kurum kapasitesinin ve psiko-sosyal servisteki iş yükünün fazla olmasından dolayı bu serviste çalışan uzman sayısının yetersiz kaldığı değerlendirilmektedir. Bu serviste yapılan inceleme, problem çözme, gözlem, görüşme, rapor yazma ve dosyalama gibi çalışmaların aksamadan ilerlemesi adına psiko-sosyal serviste çalışan personelin sayısının artırılması ve çalışanlarda sürekliliğin sağlanması,

D.3. İçişleri Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

89. İstanbul Bakırköy Adliyesi Adalet Komisyonu Başkanlığı Silivri 1 No.lu Yargı Çevresi Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu'nun 2019 Yılı 3'üncü Dönem Raporunda da belirtildiği gibi mahpusların hastaneye sevki konusunda yaşanan gecikmelerin önüne geçebilmek için Kurumun Jandarma personeli sayısının artırılması,

D.4. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

90. Kurum aile hekimi ve dış hekimi tarafından yapılan tetkikler sonucu dış hastanede tedavi edilmesi uygun görülen mahpusların, dış hastaneye naklinin yapılması konusunda yetkili olan Kampüs Hastanesi doktorları tarafından mahpusların tedavilerine uygun hastanelere sevklerinin yapılması konusunda özen gösterilmesi,
tavsiye edilmektedir.

İLAVE GÖRÜŞ

Karar Adı :

Karar Numarası : 2022/300, 2022/301, 2022/302, 2022/303, 2022/304, 2022/305, 2022/306

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol gereği oluşturulan ve Ulusal Önleme Mekanizması görevi gören TİHEK insan onurunu temel alarak;

- h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.
- i) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.
- j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirilmekle görevlidir.

Bu görev; Ek İhtiyari Protokol'ün 19.maddesinde belirtildiği üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile **BU KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMU DÜZENLİ OLARAK İZLEMELERİ** ile yerine getirilir.

Öncelikle OPCAT kapsamında Kurumun ziyaret edeceği (özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları) yerlerin belirlenmesi gerekir.

6701 sayılı Kanun'da ziyaret edilecek yerler konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Kanunun gerekçesine baktığımızda **özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerler** şeklinde ibare bulunmaktadır.

Ek Protokol'ün 4.maddesi ise bu yerlerin **bir kamu makamının verdiği emre binaen ya da kamu makamının teşviki veya rızası veya bilgisi dâhilinde, yargı yetkisi ya da denetimi altında bulunan kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları ya da bırakılabilecekleri her hangi bir yer olduğu**, ikinci fıkrada da;

Özgürlükten yoksun bırakılmayı herhangi bir adli, idari veya diğer bir makamın emri üzerine kişinin kendi iradesi ile ayrılmasına izin verilmeyen kamusal ya da özel gözetli yerlerinde tutulması, hapsedilmesi veya yerleştirilmesi anlamına geldiği belirtilmiştir.

AİHM işkence ile kötü muamele ayrımını, mağdura yapılan muamelenin yoğunluğu, muamelenin fiziksel ve ruhsal etkileri, mağdurun cinsiyeti, muamelenin uygulanış şekli ile yöntemi, eziyetin süresi, mağdurun sağlık durumu ve yaşı gibi göstergelerle değerlendirmektedir.

Ek Protokol ile kapsam bu şekilde ilkesel anlamda tahkim edilmesine rağmen Kurum, gereksiz ve görev kapsamında kalmadığını düşündüğüm (huzurevleri gibi) birçok yere Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyaretler gerçekleştirilmektedir. Bu hususa bir kez daha dikkat çekmek isterim.

Ziyaretler sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için, Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak, ilgililere tavsiyelerde bulunulur.

Tarafı olduğumuz sözleşmelerde de insan onuruna vurgu yapılmakta, işkence ve kötü muamelelerin fiziksel ve ruhsal bakımdan insanda bıraktığı derin acı ve ızdırap olgusu üzerinde durulmaktadır.

Ek İhtiyari Protokol'ün 20.maddesinde Ulusal Önleme Mekanizmasında asgari olarak bulunması gereken yetkiler belirlenmiştir ki 6701 sayılı Kanunla bu yetkiler TİHEK'e verilmiştir.

1. Tüm alıkoyma yerlerinde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin sayısının yanı sıra, bu tür yerlerin sayısı ve bulunduğu yere yere ilişkin her türlü bilgiye ulaşmak,
2. Bu kişilere yönelik tutum ve alıkonulma koşullarına ilişkin tüm bilgiye ulaşmak,
3. Tüm alıkoyma yerlerine ve bunların binalarına ve tesislerine ulaşmak,
4. Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerle, tanık bulunmaksızın, doğrudan doğruya ya da gerekli görülüyorsa çevirmen aracılığıyla veya Ulusal Önleme Mekanizmasının konuyla ilgili bilgi verebileceğine inandığı başka herhangi biriyle özel görüşmeler yapmak,
5. Ziyaret etmek istenen yerleri ve görüşmek istenen kişileri serbestçe seçmek.

Alıkoyma yerlerinin düzenli önleyici ziyaretlerle izlenmesi, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin alıkonma koşullarının ve bu kişilere karşı muamelenin tüm yönlerini ilk elden değerlendirerek, zaman içinde işkence ve kötü muameleyi önlemeyi amaçlayan bir süreçtir.

Alıkoyma yerlerine yapılan bu ziyaretlerin önleyici niteliği, bağımsız ulusal organların yapacağı diğer türden ziyaretlerden ve özellikle alıkonanların yaptıkları bireysel şikâyetlerin soruşturulması için yapılan ziyaretlerden amaç ve yöntem bakımından ayırır.

Yine bu kapsamda yapılan ziyaretler adli bir vakanın soruşturulmasından ve de bir teftiş incelemesinden de tamamen farklıdır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında alıkoyma yerlerine yapılan düzenli ve habersiz ziyaretlerin ana amacı, alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen vb gibi) değerlendirilmesi de yine OPCAT uyarınca yapılması gerekir. Çünkü buradaki koşullar özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler üzerinde acı verici etkiler bırakabilir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından hazırlanan ve 2018 yılında yayınlanan Ulusal Önleme Mekanizmalarının Rolüne dair Uygulama Rehberinde;

“Görevinin karakteri önlemektir; ziyaret işlevlerini yerine getirirken bu gibi durumlarla karşılaşmalar dahi, UÖM’ler soruşturma yapmaz ya da işkence ve kötü muamele şikâyetleri ile ilgili hüküm vermezler. UÖM’lerin kurulmasına ilişkin mevzuat, yetkili makamları ve diğer paydaşları UÖM’nin tavsiyelerini yerine getirmeye ve tavsiyeleriyle ilgili diyaloga girmeye zorlamalıdır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI SORUŞTURMA ORGANI DEĞİLDİR.

Bir UÖM’nin görevi, önleyici yaklaşımıyla, işkenceye karşı çalışan diğer organlardan farklıdır. işkence veya kötü muamele ile ilgili şikâyetleri araştırmak veya değerlendirmek yerine, kalıpları tanımlamak ve sistematik işkence risklerini saptamayı amaçlamaktadır.” değerlendirmelerinde bulunmuştur.

Kurumun bugüne kadar yaptığı ziyaretler sonucunda hazırlanan raporlara baktığımızda çoğunlukla Ulusal Önleme Mekanizması kapsamı dışında kalan hususların yer aldığı, yapılan tavsiyelerin soyut ve ilgisiz kurumlar muhatap alınarak yapıldığı görülmektedir.

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi “İşkence” teriminin 1.maddesinde “**bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözetin herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatıyla uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırıp veren bir fiil anlamına gelir.**” şeklinde açıklamaktadır.

İşkencenin tanımı verilmesine rağmen diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaların neler olduğu konusunda bir tarif yapılmamış 16.madde de **1. maddede tanımlandığı şekilde işkence derecesine varmayan diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya ceza gibi fiiller** şeklinde çerçeve çizilmiştir.

Kurumun raporlarına baktığımızda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında kalan hususlar bir “tespit” olarak kalmakta bu anlamda bir değerlendirme yapılmamaktadır.

“İşkence ve Kötü Muamele” ise raporlarda sadece “kelime” olarak kalmaktadır.

Diğer taraftan Kanunla kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları tarafından yerine getirilir. Bu hükmün amacı da Ek İhtiyari Protokolün 19.maddesinde belirtilen ilkeler doğrultusunda raporların konusunda uzman kişilerin hazırlanmasıdır.

Ayrıca tavsiyelerin de doğru muhataba; somut bir şekilde ve takibini de mümkün kılacak “... **şeklindeki uygulama/davranış/tutum işkence/kötü muamele teşkil edebileceği değerlendirildiğinden bu uygulamadan vazgeçilmesi/yeniden gözden geçirilmesi...tavsiye olunur.**” şeklinde yapılmalıdır.

Diğer taraftan Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında bir re’sen inceleme kararı alınmış ise incelemenin sadece bu konu üzerinde yoğunlaştırılması gerekir. Aynı zamanda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyareti de yapılacaksa ziyaret raporunun ve re’sen inceleme raporunun ayrı ayrı ele alınıp değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki görevini İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde yerine getirmesi gerektiği kanaatindeyim.

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

KARS
T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/25)

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
CİSST	Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, "insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini icra etmek" üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."* 6701 sayılı TİHEK Kanunu'nun 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (i) bendinde geçen *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak."* ifadesi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurum'un görevleri arasında bulunmaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
3. 6701 sayılı Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurum'un özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*³¹³

313 5275 sayılı Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, madde 8.

6. Yukarıda anılan çerçevede, Kars T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna³¹⁴ 16.09.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 pandemisi sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarihli ve 147 sayılı toplantısında alınan 2021/16 sayılı karara istinaden 08.09.2021 tarihli ve 3893 sayılı Başkanlık Oluru uyarınca Kars T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 16.09.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.
8. Heyet üyeleri, ziyaretçi girişinde X-Ray cihazından geçtikten sonra Kuruma giriş yapmıştır. Kurum Birinci Müdürü ... ve İkinci Müdürü ... ile ilk görüşme gerçekleştirilmiştir. Yapılan ilk görüşmenin ardından Heyet üyeleri ile kısa bir toplantı yapılmış, İdareden alınan mahpus tasnif listesine göre farklı suç kategorileri göz önüne alınarak ziyaret edilecek koşullar ve heyetler belirlenmiştir. Kadın ve erkek üye dağılımına dikkat edilerek 3 heyet oluşturulmuştur.
9. Mahpuslar ile görüşmeler, COVID-19 pandemisi sebebiyle kursların görüldüğü sınıflarda sosyal mesafe kurallarına uygun olarak infaz ve koruma memurları bulunmaksızın ve mahremiyete dikkat edilerek gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonrasında kantin, derslikler, revir, psiko-sosyal servis, kütüphane, yemekhane, açık ve kapalı görüş alanları ve diğer ortak alanlar gezilmiş, ilgili personel ile görüşülmüş, çeşitli kayıtlar ve dosyalar incelenmiştir. Son olarak Kurum idaresi ile tekrar bir araya gelinmiş ve Heyetin ilk gözlem ve tespitleri, mahpusların talep ve şikâyetleri hakkında yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

10. Kars T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün teklifi ve Adalet Bakanlığı'nın 14.07.2016 tarihli ve 2845 sayılı onayı ile hizmete alınmış olup ilk hükümlü/tutuklu kabulünü 14.07.2016 tarihinde gerçekleştirerek faaliyetine başlamıştır. Kurum, şehir merkezinden 9 km uzaklıkta Subatan Yolu Mevkii NATO yolu Üzeri Aydınlık Evler Mahallesiinde bulunmaktadır. Kurum, Kars T Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumuna ait olan 85.000 metrekare saha içerisinde 25.000 metrekare alan içerisinde yerleşiktir.
11. Pandemi sürecinde Ceza İnfaz Kurumunda 4 koğuş karantina koğuşuna çevrilmiştir. A-B ve C bloklar olarak ayrılmış olan koğuş sisteminde, A ve B bloklarında 1'den 10 a kadar numaralandırılmış koğuşlar bulunmakta ve bu bloklarda 1'den 8'e kadar olan koğuşlar tek kişilik olacak şekilde dizayn edilmiştir. A blokta bulunan tek kişilik koğuşlardan ilk ikisi süngerli oda olarak kullanılmaktadır. C blokta ise 1'den 9'a kadar numaralandırılmış koğuşlar mevcuttur.
12. Tüm koğuşların tavan boyları 3,20 m olup koğuşlar iki katlıdır. A ve B Blokların alt kat ortak alanları 6 m² mutfak ve ortak alan +2 m² tuvalet alanı üst kat yatma alanı 20 m² olarak inşa edilmiştir. C

314 Bundan sonra kısaca Kurum olarak bahsedilecektir.

Blok koşulları ise alt kat 6 m² ortak alan +2 m² tuvalet alanı, üst katlar ise 15 m² yatma alanı olarak planlanmıştır. Avlular her koşu için ayrı olarak planlanmış olup A ve B Bloklarda avlular 8,75 m², C Bloktaki avlular ise 6,75 m² olarak planlanmıştır. Tekli koşulların ortak tek bir avlusu olup belirlenen saat aralıklarında dönüşümlü kullanılmaktadır.

13. Mahpusların ilk kabulünde kullanılan geçici koşunun alanı 27,5 m² olup 18 kişilik olarak planlanmıştır. Kapasite üstü çalışması durumu nedeniyle 10 kişilik koşullar 18 kişiye kadar, 6 kişilik koşullar ise 16 kişiye kadar mevcut barındırabilmektedir. 3,5 m olan ranza aralıkları ise 1,5 metreye kadar düşebilmektedir.
14. Jandarma ve Ceza İnfaz Kurumu personeli gözetiminde üst araması yapılan ve duyarlı kapı sisteminden geçen kişiler akabinde X-Ray sistemi kullanılarak üzerinde sakıncalı herhangi bir madde bulunmadığından emin olunduktan sonra elektronik turnikeli kapılardan geçerek Kuruma giriş yapabilmektedir. Bu arama Ceza İnfaz Kurumu personeli ve tüm ziyaretçiler için uygulanmaktadır.

B.2. Personel

15. Kars T Tipi Kapalı İnfaz Kurumunda 146 personel bulunmakla birlikte, halen 10 personelin geçici görev, ücretsiz izin ve askerlik gibi nedenlerle fiili olarak kurumda çalışmadıkları ifade edilmiştir. Kurum personelinin sayısı ve unvanlarına ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır:

UNVAN	PERSONEL SAYISI (Fiilen Görevde Bulunan)	PERSONEL SAYISI (Fiilen Görevde Bulunmayan)
Kurum Müdürü	1	-
Kurum İkinci Müdürü	1	-
İdare Memuru	2	-
Sayman	-	1
Öğretmen	1	1
Diş Tabibi	1	-
Sağlık Memuru	2	1
Şoför	2	-
Bilgisayar İşletmeni	1	-
Kâtip	1	-
Elektrik Teknisyeni	1	-
Bilgisayar Teknisyeni	1	-
Ambar Memuru	1	-
Sihhi Tesisat Teknisyeni	1	-

Hizmetli	2	-
İnfaz ve Koruma Başmemuru	4	-
İnfaz ve Koruma Başmemuru Vekili	2	-
Kadın İnfaz ve Koruma Memuru	17	3
Erkek İnfaz ve Koruma Memuru	95	4
TOPLAM	136	10

16. Kurumda fiilen çalışmakta olan personelin eğitim/öğrenim durumları şöyledir:
- 36 lisans mezunu
 - 33 ön lisans mezunu
 - 65 lise mezunu
 - 2 ortaöğretim mezunu
17. Kurumda psikolog, sosyolog, sosyal çalışmacı ve diyetisyen bulunmamaktadır.
18. Hem İdare hem de yabancı uyruklu mahpuslar tarafından Kurumda tercüman bulunmadığından iletişimde zaman zaman sorunlar yaşanabildiği bilgisi alınmıştır.
19. Kurum İdaresinden, pandemi nedeniyle son 3 yılda göreve başlamış olan 104 personelin meslek içi eğitim alamadığı, Birinci ve İkinci Müdürler haricindeki personelin yalnızca görevlerine ilişkin temel eğitim aldığı, idari kadro dışında kalan personelin insan hakları konusunda bir eğitim almadığı, ilgili personelin işkence ve kötü muameleye ilişkin de özel bir eğitim almadıkları bilgisi alınmıştır.
20. Kurum İdaresi tarafından, Kurumda infaz ve koruma başmemuru, infaz ve koruma memuru açığı olduğu beyan edilmiştir.

B.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

21. Kurumda 16.09.2021 tarihi itibarıyla genel mevcut 415 olmakla beraber 371 mahpus bulunmaktadır. İdare tarafından 44 mahpusun³¹⁵ COVID-19 izninde olduğu bilgisi verilmiştir. Mahpusların 199'u hükümlü iken 172'si tutukludur. Kurumda 12 kadın mahpus bulunmakta olup çocuk bulunmamaktadır.
22. Kurumda engelli 1 mahpus bulunmaktadır. Engelli mahpusun hayatını idame ettiremeyecek düzeyde olmaması nedeni ile özel önlem alınmasını gerektirecek bir durum bulunmadığı ifade edilmiştir. Buna karşın, ilaç takibinin, sağlık durumunun ve ihtiyaçlarının düzenli takip edildiği belirtilmiştir.
23. Kurumda İran ve Afganistan uyruklu yabancı mahpuslar da bulunmaktadır.

³¹⁵ Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülere ifade etmektedir.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Fiziksel Koşullar

24. Kurumda ortak alanların genel olarak temiz olduğu, bütün alanlarda hijyen konusuna azami dikkat edildiği, bina içi boya ve badanasının da temiz olduğu gözlemlenmiştir.

C.1.1. Isınma ve Havalandırma

25. Kurumda ısınma açık ceza infaz kurumunda bulunan merkezi ısıtma sistemi ile kaloriferler yoluyla sağlanmaktadır. İdare tarafından mahpuslara battaniye ve örtünme eşyalarının tedarik edildiği, mahpusların talebi doğrultusunda Kurumda bulunan kantinden nevresim ve battaniye ihtiyaçlarının sağlanmakta olduğu, ısınma konusunda kış mevsiminde ilave gerekli önlemlerin alındığı anlaşılmış olup mahpuslarla yapılan görüşmeler esnasında bu hususta Heyetimize bir şikâyet iletilmemiştir.

26. Havalandırma ihtiyacı her koğuşun kendi havalandırma bahçesi vasıtası ile sağlanmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; açık havadan yeterli sürelerde yararlandırıldıkları dile getirilmiştir. COVID-19 salgınının yayılımının önlenmesi açısından bu duruma dikkat edilmesi iyi bir uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir. İlgili bölümde de zikredildiği üzere, mahpusların havalandırmaya çıktıkları ve her koğuş için ayrı ayrı planlanmış olan, A ve B Bloklarda 8,75 m², C Bloкта ise 6,75 m² büyüklüğündeki avluların ihtiyacı karşılamada yetersiz kaldığı değerlendirilmekte olup, Heyetimiz tarafından bazı avluların zeminlerinin hasarlı olduğu gözlemlenmiştir. Bazı mahpuslar sigara içilmeyen koğuşlara geçmeyi talep ederken, yabancı mahpusların bir kısmı da yabancı koğuşu tesis edilmesi yönünde taleplerini iletilmişlerdir. Gün sonu yapılan görüşmede İdare ile bu husus paylaşılmış olup İdare tarafından pandemi nedeniyle bu taleplerin karşılanamadığı ifade edilmiştir.

C.1.2. Suya Erişim

27. Kurumda haftanın 3 günü 09.00 – 18.00 arası sıcak su verilmektedir. Kurumda içme ve diğer ihtiyaçlar için şebeke suyu kullanılmakta olduğu, mahpuslar tarafından suyun kalitesiz olduğu gerekçesiyle imkânı olanlar tarafından içme suyu ihtiyacının kantinden temin edilmek suretiyle giderildiği aktarılmıştır. Diğer taraftan, Ceza İnfaz Kurumu tarafından gönderilen su analiz raporuna göre Kurumda kullanılan suyun 17.02.2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik ile belirlenen standartlara uygun olduğu anlaşılmıştır.

C.2. Yönetim ve Personelin Tutumu

28. Yapılan görüşmelerde mahpusların genel olarak Kurum personelinin kendilerine olan yaklaşım ve tutumlarından memnun oldukları gözlemlenmiştir.

29. İdare tarafından, Kuruma ilk girişlerinde mahpusların, kıyafetlerini çıkardıktan sonra Kurumun temin ettiği tek kullanımlık bez önlüğü giydiği ve akabinde el ile aramanın yapıldığı, X-Ray cihazından geçirildikten sonra kıyafetlerini giyerek koğuşlara yerleştirildikleri, makul şüphe bulunması durumunda ise; mahpusların görevli Cumhuriyet Savcısının bilgisi ve mahkeme onayı dâhilinde iç beden muayenesi yapılması için hastaneye sevk edilerek doktor kontrolünde görüntüleme cihazlarından geçirildiği bilgisi alınmıştır.

30. Hasta, yaşlı, hamile, çocuk, engelli, yabancı ve diğer hassas gruplara mensup mahpusların ihtiyaçlarının karşılanmaya ve mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı belirtilmiştir.
31. Mahpusların sayımının, yaz aylarında bahçede, kış aylarında ise koğuşun ortak alanında, ayakta ve herhangi bir darp ve kötü muamelenin tespiti amacı ile mahpusların net bir şekilde görülecek biçimde en az iki infaz ve koruma memurunun hazır bulunması suretiyle yapılmakta olduğu bilgisi alınmış, koğuşlarda kamera bulunmadığı görülmüştür.

C.3. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

32. Kurumda 2021 yılı içerisinde 145 mahpus disiplin cezası aldığı, bunlardan 28'inin kınama, 19'unun bazı etkinliklerden alıkoyma, 5'inin ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma, 18'inin ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma, 73'ünün hücre cezası olduğu, 2 kişinin cezasının infaz hâkimliği tarafından bozulduğu anlaşılmıştır.
33. Kurumda, dilekçeler sabah sayımlarında infaz ve koruma memurları tarafından toplanarak sorumlu infaz ve koruma başmemuruna iletilmekte, başmemurlukta incelenen dilekçeler birimlere dağıtılmaktadır. Müdüriyete ve daha üst makamlara yazılan dilekçeler, o günün nöbetçi müdürü tarafından incelenerek konu dağılımına göre işleme alınmakta ve gerekli görüldüğü takdirde mahpus ile nöbetçi müdür yüz yüze görüşmektedir.
34. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde işkence veya kötü muamele ile karşı karşıya kaldıklarına dair bir şikâyet olmamıştır. Bu durum Heyetimizce memnuniyetle karşılanmıştır.

C.4. Dış Dünya İle İletişim

35. Türkiye genelinde tüm Ceza İnfaz Kurumlarında 14 Mart 2020 itibarıyla açık görüşler COVID-19 pandemisiyle mücadele kapsamında Bilim Kurulu tavsiyesiyle durdurulmuştur.³¹⁶
36. Kurumda pandemi sürecinde Bakanlık Kararı ile açık görüş hakkı kullandırılmamaktadır. Kapalı görüş ve telefon görüşleri ise koğuş bazlı planlama ile uygun saatlerde yaptırılmaktadır. Kapalı görüşe ziyaretçisi gelmeyen mahpuslara haftalık 10 dakikalık konuşma süresine 10 dakika daha ilave ederek tek seferde veya ayrı ayrı olmak üzere haftalık toplam 20 dakika olmak üzere telefon hakkı kullandırılmaktadır.
37. Kapalı görüşlerin yapıldığı haftalarda mahpusların telefon ile görüşme hakları 20 dakikadan 10 dakikaya düşürülmektedir. Bu nedenle mahpuslar tarafından kapalı görüş yapılmasının bir cezaya dönüştürüldüğü ifade edilmiştir.
38. Kapalı görüşlerin haftada bir kez yapıldığı ifade edilmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla Adalet Bakanlığı'nın yazısı uyarınca kapalı görüşlerin yarım saat ve bir buçuk saat aralığında yaptırılacağı, ancak

316 1 Aralık 2021 tarihi itibarıyla; COVID-19 Pandemisi sürecinde, Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulunun tavsiye kararları doğrultusunda Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik uyarınca yaptırılan açık ve kapalı görüşlerin belirlenen kurallar çerçevesinde 2 yakını ve çocukları ile 1 kez açık görüş, 2 kez kapalı görüş şeklinde yaptırılması, açık görüş hakkını kullanamayan ya da kullanmak istemeyen hükümlü ve tutuklulara 3 kez kapalı görüş yaptırılması kararı alınmıştır. (<https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/ceza-infaz-kurumlarinda-covid-19-pandemi-surecinde-yapilacak-acik-goruslerdeziyaretcilere29112021052648#:~:text=A%C3%A7%C4%B1k%20g%C3%B6r%C3%BC-C-5%9Fe%20gelen%2012%20ya%C5%9F,negatif%20PCR%20test%20sonucu%20istenilecektir.>)

Kurumda alt sınır olan yarım saat süresinin tercih edilmekte olduğu mahpuslar tarafından iletilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede bu husus İdareye aktarılmıştır. İdare tarafından Ekim ayından itibaren kapalı görüşlerin 45 dakika süreyle gerçekleştirileceği bildirilmiştir.

39. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde açık görüşün yapılamamasının aile hayatlarını etkiler boyuta geldiği ifade edilmiştir. Kurumda bulunan mahpuslar açık görüşün gerçekleştirilebilmesi için COVID-19 aşısına büyük oranda rağbet göstermiştir. Görüşülen mahpuslar aynı zamanda ailelerinin de büyük oranda aşılandığını ifade etmiştir. Aşı kartı veya negatif PCR testi bulunan ziyaretçiler ile açık görüş yapılabilmesi talepleri iletilmiştir. Bu konudaki diğer bir talep de Adalet Bakanlığı projesi olarak hayata geçirilen E-Görüş'ün³¹⁷ bu Ceza İnfaz Kurumunda da uygulamaya başlanmasıdır.
40. Adalet Bakanlığı tarafından alınan COVID-19 önlemleri kapsamında kapalı görüşler, 2 haftada 1 defa ve mahpusun önceden belirlediği 2 yakını ile gerçekleştirilmektedir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'e göre daha önce ayda 1 kez açık görüş ve haftada 1 kez kapalı görüş şeklinde gerçekleştirilen görüşlerin pandemi tedbirleri kapsamında 2 haftada 1 defa ve sadece kapalı görüş şeklinde gerçekleştirilmesinden yakınılmış ve kapalı görüşlerin artırılması ve açık görüşlerin de başlatılması talep edilmiştir.

C.5. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler

41. Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla işyurdu faaliyeti bulunmamakta olup Kurumun iç hizmetlerinde görevli 9 mahpus bulunmaktadır. Bu mahpusların bir kısmı ile yapılan görüşmelerde çalışma koşullarına ilişkin bir sorundan söz edilmemiştir. Pandemi sebebiyle Kurumda atölye çalışmalarına ara verilmiştir. Pandemi öncesinde kuaför, dikiş, el sanatları, takı, tasarım, okuma yazma atölyelerinin faaliyet gösterdiği belirtilmiştir. Atölyelere katılım neticesinde eş görüşmesi gibi ödüllendirmelerin yapıldığı anlaşılmıştır.
42. Ceza İnfaz Kurumlarındaki kurslar, oyalayıcı birer aktivite olmanın ötesinde mahpusları sonraki döneme hazırlayıcı mahiyet arz etmelidir. İlaveten CPT de tatmin edici bir faaliyet programının varlığının mahpusların huzuru açısından önemine vurgu yapmaktadır.³¹⁸ COVID-19 pandemisi nedeniyle eğitim ve öğretim faaliyetlerinin askıya alındığı ve yeni faaliyetlerin planlama aşamasında olduğu bilgisi edinilmiştir. Haftada bir olmak üzere koşuş bazında serbest spor etkinlikleri yapılmaktadır. 4 yıllık süre zarfında 250-300 civarında mahpusa Kur'an-ı Kerim Eğitimi verilmiştir. Eğitimi veren hoca 4 yıldır Kurumda görev yapmakta ve haftanın 4 günü Kurumda çalışmaktadır. Kurumda 2021 yılının Nisan ayında başlayan hafızlık kursundan ziyaret tarihi itibarıyla 6 mahpus

317 Söz konusu proje ile hükümlülerin personel tarafından oda ve koşuş dışına çıkartılması suretiyle yürütülen çeşitli hizmetlerin, ses izolasyonlu bir kabin içerisinde oda ve koşuşlara yerleştirilecek multimedya cihaz marifetiyle, personel sirkülasyonuna gerek olmaksızın daha az insan kaynağı harcanarak, hızlı ve güvenilir bir biçimde gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu proje ile mahpuslar aileleri ile görüntülü görüşebilecek ileriki aşamada aynı sistem ile hekim görüşmeleri sağlanabilecektir.

318 Bkz. CPT Standartları 47'nci paragraf: Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş, ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir. CPT, birçok tutukevindeki faaliyetlerin çok kısıtlı olduğunu gözlemlemiştir. Özellikle mahkûmların sık sık değiştiği bu tür kurumlarda düzenli faaliyetlerin düzenlenmesini kolay bir mesele değildir. Açıkçası, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlarda hedeflenen türden bireye yönelik programların geliştirilmesi söz konusu olamaz.

istifade etmektedir. Hafız olanlara kıyafet, para ve kitap gibi hediyeler verilmekte, adlarına sertifikalar düzenlenmektedir.

43. Kurumda bulunan kütüphanede 5310 kitap ile 47 film bulunduğu ve ayrıca 4893 yayının da mahpusların kullanımına sunulduğu bilgisi edinilmiştir. Bu kitaplar arasında İngilizce Kur'an-ı Kerim, İngilizce-Türkçe sözlükler, İngilizce dil bilgisi ve çocuk kitapları da yer almaktadır.
44. Kurumda bulunan yabancı mahpuslar göz önünde bulundurulduğunda yeterince Farsça ve Peştuca kaynak bulunmadığı gözlemlenmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kütüphanede araştırma, inceleme, tarih gibi türlerde eserlerin eksikliğinden söz edilmiştir. Mahpuslara dağıtılan kitap listesinden kişi başı 3 kitap olacak şekilde koşullara dağıtılmakta, kullanım sonrası talep doğrultusunda yenileri ile değiştirilmektedir. Pandemi öncesi dönemde İl Halk Kütüphanesinden de kitapların Kuruma getirilebildiği ancak pandemi ile birlikte bu imkândan faydalanılmadığı ifade edilmiştir.
45. Kurumun kendi TV Kanalı bulunmaktadır. Bu Kanalda Arapça dersine, Cuma sohbetlerine ilişkin programlar yayınlanmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde TV Kanal listesine sinema kanallarının eklenmesi yönünde talepler olmuştur. İdare ile mahpusların bu talebi paylaşılmıştır. TV Kanal listesinde İran ve Afganistan uyruklu mahpusların anlayabileceği dillerde kanalların olmadığı gözlemlenmiştir. İdare tarafından imkânlar dâhilinde bu talebe karşılık verileceği belirtilmiştir.

C.6. Sağlık

C.6.1. Revir ve Psiko-Sosyal Servis

46. Kurum İdaresinden Kurumun psiko-sosyal servisinde psikolog ve sosyal çalışmacı bulunmaması sebebi ile Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) doldurulması ve tehlikeli durumu bulunan mahpusların psikiyatri servisine sevki haricinde bir işlem yapılamadığı ve geçici görevlendirmeler ile Kuruma gelen uzmanların ise biriken iş yoğunluğu nedeniyle genel değerlendirmeler harici mahpuslara yardımcı olamadığı bilgisi alınmıştır.
47. Kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerde vuku bulan hadiselere makul normalden daha hassas yaklaşması, olması gerekenden daha fazla tepki vermesi makul karşılanabilecek bir durumdur. Bu sürecin daha iyi yönetilebilmesi için psiko-sosyal serviste bir psikoloğun bulunması hayati öneme sahiptir.³¹⁹ Kurum İdaresi tarafından İdare ve Gözlem Kurulu'nda psikolog bulunmaması sebebiyle olağandışı durumlarda karar almakta zorlandıkları ifade edilmiştir.³²⁰

319 **Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in** "Psiko-sosyal yardım servisi" başlıklı 12'nci maddesinin birinci fıkrası şu şekildedir: "(1) Psiko-sosyal yardım servisi; personel ve hükümlülerin ruh ve beden sağlığı ve bütünlüğüne ilişkin koruyucu, geliştirici programları araştıran, uygulayan ve gerektiğinde tedavi sürecine katılarak psikolojik destek ve müdahalede bulunan, ayrıca hükümlülerin bireysel özelliklerini, yaşam koşullarını ve suç işleme nedenlerini belirleyerek bireysel gelişmelerine yardımcı olan, kurum yaşamına uyumlarını ve toplumsal yaşamla uyumlaşmalarını sağlayan ve bireyin yeniden suç işlemesini engelleyecek önlemleri alan ve bu amaçla gerektiğinde kurum en üst amirinin bilgisi dâhilinde, aileler ve sosyal çevreyle görüşme yapan servistir. Psiko-sosyal yardım servisinde; psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve çocuk gelişimi uzmanı görev yapar."

320 **Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in** "İdare ve gözlem kurulu" başlıklı 22'nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan düzenleme şu şekildedir: "(1) İdare ve gözlem kurulu; kurum müdürünün başkanlığında, gözlem ve sınıflandırmadan sorumlu ikinci müdür, idare memuru, cezaevi tabibi, psikiyatrist, bir psikolog ve psiko-sosyal yardım servisinde görevli diğer unvanlı bir personel, öğretmen, infaz ve koruma başmemuru ile kurum müdürü tarafından teknik personel arasından seçilen bir görevliden oluşur."

48. Mahpuslar Kuruma ilk geldiklerinde ARDEF formu ile ihtiyaçlarının tespitinin yapılması ve belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda psikolojik değerlendirmelerde bulunulması gerekmektedir. Bu değerlendirmeler neticesinde gerekirse mahpusların aileleri ile görüşmeler gerçekleştirilmesi, intihara meyilli kişiliği varsa bunun tespiti ve çözüm yollarına başvurulması, yeniden suç işlemeye bir eğilimi varsa bu sorunun çözümü gibi hususlarda psiko-sosyal servislere görevli psikologlara ihtiyaç vardır. Bunun yanında, psiko-sosyal servis tarafından yürütülmesi gereken grup çalışmaları, öfke kontrolü programı, sigara, alkol ve madde bağımlılığı programı gibi programların³²¹ hayata geçirilebilmesi için psiko-sosyal serviste gerekli uzmanların bulunması gerekmektedir.
49. Kuruma haftada 3 gün Adalet Bakanlığında görevli dış hekimi gelmektedir. Muayene için yeterli malzemenin bulunduğu görülmüş, günde ortalama 15 mahpusun tedavi edildiği bilgisi alınmıştır. Dış çekiminin, dolgu ve kanal tedavilerinin Kurumda yapılabildiği, röntgen çekilebildiği, protez için şehir merkezindeki hastaneye sevk yapıldığı belirtilmiştir. Kurumdaki dış hekimliği bölümünün görüntü, kapasite ve işleyişinin iyi olduğu gözlemlenmiştir.
50. İl Sağlık Müdürlüğü tarafından birer aylık sürelerle Kurum revirinde görevlendirilen doktorların haftada 3 gün görev yaptığı bilgisi edinilmiştir. Mahpuslar tarafından doktorların sürekli değişmesi sebebiyle tedavilerinin aksayabildiği, sağlık hizmetlerinin sağlanmasında sorunlar yaşanabildiği aktarılmıştır.
51. Revirde görevli 2 sağlık memuru hafta içi 09.00-17.00 arasında çalışmaktadır. Gece vardiyasında hastaneye sevk ihtiyacının hasıl olması durumunda sevklerin infaz ve koruma memurunun gözetiminde sağlandığı anlaşılmıştır.
52. Kuruma en yakın hastanenin 10 dakikalık mesafede olduğu anlaşılmış, acil servise gitmesi gereken mahpuslara Kurumda ilk yardım tedbirlerinin uygulanması esnasında 112 servisinden yardım talep edildiği ve vakaya asıl müdahalenin 112 ekiplerince gerçekleştirildiği görülmüştür.
53. İlaçlar Kurumda görevlendirilen doktor tarafından reçete edilmektedir ve anlaşmalı eczanelerce karşılanmaktadır. Özel izne tabi bazı ilaçlar hastanede uzman doktor tarafından reçete edilerek yine sağlık birimince liste halinde eczaneye verilerek temini gerçekleştirilmektedir. İlaçların kullanımı ise tablet ilaçlarla sınırlı olmak üzere sağlık personelinin gözetiminde ve vardiyalardaki personelin takibinde dozu reçeteye uygun olarak, mahpusa kamera karşısında reçete edilen doz ölçüsünde kullanılmak sureti ile yapılmaktadır. Krem, sprey, damla benzeri ilaçlar mahpusun kendisine teslim edilmektedir.
54. Kurumda kronik rahatsızlığı bulunan ve devamlı olarak ilaç kullanması gereken mahpusların ilaç ve durum takipleri 24 saat yapılmaktadır. İlaçların temini noktasında bölgedeki eczanelerin ilacı temin etme süresine göre zaman zaman aksaklıklar yaşanmaktadır.

C.6.2. Beslenme

55. Kurumda yemekler açık ceza infaz kurumundan gelmektedir. Yemeklerin lezzeti konusunda genel bir memnuniyet bulunmaktadır. Görüşme yapılan mahpusların bir kısmından başta kahvaltı olmak

321 <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/psiko-sosyal-servis>

üzere, öğünlerin bazen normalden daha az olabildiği şikâyeti alınmıştır. Bir kısım mahpustan sık sık aynı yemeklerin çıktığı yönünde şikâyetler alınmış olsa da yemek çizelgesi incelendiğinde şikâyetlerin sübjektif ve yersiz olduğu kanaatine ulaşılmış, ancak bu incelemeden kahvaltı öğünlerinin yeterli miktarda ve çeşitlilikte olmadığı gözlemlenmiştir. Özellikle yumurta ve peynir gibi protein ve kalsiyum içeren gıdaların verilme sıklığı ve miktarının artırılması mahpusların sağlık ve bağımsızlığı açısından önemli olduğu değerlendirilmiştir.³²²

56. Kurumda gıda mühendisi bulunmakta ancak diyetisyen bulunmamaktadır.

C.6.3. COVID-19 Önlemleri

57. Kurum personeli ve mahpuslara maske, mesafe ve hijyen konusunda uyarılar yapıldığı ve sosyal ortamlarda bir arada bulunan kişi sayısının az olması gerektiğinin anlatıldığı belirtilmiştir. Kurumda düzenli olarak ilaçlama yapılmaktadır. Ortak alanlar sık sık temizlenmekte, maske, eldiven, el antiseptiği sürekli bulundurulmaktadır. Koşullarda yapılan sayımlara koruyucu tulum ile girilmektedir. Görüşme yapılan mahpusların bir kısmından pandemi döneminde koşullarının temizliği için gerekli malzemelerin yeteri kadar verilmediği yönünde şikâyetler alınmakla beraber İdare tarafından da kendilerince dağıtılan temizlik malzemesi miktarının temizlik için yeterli olduğu görüşü ifade edilmiştir.

58. COVID-19 aşılamlarına risk grubunda bulunan mahpuslardan başlanılmış olup aşılama işlemleri tamamlanmıştır. COVID-19 hastalığına ilişkin risk görülmesi veya mahpusların talepleri doğrultusunda sağlık kuruluşlarına sevkleri ivedilikle gerçekleştirilmektedir.

59. Pandemi sürecinde el işi faaliyetlerinin koşullarda yapılmasına izin verildiği, görüntülü konuşma için altyapı çalışmalarının Adalet Bakanlığı tarafından Kurumda gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

60. Pandemi döneminde mahpusların koşullar arası faaliyetleri askıya alınmış ve Kuruma girişlerde 14 gün karantina uygulaması gerçekleştirilmiş ve PCR testi yapılmıştır. Personel ise PCR testleri alındıktan sonra Kurumdaki vardiyalarına alınmakta ve 7 gün Kurumda kalmaları sağlanmaktadır. Akabinde 7 gün izinde ve 7 gün de evlerinde izolasyonda kalmalarının sağlandığı bilgisi edinilmiştir. Takip eden süreçte bu uygulamalar kaldırılmıştır.³²³

322 Bilimsel Danışma Kurulu'nun tavsiye kararları doğrultusunda ceza infaz kurumlarında alınan önleyici sağlık tedbirlerinden birisi de şöyledir; "(h) Hükümlü ve tutuklulara sunulan iâşe bedeli artırılarak, bağımsızlık sistemini güçlendirecek şekilde gıda çeşitliliğine özen gösterilmektedir."

323 <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/kovid-19-pandemi-surecinde-ceza-infaz-kurumlari-vi04012022063223> (04.01.2022).

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

61. Mahpusların havalandırmaya çıktıkları avluların yüzey alanlarında gereken tamiratın yapılması, havalandırmadan faydalanan azami mahpus sayısı da dikkate alınarak avluların boyutlarının genişletilmesi imkânının araştırılması,
62. Mahpusların bu yöndeki şikâyeti dikkate alınarak, ortak alanlara konulacak su sebillerinden içme suyu temin etme taleplerinin İdarece değerlendirilmesi,
63. Mahpusların ıslahı ve topluma kazandırılması için faydası dikkate alındığında Kurumdaki sosyal, sportif ve mesleki faaliyetlerin sayısının ve niteliklerinin artırılmasının sağlanması,
64. Kurumda İran ve Afganistan uyruklu mahpusların da olduğu göz önünde bulundurularak TV Kanal listesine bu mahpusların lisanına uygun Farsça ve Peştuca kanalların eklenmesi,
65. Kurum kütüphanesinde yabancı mahpusların anadillerinde bulunan kitap sayısının artırılması ve mahpusların talep ettiği türde kitapların kütüphaneye eklenmesi,
66. Mahpusların önemli bir kısmı tarafından dile getirilen ve Heyetimizce yemek çizelgesinin incelenmesinden benzer kanaate ulaşılan kahvaltı öğününün porsiyonunun yetersizliği hususunun giderilmesi adına, özellikle yumurta ve peynir gibi protein ve kalsiyum içeren gıdaların verilme sıklığının ve bu öğünün porsiyonlarının artırılması ve ana öğünler dışında mahpuslara ek gıdalar verilmesi uygulamasına devam edilmesi,
67. İdare tarafından mahpuslara koğuş temizliği için ücretsiz verilen temizlik malzemelerinin miktarının artırılmasına yönelik talebin değerlendirilmesi,
68. Mahpuslarla daha iyi bir iletişimin sağlanması adına Kurum personeline insan hakları ve işkence ile kötü muamele konularında eğitim verilmesi,

D.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

69. İç güvenlik hizmetlerinin daha sağlıklı bir şekilde yürütülmesi adına idarenin bu yöndeki talebi de dikkate alınarak, kadın – erkek mahpus sayıları göz önüne alınmak suretiyle yeterli sayıda infaz ve koruma başmemuru, infaz ve koruma memuru atamalarına yönelik çalışmaların yapılması,
70. Yabancı mahpuslarla daha sağlıklı bir iletişim sağlanabilmesi adına Kuruma tercüman atanmasına yönelik çalışmaların yapılması,
71. Kurumda eksiklikleri tespit edilen psikolog, sosyolog, sosyal çalışmacı ihtiyacının karşılanması için gerekli çalışmaların yapılması,
72. Kurumda sağlık hizmetlerinin düzenli bir şekilde sağlanabilmesi adına tam zamanlı kadrolu bir doktorun atanması için gerekli çalışmaların yapılması,

73. Kurumdaki yemek menülerinin Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan rehber³²⁴ çerçevesinde hazırlanması, yemeklerin miktar ve kalorisinin belirlenerek besin değerleri açısından dengenin sağlanması ve sonuçta yemek hizmetinin daha sağlıklı bir şekilde yönetimi için bir diyetisyenin görevlendirilmesine yönelik çalışmaların yapılması, tavsiye edilmektedir.

324 https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/saglikli-beslenme-hareketli-hayat/db/Rehberler/Toplu_Beslenme_Sistemleri_Rehberi_/Toplu_Beslenme_Sistemleri_Kapak.pdf

**ADANA
F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ
KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/30)**

KISALTMALAR

ARDEF	Araştırma ve Değerlendirme Formu
BİSİS	Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
BM	Birleşmiş Milletler
CAT	Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
OPCAT	Birleşmiş Milletler İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanun'la insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT)'ü imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından da bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*³²⁵
3. OPCAT'in 3'üncü maddesinde, taraf ülkelerde işkence ve kötü muamele ile mücadele amacıyla her türlü alıkonulma mekânlarını ziyaret etmeye yetkili bir ulusal önleme mekanizması (UÖM) kurulması düzenlemiştir. Nitekim 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin (j) bendi uyarınca TİHEK, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek üzere UÖM olarak belirlenmiştir.
4. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 9'uncu maddesinde yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumlarının tanımı yapılmış olup bu tanıma göre; yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir.
5. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda, TİHEK Kurulu kararı ve 17.12.2021 tarih ve 6105 sayılı Başkanlık görev emri üzerine, 27.12.2021 tarihinde Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna **habersiz** bir ziyaret düzenlenmiştir.
6. Ziyaret Heyetinde; ... ve Valilik'in görevlendirdiği bir Doktor yer almıştır.
7. Ziyaret, Kurum İkinci Müdürü ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. İdareden, Kurumda bulunan tutuklu, hükümlü ve hükümsüz kişilerin koşullara göre sınıflandırma listeleri, Kurumun günlük işleyişi ve Kurum personeli hakkında genel bilgiler alınmış, Kurumdan talep edilen bilgi ve belgelerin listesi İdareye verilmiştir. Ardından Ziyaret Heyeti tarafından; sırasıyla Kurumun mahpusların kabul işlemlerinin yapıldığı kabul odası, revir, hasta kayıtlarının ve ilaçların tutulduğu sağlık odası, kapalı görüşme mahalli, avukat görüşme odaları, kantin, müşahede odaları, kurs alanları, sinema salonu, kütüphane, açık-kapalı spor tesisleri ve kamera odası gezilmiştir.

325 OPCAT, m. 2, m.3 ve 4

8. Akabinde Ziyaret Heyeti ikiye ayrılmış ve farklı suç gruplarının barındırıldığı koğuşlar gezilerek toplu görüşmeler yapılmıştır. Mahpuslarla görüşmeler; COVID-19 önlemleri ve cezaevi izleme ziyaretlerindeki "zarar vermeme ilkesi" dikkate alınarak koğuş havalandırma alanlarında toplu olarak gerçekleştirilmiştir. Kurum görevlileri olmaksızın yapılan görüşmelerde öncelikle TİHEK hakkında genel bilgi, ziyaretin amacı ve kapsamı mahpuslara aktarılmış; gezilecek koğuşların rastgele seçildiği ve ziyaret sonucunda gizliliğe riayet edilerek rapor tanzim edileceği bilgisi verilmiştir.
9. Sonrasında, doktor ve psikolog ile özel görüşmeler gerçekleştirilmiş ve İdare ile geri bildirim toplantısı yapılmıştır. Ziyaret sonrasında hazırlanacak raporun Kurum İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyaretlerinin de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.
10. TİHEK tarafından ziyaret sonrasında düzenlenen bu rapor, Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.
11. Ziyaretin gerçekleştirilmesinde, ziyaret süresince her türlü kolaylığın sağlanmasında, ziyaretin bitimine müteakip İdare ile yapılan görüşmelerde acil olarak iletilen tavsiyelerin yaşama geçirilmesi için devam eden diyalog süreci ile işkence ve kötü muamelenin önlemesi için gerekli iş birliğine yönelik Kurum İdaresinin açık tutumu tarafımızca olumlu olarak değerlendirilmiştir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkındaki Genel Bilgiler

12. Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu yaklaşık 19.000 m² alana sahiptir.
13. Kurumda, üç kişilik 103 adet ve tek kişilik 59 adet olmak üzere 162 koğuş bulunmakta olup toplam 368 adet yatak mevcuttur. Her koğuş; bir adet ortak yaşam alanı (mutfak ve oturma alanı), tuvalet ve banyo bölümü, yatakhane bölümü ve bahçe/havalandırma bölümü şeklinde dört bölümden oluşmaktadır.
14. Kurumun ısınması merkezi sistem (doğalgaz) ile sağlanmaktadır.
15. Kurumda; 2 süngerli oda (yumuşak oda), 2 aile görüş odası, 30 kapalı görüş odası, 9 avukat görüş odası, 4 açık görüş alanı, 2 açık spor alanı, 1 kapalı spor alanı, kütüphane, konferans salonu ile 6 derslik bulunmaktadır.
16. Kurumda 384 adet kamera bulunmaktadır. Kameraların görüş alanları; koğuş içleri hariç olmak üzere ana koridorlar, ara koridorlar, üst koridorlar, mahkûm kabul giriş bölümü, çevre güvenlik alanları, çatı ve oda havalandırmalarının bahçeleridir.
17. Kuruma alınan eşyaların kontrolüne yönelik ilgili mevzuat gereği ceza infaz kurumlarına girişi yasak olan eşyaların içeriye alınmasının engellenmesi amacıyla bina girişinde duyarlı kapı ve X-Ray cihazı bulunmaktadır. Kuruma gelen ziyaretçilerin duyarlı kapıdan geçirildikten sonra elle de üst aramaları yapılmaktadır.

B.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

18. 368 kişi kapasiteli olarak belirlenen Kurumda; ziyaret tarihi itibarıyla 224 hükümlü, 105 hükümlü ve tutuklu olmak üzere toplam 329 mahpus³²⁶ barındırılmaktadır.
19. Kurumda; 4 fiziksel engelli³²⁷ 4 ve 24 yabancı mahpus bulunmakta, çocuk ve kadın mahpus ise bulunmamaktadır. Kurumda kalan en yaşlı mahpus 63 yaşındadır.
20. Ziyaret tarihinde Kurumda İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile tek kişilik odada kalan 4 mahpus bulunmaktadır.

B.3. Kurum Personeli

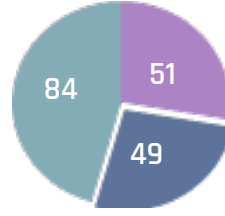
21. Kurum personeline ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

UNVANI	MEVCUT KADRO
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
Sayman	1
Öğretmen	1
Psikolog	1
Sosyal Çalışmacı	1
Diş Tabibi (geçici görevli)	1
İdare Memuru	3
Teknisyen	2
Teknisyen Yardımcısı	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	7
İnfaz ve Koruma Memuru	150
Bilgisayar İşletmeni	2
Hizmetli (geçici görevli)	1
Memur	1
Sağlık Memuru	2
Cezaevi Kâtipi	3
Şoför	4
TOPLAM	184

³²⁶ Raporda yer alan "mahpus" kelimesi, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü kelimelerinin her üçünü de barındıran çatı bir kavram olarak kullanılmıştır.

³²⁷ Sağ dirsek altı ampute, sağ bacak diz altı ampute, sol kol dirsek üstü ampute ve iki diz altı ampute olan 4 fiziksel engelli mahpus.

22. Kurum personelinin eğitim durumları aşağıdaki grafikte belirtilmiştir.

Lise: 51 Yüksekokul: 49 Lisans: 84

23. Kurumdaki personel; hafta içi (08.00 – 17.00) gündüz çalışma sistemi ve (08.00-20.00 / 20.00 – 08.00) vardiya sistemi olmak üzere iki farklı mesai sisteminde çalışmaktadır.
24. İnsan Hakları Eylem Planı kapsamında Cumhurbaşkanlığı Uzaktan Eğitim Kapısı sistemi üzerinden ceza infaz kurumları ve denetimli serbestlik müdürlüklerinde görevli personele “İnsan Hakları”, “İnsan Hakları Temelinde İş Yerinde Cinsiyet Eşitliği”, “İnsan Hakları ve Kamu Denetçiliği Kurumu Bağlamında İyi Yönetim İlkeleri” ve “İnsan Hakları Çerçevesinde Etik” konulu derslerin, Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisince Kuruma bildirildiği ve anılan eğitim programlarına personelin katılım sağladığı ifade edilmiştir.
25. Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu olması sebebiyle Kurumda ağırlıklı olarak terör suçundan hükümlü olan mahpusların barındırıldığı, bu nedenle de görevli personelin “Terör Uzmanlaşma Eğitimleri” aldığı ifade edilmiştir. Kurumdaki personelin mahpuslara yaklaşımları konusunda gerekli donanım ve bilgiye sahip olduğu da aktarılmıştır.
26. Heyetimizce Kurumda görev yapan personelin Bakanlık tarafından verilen hizmet içi eğitimlerini tamamlayabilmeleri için uzaktan eğitim salonlarının oluşturulduğu görülmüştür.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. COVID-19 Salgınına Yönelik Tedbirler

27. COVID-19 salgını nedeniyle ceza infaz kurumlarında kapalı-açık görüşlerin yaptırılmadığı dönemde, İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile mahpuslara haftalık 10 dakikalık ek telefon görüş hakkı tanınmıştır.
28. Heyetimizce, mahpusların görebileceği alanlara asılmak üzere pandemiye ilişkin bilgileri içeren afişlerin temin edildiği gözlenmiştir.
29. İdare, pandemi döneminde Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünce bildirilen tedbirler kapsamında kronik rahatsızlığı bulunan, 24-32 haftalık hamile olan ve 60 yaş üzeri personele idari izin kullandırmıştır. Ek olarak pandemi süresince bazı dönemlerde esnek çalışma sistemi uygulanarak personel sirkülasyonu azaltılmaya çalışılmıştır.
30. Kurumdaki personel, pandemi döneminde virüsün mahpuslara bulaş riskini önlemek amacıyla; 7 gün evde izolasyon-7 gün kurumda yatılı çalışma-7 gün izin şeklinde çalışmış, göreve başlamadan önce 7 gün evde izolasyona tabi tutulmuştur. İzolasyonlu çalışma döneminde; Kurumda barındırılan personel için uygun ve rahat koşulların oluşturulmasına azami özen gösterildiği ve Ceza ve

Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün pandemi tedbirlerine ilişkin genelgelerine uygun olarak maske, mesafe, hijyen kurallarına dikkat edilmesinin sağlandığı ifade edilmiştir.

31. Bakanlık bünyesinde çalışan infaz ve koruma memurlarının 15.11.2021 tarihi itibarı ile karantina nöbeti uygulamasına son verilmiştir. Kurumda aşı olan personel normal vardiyasına devam etmekte, aşı olmayan personelden ise haftada iki gün PCR testi yaptırılmaları istenmektedir.
32. Kuruma nakil ve tutuklama gibi nedenlerle kabulü yapılan veya hastane, mahkeme gibi Kurum dışına çıkıp tekrar gelen mahpuslara hala 14 gün karantina (izolasyon) tedbiri uygulanmaktadır.
33. Mahpuslardan belirti gösterenlere, doktor muayenesi yapıldıktan sonra uygun görülmesi halinde PCR testlerinin yaptırıldığı ve test sonucu pozitif çıkanların ayrı bir koşu da karantinaya alındığı, ayrıca pozitif vaka çıkan koşunun da temaslı kabul edilerek koşudaki diğer mahpusların belirti takiplerinin doktor ve sağlık memurları tarafından yapıldığı aktarılmıştır. Salgın döneminde risk grubunda olan mahpuslara, revirden faydalanma ve hastane sevki ve aşılama konularında öncelik tanınmasına dikkat edildiği eklenmiştir.
34. Bulaşın önlenmesi amacıyla Kuruma ateş ölçer, dezenfeksiyon malzemeleri, eldiven ve maske temini yapıldığı ve pandemi tedbirleri kapsamında mahpuslara haftalık; çamaşır suyu, yersil, bulaşık deterjanı gibi temizlik malzemelerinin dağıtıldığı tespit edilmiştir.

C.2. Yönetim ve Personelin Tutumu

35. Kuruma kabul işlemlerinde; öncelikle mahpusların kimlik tespiti ve dosya kontrollerinin yapıldığı, eşya aramalarının kamera görüş açısında gerçekleştirildiği, üst araması sırasında mahpuslara tek kullanımlık önlük verildiği ve Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34'üncü maddesine uygun şekilde; mahpuslara arama elbisesi giydirilerek, önce bedenin üst kısmındaki giysilerin çıkarttırılıp giydirildiği; sonra aynı sürecin bedenin alt kısmındaki giysiler için de tekrarlanarak arama yapıldığı ifade edilmiştir.
36. Detaylı arama sırasında; mahpusların bedenlerine dokunulmamasına özen gösterildiği, aramanın mümkün olan en kısa süre içinde bitirmeye çalışıldığı da eklenmiştir. Ayrıca mahpuslara BİSİS ve değerlendirme formlarının doldurtulduğu, mahpusun parmak izi alınarak UYAP sistemine yüklendiği belirtilmiştir. Bu işlemlerin tamamlanmasının ardından ihtiyaca göre mahpuslara gerekli nevresim takımı, battaniye, yastık, tabak, kaşık, yatak verilerek uygun görülen koşu da yerleştirildikleri ifade edilmiştir. Son bir yıl içerisinde mahpus kabulündeki aramalara ilişkin herhangi bir şikâyet bulunmadığı anlaşılmış, mahpuslarla yapılan görüşmelerde de arama işlemleri hakkında bir şikâyet Heyetimize iletilmemiştir.
37. Mahpuslar, Kuruma kabulde kendilerine yeterince bilgilendirme yapılmadığını ifade etmişlerdir. Heyetimiz tarafından gerçekleştirilen geri bildirim toplantısında bu hususu İdare ile paylaşılmış, ayrıca farklı dillerde bilgilendirme formları hazırlanarak kabul işlemleri sırasında bunların yabancı mahpuslara dağıtılabileceği önerisinde bulunulmuştur.
38. Kurumdaki sayımlar; iç yönetmelik uyarınca güvenlik ve gözetim servisi görevlilerinden oluşan ekipler tarafından sabah, öğle ve akşam olmak üzere günde üç defa yapılmaktadır. Sayımlar, Nöbetçi

İkinci Müdür başkanlığındaki sorumlu infaz ve koruma başmemuru ile infaz ve koruma memurları tarafından koğuşların alt katında yapılmaktadır.

39. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; Kurum dışına sevk edildikleri sırada Jandarma kolluk personeli tarafından gerçekleştirilen aramaların mevzuata uygun yapılmadığı belirtilmiştir.
40. Kurumda kendisine ve çevresine zarar verme olasılığı bulunan mahpusların bulunduğu, personelin bu kişilerin etkisiz hale getirilmesi noktasında sakinleşmeleri için gerekli hallerde yumuşak odaya götürüldükleri dile getirilmiştir.
41. Kurumun işleyişine veya diğer mahpuslara yönelik gerçekleştirilen olumsuz tutumlar nedeniyle; olaylara karışan mahpuslar hakkında idari soruşturma başlatılmakta, vuku bulan olayların adli yönü olması halinde ise; Adana Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmaktadır. Söz konusu eylemler hakkında 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 38. – 44. maddeleri uyarınca mahpuslara disiplin cezası verilmektedir. Mahpusların da verilen bu disiplin cezalarına karşı İnfaz Hâkimliğine itiraz hakkı bulunmaktadır. Son bir yılda Kurumda 210 adet disiplin dosyasında 296 mahpusun disiplin cezası aldığı bilgisi edinilmiştir.

C.3. Fiziksel Koşullar

42. Kurum geneli haftada bir gün dezenfekte edilmekte ve Kurum koğuşlarına yeteri miktarda tek kullanımlık maske, sıvı sabun, çamaşır suyunun verilmektedir. Koğuşunun temizliğini yapamayacak durumda olan mahpusların³²⁸ odalarının temizliğinin iç hizmetlerde çalıştırılan mahpuslar tarafından yapılmaktadır.
43. Kuruma ayda bir kez böcek (haşere) ilaçlamasının yapıldığı belirtilmiş olup ilaçlamaya ilişkin evraklar Kurum İdaresinden istenmiş ve rutin olarak ilaçlamanın yapıldığı anlaşılmıştır.
44. Kurumda berber olarak görev yapan bir kişi bulunmaktadır. Ziyaret Heyeti hafta içi sekiz saat hizmet veren Kurum berber salonunu gezmiş ve berber kayıt defterini incelemiştir. Her mahpusun ayda bir kez tıraş hakkının bulunduğu, pandemi döneminde koğuşlara tıraş makinesi verildiği, mahpusların sakal tıraşlarını kendilerinin yaptıkları; ancak engelli olan ya da alerjik cilt yapısı sahip olan mahpusların tıraşlarının Kurum görevlileri tarafından yapıldığı belirtilmiştir.
45. Kurumun şebeke suyu analizlerinin, düzenli olarak üç ayda bir alınan numunelerle Halk Sağlığı Laboratuvarlarında yaptırıldığı ve Kurumda 24 saat kesintisiz şekilde sağlıklı suya erişimin sağlandığı görülmüştür. İdare tarafından, musluktan akan suyun içme suyu olarak da kullanılmaya uygun olduğu aktarılmıştır. Kurumda mahpusların su kullanım cetvelini ve limitini gösterir su otomasyonu sistemi kullanıldığı da görülmüştür.
46. İdarece, her gün bloklara birer saat yeteri miktarda sıcak su verildiği ifade edilmişse de mahpuslardan koğuşların mevcudu nedeniyle sıcak su saat aralığında kendilerine sıra gelmediğinden duş almalarının zorlaştığı şikâyetleri alınmıştır. Ayrıca Kurumda sıcak su kullanımı için anons yapılmaktadır. Fakat görüldüğü mahpuslar, sıcak su anonsu ile su dağıtımının başlaması arasındaki zaman aralığının

328 Sağ dirsek altı ampute, sağ bacak diz altı ampute, sol kol dirsek üstü ampute ve iki diz altı ampute olan 4 fiziksel engelli mahpus.

çok kısa olması sebebiyle duş için hemen hazırlanamadıklarına ilişkin şikâyetlerini Heyetimize iletmişlerdir.

47. Kurumda çamaşırhane bulunmaktadır. Pandemi öncesinde İdare bu hizmeti mahpuslardan ücret almaksızın karşılamakta iken pandemi nedeniyle ziyaret tarihinde mahpusların çamaşırlarını koğuş içinde kendilerinin yıkadıkları görülmüştür. Ancak engelli koğuşunda kalan kişilerin çamaşırlarını kendilerinin yıkamakta zorlandıkları anlaşıldığından özellikle bu kişilere İdare tarafından çamaşır yıkama hizmeti sağlanabileceği değerlendirilmiştir.
48. Adana Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulunun, Kurum hakkında düzenlemiş olduğu 31.08.2019 tarihli raporundaki tavsiyeler bölümünde; "Kurum koğuş bahçe duvarlarının bakım ve onarımının yapılması" tavsiye edilmiş ve Kurumun bu onarımın yaptığı bilgisi Heyetimizle paylaşılmıştır.
49. Görüşme yapılan mahpusların bazılarında koğuş içlerine geri dönüşüm kutuları yerleştirilmesi talebi alınmıştır.
50. Kurumda her koğuşa ait havalandırma bahçesi bulunmaktadır. Bahçe kapıları; sabah sayımı ile birlikte açılmakta ve akşam mevsimine göre havanın kararması dikkate alınarak kapatılmaktadır. İnfaz rejimi nedeniyle tekli koğuşlarda kalan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası olan mahpusların havalandırmaya çıkış saatleri ise Kurum İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile belirlenmektedir. Bu mahpuslar bahsedilen kararlardaki saat aralıklarında havalandırmadan faydalanabilmektedir.
51. Mahpusların kendilerine ve diğer mahpuslara zarar vermesini önlemek için tutulduğu ve 24 saat kamera ile izlenen iki adet süngerli (yumuşak oda) bulunmaktadır. Odada bulunan havalandırma amaçlı camlar tavana yakın olup mahpusların kendilerine zarar vermek için ulaşamayacağı bir seviyede bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde odaların genel olarak temiz tutulmadığı ve her iki odada da kötü bir kokunun olduğu Heyetimizce tespit edilmiştir.
52. Pandemi önlemleri sebebiyle avukat görüşme odalarında mahpusun bulunduğu alan ile avukatın bulunduğu alanın arasına şeffaf bir bölme yerleştirildiği görülmüş, avukatların getirdikleri evrakları şeffaf bölmenin kenarında bulunan boşluktan mahpuslara verebildikleri tespit edilmiştir.
53. Kurum koridorlarında bulunan mahpusların kullanımına tahsis edilen telefonların bakımlarının düzenli yapılarak arıza bildirimlerinin hemen değerlendirildiği belirtilmiştir. Ziyaret esnasında bir telefonda görülen arıza Kurum İdaresine bildirilmiş, ziyaret sonunda yetkili tarafından gerekli tamiratın yapıldığı bilgisi verilmiştir.
54. Kapalı-açık görüş mahalleri, avukat görüş odası ve SEGBİS görüşmelerinin yapıldığı odalar Heyetimiz tarafından gezilmiş; odaların yeterli fiziki koşullara ve görüşme gizliliğini sağlayacak şekilde ses yalıtımlarına sahip oldukları gözlenmiştir.

C.4. Beslenme

55. Kurumun yemekleri, Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iâşe bedeli göz önünde bulundurularak, haftalık yemek listesine göre Adana 1 Nolu Açık Ceza İnfaz Kurumunca hazırlanmaktadır. Kuruma teslim edilen yemeklerin dağıtımı koğuşta kalan mahpus sayısına göre belirlenmekte ve görevli memur eşliğinde koğuşlara dağıtımı gerçekleştirilmektedir.

56. Mahpuslara uzman doktordan aldıkları raporlara istinaden diyet yemekleri verilmekte, çölyak hastası olan mahpuslara glütensiz yemekler hazırlanmakta, aynı zamanda vejetaryen/vegan mahpuslara da ayrı bir yemek listesi oluşturulmaktadır. Kurumda bir çölyak hastası iki vejetaryen beslenme şekli olan mahpus bulunmaktadır.
57. Yapılan görüşmelerde Kurumda çıkan yemeklerin lezzetsiz olduğundan ve tekrarlayan şekilde az miktarda verildiğinden ve karbonhidrat ağırlıklı olduğundan yakınılmıştır. Ancak Heyetimizce Kurumda öğle yemeği yenilmiş ve ziyaret tarihindeki menünün yeterli olduğu görülmüştür. Bununla birlikte aylık menü listesindeki çeşitliliğin de uygun olduğu değerlendirilmiştir.

C.5. Kantin

58. Kurumda, mahpusların ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir adet kantin bulunmaktadır. Mahpusların personele iletildiği ihtiyaçlarını içeren listelerdeki ürünler, görevlilerce kantinden temin edilerek mahpuslara ulaştırılmaktadır.
59. Kantinden alma zorunluluğu olmaksızın mahpusların dışardan gelen iç çamaşırını ve terlik kargolarının da kabul edildiği idarece belirtilmiştir. Kurum kantininde koğuşunda muhabbet kuşu besleyen mahpuslar için kuş yemi ve ilaçlarının da satıldığı görülmüştür.
60. Kurum kantininde sebze ve meyve hariç yaklaşık 400 çeşit ürün satılmakta, haftalık olarak il halinden getirilen meyve sebzelerin de satışı yapılmaktadır. Kantinde Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 15'inci maddesine istinaden oda ve eklentilerinde stok oluşturmayacak, kişi ve toplum sağlığını tehdit etmeyecek ve Kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek tarzda ürünlerin satıldığı ifade edilmiştir.
61. Satışı yapılan ürünlere ait kantin ürün ve fiyat listesi güncellenerek aylık olarak koğuşlara dağıtılmakta ve yeni satışa başlanan ürünler Kurumun anons sistemi üzerinden mahpuslara duyurulmaktadır. Heyetimiz tarafından, kantin fiyat satış listesi incelenmiş olup ürün fiyatlarının dış piyasa ile uyumlu olduğu tespiti yapılmıştır.
62. Görüşme yapılan mahpusların kantindeki meyve-sebze çeşitliliğinin az olduğu şikâyetleri bulunmaktadır. Mahpuslardan satışa sunulan ürünlerin arasına brokoli ve havuç gibi çeşitli sebzelerin eklenmesi ve özellikle gıda ürünlerinin çeşitlerinin artırılması talepleri alınmıştır. İlaveten kantinde satılan ısıtıcıların çabuk bozulduğu, bu nedenle de yüksek meblağlarda tamir ücreti ödemek zorunda kalındığından yakınılmıştır.

C.6. Sağlık

63. Sağlık servisinde sunulan hizmetler; mahpusların muayenesi, teşhis, hastaneye sevk, reçete düzenleme, ilaç temini ve dağıtımından oluşmaktadır. 24 saat kesintisiz hizmet veren revirde iki sağlık memuru bulunmaktadır. Kurumda haftanın üç günü (Pazartesi, Çarşamba ve Cuma) 09.00-12.00 saatleri arasında aile hekimliği hizmeti ve haftanın iki günü (Pazartesi ve Çarşamba) 13.00-17.00 saatleri arasında uzman psikiyatri hekim tarafından poliklinik hizmeti verilmektedir. Ayrıca Kurum revirinde ilk yardım eğitimi almış dört infaz ve koruma memuru 7/24 vardiyalı olarak görev yapmaktadır.

64. Revirde görev değişimi esnasında personelin takip edebilmesi amacıyla intihar riski bulunan, yeşil veya kırmızı reçeteli ilaç kullanan, ciddi kronik rahatsızlığı bulunan mahpusların bilgilerinin yer aldığı panonun asılı olduğu görülmüştür. Söz konusu panonun risk grubundaki veya psikolojik rahatsızlığı olan mahpusların takibini kolaylaştırdığı, öte yandan revirde görev almayan Kurum personelince ve muayeneye edilen diğer mahpuslarca görülebilir olması dikkate alındığında hasta mahremiyeti ilkesi bakımından uygun olmadığı kanaati bulunmaktadır.
65. Kurumda daimî dış hekimi bulunmakta ve hafta içi her gün mahpusların muayene-tedavi işlemlerini gerçekleştirmektedir. Dış muayenehanesinde bulunan tedavi malzemelerinin sterilizasyon otomasyonu ile sterilize edildiği belirtilmiş, sterilizasyon kayıtları incelendiğinde malzemelerin her kullanımında sterilizasyon işleminden geçirildiği görülmüştür. Muayenehanede Salı ve Perşembe günleri muayene diğer günler ise dolgu, çekim gibi basit tedavi işlemlerinin yapıldığı, röntgen cihazı bulunmaması nedeniyle kanal işlemi ya da cerrahi müdahale gereken hasta-mahpusların dış hastanesine sevk edildikleri belirtilmiştir.
66. Kurumda 2021 yılı içerisinde sağlık servisi tarafından gerçekleştirilen muayene ve Kurum dışına yapılan sevklerle ilişkin sayısal bilgilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

Aile hekimliği tarafından yapılan muayene	5560
Aile hekimliği tarafından Kuruma kabulde yapılan muayene	258
Aile hekimliğince diğer basamak sağlık kuruluşlarına yapılan sevk	686
Psikiyatri polikliniğine sevk	161
Dış hekimliği tarafından yapılan muayene	870
Dış hekimliğince diğer basamak sağlık kuruluşlarına yapılan sevk	130

67. Görüşme yapılan mahpuslar, Kurumda sağlık şikâyetlerinden dolayı yapılacak işlemler için dilekçe yazmaları ile birlikte sağlık hizmetlerine erişebildiklerini, bu anlamda sunulan hizmetten memnun olduklarını ifade etmişlerdir.
68. Kurumda bulaşıcı hastalıklara karşı gerekli tetkik ve tedavilerin düzenli bir şekilde sürdürüldüğü, Kurumda görevli aile hekimi tarafından salgın hastalık şüphesi olan mahpusların muayenelerinin yapıldığı ve hekimin lüzum görmesi halinde hasta-mahpusun derhal devlet hastanesinin ilgili polikliniklerine sevk işlemlerinin yapıldığı bilgisi verilmiştir. Pandemi dönemi öncesinde mahpuslar için verem taraması yapıldığı, ancak pandemi döneminden itibaren genel bir sağlık taramasının yapılmadığı ve bu taramanın yapılması için Adana İl Sağlık Müdürlüğüne yazılı talepte bulunulduğu ifade edilmiştir.
69. Kurum doktoru tarafından yapılan muayene neticesinde izolasyon önlemlerine dikkat edilerek Kurum sağlık personeli ve jandarma eşliğinde en kısa sürede ikinci basamak sağlık kuruluşuna mahpusların sevk işlemleri yapılmaktadır.
70. Hastane sevki nedeniyle Kurum dışına çıkan mahpuslar dönüşlerinden itibaren on dört gün karantinede tutularak süreç sonunda PCR testleri yaptırılmaktadır. İdarece, Kuruma geldiklerinde

karantinaya alınmamak istedikleri için hastaneye sevk işlemlerini reddeden mahpusların bulunduğu belirtilmiştir.

71. Kurum sağlık memuru, infaz ve koruma memuru eşliğinde gününde ve saatinde düzenli olarak ilaçlara mahpusların erişiminin sağlandığı, kronik hastalığı bulunan mahpuslara, ilaçların eksiksiz ve bekletilmeden verildiği ve düzenli tıbbi tahliller yapılarak hastalıklarının son durumu hakkında değerlendirmelerin zamanında yapıldığı ifade edilmiştir.
72. Engelli koşusunda bulunan mahpuslarla yapılan görüşmede; bazı mahpusların Kurum revirinde tedavi olmayı reddetmeleri nedeniyle koşušta kalan diğer mahpuslarca pansumanlarının yapıldığı ve İdarece pansuman malzemelerinin kendilerine geç teslim edilmesi dolayısıyla mağduriyet yaşadıkları ifade edilmiştir.
73. Pandemi döneminde Kurumda toplamda yedi pozitif vakanın görüldüğü ve ziyaret tarihine kadar salgın sebebi ile herhangi bir vefatın yaşanmadığı belirtilmiştir. 300 mahpusa COVID- 19 aşısının yapıldığı ve 24 mahpusun ise aşı olmayı reddettiği bilgisi alınmıştır. Ayrıca aşı olmayan mahpusların açık görüşlere çıkarılmadığı; ancak ziyaretçilerde aşı şartının aranmadığı hususları eklenmiştir.
74. Ziyaret tarihinde Kurumda taşıyıcı dört Hepatit B ve bir Hepatit C hasta-mahpus barındırılmaktadır. İdare tarafından hasta-mahpusların koşuş arkadaşlarına mevcut durum hakkında bilgilendirmelerin yapıldığı anlaşılmıştır.
75. 2021 yılı içerisinde 78 mahpusun açlık grevinde olduğu, grevdeki kişilere B Vitamini ve tatlı sıvı kiti temin edildiği ve 5550 kez muayene işlemlerinin gerçekleştirildiği bilgisi verilmiştir.

C.7. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri

76. Psiko-sosyal servisin sunduğu hizmetler; mahpuslarla bireysel görüşmeler yapmak, grup çalışmalarını yapmak, gözlem ve sınıflandırma formu düzenlemek, durum bildirim formu düzenlemek, ruhsal takip görüşmeleri yapmak ve kriz anından sonra takip görüşmeleri gerçekleştirmektir.
77. BİSİS³²⁹, üç aşamadan oluşmaktadır. Proje kapsamında ilk olarak, Kurum kabul biriminde görevli ve eğitimli infaz ve koruma memuru tarafından "ARDEF- Kurum Kabul Formu" doldurulmakta, sonrasında Psiko-sosyal yardım servisinde görevli ve eğitimli infaz ve koruma memuru tarafından da "ARDEF- Psiko-Sosyal Memur" formu doldurulmakta ve son olarak Psiko-sosyal yardım servisinde görevli psikolog ve/veya sosyal çalışmacı tarafından "Psiko- sosyal Uzman Formu" doldurularak hükümlünün risk ve ihtiyaçları belirlenmektedir. Sonuçlara göre her hükümlü-tutuklu için bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek ve müdahale programı hazırlanması gerekmektedir.
78. Kurumda tam zamanlı bir psikolog ve bir sosyal çalışmacı mevcuttur. Yine Kuruma haftada bir gün (Salı) ruh sağlığı merkezinden görevlendirilen psikiyatristin geldiği belirtilmiştir.

329 Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından ruh sağlığı problemleri olan hükümlü/tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması ve psiko-sosyal yardım ve sağlık servisi personelinin eğitimi amacıyla "Ceza İnfaz Kurumlarında Ruh Sağlığı ve Bağımlılık Hizmetlerinin İyileştirilmesi Projesi" geliştirilmiş, bu proje kapsamında "Araştırma Değerlendirme Formu" (ARDEF) ve "Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı" (YARDM) oluşturulmuştur.⁶ Ruhsal sorunların ve bağımlılık ile ilgili sorunların önlenmesi, rehabilite edilmesi veya tedavisi için de ceza infaz kurumlarında en sık görülen 26 farklı ruhsal ve davranışsal sorunlar için "Bireysel Müdahale Programları" (BİSİS) geliştirilmiştir.

79. Psiko-sosyal serviste intihar teşebbüsü bulunan veya intihar riski yüksek olan mahpuslar ile vaka toplantılarının yapıldığı ve bu mahpusların yakından takip edildikleri belirtilmiştir. Ayrıca servis personelinin hem mahpusların talebi ile hem de kendi belirledikleri kişilerle bireysel toplantılar gerçekleştirdikleri bilgisi alınmıştır.
80. Kurumun Psiko-sosyal servisinin 2021 yılı içerisinde yapmış olduğu görüşme ve faaliyetlerin sayıları aşağıdaki tabloda bulunmaktadır:

ARDEF sayısı	329
Servis tarafından yapılan bireysel görüşme	604
Aile araması	179
Açılan grup çalışması	5
Vaka toplantısı	16
Servis tarafından yapılan bireysel görüşme (personel)	107
Konferans	3

81. Psikiyatrik ilaç kullanan mahpusların ilaçlarının, her gün saatinde sağlık memuru veya infaz ve koruma memurları refakatinde mahpuslara verildiği gözlenmiştir.
82. Maddi durumu yetersiz olan mahpuslara ilgili yardım kuruluşları hakkında bilgilendirme yapılarak yönlendirmelerde bulunmaktadır. Kurum tarafından maddi durumu yetersiz olan mahpuslara giyecek yardımı da yapılmaktadır.
83. Kurumda Psikoz teşhisli bir mahpus bulunmaktadır. Mahpus ile yapılan görüşmede, mahpusun hastalığı nedeniyle mahpusla sağlıklı ve karşılıklı bir iletişim kurulamamıştır. Ziyaret Heyetince mahpusun ihtiyaçlarına uygun bir şekilde psikiyatrik tedavi görmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

C.8. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

84. Kurum kütüphanesinde 6150 kitap bulunmaktadır. Mahpuslar dilekçe ile başvurarak kütüphaneden faydalanabilmektedir. Son bir yılda 4821 adet kitap ödünç verilmiştir. Heyetimizce kütüphane gezilmiş ve farklı dilde (İngilizce roman, Arapça dini kitap) kitapların kütüphanede mevcut olduğu görülmüştür.
85. Ek olarak, Adana İl Halk Kütüphanesinden kitap temini yapılabilmekte olup son bir yılda 300 kitap halk kütüphanesinden ödünç alınmıştır. Dış kantin aracılığıyla alınan ve dışarıdan mahpuslara hediye gelen toplam 3562 yayın da İdarece incelenerek mahpuslara dağıtılmıştır.
86. Kurumda kalan mahpusların koşullarında (10 kitap kendilerine ait, 3 kütüphaneye ait ve 3 tane de İl Halk Kütüphanesine ait) toplam 16 kitap bulundurma hakkı vardır. Kendileri ile görüşme yapılan mahpuslarca kitap değişimlerinin ayda 1 defa yaptırıldığı ve kitap değişiminin ancak ellerinde bulunan kitapların iade edilmesi ile mümkün olabildiği ifade edilmiştir.

87. Kurumda eğitim ve öğretim faaliyetleri kapsamında; mahpuslar arasında 5 kişi Açık Öğretim Ortaokulu, 33 kişi Açık Öğretim Lisesi, 20 kişi Açık Öğretim Fakültesi, 1 kişi Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim İlahiyat Lisans Tamamlama ve 1 kişi Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi olmak üzere toplam 60 öğrenci-mahpus eğitim görmeye devam etmektedir.
88. 2021 yılı içerisinde kurslara katılım sağlayan mahpusların sayıları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Guaj Boya Kursu	8
Saç-Sakal Kesimi Kursu	12
Kur'an-ı Kerim Kursu	12

89. İdare tarafından, salgın döneminde açık havada spor faaliyetlerine devam edildiği, her mahpusun ayda bir defa bir saat açık spor faaliyetlerinden yararlandırıldığı ve pandemi tedbirlerinin gevşetilmesiyle beraber her mahpus için kapalı spor alanından da faydalanma olanağı olacak şekilde ayda iki defa ve toplam iki buçuk saat olarak faaliyetlerin programlandığı bilgisi verilmiştir.
90. Adana Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulunun, Kurum hakkında düzenlemiş olduğu 31.08.2019 tarihli raporundaki tavsiyeler bölümünde; "Kurumdaki sportif faaliyetlerin artırılması" tavsiye edilmiştir. Bu tavsiyenin yerine getirilmesi için İdarece spor malzemesi ihtiyaç listesi belirlenerek, Protokol gereği 14.11.2019 tarihinde Adana Cumhuriyet Başsavcılığı ile Adana Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü arasında bir toplantı gerçekleştirilmiş ve Kurumun ihtiyacı olan malzeme listesi Adana Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne iletilmiştir. Ancak Kurum İdaresi, söz konusu malzemelerin teminine yönelik herhangi olumlu bir dönüş alınmadığından Kurum imkânları dâhilinde kısıtlı miktarda spor malzemesi satın alındığını ifade etmiştir.
91. Mahpuslardan bazıları ayda bir bazıları ise 15 günde bir spor yapabildiklerini, bunun yanında spor faaliyeti için kapalı ya da açık alan tercihlerinin alınmadığını ifade etmişlerdir. Yine aynı avluyu kullanmalarına rağmen pandemi önlemleri gerekçe gösterilerek farklı koşu alanı olan diğer mahpuslar ile birlikte spor faaliyetlerine çıkarılmadıklarından yakınmışlardır.
92. Pembe oda uygulaması olarak da bilinen ve mevzuatta³³⁰ "aile-eş görüşü" olarak düzenlenen uygulamanın pandemi nedeniyle Kurumda iki yıldır yaptırılmadığı belirtilmiştir.
93. Kurumda Kur'an eğitici ve manevi danışman olarak görev yapan eğitici ile görüşme yapılmış; eğiticinin haftada iki gün dini eğitim verdiği, diğer günlerde ise mahpuslar ile manevi sohbet faaliyetleri gerçekleştirdiği öğrenilmiştir. Kur'an kursuna devam eden iki mahpusun olduğu, Kurum genelinde kurslara ve manevi sohbetlere katılımın yüksek olduğu aktarılmıştır.
94. Kurumda koşu alanı sohbet faaliyetleri yapılmamaktadır. Bunun yerine manevi rehberlik hizmeti vermek için din görevlisi ile koşu alanlarında sohbetlerin (15-20 dk. olarak) yapıldığı belirtilmiştir.

330 30.03.2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'in 11.maddesi: "Kapalı ceza infaz kurumundaki hükümlü ve tutuklulara, en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar eşleriyle kurumun bu tür ziyaretler için ayrılan bölümünde ve personelin yakın nezareti olmaksızın mah

95. Kurumdaki din görevlisinin ayda en az bir defa konferans düzenlediği, özellikle bayram günlerinde gündüz koşullara ziyaretler gerçekleştirdikten sonra mahpuslara toplu konferans verdiği belirtilmiştir. Ayrıca ölüm orucu da dâhil olmak üzere intihar girişiminde bulunan mahpuslara psiko-sosyal destek haricinde manevi destek de verildiği eklenmiştir. Ek olarak manevi rehberlik birimince, yakınlarından birini kaybeden mahpusların koşullarına taziye ziyaretlerinin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
96. Kurumda daha önceden gerçekleştirilen faaliyetler kapsamında mahpuslar tarafından yapılan ürünlerin bulunduğu atölyeler gezilmiştir. Atölyelerde bulunan el yapımı ürünlerin pandemi öncesinde bir sergide sergilendiği belirtilmiştir. Ayrıca mahpusların Kurumdan ayrılırken yaptıkları el işi ürünleri satın alabildikleri de aktarılmıştır.
97. İşyurdu Müdürlüğü bünyesinde 2 kantin, 1 terzi atölyesi ve 1 fotoğraf atölyesi mevcuttur. Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında barındırılan mahpusların suç türleri nedeniyle işyurdu faaliyetlerinde çalıştırılmamaları dolayısıyla işyurdunda sigortalı çalışan mahpus bulunmamaktadır.

C.9. Şikâyet Prosedürleri

98. İdare tarafından; personelin tutumuna ilişkin Kurum İdaresine veya Cumhuriyet Başsavcılığına iletilen şikâyet dilekçelerinin özellikle dikkate alındığı, yapılan araştırmalar neticesinde kusur veya ihmali bulunan personeller hakkında idari soruşturma açıldığı ve şikâyetlerin adli nitelikte olması halinde ise ivedilikle Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulduğu dile getirilmiştir.
99. Kurumda, mahpuslar dilekçelerini hafta içi sabah sayımını gerçekleştiren personele teslim edebilmektedir. Teslim edilen dilekçeler başmemurluk birimince ilgili birimlere ayrıldıktan sonra kaşe ve tarih mührü vurularak o gün nöbetçi olan müdüre havale edilmektedir. Mahpuslarca kaleme alınan dilekçelerin genellikle oda değişikliği, revir, ziyaret, emanet para, emanet eşya, yemek konularına ilişkin olduğu anlaşılmıştır.
100. Mahpuslardan bazıları, yargılaması devam eden davalarında mahkemelere göndermek üzere dilekçe hazırlarken Kurum bilgisayarlarından faydalanmayı talep ettiklerini; ancak buna izin verilmediğini ve kendilerine savunmalarını elle (fiziki) yazmalarının söylendiğini ifade etmişlerdir. Devamında nakil geldikleri ceza infaz kurumlarında kaldıkları süre boyunca böyle bir durum ile karşılaşmadıklarını ve mahkemelere yazdıkları savunmalar için bilgisayar kullanmalarına izin verildiğini belirtmişlerdir.
101. Kurumda, son bir yılda işkence ve kötü muamele iddiasıyla Cumhuriyet Başsavcılığına beş şikâyet olmuştur. Söz konusu şikâyetlerin tümü hakkında "Kovuşturmaya Yer Olmadığı Kararı" alınmıştır.
102. Kurumdaki personel hakkında disiplin amirliğince yürütülen disiplin soruşturmasının mevcut olduğu ve soruşturmanın sonuçlanmasına müteakip Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bilgi verildiği belirtilmiştir. Kurumda 2021 yılı içerisinde 36 olayla ilgili olarak 99 personel hakkında idari yönden disiplin soruşturması yapıldığı bilgisi alınmıştır.

C.10. Dış Dünya ile Etkileşim

103. Pandemi tedbirleri kapsamında Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün her aybaşında ceza infaz kurumlarına gönderdiği görüş sayısı ve ziyaretçi sayısını bildiren görüş izni konulu yazılara istinaden Kurumda açık veya kapalı görüşler yaptırılmaktadır.

104. İdare, kapalı görüşlerin; yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olmayacak şekilde mahpusların buldukları koşulların görüş gün ve saatinde yaptırıldığını ifade etmiştir. Görüşülen mahpuslar ise yaklaşık bir saat görüş yapabildiklerini belirtmişlerdir. Bakanlık kararları uyarınca Kurumda açık görüşlere başlanmış ve bu görüşler de 30 dakika olarak gerçekleştirilmektedir.
105. Başlatılan açık görüşlerde iki kişilik ziyaretçi sınırlaması bulunmaktadır. Açık görüş hakkında aşırı olan veya daha önce COVID-19 hastalığı geçiren mahpuslar yararlanabilmektedir.
106. Görüşülen mahpuslar, açık-kapalı görüş sürelerinin birbirinden farklı olduğunu ve İdarenin mevcut uygulamasının iki görüşten birisinin seçilmesi şeklinde olduğunu (pandemi önlemleri kapsamında) ifade etmişlerdir. Açık görüş hakkını seçtiklerinde bu görüş türünün süresinin kısa olması nedeniyle kapalı görüş süresi ile arada zaman farkı oluştuğunu belirterek, aradaki bu zaman farkının açık görüşün devamında kapalı görüşe devam edebilmelerinin sağlanması ile telafi edilmesi talebinde bulunmuşlardır.
107. Yapılan görüşmelerde, mahpuslardan farklı görüşlere sahip (genellikle farklı terör örgütü mensupluğundan hükümlü) mahpusların aynı anda açık görüşe çıkarılmaları nedeniyle sıkıntıların yaşanabildiği, diğer mahpusların zaman zaman kendi ailelerine sözlü olarak sataşabildiği şikâyetleri alınmıştır.
108. Mahpuslar tarafından, kapalı görüşme süresinin fiilen yapılan görüşme süresi olarak değerlendirilmediği hususu Heyetimize iletilerek görüşme için beklenen sürenin görüş süresinden sayılmaması talebinde bulunulmuştur.
109. Kendileri ile görüşme yapılan mahpuslar, telefon görüşmelerinin 12 günde bir yaptırıldığını belirterek son dönemde telefon görüşlerindeki sıklığın azalmasından şikâyetçi olmuşlardır.
110. Kurumda tutulan mahpusların talep ettikleri günlük gazeteleri kantinden ve aylık yayınlanan dergileri dış kantin yoluyla alıp okuyabildikleri öğrenilmiş, bunun yanı sıra ziyaretçileri tarafından getirilen veya posta yolu ile gönderilen ders kitaplarının (fotokopiler hariç) incelenerek kendilerine verildiği belirtilmiştir.
111. Kurumda ortak yayın açısından verilen 26 adet televizyon kanalı bulunmakta olup kanallardan 3 tanesi farklı dildedir. Bedeli talep eden mahpuslarca ödenmek üzere ücretli spor kanallarına abonelik yapılabildiği de gözlenmiştir. Ayrıca İdare tarafından, internetten eğitim videoları indirilip belirli saatlerde koşullu televizyonlarına yansıtıldığı ifade edilmiştir. Görüşme yapılan yabancı uyruklu bir mahpus, yayınlanan eğitim videolarının arasına "Türkçe Dil Eğitimi Videolarının" da eklenmesi isteğinde bulunmuştur.

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Tavsiyeler

112. Kuruma kabulde yabancı mahpuslara verilmek üzere farklı dillerde bilgilendirme formları hazırlanarak dağıtılması,³³¹
113. Kişiler arası iletişim yeteneğinin geliştirilmesi için personelin hizmet içi eğitim müfredatına öfke kontrol eğitimi, kriz müdahalesi eğitimi, psiko-sosyal eğitim gibi özel eğitimlerin dâhil edilmesi,³³²
114. Koşullara kısıtlı saatlerde sıcak su verilmesi dolayısıyla mahpusların yaşadıkları mağduriyetler göz önünde bulundurularak maddi imkânlar da elverdiği ölçüde koşullara verilen sıcak su saat aralıklarının arttırılması, bununla birlikte sıcak su anonsunun mahpusların hazırlanabilmelerine imkân verecek şekilde önceden yapılması,³³³
115. Kurum çamaşırhanesi faaliyete geçirilene kadar engelli koşullarında bulunan mahpusların kendi çamaşırlarını yıkamalarının mümkün olmadığı da göz önünde bulundurularak pandemi tedbirleri nedeniyle kapatılan Kurum çamaşırhanesinin tekrar açılmasının değerlendirilmesi,³³⁴
116. Kurumda bulunan yumuşak (gözlem) odalarının temizliğinin yapılması ve boş olduğu zamanlarda havalandırılmasının sağlanması,³³⁵
117. Kantine getirilen meyve-sebzelerde çeşitliliğinin arttırılması, satışa sunulan ürünlerin arasına brokoli ve havuç gibi sebze çeşitlerinin de eklenmesi, ayrıca daha dayanıklı ısıtıcıların da ürün listesine dâhil edilmesi,³³⁶
118. Kurum revirinde intihar riski bulunan, yeşil veya kırmızı reçeteli ilaç kullanan, ciddi kronik rahatsızlığı bulunan mahpusların bilgilerinin yer aldığı panonun asılı olduğu görülmüş olup hasta mahremiyeti ilkesi bakımından uygun olmadığı değerlendirilen söz konusu uygulamanın sadece revir personelinin görebileceği şekilde tatbik edilmesi,³³⁷

331 **Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi (2012)12 sayılı Tavsiye Kararı Kural 3 ve yorumu:** "Yabancı uyruklu tutuklu ve hükümlülere insan haklarına saygı gösterilerek ve özel durum ve bireysel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak muamele edilmelidir."

332 **CPT Standarts /Inf (2001)16, 26.Ş :** "İnsani bir cezaevi sisteminin temel taşı, mahkûmlarla ilişkilerinde doğrudanlaştımın ne olması gerektiğini bilen, işini sadece bir görev değil meslek olarak gören, iyi seçilmiş ve eğitilmiş cezaevi personeli olmuştur. Mahkûmlarla olumlu ilişkiler kurmak, bu mesleğin temel özelliği olarak görülmelidir" Ayrıca bkz. (Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 91.Ş)

333 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 19.4:** "Genel hijyenin sağlanması için her mahpusun, iklime uygun sıcaklıkta ve mümkünse her gün, değilse haftada en az iki kez (veya gerekiyorsa daha sık olarak) banyo veya duş yapabilmesi için uygun tesisler sağlanmalıdır." Ayrıca bkz. (TİHEK Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 156.Ş)

334 **BM Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 19.2:** "Bütün giysiler temiz ve uygun koşullarda tutulur. İç çamaşırları temizliğin korunması için, gerekli sıklıkta değiştirilir ve yıkanır."

335 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 19.1:** "Cezaevlerinin bütün bölümleri her zaman gerekli şekilde bakımlı ve temiz tutulmalıdır." Ayrıca bkz. (TİHEK Kırkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 88.Ş)

336 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 31.5:** "Mahpuslar güvenlik, iyi düzen ve hijyen gereklerine uymak koşuluyla, yiyecek ve içecek de dahil olmak üzere serbest toplumdakilere anormal bir biçimde pahalı olmayan malları satın alma ya da edinme hakkına sahip olmalıdırlar."

337 **BM Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 26.** "Sağlık hizmetleri, bütün mahpusların doğru, güncel ve gizli tutulan kişisel tıbbi dosyalarını hazırlar ve tüm mahpusların kişisel tıbbi dosyalarına, istemleri halinde erişimleri sağlanır."

119. Engelli koşuunda tutulan mahpusların tedavileri için gerekli olan pansuman malzemelerinin kendilerine tesliminde gecikme yaşanmasına mahal verilmemesi,³³⁸
120. Mahpusların sosyalleşmesi ve boş zamanlarını değerlendirmeleri amacıyla psiko-sosyal servis faaliyetleri ile eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesi, atölye ve grup çalışmalarının yapılması, iş meslek atölyelerinin tekrar faaliyete geçirilmesi,³³⁹
121. Aynı havalandırma alanlarını kullanan mahpusların yine aynı anda spor faaliyetlerine katılmasının pandemi tedbirlerine aykırılık teşkil etmeyeceği değerlendirildiğinden bu mahpusların beraber spor faaliyetine çıkarılma taleplerinin yerine getirilmesi,³⁴⁰
122. Mahpusların cezaevinde ürettikleri ürünleri satarak para kazanmalarına imkân sağlayan sergi, stant vb. uygulamaların tekrar faaliyete geçirilmesi,³⁴¹
123. Uzun süre ayrı kalıp sohbet hakkından yararlanamayan mahpusların diğer mahpuslara göre psikolojik rahatsızlıklara yakalanma olasılığının yükseldiği hususu da göz önünde bulundurularak, sohbet hakkının uygun şartlarda mahpuslara kullanılması,³⁴²
124. Bazı ceza infaz kurumlarında uygulanmaya başlanan ve mahpusların yargılandıkları mahkemelere hitaben yazdıkları dilekçelerin elektronik ortamda hazırlanmasına imkân veren bilgisayar odası uygulamasının Kurumda faaliyete geçirilmesinin değerlendirilmesi,³⁴³
125. Hem mahpusların hem de ziyarete gelen yakınlarının güvenlik ve huzurunun sağlanması adına farklı görüşlere (genellikle farklı terör örgütü mensupluğundan hükümlü) sahip mahpusların aynı anda açık görüşe çıkartılmamasına özen gösterilmesi,³⁴⁴
126. Kapalı görüş süresinin mahpusun koşuştan çıktığı andan itibaren başlatılması yerine görüş süresinin hesaplanmasında fiili görüşmenin başladığı anın esas alınması,³⁴⁵

338 **CPT Inf/ (93) 12 § 34:** "Sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir."

339 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 25.2:** "Tutuklu ve hükümlülerin yeterli kişisel ve sosyal temasta bulunabilmesi için her gün gerektiği kadar süreyle odalarının dışında zaman geçirmelerine izin verilmelidir." Ayrıca bkz. (TİHEK Doğubeyazıt T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 140. §)

340 **CPT/Inf(92)3-part2 47.Ş:** "Mahkûmlar, içinde buldukları hücredeki fiziksel şartlar ne kadar iyi olursa olsun, haftalar belki de aylar boyunca hücrelerinde kilitli biçimde çürümeye bırakılamazlar. CPT'ye göre tutukevlerindeki mahkûmların günün makul bir kısmını (sekiz saat veya daha fazla) hücreleri dışında, belirli amacı olan ve değişen faaliyetler yaparak geçirmeleri hedeflenmelidir. Doğal olarak, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlardaki programlar daha da uygun olmalıdır." Ayrıca bkz. (TİHEK Sincan 1 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 88. §)

341 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 26.2/3 ve Birleşmiş Milletler Mahkûmlara Uygulanacak Muameleyle İlişkin Standart Asgari Kurallar, Kural 96.2 ve 98.1:** "Tutuklu ve hükümlülere yeterli düzeyde ve faydalı çalışma imkânı sağlanmalı; mümkünse yapılan çalışma, tutuklu ve hükümlülerin serbest kaldıktan sonra gelir elde etme kapasitesini kaybetmemesini, hatta geliştirmesini sağlamalıdır." Ayrıca bkz. (TİHEK Doğubeyazıt T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 141. §)

342 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6:** "Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarına imkân sağlanmalı ve mümkün olduğunca mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir." Ayrıca bkz. (TİHEK (2019) Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 76.Ş)

343 **BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 57:** "Mahpusların şikâyet ve talep hakkını kullanabilmesi, hatta isterse bu hakkı anonim bir şekilde kullanmasının sağlanması için koruyucu önlemler alınır."

344 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 52.2:** "Mahpusların, cezaevi personelinin ve tüm ziyaretçilerin emniyetini sağlamak ve şiddet riski ile emniyeti tehdit edebilecek diğer olayları en aza indirmek için düzenlemeler yapılmalıdır."

345 **CPT Standarts /Inf(92)3-part2, 51. Ş:** "Mahkûmların dış dünyayla temaslarını makul düzeyde devam ettirmesi de çok önemlidir. Herşeyden önce

127. Kurumdaki "internetten eğitim videolarının indirilip belirli saatlerde koğuş televizyonlarına yansıtılarak mahpuslara izlettirilmesinin" olumlu bir iyi uygulama örneği olduğu değerlendirilmekle birlikte yabancı mahpusların da isteği doğrultusunda eğitim videoları arasına Türkçe Dil Eğitimi videolarının da eklenmesi,³⁴⁶

D.2. Adalet Bakanlığına Tavsiyeler

128. Ceza infaz kurumlarında salgın döneminde kısıtlanan "en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar eşleriyle kurumun bu tür ziyaretler için ayrılan bölümünde ve personelin yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde uygulanması gereken eş görüşmesi ödülünün" pandemi tedbirleri çerçevesinde tekrar mahpuslara kullanırılmasının gözden geçirilmesi,³⁴⁷

129. Atipik Psikoz olduğu değerlendirilen mahpusun tek kişilik odada kaldığı ve gerçeklik algısının bozulduğu anlaşıldığından kendi kendine kalmasının uygun olmadığı düşünülmekte olup kişinin sağlık durumuna uygun başka bir kuruma nakledilmesi,³⁴⁸

D.3. Jandarma Genel Komutanlığına Tavsiyeler

130. Kurum dışına sevklerde Jandarma kolluk personeli tarafından yapılan mahpusların beden aramalarının mevzuata uygun şekilde yapılmasına özen gösterilmesi,³⁴⁹

D.4. Adana Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne Tavsiyeler

131. Ceza İnfaz Kurumu İdaresi tarafından önceden iletilen ihtiyaç listesindeki spor malzemelerinin Kuruma tedariki sağlanarak mahpuslara yönelik ıslah fonksiyonunun devamına katkıda bulunulması³⁵⁰

hususları tavsiye edilmektedir.

mahkûmlara aileleriyle veya yakın arkadaşlarıyla ilişkilerini devam ettirebilme imkanı verilmelidir. Buradaki temel prensip, dış dünyayla temasın desteklenmesi olmalıdır; bu tür temasın sınırlanması sadece kayda değer güvenlik endişeleri veya kaynak kısıtlılığı nedenlerine dayandırılabilir." Ayrıca bkz. (Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 92.Ş)

346 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 37.1:** "Yabancı uyruklu mahpusların farklı ihtiyaçlarını karşılamak için pozitif önlemler alınmalıdır."

347 **BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 58.** " Esle özel görüşme izni verildiği durumlarda, bu hak ayırım yapılmaksızın kullanılır ve kadın mahpuslar da bu hakkı erkek mahpuslar ile eşit koşullarda kullanır. Güvenlik ve onurun korunmasını dikkate alarak, adil ve eşit erişim sağlayacak usuller ve mekanlar, kullanılabilir duruma getirilir."

348 **CPT Standarts /Inf(93)12-part, 43.Ş:** "Ruhsal hastalığı olan tutuklular, yeterli donanıma ve uygun eğitilmiş personele sahip bir cezaevinde tutulmalı ve burada bakılmalıdır. Bu tesis, sivil bir akıl hastanesi veya cezaevi sistemi içerisindeki özel donanımlı bir psikiyatrik birim olabilir." ve **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 12.1-12.2:** "Akıl hastaları ile ruh sağlığı durumları nedeniyle cezaevlerinde hapsedilmesi uygun olmayan kişiler bu amaca uygun olarak kurulmuş bir kurumda tutulmalıdır. Buna rağmen, söz konusu kişiler, istisna olarak cezaevlerinde tutuluyorsa, onların statü ve ihtiyaçlarını gözeten özel düzenlemeler yapılmalıdır."

349 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 54.7:** "Arama esnasında, mahrem yerler ile ağız, burun ve kulak içinde yapılacak inceleme sadece doktor tarafından yapılmalıdır." Ayrıca bkz. (TİHEK Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 95.Ş)

350 **BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 4:** "Ceza infaz kurumu idareleri ve diğer yetkili makamlar, düzeltici, ahlaki, manevi, sosyal ve sportif nitelikler taşıyanlar da dahil olmak üzere eğitim, mesleki eğitim, iş ve uygun olan başka destek türlerini sunmalıdır. Tüm bu programlar, faaliyetler ve hizmetler mahpusların bireysel ihtiyaçları doğrultusunda verilmelidir".

**TEKİRDAĞ
1 NOLU T TİPİ KAPALI CEZA
İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/34)**

KISALTMALAR

AIÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
Kurum	Tekirdağ 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanun ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukukten tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*³⁵¹
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. 02.12.2021 tarihinde anılan görevlerin icrası kapsamında Tekirdağ 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde ... yer almıştır.
7. Ziyaret, COVID-19 pandemisi sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
8. Kuruma, heyet üyelerinin ateş ölçümü ve üst aramasının yapılmasının ardından giriş yapılmıştır. Ziyaret, İdare ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında

351 OPCAT, m. 2, m.3 ve 4.

güncel bilgiler, kurumun mevcut durum ve kapasitesi, mahpusların sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır.

9. İdare ile yapılan görüşmenin ardından ziyaret heyeti koşulların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemelerde bulunmuştur. İncelemeler sırasında sağlık servisi, kütüphane, yumuşak oda, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, açık ve kapalı spor salonları ve çocuk oyun alanları ziyaret edilmiştir.
10. Buradaki incelemelerin ardından İdareden temin edilen, mahpusların yerleşim planına ilişkin belge üzerinden, İdarenin dahli olmadan seçilen mahpuslar ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Mahpuslar ile yapılan görüşmeler COVID-19 pandemisi nedeniyle koşullar yerine açık görüş alanlarında gerçekleştirilmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi, ziyaretin amacı ve kapsamı aktarılmış; isimlerinin heyet tarafından gelişigüzel seçildiği bilgisi kendilerine verilmiş ve gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personel bulunmamıştır.
11. Ziyaret sonrası İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler ile acil olduğu değerlendirilen hususlar paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; Kurum ile ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.
12. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarihli ve 147 sayılı kararı ve 29.11.2021 tarihli ve 5686 sayılı Başkanlık Oluruna istinaden Tekirdağ 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna³⁵² 02.12.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

13. Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde yer alan Kurum, toplamda 20.488 m²'lik bir alan üzerine kurulu olup kapalı alanı 12.376 m²'dir.
14. Kurumda, 58 adet 16 kişilik koğu, 18 adet tek kişilik koğu, 8 adet 10 kişilik yüksek güvenlikli koğu, 2 adet yumuşak oda, 2 adet geçici koğu, 1 adet engelli koğu ve 3 adet de çocuk koğu bulunmaktadır.
15. Kurumdaki 16 kişilik koğuların alt kat alanı 32,64 m², üst kat yatakhane alanı 44,88 m², 10 kişilik yüksek güvenlikli koğuların alt kat alanı 23,51 m², üst kat yatakhane alanı 33 m², çocuklar için kullanılan 10 kişilik koğuların alt kat alanı 32,64 m², üst kat yatakhane alanı 44,88 m², tek kişilik koğuların alanı 11,90 m², 12 kişilik geçici koğuların alanı 48,66 m², 8 kişilik engelli koğusunun alanı ise 32,04 m²'dir.

352 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

16. Kurumda; 1 adet kapalı spor salonu, 1 adet açık spor salonu, 7 adet derslik, 36 adet kapalı görüş alanı, 4 adet açık görüş alanı, 6 adet aile görüşme odası, 10 adet avukat görüşme odası, 1 adet manevi rehberlik odası, 1 adet kapalı çocuk oyun alanı, 1 adet açık çocuk oyun alanı, 2 adet ziyaretçi arama odası, 1 adet kütüphane, 1 adet personel yemekhanesi, 1 adet terzihane, 1 adet revir, 1 adet merkez kontrol odası ve 1 adet kantin bulunmaktadır.
17. Kurumda toplamda 156 adet güvenlik kamerası olup, kameralar 7/24 esasına göre kayıt yapmaktadır.

B.2. Kurum Personeli

18. Kurumda; 1 kurum müdürü, 4 kurum ikinci müdürü, 1 idare memuru, 1 sayman, 1 ambar memuru, 3 bilgisayar işletmeni, 1 kadrolu cezaevi kâtibî, 5 sözleşmeli cezaevi kâtibî, 1 memur, 4 infaz ve koruma başmemuru, 92 kadrolu infaz ve koruma memuru, 121 sözleşmeli infaz ve koruma memuru, 2 öğretmen, 2 psikolog, 1 diş hekimi, 5 sözleşmeli sağlık memuru, 1 bilgisayar teknisyeni, 1 elektrik teknisyeni, 1 sıhhi tesisat teknisyeni ve 2 aşçı olmak üzere toplam 250 personel görev yapmaktadır.
19. Mevcut personelin; 79'u lise ve dengi okul, 44'ü ön lisans, 120'si lisans, 5'i yüksek lisans mezunudur.

B.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar

20. Kurumun artırılmış kapasitesi 1088 kişiliktir. Ziyaret tarihinde Kurumda 912'si hükümlü, 457'si tutuklu olmak üzere toplam 1369 mahpus bulunmaktadır. Bu mahpuslar arasında 115 kadın, 8 engelli, 7 yabancı, 4 çocuk bulunmaktadır. Ayrıca, anne yanında kalan çocuk sayısı 7'dir.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Fiziksel Koşullar

21. Kurumdaki her koğuşun kendine ait havalandırma alanı bulunmaktadır. İdare, havalandırma kapılarının gün doğumu ile açıldığını hava kararmadan hemen önce kapatıldığını, kapıların açılıp kapatılma saatlerinin sayım saatlerine ve mevsim şartlarına göre değişiklik gösterdiğini aktarmıştır. Görüşme yapılan mahpuslar havalandırma kapılarının sayımla birlikte açıldığını akşama doğru da kapıların kapatıldığını ifade etmişlerdir.
22. Görüşme yapılan mahpusların büyük çoğunluğu, 16 kişilik koğuşlarda 23-24 kişi kaldıklarını, koğuşlarda 8 ranza olduğu için bazı mahpusların yere yatak serip uyduğunu, koğuşların kalabalık olmasından dolayı açık hava alanlarının da yetersiz kaldığını belirtmiştir.
23. İdarece, Kuruma kabulü yapılan her mahpusa yeterli sayıda nevresim takımı, battaniye ve dolap verildiği bilgisi paylaşılmıştır. Görüşme yapılan mahpuslar; her mahpusun yatak, yastık, nevresim, battaniye ve dolap veya komodini olduğunu belirtmişlerdir. Çocukları ile birlikte kalan kadın mahpuslar, Kurum İdaresi tarafından bebekleri için kendilerine beşik verildiğini ancak koğuşların kalabalık olmasından dolayı beşikleri iade ettiklerini, çocuklarıyla birlikte yatmayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.
24. İdare, her mahpus için günlük toplam 200 litre su verildiği, yapılan planlama kapsamında haftada 5 gün ve günde 3 saat olacak şekilde her koğuş için haftalık toplam 15 saat sıcak suyun verildiği bilgisini paylaşmıştır.

25. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, sıcak suyun belirli saatlerde verilmesinden dolayı, duş almak için sıra beklemeleri gerektiği, bu durumun zaman zaman mahpuslar arasında gerginliklere sebebiyet verdiği ifade edilmiştir.
26. Kurum İdaresi, mahpusların kendi koğuş ve havalandırma alanlarının temizliklerini Kurum kantininden temin ettikleri genel temizlik maddeleri ile yaptıklarını; çamaşır suyu, kireç çözücü gibi maddeler ile yapılan temizlik işlemlerinin ise İdarenin kontrolü altında gerçekleştirildiğini ifade etmiştir.
27. İdare tarafından temizlik ürünü satın alabilecek parasal gücü bulunmayan mahpuslara hem kişisel temizlikleri hem de genel temizlik için temizlik malzemesi verildiği, sağlık kurulu raporu ile temel bakım ihtiyaçlarını karşılayamayacağı belgelenmiş mahpuslara destek olması amacıyla bir mahpusun temizlik görevlisi olarak görevlendirildiği bilgisi paylaşılmıştır.
28. Engelli koğuşunda kalan mahpuslarla yapılan görüşmede, koğuştaki uyuma alanları ile ortak alanın aynı katta yer aldığı ve bu durumun günlük yaşantılarını kolaylaştırdığı; koğuş tuvaletinin engelli bireylerin ihtiyaçlarına uygun şekilde tasarlandığı ancak banyonun engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı aktarılmıştır. Söz konusu durum Heyetimizce Kurum İdaresine iletilmiş; İdare banyoda gerekli düzenlemeleri yaparak (koğuş banyosuna engelli duş oturmağı monte ettirerek) ilgili görselleri tarafımıza iletmıştır.
29. Merkezde 2 adet hareketli güvenlik kamerası, 154 adet sabit güvenlik kamerası olmak üzere toplamda 156 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. İdare, güvenlik kamerası kayıtlarının saklanma süresinin 6 ila 9 ay arasında olduğunu ifade etmiştir. Çocuk koğuşu hariç diğer mahpus koğuşlarında güvenlik kamerası bulunmamaktadır. Ziyaret heyetinin kamera odasında yaptığı incelemede 30 güvenlik kamerasının çalışmadığı ve bazı güvenlik kameralarının görüntülediği alanlarda kör noktalar olduğu (açık ve kapalı spor salonları ve koridorlarda) tespit edilmiştir. Güvenlik kameraların geriye dönük izlenmesinde ise herhangi bir sorun olmadığı gözlemlenmiştir.
30. Ziyaret heyeti tarafından yumuşak odalarda yapılan incelemede, odalarda güvenlik kamerası olduğu ve oda kayıt defterinin düzenli olarak tutulduğu ancak, oda aydınlatılmasında kullanılan lambaların kolay kırılabilir özelliğe sahip olduğu görülmüştür.
31. Kurumda erkek mahpuslar ile kadın ve çocuk mahpuslar için ayrı 2 çamaşırhane bulunmaktadır. Erkek çamaşırhanesinde 7 çamaşır makinesi ve 3 kurutma makinesi olduğu; kadın ve çocuk çamaşırhanesinde ise 4 çamaşır makinesi ve 3 kurutma makinesi olduğu görülmüştür. Kadın ve çocuk mahpusların çamaşırlarının ücretsiz olarak yıkandığı, erkek mahkûmların ise nevresim ve battaniyelerinin ücretsiz olarak yıkandığı, şahsi çamaşırlarını kendi imkânlarıyla yıkadıkları öğrenilmiştir. Mahpuslar, çamaşırhane hizmetlerine ilişkin bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.
32. Ziyaret sonrası idare ile yapılan görüşmede, 20 Şubat 2022 tarihi itibarıyla İşyurtları Kurumu faaliyetleri kapsamında Kurumda çamaşırhane oluşturulduğu, oluşturulan çamaşırhanede 3 mahpusun çalıştığı, bir çamaşır filesinin 15 Türk Lirası karşılığında yıkandığı ve kurutulduğu öğrenilmiştir.
33. Kurumda 1 adet terzi atölyesi bulunmaktadır. 1 mahpusun çalıştığı terzi atölyesinin çalışma saatleri sabah 8:00 ile akşam 17:00'dır. Heyetimizce terzi fiyat listesi incelemiş ve fiyatların piyasa fiyatlarına oranla uygun olduğu değerlendirilmiştir.

34. Ziyaret Heyeti tarafından boş bir koğuşta yapılan incelemede, koğuşun banyo musluğunun bozuk, kapı kolunun ise kırık olduğu; duş başlığının metal malzemeden yapıldığı ve duvara monte edilmiş olduğu, bu durumun mahpusların kendilerine zarar verme ihtimali oluşturabileceği gözlemlenmiştir. İdareden bütün koğuşlarda kullanılan duş başlığının aynı materyalden olduğu öğrenilmiştir. İdare ile yapılan son görüşmede söz konusu sorunlar aktarılmış; kırık olan banyo musluğu İdare tarafından tamir ettirilerek, ilgili görseller tarafımıza iletilmiştir.
35. Kurum kantininde 8 mahpus çalışmaktadır. İdare, kantinde satılan ürünlerin güncel fiyat listelerinin mahpusların bulunduğu koğuşlara dağıtıldığı bilgisini vermiştir. Ziyaret Heyeti tarafından kantinde yapılan incelemede, ürün çeşitliliğinin yeterli ve fiyatların piyasa şartlarına göre makul olduğu gözlemlenmiştir.

C.2. Yönetim ve Personel

36. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, infaz ve koruma memurlarının kendilerine yönelik yaklaşımlarından memnun olduklarını, infaz ve koruma memurlarının sorunlarını çözme konusunda kendilerine yardımcı olduklarını belirtmişlerdir.
37. İdare, Kurum personeline Ceza İnfaz Kurumları Personel Eğitim Merkezleri tarafından hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerin verildiği, personelin Aday Memurluk ve Görevde Yükselme Eğitimleri kapsamında insan hakları eğitimi aldığı, ayrıca 2021 yılı Kasım ayında Cumhurbaşkanlığı Uzaktan Eğitim Kapısı yoluyla bütün personele İnsan Hakları Eylem Planı eğitimi verildiği bilgisini paylaşmıştır.
38. Kurum İdaresi, personelin pandeminin başından 15.11.2021 tarihine kadar 2 grup şeklinde bir veya iki haftalık periyotlar halinde çalıştığı; cezaevine giriş yapmadan 48 saat önce teste tabi tutuldukları; 15.11.2021 tarihinden sonra ise normal mesai düzenine geçildiği ve aşuları tam olan personelin çalışmalarına devam ettiği, aşuları tam olmayan personelin ise haftada 2 kez PCR testi yaptırdıktan sonra mesaisine başladığı bilgisini paylaşmıştır.

C.3. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

39. Kurum İdaresi; Kuruma kabul edilen mahpusların, öncelikle genel kurallar çerçevesinde duyarlı kapı ve detektör aramasından geçirildiği; buna müteakip ilgililerin üstleri ve elbiselerinin fiziki aramaya tabi tutulduğu; genel olarak bu şekilde yapılan aramaların mahpusun Kuruma kabul edilmesi için yeterli olduğu fakat genel arama işlemlerine rağmen ilgilinin üzerinde, kuruma sokulması veya kurumda bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda ilgili mevzuat hükümleri³⁵³ doğrultusunda detaylı arama uygulaması yapıldığı bilgisini vermiştir. Kurum İdaresine aramalarla ilgili yapılmış herhangi bir şikâyet bulunmamaktadır.
40. Ziyaret Heyeti tarafından mahpus arama odalarında yapılan incelemede, ortak kullanılan bir adet arama önlüğü bulunduğu, terlik bulunmadığı görülmüştür. Ziyaret Heyeti son görüşmede, söz konusu eksiklikleri İdareye bildirilmiş; İdare eksiklikleri gidererek ilgili görselleri tarafımıza iletilmiştir.

353 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik Madde 34.

41. Kurum İdaresi, mahpuslar tarafından yazılan dilekçelerin her sabah sayım sırasında toplandığını ve içeriklerine göre tasnif edilerek ilgili kurum ve kuruluşlara üst yazı ile UYAP üzerinden gönderildiğini belirtmiştir.
42. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, mahpuslar dilekçe çıkış numaralarının kendilerine verilmediği için dilekçelerinin işleme alınıp alınmadığı konusunda emin olamadıklarını belirtmişlerdir. Söz konusu iddia Heyetimizce Kurum İdaresine iletilmiş, İdare de mahpuslara ait bütün dilekçelerin işleme alındığını ancak buna ilişkin herhangi bir kayıt tutmadıklarını beyan etmiştir. İdare ayrıca Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu E-Görüş Projesi (ACEP)³⁵⁴ kapsamında yakında zaman içerisinde dilekçelerin elektronik ortamda alınmaya başlanacağını ifade etmiştir. Ziyaret esnasında söz konusu sistemin teknik alt yapısının bazı koşullarda kurulmuş olduğu gözlemlenmiştir.
43. İdare, mahpuslar arasında meydana gelen ve yaralamaya sebebiyet veren olaylarla ilgili idari soruşturmalar başlattıklarını, konuyu ayrıca adli makamlara da bildirdiklerini bu kapsamda 2021 yılı içerisinde 65 suç duyurusunda bulunduğu bilgisini paylaşmıştır.
44. Kurumda son bir yıl içerisinde 1 mahpusun kötü muamele iddiasıyla şikâyette bulunduğu, şikâyet ile alakalı olarak Adalet Bakanlığı tarafından idari soruşturma başlatıldığı, soruşturma sonucu ilgili personelin kusuru olmadığı anlaşıldığı öğrenilmiştir.
45. İdare, Kurumda son 1 yıl içerisinde yürütülen disiplin soruşturmaları kapsamında mahpuslara yönelik olarak; 74 hücreye koyma, 35 ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma, 14 haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama, 7 ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma, 9 bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma ve 18 kınama cezası olmak üzere toplam 87 disiplin cezası uygulandığı bilgisini paylaşmıştır.

C.4. Beslenme

46. İdarece, mahpusların içme suyu ihtiyacının Tekirdağ Açık Ceza İnfaz Kurumunun içerisinde bulunan derin su kuyularından sondaj yoluyla kampüs içindeki depolara aktarılan su ile karşılandığı bilgisi verilmiştir. Ceza İnfaz Kurumu tarafından gönderilen su analiz raporuna göre Kurumda kullanılan suyun 17.02.2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik ile belirlenen standartlara uygun olduğu anlaşılmıştır. Mahpuslar temiz suya erişim noktasında sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.
47. İdare, yemeklerin günlük iye bedeli kapsamında verildiğini belirterek; yemeklerin kurum aşçıları tarafından hazırlandığını, miktarı ve çeşitliliğine önem verildiğini ve ayrıca yemeklerin bir kişinin günlük olarak alması gereken kalori ihtiyacı, protein, karbonhidrat ve yağ dengesi gözetilerek hazırlandığını ifade etmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yemekhanede yapılan incelemede, yemekhanenin temiz olduğu, yemekhanede çalışan personelin hijyen kurallarına dikkat ettiği bu kapsamda maske, bone ve eldiven kullandığı gözlemlenmiştir.

³⁵⁴ Söz konusu proje ile mahpusların personel tarafından oda ve koşu dışına çıkartılması suretiyle yürütülen çeşitli hizmetlerin, ses yalıtımlı bir kabin içerisinde oda ve koşullara yerleştirilecek multimedya cihaz marifetiyle gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Proje kapsamında mevcut içerikler; sesli ve görüntülü görüşme, sayım, dilekçe, kantin sipariş ve çevrimiçi ödeme, kütüphane kitap talebi, e-mektup, e-doktor ve Bakanlık iletişim uygulamalarıdır.

48. Heyetimizce çabuk bozulma özelliği taşıyan gıda ürünlerinin (peynir, sucuk, yoğurt gibi) saklandığı soğuk hava deposunda yapılan incelemede, depodaki klima hortumunun delik olduğu ve su akıttığı, buna bağlı olarak zeminin kirliliği ve kaygan olduğu; kuru gıda ve et depolarının ise temiz olduğu gözlemlenmiştir. İdareyle yapılan son görüşmede Heyetimiz söz konusu durumu İdareye bildirmiş; İdare de gerekli tamirat işlemini yaparak ilgili görselleri tarafımıza iletmiştir.
49. Görüşme yapılan mahpuslar, yemeklerin lezzetli ve doyurucu olduğunu belirtmişlerdir. Ziyaret sırasında öğle yemeği Kurum personeliyle birlikte yenilmiş, yemeklerin lezzeti, kalitesi ve doyuruculuğunun yeterli olduğu Heyetimizce değerlendirilmiştir.
50. Kurumda gıda mühendisi ve diyetisyen bulunmamaktadır. İdarece, yemek listelerinin, beslenme ve diyetetik bölümü mezunu bir ceza infaz ve koruma memuru tarafından kontrol edildiği bilgisi paylaşılmıştır.
51. Kurum İdaresi, özel beslenme ihtiyacı olan (alerji, şeker hastalığı, tansiyon hastalığı vb. durumlar) 50 mahpus için durumlarına uygun yemekler hazırlandığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan mahpuslar özel beslenme ihtiyacı olan kişilere yönelik, taleplerine uygun diyet yemeklerin hazırlandığını ifade etmişlerdir.

C.5 Sağlık

52. Kurum sağlık servisinde, aile hekimliği muayene ve tedavileri, diş muayene ve tedavileri, hastane sevk planlanması, koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetleri, sağlık taramaları, psikiyatrik ilaç kontrol ve dağıtımı, COVID-19 pandemisi kapsamında aşılama hizmetleri sunulmaktadır.
53. Kurum revirinde yerinde sağlık hizmeti vermek üzere haftada toplam 22,5 saat görev yapan 1 doktor, 1 diş hekimi ve hafta içi 08:00-17:00 saatleri arasında çalışan 5 sağlık personeli bulunmaktadır. Mesai saatleri dışında sağlık servisinde herhangi bir sağlık personeli bulunmamaktadır. Acil durumlarda kurum en üst yöneticisinin talimatıyla 112 Acil Servis çağırılmak suretiyle sağlık kurumuna erişim sağlanmaktadır.
54. Kurum İdaresi, mahpusların muayenelerinin Kurum doktoru tarafından düzenli olarak yapıldığı, hastaneye sevk uygun görülen mahpusların Jandarma Tabur Komutanlığı personeli aracılığıyla hastane sevklerinin sağlandığı; acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi ile irtibata geçilerek Kuruma ambulans talep edildiği ve gelen ekibin değerlendirmesi uyarınca mahpusun ambulans ya da ring araçları ile hastaneye sevkini sağlandığı bilgisini vermiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpusların bazıları, muayene talepli dilekçelerinin işleme alınmadığı, uzun süredir dilekçe yazmalarına rağmen doktora muayene olamadıkları şikâyetinde bulunmuşlardır.
55. Doktor ve sağlık personeliyle yapılan görüşmede, muayene talebi olan mahpusların dilekçelerinin her gün düzenli olarak kendilerine teslim edildiği ancak zaman zaman yaşanan yoğunluk sebebiyle bütün taleplerin karşılanamadığı, bu sebeple hasta mahpusların aciliyet durumuna göre muayene edildikleri; elektronik bir sistem olmadığı için gelen dilekçelerin günlük olarak fiziki bir şekilde arşivlendiği beyan edilmiştir.
56. İdareden, 2021 yılı içerisinde 8838 adet doktor muayenesi, 890 adet diş hekimi muayenesi gerçekleştirildiği bilgisi alınmıştır.

57. İdareden, kronik hastalığı bulunan mahpusların kontrollerinin düzenli olarak yapıldığı, sevklerinin gecikmeksizin gerçekleştiği; mahpusların kullanmaları gereken ilaçları doktor ve uzman hekim tarafından reçete edildiği ve ilaçların kurum personeli tarafından eczanelerden temin edildiği bilgisi alınmıştır.
58. İdareden, pandemi tedbirleri kapsamında genel kullanım alanlarının günlük olarak, koğuşlarda dahil tüm Kurumun ise 15 günde bir dezenfekte edilmesi için hizmet alımı gerçekleştirildiği, mahpuslar ile kurum personelinin pandemi sürecine ilişkin farkındalığını artırmak için ortak kullanım alanlarına İl Sağlık Müdürlüğünden temin edilen bilgilendirme afişlerinin asıldığı, kapalı devre yayın sistemi aracılığıyla koğuşlara duyuru yapılarak COVID-19 pandemisi ile ilgili yayınlar gerçekleştirildiği bilgisi alınmıştır. Ziyaret esnasında, pandemi ile ilgili farkındalığın artırılması kapsamında Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan COVID-19 broşürlerinin mahpusların ve Kurum personelinin görebileceği birçok yere asıldığı gözlemlenmiştir.
59. İdare, pandemi tedbirleri kapsamında, Kurumda gerçekleştirilen ortak faaliyetlerin (kurs, konferans, seminer, spor faaliyetleri vb.) farklı koğuşlarda bulunan mahpuslar bir araya getirilmeden koğuş bazlı sürdürüldüğü bilgisini vermiştir.
60. Kurum İdaresi tarafından, ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 12 pozitif COVID-19 vakası olduğu, pandeminin başlangıcından bu yana bir kişinin COVID-19 pandemisine bağlı olarak yaşamını yitirdiği ifade edilmiştir.
61. Kuruma yeni getirilen ya da sevk gelen mahpuslar ile mahkeme veya hastaneye gitme gibi nedenlerle Kurumdan çıkış yapıp ardından tekrar Kuruma giriş yapan mahpuslar, pandemi önlemleri kapsamında 15 gün izolasyona tabi tutulmaktadır.

C.6 Psiko-sosyal Servis Hizmetleri

62. Kurum psiko-sosyal servisinde 2 psikolog görev yapmaktadır.
63. Psiko-sosyal servise ait toplam 2 görüşme odası ve 1 adet grup çalışma odası bulunmaktadır. Servis personeli bireysel görüşmelerini ve grup çalışmalarını bu odalarda gerçekleştirmektedir.
64. İdare, mahpusların psiko-sosyal servise çıkma taleplerini içeren dilekçelerin günlük olarak, teslim edildiği bilgisini vermiştir.
65. Kurumda yürütülen psiko-sosyal servis faaliyetleri kapsamında; Kuruma kabulü yapılan her mahpusla ilgili Araştırma ve Değerlendirme Formu (ARDEF) doldurulmakta; bireysel müdahale programları, yönlendirme, izleme-değerlendirme, sosyal destek ve koordinasyon faaliyetleri yürütülmekte, bireysel görüşmeler ve grup çalışmaları gerçekleştirilmekte, gözlem değerlendirme, gelişim değerlendirme ve sosyal inceleme raporları, iyileştirme planları ve sosyal mali durum araştırma müzekkeresi hazırlanmakta, aile görüşmeleri gerçekleştirilmektedir.
66. Psiko-sosyal servisin, Kuruma yeni gelen mahpuslarla ilk 3 gün içerisinde görüşme gerçekleştirdiği, görüşmede kişilerin genel bilgileri, varsa daha önce yaşadığı psikolojik rahatsızlıkları, gördüğü tedaviler ve madde bağımlısı olup olmadığı gibi bilgiler alınarak ARDEF formuna işlendiği; ortaya çıkan ARDEF risk ve ihtiyaç raporu sonucunda kişilerin hangi müdahale programlarına ve hangi

grup çalışmalarına ihtiyacı olduğunun belirlendiği ve bu kapsamda bireysel görüşmelere ve grup çalışmalarına alındığı öğrenilmiştir.

67. İdare, psiko-sosyal servisin, ziyaret tarihi öncesi son 3 aylık dönem içerisinde toplam 89 kişi ile bireysel müdahale programı görüşmeleri yaptığı, bu bireysel müdahale programı görüşmelerinin kişinin içinde bulunduğu suç durumu, kişilik özellikleri, psikotik özellikleri, alkol-madde kullanım geçmişi gibi bireysel durumları dikkate alınarak planlandığı bilgisini vermiştir.
68. Kurumda uyum sorunu yaşayan, kendine zarar verme riski olan ve özel durumu bulunan (intihar, kendine zarar verme, yas) mahpusların takip altında tutulduğu, bu kişiler ile gerek re'sen gerekse dilekçelerine istinaden görüşülerek ve akabinde psiko-sosyal servis raporu yazılarak hastanelere sevklerinin sağlandığı; gerekli görülen durumlarda mahpusların aileleri ile ihtiyaçları doğrultusunda telefonla ya da yüz yüze görüşmeler gerçekleştirildiği, bu kapsamda son 3 aylık süre içerisinde toplam 159 mahpusun ailesi ile görüşüldüğü öğrenilmiştir.
69. Kurum İdaresi, psiko-sosyal servisin son üç 3 ay içerisinde, dilekçe talepleri doğrultusunda toplam 1041 görüşme yaptığı, toplam 168 mahpus için gözlem değerlendirme raporu hazırladığı bilgisini paylaşmıştır.
70. Kendileriyle görüşme yapılan mahpusların büyük bir çoğunluğu, psikoloğa çıkma taleplerini dilekçeyle belirtmeleri durumunda psikologla görüştiklerini, bunun dışında kavga, kriz geçirme gibi durumlarda psikoloğun doğrudan kendileriyle görüştüğünü ifade etmişlerdir. Görüşme yapılan engelli mahpuslardan biri ise, geçirdiği amputasyon ameliyatı sonrası ayağını kaybettiğini, bu süreçte psikologla görüşme talebinde bulunmasına rağmen talebinin karşılanmadığını belirtmiştir. Ziyaret Heyetinin yaptığı evrak incelmesinde söz konusu mahpusun psikologla yalnızca Kuruma kabulü sırasında görüştüğü tespit edilmiştir. Ziyaret Heyetinin İdare ile yaptığı son görüşmede durum kendilerine iletilmiş; İdarece, en kısa sürede görüşmenin sağlanacağı ifade edilmiştir.

C.7. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

71. İdare, COVID-19 pandemisi nedeni ile eğitsel, sosyal ve kültürel faaliyetlerin azaldığını fakat koşulları bir araya getirmeyecek şekilde söz konusu faaliyetleri sürdürme noktasında gayret gösterdiklerini belirtmiştir. Bu kapsamda son 3 ayda, Kurum Psikologları ve Tekirdağ İl Emniyet Müdürlüğü Narkotik Şubesi, Tekirdağ İl Sağlık Müdürlüğü, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Çorlu İlçe Devlet Hastanesi, AMATEM Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi kurumları temsilcileri tarafından farklı tarihlerde olmak üzere mahpuslara madde bağımlılığına ilişkin konferanslar verildiği bilgisi verilmiştir.
72. Kurumda, 136 kişi kapasiteli 1 adet çok amaçlı salon bulunduğu; salonun geniş ve ferah olduğu, gerekli ses sistemiyle donatıldığı ve havalandırma sisteminin mevcut olduğu gözlemlenmiştir.
73. Kapalı spor salonunda; basketbol, saha tenisi ve masa tenisi için gerekli ekipman olduğu, salon kenarında oturma alanlarının bulunduğu ve ayrıca salonun temiz ve bakımlı olduğu gözlemlenmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, ayda bir defa açık spor salonuna bir defa kapalı spor salonuna çıktıklarını belirtmişlerdir.

74. Koşullarda bulunan televizyonlarda sinema ve belgesel kanalları dâhil olmak üzere 30 TV kanalı mevcuttur. Görüşme yapılan mahpuslar televizyon kanalı sayısının yeterli olduğunu ve televizyon izleme konusunda herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.
75. Kurumda bir adet kütüphane mevcut olup, kütüphanede 4386 adet kitap bulunmaktadır. Kütüphanede yabancı dilde herhangi bir yayın bulunmamaktadır. İlgili personel Kuruma gelen günlük gazetelerin bekletilmeden mahpuslara direkt olarak dağıtıldığını belirtmiştir.
76. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, mahpusların kitaplara erişim konusunda herhangi bir engelle karşılaşmadıkları, ilgili personelin kendilerine yardımcı olduğu ifade edilmiştir. Kurum öğretmeni, mahpusların talep etmeleri halinde koğuş şeklinde ve bireysel olarak kütüphaneye gelebildiklerini; kütüphanede bulunan kitapların listesinin koğuşlarda bulunduğunu ve mahpusların okumak istedikleri kitapları dilekçeyle talep ettiklerini aktarmıştır.
77. İdare, mahpusların Adalet Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında yapılan protokol uyarınca Tekirdağ İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan kitaplardan da yararlanabildiği bilgisini vermiştir. Son bir yıl içinde 750 mahpusun, Kurum kütüphanesinden 2100 adet il halk kütüphanesinden 750 adet kitap olmak üzere toplamda 2850 kitaptan yararlandığı öğrenilmiştir.
78. Kurumda, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı bir vaiz görev yapmaktadır. Vaizin haftanın dört günü Kurumda olduğu ifade edilmiştir. Ziyaret heyetinin vaizle yaptığı görüşmede; vaizin kendi odasında mahpuslarla bireysel görüşmeler gerçekleştirmesinin yanı sıra her gün bir koğuşla çok amaçlı salonda sohbet programları düzenlendiği bilgisi alınmıştır.
79. Adalet Bakanlığı ile Türkiye Beyaz Ay Derneği tarafından yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde geliştirilen "Aydınlan, Aydınlat Projesi" kapsamında Kurum dersliklerinin birinde, görme engelli vatandaşlar için kitap seslendirme ve Braille alfabesine çevirme işlemleri yapılmasına olanak sağlayan bir sistem kurulduğu, mahpusların burada gönüllülük esasına göre kitap seslendirme ve çeviri işlemleri yaptığı anlaşılmıştır. İdare, proje kapsamında toplamda 1200 adet kitabın seslendirilmesinin yapıldığı bilgisini vermiştir.
80. Kurumda, anneleri ile birlikte kalan çocuklar için zemini halıfleks kaplı ve çeşitli oyuncakların bulunduğu, temiz, bakımlı bir kreş ile açık hava oyun parkı bulunmaktadır. Kreşte çocuk gelişimi bölümü mezunu bir infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır.
81. Kurum hobi odalarının COVID-19 önlemleri kapsamında kullanılmadığı gözlemlenmiştir. İdare, 2022 yılı Ocak ayı itibarıyla atölye çalışmalarına başladıklarını, bu kapsamda hobi odalarının tekrardan açıldığı bilgisini aktarmıştır.
82. Kurumda 1 adet berber olduğu ancak COVID-19 pandemisi nedeniyle berberin sadece kurum personeline hizmet verdiği anlaşılmıştır.
83. İdare, sivil toplum örgütlerince yapılan bağışların depoda muhafaza edildiğini, sık ihtiyaç duyulan ürünler için ayrı bir dolap hazırlandığını, ihtiyaç olması durumunda ürünlerin kayıt altına alınarak mahpuslara hızlı bir şekilde ulaştırıldığını ifade etmiştir. Söz konusu depo ile ürünlerin tutulduğu dolap ve bunlara ilişkin kayıtların tutulduğu belgeler Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş olup, Kurum İdaresinin konuya yönelik hassasiyet ve titizliği takdirle karşılanmıştır.

C.8. Dış Dünya ile Etkileşim

84. İdare, pandemi önlemleri kapsamında görüşlere birtakım kısıtlamalar getirildiğini, 01.12.2021 tarihi itibarı ile bazı kısıtlamaların kaldırıldığını ve mevcut haliyle ayda 3 görüşün yapıldığını; görüşlerin 1 tanesinin açık görüş, 2 tanesinin de kapalı görüş şeklinde yapıldığını ifade etmiştir.
85. Ziyaret tarihinde Kurumda kapalı görüşlerin yapıldığı ancak açık görüşlere henüz başlanmadığı tespit edilmiştir. İdare, hazırlıklarını tamamladıklarını, 06.12.2021 tarihi itibarıyla ilk açık görüşün yapılacağını ifade etmiştir.
86. İdare ayrıca, mahpusların telefonla görüşme haklarının pandemi öncesi dönemde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından hükümlü mahpuslar için 15 günde 10 dakika, diğer mahpuslar için ise haftada 10 dakika şeklinde kullanıldığını; pandemiyle birlikte ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından hükümlü mahpuslar için 15 günde 20 dakika, diğer mahpuslar için ise haftada 20 dakika şeklinde kullanıldığını belirtmiştir.
87. Görüşme yapılan mahpuslar pandemi nedeniyle açık görüşlerin uzun süredir yapılamadığını, Aralık ayı itibarıyla açık görüşlerin yapılmaya başlanacağını İdare tarafından kendilerine söylendiğini ifade etmişlerdir. Mahpuslar ayrıca ayda 3 defa kapalı görüşe çıktıklarını ve telefonla görüşme haklarının da haftada 20 dakika olduğunu belirtmişlerdir.
88. Kurumda, her biri 20 kişi kapasiteli 4 açık görüş alanı mevcuttur. Mahpuslar ile açık görüş alanında gerçekleştirilen görüşmeler esnasında, alanda ciddi bir yankı problemi olduğu ve sağlıklı bir şekilde iletişim kurulamadığı gözlemlenmiştir.
89. Mahpuslar avukatlarıyla görüşmelerini avukat görüşme odasında yaptıklarını, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir.

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

90. Mahpusların talep ve şikâyetlerini içeren dilekçelerin düzenli bir şekilde kayıt altına alınması ve başvurunun sonucu hakkında mahpusların geciktirilmeden bilgilendirilmesi³⁵⁵,
91. Mahpusların sağlık hizmeti talebine ilişkin dilekçelerinin sağlık servisi tarafından düzenli olarak kayıt altına alınması, acil ve olağan muayene durumuna bakılmaksızın dilekçe veren bütün hastaların muayene taleplerinin karşılanması, gerekli görülürse doktorun cezaevinde bulunma süresinin artırılması ve yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçlarının, sağlık izleme kartına işlenerek hasta dosyasına kaldırılması³⁵⁶,

355 **Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 56'ncı maddesi:** "Hükümlüye, kurum en üst amirine veya görevlendirdiği bir personele, talep veya şikâyetlerini her gün bildirme olanağı tanınır. Talep veya şikâyetler, ilgisine veya konusuna göre yargı mercilerine veya diğer yetkili makamlara iletilir. Talep veya şikâyet konusu başvurunun sonucu hakkında hükümlü, geciktirilmeden bilgilendirilir."

356 **Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 98'inci maddesi:** "Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi cezaevi tabii tarafından yapılır. Genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçları, sağlık izleme kartına işlenir ve dosyasında saklanır."

92. Kurumda görevli personelin hizmet içi eğitim müfredatına, BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü başta olmak üzere işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimlerin dâhil edilmesi,
93. Kurumdaki kameraların kör noktaları bertaraf edecek şekilde tekrardan ayarlanması ve çalışmayan kameraların tamir edilmesi,
94. Koğuş banyolarındaki metal duş başlıklarının mahpusların kendilerine zarar vermesini önleyecek şekilde plastik duş başlıklarıyla değiştirilmesi³⁵⁷,
95. Koğuşlara sağlanan sıcak su miktarının artırılması ve süre sınırının kaldırılması³⁵⁸,
96. Yumuşak odaların aydınlatılmasında kullanılan kolay kırılma özelliğine sahip uzun floresan lambaların, mahpusların kendilerine zarar vermesini önleyecek şekilde farklı aydınlatma araçlarıyla değiştirilmesi,
97. Kurum psiko-sosyal servisinin, kırılğan gruptaki mahpuslarla düzenli olarak görüşmeler yapması³⁵⁹,
98. Mahpusların sosyalleşmesi ve boş zamanlarını değerlendirmeleri amacıyla düzenlenen psiko-sosyal servis faaliyetleri ile eğitim-öğretim faaliyetlerinin artırılması, atölye ve grup çalışmalarının yapılması, iş meslek atölyelerinin tekrar faaliyete geçirilmesi³⁶⁰,
99. Sportif faaliyetlerin daha sık aralıklarla yaptırılması³⁶¹,
100. Kütüphanede yabancı uyruklu mahpusların da yararlanabileceği şekilde kendi dillerinde yayınlar bulundurulması³⁶²,
101. Açık görüş alanındaki yankı problemini giderecek tedbirler alınması³⁶³,

357 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 18.10:** "Bütün mahpusların kaldıkları yerler, onların kaçma ve kendilerine veya başkalarına zarar verme tehlikesine karşı asgari sınırlayıcı güvenlik düzenlemelerine uygun koşullarda olmalıdır."

358 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 19.4:** "Genel hijyenin sağlanması için her mahpusun, iklimine uygun sıcaklıkta ve mümkünse her gün, değilse haftada en az iki kez (veya gerekiyorsa daha sık olarak) banyo veya duş yapabilmesi için uygun tesisler sağlanmalıdır."

359 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 47.2:** "Cezaevi sağlık servisi, ihtiyacı olan tüm mahpuslara psikiyatrik tedavi sağlamalı ve intiharın önlenmesine özel dikkat göstermelidir."

360 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6:** "Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarına imkân sağlanmalı ve mümkün olabildiğince mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir."

361 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.3:** "Mahpusların bedensel sağlıklarını geliştirmek ve uygun egzersizler ile boş zaman etkinliklerine imkân sağlamak amacıyla doğru bir biçimde organize edilen faaliyetler, cezaevi rejiminin ayrılmaz bir parçasını oluşturmalıdır."

362 **Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi (2012)12 sayılı Tavsiye Kararı Kural 3 ve yorumu:** "Yabancı uyruklu tutuklu ve hükümlülere insan haklarına saygı gösterilerek ve özel durum ve bireysel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak muamele edilmelidir."

363 **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 24.4:** "Ziyaretler için yapılan düzenlemeler, mahpuslara aile ilişkilerini mümkün olduğunca normal bir düzeyde sürdürmelerine ve geliştirmelerine izin verecek bir tarzda olmalıdır. 24.5. Cezaevi yetkilileri, dış dünyayla yeterli bir iletişim sürdürmelerinde mahpuslara yardım etmelidirler ve bunun için onlara "uygun destek ve yardım sağlamalıdır." Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 24.5: "Cezaevi yetkilileri, dış dünyayla yeterli bir iletişim sürdürmelerinde mahpuslara yardım etmelidirler ve bunun için onlara "uygun destek ve yardım sağlamalıdır."

D.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

102. Kurumda kapasitenin üzerinde mahpus bulunduğundan kalabalıklaşma sorununun çözümüne yönelik çalışmalar yapılması, bu kapsamda Kurumdaki nakil taleplerinin tekrardan değerlendirilmesi ve Kuruma isteğe bağlı nakil yapılmaması³⁶⁴,
hususları tavsiye edilmektedir

³⁶⁴ **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 18.1:** "Mahpuslara sağlanan barınma yerleri ve özellikle bütün yatakhane bölümleri, insan onuruna ve mümkün olduğunca özel yaşama saygı gösterecek biçimde olmalı, iklim koşulları ve özellikle zemin alanı, havanın metreküp miktarı, aydınlatma, ısıtma ve havalandırma dikkate alınarak, sağlık ve temizlik gereklerini karşılamalıdır."

**KAHRAMANMARAŞ
TÜRKOĞLU 1 NOLU L TİPİ
KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/37)**

KISALTMALAR

COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
m²	metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, *"insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini icra etmek"* üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."* 6701 sayılı TİHEK Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendinde geçen *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak."* ifadesi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurum'un görevleri arasında bulunmaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
3. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Kapalı ceza infaz kurumları" başlıklı 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*³⁶⁵
4. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirme görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda, ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Yukarıda anılan görevlerin ifası çerçevesinde, Kahramanmaraş Türkoğlu 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na³⁶⁶ 29.07.2021 tarihinde **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde; ... yer almıştır. Ziyaret, COVID-19 pandemisi sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
6. Ziyaret, ilk olarak Kurum İdaresi ile yapılan bir ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede, ziyaret heyeti üyeleri tarafından ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş; Kurum İdaresinden ise

³⁶⁵ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, madde 8.

³⁶⁶ Bundan sonra Kurum olarak ifade edilecektir.

Kurumun iş ve işleyişi ile mevcut kapasitesi, personel durumu, Kurumda barındırılan mahpuslar³⁶⁷ ve COVID-19 tedbirleri kapsamında alınan önlemler hakkında bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından sağlık servisi, açık ve kapalı spor salonları, avukat görüşme odaları, kütüphane gibi ortak alanlar yerinde incelenmiş; bizatihi Ziyaret Heyetinin belirlediği koşullar ziyaret edilerek Kurumda barındırılan mahpuslar ile Kurum personeli bulunmaksızın özel görüşmeler yapılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslara, TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve ziyaret neticesinde kişisel verilerin gizliliği korunarak bir rapor hazırlanacağı açıklanmış; ziyaret sonrasında iletişime geçmek ya da başvuru yapmak istemeleri durumunda TİHEK'e ulaşabilecekleri telefon ve adres bilgileri aktarılarak nasıl iletişime geçecekleri hususunda bilgi verilmiştir. Ziyaret, Kurum İdaresi ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmış ve bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiştir. Bina ve eklentilerin tümüne erişimin sağlanmasında, mahpuslarla görüşülmesinde, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında Kurum İdaresinin ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiş olması, her türlü kolaylığın sağlanması Heyetimizce memnuniyetle karşılanmıştır.

7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 09.02.2021 tarihli ve 147 No.lu toplantısında alınan UÖM kapsamındaki ziyaretlerin gerçekleştirilmesine ilişkin 2021/16 sayılı Kararı ile 16.07.2021 tarihli ve 2986 sayılı Başkanlık Oluru uyarınca, 29.07.2021 tarihinde Kahramanmaraş Türkoğlu 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

8. Türkoğlu Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde 5 bloktan oluşan Kurum 18.06.2019 tarihinde faaliyete geçmiştir.
9. Kurumun kapasitesi ziyaret tarihi itibarıyla 750 kişi olup arttırılmış kapasitesi ise 1322 kişidir.
10. Kurumda tekli koşullar, yumuşak odalar, revir koşulları ve geçici koşullarla birlikte toplam 175 koğu bulunmektedir. Havalandırma bahçeleri, tuvalet ve banyo dâhil olmak üzere koğuşlar toplam 15.418 m² dir. Kişi başına 11,6 m² düşmektedir. A, B, C ve D no.lu bloklarda yer alan koğuşlar banyo, tuvalet ve havalandırma hariç 87,88 m² dir. E blokta yer alan koğuşlar ise banyo, tuvalet, ortak yaşam ve havalandırma hariç 61,81 m² dir
11. Kurumda 24 adet avukat görüşme odası, 52 adet kapalı görüş odası, 2 adet açık ve 1 adet kapalı olmak üzere toplamda 3 adet spor salonu, 4 adet yumuşak oda, revir, kütüphane, kantin ve çamaşırhane bulunmaktadır. Ayrıca Kurumda yer alan 4 oda Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) için düzenlenmiş olup bunların 3 tanesi aktif olarak kullanılmaktadır.

³⁶⁷ Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülere ifade etmektedir.

B.2. Kurum Personeli

12. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda görevli personelin unvan ve sayısına göre dağılımı aşağıdaki gibidir:

Unvan	Sayı
Kurum müdürü	1
Kurum ikinci müdürü	3
İnfaz ve koruma başmemuru	4
İnfaz ve koruma memuru	232
Cezaevi kâtabi	9
Sağlık memuru	1
Hemşire	1
Memur	1
Sağlık Bakanlığınca görevlendirilmiş kurum hekimi	1
Sağlık Bakanlığınca görevlendirilmiş sağlık memuru	1
TOPLAM	214

13. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda; beş yıllık lisans mezunu 5, lisans mezunu 121, ön lisans mezunu 74 ve lise mezunu 61 personel görev yapmaktadır.
14. İdare tarafından Kurumda personelin COVID-19 pandemisinden önce yüz yüze meslek içi eğitim aldığı, pandemi nedeniyle yüz yüze eğitimlerin iptal edilerek eğitimlerin çevrimiçi ortamda yapıldığı bilgisi verilmiştir.
15. İdare tarafından Kurumun 2019 yılında faaliyete geçen yeni bir kurum olması ve 2020 yılında ortaya çıkan pandemi sebebiyle personelin bu süreçte yeterli düzeyde eğitim alamadığı ifade edilmiştir.

B.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

16. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda; 849 hükümlü, 117 tutuklu ve 215 hükümlü olmak üzere toplamda 1181 mahpus bulunmaktadır.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Yönetim ve Personelin Tutumu

17. Kurum İdaresinden; Kuruma ilk kabul aşamasında mahpuslarla Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik çerçevesinde görüşmeler gerçekleştirildiği ve mahpuslara gerekli bilgilendirmelerin yapıldığı, sonrasında da tutum, davranış ve eylemlerinin takip edildiği, mahpusların koşullara yerleştirilmesinde temel olarak suç türlerinin gözetildiği, ayrıca yaş kriterinin de dikkate alındığı bilgisi alınmıştır.

18. Ziyaret tarihinde Kurumda görevli infaz ve koruma memurlarının pandemi sebebiyle karantina sistemi ile çalışmakta oldukları, bu kapsamda, personelin görevlerini 10 gün Kurumda kalarak çalışmak, akabinde 20 gün dinlenmek sonra tekrar göreve gelmek şeklinde ifa ettikleri anlaşılmıştır.
19. Kurum İdaresi tarafından, personel sayısının yeterli olduğu ve işleyişle ilgili herhangi bir aksaklık yaşanmadığı belirtilmekle birlikte infaz ve koruma memuru olarak görev yapan personelin büyük çoğunluğunun göreve yeni başladığı ve alınması gereken eğitimlerin alınmaması ya da tamamlanmaması sebebiyle kimi zaman süreç yönetimi ile alakalı bazı sorunların yaşandığı ancak bu sorunların ileri boyuta taşınmadan aşıldığı ifade edilmiştir. Kendisiyle görüşme yapılan mahpuslardan bazıları tarafından benzer şekilde; kimi infaz ve koruma memurlarının görev yaptıkları birimlerde sahip olmaları gereken teknik bilgilere sahip olmamaları nedeniyle talep ettikleri bilgiye erişemedikleri, bilgi eksikliğinden kaynaklı olarak zaman zaman personelin kendi arasında da koordinasyonsuzluklar yaşandığı ve neticede etkilerinin mahpuslara da yansiyabildiği iddia edilmiştir.

C.2. Fiziksel Koşullar

20. Kurumun fiziksel koşullarının 2019 yılı itibarıyla faaliyete geçen yeni bir kurum olması nedeniyle genel olarak iyi olduğu gözlemlenmiştir.
21. Kuruma ilk kabullerin yapıldığı alanda; 1 adet personel odası, 1 adet 112 acil müdahale muayene odası, 1 adet bekleme salonu ve 4 adet aramaların gerçekleştirildiği oda bulunmaktadır. Aramaların yapıldığı odalarda kişiler ayakkabısını çıkardığında üzerinde durmaları için yerden biraz yüksek şekilde tahtadan yapılmış bir alan bulunmaktadır. Bu sebeple mahpuslara ayrıca terlik verilmemektedir. Bu alanda bulunan personel odasında, personelin kullanımına özgü beyaz önlüklerin bulundurulduğu, arama esnasında mahpuslara verilmesi gereken önlüklerin Kurumun başka bir bölümünde muhafaza edildiği ifade edilmiş, ziyaret heyeti tarafından kontrol maksadı ile mahpuslar için kullanılan örnek bir önlüğün gösterilmesi talep edilmiş, söz konusu önlükler muhafaza edilen bölümden getirilerek Heyetimize gösterilmiştir.
22. Kurumda 24 adet avukat görüşme odası bulunmaktadır. Ancak COVID-19 pandemisi nedeniyle bu odalardan yalnızca biri pandemi tedbirlerine uygun hale getirilmiş olup aktif olarak kullanılmaktadır. Ziyaret heyetince aktif olarak kullanılan avukat görüşme odasının ses yalıtımının yeterli olmadığı gözlemlenmiş, bu durum Kurum İdaresine iletilmiş, daha sonra Kurum İdaresi ile yapılan avukat görüşme odalarının tamamının gerekli düzenlemeler yapılarak kullanıma açıldığı bilgisi alınmıştır.
23. Kurumda 4 adet yumuşak oda bulunmaktadır. Zemin ve duvarları beyaz renkli ve yumuşak malzeme ile kaplı olan yumuşak odaların her birinde kameraların bulunduğu, kameraların odayı iki farklı açıyla görüntülediği ve düzgün çalıştığı görülmüştür. Kamera kayıtlarından yumuşak odalarda yer alan tuvalet kısımlarının da izlenebildiği gözlemlenmiştir. Yumuşak odalar diğer alanlar gibi kamera izleme odalarından, tam zamanlı olarak görevli personel tarafından izlenmektedir.
24. Yumuşak odalarda su ve hijyen malzemeleri bulunmadığı ve zeminlerde kan lekeleri olduğu görülmüş, Kurum İdaresince bu lekelerin kendine zarar veren/verme ihtimali bulunan mahpusların sakinleşmeleri için bu alana getirildiklerinde yaralarını kendi kendilerine kanatmaları sebebiyle oluştuğu ifade edilmiştir. Kahramanmaraş Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu Başkanlığı'nın 2021 Yılı 2'nci Dönem (Mayıs-Ağustos) Raporu'nda da yumuşak odanın yeterince

temiz olmadığı, tuvalet olarak kullanılan yerin etrafında herhangi bir koruma ve su olmadığı tespitine yer verilmiştir.

25. L tipi olarak tasarlanan Kurumda mahpusların barındırıldığı koğuşlar, iki katlı olup alt kat ortak yaşam alanı, üst kat 2-4 kişilik odaların yer aldığı bireysel alanlar ve havalandırma bahçesinden oluşmaktadır.
26. Kurum İdaresi tarafından havalandırma bahçelerinin sabah havanın aydınlanması ile birlikte açıldığı, gün batımı ile kapatıldığı, bazı koğuşların sigara içilmeyen koğuş olarak belirlendiği, her mahpusun günlük 150 litre soğuk ve 50 litre sıcak su olmak üzere 24 saat boyunca temiz suya erişim imkânının olduğu bilgisi alınmıştır.
27. Görüşme yapılan bazı mahpuslardan; suların sık sık kesildiği, kesinti hakkında kendilerine önceden bilgi verilmediği şikâyeti alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmede kısa süreli kesintilerin yaşandığı doğrulanmış, ancak bu durumun idarenin kusurundan kaynaklanmadığı, havanın sıcak olması sebebiyle su şebeke sisteminde yer alan pompaların zaman zaman arıza yapabildiği, su borularının zaman zaman tazyik sebebiyle patlayabildiği, söz konusu su kesintilerine önceden öngörülemeyen bu türden durumların yol açtığı ve bu arızaların en fazla bir saat içinde çözüldüğü ifade edilmiştir.
28. Bazı mahpuslardan kantinden sıvı sabun ve dayanıklı çöp poşeti tedariki konusunda sıkıntı yaşandığı şikâyeti alınmıştır. Bu durum görüşme esnasında Kurum İdaresine iletilmiş; Kurum İdaresi şikâyet konusu sıkıntının araya bayram girmesinden kaynaklı olduğu, mahpuslarca talep edilen ürünlerin taleplerine uygun şekilde satışa sunulacağı ifade edilmiştir.
29. Kurum, Türkoğlu Ceza İnfaz Kurumu Kampüsünde olması sebebiyle açık ceza infaz kurumunda bulunan merkezi doğalgaz kalorifer sistemi ile ısıtılmaktadır.
30. Kurumda yangın söndürme sistemi bulunmaktadır.
31. Koğuşların havalandırma alanlarının/bahçelerinin orta kısımlarında atık su giderlerinin olması bu alandan kötü koku gelmesine neden olmaktadır. Bu nedenle mahpuslar tarafından kötü kokuyu engellemek maksadı ile gider deliklerinin üzerine genellikle 5 litrelik su bidonlarının konulduğu görülmüştür.
32. Kurumda 4 adet çamaşır makinesi ve 4 adet kurutma makinesinin yer aldığı bir çamaşırhane bulunmaktadır. Bazı mahpuslardan, çamaşır makinelerinin ev tipi olması sebebiyle battaniyelerin yıkanamadığı şikâyeti alınmıştır. Bu husus ziyaret esnasında İdare ile görüşülmüş, İdare tarafından battaniyelerin belli aralıklarla kuru temizlemeye gönderildiği ifade edilmiştir.
33. Kurum İdaresi tarafından, mahpuslardan maddi durumu yetersiz olanların ihtiyaçlarının karşılandığı, bu konuda gerekli hassasiyetin gösterildiği ifade edilmiştir.
34. Kurumda 600 adet güvenlik kamerası bulunduğu ve kameraların verileri saklama süresinin 120 ile 150 gün aralığında olduğu bilgisi alınmış, ziyaret heyetince kameraların görüntü kalitesinin ve netliğinin oldukça iyi olduğu gözlemlenmiştir.

C.3. Beslenme

35. Kurumda mahpuslara üç öğün yemek verilmekte olup mahpusların içme suyu ihtiyacı Kurum kantininden sağlanmaktadır. Bazı mahpuslardan, doktor raporları olmasına rağmen şeker hastaları için özel diyet menülerinin gelmediği, bunun yerine günlük yemeklerin tuzsuz ve az yağlı halinin verildiği şikâyeti alınmış, ziyaret esnasında Kurum İdaresi ile yapılan görüşmede yemeklerin kampüs sınırları içerisinde bulunan Türkoğlu Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından sağlandığı, farklı beslenme ihtiyaçları olduğu tespit edilen mahpusların yemek ihtiyaçlarının doktor raporları doğrultusunda Açık Ceza İnfaz Kurumu ile gerekli yazışmalar yapılarak karşılandığı ifade edilmiştir.
36. Bazı mahpuslar tarafından Kurum kantininde ürün çeşidinin az olduğu ve ürün temininde sorun yaşandığı iddia edilmiştir. Ancak Kurum kantininde genel olarak temel ihtiyaçları karşılayacak ürünlerin bulunduğu görülmüştür.
37. Kurum personeli tarafından kantin talep giriş sisteminde mahpusun baba adı veya T.C. kimlik numarası girilmediğinden aynı isimli kişilerin taleplerinin karıştırılabildiği aktarılmıştır.

C.4. Sağlık ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri

38. Sağlık servisinde 1 kurum hekimi, 1 diş hekimi, 1 hemşire ve 2 sağlık memuru görev yapmakta olup; 24 saat boyunca personel bulunmaktadır.
39. Sağlık servisinde mahpusların Kuruma ilk girişinde ilk muayenesinin yapıldığı, kronik rahatsızlığı bulunan tüm mahpuslara zatürre aşısı yapıldığı, gönüllülük esasına dayalı olarak tüm mahpuslara COVID-19 aşısı yapıldığı, Kurumda muayene olmak isteyen, rahatsızlanan ya da kronik rahatsızlığı bulunan mahpusların tedavi ve muayene işlemlerinin gerek görülmesi halinde hastaneye sevk edilerek gerekli sağlık işlemlerinin takibinin yapıldığı, ilaçları reçete edilen mahpusların ilaçlarının anlaşmalı eczaneden temin edilerek mahpuslara tesliminin yapıldığı ifade edilmiştir.
40. Mahpusların gerekli görülen ilk muayene ve tedavi işlemleri Kurum hekimi tarafından sağlanmaktadır. Hekimin gerek görmesi halinde ivedi olarak hastaneye sevk işlemleri yapılmaktadır.
41. Kurum İdaresi tarafından, pandemi sürecinde Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulu'nun ceza infaz kurumlarına ilişkin tavsiye kararlarına uygun olarak iş ve işlemlerin yürütüldüğü belirtilmiştir. Bu kapsamda; Kuruma girişte herkesin ateş ölçümlerinin yapıldığı, ortak yaşam alanlarında mahpusların kullanımına yönelik dezenfektanların temin edildiği, ücretsiz ve düzenli olarak maske ve eldiven dağıtıldığı, Kurum dışına çıkılması gereken durumlarda sağlık önlemleri çerçevesinde mahpusların Kuruma giriş ve çıkışlarının yapıldığı, mahpusların Kuruma ilk girişlerinde veya hastane, mahkeme vb. yerlerden dönüşlerinde 14 günlük karantina tedbirinin uygulandığı ve ortak kullanım alanlarının düzenli olarak dezenfekte edildiği ifade edilmiştir.
42. Aşılama oranının yüksek olduğu, COVID-19 hastalığına yakalanan mahpus sayısının ziyaret tarihine kadar 150 kişi olduğu, ziyaret tarihi itibarıyla kurumda aktif COVID-19 hastalığı bulunan mahpusun bulunmadığı ve Kurumda COVID-19 kaynaklı vefat yaşanmadığı, aşı olmak istemeyenlere bilgilendirme yapıldığı ve sonrasında bu kişilerden aşı olmak istemediklerine dair dilekçe alındığı bilgisi alınmıştır.

43. Kurumda görevli diş hekiminin haftanın 5 günü aktif olarak Kurumda bulunduğu bilgisi alınmış, Kurumda diş röntgen cihazı bulunduğu, protez harici bütün diş tedavi işlemlerinin yapılabildiği anlaşılmıştır.
44. Sağlık Birimi yetkilileri tarafından COVID-19 pandemisi olması sebebiyle diş randevularında iki randevu arasındaki süreye dikkat edildiği, odanın havalandırıldığı ve odaya yeni bir hastanın belirli bir zaman sonrasında alındığı belirtilmiştir. Aciliyeti olan hastaların randevu şartı aranmaksızın tedavilerinin hemen yapıldığı, malzeme konusunda herhangi bir sorun yaşanmadığı bilgisi alınmıştır.
45. Kurumda daimi olarak 1 psikolog görev yapmaktadır. Kuruma Türkoğlu Devlet Hastanesi'nden 15 günde bir psikiyatrist geldiği, psiko-sosyal serviste mahpusların kuruma ilk giriş yapmış oldukları andan itibaren gözlem ve gelişim değerlendirme raporlarına esas olmak üzere ilk görüşme işlemlerinin gerçekleştirildiği, risk grubunda olan mahpusların takibinin düzenli olarak sağlandığı, iyileştirme planlarının yapıldığı, gerek görülmesi halinde mahpusların yakınları ile görüşmelerin gerçekleştirildiği, sosyal inceleme raporunun oluşturulduğu, intihar ve risk değerlendirmelerinin yapıldığı bilgisi alınmıştır.
46. Psiko-sosyal serviste ihtiyaç halinde kriz raporu düzenlendiği, intihara meyilli olan kişilerle talep beklenmeksizin görüşme yapıldığı, açlık grevine giren kişiler ile görüşme yapılmasının kişinin talebine bağlı olarak gerçekleştirildiği bilgisi alınmıştır.
47. Mahpusların taleplerini dilekçeyle Kuruma iletmeleri durumunda psikolog ile görüşmelerinin sağlandığı, infaz ve koruma memurunun görüşmeye refakat ettiği hallerde, zaruri bir engel olmadıkça refakatçi memurun aynı personel olmasına azami özen gösterildiği anlaşılmıştır.
48. Psiko-sosyal serviste düzenli olarak takip edilen 70 mahpusun olduğu, bunlardan 22'sinin risk teşkil ettiği ve takip edildiği ifade edilmiştir. Bununla beraber, Kurumda kalan mahpuslar arasında yaklaşık 200 kişinin ruhsal rahatsızlıklarının olduğu belirtilmiştir. 2019 senesinden bu yana Kurumda 3 intihar vakasının yaşandığı bilgisi verilmiştir. Heyetimiz tarafından ruhsal rahatsızlığı olan mahpus sayısının fazla olmasından dolayı psiko-sosyal serviste görev yapan psikolog sayısının artırılmasının hasta takibinin daha iyi yapılabilmesi için uygun olacağı değerlendirilmiştir.
49. Psikiyatrik ilaç kullanan mahpuslara ilaçlarının personel nezaretinde verildiği bilgisi alınmıştır.

C.5. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

50. Kurumda kütüphane bulunmaktadır. İdare tarafından Kurum kütüphanesinde bulunan kitapların isimlerinin yer aldığı kitap listesinin tüm koğuşlara dağıtıldığı, ayrıca ilçede bulunan kütüphane ile anlaşmalarının olduğu ve mahpuslara haftada 10 adet kitap verildiği ifade edilmiştir.
51. Kurumda 12 adet derslik bulunduğu, 3 din görevlisi ile 1 öğretmenin görev yaptığı; COVID-19 pandemisi öncesinde meslek edindirme kurslarının açık olduğu; ancak pandemi dolayısıyla söz konusu personelin Kurumda faaliyetlerde bulunamadığı ve kursların devam edemediği ve normalleşme süreciyle birlikte kursların tekrar açılacağı bilgisi alınmıştır.
52. Kurumda 180 kişi kapasiteli bir konferans salonu bulunmaktadır. Salonun COVID-19 pandemisi sebebiyle kullanılmadığı ifade edilmiştir.

53. Pandemi sürecinde spor salonlarındaki faaliyetlerde herhangi bir kısıtlamaya gidilmediği, haftada bir defa 45 dakika olan spor faaliyetinin devam ettiği anlaşılmış, mahpusların spor yapılması esnasında sorun yaşamamaları için açık spor sahasının üzerinin file ya da benzeri malzeme ile kapatılması maksadı ile İl Spor Müdürlüğü'nden ödenek istendiği ve sürecin halen devam ettiği bilgisi alınmıştır.
54. Kurumda işyurtlarında çalışacak mahpusların belirlenmesinde iyi hal, ceza süreleri, suçun niteliği ve sağlık durumları gibi kriterlerin göz önünde bulundurulduğu, tüm mahpuslar için iş imkânının olmadığı, bu nedenle sürecin eşit ve adil bir biçimde yürütülmeye çalışıldığı ifade edilmiştir. İdare tarafından ziyaret tarihi itibarıyla 15 mahpusun kantin, çamaşırhane, fotokopi, terzihane iş kollarında çalıştıkları ifade edilmiştir.

C.6. Dış Dünya İle İletişim

55. Kurum İdaresi tarafından açık ve kapalı görüş yapma hakkı konusunda mevzuat doğrultusunda hareket edildiği, yine telefonla görüşme imkânının da kanun ve yönetmeliklerce belirlenen esaslar doğrultusunda gerçekleştirildiği, COVID-19 pandemisinin ülkemizde görüldüğü günden itibaren mahpuslara açık görüş hakkı sağlanmamakla birlikte tüm görüşlerin kapalı görüş olarak gerçekleştirildiği, mahpusların telefonla görüşmelerine 10 dakika eklendiği, görüşmelerin haftada bir defa 20 dakika olduğu bilgisi alınmıştır.
56. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde zaman zaman çeşitli heyetlerin Kurumu ziyaret ettiği dile getirilmiştir. Ancak bahse konu ziyaretlerin gözlem niteliğinde olduğu, genelde kendileriyle birebir iletişim kurulmadan yapıldığı ve ziyaretlerin yüzeysel şekilde tamamlandığı ifade edilmiştir. Mahpuslar, ziyaret süresince UÖM Heyeti tarafından kendileriyle birebir görüşmeler yapılmasını memnuniyetle karşıladıklarını ifade etmişlerdir.

C.7. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

57. Mahpusların herhangi bir konuda bilgilendirmeye ihtiyaç duyduklarında veya başkaca bir talepleri olduğunda koğuşlarda yer alan butonlar aracılığıyla görevli personel ile iletişime geçebildikleri, ayrıca yazılı olarak da taleplerini ilgililere iletebildikleri, mahpusların yazmış olduğu dilekçelerin sabah sayımı ile birlikte toplandığı, Kurum içi dilekçe zimmet defterine sayı verilerek kaydedildiği, Kurumun ilgili birimlerine hitaben yazılan dilekçelerin birimlere göre ayrılıp, nöbetçi müdür tarafından havalesinin yapıldığı, dilekçe içeriğinde belirtilen talep ve istekler doğrultusunda taleplere cevap verildiği İdare tarafından ifade edilmiştir.
58. Son altı ayda Kurum İdaresine 8 şikâyette bulunulduğu, şikâyet konularının; yemek, görüş günü, görüş şekli, kantin ürünlerinin dağıtımı, emanet eşya teslimi gibi nedenlere dayandırıldığı bilgisi alınmıştır.
59. Kurum İdaresinden, mühim görülen olayların tutanaklarla kayıt altına alındığı, Kurum kayıtlarının düzenli olarak tutulduğu, İnfaz Hâkimliğine son bir sene içerisinde cezaevi uygulamaları nedeniyle 7 adet şikâyetin iletildiği, şikâyet konularının gözlem ve değerlendirme, tarafsız koğuşa ayrılma gibi konulara ilişkin olduğu, ayrıca ziyaret tarihi itibarıyla hakkında şikâyette bulunulan ve idari veya adli işlem yürütülen personel bulunmadığı bilgisi alınmıştır.

D. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

D.1. Değerlendirme

60. Devletlerin insan haklarıyla ilgili olarak bu hakları tanıma ve ihlal etmeme yükümlülüklerini tamamlayıcı nitelikte olan koruma ve yerine getirme yükümlülüğü, işkence ve diğer kötü muamele türlerinin yasaklanmasında devletlerin pozitif yükümlülüğünü gündeme getirmektedir. Bu kapsamda, devlet gerekli tedbirleri alma yani herhangi bir ihlal vakası gerçekleşmeden bunun önlenmesine odaklanma yetki ve sorumluluğuna sahiptir. Söz konusu yaklaşım önleyici bir nitelik arz ettiğinden entegre bir strateji gerektirmektedir. Yasal düzenlemeler ve bu düzenlemelerin etkin şekilde uygulanmasının yanı sıra bunların izlenmesinden sorumlu mekanizmaların varlığı da bu noktada önem kazanmaktadır. UÖM tarafından alıkonulma yerlerine gerçekleştirilen ziyaretler ve ziyaretler sonrası tavsiyelerini içeren raporların hazırlanması temel olarak kötü muamelenin önlenmesi işlevine hizmet etmektedir. Bu zaviyeden hareketle ziyaret edilen kurumlarla yapıcı, çözüm odaklı, şeffaf, hesap verilebilir ve işbirliği içerisinde geliştirilecek iletişim, hem kurumsal hem de ulusal düzeyde insan haklarına saygılı, etkin ve verimli bir sisteme katkı sağlayacaktır. Yukarıda yer verilen tespit, gözlem ve görüşmeler neticesinde bu bölümde, ulusal ve uluslararası insan hakları standartları temel alınarak UÖM tarafından verilen tavsiyelere yer verilmiştir.

D.2. Tavsiyeler

D.2.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

61. Detaylı arama yapılacak odalarda şüpheye mahal bırakmayacak şekilde 7/24 önlük bulundurulması³⁶⁸,
62. Yumuşak odalardaki tuvalet alanının mahpusların mahremiyetini sağlayacak şekilde düzenlenmesi, Kahramanmaraş Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu Başkanlığı'nın 2021 Yılı 2'nci Dönem (Mayıs-Ağustos) Raporu'nda da belirtilen eksikliklerin giderilmesi adına gerekli su ve hijyen malzemelerinin sağlanması ile yumuşak oda zeminlerinin genel temizliğinin düzenli olarak yapılması,
63. Havalandırma kısımlarındaki kötü kokunun giderilmesi için gereken çalışmaların yapılması,
64. Şeker hastalığı vb. rahatsızlığı olan ve bu durumu doktor raporuyla belgeleyen mahpusların yasal mevzuat çerçevesinde talep ettiği diyet menülerine erişim imkânlarının sağlanması³⁶⁹,

368 29.03.2020 tarih ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34'üncü maddesinde detaylı aramanın mahpusun utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde yapılması, görevli dışında odada kimsenin bulunmaması, arama sırasında mahpusa tek kullanımlık önlük verilmesi, ayrıca arama sırasında önce bedeninin üst kısmındaki giysilerin çıkartılması, ardından bedeninin alt kısmındaki giysilerin ise üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkartılması gerektiği hükmü yer almaktadır.

369 13 Mart 2018 tarihli AİHM kararında, başvuranın, gözaltındayken doktor tarafından reçetelenen diyet gereksinimlerini karşılamayan yiyecek sağlanmasını Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "işkence ve kötü muamele yasağının" düzenlendiği 3' üncü maddesini ihlal ettiğine karar vermiştir.

65. Kurumda ruhsal rahatsızlığı olan mahpus sayısının fazla olması ve yaşanan intihar vakaları sebebiyle ve serviste yapılan inceleme, problem çözme, gözlem, görüşme, rapor yazma ve dosyalama gibi çalışmaların aksamadan ilerlemesi adına psiko-sosyal serviste çalışan personelin sayısının artırılması ve sürekliliğin sağlanması, pandemi tedbirlerine riayet edilerek grup görüşmelerinin yapılması ve mahpusların takibinin hassasiyetle sağlanması³⁷⁰,
66. Mahpusların ıslah edilmesi ve topluma kazandırılması amacıyla pandemi nedeniyle faal olmayan kursların açılarak bu kursların daha kapsamlı hale getirilmesi veya çeşitlendirilmesi; koğuş içinde mahpusların zamanlarını daha verimli geçirebilmeleri için etkinlik taleplerinin imkânlar dâhilinde yeniden değerlendirilmesi,
67. Açık spor sahasının üst kısmının kapatılması için İl Spor Müdürlüğü ile yapılan görüşmelerin müspet neticelenmesi için sürecin takip edilmesi,

D.2.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

68. Kurumun 2019 yılında faaliyete geçen yeni bir kurum olması ve pandemi nedeniyle personel eğitimlerinde yaşanan aksamalar dikkate alınarak; Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Personeli 2022 Yılı Eğitim Planı³⁷¹ çerçevesinde yöneticiler de dâhil olmak üzere görevlendirilecek personele yönelik aday memurluk, hizmet öncesi ve içi eğitimlerde okutulacak insan hakları derslerinin tüm mahpusların insanlık onuruna saygı gösterilmesi ve özellikle işkence ve kötü muamelenin yasaklanması dâhil cezaevi personelinin görevlerini yerine getirirken insan hakları standartlarına uygun hak ve ödevlerini içerecek şekilde verilmesine özel önem gösterilmesinin ve söz konusu eğitimlerin görevlendirilecek personelin kariyerleri boyunca bilgi tazeleme eğitimleri³⁷² yoluyla kesintisiz ve güncellenerek gerçekleştirilmesinin yararlı olacağı,³⁷³
69. Kantin ürünü talepleri için kullanılan sistemin ilgili bölümlerinin imkânların elverdiği ölçüde ve benzer isimdeki mahpuslar açısından ürünlerin temininde herhangi bir karışıklığa sebebiyet vermeyecek şekilde gözden geçirilmesi,

370 Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı hakkındaki Kanun m.73: "Hükümlünün geçmiş, suçluluk nedenleri, suç sicili, fizik yeteneği ve ruhsal yapısı, kişisel doğası, arz edebileceği tehlike hâlleri, hapis cezasının süresi, salıverildikten sonraki beklentisi dikkate alınarak, toplumun hukuka uygun hareket eden ve üretken bir üyesi olarak yaşamını sürdürmesini sağlayacak ve bireysel ihtiyaçlarına uygun bir biçimde iyileştirme programları uygulanır. Bu programların hazırlanması ve uygulanması amacıyla ceza infaz kurumlarında eğitim ve psiko- sosyal hizmet servisleri oluşturulur."

371 Söz konusu eğitim planına erişim için bkz. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/ceza-ve-tevkifevleri-genel-mudurlugu-personeli-2022-yili-egitim-planı21032022025343>.

372 Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği'nin 13'üncü maddesi eğitim programlarını düzenlemektedir. Buna göre hizmet içi eğitim programlarının bilgi tazeleme eğitimleri şeklinde yapılabileceği hüküm altına alınmıştır.

373 Nelson Mandela Kuralları, Kural 75 ve 76.

D.2.3. İçişleri Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

70. İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları tarafından gerçekleştirilen ziyaretlerin daha sık yapılması, ziyaret yöntemi olarak mümkün olduğunca UÖM tarafından gerçekleştirilen ziyaretlerde benimsenen usul ve esasların izlenmesi³⁷⁴,
hususları tavsiye edilmektedir.

374 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9/1-j maddesi uyarınca TİHEK, ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları, il ve ilçe insan hakları kurulları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların alıkonulma yerlerine gerçekleştirdikleri ziyaretlere ilişkin raporları incelemek ve değerlendirmekle görevli ve yetkilidir. Örnek rapor için: https://www.tihek.gov.tr/upload/file_editor/2022/04/1650539729.pdf.

MENEMEN
R TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU
TAKİP ZİYARETİ RAPORU
(2022/38)

KISALTMALAR

Bkz.	Bakınız
BM	Birleşmiş Milletler
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkencenin Önlemesi Komitesi
EKG	Elektrokardiyografi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
Para.	Paragraf
PCR	Polymerase Chain Reaction/ Polimeraz Zincir Reaksiyonu (Covid-19 Testi)
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
m²	metrekare

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun'la, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (Optional Protocol to the Convention against Torture-OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*³⁷⁵
3. 20.04.2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirme TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. Yukarıda anılan çerçevede, Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 28.09.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret Heyetine, İzmir Valiliği tarafından görevlendirilen doktor ve psikolog eşlik etmiştir. Ziyaret, Covid-19 pandemisi nedeniyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek günübürlük olarak gerçekleştirilmiştir.
7. Ziyarete, Kurum İdaresi ve İzmir Cumhuriyet Savcısı ile yapılan ilk görüşme ile başlanmıştır. Daha sonra farklı mahpus gruplarından Heyet tarafından belirlenen kişiler ile Covid-19 pandemisi nedeniyle koşullara girilmeksizin şeffaf bir panel ile temasın önlenildiği avukat görüş odalarında

375 OPCAT, m.1.

görülmüştür. Görüşmelere infaz ve koruma memurları ile diğer idari personel refakat etmemiştir. Görüşmeler sonrasında hâlihazırda hasta veya temaslı bir kişi bulunmayan bir karantina koğuğu, kantin, derslikler, yumuşak oda, revir, psiko-sosyal servis, açık ve kapalı görüş alanları ve diğer ortak alanlar gezilmiş, ziyaret edilen alanlarda ilgili personel ile görüşülmüş, akabinde mahpuslara ilişkin dosyalar incelenmiştir. Ziyaret, İdare ile yapılan son görüşmeyle sonuçlandırılmış; Kuruma ilişkin ilk gözlem ve tespitler paylaşılmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarihli ve 147 numaralı toplantısında alınan 2021/16 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık Makamının 23.09.2021 tarihli ve 4282 sayılı oluruna istinaden 28.09.2021 tarihinde Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna³⁷⁶ gerçekleştirilen takip ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1 KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu doğuştan ya da sonradan meydana gelen fiziksel veya ruhsal engele sahip, hasta ve bakıma ihtiyaç duyan kadın, erkek ve çocuk mahpusların barındırıldığı, rehabilitasyon tipi bir ceza infaz kurumudur. Sağlık kurulu raporu sebebi ile ceza infaz kurumunda barındırılmayan mahpuslar, R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulmaktadır. Kurumda; mahpusların almış oldukları cezaların infazı gerçekleştirilmekle birlikte gerekli bakım ve tedavileri de yapılmaktadır.
10. Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; Açık Ceza İnfaz Kurumu, T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile birlikte Menemen Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü alanında yer almaktadır.
11. Kurum, 2015 yılı Aralık ayında faaliyete başlamıştır. 2016 yılı Haziran ayında R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü birleştirilmiştir³⁷⁷.
12. Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; Menemen Ceza İnfaz Kurumları Kampüsüne ait toplam 187.600 metrekare (m²) saha içerisinde, 9793 m² açık alan üzerine 6110 m²lik alanda inşa edilmiştir.
13. Kurumda; 46,9 m²lik 1 adet 10 kişilik, 27,6 m²lik 46 adet 3 kişilik, 13,1 m²lik 12 adet tek kişilik koğuğ bulunmektedir. Toplam yatak sayısı 160'tır.
14. Kurumda 6 blok içerisinde, mahpus koğuğları, 6 adet havalandırma alanı, 3 adet avukat görüş odası, 1 adet SEGBİS odası, 8 adet kapalı görüş yeri, 1 adet açık görüş yeri, telefonla görüşme alanları bulunmaktadır. Ayrıca Kurumda 1 adet engelli erişimine uygun konferans salonu, Belediyenin desteğiyle havalandırma alanlarından birine yapılan engelli kondisyon alanı, kütüphane, faaliyet odaları ve çim saha bulunmaktadır.

³⁷⁶ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

³⁷⁷ Kurumun açık kısmında ise hasta, bakıma muhtaç hükümlülerin yanı sıra savcılık emri ile gelen ve sağlık hizmeti ihtiyacı bulunmayan hükümlüler de bulunmaktadır.

B.2 KURUM PERSONELİ

15. Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda çalışan personelin görev dağılımları aşağıdaki gibidir:

Görevi	Personel Sayısı
Kurum Müdürü	1
İkinci Müdür	2
İdare Memuru	1
Psikolog	1
Diş Hekimi	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	2
İnfaz ve Koruma Memuru	60
Sağlık Memuru	4
Kâtip	1
Hizmetli	3
Pratisyen Hekim (sürekli işçi kadrosunda ³⁷⁴)	2
Sağlık Personeli (sürekli işçi kadrosunda)	3
Hasta Bakıcı (sürekli işçi kadrosunda)	15 ³⁷⁵
TOPLAM	96

378 30.06.1989 tarih ve 20211 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin Geçici 23'üncü maddesinde sürekli işçi kadrolarında istihdam edilmek üzere yazılı olarak başvurabilecek olanlar sayılmış olup ilgili personel bu kapsamda sürekli işçi kadrosunda görev yapmaktadır.

379 Menemen Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumunda hasta bakıcı sayısı, 2019 yılında gerçekleştirilen ziyaretten sonra hasta bakıcılardan birinin vefat etmesi, birinin de emekli olması nedeniyle toplamda 16'ya düşmüştür.

16. Menemen Açık Ceza İnfaz Kurumunda çalışan personelin görev dağılımları ise aşağıdaki gibidir³⁸⁰:

Görevi	Personel Sayısı
Sayman	1
Psikolog	2
Sosyal Çalışmacı	1
Öğretmen	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	4
İnfaz ve Koruma Memuru	77 (ziyaret tarihinde 6 kişi geçici görevde, 2 kişi ücretsiz izinde, 1 kişi askerde olmak üzere)
Bilgisayar İşletmeni	2
Kâtip	5 (ziyaret tarihinde 2 kişi doğum izninde olmak üzere)
Sağlık Memuru	1
Bilgisayar Teknisyeni	2
Elektrik Teknisyeni	3
Motor Teknisyeni	1
Sihhi Tesisat Teknisyeni	2
Kaloriferci	1
Aşçı	2
Şoför	28 (ziyaret tarihinde 2 kişi geçici görevde olmak üzere)
Hizmetli	1
Hasta Bakıcı (sürekli işçi kadrosunda)	1
Unlu Mamuller Ustası (sürekli işçi kadrosunda)	1
TOPLAM	136

³⁸⁰ Açık Ceza İnfaz Kurumunun personel sayısına ilişkin bilgiler, Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun pek çok hizmeti Açık Ceza İnfaz Kurumu vasıtasıyla yürütüldüğünden belirtilmiştir. Kurumun yemeklerinin hazırlandığı mutfak, gıda deposu, genel çamaşırhane, ısı merkezi, su depoları ve terzi açık kısımda bulunmaktadır.

B.3 ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

17. Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 79'u hükümlü ve 8'i tutuklu olmak üzere toplamda 87 mahpus bulunmaktadır. COVID-19 izninde olan 9 mahpus bulunduğu, fiilen Kurumda tutulan mahpus sayısı 78'dir. Bu mahpuslardan 74'ü engellidir.
18. İdare tarafından; Kurumda bulunan mahpusların genellikle fiziksel engelli olduğu, psikiyatrik hastalığı nedeniyle tutulan kişi bulunmadığı ifade edilmiştir. 30'a yakın mahpus ise yatalak hastadır.
19. Kurumda tutulmakta olan mahpuslardan 3'ü kadındır. Ayrıca COVID-19 izninde olan 1 kadın mahpus bulunmaktadır. Annesi yanında kalan çocuk bulunmamaktadır.
20. Kurumda 4 yabancı uyruklu mahpus bulunmaktadır.
21. Ziyaret tarihinde; Arapça konuşan yabancı mahpuslarla Kurum vaizi vasıtasıyla iletişime geçildiği, Türkçe bilmeyen ancak Kürtçe bilen mahpuslarla Kurumda Kürtçe bilen personel aracılığıyla iletişime geçildiği, Ukrayna uyruklu mahpusun ise Türkçe bildiği belirtilmiştir.
22. Kurumda yabancı mahpus bulunması halinde, mahpusun talebi üzerine vatandaşı olduğu ülkenin konsolosluğu ile iletişime geçilip, tercümanla ve konsolosluk yetkilileri ile görüşürüldüğü belirtilmiştir.
23. Ziyaret tarihinde çocuk mahpus bulunmamaktadır.
24. İdare ve Gözlem Kurulu tarafından tek kişilik odada kalmasına karar verilen mahpus bulunmamaktadır.
25. İdare tarafından; Kurumda tutulan mahpuslardan ikisinin işitme engelli olduğu bilgisi alınmıştır.
26. İdare tarafından verilen bilgilere göre; Kuruma ilk ziyaret tarihi olan 18.04.2019 tarihi ile takip ziyaretinin yapıldığı 28.09.2021 tarihi arasında 233 mahpus hakkında tehir işlemi başlatılmış olup 87 mahpusun tehir işlemi gerçekleştirilmiş, 25 mahpus vefat etmiştir. Diğer 121 mahpus hakkında da başka kuruma nakil edilme veya tedaviyi reddetme, tedavi olma vb. sebeplerle geldiği ceza infaz kurumuna geri gönderilme şeklinde işlem yapılmıştır.
27. Hasta, yaşlı ve engelli mahpusların tahliye durumlarında Kurum aracılığıyla ikamet adreslerine kadar ulaşım imkânı sağlandığı belirtilmiştir.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1 FİZİKSEL KOŞULLAR

28. 150 kişilik kapasiteye sahip ve arttırılmış kapasitesi ile 160 kişi olan Kurumda fiilen barınan mahpus sayısı 87 olup kalabalıklaşma ve kalabalıklaşma sonucu ortaya çıkan sorunlarla karşılaşılmamıştır.
29. Kurum binası ilk yapılış aşamasında, engelli ve hasta mahpusların ihtiyaçlarına uygun olarak yapılmamıştır. Bina, daha sonra kullanım amacına uygun hale getirilmeye çalışılmıştır.
30. 2019/17 sayılı raporda, koşulların içlerinde bulunan tuvaletlerin kapısının yeterli genişlikte olmaması, tuvalet içinde tutamaç bulunmaması, lavabolarda bulunan aynaların ayağa kalkamayacak

durumdaki mahpuslar bakımından yüksekte kalması gibi sebeplerle Kurumun erişilebilirlik şartlarını karşılamada yetersiz kaldığı tespiti yapılmış olup tuvaletlerin içerisine tutamaçların yerleştirilmeye başlanması gibi birtakım iyileştirmeler yapılmasına rağmen; barındırılan mahpusların neredeyse tamamı yaşlı, hasta ve engelli olduğundan binanın erişilebilirliğinin sağlanması için önlemler alınması yönündeki ihtiyacın devam ettiği gözlemlenmiştir³⁸¹. İdare tarafından; binanın fiziki yapısının özellikle acil durumlarda sorun teşkil ettiği, yangın durumunda asansörün otomatik olarak kilitlendiği ve bu gibi acil durumlarda üst katta bulunan mahpusların çıkışlarının sağlanmasında büyük zorluklar yaşanabileceği, infaz ve koruma memurlarının tek tek mahpusları taşıması gerekeceği belirtilmiştir. İdareden, fiziki yapının rehabilitasyona uygun olmadığı, bu nedenle de ödüllü bir bakım merkezinin planının esas alınarak proje çizildiği ve Adalet Bakanlığına sunulduğu bilgisi alınmıştır.

31. Kurumun ısıtılması, kalorifer tesisatı aracılığıyla doğalgazla sağlanmaktadır.
32. Görüşme yapılan mahpusların büyük çoğunluğu, kış mevsiminde ısınma konusunda bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade etmiştir. Öte yandan bazı mahpuslar tarafından kış aylarında Kurumun yeterince sıcak olmadığı, felçli/engelli, hasta ya da yaşlı oldukları için vücutlarını sıcak tutmaları gerektiği; elektrikli soba kullanımının da yasak olduğu belirtilmiştir. İdareden ısınma hususunda; Kurumun içerisinde yer aldığı kampüs ısınma sisteminin sıcak su dolaşım hattında borularda patlama meydana geldiği, teknik sorunun tespiti için hemen çalışmaların başlatıldığı, çalışmalarda kazı yapılarak kaçakların tespitinin yapıldığı ve akabinde teknik servisin sorunu çözdüğü şeklinde bilgi alınmış olup İdarenin arızanın giderilmesi için gerekli hassasiyeti gösterdiği anlaşılmıştır.
33. Yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından kendilerine yeterli sayıda battaniye verildiği ifade edilmiştir.
34. Kurumda 24 saat sıcak su verilmektedir. Mahpuslar tarafından bu konuda bir şikâyet ifade edilmemiştir. İdare tarafından arıza olmadığı sürece sıcak suyun 24 saat mevcut olduğu belirtilmiştir.
35. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde ve Heyet tarafından yapılan yerinde incelemelerde Kurumda genel olarak hijyen koşullarının iyi olduğu değerlendirilmiştir.
36. İdare tarafından Kuruma her cuma haşere ilaçlaması yapıldığı, haftada bir gün nevresim ve çarşaf değişimi yapıldığı ve haftada bir gün de kirli çamaşırların toplanarak Kurum çamaşırhanesinde yıkatıldığı belirtilmiştir. Ayrıca İdare tarafından pandemiyle mücadele için gerekli hijyen önlemlerinin alındığı ifade edilmiştir³⁸².
37. Kendi banyosunu yapamayan engelli mahpusların banyosu hasta bakıcılar tarafından yaptırılmaktadır. Mahpuslar tarafından hasta bakıcı sayısının az olması sebebiyle kendilerine haftada bir banyo yaptırıldığı ve bu sayının yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Heyet tarafından da mahpusların haftada en az iki kez banyo veya duş yapabilme imkânının olması gerektiği, hasta bakıcı sayısının arttırılması halinde bu imkânın sağlanabileceği değerlendirilmektedir³⁸³. Yapılan görüşmelerde

381 Bkz. TİHEK, Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti (Rapor No: 2019/ 17), para.41.

382 Ayrıca Bkz. 3.5.4. nolu başlık "Covid-19 Önlemleri".

383 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına ek 2.Bölüm Hijyen başlığı madde 19.4.'e göre; "Genel hijyenin sağlanması için her mahpusun, iklim uygun sıcaklıkta ve mümkünse her gün, değilse haftada en az iki kez (veya gerekiyorsa daha sık olarak) banyo veya duş yapabilmesi için uygun tesisler sağlanmalıdır."

engelli kişilere yönelik özel yıkama ünitesinin bulunmadığı, duşlarda banyo sandalyesi kullanıldığı anlaşılmıştır. İdare tarafından; yıkama üniteleri hakkında fiyat ve kalite araştırması yaptıkları ve araştırma sonucu Kurumda kullanılmaya uygun yıkama ünitesi seçeneklerini değerlendirilmek üzere Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne ilettikleri ve konu hakkında dönüş bekledikleri bilgisi verilmiştir. Konuya ilişkin olarak mahpuslar ve personelin yararı düşünülerek girişimlerde bulunulması konusunda İdarenin gayreti Heyet tarafından oldukça olumlu bulunmuştur.

C.2 YÖNETİM VE PERSONEL

C.2.1. Yönetim

38. Yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından; Kurum personelinin yaklaşımından ve davranışından genel olarak memnun oldukları, kendilerine fiziksel ve psikolojik müdahalede bulunulmadığı ifade edilmiştir.
39. Psiko-sosyal servis ile yapılan görüşmelerde, hasta bakıcılarla ilgili kötü muameleye dair bir şikâyet almadıkları; ancak bazen verilen hizmetin zorluğundan kaynaklı gecikmeler sebebiyle şikâyetlerin bulunabildiği, mahpusların da genel olarak hasta bakıcıların muamelesinden memnun oldukları bilgisi alınmıştır.
40. Mahpuslarla görüşmeleri genelde infaz ve koruma memurları ya da Kurum İkinci Müdürlerinin yaptığı; şikâyet, dilek ve temennilerin İkinci Müdürler vasıtası ile Kurum Müdürüne iletiildiği belirtilmiştir. Görüşmelerde mahpusların önemli bir kısmından; İdarenin müspet ve yapıcı yönetiminden memnun oldukları bilgisi alınmıştır.
41. İdare tarafından; mahpusların dilekçelerinin sabah sayımlarında görevli personel tarafından toplandığı, görevli personelin dilekçeleri sorumlu başmemurluğa ilettiği, dilekçelerin sorumlu başmemur tarafından incelenerek birimlere havale edilmesi için nöbetçi müdüre ulaştırıldığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; mahpusların dilekçe ile hak arama özgürlüklerinin engellenmediği bilgisi alınmıştır. Görüşme yapılan bir kadın mahpus ise okuma yazma bilmediği için isteklerini dilekçe ile değil; sözlü olarak dile getirdiğini, talep ve isteklerinin dikkate alındığını ifade etmiştir. Görüşme yapılan görme engelli bir mahpustan; engeli dolayısıyla dilekçe yazımında zorlandığı, taleplerini sözlü olarak iletmesi halinde ise dilekçe vermesinin talep edildiği, mahkeme kararlarını okuyamadığı ve ilgili personelin de bu konuda kendisine yardımcı olmaktan imtina ettiği şikâyeti alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmelerde, görme engelli mahpusların dilekçe ile ilgili işlemlerinin infaz ve koruma memurlarının yardımı ve desteğiyle yapılmaya çalışıldığı belirtilmiştir.
42. İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerde, mahpusların Kuruma girişlerinde; fiziki engellerinden dolayı yaşamsal faaliyetleri kolaylaştıracak tekerlekli sandalye, koltuk değneği ve protezlerin kontrolleri yapılarak el dedektörü ile detaylı aramaya maruz kalmadan üst aramalarının yapıldığı, arama konusunda ziyaret tarihine kadar bir şikâyette bulunanın da olmadığı belirtilmiştir.
43. Kurumda engelli mahpusların barındırılması sebebiyle, mahpusların koşu tahtasında bulundurabileceği kıyafet sayısında bir kısıtlama uygulanmadığı ve ayrıca yalnızca Kurum içerisinde değil; Kurum dışında da, örneğin hastaneye sevk sırasında, sağlık durumlarına uygun kıyafetler giyebilmelerine olanak sağlandığı bilgisi verilmiştir.

44. İdare tarafından koğuşlara dağılımın mahpusların uyumlarına göre yapıldığı, yardım butonuna basabilecek durumda olmayan yatalak mahpusların yanına yatalak olmayan bir mahpusun konulmasına çalışıldığı, oda değişikliği için mutlaka psikolog görüşü alındığı belirtilmiştir.
45. Kurumda mahpusların sayımı, saat 08.00 ve 20.00'da olmak üzere günde iki defa oda içerisinde görevli personel nezaretinde gerçekleştirilmektedir.
46. İdare tarafından; Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda son 1 yıl içerisinde hakkında idari veya adli işlem yürütülen veya sonuçlandırılmış olan personel bulunmadığı ve Kuruma son 1 yıl içinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuran bir mahpusun olduğu belirtilmiştir. Bununla beraber, ilgili mahpusun Kurum İdaresi ya da personeline yönelik bir iddiada bulunmadığı; engelli olduğu için ceza infaz kurumunda tutulmasının işkence ve kötü muamele niteliğinde olduğunu öne sürdüğü ve saliverilmesini talep ettiği, söz konusu dilekçenin yetkili makamlara iletiildiği bilgisi alınmıştır.
47. Kurumda bir adet yumuşak oda bulunmaktadır. Yumuşak odanın tabanında sert kauçuk malzeme, duvarlarda ise koyu renk keçe malzeme kullanılmıştır. Odada bir havalandırma penceresi bulunmaktadır. Yumuşak odanın depo olarak kullanıldığı yapılan yerinde incelemede görülmüştür. Yumuşak odanın sadece bir defa, bir mahpusun kendine zarar vermesini engellemek için kullanıldığı, ilgili mahpusun Kurumdan ayrıldığı için ziyaret tarihinde Kurumda bulunmadığı belirtilmiştir³⁸⁴.
48. İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerde, son 1 yıl içerisinde Kurumda; bazı etkinliklerden alıkoyma cezası verilen 4, ziyaretten men cezası verilen 16, hücre cezası verilen 15, kınama cezası verilen 11 kişi olduğu belirtilmiştir.
49. İdare ile yapılan görüşmelerde; Kurum Müdürü de dâhil olmak üzere İdarenin sorun çözümüne kapalı olmadığı, ziyaret sırasında da Heyetle işbirliği içinde olduğu gözlemlenmiştir.

C.2.2 Personel

50. İdare tarafından Kurumda görev yapan personele yönelik meslek içi eğitimler verildiği, yüz yüze gerçekleşen eğitimlerin önemli bir kısmının pandemi nedeniyle uzaktan eğitim yoluyla sürdürüldüğü belirtilmiştir. Beden dili ve diksiyon eğitimi, engelli mahpus ile çalışan personel eğitimi, pozitif psikoterapi temelli ilk yardım eğitimi gibi yüz yüze yapılan bazı eğitimlere pandemi sebebiyle ara verildiği bilgisi verilmiştir.
51. Personele hassas gruplara yaklaşım bakımından hasta ve yaşlı bakım eğitimi adı altında yerinde eğitim düzenlendiği, ayrıca personelin eğitim merkezlerinde hizmet içi eğitim aldığı ve almaya devam ettiği ifade edilmiştir. Eğitim merkezlerinde gerçekleştirilen aday memurluk eğitimlerinde personele insan hakları dersi de verildiği belirtilmiştir.
52. Sağlık servisi ile yapılan görüşmelerde, hasta bakıcılara Kurum doktoru tarafından işe başladıktan sonra hijyen eğitimi verildiği, infaz ve koruma memurları da dahil olmak üzere personele ilk yardım eğitimi verildiği, öfke kontrolü ve kriz yönetimi konusunda bir eğitim verilmediği belirtilmiştir.

384 TİHEK, Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti (Rapor No: 2019/ 17), para.9.

53. Mahpuslar, idare ve personel ile yapılan görüşmelerde; özellikle hasta bakıcıların yoğun iş yükü altında çalıştıkları, hasta bakıcıların mahpusların günlük ihtiyaç ve aktivitelerinin yerine getirilmesini sağladığı, bu kapsamda mahpusların kişisel ihtiyaçlarının (tırnak kesimi, banyo, tıraş vs. tüm öz bakım) giderilmesinden sorumlu olduğu, mahpuslarla birlikte hastaneye refakatçi olarak da gittiği, asli görevlerinin yanı sıra Kurumun temizliğinin sağlanmasından da sorumlu tutulduğu, hizmetin görülmesinde özverili gayrete rağmen yeterli personel olmaması sebebiyle mahpusların bazı ihtiyaçlarının giderilmesi ve bakım ihtiyaçlarının karşılanmasında gecikmeler yaşanabildiği, Kurumda hem erkek hem de kadın hasta bakıcı ihtiyacı olduğu³⁸⁵ belirtilmiştir. İdare tarafından; hasta bakıcıların iş yükünü azaltması ve mahpusların bakım hizmetlerinin iyileştirilmesine katkı sunması için 5 temizlik görevlisi alımının tamamlandığı bilgisi verilmiştir.

C.3 DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM VE AÇIK HAVADAN FAYDALANMA

54. Koğuşların kendilerine ait bir havalandırma sisteminin bulunmadığı, ortak havalandırma sistemi ile havalandırıldığı, havalandırmanın, yaz döneminde her gün 08:00-19:45, kış döneminde ise 08:30-18:00 saat aralığında uygulandığı, belirtilen saatlerde, herhangi bir kısıtlama olmaksızın mahpusların talep ettikleri nispette havalandırmadan faydalanabildikleri, yine ihtiyaç halinde, memurların kullanmakta olduğu havalandırma alanına da mahpusların çıkarılabildiği anlaşılmıştır.
55. Kuruma ait çim saha, mahpuslar engelli, yaşlı veya hasta olduğundan, sadece havalandırma alanı olarak kullanılmaktadır. İdare tarafından ziyaret tarihini takip eden haftalarda çim sahada havalandırmaya çıkılması için, mahpuslardan C ve F blokta kalanların 06.10.2021, 20.10.2021 tarihlerinde 1'er saat; B ve E blokta kalanların ilk grubunun 13.10.2021, 27.10.2021 tarihlerinde 1'er saat, B ve E blokta kalanların ikinci grubunun 14.10.2021, 28.10.2021 tarihlerinde 1'er saat olmak üzere planlama yapıldığı bilgisi alınmıştır.
56. Açık görüş alanında ihtiyacı karşılayabilecek kadar masa ve sandalye bulunduğu gözlenmiştir.
57. Türkiye genelinde tüm Ceza İnfaz Kurumlarında 14 Mart 2020 itibarıyla açık görüşler, COVID-19 pandemisiyle mücadele kapsamında Bilim Kurulu tavsiyesiyle 1 Aralık 2021 tarihine kadar durdurulmuştur. Bu sebeple, ziyaret tarihinde ve Kurumda 2020 yılı Mart ayından itibaren açık görüş yapılmamaktadır³⁸⁶.
58. Kurumda kapalı görüşün ayda iki defa 1,5 saatten toplam 3 saat yapılmakta olduğu, kapalı görüş yerlerinde bulunan kabinlerin ses geçirmez camlarla ayrıldığı, kapalı görüşte mahpus ve yakınının ahize ile iletişim sağladığı görülmüş, mahpuslarla yapılan görüşmelerde genel olarak kapalı görüş haklarının kullanımında sorun yaşanmadığı bilgisi alınmıştır.

385 Hasta bakıcılardan 14'ü erkek, 2'si ise kadındır.

386 29.11.2021 tarihinde Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğünün resmi websitesinde Genel Müdürlük tarafından; Covid-19 pandemisi sürecinde, Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulunun tavsiye kararları doğrultusunda Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik uyarınca yaptırılan açık ve kapalı görüşlerin belirlenen kurallar çerçevesinde 2 yakını ve çocukları ile 1 defa açık görüş, 2 defa kapalı görüş şeklinde yaptırılması, açık görüş hakkını kullanamayan ya da kullanmak istemeyen hükümlü ve tutuklulara 3 defa kapalı görüş yaptırılması kararı alındığına ilişkin duyuru yapılmıştır. Bu karar uyarınca 01.12.2021 tarihinden itibaren açık görüşler yaptırılmaya başlanılmıştır.

59. COVID-19 önlemleri kapsamında Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 29.12.2020 tarihli ve 57551099-207.01-E.7995/145172 sayılı yazısı ve Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulunun 28.12.2020 tarihli tavsiye kararları doğrultusunda 2021 yılı Ocak ayı (16-31 Ocak) kapalı ve açık ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların en fazla 2 kişi ile kapalı olarak görüşme yapabileceği bilgisi alınmıştır.
60. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; telefonla görüşlerin haftada iki defa 10'ar dakika süreyle toplam 20 dakika şeklinde yapılmakta olduğu ve bu konuda sorunla karşılaşılmadığı anlaşılmıştır.

C.4 SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORİF ETKİNLİKLER

61. İdarece, genel olarak sosyal faaliyetlerin TİHEK'in Kuruma 2019 yılında yapılan ziyaretinden sonra arttırdığı, bu kapsamda bağlama, bilgisayar, boncuk-çiçek yapımı, bone-galoş dikimi, sulu boya, halk oyunları ve Kur'an kurslarının başlatıldığı; ayrıca grup çalışmaları, spor faaliyetleri, sinema gösterimi, konferanslar da gerçekleştirildiği ifade edilmiş olup yerinde yapılan incelemelerde sosyal faaliyetler için atölyeler oluşturulduğu görülmüştür. Ancak COVID-19 pandemisi ile birlikte tedbiren sohbet faaliyetlerinin ve diğer sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin durdurulduğu bilgisi alınmıştır.
62. Ziyaret sırasında, bilgisayarların bilgisayar odasından konferans salonuna taşındığı görülmüş ve bilgisayarların kullanılmadığı, bilgisayarların bulunduğu alanda nöbetçi memurun beklediği belirtilmiştir.
63. Kurumda, eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılan mahpuslar mevcuttur. Mahpuslardan açık öğretim ortaokulunda 6, açık öğretim lisesinde ise 3 kişi öğrenim görmektedir. Üniversitelerin açık ve uzaktan eğitimlerinden ise yararlanan 5 kişi bulunmaktadır.
64. Kurumda kütüphane bulunmaktadır. Genel konular, felsefe-psikoloji, din, sosyal bilimler, dil, temel bilimler, teknoloji, güzel sanatlar ve eğlence, dünya ve Türk edebiyatı, tarih/ coğrafya alanlarında olmak üzere toplamda 809 tane kitap vardır. Mahpusların dilekçe ile yazılı olarak kitap talep ettiği, dilekçede talep edilen kitapların Kurum kütüphanesinde ve Menemen İlçe Kütüphanesinde bulunması halinde verildiği, son 1 yıl içinde kütüphaneden yararlanan mahpus sayısının 47 olduğu belirtilmiştir. Kitaplardan yararlanma konusunda görme engelli mahpuslar için erişilebilir yayınlar (Braille alfabesiyle hazırlanan materyaller ve sesli kitap) olmaması dışında mahpuslardan herhangi bir şikâyet dile getirilmemiştir.
65. Kurumda merkezi yayın sistemi bulunmaktadır. Televizyonların veya kanalların bozulması ile tamir sürelerinin birkaç gün uzaması hususu bazı mahpuslarca şikâyet konusu edilmiş olsa da yedek parça temini, televizyonun teknik servise gönderilmesi lüzumu, İdarenin bu hususta gerekli hassasiyeti göstermesi karşısında bu şikâyetlerin makul olmadığı değerlendirilmiştir.
66. Yapılan görüşmeler sırasında mahpusların birçoğu spor kanalı yayınlarının da temin edilmesini talep etmiştir. İdare tarafından, mahpusların bu talebine ilişkin olarak girişimlerde bulunulduğu ancak spor kanallarının mali olarak külfetli olduğu gerekçesi ile henüz bu talebin karşılanmadığı ifade edilmiştir.
67. Havalandırma alanlarından birine yapılan engelli kondisyon alanı pandemi nedeniyle hiç kullanılmamıştır. Ancak aşılama tamamlandıktan sonra, kontrollü olarak (sırayla ve her

kullanımdan sonra dezenfekte işlemleri ile), fizik tedavi uzmanı tarafından "spor yapabilir" raporu verilen mahpuslara alanın kullandırılmasının planlandığı ifade edilmiştir.

68. Kurumda işyurdu bulunduğu, işyurduna bağlı 10 tane atölye olduğu, bunların; kantin, kafeterya, çay ocağı, fırıncılık ve unlu mamuller, fotokopi, fotoğraf atölyesi, terzi atölyesi, ayakkabı boya tamirat lostra atölyesi, mobilya atölyesi, temizlik hizmet işi, oto yıkama atölyesi, inşaat ve onarım işleri atölyesi, demir ürünleri atölyesi olduğu görülmüş, ziyaret tarihinde 10 mahpusun Menemen Açık Ceza İnfaz Kurumunun işyurdunda çalıştırıldığı bilgisi alınmıştır.
69. İdareden; mahpusların sağlık muayeneleri yapıldıktan sonra işe başladığı, işe girişte iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bilgilendirildikleri, kişisel koruyucu ekipmanların (maske, eldiven, kolluk, koruyucu gözlük) Kurum tarafından temin edildiği, mahpusların her birine yeterli iş kıyafeti verildiği ve bu kıyafetlerin Kurum çamaşırhanesinde düzenli olarak yıkanmasının sağlandığı, mahpuslara çalışma ortamlarında kendilerine ait soyunma odası, dolap ile lavabo ve duş imkânları sağlandığı, işyurdunda çalışan her hükümlü için iş kazası ve sağlık sigortası yapıldığı, mahpuslara çalıştıkları günlerin puantajlarının düzenlenip bu puantaj neticesinde işyurtlarının belirlediği gündelik ücret üzerinden maaş ve kar payı verildiği bilgisi alınmıştır.

C.5 BESLENME VE SAĞLIK

C.5.1. Beslenme

70. Kurum yemeklerinin açık ceza infaz kurumu kısmında bulunan mutfakta hazırlandığı, üç öğünlük yemek iâşe bedelinin ziyaret tarihi itibarıyla 11.50 TL olduğu, Kurum personeli ve mahpusların aynı yemeklerden yediği anlaşılmıştır.
71. İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerden; yemeklerin İâşe Yönetmeliği'ne uygun olarak Kurumun genel mutfak kısmında günlük olarak yapıldığı, diyabetik diyet ve özel diyet uygulanan mahpuslara diyetlerine uygun menü hazırlandığı anlaşılmıştır. Yapılan görüşmelerde mahpusların; yemeklerin lezzetinden, kalitesinden ve çeşitliliğinden memnun olmadığı, yemekte hep bakliyat (pirinç, bulgur, fasulye vb.) çıktığı, listede etli yemek yer olsa bile yemeğe yeterli miktarda et konulmadığı, sürekli aynı yemeklerin çıktığı şikâyeti alınmıştır. Kurum İdaresi tarafından günlük iâşe bedelinin miktarı sebebiyle yemek listelerinin imkânlar dâhilinde belirlendiği beyan edilmiştir. Yemek listesi incelenmiş olup; listede etli yemeklerin yer aldığı, bununla birlikte yemek listesinin bakliyat ağırlıklı olduğu görülmüştür. Heyetin ziyaret günü yemekhanede yaptığı incelemede; öğle yemeğinde verilen etli yemeğin yeterli miktarda et içermediği, yemeğin kalitesinin ve lezzetinin de iyileştirilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.
72. Mahpusların çoğunluğundan, kantinde ürün çeşitliliğinin yetersiz olduğu, özellikle kuru kayısı, ceviz, zeytin gibi bazı ürünlerin hiç bulunmadığı, tatlı, peçete, havlu, kalem gibi bazı ürünlerin uzun süre temin edilemediği, temel gıda maddelerine dahi zaman zaman ulaşamadığı şikâyeti alınmıştır. Heyetimizce İdare ile yapılan görüşmede, bu durumun idarenin kusurundan değil, konsinye sistemi ve mahpus sayısının az olması sebebiyle Adalet Bakanlığı ile anlaşması bulunan firmanın dağıtımına kısa aralıklarla gelmek istememesinden kaynaklandığı bilgisi alınmıştır.

73. Mahpuslardan kantin fiyatlarının yüksek olduğu şikâyeti alınmış olsa da İdare tarafından sunulan fiyat listesi Heyetimizce tetkik edilmiş olup ürün fiyatlarının piyasa rayicine göre daha uygun olduğu görülmüştür.
74. Mahpusların içme suyunun kantin aracılığıyla sağlandığı, yeterli maddi imkânı bulunmayan mahpuslar için ise çeşme suyu ihtiyacının şebeke suyunun su arıtma cihazıyla arıtılması suretiyle karşılandığı gözlenmiştir.

C.5.2. Revir

75. Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; engelli, yaşlı ve bakıma ihtiyaç duyan mahpusların barındırıldığı bir kurum olması nedeniyle sağlık ve bakım hizmetleri Kurumda ağırlıklı bir yere sahiptir.
76. Sağlık hizmetleri, Kurum tabipliği tarafından, 24 saat kesintisiz olarak yürütülmektedir. Kurum tabipliğinde 2 pratisyen hekim, 1 diş hekimi ile 8 sağlık memuru görev yapmaktadır. Ayrıca Sağlık Bakanlığı tarafından görevlendirilme yoluyla Kuruma haftada bir psikiyatri uzmanının, 15 günde bir fizik tedavi ve rehabilitasyon uzmanının ve haftada 2 gün bir fizyoterapistin gelerek hizmet verdiği bilgisi alınmıştır.
77. Bazı mahpuslardan engellilik durumları sebebiyle düzenli olarak fizik tedavi almaları gerektiği ancak ziyaret tarihi itibarıyla fizyoterapistin Kuruma haftada 2 gün gelmesi sebebiyle kısa süreler için görüşme sağlayabildikleri ancak tedavi için bunun yeterli olmadığı şikâyeti alınmıştır. İdare tarafından Kuruma bir fizyoterapist atamasının yeni yapıldığı ve kısa zamanda göreve başlayacağı bilgisi verilmiştir.
78. İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerde; sağlık servisi olarak koruyucu, tedavi edici, rehabilite edici sağlık hizmetlerinin sunulduğu, nakil yoluyla gelen mahpuslara ilk giriş muayenesi yapıldığı, ilk giriş muayenesinde saptanan hastalıklara ve kullandıkları ilaçlara göre ilaçların düzenlendiği; ilaçların temin edilip mahpuslara günlük dozlar halinde sağlık personeli tarafından verildiği, Adli Tıp Kurumunun uygun görmesi durumunda fizik tedavi alması gereken mahpuslara Kurumda fizik tedavi rehabilitasyon programı uygulandığı, ilaç dağıtımı, enjeksiyon, pansuman, tansiyon, kan şekeri, ateş solunum ölçümleri ve EKG çekiminin Kurum sağlık personeli tarafından yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca, Kurum hekimi tarafından düzenli olarak vize ve muayene yapılarak ilaçların düzenlenebildiği ve reçetelenebildiği belirtilmiştir.
79. Kurum tabipliği tarafından ihtiyaç halinde ileri tetkik ve tedavi için mahpuslar hastanelere sevk edilmektedir. Ortez, protez, gözlük ya da herhangi bir uygun materyalin raporlanması durumunda ilgili materyaller İdare tarafından tedarik edilmektedir. Tüm sağlık işlemleri, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) sağlık dosyasına kayıt edilmiş, Heyetimizce mahpuslarla yapılan görüşmelerden doktora erişim hususunda bir sorun yaşanmadığı, mahpusların Kurumun sağlık hizmetlerinden memnun oldukları anlaşılmıştır.
80. Acil durumlarda ilk yardım ve müdahalenin Kurum personeli tarafından yapıldığı, sonrasında derhal 112 acil servisi vasıtası ile hasta mahpusların hastaneye sevk edildiği bilgisi alınmıştır.
81. Kurumda bulunan diş ünitesinde Kurum diş hekimi tarafından çekim, dolgu vb. işlemlerin yapıldığı, Heyetimizce mahpuslarla yapılan görüşmelerde mahpusların diş hekimine erişim hususunda bir sorun yaşanmadığı anlaşılmıştır.

82. COVID-19 pandemisi ile mücadele kapsamında aşılama işlemlerinin mahpusların onayı ile yapıldığı ve takibinin sağlandığı, bu kapsamda ziyaret tarihinde Kurumda tutulmakta olan 78 mahpusun 76'sına iki doz COVID-19 aşısı yapıldığı, 37 mahpusun üçüncü dozlarının tamamlandığı, aşı olmayı reddeden tek bir mahpus olduğu, söz konusu mahpusun aldığı cezanın infazı gereği tek kişilik odada tutulduğu bilgisi alınmıştır.
83. Kurumda diyaliz merkezi bulunmamaktadır. Bununla beraber İzmir Menemen Devlet Hastanesindeki diyaliz ünitesinin kullanımı devam etmektedir. Jandarma sayısının artırılması nedeniyle sevklerde bir sorun veya gecikme yaşanmadığı, ziyaret tarihinde hastaneye sevk edilmeyi bekleyen hasta bulunmadığı belirtilmiştir.
84. Ziyaret tarihinde bulaşıcı hastalığı olan dört kişi olduğu (Hepatit C); ancak hastalıklarının aktif döneminde olmadığı, başka bir deyişle hastalıklarının kontrol altında olduğu, bu kişilerden birinin diyalize gittiği ve Menemen Devlet Hastanesinde ayrı bir makinede diyalizinin yapıldığı ifade edilmiştir.
85. Bazı mahpuslarca daha önce kaldıkları Metris 2 Nolu R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kendilerine yapılan her türlü bakım, tanı ve tedavilerin kapılarında asılı duran sağlık izleme kartlarına yazıldığı ve bu sağlık izleme kartlarının sevkleri sırasında beraberlerinde gittiği, bu sayede hastanedeki doktorlara da her seferinde ayrıntılı açıklamalar yapmak zorunda kalmadıkları, bu uygulamanın engelli, hasta ve yaşlı mahpuslar açısından yararlı olduğu, bu Kurumda aynı uygulamanın olmadığı ifade edilmiştir. Muayene ve tedavi sonuçlarının sağlık izleme kartlarına işlenmesi mevzuatta da yerini bulduğundan ve hasta mahpuslar bakımından kolaylaştırıcı olacağından sağlık izleme kartlarının fiziki olarak oluşturulması ve tedavi süreçlerinde kullanılması uygulamasına geçilmesinin yararlı olacağı değerlendirilmiştir³⁸⁷.

C.5.3. Psiko-Sosyal Servis

86. İdare tarafından sunulan bilgi ve belgelerden, psiko-sosyal servisin mahpuslarla grup ve bireysel görüşme çalışmaları yaptığı, son 1 yıl içinde 138 erkek hükümlü ve 3 kadın hükümlü ile bireysel görüşmeler yapıldığı anlaşılmıştır.
87. Psiko-sosyal serviste görev yapan personelle yapılan görüşmede personel tarafından; COVID-19 pandemisinin patlak vermesi nedeniyle Nisan 2020'den Haziran 2020'ye kadar mahpuslarla birebir görüşmelerin gerçekleştirilmediği, görüşmelerin daha sonra pandemi önlemleri kapsamında avukatla görüşme odasında yapılmaya başlandığı, odaların pandemi nedeniyle gezilmediği, talep üzerine görüşme yapıldığı, görüşmelerin 40 dakika sürdüğü, uzun süredir görüşme talebi olmayan mahpuslarla psiko-sosyal servis personelinin kendiliğinden görüştüğü belirtilmiştir.
88. Psiko-sosyal serviste görev yapan personel tarafından, mahpusların yaşam motivasyonlarının çok yüksek olduğu, bununla beraber intihar riski için gerekli değerlendirmelerin yapıldığı belirtilmiştir.

387 Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, "Hükümlünün muayene ve tedavisi" kenar başlıklı, 78.madde birinci fıkrası: "Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi kurumun hekimi tarafından yapılır. Genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçları, sağlık izleme kartına işlenir ve dosyasında saklanır."

89. Mahpuslarla yapılan görüşmelerden, dilekçe yazmaları halinde psikologlarla görüşebildikleri, bu hususta herhangi bir sorun yaşanmadığı anlaşılmıştır.
90. İdare tarafından; bir önceki ziyaret tarihinde ceza tehiri kabul edilen veya cezasının infazı tamamlanan bazı mahpusların gidecek yerinin olmaması veya ailesi tarafından kabul edilmemesi gibi durumların aktarıldığı ve bu durumun ziyaret tarihinde de devam ettiği belirtilmiştir³⁸⁸. Kurum İdaresi tarafından bu mahpusların Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB)'ye ait kurumlarda barındırılması için gerekli girişimlerin başlatıldığı ve ASHB'ye ait merkezlere yerleştirildiği belirtilmiştir. Bununla beraber Psiko-sosyal servis ile yapılan görüşmeden; cezası tehir edilen veya cezasının infazı tamamlanan kişilerin kendi durumlarına uygun bir Kuruma yerleştirilmesinin belirsiz bir sürede gerçekleştirildiği, diğer bir deyişle konuya ilişkin belirlenmiş bir usul olmaması nedeniyle işlemler tamamlanıncaya değin bu kişilerin Kurumda kalmaya devam etmesi gerektiği veya bu durumda olan kişilerin uygun yerlere yerleştirilmesi için inisiyatif alınarak özel bir çaba gösterilmesi gerektiği anlaşılmıştır.

C.5.4. COVID-19 Önlemleri

91. Kurum binasında bazı odalar, karantina odası haline getirilmiştir. İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerden; pandemi önlemleri kapsamında, hastaneye veya adli tıp kurumuna sevk ile Kurum dışına çıkarılan mahpusların sevk dönüşü Kurumda izole edilen odada 14 günlük karantinaya tabi tutulduğu, Kuruma dönüşlerde mahpuslara PCR testi yapıldığı, karantina süreci boyunca günlük öz bakım, iye, oda temizliği ve sağlık (ilaç, pansuman, enjeksiyon vb.) ihtiyaçlarının görevli personel tarafından önlemlere uygun olarak yerine getirildiği, 14 günlük süre sonunda PCR testinin negatif çıkması ile mahpusun kendi koğuşuna yerleştirildiği anlaşılmıştır.
92. Kurum personeli için de karantina uygulandığı, mahpuslar ile temas eden personelin izole sistemi ile çalıştığı, 10 gün evde izolasyonda kaldıktan sonra personele PCR testi yapıldığı, test sonucu negatif çıkan personelin 10 gün Kurumda izolasyon sistemi dahilinde görev yaptığı bilgisi alınmıştır.
93. Kurum personeli ve mahpuslara pandemi ile ilgili farkındalığın arttırılması için eğitimler verildiği ve bilinçlendirmeye yarayan afişlerin herkesin ulaşılabilieceği yerlere asıldığı gözlenmiş, hijyen önlemleri kapsamında, anti bakteriyel ıslak mendil dağıtıldığı, telefon görüşleri başlamadan ve bittikten sonra telefon ahizelerinin temizlendiği, kapalı görüş mahallerinin görüş başlamadan ve bittikten sonra dezenfekte edildiği ve mahpuslara maske dağıtıldığı bilgisi alınmıştır.
94. Pandemi etkisinin çok yoğun olduğu dönemlerde hastane sevklerinin sadece acil vakalar için gerçekleştirildiği, Kurum hekiminin bir yıldan uzun bir süre Kurumda kaldığı, acil bir durum karşısında hemen müdahalede bulunduğu, böylece hastaneye sevk edilmeyi gerektiren acil durumların en az seviyede tutulmaya çalışıldığı, bunda da başarılı olduğu bilgisi alınmıştır.
95. İdarece karantina koğuşlarında tutulan mahpusların diğer mahpuslarla temas ettirilmeden haftada iki defa telefonla görüşme hakkından faydalandırıldığı ifade edilmiştir.
96. Ziyaret sırasında yapılan incelemede karantina odalarının yeterli gün ışığı aldığı, yeterli büyüklükte olduğu, odalarda yatak, masa, buzdolabı ve televizyon bulunduğu, tuvalet ve duş bölümlerinin odaların

³⁸⁸ Bkz. TİHEK, Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 2019 Raporu, Rapor No: 2019/17, para. 36.

içinde ayrıca bir oda/bölüm olarak bulunduğu, kapıda dilekçe kutusunun yer aldığı gözlemlenmiştir.

97. Karantınada tutulan bir mahpus ile yapılan görüşmede mahpustan, hastaneye sevk edilmesi nedeniyle hastane dönüşü karantina altına alındığı, kurumun sağlık hizmetlerinden düzenli olarak faydalanabildiği, odada bulunan televizyonun çalışır vaziyette olduğu, oda temizliğinin kendisi tarafından yapılabildiği, doktor izniyle spor yapabildiği, spor yapabilmesi için İdare tarafından kendisine gerekli ekipmanın sağlandığı, telefonla görüşme hakkından sorunsuz faydalandırıldığı, dilekçelerin düzenli toplandığı, ancak kurumun dilekçe hakkının dilekçelere numara verilmesi ve zimmet kaydının tutulması şeklinde yapılması taleplerinin karşılanmadığı bilgisi alınmıştır.
98. Yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından, engelli oldukları halde hastaneye sevk edilirken jandarma tarafından kendilerine rutin güvenlik prosedürlerinin uygulandığı ifade edilmiştir.

D. GEÇMİŞ TAVSİYELERİN UYGULANMASI

(2019/57 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Kararı ile Kabul Edilen 2019/17 sayılı Raporda Yer Verilen Tavsiyeler)

D.1 Ceza İnfaz Kurumu İdaresine Yönelik Tavsiyelerin Uygulanması

Kurum personelinin işkencenin ve kötü muamelenin önlenmesine dair eğitim, öfke kontrolü, kriz yönetimi vb. eğitimler alması tavsiyesine ilişkin olarak;

99. Personele çok çeşitli konularda eğitim verildiği görülmüştür. Bu kapsamda hasta ve yaşlı bakım eğitimine ve aday memurluk eğitiminde insan hakları dersine de yer verildiği anlaşılmıştır. Ancak; personele yönelik olarak işkence ve kötü muamelenin önlenmesine ilişkin eğitim düzenlenmediği, ayrıca öfke kontrol ve kriz yönetimi gibi konuların da eğitim kapsamında yer almadığı İdare tarafından iletilen bilgi ve belgelerden anlaşılmıştır. Dolayısıyla söz konusu tavsiyenin uygulanmadığı anlaşılmaktadır.

Mahpusların rehabilitasyonu ve kişinin suç ve suçluluk bilincinden uzaklaşması için kadın mahpusların da yer alabileceği sosyal faaliyetlerin artırılması tavsiyesine ilişkin olarak;

100. Söz konusu tavsiyeye uygun olarak 2019 yılında yapılan ziyaretten sonra sosyal faaliyetlerin arttırıldığı, bu kapsamda bağlama, bilgisayar, boncuk-çiçek yapımı, bone-galoş dikimi, sulu boya, halk oyunları ve Kur'an kurslarının başlatıldığı; bu nedenle de tavsiyenin gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Ancak faaliyetlere pandemi nedeniyle ara verilmek zorunda kalınmıştır.

Açlık grevinde olan mahpusların sağlık ve beslenmeleri ile ilgili tavsiyeye ilişkin olarak;

101. 2019 yılında gerçekleştirilen ziyarette Kurumda terör suçundan hükümlü bulunan ve açlık grevinde bulunan 3 kişi bulunmakta idi. Bu kapsamda, söz konusu mahpuslara ilişkin olarak; gerekli ihtiyaçlarının karşılanmaya devam edilmesi, sağlık kontrollerinin aksatılmaması, açlık grevini sonlandırmaları hususunda kendilerine tavsiyede bulunulması, bununla beraber B1 vitamini eksikliğinde Wernicke-Korsakoff Sendromu gibi hafıza üzerinde kalıcı hasarlar bırakan bir rahatsızlığın ortaya çıkması nedeniyle düzenli olarak vitamin takviyelerinin yapılması hususlarında bir tavsiyeye yer verilmiştir.

102. 2019 yılında yapılan ziyaret sonrasında ilgili tavsiyenin uygulandığı anlaşılmış olup söz konusu ziyaret sırasında açlık grevinde olan mahpuslar Kurumdan ayrılmıştır. Ziyaret tarihinde Kurumda açlık grevinde olan mahpus bulunmamaktadır.

Kurumda bulunan mahpuslardan diyaliz tedavisine ihtiyaç duyan hastalar için bir diyaliz ünitesinin oluşturulması tavsiyesine ilişkin olarak;

103. Ziyaret tarihinde Kurumda diyaliz ünitesi mevcut olmayıp tavsiye uygulanmamıştır. 2019 yılında gerçekleştirilen ziyarette, özellikle diyaliz ünitesinin bulunmaması nedeniyle hastaneye sevk sayısının arttığı, bu sevk yoğunluğunun hem mahpuslar hem de sayıca yetersiz olan personel açısından sıkıntı yarattığı tespit edilmiştir. Ancak ziyaret tarihinde Menemen Devlet Hastanesindeki diyaliz ünitesinin kullanıldığı ve hastaneye sevkleri sağlayan jandarma sayısındaki artışla beraber sorunun çözülmüş olduğu belirtilmiştir.

Kurum revirinin daima hazır bulundurulması, ilaçlar ve tıbbi cihazlarla ilgili tavsiyelere ilişkin olarak;

104. Ziyaretler sırasında revirde yerinde incelemelerde bulunulmuştur. Revirde 24 saat hizmet veren sağlık personeli bulundurulmaktadır. Söz konusu tavsiyenin yerine getirildiği anlaşılmıştır.

Tüm cezaevi çalışanlarının belirli aralıklarla ilk yardım, hijyen gibi konularda yıllık takvim çerçevesinde belirlenmiş eğitimleri almasına ilişkin tavsiyeye ilişkin olarak;

105. İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerde yer alan eğitimler ile Kurum hekimi ve psiko-sosyal servis çalışanlarının ilgili başlıklarda belirtilen beyanlarından hareketle bu tavsiyenin tam olarak yerine getirildiği anlaşılmaktadır.

D.2 Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyelerin Uygulanması

Kurumda infaz ve koruma memuru ve hasta bakıcı personel sayılarının artırılması gerektiği tavsiyesine ilişkin olarak;

106. 2019/17 sayılı Raporda; Kurumda bulunan infaz ve koruma memuru ile hasta bakıcı sayısının yeterli olmadığı ve Kurumda bakıma ihtiyaç duyan mahpusların barındırılması nedeniyle bu durumun genel olarak hizmetlerin işleyişini aksattığı tespiti yapılarak personel sayısının artırılması tavsiye edilmiştir. Takip ziyaretinde; hasta bakıcı ile infaz ve koruma memuru sayısının hala yetersiz olduğu ve 2019 yılında yapılan ziyarete göre daha da azalmış olduğu, hem mahpusların hem personelin hem de İdarenin bu durumun hala en önemli sorun olduğunu belirttiği görülmüştür. Mahpusların hasta bakıcı için 1 saat beklemek zorunda kaldıkları, odalarının yeterince temiz olmadığı, haftada 1 banyo yaptırılmasının yeterli olmadığı, yeterince fizik tedavi göremedikleri yönündeki şikâyetlerinin de sebebinin hasta bakıcı, infaz ve koruma memuru, fizyoterapist gibi personel yetersizliğinden kaynaklandığı değerlendirilmiştir. Bu sebeplerle personel sayısının takip ziyareti tarihinde de yeterli olmadığı görülmüş olup bu tavsiyenin uygulanmadığı anlaşılmıştır.

Mahpus için "toplum güvenliği bakımından tehlike" kıstasının ceza tehirine engel olabildiğinin ve bu durumun ağır hastalık halinde hak kayıplarına yol açabileceğinin değerlendirilmesi³⁸⁹ ve bu kapsamda mevzuat yönünden çalışmalar yapılması tavsiyesine ilişkin olarak;

107. Bu konuda mevzuat yönünden bir değişiklik olmadığı gibi, takip ziyareti görüşmelerinde konu yeniden dile getirilmiş olduğundan bu tavsiyenin uygulanmadığı anlaşılmıştır.

Özellikle hasta ve engelli mahpuslara yönelik oluşturulan kurumda erişilebilirliğin sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapılması tavsiyesine ilişkin olarak;

108. Erişilebilirlik, engelli bireylerin diğer bireylerle eşit koşullar altında toplum içinde yaşamaları, topluma tam ve etkin katılımlarının kolaylaştırılması, olanaklar çerçevesinde azami ölçüde bağımsız hareket edebilmelerinin sağlanması açısından önemli ilkelere birini oluşturmaktadır. Engelliler açısından erişilebilirliğin sağlanmaması diğer bireylerle eşit koşullarda hak ve hizmetlerden yararlanamamalarına sebep olacaktır³⁹⁰. Kurumun mimari olarak R tipi ceza infaz kurumuna uygun inşa edilmediği anlaşılmış olsa da R tipi ceza infaz kurumu olmaya elverişli bir bina tahsis edilene kadarki süreçte engelli mahpuslar için Kurumda yaşamın olabildiğince kolaylaştırılması gerekliliği ortadan kalkmamaktadır. Ayrıca Kurum asansörünün bozulması durumunda mahpusların havalandırmadan faydalanamadığı ve yangın, deprem gibi acil durumlarda mahpusların tahliyesinde zorluklar yaşanacağı belirtilmiştir. Bununla beraber İdare tarafından erişilebilirliğin sağlanması için konferans salonunun zemininin uygun şekilde yenilenmesi, engelli kondisyon alanı gibi bazı düzenlemeler yapıldığı ve engelli kişilere yönelik özel yıkama ünitesine yönelik araştırmalar yaparak ilgili bilgileri Bakanlığa ilettikleri; ayrıca Bakanlığa ödüllü bir bakım merkezi planının da sunulduğu belirtilmiştir. Ancak söz konusu plan ile özel yıkama üniteleri önerilerine ilişkin Bakanlık tarafından bir değerlendirme yapılmadığından tavsiye doğrultusunda işlemler yapıldığı ancak bir kısmının neticelenmediği anlaşılmaktadır.

Ceza infaz kurumlarına yönelik olarak kurumlarda görevli personele mesleki ve kişisel gelişim ihtiyaçları doğrultusunda verilen eğitimlerin her personel için uygulanması ve sıklığının ihtiyaçlar doğrultusunda belirlenmesi tavsiyesine ilişkin olarak;

109. Eğitime ilişkin bilgi ve belgeler incelendiğinde Bakanlık tarafından, Kurum personeline; mesleki ve kişisel gelişime yönelik çok sayıda eğitim verildiği görülmüş olup tavsiyenin yerine getirildiği anlaşılmıştır.

389 Hasta bir kimsenin özgürlüğünden mahrum bırakılması, kötü muamele yasağı bağlamında bir takım sorunlara yol açabilir. Keza Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'ne göre Sözleşme'de özgürlüğünden mahrum bırakılan ve hastalığı olan kişilerin durumlarına ilişkin özel bir hüküm bulunmasa da hasta olan bir kimsenin özgürlüğünden mahrum bırakılmasının, Sözleşme'nin 3 'üncü maddesi uyarınca sorunlara yol açabileceği göz ardı edilemez (AİHM, Mouiel v. Fransa, § 38).

390 Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 2020/182 sayılı Kararı, para.46

D.3 Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyelerin Uygulanması

Gidecek yeri olmayan ya da ailesi tarafından kabul edilmeyen mahpusların yerleştirilebileceği Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde bir bakım kuruluşu bulunmaması nedeni ile bu kişilere yönelik bakım politikasının geliştirilip bu kapsamda gerekli önlemlerin alınması tavsiyesine ilişkin olarak;

110. Kurumun 2019 yılında yapılan ziyaretine ilişkin raporun ilgili kurumlara gönderilmesi sonrası Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 18.11.2019 tarihli ve 41062479-804.01-E.2886982 sayılı yazısında "Tavsiye ilgili birimlerce değerlendirilmiş olup; bakıma muhtaç yaşlı, engelli, çocuk ve şiddete maruz kalan kadınlar haricindeki bakım veya barınma hizmetine ihtiyaç duyan kesimler için süreli ve destekleyici imkân sağlanmasına dair talepler ve hizmet sunumu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ile yerel yönetimler tarafından değerlendirilip yürütülmektedir." şeklinde cevap verilmiştir. Söz konusu cevapta tavsiye sonrası bakım politikasında bir yenileme ya da yeni bir önlem alınmasından bahsedilmeyip talepler ve hizmet sunumunun nasıl yürütüldüğüne ilişkin genel bir bilgi verildiği görülmüştür. Bununla beraber yapılan takip ziyaretinde ceza tehiri kabul edilen veya tahliye olan mahpusların barındırılması için uygun bir merkez bulunması konusunda sorunun devam ettiği ve konuya ilişkin bir usul olmaması nedeniyle işlemler tamamlanıncaya değin bu kişilerin Kurumda kalmaya devam etmesi ya da bu kişilerin uygun yerlere yerleştirilmesi için özel bir çaba gösterilmesi gerektiği anlaşıldığından söz konusu tavsiyenin uygulanmadığı görülmüştür.

D.4 İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığına Yönelik Tavsiyelerin Uygulanması

Hastalığı olan mahpuslara sevk veya tedavileri sırasında kelepçe takılmasının, işkence ve kötü muamele yasağı ile bağlantılı olarak mahpuslara yönelik muameleler kapsamında değerlendirilebileceği düşünülerek mahpusların sağlık durumlarının göz önünde bulundurulması ve bu konuda hassasiyet gösterilmesi tavsiyesine ilişkin olarak;

111. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde genel olarak Kurum personeli tarafından işkence ve kötü muamele görülmediği belirtilmiş olsa da takip ziyaretinde de sevkler sırasında güvenlik prosedürlerinin uygulanması hususunda mahpusların özel durumlarının göz önünde bulundurulmadığı ifade edildiğinden bu tavsiyenin tam olarak uygulanmadığı değerlendirilmiştir.

Kurumda yaşanan sevklerdeki yoğunluk düşünüldüğünde sevkler de acil servislerde uygulanan kodlamalara benzer bir uygulama getirilmesi, bu doğrultuda Kurum İdaresi ile iş birliği yapılarak; acil, ikincil ve hafif kodlarıyla sevkler üçe bölünerek değerlendirilmesi ve bu sınıflandırmalara göre bir sıralama yapılması tavsiyesine ilişkin olarak;

112. Kuruma 2019 yılında yapılan ziyarete ilişkin raporun ilgili kurumlara gönderilmesi sonrası İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı tarafından rapora ve raporda yer alan tavsiyeye ilişkin cevabi bir yazı gönderilmediğinden tavsiyede belirtildiği gibi bir sistemin getirilip getirilmediğine ilişkin bilgi edinilememiştir. Her ne kadar tavsiyede belirtildiği gibi sevkler için kodlu bir sistem getirilmiş olmasa da jandarma sayısının artırılması nedeniyle artık sevklerde bir sorun veya gecikme yaşanmadığı anlaşılmış ve ziyaret tarihinde hastaneye sevk edilmeyi bekleyen hasta bulunmadığı şeklinde bilgi verilmiş olduğundan sevklerdeki yoğunluk sorununun ciddi oranda azaldığı anlaşıldığından tavsiyenin kısmen uygulandığı değerlendirilmiştir.

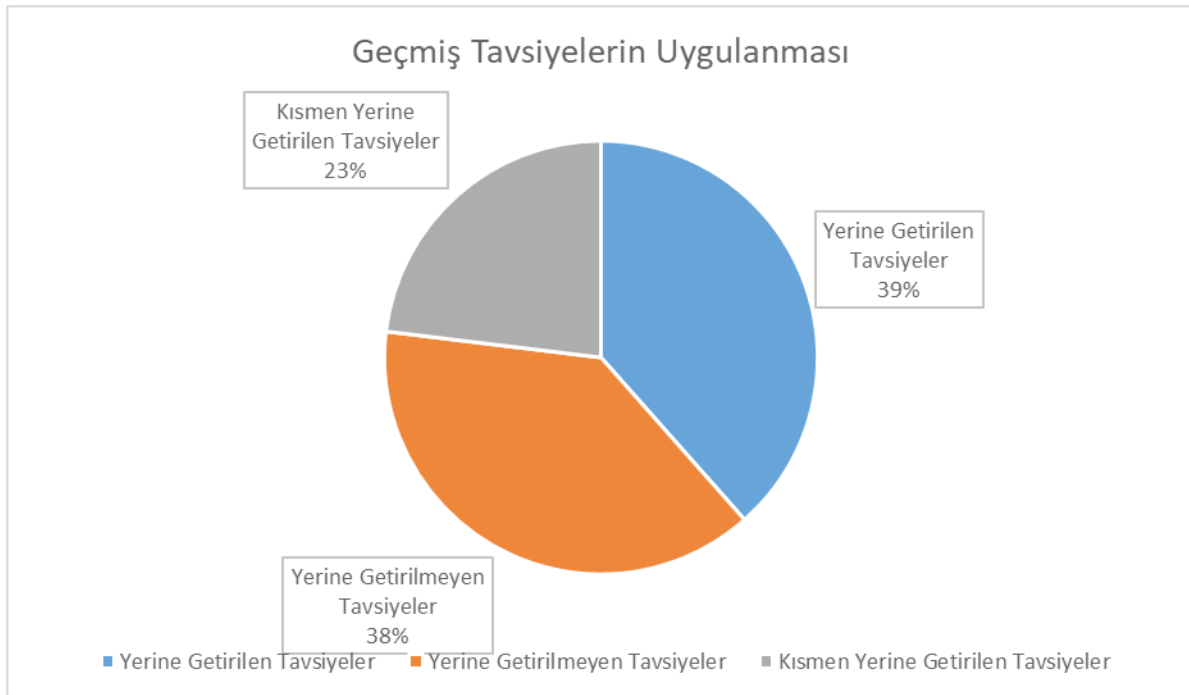
D.5 Tavsiyelerin Uygulanmasına İlişkin Tablo ve Grafik

113. 2019/17 sayılı Raporda yer alan tavsiyelerin uygulanmasına ilişkin tablo ve grafik aşağıdaki gibidir:

Tavsiyeler	Muhatap	Tavsiyelerin Kontrolü	Açıklama
Kurum personelinin işkencenin ve kötü muamelenin önlenmesine dair eğitim, öfke kontrolü, kriz yönetimi vb. eğitimler alması tavsiyesi	Ceza İnfaz Kurumu İdaresi	X	Personele yönelik olarak işkence ve kötü muamelenin önlenmesine ilişkin eğitim düzenlenmediği, ayrıca öfke kontrol ve kriz yönetimi gibi konuların da eğitim kapsamında yer almadığı anlaşılmıştır.
Mahpusların rehabilitasyonu ve kişinin suç ve suçluluk bilincinden uzaklaşması için kadın mahpusların da yer alabileceği sosyal faaliyetlerin artırılması tavsiyesi	Ceza İnfaz Kurumu İdaresi	✓	Tavsiyeye uygun olarak; sosyal faaliyetlerin artırıldığı, çeşitli kurslarının başlatıldığı bilgisi alınmıştır.
Açlık grevinde olan mahpusların sağlık ve beslenmeleri ile ilgili tavsiye	Ceza İnfaz Kurumu İdaresi	✓	Bilgi ve belgelerden tavsiyenin uygulandığı anlaşılmış olup ziyaret tarihinde Kurumda açlık grevinde olan mahpus bulunmamaktadır.
Kurumda bulunan mahpuslardan diyaliz tedavisine ihtiyaç duyan hastalar için bir diyaliz ünitesinin oluşturulması tavsiyesi	Ceza İnfaz Kurumu İdaresi	X	Ziyaret tarihinde Kurumda diyaliz ünitesi mevcut olmayıp tavsiye uygulanmamıştır.
Kurum revirinin daima hazır bulundurulması, ilaçlar ve tıbbi cihazlarla ilgili tavsiyeler	Ceza İnfaz Kurumu İdaresi	✓	Revirde yerinde incelemelerde bulunulmuştur. Revirde 24 saat hizmet veren sağlık personeli bulundurulmaktadır.
Tüm cezaevi çalışanlarının belirli aralıklarla ilk yardım, hijyen gibi konularda yıllık takvim çerçevesinde belirlenmiş eğitimleri almasına ilişkin tavsiye	Ceza İnfaz Kurumu İdaresi	✓	İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerde yer alan eğitimler ile personel beyanlarından tavsiyenin yerine getirildiği anlaşılmaktadır.

Tavsiyeler	Muhatap	Tavsiyelerin Kontrolü	Açıklama
Kurumda infaz ve koruma memuru ve hasta bakıcı personel sayılarının artırılması gerektiği tavsiyesi	Adalet Bakanlığı	X	-18.04.2019 tarihinde hasta bakıcı sayısı (Açık Ceza İnfaz Kurumu dahil) :18 -Takip ziyareti tarihinde: (1 tanesi Açık Ceza İnfaz Kurumunda olmak üzere) toplam 16 -18.04.2019 tarihinde infaz ve koruma memuru (infaz ve koruma başmemuru dahil) sayısı: 150 (Açık Ceza İnfaz Kurumu dahil) - Takip ziyareti tarihinde (infaz ve koruma başmemuru dahil) sayısı: 143 (Açık Ceza İnfaz Kurumu dahil)
Mahpus için "toplum güvenliği bakımından tehlike" kıstasının değerlendirilmesi ve bu kapsamda mevzuat yönünden çalışmalar yapılması tavsiyesi	Adalet Bakanlığı	X	Mevzuat yönünden bir değişiklik olmamıştır.
Özellikle hasta ve engelli mahpuslara yönelik oluşturulan kurumda erişilebilirliğin sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapılması tavsiyesi	Adalet Bakanlığı	Kısmen	Ceza İnfaz Kurumu İdaresi tarafından tavsiye doğrultusunda çalışmalar yapıldığı ve bu çalışmalardan bazılarının uygulanabilmesi için gerekli onayın verilmesi işleminin ziyaret tarihinde Adalet Bakanlığı tarafından henüz neticelendirilmediği anlaşılmıştır.
Ceza infaz kurumlarına yönelik olarak kurumlarda görevli personele verilen eğitimlerin her personel için uygulanması ve sıklığının ihtiyaçlar doğrultusunda belirlenmesi tavsiyesi	Adalet Bakanlığı	✓	Mesleki ve kişisel gelişime yönelik çok sayıda eğitim verildiği görülmüş olup tavsiyenin yerine getirildiği anlaşılmıştır.
Gidecek yeri olmayan ya da ailesi tarafından kabul edilmeyen mahpusların yerleştirilebileceği Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde bir bakım kuruluşu bulunmaması nedeni ile bu kişilere yönelik bakım politikasının geliştirilip bu kapsamda gerekli önlemlerin alınması tavsiyesi	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	X	Muhatap Kurum cevabında tavsiye sonrası bakım politikasında bir yenileme ya da yeni bir önlem alınmasından bahsedilmeyip talepler ve hizmet sunumunun nasıl yürütüldüğüne ilişkin genel bir bilgi verildiği, söz konusu sorunun takip ziyaretinde de devam ettiği görülmüştür.

Tavsiyeler	Muhatap	Tavsiyelerin Kontrolü	Açıklama
Hastalığı olan mahpuslara sevk veya tedavileri sırasında kelepçe takılmasının, işkence ve kötü muamele yasağı ile bağlantılı olarak mahpuslara yönelik muameleler kapsamında değerlendirilebileceği düşünülerek mahpusların sağlık durumlarının göz önünde bulundurulması ve bu konuda hassasiyet gösterilmesi tavsiyesi	İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı	Kısmen	Kurumda genel olarak işkence ve kötü muamele görülmediği belirtilmiş olsa da takip ziyaretinde de sevkler sırasında güvenlik prosedürlerinin uygulanması hususunda mahpusların özel durumlarının göz önünde bulundurulmadığı ifade edilmiştir.
Kurumda yaşanan sevklerdeki yoğunluk düşünüldüğünde sevklerde de acil servislerde uygulanan kodlamalara benzer bir uygulama getirilmesi, bu doğrultuda Kurum İdaresi ile iş birliği yapılarak; acil, ikincil ve hafif kodlarıyla sevkler üçe bölünerek değerlendirilmesi ve bu sınıflandırmalara göre bir sıralama yapılması tavsiyesi	İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı	Kısmen	Her ne kadar tavsiyede belirtildiği gibi sevkler için kodlu bir sistem getirilmiş olmasa da jandarma sayısının artırılması nedeniyle artık sevklerde bir sorun veya gecikme yaşanmadığı anlaşılmıştır.

E. TAVSİYELER

E.1 Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

114. 2019 yılında gerçekleştirilen ziyarete ilişkin olarak 2019/57 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ile kabul edilen 2019/17 sayılı raporda yer verilen tavsiyelerden henüz uygulanmamış veya kısmen uygulanmış olanların tam olarak uygulanması gerekmektedir. Bu çerçevede;
115. Kurum personelinin spesifik olarak işkencenin ve kötü muamelenin önlenmesine dair eğitim almasının sağlanması tekiden³⁹¹,
116. Kurumda işitme engelli mahpuslar barındırıldığından ve ileride de işitme engeli olan mahpusların Kurumda tutulması söz konusu olabileceğinden, ihtiyaç doğrultusunda personelin bir kısmının işaret dili eğitimi almasının sağlanması,
117. Görme engelli mahpuslara, okuma yazması olmayan ya da felçli/yatalak olan mahpuslara dilekçe yazımı ile kendilerine gelen evrakların okunması hususunda gecikmeden gerekli yardımın sağlanması,
118. Konferans salonunda bulunan ve kullanılmayan bilgisayarların mahpuslarca kullanımına uygun hale getirilmesinin uzaktan eğitim gibi eğitim faaliyetlerinde önemli olduğu³⁹², her bir mahpusun kullanımından sonra bilgisayarlarda gerekli dezenfekte işleminin yapılabileceği değerlendirildiğinden bilgisayarların mahpuslarca kullanılabilir hale getirilmesi,
119. Görme engelli mahpusların ceza infaz kurumunda, diğer mahpuslarla eşit bir şekilde sosyal, kültürel ve eğitimsel faaliyetlere katılımlarının sağlanabilmesi için, erişilebilir kitap ve ilgili diğer yayınların temin edilmesinin sağlanması³⁹³,
120. Engelli, hasta ve yaşlı mahpuslar açısından yararlı bir uygulama olan mahpusların bakım, tanı ve tedavilerine ilişkin bilgilerin yer aldığı sağlık izleme kartlarının düzenli olarak işlenmesi ve

391 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 2. Bölüm "Cezaevi Personelinin Eğitimi" başlığı altında yer alan Kural 81.4'e göre; "Bütün personelin eğitimi, uluslararası ve bölgesel insan hakları belgelerinin ve standartlarının, özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ve Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesi Sözleşmesinin öğretilmesini ve Avrupa Cezaevi Kurallarının uygulanmasını kapsamalıdır."

392 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Cezaevlerinde Eğitim Hakkında R (89) 12 Sayılı Tavsiye Kararına göre; "Bakanlar Komitesi, ...Üye devletlerin hükümetlerine aşağıdakileri kabul eden politikalar geliştirmesini tavsiye eder. ... 6. Mahpusun eğitimin bütün yönlerine aktif olarak katılmasını teşvik etmek için her türlü çaba gösterilecektir... 9. Mesleki eğitim, bireyin daha geniş olarak geliştirilmesine olduğu kadar, iş piyasasındaki temayüllere de duyarlı olmayı hedefleyecektir... 17. Mahkûmların uygun eğitim almalarını sağlayacak mali kaynak, alet, edevat ve öğretim personeli hazır bulundurulmalıdır." Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 26.2/3, ayrıca Birleşmiş Milletler Mahkûmlara Uygulanacak Muameleyle İlişkin Standart Asgari Kurallar, Kural 96.2 ve 98.1'e göre; "Tutuklu ve hükümlülere yeterli düzeyde ve faydalı çalışma imkânı sağlanmalı; mümkünse yapılan çalışma, tutuklu ve hükümlülerin serbest kaldıktan sonra gelir elde etme kapasitesini kaybetmemesini, hatta geliştirmesini sağlamalıdır."

393 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 2. Bölüm "Eğitim" başlığı altında yer alan Kural 28.5'e göre; "Her kurumda mahpusların yararlanması için eğlendirici ve eğitsel kaynak, kitap ve diğer kitle iletişim araçlarıyla yeterli bir biçimde donatılmış zengin bir kütüphane bulunmalıdır."

mahpusların hastaneye sevkleri sırasında bu kartların da mahpusların beraberinde götürülmesinin sağlanması³⁹⁴,

121. Dilekçelere numara verilmesi ve zimmet kaydının tutulması,

E.2 Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

122. 2019 yılında gerçekleştirilen ziyarete ilişkin olarak 2019/57 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ile kabul edilen 2019/17 sayılı raporda yer verilen tavsiyelerden henüz uygulanmamış veya kısmen uygulanmış olanların tam olarak uygulanması, bu çerçevede;

123. Ceza tehiri için toplum güvenliği bakımından tehlike kıstası ve bu konuda mevzuat çalışmalarına ilişkin tavsiyenin yeniden değerlendirilmesi tekiden³⁹⁵,

124. Kurumda erişilebilirliğin sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapılması tavsiyesi bakımından İdare tarafından sunulan yıkama üniteleri önerisinin ve ödüllü bakım merkezi planının Bakanlıkça değerlendirilmesi, Kuruma R tipi ceza infaz kurumu olmaya elverişli bir bina tahsis edilmesi ve bu bina tahsisi gerçekleşene kadar da mevcut Kurum binasının erişilebilir hale getirilmesi tekiden,

125. Hasta bakıcı sayısının ivedi olarak artırılması, ayrıca infaz ve koruma memur sayısının da arttırılması tekiden³⁹⁶,

126. Bakanlığa iletilen ancak pandemi sebebiyle temini gerçekleştirilemeyen, görme engelliler için Braille alfabeli yayınlar, sesli kitap gibi uygun okuma materyallerinin ve görme engelliler için gerekli diğer malzemelerin teminleri için önlemlerin alınması³⁹⁷, özellikle mahkemelerde iletilen belgelerin, adalete erişim hakkı bağlamında, engelli bireyin talebi üzerine erişilebilir bir biçimde hazırlanması hususunun değerlendirilmesi,

127. Ceza infaz kurumu tipinin R tipi olması sebebiyle mahpusların birçoğunun yatağa bağımlı ve/ veya hasta olduğu, televizyon izleme faaliyetinin özellikle COVID-19 döneminde gerçekleştirilen az sayıda sosyal kültürel faaliyetlerden bir tanesi haline geldiği göz önüne alındığında kanal çeşitliliğinin

394 Bkz. CPT Standartları 40'inci paragraf; "Her hasta için ayrı bir kişisel ve gizli sağlık dosyası açılmalıdır. Dosyada tanısılabilginin yanı sıra (hastaya yapılan özel muayenelerin sonuçları da dahil) hastanın akli ve somatik sağlık durumu ve tedavisinin sürekli kayıtları bulunmalıdır. Tedavi açısından tavsiye edilmediği durumların dışında, hasta kendi dosyasına bakabilmeli ve içerdiği bilgilerin ailesi veya avukatına açıklanmasını isteyebilmelidir. Ayrıca bir sevk söz konusu olduğunda, ilgili dosya sevk yapıldığı kurumdaki doktorlara iletmeli ve taburcu durumunda hastanın onayı alınarak dosya dışarda tedaviyi yürütecek bir doktora gönderilmelidir."

395 Hasta bir kimsenin özgürlüğünden mahrum bırakılması, kötü muamele yasağı bağlamında bir takım sorunlara yol açabilir. Keza Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'ne göre Sözleşme'de özgürlüğünden mahrum bırakılan ve hastalığı olan kişilerin durumlarına ilişkin özel bir hüküm bulunmasa da hasta olan bir kimsenin özgürlüğünden mahrum bırakılmasının, Sözleşme'nin 3'üncü maddesi uyarınca sorunlara yol açabileceği göz ardı edilemez (AİHM, Mouisel v. Fransa, § 38).

396 Bkz. Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önleme Komitesi (CPT) [AIÖK] 11. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (2001) 16]: "Personel sayısının düşük olması ve/veya mahpuslarla doğrudan temas kurma imkanlarını azaltan personel sistemleri, olumlu ilişkiler kurulmasını engellemektedir; ayrıca genel olarak hem personel, hem de mahpuslar için daha güvensiz bir ortam oluşmasına neden olmaktadır. Personel sayısının yetersiz olduğu durumlarda, söz konusu kurumda temel güvenlik ve yönetim düzeyinin tutturulabilmesi için oldukça fazla mesai yapılması gerekebileceği de unutulmamalıdır. Bunun sonucu olarak personelin stres düzeyi aşırı artabilir ve personel gereğinden hızlı yorulabilir, bu durum da herhangi bir cezaevi ortamında zaten bulunan gerilimi artırabilir."

397 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 2. Bölüm "Eğitim" başlığı altında yer alan Kural 28.5'e göre; "Her kurumda mahpusların yararlanması için eğlendirici ve eğitsel kaynak, kitap ve diğer kitle iletişim araçlarıyla yeterli bir biçimde donatılmış zengin bir kütüphane bulunmalıdır."

arttırılması hususunun ve bu bağlamda mali olarak külfetli olduğu gerekçesiyle abone olunmadığı belirtilen spor kanallarına abone olunması hususunun değerlendirilmesi,

128. Üç öğün yemek, ziyaret tarihi itibarıyla 11.50 TL tutarındaki iye bedeli ile çıkarıldığından yemeklerin lezzet, kalite ve çeşitlilik bakımından kalitesinin arttırılabilmesi için bu bedelin arttırılması hususunun değerlendirilmesi,
129. Kantin fiyatlarına ve özellikle kantindeki ürün çeşitliliğine ilişkin şikâyetlerin konsinye sisteminden ve tedarikçi firmanın az sayıda ürün için Kuruma gelmemesinden kaynaklandığı anlaşıldığından, tedarik sorunu yaşanan bu gibi durumlarda mevzuat değişikliği ile yerel mecralardan da ürün tedarik etmenin mümkün hale getirilmesi hususunun değerlendirilmesi,
130. Kurumdaki ihtiyaç düşünüldüğünde birden fazla olması yararlı olacağından fizyoterapist sayısının arttırılması,

E.3 Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

131. 2019 yılında gerçekleştirilen ziyarete ilişkin olarak 2019/57 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ile kabul edilen 2019/17 sayılı raporda yer verilen tavsiyelerden henüz uygulanmamış veya kısmen uygulanmış olanların tam olarak uygulanması, bu çerçevede;
132. Ceza tehiri kabul edilen veya cezasının infazı tamamlanan bazı mahpusların gidecek yerlerinin olmaması veya aileleri tarafından kabul edilmemeleri gibi durumlarda ivedilikle yerleştirilebilecekleri bir bakım kuruluşu bulunmaması nedeni ile bu kişilere yönelik bakım politikası geliştirilmesi ve gerekli önlemlerin alınması amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında bu konuda ortak bir çalışma yapılması tekiden,

E.4 İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

133. 2019 yılında gerçekleştirilen ziyarete ilişkin olarak 2019/57 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ile kabul edilen 2019/17 sayılı raporda yer verilen tavsiyelerden henüz uygulanmamış veya kısmen uygulanmış olanların tam olarak uygulanması, bu çerçevede;
134. Sevkler sırasında güvenlik prosedürlerinin uygulanması hususunda mahpusların özel durumları göz önünde bulundurularak konu hakkında gerekli hassasiyetin gösterilmesi tekiden,
135. "İşkence ve Kötü Muamele Yasağı", "R Tipi Ceza İnfaz Kurumları" ile bu kurumlarda kalan mahpuslara doğru ve ölçülü yaklaşımın geliştirilmesi bakımından "Mahpus Hakları" ve "Engelli, Hasta ve Yaşlı Hakları" hakkında eğitimler verilmesi³⁹⁸

hususları tavsiye edilmektedir.

³⁹⁸ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 2. Bölüm "Cezaevi Personelinin Eğitimi" başlığı altında yer alan Kural 81.3.'e göre; "Yabancılar, kadınlar, çocuklar veya akıl hastalığı olanlar gibi özel mahpus gruplarıyla çalışması gereken personele, uzmanlık gerektiren bu çalışmalar için özel eğitim verilmelidir."

BİTLİS
E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/39)

KISALTMALAR

COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
İKM	İnfaz ve Koruma Memuru
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction- Polimeraz Zincir Reaksiyon
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
m²	metrekare
EPDK	Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. 07.12.2021 tarihinde anılan görevlerin icrası kapsamında Bitlis E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna³⁹⁹ **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde ... yer almıştır.
7. Ziyaret COVID-19 salgını sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarih ve 147 sayılı toplantısında alınan 2021/16 sayılı Kararı, 30.11.2021 tarihli ve 5724 sayılı Başkanlık olurlu istinaden Bitlis E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 07.12.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

399 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Kurum, Bitlis'in Merkez İlçesinde, Bitlis Devlet Hastanesi ile çevre yolu arasında yer almaktadır. Kurum, 1983 yılında inşa edilmiştir. Kurumun kapalı ve açık alanı toplam 41.400 m²'dir. Kurum, 1999 yılı Haziran ayında hizmete açılmıştır.
10. Kurum, 2 katlı 5 bloktan oluşmaktadır. Bloklardan 4 tanesi mahpusların⁴⁰⁰ barındırılması amacıyla, 1 tanesi ise idari bina olarak kullanılmaktadır.
11. Kurumda 2 adet avukat görüş odası, 2 adet aile görüş odası (pandemi sebebiyle kullanılmamaktadır), 2 adet kapalı görüş odası, 1 adet açık görüş odası bulunmakta olup Kurumda yumuşak oda bulunmamaktadır.
12. Kurumda ifade alma ve sorgu işlemleri ile duruşmaların yürütülmesinde yararlanılan 3 adet ses ve görüntü bilişim sistemi (SEGBİS) cihazı bulunmaktadır.
13. Kurum 4, 6, 8, 10, 14 ve 16 kişilik odalardan oluşmaktadır. Kurumda toplam 56 oda bulunmakta olup her odanın müstakil bir havalandırma alanı mevcuttur.
14. Kurumun 1983 yılında önce koğuş sistemine uygun olarak tasarlandığı, daha sonra oda sistemine dönüştürüldüğü, bu sebeple odaların ölçülerinin standart metrekarelere sahip olmadığı belirtilmiştir. Bazı örnek odaların ortalama metrekare ölçüleri ise aşağıdaki gibidir;

Odalar	WC/Banyo Hariç Yaşam Alanı	Yatakhane
4 Kişilik	20 m ²	20 m ²
6 Kişilik	22 m ²	22 m ²
8 Kişilik	30 m ²	30 m ²
10 Kişilik	33 m ²	33 m ²
14 Kişilik	66 m ²	66 m ²
16 Kişilik	55 m ²	55 m ²

B.2. Kurum Personeli

15. Kurumda toplam 215 personel görev yapmaktadır. Personelin 3'ü yüksek lisans, 73'ü lisans, 71'i ön lisans, 66'sı lise, 2'si ortaokul mezunudur. Personelin unvan dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

400 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

UNVAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	2
Diş Hekimi	1
Öğretmen	1
Psikolog	1
Sosyal Çalışmacı	1
İnfaz ve Koruma Başmемuru	10
İnfaz ve Koruma Memuru (Erkek)	71
İnfaz ve Koruma Memuru (Kadın)	9
Sözleşmeli İnfaz ve Koruma Memuru (Erkek)	86
Sözleşmeli İnfaz ve Koruma Memuru (Kadın)	11
Sağlık Memuru	3
Bilgisayar İşletmeni	3
Memur	1
İdari Büro Görevlisi	1
Teknisyen	3
Şoför	7
Aşçı	1
TOPLAM	215

B.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

- Kurumda 431'i hükümlü ve 148'i tutuklu olmak üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan toplam mahpus sayısı 579'dur.
- Kurumda engelli ve çocuk mahpus bulunmamaktadır. Kurumda 13 kadın mahpus bulunmakta olup Kurumdaki yabancı uyruklu mahpus sayısı ise 5'tir.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

18. Kuruma duyarlı kapı sisteminden geçilerek giriş yapılmıştır. Kurum Müdürü ... ile ilk görüşmenin ardından Heyet tarafından belirlenen ve farklı mahpus gruplarından kişiler ile COVID-19 pandemisi nedeniyle mahpusların odalarına girilmeksizin, özel olarak ayarlanan odalarda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sırasında, infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelin mahpuslarla yapılan konuşmaları duyamayacağı uzaklıkta olması sağlanmıştır. Görüşmeler sonrasında kantin, derslikler, revir, psiko-sosyal servis, açık ve kapalı görüş alanları ve diğer ortak alanlar gezilmiş, ilgili personel ile görüşülmüş, çeşitli kayıt ve dosyalar incelenmiştir. Son olarak Kurum yönetimi ile tekrar bir araya gelinmiş ve heyetin ilk gözlem ve tespitleri, mahpusların talep ve şikâyetleri hakkında yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

C.1. Fiziksel Koşullar

C.1.1. Kurumun Fiziksel Durumu

19. Kurum binasının 1983 yılında inşa edildiği ve yapıldığı yıldan cezaevine dönüştürüldüğü 1999 yılına kadar farklı amaçlar için kullanıldığı, bu sebeple fiziksel sorunları bulunduğu, ayrıca Kurumun farklı bölgelerinde bazı duvarlarda çatlaklar olduğu gözlemlenmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde Kurum binasının sıklıkla bakım ve onarıma ihtiyaç duyduğu dile getirilmiş olup; Kurum İdaresi boya-badana işlemlerine başladığını, büyük ölçekli tadilatların yapılması amacıyla ödenek talep edildiğini belirtmiştir.

C.1.2. Kurum Kapasitesi

20. Toplam kapasitesi 575 olan Kurumda ziyaret tarihinde 579 kişi tutulmaktadır. Kapasitenin biraz üzerinde mahpus barındırılması söz konusu olsa da Kurumun bir kalabalıklaşma sorunu bulunmadığı gözlemlenmiştir.

21. Her mahpusun kendine ait yatağı mevcuttur.

C.1.3. Isınma ve Havalandırma

22. Kurumun ısıtılması doğalgaz yakıtı kullanılan kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde ısınma ile ilgili herhangi bir sorun yaşanmadığı belirtilmiştir.

23. Kurumda bulunan mahpuslara, mevsim şartlarına uygun olarak battaniye, nevresim, yastık vb. malzemeler verildiği bilgisi paylaşılmıştır.

24. Kurumda her odanın kendine ait havalandırma alanı mevcuttur. Ayrıca odalarda havalandırma için pencere bulunmaktadır.

25. Havalandırma kapılarının sabah saat 07.00'da açılıp, akşam 18.00'da kapatıldığı belirtilmiştir.

C.1.4. Suya Erişim

26. Kurum su ihtiyacının daha önce Kurumun yakınlarında bulunan Değirmenaltı köyünün kaynak suyundan sağlandığı, kaynak suyunun kuraklık sonucu azalması sebebiyle şebeke suyunun kullanımına başlandığı, kaynak suyunun tekrar kullanılabilir hale gelmesi durumunda gerekli testlerin

yapılarak yeniden kullanılabilceği belirtilmiştir. Kurum şebeke suyunun, her ay düzenli olarak bakteriyolojik, üç ayda bir ise kimyasal analizinin yapıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca İdare tarafından Kurumda su kesintisi veya yaşanabilecek su şebekesi arızaları ve olası bir yangına müdahalede kullanılması amacıyla 20 ton kapasiteli su deposunun da bulunduğu belirtilmiştir.

27. İdareden, su dağıtımında kota/otomasyon uygulamasının bulunmadığı 24 saat boyunca temiz suya erişimin sağlandığı ayrıca Kurum kantininde pet şişe su satışı da yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Mahpuslar yapılan görüşmelerde şebeke suyunun içilebilir olduğunu, temiz suya erişim noktasında sorun yaşamadıklarını belirtmiştir.
28. Yapılan incelemelerde, Kurumun tüm odalarında sıcak su tertibatı bulunduğu, haftada 4 gün 2 saat ve her gün sabah saatlerinde 15 dakika sıcak su verildiği Kurum İdaresi tarafından belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde de sıcak suyun haftada 4 gün 2 saate yakın ve her gün sabah saatlerinde 15 dakika verildiği, sıcak suya erişim süresinin bazen 1 saate kadar inebildiği, bu durumun özellikle fazla kişilerin yaşadığı büyük odalarda sorun yaratabildiği, diğer odalarda ise sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.
29. Kurum İdaresi ile yapılan görüşmede; Kurumun inşa edildikten sonra cezaevine dönüştürüldüğü, bundan kaynaklı fiziksel sorunlarının bulunduğu, bu bağlamda sıcak suyun tüm bloklara aynı anda verilmesinin mümkün olmadığı ancak sıcak suyun tüm bloklara iletilmesi amacıyla vana sistemine geçilmesi yönünde çalışmaların başlatıldığını ve gerekli ödeneğin sağlanması amacıyla Adalet Bakanlığı ile görüşmelerde bulunulacağını belirtmiştir.

C.1.5. Aydınlatma

30. Kurum içerisinde mahpusların aydınlatma dışında kullanmış oldukları elektrik giderlerinin tespiti amacıyla oda girişlerinde sayaçlar bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca Kurumda elektrik kesintisi durumunda otomatik olarak devreye giren bir adet jeneratör bulunmaktadır.
31. Mahpuslar tarafından elektrik faturalarının çok yüksek geldiği belirtilmiştir. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun (EPDK) 5999-3 sayılı Kurul Kararı'na göre 5 tip abone grubu belirlenmiştir. Bunlar: Sanayi abone grubu, Mesken abone grubu, Tarımsal sulama abone grubu, Aydınlatma abone grubu ve Ticarethane abone grubudur. Karara göre Sanayi abone grubu, Mesken abone grubu, Tarımsal sulama abone grubu ve Aydınlatma abone grubuna girmeyen yerler Ticarethane abone grubu kapsamına girmektedir. Bu sebeple ceza infaz kurumları da ticarethane abone grubu olarak kabul edilmektedir. Ticarethane abone grubunda olan yerlerin elektrik faturaları Mesken abone grubunda olan yerlere oranla daha yüksek gelmektedir. Mahpuslar gelen yüksek faturaların bütçelerini zorladıklarını ifade etmişlerdir.

C.1.6. Hijyen Koşulları

32. Odalarda yapılan incelemelerde havalandırma alanlarının zeminindeki su gider girişinin pet şişe ile kapatıldığı görülmüş, gider girişinin bir mazgal veya gider süzgeci ile kapalı olmadığı gözlemlenmiştir. Mahpuslar bu durumun sebebini giderden gelen kötü kokuları bertaraf etmek olarak açıklamıştır.

33. Kurum İdaresi tarafından düzenli olarak mahpuslara maske temin edildiği ve odalara temizlik malzemesi (çamaşır suyu, sıvı el sabunu vb.) dağıtıldığı, ayrıca haşere ve böcek için ayda bir ilaçlama yapıldığı belirtilmiştir.
34. Yapılan görüşmelerde bazı mahpuslar yataklarının çok eski ve deforme olduğunu, İdareden değiştirilmesini talep ettiklerini, değiştirilen yatakların da aynı durumda olduğunu ifade etmişlerdir.
35. Kurumda çamaşırhane ve terzihane atölyelerinin bulunduğu belirtilmiştir. Çamaşırhane atölyesinde 2 adet çamaşır ve 2 adet kurutma makinası bulunduğu görülmüştür. Mahpuslar tarafından teslim edilen çamaşırların ücretsiz bir şekilde çamaşırhane atölyesinde yıkandığı ve yıkandıktan sonra mahpuslara teslim edildiği ifade edilmiştir. Mahpuslar, ortalama 15 günde bir çamaşırlarını yıkatmak için çamaşırhaneye verdiklerini, yıkama ücreti alınmadığını, çamaşır deterjanının kendileri tarafından karşılandığını ifade etmiştir. Terzihane atölyesinde ise 1 İKM ile 1 mahpusun çalıştığı belirtilmiş, burada mahpusların ve personelin kıyafetlerinin tamir ve tadilatları ile ütü işlemlerinin yapıldığı ifade edilmiştir.

C.1.7. Kantin

36. Kurumda mahpusların ihtiyaçlarının karşılanması için 1 kantin/market bulunmaktadır. Mahpuslar haftada bir defa iç kantinden, bir defa dış kantinden faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Mahpuslar kantinde satışı yapılan ürün çeşitliliğinin artırılması özellikle dondurulmuş ürün çeşitlerinin bulundurulması hususunda talepte bulunmuşlardır. Bununla birlikte, ziyaret esnasında kantindeki ürün çeşitliliğinin genel olarak yeterli olduğu görülmüştür.
37. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde bazı mahpuslar tarafından, ailelerine ve çocuklarına gönderdikleri mektuplarda kullanmak üzere kantinde renkli A4 kâğıtlarının ve zarfların satılması talebinde bulunmuş, Kurum İdaresi ile yapılan son görüşmede bu hususun dikkate alınacağı, ürünlerin kantinde bulundurulmasının sağlanacağı ifade edilmiştir.

C.2. Yönetim ve Personelin Tutumu

38. Kurumda görev yapan personelin Ceza İnfaz Kurumları Personel Eğitim Merkezleri tarafından düzenlenen hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimleri aldıkları, ayrıca ihtiyaç doğrultusunda yeni eğitimlere katılım sağlandığı bilgisi paylaşılmıştır. Bu kapsamda personelin aldığı eğitimler arasında; Mesleki Müdahale Teknikleri ve Taktikleri Eğitimi, İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi, X-Ray Cihazı ve Duyarlı Kapı Eğitimi, Personel Destek Programı Eğitimi, Vardiya Personeli Yetiştirme Eğitimi, Mahkûm Kabul Eğitimi, İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi, Motivasyon Eğitimi ve Kişisel Gelişim Eğitimi bulunmaktadır. Personelin insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel bir eğitim almadığı bilgisi paylaşılmıştır. Ayrıca pandemi sürecinde eğitimde aksamalar olduğu, ancak bu süreçte personelin zaman zaman uzaktan eğitim de aldığı ifade edilmiştir.
39. Yapılan görüşmelerde mahpusların genel olarak Kurum personelinin ve İdarenin kendilerine yaklaşım ve tutumlarından memnun oldukları gözlemlenmiş, görüşme yapılan hiçbir mahpus tarafından işkence ve kötü muamele oluşturabilecek herhangi bir iddiada bulunulmamıştır.
40. Mahpuslar tarafından verilen dilekçelerin blok sorumlu personeli tarafından sabah sayımı esnasında mahpusların elinden bizzat alındığı, dilekçelerin Kurum Nöbetçi Müdürüne getirildikten sonra Nöbetçi Müdür tarafından ilgili birimlere ve makamlara gönderildiği ifade edilmiştir. Dilekçelerin içeriğinin

genellikle mahpusların istek ve ihtiyaçları ile infaz sürecine ilişkin merak edilen durumlar olduğu belirtilmiştir. Mahpuslar yapılan görüşmelerde verdikleri dilekçelerin ilgili kurumlara gönderilmesinde herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını, suç duyurusunda bulunsalar bile dilekçelerinin ilgili yerlere gönderildiğini ifade etmişlerdir.

41. Bazı mahpuslar Kurum Savcısı ve Kurum Müdürü ile görüşme yapamadıklarını, görüşme talep ettiklerinde başmemurlardan birisinin kendileri ile görüştüğünü ifade etmiştir. İdare tarafından taleplerin değerlendirilerek niteliklerine göre mahpusların Müdür ve/veya Savcı ile görüşmelerinin sağlandığı belirtilmiştir.
42. Kurumda ayda bir defa Cumhuriyet Başsavcısı veya Cezaevi Savcısı nezaretinde Jandarma Bölük Komutanlığı dış güvenlik personeli ve Kurum iç güvenlik personeli tarafından genel arama, her hafta ise düzenli kısmi arama yapıldığı aktarılmıştır.
43. Kurum İdaresi tarafından erkek İKM sayısının ideale yakın olduğu, kadın İKM sayısının ise Kurumda kadın mahpus sayısı ile orantılı olduğu ifade edilmiştir.

C.3. Dış Dünya ile İletişim

C.3.1. Telefonla Görüşme Yapma Hakkı

44. COVID-19 tedbirleri kapsamında açık görüşün gerçekleştirilememesi nedeniyle, mahpusların salgından en az şekilde etkilenmeleri amacıyla daha önceden haftada 1 defa gerçekleştirilen telefon görüşmeleri haftada 2'ye çıkarılmış olup bu kapsamda mahpuslara her hafta 10'ar dakikalık 2 telefon görüşmesi yaptırılmaktadır.
45. Kurumda mahpusların telefon görüşmelerini yapmaları için 30 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Telefon görüşmelerinin mahpuslar tarafından yalnız gerçekleştirildiği, bu sırada İKM'lerin telefon görüşmelerini duyamayacağı uzaklıktan gözlem yaptığı görülmüştür. Mahpusların telefon görüşmelerinin gerçekleştirilmesi ile ilgili sorunları olmadığı yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır.

C.3.2. Açık Görüş

46. Türkiye genelinde tüm Ceza İnfaz Kurumlarında 14.03.2020 itibarıyla açık görüşler, COVID-19 pandemisiyle mücadele kapsamında Bilim Kurulu tavsiyesiyle durdurulmuştur.
47. Kurum İdaresi tarafından yapılan açıklamada Adalet Bakanlığı tarafından verilen izin doğrultusunda 13.12.2021 tarihi itibarıyla açık görüşlerin yeniden yapılmaya başlanacağı⁴⁰¹, 12-18 yaş aralığında bulunan ziyaretçiler için PCR testi, 18 üstü yetişkinler için ise aşı ya da PCR testi zorunluluğu bulunduğu bu şartları karşılamayan ziyaretçiler olması durumunda görüşün kapalı görüş şeklinde yapılacağı ifade edilmiştir. Ayrıca aşı olmayan mahpuslar için de açık görüşlerin yapılmasının mümkün olduğu belirtilmiştir.

401 Sağlık Bakanlığı'nın 26.11.2021 tarihli ve 13588366-149-1637 sayılı tavsiye kararı doğrultusunda Adalet Bakanlığı tarafından 1 Aralık 2021 tarihi itibarıyla açık görüşlerin pandemi tedbirleri göz önüne alınarak yapılmasına izin verilmiştir.

48. Ziyaret Heyeti tarafından açık görüş alanı incelenmiş, açık görüşlerin iki blok arasında yer alan uzun bir koridorda yapıldığı, burada ziyaretçilerin ve mahpusların kullanması amacıyla 32 masa ve yeterli sayıda sandalyenin bulunduğu görülmüştür.

C.3.3. Kapalı Görüş

49. Adalet Bakanlığı tarafından alınan COVID-19 önlemleri kapsamında kapalı görüşler, 2 haftada 1 defa ve mahpusun önceden belirlediği 2 yakını ile gerçekleştirilmektedir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, kapalı görüşlerin 2 haftada bir defa ortalama 30-50 dakika arasında yapıldığı belirtilmiştir.
50. Mahpuslar tarafından, görüş sürelerinin kısa olduğu yönünde şikâyetler dile getirilmiştir. Kendileriyle görüşülen mahpusların çoğunluğu tarafından, görüş sürelerinin keyfi olarak kısa tutulduğu, pandemi döneminde bu uygulamanın kendilerini olumsuz etkilediği Heyetimize aktarılmıştır. Kurum yönetimi ile yapılan görüşmede 17.06.2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 10'uncu maddesine göre görüş sürelerinin 30 dakika ila 90 dakika arasında değişebileceği, bu hükümden hareketle görüş süresinin 40-50 dakika olarak belirlendiği ifade edilmiştir. Sürenin belirlenmesinde Kurumun yoğunluğu ve pandemi şartlarının göz önüne alındığı aktarılmıştır.
51. Ayrıca bazı mahpuslar, kapalı görüşlerin sadece 2 kişi ile sınırlı olmasının ailelerinden bazı üyeler ile görüşmemelerine neden olduğunu, bu sayının artırılması hususunu talep etmektedirler.
52. Kurumda kapalı görüş yapılabilmesi için 13 ayrı kabin bulunduğu görülmüş, tamamının aktif olarak kullanılabilirdiği Kurum İdaresi tarafından Heyetimize ifade edilmiştir.

C.3.4. Haberleşme ve İletişim Araçlarından Yararlanma

53. Kurumda her odada televizyon bulunduğu, bir tanesi eğitim kanalı olmak üzere toplam 24 kanal yayını bulunduğu belirtilmiştir. Kanallar içerisinde bir tane de ücretli spor kanalının bulunduğu, bu kanalın ücretinin Kurum İdaresi tarafından karşılandığı belirtilmiştir.
54. Adalet Bakanlığı tarafından mahpusların izlemesi için film listesi gönderildiği, mahpusların listede olmayan film taleplerinin Merkez İdaresi tarafından oluşturulan Komisyon ile görüşülüp film listesine eklendiği ifade edilmiştir.
55. Mahpuslar, televizyon, gazete ve kitaba ulaşma noktasında bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte bazı mahpuslar, sinema kanalında gösterimi yapılan filmlerin arttırılmasını talep etmiştir.

C.4. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler

56. Kurum eğitim servisinde; eğitimden sorumlu 1 ikinci müdür, 1 öğretmen, 2 İKM ile kütüphane faaliyetlerini yürüten 1 İKM olmak üzere toplam 5 personel görev yapmaktadır.
57. Kurumda iş - meslek eğitimi ve sosyal kültürel kurslar kapsamında; 1. ve 2. kademe okuma yazma kursları, arı yetiştiriciliği, aşçı çıraklığı, kuran öğretimi ve din dersleri, süt sığırcılığı, berberlik kursu, bilgisayar kullanımı ile ebru sanatı kurslarının düzenli olarak açıldığı bilgisi verilmiştir.

58. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; pandemi dönemi dolayısıyla herhangi bir kursa katılmadıkları, oda içi etkinlik imkânlarının da el işi malzemesi gibi malzemelerin kantinden ve Kurum dışından temin edilmesi veya odada tığ gibi el işi malzemelerinin güvenlik nedeniyle bulundurulmasına izin verilmemesi gibi sıkıntılar nedeniyle kısıtlı olduğu ifade edilmiştir.
59. Kurumda el işi atölyeleri, mobilya – dekorasyon atölyesi, kaynak atölyesi, bakır atölyesi, cilt atölyesi ve fotoğraf atölyelerinin bulunduğu, ancak bu atölyelerin pandemi sebebiyle aktif olarak kullanılmadığı öğrenilmiştir.
60. Kurumda işyurdu faaliyetleri bağlamında kantin, terzihane atölyesi ve çamaşırhane atölyelerinin bulunduğu, buralarda toplam 20 personel ile 15 mahpusun çalıştığı belirtilmiştir. Kurumda ayrıca yemekhane ve temizlik gibi alanlarda çalışan yaklaşık 50 mahpusun bulunduğu ifade edilmiştir.
61. Belirtilen tüm alanlar ziyaret edilmiş olup, kantin, terzihane ve çamaşırhane atölyeleri dışında diğer atölyelerin aktif olarak kullanılmadığı görülmüştür.
62. Kurumda 135 kişilik bir konferans salonu bulunmaktadır. COVID-19 öncesi birkaç odanın ortak olarak bu salonu kullanabildiği, pandemi ile birlikte burada herhangi bir faaliyetin gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.
63. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kapalı spor salonunu 15 günde bir defa ortalama 30-40 dakika kullandıkları, ancak bunun kendileri için yeterli olmadığı, ayrıca açık spor alanının ise 4-5 yıldır kullanılmadığı belirtilmiştir.
64. Kurum İdaresi tarafından açık spor alanı yapıldıktan kısa süre sonra kar yağışı sebebiyle zemininin çöktüğü, alanı yapan firma ile Bitlis Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü arasında anlaşmazlık devam ettiği için tadilat yapılamadığı, bu sebeple alanın yıllardır kullanılmadığı ifade edilmiştir. Kurum Müdürü tarafından mahkeme sürecinin yakından takip edildiği, bu sürecin sonlanmasını beklemeden bahış yoluyla bahar aylarında gerekli tadilatın yapılacağı bilgisi paylaşılmıştır.
65. Kurumda iki vaizin görev yaptığı, vaizler tarafından Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi müfredatına uygun olarak odalarda, konferans salonunda ya da merkezi yayın sistemi üzerinden dersler verildiği bilgisi paylaşılmıştır.
66. Mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde en çok dile getirilen taleplerden birisi de pandemi nedeniyle sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilememesi olmuştur. Mahpuslar, buldukları Kurumun yapısı gereği yaklaşık bir buçuk yıldır yalnızca aynı odadaki kişilerle görüşebildiklerini, sosyal etkinliklerin arttırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.
67. Kurumda aktif olarak eğitim-öğretime devam eden mahpuslara ilişkin istatistik veriler aşağıdaki tablodaki gibidir:

ÖĞRENİM KADEMESİ	KİŞİ SAYISI
Açık Öğretim Ortaokulu	21
Açık Öğretim Lisesi	86
Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	10
Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	7
İstanbul Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	7
TOPLAM	131

68. Mahpuslar Kurum kütüphanesinin yanı sıra Bitlis İl Halk Kütüphanesinden de yararlanabilmektedirler. Kurum kütüphanesinde ve Bitlis İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitapların listelerinin odalara dağıtımlarının yapıldığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde listelerin kendilerine verildiği ve kütüphaneden yararlanmada sorun yaşamadıkları öğrenilmiştir.
69. Mahpuslar kütüphanede bulunan ders kitaplarından herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın faydalanabilmekte ve dilekçe yazarak kütüphanelerden 15 günde bir 3'er kitap alabilmektedir. Mahpuslar ders kitapları haricinde, odalarında kişi başı 10 adet kitap bulundurabilme hakkına da sahiptir.
70. Kurum kütüphanesinde; 226 adet felsefe-psikoloji, 745 adet din bilimleri, 401 adet toplum bilimleri, 47 adet dil ve dil bilimleri, 19 adet doğa bilimleri, 105 adet teknoloji, 123 adet sanat, 1870 adet edebiyat, 506 adet coğrafya ve tarih bilimleri ile 109 adet genel konu ve içerikli toplam 4206 yayın bulunmaktadır. Ziyaret sırasında, Kurum kütüphanesindeki kitap sayısı ve çeşitliliğinin yeterli olmadığı, genel olarak eski ve talep görmeyen kitaplar bulunduğu, ayrıca yabancı dildeki yayın sayısının görece az olduğu görülmüştür.
71. Ziyaret tarihi itibarıyla 2021 yılı içerisinde Kurumda bulunan kütüphaneden 543 mahpus faydalanmıştır.

C.5. Sağlık ve Beslenme

C.5.1. Revir ve Psiko-sosyal Servis

72. Sağlık Servisi, Kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getirmektedir. Sağlık Servisinde; hekim, diş hekimi, sağlık memuru ve sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde görevli İKM'ler görev yapmaktadır. Sağlık Servisinde; muayene, ilaç temini, takibi ve dağıtımı, aşılama, PCR testi, açlık grevi takipleri ve hastane sevk işlemlerine yönelik hizmetler sunulmaktadır.
73. Kurum reviri üst katta yer almaktadır. Ancak revire ulaşım sadece merdivenlerden sağlanmakta, Kurumda asansör bulunmamaktadır.
74. Kurum revirinin 2 odadan oluştuğu ve toplam 6 yatak kapasitesine sahip olduğu görülmüştür. Diş hekimi odaları da ziyaret edilmiş olup 2 ayrı odada hizmet verildiği, odalarda diş röntgen cihazlarının ve yataklı diş ünitelerinin bulunduğu görülmüştür.

75. Ziyaret Heyeti tarafından revir incelenmiş olup revirde bulunan bazı ilaçların ve kremlerin son kullanma tarihlerinin geçmiş olduğu; yataklı diş ünitelerinin üzerinde bulunan çarşafaların ise eski ve yıpranmış olduğu görülmüştür.
76. Ziyaret tarihi itibarıyla 2021 yılı içerisinde revir birimi tarafından yürütülen çalışmalara ait veriler aşağıdaki gibidir:

Hekim Tarafından Yapılan Muayene ve İşlem Sayısı	419
Diş Hekimi Tarafından Yapılan Muayene ve İşlem Sayısı	136
Psikiyatri Muayene İşlem Sayısı	136
Dış Hastaneye Gönderilen Kişi Sayısı	74
Pandemi Sürecinde Yapılan PCR Testi Sayısı	6612
2021 Yılında COVID-19 Aşılması Yapılan Kişi Sayısı	718

77. Kurumda Sağlık Bakanlığına bağlı Bitlis Toplum Sağlığı Merkezi tarafından görevlendirilen bir aile hekimi ve Adalet Bakanlığına bağlı olarak görev yapan bir diş hekimi bulunmaktadır. Aile hekimi Pazartesi ve Perşembe günleri görev yapmakta, diş hekimi ise haftanın 5 günü Kurumda görev yapmaktadır. Ayrıca Kurum revirinde haftada bir gün Bitlis Devlet Hastanesinden gelen bir diş hekiminin de görev yaptığı, görevlendirme ile gelen diş hekimi tarafından protez işlemlerinin yapıldığı bilgisi verilmiştir.
78. Hekimler, dilekçe ile rahatsızlığını beyan eden mahpusların muayenelerini yapmakta, muayene sonucunda tedavilerini düzenlemekte ve takiplerini yapmaktadırlar. Muayene sonucu gerekli görülen durumlarda mahpusların ileri tetkik ve tedavi amacıyla dış hastanelere sevkleri sağlanmaktadır.
79. Mahpusların Kurum revirinde veya hastanede yapılan muayenesi sonucunda reçeteye yazılan ilaçları, sözleşmeli eczanelerden temin edildikten sonra hastalara teslim edilmektedir. Ancak psikiyatrik özelliği bulunan yeşil ve kırmızı reçeteli olarak kullanılan ilaçlar hastaların yanına verilmemekte, bu ilaçlar kontrollü ve düzenli bir şekilde görevli personel tarafından mahpuslara günlük olarak verilmektedir.
80. Kurum revirinde 24 saat personel bulunmadığı, ancak acil bir durumda 112 Acil Çağrı Merkezi aracılığıyla sağlık personeli talep edildiği ve hastaneye sevklerin sağlandığı belirtilmiştir.
81. Mahpuslar revire çıkmada zaman zaman gecikme yaşanabildiğini, ancak genel olarak doktora ulaşma noktasında sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.
82. Psiko-sosyal yardım servisinde, 1 psikolog ve 1 sosyal çalışmacı görev yapmaktadır. Psiko-sosyal servis uzmanlarının; planlama, yürütme ve izleme değerlendirme çalışmalarını yürüttükleri belirtilmiştir. Servis çalışanları; inceleme, problem çözme, gözlem, görüşme, rapor yazma ve dosyalama gibi teknikleri kullandıklarını aktarmışlardır.
83. Bu kapsamda psiko-sosyal servis tarafından; öfke kontrolü, uyuşturucu madde, salıverilme öncesi mahkûm gelişimi, intihar ve kendine zarar verme, özel güvenlik ve denetim programı düzenlemekte;

ayrıca mahpuslarla bireysel görüşmeler yapılmakta, Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM)⁴⁰² uygulanmakta, mahpusların ilk kabulünü yapıp ARDEF⁴⁰³ formu doldurulmakta, mahpuslar hakkında düzenli aralıklar ile gözlem değerlendirme formu, gelişim değerlendirme formu doldurulmakta, mahpusların psikiyatrik ya da psikolojik ihtiyacını belirleyip psikiyatri yönlendirmesi yapılmakta ve ilaç kullanımı konusunda görüşme yapılmaktadır. Ek olarak; personele yönelik seminer, konferans ve bireysel görüşmelerin yapıldığı da ifade edilmiştir.

84. Psiko-sosyal servis birimi ile yapılan görüşmelerde pandemi öncesi grup çalışmalarının yapıldığı ancak pandemi süreci ile birlikte grup çalışması yapılmadığı belirtilmiştir.
85. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde psiko-sosyal servis ile istedikleri zaman görüşemediklerini, genel olarak sadece Kuruma ilk girişte görüşme yaptıklarını ifade etmişlerdir.
86. Kurum İdaresi tarafından, Kurumda tek psikolog bulunduğu ve psikoloğun haftada 4 gün görev yaptığı, 1 gün ise başka bir ceza infaz kurumunda görevli olduğu, bu sebeple çok yoğun olduğu, tüm mahpuslarla görüşmesinin her an mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

C.5.2. Beslenme

87. Ceza İnfaz Kurumunun yemekleri Kurum içerisinde bulunan yemekhanede yapılmaktadır. Personel ile mahpuslar aynı yemeği tüketmekte, yemekler bone-elbise-maske takılarak dağıtılmaktadır. Yemekler porsiyonlara ayrılmadan odalara kişi sayısına göre belirlenen miktarda verilmektedir. Personel için bir yemekhane bulunmaktadır.
88. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde yemeklerin lezzetli ve doyurucu olduğu ancak yemek çeşitliliğinin çok sınırlı olduğu belirtilmiştir. Bazı mahpuslar ise personelin Kurumda bulunması nedeniyle öğle yemeğinin daha doyurucu olduğunu, ancak akşam yemeğinin oldukça az miktarda olduğunu aktarmıştır.
89. Ziyaret Heyeti tarafından öğlen yemeği Kurum yemekhanesinde yenilmiş, yemek miktarının yeterli olduğu, yemekhanenin hijyenik koşullarda pandemi şartlarına uygun hizmet verdiği gözlemlenmiştir. Ancak geçmişe dönük, haftalık yemek listeleri incelendiğinde özellikle kahvaltı ve akşam yemeklerinin yeterli çeşitlilikte olmadığı, bazı yemeklerin sürekli menüde olduğu, menüde hiç meyve yer almadığı görülmüştür.
90. Yemek listesinin mahpuslara verilmediği belirtilmiştir. Mahpuslar kahvaltı dağıtımını esnasında o gün yemekte ne olduğunu öğrendiklerini belirtmişlerdir.
91. Kurumda gıda mühendisi ve diyetisyen bulunmamaktadır. Yemek listelerinin ambar birimi tarafından belirlendiği bilgisi paylaşılmıştır.
92. Ziyaret Heyeti tarafından mutfak, kantin, soğuk hava depoları ve kuru bakliyat depoları incelenmiş,

402 Bkz. Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM) <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> E.T : 03.01.2022.

403 Ceza infaz kurumlarındaki ruh sağlığı problemleri olan hükümlü ve tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması amacıyla oluşturulan araştırma ve değerlendirme formudur. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi>

genel olarak temiz ve hijyenik oldukları; soğuk hava depolarında ve bakliyat depolarında çok sayıda ürünün iklim şartlarına uygun bir şekilde muhafaza edildiği görülmüştür.

93. Her yemeğin numunelerinin 3 gün boyunca saklandığı ifade edilmiştir. Yapılan incelemelerde ziyaret tarihi itibarıyla önceki günlere ait yemek numunelerinin bulunduğu görülmüştür.

C.5.3. COVID-19 Önlemleri

94. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 512 mahpusun COVID-19 aşılmasının yapıldığı bilgisi verilmiştir.
95. Mahpuslar ile Kurum personelinin COVID-19 pandemisi ile ilgili farkındalığını artırmak amacıyla Sağlık Bakanlığı Koronavirüs tedbirlerine ilişkin olarak düzenlenen broşür ve afişlerin Kurumda uygun yerlere asılarak personel ve mahpusların bilgilendirildiği, Kurum personelinin maske, eldiven, koruyucu elbise ve yüz siperliği kullanarak çalışması ve hijyen kurallarına uymalarıyla ilgili yazılı ve sözlü talimatlar verildiği bilgisi paylaşılmıştır.
96. COVID-19 tedbirleri kapsamında daha önce tüm personelin izolasyona tabi tutulduğu, 14.11.2021 tarihi itibarıyla izolasyon uygulamasına son verildiği, ziyaret tarihi itibarıyla memurlara karantina uygulamasının bulunmadığı ve yüksek oranda aşılmanın sağlandığı bilgisi paylaşılmıştır. Memurlar arasında az oranda da olsa aşığı reddedenlerin olduğu belirtilmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla toplam 215 personelden 18 kişinin aşısız olduğu ifade edilmiştir.
97. COVID-19 testi pozitif çıkan mahpuslar ve bu mahpuslarla temas eden kişiler de izole edilmektedir. Kuruma yeni kabulü yapılan mahpuslar ile sağlık, mahkeme gibi nedenlerle kurumdan çıkış yapan mahpuslar kuruma dönüşlerinde PCR testleri alınarak izolasyon sürecine tabi tutulmakta, 14 günün sonunda tekrar PCR testi alınarak sonucu negatif çıkanlar uygun odalara yerleştirilmektedir.
98. COVID-19 tedbirleri gereği herhangi bir neden ile Kurum dışına çıkan mahpusların Kuruma dönüşte 14 gün boyunca karantinada tutulması, mahpuslar tarafından bir şikâyet konusu olarak iletilmiştir. Mahpuslar dış hekimi ve kurum hekimine gitmekten karantina süresinin uzunluğu nedeniyle imtina ettiklerini bu durumun uzun dönemde sağlıklarını olumsuz etkileyeceğini ifade etmişlerdir. İdare ile konu üzerine yapılan istişarede tedbirlerin Bilim Kurulu tavsiyeleri doğrultusunda Adalet Bakanlığınca iletildiği, tedbirlerde aşılardan sonra herhangi bir değişiklik olmadığı aktarılmıştır.
99. Karantina odalarında genellikle tek kişi kalınmaktadır. Bu odalarda COVID-19 hastalarından çok, kurumdan dışarı çıkan (hastane, mahkeme vb. sebeplerle) mahpuslar 14 gün boyunca tedbir amaçlı gözlem altında tutulmaktadır.
100. Hastane ya da duruşma sonrasında Kuruma tekrar dönüşlerde tek bir mahpusun olması durumunda karantina odası olarak müşahede odalarının kullanıldığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde müşahede odalarında kaldıkları dönemde havalandırmadan yararlanamadıkları bilgisi paylaşılmıştır. Heyet tarafından yapılan incelemelerde müşahede odalarının ayrı bir penceresinin bulunmadığı, tek kişi kalacak şekilde tasarlandığı, tuvalet ve banyonun yarım bir duvar ile odadan ayrıldığı, tamamen kapalı bir bölüm olmadığı, ayrıca odalarda buzdolabı, televizyon, gibi eşyaların bulunmadığı görülmüştür.

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

101. Ceza İnfaz Kurumu binası 1983 yılında inşa edilmiş, yapıldığı yılda koğuş sistemine uygun tasarlanmış ancak sonradan oda sistemine dönüştürülmüştür. Bu sebeple ortaya çıkan fiziksel sorunlar ve tadilatı gerektiren bölümler göz önünde bulundurulduğunda ilgili fiziksel sorunların giderilmesi ve gerekli tadilatların yapılması,
102. Sıcak su ile ilgili problemlerin çözümü amacıyla Adalet Bakanlığı ile gerekli görüşmelerin yapılması, ödeneğin temini sonrasında sıcak suyun tüm odalara yeterince verilmesini sağlayacak şekilde tesisatın düzenlenmesi,
103. Havalandırma alanlarının zemininde bulunan su giderlerinin bir mazgal veya gider süzgeci ile kapatılmasının sağlanması,
104. Mahpuslarca eski ve yıpranmış olduğu ifade edilen vücut sağlığını olumsuz etkileyen yatakların değiştirilmesi,⁴⁰⁴
105. Kurum kantinindeki ürün çeşitliliği yeterli olmakla birlikte özellikle dondurulmuş ürün çeşitlerinin de kantinde bulundurulması,
106. Kurumda görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, insan hakları ve işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin derslerin dâhil edilmesi,⁴⁰⁵
107. Kurum Savcısı ve Kurum Müdürünün belirli aralıklarla mahpuslarla görüşme gerçekleştirmesi ayrıca mahpusların görüşme taleplerinin de mümkün olan en kısa sürede yerine getirilmesi,
108. Kapalı görüş süresinin görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilmeye başlaması ve pandemi koşulları da göz önüne alınarak bu sürelerin mümkün olduğunca üst sınırlardan kullanılması,⁴⁰⁶
109. Mahpuslara sunulan filmlerin çeşitliliğinin ve sayısının artırılması,
110. Oda içi etkinliklerin artırılması amacıyla kantinden ve kurum dışından el işi malzemelerinin temininin sağlanması,

404 Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 22: "Yerel ve ulusal standartlara uygun olarak, her mahpusa, verildiğinde temiz, iyi durumda ve temizliği korumaya yetecek sıklıkta değiştirilen, yeterli büyüklükte ve sayıda yatak takımı ve ayrı bir yatak sağlanır."

405 Personel ve mahpuslar arasında olumlu bir iletişim kurulmasında personelin almış olduğu veya almadığı eğitim ile bu eğitimin kalitesi ve çeşitliliği de belirleyici faktörlerdir. "Özgürlüğünden mahrum bırakılmış bir kişinin kötü muamele görmesinin engellenmesinde en iyi teminat, hiç şüphesiz, doğru eğitilmiş bir polis veya cezaevi yetkilisidir. Nitelikli görevliler, kötü muameleyle başvurmaksızın görevlerini başarı ile yerine getirebilecekler ve gözaltındaki kişiler ve tutuklularla ilgili temel önlemlere saygı göstereceklerdir." CPT Standartları, 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 59.

406 Konuya ilişkin Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik madde 10/2 şu şekildedir; "Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir. Çocuk hükümlü ve tutuklular için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir."

111. Cezaevinde açılan sanat kurslarının sayılarının artırılması, ekonomik getirisi olabilecek geleneksel sanatlara mahpusların meslek edinimi kapsamında yer verilmesi⁴⁰⁷ ve mahpusların cezaevinde ürettikleri ürünleri satarak para kazanmalarına imkân sağlayan sergi, stant vb. uygulamaların tekrar faaliyete geçirilmesi,⁴⁰⁸
112. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesi, atölye ve grup çalışmalarının yapılması; sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin tekrar hayata geçirilmesi, hâlihazırda devam eden faaliyetlerin sürelerinin ve sıklıklarının artırılması,⁴⁰⁹
113. Kullanıma kapalı olan açık spor alanı için gerekli tadilatların yapılması ve mahpusların kullanımına hazır hale getirilmesi,
114. Kurum kütüphanesindeki Türkçe ve yabancı dildeki kitapların sayısının ve çeşitliliğinin artırılması,
115. Kurumda engelli ve yürüme güçlüğü çekebilecek mahpusların da bulunabileceği göz önüne alınarak Kurum revirinin erişilebilirliğin daha kolay olacağı bir alana taşınması veya engelli ve yürüme güçlüğü çeken mahpusların üst kata çıkabilmesi için gerekli erişilebilirlik standartlarının sağlanması,
116. Kurum revirinde bulunan ilaçların düzenli kontrollerinin sağlanması, son kullanım tarihi geçen ilaçların bulundurulmaması, ayrıca yataklı dış ünitesinde bulunan çarşafaların düzenli aralıklarla değiştirilmesi,
117. Psiko-sosyal servisin düzenli aralıklarla mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmesi, ayrıca görüşme talep eden mahpusların da gecikme olmaksızın taleplerinin karşılanması,
118. Yemek menülerinin, her mahpusun sağlıklı ve dengeli beslenmesi için yeterli besin değeri içerecek⁴¹⁰ şekilde hazırlanması, öğünlerin dengeli bir şekilde dağılımına özen gösterilmesi ve çeşitliliğinin artırılması,
119. Haftalık yemek ve kantin ürün listesi gibi ilanların, mahpusların bilgilendirilmeleri adına odalarında bulunan TV'lerden yayınlanması,

407 Bkz. CPT Standartları, 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 47: Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş, ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir. CPT, birçok tutukevindeki faaliyetlerin çok kısıtlı olduğunu gözlemlemiştir. Özellikle mahkûmların sık sık değiştiği bu tür kurumlarda düzenli faaliyetlerin düzenlenmesini kolay bir mesele değildir. Açıkçası, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlarda hedeflenen türden bireye yönelik programların geliştirilmesi söz konusu olamaz.

408 Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 26.2/3, ayrıca Birleşmiş Milletler Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar, Kural 96.2 ve 98.1 şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülere yeterli düzeyde ve faydalı çalışma imkânı sağlanmalı; mümkünse yapılan çalışma, tutuklu ve hükümlülerin serbest kaldıktan sonra gelir elde etme kapasitesini kaybetmemesini, hatta geliştirmesini sağlamalıdır."

409 Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 25.2 şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülerin yeterli kişisel ve sosyal temasta bulunabilmesi için her gün gerektiği kadar süreyle odalarının dışında zaman geçirmelerine izin verilmelidir." Ayrıca konuya ilişkin 2.Genel Rapordaki CPT standardı şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlüler, günün makul bir süresini (8 saat veya daha fazla), çeşitli amaçlara yönelik değişik faaliyetler yapmak üzere odalarının dışında geçirmelidir."

410 Mahpusların İslahi İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 22: "Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir."

D.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

120. Kurumdaki mevcut fiziksel sorunların giderilmesi ve gerekli tadilatların yapılması için gerekli ödeneğin tahsis edilmesi,
121. Kapalı görüşlere katılım sağlayabilecek kişi sayısının yeniden gözden geçirilmesi,⁴¹¹
122. Yemek menülerinin, her mahpusun sağlıklı ve güçlü olması için yeterli besin değeri içerecek şekilde hazırlanması ve öğünlerin dengeli bir şekilde dağılımına özen gösterilmesi amacıyla yemek iaşe bedellerinin arttırılmasının sağlanması,
123. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların ihtiyaçlarına göre beslenme programının oluşturulması, yemeklerin ve diğer gıdaların kurallara uygun bir şekilde üretilmesi, paketlenmesi, nakledilmesi ve hijyen gerekliliklerinin sağlanması süreçlerinin daha sağlıklı yürütülebilmesi için Kurumda diyetisyen veya gıda mühendisi istihdam edilmesi,⁴¹²

D.4. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumuna Yönelik Tavsiyeler

124. Mahpuslar, ceza infaz kurumlarına kabul edildikleri andan itibaren kaldıkları odalar onların meskenleri olmaktadır. Vakitlerinin tamamını odalarında ve odanın avlusunda geçirmektedirler. Mahpusların ekonomik imkânları ve durumları da göz önünde bulundurulduğunda elektrik faturaları mahpuslar üzerinde ağır bir külfet oluşturmaktadır. Bu doğrultuda ceza infaz kurumlarının Mesken abone grubuna dâhil edilmesi gerektiği, hususları tavsiye edilmektedir.

411 "Mahkumların dış dünyayla temaslarını makul düzeyde devam ettirmesi de çok önemlidir. Her şeyden önce mahkumlara aileleriyle veya yakın arkadaşlarıyla ilişkilerini devam ettirebilme imkanı verilmelidir." CPT Standartları, 2. Genel Rapordan Alıntı (CPT/Inf (92)3), para.51.

412 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik Madde 13 (1): "Sağlık servisi; kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getiren servistir. Sağlık servisinde; cezaevi tabibi, dış tabibi, eczacı, veteriner, diyetisyen, sağlık memuru, hemşire ve hayvan sağlık memuru görev yapar."

ARTVIN
KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/40)

KISALTMALAR

COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
HES	Hayat Eve Siğar
m²	metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun ile, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukukten tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. Yukarıda anılan çerçevede, Artvin Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 05.10.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 pandemisi sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarih ve 147 sayılı toplantısında alınan 2021/16 sayılı Karar ile 01.10.2021 tarih ve 4420 sayılı Başkanlık Oluru uyarınca Artvin Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 05.10.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

8. Artvin Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Artvin şehir merkezine 3 km uzaklıkta bulunmaktadır. Ceza İnfaz Kurumu 2012 yılında 4.326 m²'lik alan üzerine inşa edilerek 17.09.2012 tarihinde hizmete açılmıştır.
9. Ceza İnfaz Kurumu; 16 koğuş, 1 geçici oda ve çocuklar için ayrılan 1 odadan oluşmaktadır. A-B-C ve D olmak üzere 4 bloktan oluşan koğuş sisteminde, A-B-C bloklarında bulunan koğuşların yatakhane, yemekhane ve havalandırma bahçeleri ile birlikte toplam alanı 99,50 m², D blokta bulunan koğuşların yatakhane, yemekhane ve havalandırma bahçeleri ile birlikte toplam alanı 81,20 m²'dir. Koğuşların toplam alanı 1.854 m², kişi başına düşen ortalama alan ise 8 m²'dir. Her odaya ait havalandırma alanı bulunmaktadır.

B.2. Kurum Personeli

10. Artvin Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda fiili olarak görev yapan 66 personel bulunmaktadır. 1 kurum müdürü, 1 ikinci müdür, 1 idare memuru, 1 psikolog, 2 sağlık memuru, 1 öğretmen, 3 infaz ve koruma başmemuru, 45 infaz ve koruma memuru, 6 şoför, 1 bilgisayar işletmeni, 2 teknisyen, 1 aşçı ve 1 hizmetli bulunmaktadır. Personelin 3'ü yüksek lisans, 31'i lisans, 15'i ön lisans ve 17'si lise mezunudur.

C.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

11. Kurumda 103'ü hükümlü ve 32'si tutuklu olmak üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan toplam mahpus⁴¹³ sayısı 135'tir. Bu mevcudun içinde 5 kadın ve 4 yabancı mahpus bulunmaktadır.
12. Kurumda bulunan 89 hükümlü COVID-19 izindedir.⁴¹⁴

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

13. Artvin Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna, heyet üyelerinin ziyaretçi girişinde kayıtlarının yapılmasının ardından giriş yapılmıştır. Kurum Müdürü ile ilk görüşme gerçekleştirilmiş, ardından Heyet tarafından belirlenen ve farklı mahpus gruplarından mahpuslar ile koğuşların içerisinde bulunan havalandırma alanlarında görüşülmüştür. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personel bu alanda bulunmamıştır. Görüşmeler sonrasında hâlihazırda hasta veya temaslı bir kişi bulunmayan bir karantina koğuşu, kantin, derslikler, revir, psiko-sosyal servis, açık ve kapalı görüş alanları ve diğer ortak alanlar gezilmiş, ilgili personel ile görüşülmüş, çeşitli kayıt ve dosyalar incelenmiştir. Son olarak Kurum yönetimi ile tekrar bir araya gelinmiş ve Heyetin ilk gözlem ve tespitleri, mahpusların talep ve şikâyetleri hakkında yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

413 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

414 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un Geçici 9'uncu maddesi: "(5) Covid-19 salgın hastalığının ülkemizde görülmüş olması sebebiyle, açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ile kapalı ceza infaz kurumunda bulunup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanan hükümlüler, 105/A maddesi kapsamında denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verilen hükümlüler ve 106 ncı madde veya diğer kanunlar uyarınca denetimli serbestlik tedbirinden yararlanan hükümlüler, 31/5/2020 tarihine kadar izinli sayılır. Salgının devam etmesi hâlinde bu süre, Sağlık Bakanlığının önerisi üzerine Adalet Bakanlığı tarafından her defasında iki ayı geçmemek üzere ondokuz kez uzatılabilir. Bu fıkra uyarınca izinli sayılanlar hakkında 95 ve 97 nci madde hükümleri uygulanır."

C.1. Fiziksel Koşullar

C.1.1. Kurumun Fiziksel Durumu

14. Kurum binası ve eklentilerinin içinde bulunduğu alanda, arazinin eğimli olması nedeniyle toprak kaymaları olabileceği değerlendirilmiştir. Yine arazinin eğimli olması sebebiyle Kuruma getirilen malzemeleri taşıyan araçların Kurum içine giremediği, malzemelerin dışarıdan taşınarak getirildiği idare tarafından ifade edilmiştir. Yapılan gözlemlerde bina bahçesinde bulunan beton arazi ve güvenlik duvarının birbirinden ayrılmaya başladığı, idare tarafından geçici önlemler alınarak çatlakların tamir edilmeye çalışıldığı anlaşılmıştır.

C.1.2. Kurum Kapasitesi

15. Toplam kapasitesi 200 olan Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla toplam mevcut 135'tir. 89 hükümlü ise COVID-19 iznindedir. Dolayısıyla Kurumun kalabalıklaşma ve kapasite aşımı sorunu bulunmamaktadır.
16. Her mahpusun kendine ait yatağı mevcuttur.

C.1.3. Isınma ve Havalandırma

17. Ceza İnfaz Kurumu kömürle çalışan 2 adet kalorifer kazanı ile ısıtılmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde ısınma ile ilgili sorun yaşanmadığı dile getirilmiştir.
18. Havalandırma kapılarının sabah saat 6.30'da açılıp, akşam saat 17.00'da kapatıldığı öğrenilmiştir. Kurumda her koğuşa ait havalandırma bahçesi bulunmaktadır. Ayrıca koğuşlarda havalandırma için pencere bulunmaktadır.
19. Karantinede kalan mahpusların odalarının da havalandırmasının bulunduğu, havalandırma saatleri arasında buradan yararlanabildikleri bilgisi alınmıştır. Oda ve koğuşların havalandırması yeterli düzeydedir.

C.1.4. Suya Erişim

20. Kurumun içme suyu şehir şebekesinden karşılanmaktadır. Şehir şebekesinden alınan su numuneleri belli aralıklarla Artvin İl Sağlık Müdürlüğüne gönderilerek uygunluğu test edilmektedir. Kurumda 24 saat temiz suya erişilmektedir.
21. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde içme suyunun kantinden temin edilebildiği, bunun yanında musluk suyunu kullanan mahpusların da olduğu ifade edilmiştir.
22. Mahpusların banyo ile diğer ihtiyaçların karşılanması için sıcak su verilmektedir. Mahpuslarla yapılan görüşmeler ve idareden alınan bilgilere göre her gün sabah sayımı sonrası 30 dakika sıcak su verildiği belirtilmiştir. Bunun yanında tüm koğuşlara haftada 2 kez toplam 4 saat süre ile sıcak su verilmektedir.

C.1.5. Hijyen Koşulları

23. Kurumun genel temizliği, Kurum tarafından verilen temizlik malzemeleri ile Kurum tarafından görevlendirilen hükümlülerce yapılmaktadır.
24. Odaların temizliği mahpuslar tarafından yapılmaktadır. İdare tarafından oda temizliği için düzenli aralıklarla mahpuslara temizlik malzemesi verildiği gibi isteyen mahpuslar bu malzemeleri kantinden de temin edebilmektedir.
25. Kurumda çamaşırların yıkanması için çamaşır makinalarının bulunduğu, çamaşır yıkamak için kullanılan deterjanın Kurum tarafından karşılandığı ve çamaşırların 15 günde bir ücretsiz bir şekilde yıkandığı öğrenilmiştir.

C.1.6. Kantin

26. Kurumda kantin/market bulunmaktadır. Kurum kantininde 354 çeşit ürün bulunduğu ve ürün çeşitliliğinin yeterli olduğu değerlendirilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kantinde bulunan ürünlerin ücretlerinin yüksek olduğu belirtilmiş ancak yapılan incelemelerde ürünlerin fiyatlarının piyasa koşullarına uygun olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca mahpuslar tarafından talep edilip kantinde bulunmayan ürünler dış kantin aracılığıyla temin edilmektedir.

C.2. Yönetim ve Personelin Tutumu

27. Kurumda görev yapan personelin meslek içi eğitim aldığı ifade edilmiştir. Personelin aldığı eğitimler arasında İyi Hal Uygulamaları Eğitimi, UYAP Açık Süre İşlemleri Eğitimi, Mektup Okuma Komisyonu Eğitimi, Kuruma Kabul İşlemleri Eğitimi, Kütüphane ve Yayın İşlemleri Eğitimi, Telefonla Görüşürme İşlemleri Eğitimi, Vardiya İşlemleri Eğitimi, Manevi Rehberlik İşlemleri Eğitimi, Emanet Eşya İşlemleri Eğitimi, Muhasebe Yetkilileri Eğitimi, İnfaz ve Koruma Başmемurluk İşlemleri Eğitimi bulunmaktadır.
28. İdare ile yapılan görüşmede Kurum personelinin yönetime ilişkin eğitimler aldığı ancak insan haklarına yönelik eğitim almadıkları ve mahpuslara yaklaşım konusunda yeterli donanım ve bilgiye sahip olmadıkları belirtilmiştir.
29. Yapılan görüşmelerde mahpusların genel olarak yönetimden ve Kurum personelinin kendilerine yaklaşım ve tutumlarından memnun oldukları görülmüştür.
30. Mahpuslar tarafından yazılan dilekçelerin sabah sayımıyla birlikte toplandığı, dilekçelerin Kurum Müdürü tarafından görüldükten sonra ilgili birimlere ve makamlara gönderildiği ifade edilmiştir. Dilekçe içeriklerinde genel olarak infaz durumlarına ilişkin taleplerin yer aldığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde yazdıkları dilekçelerin gönderimi, takibi ve ilgililere ulaşması konusunda herhangi bir sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir. Ayrıca talepleri halinde mahpusların Kurum Müdürü ve Kurum Savcısı ile görüşme yapabildikleri ifade edilmiştir.

C.3. Dış Dünya ile İletişim

C.3.1. Telefonla Görüşme Yapma Hakkı

31. COVID-19 önlemleri kapsamında açık görüşün gerçekleştirilememesi nedeniyle, haftada 1 kez gerçekleştirilen telefon görüşmeleri haftada 2'ye çıkarılmış olup bu kapsamda mahpuslara her

hafta 10'ar dakikalık 2 telefon görüşmesi yapma hakkı tanınmıştır. Mahpusların çocuklarıyla görüşebilmeleri için telefon görüşmelerinden biri hafta sonu yapılabilmektedir.

32. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde telefon görüşmelerinin gerçekleştirilmesi ile ilgili sorun olmadığı ifade edilmiş ancak görüşme sürelerinin artırılması yönünde taleplerde bulunulmuştur.

C.3.2. Açık Görüş

33. Türkiye genelinde tüm Ceza İnfaz Kurumlarında 14 Mart 2020 itibarıyla açık görüşler, COVID-19 pandemisiyle mücadele kapsamında Sağlık Bakanlığı Koronavirüs Bilim Kurulu tavsiyesiyle durdurulmuştur.
34. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde açık görüşün bir buçuk yıldır yapılamamasının aile hayatlarını etkiler boyuta geldiği ifade edilmiştir. Buna bağlı olarak, özellikle ailesi uzakta bulunduğu için kapalı görüş imkânını daha az değerlendirebilen mahpusların yakınları ile iletişimi telefon görüşmeleri ile sınırlı kalmıştır. Ailelerinin yaşadığı illere nakil talebinde bulunan mahpuslar bu taleplerinin kapasitenin dolu olması gerekçesiyle reddedildiğini bildirmişlerdir. Adalet Bakanlığı tarafından hayata geçirilen E-Görüş⁴¹⁵ projesi ziyaret tarihi itibarıyla henüz Kurumda uygulanmaya başlanmamıştır. Bazı mahpuslarca bu uygulamanın getirilmesi yönünde taleplerde bulunulmuştur.
35. Açık görüş alanı ziyaret tarihi itibarıyla kullanılmamakla birlikte, İdare tarafından alanının, ziyaretçi sayısının yüksek olması nedeniyle pandemi öncesi dönemde yetersiz kaldığı belirtilmiştir.

C.3.3. Kapalı Görüş

36. Adalet Bakanlığı tarafından alınan COVID-19 önlemleri kapsamında kapalı görüşler, 17.06.2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 9'uncu maddesi kapsamında 2 haftada 1 kez ve mahpusun önceden belirlediği 2 yakını ile gerçekleştirilmektedir.
37. Kurumda 9 adet kapalı görüş bölümü bulunmakta olup her görüş sonrası bu bölmeler 15 dakika havalandırılmaktadır.
38. Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde kapalı görüş hakkının kullanılması konusunda herhangi bir şikâyet iletilmemiştir. Ancak şehir dışından gelen bazı mahpusların ailelerinin sabah saatlerinde verilen kapalı görüşe yetişemediği ifade edilmiştir.

C.3.4. Haberleşme ve İletişim Araçlarından Yararlanma

39. Kurumda 24 adet televizyon kanalının, 1 adet psiko-sosyal video kanalının, 2 adet radyo kanalının bulunduğu ve yabancı dilde yayın yapan bir kanalın bulunduğu belirtilmiştir.

415 "Söz konusu proje ile hükümlülerin personel tarafından oda ve koşu dışına çıkartılması suretiyle yürütülen çeşitli hizmetlerin, ses izolasyonlu bir kabin içerisinde oda ve koşu alanlarına yerleştirilecek multimedya cihaz marifetiyle, personel sirkülasyonuna gerek olmaksızın daha az insan kaynağı harcanarak, hızlı ve güvenilir bir biçimde gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu proje ile mahpuslar aileleri ile görüntülü görüşebilecek, ileriki aşamada aynı sistem ile hekim görüşmeleri sağlanabilecektir". Bkz. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/akilli-teknolojilerin-ceza-infaz-kurumlarına-entegrasyon-e-gorus-projesi22102020122426> (E.T. 05.01.2021)

40. Yabancı mahpuslar tarafından yabancı dilde yayın yapan televizyon kanalının bulunmadığı belirtilerek İngilizce yayın yapan televizyon kanalı eklenmesi yönünde talepte bulunulmuştur.
41. Mahpuslarca, genel olarak haberleşme ve iletişim araçlarından faydalanma konusunda bir şikâyet dile getirilmemekle birlikte, televizyon kanallarının sayısının artırılması ve yerel gazete temin edilmesi taleplerinde bulunan mahpuslar olmuştur.

C.4. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler

42. Ceza İnfaz Kurumunda iş-meslek eğitimi ve sosyal kültürel kurslar kapsamında, 2021 yılı içerisinde; Kur'an-ı Kerim okuma kursu, hijyen eğitimi kursu ve hobi kursları düzenlenmiştir.
43. Kurumda hükümlü ve tutuklular için düzenlenecek sosyal ve kültürel faaliyetlerde kullanılması amacıyla 100 kişilik bir konferans salonu bulunmaktadır. Salonda sinema gösterimi, özel gün ve hafta kutlamaları ve personele yönelik eğitimler düzenlenmektedir.
44. Kurumun güvenlik tedbirleri, fiziki koşulları ve COVID-19 pandemisi tedbirleri gözetilerek imkânlar dâhilinde 2021 yılı içerisinde; 27 sinema gösterimi, 18 Mart Çanakkale Şehitleri Anma Programı, Miraç Kandili Programı, Mevlid Kandili Programı, İyi Hal Uygulamaları Konferansı, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Etkinliği, voleybol ve masa tenisi turnuvaları düzenlenmiştir. Etkinliklere aynı koşuğa bulunan mahpusların çıkarıldıkları, toplu etkinlik düzenlenmediği aktarılmıştır. Ayrıca merkezi yayın sistemi üzerinden 109 sinema gösterimi yapılmıştır.
45. Yapılan görüşmelerde, Kurumda yalnızca dini kursların olduğunu belirten mahpuslar, kurs çeşitliliğinin artırılmasını talep etmişlerdir. Sportif etkinlikler konusunda bir şikâyet dile getirilmemiştir. Mahpuslar, açık spor alanından haftada 1 kez 1 saat süreyle yararlandırılmaktadır. Yönetim ile yapılan görüşmelerde haftada 1 kez sinema gösterimi yapıldığı, mahpusların hobi odasından haftada 2 saat faydalanabildiği, açık spor alanından faydalanma süresinin haftada 1 saat olduğu belirtilmiştir.
46. Yabancı mahpuslar ile yapılan görüşmelerde de sportif faaliyetler dışında kendilerine yeterince faaliyet olanağı sunulmadığı dile getirilmiştir.
47. Kurumda, 3 Açık Öğretim Ortaokulu, 21 Açık Öğretim Lisesi, 2 Açık Öğretim Fakültesi, 1 örgün eğitim öğrencisi bulunmaktadır. 2020-2021 Eğitim Öğretim Dönemi İçinde ÖSYM tarafından yapılan YKS'ye (Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı) 18 öğrenci katılmıştır.
48. Kurumda 11 kişilik kütüphane bulunmaktadır. Kurum kütüphanesinde; 130 adet felsefe-psikoloji, 855 adet din bilimleri, 114 adet toplum bilimleri, 17 adet dil ve dil bilimleri, 43 doğa bilimleri ve matematik, 108 adet teknoloji, 36 adet sanat, 1226 adet edebiyat, 519 adet coğrafya/tarih konu ve içerikli toplam 3048 yayın bulunmaktadır. Bununla birlikte İl Halk Kütüphanesinden istenilen kitaplar talep edilerek ilgili mahpusa ulaştırılmaktadır. Ziyaret sırasında, Kurum kütüphanesindeki kitap sayı ve çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüştür.
49. Mahpuslar 2021 yılı içerisinde Kurumda bulunan kütüphanedeki 737 yayından, İl Halk kütüphanesindeki 780 yayından faydalanmıştır.

C.5. Sağlık ve Beslenme

C.5.1. Revir ve Psiko-sosyal Servis

50. Sağlık Servisinde 2 sağlık personeli görev yapmaktadır. Bunun yanında Adalet Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında düzenlenen 30.04.2009 tarihli protokolün 5'inci maddesi⁴¹⁶ kapsamında hükümlü ve tutuklular Sağlık Müdürlüğüne görevlendirilen 1 Aile Hekimi tarafından her hafta pazartesi tam gün, ayda bir kez de Psikiyatri doktoru tarafından yine tam gün Kurumda muayene edilmek suretiyle sağlık hizmeti almaktadırlar. Sağlık servisinde görevli 2 sağlık personeli mesai saatleri sonrasında icapçı olarak hizmet vermeye devam etmektedir.
51. Sağlık Servisinde muayene, ilaç temini, takibi ve dağıtımı, aşılama ve hastane sevk işlemleri hizmetleri sunulmaktadır.

2021 Yılında Sağlık Servisinde Yapılan İşlemler	
Kurumda Muayene	1853
Artvin Devlet Hastanesi Poliklinik Sevkleri	156
Artvin Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi Sevkleri	67
Kurumda Psikiyatri Muayene	68
Ceza Tehiri İşlemi	4
İl Dışı Devlet veya Üniversite Hastane Sevkleri	11
Pnömonokok (Zatürre) Aşı Uygulaması	26
COVID-19 1. Doz Aşı Uygulaması	112
COVID-19 2. Doz Aşı Uygulaması	104
COVID-19 3. Doz Aşı Uygulaması	4

52. Hekimler, dilekçelerine istinaden rahatsızlığını beyan eden hastaların muayenelerini yapmakta, muayene sonucunda tedavilerini düzenlemekte ve takiplerini yapmaktadırlar. Muayene sonucu gerekli görülen durumlarda mahpusların ileri tetkik ve tedavi amacıyla hastanelere sevkleri sağlanmaktadır. Sevk evrakı aynı gün içerisinde jandarmaya verilerek en geç 1 hafta içerisinde sevk işlemleri gerçekleştirilmektedir. Mahpusların acil durumlarında ise 112 Acil Servis vasıtasıyla tedavileri gerçekleştirilmektedir.
53. Ceza İnfaz Kurumunda, Kurum revirinde veya hastanede yapılan muayenesi sonucunda reçete yazılan mahpusların ilaçları sözleşmeli eczaneler tarafından temin edilmektedir. Reçeteler aynı gün

416 30.04.2009 tarihli Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı Arasında Ceza İnfaz Kurumlarındaki Sağlık Hizmetlerinin Düzenlenmesi Hakkında Protokol, 5'inci madde: "(2) Hükümlü ve tutuklu sayısı 1000'e kadar olan kurumlar durumu uygun olan en fazla üç aile hekimine bağlanır. İlgili aile hekimi sağlık hizmetini, gezici sağlık hizmeti kapsamında verir. (3) Aile hekimliği uygulamasına geçilmemiş illerde; hükümlü ve tutuklu ile personel sayısı; 1000'in üzerinde olan kurumlarda haftada 5 tam gün, 500 ila 1000 arasında olan kurumlarda haftada 5 yarım gün, 500'ün altında olan kurumlarda haftada 2 yarım gün tabiipli sağlık hizmeti. Kampüs içerisinde bulunan ve 1000'in altında hükümlü ve tutuklu sayısı bulunan kurumlar da bu kapsamda değerlendirilir."

eczaneye, eczane tarafından sisteme kaydedilen ilaçlar ise ertesi gün Kuruma teslim edilmekte ve doktorun uygun gördüğü dozlarda ayarlanarak ilaç defterine kaydedilmek suretiyle ilgisine imza karşılığı teslim edilmektedir. Psikiyatrik özelliği bulunan ve yeşil reçeteli olarak kullanılan ilaçlar hastaların yanına verilmemekte bu ilaçlar uygun görülen şekilde ve dozlarda ayarlanarak ilaç defterine kaydedilmekte ve kilitli dolaplarda muhafaza edilen ilaçlar mahpus isimlerine göre ayarlanan ilaç kutularına günlük dozlarda hazırlanarak, imza karşılığı ilgisine verilmektedir. Bunun yanında kronik hastalığı bulunan mahpuslar için reçete edilmiş raporlu ilaçlar, bir önceki reçetede yazan doz miktarı üzerinden sağlık kuruluşlarına gitmeden ve reçeteye ihtiyaç duyulmadan doğrudan eczaneden temin edilmektedir.

54. Psiko-sosyal servis Kurumda mahpuslara yönelik grup çalışmaları yapmakta, bu kapsamda; öfke kontrolü, sigara, alkol ve madde bağımlılığı, salıverilme öncesi mahkûm gelişimi, sigara bağımlılığı, Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları (DEPAR)⁴¹⁷ konularında program düzenlemekte; ayrıca mahpuslarla bireysel iyileştirme sistemi kapsamında görüşmeler yapmakta, Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM)⁴¹⁸ uygulamakta, mahpusların ilk kabulünü yapıp Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF)⁴¹⁹ doldurmakta, mahpuslar hakkında düzenli aralıklar ile gözlem değerlendirme formu, gelişim değerlendirme formu doldurmakta, aile görüşmeleri gerçekleştirmekte, intihar ve intiharı önleme, iyi hal uygulamaları, madde bağımlılığı ve zararları konularında konferans düzenlemekte, mahpusların psikiyatrik ya da psikolojik ihtiyacını belirleyip psikiyatri yönlendirmesi yapmakta ve ilaç kullanımı konusunda görüşme yapmaktadır. Ek olarak; personele yönelik seminer, konferans ve bireysel görüşmeler de yapılmaktadır.
55. Psiko-sosyal servise gitme talebinde bulunan mahpusların taleplerinin en geç 1 hafta içinde yerine getirildiği, çoğunlukla daha kısa süre içerisinde görüşme yapıldığı belirtilmiştir. Servise başvuran mahpuslar için form doldurularak risk haritası çıkarılmakta ve buna göre ihtiyaç halinde mahpuslar düzenli görüşmeye çağrılmaktadır.
56. Kurumda 2021 yılı içerisinde; psikolog ile 480 (aile görüşü, psikoterapi ve bireysel müdahale programı ve ARDEF) görüşme gerçekleştirilmiştir. Mahpuslar için 3 seminer/konferans, personel için (260 personel) 2 seminer/konferans düzenlenmiştir. Pandemi nedeniyle grup çalışmaları uzun bir süre yapılamamış, 2021 yılı Ağustos ayından itibaren yapılmaya başlanmıştır. Grup çalışmaları kapsamında 5 grup çalışması düzenlenmiştir.

417 Bkz. Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları (DEPAR) <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/depar-programi> E.T.:02.02.2020.

418 Bkz. Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM) <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> E.T. : 03.01.2022.

419 Ruh sağlığı problemleri olan mahpusların personel tarafından erken dönemde tanınması ve yararlanacakları psiko-sosyal destek programının belirlenmesi amacıyla oluşturulan araştırma ve değerlendirme formudur. ARDEF sonuçları doğrultusunda mahpuslar ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> E.T. : 03.01.2022.

C.5.2. Beslenme

57. Ceza İnfaz Kurumunun yemekleri, infaz kurumuna girmeden önce aşçılık yapan mahpuslar tarafından Kurum yemekhanesinde yapılmaktadır.
58. Personel ile mahpuslar aynı yemeği tüketmekte ve yemekler oda ve koğuşlara kişi sayısına göre belirlenen miktarda verilmektedir. Personel için bir yemekhane bulunmaktadır.
59. Yemekler mahpuslar tarafından genel olarak beğenilse de çeşitliliğin artırılması yönünde taleplerde bulunulmuştur. İdare ile yapılan görüşmede Kurumda bulunan mahpus sayısının düşük olması sebebiyle iâşe bedelinin düşük olduğu, bu sebeple istenilen yemeklerin yapılamadığı aktarılmıştır. Yapılan incelemede yemek miktarının yeterli olduğu ve kalitesinin iyi olduğu gözlemlenmiştir.

C.5.3. COVID-19 Önlemleri

60. COVID-19 tedbirleri kapsamında mahpusların ve personelin pandemi ile ilgili farkındalığını arttırmak üzere Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan COVID-19 broşüründen çoğaltılarak dağıtımı yapılmış, afişlerden de ziyaretçi giriş noktaları ile ziyaretçi mahalleri, koridorlar, yemekhane, mutfak, kantin vb. ortak kullanım alanlarının uygun yerlerine bilgilendirme amaçlı asılmış ve kapalı devre yayınla COVID-19 bilgilendirme videoları yayınlanmıştır.
61. Tüm taşıtların, araç-gereçlerin, koğuşların, koridorların, yemekhanenin, kantinin, yatakhanelerin, mahkûm kabul biriminin, ziyaretçi mahallerinin, tuvalet ve banyoların, telefon ahizelerinin, kapı kollarının, turnike ve X-Ray geçişlerinin ve diğer tüm ortak alanların düzenli olarak dezenfekte edildiği ve kapalı ortamların sık sık havalandırıldığı belirtilmiştir.
62. Personel, mahpuslar, avukatlar, ziyaretçiler ve ceza infaz kurumuna giriş yapan tüm kişiler her girişlerinde ateş ölçümüne tabi tutulmuş, mahpuslara maske dağıtılmış, ziyaretçiler ve personelin kullanımı için hijyen malzemeleri, eldiven, maske ve mahpuslar ve ziyaretçilerle temas kuran personele siperlik temin edilmiştir. 01.09.2020 tarihinden itibaren Kuruma giren ziyaretçiler HES Kodu talep edilmektedir.
63. Kuruma ilk defa kabul edilen mahpuslar PCR testi yaptırdıktan sonra, 14 gün boyunca karantina amaçlı ayrılan oda/koğuşlarda izole edilerek barındırılmakta, izolasyon sürecinin bitiminde girişte yapılmış olan PCR testine ek olarak yeni bir PCR testi yapılmakta ve PCR testi negatif çıkan mahpusların oda/koğuş planlanmasına geçilmektedir.
64. COVID-19 hastası mahpuslar ve temaslılar izole edilmektedir. Herhangi bir neden ile Kurum dışına çıkan mahpuslar COVID-19 tedbirleri gereği Kuruma dönüşte 14 gün boyunca karantinada tutulmaktadır. Karantina koğuşu olarak kullanılan koğuşa yeni bir mahpus geldiğinde karantina süresinin sıfırlanması nedeniyle 14 günü geçebilen karantina süreleri, mahpuslar tarafından bir şikâyet konusu olarak iletilmiştir. Mahpuslar dış hekimi ve hastaneye gitmekten karantina süresinin uzunluğu nedeniyle imtina ettiklerini ifade etmişlerdir. İdare ile yapılan görüşmede Temmuz 2020 itibarıyla mevcut oda ve koğuşa ilaveten 2 koğuşun daha karantina amaçlı kullanıma açıldığı, ileri tetkik ve tedavileri için il içi ve il dışı dâhil hastane sevklerini zamanında gerçekleştirmek suretiyle mahpusların sağlık haklarına erişimlerinin sağlandığı aktarılmıştır.

65. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kendilerine aşı imkânı sunulduğunu ancak aşı tercihi imkânı sunulmadığını, yalnızca Sinovac aşısı yaptırabildiklerini ifade etmişlerdir. COVID-19 aşısının yanı sıra 65 yaş üzeri mahpuslar ile kronik hastalığı bulunan mahpuslara, rızaları alınarak COVID-19 koruyucu tedbirleri kapsamında zatürre (Pnömonok) aşısı yaptırılmıştır.

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

66. Kapalı görüş saatlerinin, şehir dışından gelen ve erken saatlerdeki görüşlere yetişemeyen ziyaretçileri olan mahpusların durumu gözetilerek düzenlenmesi,⁴²⁰
67. Kurumda yabancı mahpuslar da bulunduğundan yayın sistemine İngilizce dilinde yayın yapan televizyon kanalının eklenmesi,⁴²¹
68. Pandemi ile birlikte durdurulan sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin COVID-19 önlemleri dikkate alınarak açık havada ya da havadar bir ortamda tekrar hayata geçirilmesi,⁴²²
69. Ceza İnfaz Kurumlarındaki kurslar, oyalayıcı birer aktivite olmanın ötesinde mahpusları tahliye sonrası döneme hazırladığı için kurs çeşitliliğinin artırılması ve özellikle mesleki kursların açılması,⁴²³
70. Kurum dışına çıkan mahpusların COVID-19 tedbirleri gereği Kuruma dönüşte karantinada tutulacakları sürenin 14 günü geçmeyecek şekilde düzenlenmesi,

420 Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev), Kural 24.4: "Ziyaretler, mahpusların aile ilişkilerini mümkün olduğunca normal bir düzeyde sürdürmelerine ve geliştirmelerine imkân sağlayacak şekilde düzenlenmelidir."

421 Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev), Kural 37.1: "Yabancı uyruklu mahpusların farklı ihtiyaçlarını karşılamak için pozitif önlemler alınmalıdır."

422 Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önleme Komitesi (CPT) Standartları, 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], 47'nci madde: "Tatminkar bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkumların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş, ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir. CPT, birçok tutukevindeki faaliyetlerin çok kısıtlı olduğunu gözlemlemiştir. Özellikle mahkumların sık sık değiştiği bu tür kurumlarda düzenli faaliyetlerin düzenlenmesini kolay bir mesele değildir. Açıkçası, hüküm giymiş mahkumların bulunduğu kurumlarda hedeflenen türden bireye yönelik programların geliştirilmesi söz konusu olamaz. Ancak mahkumlar, içinde buldukları hücredeki fiziksel şartlar ne kadar iyi olursa olsun, haftalar belki de aylar boyunca hücrelerinde kilitli biçimde çürümeye bırakılamazlar. CPT'ye göre tutukevlerindeki mahkumların günün makul bir kısmını (sekiz saat veya daha fazla) hücreleri dışında, belirli amacı olan ve değişen faaliyetler yaparak geçirmeleri hedeflenmelidir. Doğal olarak, hüküm giymiş mahkumların bulunduğu kurumlardaki programlar daha da uygun olmalıdır." 48'inci madde: "Açık havada egzersiz yapma konusunun üzerinde özellikle durulmalıdır. Mahkumların (tercihen genel bir faaliyet programının bir parçası olarak) her gün açık havada en az bir saat egzersiz yapabilmesi şartı, temel bir önlem olarak genel kabul görmüştür. CPT, istisnasız bütün mahkumlara (ceza olarak hücre hapsinde olanlar dahil) her gün açık havada egzersiz yapma imkanı verilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Açık havada egzersiz yapılacak yerlerin makul büyüklükte ve mümkün olduğunca kötü hava şartlarında koruma sağlayacak biçimde olması gerektiği barizdir."

Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev), Kural 27.3: "Mahpusların bedensel sağlıklarını geliştirmek ve uygun egzersizler ile boş zaman etkinliklerine imkân sağlamak amacıyla doğru bir biçimde organize edilen faaliyetler, cezaevi rejiminin ayrılmaz bir parçasını oluşturmalıdır." 27.6: "Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarına imkân sağlanmalı ve mümkün olduğunca mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir."

423 Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev), Kural 26.2-3, ayrıca Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları), Kural 96.2 ve 98.1 şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülere yeterli düzeyde ve faydalı çalışma imkânı sağlanmalı; mümkünse yapılan çalışma, tutuklu ve hükümlülerin serbest kaldıktan sonra gelir elde etme kapasitesini kaybetmemesini, hatta geliştirmesini sağlamalıdır." Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev), Kural 28.7.a: "Uygulanabildiği ölçüde mahpusların eğitimi; ülkenin eğitim ve mesleki eğitim sistemiyle bütünlük içerisinde olmalıdır. Böylece mahpuslar tahliyelerinden sonra herhangi bir zorlukla karşılaşmaksızın eğitim ve meslek eğitimiyle devam edebilirler."

D.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

71. Binanın eğimli arazi üzerine kurulu olması nedeniyle binanın zemin etüdünün yapılarak oturmaya elverişli olup olmadığının tespitinin yapılması,
72. İnfaz ve koruma memurlarına yönelik insan hakları eğitimlerinin artırılması ve göreve başlamadan önce bu eğitimlerin verilmesinin zorunlu kılması,⁴²⁴
73. Kurumda çıkan yemek çeşitliliğinin az olmasının işe bedeliyle ilgili olması nedeniyle işe bedellerinin yeniden düzenlenmesi,
hususları tavsiye edilmektedir.

424 Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev) Kural 81.1: "Personele, göreve başlamadan önce genel ve özel görevleri konusunda bir eğitim verilmeli ve düzenlenen teorik ve uygulamalı sınavları geçmeleri istenmelidir."
Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları), Kural 75.3: "Cezaevi idaresi, göreve başladıktan sonra ve kariyerleri boyunca personelin bilgi ve mesleki yeterliliğini sürdürmek ve geliştirmek için, hizmet içi eğitim faaliyetlerinin kesintisiz olarak sürdürülmesini sağlar."

EDİRNE
F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ
KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/52)

KISALTMALAR

ARDEF	Araştırma Değerlendirme Formu
Bkz.	Bakınız
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkencenin Önlemesi Komitesi
EKG	Elektrokardiyografi
m²	metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
ÖSYM	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
Para.	Paragraf
PCR	Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistem

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (Optional Protocol to the Convention against Torture-OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*⁴²⁵
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir⁴²⁶.
6. Yukarıda anılan çerçevede, Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna⁴²⁷ 22.12.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret Heyetine, uzmanlık bilgisinden yararlanmak için TİHEK'in talebi üzerine Edirne Valiliği tarafından görevlendirilen Doktor ... ve Uzman Psikolog ... eşlik etmiştir. Ziyaret COVID-19 pandemisi sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Heyet üyeleri tarafından Kuruma giriş yapıldıktan sonra ilk olarak Kurum Müdürü ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet tarafından belirlenen ve farklı suç türlerinden

425 OPCAT, m.1.

426 5275 sayılı Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, madde 9.

427 Bu raporda, Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu kısaca "Kurum" olarak ifade edilecektir.

mahpuslar⁴²⁸ ile COVID-19 pandemisi nedeniyle odalara girilmeksizin avukat görüş odalarında ve sosyal mesafeye uygun olarak açık görüş odalarında görüşülmüştür. Görüşmeler sırasında ve görüşme yapılan yerlerde infaz ve koruma memurları ile diğer idari personel bulunmamıştır. Ziyaret sırasında kantin, derslikler, revir, psiko-sosyal servis, açık ve kapalı görüş alanları ve diğer ortak alanlar ile bu yerlere ait kayıt ve dosyalar incelenmiş, ilgili personel ile görüşülmüştür. Son olarak Kurum yönetimi ile tekrar bir araya gelinmiş ve Heyetin ilk gözlem ve tespitleri, mahpusların talep ve şikâyetleri hakkında yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarihli ve 147 nolu toplantısında alınan 2021/16 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık Makamının 20.12.2021 tarihli ve 6170 sayılı oluruna istinaden 22.12.2021 tarihinde Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Kurum, mevki olarak Edirne ilinin merkezinde bulunan Avarız Köyü yolu üzerinde yer almaktadır.
10. Kurum, toplam 60.000 m² açık alan üzerine 50.000 m² kapalı alan içerisinde yerleşiktir.
11. Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumu olarak inşa edilen Kurumda, odalar tek kişilik ve üç kişilik olacak şekilde tasarlanmıştır.
12. Kurumda; 103 adet 3 kişilik oda, 59 adet tek kişilik oda, 2 adet müşahede odası, 2 adet mahkûm kabul odası, 2 adet revir, 2 adet yumuşak oda, 10 adet avukat görüşme odası, 2 adet aile görüşme odası, 30 adet kapalı görüşme alanı ve 4 adet açık görüşme alanı bulunmaktadır.

B.2. Kurum Personeli

13. Kurumda fiili olarak görev yapan 184 personel bulunmaktadır. 1 kurum müdürü, 3 kurum ikinci müdürü, 2 idare memuru, 1 dış hekimi, 2 psikolog, 1 öğretmen, 10 infaz ve koruma başmemuru (5 kişi vekil), 135'i erkek 7'si kadın olmak üzere 142 infaz ve koruma memuru, 4 sağlık memuru, 7 bilgisayar işletmeni, 1 kâtip, 3 teknisyen, 5 şoför, 1 kaloriferci ve 1 hizmetli görev yapmaktadır. Personelin 124'ü kadrolu, 58'i sözleşmeli, 2'si geçici görevlendirme ile çalışmakta olup 5'i yüksek lisans, 84'ü lisans, 37'si ön lisans, 58'i lise mezunudur.
14. Kurum Müdürü tarafından personel sayısının genel olarak yeterli olduğu belirtilmiştir.

B.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

15. Kurumda 247'si hükümlü ve 181'i tutuklu olmak üzere toplam mevcut 428 kişidir. Bunların içinde yabancı uyruklu 11 mahpus bulunmaktadır. Kurumda engelli, kadın ya da çocuk mahpus bulunmamaktadır. İdare tarafından hasta, yaşlı, yabancı mahpusların veya diğer hassas gruplara

⁴²⁸ Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlüleri ifade etmektedir.

dahil olan mahpusların özel ihtiyaçları ile taleplerinin mevzuat doğrultusunda Kurum görevlilerince karşılandığı belirtilmiştir.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Cezaevine Giriş ve Güvenlik

16. Kuruma gelen ziyaretçilerin kayıtları, nizamiye bölümünde biyometrik tanıma sistemleri (göz irisi tanıma) ile yapılmaktadır. Jandarma ve Ceza İnfaz Kurumu personeli gözetiminde duyarlı kapı sisteminden geçip üst araması gerçekleştirilen kişilerden; X-Ray cihazından geçirilen eşyaları arasında sakıncalı madde olmayanlar, elektronik turnike kapıların önünde biyometrik tanıma sistemine göz irisini tarattıktan sonra Kuruma giriş yapabilmektedir. Bu arama, Kurum personeli ve tüm ziyaretçiler için uygulanmaktadır.
17. Yapılan görüşmelerde; bir mahpus tarafından kendisine detaylı arama yapıldığı, arama sırasında önlük verilmediği iddia edilmiştir. Yapılan incelemede Kuruma girişte üst araması yapılan odalarda önlük bulunmadığı görülmüştür. Detaylı arama yapıp yapılmadığı hususu sorulduğunda, infaz ve koruma memurları tarafından ciddi emarelerin varlığı halinde ve bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda kişilerin çamaşırına kadar bakıldığı ifade edilmiştir⁴²⁹.
18. Girişte duyarlı kapıdan geçerken ayakkabısını çıkarması istenen kişilere galoş verilmediği, eski bir plastik terlik verildiği gözlemlenmiş, ziyaret sırasında Heyetten de aynı terliği kullanması istenmiştir. Görevli infaz ve koruma memuru tarafından galoş verilmemesinin gerekçesi çevre kirliliğinin önlenmesi olarak ifade edilmiştir.
19. İdare tarafından; Kurumda 378 adet güvenlik kamerası bulunduğu, ana ve ara maltalar, çatı, dış çevre ve oda bahçelerinin kamera ile izlendiği, odalarda kamera bulunmadığı, havalandırma alanlarında kamera bulunduğu ancak bu kameraların yalnızca havalandırma alanını görebilecek şekilde konumlandırıldığı, kamera kayıtlarını 6 ay tutmaları yeterli olsa da Kurumun her ihtimale karşı 2 yıl boyunca kayıtları tuttuğu ifade edilmiştir.

C.2. Fiziksel Koşullar

C.2.1. Odalar

20. Tekli odaların iç kısmı 11 m², üçlü odaların iç kısmı (alt kat 25 m²+üst kat 25 m²) 50 m²'dir. Ayrıca tekli ve üçlü odaların havalandırma alanları 25 m² ile 50 m² arasında değişmektedir.
21. Tek kişilik odalarda 1 adet, 3 kişilik odalarda 3 adet zemine sabitlenmiş olan demir dolap bulunmaktadır. Her odada 1 adet tuvalet ve banyo bulunmaktadır.

⁴²⁹ 29.03.2020 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34'üncü maddesi, 12.11.2021 tarihli ve 31657 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 4773 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının 14'üncü maddesiyle bu fıkranın birinci cümlesine "ciddi emarelerin varlığı ve" ibaresinden sonra gelmek üzere "bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda," ibaresi eklenmiş, "çıplak" ibaresi, "detaylı" şeklinde değiştirilmiştir: "Hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda, kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, detaylı olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir."

22. Ziyaret tarihinde Kurumda engelli birey bulunmasa da engellilerin kullanımına uygun 7 tane tuvaletin mevcut olduğu görülmüştür.
23. Odalarda bulunan acil durum butonunun ve oda dışında bulunan acil durum butonu göstergesinin çalışır durumda olduğu test edilerek görülmüştür.
24. Örnek olarak incelenen boş odada ışıklandırmanın yeterli olduğu görülmüştür.
25. Ziyaret sırasında, hastanelere sevk edilen mahpusların Kuruma döndüklerinde Polimeraz Zincir Reaksiyonu (PCR) testi yapılarak odalarına alınmadan önce 14 günlük izolasyon sürecini geçirdikleri bilgisi alınmış, izolasyon odası da incelenmiş; odada ısıtma olduğu, tuvalet ışığının ve musluğun çalıştığı, sıcak suyun olduğu görülmüştür.
26. Kurumun Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odasının alçı duvarlı olduğu, ses geçirmez olmadığı, içeride yapılan görüşmeyi kapıda bekleyen memurun duyabileceği gözlemlenmiştir.

C.2.2. Kurum Kapasitesi

27. 368 yatak kapasiteli Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla toplam mevcut 428'dir. Kapasitenin üzerinde mahpus bulunması sebebiyle Kurumun kalabalıklaşma ve kapasite aşımı sorunu bulunduğu anlaşılmış, yapılan görüşmelerde bazı mahpuslardan; Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla kapasitenin üzerinde mahpus bulunması sebebiyle oda içerisindeki kişisel alanlarının daraldığı şikâyeti alınmıştır.
28. Kurum Müdürü tarafından; Kurumun sınır bölgesinde olması, sınırdaki gerçekleşen tutuklamalar nedeniyle Kuruma toplu olarak mahpus girişi olabildiği ve dönem dönem yoğunluk yaşanabildiği, bu sebeple yoğunluğun oluşmasında Ceza İnfaz Kurumunun konumunun etkili olduğu ifade edilmiş, bununla beraber ziyaret tarihinde 73 tane mahpusun nakil listesinin hazır olduğu ve nereye gideceklerinin de belli olduğu ancak naklin gerçekleştirilmesi için izin bekledikleri, isteğe bağlı nakillerin ziyaret tarihinde pandemi sebebiyle kapalı olduğu beyan edilmiştir.
29. İdare tarafından, yoğunluğun azaltılması için; Adalet Bakanlığının Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında 05.06.2015 tarihli ve 167 sayılı Genelgesi'nin 17'nci maddesinin birinci fıkrası doğrultusunda işlem yapılarak yoğunluğun kontrol altına alınmaya çalışıldığı belirtilmiştir.

C.2.3. Isınma

30. Kurumun ısınması, doğalgaz yakıtının kullanıldığı kalorifer kazanları ile sağlanmaktadır.
31. Kurum tarafından mahpuslara kışın 2, yazın 1 battaniye verilmektedir. Yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından; odaların soğuk olduğu, üşüdükleri, kalorifer sonuna kadar açık olsa da peteklerin odayı ısıtmaya yetmediği, ısıtıcı talebinde bulduklarında ise voltajın kaldıramayacağına dair cevap aldıkları ifade edilmiştir. Bazı mahpuslar tarafından da oda zemininin beton olmasından ve odada rüzgâr akımı bulunmasından dolayı diz seviyesine kadar sıcaklığın birkaç derece fark ettiği, verilen 2 battaniyenin yeterli olmadığı belirtilmiştir. Birkaç mahpus tarafından ise ısınmak için hareketsiz kalmamaya çalıştıkları ve soğukla başa çıkmak için kendilerince çeşitli yöntemler geliştirmek durumunda kaldıkları, yazın ise vantilatör verildiği ancak yazın da çok sıcak olduğu belirtilmiştir. İdare tarafından, 2 battaniye verilmesi hususunun mevzuattan kaynaklandığı ifade

edilmiştir⁴³⁰. Ancak yapılan son görüşmede İdare tarafından; talep halinde ek nevresim, battaniye, çamaşır verilebileceği belirtilmiştir.

32. Heyet tarafından da Kurumun ısınmasında problem olduğu, peteklerin odaları ısıtmaya yeterli olmadığı, görüşmeye gelen mahpusların da hep kalın ve yünlü kıyafetler ile mont giydiği gözlemlenmiştir.

C.2.4. Suya Erişim

33. Kuruma ait 3 adet artezyenle çıkartılan yer altı suyunun depolara alınarak gerekli klorlama işlemi yapıldıktan sonra 24 saat kesintisiz bir şekilde odalara verildiği, musluk sularının analizinin yaptırıldığı, Kurum bahçesinde bulunan su kuyularından 3 aylık periyotlar halinde Halk Sağlığı ekiplerince su numunelerinin alındığı, numune sonuçlarının "İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e uygundur." şeklinde geldiği belirtilmiştir. Bunun yanında Kurum kantininde pet şişe su satışı da yapılmaktadır. Mahpusların çoğu tarafından genel olarak sular da bir kireçlenme sorunu olduğu ifade edilse de Edirne ilinde normalde de böyle bir sorun olduğu, bu durumun cezaevine özgü olmadığı öğrenilmiştir.
34. Kurumda 24 saat kesintisiz sıcak su verilmektedir. Kurumun tüm odalarında sıcak su tertibatı bulunduğu ve banyo ile diğer ihtiyaçların karşılanması için sıcak su verildiği belirtilmiştir. Mahpuslar tarafından sıcak suya ilişkin bir problem dile getirilmemiş ve ziyaret tarihinde sıcak suyun sürekli ve yeterli olduğu ifade edilmiştir.

C.2.5. Hijyen Koşulları

35. Kurumda genel olarak hijyenin tesis edilmesi için ortak kullanım alanlarının, ana koridorların ve ara koridorların günlük olarak temizlendiği, ayrıca ilaçlama şirketi ile yapılan yıllık sözleşmeye istinaden düzenli olarak her ay Kurum içinde ve dışında dezenfektan uygulaması ve haşere ilaçlaması yapıldığı belirtilmiştir.
36. Odaların temizliği ilgili mevzuat gereğince mahpuslar tarafından yapılmaktadır. Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla odasının temizliğini sağlayamayacak durumda olan mahpus olmadığı ancak geçmiş dönemlerde bu durumda bulunan mahpus olduğunda görevli personel tarafından gerekli desteğin sağlandığı belirtilmiştir.
37. Mahpuslar talep etmese de her ay düzenli bir şekilde çamaşır suyu ve el sabunu dağıtımı yapıldığı, ayrıca maddi durumu iyi olmayan mahpuslara tüm temizlik malzemesi ve ekipmanlarının verildiği belirtilmiş olup yapılan görüşmelerde hijyen malzemelerine erişim konusunda sorun olduğunu belirten mahpus olmamıştır.
38. Mahpuslar tarafından; önceden çamaşır suyu, sabun ve maskenin haftada 1 defa verilmekteyken adım adım normalleşmeye geçilmesi kapsamında tedbirlerdeki esneme sebebiyle Adalet Bakanlığı

430 17.06.2005 tarihli 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "Bulundurulabilecek hayvanlar ile diğer eşyalar" başlıklı 15'inci maddesine göre; "Hükümlüler, kendilerine idare tarafından verilen nevresim takımı ve battaniye dışında, kantinden temin edilmek şartıyla bir adet nevresim takımı ve iklim koşulları değerlendirilerek idarenin uygun göreceği sayıda battaniye bulundurulabilir."

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün yeni uygulaması olarak ziyaret tarihinde ayda 1 defa verildiği ifade edilmiştir.

39. Kurumda çamaşırların yıkanması için mahpusların kullanımına açık çamaşır makinası bulunmamaktadır. Kurum İkinci Müdürü tarafından; mahpusların genel olarak çamaşırlarını kendileri yıkamayı tercih ettikleri, ücret karşılığı yıkama uygulamalarının olmadığı, yalnızca engelli mahpus olduğunda onların çamaşırlarının yıkandığı, genel bütçe ile çamaşırhane kurulsa da ücret vermek istemedikleri için çamaşırlarını kendileri yıkamayı tercih edecek mahpuslar olacağından maliyetin karşılanamayacağı ancak bunun işyurdu kapsamında mümkün olabileceği, bu fikre olumlu yaklaştıkları ifade edilmiştir.

C.3. Sağlık

C.3.1. Psiko-sosyal Servis

40. Psiko-sosyal Servis tarafından; Kuruma kabulü yapılan mahpusların ilk görüşmelerinin yapıldığı, Araştırma Değerlendirme Formunun (ARDEF) doldurulduğu, yapılan görüşmelerde mahpusların genel durumlarının ve risk faktörlerinin araştırılarak durumlarına uygun müdahale programlarının oluşturulduğu ve psikolojik danışmanlığın sağlandığı, Kurumda bulunan mahpusların dilekçelerine istinaden, İdare ve revirin yönlendirmesi sonucunda görüşmelerin yapıldığı, Servis tarafından ceza infaz kurumu dönemi sonrasındaki sosyal yaşama uyum sağlama adına hazırlık eğitimleri ve iyileştirme faaliyetlerinin yapıldığı, 2021 yılı içerisinde mahpuslar ile yapılan bireysel görüşme ve aile görüşmelerinin toplamının 1032 olduğu, Eğitim Birimi, Manevi Rehberlik Birimi ve diğer kurum ve kuruluşlar ile ortaklaşa konferanslar düzenlendiği belirtilmiştir.
41. İlk görüşme formu dışında, mahpuslardan gelen psikologla görüşme talebi dilekçesi varsa; en kısa sürede değerlendirildiği, en fazla 1 gün sonra, acilse aynı gün olacak şekilde ilgili mahpus ile görüşüldüğü belirtilmiştir. Birkaç mahpus tarafından psikoloğa istediği zaman ulaşamadıkları iddia edilmiş olsa da yapılan görüşmeler neticesinde genel kanının bu yönde olmadığı anlaşılmıştır. Yine birkaç mahpus tarafından Psiko-sosyal Servisin re'sen harekete geçmesi gerektiği, kendileriyle az görüşme yapıldığı, mahpuslara yönelik çalışmalar yapılabileceği ifade edilmiştir.
42. Bazı mahpuslar tarafından odalara yerleştirmeye ilişkin olarak; iyi anlaşamadıkları mahpuslarla aynı odalarda bulunmaktan ve bu hususta İdarenin kendilerini dinlemediğinden, bazı mahpuslar tarafından da odalarının sık sık değiştirildiğinden yakınılmıştır. İdare tarafından yerleştirmeler hususunda tehlikeli mahpusların bir arada bulundurulmamasına özen gösterildiği ve mahpusların odalara yerleştirilmesi öncesinde Psiko-sosyal Servisten görüş alındığı yönünde cevap verilmiştir. Psiko-sosyal Servis tarafından; mahpusların psikolojik sağlıklarının değerlendirildiği, uyumsuz olabileceği düşünülen mahpusların odalara yerleştirilmesi hususunda hassasiyet gösterildiği belirtilmiştir. Ancak gösterilen hassasiyete rağmen ziyaret sırasında birbirleri ile anlaşamayan ya da odalarının sık değiştiğini iddia eden mahpusların mevcut olduğu görülmüştür.

43. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, sigara içen ve içmeyenlerin ayrı odalarda tutulmasının iyi bir uygulama olduğu belirtilmiştir. Sigara içenlerle aynı odada kalmak istemediğini belirterek oda değişikliği talep eden mahpusların bu taleplerinin karşılandığı anlaşılmıştır.
44. Yine Psiko-sosyal Serviste bulunan psikologlar tarafından; risk analizi formlarına göre ziyaret tarihi itibarıyla intihar riski tespit ettikleri mahpus olmadığı, mahpuslarla görüşmelerini memur odası olarak düzenlenmiş odalarda yaptıkları, gerekirse infaz ve koruma memuru eşliğinde görüştükleri, görüşmelerin ihtiyaca göre yarım saate kadar uzayabildiği, günde ortalama 7-8 görüşme yaptıkları, bazı suç gruplarından olan mahpusların psikolog görüşmesini istemediği, bu şekilde ilk görüşme dışında bir daha hiç görüşme yapmadıkları mahpuslar olduğu, ancak genel olarak intihar riski hususunu hassasiyetle takip ettikleri ifade edilmiştir.
45. Heyette yer alan psikolog tarafından; Kurum içerisinde psikolojik danışmanlık hizmeti sunulan memur odasının sabit olmaması ve görüşme odasının özelliklerine sahip olmaması hususlarının psikolog ile danışan arasında kurulması gereken güven ilişkisine zarar verebileceği ve böylece yapılan görüşmelerde terapötik⁴³¹ bir ilişki kurulamamasına yol açacağı değerlendirilmiştir.
46. Heyet tarafından Manevi Rehberlik Servisi de incelenmiş olup burada bulunan personelin tek çalıştığı, haftanın dört günü geldiği, kendisi ile görüşmek isteyen çok fazla mahpus olmadığı ancak görüşmek isteyen herkesle görüştüğü, yeni gelen mahpuslarla görüştüğü ve form doldurduğu, istedikleri kurs olup olmadığını sorduğu, 27 kişinin Kur'an-ı Kerim kursu aldığı, 1 kişinin hafızlık eğitimi gördüğü, rehberlik görüşmesinde infaz ve koruma memurunun da bulunduğu, görüşme sırasında mahpusun durumuna göre daha fazla güvenlik önlemi alındığı, memurların da kullandığı küçük odalarda görüşme sağladıkları ifade edilmiştir.

C.3.2. Revir

47. Kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetleri, aile hekimi başkanlığında yerine getirilmektedir. Aile hekiminin haftada üç gün -salı, çarşamba ve perşembe- yarım gün olarak Kurumda bulunduğu bilgisi verilmiştir. Sağlık Servisinde; hekim, diş hekimi, Adalet Bakanlığı personeli olan 4 sağlık memuru görev yapmaktadır. Sağlık Servisinde; muayene, pansuman, kan tahlili, ilaç temini, ilaçların takibi ve dağıtımı, aşılama, PCR testi, açlık grevi takipleri ve hastane sevk işlemleri hizmetlerinin sunulduğu ifade edilmiştir. Ayrıca revirde Elektrokardiyografi (EKG) cihazı da bulunduğundan EKG çekilebildiği gözlemlenmiştir.
48. Revirde bulunan EKG cihazının kalibrasyonunun ziyaret tarihinde, ilgili firmanın Edirne ilinde olmaması sebebiyle henüz yapılamadığı ancak Edirne Sultan 1. Murat Devlet Hastanesine Ankara'dan bu hizmet için firma geldiğinde Kuruma da gelmesi için gerekli koordinasyonun sağlandığı bilgisi verilmiştir.
49. Kurumda bir diş doktoru bulunmakta olup, hafta içi mesai saatlerinde görev yapmaktadır.
50. Revir alanında, dolaplarda son kullanma tarihleri geçmiş ilaçların bulunduğu gözlenmiştir.

⁴³¹ Terapötik ilişki, günlük yaşamımızda kurduğumuz ilişkilerden farklı olarak danışan ve terapist arasında kurulan özel bir ilişkidir. Bu ilişki tarafların tutumlarının ve kişiliklerinin yadsınamaz bir biçimde etkili olduğu bir etkileşimi içeren kendine özgü, kapsamlı ve karmaşık bir süreçtir.

51. Kurum hekimi tarafından reçete edilen ilaçların ilgili eczaneye bildirildiği, eczane tarafından hazırlanan ilaçların kontrollü bir şekilde mahpusların kendilerine teslim edildiği belirtilmiştir. Kırmızı ya da yeşil reçeteli olan ilaçlar bitmeden 1 gün önce yenisinin yazıldığı, ilaçların sağlık memurlarınca tekli odalarda mazgaldan verildiği, 3 kişilik odalarda da mazgaldan ya da bahçeden verildiği bilgisi paylaşılmıştır.
52. Mahpuslar tarafından kullandıkları ilaçların dağıtımının düzenli olarak, ilacın alınması gereken saatte yapılmadığı ifade edilmiştir.
53. Kurumda bulunan sağlık memurlarının hafta içi saat 08.30-17.30 arası görev yaptığı, dolayısıyla Kurumda 24 saat sağlık personeli bulunmadığı, mesai saati bitiminde Kurumda sağlık memuru olmadığından sağlık sorunu olanlar için 112 Acil Çağrı Merkezi'nin arandığı, infaz ve koruma memurlarının da acil yardım eğitimi aldığı, pandemi sürecinde ertelenen, sağlığa ilişkin konferansların yapılmasının planlandığı ifade edilmiştir.
54. Kurum hekimi tarafından bulaşıcı hastalık tespit edilen mahpusların ayrı bir odaya alındığı, bu mahpusların diğer mahpuslar ile temas ettirilmediği, tedavileri tamamlananların kendi odalarına geri alındığı belirtilmiştir.
55. Kurum İdaresi tarafından; kronik hastalıkları olan mahpusların takip ve tedavilerinin Kurum hekimi tarafından yapıldığı, gerekli durumlarda hastane sevklerinin yapılarak ilgili poliklinikte tetkik ve tedavilerinin yapılmasının sağlandığı belirtilmiştir.
56. Kurum İdaresi tarafından; hekimin muayenesi sonucunda mahpusların hastaneye sevklerinin açıldığı, sevk planlamaları yapılan mahpusların hastanede tedavileri gerçekleştirildikten sonra jandarma tarafından Ceza İnfaz Kurumuna teslim edildiği belirtilmiştir. Hastaneye sevk hususunda sorun yaşandığı şikâyetinde bulunan birkaç mahpus olsa da mahpusların çoğunluğu tarafından genel olarak bu hususta bir sorun olmadığı ifade edilmiştir.
57. Ziyaret tarihi (22.12.2021) itibarıyla sağlık memurları tarafından tutulan tutanağa göre; mahpuslardan COVID-19 aşısı olmak istemeyen 39 kişi bulunmaktadır. Diğer mahpusların birinci doz aşı planlaması yapılmış ya da aşısı yapılmıştır. Sınır bölgesinde bulunan bir cezaevi olması sebebiyle sirkülasyonun çok olduğu, aşı uygulanan mahpus sayısının sık değiştiği belirtilmiştir.
58. Sağlık memurları tarafından ziyaret tarihinde açlık grevi olmadığı, şayet açlık grevi olursa ve grev yapan mahpus kabul ederse hastaneye sevk edildiği ifade edilmiştir. Revirde, açlık grevine giren mahpuslara ait geçmiş kayıtlar kontrol edilmiştir. Bu kişilerin kayıtlarının hekim ve sağlık memurlarınca tutulduğu öğrenilmiş, günlük kilo ölçümlerinin yapılıp kayıt altına alındığı görülmüştür. Grev yapan mahpuslara gerekli takviyelerin yapıldığı bilgisi verilmiştir.
59. Revirin bulunduğu katta, müşahede odası olarak ayrılan alanda 8 adet yatağın bulunduğu görülmüştür. Kurum İdaresi tarafından bu odanın birden fazla hasta olduğunda hastaları yatırmak için ayrıldığı ancak ziyaret tarihine kadar buna pek ihtiyaç duyulmadığı, acil durumda ilk müdahalenin revirde bulunan sedyede yapıldığı, infaz ve koruma memurlarının bu odayı karantina döneminde istirahat için kullandıkları, yataklarda hâlihazırda nevreşimin bulunmadığı ancak ihtiyaç olunca mahkûm kabul bürosundan getirilebildiği ifade edilmiştir.

60. Kurumda diş tedavi odası olarak ayrılan odada 1 adet diş ünitesinin ve birçok diş hekimliği malzemesinin bulunduğu görülmüştür. Diş tedavi alanında sterilizatörün bulunduğu, malzemelerin paketlenmesinin yapılarak sterilizasyonunun gerçekleştirildiği, sterilizatörün bakım ve kalibrasyonu için ise ilgili firmanın Kuruma gelmesinin beklenildiği bilgisi verilmiştir. Dönemsel olarak yapılması gereken bakteri üreme kontrollerinin ise düzenli olarak yapıldığı belirtilmiştir.
61. Mahpuslar tarafından genel olarak revire çıkmada, doktor ile görüşmede, psikolog ile görüşmede bir sorun olmadığı ifade edilmiştir.

C.3.3. COVID-19 Tedbirleri

62. Kurum İdaresi tarafından; 11 Mart 2020 tarihinde Sağlık Bakanlığı tarafından COVID-19 tedbirlerine ilişkin olarak düzenlenen broşür ve afişlerin çoğaltılarak Kurum içerisinde bütün birimlere, gelen ziyaretçi ve avukatların görebileceği alanlara, odalara dağıtıldığı, ayrıca Kurumun mevcut televizyon yayın sisteminden broşür ve afişlerin görsel olarak yayımlandığı belirtilmiştir.
63. Pandemi tedbirlerinin başlatıldığı 2020 yılının Mart ayından itibaren Kurum içinde ve dışında mevcut bulunan kullanım alanlarına el dezenfektanı konulduğu, tüm personele maske, siperlik, eldiven dağıtılarak görevlerini bu şekilde yerine getirmelerinin sağlandığı, ayrıca Kurumun girişinden itibaren tüm yüzeyler ve ortak alanların çamaşır suyu ve dezenfektan ile temizlendiği bilgisi verilmiştir.
64. Kurumda 2020 yılının Mart ayından 01.11.2021 tarihine kadar her pazartesi ve perşembe günlerinde A, B ve C blokta bulunan mahpusların odalarının görevli memur ve sağlık ekibi tarafından gezilerek hijyene ilişkin ihtiyaçların tespit edildiği ve sağlık kontrolü yapılmak üzere Kurumda bulunan mahpusların ısı ölçer cihazı ile ölçülen vücut ısı değerlerinin kayıt altına alındığı, temizlik ve hijyen ihtiyacı tespit edilen odalara temizlik malzemelerinin verildiği, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün talimatları doğrultusunda uygulanan tedbirlerin esnetilmesi, personel ile mahpusların aşılmasının yapılması ile birlikte haftada iki gün olarak yapılan ateş ölçüm uygulamasına son verildiği, mahpusların bu yönde şikâyetlerinin olması halinde gerekli sağlık kontrollerinin yapıldığı belirtilmiştir.
65. 2020 yılının Mart ayından ziyaret tarihine kadar Kuruma kabul edilen mahpuslar ile hastaneye sevk, duruşma vb. nedenle Kurumdan çıkıp dönüş yapanların; sağlık kontrolleri ve PCR testleri yapılarak ve değerleri tespit edilerek teslim alındığı, herhangi bir sağlık sorunu ve virüs semptomu olmaması halinde gözlem süresi için belirlenmiş olan odalara yerleştirildiği, gelen tutuklulara ilk kabulleri sırasında yurt dışı bağlantısı bulunup bulunmadığı konusunda gerekli sorular da sorularak risk hakkında bilgi edinildiği, ilk yapılan PCR testinin negatif çıkması durumunda 14 gün boyunca izole edildiği, 14. gün sonunda tekrar test yapıldıktan sonra odalara yerleştirmesinin yapıldığı belirtilmiştir.
66. 2020 yılının Mart ayından ziyaret tarihine kadar olan süreçte, Kurum iç hizmetlerinde çalışan mahpusların ateşleri ölçülerek günlük olarak takiplerinin yapıldığı bilgisi verilmiştir.
67. Mahpusların odalara giriş çıkışlarında Kurumca temin edilen dezenfektan ile ellerini dezenfekte etmesinin istenildiği, ayrıca mahpuslara bu esnada maske ve eldiven verildiği ifade edilmiştir.
68. 01.04.2020-01.06.2020 tarihleri arasında vardiya çalışma sisteminin 15 gün izolasyon, 15 gün Kurumda bilfiil görev şeklinde; 01.06.2020 tarihinden 13.08.2021 tarihine kadar vardiya çalışma

sisteminin 10 gün evde izolasyon, 10 gün Kurumda bilfiil çalışma şeklinde; 13.08.2021 tarihinden 01.11.2021 tarihine kadar vardiya çalışma sisteminin 7 gün evde izolasyon, 7 gün Kurumda bilfiil çalışma şeklinde yerine getirildiği, vardiyada görevli personelin Kurumdaki görevlerine başlamadan 48 saat önce PCR testlerinin yapıldığı, test sonuçlarının negatif çıkması halinde Kurumdaki görevlerine başladıkları, görevlerinin üçüncü günü tekrar PCR kontrol testlerinin yapıldığı belirtilmiştir.

69. Kuruma gelen avukat ya da diğer yetkili kişilerin içeri girmeden önce ateşlerinin ölçüldüğü, Hayat Eve Sığar (HES) kodu sorgulamalarının yapıldığı ve maske verilerek içeri girişlerinin sağlandığı bilgisi verilmiştir.
70. Kurum içine girecek olan her türlü malzemenin (kitap, dergi, gazete, kantin malzemeleri vb.) dışarıda bekletilerek gerekli dezenfekte işlemleri yapıldıktan sonra belirlenen süre sonunda Kuruma alındığı belirtilmiştir.

C.4. Beslenme

71. Kurumun yemekleri Edirne Açık Ceza İnfaz Kurumu bünyesinde yapılmaktadır. Yemek dağıtımının, Kurum personeli tarafından nöbetçi memur ve başmemurlar gözetiminde herkese eşit olacak şekilde yapıldığı belirtilmiştir.
72. Personel ile mahpuslar aynı yemeği tüketmekte olup personel için bir yemekhane bulunmaktadır. Yemekler bone ve maske takılarak, uygun kıyafet giyilerek dağıtılmaktadır.
73. İdare tarafından, hastalığı ve özel durumu bulunan mahpuslara talepleri doğrultusunda uygun beslenme programının uygulandığı belirtilmiştir.
74. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, yemeklerle ilgili şikâyetler dile getirilmiştir. Görüşülen mahpusların bir kısmı tarafından yemeklerin kalite ve porsiyon büyüklüğü açısından yeterli olmadığı, yetersiz beslendikleri, yemekte balık ve tavuğun çok nadir çıktığı ifade edilmiştir.
75. Mahpuslar tarafından, ayrıca; diyet yemeği ve özel durumu bulunanlar için hazırlanan yemekler önceden getirildiği için soğuk servis edildiği ifade edilmiştir.
76. İdare ile konu üzerine yapılan görüşmelerde yemeğin Edirne Açık Ceza İnfaz Kurumundan geldiği ve yemek kalitesinin iâşe bedeli⁴³² ile uyumlu olduğu göz önüne alındığında yemek kalitesi ve miktarının makul olduğu ifade edilmiştir. Yemekhane yapılan incelemede, yemek miktarının yeterli olduğu gözlemlenmiş ve kalitesi bakımından bir soruna rastlanmamıştır. Aylık yemek listesi incelendiğinde de yemek çeşitliliğinin yeterli olduğu anlaşılmıştır.
77. Kurumda kantin bulunmaktadır. Kantinden sorumlu memur tarafından meyve, sebze alımında gerekli denetimin yapıldığı, çürük ise alınmadığı ifade edilmiştir. Birkaç mahpus tarafından kantinde süt, toz şeker, yoğurt, tütün gibi sık tüketilen ürünlerin daha hızlı tükendiği ve tedarikinin geciktiği belirtilmiştir. Kantinden sorumlu memur tarafından bu durumun İdareden kaynaklanmadığı, tedariki

432 26.10.2005 tarihli ve 25978 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumları Personelinin İâşe Yönetmeliği'nin "Günlük iâşe miktarı" başlıklı 5'inci maddesine göre; "Günlük iâşe miktarı, Sağlık Bakanlığı ile birlikte belirlenen günlük kalori ihtiyacı ve bütçe imkânları da değerlendirilerek saptanan tutardır."

sağlayan firmanın zaman zaman bazı ürünleri temin edemediği, ayrıca Edirne'de de genel olarak bir tedarik sıkıntısı olduğu ifade edilmiştir.

78. Kantinde yapılan incelemeden İdarenin ihtiyaca göre özel alım da yaptığı anlaşılmıştır. Kantinde; saç sağlığı bakımından ihtiyaç duyan mahpuslar için dermatolojik şampuan gibi ürünlerin de bulunduğu, rahatsızlığı olan 2 mahpus için glutensiz diş macunu, glutensiz bulgur, glutensiz tarhana çorbası, glutensiz gofret gibi ürünlerin de bulunduğu görülmüştür. Kurumda sağlığı gereği diyet ya da özel olarak üretilen gıdalara ihtiyaç duyan mahpus sayısı az olmasına rağmen ihtiyaca göre özel alım yapılması ve kantinde bu gıdaların bulundurulması Heyet tarafından olumlu bulunmuştur. Birkaç mahpus tarafından da yeni Müdürün ürün çeşitliliği konusunda daha duyarlı olduğu ve bu konuda bir müspet düzenlemeye gidildiği ifade edilmiştir.
79. Bazı mahpuslardan kantin fiyatlarının pahalı olduğu şikâyeti alınmış ancak kantin fiyat listesi Heyetimizce incelenmiş; fiyatların piyasa rayicinin altında ve makul olduğu görülmüştür.

C.5. Personel ve Yönetim

80. Ceza infaz kurumlarında göreve başlayan tüm personele verilen aday memurluk eğitimi kapsamında alınan insan hakları eğitiminin içeriğinde işkence ve kötü muamele yasağının yer aldığı ancak personele işkence ve kötü muamele konusunda ayrıca ve özel bir eğitim verilmediği bilgisi edinilmiştir.
81. İdare tarafından; Kurumda görevli personel hakkında ziyaret tarihine kadar yapılan tüm suçlamalar ile ilgili yürütülen adli ve idari işlemler sonucunda, ilgili personelin görevlerini gereğini yaptıklarının tespit edilmiş olduğu, haklarında adli yönden "kovuşturmaya yer olmadığına", idari yönden "disiplin cezası verilmesine gerek olmadığına" karar verildiği bilgisi alınmıştır.
82. İdare tarafından, Kurumda bulunan mahpusların zaman zaman kötü muamele hususunda şikâyette buldukları ancak şikâyette bulunanların sayısı hakkında mahpus sirkülasyonunun fazla olması ve bu konuda ayrıca tutulan veri bulunmaması sebebiyle net bir sayı verilemediği belirtilmiştir. Yine İdare tarafından Kurumda yaşanan 169 olayla ilgili adli makamlara bildirim yapıldığı bilgisi verilmiştir.
83. Mahpuslar tarafından; Kurum personelinin kendilerine tutum ve davranışlarının genel olarak iyi olduğu belirtilmiştir.
84. Mahpusların bir kısmı tarafından yumuşak odanın daha önce birçok defa kullanıldığı ifade edilmiştir. Kurumda 2 tane yumuşak oda olduğu, oda içerisinde mahpusun kendine zarar vermemesi için aydınlatma amacıyla floresan değil led lambanın kullanıldığı, havalandırmanın olduğu, odadaki kişinin kullanımına hazır tuvaletin paslanmış olduğu görülmüştür. Yumuşak odalara ilişkin kayıt defterine bakıldığında 2021 yılına ilişkin kayıtların bir kısmının detaylı bilgileri içerecek şekilde tutulduğu ancak kayıtlar arasında yumuşak odaya alınma sebebinin "Müdür talimatı ile" ya da "İkinci Müdür talimatı ile" şeklinde belirtildiği kayıtların da bulunduğu ve söz konusu kayıtların "mahpusun kendisine zarar vermesini önlemek" ya da "mahpusun başkalarına zarar vermesini önlemek" gibi odaya alınmanın makul ve gerekli olduğu yönünde detaylı bir açıklama içermediği görülmüştür.
85. Kurum Müdürü tarafından ayrıca; Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İnsan Hakları Komisyonu tarafından da Kuruma denetim amacıyla gelindiği, bu şekilde Kurumun denetlendiği ifade edilmiştir. Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri

İzleme Kurulunun 2019-2020 yıllarında yapılan incelemelerinde; mahpusların konumları ile denetimli serbestlik hükümleri kapsamında olan taleplerinin değerlendirilmesinin, mahpus odalarında gerekli tadilatların yapılmasının ve personele yönelik gerekli eğitimlerin düzenlenmesinin yerinde bulunduğu görülmüştür. Kurum tarafından, İzleme Kurulunun değerlendirmelerine istinaden; mahpusların buldukları oda ile eklentilerine gerekli tadilatlarının yapıldığı, mahpusların talepleri doğrultusunda Kurum Müdürleri ile infaz ve koruma baş memurları tarafından durumları hakkında görüşme yapılarak gerekli bilgilerin verildiği, görevli personelin gerekli eğitimleri almalarının sağlandığı ifade edilmiştir. Her Türlü Şiddet, Kötü Muamele ve İşkence ile Ceza ve Tutukevleri ile İlgili Sorunları İncelemekle Görevli Alt Komisyonun 13.05.2008 tarihinde yaptığı inceleme sonucu hazırladığı "Tekirdağ 1 ve 2 Nolu Ceza İnfaz Kurumları ve Edirne F Tipi Ceza İnfaz Kurumu İnceleme Raporu" ise TBMM İnsan Hakları Komisyonunun 26.06.2008 tarihli 15.toplantısında TBMM İnsan Hakları Komisyonu Raporu olarak kabul edilerek yayımlanmıştır.

86. Son bir yıl içinde Yönetim tarafından 193 adet disiplin cezası verildiği bilgisi alınmıştır. Bu cezalar; 37 adet hücreye koyma cezası, 17 adet ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası, 11 adet haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma cezası, 89 adet ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma cezası, 29 adet bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası, 10 adet kınama cezası şeklindedir.
87. İdare tarafından; sabah ve akşam sayımlarının nöbetçi ikinci müdürün başkanlığında, sorumlu infaz ve koruma baş memuru, vardiya infaz ve koruma başmemurları ile infaz ve koruma memurları tarafından yerine getirildiği, sayım sırasında mevcudun tam olup olmadığının kontrol edildiği ve sayım defterinin görevliler tarafından isim yazılarak imzalandığı ifade edilmiştir.

C.6. Dış Dünya İle İletişim ve Açık Havadan Yararlanma

C.6.1. Telefonla Görüşme Yapma Hakkı ve Dilekçe Hakkı

88. Kurumda mahpuslardan telefonla görüşme hususunda bir şikâyet belirtilmemiş olup görüşmelerin sorunsuz bir şekilde yapıldığı anlaşılmıştır.
89. Mahpusların haftalık telefon talep formu vererek telefon görüşmesi talebinde bulunduğu, bu talep formlarına istinaden görevli memur vasıtasıyla telefonla görüşmeye çıkartıldığı belirtilmiştir.
90. Ziyaret tarihinde telefon görüşmesi hakkı; görüş olmayan haftalarda 20 dakika olarak, görüş olan haftalarda ise 10 dakika olarak uygulanmaktadır.
91. Bazı mahpuslar tarafından her ne kadar ziyaret tarihi itibarıyla açık görüşlere başlanılmış olsa da memleketlerinin çok uzak olması sebebiyle ve/veya ailelerinin maddi durumunun iyi olmaması sebebiyle yakınlarının görüşe gelemedikleri, bu şekilde görüşlerin yapıldığı haftalarda ailesi gelemeyenlere görüş hakkı yerine 20 dakika telefon hakkı verilmesi talep edilmiştir. Dış dünyayla temasın desteklenmesi bakımından mahpusların bu talebinin, İdare tarafından dikkate alınabileceği değerlendirilmiştir⁴³³.

433 Bkz. CPT Standartları 51'inci Paragraf: "Mahkumların dış dünyayla temaslarını makul düzeyde devam ettirmesi de çok önemlidir. Her şeyden önce mahkumlara aileleriyle veya yakın arkadaşlarıyla ilişkilerini devam ettirebilme imkanı verilmelidir. Buradaki temel prensip, dış dünyayla temasın"

92. Kurumda dilekçelerin hafta içi sabah sayımı esnasında her blokta görevli personel tarafından toplandığı, başmemurluk birimine getirildiği, başmemurluk biriminde dilekçelerin kaşelenip sorumlu başmemur tarafından imzalandığı, akabinde dilekçelerin Kurum Müdürü ve Kurum İkinci Müdürlerine onaya çıkarıldığı, dilekçeler onaylandıktan sonra ilgili birime teslim edildiği, UYAP'a taranarak yüklendiği ve işleme alındığı, dilekçelere ilişkin ilgili mevzuat hükümleri dışında bir sınırlama ya da uygulama mevcut olmadığı belirtilmiştir.
93. Ziyaret sırasında mektup okuma birimi incelenmiş olup birimde bulunan memurlar tarafından; kamu kurumlarına ve avukatlara gönderilmek üzere yazılmış dilekçelerin ya da mektupların incelemeye tabi tutulmadığı, incelenmesi gerektiği değerlendirilen mektuplar hakkında memur tarafından tutanak tutulduğu ve mektubun İdare ve Gözlem Kurulunda görüşüldüğü ve yapılacak işleme ilişkin karar alındığı ifade edilmiştir. Ziyaret esnasında odaların önünde de dilekçe kutusu olduğu görülmüştür.
94. Yapılan görüşmelerde birkaç mahpustan dilekçelerinin Kurum dışına çıkartılmadığı şikâyeti alınmış olsa da bu şikâyeti haklı gösterecek somut bir dilekçe belirtilmemiş ya da dilekçe tarihi verilmemiştir.

C.6.2. Görüş Hakkı

95. Türkiye genelinde tüm ceza infaz kurumlarında 14 Mart 2020 itibarıyla açık görüşler, COVID-19 pandemisiyle mücadele kapsamında Bilim Kurulu tavsiyesiyle 1 Aralık 2021 tarihine kadar durdurulmuştur.
96. Açık görüşlere başlanılmasından sonra 1-31 Aralık 2021 tarihleri arasında; Sağlık Bakanlığının 26.11.2021 tarihli ve 13588366-149-1637 sayılı tavsiye kararları doğrultusunda ve 17.6.2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik maddeleri uyarınca mahpuslara iki yakını ve 18 yaşını doldurmamış çocukları ile iki defa kapalı ve bir defa açık görüş yaptırıldığı, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından Kurumda bulunanlara ise bir defa kapalı ve bir defa açık görüş yaptırıldığı, ziyaret itibarıyla Kurumdaki uygulamanın bu şekilde olduğu belirtilmiştir.
97. Kurum İdaresi tarafından; mahpusların talepleri doğrultusunda oluşturulan aylık görüşe hakkı olanlar listesinin mahpuslara tebliğ edilmesini müteakip Kurumun internet sitesinde yayımlanarak duyurulduğu, mahpuslara ziyaret gün ve saatinde gelen ziyaretçilerin kayıt kabul işlemlerinin ardından Kuruma kabul edildikleri, COVID-19 tedbirleri kapsamında açık görüşlerin otuz dakika, kapalı görüşlerin ise bir saat süre ile yaptırıldığı belirtilmiştir.
98. Mahpuslar tarafından da ayda 2 defa birer saatlik kapalı, 1 defa yarımşar saatlik açık görüş yaptıkları ifade edilmiştir.
99. Sağlık Bakanlığı COVID-19 Temaslı Takibi ve Evde Hasta İzleme ve Filyasyon Rehberinde⁴³⁴ belirtilen ve önerilen aşı şemasını tamamlayan, son 180 gün içerisinde hastalığı geçiren mahpusların açık

desteklenmesi olmalıdır; bu tür temasın sınırlanması sadece kayda değer güvenlik endişeleri veya kaynak kısıtlılığı nedenlerine dayandırılabilir. CPT bu bağlamda, ailesi uzakta yaşayan (bu nedenle düzenli ziyaret imkanı olmayan) mahkumlar için ziyaret veya telefon teması kurallarının uygulanması konusunda esnekliğe gerek olduğunun altını çizer. Örneğin bu tür mahkumların ziyaret süresini biriktirebilmesine ve/veya aileleriyle telefonla temas kurabilmek için daha iyi imkanlara sahip olmasına izin verilebilir."

434 İlgili rehber için bkz.: <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66339/temasli-takibi-salgin-yonetimi-evde-hasta-izlemi-ve-filyasyon.html>

görüş yapabilmesine izin verilmektedir.

100. İzolasyon ve karantina sürecinde olan mahpusların bu süre boyunca açık görüş yapmalarına izin verilmemektedir. Ay içerisinde izolasyon ve karantina sürecini tamamlayan mahpuslar için açık görüş planlaması yapılmaktadır.

C.6.3. Havalandırma

101. Kurumda bulunan ağırlaştırılmış müebbetten hükümlü mahpusların havalandırma saatlerinin İdare ve Gözlem Kurulu tarafından belirlendiği, havalandırma saatlerinin bu mahpuslar hakkında yapılan iyi hal değerlendirmelerine göre 1-3 saat arası değiştiği, diğer mahpusların havalandırma alanında bulunma imkânından sabah sayımından akşam sayımına kadar olan sürede yararlandıkları belirtilmiştir.
102. Yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından da ağırlaştırılmış müebbet hükümlülerinin tekli odada kaldıkları, iyi halli olarak belirlenenlerin maksimum 3 saat, belirlenmeyenlerin 1 saat kadar, diğer mahpusların ise mesai saatleri içerisinde istedikleri kadar havalandırma alanına çıkabildikleri ifade edilmiştir.

C.7. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler

103. İdare tarafından; Kurumda 2 derslik, 1 bilgisayar sınıfı, 2 çim saha, 1 kapalı spor salonu, 1 resim atölyesi, çeşitli meslek atölyeleri ve kütüphane bulunduğu, 10 farklı salonun da ÖSYM Başkanlığınca ya da açık öğretim kurumlarınca Kurumda sınav yapılabilecek şekilde düzenlendiği bilgisi verilmiştir.
104. Kurum İdaresi tarafından; Kurumda çim sahada ve kapalı spor salonunda sportif faaliyetlerin uygulandığı, Kurumda saz kursu, resim kursu, Kur'an-ı Kerim kursu gibi kurs faaliyetlerinin de uygulandığı, faaliyetlerin pandemi şartları çerçevesinde dilekçe ve taleplere istinaden aylık olarak düzenlendiği, Psiko-sosyal Servis tarafından mahpusların faaliyetlere katılımlarının teşvik edildiği belirtilmiştir. İnceleme sırasında, çim sahanın zemininin futbol oynamaya elverişli olduğu görülmüştür.
105. Mahpusların pandemiden önce kendi odaları ile birlikte farklı bir oda ile 10 kişiye kadar çim sahaya çıkarıldıkları, ziyaret tarihinde mahpusların çoğunluğunun aşılı olduğu ve 08.00-17.00 vardiyası arasında aşılı olan kişiler arasında voleybol turnuvası yapıldığı, masa tenisi salonu da olduğu ancak kullanılmadığı, buranın satranç kursu için kullanılmasının planlandığı ifade edilmiştir.
106. Kapalı spor salonunda basketbol ve voleybol oynamaya uygun toplar olduğu, salonda kameranın bulunduğu görülmüştür. İki grup öğleden önce, iki grup öğleden sonra olmak üzere spor salonundan mahpusların yararlandığı ancak bazı suç gruplarından hükümlü olan mahpusların sadece sohbet faaliyeti istedikleri, spor salonundan yararlanmak istemedikleri ifade edilmiştir. Kurumda bulunan mahpusların çim saha ve kapalı spor salonu faaliyetlerinden yararlanmak haricinde havalandırma alanlarında da voleybol ve futbol oynayabildiği belirtilmiştir.
107. 2021 yılı için çim saha, kapalı spor salonu kullanımı ve kurslardan yararlananların ay bazındaki sayısının aşağıdaki tabloda yer aldığı gibi olduğu belirtilmiştir.

Tablo 1: Sportif Etkinlik ve Kurs Katılımına İlişkin

2021 YILI AYLAR	TERÖR	ADLİ				
	ÇİM SAHA	KAPALI SPOR	KURS	ÇİM SAHA	KAPALI SPOR	KURS
OCAK	183	5	12	89	-	-
ŞUBAT	214	5	18	82	-	1
MART	182	5	23	55	-	6
NİSAN	206	-	14	65	-	1
MAYIS	196	-	19	71	-	2
HAZİRAN	194	-	22	76	-	2
TEMMUZ	214	-	14	89	-	1
AĞUSTOS	255	11	22	94	-	1
EYLÜL	250	12	20	97	-	1
EKİM	242	21	34	106	1	1
KASIM	271	21	135	109	1	15
ARALIK	171	-	62	55	-	8
TOPLAM	2578	80	395	988	2	39

108. Yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından; COVID-19 pandemisi öncesi ayda 4 defa spora çıkarılarken ziyaret tarihinde ayda 1 defa çıktıkları, dilekçe verilince 2 defa çıkmaya başladıkları, önceden birkaç oda birleşerek çıktığı ancak ziyaret tarihinde odaların teker teker çıktığı ve birkaç oda aynı anda çıkmadan spor yapmanın çok eğlenceli geçmediği ifade edilmiştir.

109. Kuruma yeni gelen mahpusların yaş, eğitim-öğretim, ilgi, yetenek ve mesleği gibi durumlarının ilk görüşmelerinde verdikleri beyanlara göre tespit edildiği, mahpuslara Kurumun genel işleyişi, Eğitim ve Öğretim Servisi çalışmaları, süreli ve süresiz yayınlardan yararlanma hakları, kütüphanelerden

(Kurum Kütüphanesi ve Edirne İl Halk Kütüphanesi) yayın talep etme iş ve işlemleri, Kurumda buldukları süre boyunca devam edebilecekleri eğitim, öğretim, iş ve meslek kursları, katılabilecekleri sosyal-kültürel ve sportif etkinlikler hakkında gerekli bilgilerin verildiği, Psiko-sosyal Servis çalışanları ile işbirliği yapılarak ilgi ve yetenek durumlarına uyan program, kurs ve diğer etkinliklere yönlendirildikleri belirtilmiştir.

110. Ziyaret tarihinde Kurumda; 2 okuma yazma bilmeyen, 5 okuryazar olup herhangi bir okul bitirmeyen, 52 ilköğretim mezunu, 64 ilköğretim mezunu, 75 lise mezunu, 183 ön lisans veya lisans mezunu, 31 yüksek lisans mezunu, 7 doktora mezunu mahpus bulunduğu bilgisi alınmıştır.
111. Kurum Eğitim ve Öğretim Servisi vasıtasıyla; Kurumda yapılan taramalarla okuma yazma bilmeyenlerin veya okuryazar olup da belgesi olmayanların tespit edilerek Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü iş birliğiyle kurslar açıldığı, okuma yazma öğrenmelerinin ve belge almalarının sağlandığı, belge alanların açık öğretim ortaokuluna kayıt yaptırarak devam etmeleri için teşvik edildiği ve gerekli desteğin sağlandığı, okuma yazma bilmeyen 2 mahpusa yönelik birinci kademe okuma yazma kursunun açılması için ve okuryazar olan ancak herhangi bir okul bitirmemiş olan 5 mahpus için de belge sahibi olabilmeleri adına ikinci kademe başarı kursunun açılması için Edirne Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğüne yazılı olarak başvuru yapıldığı belirtilmiştir.
112. İlkokul mezunu veya ilköğretim ikinci kademeyi tamamlayıp da öğrenime devam etmek isteyenlerin tespiti için kayıt dönemlerinde merkezi yayın sistemi üzerinden yapılan duyurular, şartları uygun olanlarla yapılan görüşmeler ve buna benzer çalışmalar sonunda gerekli belgeler ile birlikte ilgili yazışmalar yapıldıktan sonra Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğüne ön kayıtlar için başvuruların yapıldığı, eski öğrencilerin kayıt yenileme işlemlerinin de zamanında yapıldığı ve tüm öğrencilerin Kurumda sınavlara girmelerinin sağlandığı, Kurumda ziyaret tarihinde açık öğretim ortaokuluna kayıtlı 6 mahpus bulunduğu belirtilmiştir.
113. Yine Kurum Eğitim ve Öğretim Servisi vasıtasıyla; açık öğretim lisesinden ortaokul mezunu genç ve yetişkin mahpusların yararlanmalarının sağlandığı, ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 5.11.1999 tarihli ve 07924 sayılı Olur'u ile açık öğretim lisesi genel lise programına geçiş hakkı, herhangi bir suçtan hüküm giymiş olup, halen ceza infaz kurumunda bulunduğu için örgün öğretime devam edemeyen öğrencilere ve meslek liselerinden tasdikname ile ayrılan mahpuslara tanınmış olduğundan söz konusu durumda olan mahpus öğrencilerden istekli olanların, açık öğretim lisesi genel lise programına başvurmasının sağlandığı, Kurumda ziyaret tarihinde açık öğretim lisesine kayıtlı 27 mahpus bulunduğu belirtilmiştir.
114. Açık öğretim fakültesini kazanan mahpusların kayıt işlemlerinin yakınlarından biri ya da Kurum öğretmeni veya görevli memur tarafından yapılabildiği, açık öğretim fakültesine kayıt olacak öğrencilerle ilgili belgeleri düzenleme ve kayıt işleminin Kurum İdaresince görevlendirilen bir personel tarafından gerçekleştirildiği, ayrıca Kurumda Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde öğrenim gören 32, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 9, Erzurum Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde öğrenim gören 9, Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 1 mahpus bulunduğu, Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla açık öğretim fakültesine kayıtlı 51 mahpus, örgün üniversite kaydı bulunan 28 mahpus bulunduğu bilgisi verilmiştir.

115. ÖSYM tarafından yapılan tüm sınavların mahpuslara duyurulduğu, 2021 yılı içerisinde Kurumda; Yükseköğretim Kurumları Sınavına (YKS) 10, Dikey Geçiş Sınavına (DGS) 10, Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitim Giriş Sınavına (ALES) 3, Yabancı Dil Sınavına (YDS) 8, Yükseköğretim Kurumları Yabancı Dil Sınavına (YÖKDİL) 2, Kamu Personeli Seçme Sınavı A Grubu ve Öğretmenlik (Genel Yetenek-Genel Kültür) sınavına 1 mahpusun katıldığı belirtilmiştir.
116. Kurumda işyurdu bulunmamaktadır. Ancak mahpusların iş ve meslek eğitimi kursları alabildiği, bu kursların Halk Eğitim Merkezi Müdürlükleri, İŞKUR Genel Müdürlüğü ile iş birliği yapılarak açılmasının sağlandığı, bağlama kursunun Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü iş birliğinde sürdürüldüğü ve ziyaret tarihi itibarıyla 6 mahpusun yararlandığı, hijyen eğitimi, diksiyon kursu, sosyal uyum ve yaşam kursu ile resim kurslarının da Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü tarafından açılması için gerekli yazışmaların yapıldığı, usta öğreticinin görevlendirilmesinin akabinde kursların Kurumda başlatılacağı bilgisi verilmiştir. Bağlama kursu, Kur'an-ı Kerim kursu gibi devam eden kurslar dışında diğer kurslar bakımından eğitimcilerin ceza infaz kurumunda ders vermekten çekinmeleri sebebiyle eğitim sıkıntısı yaşadıkları ifade edilmiştir.
117. Kursların dışında sosyal ve kültürel faaliyet olarak konferanslar, bilgilendirici seminerler ve rehberlik faaliyetlerinin düzenlendiği, Kurumda bulunan mahpuslar için İl Müftülüğü tarafından görevlendirilen Kurum Vaizi tarafından din eğitimi konferansları verildiği, önemli gün ve haftalarda kutlama, anma programları yapıldığı, ayrıca önemli gün ve haftalar ile uygun görülen diğer günlerde sinema filmi gösteriminin yapıldığı, sosyal ve kültürel faaliyetlerin düzenlenmesi için İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, Yeşilay, Halk Eğitim Merkezi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü vb. kurum ve kuruluşlar ile iş birliği gerçekleştirildiği, mahpuslara merkezi yayın sistemi üzerinden eğitim ve öğretim ile ilgili her türlü duyuru, akademik takvimler ve bilgilendirici metinlerin yayımlandığı bilgisi edinilmiştir.
118. Mahpusların yararlanması için çeşitli televizyon kanallarına üyeliğin oluşturulduğu ve mahpusların bu kanallara merkezi yayın sisteminden ulaşabildikleri bilgisi verilmiştir. Mahpusların film ve spor kanalları izleme imkânlarının olduğu ve 28 farklı kanalın olduğu anlaşılmıştır.
119. İdare tarafından mahpusların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda atölyelerde hobi amaçlı resim ve bağlama faaliyetlerinin yürütüldüğü belirtilmiştir.
120. Bir mahpus tarafından oda değişikliği olduğunda, odaların etkinlik takvimi farklı olduğundan yeni odanın etkinliklerine katılmadıkları bildirilmiştir. İdare tarafından bu hususa ilişkin olarak; etkinlik taleplerinin her ayın başında yenilendiği, dolayısıyla aybaşı itibarıyla yeni oda için tanımlı etkinliklere katılabildikleri şeklinde cevap verilmiştir. Bir mahpus tarafından; edebiyat, resim vb. ile ilgilenenlere malzeme verilmesi talep edilmiştir. Mahpusların çoğu tarafından daha fazla sosyal etkinlik, sohbet faaliyetleri yaptırılması ile eğitim ve atölye saatlerinin arttırılması talep edilmiştir. İdare tarafından mahpusların morallerini yükseltmek, boş zamanlarını değerlendirmek, birlik ve beraberlik açısından kaynaşabilmelerini sağlayabilmek için sosyal ve kültürel etkinliklere hâlihazırda büyük önem verildiği ancak faaliyetlerin planlamasının ve yürütülmesinin mevzuat, COVID-19 tedbirleri ve Adalet Bakanlığı talimatları çerçevesinde gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
121. Kurumda kütüphane bulunmaktadır. Kitapların gezici kütüphane ile dağıtıldığı, 24 Ekim 2019 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında imzalanan iş birliği protokolü uyarınca

mahpusların Edirne İl Halk Kütüphanesinde bulunan yaklaşık 100.000 yayından da serbestçe yararlanabildiği, haftalık olarak dilekçe ile bir mahpusa ikişer adet Kurum kütüphanesinden, üçer adet de İl Halk Kütüphanesinden kitap verildiği, kütüphanede 2 bilgisayar olduğu, bu bilgisayarlarda internet erişiminin olduğu ancak mahpusların kullanımına açık olmadığı, ilgili öğrenim materyallerinin (video vs.) infaz ve koruma memuru tarafından internette indirilip depolama cihazına yüklenildiği ve mahpusların ilgili materyallere erişiminin sağlandığı, sınavların ilgili eğitim kurumuyla yapılan resmi yazışmadan sonra yapıldığı ifade edilmiştir.

122. Bir mahpus tarafından; toplamda 20 kitap bulundurabildikleri ancak kendisinin gazetecilik okuduğu, sınavlara hazırlanırken ders kitaplarında cevabını bulamadığı sorular olabildiği, dolayısıyla akademik olarak gerekli olan kitaplar da eklendiğinde ihtiyacın 20 kitabı geçtiği, yılbaşı ve doğum günü gibi zamanlarda hediye olarak 3 kitap alabildikleri ancak dergileri sadece hesaplarından para kesilerek alabildikleri, bu durumun evrensel haberleşme hakkının ihlali olduğu, bu konuda mahkeme kararı olduğu ve İdare ve Gözlem Kurulunun kararının mahkeme kararı ile bozulduğu gerekçeleriyle toplu olarak itiraz ettiklerinde İdarenin, mahpuslara; "İnfaz Hâkimliğine itiraz edebileceklerini ve İdarenin İnfaz Hâkimliğinin vereceği kararın gereğini yerine getireceğini" belirttiği ifade edilmiştir. Ancak Adalet Bakanlığının 12.07.2005 tarihli Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi'nin "Oda veya koşuşa verilecek yayın ve süresi" başlıklı 30'uncu maddesinde "*Oda veya koşuşa okunmak üzere, kütüphane ve kitaplıklarda bulunan süreli ve süresiz yayınlar, hükümlü ve tutuklulara zimmetle verilir. Verilecek yayın sayısı, kütüphane ve kitaplık hizmetlerini aksatmayacak, oda veya koşuş düzenini bozmayacak şekilde, oda veya koşuştaki hükümlü ve tutuklu mevcudu ile kütüphane veya kitaplıkta bulunan yayın sayısı dikkate alınarak eğitim kurulu kararıyla belirlenir.*" denilmektedir. Ders kitapları, sözlükler ve Kur'an-ı Kerim, Zebur, Tevrat, İncil gibi kitaplar 20 kitaplık sınırlamadan hariç tutulmuştur. Üstelik mahpuslar, kitap sayısı dışında kitaba erişimlerinin engellendiği yönünde bir şikâyette de bulunmamıştır. Bu kapsamda söz konusu Yönerge uyarınca İdarenin oda düzenini bozmayacak şekilde verilecek yayın sayısını belirleme yetkisini kullandığı anlaşılmaktadır⁴³⁵.
123. Mahpusların eğitimleri için takip etmeleri gereken materyallerin eğitimden sorumlu memur tarafından gereği gibi temin edildiği görülmüş ve bu durum olumlu bulunmuş olup Kurumda bulunan mahpusların eğitim öğrenim faaliyetlerinden yararlanma oranlarının yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca mahpusların birkaçı tarafından Eğitim Birimi personelinden çok memnun oldukları ifade edilmiştir.
124. Kurum kütüphanesinde, toplam 3770 adet yayın bulunmaktadır. Bunların bir kısmı satın alınmış, bir kısmı da bağış yoluyla edinilmiştir. Yayınların alanlarına göre dağılımı; genel konularda 99, şiir kitapları 113, kişisel gelişim 261, tıp-teknoloji 284, coğrafya, tarih ve Atatürk konulu 294, toplum bilimleri 72, Türkçe roman 1315, dini yayınlar 447, yabancı roman 761, yabancı dil kitapları 116, dinlence 8 adet şeklindedir. Kurum kütüphanesindeki kitap sayısı ve çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüştür.

435 TİHEK, 2021/352 başvuru numaralı D. Ş. vd. başvurusuna ilişkin 03.11.2021 tarihli 2021/279 sayılı Kurul Kararı, §40: "...yüksek güvenlikli cezaevinde hükümlü olarak bulunan başvuranların odasında bulundurduğu kitap sayısının on beş ile sınırlandırılması ile elde edilmek istenen oda ve koşuş düzeninin sağlanması amacıyla ulaşmak için yapılan sınırlama işleminin ölçülü olmadığı söylenemez."

125. Posta veya kargo yolu ile gönderilen ya da ziyaretçiler tarafından getirilen birçok yayın, Eğitim Kurulu tarafından incelendikten sonra mahpuslara teslim edilmektedir.
126. Yayın talep formları mahpuslardan toplandıktan sonra 1 hafta Kurum kütüphanesine ait kitapların ödünç alma ve iade etme işlemleri, diğer hafta Edirne İl Halk Kütüphanesine ait kitapların ödünç alma ve iade etme işlemleri yapılmaktadır.
127. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurum kayıtlarına göre 2021 yılı içerisinde okunan kitap sayısı ve yararlanan kişi sayıları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 2: Okunan Kitap Sayısına ve Yararlanan Mahpus Sayısına İlişkin

2021 Yılı	Dönem İçinde Okunan Yayın Sayısı	Yararlanan Mahpus Sayısı
2021 Kurum Kütüphanesi	5924	3035
2021 İl Halk Kütüphanesi	2752	1499
2021 Yılı Dışarıdan Gelen Yayın Yayınlar	6100	823

128. Bilgisayar odasında bulunan bilgisayarların çalışır durumda olmadığı görülmüştür. Burada bulunan bilgisayarların internet erişimi olmadığı ve sadece bilgisayar programları öğrenmek için kullanıldığı, 2-3 yıl önce bilgisayar eğitimi de verildiği ancak ziyaret tarihi itibarıyla bu eğitimleri vermek için bilgisayar eğitmeni bulunmadığı, bilgisayarlara teknisyen tarafından bakım yapılmakta olduğu ifade edilmiştir. Ziyaret sonlandırılmadan önce, İdare ile yapılan son görüşmede Heyet tarafından; bilgisayarların çalışır duruma getirilmesinin ve sosyal ve kültürel faaliyetler dışında mahpusların dışarıdaki iş hayatına da hazırlık yapmaları bakımından bir gereklilik haline gelen bilgisayar kursunun hayata geçirilmesinin önemli bulunduğu İdareye iletilmiştir. İdare tarafından; bilgisayarların bakımının tamamlanmasının ardından bilgisayar eğitmeninin bulunması ve COVID-19 tedbirleri bakımından uygun olması halinde kursun tekrar başlatılabileceği belirtilmiştir.
129. Bir mahpus tarafından bilgisayar kullanarak edebi yazılar yazmak istediği ancak bu imkân tanınmadığı için yazamadığı, sadece savunma dilekçesini hazırlaması için bilgisayar kullanılmasına izin verildiği, bilgisayar programlarını kullanmak için daha önce de izin istediği ancak olumlu sonuç alamadığı ifade edilmiştir. Buna karşılık olarak İdare tarafından mevzuatın gereğini yaptıkları belirtilmiştir. Mevzuatta⁴³⁶; görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin ancak eğitim ve iyileştirme

436 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkı" başlıklı 67'nci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkrasına göre; "Kapalı ve açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde ancak, eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde kurum yönetimince belirlenen yerlerde görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin kullanımına izin verilebilir. Eğitim ve iyileştirme programları gerekli kıldığında denetim altında internetten yararlanılabilir." "Bu haklar, tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir."

programları çerçevesinde kullanılabilceği, bu hakkın dahi tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu mahpuslar bakımından kısıtlanabileceği öngörülmüştür.

130. Mahpuslardan tek kişilik odada kalanların bu durumdan memnun olmadığı anlaşılmış olup bir mahpus tarafından beş senedir bu cezaevinde olduğu, üç senedir tek kişi olarak kaldığı, ziyaret gününde yanına birinin verildiği ancak uzun süredir tek kaldığı, tek kişi kalmanın insanı kişisizleştirdiği ifade edilmiştir. İdare ise bu duruma ilişkin olarak tek kişi kalacakların aldığı ceza⁴³⁷ ve güvenlik riskleri⁴³⁸ çerçevesinde belirlendiği, bu talepte bulunanların büyük çoğunluğunun örgüt üyesi olan veya başka mahpuslarla kalması tehlikeli olarak değerlendirilen mahpuslar olduğu cevabını vermiştir. Söz konusu uygulamanın güvenlik gerekçesiyle yapıldığı anlaşılmakla beraber ziyaret gününde odasına yeni bir mahpus gelen mahpusun durumunda olduğu gibi güvenlik açısından sorun teşkil etmeyen ancak tek başına kalan mahpusların tek kalmamak yönündeki taleplerinin İdare tarafından dikkate alınabileceği değerlendirilmiştir.

D. TAVSİYELER

D.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

131. Kuruma girişte galoş yerine eski bir plastik terlik verilmesi şeklindeki mevcut uygulamanın uygun olmadığı değerlendirildiğinden elektronik turnike kapılarından geçerken ayakkabısını çıkarması istenen kişilere galoş verilmesi,
132. Birbiri ile anlaşamayan mahpusların farklı odalara dağılım ve yerleştirme yönündeki taleplerinin güvenlik bakımından sakınca olmaması halinde ve değişikliğin mümkün olduğu durumlarda, İdare ve Psiko-sosyal Servis tarafından yeniden değerlendirmeye alınabileceği kanaatine varıldığından söz konusu taleplerin Psiko-sosyal Servis ile iş birliği halinde tekrar değerlendirilmesi⁴³⁹,
133. Kurumda ciddi bir ısınma sorunu olduğu değerlendirildiğinden sorunun çözülmesi için yalıtım yapılması ya da diğer alternatif çözüm yollarının uygulamaya geçirilmesi⁴⁴⁰, üşüdüğünü belirterek ek battaniye vb. isteyen mahpusların bu taleplerinin karşılanması⁴⁴¹,

437 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı" başlıklı 25'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı rejimine ait esaslar aşağıda gösterilmiştir:
a) Hükümlü, tek kişilik odada barındırılır. ..."

438 29.03.2020 tarihli ve 31082 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "İdare ve gözlem kurulunun görev ve yetkileri" başlıklı 28'inci maddesine göre; "İdare ve gözlem kurulu aşağıda sayılan işleri yapmakla görevli ve yetkilidir:
... b) Hükümlülerin kurumlara kabullerinden sonra kalacakları odaları belirlemek. ... c) Hükümlülerin kalmakta oldukları odaları değiştirmek"

439 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 2. Bölüm "Yerleştirme ve Barındırma" başlığı altında yer alan kural 18.6'ya göre; "Kalacak yer, sadece bu amaç için uygun olması durumunda paylaşılmalı ve mahpuslardan sadece birbirleriyle uyum içinde olanların aynı yeri paylaşmalarını sağlanmalıdır."

440 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün barındırılması ve yatırılması" başlıklı 63'üncü maddesinin dördüncü fıkrasına göre; "Oda ve kısımlarda iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli yer, ışık, ısınma, havalandırma ve hijyen sağlanır."

441 17.06.2005 tarih ve 25848 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "Bulundurulabilecek hayvanlar ile diğer eşyalar" başlıklı 15'inci maddesinin dördüncü fıkrasına göre; "Hükümlüler, kendilerine idare tarafından verilen nevresim takımı ve battaniye dışında, kantinden temin edilmek şartıyla bir adet nevresim takımı ve iklim koşulları değerlendirilerek idarenin uygun göreceği sayıda battaniye bulundurulabilir."

134. İdare tarafından, Kurumda bulunan mahpusların zaman zaman kötü muamele hususunda şikâyetle buldukları ancak şikâyetle bulunanların sayısı hakkında mahpus sirkülasyonunun fazla olması ve bu konuda ayrıca tutulan veri bulunmaması sebebiyle net bir sayı verilemediği belirtildiğinden kötü muamele hususundaki şikâyetlerin sayısına ilişkin kayıtların tutulması,
135. Yumuşak odanın keyfi kullanımını yönünde şaibe oluşturmaması bakımından yumuşak odaya ilişkin kayıtların daha özenli tutulması, mahpusların odaya alınma sebebinin mevcut kayıtların bazılarında yer aldığı gibi "Müdür talimatı ile" ya da "İkinci Müdür talimatı ile" şeklinde belirtilmeyip odaya alınmanın makul ve gerekli olduğu yönünde (örneğin kişinin kendine ve çevresine zarar vermeye yönelik davranışları olması vb.) detaylı bir açıklama içerecek şekilde kayıt tutulması,
136. COVID-19 tedbirleri kapsamında açık görüşlerin mahpusun ailesinin ekonomik durumunun uygun olmaması ya da memleketinin çok uzak olması gibi sebeplerle yapılmaması durumunda kullanılmayan açık görüş hakkı yerine telefon hakkının kullandırılması hususunun değerlendirilmesi ⁴⁴²,
137. Ziyaret tarihinde bilgisayar odasında çalışır durumda olmayan bilgisayarların çalışır duruma getirilmesi, sosyal ve kültürel faaliyetler dışında mahpusların dışarıdaki iş hayatına da hazırlık yapmaları bakımından günümüzde bir gereklilik haline gelen bilgisayar kursunun hayata geçirilmesi⁴⁴³,
138. Kurumda eğitim faaliyetlerinin, sportif faaliyetlerin, sosyal etkinliklerin normalleşme ile birlikte tekrar başlatıldığı ve eğitim ve etkinlikler konusunda Kurumun faal olduğu anlaşılmış olup bu durum olumlu bulunmuş olsa da ceza infaz kurumlarındaki kurslar, oyalayıcı birer aktivite olmanın ötesinde mahpusları sonraki döneme hazırlayıcı mahiyet arz etmelidir. İlaveten CPT de tatmin edici bir faaliyet programının varlığının mahpusların iyiliği açısından önemine vurgu yapmaktadır⁴⁴⁴. Mahpusların cezalarının infazı bittikten sonra iş bulabilmeleri bakımından eğitici kursların ve atölyelerin -Kurumda mevcut olanlar (bağlama kursu, resim atölyesi vb.) dışında başka kurslar ve atölyeler de olacak şekilde- çeşitliliğinin artırılması, bu kapsamda cezaevinde açılan sanat kursları arasında hüsn-ü hat, tezhip ve süsleme, Edirnekari tahta işleme, ahşap üstüne dağlama, sedefkârlık,

442 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 2. Bölüm "Dış Dünya ile İlişki" başlığı altında yer alan Kural 24.1.' e göre; "Mahpusların mümkün olabilen sıklıkta mektup, telefon veya diğer iletişim vasıtalarıyla aileleriyle, başka kişilerle ve dışardaki kuruluşların temsilcileriyle haberleşmelerine ve bu kişilerin mahpusları ziyaret etmelerine izin verilmelidir."

443 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Cezaevlerinde Eğitim Hakkında R (89) 12 Sayılı Tavsiye Kararına göre; "Bakanlar Komitesi, ...Üye devletlerin hükümetlerine aşağıdakileri kabul eden politikalar geliştirmesini tavsiye eder: ... 6. Mahpusun eğitimin bütün yönlerine aktif olarak katılmasını teşvik etmek için her türlü çaba gösterilecektir... 9. Mesleki eğitim, bireyin daha geniş olarak geliştirilmesine olduğu kadar, iş piyasasındaki temayüllere de duyarlı olmayı hedefleyecektir... 17. Mahkûmların uygun eğitim almalarını sağlayacak mali kaynak, alet, edevat ve öğretim personeli hazır bulundurulmalıdır." Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 26.2/3, ayrıca Birleşmiş Milletler Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar, Kural 96.2 ve 98.1'e göre; "Tutuklu ve hükümlülere yeterli düzeyde ve faydalı çalışma imkânı sağlanmalı; mümkünse yapılan çalışma, tutuklu ve hükümlülerin serbest kaldıktan sonra gelir elde etme kapasitesini kaybetmemesini, hatta geliştirmesini sağlamalıdır."

444 Bkz. CPT Standartları 47'nci paragraf: "Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş, ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir. CPT, birçok tutukevindeki faaliyetlerin çok kısıtlı olduğunu gözlemlemiştir. Özellikle mahkûmların sık sık değiştiği bu tür kurumlarda düzenli faaliyetlerin düzenlenmesini kolay bir mesele değildir. Açıkçası, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlarda hedeflenen türden bireye yönelik programların geliştirilmesi söz konusu olamaz."

- aherleme, mücellidlik gibi ekonomik getirisi olabilecek geleneksel sanatlara da mahpusların meslek edinimi kapsamında yer verilmesi, Halk Eğitim Merkezinden gerekli eğitimcinin bulanamaması halinde Valilik kanalı ile görevlendirme talep edilerek eğitim ve kurs planlamaları yapılması,
139. Psikolog ve Manevi Rehberlik Servisi personeli ile görüşme odalarına çiçek, kitap, resim gibi nesnelerin yerleştirilmesi vasıtasıyla mahpusların kendilerini rahat ifade edebileceği bir ortam oluşturulması,
140. Revirde bulunan cihazların bakım ve kalibrasyonunun düzenli bir şekilde yapılması, revirde tarihi geçmiş ilaçlar olduğu görüldüğünden ilaçların daha sık kontrol edilmesi, revir alanının asli fonksiyonunu yerine getirmeye yönelik bir şekilde düzenlenmesi ve hijyen bakımından elden geçirilmesi, Kurumda görevli sağlık memurlarının revir ve dış muayene odası hakkında gerekli teknik bilgilere vakıf olmasının sağlanması⁴⁴⁵,
141. Kurumda 24 saat sağlık hizmeti bulunmadığı ve sağlık memurlarının mesai bitiminde Kurumdan ayrılması sonucu sağlık sorunu olan mahpus olduğunda 112 Acil Çağrı Merkezi'nin arandığı ifade edilmiş olmakla birlikte Avarız köyünde bulunan Ceza İnfaz Kurumunun hastanelere uzak bir konumda olması, hastaneye ulaşma süresinin problem oluşturacağı, acil durumlarda ilk yardım gibi acil müdahaleyi sağlayabilecek sağlık memuru bulundurulması, bunun için gerekirse Kurum sağlık memurları arasında dönüşümlü bir çalışma usulü ya da nöbet sistemi geliştirilmesi⁴⁴⁶,
142. Dış tedavi odasında bulunan sterilizatörün bakım ve kalibrasyonunun düzenli bir şekilde yapılması⁴⁴⁷,
143. Güvenlik açısından başka mahpuslarla kalması sorun teşkil etmeyen ancak tek başına kalan mahpusların tek kalmamak yönündeki taleplerinin, uzun süreler boyunca tek kalmak insan psikolojisini olumsuz yönde etkileyebildiğinden, İdare tarafından imkânlar dâhilinde dikkate alınması⁴⁴⁸,
144. Diyet yemeği, şeker hastalarına uygun yemekler gibi hastalığı ve özel durumu bulunanlar için hazırlanan yemeklerin de sıcak sunulmasına dikkat edilmesi,

445 Bkz. CPT Standartları 38'inci paragraf: "Bir cezaevi sağlık bakım hizmetinin, tıbbi tedavi ve hemşirelik hizmetlerinin yanı sıra uygun perhiz, fizyoterapi, rehabilitasyon ve diğer gerekli özel imkanları toplumdaki hastalara sunulan koşullarda sunabilmesi gerekmektedir. Doktor, hemşire ve teknik personelin yanı sıra, mekânların, donanımların ve ekipmanın da buna göre ayarlanmış olmaları gereklidir."

446 Bkz. CPT Standartları 35'inci paragraf: "Acil durum tedavisine gelince, her zaman bir doktor nöbette olmalıdır. Ayrıca ilk yardım sunabilecek yetkinliğine, tercihen da hemşirelik niteliklerine sahip bir kişinin her zaman cezaevi sınırları içinde bulunması gereklidir."

447 Bkz. CPT Standartları 35'inci paragraf: "Bir cezaevinin sağlık hizmetleri... Her tutukluya yetkin bir diş hekimi de hizmet sunmalıdır."

448 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 2. Bölüm "Yerleştirme ve Barındırma" başlığı altında yer alan kural 18.5.'e göre; "Başkalarıyla aynı koşuşun paylaşılmamasının tercih edildiği durumlar dışında, tutuklu ve hükümlüler normal olarak geceleri tek kişilik odalarda barındırılmalıdır."

D.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

145. Kurumun sınır ilinde olması sebebiyle sık sık kapasite üstü mahpus barındırma külfeti ile karşılaşması sebebiyle nakil talebinde bulunan mahpusların bu taleplerinin değerlendirilmesi ⁴⁴⁹,
146. Yemeklerin kalitesine ilişkin genel nitelikteki memnuniyetsizlik ve şikâyetler de dikkate alınarak kalitenin arttırılabilmesi açısından yemek iâşe bedelinin arttırılması hususunun değerlendirilmesi ⁴⁵⁰ hususları tavsiye edilmektedir.

449 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 2. Bölüm "Yerleştirme ve Barındırma" başlığı altında yer alan Kural 17.1.'e göre; "Mahpuslar, mümkün olduğunca evlerine veya sosyal rehabilitasyon ortamlarına yakın cezaevlerine yerleştirilmelidirler."

450 Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları) "Yiyecek" başlıklı Kural 22.1'e göre; "Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir." Ancak Kurum idaresinin bu kurala uygun olarak iyileştirme yapabilmesi için iâşe bedelinin de buna elverişli olması gerekmektedir.

**KIRIKKALE
KESKİN T TİPİ KAPALI CEZA
İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU
(2022/54)**

KISALTMALAR

ALES	Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı
BİSİS	Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
CETAS	Cezaevi Reçete Takip Sistemi
COVID-19	Coronavirus disease / Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
DGS	Dikey Geçiş Sınavı
HES	Hayat Eve Siğar
KPSS	Kamu Personeli Seçme ve Yerleştirme Sınavı
MMPI	Çok Yönlü Kişilik Envanteri (Minnesota Multiphasic Personality Inventory)
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
ÖSYM	Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
PCR	Polimeraz Zincir Reaksiyonu (Polymerase Chain Reaction)
SCL-90-R	Ruhsal Belirti Tarama Testi (The Symptom Checklist 90 Revised)
SEGBİS	Sesli ve Görüntülü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
YDS	Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı
YKS	Yükseköğretim Kurumları Sınavı
YÖKDİL	Yükseköğretim Kurumları Yabancı Dil Sınavı

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukukten tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. Yukarıda anılan çerçevede, Kırıkkale Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 03.06.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde, ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 salgını sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Ziyaret ilk olarak İdare ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, kurumun mevcut durumu, mahpus sayısı⁴⁵¹ ve COVID-19 teşhisi konulan ve temaslı olan kişi sayısı hakkında bilgiler alınmıştır.

451 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir

8. Ziyaret heyeti, koşullara gitmeden önce avukat görüş odaları, açık görüş odaları, yemeklerin servise hazırlandığı bölüm, çamaşırhane, açık ve kapalı spor salonu, kantin, atölye, derslikler, muayene öncesi mahpusların alındığı bekleme odası, çocuk oyun odası, ilaçların muhafazasının ve dağıtımının sağlandığı oda, aile hekimi odası, diş muayene odası, kütüphane, kafeterya, yumuşak (süngerli) odalar ve aile odalarını incelemiş ve notlarını almıştır. Mahpusların yerleşim planına ilişkin belge üzerinden, suç tipleri ve/veya koşullarına göre dengeli bir dağılım gözetilerek rastgele seçilen koşullardaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler esnasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelin konuşulanları duyamayacağı mesafede bulunmasına özen gösterilmiştir.
9. Ziyaret bitiminde İdare ile tekrar toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler, acil olduğu değerlendirilen hususlar paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ile paylaşarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.
10. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarihli ve 2021/16 sayılı Kararı ve Başkanlık makamının 01.06.2021 tarihli ve 2329 sayılı oluruna istinaden Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna⁴⁵² 03.06.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1 Kurum Hakkında Genel Bilgiler

11. Kırıkkale Keskin Ceza İnfaz Kurumu kampüsü içerisinde yer alan Kurum, 2016 yılında mahpus kabulüne başlamıştır. Kampüs alanı, Kırıkkale-Kırşehir yolu üzerinde Kırıkkale şehir merkezine 32 kilometre Keskin ilçesine 5 kilometre uzaklıktadır.⁴⁵³
12. Kampüs alanı 222.431 m²'den oluşmakta olup içerisinde; 400 kişi kapasiteli Açık Ceza İnfaz Kurumu, Jandarma Bölük Komutanlığı Binası ve güvenlik sahası da bulunmaktadır. Binaların oturduğu toplam kapalı alan 34.508.42 m²'dir.
13. Kurumun 3 farklı girişi bulunmaktadır. Bunlar, Kuruma getirilen yemeklerin girişinin sağlandığı mutfak girişi; personel, avukat ve ziyaretçilerin kullandığı giriş ve mahpusların içeri alındığı girişlerdir.
14. Kurumda 3 adet SEGBİS odası ve 12 adet avukat görüş odası bulunmaktadır. Avukat görüş odalarında ses ve görüntü kaydı alınmamaktadır.

B.2 Kurum Personeli

15. Kurumda bulunan personel sayısının unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımı aşağıda tablo şeklinde gösterilmiştir:

452 Bundan sonra kısaca "Kurum" olarak ifade edilecektir.

453 <https://keskintcik.adalet.gov.tr/HAKKIMIZDA> (E. T. : 12.04.2022)

Unvanı	Kadın Personel	Erkek Personel	Toplam
Kurum Müdürü	-	1	1
Kurum 2. Müdürü	-	2	2
İdare Memuru	1	1	2
Öğretmen	1	-	1
Psikolog	2	-	2
Diş Hekimi	1	-	1
Sağlık Memuru	1	2	3
Kâtip	3	1	4
Memur	-	1	1
Bilgisayar İşletmeni	1	3	4
Teknisyen	-	-	0
Hizmetli	-	1	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	1	5	6
İnfaz ve Koruma Memuru	29	173	202
TOPLAM			230

16. Kurum personeli, infaz ve koruma memuru yetiştirme eğitimi, firarı önleme eğitimi, x-ray ve duyarlı kapı eğitimi, ilk yardım eğitimi, vardiya personel eğitimi, yüksek riskli mahkûmlara yönelik müdahale eğitimi, radikalleşmeden uzaklaştırma müdahale programı yaygınlaştırma eğitimi, kütüphane ve yayım işlemleri eğitimi, ziyaret kabul işlemleri eğitimi, psikolog uyum eğitimi, sağlık memuru uyum eğitimi, aile ve çocuk destek programı eğitimi, telefonla görüştürme birimi eğitimi, eğitim ve öğretim servisi birimi eğitimi almıştır. Pandemi sürecinde Kurum personelinin uzaktan eğitim aldığı bilgisi paylaşılmıştır.
17. Kurum İdaresinden, personelinin insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitim almadığı bilgisi alınmıştır.

454 Bu odalar, 6/4/2006 tarih ve 26131 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Tüzüğün "Kısıtlayıcı önlemler" başlıklı 185'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca; tehlikeli hâlde bulunan, kurum güvenliğini, kendisinin veya diğer kişilerin güvenliğini ciddi tehlikeye düşüren hükümlü/tutukluların "saatlerle" ifade edilebilecek sürelerle, hükümlünün saldırganlığının devam edip etmediğinin belirli aralıklarla sakinleşip sakinleşmediğinin kamera ile gözlem ve kontrolünün yapıldığı odalardır.(TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, *Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu*, 2018, s. 15)

B.3 Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

18. Kurumun normal kapasitesi 800, artırılmış kapasitesi 1200 kişidir. Ziyaret tarihinde Kurumda 897'si hükümlü, 408'i tutuklu olmak üzere toplam 1305 mahpus bulunmaktadır.
19. Kurumda 54 kadın mahpus, 3 anne yanında kalan çocuk bulunmaktadır.
20. Kurumda engelli ve çocuk mahpus bulunmamaktadır.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1 Fiziksel Koşullar

C.1.1 Koşullar/Odalar

21. Kurumda 10 kişilik 68, 8 kişilik 3, tek kişilik 100 adet olmak üzere toplamda 171 koğuş bulunmaktadır. 10 kişilik koğuşların ortak yaşam alanı 34,88 m², tuvalet ve banyo alanı 10 m², yatakhane alanı 54,32 m², havalandırma alanı 46,50 m²'dir. 3 kişilik koğuşların ortak yaşam alanı 24,92 m², tuvalet ve banyo alanı 3 m², yatakhane alanı 47,69 m², havalandırma alanı 29,35 m²'dir. Tek kişilik odaların yatakhane alanı 12,11 m², tuvalet ve banyo alanı 2,70 m²'den oluşmaktadır.
22. Kurumda 2 adet yumuşak oda bulunmaktadır^{<?>}. Koyu mavi renk plastik yumuşak malzeme ile kaplı ve tavana yakın kısımda küçük bir cam olan yumuşak odalarda, kamera, alaturka tuvalet ve personel ile iletişimi sağlamak için kullanılan bir adet buton bulunmaktadır.
23. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, koğuşlardaki yatakların eski olması sebebiyle sırt ağrısı yaşadıkları şikâyeti alınmıştır.

C.1.2. Kurum Kapasitesi

24. Kurumunun normal kapasitesinin 800, artırılmış kapasitesinin 1200 kişi olduğu; ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 897'si hükümlü, 408'i tutuklu olmak üzere toplam 1305 mahpus bulunduğu dikkate alındığında Kurumun kalabalıklaşma ve kapasite aşımı sorunu bulunduğu anlaşılmıştır.

C.1.3 Isınma ve Havalandırma

25. Kurumun ısınmasının, Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından sağlanan kömürlü kalorifer sistemi ile gerçekleştirildiği görülmüştür.
26. Koğuşlarda kalan mahpusların, koğuş bahçesine gün doğumundan gün batımına kadar çıkabildikleri, tekli odalarda kalanların ise sabah ve akşam olmak üzere günde 2 saat havalandırma alanından faydalandıkları bilgisi alınmış, havalandırmaya çıkış konusunda şikâyette bulunan mahpus olmamıştır.
27. Çok Amaçlı Salonda klima olduğu, salonun oldukça geniş, ferah ve amaca uygun kullanıma elverişli durumda olduğu görülmüştür.

C.1.4. Suya Erişim

28. Kurum yetkilileri tarafından, mahpuslara günlük olarak 200 litre soğuk ve 50 litre sıcak su sağlandığı

ifade edilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde ise; sık sık su kesintisi yaşandığı, kullanılan suyun kuyu suyu olması sebebiyle vücutlarında alerjiye sebep olduğu şikâyeti alınmıştır. İdare ile yapılan son görüşmede bölgedeki kuraklık sebebiyle su sorunu yaşandığı, bu sorunun sondaj kuyular ile giderilmeye çalışıldığı ifade edilmiştir.

29. İçme suyunun Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından açılan kuyulardan sağlandığı ve işyurdu kantininde içme suyu satışı yapıldığı, mahpuslarla yapılan görüşmelerde; kuyu suyunun içilebilir nitelikte olmadığı bu sebeple içme suyunun kantinden ücret karşılığı alındığı, maddi durumu iyi olmayan koğuş arkadaşları için aralarında yardımlaşarak içme suyu temin edildiği bilgisi alınmıştır.

C.1.5 Hijyen Koşulları

30. Kurumda çoklu koğuşlarda 2 adet tuvalet ve bir banyo olduğu; tekli odalarda bir banyo ve tuvaletin olduğu görülmüştür. Yapılan görüşmeler sırasında bir mahpusun ayağında aksama olduğu bu sebeple alaturka tuvaleti kullanmakta zorlandığı bilgisi edinilmiş ve söz konusu koğuşta bulunan iki tuvaletin de alaturka olduğu görülmüştür.
31. Kurumun genel hijyeninin iç hizmetlerde çalışan mahpuslar tarafından genel bütçeden karşılanan temizlik malzemeleriyle gerçekleştirildiği, koğuşlar için hijyen malzemelerinin işyurdu kantininde satıldığı ve talep olması halinde genel bütçeden malzeme yardımı yapıldığı belirtilmiştir.
32. Kurumda 4 adet çamaşır makinesi bulunduğu, çamaşır makinelerinin yeni olduğu ve kurutma fonksiyonu bulunduğu görülmüştür. İdarece, çamaşırın karışmaması için file kullanıldığı, 22.11.2019 tarihli İşyurdu Yönetim Kurulu Kararınca, çamaşır yıkama ücretinin deterjan ve yumuşatıcı dâhil file başına 8 TL olduğu, mahpusların istemesi halinde koğuş bahçelerine de çamaşır asılmasına müsaade edildiği bilgisi verilmiştir.

C.1.6 Kamera ve Yangın Söndürme Sistemi

33. Kurumda 256 iç mekân, 149 dış mekân kamerası olmak üzere toplam 405 kamera bulunmaktadır. Verilerin saklama süresinin, kamera çözünürlük kalitesine göre 3 ila 6 ay arasında değişiklik göstermekte olduğu bilgisi alınmıştır.
34. Kurumda duman sensörleri, 90 adet yangın söndürme dolabı, 110 adet yangın söndürme tüpü, 5 adet yangın elbisesi, 5 adet 30 metrelik seyyar hortum, 2 adet yangın malzeme dolabı, 1 adet duman tahliye fanı mevcuttur.

455 RG, 29/12/2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.24: "Hükümlüler; a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler, b) Akli ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler, c) Tehlike hâli taşıyanlar, d) Terör suçluları, e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, gibi gruplara ayrılırlar. Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar."

456 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik, RG 29/03/2020-31083 m.22; "Kurum müdürünün başkanlığında, gözlem ve sınıflandırmadan sorumlu ikinci müdür, idare memuru, cezaevi tabibi, psikiyatrist, bir psikolog ve psiko-sosyal yardım servisinde görevli diğer unvandan bir personel, öğretmen, infaz ve koruma başmemuru ile kurum müdürü tarafından teknik personel arasından seçilen bir görevliden oluşur. Birinci fıkrada sayılan personelin tamamının kurumda bulunmaması hâlinde idare ve gözlem kurulu, mevcut olanlarla oluşturulur."

C.2. Yönetim ve Personelin Tutumu

35. Mahpusların koğuşlara yerleşiminin 5275 sayılı Kanun'un 24'üncü maddesine^{<?>} uygun olarak yapıldığı ifade edilmiştir. İncelenen belgelerde de aksi yönde bir durum ile karşılaşmamıştır.
36. İdare ve Gözlem Kurulu^{<?>} tarafından tek kişilik odada kalmasına karar verilen iki kişinin olduğu ifade edilmiştir.
37. "Mahpusların hakları" ile "kurumda uyulması gerekli kuralları bildiren hususların" yazılı olarak tebliğ edildiği ve sözlü olarak da anlatıldığı belirtilmiş, ancak mahpuslarla yapılan görüşmelerde bazı mahpusların hakları konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmıştır.
38. Mahpuslar tarafından genel olarak personelin mahpuslarla iletişiminin iyi olduğu, İdarenin kendilerine karşı tutum ve davranışlarının müspet ve yapıcı olduğu belirtilmiş ancak bazı mahpuslar tarafından Kurum Müdürü ile görüşmek için birden fazla dilekçe verdikleri halde kendilerine yazılı veya sözlü olarak yanıt verilmediği ifade edilmiştir.
39. Bir mahpus ile yapılan özel görüşmede; "nişanlısıyla evlilik işlemlerini gerçekleştirmek istediği, ancak bu konuda Kurumun kendisine yardımcı olmadığı" ifade edilmiş, ilgili mahpusun bu şikâyeti ziyaret sonunda İdare ile yapılan görüşmede İdareye iletilmiş, İdarece konu hakkında gerekli hassasiyetin gösterileceği ifade edilmiştir. Ziyaret sonrasında İdareye söz konusu mahpusun durumu tekrar sorulmuş; İdareden, mahpusun vasi tayini ile ilgili yargı sürecinin devam etmesi sebebiyle henüz evlilik işleminin gerçekleşmediği, fakat sürecin İdarece hassasiyetle takip edildiği bilgisi alınmıştır.
40. Kurumda bulunan yumuşak odaların personel tarafından kameralar aracılığıyla takip edildiği ve mahpusların yumuşak odalarda kısa sürelerle tutulduğu anlaşılmıştır. Yumuşak odaya ilişkin kamera kayıtları incelenmiş ve kameraların oda içerisinde bulunan tuvalet kısmını doğrudan gözlemleyebildiği görülmüştür.

C.2.1 Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

41. Kurum yetkilileri tarafından mahpusların dilekçe veya kapalı zarf yolu ile şikâyet hakkını kullandığı, mahpusların yazdığı dilekçelerin her sabah sayımla birlikte toplandığı belirtilmiştir.
42. Ziyaret tarihinden geriye doğru son altı ay içerisinde cezaevi uygulamaları nedeniyle 75 şikâyette bulunduğu, şikâyetlerin daha çok adil yargılanma hakkı, yemek ve sıcak su konularına ilişkin olduğu bilgisi verilmiştir.
43. Kurumun faaliyete girdiği 2016 yılından itibaren Kurumla ilişkili 75 suç duyurusu olduğu bilgisi alınmıştır.
44. Kurum İdaresinden; Kurumda kalan 4 mahpusun işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuruda bulunduğu, başvurulara ilişkin idari soruşturma başlatıldığı ve ilgililer hakkında Keskin Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunduğu bilgisi alınmıştır.
45. Kurumda son bir yıl içinde; 90 kınama, 54 bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma, 10 ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma, 9 haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama, 74 ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma ve 277 hücreye koyma disiplin cezası olmak üzere toplamda 514 disiplin cezası verildiği bildirilmiştir.

C.3 Dış Dünya ile İletişim

46. Kurumda sağ koridorda 16 adet, sol koridorda 16 adet olmak üzere toplamda 32 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Kurumda telefon görüşleri çarşamba ve pazar günleri arasında gerçekleştirilmektedir.
47. Mahpusların telefonla görüş hakları; 4'üncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile haftada bir kez 10 dakikadır. Bu süre pandemi döneminde 20 dakikaya çıkarılmıştır. Ağırlaşmış müebbet hapis cezası almış mahpusların telefonla görüş hakkı ise 15 günde bir kez ve 10 dakikadır. Bu süre pandemi döneminde 20 dakikaya çıkarılmıştır.
48. Her hafta tek seferde tek bir numara ile görüş hakkı kullanılabilir. Mahpuslardan bazılarının tek seferde birden fazla numara ile görüşebilme talepleri olmuştur. Bu husus İdare ile yapılan görüşmede aktarılmıştır. İdare, birden fazla telefon görüşmesi yapılması yolunu daha önce denediğini fakat verimli olmadığını belirtmiştir. Gerekçe olarak; diğer numaraya bağlanırken sıkıntıların yaşanabildiği ve bağlantı sağlanırken sürenin zayı olduğu gösterilmiştir.
49. Kurumda bulunan mahpusların diğer cezaevlerinde bulunan mahpuslardan 4'üncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile görüşebildiği; başka kurumlardaki kişilerle görüşme sağlanabilmesi için telefon görüşü talep dilekçelerinin ilgili kurumlara gönderildiği, karşı tarafın kabulüyle görüşmenin uygun saat ve günde gerçekleştirildiği bilgisi paylaşılmıştır.
50. Ağır hastalık, doğal afet ve ölüm hallerinde Kuruma rapor gönderilmesi halinde 10 dakika ilave görüş hakkı tanındığı bilgisi verilmiştir.
51. Türkiye genelinde tüm ceza infaz kurumlarında 14 Mart 2020 itibarıyla açık görüşler, COVID-19 pandemisiyle mücadele kapsamında Bilim Kurulu tavsiyesiyle durdurulmuştur.
52. Kurumda 35 adet kapalı görüş yeri bulunmaktadır. Görüş yerleri camla ayrılmış ve telefon konulmuştur.
53. Kurumda aile odası⁴⁵⁷ bulunmaktadır. Odanın kullanım süresinin mevzuatta belirtilen sürelerle uygun bir şekilde belirlendiği bilgisi paylaşılmıştır. Aile odasında yapılan inceleme esnasında duş başlığının kişinin kendisine ve çevresine zarar vermesini engelleyecek şekilde yapıldığı görülmüştür.

C.4 Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler

54. Kurumda okuma-yazma bilmeyen mahpusların, 1. ve 2. kademe okuma-yazma kursuna alınmakta olduğu, okuma-yazma bildiği halde diploması olmayanlara ise Keskin Halk Eğitim Merkezi iş birliği ile diploma kazandırıldığı bilgisi verilmiştir. COVID-19 tedbirleri kapsamında ziyaret tarihinde devam eden okuma-yazma kursu bulunmadığı görülmüştür.
55. Kurumda, Açık Öğretim Ortaokuluna devam eden 18 kişinin; Açık Öğretim Lisesi ve Mesleki Açık Öğretim Lisesine devam eden 138 kişinin; Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi ve Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesine devam eden 146 kişinin bulunduğu bilgisi edinilmiştir.

457 30/03/2013 tarihli ve 28603 sayılı Hükümlü ve Tutukuların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik m.11

56. Kurumda 2021 yılı içerisinde, üniversitelerin çeşitli bölümlerine kayıtlı olan 24 kişinin çevrim içi yapılan vize ve final sınavlarına katılım sağladığı belirtilmiştir.
57. Mahpusların ÖSYM'nin yapmış olduğu sınavlara yönelik başvurularının alındığı ve Kurumda sınavlara katılım sağlayabildiği, bu kapsamda 2021 yılı içerisinde ALES'e 15, YDS'ye 20, YÖKDİL'e 16, YKS'ye 98, DGS'ye 63, KPSS'ye 1 kişinin katıldığı bilgisi verilmiştir.
58. Kurumda COVID-19 öncesinde Halk Eğitim Merkezi aracılığıyla kursların düzenlendiği bilgisi paylaşılmıştır. Bunlardan bazıları; kilim dokuma, el bakımı, gıda ve su sektöründe çalışanlar için hijyen eğitimi, saç bakımı ve yapımı, tiğ örgü ve çanta yapımı, saç ve sakal kesimidir. Bunlar dışında İngilizce, Kur'an-ı Kerim Elifba, Tecvidli okuma ve spora yönelik kurslar açılmıştır. Pandemi döneminde ise tedbirler gereği kurslara devam edilememiştir.
59. Kurumda atölyelerin olduğu görülmüştür. Pandemi öncesinde atölyelerde ahşap ve boncuk işlerinin yapıldığı aktarılmıştır.
60. Pandemi döneminde aktivite olarak; 13 kişinin Ramazan ayı konulu konferansa, 82 kişinin 15 Temmuz Şehitleri için hatim programına, 209 kişinin Ramazan ayı hatim programına katıldığı bilgisi verilmiştir.
61. Kurumda 1 adet kütüphane bulunmaktadır. Kurumda her hafta kurum kütüphanesi kitapları ve iki haftada bir Halk Kütüphanesi kitaplarının dağıtımının yapıldığı, cuma günlerinde ise mahpusların eşyalarının tutulduğu depodan kendi kitaplarının değişiminin yapıldığı belirtilmiştir.
62. Kurum Eğitim Kurulunun⁴⁵⁸, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Kütüphane Kitaplık Yönergesinin 30'uncu maddesine dayanarak aldığı 22.06.2020 tarihli ve 2021/216 sayılı kararı uyarınca her dağıtımda tekli odalarda bulunanlara 3 adet, çoklu odada bulunanlara ise 2 adet kitap verilmekte olduğu bilgisi paylaşılmıştır.
63. Eğitim Kurulunun 12.05.2020 tarihli ve 2020/140 sayılı kararı ve İdare ve Gözlem Kurulunun 23.09.2020 tarihli ve 2020/2749 sayılı kararıyla; Kuruma dışarıdan gelen ve Eğitim Kurulu tarafından incelendikten sonra uygun bulunan yayınların mahpuslara verildiği bilgisi paylaşılmıştır. Dini kitaplar ve ders kitaplarında ise bu süreler aranmamaktadır.
64. Mahpuslar odalarında kendilerine ait 13, kütüphaneden temin edilen 3 kitap olmak üzere toplamda 16 kitap bulundurabilmektedir.
65. Sınava hazırlandığını ifade eden mahpuslardan biri, sınav hazırlığında kullanması gereken kitaplarının kendisine çok geç teslim edildiğini iddia etmiştir.
66. Kurumda işyurdu bulunmaktadır. İşyurtlarına bağlı kantin ve atölyelerde 21 mahpus çalışmaktadır. Yapılan görüşmelerde mahpuslardan biri "Kurum içinde çalışmak istiyorum. Kollarım jiletli diye beni

458 Yönetmelik, RG 29.03.2020-31083, m.25: "Eğitim kurulu; kurum müdürünün başkanlığında, eğitimden sorumlu ikinci müdür, cezaevi tabibi, bir psikolog ve psiko-sosyal yardım servisinde görevli diğer unvanlı bir personel ile kurumda görev yapan bütün öğretmenler ile kütüphaneciden oluşur. Birinci fıkrada sayılan personelin tamamının kurumda bulunmaması hâlinde eğitim kurulu, mevcut olanlarla oluşturulur."

işçi koşuşuna almıyorlar” iddiasıyla şikâyetinde bulunmuştur⁴⁵⁹. Bir kadın mahpus ise kadınlar için çalışma imkânı olmadığını belirtmiş ve kadınlar için bu imkânın sağlanması talebinde bulunmuştur⁴⁶⁰.

67. Kurumda 1 adet açık ve 1 adet kapalı spor salonu bulunmaktadır. Spor salonunun geniş ve iyi durumda olduğu, havalandırma için tavana yakın konumda büyük pencereler bulunduğu gözlemlenmiştir.
68. Kapalı spor salonunda voleybol ve basketbol oynamak için gerekli ekipmanların bulunduğu görülmüştür. Bunun dışında badminton ve masa tenisi oynama imkanı da olduğu, fakat pandemi döneminde ilgili aktivitelerin durdurulduğu belirtilmiştir. Mahpuslar konuya ilişkin imkânların tekrar sağlanması adına Cezaevi İdaresine talepte bulduklarını aktarmışlardır.
69. Spor salonlarından her koşuşun iki haftada bir faydalandığı aktarılmıştır. Her kullanımdan sonra kapalı spor salonunun dezenfeksiyonunun yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Mahpuslar, spor salonlarından daha çok faydalanmak istediklerini belirtmişlerdir.
70. Kadın koşuşlarındaki mahpuslar, Kurum İdaresi tarafından güvenlik açısından uygun görülen (plastik şiş ve tiğ işi vb.) bazı el işi uygulama alet ve malzemelerinin de bulunduğu uğraş imkânlarının sağlanmasını talep etmektedir.
71. Kadın koşuşunda bulunan mahpuslardan çocuğu olanlarla yapılan görüşmelerde, pandemi döneminde kreş kapalı olduğu için çocuklarının sıkıldığı şikâyeti alınmıştır.

C.5 Sağlık ve Beslenme

C.5.1. Revir

72. Kurum revirinde 3 sağlık personeli ve 1 aile hekimi olmak üzere toplamda 4 sağlık personelinin görev yapmakta olduğu ifade edilmiştir. Adalet Bakanlığı kadrosundan 1 hemşire ve aile hekimliği hemşiresinin 08.00 ila 17.00 saatleri arasında görev yapmakta olduğu ve Adalet Bakanlığı kadrolu iki hemşirenin de vardiyalarda görev yapmakta olduğu bilgisi verilmiştir.
73. Revir biriminde muayene olmak isteyen mahpusların bu hususu dilekçe ile talep ettikleri ve Kurum doktoru tarafından hastaneye sevk edilmeleri uygun görüldüğü takdirde hastaneden randevu alınarak sevk işlemlerinin yapıldığı belirtilmiştir.

459 Avrupa Konseyi, Bakanlar Komitesi, Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, 1. Bölüm, m.3; “Özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilere getirilen kısıtlamalar, gereken asgari düzeyde ve haklarında hükmedilen kararın meşru amacıyla orantılı olmalıdır.”, m.13; “Bu Kurallar, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensubiyet, mülkiyet, doğum veya herhangi bir diğer statü nedeniyle ayırım yapılmaksızın, tarafsız bir biçimde uygulanmalıdır.”

460 Avrupa Konseyi, Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelelerin Önlenmesi Komitesi, *AİÖK Standartları, CPT/Inf/E* (2002) 1 - Rev. 2010, para 25. “Özgürlüğünden mahrum kadınlar, erkek mahkûmlarla aynı şartlar altında anlamlı faaliyetlere (çalışma, eğitim, öğretim, spor, vs.) erişim hakkına sahip olmalıdır. Komite'nin son Genel Rapor'da ifade ettiği gibi, CPT heyetleri genellikle kadın mahkûmlara “uygun” olacağı düşünülen faaliyetlere (dikiş veya el işi gibi) katılma imkânı verildiğini, erkek mahkûmlara ise çok daha fazla mesleki eğitim verildiğini görmüştür. CPT'nin görüşüne göre, bu tür ayrımcı yaklaşımlar sadece kadınların toplumsal rolü hakkında modası geçmiş stereotiplerin güçlenmesini sağlamaktadır. Ayrıca mevcut şartlara bağlı olarak, kadınların faaliyetlere eşit katılımını sağlamamak da aşağılayıcı davranış olabilir.”

74. Kurumda üçlü protokol⁴⁶¹ çerçevesinde mahpuslar için il ve ilçede bulunan devlet hastaneleri, Kırıkkale Yüksek İhtisas Hastanesi, Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Kırıkkale Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Hastanesi, Kırıkkale Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, Kırıkkale Verem Savaş Dispanserinden ihtiyaç halinde hizmet alındığı bilgisi paylaşılmıştır.
75. Hastane sevklerinin, Keskin Cezaevi Jandarma Bölük Komutanlığı ile koordineli bir şekilde yapıldığı, mahpusların hastaneye erişimleri sağlanırken gidecekleri tarihten bir gün önce Keskin Cezaevi Jandarma Bölük Komutanlığı ve Cezaevi Başmemurluğunun bilgilendirilerek yeterli sayıda asker ve infaz ve koruma memurunun sağlandığı bilgisi verilmiştir.
76. Kurumda hasta mahremiyetine dikkat edildiği, muayene esnasında bir hasta çıkmadan diğerinin alınmadığı ve revirde bulunan aile hekimliği odası ve enjeksiyon-pansuman odasında paravan bulunduğu ve ihtiyaç halinde kullanıldığı belirtilmiştir.
77. Muayene esnasında güvenlik gereği bir infaz ve koruma memurunun doktor yanında bulunduğu, sağlık dosyalarının kişiye özel ve numaralı bir şekilde tasnif edildiği ve sadece sağlık personeli tarafından incelenebildiği bilgisi paylaşılmıştır.
78. Acil durumlarda 112'nin aranarak hastane sevkini gerçekleştirildiği ayrıca Kurumda 7/24 sağlık hizmetinin bulunduğu bilgisi paylaşılmıştır.
79. Mahpusların, Kuruma ilk giriş muayenesinde kronik rahatsızlığının olup olmadığının sorulduğu, eğer varsa tetkiklerinin yapılarak tedavilerinin sağlandığı belirtilmiştir. Kronik hastalıkları bulunan mahpusların, dilekçe ile başvuruları beklenmeksizin, düzenli aralıklarla sağlık kontrollerinin yapıldığı ifade edilmiştir.
80. Hastaların ilaç takipleri CETAS⁴⁶² üzerinden sağlanmaktadır. Denetimli ve gözetimli ilaç sınıfında olanlar ilaçlar, sağlık personeli tarafından hazırlanıp reçeteye uygun doz ve saatlerde kişilere kontrollü bir şekilde içirilmektedir.
81. Diş hekiminin 12 Mayıs 2020'den beri kurumda faal olarak çalıştığı öğrenilmiştir. Yapılan görüşmede diş hekimi, teknik işler hariç çoğu işi yaptıklarını ve malzeme temini noktasında sıkıntı yaşamadıklarını ifade etmiştir. Tedavi sırasında kullanılan malzemelerin temizliğinin sağlandığı sterilizasyon cihazının olduğu görülmüştür.

461 Adalet, İçişleri ve Sağlık Bakanlığı tarafından imzalanan ve kamuoyunda Üçlü Protokol olarak bilinen Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Diş Koruma, Hükümlü ve Tutukuların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol

462 Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü ile birlikte çalışılmış, Türk Eczacıları Birliği öz kaynakları ile geliştirilen, teknik ve bilgi güncellemeleri Türk Eczacıları Birliği tarafından sağlanan Cezaevleri İlaç Takip Sistemidir. Türkiye içinde tutuklu ve hükümlülerin tüm ilaç temin süreçlerini düzenleyen uygulamadır. (<https://cetas.teb.org.tr>, E.T:03.08.2021)

82. Doktor ile yapılan görüşmede COVID-19'a yönelik aşılamanın cezaevi dışında işletilen prosedüre uygun olarak yapıldığı ifade edilmiştir.

C.5.2 Psiko-sosyal Servis

83. Psiko-sosyal serviste 2 psikolog ve 2 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır.
84. Kuruma yeni gelenlere azami 3 gün içerisinde BİSİS⁴⁶³ formu doldurulduğu, BİSİS sonuçlarına göre mahpuslarla bireysel görüşmelerin gerçekleştirildiği, yapılan görüşmelerde mahpusun ihtiyacına odaklanarak psikolojik problemlerinin en aza indirgenmesinin amaçlandığı aktarılmıştır. BİSİS sonrası görüşmede intihar riskinin saptanması veya intihar girişiminde bulunan kişilerin olması halinde vaka toplantısının yapıldığı, kişilere "intihar müdahale programı" uygulandığı bilgisi paylaşılmıştır.
85. Psikiyatrik ilaç kullanılması gerektiği düşünülen kişilere ait bilgilerin UYAP üzerinden "durum bildirir raporu" düzenlenerek revir birimine iletildiği ve bu kişilerin psikiyatri polikliniğine sevkinin gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
86. Psiko-sosyal servis çalışanları, Kurumda mahpusların yakınlarına ilişkin ölüm veya hastalık haberlerinin kendileri tarafından aktarıldığını ifade etmiştir.
87. Mahpuslara 6 aylık periyotlar dâhilinde "gözlem değerlendirme raporu"⁴⁶⁴ doldurulduğu, gerekli görülen durumlarda da MMPI, SCL-90 gibi testlerin uygulanmakta olduğu bilgisi verilmiştir.
88. Kurumda anne yanında kalan çocuklar için bireysel görüşmelerin gerçekleştirildiği ve çocuk bakımı konusunda annelere bilgilendirmenin yapıldığı belirtilmiştir.
89. Bilişsel, sosyal ve gelişimsel olarak uygun görülen çocukların annelerinin verdiği izin dilekçesiyle oyun odası hizmetinden yararlanabildiği belirtilmiştir. Oyun odasında yapılan incelemelerde, oda iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.
90. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, psikologla yeteri kadar görüşemediklerini ifade ederek psikologla daha fazla görüşmek istediklerini talep etmişlerdir. İdare ile yapılan son görüşmede bu husus psikoloğa sorulmuştur. Psikolog mahpus sayısına göre yetersiz olan psikolog sayısı sebebiyle istenilen sıklıkta görüşme gerçekleştirilemediğini ifade etmiştir.

463 Etkin Hükümlü Yönetimi Projesi ile geliştirilmiş, her hükümlü için ayrı bir durum saptaması ve risk değerlendirmesi yapan, cezaevinde yürütülecek iyileştirme sürecini planlayan ve uygulayan, hükümlüye özel programın yürütülmesi için gerekli iyileştirici ortamın oluşturulmasını sağlayan, sürekli ölçme ve değerlendirme ile kendini denetleyen bir yönetim modelidir. (https://cte-ds.adalet.gov.tr/e_bulten/e_bulten_mayis2011.pdf, E.T. 05.08.2021)

464 29/12/2020 tarih ve 31349 sayılı Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik m.3/1-h göre; "Hükümlünün tanınması, davranışlarının değerlendirilerek hakkında uygulanacak rejimin belirlenmesi, kişinin durumuna uygun ceza infaz kurumuna ayrılması, infazın bireyselleştirilmesi, iyileştirme programlarına katılması, hükümlülük süresi içerisinde davranışlarının izlenmesi ve hükümlü hakkındaki iyi hâl değerlendirmesine dayanak oluşturması amacıyla ceza infaz kurumunda kalma süresi altı aydan az olan hükümlüler hakkında düzenlenen ve puanlama içermeyen belgeyi" ifade eder.

C.5.3 Beslenme

91. Kurumda üç öğün yemek verilmektedir. Yemeklerin, Keskin Açık Ceza İnfaz Kurumundan gelmekte olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Kişilerin sağlık durumuna veya tercihlerine göre (vejetaryenlik, diyet vb.) özel yemek çeşitlerinin de sağlandığı belirtilmiştir. Yapılan görüşmelerde çok sayıda mahpustan yemeklerin "çok yağlı, baharatlı olduğu, doyurucu olmadığı, protein yönünden eksik ve koğuştta bulunan kişi sayısı dikkate alınmadan verildiği" şikâyeti alınmıştır. Heyetimizce ziyaret esnasında Kurum yemekleri test edilmiş, yemek menüsünün ideal olduğu, ancak yemeklerin yağlı olduğu değerlendirilmiştir.
92. Kurumda işyurtlarına bağlı kantin ve kafeterya bulunmaktadır. Kantin incelemesinde; belli bir kalitede olduğu addedilen ürünlerin kantinde satışa sunulduğu, kantinde kadınların özel ihtiyaç ve bakım malzemelerinin de olduğu görülmüştür. Kafeteryada "sahanda yumurta, tost, patates kızartması ve pide vb." yemek çeşitlerinin uygun fiyatlarla satılmakta olduğu görülmüştür. Mahpusların söz konusu uygulamadan memnun oldukları gözlemlenmiştir.
93. Kantinde her gün satış yapıldığı, taleplere göre belirlenen meyve ve sebzelerin haftada bir gün satışa çıkarıldığı, her bir mahpus tarafından azami haftalık 750 TL harcama yapılabildiği bilgisi edinilmiştir. Yapılan görüşmelerde mahpuslardan bazıları, kantinde konserve ürünlerin de bulunmasını talep etmiştir.
94. Kurumda ziyaret tarihinde açlık grevinde olan mahpus bulunmadığı, açlık grevinde bulunanların olması halinde hayati değerleri risk teşkil edecek derecede kötüye gittiği anlaşılanların kısa sürede hastaneye sevklerinin sağlandığı bilgisi verilmiştir.

C.5.4 COVID-19 Önlemleri

95. Kurum tarafından COVID-19 pandemisi önlemleri kapsamında; mahpusların revire çıkarılırken maske ve mesafe kuralına uygun hareket etmelerinin sağlandığı, yeni girişi yapılan mahpusların ilk 14 gün karantina koğuşlarına alındıkları ve karantinanın son günlerinde PCR testi yapıp negatif sonuç alınanların koğuşlara yerleştirildiği, COVID-19 belirtisi gösteren mahpuslara derhal PCR testi yapıldığı, test sonucu pozitif olanların karantinaya alınarak tedavilerinin sağlandığı belirtilmiştir.
96. Pandemi süreci başında, 65 yaş üstü ve yaş sınırı olmaksızın kronik rahatsızlığı bulunan mahpuslara zatürre aşısı yapıldığı, Sağlık Bakanlığı "Aşıla Programı" üzerinden 55+ yaş ve yaş sınırı olmaksızın kronik rahatsızlığı olanlar ile aşı önceliği olanlara ise COVID-19 aşısının yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.
97. Kuruma gelecek ziyaretçilerin Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulu Tavsiye Kararları doğrultusunda HES kodu sorgulamasının yapıldığı, sorgu sonucunda risk taşımadığı anlaşılan ziyaretçilerin Kuruma alındığı aktarılmıştır.
98. Revir Birimi tarafından "maske-mesafe-hijyen" kurallarına doğru bir şekilde uyulması için ilgili kurum personeline bilgi verildiği ve önerilerde bulunulduğu belirtilmiştir.
99. Avukat görüş odalarının pandemi önlemleri kapsamında şeffaf naylon bir bariyer ile ayrıldığı gözlemlenmiştir.

100. Pandemi başlangıcından ziyaret tarihine kadar Kurumda 353 vaka görüldüğü, ziyaret tarihinde kurumda pozitif vaka bulunmadığı ve pandemi başından beri COVID-19 kaynaklı vefat yaşanmadığı bilgisi edinilmiştir.

D. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

D.1 Değerlendirme

101. Kurum İdaresi, Ziyaret Heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiş, Kurumdaki bina ve eklentilerin tümüne erişiminin sağlanmasında ve rastgele seçilen mahpuslarla kurum personeli olmadan görüşme yapılmasında azami kolaylık sağlamış; sağlık servisi, kütüphane, spor salonları ve kamera odası gibi alanlarda incelemelerde bulunulmasında, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında olumlu bir tutum içerisinde olmuştur.

D.2 Tavsiyeler

D.2.1 Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

102. Mahremiyetin sağlanması adına yumuşak odalardaki kamera görüntüsünün tuvaleti gören kısımlarının dijital olarak kapatılması gibi alternatif önlemlerin alınması⁴⁶⁵,
103. Kurumda mahpuslarla yapılan görüşmelerdeki genel talep doğrultusunda mahpusların açık ve kapalı spor salonundan daha sık şekilde faydalandırılması⁴⁶⁶,
104. Mahpuslara ilk girişte hakları hakkında bilgi verilirken daha özenli olunması ve talepte bulunmaları halinde hakları hususunda bilginin gecikmeksizin sağlanması⁴⁶⁷,
105. Kurum şartları ölçüsünde kadın mahpuslar için de Kurum içinde çalışma imkânının sağlanması⁴⁶⁸,
106. İçme suyuna erişimin temel bir ihtiyaç olması sebebiyle maddi durumu elverişli olmayan mahpusların içme suyuna erişiminin sağlanması ve kullanılan suyu için verilen kuyu suyunun gerekli analizlerinin yaptırılıp arıtımı sağlandıktan sonra verilmesi⁴⁶⁹,
107. Ayağında aksama olan mahpusun klozet bulunan başka bir koğuşa geçişinin sağlanması⁴⁷⁰,

465 Devletlere Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, 2. Bölüm, m.19.3; "Mahpuslar, hijyen ve mahremiyetin gözetildiği sıhhi imkânlarla her an ulaşabilmelidirler."

466 General Assembly, United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Nelson Mandela Rules) : resolution / adopted by the General Assembly, 8 January 2016, A/RES/70/175, Nelson Mandela Kuralları m.23: "Hava koşulları izin verdiği ölçüde, dışarıda çalıştırılmayan her mahpus, günde en az bir saat açık havada, uygun bir biçimde beden eğitimi yapar. Genç mahpuslar ve fizik durumu itibarıyla uygun olan diğer mahpuslara, beden eğitimi süreleri içinde bedenlerini çalıştırma ve boş zamanlarını değerlendirme eğitimi verilir. Bunun için kendilerine yer, tesis ve malzeme sağlanır."

467 RG 29.03.2020-31083, m.55/4-a: "Kuruma gelen her hükümlü kabul odasına alınır. Bu süre içerisinde hükümlünün kuruma uyumuna yönelik yardım yapılarak, gerekli olan bilgiler sözlü ve yazılı olarak kendisine bildirilir. (...)."

468 Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, 2. Bölüm, m.26.2; "Cezaevi yetkilileri mahpuslara faydalı ve yeterli iş imkânı sağlamak için çaba göstermelidir."

469 5275 sk., RG.29.12.2004-25685, m. 72: "Hükümlüye Adalet ve Sağlık bakanlıklarınca birlikte belirlenecek kalori esasına göre, sağlıklı ve güçlü kalması için nitelik ve nicelik olarak besleyici, sağlık koşullarına uygun, makul çeşitlilikte, yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dini ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak besin verilir ve içme suyu sağlanır."

470 8 January 2016, A/RES/70/175, Nelson Mandela Kuralları m.5/2: "Hapishane idareleri fiziksel, zihinsel ya da diğer engellilikleri olan mahpusların hapishane yaşamına eşitlik temelinde tam ve etkili bir şekilde erişimini sağlayacak makul barınma koşullarını, tam olarak sağlar ve o koşullarda düzenlemeler yapar."

108. Kantinde bulunmayan konserve türü ürünlerin satışa sunulması hususunun güvenlik önlemleri de gözetilerek değerlendirilmesi,
109. Kurum açısından genel bir şikâyet konusu olan yemekler için yağ ve baharat kullanımına ilişkin şikâyetlerin dikkate alınması⁴⁷¹,
110. Pandemi sürecine ilişkin tedbirlere uygun şekilde mahpuslar için kuaför/berber hizmetinin sağlanması veya mahpuslar içerisinde mesleki deneyimi olanların değerlendirilmesi,
111. Sınavlara hazırlanan mahpusların kitap takibi ve isteklerinin gerekirse ayrı tutularak ivedilikle ve özenle sağlanması,
112. Kadın koğuşundaki mahpusların talebi doğrultusunda güvenlik sıkıntısı yaratmayacak ve mahpuslara el işi araç ve gereçleri ile uğraş imkânlarının sağlanması⁴⁷²,
113. Kurumda anne yanında kalan çocuklara yönelik aktivitelerin daha sık düzenlenmesi⁴⁷³,
114. Eski ve kötü durumda olduğu bilgisi alınan yatakların hekim tarafından kontrol edilip uygun görülmesi halinde değişiminin sağlanması⁴⁷⁴,

D.2.3 Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

115. Kurum personeline insan hakları, işkence ve kötü muamele eğitiminin verilmesi gerektiği⁴⁷⁵,
 116. Cezaevindeki su sorunu ile ilgili gerekli çalışmaların yapılması gerektiği⁴⁷⁶,
 117. Artırılmış kapasitesinin üzerinde mahpus bulunduğu anlaşılan Kurumdaki mahpus sayısını azaltacak önlemler alınması⁴⁷⁷,
- hususları tavsiye edilmektedir.

471 8 January 2016, A/RES/70/175, Nelson Mandela Kuralları m. 22/1: " Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir."

472 Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, 2. Bölüm, m.27.3; "Mahpusların bedensel sağlıklarını geliştirmek ve uygun egzersizler ile boş zaman etkinliklerine imkân sağlamak amacıyla doğru bir biçimde organize edilen faaliyetler, cezaevi rejiminin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır.". 27.4; "Cezaevi yetkilileri uygun tesisat ve ekipman sağlayarak bu tür faaliyetleri kolaylaştırmalıdır. 27.5 Cezaevi yetkilileri ihtiyaç duyan mahpuslar için özel faaliyetler organize edilmesine yönelik düzenlemeler yapmalıdır."; 27.6; "Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarına imkân sağlanmalı ve mümkün olabildiğince mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir."

473 Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, 2. Bölüm, m.36.1; "Küçük çocuklar sadece yüksek yararlarının gerektirmesi hâlinde cezaevinde bir ebeveyniyle birlikte kalabilirler. Bu çocuklara mahpus gibi muamele edilmemelidir."

474 Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı'na göre "mahpusların giyeceklerinin ve yataklarının uygunluğu ve temizliği hekimin görevlerindedir."

475 (2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, 5. Bölüm, m.81.4; "Bütün personelin eğitimi, uluslararası ve bölgesel insan hakları belge ve standartlarının, özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (ETS No. 5) ve Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesi Sözleşmesinin (ETS No. 126) öğretilmesini ve Avrupa Cezaevi Kurallarının uygulanmasını kapsamalıdır."

476 8 January 2016, A/RES/70/175, Nelson Mandela Kuralları madde 18/1: "Mahpusların kendilerini temiz tutmaları zorunludur ve bu amaçla kendilerine sağlıkları ve temizlikleri için gerekli su ve tuvalet malzemesi sağlanır."

477 AİÖK Standartları, CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2010, para.46 "Bir cezaevindeki bütün faaliyetler ve hizmetler, planlanandan daha çok kişinin olması durumunda olumsuz etkilenecektir; söz konusu tesisdeki genel yaşam kalitesi, belki de çok ciddi biçimde düşecektir. Ayrıca cezaevindeki veya cezaevinin bir bölümündeki aşırı kalabalıklaşma, fiziksel açıdan insanlık dışı veya aşığılayıcı düzeye gelebilir."

**2021 YILINDA GEÇİCİ
BARINMA MERKEZİNE
YAPILAN ZİYARET**

**KAHRAMANMARAŞ
GEÇİCİ BARINMA MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/32)**

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
EBA	Eğitim Bilişim Ağı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü
PİCTES	Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*⁴⁷⁵
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı BM Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir. Bu çerçevede aynı maddenin (j) bendinde Kurumun, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisine sahip olduğu ifade edilmiştir.
4. Suriye'de yaşanan iç savaş ve insani dramlar nedeniyle kitlesel olarak ve yoğun biçimde ülkemize sığınan Suriye vatandaşlarına yönelik, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti insani bir karar almış ve izlediği açık kapı politikası kapsamında Suriye vatandaşlarını ülkemize kabul etmiştir. Günümüzde sayıları 3,5 milyonu aşan bu kişilere "geçici koruma statüsü" verilerek koruma altına alınmışlardır.
5. Türkiye'de geçici barınma merkezlerinin hukuki durumu, fiziki standartları ve işletilmesine ilişkin esaslar 22.10.2014 tarihli 29153 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Geçici Koruma Yönetmeliği" ve buna dayanılarak çıkarılan "Geçici Barınma Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi ve İşletilmesi Hakkında Yönerge" ile belirlenmiştir.
6. Geçici barınma merkezlerine ziyaret gerçekleştirme TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir. Bu görevin ifası kapsamında, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin hangi sıklıkla gerçekleştirileceğine ilişkin 09.02.2021 tarihli ve 147 sayılı kararı ve Başkanlık Makamının 16.07.2021 tarihli olurlarına istinaden 28.07.2021 tarihinde Kahramanmaraş Geçici Barınma Merkezine **habersiz** bir ziyaret düzenlenmiştir.
7. Ziyaret için oluşturulan heyette ... yer almıştır. Ayrıca Kahramanmaraş Valiliğinden talep edilen bir doktor ve bir psikolog da heyete dâhil olmuştur.

475 OPCAT, madde 1.

8. Ziyaret, Merkez İdarecileri ile yapılan ilk görüşme ile başlamış, bu görüşmede Merkez hakkında bilgi edinilmiştir. İlk görüşmeden sonra Ziyaret Heyeti, Merkez için çeşitli ürünlerin konulduğu depo binasına, sağlık ocağına, markete, okullara, spor alanlarına, halk eğitim merkezine ve yemekhaneye giderek yerinde incelemelerde bulunmuş; ziyaret edilen ortak alanlarda rastlanan kişilerle ve çalışan görevlilerle görüşmeler gerçekleştirmiştir. Ardından iki gruba ayrılan Ziyaret Heyeti Merkezde koruma altına alınan kişilerin yaşadıkları mahalleleri ziyaret ederek konteyner evlerde kalan geçici koruma altına alınan kişilerle görüşmeler gerçekleştirmiş; konteynerleri gezmiş ve kişilerin Merkeze ilişkin olumlu ve olumsuz değerlendirmelerini not etmiştir. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmış ve ilk tespit ve gözlemler İdareye iletilmiştir.
9. Bu rapor, TİHEK tarafından Kahramanmaraş Geçici Barınma Merkezine⁴⁷⁶ gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve görüşmelerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1 Merkeze İlişkin Bilgilendirme

10. Merkez 374.328,566 metrekarelik arazi üzerine kurulmuştur. Merkez 5.008 konteyner, 7 mahalle ve 25.000 kişilik kapasiteye sahip iken 2018 ve 2019 yıllarında yoğunluk azaltma çalışmaları yapılmış, 2020 ve 2021 yıllarında Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bünyesinde 2.308 konteyner sökülüştür. Ziyaret tarihinde Merkezde 2.700 konteyner, 5 mahalle, 3 cami bulunmakta ve burada toplam 10.231 kişi barınmaktadır.

476 Bundan sonra Merkez olarak anılacaktır.

B.2. Merkezde Koruma Altına Alınanlara İlişkin Bilgilendirme

11. Merkez 13.500 kişilik kapasiteye sahiptir. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde toplam 10.231 kişi kalmaktadır. Toplam konteyner sayısı 2.700 olan Merkezde, 301 konteyner boştur. Merkezde barınanların 10.070'i Suriye, 151'i Irak, 4'ü Afganistan ve 6'sı Türk vatandaşıdır.
12. Merkezde koruma altına alınanların 5.145'i kadın, 5.086'sı erkektir. Merkezde 0-18 yaş aralığındaki toplam çocuk sayısı 5.647 olup 65 yaş ve üzeri toplam 230 kişi bulunmaktadır. Merkezde engelli sağlık kurulu raporu bulunan 318 engelli birey barınmaktadır.
13. Merkez içerisinde herhangi bir sebeple (ölüm, boşanma vb.) eşinden ayrı yaşayan 306 kadın bulunmaktadır. Çocukların 377'si ise öksüz veya yetimdir. Ancak bu çocuklar amca, teyze, dede, babaanne gibi yakınlarının refakatinde bulunmaktadır.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1 İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi ve Şikâyet Prosedürleri

14. Ziyaret sırasında gerçekleştirilen görüşmelerde geçici koruma statüsüne sahip Suriyelilerin ve diğer uyruklardan kişilerin Merkezin genel durumundan ve Merkez yönetiminden memnuniyet duyduğu gözlemlenmiştir. Merkezde herhangi bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ceza veya muamele iddiası dile getirilmemiştir. Ziyaret esnasında işkence ve kötü muamele yapıldığına ilişkin herhangi bir bulguya da rastlanmamıştır.
15. İdare, son bir yıl içerisinde işkence ve kötü muamelede bulunduğu iddiasıyla hakkında işlem başlatılan personel olmadığını belirtmiştir.
16. Merkezde koruma altına alınan kişiler şikâyet ve taleplerini doğrudan, tercümanlar aracılığıyla veya mahalle muhtarları aracılığı ile Merkez İdaresine genelde sözlü olarak iletmektedir. Merkezde dilek ve şikâyet kutuları bulunmaktadır. Ancak bu şikâyet kutularının çok tercih edilmediği öğrenilmiştir. Göç İdaresi Başkanlığının gözetiminde Alo 157 Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER) hattı da mevcuttur. Adli şikâyetler ise Merkez yerleşkesi içerisinde yer alan Jandarma Karakol Komutanlığına veya Cumhuriyet savcılığına doğrudan yapılmaktadır. Merkezde genel olarak şikâyet ve talep konularının demirbaş malzeme değişikliği (buzdolabı, elektrikli ocak gibi), konteyner değişikliği veya komşuluk ilişkileri hakkında olduğu öğrenilmiştir.
17. İdare tarafından paylaşılan verilere göre; Merkezde 2018 yılında 212, 2019 yılında 86, 2020 yılında 91 ve 2021 yılında (01.07.2021 tarihine kadar) ise toplamda 44 adli vaka gerçekleşmiştir. Adli vakalar arasında en çok kasten yaralama olayının gerçekleştiği, bu kapsamda 2018 yılında 83, 2019 yılında 19, 2020 yılında 5, 2021 yılı temmuz ayına kadar ise 3 kasten yaralama vakasının yaşandığı bilgisi paylaşılmıştır. Bu verilerden yıllar içerisinde Merkezde adli vaka niteliğindeki şiddet eylemlerinin azaldığı sonucu çıkarılabilmektedir.

C.2 Fiziksel Koşullar

18. Merkezde ortak kullanım alanları olarak 1 halk eğitim merkezi, 4 okul, 7 yönetim binası, 1 ziyaretçi binası, 3 cami, 1 market, 4 depo binası, 1 taziye binası, 1 konferans salonu, 2 sağlık ocağı binası, 1

toplantı salonu binası, 1 Kur'an kursu, 1 personel yemekhanesi, 1 teknoloji eğitim merkezi, 1 çocuk dostu alanı, 8 çocuk oyun alanı, 8 spor alanı bulunmaktadır. Bunlara ek olarak Merkezde 1 su deposu, 1 atık su paket arıtma tesisi ve 18 güvenlik kulesi yer almaktadır.

19. Merkezde bulunan 2.700 konteynerden 2.399'u aktif olarak kullanılmaktadır. Konteynerler iki katlı olup her bir konteyner 7x3=21 metrekare alana sahiptir. Konteynerlerde ortalama 5 kişi kalmaktadır. Hem kapalı alanın genişletilmesi hem de sıcaktan korunmak için balkonların battaniyeler veya çadır bezleri ile kapatıldığı gözlemlenmiştir. Ancak konteynerlerin yapımında kullanılan malzemelerden dolayı fazla ısındığı göz önünde bulundurulduğunda sıcaklıktan korunmak için balkonlarda kullanılan bu eşyaların yangın çıkmasına sebep olabileceği düşünülmektedir. Nitekim Merkez İdaresi tarafından daha önce yukarıda belirtilen husus sebebiyle yangın çıktığı ve konteynerlerin üzerine örtülen bez parçalarının yandığı aktarılmıştır. İdare tarafından konteynerlerde kalan kişilere gerekli uyarıların yapıldığı ifade edilmekle birlikte ziyaret sırasında bu uyarılara uyulmadığı gözlemlenmiştir.

20. 5 kişilik dizayn edilen konteynerlerde kalan kişi sayısı ailelerin mevcuduna göre değişiklik göstermektedir. Ailedeki kişi sayısının 8 kişiye çıkması veya 7 kişilik bir ailede 17 yaş üstü bir bireyin bulunması durumunda yeni bir konteynere yerleştirme yapılmaktadır.
21. Merkezde her konteyner için kişi başı yatak, 1 adet ocak, 1 adet ısıtıcı, 1 adet buzdolabı, örtünme malzemesi ve tencere, tava gibi mutfak araçları verilmektedir. Ayrıca, her konteynerde çamaşır makinesi de bulunmaktadır. İdare ve konteynerde yaşayan kişiler tarafından temel ev eşyaları konusunda sorun yaşanmadığı aktarılmış olup bozulan eşyalar için geçici koruma altına alınanların teknik servise başvurduğu ve bu eşyaların en kısa sürede tamir edildiği, tamirinin mümkün olmaması durumunda ise değiştirildiği belirtilmiştir. Maddi durumu yeterli olan ailelerin konteynerlerinde elektrikli vantilatör bulunduğu, bazı konteynerlerin girişinde ise içerdeki havayı soğutmak amacıyla

orada kalan kişiler tarafından yapılan el yapımı vantilatörler olduğu görülmüştür. El yapımı vantilatörlerin konteynerleri serinletmekte yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir. Konteynerlerden birinde geçici koruma altına alınan kişilerle yapılan görüşmede konteynerin aşırı ısındığı, bu durumun onları bunalttığı ve Merkez ile ilgili yalnızca bu şikâyetlerinin olduğu öğrenilmiştir.

22. Konteynerlerde elektrik ve su kotalı olarak verilmektedir. Gerek İdare gerekse de konteynerlerde kalan kişiler tarafından verilen su ve elektriğin yeterli olduğu söylenmiştir. En temel ihtiyaçlar arasında yer alan su ve elektriğin temini noktasında Merkezde bir sorun yaşanmadığı gözlemlenmiştir. Kota aşma durumu olduğunda aileleri mağdur etmeyecek şekilde elektrik ve suyun tekrar verildiği ifade edilmiştir.
23. Konteynerlerde kışın ısınmanın elektrikli sobalarla sağlandığı belirtilmiştir. Konteynerlerin küçük olması dolayısıyla çabuk ısındığı, kışın ısınma konusunda sorun yaşanmadığı geçici koruma altına alınan kişiler tarafından dile getirilmiştir.
24. Merkezin temizliğinden hem personel hem de Merkezde koruma altına alınanlar sorumludur. Personel, Merkezin ana arterlerini temizlemekte, konteynerlerde kalan kişiler ise kendi evlerinin önünü temizlemektedir. Çöpler günlük olarak Belediye tarafından toplanmaktadır. Ziyaret esnasında Merkezin ortak alanlarının temiz olduğu, konteyner önlerinin konteynerde kalan kişiler tarafından süpürülüp yıkıldığı görülmüştür. Merkezde herhangi bir kötü kokuya, çocuklar ve sokak hayvanları için zararlı olabilecek çöp yığınlarına rastlanmamıştır.

C.3 Sağlık Hizmetleri

25. Merkezde sağlık hizmetleri Kahramanmaraş İl Sağlık Müdürlüğü destekli olarak kurulan Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezi tarafından yürütülmektedir. Sağlık Merkezi tarafından 7 gün 24 saat esasına göre hizmet verildiği belirtilmiştir. Ayrıca hafta içi 5 gün boyunca saat 08:00 ile 17:00 arasında poliklinik hizmetler ile haftada 2 gün dış sağlığı hizmetleri verildiği ifade edilmiştir. Pandemi ile birlikte randevulu çalışma sistemine geçildiği aktarılmıştır. Sağlık personeli, Merkezdeki tıbbi ekipmanların acil müdahale ve muayene için yeterli olduğunu; Merkezde görüntüleme cihazlarının bulunduğunu ifade etmiştir. Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezinden alınan bilgilere göre sağlık hizmetlerinden faydalanan günlük ortalama kişilerin sayısı hizmetin çeşidine göre değişiklik göstermektedir. Poliklinik hizmetlerinden günlük ortalama 340 kişi, rutin aşılama hizmetlerinden 25 kişi, gebe izlem hizmetinden faydalanan 15 kişi, psikososyal hizmetlerden faydalanan 10 kişi bulunmaktadır.
26. Merkezde pandemi döneminde temizlik konularında bilgilendirme çalışmalarının yapıldığı belirtilmiştir. Aşılama çalışmalarının ise devam ettiği, ziyaret günü itibarıyla 4.058 kişinin birinci doz, 267 kişinin ikinci doz, 1 kişinin üçüncü doz aşısı olduğu belirtilmiştir. COVID-19'a karşı aşılama faaliyetlerinin hızla devam ettiği belirtilmiş ve günde ortalama 50 kişiye COVID-19 aşısı yapıldığı söylenmiştir. Merkezde çalışan personelin genel olarak maske ve mesafe kurallarına dikkat ettiği gözlemlenmiştir.

27. Merkezde 6 pratisyen hekim, 2 çocuk hastalıkları uzmanı, 1 kadın doğum uzmanı olmak üzere toplam 9 hekim ve 12 hemşire görev yapmaktadır. Psikiyatri ve diğer uzmanlık alanlarına gerek duyulması halinde hastaların diğer hastanelere sevk edildiği ifade edilmiştir. Doktor ve hemşirelere ek olarak Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezinde 2 sosyal çalışmacı, 1 laboratuvar teknisyeni, 3 eczane teknisyeni ve 5 hizmetli personel bulunmaktadır.
28. Görüşme yapılan sağlık personeli; mevcut yaşamlarındaki sosyal durum iyilik hallerinin yeterli olmaması, savaş mağduru olmaları, yerleşik hayatlarının bulunmaması ve yaşadıkları ekonomik sıkıntılar nedeniyle Merkezde koruma altına alınan kişilerin psikolojik sorunlar yaşadığını bu nedenle Sağlık Merkezinde psikoloğa ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir.
29. Sıhhat Projesi (Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Sağlık Statüsünün ve Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Sunulan İlgili Hizmetlerin Geliştirilmesi Projesi) kapsamında Suriyeli sağlık çalışanları da Merkezde görev yapmaktadır.
30. Merkezde hafta içi 5 gün boyunca ambulans hizmeti verilmektedir. Pandemi dolayısıyla hafta sonları ve akşamları ambulans hizmetlerinin kısmen verilebildiği, ağır hastalık ve acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezinden faydalandığı ve ambulansın kısa sürede Merkeze ulaştığı öğrenilmiştir. Merkez kurulduğundan beri acil müdahale edilmesi gereken bir hastaya geç müdahale edilmesi gibi bir sorunla karşılaşmadığı hem Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezinde çalışan personel hem de hizmet alan kişiler tarafından dile getirilmiştir.
31. Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezi tarafından önleyici sağlık hizmetleri olarak rutin aşılamaların yapıldığı, topuk kanı alındığı ve takibinin yapıldığı, sağlık ve temizlik eğitimlerinin verildiği, COVID-19 bilgilendirme eğitimlerinin verildiği dile getirilmiştir. Ayrıca salgın belirtileri sağlık birimlerinde tespit edildiği anda Halk Sağlığı Bulaşıcı Hastalıklar Birimine haber verildiği, salgın büyümeden müdahale edildiği ifade edilmiştir. Merkezde koruma altına alınan ailelerin doğumdan itibaren rutin şekilde yapılan çocukluk çağı aşıları konusunda çekimser oldukları, bu aşıları reddedenler için sosyal servis

tarafından bilgilendirme çalışmalarının yapıldığı, aşı yaptırmayı reddetme durumunda ise kişilerden dilekçe alındığı belirtilmiştir. Ayrıca Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezi tarafından ayda bir kez gebe takibi yapıldığı bildirilmiştir.

32. Merkezde ziyaret tarihine kadar herhangi bir salgın hastalık yaşanmadığı belirtilmiştir. Ancak 2018 yılının Mayıs ayında KKK (Kızamık-Kızamıkçık-Kabakulak) hastalığına yakalanan birinin çıkması üzerine o dönemde 1 ile 15 yaş aralığında tüm çocukların aşılandığı bildirilmiştir.
33. Merkezde koruma altına alınan kişilere sağlık hizmetlerinden memnun olup olmadıkları sorulduğunda doktorların ve diğer görevlilerin çok ilgili olduğu, yeri geldiğinde konteynerlere gelerek bazı hastaların takibinin yapıldığını söylemişlerdir. Personelden ise Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezine gelemeyen kişiler için evde tedavi ve takip yapıldığı öğrenilmiştir.
34. Hastalar, doktorlar tarafından yazılan ilaçları Merkez dışındaki eczanelerden temin edebildiği gibi Merkezde oluşturulan ilaç temini birimi aracılığı ile de temin edebilmektedir. Bu birimde; hastaların reçeteleri eczaneye iletilmekte ve aynı gün temin edilerek hastalara ulaştırılmaktadır. İlaçlar geçici koruma statüsüne sahip olan kişiler için temin edilmektedir. Merkezde koruma altına alınan Iraklılar, geçici koruma statüsüne sahip olmadığı için ilaçları ücretli almak zorunda oldukları ve bu kişilerin herhangi bir geliri olmadığı için de ilaç temini noktasında sıkıntı çektikleri belirtilmiştir.

C.4. Psikososyal Destek Hizmetleri Servisi

35. Merkezde Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı Sosyal Hizmetler Birimi yer almaktadır. Sosyal Hizmetler Biriminde 1 çocuk gelişimcisi ve 1 tercümanın çalıştığı öğrenilmiştir. Kızılay tarafından da 2020 yılının Ağustos ayı içinde başlatılan bir uygulama ile haftada bir psikiyatrist ve psikolog desteği verildiği bildirilmiştir.

36. Sosyal Hizmetler Birimi, Merkezde koruma altına alınanlar ile görüşmeler yapmakta ve psikososyal destek programı çerçevesinde bu kişilerin problemlerine çözüm bulmaya çalışmaktadır. Birim personeli, engelli bireylerin bulunduğu konteynerlere giderek önceden hazırlanmış olan formu doldurarak ihtiyaç tespitinde bulduklarını ve buna göre çalışma planlaması yaptıklarını belirtmiştir. Söz konusu Birimde eğitim çalışmalarının da yapıldığı ancak pandemi sürecinden dolayı bu çalışmalara bir süre ara verildiği, ziyaret tarihinden yaklaşık iki hafta önce eğitim faaliyetlerinin yeniden başladığı ve Merkezde koruma altına alınanların ihtiyaçlarına yönelik eğitim planlaması yapıldığı aktarılmıştır. Eğitimlerin Merkezde bulunan ve 200 kişi kapasiteli konferans salonunda verildiği ifade edilmiştir.
37. Sosyal Hizmet Biriminde çocuklar için oyun alanı bulunmaktadır. Ayrıca bu Birime başvuran koruma altındaki kişilerle, ilgili personelin özel olarak görüşebileceği bir görüşme odası mevcuttur.
38. Merkezde koruma altına alınan ve hakkında danışmanlık tedbiri kararı olan çocuklar için İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğünden personel geldiği belirtilmiştir. Bireylerle yapılan görüşmelerde ağırlıklı olarak savaş sonrası yaşanan travmatik sendromlar üzerine çalışıldığı belirtilmiştir. Ağır engelli çocuklar için özel eğitim veren öğretmenlerin olduğu öğrenilmiştir. Ziyaret esnasında eğitimin devam ettiği ve öğretmenlerin engelli öğrencilerle birebir ilgilendiği görülmüştür.
39. Personel tarafından aile içi şiddete maruz kalan yaklaşık 40 kişi olduğu ve yaşanan vakalarla ilgili gerekli işlemlerin yapıldığı belirtilmiştir. Merkezde ruhsal hastalığı olan bireyler için aile görüşmesi yapıldığı, sürecin aile ile birlikte yürütüldüğü belirtilmiş ve ruhsal hastalığı ağır boyutta olan iki kişinin ise koruma altına alınarak kurum bakımına yerleştirildiği öğrenilmiştir. Ayrıca Merkezde koruma altına alınan iki yaşlı bireyin huzurevine yerleştirildiği öğrenilmiştir. Merkezde bulunan Sosyal Hizmetler Biriminde maddi destek harici tüm hizmetlerin sunulduğu belirtilmiştir.

C.5. Sosyal Yardımlar

40. Geçici koruma statüsüne sahip kişilerin her birine temel ihtiyaçlarını karşılamaları için "Kızılay Kart"⁴⁷⁷ verilmekte ve karta her bir kişi için aylık 125 Türk Lirası yatırılmaktadır. Kartın alınması için herhangi bir yaş sınırlaması bulunmamaktadır.
41. Merkezde Türkiye'nin birçok noktasında şubesi olan bir market bulunmaktadır. Fiyatlar diğer şubelerle aynı olmakla birlikte markette Suriyelilerin tükettiği çeşitli konserve ürünleri ile yöresel ekmeğin de satışının yapıldığı görülmüştür. Kızılay Kart bu markette kullanılabilir. Ancak konteynerlere yapılan ziyaretlerde koruma altına alınan kişiler tarafından Kızılay Karta yatırılan paranın yeterli olmadığı eğer ailede çalışan birisi yoksa temel gıdanın alınmasına dahi yetmeyeceği, 125 lirayla bir kişinin bir ay boyunca geçinemeyeceği dile getirilmiştir.

C.6. Eğitim

42. Merkezde toplam 4 okul ve 96 derslik bulunmaktadır.

477 Kızılay Kart, ihtiyaç sahiplerinin tüm ihtiyaçlarını alışveriş noktalarından, verileri değil tercih ettiğini almasını sağlamak amacıyla üretilen, akıllı kart sistemidir.

43. Merkezde ilk ve ortaöğretim zorunlu, lise isteğe bağlıdır. Okula giden toplam çocuk sayısı 4.069'dur. Merkezde koruma altına alınan çocuklardan 240'ı anaokuluna, 1.437'si ilkokula, 1.634'ü ortaokula, 632'si liseye, 126'sı ise meslek veya imam hatip lisesine gitmektedir. Okullarda sınıf mevcudu ortalama 25-30 kişi civarındadır.
44. Merkezde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından görevlendirilen kadrolu öğretmenler ve Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PİCTES) kapsamında Suriyeli öğretmenler görev yapmaktadır. İdare tarafından paylaşılan tabloda Eğitim Hizmetleri Biriminde 242 kadrolu olmak üzere geçici görevlendirmelerle birlikte toplam 450 kişi görev yapmaktadır. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunu Türk öğretmenler oluşturmaktadır. Ziyaret tarihinde 9 Suriyeli öğretmenin okullarda görev yaptığı bilgisi verilmiştir.
45. Okul idaresinden ilkokulda sabahçı ve öğlenci toplam 49 sınıf bulunduğu öğrenilmiştir. İlkokul ve ortaokullarda 2012 yılında PİCTES uygulanmaya başlandığı, bu Proje kapsamında 2012-2016 yılları arasında derslerin Türkçe ve Arapça dillerinde verildiği, 2016 yılında Proje'nin uygulanmasının ilk ve ortaokullar için sona erdiği ve sonrasında Milli Eğitim Bakanlığının müfredatının uygulandığı öğrenilmiştir.
46. Merkezde ilkokul seviyesinde zihinsel ve bedensel engeli olan çocuklar için özel eğitim sınıfı bulunmaktadır. İki öğretmen ile eğitime devam edilmektedir. Ziyaret esnasında özel eğitim sınıfında engelli bir çocuğa eğitim verildiği görülmüştür. Öğretmenler tarafından engelli bir çocuğun eğitimi için gerekli malzemelerin sınıfta bulunduğu belirtilmiştir. Engelli çocuklarla özel olarak ilgilenildiği, öğretmenlerin dönüşümlü olarak engelli çocukları sınıfa getirdikleri öğrenilmiştir. Merkezde 27 çocuğun özel eğitim sınıfına kayıtlı olduğu ve bunlardan 8 çocuğun orta ve ağır düzeyde engelinin bulunduğu öğrenilmiştir.
47. Merkezde 1 tane çocuk dostu alan, 1 tane de genç dostu alan bulunmaktadır. Ancak genç dostu alan ziyaret tarihinde aktif olarak çalışmamaktadır. Her iki alanın da idari işleyişi Kızılay'a verilmiştir. İdareden alınan bilgilere göre çocuk dostu alandan 4-9, 10-13 ve 14-17 yaş aralığındaki çocuklar faydalanmaktadır. Belirtilen yaş grubundaki çocukların neredeyse tamamının bu alandan faydalandığı belirtilmiştir. Burada psikososyal faaliyetler, uyum faaliyetleri, "Öğretmenim Projesi" düzenlenmekte ve çocuk koruma eğitimi, gönüllük eğitimi ve liderlik eğitimi gibi konularda eğitimler verilmektedir. Bu alanların haricinde 8 adet çocuk oyun alanı bulunmaktadır.
48. Çocuklara yönelik yürütülen diğer faaliyetler ise İdare tarafından şu şekilde sıralanmıştır: İl Göç İdaresi Müdürlüğüne sosyal uyum, gezi ve sportif faaliyetler; Din Hizmetleri Birimince Kur'an kursu; Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne kurs hizmetleri; Kızılay tarafından gençlik ve çocuk faaliyetleri ile Milli Eğitim Müdürlüğü ve Halk Eğitim Merkezince çeşitli kurs ve etkinlikler düzenlenmektedir. Ayrıca sivil toplum kuruluşlarının da çeşitli etkinlik ve faaliyetler gerçekleştirdiği belirtilmiştir.
49. Pandemi döneminde halk eğitim merkezlerinin hizmet vermeye devam ettiği görülmüştür. Ancak eğitim faaliyetlerinin okulların kapalı olduğu dönemde durduğu ve öğrencilerin Eğitim Bilişim Ağı'na (EBA) erişim sağlayamadığı İdareciler tarafından dile getirilmiştir.

C.7. Faaliyetler ve Kurslar

50. Merkezde, Halk Eğitim Merkezi bünyesinde Türkçe okuma yazma kursları, sanat, spor ve meslek edindirme kursları verilmektedir. Türkçe okuma yazma kursları A1, A2, B1, B2 olarak kişilerin seviyesine göre ayrılmıştır. Sanat kursları arasında resim, tiyatro, müzik ve halk oyunları yer almaktadır. Spor alanında ise masa tenisi, güreş, yüzme, basketbol ve tekvando kursları açılmıştır. Biçki, halı dokuma, dikiş, nakış, kuaförlük gibi meslek edindirme kurslarının da olduğu; kursiyerlerin aktif olarak söz konusu kurslara devam ettiği Ziyaret Heyetince görülmüştür. Kurslardaki toplam eğitici sayısı ise 23'tür.

51. Merkez İdaresi tarafından paylaşılan bilgilere göre; Türkçe okuma yazma alanında 4 kurs, sanat alanında 10 kurs, spor alanında 4 kurs, meslek edindirme amacıyla açılan 11 kurs ve diğer 5 kurs ile birlikte toplam 34 kurs açılmıştır. Kurslardan faydalanma durumuna bakıldığında ise kadınların kurslara katılmayı daha çok tercih ettiği görülmektedir. Kurslara katılan toplam kadın sayısı 385 iken erkek sayısı yalnızca 80'dir. Halk Eğitim Merkezi personeli ile yapılan görüşmede kursa katılım sağlayan 80 erkeğin çoğunluğunun çocuk olduğu öğrenilmiştir.
52. Halk Eğitim Merkezi personeli pandemi döneminde okulların kapalı olduğunu ancak bazı kurslar hariç genel olarak kursların devam ettiğini, ziyaret esnasında bile açık olan kurslar olduğunu belirtmiştir. Faaliyette olan kurs atölyeleri Ziyaret Heyeti tarafından da yerinde görülmüştür. Dikiş nakış kursunda öğrenciler için forma dikildiği, bazı kadınların burada yaptıkları kıyafetleri satarak para kazandığı, kadınlar tarafından genel olarak kendilerine ve aile üyelerine kıyafet dikmek için söz konusu kursun tercih edildiği öğrenilmiştir. Eğiticiyle yapılan görüşmede malzeme sıkıntısı yaşandığı kurs için gerekli olan malzemelerin talep edilmesi halinde gönderildiği ancak yetmediği öğrenilmiştir. Eğitici, Merkezde üretim için ciddi bir potansiyel olduğunu kadınların daha iyi malzemelerle çok daha

güzel ve fazla sayıda eşya üretebileceğini belirtmiştir. Eğitici ek olarak kursa başlayan ve devam eden kadınların ruh sağlığının olumlu yönde etkilendiğini gözlemlediğini aktarmıştır.

53. Resim atölyesine yapılan ziyarette eğitici ile görüşülmüş ve bir resim sergisi açıldığı öğrenilmiştir. Resim sergisinden kalan resimler Halk Eğitim Merkezi içerisinde bir köşede sergilenmektedir.
54. Tiyatro kursunda ziyaret tarihinde herhangi bir oyun çalışılmadığı ancak daha önce bir oyunun Merkezdeki konferans salonunda sergilendiği ifade edilmiştir.

C.8. Dış Dünya ile İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

55. Merkezde koruma altına alınanların Merkeze sabah saat 05:00 ile akşam 21:00 arasında ve günde bir defa giriş çıkış yapma hakkı bulunmaktadır. Ancak özel durumlarda bu süreler ve sayılar idarenin takdir yetkisi ile artırılabilir.
56. Merkezde koruma altına alınanların giriş çıkışlarda nizamiye kapısında x-ray cihazına eşya bırakma, kimlik okutma, detektörle üst arama gibi kurallara uyulması zorunludur. Söz konusu kurallar İdare tarafından Türkçe ve Arapça olarak basılarak Merkeze ilk girdiklerinde Merkezde kalacak olan kişilere verilmektedir. Merkez İdaresinden bu kuralların bir listesi talep edilmiştir. Anılan kurallara göre; Merkezde koruma altına alınanların 6 ay içerisinde en fazla 15 gün izin hakları vardır ve bu sürenin uzatılması ancak mücbir sebep halinde İdarenin onayı ile mümkündür. Kişilerin Merkez dışında en fazla 3 gün kalması halinde Merkez ile ilişkileri kesilmektedir.
57. Merkeze nizami şekilde girmeyen kişilerin, aileleri tarafından ivedi olarak Merkez İdaresine bildirileceği, aksi takdirde İdarece ilgililerin Merkez ile ilişkilerinin kesilmesi de dâhil olmak üzere çeşitli yaptırımlar uygulanacağı belirtilmiştir. Merkez İdaresi tarafından kurallar sert olsa da takdir yetkisi geniş olduğu için katı yaptırımlar uygulanmadığı ifade edilmiştir.

58. Merkezde ziyaretçi görüşmeleri, izin alınması koşuluyla ziyaret salonunda yapılmakta olup bunun dışında Merkeze ziyaretçi alınmamaktadır. Merkezde bulunan ziyaretçi odalarında ziyaretler mesai saatleri içerisinde gerçekleştirilmekte iken pandemi sürecinde İl Sağlık Müdürlüğü'nün tavsiyesi ile ziyaretler kapatılmıştır. Pandemi öncesinde, çok yoğun olmadığı sürece, ziyaretlerde süre kısıtlaması uygulanmadığı belirtilmiştir. Akriba görüşmelerinin pandemi döneminde telefonla yapıldığı aktarılmıştır.

C.9 Kırılgan Gruplar

59. Dezavantajlı, hassas ya da özel ihtiyaçları olan gruplar olarak da tanımlanan kırılgan gruplar genellikle toplumdaki diğer insanlara kıyasla daha zayıf bir konumda bulunan, korunmaya ve desteğe ihtiyaç duyan, istihdam, eğitim, sağlık, politika gibi hayatın farklı alanlarına katılmakta zorlanan, dezavantajlı konumu nedeniyle toplumdan dışlanan ve ayrımcılığa maruz kalma riski bulunan kişileri içermektedir. Savaşlar, iç çatışmalar veya siyasi baskılar nedeniyle yerinden edilmiş kişiler de gittikleri ülkelerde kırılgan bir grubu oluşturabilir. Merkezde koruma altına alınan tüm bireyler bu kapsamda kırılgan gruba dâhildir. Ancak kırılgan bir grubun içerisinde de daha dezavantajlı konumda bulunan bireyler bulunabilir. Bu kapsamda Merkezde engelli bireyler, zihinsel ve bedensel engelli çocuklar, yaşlı bireyler, aile içi şiddete maruz kalmış bireyler bulunmaktadır.
60. Merkezde toplam 318 adet engelli sağlık kurulu raporu mevcut kişi bulunmaktadır. Bazı kişilerin birden fazla engelinin olduğu öğrenilmiştir. Merkez İdaresi tarafından engelli bireylerin mağdur olamayacakları alanlara ve konteynerlere yerleştirildiği söylenmiştir. Ağır bedensel engelli bireyler hastaneye yakın konteynere yerleştirilmiştir. Refakatçisi olmayan ve işlerini yapamayacak durumda olan bireylere refakatçi desteğinin sağlandığı belirtilmiştir. Ayrıca engelli bireylerin haftalık ve aylık takiplerinin düzenli şekilde yapıldığı ifade edilmiştir.
61. Engelli bireyler görüşme yapmak istedikleri zaman İdare, geciktirilmeksizin bireylerle iletişime geçildiğini bildirmiştir. Engellilerin ayrıca Merkeze gelen yardımlardan öncelikli ve pozitif olarak yararlandırıldığı belirtilmiştir. İdare gerekli tedbirleri aldığını belirtmesine rağmen Merkez içerisinde engelli bireylerin rahat hareket edebilmesi için erişilebilirlik önlemlerinin olmadığı gözlemlenmiştir. Örneğin sesli uyarı işaretleri, görme engelli bireyler için kabartmalı yol işaretleri ve yüksek girişli yerlerin bazılarında rampa bulunmamaktadır.
62. Merkez içerisinde herhangi bir sebeple eşinden ayrı yaşayan 306 kadın ve 377 öksüz veya yetim çocuk bulunmaktadır. Kadınların talepleri doğrultusunda aynı konteynerlere yerleştirildiği öğrenilmiştir. Merkezde refakatsiz çocuk bulunmadığı, anne ve babası olmayan çocukların bakım ve gözetim yükümlülüğünü diğer akrabaların aldığı ifade edilmiştir. Merkezde aile içi şiddete maruz kalan 40 vaka olduğu ve Psikososyal Destek Hizmetleri Servisi tarafından bu kişilerle düzenli görüşme gerçekleştirildiği ve takiplerinin yapıldığı belirtilmiştir. Merkezde bulunan ruhsal hastalığı olan bireyler için aile görüşmesi yapıldığı, sürecin aile ile birlikte yürütüldüğü belirtilmiş, ruhsal hastalığı ağır boyutta olan iki kişinin ise koruma altına alınarak kurum bakımına yerleştirildiği öğrenilmiştir. Ayrıca Merkezde koruma altına alınan iki yaşlı bireyin huzurevine yerleştirildiği öğrenilmiştir.

C.10. Personel

63. Merkez yönetimi; Vali Yardımcısı amirliğinde iki il göç uzmanı ve bir Jandarma astsubay çavuştan oluşan üç yönetici yardımcısından oluşmaktadır. Merkezde Kabul, Yerleştirme ve Tahliye İşlemleri Biriminde 1'i kadın olmak üzere toplam 12 personel görev yapmaktadır. Lojistik ve Dağıtım Hizmetleri Biriminde 1'i kadın olmak üzere 14 personel görev yapmaktadır. Teknik Hizmetler Biriminde 34 kişi çalışmaktadır, bu birimde kadın çalışan bulunmamaktadır. Temizlik ve Çevre Sağlığı Hizmetleri Biriminde 1'i kadın olmak üzere toplam 15 kişi çalışmaktadır.

64. Merkezde 6 tercüman bulunmaktadır. Merkezde kadın doğum uzmanı çalışmasına ve gebe takibi yapılmasına rağmen kadın tercüman bulunmamaktadır.
65. Merkezde görev yapmakta olan tüm personele iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verildiği, eğitimin ziyaret günü itibarıyla da devam ettiği belirtilmiştir. Tüm personelin İçişleri Bakanlığı tarafından verilen çevrimiçi insan hakları eğitimi aldığı ve bu eğitimin devam ettiği bildirilmiştir. Merkezin dış güvenliği jandarma, iç güvenliği ise güvenlik personeli tarafından sağlanmaktadır. Merkezde Özel Güvenlik Hizmetleri Biriminde 22'si kadın olmak üzere toplam 160 güvenlik görevlisi çalışmaktadır. Güvenlik görevlilerinden bir kısmı Merkezde devriye gezerken bir kısmı da güvenlik kulelerinde nöbet tutmaktadır.
66. Yangın güvenliği bakımından Merkezde İtfaiye Hizmet Birimi bulunmaktadır. Birimde Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin tahsis ettiği 2 adet itfaiye aracının bulunduğu ve 9 personelin görev yaptığı öğrenilmiştir. İtfaiye, 7 gün 24 saat esasına göre hizmet vermektedir. Ziyaret tarihine kadar toplam 13 konteynerde yangın çıktığı ancak yangınlara hızlı müdahale edildiği için herhangi bir can kaybının yaşanmadığı bildirilmiştir.

D. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

D.1. Değerlendirme

67. Yapılan görüşmelerde, Merkezde koruma altına alınanların her fırsatta memnuniyetlerini dile getirdikleri görülmüştür. Merkezin fiziksel koşullarının iyi olması, çalışma imkânlarının bulunması, engellilere yönelik düzenlemeler ve evde bakım hizmetleri, farklı alanlarda yapılan atölye çalışmaları, zihinsel ve bedensel engelli çocuklar için özel eğitim sınıfının açılmış olması, her bir mahalle için Merkezde koruma altına alınanlar tarafından temsilci seçilmesi, aile içi şiddet mağdurları ile özel olarak ilgilenilmesi ve takiplerinin yapılması ile Merkez İdaresi ve personelin özverili çabaları iyi uygulama örnekleri olarak değerlendirilmiştir. Merkezde koruma altına alınanlarla yapılan görüşmelerde gerek hiçbir şikâyetin bulunmaması ve her fırsatta memnuniyetin dile getirilmesi gerek Merkezde sosyal imkânların bulunması gerekse de Merkez İdaresinin kırılğan gruplara ilişkin gösterdiği hassasiyet ve aldığı önlemlerden dolayı Merkez İdaresi ve personelin çabaları takdirle karşılanmıştır.

D.2. Tavsiyeler

D.2.1. Merkeze Yönelik Tavsiyeler

68. Yaşam hakkı, gerek uluslararası ve bölgesel düzenlemelerde gerekse de ulusal mevzuatta koruma altına alınmış olup koruma altına alınan kişilerin yaşam hakkının korunmasında devletlerin pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Merkezde 13 adet konteynerde yangın çıktığı bilgisi alınmıştır. Ancak yaşanan yangınlara rağmen Merkezde koruma altına alınanlar, yangın riski doğuracak ve yangın olması durumunda mevcut zararı arttıracak şekilde konteynerlerin etrafını battaniye, çarşaf gibi ürünlerle kapatmıştır. Bu nedenle, kişilere konuyla ilgili yapılan uyarıların düzenli şekilde tekrarlanmasının önem arz ettiği düşünülmekte olup konteyner içlerinin yazın daha serin olması için gerekli yalıtımın yapılmasının olası yangın risklerini azaltacağı ve bir yangın olması durumunda oluşacak zararı en aza indireceği değerlendirilmiştir.
69. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28'inci maddesi çocuğun eğitim hakkını güvence altına almıştır. Maddeye göre; "Her çocuk eğitimi tam yapabilmek için desteklenir ve korunur. İlköğretim parasız ve hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm çocuklar için hak ve zorunludur." Merkezde yer alan okul sayısı çocuklar için yeterli ve okullaşma oranı (18 yaş altı çocuk için yüzde yetmiş beş civarında) yüksek

olmakla birlikte COVID-19 pandemisi döneminde okullarda eğitim yapılmadığı ve öğrencilerin teknolojik ve teknik imkânsızlıklar nedeniyle EBA gibi uzaktan eğitim sistemlerine erişemediği ve eğitim hakkından mahrum kaldığı öğrenilmiştir. Bu nedenle, Merkezde çocukların eğitime erişimi için imkânların elverdiği ölçüde internet ve gerekli cihazların ücretsiz bir şekilde sağlanması amacıyla gerekli girişimlerde bulunulması gerektiği düşünülmektedir.

70. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 31'inci maddesinde "*Taraf Devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerinde) bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar.*" hükmü bulunmaktadır. Bu kapsamda, öğrencilerin ders giriş çıkışlarında ve ders aralarında vakit geçirmeleri için ayrılan okul bahçesinde yeşil bir alan oluşturulması ile iklim şartları göz önünde bulundurulduğunda özellikle yaz döneminde çocukların dinlenebileceği üstü kapalı banklar ve oyun parkının yapılmasının çocukların dinlenme ve boş zamanlarını değerlendirmeleri için uygun bir ortam sunacağı değerlendirilmektedir.
71. Engelli bireylerin dezavantajlı durumlarını ortadan kaldırmaya yönelik erişilebilirlik çalışmalarının yapılması önem arz etmektedir. Yaşam alanları olan konteynerlerin engelli bireylerin ihtiyaçlarına göre özel olarak tasarlanması, konteynerlere tekerlekli sandalye ile giriş ve çıkışların daha kolay yapılabilmesi için rampalar yapılması, görme engelli bireyler için gerekli yol işaretlerinin konulması gerekmektedir. Engelli bireylerin sosyal faaliyetlere erişiminin de arttırılabilmesi amacıyla Merkez içerisinde çeşitli aktivitelerin yapılacağı engelli dostu bir park kurulabilir.

D.2.2.Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler

72. Merkezde personele insan hakları alanında genel bir eğitim verildiği ifade edilmiş olsa da özel olarak kırılgan gruplar, mülteci hakları ile işkence ve kötü muamele iddialarını inceleme ve belgeleme bağlamında özel bir eğitim verilmemektedir. Geçici Barınma Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi ve İşletilmesi Hakkında Yönerge'nin 18'inci maddesine göre "*Geçici barınma merkezlerinde görev yapan personele iletişim, stres yönetimi, kültürel duyarlılık ve geçici koruma altında bulunanların hak ve yükümlülükleri konusunda hizmet içi eğitim verilebilir.*" Bu kapsamda, personele yönelik hak temelli yaklaşımı esas alan bir eğitim programının hazırlanmasının temel hak ve özgürlüklerin korunmasına ve geliştirilmesine katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir.
73. Gıda hakkı yaşam hakkının bir teminatını da oluşturmaktadır. Merkezde koruma altına alınanların en çok yakındıkları şeylerden birisi temel besin ihtiyaçlarını karşılamaları için Kızılay karta yüklenen 125 liranın yeterli olmamasıdır. Bu kapsamda temel besin ihtiyaçlarının ihtiyaç sahibi kişilere belli aralıklarla verilmesi veya Kızılay karta yüklenen miktarın mevcut ekonomik koşullara uygun olarak gözden geçirilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.
74. Merkezde koruma altına alınanların 5.145'i kadın olmasına rağmen tercümanlar arasında kadın çalışan yer almamaktadır. Mahremiyetin sağlanması ve iletişim konusunda muhtemel tereddütlerin giderilebilmesi için kadın tercümanların istihdam edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

D.2.3.Milli Eğitim Bakanlığına Yönelik Tavsiye

75. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 30'uncu maddesine göre; "*Soya, dine ya da dile dayalı azınlıkların ya da yerli halkların var olduğu Devletlerde, böyle bir azınlığa mensup olan ya da yerli halktan olan çocuk, ait olduğu azınlık topluluğunun diğer üyeleri ile birlikte kendi kültüründen yararlanma,*

kendi dinine inanma ve uygulama ve kendi dilini kullanma hakkından yoksun bırakılamaz."⁴⁷⁸ Bu düzenlemeye uygun olarak PİCTES kapsamında dersler Türkçe ve Arapça dillerinde verilmekteyken 2016 yılında bu uygulamaya son verilmiş ve dersler yalnızca Türkçe olarak ve Milli Eğitim Bakanlığı müfredatına göre verilmiştir. Ancak çocukların kendi ana dillerinde okuma yazma öğrenmeleri ve kendi kültürlerini tanıtıcı dersler de alması gerektiği bu kapsamda müfredata ekleme yapılabileceği değerlendirilmiştir.

D.2.4. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiye

76. Merkezde farklı ülkelerden gelen kişiler koruma altına alınmıştır. Yapılan ziyaret esnasında Iraklı olup koruma altına alınan ancak geçici koruma statüsü verilmeyen kişilerin ilaçlara ücretsiz erişimin olmadığı öğrenilmiştir. İlaça erişimin olmaması kişilerin sağlığını tekrar kazanmasını engelleyeceği gibi, ağır hastalıklarda istenmeyen sonuçlara neden olabilir. Bu nedenle Merkezde kalan kişilerin statülerine bakılmaksızın eşit şekilde sağlık hizmetlerinden yararlanması sağlanmalıdır.

478 Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 30'uncu maddesine çekince konulmuştur.

2021 YILINDA GERİ GÖNDERME MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

1. AĞRI GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2021/17)
2. KOCAELİ GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2022/02)
3. ÇANAKKALE AYVACIK GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2022/04)
4. KAYSERİ GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2022/07)
5. ANTALYA GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2022/23)

AĞRI
GERİ GÖNDERME MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU
(2021/17)

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
HES	Hayat Eve Sığar
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YTS	Yabancı Terörist Savaşçı

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukukten tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Geri gönderme merkezleri, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlerden birisi olup temel dayanağını 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda bulmaktadır. Kanunun "geri gönderme merkezleri" başlıklı 58'inci maddesinde;
 - (1) İdari gözetime alınan yabancıların geri gönderme merkezlerinde tutulacağı,
 - (2) Geri gönderme merkezlerinin İçişleri Bakanlığı tarafından işletileceği, Bakanlığın kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirebileceği,
 - (3) Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği,
 hükümleri yer almaktadır.
5. 22.04.2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik" in 3/1-ç bendine göre geri gönderme merkezi; *"idari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işletirilen merkezleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek

görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda idari gözetime alınan yabancıların tutulduğu geri gönderme merkezlerine ziyaret gerçekleştirilmesi de TIHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir. 10.08.2021 tarihinde anılan görevlerin icrası kapsamında Ağrı Geri Gönderme Merkezine **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

7. Ziyaret heyetinde; ... ve Kurumumuzun talebi üzerine Ağrı Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen ... yer almıştır.
8. Bu rapor, TIHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 96/3 maddesine istinaden, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin gerçekleştirilmesine ilişkin 09.02.2021 tarihli ve 2021/16 sayılı kararı ile 06.08.2021 tarihli ve 3277 sayılı Başkanlık oluru çerçevesinde 10.08.2021 tarihinde gerçekleştirilen Ağrı Geri Gönderme Merkezi⁴⁷⁹ izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.
9. Ziyaret, Merkez Müdürü ve Merkez İdaresinden oluşan bir heyet ile yapılan kısa bir ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede; heyetimiz tarafından ziyaretin amacı ve kapsamı ile TIHEK'in Ulusal Önleme Mekanizması rolüne ilişkin detaylı bilgiler verilmiş; Merkez İdarecilerinden ise Merkeze ilişkin genel bilgiler alınmıştır. Ortak alanların incelenmesinin ardından COVID-19 önlemlerine uyarak rastlantısal yöntemle ve anonimliği sağlayacak şekilde seçilen özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerle⁴⁸⁰ Merkez personeli bulunmaksızın açık alanda özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir.
10. Ziyaret, COVID-19 pandemisinin yarattığı riskli durumdan dolayı olağan ziyaretlerden daha kısa tutulmuştur.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

B.1.1 Merkezin Fiziksel Koşulları

11. Merkez 12.600 metrekarelik bir alanda hizmet vermektedir. 04.04.2016 tarihinde inşasına başlanan Merkezde, 01.11.2019 tarihinden itibaren yabancı kabulüne başlandığı, 400 kişi kapasiteli Merkezin kapasitesinin ihtiyaç halinde 800'e kadar çıkarılabildiği, bu gibi durumlar için gerekli ekipmanların olduğu ifade edilmiştir. Ziyaret tarihinden kısa bir süre sonra da Merkezin kapasitesinin 800'e çıkarıldığı İdarece tarafımıza bildirilmiştir.
12. Yoğun göç alınan bir dönem içinde bulunulması nedeniyle Merkeze, normal şartlarda beklenen yabancı sayısından daha fazla yabancıнын gelebildiği ifade edilmiştir. Ancak Ağrı ili sınırına yapılan duvarların gelen yabancı sayısını azaltmada önemli bir rol oynadığının değerlendirildiği belirtilmiştir.
13. İdari kat ve yabancıların barındığı blok ve katların boya/alçı yapım işi, idari kat zemin parke yapım

479 Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

480 Özgürlüğünden mahrum bırakılanların büyük bir çoğunluğu düzensiz göçmen olsa da bundan sonra kısaca daha geniş anlamda yabancı ifadesi tercih edilecektir.

işi, yabancıların oldukları katlardaki yatakların, pencere korkuluklarının güçlendirme işi, Merkez yerleşkesi devriye yolu yapımı, Jandarma binası ve nizamiye binasının yapımı gibi onarım ve tadilat işlemlerinin yapıldığı aktarılmıştır.

14. Merkezin ortak kullanım alanlarında; revir, yemekhane, kantin, havalandırma alanları, TV izleme odaları, görüşme odaları, çocuk oyun odası, kütüphane ve ibadet odalarının bulunduğu görülmüştür.
15. Merkezin 5 adet hizmet aracı bulunmaktadır.
16. Merkezin dış güvenliği jandarma tarafından, iç güvenliği ise Merkezin güvenlik personeli tarafından temin edilmektedir.
17. Merkezde; yemek ve kantin hizmeti, tadilatlar, bakım ve onarım işleri hizmet alım yöntemiyle gerçekleştirilmekte olup ayrıca hizmet alımı yoluyla personel de (sosyal çalışmacı, psikolog, gıda mühendisi, tercüman, teknik personel) çalıştırılmaktadır.

B.1.2. Merkez Personeli

18. Merkezde 42 personel görev yapmaktadır. Bunlar; Merkez Müdürü, İl Göç Uzmanı, İl Göç Uzman Yardımcısı, Psikolog, Sosyal Çalışmacı, Gıda Mühendisi, Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni, Büro Personeli, Tercüman, Tekniker, Temizlik Personeli ve Şofördür. Merkezde, İl Göç Uzmanı, Şoför, Büro Personeli ve Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni ihtiyacı bulunduğu Heyetimize bildirilmiştir.
19. Merkezde 2 Tercüman (biri Farsça biri Urduca) ve 1 Psikolog hizmet alımı kapsamında geçici olarak görev yapmaktadır. Ayrıca ihtiyaç halinde Ağrı İl Göç İdaresi Müdürlüğünde var olan Arapça Tercüman geçici olarak gelip hizmet verebilmektedir.
20. Merkezde 2 İl Göç Uzman Yardımcısı, 1 Sosyal Çalışmacı, 1 Gıda Mühendisi ve 1 Doktor (geçici görevli) olmak üzere toplam 5 kadın personel bulunmaktadır. Merkez personeline ilişkin sayısal veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 1: Merkezde fiilen hizmet veren personel sayısı

	Unvan	Sayı
1.	Müdür	1
2.	İl Göç Uzmanı	3
3.	İl Göç Uzman Yardımcısı	4
4.	Psikolog	2
5.	Sosyolog	1
6.	Sosyal Çalışmacı	1
7.	Tercüman	2
8.	Gıda Mühendisi	1
9.	Temizlik Görevlileri	19
10.	Doktor	1
11.	Büro Elemanı	2
12.	Teknik Personel	2
13.	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	2
14.	Memur	1
15.	Şoför	1
ARA TOPLAM		42
17.	İç Güvenlik Jandarma	55
18.	Dış Güvenlik Jandarma	34
TOPLAM		131

21. Merkez personelinin hizmet içi eğitim müfredatında oryantasyon, menşe ülke bilgisi, parmak izi sistemi ve temel hazırlayıcı eğitim programı yer almaktadır. Göç İdaresi Başkanlığınca çevrimiçi ve yerinde eğitimlerde insan hakları eğitimi verilmiştir. Ancak BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) içerir şekilde işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme için özel bir eğitim alınmamıştır.

B.1.3 Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

22. Merkezde kalan özgürlüğünden mahrum bırakılanların sayısı, düzensiz göç hareketlerine göre değişiklik gösterebilmekte olup ziyaret tarihi itibari ile Merkezde 207 özgürlüğünden mahrum bırakılan kişi bulunmaktadır. Tutulan 207 kişinin 188'i Afganistan, diğerleri Pakistan, İran, Suriye, Moğolistan, Bangladeş, Irak, Fas ve Mısır uyrukludur. Uyrak dağılımı incelendiğinde 9 farklı uyraktan

- barınan bulunmakta olup Afganistan uyruklu yabancıların büyük bir çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir.
23. 4 Moğolistan ve 114 Afganistan uyruklu yabancıların geri gönderme işlemlerinin sürdüğü, yaklaşık bir hafta sonra sınır dışı edilecekleri, bu kişilerin ülkelerine dönmek konusunda gönüllü oldukları, pasaportlarının olmadığı ancak seyahat belgelerinin bulunduğu ifade edilmiştir.
 24. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla; kadın, çocuk, engelli, yaşlı, annesi yanında bulunan çocuk, hamile ve/veya emziren kadın bulunmamaktadır.
 25. Merkeze kabul edilen çocuklu kadın ve ailelerin işlemlerinin genellikle 2-3 gün içerisinde tamamlanarak Merkeze ayrılmalarının gerçekleştirildiği, ayrıca gönüllü olarak geri dönmek istemeyen ve yabancı terörist savaşçı (YTS) şüpheli olmayan kişilerin imza atma yükümlülüğü ile serbest bırakıldıkları ifade edilmiştir. Söz konusu işlemlerin tamamlanma sürecinde ise Merkezin aile odasında barındırıldıkları belirtilmiştir.
 26. Afganistan ve Pakistan üzerinden gelen düzensiz göçmenlerin nadiren aileleriyle birlikte geldiği, bu nedenle Merkeze genellikle 18-25 yaş aralığındaki erkeklerin tutulduğu ifade edilmiştir.
 27. Yabancılar açısından Merkeze yoğun bir sirkülasyon olduğundan seyahat belgesi olanların kendi ülkelerine dönüşlerinin en kısa sürede yapılmaya çalışıldığı; seyahat belgesi olmayanlar için ise vatandaş olduğu ülkenin ilgili makamları ile irtibata geçilmek suretiyle seyahat belgesi temin edildiği; bundan kaynaklı olarak yabancıların Merkeze ortalama 3 ay barındırıldığı bildirilmiştir.
 28. Merkezde, ziyaret tarihi itibarıyla YTS olduğundan şüphelenilen 10 kişi bulunmaktadır. Merkezde en uzun süre kalanların genelde YTS şüpheli bireyler olduğu ve tam 1 yıl Merkeze tutuldukları, Merkeze 1 yıl kalan kişilerle ilgili verilecek kararın Genel Müdürlük ile birlikte verildiği, kişilerin aile birliklerinin olması durumunda başka bir ile gönderilmeleri sağlanırken, aile birliği olmayan kişilere imza atma yükümlülüğü getirilerek bilgilerinin MİT, Emniyet ve Jandarma ile paylaşılmasının sağlandığı ifade edilmiştir.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1 Merkeze Kabul, Yerleştirme ve Tahliye

29. Yabancılar Merkeze kolluk görevlileri refakatinde getirilmekte, cinsiyet durumu gözetilerek (kadınlara kadın, erkeklere erkek personel) Merkeze kabul öncesinde aranmakta (üst araması) ve ayrıca X-Ray cihazından geçirilmektedir. Aramada kişilerin üzerlerinde ve eşyaları arasında Merkeze sokulması yasak eşyaların olup olmadığına bakıldığı ve şüpheli kişilerin ince aramaya tabi tutulduğu belirtilmiştir. Üst araması sırasında insan onuru ile bağdaşmayacak bir tutum veya davranışa ilişkin bir şikâyet alınmamış, görüşmeler sırasında da bu yönde bir tespit bulunulmamıştır.
30. Merkeze alınan yabancıların kimlik bilgilerinin kaydedilmesi, fotoğraf kaydının yapılması, parmak izi sorgulaması, emanetlerinin alınması, sevk eden kurumun düzenlediği evrakların kontrolü, kabulü yapılan yabancıya nevresim ve temizlik malzemelerinin verilerek odasına yerleştirilmesi işlemlerinin yapıldığı; bu süreçte, Merkeze girişte yabancıların kimlik bilgileri ve getirildiği kurumdan gönderilen evrakların alınması, yabancıyı gönderen kurumdan gelen sağlık raporunun incelenmesi gibi

hususların üzerinde durulduğu ifade edilmiştir. Özellikle pandemi döneminde Merkeze girişte mesai saatleri içerisinde görevli doktor gözetiminde kabullerin yapılmasına özen gösterildiği ve hastalık belirtisi olanların test yapılmak üzere hastaneye sevkinin gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

31. Merkeze kabulde kişilere ait değerli eşyaların Merkezin emanet odasında muhafaza edildiği ve emanete alınan eşyalara ilişkin makbuzun 4 suret şeklinde (1 suret emanet dolabına asılmakta, 1 suret ilgiliye teslim edilmekte, 1 suret Merkezde kalmakta ve 1 suret de kişinin dosyasına konulmakta) tanzim edildiği, bu kişilere ait varsa belgelerin de kolluk görevlilerince teslim edildiği aktarılmıştır.
32. Merkeze ilk girişte; yabancıların hassasiyet durumları da dâhil olmak üzere adı-soyadı, uyruğu, doğum tarihi, anne-baba adı gibi kimlik bilgileri ve biyometrik verileri ön değerlendirme formu doldurularak alındığı, bu işlemin akabinde kişilerin fotoğrafları çekilerek parmak izi sorgulamasının yapıldığı belirtilmiştir. Sorgulama için ayrılan alanda kişilerin dinlenebilmesi için yeterli sayıda masa ve sandalye bulunduğu, ayrıca ilk giriş işlemleri sırasında yabancıların tuvalet ve banyo ihtiyaçları için genel olarak temiz vaziyette 2 tuvalet ve banyo olduğu gözlemlenmiştir.
33. Yabancıların odalara yerleştirilmelerinde; cinsiyet ve engellilik durumu gibi hassasiyetleri ile herhangi bir suça karışması, şüpheli olması, herhangi bir hastalığının olması, aile ya da tek olması, uyruğu, yaş aralığı gibi kriterlerin dikkate alındığı belirtilmiştir. Ayrıca, Merkezde kadın, erkek ve yaşlıların ayrı bölümlerde tutulmasına özen gösterildiği, YTS şüphelisi ve/veya yüksek riskli gruptaki bireyler için diğer yabancılarla olan temasın en aza indirgenmesi için oda ve bloklarının farklı yerlerde konumlandırılmasının yanı sıra yemek yedikleri alanın ayrı olması, buldukları bölümlerin temizliğinin sık sık yapılması gibi ilave tedbirler alındığı ifade edilmiştir.
34. Merkeze kabulde yabancılar terlik temin edildiği, şahsın ayakkabılarının eşyalarıyla birlikte emanete alınarak depolandığı, valiz odasının düzenli ve hijyenik olduğu, raflarda valiz ve terlik gibi emanet eşyaların düzenli şekilde yerleştirildiği görülmüştür. Benzer şekilde nevresim odasının da düzenli ve temiz olduğu, yorgan, yastık ve battaniyelerin düzenli bir şekilde raflara yerleştirildiği gözlemlenmiştir.
35. Merkeze getirilen yabancıların Merkezde kalma süreleri 6 ay olup bu süre idari gözetim kararı ile 6 ay daha uzatılabilmektedir. Yabancıların tahliye sürecine ilişkin Merkez İdaresi; *"Merkezde 1 yıllık idari gözetimi sona eren yabancılara en son ikamet ettiği ilde idari gözetime alternatif yükümlülüklerden imza bildirim yükümlülüğü getirilerek çıkış işlemlerinin yapıldığını; gönüllü geri dönüş formu imzalayan yabancılara ise yine idari gözetimleri sonlandırılarak ülkelerine dönmeleri için gerekli sınır dışı işlemleri uygulandığını; tahliye sürecinin yabancıların ülkesindeki konsolosluk yetkilileri ile iletişime geçilerek kişi hakkında seyahat belgesi tanzim etmeleriyle başladığını ve uçuş planlaması yapıldıktan sonra yabancıların idari gözetiminin sonlandırılarak ülkesine sınır dışı edilmesiyle son bulunduğunu"* ifade etmiştir.

C.2 Fiziksel Koşullar

36. Merkezde bulunan mescit, havalandırma alanları, TV izleme odaları ve yemekhaneden oluşan ortak alanlar, doktor odası, temizlik odası, kütüphane, çocuk oyun odası, Merkez kabul girişi, kırtasiye deposu, kantin, sığınak, çamaşırhane, teknik depo, yabancılara verilen malzemelerin bulunduğu oda ve personele ait malzeme odası, arşiv odası vb. yerler ziyaret edilmiştir. Merkezin fiziksel koşulları

incelendiğinde, 2019 yılı Kasım ayında açılması sebebiyle binanın fiziki durumunun genel olarak iyi olduğu görülmüştür.

37. Ziyaret tarihi itibarıyla yabancıların kaldığı bazı bloklar ve bekleme salonu dâhil olmak üzere Merkezin tadilat aşamasında olduğu ve mevcut haliyle düzenli bir hal arz etmediği gözlemlenmiştir. Tadilatın ziyaret tarihinden bir hafta önce başladığı ve bir hafta sonra da biteceği ayrıca Merkezin dış peyzaj çalışmalarının da halen sürdüğü iletilmiştir.
38. Merkezin idari bölümleri ve yaşam alanları bloklar halinde 3 katta konumlandırılmıştır. Merkez 12 bloktan oluşmaktadır. Her blok için en fazla 54 kişilik kapasite ayrılmıştır. Merkezin koridor ve ortak alanlarının aydınlık, ferah ve yeterli genişlikte olduğu tespit edilmiştir.
39. Her koğuş içerisinde 1 banyo ve 1 tuvalet bulunmaktadır. Yabancıların barındırıldığı odalar genel olarak 10, 14 ve 18 kişi kalacak şekilde oluşturulmuştur. Merkez, tuvaletlerin ve banyoların, odaların içinde bulunduğu bir yapıda inşa edilmiştir. Merkezdeki yatak sayısı 820 olup ranza tipi yatak bulunmamaktadır. Odaların aydınlık ve ferah durumda olduğu görülmüştür.
40. Odaların havalandırılması pencerelerin açılması suretiyle, ısınma ise doğalgaz ile çalışan kalorifer sistemiyle sağlanmaktadır. Merkezin kazan dairesinde yaklaşık 1 senedir doğalgaz kullanıldığı belirtilmiştir.
41. Merkezin fiziki koşulları, engelli barınanlar da düşünülerek tasarlanmıştır. Merkezde engelli rampaları; barınanların kullanımına açık asansörler ve engelli barınanlar tarafından kullanılacak engelli sandalyesi mevcuttur. Ayrıca Merkezde, engelliler için tutunma malzemeleri ve buna uygun tuvaletlerin bulunduğu 10 adet oda bulunmaktadır.
42. Merkez ortak alanların mescit, havalandırma alanları, TV izleme odaları ve yemekhaneden oluştuğu, havalandırma alanının geniş ve yeterli olduğu, bu alanda çocuklar için bir oyun alanı; yetişkinler için de 2 basketbol potası ve voleybol filesi bulunduğu her blokta mescit ve TV izleme odası yer aldığı görülmüştür. Merkez bünyesinde kapalı spor salonu bulunmamaktadır.
43. Personel dinlenme odasının yeterli büyüklükte ve dinlenmeye uygun olduğu, yeterli sayıda masa ve sandalyenin bulunduğu görülmüştür.
44. Merkezdeki yabancılara verilen kıyafetlerin maliyetinin Göç İdaresi Başkanlığı ve Kızılay tarafından karşılandığı, BM'den alınan yardım malzemelerinin de kıyafet deposuna konulduğu belirtilmiş olup gezilen bu bölümlerin gayet temiz ve düzenli olduğu gözlemlenmiştir.
45. Toplam 15 tane çamaşır ve kurutma makinesinin bulunduğu Merkezde ütüleme hizmetinin de sunulduğu görülmüştür.
46. Gezilen teknik depoda ihtiyaç halinde tamir ve bakım işlerinde kullanılmak üzere aletlerin ve zarar görmüş ürünlerin bulunduğu görülmüştür. Bunun sebebinin Merkezdeki yabancıların priz, musluk, yatak ve duş başlıklarına zarar vermesi olduğu anlaşılmıştır.
47. Merkez İdaresiyle yapılan görüşmede, yabancıların kaldıkları odaların asma tavanlarının iptal edilerek daha güvenli hale getirilmesi hususu istişare edilmiş olup, bu hususun Heyetimiz dışında Merkezi ziyaret eden ilgili kişi ve kuruluşlara bildirildiği ve gerekli girişimlerde bulunulduğu aktarılmıştır.

C.3. Yönetim ve Uygulamalar

48. Yabancılar içinde disiplinsiz davranışlarda bulunan, diğer yabancıları isyana teşvik eden ve/veya öfke/kriz yaşayan yabancı olması durumunda ilgili kişinin uyarılarak karantinaya alındığı, karantina süresince yabancıya psikososyal destek sağlandığı ifade edilmiştir.
49. Merkezde, isyan vakası yaşanmadığı belirtilmiştir. Ancak yaşanan firar vakası sonucu gerekli idari tahkikatların yapılarak sorumluluğu olanlar hakkında cezai işlemler uygulandığı belirtilmiştir.
50. Merkezin açılışından ziyaret tarihine kadar hayatını kaybeden kişi bulunmamaktadır.
51. Merkezde bir intihara teşebbüs ve 2 yabancı arasındaki kavga dışında adli vaka yaşanmamıştır. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla intihara meyilli kişi bulunmadığı da belirtilmiştir.
52. Son 1 yıl içinde 3591 yabancı hakkında sınır dışı kararı alındığı ve 1523 yabancının sınır dışı işlemlerinin gerçekleştirildiği, gönüllü geri dönüş kapsamında menşe ülkesine ya da üçüncü bir ülkeye gönderilen yabancı bulunmadığı ve 7 yabancı ile insan ticareti mülakatı gerçekleştirilerek 1 yabancıya insan ticareti mağduru tespiti konulduğu belirtilmiştir.
53. Merkezde birçok dilde tanıtım broşürleri, adli yardım ve talimatların bulunduğu görülmüştür. COVID-19 salgını ile ilgili broşür ve afişlerde sosyal mesafe, hijyen, temizlik ve maske kurallarına uyulmasını belirten kurallar Türkçe, Arapça, Farsça ve Peştuca⁴⁸¹ dillerinde yer almaktadır.
54. Yabancıların buldukları her katta TV odasının bulunduğu görülmüştür. Kanalların belgesel ağırlıklı olarak seçildiği, bunun yanında Arapça yayın yapan kanalların da bulunduğu belirtilmiştir.
55. Yabancılar mevsimsel durumlara uygun, nevresim, battaniye, gibi malzemeler; kıyafet, ayakkabı, telefon görüşme kartı ile kişisel bakım ve hijyen (diş fırçası, diş macunu, sabun, şampuan, cımbız, tırnak makası, iç çamaşırı, çocuk ve kadın pedi, maske, el dezenfektanı, tıraş bıçağı) ürünlerinin ücretsiz bir şekilde dağıtımının yapıldığı; kıyafeti olmayanların kıyafet ihtiyacının muhakkak karşılandığı ve verilen kıyafetlerin geri alınmadığı; yabancıların çamaşırlarını yıkama prosedürü bağlamında her hafta katların gezilerek taleplerin toplandığı ve çamaşırlar yıkanıp kurutulduktan sonra ilgililere teslim edildiği belirtilmiştir. Ancak yapılan gözlem ve görüşmelerde, bazı yabancıların kıyafetinin yırtık olduğu ve bazılarının da yakalanma anındaki kıyafeti haricinde ikinci bir kıyafetinin bulunmadığı görülmüştür. Çamaşır yıkama prosedürü dâhil herhangi bir mağduriyet oluşmaması için kıyafet ihtiyacı tespit işlemlerinin devamlı surette yapılmasının yararlı olacağı değerlendirilmektedir.
56. Merkezde, ortak kullanım alanında bulunan mutfaklarda sıcak suya erişimin süresiz olduğu, odalara ise iki günde bir sıcak su verildiği ve herhangi bir şikâyet olmadığı görülmüştür. Ayrıca, Merkezde tutulan yabancıların içme suyu ihtiyacının kahvaltı ile birlikte kişi başına dağıtılan 1,5 litrelik pet su şişeleri ve koridorlarda bulunmakta olan su sebilleri ile sağlandığı; musluk suyuna analiz yapılarak içilebilir nitelikte olduğunun belgelendirildiği; bunun dışında kantinden de su satın alabilme imkânının olduğu ifade edilmiş, ancak yabancılarla yapılan görüşmelerde hem Merkez

481 Hint-Avrupa dillerinin Hint-İran dilleri öbeğine bağlı Peştuca; Afganca, Paştuca ve Pahtuca olarak da bilinen, Afganistan'da ve Pakistan'ın batı kesiminde yaşayan Peştunların konuştuğu dil.

suyunu içmek istememeleri hem de sebillerin gün içinde yeterli gelmemesi nedeniyle içme suyuna yeterince erişim sağlanamadığı anlaşılmıştır. Söz konusu durum ve talepler Heyetimiz tarafından İdareye bildirilerek ortak çözümler üzerine fikir teatisi yapılmıştır.

57. Merkeze ailesi ile birlikte kabulü yapılan çocukların, psiko-sosyal gelişimlerini destekleyecek oyun odası bulunmaktadır. Oda zemini yumuşak malzeme ile kaplanmış ve odada oyuncak ve etkinlik yapılabilecek diğer malzemelerin bulunduğu görülmüştür. Çocukların süt ve bez ihtiyaçlarının Merkez tarafından, oyuncaklarının temininin ise Göç İdaresi Başkanlığı, Merkez İdaresi ve sivil toplum kuruluşları tarafından sağlandığı belirtilmiştir. Çocukların istediği zamanlarda anneleriyle beraber jandarma personelinin uygunluk durumu ile süre sınırı olmaksızın kreş kullanabildikleri de ifade edilmiştir.
58. Merkezde bir adet berber salonu olduğu, ihtiyaç halinde dışarıdan gelen berberin, bazı durumlarda da yabancılar arasında berberlik yapabilecek olanların bu hizmeti sunduğu ifade edilmiştir.
59. Birebir gerçekleştirilen görüşmelerde, bazı yabancılar odalarında ayna olmadığından yakınmıştır. Merkez İdaresinin kendilerine zarar verme eylemlerine karşılık odalarda ayna buldurmadıkları, ancak kat girişlerinde birer ayna koyarak bu eksikliği kapatmaya çalıştıkları yönündeki açıklaması yeterli bulunmuştur.

C.4. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

60. Birebir gerçekleştirilen görüşmelerde, yabancıların genel olarak Merkez yönetimi ve personelin tutumundan memnun olduğu gözlemlenmiş, herhangi bir işkence ve kötü muameleye maruz kalmadıkları iletilmiştir. Merkez İdaresi de Merkezin açılışından ziyaret tarihine kadar kendilerine herhangi bir işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuruda bulunulmadığını belirtmiştir.
61. Görüşme gerçekleştirilen birçok yabancı, Merkez çalışanları ile istedikleri zaman iletişim kurabildiklerini, her türlü ihtiyaçlarının karşılanabildiğini, en büyük sıkıntılarının içinde buldukları belirsizlik hali olduğunu ve bu konuda da Merkez personelinin yapacak bir şeyleri olmadığını bildiklerini açıklamışlar, ancak neden Merkezde alıkonulduklarına dair bilgilendirmenin yapılmadığını ifade etmişlerdir. Merkez İdaresince, yabancıların, dilek ve şikâyetlerinin mülakatlar ve görüşmeler ile her katta görev yapan kat sorumluları aracılığıyla alındığı, dilekçelere Merkez İdaresi tarafından ortalama bir hafta, en geç bir ay içerisinde geri dönüş yapıldığı, dilekçelerin cevaplanmasında herhangi bir sorunla karşılaşmadığı, görevli personel tarafından sık sık yabancıların buldukları odalara giderek görüşmeler gerçekleştirildiği, katlara yerleştirilen dilek ve şikâyet kutularına yabancılar tarafından zarar verilmesi sonucu ise dilek-şikâyet kutularının kaldırıldığı ifade edilmiştir.
62. Birebir gerçekleştirilen görüşmelerde, avukatlarının yabancılar ile iletişim kurmadıkları (ilk aramalarının ardından avukatların telefonlarına bile çıkmadıkları), mevcut durumları ile ilgili yeterli bilgi vermedikleri ve buna rağmen adli süreçlerinin takibi için kendilerinden ciddi bir avukatlık ücreti (yaklaşık 10 bin TL) talep ettiklerine yönelik şikâyetler ile ilgililerin bu hususlara ilişkin herhangi bir başvurularının olmadığı ve nereye başvuracaklarını dahi bilmedikleri dile getirilmiştir.
63. Merkezde iki tane yumuşak oda yapılmak üzere ayrılan oda olduğu, odaların tefrişatının yapılmadığı, ziyaret tarihine kadar da yumuşak oda kullanım ihtiyacı olan bir durum yaşanmadığı belirtilmiştir.

C.5. Sağlık ve Psikososyal Hizmetler ile COVID-19 Pandemisine Yönelik Tedbirler

64. Bir pratisyen hekimin İl Sağlık Müdürlüğü tarafından aylık olarak Merkezde görevlendirildiği ve aydan aya değişebildiği, doktorun hafta içi mesai saatlerinde sağlık hizmeti sunduğu, yabancıların doktor tarafından yapılan değerlendirmesinde müdahale gerektiren vakalar olduğunda Merkeze ait araçlarla 1 şoför ve 1 jandarma refakatiyle sağlık kuruluşlarına sevk işlemi yapıldığı, ilaç tedavisi gerektiren hizmetlerde ise, jandarma ve görevli doktor takibiyle ücretsiz bir şekilde ilaçların dağıtımının yapıldığı ifade edilmiştir.
65. Merkez İdaresi, en elzem ihtiyacın bir sağlık ekibi olduğunu, Merkez bünyesinde uygun bir sağlık kuruluşuna bağlı olarak işletilecek bir sağlık merkezi ile bürokratik süreçlerin gecikmesinden kaynaklanan sağlık personeli açığının azalacağı ve bu noktada sağlık kurumları ile oluşturulabilecek protokollere ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Bu beklenti, TİHEK Heyetine eşlik eden doktor tarafından da dile getirilmiştir.
66. Merkeze ait hususi bir ambulansın bulunmadığı, mesai saatleri içinde acil bir vaka olması durumunda doktor tarafından müdahale edildiği, mesai saatleri dışında acil bir vaka olması durumunda ise ambulans çağrıldığı ifade edilmiştir.
67. Merkezde doktorun hizmet verdiği bir oda bulunmaktadır. Doktor tarafından yapılan işlemler ve hastaneye sevk talebi bulunan yabancılar hakkında yapılan tüm işlemler, revir defterine işlenmektedir. Tutulan sağlık kayıt defteri ve kayıtlar kontrol edilmiş olup, kayıt altına alınan bilgilerin düzenli olduğu görülmüştür.
68. Merkezde, bulaşıcı hastalıkların engellenmesi amacıyla tüm personele İl Sağlık Müdürlüğü marifetiyle aşı yapıldığı, pandemi veya başka bir sebeple ölüm vakası yaşanmadığı, ancak 32 yabancı ve 55 Merkez personeline COVID-19 vakası görüldüğü, ilgili kişilerin teması kesilerek sağlık kuruluşlarında tedavisi yapılmak üzere sevk işleminin yapıldığı, bu süreçte karantina altındakilere yemeklerin ayrıca verildiği, temaslı kişilerin gözlem altında tutulduğu ve gecikmeksizin bulunulan oda ile ortak alanların dezenfekte edildiği, aksi bir durum oluşmadan da günde iki defa dezenfekte işlemlerinin yapıldığı ve ortak alanlarda sosyal mesafe kurallarına uyulması için gerekli hassasiyetin gösterilmeye çalışıldığı ifade edilmiştir.
69. COVID-19 vakası dışında ziyaret tarihine kadar Merkezde bulaşıcı hastalık olarak skabies (uyuz) vakasının yaşandığı, hasta olanlara ilaç tedavisi uygulandığı ve yeni kıyafet verildiği, çarşaf ve yastıkların değiştirilerek buldukları odaların temizlendiği ifade edilmiştir. Buna ilişkin Merkez İdaresi ve doktor tarafından tutulan kayıtların düzenli bir biçimde tutulduğu görülmüştür.
70. Psikososyal ve destek hizmetleri bürosunda görevli sosyal çalışmacı ve psikolog aracılığıyla yabancılar ile görüşmeler yapılarak dilek, şikâyetler ve taleplerin İdareye iletildiği belirtilmiş olup Merkez İdaresince psikolojik desteğe ihtiyacı olanlara yetkinlik sınırları içerisinde psikolojik destek sağlandığı ve yabancıların doldurdukları ön değerlendirme formları aracılığıyla takip edildiği görülmüştür. Bu raporlar, yabancı ile ilgili psiko-sosyal ihtiyaç analizlerinde değerlendirmelerin hızlı bir şekilde yapılmasına olanak sağlamaktadır.

71. Buldukları durumu algılayamayan veya kabul etmeyerek Merkez içinde uyumsuz ve agresif tepkiler veren kişilere yönelik bireysel çalışmalar yapıldığı; kişinin öncelikle kendini ifade etmesi sağlanarak sakinleştirildiği, sonrasında gerekli prosedürlerin açıklanması ile kişinin mevcut durumunu kabullenmesinin amaçlandığı, genellikle bu şekilde yabancıların uyumsuz tutumlarının engellendiği belirtilmiştir. Birebir gerçekleştirilen görüşmelerde, yabancılar psikolog ve sosyal çalışmacı ile istedikleri zaman görüşme yapabildiklerini ve kurulan iletişimden memnun olduklarını ifade etmişlerdir.
72. Merkezde görevli personele ve yabancılar düzenli olarak dezenfektan, maske, kolonya dağıtımı yapıldığı, ancak yabancılar yönelik dağıtımın seyrek gerçekleştiği tespit edilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan yabancılar hijyen malzemelerinin daimi kullanımlarına verilmemesinden ve istedikleri kadar kullanamadıklarından yakınmışlardır. Yabancıların sosyal mesafe tedbirlerine riayet etmediği, maskesi olanların dahi maskelerini çoğunlukla takmadığı ya da doğru şekilde kullanmadığı gözlenmiştir. Merkez İdaresine bu husus sorulduğunda, sosyal mesafe tedbirlerine uyulmamasından dolayı herhangi bir ceza uygulanmadığı ifade edilmiştir.
73. Merkezin günlük olarak temizliğinin temizlik personeline yapıldığı, verilen temizlik hizmetinin odalar, tuvalet ve banyolar, ortak alanlar ile koridorların temizliğinden oluştuğu ifade edilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan kişiler de odaları ve katlarının temizliğinin Merkez görevlilerince gerçekleştirildiğini doğrulamış kendilerinin de zaman zaman temizlik yaptıklarını belirtmişlerdir. Yapılan incelemeler sonucu, Merkez genelinde herhangi bir temizlik sorunu olmadığı gözlemlenmiştir.

C.6. Beslenme

74. Merkezin sabah, öğle ve akşam yemeği şeklinde olmak üzere 3 öğün ve 4 çeşit yemek ihtiyacı ile yemekhane temizliğinin özel sektörden hizmet alım yöntemi ile karşılandığı belirtilmiş olup Merkez bünyesindeki yemekhanenin 50 kişilik kadın yemekhanesi ve 150 kişilik erkek yemekhanesi olmak üzere toplamda 200 kişilik kapasitede iki ayrı kısma ayrıldığı, yemekhane girişlerinde lavabo ve sabunluk sisteminin bulunduğu gözlemlenmiştir.
75. Merkez personeli ve yabancıların yediği öğle yemeği Heyet üyeleri tarafından da tadılmış, yemeklerin 4 çeşit olarak servis edildiği, lezzetli ve doyurucu olduğu, yemeklerin Merkeze tabldot olarak getirildiği ve 6 dağıtım personeli tarafından servisin tek kullanımlık köpük tabldotlar kullanılarak gerçekleştirildiği, personelin COVID-19 pandemi tedbirlerine riayet ettiği ve maskeli bir şekilde hizmet verdiği görülmüştür.
76. Yabancıların yemeklerin lezzet ve çeşitliliği ile yeterli ve doyurucu miktarda servis edildiğinden genel olarak memnun olduğu gözlemlenmiş, bununla birlikte yemeğin nadiren de olsa tuzlu oluşundan şikâyet edilmiştir.
77. COVID-19 tedbirleri kapsamında temizlik, maske ve mesafe kurallarına dikkat edildiği, yemek servisinde çalışan personelin kılık kıyafetinin idarenin belirlediği şekilde tam ve temiz (maske, eldiven, bone, önlük) olmasına, ayrıca personelin tırnakları kesilmiş, saç ve sakal tıraşı olunmuş bir biçimde yemekhanede çalışmaya uygun olmasına özen gösterildiği belirtilmiştir.
78. Yemekhanede 1 gıda mühendisi çalışmaktadır. Diyetisyen bulunmamasıyla birlikte yemek şirketinin kendi kontrol süreçleri için çalıştığı 1 kimyager bulunmaktadır. Bu sayede, gıdaların kontrol ve

yönetim sürecinde, tüm yiyeceklerin üretiminden tüketimine kadar geçirdikleri depolama, hazırlama, pişirme, muhafaza ve servis safhalarında hijyenik koşulları oluşturma, yiyeceklerin uygun sıcaklıklarda servis edilmesinin kontrolünü sağlama, her öğün pişirilen yemek çeşitlerinden hijyenik koşullara uygun olarak steril kaplara her birinden 300 gr olmak üzere etiketli bir şekilde numune alınarak yemekhanede +4°C de en az 72 saat muhafaza etme ve yemek listesinin şartnameye uygun şekilde hazırlanarak servis edilmesi gibi aşamaların başarıyla yürütüldüğü ifade edilmiştir.

79. Merkezde özel durumu olan yabancılar için diyet yemekleri hazırlandığı, çölyak hastaları için glutensiz ürünler sağlanabildiği, sabah kahvaltısında 0-6 yaş arası çocuklara, hamile ve emziren annelere süt verildiği belirtilmiştir.
80. Merkez bünyesinde bulunan kantinin sebze-meyve ürünleri hariç ürün çeşitliliği açısından yeterli düzeyde olduğu ve kıyafet, çorap, temizlik malzemeleri gibi ürünlerinde satışta olduğu ve kantin fiyat listesinin bir sureti de alınarak incelenen fiyatların makul düzeyde olduğu görülmüştür. Merkez İdaresince, fiyatların piyasaya göre makul seviyede olduğu, üç ayda bir fiyat araştırması yapıldığı, bir ürüne ilişkin satış fiyatının yapılan araştırmadaki fiyat ortalaması alınarak hesaplanan ortalama fiyattan 50 kuruş fazla olacak şekilde belirlendiği belirtilmiştir. Ancak, yabancılar kantin fiyatlarının pahalı olmasından ve yeterli çeşitliliğin bulunmamasından yakınmıştır. Mevsim meyveleri, ekme, gibi ürünlerin satılmadığı, akşam 16.00'da yemek verildikten sonra sabaha kadar yemek yeme imkânlarının kalmadığı, tüm bunların sonucunda gece aç kalabildikleri ve bu konuda taleplerinin karşılanmadığı belirtilmiştir. Kantin işletmecisi ile konu hakkında yapılan görüşmede, Ağrı'nın sebze-meyve ulaşımı için çok uzak bir il olduğu, raf ömrü kısa olan meyvelerin satışının mümkün olmadığı, kış meyvelerinin satışının daha mümkün olduğu, kış döneminde meyve satışının başlayacağı hususları ifade edilmiştir.

C.7. Sosyal Faaliyetler, Günlük Yaşam ve Dış Dünya ile İletişim

81. Merkez kütüphanesinde Arapça, İngilizce, Farsça ve Peştuca dillerinde yayınlar bulunduğu ancak kitapların sayıca yetersiz olduğu ve farklı yaşta tutulanlara hitap edecek yeterlilikte olmadığı görülmüştür. Merkezde çalışan sosyal çalışmacı ve psikolog aracılığıyla yabancılar kitap verilerek odalarında okuma imkânı sunulduğu, kişilerin yanında bir kitap bulundurabilme haklarının olduğu, farklı dillerde kitaplara erişimin olduğu ve en son Ağrı İl Müftülüğü tarafından kitap bağışında bulunduğu belirtilmiştir. Ancak kendileri ile görüşme yapılan kişiler Arapça kitaplara erişimlerinin olmadığını, kendilerine "kitap gelecek" denilerek geçiştirildiklerini belirtmişlerdir.
82. Merkezde müzik, resim, kara kalem, iş atölyesi gibi aktivitelerin yapılamadığı görülmüştür. Merkez İdaresi de gerek COVID-19 pandemi tedbirleri gerekse de binanın fiziksel koşulları nedeniyle sportif, sosyal, kültürel, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin icra edilemediğini kabul etmiştir. Diğer taraftan, yabancılar için sosyal mesafe kurallarına uygun olarak sinema seyri için avluda açık hava sineması ortamı hazırlandığı ve uygun hava koşullarında gösterimlerin düzenlendiği, Merkez personeli ve yabancıların birlikte dâhil olduğu voleybol, basketbol ve futbol turnuvaları ile belirli aralıklarla satranç faaliyetlerinin yapılmaya çalışıldığı, akşam saatlerinde malzemelerin toplanması kaydıyla yabancıların odalarında ve uygun bulunan alanlarda puzzle yapmaları için imkân sağlandığı belirtilmiştir.

83. Dikkat ve zekâ geliştirici oyun materyalleri, boyama kitapları, satranç ve tavla takımları, futbol, basketbol ve voleybol topları, oyuncak bebekler vb. materyallerin Merkezde bulunduğu ve yabancıların bu ürünlerden istifade edebildikleri gözlemlenmiştir.
84. Merkez İdaresiyle yapılan görüşmede, yabancıların kış aylarında dışarı çıkmak istememeleri durumu da göz önünde bulundurularak yabancıların kullanımı için kapalı bir etkinlik alanı/havalandırmanın yapılması, eğitim-öğretim ve kültürel faaliyetlere ağırlık verilerek plan ve program çerçevesinde Merkez içinde veya yerleşkesinde özel bölümler yapılması, pandeminin devam edebileceği ihtimali de göz önünde bulundurularak mesafe ve kişi sayısına uyularak müzik, resim, kara kalem, iş atölyesi gibi aktivitelerin hayata geçirilmesinin insan hakları ile uyumlu olacağı aktarılmıştır. Bu konuda Merkez İdaresi Merkezde etkinliklerin artırılmasına dair bir projenin olduğunu, ancak hem bina içinde yer bulma sorunu olduğunu hem de pandemi sürecinin etkinlik planının gecikmesine sebep olduğunu, uygun koşulların yaratılması halinde Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğünden görevlendirilecek öğretmenler ile etkinliklerin yapılmasının planlandığını tarafımıza bildirilmiştir.
85. Yabancılar sabah ve akşam olmak üzere günde iki defa yarım saatlik havalandırma alanında bulunma imkânı sağlanmaktadır. Talep olması durumunda havalandırma süresinin artırılmaya çalışıldığı belirtilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan kişiler, gün içerisinde istedikleri zaman havalandırma alanları ve spor salonlarını kullanabildiklerini belirtmişlerdir.
86. Merkezde anaokulu bulunmamaktadır. Aktif olarak kullanılmasa da, Göç İdaresi Başkanlığı ve Merkez bütçesinden finanse edilerek 0-6 yaş grubu için yapılan çocuk oyun odasında, dinlenme ve oyun minderleri, abaküsler, boyama kitapları, boya kalemleri gibi aktivite araçlarının olduğu görülmüş olup çocukların bu alana jandarma eşliğinde ve anne-baba refakatinde getirildiği ve çocuk olması durumunda sosyal çalışmacı eşliğinde aktivite yapıldığı ifade edilmiştir. Ancak etkinlik alanındaki prizlerin tadilat aşamasında olduğu, çocuklar için tehlikeli olabileceği değerlendirilmiştir.
87. Merkezde ankesörlü telefon hizmetinin herkesin hizmet alabileceği şekilde her bloğun önünde bulunan ankesörlü telefondan sağlanabilecek şekilde dizayn edildiği görülmüştür. Merkezde toplam 12 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Talebin yoğun olması durumunda süre kısıtlamasına gidilebileceği, Göç İdaresi Başkanlığı'nca Merkeze gönderilen telefon kartlarının psikososyal destek hizmetleri bürosunda görevli personel marifetiyle ücretsiz dağıtıldığı ve ayrıca ücret karşılığında telefon kartı alınabileceği, ailelerine erişim imkânı olanların uygun koşulların merkez yetkililerince oluşturulması ile görüntülü olarak görüşme yapılabildiği, yurtdışında ikamet eden aileler ile görüşmelerin ise uygunluk düzeyine göre ilgili konsolosluk görevlilerince yerine getirildiği ifade edilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan yabancılar kendi imkânları ile telefon kartı alabildiklerini, maddi olanakları yeterli olmayan kişilerin ise Merkez tarafından verilen telefon kartlarını kullanabildikleri belirtilmiştir. Bazıları ise Merkez tarafından verilen kartların yeterli olmadığını ve kantinde satılanların fiyatının çok yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, Afganistan'ın fiziki yapısı ve internet ağının zayıf olması nedenleriyle aileleri ile görüşmede bu imkândan faydalanamadıklarından yakınan kişiler de olmuştur.
88. COVID-19 pandemi döneminde Merkeze ziyaretçi kabulüne ilişkin Hayat Eve Siğar (HES) kodu, maske ve mesafe kurallarının uygulandığı, Merkeze gelen ziyaretçilerin yabancıların birinci derece akrabası veya vekili olması gerektiği belirtilmiştir.

89. Merkezde, yabancıların ziyaretçileri ve avukatları ile görüşebilecekleri tadilat aşamasında 2 adet görüşme odası olduğu görülmüş bir hafta içinde biteceği aktarılmıştır. Görüşme odalarında, paravan ve mikrofon olmadığı, ancak odaların ses kaydı olmaksızın kamera kaydı alınabilir şekilde dizayn edildiği görülmüştür.
90. Merkezde yabancıların görüşmek isteyen avukatların görüşme talepleri ve dosya inceleme taleplerinin karşılanmaya çalışıldığı, dosya örneği almak isteyen avukatlardan noter onaylı vekâletname, görüşmek isteyen avukatlardan da COVID-19 tedbirlerinden kaynaklı HES kodu talep edildiği belirtilmiştir. Akabinde avukat görüşme odalarına getirilen yabancı, bir jandarma ve bir göç uzmanı gözetiminde vekili ile görüştürülmektedir.
91. Ortalama altı ayda bir sivil toplum kuruluşları tarafından Merkeze ziyaret gerçekleştirildiği, Ağrı ilinde sivil toplum kuruluşlarının çok etkin olmamasından kaynaklı olarak genellikle Kızılay gibi kamu yararına çalışan kuruluşların Merkezi ziyaret ettiği, sivil toplum kuruluşları ile baroların ziyaretinin nadir olduğu bilgisi paylaşılmıştır. COVID-19 bağlamında ise Merkezin bir bilim kurulu üyesince ziyaret edildiği ve pandemi sürecinde yapılması gerekenler hususunda bilgilendirme yapıldığı aktarılmıştır.

C.8. Güvenlik

92. Merkezin iç ve dış güvenliği, Ağrı Merkez İlçe Jandarma Komutanlığına bağlı Geri Gönderme Merkezi Jandarma Asayiş, Koruma ve Sevk Takım Komutanlığı tarafından sağlanmaktadır.
93. Güvenliğin sağlanmasına ve firarın önlenmesine yönelik yemek faaliyetlerinde oda ve blokta bulunan yabancıların sayımı yapılmaktadır. Aylık aramalar ve ihtiyaca binaen yapılan aramalarda idari personel gözetiminde oda ve üst aramaları yapılmaktadır.
94. Merkez etrafındaki kulelerde güvenliğin sağlanması ve firarın önlenmesi amacıyla nöbetçi jandarma personeli bulunmaktadır.
95. Ortak alanlar, koridorlar, oda girişleri, depolar, çamaşırhane, karantina odaları ile bina etrafı kamera ile izlendiği ve kör nokta olmadığı görülmüş, güvenlik kamerası kayıtlarının 2 ay süreyle muhafaza altına alındığı belirtilmiştir.
96. Görevli jandarma personeline vardiya esasına göre kamera odasında izleme yapılmaktadır. Ayrıca kamera kayıt cihazları, internet dağıtıcılar ve merkezi ses sisteminin olduğu oda kamera ile izlenmektedir.
97. Hastaneye sevk ve sınır dışı işlemleri esnasında yabancılara güvenlik gerekçesiyle hem jandarma personeli hem de Merkez personeli refakat etmektedir.
98. Herhangi bir elektrik kesintisine karşı kesintisiz güç kaynakları (UPS) ve jeneratör devreye girmektedir. Diğer olumsuz durumlara karşı kamera odasında görevli jandarma personeli anlık izleme sonucu çıkan olumsuz durumları teknik personele bildirdiği ifade edilmiştir.
99. Doğal afet, yangın, isyan gibi çıkabilecek olaylara ilişkin Merkezin müdahale planı bulunduğu; Merkez bünyesinde çalışır durumda yangın alarm sistemi ve herhangi bir olumsuz duruma (doğal afet, yangın, isyan vb.) karşı kullanılabilecek acil çıkış kapıları olduğu görülmüştür.

D. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

D.1. Değerlendirmeler

100. TİHEK'in Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez İdaresince Ziyaret Heyeti'nin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, yabancılarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve talep edilen bilgi ve belgelere erişimi vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliği ve açık tutumları Ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.
101. Yapılan görüşmelerden Merkezde genel olarak personelin tutum ve davranışlarından memnun oldukları gözlemlenen yabancıların neden kurumda kaldıklarına dair bilgilendirmelerin yeterli düzeyde yapılmadığı izlenimi edinilmiştir.
102. Kış aylarında yabancıların kullanımı için kapalı bir etkinlik alanının yapılması, eğitim-öğretim ve kültürel faaliyetlere ağırlık verilerek plan ve program çerçevesinde Merkez içinde veya yerleşkesinde özel bölümler yapılması, pandeminin devam edebileceği ihtimali de göz önünde bulundurularak mesafe ve kişi sayısına uyularak müzik, resim, kara kalem, iş atölyesi gibi kurs ve aktivitelerin hayata geçirilmesinin insan hakları ile uyumlu olacağı değerlendirilmektedir.
103. Merkezde özel durumu olan yabancıların beslenmesi konusunda alınan ilave tedbirler ile Merkez personeli ve yabancıların birlikte dâhil olduğu voleybol, basketbol ve futbol turnuvalar düzenlenmeye çalışılması olumlu ve örnek bir uygulama olarak değerlendirilmiştir.
104. Merkezde Türkçe, Arapça, Farsça ve Peştuca dillerinde yer alan broşür ve afişlerde sosyal mesafe, hijyen, temizlik ve maske kurallarına uyulmasını belirten içerikler yer alması Heyetimizce takdir edilmiştir.
105. Çeşitli zorluklara bağlı olarak ülkelerinden ayrılan kişilerin ülkemizde adli temsilcileri olarak ücreti karşılığında belirledikleri avukatları ile iletişim kuramamaları, avukatların yabancılarla iletişim kuramamalarının düzensiz göçmenlerin belirsizlik hislerini tetiklediği düşünülmektedir. Bu bağlamda, alıkonuların avukata erişim hakları bağlamında barolarla doğrudan iletişime geçilmesi ve baro iletişim bilgilerinin görünür bir yere asılması, Merkezde yabancılarla ve Merkez personeline yönelik adli yardım kapsamında avukatlık hizmeti ve idari gözetim kararına itiraz süreci ile uluslararası koruma başvuru prosedürü hususlarında bilgilendirici seminerler verilmesi ile adli yardıma erişim süreçlerinin kolaylaştırılması bağlamında barolarla iş birliği içinde, adli yardıma başvuru prosedürüne ilişkin yabancıların anlayabileceği çeşitli dillerde kitapçıklar hazırlanması ve Merkez bünyelerinde dağıtımının sağlanmasının insan hakları ile uyumlu olacağı değerlendirilmektedir.
106. Tespit edilen eksiklikler dışında Ağrı Geri Gönderme Merkezinin mevcut fiziki şartlar ve özgürlüğünden mahrum bırakılan-idare ilişkisi açısından genel olarak olumlu bir niteliğe sahip olduğu görülmüştür.

D.2. Tavsiyeler

D.2.1 Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

107. Merkezin *tadilat ve dış peyzajına yönelik işlerin tamamlanması* ve yabancıların kaldıkları odaların asma tavanlarının iptal edilerek daha güvenli hale getirilmesi,
108. Çocuk aktivite alanındaki prizlerin tamir edilerek *çocuklara zarar vermeyecek şekilde* dizaynını içerir tedbirlerin alınması,
109. Kişilerin nedenini bilmedikleri bir durumdan dışarıya tamamen kapalı ve yakınlarına çok uzakta bir yerleşkede olmalarından dolayı ruhsal çöküntülerin yaşanabileceği göz önünde bulundurulursa; yabancıların Merkeze ilk gelişlerinden itibaren tutulma sebepleri, tahmini kalış süreleri, hakları ve yükümlülükleri konusunda **hem yazılı hem sözlü bir biçimde anlayabilecekleri bir dilde sistematik ve programa bağlı olarak bilgilendirme yapılması ve bu amaçla farklı dillerde yazılı ve görsel materyaller hazırlanması,**
110. Kıyafet ihtiyacı olabilecek yabancıların tespitine yönelik işlemlerin devamlı surette yapılması,
111. Yabancıların talepleri göz önünde bulundurularak kişisel hijyen malzemelerinin dağıtım sıklığının ve miktarının artırılması,
112. Yemeklerde dağıtılan ve kantinde satılan sulara bir alternatif oluşturma bağlamında musluklara arıtma cihazı takılması, sebillerle ortak alanlara konulan su miktarının artırılması ve yabancıların içme suyu ihtiyaçlarının düzenli takip edilmesi,
113. **Kantindeki sebze-meyve çeşitliliğinin artırılmasına** yönelik girişimlerin hızlandırılması,
114. Merkez kütüphanesindeki kitapların çocuk ve yetişkinlere hitap edecek şekilde **farklı dil ve türlerde sayı ve çeşitliliğinin artırılması** ve yabancıların kullanımına açılması,
115. Kış aylarında yabancıların kullanımı için **"kapalı bir etkinlik alanının yapılması"** konusundaki girişimlerin tamamlanması,
116. Eğitim-öğretim ve kültürel faaliyetlere ağırlık verilerek plan ve program çerçevesinde **Merkez içinde veya yerleşkesinde belirtilen özellikleri taşıyan bölümler yapılması,**
117. Pandeminin devam edebileceği ihtimali de göz önünde bulundurularak mesafe ve kişi sayısına uyularak **müzik, resim, kara kalem, iş atölyesi gibi kurs ve aktivitelerin hayata geçirilmesi,**
118. Merkezde Halk Eğitim Müdürlüğünden talep edilen öğretmenlerin gelmesi ile birlikte faaliyet sayısının artacağı, bu sayede yaşadıkları belirsizlik hissi ve ailelerinden uzakta kalmalarından dolayı yaşadıkları duygu durumlarının olumlu yönde etkileneceği değerlendirildiğinde; **Halk Eğitim Merkezinden yapılacak görevlendirmenin daha kısa sürede gerçekleştirilmesi,**
119. Hareketsizliğin önlenerek yabancıların enerjilerini atabilecekleri yönde **spor faaliyetlerinin belirli bir programa bağlanması,**
120. COVID-19 pandemi süreci bağlamında, Merkezde yabancılarla yönelik küresel anlamda **salgının önemiyetinin kavranabilmesi açısından bilinçlendirici eğitimler verilmesi;** maske, dezenfektan

dağıtımının düzenli bir rutine bağlanması, fiziksel mesafe tedbirlerinin yabancılar tarafından uygulanmasının özenle denetlenmesi hususunda hassasiyet gösterilmesi,

121. Alıkonuların avukata erişim hakları bağlamında barolarla doğrudan iletişime geçilmesi, güvenilir alternatif avukat önerileri de dâhil olmak üzere **baro iletişim bilgilerinin görünür bir yere asılması**,
122. Merkezde yabancılar ve Merkez personeline yönelik adli yardım kapsamında avukatlık hizmeti ve idari gözetim kararına itiraz süreci ile **uluslararası koruma başvuru prosedürü hususlarında bilgilendirici seminerler verilmesi**,
123. Adli yardıma erişim süreçlerinin kolaylaştırılması bağlamında barolarla işbirliği içinde, adli yardıma başvuru prosedürüne ilişkin yabancıların anlayabileceği **çeşitli dillerde kitapçıklar hazırlanması** ve Merkez bünyelerinde dağıtımının sağlanması,
124. COVID-19 pandemi süreci göz önünde bulundurulursa her ne kadar avukat dâhil gelen ziyaretçilerden HES kodu talep edilse de yabancıların ve ziyaretçilerin sağlığı açısından pandemi süreci tamamlanana kadar görüşme odalarının ortadan cam bir paravan ile ayrılacak şekilde dizayn edilmesi ve kamera kaydı almak yerine de **dışarıdan izlenebilir bir camekân tercih edilmesi**,
125. Barolar, sivil toplum kuruluşları ve diğer hak arama mekanizmalarının Merkez ziyaretinin nadir olduğu bilgisi uyarınca **Ağrı Barosu, sivil toplum kuruluşları ve il ve ilçe insan hakları kurulları dâhil diğer hak arama mekanizmaları ile işbirliği ve diyalogun geliştirilmesi** ve bu sayede dış paydaşlar tarafından ziyaret sıklığının artırılması,

D.2.2. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler

126. Merkez kapasitesinin ziyaret tarihinden kısa bir süre sonra iki katına çıkarıldığı ve iş yükünün daha da artacağı göz önünde bulundurulursa, Merkezde ihtiyaç duyulan **il göç uzmanı, şoför, büro personeli ve veri hazırlama ve kontrol işletmeninin "Merkezde çalışan kadın sayısında artışı" da içerecek şekilde karşılanması**,
127. Geri Gönderme Merkezlerinde görev yapmakta olan uzman ve uzman yardımcılarını ile meslek elemanları başta olmak üzere bütün personele yönelik olarak hazırlanan eğitim müfredatına **BM İstanbul Protokolü'nü içerir şekilde işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgeleme eğitiminin dâhil edilmesi**,

D.2.3. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

128. Merkezde sağlık hizmeti hâlihazırda İl Sağlık Müdürlüğü tarafından geçici görevlendirme ile gelen personel tarafından yürütülmekte olup bunun yerine **uygun bir sağlık kuruluşuna bağlı olarak açılacak bir sağlık merkezinin Merkez bünyesinde işletilmesi** durumunda bürokratik süreçlerin gecikmesinden kaynaklanan sağlık personeli açığının azalacağı öngörülmektedir. Bu öngörü, hem Merkez İdaresi hem de TİHEK Heyetine eşlik eden doktor tarafından da dile getirilmiştir. Bu doğrultuda, TİHEK, Sağlık Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı yetkililerinin bir araya gelerek konuyu değerlendirmesi ve en uygun çözümün hayata geçirilmesi için gerekli girişimlerde bulunulması,
129. Söz konusu uygulama hayata geçene kadar uzun süreli tedavisi devam eden hastaların tedavilerinin aksamaması ve mağdur olmamaları amacıyla aylık olarak görevlendirilen ve bu nedenle değişen

doktorların tedavisi devam eden hastalara ilişkin **hasta devir notu** yönünde detaylı bir belge hazırlayarak sonraki doktorlara bırakması,

D.2.4. Ağrı Barosuna Yönelik Tavsiyeler

130. Merkezde tutulan yabancıların eğitim ve ekonomik seviyelerinin düşük olduğu, avukatlara yüksek meblağlar ödemek durumunda kaldıkları, tutulanların kendileri ile iletişim kurmaya çalışmalarına rağmen avukatlara ulaşamamaları ve durumları hakkında bilgi edinememeleri, dolayısıyla tutulanların avukatlık hizmetinden istenildiği ölçüde faydalanamadıkları bilgisi edinilmiştir. Söz konusu sorun alanlarının çözüme kavuşturulması noktasında **Ağrı Barosu'nun Türkiye Barolar Birliğiyle koordinasyon halinde kalıcı çözümler üzerinde çalışması,**
131. Ağrı Barosuna bağlı avukatların Merkezde kalan müvekkillerine ve Merkez İdaresine **yabancıların süreçleri hakkında bilgi vermeleri ve avukatlık hizmetlerine erişim noktasındaki sorunların giderilmesi,**
132. Adli yardım kapsamında avukatlık hizmeti ve idari gözetim kararına itiraz süreci ve uluslararası koruma başvuru prosedürü hususlarında **bilgilendirici seminerler verilmesi ile adli yardıma erişim süreçlerinin kolaylaştırılması,**
133. İşbirliği ve diyalogun artırılması amacıyla Ağrı Barosu'nun Ağrı Geri Gönderme Merkezine **ziyaretler düzenlemesi,**
hususları tavsiye edilmektedir.

KARŞI OY

1. Raporun 72. paragrafında "Merkezde görevli personele ve yabancılara düzenli olarak dezenfektan, maske, kolonya dağıtımı yapıldığı, ancak yabancılara yönelik dağıtımın seyrek gerçekleştiği tespit edilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan yabancılar hijyen malzemelerinin daimi kullanımlarına verilmemesinden ve istedikleri kadar kullanamadıklarından yakınmışlardır. Yabancıların sosyal mesafe tedbirlerine riayet etmediği, maskesi olanların dahi maskelerini çoğunlukla takmadığı ya da doğru şekilde kullanmadığı gözlenmiştir. Merkez İdaresine bu husus sorulduğunda, sosyal mesafe tedbirlerine uyulmamasından dolayı herhangi bir ceza uygulanmadığı ifade edilmiştir." iddiası ile ilgili olarak;

Konuyla ilgili olarak, Geri Gönderme Merkezi yönetiminden görüş istenmeden tek taraflı bir bakış açısı sergilenmiştir. "Tespit" ifadesinde ne kast edildiği anlaşılamamıştır. Personele verilir de Merkezde kalanlara eksik verilen malzemelerin neler olduğu ifade edilmemiştir. Geri Gönderme Merkezinde idari personele kolonya dağıtılmadığı halde, dağıtıldığı ifade edilmektedir. Diğer taraftan personel ve geri gönderme merkezinde kalanlar için dezenfektan noktaları yapılmış, ihtiyaç halinde kullanılmaktadır. Personele ve Merkezinde kalanlara günlük maske dağıtımı yapılmaktadır. Dolayısıyla yapılan tespitin doğru olmadığı anlaşılmaktadır. (Ek:1)

2. Raporun 76. paragrafında "Yabancıların yemeklerin lezzet ve çeşitliliği ile yeterli ve doyurucu miktarda servis edildiğinden genel olarak memnun olduğu gözlemlenmiş, bununla birlikte yemeğin nadiren de olsa tuzlu oluşundan şikâyet edilmiştir." iddiası ile ilgili olarak;

Geri Gönderme Merkezinde kalanlara 3 öğün verilen yemeğin hizmet kalitesinin "nadiren de tuzlu oluşundan" ifadesi ile haksız bir şekilde eleştirildiği anlaşılmaktadır.

3. Raporun 80. paragrafında "Ancak, yabancılar kantin fiyatlarının pahalı olmasından ve yeterli çeşitliliğin bulunmamasından yakınmıştır. Mevsim meyveleri, ekmek, gibi ürünlerin satılmadığı, akşam 16.00'da yemek verildikten sonra sabaha kadar yemek yeme imkânlarının kalmadığı, tüm bunların sonucunda gece aç kalabildikleri ve bu konuda taleplerinin karşılanmadığı belirtilmiştir. Kantin işletmecisi ile konu hakkında yapılan görüşmede, Ağrı'nın sebze-meyve ulaşımı için çok uzak bir il olduğu, raf ömrü kısa olan meyvelerin satışının mümkün olmadığı, kış meyvelerinin satışının daha mümkün olduğu, kış döneminde meyve satışının başlayacağı hususları ifade edilmiştir. " iddiası ile ilgili olarak;

Geri Gönderme Merkezinde günde üç öğün yemek verilmektedir. Akşam yemekleri 17.00-19.00 saatleri arasında verilmektedir. Ancak, ziyaret heyetinin akşam yemeğinin saat 16.00'da yenildiğini belirten ifadesinin doğru değildir. Her yemekte 75 gr ağırlığında 2 adet ekmek verilmektedir. Günlük kişi başı 450 gr ekmek verilen bir yerde ekmek satışının kantin işletmecisi açısından kazançlı olmayacağı değerlendirilmektedir. Geri Gönderme Merkezince ekmek konusunda kendilerine herhangi bir talepte bulunulmadığı ifade edilmiştir. "akşam 16.00'da yemek verildikten sonra sabaha kadar yemek yeme imkânlarının kalmadığı," ifadesinin tamamen ajitasyon amaçlı yazıldığı düşünülmektedir.

Diğer tarafta kantinde meyve ve sebze satılmaması hususu ile ilgili olarak; ziyaret tarihi itibarıyla merkezde 200 kişinin kaldığı, kantin işletmecisi tarafından 200 kişi için kasa kasa meyve ve sebzelerin katinde satılmasının mümkün olmadığı, bu nedenle kantin işletmecisi tarafından sipariş usulüne

göre kantine meyve ve sebze getirildiği, ancak ziyaret heyetinin konu ile ilgili olarak yönetimden bilgi almaksızın tespit ve tavsiyede bulunmasından dolayı yapılan tespit ve tavsiyenin yerinde olmadığı anlaşılmıştır. (Ek:1)

4. Raporun 85. paragrafında "Yabancılara sabah ve akşam olmak üzere günde iki defa yarım saatlik havalandırma alanında bulunma imkânı sağlanmaktadır. Talep olması durumunda havalandırma süresinin artırılmaya çalışıldığı belirtilmiştir." iddiası ile ilgili olarak;

Merkez Yönetimince, Merkezde kalanların günde en az 4 sefer ve her seferinde 1 saatten az olmamak kaydıyla havalandırmaya çıkardıklarını ifade etmişlerdir. Ziyaret heyetinin konuyu yeterince araştırmadan rapora işlediği anlaşılmıştır. (Ek:1)

5. Raporun 128. paragrafında "Merkezde sağlık hizmeti hâlihazırda İl Sağlık Müdürlüğü tarafından geçici görevlendirme ile gelen personel tarafından yürütülmekte olup bunun yerine uygun bir sağlık kuruluşuna bağlı olarak açılacak bir sağlık merkezinin Merkez bünyesinde işletilmesi durumunda bürokratik süreçlerin gecikmesinden kaynaklanan sağlık personeli açığının azalacağı öngörülmektedir. Bu öngörü, hem Merkez İdaresi hem de TİHEK heyetine eşlik eden doktor tarafından da dile getirilmiştir. Bu doğrultuda, TİHEK, Sağlık Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı yetkililerinin bir araya gelerek konuyu değerlendirmesi ve en uygun çözümün hayata geçirilmesi için gerekli girişimlerde bulunulması," tavsiyesi ile ilgili olarak;

Ziyaret tarihi itibarıyla merkezde 200 kişinin kaldığı, kalan göçmenlerin büyük çoğunluğunu Afganistan ve Pakistan üzerinden gelen düzensiz göçmenlerin oluşturmaktadır. Bu göçmenlerin çok nadir aileleriyle birlikte geldiği, bu nedenle Merkezde genellikle 18-25 yaş aralığındaki genç sağlıklı erkeklerin kaldığı anlaşılmaktadır.

Buna rağmen Geri Gönderme Merkezine Sağlık Bakanlığı tarafından bir doktorun görevlendirildiği ve Merkezde tutulanlara revirde gerekli tedavinin yapıldığı, Merkezde tedavisi yapılmayan hastaların ise devlet hastanesine sevk edilerek tedavisinin yapıldığı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından geri gönderme merkezinde kalanların sağlık hakkına erişimi ile ilgili herhangi bir problem tespit edilmemiş olmasına rağmen, merkez bünyesinde sağlık merkezi açılmasına ilişkin tavsiyesi temelsiz kalmaktadır. Şöyle ki; Türkiye'de bir aile hekiminin 3000- 4000 arasında kişiye hizmet sunduğu bir sisteminde, 200 kişinin kaldığı bir Geri Gönderme Merkezi için Devletimiz tarafından en az 10 doktorun görev yapacağı bir sağlık merkezinin açılmasının teklif edilmesi Kurumumuzun ülke gerçeklerinden ne kadar uzak olduğunun göstergesidir. Bu tavsiyenin paydaş kurumlara iletilmesi ve yerine getirilmesinin talep edilmesi, kurumumuzu ve yapılan tespitleri tartışmalı bir hale getireceğinden bu madde kapsamındaki tavsiyelerin yersiz olduğunu düşünüyorum.

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

**KOCAELİ
GERİ GÖNDERME MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/02)**

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CPT	Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction - Polimeraz Zincir Reaksiyonu
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20.04.2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunuyla, "insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek" amacı ile kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."* 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre *"Ulusal önleme mekanizması: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade eder.
3. Geri gönderme merkezleri, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlerden birisi olup dayanağını 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunundan (YUKK) almaktadır. YUKK'nin geri gönderme merkezi başlıklı 58'inci maddesine göre; *"İdari gözetime alınan yabancılar, geri gönderme merkezlerinde tutulurlar. Geri gönderme merkezleri Bakanlık tarafından işletilir. Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirebilir. Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."*
4. 22 Nisan 2014 tarih ve 28980 sayılı Resmi Gazete 'de yayınlanarak yürürlüğe giren "Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'in 3'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının (ç) bendinde geri gönderme merkezi; *"İdari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işletirilen merkezler"* şeklinde tanımlanmıştır.
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde; *"Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek, bu ziyaretlere ilişkin raporları ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek, Kurulca gerekli görülmesi durumunda kamuoyuna açıklamak, ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları, il ve ilçe insan hakları kurulları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların bu gibi yerlere*

gerçekleştirdikleri ziyaretlere ilişkin raporları incelemek ve değerlendirmek" TİHEK'in görevleri arasında sayılmıştır. 6701 sayılı Kanunun anılan hükmüne istinaden Kurumumuzca alınan karar gereği oluşturulan heyet tarafından Kocaeli Gündoğdu Geri Gönderme Merkezine OPCAT kapsamında habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

6. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu adına Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır.
7. Bu rapor; TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendine ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 96'ncı maddesinin 3'üncü fıkrasına binaen alınan, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin hangi sıklıkla gerçekleştirileceğine ilişkin 2021/16 numaralı kararı ve 12/07/2021 tarih ve 2835 sayılı Başkanlık oluru ile 13 Temmuz 2021 tarihinde gerçekleştirilen, Kocaeli Gündoğdu Geri Gönderme Merkezine izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar çerçevesinde değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.
8. Ziyaret, Merkez Müdür Vekili ile yapılan bir ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede; Heyetimiz tarafından ziyaretin amacı ve kapsamı ile TİHEK'in ulusal önleme mekanizması görevine ilişkin detaylı bilgiler verilmiş; Merkez idarecilerinden Merkeze ilişkin genel bilgi ve belgeler temin edilmiştir. Ortak alanların izlenmesinin ardından rastlantısal yöntemle ve anonimliği sağlayacak şekilde özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancılarla⁴⁸², inceleme esnasında Merkez personeli bulunmaksızın COVID-19 tedbirlerine riayet edilerek tek tek özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir.
9. COVID-19 pandemisi tedbirleri kapsamında özgürlüğünden mahrum bırakılanların kaldığı odaların ziyareti sırasında heyet üyeleri koruyucu tulum giymeye özen göstermiş ve ziyaret olağan dönemlerde gerçekleştirilen ziyaretlerden daha kısa tutulmuştur.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Merkeze İlişkin Genel Bilgiler

B.1.1. Merkezin Fiziksel Koşulları

10. Kocaeli ili Gündoğdu mevkiinde bulunan Merkez blok 2880 m² açık alan üzerine kurulmuştur. Merkez binası 4 kattan oluşmaktadır. 27 Aralık 2017 tarihinde hizmete açılan Merkez, bu tarih itibarıyla yabancı kabulüne başlamıştır.
11. Üç bloktan oluşan Merkezin A bloğunda yemekhane ve idari hizmetler, B ve C bloğunda yabancıların odaları bulunmaktadır. A bloğun zemin katında kayıt kabul odası, emanet odaları, depolar, çamaşırhane, arşiv ve kantin bulunmaktadır. B ve C blokta 2 adet engelli odası, 3 adet aile odası, 2 adet özel oda ve 38 adet standart oda olmak üzere toplamda 45 oda bulunmaktadır. Odalarda ortalama 6-12 kişi kalmaktadır.
12. Merkezin yatak kapasitesi 350 olmakla birlikte Göç İdaresi Başkanlığı tarafından Merkezde görevli personel sayısı dikkate alınarak mevcut yabancı kapasitesi 150 kişiye düşürülmüştür.

482 Bu raporda kullanılan "yabancı" ifadesi Geri Gönderme Merkezinde kalan özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancıları işaret etmektedir.

13. Merkezin ortak kullanım alanlarında; revir, 2 adet yemekhane (COVID-19 Pandemisi tedbirleri kapsamında yemekler odalara paketler şeklinde servis edilmektedir), biri kadınlar, diğeri erkekler tarafından kullanılan havalandırma alanları, görüşme odaları, 1 adet kütüphane, 1 adet sinema odası, 1 müzik odası, 1 adet mescit/ibadet odası, her kat ve blokta 1'er adet mescit ve ziyaret tarihi itibariyle tadilatta olduğu gözlemlenen çocuk oyun odası bulunmaktadır.

B.1.2. Merkez Personeli

14. Merkez personeline ilişkin sayısal veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

	<i>Unvan</i>	<i>Sayı</i>
1.	Geri Gönderme Merkezi Müdür Vekili	1
2.	İl Göç Uzmanı	5
3.	İl Göç Uzman Yardımcısı	2
4.	Memur	2
5.	Doktor	1
6.	Psikolog	1
7.	Sağlık Personeli	1
8.	Gıda Mühendisi	1
9.	Sosyal Çalışmacı	1
10.	Tercüman	3
11.	Sıhhi Tesisatçı	1
12.	Tekniker	2
13.	Şoför	2
14.	Büro Personeli	2
15.	Güvenlik Görevlisi	20
16.	Temizlik Görevlisi	11
17.	Jandarma (İç Güvenlik)	34
18.	Jandarma (Dış Güvenlik)	24
TOPLAM		114

15. İdare tarafından Merkezde 11'i kadın olmak üzere toplam 114 personelin görev yaptığı, iç ve dış güvenliği sağlayan güvenlik personelinin ise geçici görevlendirme ile çalıştıkları bildirilmiştir.
16. Merkez İdaresi tarafından 18 Mart 2016 tarihli Türkiye-Avrupa Birliği mutabakatı kapsamında yürütülen "Düzensiz Göçmenlerin Yönetimi, Kabulü ve Barınması Konusunda Göç İdaresi Başkanlığının Desteklenmesi Projesi" kapsamında 1 Urduca, 1 Farsça ve 1 Rusça olmak üzere toplamda 3 tercüman,

1 psikolog, 1 gıda mühendisi ve 1 sosyal çalışmacının sözleşmeli olarak çalıştığı, sözleşme süresinin toplam 2 yıl olduğu ifade edilmiştir.

17. Merkez İdaresi tarafından Merkezde özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancılara, hastaneye sevk işlemleri ve sınır dışı edilmek üzere nakil esnasında güvenlik gerekçesiyle Merkez personelinin ve jandarma personelinin refakat ettiği, hâlihazırda bu hizmetin daha sağlıklı yerine getirilmesi için görev yapan güvenlik personeli sayısının yeterli olmadığı, bu sebeple Göç İdaresi Başkanlığının koruma ve güvenlik görevlisi ihtiyacını karşılamak maksadı ile personel alımı için ilana çıktığı ifade edilmiştir.
18. Merkez İdaresi tarafından personele Göç İdaresi Başkanlığının hizmet içi eğitim müfredatı kapsamında; sınır dışı ve idari gözetim, insan hakları, kültürel farklılıklar ve hassasiyetler, ayrımcılık yasağı konularında eğitim verildiği ancak ilk yardım, işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konusunda eğitim verilemediği ifade edilmiştir.

B.1.3. Merkezde Kalan Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar

19. İdare tarafından, Merkezde kalan yabancı sayısının, düzensiz göç hareketlerine göre değişiklik gösterebildiği, ziyaret tarihi itibarıyla özgürlüğünden mahrum bırakılanların sayısının 346 olduğu, yaklaşık 100 düzensiz göçmenin Aydın Geri Gönderme Merkezine nakledilmeleri sırasında uçuş iptali nedeniyle geçici olarak Merkeze getirilerek karantina odalarına yerleştirildikleri, yeni bir uçuş planı ile Aydın Geri Gönderme Merkezine nakledilecekleri ifade edilmiştir.
20. Merkezde 14 farklı uyruktan (Afganistan, Azerbaycan, Fas, Cezayir, Fransa, Irak, Makedonya, Ürdün, Özbekistan, Pakistan, Rusya, Tacikistan, Suriye, Yemen) yabancının bulunduğu, aylara sâri olarak bu dağılımın değişiklik gösterebildiği belirtilmiştir.
21. İdare tarafından merkezde 65 yaşının üzerinde 1 kişinin (66) bulunduğu ifade edilmiş olup Merkezde 10 kadın, annesinin yanında kalan ve yaşları 5 ile 9 arasında değişen 3 çocuk ve refakatçisinin olmadığı Ziyaret Heyetimizce tespit edilen 18 yaş altı 4 refakatsiz çocuk bulunmaktadır.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Merkeze Kabul ve Yerleştirme

22. İdareyle yapılan görüşmede; özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancılardan Merkeze kolluk görevlileri refakatinde getirildiği, Merkeze kayıt işlemlerinin pasaport veya kimlik gibi resmi evrakı mevcut olanların kaydının bu evrak bilgilerine göre, bu nitelikte evrakı mevcut değil ise yabancının şifahi olarak beyan ettiği bilgiler doğrultusunda kaydının yapıldığı ifade edilmiştir.
23. Merkeze getirilen yabancılardan; ilk olarak boy ve çanta detektörü ile arandığı daha sonra jandarma personeli gözetiminde üst araması yapıldığı, çantalarının ise elle arandığı İdarece belirtilmiş, üst araması sırasında ise insan onuru ile bağdaşmayacak bir tutum veya davranışa ilişkin şikâyet dile getirilmemiştir.
24. Merkeze ilk girişte; her bir özgürlüğünden mahrum bırakılan için 'adı-soyadı, uyruğu, doğum yeri - tarihi, anne-baba adı, Merkeze getirilme sebebi' gibi bilgilerin yer aldığı ön değerlendirme formunun

doldurulduğu ve kabul sürecinin başlatıldığı Merkez İdaresi tarafından ifade edilmiştir. Bu bilgilere ek olarak Merkeze kabul aşamasında her bir alıkonulan için bir sağlık kuruluşundan alınan darp cebir raporu istendiği ifade edilmiştir.

25. İdare tarafından yabancıların odalara yerleştirilmelerine ilişkin olarak özel ihtiyaç durumu, aile bağları, uyuşu, Merkeze geliş sebebi gibi kriterlerin esas alındığı ifade edilmiş olup ziyaret esnasında kadınlar ve erkeklerin ayrı bölümlerde kaldığı, erkeklerin kendi içinde aynı uyruktan olanların aynı odada kalacak şekilde yerleştirdikleri, kadınların ise sayısının az olması sebebiyle aynı odada kaldıkları gözlemlenmiştir.
26. Merkez İdaresi tarafından Merkeze kabul edilen her bir yabancı için temiz nevresim, çarşaf ve yastık, banyo sabunu, şampuan, terlik, havlu, diş macunu ve fırçası; kadınlar için sağlığa uygun ped, bebekler için bebek bezi gibi malzemelerin ücretsiz olarak temin edildiği ifade edilmiştir.
27. Müdür Vekili ile yapılan ilk görüşmede Merkezde refakatçisi olmayan çocuk⁴⁸³ olmadığı ifade edilmiş fakat rastlantısal yöntemle seçilen yabancı gruplar arasında yaşları 14 ile 17 arasında değişen 4 refakatçisi olmayan çocuk olduğu tespit edilmiştir. Müdür Vekili ile yapılan son görüşmede, refakatçisi olmayan çocuklarla ilgili tüm işlemlerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi ilkesi uyarınca tespit edilen bu çocukların ivedilikle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bildirilmesi gerektiği kendilerine iletilmiştir. Ziyaret sonrası Müdür Vekili ile iletişime geçilmiş refakatçisi olmayan çocukların Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına teslim edildiği ve çocukların Bakanlık tarafından sevgi evlerine nakledildiği bilgisine ulaşılmıştır.
28. Yabancılarla yapılan görüşmelerde büyük oranda Merkezde alıkonulma sebeplerini bilmedikleri ve alıkonulma süreci hakkındaki bilgilendirmenin yetersiz olduğu şikâyetleri dile getirilmiştir.

C.2. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

29. Merkez İdaresi tarafından Merkezde kötü muamele iddiasıyla başvuran bir yabancı olduğu ifade edilmiştir. Merkez İdaresinden, iddia edilen vakıya ilişkin disiplin soruşturma dosyası Heyetimizce talep edilmiştir. Soruşturma dosyasının incelenmesi sonucu Merkezin emanet odasında Özbekistan asıllı 1 yabancı kadın, 2 kadın güvenlik görevlisi ve 1 erkek güvenlik görevlisi arasında arbede çıktığı anlaşılmıştır. Dosyaya ait soruşturma kapsamında; Kocaeli Geri Gönderme Merkezi tarafından 25.05.2021 tarihinde başlatılan soruşturmada hazırlanan nihai raporda; "Olaya karışan personelin ifadelerinin alındığı ve olayın gerçekleştiği mahallin kamera kayıtlarının incelendiği, kamera görüntülerinden 1 kadın güvenlik görevlisinin tutulana karşı orantısız müdahalede bulunduğu ve olaya karışan yabancı kadın ile alenen kavga ettiği, mesleğinin gerektirdiği metaneti koruyamadığının değerlendirildiği ve ilgili güvenlik görevlisi hakkında disiplin cezası verilmesinin uygun olacağı, olayda adı geçen diğer kadın güvenlik görevlisinin olaya müdahale biçiminde herhangi bir hukuka aykırılığın olmadığından bahisle eyleminin disiplin cezasını mucip olmadığı, erkek güvenlik görevlisi hakkında

483 YUKK'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin (m) bendine göre: "Refakatsiz çocuk: Sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuğu" ifade etmektedir.

ise somut bir kusurunun tespit edilememesi sebebiyle disiplin cezası verilmesine lüzum olmadığı” yönünde kanaat belirtildiği anlaşılmıştır.

30. Basında çıkan “Çeçen kadın H.H.’nin darp edildiği, 11 aylık bebeğinin ise COVID-19 hastalığına yakalanmasının ardından hayatını kaybettiği” iddialarını içeren habere konu olay hakkında Merkez İdaresinden bilgi istenmiştir. Merkez tarafından gönderilen bilgi ve belgelerde anılan kişi hakkında yapılan değerlendirme sonucunda 21.01.2020 tarihinde idari gözetimi sonlandırılarak çocukları ile birlikte serbest kaldığı; serbest kaldığı tarihte düzenlenen Adli Rapor Formunda 11 aylık bebeğin sağ ve darp, cebir izi olmadan Kurumdan ayrıldığı görüldüğünden, bebeğin ölümünün Geri Gönderme Merkezinde gerçekleşmediği anlaşılmıştır.
31. Merkez İdaresi tarafından Merkezdeki yabancıların dilek ve şikâyetlerini dilekçe yazarak veya psikososyal destek personelleri ile yüz yüze görüşerek ilettikleri ifade edilmiştir.
32. Merkez İdaresi tarafından; Merkezde görev yapan uzman ve uzman yardımcılarının yabancıların gelmiş oldukları ülkelerin göç ile ilgili konularında uzmanlaştığı, yabancıların hakları ile alakalı olarak adli süreçler hakkında ilgili uzman ile görüşerek bilgi alabildikleri ifade edilmekle beraber merkezdeki iş yoğunluğu dikkate alındığında ilgili uzman personel sayısının arttırılmasında fayda olacağı değerlendirilmektedir.
33. Yabancılar tarafından Ziyaret Heyetimize; Merkezde iç güvenlikten sorumlu jandarma personelinin tutum ve davranışlarının buyurgan ve sert olduğu; nahoş söz, yüksek ses, sert jest-mimik kullanıldığı şikâyeti dile getirilmiştir.
34. Merkez İdaresi tarafından Merkez açıldığından bu yana barınanlar arasında firar eden veya hayatını kaybeden kimse olmadığı, Merkezde herhangi bir isyan olayının yaşanmadığı ifade edilmiştir.

C.3. Fiziksel Koşullar

35. 2017 yılında inşa edilen Merkez binasının fiziki durumunun genel olarak iyi olduğu görülmüştür.
36. Odalarda her bir yabancı için 1 adet ranza tipi yatak, 1 adet dolap, mevsime uygun yorgan/battaniye/çarşaf vardır. Odalarda tuvalet ve banyo bulunmakta olup su sorunu bulunmamaktadır. Merkezde 7/24 sıcak ve soğuk suya erişim mümkündür.
37. Ziyaret Heyeti tarafından, koruyucu tulumlarla biri engelli odası birisi normal oda olmak üzere 2 odada inceleme yapılmıştır. Yatak ve dolapların bulunduğu odaların oldukça havasız ve karanlık olduğu gözlemlenmiştir. İntihar gibi istenmeyen olayların yaşanmasını engellemek adına pencereler kilitli tutulduğundan odalarda hava sirkülasyonunun sağlanamadığı tespit edilmiştir. Engelli odasında bulunan tutunma barının sallandığı görülmüş olup dokunulduğunda yere düşmüştür.
38. Merkez bahçesinde biri kadınlar ve çocuklar için diğeri ise erkekler için olmak üzere 2 adet havalandırma alanı, 1 açık çocuk oyun alanı, 1 basketbol sahası bulunmaktadır.
39. Merkez İdaresi tarafından Merkezin genel temizliğinin temizlik personeline günlük olarak yapıldığı, odaların temizliğinin ise yabancılar tarafından yapıldığı belirtilmiştir. Yabancılar tarafından şampuan ve sabun gibi temizlik malzemelerinin az miktarda verildiği buna karşılık bu malzemelerin kantinden para karşılığında istenilen miktarda satın alınabildiği ifade edilmiştir. Bu durum Merkez İdaresine

sorulduğunda; temizlik malzemelerinin yeterli miktarda verildiği, bu uygulamanın olası intihar vakalarının ve girişimlerinin önüne geçmek adına yapıldığı cevabı alınmıştır.

40. Merkezde bina içinde konumlandırılmış yangın merdiveni bulunmakta olup Merkez İdaresi tarafından yangın alarm sisteminin aktif olarak çalıştığı ifade edilmiştir.

C.4. Sağlık Hizmetleri ve COVID-19 Pandemisine Yönelik Tedbirler

41. Heyetimizce yapılan gözlem neticesinde ve Merkez İdaresi tarafından ifade edildiği üzere Merkezde 1 adet revir bulunduğu, İl Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen 1 doktor ve 1 hemşirenin hafta içi 08:00-17:00 saatleri arasında revirde görev yaptığı anlaşılmıştır.
42. Merkez İdaresi tarafından Merkeze ait hususi bir ambulansın bulunmadığı, hastanede müdahale edilmesi gereken bir durum yaşandığında Acil Çağrı Merkezi aracılığıyla ambulans çağırılarak yabancıların, kolluk refakatinde hastaneye sevk edildiği, hastaneye sevk hususunda herhangi bir mağduriyetin yaşanmadığı beyan edilmiştir.
43. Heyetimizce yapılan kontroller neticesinde; hastaneye sevk işlemleri de dâhil olmak üzere revirde gerçekleştirilen tüm işlemlerin düzenli olarak revir defterine işlendiği, kayıtların düzenli ve itinalı tutulduğu görülmüştür.
44. Merkez İdaresi tarafından COVID-19 testinin yalnızca hastalığın belirtilerini gösterenlere yapıldığı ve Merkeze kabul edilen her bir bireyin belirti aranmaksızın COVID-19 tedbirleri kapsamında Merkezde kendilerine ayrılan bir odada 14 gün karantinaya alındığı ifade edilmiş, belirlenen süre sonunda hastalık belirtisi göstermeyenlerin Sağlık Bakanlığının belirlediği tedbirler doğrultusunda normal odaya alındığı belirtilmiştir.
45. Merkez İdaresi tarafından; hastalık belirtisi gösteren kişilere yapılan PCR testi sonucu pozitif çıkan yabancıların ve temaslı yabancıların Sağlık Bakanlığının belirlediği tedbirler doğrultusunda ayrı ayrı odalarda karantinaya alındığı, testi pozitif çıkanlar için İl Sağlık Müdürlüğünden gelen personel tarafından öncelikle ilgili kişiye hastalık hakkında bilgi verildiği, sonrasında da yine Sağlık Bakanlığının belirlediği şekilde gerekli olan tedavi sürecinin başlatıldığı, hasta takibinin ise Merkez İdaresi doktoru gözetiminde gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
46. Yabancılar ile yapılan görüşmelerde PCR testi pozitif çıkanlar ile Merkeze kaydı yapılan yabancıların karantina altında 14 gün kaldığı, her yeni gelen yabancı ile birlikte bu sürenin uzadığı ve karantina sürecinde kişilerin kapalı alanda anlamlı bir aktivite ve dış dünya ile temas olmadan kaldıkları tespit edilmiştir.
47. Merkez İdaresince; Merkezde görev yapan personel odalarının haftalık olarak dezenfekte edildiği, İl Sağlık Müdürlüğü tarafından, önleyici tedbirler kapsamında, Merkezde görevli personele ve barınanlara; "maske mesafe ve hijyen kurallarına uyulması başta olmak üzere bulaşıcı hastalıklardan korunma yöntemleri konularında" bilgi verildiği ifade edilmiştir.
48. COVID-19 pandemisi nedeniyle bulaşmaların önlenmesi amacıyla ziyaret tarihinden 1 hafta öncesine kadar Merkeze misafir ve ziyaretçi kabul edilmediği yapılan yeni düzenlemeyle HES Kodu sorgulaması yapılarak ziyaretçi kabulüne başlandığı, Merkezde görevli personele ve özgürlüğünden mahrum bırakılanlara düzenli olarak yeterli miktarda dezenfektan, maske, kolonya dağıtımı yapıldığı,

özgürlüğünden mahrum bırakılanlara her gün muhakkak ateş ölçümü yapıldığı, merkezde COVID-19 hastalığı geçiren toplam 35 yabancı tutulan olduğu, COVID-19 sebebiyle vefat hadisesi yaşanmadığı İdarece beyan edilmiş olup COVID-19 pandemisinin önlenmesine ilişkin farkındalık oluşturacak şekilde Merkez koridorlarına Türkçe ve Arapça afişler asıldığı Heyetimizce gözlenmiştir.

49. Göç İdaresi Başkanlığının Merkez İdaresini; "Geri Gönderme Merkezlerinde alınması gereken tedbirler ve COVID-19 Pandemisi dâhil uyulması gereken kuralları" muhtevî resmi yazılar ile bilgilendirdiği anlaşılmıştır.
50. Merkezin Psikososyal Destek Biriminde bir psikolog ve bir sosyal hizmet uzmanının görev yaptığı, Merkeze kabul edilen tüm özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla giriş yaptıkları tarih itibarıyla en geç 2 iş günü içerisinde 'Ön Değerlendirme Formu' üzerinden görüşme yapıldığı, Ön Değerlendirme Formu sonucunda hassas bir durum tespit edilmesi halinde ilgili kişinin detaylı tetkik ve değerlendirme görüşmelerine alınmakta olduğu, özel ihtiyaç sahibi olarak tanımlanan bireylerin ise rutin olarak bireysel görüşme ile takip edildiği bilgisine ulaşılmıştır. Fakat yabancılarla yapılan görüşmelerde aralarında psikolog ile görüşmediğini beyan edenler olmuş, bu durumda olanlar arasında psikososyal destek ihtiyacı olanların tespiti maksadı ile bu eksikliğin giderilmesi hususunda Heyetimizce, Merkez İdaresine gerekli tavsiyelerde bulunulmuştur.
51. Psikososyal Destek Hizmetleri biriminin tespit ettiği 1'i yaşlı, 1'i hasta (sol bacağında platin olan), 3'ü psikolojik rahatsızlığı olan ve 2 çocuğuyla birlikte Merkezde kalan 1 kadın olmak üzere toplam 8 özel ihtiyaç sahibi yabancı olduğu ve bu kişilerle görüşmeler gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Kadınların sayısının az olması sebebiyle her gün görüşmelerin yapıldığı dile getirilmiştir.
52. Merkez İdaresinin beyanı doğrultusunda yapılan incelemede Ziyaret Heyetimizce, Merkezde konuşma bozukluğu olan bir çocuğun olduğu anlaşılmıştır. Merkezde görev yapan psikoloğun konuşma bozukluğunun tedavisi konusunda uzman olmadığı, bu sebeple ilgili hasta çocuğun belli aralıklarla hastaneye sevk edildiği ancak tedavisi bakımından henüz bir ilerleme kaydedilemediği gözlemlenmiştir.

C.5. Beslenme

53. Merkez İdaresi tarafından Merkezde yemekhane bulunduğu fakat pandemi koşulları sebebiyle fiziksel teması azaltmak adına yemeklerin paketli olarak odalarda servis edildiği, içme suyu ihtiyacını karşılayacak suyun yemek dağıtımı esnasında yabancılara verildiği, yemek hizmetinin günlük üç öğünlük yemek ihtiyacını karşılayacak şekilde hizmet alımı yolu ile temin edildiği ifade edilmiştir. Yabancılarla yapılan tek tek görüşmelerde içme suyu ihtiyaçlarının yeterli oranda karşılandığı teyit edilmiştir.
54. Merkezde Avrupa Birliği'nin Geri Gönderme Merkezleri özelinde gerçekleştirdiği bir proje kapsamında geçici görevli olarak bulunan 1 gıda mühendisi gözetiminde yemeklerin duyu analizlerinin (tat, koku, tekstür⁴⁸⁴ vb. özellikler) yapıldığı, numunelerin 72 saat +4 derecede muhafaza edildiği, menüler hazırlanırken sağlık problemi olan yabancılar için özel durumları göz önünde bulundurularak menü

484 Tekstür: Besinlerin yapısal, mekanik ve yüzey özelliklerinin, görme, işitme, dokunma ve kinestetik yol ile belirlendiği bir kalite kriteridir.

getirtildiği, herhangi bir sağlık problemi olmayan genel çoğunluk için ise menülerin hazırlanmasında günlük alınması gereken kalori miktarlarının dikkate alındığı gözlenmiştir. Ayrıca Merkez İdaresince anneleri ile birlikte kalan çocuklar için günlük menülere ek olarak süt, bisküvi, vb. ek gıdalar temin edildiği, bebekler için günlük ihtiyacı karşılayacak miktarda mama temin edildiği beyan edilmiş, ayrıca, sağlık problemleri bulunan barınanların beslenmesinde, hastalığı ve tedavisi göz önünde bulundurularak belirlenen günlük enerji ve besin öğelerinin hastaya yeterli ve dengeli verilmesi için özel menüler hazırlandığı, hamile ve çocuk beslenmesi konusunda ihtiyaçlar doğrultusunda günlük menülere eklemeler yapıldığı, bayram vb. özel günlerde özel menüler hazırlanarak ikramlarda bulunulduğu belirtilmiştir.

55. Yapılan görüşmelerde bazı yabancılar tarafından yemeklerin miktarının ve çeşitliliğin az olduğu, meyve ve tatlının uzun aralıklarla verildiği şikâyeti dile getirilmiştir.
56. Merkez İdaresi tarafından Merkez bünyesinde yer alan kantinde gıda malzemeleri ve temel hijyen malzemelerinin mevcut olduğu, yabancıların talep ettiği malzemelerin yasaklı olup olmadığı değerlendirildikten sonra ücreti karşılığında dışarıdan satın alınabildiği ve kantin hizmetlerinin her gün havalandırma saatleri içerisinde sağlandığı beyan edilmiştir.

C.6. Sosyal Faaliyetler, Günlük Yaşam ve Dış Dünya ile İletişim

57. Merkez İdaresi tarafından Merkez kütüphanesinde 12 dilde yazılmış yaklaşık 500 adet kitap bulunduğu, kitap talebinde bulunan yabancılar dilekçe ile talep mukabilinde istedikleri kitabın kendilerine temin edildiği, yabancılarla yapılan tek tek görüşmelerde de kütüphane ve kitap temini hususunda bir şikâyetin vaki olmadığı anlaşılmıştır.
58. Merkez İdaresi tarafından Merkezde sosyal ve kültürel faaliyetler bağlamında yürütülen ulusal/uluslararası herhangi bir proje olmadığı, bütün faaliyetlerin psikososyal destek birimi gözetiminde gerçekleştirildiği, Merkezde kadın ve erkekler için ayrı ayrı olmak üzere günde 2 kere sinema etkinliği düzenlendiği ifade edilmiş, yabancılarla yapılan tek tek görüşmelerden bu uygulamalardan memnun oldukları anlaşılmıştır. Ancak Merkezde basketbol sahası olmasına rağmen yabancılarla yapılan tek tek görüşmelerde kendilerine basketbol topu verilmediği, havalandırma sahasında vakit geçirebilecekleri bir aktivite yapamadıkları şikâyeti Ziyaret Heyetine iletilmiştir.
59. Yapılan gözlem ve görüşmelerde, çoğu yabancıların yakalanma anındaki kıyafeti haricinde ikinci bir kıyafetinin bulunmadığı ve mevsim koşullarına uymayan kıyafet giyen kişiler olduğu görülmüştür. Merkez İdaresi tarafından yaklaşan bayram öncesi yabancılar kıyafet yardımı olarak Göç İdaresi Başkanlığınca 30 bin TL para desteği yapıldığı ve ziyaret tarihi itibarıyla kıyafetlerin kargoya verildiği beyan edilmiş, ziyaret sonrası Merkez İdaresi ile yapılan görüşmelerle kıyafetlerin Merkezdeki ihtiyaç sahiplerine dağıtıldığı ifade edilmiştir.
60. Merkez İdaresi tarafından Merkezde barınan yabancıların günde yarım saat ile 45 dakika arasında değişen sürede açık havaya çıkma haklarının olduğu belirtilmiştir. Yabancılarla yapılan görüşmelerde bu sürenin kendilerine yetmediği ifade edilmiştir.
61. Ziyaret Heyetince; havalandırma alanlarının yaklaşık 200 metrekare olduğu ve bir odada kalanların tamamının hava almak için bir anda dışarı çıkmaları halinde, her bir kişi için ortalama 10 metrekare alan düştüğü, bu alanın fiziksel aktivite ve spor için yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.

62. Ziyaret Heyetince, Merkezdeki Müslüman yabancılar için her katta bir mescit bulunduğu, farklı dinlere mensup tutulanlar için bir ibadethane bulunmadığı tespit edilmiştir. Ancak yabancılarla yapılan tek tek görüşmelerde ibadet ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik bir taleplerinin olmadığı belirtilmiştir.
63. Merkez İdaresi tarafından Merkezde 13 adet ankesörlü telefon bulunduğu, yabancıların iki günde bir 15 dakika olacak şekilde dış dünya ile temaslarının sağlandığı belirtilmiştir. Yabancılar tarafından bu sürenin oldukça yetersiz olduğu, özellikle bayram gibi özel günlerde bu sürenin uzatılması ve pandemi sebebiyle azalan yüz yüze görüşmelere alternatif olabilecek görüntülü konuşma yöntemlerini talep ettikleri ifade edilmiştir. Dış dünya ile iletişim konusundaki şikâyetler Ziyaret Heyetince Merkez İdaresine iletilmiş; bayram gibi özel günlerde telefonla görüşme sürelerinin mutlak görüşme sürelerinden daha uzun tutulduğu ifade edilmiştir.
64. Merkez İdaresi tarafından Göç İdaresi Başkanlığı ile UNICEF arasında imzalanmış "Çocuk Koruma İşbirliği Protokolü" kapsamında çocuklar için boyama kitabı, kalem, defter gibi malzemelerini içeren oyuncak kitleri dağıtıldığı ve etkinlik saatinde çocuklarla bu malzeme kullanılarak aktivite yapıldığı belirtilmiştir. Havalandırma alanında çocuklar için bir oyun alanı bulunmaktadır. Ziyaret Heyetince bu alanlarda yumuşak zeminde çocukların kullanımına uygun salıncak, kaydırak, 2 adet bisiklet ile toprak bulunduğu, çocuklar için hayati tehlike yaratacak menfi bir durumun olmadığı gözlemlenmiştir. Ancak çocukların gün içinde açık havaya sadece bir saat çıkarıldığı göz önüne alındığında ziyaret heyetince bu sürenin yetersiz olduğu değerlendirilmektedir.
65. YUKK'un geri gönderme merkezlerinde sağlanacak hizmetler başlıklı 59'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (d) bendinde yer alan "*Çocukların eğitim ve öğretimden yararlandırılmaları hususunda, Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır.*" hükmü uyarınca okul çağındaki çocukların eğitim hakkı bulunmaktadır. Merkez İdaresine bu husus aktarılmış, Merkezde kalan çocuklara yönelik herhangi bir eğitim öğretim faaliyetinin gerçekleştirilmediği anlaşılmıştır.
66. Merkezde, ziyaret saatlerinin 10.00-12.00 saatleri ile 15.00-17.00 olduğu, Merkezde kalanların pandemi şartları da dikkate alınarak ancak birinci derece akrabalık bağı bulunanlar ile görüşmelerine müsaade edildiği, Merkezde, yabancıların ziyaretçileri ve avukatları ile görüşebilecekleri 1 adet görüşme odasının yer aldığı, avukatları ile görüşmelerinde herhangi bir kısıtlama olmadığı, mesai saatleri içinde COVID-19 tedbirleri kapsamında yüz yüze görüşme imkânı olduğu, ziyaret defterinin incelenmesi neticesinde hukuki yardım için avukatların ortalama 2 günde bir ziyarete geldiği, görüşme odasının görüşme için uygun koşullara sahip olduğu tespit edilmiştir. Yabancılarla yapılan görüşmelerde avukata erişim hakkı bağlamında bir şikâyet ifade edilmemiştir.
67. Merkez İdaresi tarafından etkinlik odasında satranç, dama, puzzle, mangala seti gibi kültürel oyunların; müzik odasında piyano, gitar, saz, flüt gibi üfleli, telli, tuşlu olmak üzere çok çeşitli müzik aletinin mevcut olduğu ifade edilmiş; ancak yabancılar tarafından bu oyun setlerinin ve müzik aletlerinin varlığıyla ilgili bilgilerinin olmadığı ifade edilmiştir. Bu durum Merkez İdaresine sorulduğunda COVID-19 pandemisi tedbirleri kapsamında virüsün bulaşma riskini en aza indirmek amacıyla etkinliklerin durdurulduğu ifade edilmiştir.

C.7. Güvenlik

68. Merkez, üzeri tel örgülü emniyet duvarı ile çevrili olup girişte güvenlik kulübesi ve izleme kuleleri mevcuttur.
69. Merkezin iç ve dış güvenliği Jandarma Genel Komutanlığı ile Göç İdaresi Başkanlığı arasında imzalanan protokoller kapsamında İl Jandarma Komutanlığı personeli tarafından sağlanmaktadır. Merkezde ayrıca sürekli işçi kadrosunda 10 özel güvenlik personeli bulunmaktadır. Merkez İdaresi personel sayısının yetersiz olduğundan bahisle Göç İdaresi Başkanlığı tarafından 90 güvenlik görevlisi alımı sürecinin mülakat aşamasında olduğunu beyan etmiştir.
70. Ziyaret Heyetince Merkezde içerisinde sürekli görevli personeli olan bir kamera sistem odasının bulunduğu, 7/24 kayıt yapan ve kayıt kapasitesi 6 ay olan 104 adet IP güvenlik kamerası⁴⁸⁵ bulunduğu, bina dışındaki güvenlik kameralarının bina bahçesi ve dış alanları görecektir şekilde; bina içerisindeki güvenlik kameralarının ise ortak kullanım alanları, arama noktaları, emanet eşya bölümlerini görecektir şekilde yerleştirildiği, elektrik kesintisi ve olumsuz hava koşulları gibi durumlarda kamera kayıt ve görüntüleme işleminin aksamaması için, jeneratör ve UPS cihazlarının⁴⁸⁶ hazırda bulundurulduğu gözlenmiştir.
71. Merkezde çıkabilecek doğal afet, isyan, yangın gibi olaylara ilişkin yıllık olarak "Sabotajlara Karşı Eylem Planı" ve 6 ayda bir olmak üzere "Acil Eylem Planı" ile "Yangın Önleme ve Söndürme" tatbikatlarının düzenlendiği belirtilmiştir.

D. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

D.1. Değerlendirmeler

72. TIHEK'in ulusal önleme mekanizması kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli; alıkonulma yerlerinde bulunanların başta yaşam hakkı olmak üzere fiziksel ve psikolojik bütünlüğünü güvence altına alarak kişileri koruma amacıyla belirlenen ve uygulanan yasal ve idari önlemler, alıkonulma sürecinde yaşam koşulları, alıkonulma rejimi (faaliyetler, dış dünya ile iletişim vb.) ve tıbbi tedaviye erişim konularında inceleme yapmak ve ziyaret edilen kurumlarla pozitif bir iletişim kapsamında işbirliği esasına dayanmaktadır.
73. Merkez İdaresince Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere erişimi bekletmeksizin sağlanmış, yabancılarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişimi sağlamıştır. Bu çerçevede, Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları Ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

485 IP kamera sistemleri: Üzerinde yer alan sensörlerin yardımı ile görüntüler yakalayan ve görüntüleri dijital veriye çeviren ve görüntüleri yetkilendirilmiş olan kullanıcılara ileten bir sistemdir. İleri bir kamera teknolojisi olan bu sistemlerde kayıt cihazına veya karta gerek duymadan çalışma mekanizması sağlar.

486 UPS: Kesintisiz güç kaynağı (Uninterruptible Power Supply - UPS), herhangi bir elektrik, elektronik cihazın şebeke beslemesinin (genellikle 220 V AC ancak bazı ülkelerde 110 V AC) kesilmesini, tolerans dışı yüksek veya düşük gelmesini önleyen bir elektronik cihazdır.

74. Tespit edilen eksiklikler dışında Kocaeli Gündoğdu Geri Gönderme Merkezinin mevcut fiziki şartlar, sosyal imkânlar ve tutulan-idare ilişkileri açısından genel olarak müspet bir niteliğe sahip olduğu görülmüştür.

D.2. Tavsiyeler

D.2.1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

75. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların Merkeze ilk gelişlerinde anlayabilecekleri dilde; merkezde tutulma sebepleri, tutuldukları sürede sahip oldukları hukuki ve hususi hak ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirilmelerinin sağlanması, bu maksatla farklı dillerde yazılı ve görsel materyaller hazırlanarak hukuki yardıma ulaşabilmelerini sağlayacak baro iletişim numaralarını muhtevî görsellerin görünür yerlere asılması,
76. Adli yardıma erişimin kolaylaştırılması bağlamında ilgili Baro Başkanlığı kanalı ile yabancılara ve merkezde görevli personele avukata erişim hakkı, idari gözetim kararlarına itiraz süreçleri, uluslararası hukuki koruma yollarına başvuru prosedürleri hususlarında bilgilendirici seminerler verilmesinin sağlanması,
77. Yabancıların, dilekçe haklarını kullanmaları halinde her bir dilekçenin kayda alınarak, dilekçelerin mümkün olan en makul süre içerisinde cevaplandırılmasının sağlanması,
78. Merkezde kalan yabancıların zaman zaman kapasitenin üstüne çıktığı, iş yükünün arttığı dikkate alınarak; il göç uzmanı, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, hizmetli, şoför, büro personeli, veri hazırlama ve kontrol işletmeni gibi personel ihtiyacını karşılayacak tedbirlerin alınmasının uygun olacağı,
79. Merkezde görev yapan personele; psikolojik dayanıklılıklarının artırılması, iletişim becerilerinin geliştirilmesi, stresle baş edebilme, beden dilini uygun şekilde kullanabilme, mesleki doyum ve yaşam kalitelerinin artırılmasını sağlamaya matuf eğitimlerin verilmesi,
80. Yabancıların kaldıkları odaların havalandırılması için güvenlik önlemleri çerçevesinde düzenleme yapılması,
81. Merkezde bulunan engelli odasının gözden geçirilerek yıpranmış olan tutunma barlarının sağlamlaştırılması,
82. CPT'nin Faaliyetlerine İlişkin 19'uncu Genel Raporunda "Gözaltına alınan yasa dışı göçmenlerin prensip olarak gün içinde açık havaya serbest erişimlerinin olması (günde 1 saatten fazla) ve bu açık hava alanının uygun bir şekilde teçhiz edilmesi (banklar, gölgelikler vb.) gerekir"⁴⁸⁷ şeklindeki tavsiyesi uyarınca yalnızca 1 adet çardak bulunan, gölgelik ve oturacak yeri bulunmayan havalandırma alanının kişi sayısı gözetilerek gölgelik ve oturma yerlerinin sayısını artıracak şekilde yeniden düzenlenmesi ve günde 1 saat olarak uygulanan açık havaya çıkma havalandırma saatinin artırılması,
83. Çocukların sosyalleşmesi, fiziksel ve ruhsal sağlıklarının gelişimi için temiz hava, sosyal ve fiziksel

487 Gözetim Altında Tutulan Yasa Dışı Göçmenler Bilgi Notu, Avrupa Konseyi, CPT, 2007.

aktivitenin önemi dikkate alınarak günde 1 saat olarak uygulanan açık havaya erişimlerinin artırılmasının uygun olacağı, Merkezde anneleri ile birlikte kalan çocukların daha sağlıklı gelişimlerinin sağlanması için Merkezin Psikososyal Destek Biriminin çocuklara daha etkin fayda sağlayacak şekilde çalışması, yine bu amaca matuf olarak birim personelinin "oyun terapisi" eğitiminin aldırılması,

84. CPT'nin Faaliyetlerine İlişkin olan 19'uncu Genel Raporunda "Özgürlüğünden yoksun bırakılan çocuklara birtakım yardımcı aktiviteler (özellikle çocuğun eğitimine devam edebilmesine olanak sağlayacak şekilde) sunulmalıdır."⁴⁸⁸ görüşüne uygun olarak çocukların gelişimini destekleyecek eğitim-öğretim faaliyetlerine yer verilmesi,
85. Merkezde görev yapan temizlik personelinin görevlerini usulüne uygun şekilde yapmalarını sağlayacak plan ve bu planı denetlenmesini sağlayacak bir sistemin kurulması. Tutulanların, odalarını temiz tutmaları hususunda teşvik edilmesi, merkez çamaşırhanelerinden yararlanabileceklerine ilişkin usulüne uygun şekilde bilgilendirilmesi,
86. CPT'nin Malta Raporunda yer alan "CPT, Malta makamlarının, karantina ve/veya izolasyonda olsalar bile, COVID-19 pozitif gözüaltındaki göçmenlerin ve/veya COVID-19 olduğundan şüphelenilen göçmenlerin, en az bir saat dışarıda egzersiz yapma hakkına sahip olmalarını sağlamaları gerektiğini yineler"⁴⁸⁹ görüşü doğrultusunda karantina altındaki yabancıların da düzenli olarak günde en az 1 saat açık havaya erişimlerinin sağlanması,
87. COVID-19 pandemisinin etki, sebep ve sonuçları, alınması gereken tedbirler hakkında bilgilendirici ve bilinçlendirici eğitimler verilmesine devam edilmesi,
88. Merkeze kabul edilen her bir yabancıнын özellikle kendine zarar verme riski bulunanların tespit edilmesi, bulaşıcı hastalıkların taranması ve herhangi bir yaralanmanın zamanında kayıt altına alınması, refakatsiz çocuk varsa tespit edilmesi açısından muhakkak merkez sağlık birimi ile görüşmesinin sağlanması,
89. Ziyaret Heyetince; Merkeze kabul edilen her bir yabancıнын Psikososyal Destek Birimi ile ön görüşme yapılması planlandığı halde Kuruma kabulünün üzerinden iki hafta geçmesine rağmen henüz bir görüşme gerçekleştirilmemiş yabancıların tespit edildiği dikkate alındığında Psikososyal Destek Biriminin daha etkin çalışabilmesi için personel sayısının artırılması dâhil, diğer gerekli tedbirlerin alınması,
90. Merkezde mevcut bulunan voleybol ve basketbol sahalarının, tutulanların sportif faaliyet yapılabilecek şekilde programlanması, sportif faaliyetlerin teşvik edilerek bu mekânların daha etkili fayda sağlayacak şekilde kullanılması.
91. Merkezde tutulanların dış dünya ile temaslarının sağlanması için uygulanan 15 dakikalık telefonla görüşme süresinin artırılarak sürekliliğinin sağlanması,

488 Gözetim Altında Tutulan Yasa Dışı Göçmenler Bilgi Notu, Avrupa Konseyi, CPT, 2007

489 CPT/Inf (2021) 1, *Visit to Malta*, § 78.

92. Halk Eğitim Merkezleri ile iş birliği yapılarak; vatan ve aileden uzak kalmanın sebep olduğu belirsizlik hissine karşı motivasyon ve rahatlama sağlayacak hobi kursları gibi, eğitici ve meslek edindirici vasfı olabilecek atölyelerin sürdürülebilir şekilde hayata geçirilmesi, Merkezde bulunan etkinlik odasının, satranç, dama, puzzle, mangala seti gibi kültürel oyunların oynanabilmesine imkan verecek şekilde dizayn edilmesi, müzik odasında yer alan piyano, gitar, saz, flüt gibi üflemeli, telli ve tuşlu çalgıların özgürlüğünden mahrum bırakılanların kullanımına sunulması,

D.2.2. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler

93. Geri Gönderme Merkezlerinde görev yapmakta olan uzman ve uzman yardımcıları ile meslek elemanları başta olmak üzere bütün personele yönelik olarak hazırlanan eğitim müfredatına "işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgeleme" eğitiminin dâhil edilmesi,
94. Merkez personeline; herhangi bir kaza veya hayati tehlike içeren durumlarda, sağlık görevlilerinin yardımı sağlanıncaya kadar gerekli ön müdahale yapılması yöntemlerinin uygulanabilmesi maksadına matuf ilk yardım eğitiminin verilmesinin sağlanması,

D.2.3. Jandarma Genel Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

95. Gerek Merkezin genel güvenliğinin sağlanması, gerekse tutulanların hastaneye sevk veya başka merkezlere nakilleri esnasında insan hak ve onurunu esas alan muamelelerin sürdürülebilir şekilde uygulanmasına devam edilmesi, personel yetersizliği sebebiyle menfi bir durumun yaşanmaması için ihtiyaca göre jandarma personel sayısının; Merkezdeki kadın sayısının dikkate alınarak kadın jandarma personel sayısının artırılması,
96. İç ve dış güvenlikten sorumlu jandarma personelinin; psikolojik dayanıklılıklarının artırılması için stresle başa çıkma yöntemleri, iletişim becerileri eğitimleri ile herhangi bir kaza veya hayati tehlike içeren durumlarda, sağlık görevlilerinin yardımı sağlanıncaya kadar gerekli ön müdahale yapılması yöntemlerinin uygulanabilmesi maksadına matuf ilk yardım eğitiminin verilmesinin sağlanması,

D.2.4. İl Millî Eğitim Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

97. YUKK'un geri gönderme merkezlerinde sağlanacak hizmetler başlıklı 59'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (d) bendinde yer alan "*Çocukların eğitim ve öğretimden yararlandırılmaları hususunda, Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır.*" hükmü uyarınca Geri Gönderme Merkezinde barındırılmakta olan yabancılardan okul çağında olanların eğitim ve öğretimden yararlandırılmaları için ulusal ve uluslararası normlara uygun olan imkânların sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması,

hususları tavsiye edilmektedir.

ÇANAKKALE
AYVACIK GERİ GÖNDERME
MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/04)

KISALTMALAR

HES	Hayat Eve Sığar
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YTS	Yabancı Terörist Savaşçı
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20.04.2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunuyla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'nin amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır kurmaktır."*⁴⁹⁰ 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre *"Ulusal önleme mekanizması: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade eder.
3. Geri gönderme merkezleri, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlerden birisi olup dayanağını 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunundan (YUKK) almaktadır. YUKK'nin geri gönderme merkezi başlıklı 58'inci maddesine göre; *"İdari gözetime alınan yabancılar, geri gönderme merkezlerinde tutulurlar. Geri gönderme merkezleri Bakanlık tarafından işletilir. Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirebilir. Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."*
4. 22 Nisan 2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik" in 3/1-ç bendine göre; *"Geri gönderme merkezi: İdari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işletirilen merkezleri"* ifade eder.
5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek

490 OPCAT 1. Madde.

görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda, idari gözetime alınan yabancıların tutulduğu geri gönderme merkezlerine ziyaret gerçekleştirme TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir. 25.08.2020 tarihinde anılan görevin icrası kapsamında Çanakkale Ayvacık Geri Gönderme Merkezine **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

6. Ziyaret heyetinde; ... yer almıştır.
7. Bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 96/3 maddesine istinaden Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin gerçekleştirilmesine ilişkin 2021/16 sayılı kararı ile 20.08.2021 tarihli ve 3527 sayılı Başkanlık oluru çerçevesinde 25.08.2021 tarihinde gerçekleştirilen Çanakkale Ayvacık Geri Gönderme Merkezi⁴⁹¹ izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.
8. Ziyaret, Merkez Müdürü ve İl Göç Müdürü ile yapılan kısa bir ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede; Heyetimiz tarafından ziyaretin amacı ve kapsamı ile TİHEK'in UÖM rolüne ilişkin detaylı bilgiler verilmiş; Merkez İdarecilerinden ise Merkeze ilişkin genel bilgiler alınmıştır. Ortak alanların izlenmesinin ardından rastlantısal yöntemle ve anonimliği sağlayacak şekilde özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla Merkez personeli bulunmaksızın ve pandemi önlemlerine riayet ederek özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Merkeze İlişkin Genel Bilgiler

9. Merkezin inşaatına 2015 yılında başlanmış olup Merkez 18.03.2017 tarihinde faaliyete geçmiştir.
10. Merkez 400 kişilik kapasiteye sahip olup; 8300 metrekare kapalı ve 12.325,93 metrekare açık alandan oluşmaktadır.
11. Merkezde 6 adet blok bulunmakta ve blokların her biri iki kattan oluşmaktadır.
12. Merkezde engelli bireyler için özel oda bulunmaktadır.

B.2. Merkez Personeli

13. Merkezde 31'i kadın olmak üzere 112 personel görev yapmaktadır. İş Güvenliği Uzmanı, İl Göç Uzman Yardımcısı, Veri Hazırlama Kontrol İşletmeni, Büro Personeli, Tercüman lisans mezunlarından; Büro İşçisi ön lisans ve lisans mezunlarından; Temizlik Personeli ilköğretim mezunlarından; Güvenlik Görevlileri ise lise, ön lisans ve lisans mezunlarından oluşmaktadır. Merkez çalışanları; yeterli sayıda personel bulunmadığını ve Uzman, Uzman Yardımcısı, Temizlik Personeli, Teknik Personel, Güvenlik Personeli, Doktor ve Hemşireye ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiştir.

491 Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

Tablo 10: Personel Sayıları Tablosu

Geri Gönderme Merkezi Müdürü	1
İl Göç Uzman Yardımcısı	5
V.H.K.İ	1
Büro Personeli	1
Psikolog	2
Gıda Mühendisi	1
İş Güvenliği Uzmanı	1
Büro İşçisi	5
Tercüman	4
Şoför	4
Güvenlik Görevlisi	37
Temizlik Görevlisi	10
Teknik Personel	2
El Sanatları Öğretmeni (Görevlendirme)	1
Doktor (Görevlendirme)	1
Sağlık Personeli (Görevlendirme)	1
Jandarma Personeli	35
Toplam	112

14. Merkezde iki psikolog görev yapmaktadır. Haftada iki gün İlçe Sağlık Müdürlüğünden bir doktor ve hemşire Merkeze görevlendirme usulü ile gelmektedir.
15. Merkezde kadrolu tercüman bulunmamaktadır. Merkez İdaresi, sözleşmeli personel olarak çalışan dört tercümanın Fransızca, Urduca, Peştuca, İngilizce, Arapça ve Rusça bilmekte olduğunu aktarmıştır.
16. Personele; ilk yardım, kadına şiddet, öfke kontrolü, afet farkındalık ve yangın eğitiminin yanı sıra insan hakları eğitimi de verilmiştir. Bununla beraber personel, işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme için özel bir eğitim almamıştır.

B.3. Merkezde Kalan Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar

17. Merkezde kalan yabancı sayısı, düzensiz göç hareketlerine göre değişiklik göstermektedir. Ziyaret tarihi itibarıyla merkezde kapasiteyi aşkın olarak 543 yabancı bulunmaktadır.

18. Merkezde; Pakistan, Afganistan, Rusya, Irak, Suriye, Türkmenistan, Kırgızistan, Fas, Azerbaycan, Özbekistan, Cezayir, Cibuti, İran, Ürdün ve Somali uyruklular kalmakla birlikte Afganistan ve Pakistan uyruklular yoğunluktadır.
19. Merkez yetkilileri, 2021 yılında 51 kişi ile mülakat yapmıştır. Mülakat yapılanlar arasında insan ticareti mağdurunun olmadığı fakat göçmen kaçakçısı mağdurlarının olduğu tespit edilmiştir.
20. Merkezde 1'i hamile olmak üzere 11 kadın ve 20 çocuk bulunmakta olup çocuklar anneleri ile birlikte kalmaktadır.
21. Merkezde, sol elini kullanamayan Pakistan uyruklu bir engelli bulunmaktadır.
22. Merkez İdaresi, yabancıların ortalama kalma süresinin 3 ay olduğunu, en uzun süre ile idari gözetim altında bulunan yabancıların ise 12 ay Merkezde barındırıldığını belirtmiştir.⁴⁹²
23. Merkez İdaresi tarafından son bir yıl içinde 4705 sınır dışı kararı alındığı, 59 kişinin gönüllü geri dönüş yaptığı belirtilmiştir.
24. Merkeze aile kabullerinin gerekli durumlar halinde yapıldığı, kaydı yapılan aile bireylerinin merkezde kalmalarını gerektirecek özel bir karar yok ise Merkezde uzun süre barındırılmamasına dikkat edildiği ifade edilmiştir.

C. TESPİT, GÖZLEM ve GÖRÜŞMELER

C.1. Merkeze Kabul, Yerleştirme ve Bilgilendirme Prosedürleri

25. Yabancılar Merkeze kolluk görevlileri refakatinde getirilmekte ve akabinde; yabancıların yakalandığı tarih, yakalayan birim, yabancıların adı ve soyadı, anne ve babasının adı, doğum tarihi, uyruğu, cinsiyeti, evli olup olmadığı, suç türü, pasaport ya da herhangi bir kimliğinin olup olmadığı gibi konular kayıt altına alınmaktadır.
26. Bu işlemlerden sonra yabancıların üst aramasıyla birlikte beraberindeki eşyaları da aranmaktadır. Kadınlar, kadın güvenlik görevlileri tarafından; erkekler ise erkek güvenlik görevlileri tarafından aranmaktadır.
27. Merkeze kabulü yapılan yabancılarla ilgili sağlık raporları ilgili kurumlardan alınmakta ve Jandarma tarafından parmak izleri kayıt altına alınmaktadır.
28. Merkeze ilk kabul kısmında yabancıların beklemesi için geniş bir oturma alanı tertiplenmiştir. Bu alanda altı farklı dilde göçmen ve sığınmacıların haklarına ilişkin bilgilendirici afişler bulunduğu görülmüştür.
29. Yabancıların yanlarında getirdikleri eşyalar için ayrı bir emanet eşya bölümü yapılmıştır. Yabancıların emanetlerinin kaydının emanet defterine işlendiği ve yapılan incelemede emanet kayıt defterinde

492 YUKK'nin 57. maddesinin üçüncü fıkrasına göre; "Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancıların iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir."

yazan dolaplarda muhafaza edildiği anlaşılmıştır. Bununla birlikte, Merkezde anlık olarak oluşabilecek kapasite aşımaları gibi durumlar için yeterli emanet dolabının olmadığı fark edilmiştir.

30. Aile yanında Merkeze kabulü yapılan çocukların oyuncak ve bez ihtiyaçlarının temin edildiği, aile yanında olmayan 18 yaş altı çocukların ise kemik ölçümlerinin yapılarak Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bakım tedbiri alınmak üzere yönlendirildikleri belirtilmiştir.
31. 2021 yılında Afgan uyruklu refakatsiz sığınmacı çocuk sayısında artış olduğu belirtilmiştir. Afgan uyruklu yabancıların gönüllü olarak Türkiye'de kalma taleplerinin alınması amacı ile belirli aralıklarla Afgan konsolosluk görevlilerinin Merkeze gelerek ilgili evrakları hazırladıkları ifade edilmiştir.

C.2. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

32. Merkez İdaresi, yabancıların katlarda bulunan dilek-şikâyet kutusu, güvenlik ve jandarma personeli ya da kendileri ile yapılan mülakatlar sonucunda İdareye bilgi verildiğini, yabancıların dilekçe ile ya da tercümanlar vasıtasıyla şikâyet ve isteklerini bildirmeleri durumunda 15 gün içinde cevap verildiğini aktarmıştır. İdare tarafından taleplerin ilgili kuruluşlara iletildiği, 2021 yılında 60 yabancı adli yardım talebinde bulunduğu ve Çanakkale Barosu tarafından 60 yabancıya da adli yardıma bulunduğu, 250 avukat görüşmesi gerçekleştiği ifade edilmiştir.⁴⁹³
33. Merkez İdaresi cebir ve şiddete müsamaha gösterilmediğini, 2020 yılında bir yabancıya yönelik kötü muameleden sonra bir güvenlik görevlisinin iş akdinin sonlandırıldığını aktarmıştır.
34. İdare, Merkezin hizmete açıldığı 18.03.2017 tarihinden beri; 4 isyan, 1 firar olayı yaşandığını, 23 kişinin intihar girişiminde bulunduğunu ancak herhangi can kaybı yaşanmadığını belirtmiştir.
35. Kendileriyle görüşme yapılan yabancılar, genellikle personelin kendilerine iyi davrandığını dile getirmiştir. Bazı yabancılar, doktorun her gün gelmemesinden dolayı doktorla görüşemediklerini beyan etmiştir.
36. Merkez İdaresi herhangi bir olay yaşandığında kişilerin aile odasına alınarak olayın yatırıldığını; kendilerine, başkalarına ya da kamu malına zarar verilmesi durumunda İlçe Emniyet Müdürlüğü ile iletişime geçildiğini aktarmıştır.
37. Hiçbir resmî belgesi olmadan Merkeze girişi yapılan yabancılar; Merkeze ilk geldiklerinde yaşlarının beyanlarına göre yazıldığını, sonradan küçük olduklarını beyan ederlerse ya da psikolog fark ederse kemik ölçümüne gönderildiklerini, refakatsiz çocukların Merkeze alınmadığını ifade etmiştir.
38. Merkez İdaresi, Türkiye'den Yunanistan'a gitmek isteyen ve Yunanistan hükümeti tarafından mağdur edilen yabancılar ile yapılan ilk görüşmenin, video kaydı alınarak röportaj halinde gerçekleştirildiğini, hak ihlali tespiti halinde hukuki destek verildiğini belirtmiştir.

493 **Geçici Koruma Yönetmeliği'nin** 53. ve 54. maddeleri gereğince; "Yabancılar, ücretleri kendilerince karşılanmak kaydıyla idari işlemler sırasında avukat tarafından temsil edilebilir. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun adli yardıma ilişkin hükümleri saklıdır.", "Bu Yönetmelik kapsamında yürütülen iş ve işlemlerle ilgili ihbar ve şikâyetler, valilikler tarafından derhal işleme alınır. Adli konularla ilgili hususlar geciktirilmeden adli makamlara bildirilir."

C.3. Fiziksel Koşullar

39. Merkezde havalandırma için iki ayrı bahçe bulunmaktadır. Bu bahçelerin birinde çardak tipi oturma alanları ve çocuklar için bir oyun alanı, diğerinde ise spor yapılabilecek ufak bir saha bulunmaktadır. Merkezin bir cephesi bu havalandırma alanlarına bakmaktadır. Merkez kapasitesi ve havalandırma alanlarının büyüklüğü karşılaştırıldığında havalandırma alanlarının Merkez kapasitesi için yetersiz olduğu düşünülmektedir.
40. Merkezde çocuklar için bir adet oyun odası bulunmaktadır. Oyun odasının donanım açısından yetersiz olduğu, televizyon dışında yeterli etkinlik ve oyuncak olmadığı, temiz olmadığı, kırık dolap kapaklarının çocuklar için tehlike arz ettiği gözlemlenmiştir.⁴⁹⁴ Yabancılar, oyun odasında sadece televizyon olduğunu, televizyonun da küçük olduğunu, psikologları uyardıkları halde psikologların ayakkabılarıyla halıya bastıklarını, dolap kapaklarının çocukların üzerine düştüğünü belirtmişlerdir. Merkez İdaresi, oyun odasındaki faaliyet malzemeleri yabancılar tarafından götürüldüğü için oyuncakların kullanılacağı zaman çıkarıldığını ve bu yüzden oyun odasının yetersiz görüldüğünü, bununla beraber oyun odasına yeni oyun aletlerinin ve top havuzunun getirileceğini, hafta sonları temizlik yapıldığını ancak bazı aileler vakitlerini oyun odasında geçirdiği için oyun odasının dağınık olduğunu ifade etmiştir.⁴⁹⁵
41. Yabancılar, sıcak suyun bazen olmadığını beyan etmişlerdir. İdare, Merkezin katı yakıt (kömür) ile ısıtıldığını, yabancıların sıcak su ihtiyacının bu şekilde karşılandığını, 24 saat sıcak su verildiğini, sistem arızasından dolayı birkaç aydır sıkıntı yaşadıklarını ancak belediyeden tankerle su getirerek bu sıkıntının önüne geçtiklerini, ihaleyle yapılacak olan tadilatla güneş enerjisiyle ısınmaya geçileceğini aktarmıştır. Ziyaret sonrası Müdür ile iletişime geçilmiş, kazanlarının değiştirildiği ve yakın zamanda güneş enerjisi sistemine de geçileceği bilgisine ulaşılmıştır.
42. Ziyaret esnasında, odalarda perde olmadığı ve mahremiyetin ihlal edildiği gözlemlenmiştir. Bazı yabancılar perde ihtiyaçlarını çarşaflardan perde yaparak giderdiklerini ifade etmişlerdir. İdare, yabancıların kendilerine zarar vermemeleri için perde kullanmadıklarını ifade etmiştir.
43. İdare, yabancıların nevresim, havlu ve yastık kılıfı gibi kullandıkları malzemelerin binada bulunan 2 adet 20 kilogramlık sanayi tipi çamaşır makinesi ile temizlik personeli tarafından yıkandığını, yabancıların İdare tarafından kontrollü şekilde verilen deterjanla kendi çamaşırlarını kendi imkanları ile yıkadıklarını, Göç İdaresi Başkanlığı ve uluslararası kuruluşlar tarafından hijyen kitleri ile genel temizlik malzemelerinin karşılandığını, her sabah rutin olarak oda temizliğinin yapıldığını ve temizlik malzemesi isteyen yabancıya gerekli malzemelerin temizlik personeli tarafından temin edildiğini ifade etmiştir. Merkezde kalan yabancılar da temizliğin her gün temizlik görevlileri tarafından yapıldığını, nevresimlerin haftada bir değiştirildiğini, şampuan ve sabun gibi malzemelerin verildiğini ifade etmişlerdir.

494 **Avrupa Konseyi'nin Zorla Geri Dönüş Hakkında Yirmi Rehber İlkesi gereğince;** "Gözaltı merkezlerinde olsun ya da olmasın, çocuklar, yaşlarına uygun oyun ve eğlence etkinliklerine katılma hakkı da dahil olmak üzere eğitim ve boş zaman hakkına sahiptir."

495 **Birleşmiş Milletler Uluslararası Sınırlarda İnsan Haklarına İlişkin Önerilen İlkeler ve Yönergeler doğrultusunda;** "Devletler, göç bağlamında çocuklara her şeyden önce çocuk olarak muamele edilmesini ve çocuğun yüksek yararı ilkesinin göç yönetimi hedeflerinden veya diğer idari hususlardan önce gelmesini sağlar."

44. Merkezde kalan çocuklu ailelere ayrı oda tahsis edildiği görülmüştür.
45. Ziyaret esnasında, odalarda kalan yabancılardan bazılarının prizleri söktüğü, prizlerin içindeki kabloları birbirine değdirmek suretiyle ortaya çıkan kıvılcımdan sigara yaktıkları görülmüştür.
46. Merkezde, yabancılardan öfke/kriz anında geçici olarak tutuldukları yumuşak oda/özel oda olmadığı anlaşılmıştır. Ancak Merkez İdaresi, Göç İdaresi Başkanlığı tarafından böyle bir odanın yapılmasının planlandığı ifade etmiştir.
47. Bazı yabancılar, giyebilecekleri ikinci bir kıyafetin olmadığını dile getirmiştir. Merkez İdaresi, çeşitli sivil toplum kuruluşlarından kıyafet temin ederek yabancılara kıyafet yardımı yapıldığını; ancak önceliğin hiç kıyafeti olmayan yabancılarda olduğunu aktarmıştır.
48. İdare, ziyaret gününe kadar hiç onarım geçirmemiş Merkez için sonbaharda tadilat öngördüklerini; oda kapılarının değişmesini, ranzaların sabitlenmesini, havalandırma alanının genişletilmesini, güneş enerjisinin aktif hale getirilmesini, elektrik enerjisi ve kamera sistemlerinin güçlendirilmesini, spor alanları ve bahçeler yapmayı planladıklarını, Göç İdaresi Başkanlığı ile iletişim halinde olduklarını belirtmiştir.

C.4. Sağlık Hizmetleri ve COVID-19 Pandemisine Yönelik Tedbirler

49. Merkezde bir adet revir ve bir adet sağlık odası bulunmaktadır. Revirde EKG, aspiratör, nebulizatör ve pansuman olduğu ancak tıbbi atık kutusu olmadığı; sağlık odasında ise yeterli sağlık ekipmanı bulunduğu ancak tek kullanımlık örtü kullanılmadığı gözlemlenmiştir.
50. Merkezde kadrolu doktor ve hemşire bulunmamaktadır. İdare, haftada iki gün ve her türlü acil durumda İlçe Sağlık Müdürlüğünden bir doktor ve hemşirenin Merkeze görevlendirme ile geldiğini belirtmiştir.
51. Kalp krizi, göğüs ağrısı, düşme, ayakta kırık, şiddetli ağrı, nöbet gibi acil durumlarda ambulans çağrılmaktadır. Hastanenin Merkeze uzaklığı yaklaşık 3 kilometredir.
52. Merkez İdaresi, psikosozyal destek hizmetinin, yabancılardan düzenli bir program çerçevesinde; incelenmesi, izlenmesi, desteklenmesi ve yapılan çalışmaların değerlendirilmesi ile raporlanması süreçlerini kapsamakta olduğunu, yabancılara yönelik eğitsel, sosyal kültürel, sportif ve sanatsal etkinliklerin yanı sıra çalışana yönelik eğitim etkinliklerinin de psikosozyal destek hizmeti tarafından düzenlendiğini aktarmıştır. Psikiyatrik tedavi gerekliliği hissedilen göçmenin psikiyatri kliniğine yönlendirildiği ifade edilmiştir.
53. Merkez İdaresi, Merkezde tutulan yabancılardan Hepatit A, Hepatit B ve suçiçeği aşlarının ve Merkezde kalan çocuk ve bebeklerin aşlarının da düzenli olarak yapıldığını ifade etmiştir.
54. Merkez yetkilileri, Merkeze kabulü yapılan göçmenlerin sağlık problemlerinin olup olmadığı, psikolojik sorunlarının tespiti, bulaşıcı hastalık sorgulaması, madde kullanım öyküsü, intihar risk değerlendirmesi gibi bilgilerinin alınarak ruhsal durum gözlemi ile genel ihtiyaç tespitinin yapıldığını, gerekli durumlarda detaylı görüşme planı oluşturularak çalışmalarda bulunduğunu ve süreç takibi yapıldığını belirtmiştir. Kabulü yapılan kişi ile ilgili edinilen bilgilerin, ilgili personelle ihtiyaç duyulduğu ölçüde paylaşıldığı ifade edilmiştir.

55. COVID-19 pandemisine yönelik tedbirler kapsamında; yabancılar Merkeze alınırken haklarındaki sağlık raporunun da alındığı ve 14 günlük karantina sürecinden sonra odalara yerleştirildiği belirtilmiştir. Ayrıca belirti gösteren veya şikâyeti olan tüm yabancılar COVID-19 testi yaptırıldığı ifade edilmiştir.
56. Yabancıların, karantinaya alınmadan önce, maske ve dezenfektan kullanılarak yakınına haber vermesinin sağlandığı, karantina süresince telefon kullanılmadığı ifade edilmiştir.
57. Yabancılar, istedikleri takdirde Merkez İdaresinin kendilerine maske verdiğini ve bu konuda sorun yaşamadıklarını dile getirmiştir.
58. Karantinaya alınan yabancıların ayrı odalarda tutulduğu ifade edilmiş ve yemeklerinin karantina odalarına servis edildiği belirtilmiştir. Ancak ziyaret esnasında oda kapılarının koridorlarla teması tümenden kesecek şekilde olmadığı, karantinaya alınan yabancıların oda kapılarındaki boşluklardan (normalde kırılmaz cam olması gerektiği değerlendirilen alandan) kafalarını ortak koridora doğru çıkarttıkları görülmüştür.
59. Ziyaret anına kadar; personel arasından 18, barınmakta olan yabancılar arasından ise 78 kişinin COVID-19 olduğu, bu kişiler arasında ölüm vakası yaşanmadığı veya yoğun bakıma yatan olmadığı, COVID-19 olanların ve temaslıların 14 gün süreyle izole edildiği bilgisi verilmiştir.
60. İdare tarafından 14 günde bir rutin aralıklarla tüm binanın dezenfekte edildiği belirtilmiştir. Bu süreç boyunca yabancıların ateş ölçümleri ve ilaçları takip edilerek yüksek ateş durumunda sağlık kuruluşu ile iletişime geçildiği ifade edilmiştir. Bulaşıcı hastalığı olan hasta, doktor tarafından tespit edildiğinde ayrı bir odaya alınarak tedavisinin takibinin bu odada yapıldığı ifade edilmiştir. Yönetim destek birimi ile sağlık birimi tarafından tutulan COVID-19 tablosunun her hafta Göç İdaresi Başkanlığına gönderildiği ifade edilmiştir.
61. Merkeze dışarıdan gelen ziyaretçiler, personel ve yabancılar için HES kodu sorgulaması ve ateş ölçme uygulaması yapıldığı belirtilmiştir. Merkezdeki belirli noktalara hijyen için dezenfektan konulmuştur.
62. Merkezde COVID-19 virüsü haricinde bulaşıcı hastalık taşıyan herhangi bir hasta bulunmadığı bildirilmiştir. Ayrıca Yabancı Terörist Savaşçılar⁴⁹⁶ (YTS) hariç Merkeze kabul aşamasında yabancıların bulaşıcı hastalık raporlarının kendilerini Merkeze teslim eden kolluk tarafından ibraz edildiği ifade edilmiştir.
63. Yapılan görüşmelerde bazı yabancı kadınların diş ağrısının olduğu ve kadın diş doktoruna muayene olmak istedikleri fakat kendilerine kadın doktor hususunda imkân sağlanmadığı için muayene olmak istemedikleri tespit edilmiştir.
64. Merkez İdaresi, ilaç sirkülasyonunun yoğun olduğunu, tedaviden sonra yazılan ilacın anlaşmalı eczaneden alındığı ve devlet tarafından karşılandığını ifade etmiştir.
65. Kırgızistanlı kadın yabancılarından biri; hamile olduğunu, kan tahlili yaptırdığını ama sonucunu bilmediğini, demir ilacı kullandığını ancak D vitamini kullanmadığını, hamilelikten sonra hiç aşı

496 Bundan sonra kısaca YTS olarak ifade edilecektir.

olmadığını, tansiyonunun düzenli ölçülmediğini ve sadece hastanede ölçüldüğünü, kadın doktora ulaşamadığı için sıkıntı yaşadığını ifade etmiştir. Söz konusu yabancıların sağlık dosyasında iki kez hastaneye sevk edildiği ve Merkeze geldiğinde de psikososyal servisle görüşürüldüğü bilgileri yer almaktadır.

C.5. Beslenme

66. Merkezde kalan yabancılarla yemek ve kahvaltı hizmeti yüklenici firma tarafından sağlanmaktadır. Yemekler tek kullanımlık kaplarla verilmektedir. Yemekhanede yapılan incelemede, yemek servis alanı ve oturma alanlarının temiz olduğu gözlemlenmiştir.
67. Merkez İdaresi, yüklenici firmanın, yemekhane personellerinin genel sağlık ve portör muayeneleri ve ilgili Kanunlarda öngörülen sürelerde rutin olarak gaita kültürü, boğaz ve burun kültürü ile akciğer grafisi yaptırmakla mükellef olduğunu; yüklenicinin, COVID-19, hepatit, tifo, paro tifo, diğer bağırsak enfeksiyonları ve paraziter hastalıklar ile cilt hastalıklarına yakalanmış ve bunların taşıyıcısı olan personel çalıştıramayacağını dile getirmiştir.
68. Merkezde gıda mühendisi çalışmaktadır. Gıda mühendisi, İdarece onaylanan aylık menü listesinde yer alan kahvaltının, yemek listesine göre uygun şartlarda temin edeceği gıda maddelerinin, yemek ve diyet yemeklerinin kontrolünü sağladığını ifade etmiştir.
69. Gıda mühendisi, hazırlanan yemeğin, kahvaltının ve diyet yemeklerinin renk, kıvam, koku ve tat bakımından istenen nitelikte olmak zorunda olduğunu, yemeğin servis öncesi gramaj kontrolünün yapılması için hassas terazi, numuneler için steril numune poşetleri bulunduğunu ve her öğün verilen yemek çeşitlerinden en az 200 gram olmak üzere steril numune kaplarına, etiketli bir şekilde numune alınarak Merkez yemekhanesinde, +4 C'de en az 72 saat muhafaza edildiğini aktarmıştır.
70. Bazı yabancılar, yemeklerin hep aynı tür çıkmasından yakınmışlardır. Yapılan görüşmelerde dini ve felsefi görüşleri sebebiyle et yemediklerini belirten 4 kişinin olduğu ancak bu kişilere özel yemek menülerinin çıkmadığı ifade edilmiştir. Merkez İdaresi tarafından; aylık hazırlanan yemek menülerinde özel durumlara özgü yemek menüleri mevcut olduğu, diyabet hastaları için karbonhidrat oranı düşük gıdalar ve tatlılar yerine aynı grup yemeklerden başka yemek verildiği, çölyak hastaları için glutensiz ürünler verildiği, galaktozami hastalığında çocuğun diyetinden süt çıkarılıp bunun yerine ikame edebilecek soya esaslı mamalar verildiği, laktoz intoleransı olan kişilerin süt ve süt ürünleri tüketimini sınıflandırmak için menüde çıkan süt ve süt ürünleri yerine aynı grup yemeklerden başka yemek verildiği, vejetaryen/vegan gibi et yemeyen yabancılar için İdarenin belirttiği sayıda hayvansal ürün içermeyen yemek hazırlanıp verildiği aktarılmıştır.⁴⁹⁷ Merkezde çalışan gıda mühendisi, hastalık gereği yemekhanede çıkan yemeği yemeyenlere özel yemek geldiğini, diyabet hastalarının tespitinden sonra durumun yüklenici firmaya bildirildiğini ve takviye gıda getirildiğini ifade etmiştir. Merkez İdaresi, yemeklerin lezzetli ve doyurucu olduğunu, istenmesi halinde tekrar verilebileceğini aktarmıştır.

⁴⁹⁷ Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'in 4. maddesi gereğince; "Barınanlara dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin hizmet verilmesi merkezlerin çalışma esaslarıdır."

71. Bazı yabancılar, haftada 3 gün çay içebildiklerini, diğer günler çay olmadığını, her blokta 1 semaver olduğunu ve 100 kişinin 1 semaveri kullandığını belirtmiştir. İdare, çay makinelerinde zaman zaman arızalar çıktığını bu yüzden çay konusunda sıkıntı yaşanabildiğini ifade etmiştir. Bununla beraber, bazı yabancılar peynir ve zeytini her zaman yiyebildiklerini ancak yumurtanın haftada yalnızca birkaç kez çıktığını da dile getirmiştir. Yemek listesine göre haftada iki kez yumurta verildiği gözlemlenmiştir.
72. Merkez İdaresi, annesiyle birlikte kalan çocuklara, ek gıda alan bebeklere, hamile ve emziren annelere durumlarına uygun ek gıda verildiğini; sabah kahvaltısında 0-6 yaş arası çocuklara, hamile ve emziren annelere süt verildiğini dile getirmiştir.
73. Yabancılarla ve İdare ile yapılan görüşmelerde, yabancılar yarım litrelik pet şişelerle günlük bir buçuk litre su verildiği anlaşılmıştır. İdarenin beyanına göre, yemek ihalesi şartnamesinde her öğün için yarım litre su temini şeklinde anlaşma yapılmıştır. Ayrıca katlarda arıtmalı sebiller bulunmaktadır. Ancak İdare su sebilleri bozulduğu için su konusunda bazen sorun yaşayabildiklerini belirtmiştir.
74. Merkezde şebeke suyu kullanıldığı ifade edilmiştir. Belirli aralıklarla Çanakkale İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Laboratuvarına su numunesi gönderilerek gerekli kontroller yapıldığı anlaşılmıştır.
75. Merkezde kalanların ihtiyaçları için katlarda günde 2 kere kantin arabası dolaşmaktadır. Kantin kapsamında, hazır gıdalar ve kişisel bakım ürünleri gibi malzemeler satılmaktadır. Ürün fiyatlarının piyasa rayicinde olduğu görülmüştür.

C.6. Sosyal Faaliyetler, Günlük Yaşam, Eğitim ve Dış Dünya ile İletişim

76. Özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancıların, sabah, öğle ve akşam yemeklerinden sonra 30'ar dakika olmak üzere günde toplam 1,5 saat havalandırmadan faydalandığı belirtilmiştir. Yapılan görüşmelerde yabancılar, havalandırma süresinin 20'şer dakikadan günlük 1 saat olduğunu, havalandırmaya yemeklerden sonra günde 3 kez çıktıklarını ve blokların bahçelere sırayla çıktıklarını ifade etmişlerdir.
77. Merkezde, Halk Eğitim Müdürlüğü tarafından görevlendirilen El Sanatları Kursu Eğitimcisi bulunmaktadır. Salgın hastalık nedeni ile el sanatları faaliyeti dışında faaliyetlerin gerçekleştirilemediği; el sanatları eğitimcinin gün içerisinde 3 grup halinde eğitim verdiği, ahşap boyama, boncuk işleme ve örgü yapıldığı ifade edilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan yabancılar, bu faaliyetlerden salgın hastalık nedeni ile yeterli ölçüde yararlanamadıklarını günlerini faaliyetten uzak ve verimsiz geçirdiklerini belirtmişlerdir. Bununla beraber, bazı yabancılar, etkinliklerin özellikle YTS'lere yönelik olduğunu ifade etmişlerdir.
78. Havalandırma alanlarından birinde futbol/basketbol/voleybol oynamak için bir spor sahası bulunmakta olup her blokta 1 tane TV odası olmak üzere toplamda 6 adet TV odası bulunmaktadır. Yabancılar, televizyonun 07:00-08:00 saatlerinde açılıp, 23:00-24:00 saatlerinde kapandığını ifade etmişlerdir. Havalandırma alanında bulunan spor sahasında, İdare tarafından temin edilen toparla, yabancıların aktivite yapabildiği gözlemlenmiştir. Ayrıca yabancılar, istedikleri zaman masa tenisi oynayabilmektedir.
79. Merkez İdaresi, eskiden Merkezde bir adet kütüphane bulunduğunu, kütüphaneye başış yoluyla kitap temin edildiğini, kitapların ağırlıklı olarak dini kitaplar ve oyun kitapları olduğunu, yabancıların

kitapları havalandırma ve yemek saati dışında kullanabildiğini, talep edildiğinde odalara da kitap verildiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte İdare, yabancı yoğunluğu nedeniyle kütüphanenin kapatılarak yaşam odasına dönüştürüldüğünü, yoğunluğun faaliyet alanlarını odalara dönüştürme zorunluluğu yarattığını, fakat talep olunca psikologlar tarafından kitap verildiğini, Arapça gibi farklı dil kitapların temin edilmesinde sıkıntı yaşandığını belirtmiştir. Ziyaret sonrası Müdür ile iletişime geçilmiş, kütüphanenin tekrar açıldığı ve faal olarak kullanılmaya başlandığı bilgisine ulaşılmıştır.

80. Ziyaret esnasında, kadınlar mescidinin oda olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir. Ziyaret sonrası Müdür ile iletişime geçilmiş, mescidin tekrar kullanılmaya başlandığı bilgisine ulaşılmıştır.
81. Merkezde Türkçe öğrenimi kursu verildiği ancak yeterli katılım olmaması nedeni ile kursun kapatıldığı belirtilmiştir.
82. Merkezde odalara satranç takımlarının verildiği, zaman zaman odalar arası turnuvalar düzenlendiği ifade edilmiştir.
83. Kendileri ile görüşme yapılan aileler çocuklarına yönelik herhangi bir çalışma yapılmadığını belirtmiştir. Merkez İdaresi, Kızılay tarafından yürütülen "Gönül Bağı" projesi ile kadın göçmenlere yönelik kadın sağlığı eğitimi verildiğini, çocuklar ile çiçek dikimi etkinlikleri ve oyunlar oynandığını, erkek göçmenlere yönelik ise bağımlılık grup çalışmaları, bahçede oyun oynama ve müzik dinleme etkinlikleri yapıldığını, Kızılay yetkililerinin Merkeze gelmeden önce Merkez personeli ile çevrimiçi platform üzerinden o hafta yapılacak etkinliklerin planlandığını belirtmiştir.
84. Yapılan görüşmelerde yabancılar, sabah, öğleden sonra ve akşam vakitleri olmak üzere 3 kez beşer dakikalık, toplamda on beşer dakikalık telefon görüşmesi yapabildiklerini, Göç İdaresi Başkanlığından 500 civarı telefon kartı geldiğini ancak Merkezde 600 kişi olduklarını, telefon kartı yetmeyenlerin marketten kart aldıklarını, kart sürelerinin 10-15 dakikadan başladığını ve ülkeye göre değiştiğini, sadece bir defalığına mahsus ücretsiz telefon kartı verildiğini ifade etmişlerdir. Merkez İdaresi, her katta 4 adet, toplamda 12 adet ankesörlü telefon olduğunu, telefon kartlarının Göç İdaresi Başkanlığı tarafından karşılandığını ancak yabancı sirkülasyonu çok olduğu için ücretsiz kartların ihtiyacı karşılayacak düzeyde olmadığını, yabancıların sosyal mesafe kuralına uyarak belirli saatlerde günde 3 kez konuşabildiğini, eğer yabancı ailesine ankesörlü telefonda ulaşmakta zorluk çekiyorsa haftada 3 kez emanette bulunan şahsi telefonu ile iletişime geçebildiğini aktarmıştır. Yabancılar da; günde 3 kez telefon ile görüşebildiklerini ve haftada 3 gün emanet eşyalarına ulaşabildiklerini ifade etmiştir. Ziyaret esnasında telefon ile görüşmek için çok sayıda yabancıların sıra beklediği gözlemlenmiştir.
85. Merkez İdaresi, yabancılar gelen ziyaretçilerin yabancıların yakını olduğunu kanıtlayan belge sunması halinde, mesai saatleri içerisinde COVID-19 tedbirleri kapsamında yabancı ile görüşmesine izin verildiğini aktarmıştır. Kendileriyle görüşme yapılan YTS şüphelisi kişiler, kendilerini ziyarete gelenlere izin verilmediğini belirtmişlerdir.

C.7. Güvenlik

86. Merkez İdaresi, iç güvenliğin özel güvenlik ve jandarma personeli tarafından sağlandığını, dış güvenlikten ise tamamen jandarmanın sorumlu olduğunu, sadece personelde bulunan kapı kartları ile idari kata geçiş olduğunu, dış duvarların kalın tel ve üstlerinin jiletli tel ile çevrili olduğunu, bahçede 4

adet jandarma kontrol noktası bulunduğunu aktarmıştır. Bahçede yapılan incelemede ve Jandarma ile yapılan görüşmelerde İdarenin beyanları ile mevcut durumun aynı olduğu gözlemlenmiştir.

87. Sabah ve akşam düzenli olarak sayım yapıldığı ve Merkezde her ay ya da gerekli durumlarda arama faaliyeti gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
88. İdari katların koridorlarında, depolarda, bahçenin belirli noktalarında, göçmenlerin kaldığı odalar bölgesindeki koridorda ve ortak kullanım alanlarında güvenlik kameraları bulunmakta olup kameralar güvenlik görevlisi tarafından 7/24 izlenmektedir. Güvenlik kamerası görüntülerinin ortalama 30-45 gün süre ile tutulduğu ve kamera kayıtlarının aksamaması için elektrik kesintisi durumunda jeneratörün devreye girdiği belirtilmiştir.
89. Merkez İdaresi, periyodik olarak bakımları yapılan yangın alarmı, yangın merdiveni, yangın ve doğal afetler gibi olaylara karşı acil durum planlarının mevcut olduğunu ve bu konuda tatbikatlar yapıldığını aktarmıştır.
90. Jandarma ile yapılan görüşmelerde, Jandarma personelinin görev yaptığı yerlerde yazın soğutma, kışın ise ısıtma problemi olduğu dile getirilmiştir.

D. TAVSİYELER

D.1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

91. Merkezde anlık olarak oluşabilecek kapasite aşımaları gibi durumlar için ek emanet dolaplarının temin edilmesi,
92. Çocukların kişisel gelişimleri açısından kreş odasının ayrı ve sadece çocuk kullanımına uygun yapılması, çocukların sosyokültürel ve psikolojik gelişimlerini olumlu yönde etkileyecek oyun aletleri temin edilmesi ve daha yaratıcı etkinlikler düzenlenmesi, çocuklar için tehlike arz eden dolap kapaklarının tamir edilmesi,
93. Odalara, yabancıların kendine zarar vermesini önleyecek ve mahremiyeti sağlayacak şekilde perde takılması,
94. Yabancılar için tehlike arz edebilecek ucu açık elektrik kablolarının kapatılması ve özellikle priz kapaklarının yabancılar tarafından sökülemeyecek ve güvenliği sağlayacak şekilde tadil edilmesi,
95. Yabancıların öfke/kriz anında geçici olarak tutulması için yumuşak oda yaptırılması,
96. Yabancıların kıyafet ihtiyaçlarının düzenli olarak karşılanması ve takip edilmesi,
97. Revirde tıbbi atık kutusu bulundurulması, çöp dâhil olmak üzere bütün atık kutularının kapağının kapalı tutulması ve sağlık odasında tek kullanımlık örtü kullanılması,
98. Karantinaya alınan yabancıların tutulduğu odaların kapısındaki boşlukların, hastalığın yayılımını ve teması engelleyecek şekilde kapatılması/tasarlanması,
99. Hamile yabancıların aşılarının düzenli yapılması, tansiyonlarının düzenli ölçülmesi, gerekli vitaminlerinin temin edilmesi ve sağlık durumunun düzenli takibinin yapılması,

100. Dini ve felsefi görüşlerinden dolayı et yemeyen kişilere yönelik olarak farklı yemek menüsünün oluşturulması,
101. Yabancılara çay ve yumurtanın herkese yetecek şekilde ve düzenli olarak verilmesi,
102. Günlük verilen 1.5 litre içme suyu miktarının artırılması,
103. Kapalı bir etkinlik alanı da dâhil olmak üzere spor alanlarının genişletilmesi ve yabancıların düzenli olarak spor alanlarından faydalanmasının sağlanması,
104. Havalandırma saatinin 1 saatten fazla olacak şekilde düzenlenmesi,
105. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların günlerini faaliyetten uzak ve verimsiz bir biçimde geçirdikleri göz önünde bulundurularak; kurs, hobi, atölye ve eğitici diğer etkinliklerin hayata geçirilmesi konusunda gerekli girişimlerde bulunulması,
106. Kütüphanede yeterli çeşitlilikte ve Arapça ve Peştuca başta olmak üzere farklı dillerde kitapların bulundurulması,
107. Dış dünya ile iletişimi daha rahat sağlamak için Merkezdeki ankesörlü telefon sayısının artırılması,
108. Güvenlik güçlerinin görev yaptığı alanlardaki ısıtma ve soğutma ihtiyaçları için gerekli düzenlemelerin yapılması,

D.2. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler

109. Kapasiteyi aşkın yabancı sayısına yetecek düzeyde personel sayısının artırılması,
110. Tam zamanlı olarak veya ihtiyacı karşılayacak şekilde doktor ve hemşire çalıştırılması,
111. Geri Gönderme Merkezlerinde görev yapmakta olan uzman ve uzman yardımcıları ile meslek elemanları başta olmak üzere bütün personele yönelik olarak hazırlanan eğitim müfredatına işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgeleme eğitiminin dâhil edilmesi,
112. Kadın yabancıların kadın doktora erişim hakkının sağlanması,
113. Ücretsiz olarak verilen telefon kartlarının sayısının yabancılara yetecek düzeyde artırılması, hususları tavsiye edilmektedir.

**KAYSERİ
GERİ GÖNDERME MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/07)**

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
GÖÇNET	Göç Kayıt Sistemi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YTS	Yabancı Terörist Savaşçı
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda geri gönderme merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Geri gönderme merkezleri, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlerden birisi olup temel dayanağını 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda (YUKK) bulmaktadır. YUKK'nin geri gönderme merkezi başlıklı 58'inci maddesine göre; *"(1) İdari gözetime alınan yabancılar, geri gönderme merkezlerinde tutulurlar. (2) Geri gönderme merkezleri 2 Bakanlık tarafından işletilir. Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirebilir. (3) Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."*
6. 22 Nisan 2014 tarih ve 28980 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik" in 3/1-ç bendine göre geri gönderme merkezi; *"idari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlık, bulunanlarla protokol yapılarak işletirilen merkezleri"* ifade etmektedir.

7. Yukarıda anılan çerçevede, Kayseri Geri Gönderme Merkezine 11.08.2021 tarihinde bir takip ziyareti gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde;... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 pandemisi sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarih ve 147 nolu toplantısında alınan 2021/16 sayılı Karar ile 09.08.2021 tarihli Başkanlık Oluru uyarınca Kayseri Geri Gönderme Merkezine⁴⁹⁸ 11.08.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ve 15.08.2018 tarihinde gerçekleştirilen ilk ziyaret neticesinde verilen tavsiyelerin izlenmesine ilişkin tespit ve önerileri ihtiva etmektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

B.1.1. Merkezin Fiziki Yapısına İlişkin Genel Bilgiler

9. Merkez, 16 Ocak 2015'te inşa edilmiştir. Binada sonradan yapılan onarımlar şu şekildedir:
 - Bina aydınlatmalarında ampulden led projektörlere geçilmiştir.
 - Yabancıların kaldığı katlarda kırık yerlerin onarımı ve boyaması yapılmıştır.
 - Binadaki LNG tankı sökülüp doğalgaz sistemine geçilmiştir.
 - Kamera sistemi ve bahçe duvarlarının çitleri yenilenmiştir.
10. Merkezde bulunan yabancıların faydalanabildiği ortak alanlar; revir, yemekhane, TV odası, spor salonu, kantin, oyun odası ve avludur.

B.1.2. Merkez Personeli Hakkındaki Genel Bilgiler

11. Merkezde çalışan personelin görev ve cinsiyet dağılımları aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: Personel Bilgilerine İlişkin Tablo

GÖREVİ	ERKEK	KADIN
Merkez Müdür V.	1	-
İl Göç Uzmanı	4	2
İl Göç Uzman Yardımcısı	2	1
Memur	1	-
Sosyal Çalışmacı	-	3
Psikolog	-	1

498 Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

Gıda Mühendisi	-	1
Teknik Personel	5	-
Sürekli İşçi (Büro Personeli)	-	1
Tercüman	3	-
Doktor	1	-
Öğretmen (Halk Eğitim Geçici Görevli)	-	1
Sürekli İşçi (Güvenlik Personeli)	65	12
Sürekli İşçi (Temizlik Personeli)	23	3
Şoför (Geçici Görevli)	2	-
TOPLAM	107	25
GENEL TOPLAM	132	

12. Merkezin dış güvenliği jandarma; iç güvenliği ise Merkezin güvenlik personeli tarafından sağlanmaktadır.
13. Merkez İdaresi tarafından tercümanların Farsça, Urduca ve Arapça bildiği ifade edilmiştir.
14. Merkez İdaresi tarafından, Merkezde iş sağlığı ve güvenliği, bakım, onarım, periyodik bakımlar, yemek hizmeti alımı, uçak biletleri alımı ve teknik servis alımı konularında dışarıdan hizmet alımı yöntemine başvurulduğu ifade edilmiştir.
15. Merkez İdaresi tarafından Heyetimize, Merkezin tam kapasitesi olan 750 kişiye hizmet verilmesi durumunda en az 18 uzman personelin gerektiği, Kayseri İl Göç Müdürlüğü'nde ise toplamda 23 İl Göç Uzmanı/Uzman Yardımcısı istihdam edildiği, 23 uzman/uzman yardımcısı personelden 9'unun Merkez bünyesinde görev yaptığı bu nedenle uzman/uzman yardımcısı personel sayısının yetersiz olduğu iletilmiştir.

B.2. Merkezde Bulunan Yabancılar

16. İdare tarafından, Merkezde kalan yabancıların sayısının düzensiz göç hareketlerine göre değişiklik gösterebildiği, ziyaret tarihi itibari ile Merkezde 886 yabancı bulunduğu, Merkeze son dönemde ağırlıklı olarak Afganistan'dan ve Pakistan'dan gelen yabancıların sevk edildiği, sevk edilenler içinde çoğunluğun bekar ve erkek olduğu ifade edilmiştir.
17. Merkez İdaresi tarafından, Merkezde 11 farklı uyruktan yabancıların olduğu (Afganistan, Almanya, Irak, İran, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Pakistan, Rusya, Suriye, Tacikistan) belirtilmiştir.

18. Merkez İdaresi tarafından Merkezde bulunan yabancıların, Yabancı Terörist Savaşçı⁴⁹⁹ (YTS) olma şüphesi bulunanlar hariç ortalama barınma sürelerinin 25-26 gün olduğu ifade edilmiştir.
19. Merkezde görme engelli 5 yabancı olduğu; 1 kız ve 8 erkek çocuk olmak üzere toplamda 9 çocuk bulunduğu ve Merkezde refakatsiz çocuk bulunmadığı bilgisi verilmiştir.
20. Yabancı çocuğun refakatsiz çocuk olduğunun anlaşıldığı durumlarda Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile iletişime geçilerek gerekli işlemlerin yapıldığı bilgisi edinilmiştir.
21. Merkezde 13 kadın yabancı olduğu; Merkezde hamile veya emziren kadın bulunmadığı; 65 yaş üstü 2 yabancı bulunduğu ifade edilmiştir.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Önceki Ziyaretin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

22. Kurumumuz tarafından 15.08.2018 tarihinde Kayseri Geri Gönderme Merkezine ziyaret düzenlenmiştir. Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 15.08.2018 tarihli ve 2018/14 sayılı rapor⁵⁰⁰ ile kamuoyuna duyurulmuştur.
23. Söz konusu ziyaret raporunda verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin ayrıntılı bilgilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

499 BM Güvenlik Konseyinin Yabancı Terörist Savaşçılara ilişkin 2178 sayılı kararında Yabancı Terörist Savaşçı tanımı şu şekilde yapılmıştır; "Terörist eylemleri gerçekleştirmek, planlamak, hazırlamak, bunlara katılmak, terör eğitimi sağlamak veya almak amacıyla silahlı çatışmalarla bağlantılı olanlar dâhil ikamet ettiği veya vatandaşı olduğu Devletten başka bir Devlete seyahat eden kişiler."

500 Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Kayseri Geri Gönderme Merkezi Ziyareti (Rapor No: 2018/14), Kasım 2018, (https://www.tihk.gov.tr/upload/file_editor/2019/02/1551179762.pdf).

Tablo 2: Tavsiye Takip Tablosu

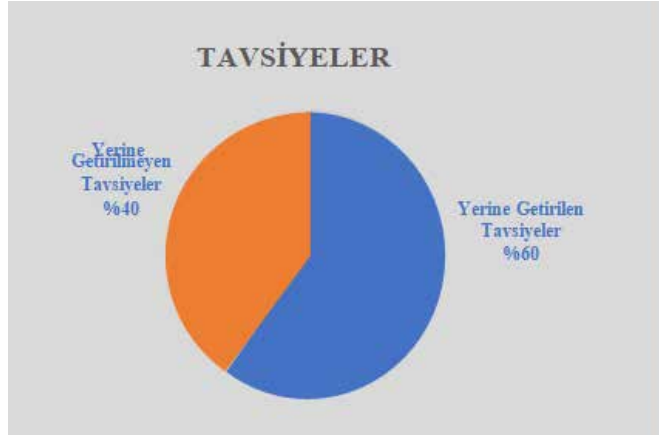
Tavsiyeler	Tavsiyelerin Kontrolü	Açıklama
Zemin katta yer alan 40x40 cm ebadındaki açılır pencerelerin havalandırmayı zorlaştırması nedeniyle bu pencerelerin yeterli havalandırmaya imkân verecek şekilde yeniden düzenlenmesi, ⁵⁰¹	X	Takip ziyareti tarihinde söz konusu pencerelere ilişkin bir düzenleme yapılmadığı gözlemlenmiştir.
Sağlık servisinde verilen hizmetler kapsamında yapılan iş ve işlemlerin takibi ve şeffaflığa imkân verecek şekilde sağlık kayıt defterine detaylı işlenmesi,	✓	Gerçekleştirilen ziyarette sağlık servisinde bulunan sağlık kayıt defterinin düzenli ve detaylı bir şekilde tutulduğu gözlemlenmiştir.
Yemek menüsünün önceden yabancılarla paylaşılması,	✓	Merkez İdaresi tarafından tavsiyeye riayet edildiği gözlemlenmiştir.
Yabancıların imkânlar dâhilinde bilgisayar odası ve spor salonundan yararlandırılması,	✓	COVID-19 pandemisi koşullarında sınırlı şekilde bu aktivitelerin Merkezde yapıldığı gözlemlenmiştir.
Güvenlik personeli sayısının imkânlar dâhilinde artırılması, ⁵⁰²	X	Bu tavsiye hakkında ziyaret tarihi itibarıyla bir gelişme olmadığı gözlemlenmiştir. Merkez İdaresi de güvenlik personeli sayısının yetersiz olduğunu dile getirmiştir.

24. Daha önceki ziyarette verilen tavsiyelerin yerine getirilme oranının %60 olduğu tespit edilmiştir. Kısmi olarak yerine getirilen tavsiye bulunmamaktadır.

501 BM Nelson Mandela Kuralları Madde 13: Mahpuslara kalmaları için ayrılan bütün yerlerde ve özellikle uyudukları yerlerde, iklim şartlarına ve ayrıca metre küp başına düşen hava miktarına, asgari zemin alanına, aydınlatmaya, ısıtmaya ve havalandırmaya gerekli özen gösterilerek, sağlık için gerekli bütün koşullar karşılanır. Madde 14: Mahpusların yaşamaları ve çalışmaları gereken her yerde: (a) Pencereler, mahpusun gün ışığında okuma veya çalışabilmesine yeterli büyüklükte ve yapay bir havalandırma sistemi olmasına bakılmaksızın, temiz havanın girebileceği şekilde inşa edilir. (b) Mahpusun okuma veya çalışması için, görme yeteneğine zarar vermeyecek ölçüde yeterli yapay aydınlatma sağlanır

502 Avrupa Cezaevi Kuralları Madde 18: (...) Bütün mahpusların kaldıkları yerlerde, kaçma ve kendilerine veya başkalarına zarar verme tehlikesine karşı asgari sınırlayıcı güvenlik düzenlemeleri yapılmalıdır.

Şekil 1:Tavsiyelerin Yerine Getirilme Oranı

C.2 Fiziksel Koşullar

C.2.1. Kurum Kapasitesi

25. Merkezin kapasitesi 750 kişidir. İdare tarafından ziyaret tarihi itibariyle Merkezde 886 yabancı olduğu belirtilmiştir.
26. Merkez İdaresi tarafından, Merkezde her odada altlı üstlü 3 ranza ve 6 yatak olmak üzere toplam 750 yatak bulunduğu ifade edilmiştir.
27. İdare tarafından, Merkezde engelliler için ayrılmış 3 oda bulunduğu ifade edilmiştir. Bunun yanında fiziksel engelliler için Merkezde rampalar ve asansörler bulunduğu gözlemlenmiştir.

C.2.2. Isınma ve Havalandırma

28. 16 Ocak 2015 tarihinde inşa edilen Merkezin fiziki durumunun iyi bir seviyede olduğu ve Merkezin koridorunun ve ortak alanlarının aydınlık, ferah ve yeterli genişliğe sahip olduğu gözlemlenmiştir.
29. Merkezde ısınma doğalgaz ile sağlanmaktadır.

C.2.3. Suya Erişim

30. Merkez İdaresince, Merkezde 24 saat sıcak su imkânı bulunduğu ifade edilmiştir. Merkezde kalan yabancılar tarafından da bu hususta bir şikâyet iletilmemiştir.
31. Merkez İdaresi tarafından Heyetimize, yabancılara yemekhanede öğün başına 500 ml. su verildiği; ayrıca katlarda yer alan su sebillerinden de yabancıların su ihtiyaçlarını karşılayabildiği iletilmiştir⁵⁰³.

503 (Sağlıklı ortalama bir insanın günlük su ihtiyacının karşılanabilmesi için, içme suyu ile 1500-2000 mL/gün (8-10 su bardağı), yiyecek ve içeceklerle 1000 mL/gün, metabolizma sonucu oluşan su ile 260 mL/gün karşılar(<https://hsgm.saglik.gov.tr/beslenmehareket haberler/ yeterli-su-ve-sivi-tuketiminin-onemi.html>).

C.2.4. Hijyen Koşulları

32. Merkezin temizliğinin günlük olarak Temizlik Birimi tarafından yapıldığı, aile olarak kalanlar ile odasına girilmesini istemeyen yabancıların odasına girilmediği ve temizlik malzemelerinin kendilerine temin edilerek temizliğin yabancılar tarafından yapıldığı ifade edilmiştir.
33. Merkeze ilk kez gelen yabancıardan PCR testi istendiği ve tedbir olarak yabancıların on dört gün karantinaya alındığı bilgisi edinilmiştir.
34. İdare tarafından, yabancılar ve personele ücretsiz bir şekilde maske verildiği ifade edilmiştir.
35. COVID-19 vakası olması durumunda, Kocasinan İlçesi sağlık kuruluşlarında görevli fiyasyon ekipleri tarafından Merkeze gelinerek numune alındığı ve gerek görülmesi halinde tedaviye başlandığı ve izolasyonun sağlandığı ifade edilmiştir. Yapılan gözlem ve incelemeler neticesinde bu süreçlerin rutin olarak işletildiği görülmüştür. Merkezde bulunan yabancıardan da Heyetimize bu hususta bir şikâyet ulaşmamıştır.

C.3. Yabancılar Dair Tutum, Davranış ve Hizmetlere İlişkin Tespit, Gözlem ve Görüşmeler

C.3.1. Merkeze Kabul ve Yerleştirme

36. Merkez İdaresi tarafından, kolluk güçlerince evrakları ile birlikte getirilen yabancıların bilgilerinin GöçNet⁵⁰⁴ veri tabanına işlendiği; duruma göre dosyası incelenerek hakkında sınır dışı kararının alınıp alınmayacağı değerlendirildiği ve ayrıca Merkeze ilk girişte; yabancıların adı-soyadı, uyruğu, doğum tarihi, anne-baba adı gibi kimlik bilgilerinin ve biyometrik verilerinin alındığı belirtilmiştir.
37. İdare tarafından, Merkeze getirilen yabancıların önce güvenlik personeli tarafından X-Ray cihazından geçirildiği ve sonrasında dedektörle üst aramalarının yapıldığı ifade edilmiştir.
38. Merkeze kabulde kişilere ait değerli eşyaların Merkezin emanet odasında muhafaza altına alındığı bilgisi edinilmiştir.
39. Merkeze kabul edilen her yabancı için darp-cebir raporu ve COVID-19 bulguları konusunda rapor istendiği, bu raporlar olmadan Merkeze kabullerinin gerçekleştirilmediği ifade edilmiştir.
40. Ayrıca ilk kabul sonrası görevli uzman tarafından Ön Değerlendirme Formu ile yabancı uyruklu misafirlerin sağlık sorunu olup olmadığı sorulduğu ve varsa hastalık durumuna uygun olarak gerekli idari işlemlerin yapıldığı ifade edilmiştir.
41. Merkezde ihtiyaç durumuna göre yabancılar kıyafet yardımı sağlandığı, ayrıca ihtiyaç halinde terlik ve ayakkabının temin edildiği; diğer kişisel ihtiyaçların da gerektiğinde Merkez tarafından temin edildiği belirtilmiştir.

504 Yabancıların Türkiye'ye girişleri, kalışları, çıkışları, sınır dışı edilmeleri, giriş yasakları, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemlere ait bilgilerinin elektronik ortamda yönetilmesi için geliştirilmiş bir göç sistemi projesidir.

42. Yabancıların odalara yerleştirilmelerinde cinsiyet ve engellilik durumu gibi hususlara dikkat edildiği ifade edilmiştir. Heyetimizce yapılan gözlem ve incelemelerde de bu hususlara riayet edildiği görülmüştür.

C.3.2. Yönetim ve Personelin Tutumu

43. Merkezde bulunan yabancılardan Heyetimize, Merkezde işkence ve kötü muamele yasağı hakkında bir şikâyet ulaşmamıştır.
44. Merkez İdaresince, Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun biçimde işlemlerin yürütüldüğü; idari yaptırım kapsamında yabancıların ilgi odalarına⁵⁰⁵ alınmak usulü ile cezai işlemlerin uygulandığı ifade edilmiştir.
45. Merkezde 2 adet ilgi odası bulunduğu; odalarda tutulma süresinin 15 dakikadan başlayarak yabancıların sakinleşmesine bağlı olarak değişiklik gösterebildiği ve son bir yılda 26 kişinin bu odalara alındığı ifade edilmiştir. Yapılan gözlem, görüşme ve incelemelerde bu hususta bir sorun tespit edilmemiş; Heyetimize de bu konuda bir şikâyet ulaşmamıştır.
46. Merkez İdaresince, Merkezde ziyaret tarihine dek firar veya isyan olayı yaşanmadığı, bu tür durumlarda Merkez güvenlik personeli ile kolluk kuvvetlerinin orantılı bir şekilde müdahalede bulunabilmesi yönünde planlamaların yapıldığı ifade edilmiştir.
47. 2021 yılı içerisinde kamu malına zarar verme şeklinde 1 adli vaka olayı yaşandığı ifade edilmiştir. Söz konusu adli vakaya yönelik gerekli adli ve idari işlemlerin uygulandığı görülmüştür.
48. Merkez İdaresi tarafından yabancıların talep ve şikâyetlerini dilekçeler yolu ile iletebildiği, dilekçelerin yanıtlanma süresinin iş yoğunluğuna göre değişebilmekle beraber Merkezde yeterli sayıda ve çeşitlilikte tercüman bulunmasından ötürü dilekçelerin yanıtlanmasında genel anlamda bir sorunla karşılaşmadığı ifade edilmiştir. Merkezde bulunan yabancılarla yapılan birebir görüşmelerde de dilekçeler hususunda bir şikâyet Heyetimize iletilmemiştir.
49. Merkez İdaresi tarafından YUKK m. 57/A'da yer alan idari gözetime alternatif tedbirlere hiç başvurulmadığı ifade edilmiştir.⁵⁰⁶
50. İdare tarafından, Merkez personelinin hizmet içi eğitim müfredatında; devlet malını koruma ve tasarruf tedbirleri, gizlilik, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, tarih, yazışma-dosyalama, hukuk, milli güvenlik gibi konuların bulunduğu ifade edilmiştir.
51. Merkez personelinin işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme ve aday memurluk eğitimlerini aldığı bilgisi verilmiştir.

505 İlgi odaları; kişinin sakinleşmesi, kendisine veya başkasına zarar vermemesi için tutulduğu yumuşak/süngerli/tecrit odalarını ifade etmek için kullanılan bir tabirdir.

506 Bu düzenleme Kurumumuz tarafından yayımlanan 2019 İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Raporu'nda da insan hakları ile uyarlı bulunarak takdir edilmiştir.
https://www.tihek.gov.tr/upload/file_editor/2020/12/1608249600.pdf (E.T: 17.01.2022)

C.3.3. Dış Dünya İle İletişim

52. Merkez İdaresi tarafından, Merkezde 20 ankesörlü telefon bulunduğu, yabancıların telefon kartlarını kantinden ücret karşılığı alabildiği, maddi durumu telefon kartı almaya elverişli olmayan yabancılar için Merkez tarafından telefon kartlarının ücretsiz temin edildiği ifade edilmiştir.
53. YTS şüphelisi statüsünde bulunanların haftada 3 gün; diğer yabancıların ise her gün telefonu kullanabildiği belirtilmiştir.
54. Merkez İdaresi tarafından, 1 Temmuz 2021 itibarıyla Merkeze ziyaretçi kabul edilmeye başlandığı, Merkezde kalan yabancıların ziyaretçileriyle görüşebilecekleri ziyaretçi odası bulunduğu, mevcut durumda yalnızca birinci dereceden akrabalarıyla görüşmeye imkân sağlandığı bildirilmiştir.
55. Merkezde avukat ile görüşme yapılması için uygun odalar bulunduğu, bu odalarda arada cam bulunan iki ayrı kısımda yabancılar ile avukatlarının telefon aracılığıyla görüşebildiği ve bu odalarda mahremiyet ve izolasyon konusunda bir sorun olmadığı gözlemlenmiştir.
56. Merkez İdaresi tarafından Heyetimize, Merkezde bulunan yabancıların talebi üzerine avukatı ile görüşebildiği, 2020 yılında 220 avukat görüşmesi yapıldığı; ayrıca 2020 kayıtlarına göre 45 adli yardım görüşmesi yapıldığı bildirilmiştir.
57. Merkezde bulunan yabancılarla gerçekleştirilen görüşmelerde; yeteri kadar hukuki desteğin sağlanmadığı, bu konuda gerekli bilgilendirmelerin kendilerine yapılmadığı dile getirilmiştir.

C.3.4. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler

58. Merkez İdaresi tarafından, pandemi sebebiyle sosyal faaliyetlerin normal zamanlara göre daha seyrek yapıldığı, yabancıların sabah, öğle ve akşam her yemekten sonra yarım saat ve 3 defa da ayrıca her seferinde yarım saat olmak üzere toplamda 3 saat havalandırmaya çıkarıldığı ifade edilmiştir.
59. Merkezde görev yapan psikolog ve sosyal hizmet uzmanı tarafından, özel günlerde, millî ve dini bayramlarda psiko-sosyal destek birimi tarafından etkinlikler yapıldığı, ilaveten Türk Kızılay'ı ile işbirliği içerisinde çeşitli faaliyetler yapıldığı belirtilmiştir.
60. Merkezde Halk Eğitim Merkezi tarafından görevlendirilen Türkçe Öğretmeni, El Sanatları Öğretmeni ve Okul Öncesi Öğretmeni bulunduğu; öğretmenler tarafından yabancılarla çeşitli etkinlikler gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
61. Merkezde aktif olarak kullanılan; Temel Beceriler Sınıfı, Eğitim Sınıfı, Sinema Salonu, Spor Salonu ve Bilgisayar Odası bulunduğu görülmüştür.
62. Merkezde Türkçe dil kursu bulunduğu ve haftada 5 gün Türkçe eğitimi verildiği bilgisi edinilmiştir.
63. Merkezde farklı dillerden kitapların yer aldığı bir kütüphane bulunduğu; yabancıların kütüphanede kitap okuyabildiği ve diledikleri takdirde odalarına da götürebildikleri görülmüştür.

64. Cuma günlerinde İl Müftülüğünce görevlendirilen bir imamın Merkeze geldiği ifade edilmiştir.
65. Merkeзде, çocuklar için oyun alanı bulunduğu, oyun alanında yeteri kadar ekipman olduğu ve oyun alanının çocuklar için uygun olduğu gözlemlenmiştir.
66. Merkeзде çocuklar için okul öncesi sınıfı ve sınıfta gerekli materyallerin bulunduğu, Halk Eğitim Merkezi tarafından okul öncesi öğretmeni görevlendirmesinin yapıldığı anlaşılmıştır. Eğitim ortamının nezih olduğu görülmüştür.
67. Çocukların eğitimi için kullanılan sınıfların son derece donanımlı olduğu ve sınıflarda çocuklar için yeterli sayıda puzzle, satranç, dama vb. oyunların bulunduğu görülmüştür.

C.3.5. Sağlık ve COVID-19 Pandemisine Yönelik Tedbirler

68. Merkez İdaresi tarafından, acil sağlık vakalarına ilk müdahalenin genelde katlarda bulunan güvenlik görevlisinin tespitiyle veya yabancıların sağlık sorunu yaşadığını belirtmesi ile başladığı, Merkeзде ilk müdahalenin Merkez doktoru tarafından gerçekleştirildiği, ihtiyaç duyulması halinde ambulans ile hastaneye sevk sürecinin başlatıldığı ifade edilmiştir.
69. Merkeзде revir düzeyinde sağlık hizmeti verildiği, Merkez doktoru tarafından gerekli görülmesi durumunda üst sağlık kuruluşlarına Merkezin araçları ve güvenlik personelleri eşliğinde sevklerin yapıldığı, Merkez doktorunun bulunmadığı zamanlarda ise İl Göç Uzmanı veya Uzman Yardımcıları ile Güvenlik Vardiya Amirinin bilgisi ve koordinasyonu dâhilinde 112 Acil Çağrı Merkezi ile iletişime geçilerek ilgili kurum veya hastanelere sevk işleminin gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
70. Merkeзде, ülkemizde ilk vakanın görüldüğü tarihten ziyaret tarihine kadar 95 vaka görüldüğü; bu süreçte pandemi nedeniyle yoğun bakım altına alınan veya yaşamını yitiren yabancı olmadığı ifade edilmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkeзде 2 yabancı COVID-19 hastası olduğu bilgisi Merkez doktoru tarafından ifade edilmiştir.
71. Merkez İdaresi tarafından, pandemi kapsamında Sağlık Bakanlığı tarafından uyulması gereken tedbir ve kuralların tercümanlar aracılığıyla yabancılar aktarıldığı ifade edilmiştir.

C.3.6. Güvenlik

72. İdare tarafından, Merkeзде toplamda 78 tane güvenlik görevlisinin görev yaptığı, her vardiyada 17 veya 18 tane güvenlik görevlisinin görevlendirildiği ve bu sayının yetersiz olduğu bilgisi verilmiştir. Her vardiyada güvenliğin etkin biçimde sağlanabilmesi için asgari olarak 25 veya 26 tane güvenlik görevlisinin bulunması gerektiği belirtilmiştir. İdare tarafından Merkeзде dış güvenliğin sağlanması amacıyla 12 veya 13 tane jandarma personelinin görev yaptığı ve bu sayının da artırılması gerektiği belirtilmiştir.
73. Merkeзде sayımın her gün saat 23.00'da katta bulunan güvenlik personeli tarafından gerçekleştirildiği, rutin aramaların ise ayda bir defa jandarma eşliğinde güvenlik personeli ile yapıldığı, ihtiyaç halinde anlık aramalar gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
74. Acil durumlara yönelik acil çıkış kapıları, sığınaklar ve toplanma alanlarının mevcut olduğu gözlemlenmiştir.

75. Merkezde yangın alarm sistemi ve yangın merdiveni bulunduğu görülmüştür. Merkez İdaresince Heyetimize Merkezdeki yangın sisteminin aktif olarak çalışmadığı bilgisi verilmiştir.
76. Merkezde kör nokta kalmayacak ve mahrem alanları göremeyecek şekilde kurulu bir kamera sisteminin bulunduğu, kamera sisteminin 320 kamera ile işler halde olduğu, kamera kayıt odasında düzenli olarak görevli bulundurulduğu gözlemlenmiştir. İdare tarafından kayıtların 6 ay süreyle saklandığı ve elektrik kesintilerine karşı yardımcı elektrik güç sistemlerinin bulunduğu belirtilmiştir.

C.3.7. Beslenme

77. Merkezde yabancılara yemek hizmeti veren 3 adet yemekhane bulunduğu; ayrıca Merkezde çalışan personel için aktif olarak kullanılmayan bir adet yemekhane bulunduğu gözlemlenmiştir.
78. Merkezde bulunan yabancıların yemek ihtiyaçlarının Merkez tarafından taşınmalı yemek sistemi⁵⁰⁷ yöntemiyle 3 öğün (Kahvaltı, Öğle ve Akşam yemeği) tabldot hizmeti olarak sunulduğu; özel durumu olan yabancıların yemek ihtiyacının ise "Hasta Durum Bildirir" raporuna istinaden en fazla günlük 6 öğün olmak üzere servis edilebildiği Merkezde görev yapmakta olan gıda mühendisi tarafından ifade edilmiştir.
79. Her öğünden numune alınarak belli sürelerle saklandığı görülmüştür.
80. Yemekhanenin genel olarak temiz ve hijyenik olduğu gözlemlenmiştir.
81. Merkezde haftanın belirli günlerinde çalıştırılan 1 adet kantin bulunduğu, kantin ürün listesi ve fiyat çizelgesi incelendiğinde ürün çeşitliliğinin yeterli ve fiyatların makul bir seviyede olduğu görülmüştür. Kantinden içecek, tütün ve tütün mamulleri, giyim ve temizlik ürünleri, manav ürünleri, çikolata ve atıştırmalık grubu ürünlerinin yanı sıra; hijyen malzemeleri olarak ıslak ve kuru mendil, diş fırçası ve diş macunu; kadın yabancılara yönelik ise hijyenik ped, tüy dökücü krem ile ağda bandının temin edilebildiği gözlemlenmiştir.
82. Merkez İdaresince, COVID-19 hastası olan yabancılara, beslenme hizmetlerinin katlarında sağlandığı, ayrıca yemek hizmeti veren firmanın Sağlık Bakanlığının yayınladığı COVID-19 tedbirleri kapsamında⁵⁰⁸ hizmet verecek gıda sektörü için alınması gereken tedbirlere riayet ederek (tek kullanımlık kaşık, çatal, tabldot, pet şişe içinde su ile kapalı poşet içinde yer alan bir adet ekmek gibi) hizmet sağladığı görülmüştür.

D. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

D.1. Değerlendirme

83. TİHEK'in ulusal önleme mekanizması görevi çerçevesinde yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda işbirliği esasına

507 Taşınmalı yemek sistemi; Merkez mutfak olarak adlandırılan tesiste, yani toplu yemek üretilen fabrikada, ürünleri hazırlayıp, hazırlanan ürünlerin tüketicinin yemekhanesine taşınması olarak tanımlanabilir.

508 Sağlık Bakanlığının 27/08/2020 tarihli ve 13588366-149-E.1407 sayılı yazısı ile bildirilen Bilimsel Danışma Kurulu Tavsiye Kararları (<https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/kovid-19-pandemi-surecinde-ceza-infaz-kurumlari-iii18022021065928>)

dayanmaktadır. Merkez İdaresince Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletmeksizin erişimi sağlanmış, yabancılarla izole görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemleri almış ve gerekli bilgi ve belgelere erişimi sağlamıştır. Bu çerçevede, Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları Ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

84. Tespit edilen ve aşağıda buna ilişkin tavsiyeler verilen eksiklikler dışında Kayseri Geri Gönderme Merkezinin mevcut fiziki şartlar, sosyal imkânlar ve mahpus-idare ilişkileri açısından genel olarak müspet bir niteliğe sahip olduğu görülmüştür.

D.2. TAVSİYELER

D.2.1. Kayseri Valiliğine Yönelik Tavsiyeler

85. YUKK'nin 57. maddesinde⁵⁰⁹ yer alan alternatif tedbirlere Merkez İdaresi tarafından hiç başvurulmadığı belirtilmiştir. Bu hususta uygun düştüğü ölçüde ilgili hükümde ifade edilen alternatif tedbirlerin de hayata geçirilmesi,

D.2.2. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

86. Merkezde bulunan yangın sisteminin aktif hale getirilmesi,
87. İlk ziyarette de tespit edildiği üzere zemin katta yer alan 40x40 cm ebadındaki açılır pencerelerin havalandırmayı zorlaştırması nedeniyle bu pencerelerin yeterli havalandırmaya imkân verecek şekilde düzenlenmesi tekiden,

D.2.3. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler

88. Yapılan iki ziyarette de güvenlik personeli sayısının yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Merkezde güvenlik hizmetlerinin daha etkin sunulması amacıyla güvenlik personeli sayısının artırılması tekiden,

509 İdari gözetime alternatif yükümlülükler MADDE 57/A- (Ek:6/12/2019-7196/78 md.) (1) 57'nci maddenin ikinci fıkrasında sayılan yabancılara ya da idari gözetimi sonlandırılan yabancılara aşağıdaki idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilebilir:

- Belirli adreste ikamet etme
- Bildirimde bulunma
- Aile temelli geri dönüş
- Geri dönüş danışmanlığı
- Kamu yararına hizmetlerde gönüllülük esasıyla görev alma
- Teminat
- Elektronik izleme

(2) Yabancıya birinci fıkradaki yükümlülüklerden bir ya da birkaçının getirilmesi durumunda, bu süre yirmi dört ayı geçemez.

(3) 57 nci maddenin ikinci fıkrası kapsamında olup da idari gözetim altına alınmayan yabancılara bu maddenin birinci fıkrasında sayılan yükümlülüklerden birinin ya da birkaçının getirilmesi zorunludur. (4) İdari gözetime alternatif yükümlülüklere tabi tutulduğu, yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına gerekçeleri ile birlikte tebliğ edilir. Hakkında idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilen yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(5) Elektronik izleme yükümlülüğüne tabi tutulan yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı bu karara karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru yabancının tabi tutulduğu idari yükümlülüğü durdurmaz. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir.

(6) İdari gözetime alternatif yükümlülüklerle uymayan yabancılar idari gözetim altına alınabilir.

(7) Yabancıya teminat yükümlülüğü getirilmesi ve yabancının teminat süresi içerisinde mücbir sebepler ve mahkeme sürecinin sona ermemesi halleri saklı kalmak kaydıyla Türkiye'den çıkmaması durumunda teminat Hazineye irat kaydedilir.

(8) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça düzenlenir.

D.2.4. Kayseri İl Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

89. Dış güvenliği sağlamakla görevli Jandarma personeli sayısının yetersiz olduğu Merkez İdaresince ifade edilmiştir. Dış güvenliğin daha etkin bir biçimde sağlanması adına Merkezde görev yapan Jandarma personeli sayısının artırılması,

D.2.5. Kayseri Barosu Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler

90. Merkezde bulunan yabancılar, etkili şekilde hukuki destek alamadıkları hususunda şikâyetlerini Heyetimize iletmışlerdir. Bu doğrultuda yabancılarla iletişime geçilerek ihtiyaçları doğrultusunda hukuki destek verilmesi,
hususları tavsiye edilmektedir.

ANTALYA
GERİ GÖNDERME MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/23)

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
HES	Hayat Eve Siğar
İSTANBUL PROTOKOLÜ	İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YTS	Yabancı Terörist Savaşçı

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukukten tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Geri gönderme merkezleri, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlerden birisi olup temel dayanağını 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda bulmaktadır. Kanun'un "geri gönderme merkezleri" başlıklı 58'inci maddesinde; *"(1) İdari gözetime alınan yabancıların, geri gönderme merkezlerinde tutulacağı,*
(2) Geri gönderme merkezlerinin İçişleri Bakanlığı tarafından işletileceği, Bakanlığın kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu Merkezleri işletirebileceği,
(3) Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenleneceği" hükümleri yer almaktadır.
5. 22.04.2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'in 3/1-ç bendine göre geri gönderme merkezi; *"idari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işletirilen merkezleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda idari gözetime alınan yabancıların tutulduğu geri gönderme merkezlerine ziyaret gerçekleştirilmesi de TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

03.06.2021 tarihinde anılan görevlerin icrası kapsamında Antalya Geri Gönderme Merkezine **haberli** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

7. Ziyaret Heyetinde; ... yer almıştır.
8. Bu rapor, TIHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 96/3 maddesine istinaden, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin gerçekleştirilmesine ilişkin 09.02.2021 tarihli ve 2021/16 sayılı kararı ile 27.02.2021 tarihli ve 2274 sayılı Başkanlık oluru çerçevesinde 03.06.2021 tarihinde gerçekleştirilen Antalya Geri Gönderme Merkezi⁵¹⁰ izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.
9. Ziyaret, Merkez Müdürü ve Vekil Müdürün izinli olmaları nedeniyle Merkezde görevli il göç uzmanı, insan ticareti uzmanı ve sosyal çalışmacıdan oluşan heyet ile yapılan kısa bir ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede; heyetimiz tarafından ziyaretin amacı ve kapsamı ile TIHEK'in UÖM rolüne ilişkin detaylı bilgiler verilmiş; Merkez çalışanlarından ise Merkeze ilişkin genel bilgiler alınmıştır. Yabancıların kaldığı odaların ve ortak alanların incelenmesinin ardından COVID-19 önlemlerine uyarak rastlantısal yöntemle ve gizliliği sağlayacak şekilde özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerle⁵¹¹ Merkez personeli bulunmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir .

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Merkeze İlişkin Genel Bilgiler

10. 2017 yılında inşasına başlanan ve 2019 yılı sonunda boya işlemi tamamlanan Merkezde, 2017 yılı Eylül ayından itibaren yabancı kabulüne başlanmıştır.
11. Merkezde, 20 tanesi 6 kişilik, 4 tanesi 12 kişilik olmak üzere toplamda ranza tipi yatak sistemi olan 24 oda bulunmakta olup Merkez kapasitesi 168'dir.
12. Merkezde ortak kullanım alanları; kadın havalandırma alanı, erkek havalandırma alanı, yemekhane, revir, TV izleme alanı, ibadet odaları, kütüphane, açık basketbol ve futbol sahası, pinpon alanı, çocuk parkı, sosyal etkinlik odasıdır.

B.2. Merkez Personeli

13. Merkezde 55 personel görev yapmaktadır. Bunlar; müdür, il göç uzmanı, il göç uzman yardımcısı, psikolog, sosyal çalışmacı, gıda mühendisi, büro personeli, tercüman, güvenlik görevlisi, tekniker, temizlik personeli ve şofördür.
14. Merkezde Arapça, Farsça ve Rusça dillerinde tercümanlık hizmeti sağlandığı Merkez İdaresi ve yabancılar tarafından bildirilmiştir.

510 Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

511 Özgürlüğünden mahrum bırakılanların büyük bir çoğunluğu düzensiz göçmen olsa da bundan sonra kısaca daha geniş anlamda yabancı ifadesi tercih edilecektir.

15. Merkezin dış güvenliği jandarma tarafından, iç güvenliği ise Merkezin güvenlik personeli tarafından 7/24 mesai saati esaslı şekilde sağlanmaktadır.
16. Merkeзде 5'i özel güvenlik personeli olmak üzere toplam 10 kadın personel istihdam edilmektedir. Merkez personeline ilişkin sayısal veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 1: Merkeзде fiilen hizmet veren personel sayısı

	Unvan	Sayı
1.	Müdür	1
2.	İl Göç Uzmanı	2
3.	İl Göç Uzman Yardımcısı	1
4.	Psikolog	2
5.	Sosyal Çalışmacı	1
6.	Tercüman	2
7.	Gıda Mühendisi	2
8.	Temizlik Personeli	7
10.	Teknik Personel	2
11.	Büro Personeli	1
12.	Şoför	3
13.	Nöbetçi Personel	6
14.	Güvenlik Görevlisi	25
TOPLAM		55

17. Merkeзде daha önce disiplin soruşturması geçiren personel bulunmadığı bilgisi edinilmiştir.
18. Merkeзде bulunan yabancılar ile güvenlik personelinin özel ilişki kurmalarının önüne geçilebilmesi adına güvenlik personelinin sabit çalıştırılmadığı, görev yerlerinin devamlı olarak değiştirildiği ifade edilmiştir.
19. Merkeзде görev yapan personel İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu'nu (İstanbul Protokolü) içerir şekilde işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme için özel bir eğitim almamıştır. Sadece Merkeзде görev yapan özel güvenlik personeline, Merkez psikologları tarafından insan hakları, öfke kontrolü ve etkili iletişim eğitimi ile idari bürolarda çalışan personele insan hakları eğitimi verilmiştir. Benzer şekilde, Merkez personelinin insan ticareti ile mücadele eğitimi aldığı ve bu kapsamda güvenlik görevlilerine yönelik Dünya Göç Örgütü tarafından verilen eğitimlerin devam ettiği bilgisi edinilmiştir.

B.3. Merkezde Kalan Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar

20. Merkezde kalan yabancıların sayısı düzensiz göç hareketlerine göre değişiklik gösterebilmekte olup ziyaret tarihi itibarıyla; 28 Suriye, 38 Afganistan, 10 Özbekistan, 9 İran ve 6 diğer uyruklardan; 24'ü kadın, 67'si erkek olmak üzere toplamda 91 yabancı bulunmaktadır.
21. Merkezde özel ihtiyaç sahibi olarak bacağında platin bulunan 1 kişi, bir eli ampüte olan 1 kişi ve bir parmağı ampüte olan 1 kişi olmak üzere 3 engelli yabancı ile epilepsi hastalığı teşhisi olan 1 yabancı bulunmaktadır.
22. Merkezde yabancı çocuk bulunmamaktadır. Merkeze refakatsiz çocuk gelmesi durumunda çocuklar, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünce sevgi evleri veya çocuk destek merkezlerine yerleştirilmektedir.
23. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar açısından Merkezde yoğun bir sirkülasyon olduğu, seyahat belgesi olanların ülkeye dönüşlerinin en kısa sürede gerçekleştirildiği, seyahat belgesi olmayanlar için ise vatandaşı olduğu ülkenin ilgili makamları ile irtibata geçilmek suretiyle seyahat belgesi temin edilmeye çalışıldığı Merkez İdarecisince belirtilmiştir.
24. Merkezdeki yabancıların tutulma süreleri değişiklik göstermekle birlikte Merkezde en uzun süre idari gözetim kararı alınan kişinin 8 aydır Merkezde bulunduğu Merkez İdaresi tarafından bildirilmiştir. Merkezde 01.01.2021-21.09.2021 tarihleri arasında yapılan işlemlere ilişkin sayısal veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 2: Merkezde yapılan işlem sayısı

	İşlem Türü	Sayı
1.	Sınır Dışı Kararı	990
2.	Gönüllü Geri Dönüş Kapsamında Menşe Ülke ya da Başka Bir Ülkeye Gönderme	33
3.	İnsan Ticareti Mülakati	136
4.	Tespit Edilen İnsan Ticareti Mağduru	5

25. Merkezde, ziyaret tarihi itibarıyla YTS (yabancı terörist savaşçı) olduğundan şüphelenilen 24 kişi bulunmaktadır. YTS şüphelisi bireyler diğer yabancıardan farklı bir katta tutulmaktadır.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Merkeze Kabul ve Yerleştirme

26. Yabancıların, Merkeze kolluk görevlileri refakatinde getirildiği; cinsiyet durumu gözetilerek (kadınları kadın personel ve erkekleri erkek personel) arama kabiniinde üst araması yapıldığı ve X-Ray cihazından geçirildiği, kolluk nezaretinden getirildikleri için detaylı aramalarının kolluk personeline Merkezde getirilmeden önce yapıldığı İdarece belirtilmiştir. Aramada kişilerin üzerlerinde ve yanında

- bulunan eşyaların arasında Merkeze sokulması yasak eşyaların olup olmadığına bakıldığı ifade edilmiştir.
27. Yabancılarla yapılan görüşmelerde arama esnasında insan onuru ile bağdaşmayacak bir tutum veya davranışa ilişkin bir şikâyet alınmamış, bu yönde bir tespit bulunulmamıştır.
 28. Merkeze ilk girişte; 4 adet arama kabini bulunduğu, yabancıların kullanımına ayrılmış tuvalet ve banyo ihtiyaçları için 2 tuvalet ve banyo olduğu ve bu alanların genel olarak temiz durumda olduğu gözlemlenmiştir.
 29. Merkeze kabulü gerçekleştiren yabancıların, arama işleminden sonra kimlik bilgilerinin sisteme kaydedildiği, fotoğraf kaydının yapıldığı, parmak izi sorgulandığı, sevk eden kurumun düzenlediği evrakların kontrolünün yapıldığı bilgisi edinilmiştir.
 30. Merkeze kabulde yabancıların kişisel eşyalarını emanet odasına bırakmalarının ardından piko-sosyal serviste ön değerlendirme formu doldurulduğu, bu kapsamda yabancılar temel soruların sorulduğu, verilen cevaplarda yabancıların cinsel saldırıya maruz kaldığı ya da insan ticareti mağduru olduğu yönünde bir şüphenin varlığı durumunda kişinin mülakata alındığı belirtilmiştir.
 31. Ön değerlendirme formu doldurulurken temel ihtiyaçlara ilişkin taleplerinin alındığı, kabul işlemleri sırasında yabancılar vücut ve el havlusu, diş macunu, diş fırçası, bebek bezi, sabun, neversim ve temizlik malzemeleri, terlik, bedeni varsa pijama takımı, çorap ile birlikte Proje destekleri ile sağlanan temel onur kitlerinin (dignity kits) dağıtıldığı ifade edilmiştir. Kitlerin içinde sabun, hijyenik ped, kadınlar için yazma, iç çamaşırı, ıslak mendilin yer aldığı görülmüştür. Bu kitleri içeren çantaların yabancılar sınır dışı sürecinde de sağlandığı bilgisi verilmiştir.
 32. Merkeze kabul sürecinde İçişleri Bakanlığının kararına göre 10-14 gün karantina uygulaması sonrası yabancıların odalara yerleştirildiği, karantina sürecinin uzamaması adına aynı odada karantinaya girecek kişiler için arada en fazla 2 gün fark olmasına dikkat edildiği bilgisi İdare ve yabancılar ile yapılan görüşmelerde edinilmiştir.
 33. Yabancıların (kollukça aldırılan) darp cebir raporu ve PCR (Polymerase Chain Reaction- Polimeraz Zincir Reaksiyonu) testi ile birlikte Merkeze kabullerinin yapıldığı ifade edilmiştir. Yabancıların kabul işlemi sürecinde yabancıyı gönderen kurumdan gelen sağlık raporunun incelenmesi gibi hususların üzerinde durulduğu, kabul sırasında Merkez tarafından genel bir sağlık kontrolü yapılmadığı, yalnızca revirde engellilik durumuna ilişkin bir değerlendirme gerçekleştirildiği ve yabancıların bir rahatsızlığı olması durumunda doktor muayenesi gerçekleştirildiği bilgisi aktarılmıştır.
 34. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların odalara yerleştirilmelerinde; cinsiyet, engellilik, uyruk, YTS şüpheli olma gibi kriterlerin dikkate alındığı, anılan sebepler gibi özel bir durum olmadığı sürece oda yerleşiminin katta görevli güvenlik personeline yapıldığı ifade edilmiştir. Yabancılar ile yapılan görüşmelerde odalara yerleştirmelerde güvenlik personeline inisiyatif bırakılması durumunun yabancılar arasında huzursuzluk oluşmasına neden olduğu dile getirilmiştir.

C.2. Fiziksel Koşullar

35. Merkezde bulunan etkinlik odası, ibadethaneler, kütüphane, havalandırma alanları, TV izleme odaları ve yemekhaneden oluşan ortak alanlar ile revir, Merkeze kabul alanı, depo, yabancılara verilen malzemelerin bulunduğu oda, personele ait malzeme odası, avukat görüşme alanları, yumuşak oda vb. yerler ziyaret edilmiştir. Merkezin fiziksel koşulları incelendiğinde, tadilat işleminin 2019 yılında tamamlanması sebebiyle binanın fiziki durumunun genel olarak iyi olduğu görülmüştür.
36. Merkezin koridor ve ortak alanları ile yabancıların kaldığı odaların genel olarak temiz, aydınlık, ferah ve yeterli genişlikte olduğu tespit edilmiştir.
37. İdare ile yapılan ön görüşmede her yabancı için ranza tipi yatağı bulunduğu ifade edilmiş olsa da Merkez kapasitesi ile mevcut yabancı sayısı değerlendirildiğinde kapasite yeterli olduğu halde katlar arasında uygun yerleşim planı yapılamaması nedeniyle bazı koşullarda kalabalıklaşma sorununun olduğu, bazı yabancıların yerde yattığı, bazılarının da ranzasında sünger yatak bulunmadığı görülmüştür.
38. Odaların havalandırılması pencerelerin açılması suretiyle, ısınma ise merkezi klima sistemiyle sağlanmaktadır.
39. Merkezde temizliğin günlük olarak temizlik personeline yapıldığı, verilen temizlik hizmetinin odalar ve ortak yaşam alanları olduğu ifade edilmiş, yabancılar ile yapılan görüşmelerde odaların ve ortak alanların temizliğinin Merkez görevlilerince gerçekleştirildiği doğrulanmış ve ziyaret esnasında Merkezin genel olarak temiz olduğu gözlemlenmiştir.
40. Yabancılar ile yapılan görüşmelerde sıcak suya erişimde sıkıntı yaşandığı ifade edilmiştir. Heyet üyeleri tarafından yapılan kontrolde sıcak suyun olmadığı tespit edilmiştir. Bu husus İdare ile paylaşıldığında Merkezde sıcak suyun güneş enerjisi sistemi ile sağlanması sebebiyle sıkıntılar yaşandığı, sıcak su için doğalgaz projesinin devam ettiği bilgisi verilmiştir. Ziyaret tarihinden sonra Merkez idaresi tarafından sıcak su ihtiyacının karşılanması için bozuk olan güneş enerji kollektörlerinin değişimi ve tamirinin sağlandığı, güneş enerji sisteminin yetersiz kalması ihtimaline karşılık ise sıcak su tankına su ısıtıcı rezistansının eklendiği bilgisi verilmiş ve ilgili belgeler Kuruma iletilmiştir.
41. Merkezde katlar arası ulaşım için barınanların kullanımına açık asansörler ve engelli barınanlar tarafından kullanılacak engelli sandalyesi mevcuttur. Ancak engelliler için tutunma malzemeleri ve uygun tuvaletlerin bulunduğu özel bir odanın bulunmadığı tespit edilmiş, engelli yabancılar ile gerçekleştirilen görüşmelerde kişisel bakımlarını yerine getirirken zorluk yaşadıkları hususları ifade edilmiştir.
42. Merkezde erkek ve kadın yabancılar için ayrı havalandırma alanlarının bulunduğu, her ikisinin de geniş ve yeterli olduğu, kadın havalandırma alanında çocuklar için bir oyun parkı bulunduğu ve her iki alanda da yetişkinler için basketbol potası ve voleybol filesi bulunduğu görülmüştür.
43. Yabancılara ücretsiz olarak ayda bir şampuan, haftada bir sabun, deterjan ve jilet dağıtımı yapılmaktadır.

44. Merkezdeki yabancılara kıyafet, iç çamaşırı ve ayakkabı olacak şekilde verilen kıyafetlerin maliyetinin Göç İdaresi Başkanlığı ve Kızılay tarafından karşılandığı, BM'den alınan yardım kitlerinin de kıyafet deposuna konulduğu belirtilmiş olup gezilen bu bölümlerin temiz ve düzenli olduğu gözlemlenmiştir. Yabancılar ile yapılan görüşmelerde kıyafetlerde beden seçeneğinin bulunmaması nedeniyle giyecek sıkıntısı yaşandığı ifade edilmiştir. İdare ile bu husus paylaşıldığında temel giyim ihtiyacına yönelik yeni bir alım için Göç İdaresi Başkanlığına talepte bulunulduğu bilgisi verilmiştir.
45. Merkezde her katta yabancıların ücretsiz olarak kullanabildiği çamaşır ve kurutma makinelerinin bulunduğu görülmüştür.
46. Son olarak yabancıların odalarında yapılan görüşmelerde acil durum butonlarının bulunmadığı görülmüş, bu durumun karantina odalarında kalan yabancılar için acil bir durum olması halinde görevli personel ile iletişim açısından sıkıntı oluşturabileceği değerlendirilmiştir.

C.3. Yönetim ve Uygulamalar

47. Merkez İdaresine, yabancılar içinde disiplinsiz davranışlarda bulunanlara yönelik nasıl bir disiplin prosedürü işletildiği sorulmuş, yabancılar için kabul edilmiş bir disiplin mevzuatı ya da uygulamanın bulunmadığı, İdarece ifade edilmiştir.
48. Merkezde, son 5 yıl içinde firar, isyan gibi adli/idari bir vakanın yaşanmadığı Merkez İdaresince belirtilmiştir.
49. Merkezde, ziyaret tarihi itibarıyla son 5 yıl içinde hayatını kaybeden kişi bulunmamaktadır.
50. Yabancılar ile yapılan görüşmeler esnasında bir kişinin bileğini kesmek suretiyle intihara teşebbüs ettiği öğrenilmiş, heyette yer alan doktor tarafından yapılan muayenede de intihar yarasının yeni olduğu, dikişlerin henüz iyileşme aşamasında olduğu görülmüştür. Merkez psikoloğu ile yapılan görüşmede ise kişiye daha önce psikiyatriye sevk edilmesi teklifinde bulunulduğu ancak bu durumun kendi tercihinde bırakıldığı konuyla ilgili olarak idari kadronun bilgilendirildiği hususları ifade edilmiştir.
51. Merkezde, birçok dilde adli yardım ve idari süreci anlatan talimatlar ile COVID-19 salgını ile ilgili sosyal mesafe, hijyen, temizlik ve maske kurallarına uyulmasını belirten görsellerin yer aldığı broşürlerin asılı bulunduğu görülmüştür.

C.4. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

52. Birebir gerçekleştirilen görüşmelerde, yabancıların bir işkence ve kötü muameleye maruz kalmadıkları iletilmiştir. Merkez İdaresi de Merkezin açılışından ziyaret tarihine kadar kendilerine herhangi bir işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuruda bulunulmadığını belirtmiştir.
53. Merkezde kalan yabancıların talep ve şikâyetlerini; katlarda bulunan dilek ve şikâyet kutuları ve güvenlik görevlileri aracılığıyla ya da sözlü olarak doğrudan İdareye bildirmek suretiyle ilettikleri İdarece belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen birçok yabancı ise Merkez çalışanları ile istedikleri zaman iletişim kuramadıklarını, özellikle Müdür ile görüşmenin çok zor olduğunu, güvenlik görevlileri ile oda yerleştirmelerine ilişkin sorun yaşayabildiklerini, en büyük sıkıntılarının da Merkezde alıkonulma süreçlerine dair yeterli bilgilendirmenin yapılmaması olduğunu ifade etmişlerdir.

54. Yabancılar ve İdare ile yapılan görüşmelerde yabancı şahısların emniyet güçleri tarafından yakalanma ve teslim edilme süreçlerinde haklarına ilişkin olarak yeterli bilgilendirmenin yapılmadığı ifade edilmiştir.
55. Merkezde duvarları sökülme müsait beyaz deri bir malzeme ile kaplı, zemini taş beton ile döşenmiş bir yumuşak oda bulunmaktadır. İdare ile yapılan görüşmede yumuşak odanın kullanımına ilişkin bir kayıt defterinin bulunmadığı görülmüş olup odanın daha önce kullanılmış olduğuna ilişkin bir emare olarak duvarlarda Arapça yazılara ve resimlere rastlanmıştır. Teknikerin ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde bulunmaması nedeniyle kamera kayıtları Heyet tarafından izlenememiştir.

C.5. Sağlık ve Psikososyal Hizmetler ile Covid-19 Pandemisine Yönelik Tedbirler

56. Merkezde görevli sağlık personeli tarafından pansuman, tansiyon ölçme gibi basit tıbbi işlemlerin yapıldığı bir revir bulunmaktadır.
57. Merkezde acil durumlarda en yakın istasyondan ambulans talep edildiği ve hızlı bir şekilde ambulans sağlandığı, diğer durumlarda ise yabancıların Merkeze ait araçla sevk edildiği ifade edilmiştir.
58. Merkezde Mart 2020 tarihinden itibaren toplam 6 yabancıda COVID-19 vakası görüldüğü, pandemi veya başka bir sebeple ölüm vakası yaşanmadığı bilgisi verilmiştir. Pozitif hastaların karantina koşulları kapsamında izole edilerek Sağlık Bakanlığı personeli tarafından verilen ilaç tedavisinin uygulandığı belirtilmiştir.
59. Merkezde, bulaşıcı hastalıkların engellenmesi amacıyla aylık PCR testi taraması ve haşereler için ilaçlama yapıldığı belirtilmiştir.
60. Merkezde görevli personelin aşıya teşvik edildiği, maske takmasının sağlandığı ve mesai başlangıcından önce ateş ölçümü yapıldığı belirtilmiştir.
61. COVID-19 tedbirleri kapsamında Antalya Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlığı tarafından Merkez personeline eğitim verilmiştir.
62. Merkezde, barınanlara ait tıbbi bilgiler her yabancıya özel ayrı dosyalarda kayıt altına alınmakta ve yabancıların kişisel verileri dosyasında arşivlenmektedir.
63. İş kazası nedeniyle bir eli ampüte olan bir yabancı ve kalp hastası bir diğer yabancı ile yapılan görüşmelerde ilaç tedavisi gerektiren hizmetlerde ilaçların Merkez tarafından ücretsiz bir şekilde karşılanmadığı bu nedenle tedavi olamadıkları ifade edilmiş, İdare ile yapılan son görüşmede ise ilaç ödeneğinin artırılması gerektiği hususu dile getirilmiştir.
64. Psikososyal ve destek hizmetleri servisinde 1 psikolog, 2 sosyal çalışmacı Merkezde hafta içi tam zamanlı olarak çalışmaktadır. Merkez psikoloğu ile yapılan görüşmede yabancılar için Merkeze kabulden sonra bir ön değerlendirme yapıldığı ve daha sonra kişinin ihtiyaç duyduğunun tespit edilmesi durumunda psiko-sosyal görüşmelerin gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Yabancılarla birebir gerçekleştirilen görüşmelerde ise psikolog ve sosyal çalışmacı ile istedikleri zaman görüşme yapamadıkları ve kurulan iletişimden memnun olmadıkları ifade edilmiştir.

C.6. Beslenme

65. Merkezde her katta bulunan ortak yaşam alanlarında yemekhane kısmı olduğu, yabancıların yemek için bu alanı kullandığı, yemekhanelerin genel olarak temiz olduğu gözlemlenmiştir.
66. Merkezde kalan yabancıların yemek hizmeti, hizmet alımı şeklinde temin edilmektedir. Yabancılar sabah, öğle ve akşam yemeği şeklinde olmak üzere günde 3 defa 4 çeşit yemek sunulmaktadır. Yabancılar yapılan görüşmelerde genel olarak yemeklerin lezzet ve çeşitliliğinden memnun olduklarını ifade etmişlerdir.
67. Merkezde 2 gıda mühendisinin görev yaptığı, kalori miktarlarının aylık menü ile birlikte kontrol edildiği, menü planlamasının bir önceki aydan yapıldığı, yemek listesinin aybaşıda hem yabancılar hem de koordinasyon ekibine bildirildiği ifade edilmiştir.
68. Yemeklerin seçimi ve dağıtımında yabancıların sağlık durumunun göz önünde bulundurulduğu, Merkeze kabulde yapılan mülakatlar sırasında yabancıların raporları ile birlikte beyan etmeleri üzerine şeker, tansiyon gibi hastalığı bulunanlar ile vegan ya da vejetaryen beslenenler için ayrı bir menü hazırlandığı belirtilmiştir.
69. Öğünlerde verilen yemek çeşitlerinden hijyenik koşullara uygun olarak etiketli bir şekilde numuneler alınarak yemekhanede 72 saat muhafaza edildiği ifade edilmiş, numuneler Heyet Üyelerince görülmüştür.
70. Sabah kahvaltısında 0-8 yaş arası çocuklara, hamile ve emziren annelere süt verildiği belirtilmiştir.
71. Merkezde geçici bir kantin bulunduğu, kalıcı kantin hizmetinin ihale sürecinde olduğu bilgisi Merkez İdaresince bildirilmiştir.
72. Merkezde barınmakta olan özgürlüğünden mahrum bırakılanların içme suyu ihtiyacı öğünler ile birlikte kişi başına dağıtılan 1,5 litrelik pet su şişeleri ve koridorlarda bulunmakta olan hazır su sebilleri ile sağlanmaktadır.

C.7. Sosyal Faaliyetler, Günlük Yaşam ve Dış Dünya ile İletişim

73. Merkezde yabancıların kullanımına açık 22 farklı dilde 948 kitabın yer aldığı bir kütüphane bulunduğu ancak kitapların sayıca yetersiz olduğu, Rusça, Arapça, İngilizce ve Farsça dillerinde yayınların özellikle dünya klasiklerinin talep edildiği idare tarafından ifade edilmiştir. Yabancılarla yapılan görüşmede kitap kodlarının yer aldığı listelerin katlarda asılı olduğu, yabancıların istedikleri zaman listede yer alan kitapları temin etmede bir sıkıntı yaşamadıkları ifade edilmiştir.
74. Merkezde ortak yaşam alanlarında televizyonların bulunduğu ancak kanal çeşitliliğinin yetersiz olduğu özellikle Rusça yayın yapan kanalların eklenmesinin talep edildiği ifade edilmiştir.
75. Merkezde müzik yayınının bulunduğu, resim, voleybol, futbol, masa tenisi, saksıda çiçek ekimi gibi aktivitelerin yapılabildiği yabancılarla yapılan görüşmelerde ifade edilmiştir. İdare tarafından, yabancılar için sosyal mesafe kurallarına uygun olarak sinema günü etkinliklerinin düzenlendiği, Anneler Günü gibi evrensel özel günlerde pasta kesildiği ifade edilmiştir.
76. Merkezde satranç ve tavla takımları, futbol, basketbol ve voleybol topları, pilates malzemeleri vb. materyallerin bulunduğu ve yabancıların bu ürünlerden istifade edebildikleri gözlemlenmiştir.

77. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla çocuk yabancının bulunmadığı, genel olarak çocuk sayısının çok az olduğu, bu nedenle çocuklar için sabit bir oyun alanının bulunmadığı, çocuk oyun alanı kurmak için yeterli oyuncağın ve malzemenin bulunduğu ancak depoda tutulduğu İdarece belirtilmiştir. Heyet tarafından yapılan inceleme esnasında çeşitli yaş grubuna ilişkin oyuncakların, çocuk çitlerinin, kutu oyunlarının depoda yer aldığı görülmüştür.
78. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlara yönelik sabah ve akşam olmak üzere günde en az 2 saat havalandırma imkânı sağlanmaktadır. Yabancılarla yapılan görüşmelerde, gün içerisinde istedikleri zaman havalandırma ve spor salonlarını kullanabildiklerini, kendilerine talep etmeleri halinde basketbol, voleybol ve futbol topu verildiği ve turnuvalar düzenlendiği ifade edilmiştir. Nitekim ziyaret esnasında bir grup yabancının voleybol maçı oynadığı Heyet tarafından gözlemlenmiştir.
79. Karantina uygulamasında yabancıların 6 kişi bir odayı paylaştıkları ve 14 gün boyunca havalandırma imkânından faydalanmadıkları, karantina odalarında TV bulunmadığı, başkaca bir sosyal aktivite imkânlarının ve dış dünya ile iletişimlerinin bulunmadığı hem İdare tarafından belirtilmiş hem de karantinada olan kişilerle kapı aralığından yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir.
80. Merkezde toplam 11 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Göç İdaresi Başkanlığınca Merkeze gönderilen telefon kartlarının psikososyal destek hizmetleri bürosunda görevli personel marifetiyle ücretsiz dağıtıldığı ve ayrıca ücret karşılığında telefon kartı temin edilebildiği İdarece ifade edilmiştir. Yabancılar ile yapılan görüşmelerde katlarda yer alan ankesörlü telefonlardan bazılarının çalışmadığı ve telefonların Kazakistan ve Kırgızistan'ı aramaması nedeniyle aileleri ile görüşme imkânından faydalanamadıklarından yakınan kişiler de olmuştur.
81. Merkeze gelen ziyaretçilerin Geri Gönderme Merkezleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge kapsamında yabancıların birinci derece akrabası veya vekili olması gerektiği ancak ziyaret tarihi itibarıyla Yönerge uyarınca COVID-19 kapsamında alınan önlemler nedeniyle Merkeze ziyaretçi kabul edilmediği ifade edilmiştir.
82. Yabancılarla yapılan görüşmelerde avukata erişimde bir sıkıntı yaşamadıkları, istedikleri zaman avukatları ile avukat görüşme alanlarında görüşebildikleri ancak adli yardım sistemi üzerinden Baro tarafından görevlendirilen avukatların kendilerinden ücret talep ettikleri, aksi halde mevcut durumları ile ilgili bilgi vermedikleri, bu hususlara ilişkin herhangi bir başvuru olmadığı ve nereye başvuracaklarını dahi bilmedikleri ifade edilmiştir.
83. Merkezin daha önce bir sivil toplum kuruluşu ya da baro tarafından ziyaret edilmediği bilgisi paylaşılmıştır.

D. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

D.1. Değerlendirme

84. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Ziyaret Merkez Müdürü ve Vekil Müdürün izinli olmaları nedeniyle Merkezde görevli il göç uzmanı, insan ticareti uzmanı ve sosyal çalışmacıdan oluşan heyet ile yapılan kısa bir ön görüşmeyle başlamıştır. Gerçekleştirilen ziyaret türü haberli bir ziyaret olmasına rağmen Heyet üyeleri yetkililerin Merkezde olmaması

nedeniyle yaklaşık 1,5 saat kadar bekletilmiş, Merkeze ilişkin genel bilgiler idari bir görevi olmayan sosyal çalışmacı pozisyonunda görevli personelden edinilmiştir.

85. Tespit edilen eksiklikler dışında Antalya Geri Gönderme Merkezinin mevcut fiziki şartlar ve sosyal imkânlar açısından genel olarak iyi durumda olduğu görülmüştür.

D.2. Tavsiyeler

D.2.1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

86. Merkeze kabul sırasında yabancıların genel bir sağlık kontrolünden geçmediği bilgisi göz önüne alındığında Yabancıların Merkeze kabulden sonra mümkün olan en kısa süre içerisinde bir doktor ya da doktora rapor verecek tam donanımlı bir hemşire tarafından kapsamlı bir tıbbi taramadan geçirilmesi,⁵¹²
87. Merkezlerde barınanların merkez içerisindeki genel yerleşim planlarının yapılması ve düzenlenmesinden merkez müdürlüklerinin sorumlu olduğu⁵¹³ göz önüne alındığında, yabancıların odalara yerleştirilmesi ile ilgili kararların, güvenlik görevlilerince değil ilgili idari personel tarafından, yabancıların Merkeze kabulünde hazırlanan ön değerlendirme formları da gözetilerek yapılan gruplandırma neticesinde alınması,
88. Merkeze kabulü sağlanan her yabancıya temiz, iyi durumda ve temizliği korumaya yetecek sıklıkta değiştirilen, yeterli büyüklükte ve sayıda yatak takımı ve ayrı bir yatak sağlanması,⁵¹⁴
89. Ziyaret sırasında, Merkezde engelliler için uygun bir oda bulunmaması nedeniyle engelliler açısından erişilebilirliğin sağlanmadığı gözlemlenmiştir. Her ne kadar, Merkezde engelli bireylerin uzun süre tutulmamasına özen gösterildiği ifade edilse de ziyaret sırasında görüldüğü gibi Merkezde engelli bireyler bulunabilmektedir. Bu çerçevede, engelli bireylerin Merkezde yaşayabilecekleri sıkıntılar göz önünde bulundurularak Merkezde engelli bireylerin kullanımına uygun bir oda tahsis edilmesi,⁵¹⁵
90. Karantina odalarına, güvenlik ve acil durumlarda hızlı erişilebilirliğin sağlanması için çağrı butonlarının yerleştirilmesi,
91. Görüşme gerçekleştirilen birçok yabancıların Merkez çalışanları ile istedikleri zaman iletişim kuramadıklarını, özellikle Müdür ile görüşmenin çok zor olduğunu ifade ettikleri göz önüne alındığında şikâyet prosedürleri konusunda Merkezde tutulanlar için hem dâhili hem de harici yolların açık tutulması ve uygun bir şikâyet merciine gizli erişim haklarının olması,⁵¹⁶

512 CPT'ye göre, merkeze kabulü sağlanan yabancıların tamamına tıbbi tarama yapılması, özellikle kendine zarar verme riski taşıyanların tespit edilmesi, bulaşıcı hastalıkların taranması ve yaralanmaların vaktinde kaydedilmesi hem özgürlüğünden mahrum bırakılanların hem de personelin yararınadır. CPT faaliyetlerine ilişkin 19. Genel Rapor paragraf 82; Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT) 2015 İsveç Ziyareti Raporu, para. 37.

513 Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik, madde 11.

514 Gözetim Altında Tutulan Yasa Dışı Göçmenler, CPT/Inf(2017)3, s. 4.

515 Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin "Tanımlar" kenar başlıklı 2'nci maddesi ile 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Tanımlar" kenar başlıklı 2'nci maddesinin (i) bendinde "makul düzenleme" kavramı yer almaktadır. Ayrıca, Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'in "Merkezlerde verilecek hizmetler" başlıklı 14'üncü maddesinde, "d) Özel ihtiyaç sahiplerine uygun alanların tahsis edilmesi", merkezlerde verilecek hizmetler arasında sayılmıştır.

516 CPT'ye göre etkili şikâyet prosedürleri göçmenlerin tutulduğu gözaltı merkezlerindeki kötü muameleye karşı en temel güvencelerdir Gözetim Altında Tutulan Yasa Dışı Göçmenler, CPT/Inf(2017)3, s. 8.

92. Yabancılara psikolojik destek ve psikiyatrik bakıma yeterli erişim imkânı sağlanması, kendine zarar verme ve intihar eylemlerini engellemek üzere prosedürler geliştirilerek uygulamaya konulması ve personele bu konuda eğitim verilmesi,⁵¹⁷
93. Kişilerin nedenini bilmedikleri bir durumdan dışarıya tamamen kapalı ve yakınlarına çok uzakta bir yerleşkede olmalarından dolayı ruhsal çöküntülerin yaşanabileceği göz önünde bulundurularak; yabancılara Merkeze ilk gelişlerinden itibaren tutulma sebepleri, tahmini kalış süreleri, hakları ve yükümlülükleri konusunda hem yazılı hem sözlü bir biçimde anlayabilecekleri bir dilde sistematik ve programa bağlı olarak bilgilendirme yapılması ve bu amaçla farklı dillerde yazılı ve görsel materyaller hazırlanması,⁵¹⁸
94. Yumuşak odanın taban ve tavan alanı dâhil olmak üzere her yerinin özel dolgu malzemesi ile kaplanması, kaplamada beyaz, mavi gibi rahatlatıcı etkisi bulunan açık renklerin tercih edilmesi, odanın 24 saat kamera ile izlenmesi, odanın kullanımına ilişkin tedbire karar veren ilgili yöneticinin ismi, tedbirin başlangıç ve bitiş saati, sağlık personeli tarafından yapılan kontrollerin saatinin yer aldığı özel bir kayıt sisteminin tutulması,⁵¹⁹
95. Yabancı tarafından bedeli karşılanamayan acil ve temel sağlık hizmetlerinin Merkez bütçesinden karşılanması,⁵²⁰
96. Merkez kütüphanesindeki kitapların çocuk ve yetişkinlere hitap edecek şekilde farklı dil ve türlerde sayı ve çeşitliliğinin artırılması ve özgürlüğünden mahrum bırakılanların kullanımına açılması,
97. COVID-19 tanısı konulan, temaslı olan veya Merkeze dışarıdan gelen ve karantina odalarında tutulan yabancılara imkânlar dâhilinde günlük en az 1 saat açık havaya erişimlerinin sağlanması ve yine imkânlar dâhilinde karantina odalarında vakitlerini geçirebilmek adına kendilerine TV sağlanması,
98. Bozuk olan ankesörlü telefonların tamir ettirilmesi ve telefonların Kazakistan ve Kırgızistan'ı aramaması nedeniyle aileleri ile görüşemeyen kişiler için alternatif çözüm yolları dâhilinde aileleri ile iletişime geçme imkânından eşit şekilde faydalanmalarının sağlanması,
99. Adli yardım hizmetleri kapsamında kendisinden ücret talep edilen yabancılara şikâyetlerini Antalya Barosuna iletmeleri sürecinde yardımcı olunması,
100. Merkezin daha önceden barolar, sivil toplum kuruluşları ve diğer hak arama mekanizmaları tarafından ziyaret edilmediği bilgisi edinildiğinden Antalya Barosu, sivil toplum kuruluşları ve il ve ilçe insan hakları kurulları dâhil hak arama mekanizmaları ile işbirliği ve diyalogun geliştirilmesi ve bu sayede dış paydaşlar tarafından ziyaret sıklığının artırılması,

517 Gözetim Altında Tutulan Yasa Dışı Göçmenler, CPT/Inf(2017)3, s. 8.

518 TİHEK, Ağrı Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2021/17, para. 109.

519 Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi, Türkiye Ziyareti Raporu CPT/Inf(2020)22, para. 79.

520 Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik, m. 14.

D.2.2. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler

101. Geri gönderme merkezlerinde görev yapmakta olan uzman ve uzman yardımcıları ile meslek elemanları başta olmak üzere bütün personele yönelik olarak hazırlanan eğitim müfredatına İstanbul Protokolü'nü içerir şekilde işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgeleme eğitiminin dâhil edilmesi⁵²¹
102. Yabancıların temel giyim ihtiyacına yönelik yeni bir alım için Merkez Müdürlüğünce sunulan talebin değerlendirilmesi,
103. Merkezde yabancılar için kabul edilmiş bir disiplin mevzuatı ya da prosedürünün bulunmamasının kontrolsüz bir disiplin sistemi geliştirme riski taşıdığı dikkate alınarak; yabancıların işledikleri iddia edilen ihlal konusunu öğrenme ve empoze edilen tüm yaptırımlara karşı bağımsız bir merciye müracaat etme haklarının olması adına bir disiplin prosedürü geliştirilmesi⁵²²
104. Adli yardıma erişim süreçlerinin kolaylaştırılması bağlamında barolarla işbirliği içinde, yabancılar ve Merkez personeline yönelik adli yardım kapsamında avukatlık hizmeti ve idari gözetim kararına itiraz süreci ile uluslararası koruma başvuru prosedürü hususlarında bilgilendirici seminerler verilmesi ve adli yardıma başvuru prosedürüne ilişkin yabancıların anlayabileceği çeşitli dillerde kitapçıklar hazırlanması ve Merkez bünyelerinde dağıtımının sağlanması,

D.2.3. Antalya Valiliğine Yönelik Tavsiyeler

105. 6701 sayılı Kanun, *"Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu"*⁵²³ ve *"kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerin Kurumun ziyaretlerini kolaylaştırmak ve taleplerini gecikmeksizin yerine getirmek zorunda olduklarını"*⁵²⁴ düzenlemiştir. Antalya Geri Gönderme Merkezine gerçekleştirilen ziyaretin haberli bir ziyaret olmasına rağmen heyet üyelerinin, Merkezde yetkililerin olmaması gerekçesiyle, yaklaşık 1,5 saat kadar bekletilmesi ve Merkeze ilişkin genel bilgilerin idari bir görevi bulunmayan personelden edinilmek durumunda kalınması göz önüne alındığında; bundan sonra yapılacak haberli ziyaretlerde Merkez yetkililerinin hazır bulundurulmasına özen gösterilmesi ve ziyaret esnasında idari boşluğa neden olan kişilerin uyarılması,

521 Protokol kötü muamele iddialarının değerlendirilmesi, belgelenmesi ve etkili soruşturulması gereken yöntem ve koşulları ele almaktadır. Detaylı bilgi için bkz: Professional Training Series, No. 8/Rev.1 Office of the High Commissioner for Human Rights, United Nations.

522 Özgürlüklerinden Yoksun Bırakılmış Yasa Dışı Göçmenler İçin Koruma Önlemleri, CPT/Inf(2009)27, s. 4.

523 6701 sayılı Kanun 9/1-j: "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek, bu ziyaretlere ilişkin raporları ilgili kurum ve kuruluşlara iletme, Kurulca gerekli görülmesi durumunda kamuoyuna açıklamak, ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları, il ve ilçe insan hakları kurulları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların bu gibi yerlere gerçekleştirdikleri ziyaretlere ilişkin raporları incelemek ve değerlendirmek."

524 6701 sayılı Kanun 19/2: "Birinci fıkrada sayılanlar, Başkanın yetkilendirmesi hâlinde, tüm kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerden ilgili bilgi ve belgeleri istemeye, incelemeye ve bunların örneklerini almaya, ilgililerden yazılı ve sözlü bilgi almaya, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerleri ziyaret etmeye, buralarda inceleme yapmaya ve gerekli tutanakları düzenlemeye, kötü muameleye maruz kaldığı iddia edilen kişi ya da kişilerle görüşmeye yetkilidir. Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, Kurumun ziyaretlerini kolaylaştırmak ve taleplerini gecikmeksizin yerine getirmek zorundadırlar."

D.2.4. Antalya Emniyet Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

106. Kolluk personeline yönelik, yabancıları yakalama ve geri gönderme merkezine teslim etme süreçlerinde yabancılara yönelik yeterli bilgilendirme yapılması yönünde eğitim verilmesi,

D.2.5. Antalya Barosuna Yönelik Tavsiyeler

107. Merkezde tutulan yabancıların adli yardım sistemi üzerinden Barodan atanan avukatların yabancılara mevcut durumları ile ilgili yeterli bilgi vermedikleri ve adli süreçlerinin takibi için kendilerinden ciddi bir avukatlık ücreti talep ettiklerine yönelik şikâyetler ile ilgililerin bu hususlara ilişkin herhangi bir başvurularının olmadığı ve nereye başvuracaklarını dahi bilmedikleri bilgisi edinilmiştir. Bu kapsamda, Antalya Barosuna bağlı avukatların Merkezde kalan müvekkillerine ve Merkez İdaresine tutulanların süreçleri hakkında bilgi vermeleri ve adli yardım kapsamında verilen avukatlık hizmetlerinden etkin bir şekilde yararlanma noktasındaki sorunların giderilmesi,

108. Avukatlara, adli yardım kapsamında avukatlık hizmeti ve idari gözetim kararına itiraz süreci ve uluslararası koruma başvuru prosedürü hususlarında bilgilendirici seminerler verilmesi ile adli yardıma erişim süreçlerinin kolaylaştırılması,

109. İş birliği ve diyalogun artırılması amacıyla Antalya Barosunun Antalya Geri Gönderme Merkezine ziyaretler düzenlemesi,

hususları tavsiye edilmektedir.

**2021 YILINDA TRANSİT
GEÇİŞ MERKEZİNE
GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARET**

İZMİR
ADNAN MENDERES
HAVALİMANI TRANSİT ALAN
ZİYARETİ RAPORU
(2022/01)

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CPT	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
INAD	Inadmissible Passenger -Kabul Edilemez Yolcu
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
GİB	Göç İdaresi Başkanlığı
PCR	Polymerase Chain Reaction - Polimeraz Zincir Reaksiyonu
CCTV	Closed Circuit Television - Kapalı Devre Televizyon Sistemi

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukukten tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 tarihinde onaylayarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*⁵²⁵
3. Kara geçişlerinde, uluslararası limanlarda ve havalimanlarında bulunan sınır polisi tesisleri ve geçiş bölgeleri kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı alanlardan biri olup Ulusal Önleme Mekanizmasının görev ve yetki alanına dâhildir.⁵²⁶
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-1 bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak, Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda havalimanlarında bulunan transit alanlara ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir. İzmir Adnan Menderes Havalimanı transit alanında bulunan "Kabul Edilemez Yolcu Bekleme Salonu (inadmissible passenger - INAD)", OPCAT bağlamında Kurumun ziyaret düzenlediği merkezlerden birisidir.
6. Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 09.02.2021 tarihinde gerçekleştirilen 147 No'lu toplantısında alınan karar ile ve 23.09.2021 tarihli TİHEK Başkanlık Makamı Oluru üzerine, 27.09.2021 tarihinde İzmir Adnan Menderes Havalimanında bulunan transit alana **habersiz** olarak gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

525 İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT), Madde 1

526 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, Preventing Torture: A Practical Guide Professional Training Series No. 21 The Role of National Preventive Mechanisms, 2018, s.7.

8. Ziyaret Heyeti öncelikle, İzmir Adnan Menderes Havalimanında yer alan INAD bekleme salonunu ziyaret etmiş ve yetkililer ile görüşerek ziyaretin amacı ve Kurumun UÖM görevi hakkında bilgi vermiştir. Ardından Heyet, havalimanı transit alanında incelemelerde bulunmuştur. Ziyaret sırasında havalimanı transit alanında tutulmakta olan kimse bulunmadığından Heyetin incelemeleri söz konusu birimin koşullarının ve ilgili evrakların değerlendirilmesi ile sınırlı kalmıştır.

B. GENEL BİLGİLER

9. İnceleme yapılan "transit alan", Türkiye'ye çeşitli ülkelerden gelen ve geçerli bir vizeden yoksunluk, ülkede kalış süresinin aşılması, ülkeye girmek için gerekli olan evraklarda eksiklik ya da ülkede bulunmasında sakınca olması gibi nedenlerle Türkiye'ye girmesi engellenen yolcuların geçici olarak tutuldukları uluslararası bir bölge niteliği taşımaktadır.
10. Bu alanlar, iniş yaptıkları ülkeye çeşitli sebeplerle kabul edilemez bulunan yolcuların geçici süreli olarak tutuldukları mekânlardır. Kişilerin kendi iradeleri ile terk edemeyeceği bu transit alanlar, OPCAT hükümleri uyarınca da alıkonulma mekânı olarak kabul edilmekte ve UÖM'lerin inceleme yetkisi altında bulunmaktadır.⁵²⁷
11. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına bağlı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan Terminal İşletmeciliği Uygulama Esasları Talimatı'nın 25. maddesinde; *"Sınır dışı edilen yolcular ve kabul edilemez yolcularla ilgili işlemler Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü tarafından yapılır. Yolcular havayolu şirketleri ya da anlaşmalı oldukları yer hizmet kuruluşları tarafından takip edilir. Terminal işletmecisi, bu tür yolcular için gerekli malzemeler (yatak, battaniye vb.) ile donatılmış ıslak hacmi olan yeterli mekân temin eder. Söz konusu yolcuların belirlenen mekânlarda beklemeleri sırasında yeme-içme ihtiyaçları ilgili havayolu ve/veya terminal işletmecisi tarafından aralarındaki anlaşmaya bağlı olarak, haberleşme ihtiyacı ise terminal işletmecisi tarafından karşılanır. Terminalde bekleme süresi boyunca bu yolculara terminal güvenlik görevlileri refakat eder"* hükmü yer almaktadır.
12. Bununla birlikte, 7.11.2015 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Havayolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Hava Yoluyla Getirilen Yolcularla İlgili Sorumluluklar" başlıklı 5'inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendindeki *"Taşıyıcılar, kabul edilmeyen yolcuların geri götürülmesinden, gönderilene kadar beslenme, konaklama ve sağlık giderlerinin karşılanmasından sorumludur."* hükmü gereği, belirtilen ihtiyaçlar yolcunun yolculuk ettiği havayolu şirketleri tarafından karşılanmaktadır.

C. TRANSİT ALANDA YAPILAN İNCELEMELER

13. CPT tarafından ortaya koyulan; *"polis nezareti, prensip gereği göreceli olarak kısa sürelidir. Bu yüzden emniyet birimlerindeki fiziksel şartların, bireylerin uzun süreli kalacağı diğer gözaltı yerlerindeki kadar iyi olması beklenemez. Ancak bazı temel fiziksel şartlara uyulması gereklidir."*⁵²⁸ anlayışından hareketle, INAD bekleme salonu fiziksel koşullarına dair incelemeler yapılmıştır.

527 Prevention Torture : An Operational Guide For Notionol Numan Rights Institutions, Association for the Prevention of Torture, Mayıs 2010

528 Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi, *AİÖK Standartları*, Avrupa Konseyi, s. 7.

14. Bir yolcu havalimanına ulaştığında öncelikle pasaport kontrol noktasından geçmektedir. Bu aşamada yolcunun ülkemize kabul edilemeyeceği değerlendirilirse görevli polis memurları tarafından yolcu İl Göç İdaresi Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığına yönlendirilmektedir. Gelen yolcunun öncelikle pasaport bilgileri kontrol edilmekte, kabul edilemez yolcu olduğu anlaşılırsa parmak izi kaydı alınarak gerekli formlar hazırlanmaktadır. İdari ofislerde işlemleri biten yabancı uyruklu şahıs kabul edilemez yolcu salonuna gönderilmekte ve yolcu getiren havayolu firmasına durum bildirilmektedir. Havayolu firması tarafından yolcunun dönüş planlaması yapılmakta olup bu süre zarfında yolcu INAD bekleme salonunda misafir edilmektedir.
15. INAD bekleme salonu yönetiminden Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığının sorumlu olduğu, salonların bakım ve temizliğinden Havalimanı İşletme Müdürlüğü'nün, güvenliğinden Emniyet Müdürlüğü nezaretinde Havalimanı Özel Güvenlik Müdürlüğü'nün sorumlu olduğu belirtilmiştir.
16. Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığında, 1 İl Göç Uzmanı ve 7 Polis Memuru 24 saat çalışma esasına göre hizmet vermektedir. Ayrıca salonlarda yolcu bulunduğu 1 özel güvenlik görevlisinin de bulunduğu belirtilmiştir.
17. Yetkililerden alınan bilgiler neticesinde, Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığı'nın faaliyete başladığı tarih olan 07.06.2021 tarihi itibarıyla ülkemize giriş yapmak üzere İzmir Adnan Menderes Havalimanına gelen ve yapılan kontroller sonucunda INAD olarak bekletilenlerin sayısının 124 olduğu tespit edilmiştir. Bu yolculardan 63'ü kadın ve 61'i erkektir.
18. Ziyaret esnasında bekleme odalarında kimsenin bulunmadığı görülmüş, İdare tarafından en son kalan yolcunun İrlanda vatandaşı olduğu ve 2 gün önce ilgili birimde kaldığı, geldiği uçakla geri gönderildiği belirtilmiştir.
19. INAD olarak adlandırılan yolcular, Türkiye'ye girme koşullarını sağlamadıklarının tespit edilmesinin ardından, Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanmış bir bilgilendirme formu ile birlikte "INAD Bekleme Salonuna" götürülmektedir. Söz konusu formda yolcunun kişisel bilgileri, geldiği havayolu firması ve uçuş bilgileri, geri gönderileceği ülke ve uçuş bilgileri ile ülkeye kabul edilmeme nedeni yer almaktadır.
20. INAD bekleme salonunda, personel için bir, yolcular içinse iki adet oda yer almaktadır. Odalardan biri kadın, diğeri erkek yolcular için ayrılmıştır. Erkek kabul edilemez yolcu salonunun büyüklüğü 76 m², kadın kabul edilemez yolcu salonunun büyüklüğü 33 m²'dir. Merkezde 24 saat sıcak su mevcuttur.
21. Erkek bekleme odasında 4 adet tek kişilik yatak, bir adet iki kişilik kanep, 2 adet dolap ile bir adet masa yer almaktadır. Kadın bekleme odasında ise 2 adet tek kişilik yatak, 1 adet kanep, 1 adet beşik ile 1 adet dolap bulunmaktadır. Yatak kapasitesinden fazla sayıda yolcu gelmesi halinde öncelikle Havalimanı İşletme Müdürlüğü'nden ilave yatak talebi yapıldığı, bu durumda çözüm olmazsa yeni bir alan talep edildiği belirtilmiştir. Ayrıca erkek bekleme odasında 2 tuvalet, 2 duş alma yeri ile 2 pisuvar bulunmaktadır. Kadın bekleme odasında ise 2 tuvalet ile 2 adet duş alma yeri bulunmaktadır. Her iki bekleme odasını birbirinden ayıran koridorda ise 1 adet engelli tuvaleti bulunmaktadır. Erkek bekleme odasının içerisinde bulunan tuvalet ve banyo bölümünün temiz olmadığı, özellikle duş kısmının hijyenik durumda olmadığı, günlük temizlik ile giderilemeyecek paslanma ve kararma gibi sorunların mevcut olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber 2 adet duş alanı olduğu ancak duş başlıklarından birinin çalışmadığı gözlemlenmiştir.

22. Kadınlar için ayrılan odada yer alan tuvalet ve banyo bölümünün ise görece daha temiz olduğu ancak yine de hijyen koşullarını sağlamadığı gözlemlenmiştir. Odada bebekler için bebek alt değiştirme yeri ya da bebek emzirme alanı bulunmadığı tespit edilmiştir.
23. Yolculara gerekli nevresim, battaniye gibi eşyaların işletmeye ait çamaşırhanede yıkanarak personel tarafından teslim edildiği ifade edilmiştir. Odalarda bulunan dolaplarda temiz nevresim ve battanilerin muhafaza edildiği gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, özellikle uzun süre INAD bekleme salonunda tutulan yolcular için duş alma imkânının sağlanması amacıyla bekleme odalarında, temiz havlu vb. eşyaların bulunmadığı göze çarpmıştır.
24. INAD bekleme salonunda 3 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi erkek bekleme odasında, bir tanesi kadın bekleme odasında, diğeri ise koridordadır. Kameraların Emniyet Şube Müdürlüğü ekiplerince düzenli olarak Kapalı Devre Televizyon Sistemi (CCTV - Closed Circuit Television) odasından takip edildiği, güvenlik kameralarının 7 gün 24 saat sürekli kayıt altına alındığı ve kayıtların 35 gün süreyle saklandığı belirtilmiştir.
25. Odalarda bekleyen yolcular, talepleri halinde bir güvenlik görevlisi eşliğinde bekleme salonları arasında bulunan koridorda dolaşabilmektedir. Ülkeye kabul edilmeyen yolcular, INAD bürosunun transit alan içerisinde bulunması nedeniyle havaalanı içerisinde serbestçe dolaşma imkânına sahip değildirler. Koridorların ve odaların doğal ışık almadığı, yalnızca yapay ışık ile aydınlatıldığı ve kısmen de olsa açık hava erişimi olmadığı gözlemlenmiştir.
26. Heyete bilgi veren yetkili tarafından hava alması için yolcuların polis nezaretinde İzmir Adnan Menderes Havalimanı INAD Bekleme Salonundan çıkarılarak boydan boya camekân şeklindeki kapalı ortak alana çıkarıldıkları, pencere imkânı olan yerlerin dış alandaki ortak alanlar olduğu, ofis ile odaların havaalanının iç kısmında kaldığı ve iç kısımlarda hava alınabilecek yer ya da pencere olmadığı ancak yolcuların ülkeye giriş yaptıkları uçağın o uçuş döneminin son uçuşu olması gibi bir durum olmadıkça günlerce bu odalarda kalmadıkları, hemen geldikleri yere geri gönderilmeye çalışıldıkları ve bu sebeple çok uzun süreler kapalı alanda kalmadıkları ifade edilmiştir.
27. Tutulan kadın yolcuların özel talepleri olup olmadığı sorulduğu, özel bir talep olması durumunda kadın personelin ilgili yolculara yardımcı olduğu ifade edilmiştir. Bununla beraber yolcuların tercüman talebi olduğunda GİB tercümanlarının yardımcı olduğu belirtilmiştir. Engelli yolcular hakkında ise; daha önce engelli bir yolcunun tutulmadığı, ancak 86 yaşında ve yaşlı olduğu için yardıma ihtiyacı olan bir yolcunun kaldığı durum örnek verilmiş ve personelin kendisine gerekli yardımcı sağladığı ifade edilmiştir.
28. INAD Bekleme Salonundaki yolcuların 3 öğün yemek ve su ihtiyaçlarının yolcuyu Türkiye'ye getiren havayolu şirketi tarafından karşılandığı ve bu konuda herhangi bir olumsuzluğun olmadığı ifade edilmiştir. Menülerin yolcunun özel beslenme ihtiyacına göre değişiklik gösterebildiği ve kabul edilemez yolcuların kantin veya markete erişim olanağı bulunmadığı belirtilmiştir.
29. Kabul edilemez yolcuların sağlık durumlarında bir anormallik tespit edilmesi veya ilgili yabancıların talep etmesi üzerine Havalimanı Port Klinik hekimlerince muayenelerinin sağlandığı, eğer havalimanındaki muayene koşulları yeterli görülmezse polis memuru refakatinde hastaneye sevklerinin sağlandığı belirtilmiştir.

30. İzmir Adnan Menderes Havalimanı Kabul Edilemeyen Yolcu Birimine girişte Polimeraz Zincir Reaksiyonu (PCR - Polymerase Chain Reaction) testi hususunun sorun olmadığı, zaten uçağa binmeden önce yolcunun testini yaptırmış olduğu, karantinaya alınması gereken yolcu olduğunda farklı odalarda tutuldukları belirtilmiştir.
31. Çocuklar için ayrı bir oyun alanı olmadığı ve çocuklar için oyuncaklar bulunmadığı gözlemlenmiştir. Bekleyen yolcular arasında çocuk olduğunda, vakit geçirebilmeleri için çocuklara boyama kitabı verildiği ifade edilmiştir.
32. Televizyon ve radyonun güvenlik gerekçesiyle olmadığı, yolcuların hâlihazırda kendi telefonları aracılığıyla haber alma ihtiyaçlarını sağladıkları ve zaman geçirdikleri ifade edilmiştir.
33. Havaalanında 7/24 ücretsiz internet bağlantısı olduğu ve tutulan yolcuların kişisel telefonları aracılığıyla wi-fi (Wireless Fidelity - Kablosuz Bağlantı Alanı) bağlantısı ile aileleriyle görüşebildikleri belirtilmiştir.
34. Yolcuların Konsoloslukla görüşme talepleri olduğunda taleplerinin reddedilmediği, görüşmeleri için iletişim imkânının kendilerine sağlandığı ifade edilmiştir. Ayrıca kabul edilemez yolcuların talep etmeleri halinde aileleri ve yasal temsilcileri ile görüşebilme olanakları bulunduğu belirtilmiştir.
35. Havalandırma ve ısıtmanın, havalimanının merkezi havalandırma sistemiyle sağlandığı, yabancıların talebine göre havalandırma, aydınlatma, ısıtma/soğutma sistemlerinin ayarlanabildiği belirtilmiştir.

D. TAVSİYELER

D.1. Terminal İşletmecisine (TAV Ege Yatırım Yapım ve İşletme A.Ş. Genel Müdürlüğü) Yönelik Tavsiyeler

36. Uzun süreli tutulan yolcuların kullandıkları battaniye, nevresim, yastık gibi eşyaların yeterli sayıda sağlanması ve periyodik olarak temizliklerinin yapılması,
37. CPT standartları gereğince uzun süreli alıkonulan kişilerin gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve uygun yıkanma imkanlarına sahip olması gerektiğinden yolcuların tuvalet ve banyo için kullandığı alanların sık sık hijyen koşullarını sağlayacak şekilde temizlenmesi, gerekli yenileme ve tamiratların yapılması, uzun süreli tutulma durumlarında yolcuların banyo ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla temiz havlu vb. eşyaların hazır bulundurulması,
38. Bekleme odalarında küçük çocuklar ile bebeklerin de kalabilecekleri göz önünde bulundurulduğunda, çocuklar ve bebekler için oyuncak temini ile odalarda belirli bir bölümün oyun alanı olarak tahsis edilmesinin sağlanması,
39. Kadın bekleme odasında bebekler için bebek alt değiştirme yeri ya da bebek emzirme alanı bulunmadığı bu eksikliğin oda içerisine paravan veya ekipmanlar konularak giderilmesi,
40. Mahremiyetin korunması adına, bekleme odalarının duvarlarına, odaların 24 saat izleme altında olduğunu belirten bilgilendirici yazılar asılması,
41. CPT standartları gereğince 24 saat ve daha uzun süreli polis nezaretinde tutulanlara günde en az 1 saat gün ışığından faydalanma imkânı sağlanması gerektiği ancak yapılan inceleme neticesinde

odaların açık hava erişimini mümkün kılacak bir donanıma (pencere, açık havalandırma vb.) sahip olmadığı, bu yüzden havaalanının fiziki imkânlarının yeniden değerlendirilerek eğer mümkünse INAD bekleme salonunun temiz hava ve gün ışığı imkânlarına sahip başka bir alana taşınması, tavsiye edilmektedir.

2021 YILINDA BAKIM MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

1. BATMAN ÖZEL YENİHAYAT BAKIM MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2021/10)
2. ÇANAKKALE ÖZEL BAKIM MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2021/18)
3. KAYSERİ ÖZEL İHTİSAS ENGELLİ BAKIM MERKEZİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU (2021/19)
4. KIRŞEHİR ENGELSİZ YAŞAM, BAKIM, REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (2022/24)
5. ADANA ATAKÖŞKÜ ÖZEL BAKIM MERKEZİ ZİYARET RAPORU (2022/42)
6. BOLU SEMİHA ŞAKİR SARIGÖL ENGELSİZ YAŞAM BAKIM, REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARET RAPORU (2022/45)

BATMAN
ÖZEL YENİHAYAT BAKIM
MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU
(2021/10)

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CPT	Avrupa İşkencenin Önlemesi Komitesi
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
HES	Hayat Eve Sığar
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanunla insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT)'i imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından da bağlayıcılık kazanan OPCAT; *taraf devletlerin, protokol kapsamında yetkilendirilmiş ulusal ve uluslararası mekanizmalar tarafından işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaret yapılmasına izin verdiği bir sistem kurmaktadır.*⁵²⁹
3. Söz konusu protokol, taraf olan ülkelerin işkence ve kötü muamele ile mücadele amacıyla her türlü alıkonulma mekânlarını ziyaret etmeye yetkili bir Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) kurmasını düzenlemiştir⁵³⁰; bu görev, 6701 sayılı Kanun'la Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna verilmiştir. 6701 sayılı Kanun'un 2/1-k bendi uyarınca UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Kanunun 9'uncu maddesinin (j) bendinde ise; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda bakım merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK' in görev ve yetki alanına girmektedir. Batman Özel Yenihayat Bakım Merkezi, OPCAT bağlamında Kurumun ziyaret düzenlediği merkezlerden birisidir.
5. Yukarıda verilen görev ve yetkiler kapsamında, 17.12.2021 tarihli ve 745 sayılı TİHEK Başkanlık görev emri üzerine, 26.02.2021 tarihinde Batman Özel Yenihayat Bakım Merkezine ziyaret düzenlenmiştir.
6. Ziyaret Heyeti, ...'dan oluşmuştur.
7. Bu rapor, Batman Özel Yenihayat Bakım Merkezi⁵³¹ ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

A.1. Ziyaret Yöntemi

8. Ziyaret Merkezin müdürü ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TİHEK, Ulusal Önleme Mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. Ziyaret derinlemesine bir

529 OPCAT, m. 2, m.3 ve 4.

530 OPCAT, m.3.

531 Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

inceleme yapılması adına gerçekleştirilmiştir. Merkez Müdüründen Merkez hakkında güncel bilgiler, koruma altına alınanların sayısı ve COVID-19 tedbirleri kapsamında alınan önlemler hakkında bilgiler edinilmiştir.

9. Merkez Müdürü ile görüşme sonrasında koruma altına alınanların bilgisini içeren liste üzerinden görüşülecek bireyler seçilerek heyet ikiye ayrılmış ve engelli bireylerle Merkez bahçesinde görüşmeler yapılarak devam etmiş; bireylerin kaldıkları odalar, ortak yaşam alanları, yemekhane ve sağlık servisi gibi alanlarda incelemelerle devam etmiştir. Ayrıca görevli personeller aracılığıyla Merkezin işleyişine ilişkin bilgi alınmış; incelemelerin ardından Merkez Müdürü ile ilk gözlem ve tespitler paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez ile paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilerek ziyaret sonlandırılmıştır.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Merkezin Fiziksel Koşulları

10. Batman Özel Yenihayat Bakım Merkezi 2010 yılı itibarıyla Batman-Siirt yolu üzeri Kösetarla Köyü'nde hizmet vermeye başlamıştır. Merkezin 64 erkek ruhsal, 32 erkek zihinsel, 32 kadın ruhsal olmak üzere 128 kapasitesi bulunmaktadır. Ziyaret tarihi itibarıyla 18 yaş üstü 68 kişiye hizmet verilmektedir.
11. Merkez binası Menekşe ve Nergiz isimli iki ayrı bloktan oluşmaktadır. Her iki bloğun önünde oturma alanları mevcut olup aynı blokta kalan engelli bireyler bu kısımlarda vakit geçirebilmektedir. Bloklar arası kapılar kilitli olup giriş-çıkışlar bakım elemanları eşliğinde yapılmaktadır.
12. Merkeze alınan engelli bireylere öncelikle PCR testi yapıp COVID-19 önlemleri kapsamında bireyler izolasyon olarak kullanılan Menekşe blokta kalmaktadır. Bireyin test sonucunun negatif çıkması ve başka kuruma nakil edilmeyecek olması durumunda izolasyon sürecinden sonra normal odaya yerleştirilmektedir.
13. Merkezde toplamda 32 adet yatma alanı bulunmaktadır. Her yatma alanı dörder kişilik olup 27 metrekaredir. 16 adet ruhsal erkek bölümünde, 8 adet zihinsel erkek bölümünde ve 8 adet ruhsal kadın bölümünde oda bulunmaktadır. Merkezde mutfak, sağlık servisi, çok amaçlı salon ve etkinlik odaları yer almaktadır.
14. Merkezde 24 saat esaslı yatılı bakım hizmeti verilmekte olup gündüzlü bakım hizmeti verilmemektedir. Merkezde refakatçi bulunmayıp; 24 saat esaslı yatılı bakım hizmeti COVID-19 salgını dışındaki vardiya bakım elemanları tarafından verilmektedir.
15. Merkez kalite yönetim ve hizmet standartlarına ilişkin TSE onaylı Kalite Yönetim Bilgi Sistemi Belgesine sahiptir.
16. Bakım merkezinde park, spor aletleri ve oturma alanlarından oluşan bir bahçe bulunmaktadır. Merkezde kalan bireyler yapılan görüşmelerde COVID-19 salgını öncesinde bahçeyi kullandıklarını ifade etmişlerdir. Merkezin yan tarafında bulunan alana ise engelli bireylerin kullanabileceği bir hobi bahçesi yapılmasının planlandığı idarece belirtilmiştir.

B.2. Merkez Personeli

17. Merkezde 1 müdür, 1 psikolog, 2 sosyal çalışmacı, 5 sağlık personeli, 1 büro memuru, 1 halkla ilişkiler elemanı, 25 bakım elemanı, 1 aşçı, 1 aşçı yardımcısı, 1 kalorifer ateşleyicisi, 1 şoför ve 1 temizlik personeli görev yapmakta olup; bunların 12'si kadın ve 29'u erkek olmak üzere toplamda 41 personel tam zamanlı çalışmaktadır. COVID-19 salgını nedeni ile personel izolasyona tabi olarak dönüşümlü çalışmaktadır.
18. Merkezde personel çalışma onayı Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından çalıştırılacak pozisyon yetkinliğine sahip personeller için verilmekte olup onay iptali de İl Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir.
19. Merkezde görevli bakım personellerinden 4'ü üniversitelerin yaşlı bakımı programı, hasta ve yaşlı bakımı programı mezunu; diğer bakım personellerinden 21'i ise İŞKUR ve Üniversitelerin ilgili bölümlerinden alınmış 400 ve 560 saatlik hasta ve yaşlı programı sertifikalarına sahiptirler.
20. Merkezde her yıl ve her yeni gelen personel için oryantasyon ve hizmet içi eğitimleri düzenlenmektedir.

B.3. Koruma Altına Alınan Kişiler

21. Merkezde 9 ruhsal kadın, 40 ruhsal erkek ve 19 zihinsel erkek olmak üzere toplamda 68 engelli bireye yatılı bakım hizmeti verilmektedir.
22. Merkezde kalan engelli bireyler valilik ve genel kolluk kuvvetleri tarafından Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne yapılan bildirim üzerine yerleştirilmiştir. Merkezin açıldığı 2010 yılından itibaren 12 engelli birey aileleri tarafından İl Müdürlüğüne müracaat edilerek alınmıştır.
23. Merkeze kabulü yapılan her birey sağlık personeli tarafından muayene edildikten sonra genel vücut formu düzenlenmektedir. Engelli bireylerin odalara yerleştirilme politikaları ise engel grupları ve bireylerin birbirleriyle uyum süreleri meslek elemanları tarafından gözlemlenip yapılmaktadır.
24. Merkezde 57 engelli bireyin sulh hukuk mahkemesinden alınan vasi kararı bulunmaktadır. Vasisi olanların tamamı vasi kararıyla ya da Acil Valilik Oluru ile onay verilmiş olup daha sonradan vasi atamaları yapılmıştır. Eğer Merkezde kalanlara vasi bulunamazsa uzun süre kalacağına inanılan her personele en fazla 5 kişiye vasi olacak şekilde atamasının yapıldığı idarece belirtilmiştir.
25. Engelli bireylerin tamamının bakım ücreti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından karşılanmaktadır.
26. COVID-19 salgınının Türkiye'de görülmesinden ziyaret tarihine kadar toplamda 1 kişide pozitif vaka izolasyon katında görülmüştür. İzolasyon katında görüldüğünden itibaren süre 14 gün daha uzatılarak vakanın negatife dönmesi sağlanmıştır. Merkezde COVID-19 kaynaklı vefat yaşanmamıştır.
27. Son 3 yılda yaşanan vefat sayısı 4 olup; ölüm nedenleri akciğer kanseri, kalp krizi ve yaşlılık olarak belirlenmiştir.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Fiziksel Koşullar

28. Merkez gürültü ve hava kirliliğinden uzak bir yerde konumlanmıştır. Merkezin 2010 yılında faaliyete geçtiği de göz önünde tutularak fiziksel koşullarının iyi durumda olduğu gözlemlenmiştir. Merkez odaları dörder kişilik olup her engelli bireyin kişisel yatağı ve dolabı, her katta ortak kullanımda tuvalet ve banyo bulunmaktadır. Odalarda ise acil durumlar için yatak başlarında çağrı butonları yer almamaktadır.
29. Merkez pencere ve balkonlarında güvenlik amaçlı bariyerler bulunmamaktadır.
30. Merkezde ısınma kaloriferler aracılığıyla sağlamakta olup engelli bireyler ile yapılan görüşmelerde ısınmaya ilişkin bir sorun olmadığı belirtilmiştir.
31. Merkezde ortak alanlarda TV olup ayrıca bir bölüm sigara içme alanı olarak kullanılmaktadır.
32. Merkez Batman Belediyesinin ilgili ekibi tarafından bir kez dezenfekte edilmiştir.
33. Merkez içerisinde kantin/market bulunmamaktadır.

C.2. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

34. Merkezde yatılı bakım hizmeti alan engelli bireylerin tabi olduğu kurallar Bireysel Bakım Planı ve Bakım Merkezi Yaşam Akış Çizelgesi doğrultusunda uygulanmaktadır.
35. Merkezde tam bağımlı olan zihinsel ve ruhsal engelli bireylere hizmet verildiğinden şikâyet durumları meslek elemanları tarafından ruhsal durumlarının takibi yapılarak değerlendirilmektedir. Bunun haricinde Kalite Yönetim Sistemi içerisinde hizmet alan engelli memnuniyet anketine cevap verebilecek düzeyde olan ve meslek elemanlarının belirlemiş olduğu ruhsal hastalarla yapılmaktadır.
36. Merkezin ziyaret edilmesi sırasında koruma ve bakım altında bulunan engelli bireylerle gerçekleştirilen görüşmelerde personel ve İdareden memnuniyet duyulduğu gözlemlenmiştir.
37. Merkezde kalan sakinlerin kendi aralarında vuku bulan olayların sigara, yemek ve oturulacak-yürünecek yer kapma kaynaklı olduğu; bu olaylar sonrasında tutanaklar tutulduğu İdare tarafından sunulan belgelerde görülmüştür.
38. Merkezde ziyaret tarihine kadar kötü muameleye maruz kalmış ve hakkında şikâyetçi olunmuş personel sayısı 1'dir. Personel, bir engelli bireyin diğerine şiddet uygulaması esnasında çıkan olayda şiddet uygulayan engelli bireye kuvvet kullanmıştır. Bu olaya şahit olan başka personel tarafından durum idareye aktarılmış ve güvenlik kameraları ile tespit edilmiştir. Kuvvet kullanan personelin iş akdine son verilmiş olduğu ilgili belgelerde görülmüş ve olay hakkında Merkez avukatı tarafından savcılık makamına suç duyurusunda bulunulduğu, adli sürecin devam ettiği ve Merkez İdaresinin süreci yakından takip ettiği İdarece belirtilmiştir.
39. Merkezde istismar, hırsızlık ve taciz gibi vakalar yaşanmamıştır.

C.3. Sağlık, Bakım Hizmetleri ve Kontrol Yöntemleri

40. Merkezde kalan engelli bireylerin tansiyon ve ateş ölçümleri yakından takip edilmektedir. Her gün saat 8.30 ile 14.30'da olmak üzere günde iki kez ateş ölçümleri yapılmaktadır. Bireylerin iki doz COVID-19 aşıları da Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü ekiplerince yapılmıştır.
41. Merkezde kalanların herhangi bir nedenden ötürü hastaneye gitmesi halinde merkeze dönüşlerinde sağlık personeli tarafından genel vücut formu doldurulduğu belirtilmiştir.
42. Merkez sağlık servisinde acil yardım çantaları bulunmaktadır. Engelli bireylerin kullandığı bütün ilaçlar ise reçeteli olup her engelli birey adına oluşturulan özel dolaplarda muhafaza edilmekte ve günlük her hasta için verilen ilacın doz bilgisi kaydedilmektedir. Narkotik ilaçların kayıtları ise ayrı bir defter şeklinde tutulmakta ve bu ilaçlar çelik kasada muhafaza edilmektedir. Heyet üyesi doktor tarafından yapılan incelemede kayıtların düzenli tutulduğu gözlemlenmiştir.
43. Sağlık personeli ve engelli bireylerle yapılan görüşmelerde ilaçların sağlık personeli tarafından yemeklerden sonra odalarda verildiği ve kontrol edildiği belirtilmiştir.
44. Merkezde bulunan engelli bireyler ile yapılan görüşmelerde sıcak suya erişimde bir sıkıntı yaşamadıklarını, haftada iki kez banyo yaptıklarını ve kişisel bakım ihtiyaçlarını gideremeyecek olanlara bakım elemanları tarafından yardım edildiği belirtilmiştir.
45. Engelli bireylerin kişisel giysileri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından gönderilen ödenekten karşılanmaktadır. Ayrıca İdare imkânlar ölçüsünde giysi ihtiyacı olduğunda karşılamaya çalıştığını ifade etmiştir.
46. Görüşme gerçekleştirilen engelli bireyler giysilerinin yıkanma ve kurutma işlemlerinin İdare tarafından yapıldığını ve sonrasında kendilerine teslim edildiğini aktarmışlardır.
47. Ruhsal engelli bölümündeki sakinlerin saldırganlaşmaya başlama dönemleri meslek ve sağlık personelleri tarafından takip edilmekte ve bu durumlara yönelik önlemler alınmaktadır. Durumlarıyla ilgili psikiyatri doktorlarıyla yapılan görüşmeler üzerine lüzum halinde kullanılmak üzere sakinleştirici ilaçlar hazır bulundurulmaktadır.
48. Merkezde tecrit odasının bulunmadığı gözlemlenmiştir. Kriz ve acil önlem alınması halinde olan bireylerin kendilerine ve başkalarına zarar vermemeleri adına sabitlendiği ve doktorların verdiği reçetelerde yer alan sakinleştiricilerin enjekte edilmesi suretiyle müdahale edilebildiği İdare tarafından ifade edilmiştir.

C.4. Beslenme

49. Yemek menüsü Merkez tarafından hazırlanmakta; Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne iletilmekte ve diyetisyen tarafından onaylandıktan sonra üç ana ve iki ara öğün olmak üzere Merkezin kendi mutfağında hazırlanmaktadır. Yemekler yemekhanede yenilmekte; masaların hazırlanması ve toplanması görevli personel tarafından yapılmaktadır. Yemeğini kendi başına yemekte zorlanan engelli bireylere bakım elemanları tarafından yardım edildiği ifade edilmiştir.

50. Görüşme gerçekleştirilen engelli bireyler yemeklerden memnun olduklarını; ara öğünlerde çay ve kek verildiğini; özel gün ve haftalarda yapılan etkinliklerde pasta, tatlı, çiğ köfte gibi ikramlıkların sunulduğunu ifade etmişlerdir.

C.5. Sosyal Faaliyetler, Günlük Yaşam ve Dış Dünya ile İletişim

51. Merkezde engelli bireylere yönelik günaydın ve özel günler konuşmasının, toplu film gösterimlerinin yapıldığı idare tarafından aktarılmıştır.

52. Merkezde gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin tutulan formlar incelenmiş; COVID-19 sonrası Merkez dışı etkinliklere ara verildiği ancak Merkez içerisinde faaliyetlere devam edildiği personel ve engelli bireyler tarafından aktarılmıştır. Aşağıda yer alan tabloda da Şubat ayına ait yapılan etkinlikler yer almaktadır. Etkinlikler sonrası Etkinlik Katılım ve Değerlendirme Formu düzenlendiği; bu tarz etkinliklerin engelli bireylerin kendilerini iyi hissetmelerini ve stres atmalarını, birlik ve beraberlik duygusunu geliştirdiği, bu tür faaliyetlerin yapılmasına devam edilmesi öngörüldüğü tutulan formlarda görülmüştür.

	Etkinlik Adı	Tarih	Katılan Kişi Sayısı
1	Doğum Günü Partisi Etkinliği	05.02.2021	7
2	Çiğ köfte Partisi Etkinliği	07.02.2021	63
3	Aynısını Bul Zeka Oyunu Etkinliği	14.02.2021	11
4	Çuval Yarışı Etkinliği	17.02.2021	13
5	Boyama Etkinliği	23.02.2021	20

53. Yapılan görüşmelerde Merkez sakinleri, Engelliler Haftasında etkinlik yapıldığını, pasta ve tatlı verildiğini, COVID-19 salgını öncesi Toplum Ruh Sağlığı Merkezinde resim yapıldığını, kafelere gidildiğini ifade etmişlerdir.

54. Engelli bireylerin yılda toplam 30 günü aşmaması koşulu ile ailelerinin yanma izinli gidebildiği ifade edilmiştir. Ailelerle görüşmelere ise salgın sebebiyle ara verilmiştir.

55. Merkezde görevli meslek elemanları aracılığıyla ruhsal hastalar için 15 günde bir telefon görüşmesi yapılmakta olduğu; ayrıca özel bir durum söz konusu olduğunda da telefon görüşmelerinin yapıldığı Merkez sakinleri ve personel tarafından aktarılmıştır. Kişiye ait özel telefon kullanımı ise ağır engelli olduklarından izin verilmemektedir.

56. Merkezde kalan bireylerin kendi aralarında huzursuzluk çıkarmalarını önlemek ve onları iyi hale teşvik etmek adına ödül-ceza yönteminin uygulandığı; sigara verme/vermeme yönteminin tercih edildiği idarece ifade edilmiştir. Merkez sakinleri de sigara verilmeme ve telefonla görüşmeme tarzı cezalar verildiğini aktarmışlardır.

57. Kendileri ile görüşme yapılan engelli bireyler genellikle katlarında televizyonların da bulunduğu çok amaçlı salon kısmında vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir.

D. TAVSİYELER

58. Merkez İdaresi ziyaret süresince her türlü kolaylığı sağlamış ve ziyaret bitimine müteakip Heyet tarafından tespit edilen hususların yerine getirilmesini sağlayacağını ifade etmiştir. Merkez İdaresinin bu tutumu olumlu karşılanmıştır.

D.1. Merkez idaresine Yönelik Tavsiyeler

59. Engelli bireylerin acil durumlarda kullanması için odalarındaki yatak başlarına acil çağrı butonları yerleştirilmesi,
60. Engelli bireylerin güvenliğinin sağlanması için pencereler ve balkonlara düşmeyi engelleyici bariyerler yapılması,⁵³²
61. İşkence ve kötü muamele iddialarına ilişkin bir vaka yaşanmış; bu durum adli makamlara bildirilmiş ve personelin de iş sözleşmesi feshedilmiştir. Benzer durumların yaşanmaması için personellere işkence ve kötü muamele yaşağını da kapsayacak şekilde insan hakları eğitiminin verilmesi,
62. Engelli bireylerin iletişim haklarının ödül-ceza yöntemi olarak kullanılmaması,⁵³³
63. Ödül-ceza yöntemi kapsamında olumlu davranış şekillendirmelerinin bağımlılık yapıcı maddeyle ödüllendirilmesi yerine örneğin etkinliklere katılma, yiyecek-içecek ile ödüllendirme gibi alternatif yöntemlerin tercih edilmesi,
- tavsiye edilmektedir.

532 Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği, md.7-1

533 BM Engelli Hakları Sözleşmesi m.22.

**ÇANAKKALE
ÖZEL BAKIM MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU
(2021/18)**

KISALTMALAR

OPCAT	Birleşmiş Milletler İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*⁵³⁴
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Engelli Bakım Merkezlerine ziyaret gerçekleştirilmesi de TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir. Çanakkale Özel Bakım Merkezi, OPCAT bağlamında Kurumun ziyaret düzenlediği Merkezlerden birisidir.
5. Ziyaret Heyetinde;... yer almıştır.
6. Bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 96/3 maddesine istinaden, kapsamdaki ziyaretlerin gerçekleştirilmesine ilişkin Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 2021/16 sayılı kararı ve 20.08.2021 tarihli ve E-3527 sayılı Başkanlık Oluru üzerine 23.08.2021 tarihinde Çanakkale Özel Bakım Merkezi Müdürlüğüne gerçekleştirilen **izleme** ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. GENEL BİLGİLER

7. 04.11.2016 tarihli ve 29878 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliğine göre; yatılı olarak hizmet veren özel bakım Merkezleri, "zihinsel", "bedensel", "ruhsal" engel gruplarından birine, ikisine ya da tamamına hizmet verebilmektedir.

534 Uluslararası Af Örgütü, Combating Torture: A Manual for Action, 1. Baskı, Londra, 2003, s. 141-142.

8. Özel bakım Merkezine yerleştirme işlemi için öncelikle engellinin kendisi ya da vesayet altındaysa vasisi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğü ya da sosyal hizmet merkezine başvuruda bulunabilmektedir. Ayrıca mülki amirler, sağlık kuruluşları, köy muhtarları, genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları mahallindeki; ayrıca, diğer kamu kurum ve kuruluşları ve vatandaşlar da Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğü ya da sosyal hizmet Merkezine bildirimde bulunabilmektedir.
9. Ziyarete ilk olarak Merkez Müdürü, yöneticiler ve psikososyal servis birimi meslek elemanları ile bir araya gelinerek Merkez hakkında genel bilgiler alınmış, yapılan görüşmenin ardından engellilerin yaşam alanları gezilmiş, kendileri ile sohbet edilmiş, memnun oldukları ve olmadıkları hususlar öğrenilmeye çalışılmış, ayrıca kaldıkları odaların fiziksel koşulları incelenmiştir. Daha sonra, yemekhane, etkinlik odası ve diğer ortak alanlar incelenmiştir. Ziyaret, gözlem ve tespitlerin Merkez Müdürü ile paylaşılması için yapılan son görüşme ile sona ermiştir. Ziyaret, salgın hastalığa karşı gerekli önlemler alınarak gerçekleştirilmiştir. Merkez İdaresi ve çalışanlarının kolaylaştırıcı tutumu ziyaret boyunca devam etmiştir. Merkez İdaresi, sundukları hizmetlerin daha iyi düzeylere çıkarılması için ziyaret sonunda yapılan tavsiyelerin önemle değerlendirileceğini ifade etmiştir.

B.1. Merkeze İlişkin Genel Bilgiler

10. 2018 yılı Aralık ayında hizmet vermeye başlayan Çanakkale Özel Bakım Merkezi, ziyaret tarihinden yaklaşık iki ay önce kapasitesinin artırılması ve verilen hizmetin fiziksel koşullarının iyileştirilmesi amacı ile yeni hizmet binasına taşınmıştır.
11. Merkez binası, içinde yatak odalarının, yemekhane ve diğer faaliyet alanlarının da bulunduğu tek bir bina şeklinde tasarlanmıştır.
12. Merkezde, Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliğinde belirtilen bölümlerin tamamının bulunduğu, binanın engelli bireylere yönelik gerekli düzenlemeler gözetilerek inşa edildiği, ayrıca TSE Standartları ve hizmet verilen engelli gruplarının özellikleri dikkate alınarak hazırlanan Uygulama Kılavuzunda belirlenen erişilebilirlik standartlarına uygun olduğu bildirilmiştir.
13. Merkez binası 100 kişi kapasiteli olacak şekilde inşa edilmiştir. Merkezin daha önce alınan ruhsatında kapasite 63 kişi olarak belirlenmiş, ancak yeni hizmet binasına taşınma sonrasında kapasitenin 100 kişiye çıkarılması için gerekli başvuruların yapıldığı aktarılmıştır.
14. Toplam 33 oda bulunan Merkezde, odalar 27 metrekare olarak bölümlendirilmiş olup her odada banyo ve tuvalet bulunmaktadır. Merkezde yeni kabul edilen bireylerin iş ve işlemlerinin tamamlanma sürecinde kaldığı 21 metrekare büyüklüğünde İlk Kabul Odası da bulunmaktadır.
15. Merkezde 19 yaş üstü ruhsal engelliler ile kendi hayatını idame ettiremeyecek durumda olan kadın ve erkeklerin bakım hizmetleri sağlanmaktadır. Merkezde ruhsal engeli yanında zihinsel engeli de bulunan bir kişi bulunduğu, diğer bireylerde çoklu engellilik durumunun olmadığı bildirilmiştir.
16. Merkezde, ailesi yanında ikamet ederken rehabilitasyon hizmeti ihtiyacı duyan bireylere yönelik gündüz bakım hizmeti verilmemektedir.

17. Merkez bünyesinde, bakımı gerçekleştirilen engelli bireylerin yararlanabileceği kantin/market bulunmamaktadır. Alışveriş ihtiyacı olan engelli bireylerin Merkez çalışanı refakatinde çevrede bulunan marketlerden ihtiyaçlarını karşılayabildiği aktarılmıştır.
18. Merkezde görevli personelin asansör ile katlara erişiminin güvenlik kartları ile sağlandığı, bu sayede engelli bireylerin kontrol dışı asansör kullanımlarının önüne geçildiği bildirilmiştir.
19. Merkezde güvenlik görevlisi çalıştırılmamaktadır. Merkez binası ve bahçeyi gören yaklaşık 100 güvenlik kamerası bulunduğu, ses kaydetme özelliği bulunan kameraların herhangi bir kör nokta kalmayacak şekilde yerleştirildiği, kamera kayıt cihazının görüntüleri 3 aya kadar hafızasında saklayabildiği bilgisi verilmiştir.
20. Çalışan personel sayısının, Merkezin uymakla yükümlü olduğu yönetmelik gereğince, bakılan engelli birey sayısı üzerinden hesaplanarak asgari ölçüde karşılandığı aktarılmıştır.
21. Merkezde üç vardiya esasına göre çalıştırılan personel ile tam zamanlı hizmet verilmektedir. İdari hizmetler; 1 Merkez Müdürü, 1 Sorumlu Müdür (Sosyal Çalışmacı), 1 Psikolojik Danışman ve 5 Hemşire ile yürütülürken; bakım hizmetleri 19 bakıcı personel ve 1 temizlik personeli ile yürütülmektedir. Merkezin iki katında hizmet verildiği, her katta üç vardiyadan ilkinde 2, diğer vardiyalarda 1 bakıcı personelin sürekli bulunduğu aktarılmıştır. Merkezde görevli aşçı ve şoför ile birlikte toplamda 29 personelin tam zamanlı olarak görev yaptığı bildirilmiştir.
22. Merkezde görevli bakıcı personelin 4'ünün "hasta ve yaşlı refakatçisi", 10'unun "öz bakıma destek elemanı" eğitimi sertifikasına; 2 personelin "ön lisans yaşlı bakımı", 2 personelin "lise çocuk gelişimi", 1 personelin "ön lisans çocuk gelişimi" diplomasına sahip oldukları bildirilmiştir.
23. Merkezde görev yapan personel için her yılın başında hizmet içi eğitimlerin düzenlendiği, önceden belirlenen tarihlerde eğitimler düzenlenebildiği gibi plan dışı eğitimlerin de gerçekleştirilerek iç hizmet kalitesinin artırılmaya çalışıldığı aktarılmıştır. Eğitimler dışında, hizmet verilen grubun daimi ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde personele yönelik motivasyon toplantıları da düzenlendiği bildirilmiştir. Ayrıca personelin hizmet sunulan engelli bireylere karşı nazik davranışlar sergilemesi için belirli aralıklarla hizmet içi eğitimler düzenlendiği belirtilmiştir.
24. Merkez kullanımına ait 1 araç olduğu, bu aracın personel taşıma, eğitim, sağlık ve sosyal faaliyet katılımları, hastane randevuları için transfer sağladığı bildirilmiştir. Acil durumlarda ambulans desteği alındığı belirtilmiştir.
25. Merkez personeli hakkında bugüne kadar kötü muamele iddiasıyla şikâyet yapılmadığı ve kötü muamele kapsamında Merkez personeli hakkında adli mercilere yansımış olay bulunmadığı bildirilmiştir.
26. Merkezde bakım altında bulunan engellilerden, herhangi bir sebeple yataklı tedavi almak üzere hastanede yatışına karar verilenlere bakıcı personelin refakat ettiği, refakatçi personelin normal mesaisini hastanede tamamlamasının sağlandığı, Merkezde sunulan bakım hizmetlerini aksatmayacak şekilde refakatçi personel görevlendirilmesine dikkat edildiği aktarılmıştır.

B.2. Bakım Altında Bulunan Kişilere İlişkin Genel Bilgiler

27. Merkezde ziyaret tarihinde 54 kayıtlı engelli birey (19 kadın, 35 erkek) bulunmaktadır. Bakım altındaki engelli bireylerden 35'inin kişisel bakımlarını yerine getiremediği bildirilmiştir.
28. Merkeze engelli birey kabulünün yapılabilmesi için; ilgilinin sağlık kurulu raporunda %50'nin üzerinde ağır engelli ya da tam bağımlı ibaresinin bulunması, vesayet altındaki zihinsel ya da ruhsal engelli bireyler için Sulh Hukuk Mahkemelerinden alınmış "vasilik kararı" ile mahallindeki Sosyal Hizmet Merkezi ya da Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne müracaat edilmesinin ardından İl Müdürlüğü ya da Valilik onayı alınması gerektiği aktarılmıştır. Engelli bireyin Merkezden ayrılması - ilişkisinin kesilmesi için ise, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne vasi tarafından dilekçe ile başvuruda bulunulması üzerine İl Müdürlüğü'nün onay iptali yazısı gerektiği bildirilmiştir.
29. Merkeze kabulü yapılan engelli bireyler için bireysel bakım planının oluşturulduğu, bu plan ile ilgilinin kişisel bakım ve psiko-sosyal destek hizmetleri başlıklarında ihtiyaçlarının belirlenerek rehabilitasyon ve bakım çalışmalarının yönünün belirlendiği bilgisi verilmiştir.
30. Merkez özel bir bakım Merkezi olup, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yerleştirilen engelli bireylerin (anılan Bakanlık tarafından mevzuat ile belirlenen kriterler çerçevesinde, 2021 yılının ikinci altı ayı için geliri 1.704,67 liranın altında olanlar) bakım ücreti anılan Bakanlık bütçesinden, geliri belirtilen tutarın üzerinde olan bireylerin bakım ücretinin ise kendileri veya vasileri tarafından karşılandığı bildirilmiştir. Bakım ücreti devlet tarafından karşılanan engelli bireylere anılan Bakanlık tarafından ayrıca 233,20 TL lira harçlık verildiği, diğer bireylere harçlık verilmediği, ihtiyaç halinde bu bireylerin vasilerinin arandığı aktarılmıştır.
31. Merkezdeki 49 engelli bireyin vasisinin bulunduğu, 5'inin vasilik işlemlerinin devam ettiği bilgisi verilmiştir.
32. Merkeze kabulü yapılacak engelli bireyin dışardan getirdiği kişisel eşyalardan diğer engelli bireylere zarar vermeyecek olanların kabul edildiği, değerli eşyaların hazırlanan tutanakla emanete alındığı, elektronik cihazların kullanımına birtakım erişim kısıtlamaları ile birlikte izin verildiği, bireyin Merkezden ayrılması halinde emanete alınan eşyaların kendisine, vasisine veya yakınlarına verildiği belirtilmiştir.
33. Merkezde bakım hizmeti alan engelli bireylere ailesinin yanında kalmak üzere yıl içinde toplam bir ay izin verildiği, bu sürenin uzatılmadığı aktarılmıştır.
34. Merkezde bakım hizmeti için kabul edilen engelli birey için aylık yaşam akış çizelgesi düzenlendiği, bu çizelgede yemek saati, uyku saati, ara öğün ve ilaç saatinin belirlendiği bildirilmiştir.
35. Açık havaya erişimin, yatış ve kalkış saatleri arasındaki süre boyunca kısıtlanmadığı, engelli odalarının kapalı tutulmadığı, bireylerin istedikleri zaman odalarına gidebildikleri belirtilmiştir.
36. Merkezde ortalama kalma süresinin 1,5-2 yıl olduğu, en uzun süreli kalan bireyin 3 yıldır bakım altında olduğu ifade edilmiştir.
37. Merkezde bakım hizmeti alanlar arasında yabancı uyruklu bulunmadığı bildirilmiştir.

38. Merkezde 2019 yılında 1 (bir), 2020 yılında 5 (beş) ve 2021 yılında 1 (bir) vefat yaşandığı aktarılmıştır. Ölüm nedenlerinin doğal ölüm ve doğal olmayan ölümler olduğu ve ölüm vakaları üzerine araştırma ve otopsi yapılması talep edildiği belirtilmiştir.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Fiziksel Koşullar

39. Merkez binasında engelli bireyler ile personel / misafirlerin girişleri için farklı kapılar kullanılmaktadır. Merkez İdaresi, gelen ve kendileri ile iletişim kurmayan misafirlere dolaylı değersizlik hissine kapılan engellilerin ajite duruma düşmemeleri için iki farklı kapı kullanıldığını ifade etmiştir.
40. Merkezin güneş ışığını oldukça iyi aldığı, ortak alanları ile odaların aydınlatmasının yeterli seviyede olduğu, temiz olduğu görülmüştür.
41. Merkezde odalarda her birey için bir dolap, bir etajer, bir yatak ve radyo olduğu görülmüştür.
42. Merkezde engelli bireylerin odalarında bulunan pencerelerin korumasız ve tamamen açılabilir olduğu tespit edilmiştir.
43. Merkezde engelli bireylerin kaldıkları odalar üç kişiliktir. Kabulü yapılan bireyler odalarına yerleştirilirken kardeşlerin ve ailelerin bir arada kalabilmelerinin sağlandığı, benzer ruhsal hastalık nedeni ile Merkeze kabulü yapılan engelli bireylerin aynı odada kalabildiği belirtilmiştir. Engelli bireyin odasında kalan diğer engelli bireyden veya odasından büyük bir rahatsızlık duyması durumunda oda değişikliğinin yapıldığı ifade edilmiştir. Oda değişikliği taleplerinin ise Değerlendirme Kurulu kararı üzerine yerine getirildiği, bu talebin engellinin uyum sürecini yeniden başlatacağı düşünüldüğünden talep gelmedikçe bu yöntemin tercih edilmediği bildirilmiştir.
44. Merkezde ısınma kalorifer sistemi (doğalgaz) ile sağlanmaktadır. Kendisi ile görüşme yapılan engelli bireyler ısınmanın yeterli düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Bireylere mevsimine uygun örtünme eşyalarının verildiği de görülmüştür.
45. Merkezde kamelyaların olduğu bir bahçe bulunmaktadır. Bahçe, kadın ve erkek bireylerin ortak kullanımına açıktır. Bahçe içerisinde spor aleti ve hobi bahçesi gibi engelli bireylerin çeşitli faaliyetler gerçekleştirebileceği alanların bulunmadığı görülmüştür. Kamelyalardan bir tanesi kışın sigara içilebilmesi için şeffaf ve katlanabilir plastik branda malzemesi ile kaplatılmıştır. Merkezde bakım hizmeti alan bireylerden, sigara içen engelli birey sayısının çok olması nedeni ile bir kamelya alanının kullanımının yeterli gelmediği, bu yüzden bir kamelyanın daha kaplatılması talebi dile getirilmiştir. Kurum İdaresi de bir kamelyanın daha kaplatılmasının planlandığını belirtmiştir.
46. İdare tarafından, engelli bireylerin sabah 07.00-22.00 saatleri arasında açık havadan faydalandığı aktarılmıştır. Görüşme yapılan kişiler de aynı yönde beyanda bulunmuştur. Merkez bahçesinin tel çitlerinin çevre görüntüsünü engellemeyecek uzunlukta ve biçimde yaptırıldığı gözlenmiştir.
47. Merkezde berber-kuaför salonunun bulunduğu, bakıcı personel tarafından haftada bir gün erkek sakinlerin saç sakal tıraşının yapıldığı, kadın sakinlerin de ihtiyaç duyulması halinde saç bakım, boya ve kesimlerinin yapıldığı, uygulamaları yapan bakıcı personelin saç bakım ve kesim konusunda tecrübeli kişiler olduğu bildirilmiştir.

48. Merkezde içme suyunun günlük 2-3 litre arası olacak şekilde dağıtıldığı, içme suyunun personel tarafından dağıtılması suretiyle, ilgililerin çok su içerek kendine zarar vermesi, bilinçsizce ihtiyaç duyulandan fazla su içmesi gibi durumların önüne geçilmesinin amaçlandığı aktarılmıştır. Merkez sakinlerinden içme suyuna erişim konusunda bir şikâyet alınmamıştır.
49. Merkezde yangın söndürme ekipmanlarının bulunduğu görülmüştür.
50. Merkezde intihar risk grubunda olan engelli bireylerin olduğu, bina içinde muhtemel intihar girişimlerinin engellenmesi amacı ile merdiven boşluklarının yan kısımlarında file bulunduğu görülmüştür. Ancak merdiven boşluğunun olduğu kat aralarında file bulunmadığı gözlemlenmiştir. İdare tarafından çatı katının sürekli kapalı tutulduğu ve engelli bireylerin asansörü tek başlarına kullanmalarına izin verilmediği ifade edilmiştir. Çatıya çıkan kapıda yapılan kontrolde kapının kilitli olduğu anlaşılmıştır.
51. Merkezin ambulans için ayrı bir girişinin olduğu görülmüştür.

C.2. Sağlık Hizmetleri, Sosyal Servis, Bakım ve Beslenme

52. Merkezde, sağlık ve sosyal servis birimlerinde engelli bireylerin tedavi ve bakım hizmetleri yürütülmekte ve onlara psikososyal destek sağlanmaktadır.
53. Merkezdeki her engelli birey için bireysel bakım planının oluşturulduğu ve bu planın ilgilinin dosyasında muhafaza edildiği görülmüştür.
54. Merkezin sorumlu müdürü Sosyal Çalışmacı olup Merkezde 1 psikolojik danışman görev yapmaktadır. Merkezde psikolojik danışman tarafından engelli bireylere yönelik rehabilitasyon çalışmaları uygulandığı aktarılmıştır. Merkezde görevli meslek personelleri, normal görevleri haricinde idari işleri de yapma yükümlülüğü nedeni ile mesai saatlerinde mesleki çalışma ile idari işleri birlikte yürütmektedir.
55. Merkezde toplam 5 sağlık personeli günde üç vardiyada çalışmaktadır. İlk iki vardiyada 2 hemşire, gece vardiyasında ise 1 hemşire çalışmaktadır. Merkez 4857 sayılı İş Kanunu'nun 63 üncü maddesi çerçevesinde haftada 45 saat üzerinden personel çalıştırmaktadır. Merkez İdaresi ile yapılan son görüşmede, kapasite, çalışma saatleri ve meslek personelinin idari işlere ilişkin sorumlulukları nedenleri ile çalışanların iş yüklerinin fazla olduğu hususunun iletilmesi üzerine, ilgililer Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği kapsamında çalıştırma zorunluluğu bulunan asgari personel sayısının sağlandığını, ancak engelli bireylere daha iyi hizmet verebilmek amacıyla bir hemşire alımı daha yapacaklarını ifade etmiştir.
56. Merkezde bakım hizmeti alan engelli bireylerden biri hariç tamamının COVID-19 aşılarının yapıldığı, aşı olmayan bireyin ise vasisinin aşı izni vermediği bildirilmiştir. Daha önce salgın hastalığa yakalanan kişiler haricindeki bireylerin iki doz aşılarının yapıldığı, 50 yaş üstü kişilerin üç doz aşı oldukları, salgın hastalığa yakalanan kişilerin tedavilerinin hastanede yaptırıldığı, Merkeze geri döndüklerinde ise bir süre odalarında bakımlarının devam ettirildiği ve yemeklerinin de odalarına servis edildiği bildirilmiştir. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelerde de aşı olunduğu, hasta olduklarında hemen hastaneye götürüldükleri ve bu süreçte yemeklerinin odalarına geldiği ifade edilmiştir.

57. Pandemi esnasında Merkezde bir süre vardiya sisteminin uygulandığı, çalışanların vardiyaya girmeden önce PCR testi yaptırdığı, Merkeze girişte vücut ateş ölçümünün yapıldığı, dışarıdan gelen besin ve diğer maddelerin bir süre bekletildiği, ardından dezenfekte edilerek engelli bireylere verildiği aktarılmıştır.
58. Pandemi nedeni ile ülke genelinde uygulanan kapanma tedbirleri süresince, yakın aile mensupları ve diğer ziyaretçilerin kabullerinin yapılmadığı ifade edilmiştir.
59. Merkeze kabulü yapılan bireylerin tedavilerinin doktorları tarafından verilen reçeteye uygun bir şekilde Merkez hemşireleri tarafından yürütüldüğü, doktor tarafından acil durumlar halinde uygulanabilecek ek tedaviler haricinde herhangi bir medikal müdahalenin Merkezde yapılmadığı, kullanılan bütün ilaçların reçeteli ilaçlar olduğu bildirilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan engelli bireylerden bazıları, biten ilaçlarının yerine yenilerinin gelmesi arasında bir süre beklenebildiğini, bu yüzden ilaç kullanmadan geçen bu arada tedavilerinde gerileme olduğundan yakınmıştır. Sağlık servisi personeli salgın hastalık nedeni ile hastane ve doktor erişimlerinin zorlaşması ve il bazında eczane sıralarının sürekli değişmesinden dolayı ilaçları temin etmede zorluklar yaşandığını ifade etmiştir. Merkez İdaresi ile yapılan görüşmede, eczanelerin eşit kazanç sağlaması amacıyla Türk Eczacılar Birliği ile Sosyal Güvenlik Kurumu arasında imzalanan protokol ile tüm ülke genelinde yürürlüğe konulan fiyat limiti uygulaması ile her yıl bir fiyat limiti konulduğu, bakım ve koruma altında bulunan kişilere reçete edilen ilaçların toplam tutarının belirlenen toplam tutarı aşması halinde eczane sırasının değiştirildiği açıklanmıştır. Merkez İdaresince yılbaşında belirlenen limitin azlığından eczane sırasının sürekli değiştiği, bu değişimin ilaç temininde aksaklıklara ve zorluklara neden olduğu ifade edilmiştir.
60. Merkezde acil durum önlemlerinin üst seviyede alındığı ifade edilmiştir. Market alışverişlerine götürülen engelli bireylere acil durumlarda müdahalenin gecikmeden yapılabilmesi amacıyla refakatçi personelin acil durum çantası taşıdığı aktarılmıştır. Kendileri ile görüşme yapılan engelli bireyler acil durumlarda sağlık personelinin hemen müdahale ettiğini ifade etmişlerdir.
61. Merkezde yaşanan intihar vakası sonrasında önlemlerin arttırıldığı, (engelli bireylerin) kesici, delici vb. alet bulundurmamasının sağlandığı bildirilmiştir. Ayrıca, her saat başı verilen sigaralar için çakmak kullanımının kontrollü yapıldığı ve bu çerçevede sigaraların Merkez personeli tarafından yakıldığı görülmüştür.
62. Salgın hastalık nedeni ile dış dünya ile iletişimleri kısıtlanan engelli bireylere yönelik olarak Merkezde çeşitli faaliyetlerin düzenlenmesinin yanı sıra beşerli gruplar halinde grup görüşmelerinin yapıldığı, personelin daha önceden tarihleri belirlenen grup görüşmelerinde beş engelli bireyle çalıştığı aktarılmıştır.
63. Merkezde kendileri ile görüşme yapılan engelli bireyler psikolojik danışman ile görüşebildiklerini, ancak bazen danışmanın yoğunluğu nedeni ile kendisine ulaşamadıklarını dile getirmişlerdir.
64. Merkezde 3 ana ve 2 ara öğün olmak üzere 5 kez yemek verilmektedir. Yemekler, Merkezin mutfağında, Merkez aşçısı tarafından hazırlanmaktadır. Merkezde hizmet sunulan engelli bireyler ile yapılan görüşmelerde, saat 10'da gofret ve çay gibi ara öğün verildiği söylenmiştir. Ziyaret esnasında öğleden sonra da ara öğün verildiği görülmüştür. Merkezde daimi görevi bulunmayan kendi kliniğinde

hizmet veren bir diyetisyen tarafından hazırlanan yemek listelerinin her ay Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne onaylandığı aktarılmıştır. Her öğün çıkan yemeklerin numunelerinin üç gün boyunca saklandığı bildirilmiştir.

65. Hastalıkları sebebi ile yemekhaneye gidemeyecek durumda olan engelli bireylerin yemekleri odalarında personel tarafından yedirilmekte olup, diğer engelli bireyler yemeklerini yemekhanede kendileri yemektedir.
66. Engelli bireylerle yapılan görüşmelerde yemeklerin doyurucu olduğu, ancak protein bakımından zayıf, karbonhidrat bakımından zengin olduğunu belirterek sürekli aynı yemeklerin çıkmasından ve ara öğünlerde gofret gibi hazır gıdaların verilmesinden yakınmışlardır. Merkez İdaresince her gün en az bir öğün protein içerikli yemeğin yemek listesinde yer aldığı aktarılmıştır. Aylık yemek listesinde her gün bir öğün protein içerikli yemek olduğu ve sık tekrarlanan yemek olmadığı görülmüştür.
67. Merkezde bakım hizmeti sunulan engelli bireylerden bulaşıcı hastalığa sahip olanların (4 kişi) kıyafetlerinin ayrı yıkandığı, diğer bireylerin kıyafetlerinin ise aynı makinada yıkandığı, kıyafetlerin üzerine sahiplerinin isimleri yazılarak ayırt edildiği, nevresimlerin 15 gün ara ile yıkandığı bildirilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan engelli bireyler nevresimlerin 15 günde bir, özel ihtiyaç olduğu takdirde daha erken yıkandığını, temizliğin her sabah görevliler tarafından yapıldığını ifade etmiştir. Ziyaret esnasında temizlik ve hijyen koşullarının oldukça iyi olduğu gözlemlenmiştir.
68. Merkezde engelli bireylerin haftada iki gün banyo günleri olduğu, banyoların gözetim halinde yaptırıldığı, izin dönüşlerinde banyo yaptırıldığı, ayrıca istenildiği zaman sıcak suya erişim imkânı bulunduğu bildirilmiştir. Odalarda bulunan banyolardaki duş başlıklarının, engelli bireyin kendine ve çevresine zarar vermesini önleyecek şekilde tasarlandığı görülmüştür. Ayrıca odalardaki tuvalet ve banyolarda sabun ve kâğıt ürünlerinin olduğu, engelli bireylere uygun tutamaçların bulunduğu görülmüştür.
69. Yapılan görüşmelerde engelli bireylerin sağlık, sosyal servis, bakım ve beslenme hizmetlerinden genel olarak memnun olduğu izlenimi edinilmiştir.

C.3. Kontrol Yöntemleri

70. Merkezde tecrit odası bulunmadığı gözlenmiştir. Merkezde engelli bireylere tespit ve tecrit gibi kontrol yöntemlerinin uygulanmadığı, müdahaleye ihtiyaç duyulan durumlarda ilgiliye doktorlarının verdiği reçetelerle müdahale edildiği bildirilmiştir.
71. Personel arası iletişimin hızlı kurulması ve muhtemel vakalara acil müdahale amacı ile telsiz kullanıldığı görülmüştür.

C.4. Sosyal Faaliyetler, Günlük Yaşam ve Dış Dünyayla İletişim

72. Merkezde her ay için aylık psiko/sosyal etkinlik planı düzenlendiği, bu plan doğrultusunda etkinlikler yapıldığı, ancak salgın hastalık sebebiyle engelli bireylerin katılım sağlayabileceği kurslar düzenlenemediği, normalleşme süreciyle beraber Halk Eğitim Merkezine el sanatları, beden eğitimi, müzik ve resim kurslarının başlatılmasına ilişkin talepte bulunduğu bildirilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan engelli bireyler spor hocalarının yeniden kendilerine ders vermelerini istediklerini dile getirmişlerdir.

73. Merkezin günlük yaşam akış çizelgesi ile gün içerisinde aktivite ve diğer ihtiyaçların karşılanması saatleri belirlenmiş ve çizelgenin Merkezde kalan kişilerin görebileceği yerlere asıldığı görülmüştür. Çizelgede gün içerisinde toplam 6 saat faaliyet ve etkinliklere ayrılmıştır. Bu saatlerde grup çalışmaları, meşguliyet terapileri, TV izleme ve el sanatları ile ilgili çalışmaların yapıldığı aktarılmıştır.
74. Merkezde kendi isteğiyle örgü ören bir engelli birey olduğu ve ilgilinin personel gözetiminde ördüğü örgüsünü gün sonunda teslim ettiği ifade edilmiştir.
75. Merkezde masa tenisi, okey ve tombala oynanabilecek 1 oyun salonu, 2 adet sinema salonu, resim atölyesi bölümlerinin olduğu görülmüştür.
76. Resim atölyesinde, resim ve boyama etkinlikleri yapıldığı, bahçede top oynanabildiği, 2 ayrı sinema salonunda ikramlar eşliğinde eş zamanlı olarak hem dram hem komedi filmleri yayınlandığı, müzik etkinliğinde dans ve sandalye kapma oyunları oynandığı, oyun salonunda ise masa tenisi, okey, tombala oynandığı ve başarılı olan engelli bireylere ödül verildiği belirtilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan kişiler akşamları sinema salonlarında istedikleri tarzda film izlemeye gidebildiklerini, film esnasında verilen ikramlardan memnun olduklarını belirtmişlerdir. Boyama yapmaktan hoşlanan engelli bireylerin boyama saatinde yaptıkları çizimlerin resim atölyesinde muhafaza edildiği görülmüştür.
77. Merkeze gazete tedarik edildiği, engelli bireylerin okuma yapmalarının teşvik edildiği, kitap okumaları ve okudukları kitabın özetini çıkarmaları halinde ödüllendirildikleri ifade edilmiştir.
78. Merkezde kütüphane bulunmadığı ancak oyun odasında bir kitaplık oluşturulduğu görülmüştür. Merkezde bakım hizmeti sunulan bireylerin kitaplıkta bulunmayan kitap taleplerinin Merkez tarafından temin edildiği belirtilmiştir.
79. Kendisi ile görüşme yapılan bir engelli birey, Merkezde doğum günlerinin kutlandığını, doğum günü pastası yapıldığını söylemiştir.
80. Engelli bireylerin kıyafete ilişkin özel ihtiyaçlarının, bireyin harçlığı ile Merkez personeli tarafından karşılandığı bildirilmiştir. Kıyafet seçimi konusunda engelli bireylerin seçimlerini kendilerinin yapabildiği gözlemlenmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan engelli bireylerden bazıları kıyafet, ayakkabı ihtiyaçlarının olduğunu dile getirmiştir.
81. Merkezde mescit bulunduğu ayrıca odalarında ibadet etmek isteyen engelli bireyler için seccadelerin de bulundurulduğu gözlenmiştir.
82. Haftada bir gün parka, bir gün 17-18 kişilik 2 grup halinde markete götürülen engelli bireylere 1 sağlık personeli ve 2 bakıcı personelin eşlik ettiği belirtilmiştir. Ayrıca sabah ve akşam saatlerinde yürüyüş yapıldığı da İdare tarafından ifade edilmiştir. Merkezde kalanlar da haftada iki kez markete ve bir kez parka gittiklerini dile getirmiştir.
83. Merkezde uyku saatinin gece 21.00 olarak belirlendiği, saat 22.00'de ışıkların kapatıldığı, o saatte uyumak istemeyenlerin televizyon ya da radyo ile meşgul olduğu ya da bakıcı personel ile sohbet ettiği aktarılmıştır.
84. Merkez İdaresi, salgın sürecinde ülke genelinde uygulanan yasaklar çerçevesinde, Merkez sakinlerinin aileleriyle fiziksel olarak görüşmeleri yerine pazar günleri iki kişi ile beşer dakika telefon görüşmesi

yapmalarının sağlandığını, ailelerin araması halinde her zaman görüşme imkânı sağlandığını belirtmiştir. Merkez sakinleri de uygulamanın bu yönde olduğunu ve telefon görüşmelerinin ücretsiz olduğunu ifade etmiştir. Normalleşme sürecinin başlaması ile birlikte engelli birey ve yakınlarının cumartesi günleri salgın hastalık tedbirleri alınarak görüşmelerinin sağlandığı, haftanın diğer günleri gelen engelli yakınlarının da yüz yüze görüşmelerine söz konusu tedbirler kapsamında izin verildiği belirtilmiştir. Heyetimizin ziyareti sonrası telefon günlerinin ruhsal engeli bulunan kişilerin aile ile temasının daha etkili ve verimli devam ettirilmesi amacı ile Çarşamba ve Pazar günleri olarak belirlenerek arttırıldığı aktarılmıştır.

85. Merkezde kalan engelli bireylerin, yakınları ile Merkeze ait mobil telefonlar ile görüşebildikleri, tuşlu cep telefonu bulunan bireylerin belirlenen iletişim günlerinde kontrollü bir şekilde kendi telefonlarını kullanabildikleri, uygunsuz içeriklerle karşılaşmamaları için bilgisayarlarda güvenli internet erişimi sağlandığı ifade edilmiştir.

C.5. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

86. Bakım hizmeti alan bireyler tarafından Merkez İdaresine, Merkezin kuruluşundan itibaren bildirilen bir şikâyetin bulunmadığı, ilgililerin Merkezde bulunan şikâyet talep kutusuna yazılı bildirimde bulunabilecekleri aktarılmıştır. Engelli bireylerin bakıcı personel ve diğer Merkez personeline bildirimde bulunabildikleri, bu taleplerinin en kısa süre içinde gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
87. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelerde personelin tutum ve davranışlarından rahatsız olmadıklarını, genellikle kendilerine arkadaşça yaklaştığını ifade etmiştir.
88. Merkez tarafından kötü muamele kapsamında bugüne kadar adli mercilere yansıyan bir olayın bulunmadığı, önleme çalışması olarak personele hizmet içi eğitimlerin verildiği aktarılmıştır.
89. Merkezde yaşanmış hırsızlık, istismar, taciz gibi vakaların bulunmadığı bildirilmiştir.
90. Merkezde avukatı olan herhangi bir engelli birey bulunmadığı aktarılmıştır.
91. Merkezde kalan engelli bireylerin kendi aralarında çıkan tartışmalar için gerekli önlemlerin görevli personel tarafından alındığı, tarafların personel tarafından sakinleştirildiği, taraflarla bireysel görüşmeler yapıldığı, bunlarla birlikte kolluk kuvvetlerinin müdahale etmesini gerektiren bir olay ile karşılaşmadığı bildirilmiştir.
92. Ziyaret sırasında engelli bireylerle gerçekleştirilen görüşmelerde personel ve İdareden genel itibarı ile memnuniyet duyulduğu ifade edilmiştir.

D. TAVSİYELER

93. Ziyaret sonrasında Merkez İdaresi ile tespit edilen hususlar görüşülmüş ve paylaşılan hususlar doğrultusunda gerekli çalışmaların yapılacağı ilgililerce ifade edilmiştir. Merkez İdaresinin oldukça yapıcı ve kolaylaştırıcı tutumu Heyetimizce olumlu karşılanmıştır.

D.1. Merkeze Yönelik Tavsiyeler

94. Merkez yönetiminin, Merkezde mevzuatla belirlenen çalıştırılması gereken asgari sayıda personeli çalıştırmakla beraber, verilen hizmetin kalitesinin artırılması ve engelli bireylerin hizmet sunumuna daha kolay erişiminin sağlanması amacıyla ile Merkezde çalıştırılmak üzere psikolog ve hemşire alımlarının yapılması gerektiği,
95. İntihar risk grubunda olan bireyler de düşünülerek, engelli bireylerin odalarında bulunan pencerelerin tam açılmasını engelleyecek bir sistem ile korunaklı hale getirilmesi gerektiği,
96. Merkezde daha önce yaşanan intihar girişimleri nedeni ile merdiven boşluklarının ilk ve son katlarında file bulunduğu, ara katlarda ise file olmadığı görüldüğünden Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği'nin 7/2/f maddesi gereğince bu tedbirlerin ara kat boşluklar için de uygulanması gerektiği,
97. Merkez binasının da içinde bulunduğu bahçede engelli bireylerin spor yapabilmeleri amacıyla ile bahçe için sabit spor ekipmanlarının temin edilmesi ve bahçede engelli bireylerin tarımsal faaliyetler yapabilmeleri, bu sayede üretime katkı sunan bireyler oldukları bilincine erişmeleri gibi amaçlar doğrultusunda hobi bahçelerinin kurulması gerektiği,
98. Merkez bahçesinde bulunan kamelyalardan birinin kış aylarında sigara içen engelli bireylerin kullanımı için branda ile kapatıldığı görülmekle birlikte, sigara içen engelli birey sayısının fazlalığı nedeni ile bu alanın yeterli gelmediği ve bir kamelyanın daha branda ile kaplatılması gerektiği,
99. Merkezde kıyafet eksikliğini belirten engelli bireylerin kıyafet ihtiyaçlarının maddi olanakları çerçevesinde giderilmesi, maddi imkânı olmayan bireyler için sosyal yardımlaşma alanında çalışan dernekler ile işbirliğine gidilerek bağış yolu ile kaynakların oluşturulması gerektiği,
100. Merkezde gün içerisinde gerçekleştirilmesi planlanan aktivite ve etkinlikler için günlük yaşam akış çizelgesi düzenlendiği görülmüştür. Merkezde uygulanan rehabilitasyon çalışmalarının alanında uzman kişilerce eğitim şeklinde verilmesi gerektiği düşünüldüğünden, Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü ile iletişime geçilerek eğitimci talebinde bulunulması gerektiği,
101. Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği'nin 33/1 maddesinde ihtiyaç durumlarında Merkezlerde güvenlik görevlisi çalıştırılabileceği belirtilmiştir. Merkezin ruhsal engelli bireylere de hizmet verdiği göz önüne alınarak, bu bireylerin ajite durumlarında yapılacak müdahalelerde yer alması, çevre kaynaklı muhtemel güvenlik risklerine müdahale etmesi amacıyla ile Merkezde bir güvenlik görevlisi istihdamının yapılması gerektiği,

D.2. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

102. Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği m. 34'de belirtilen çalıştırılması zorunlu personel ve sayısının engel gruplarına verilen hizmetlerde asgari düzeyde tutulmasından dolayı hizmet alanlarda hizmete erişim noktasında aksaklıklar ve gecikmeler yaşandığı, asgari sayıda çalışan personelin iş yükünün fazla olması nedeni ile çalışma veriminin düşeceği sebeplerinden ve istihdam olanaklarının artırılması ikincil kazancı ile belirtilen asgari personel sayılarının yönetmelik maddesi değişikliği ile gözden geçirilmesi gerektiği,

D.3. Çanakkale İli Eczacılar Odasına Yönelik Tavsiyeler

103. Türk Eczacılar Birliği ve Sosyal Güvenlik Kurumu arasında imzalanan protokol gereğince Kamu ve Özel Bakım Kuruluşlarında kalan bireyler için reçete edilen ilaçların, il genelinde tüm eczanelerin eşit fiyat limiti sınırı ile sırasıyla ilaç satışlarını yapmalarını içeren uygulamanın, özellikle ruhsal engelli bireylere hizmet veren Merkezlerde psikiyatrik ilaç tedavilerinin aksamaması adına eczane değişimlerinin önceden bildirilmesinin ilaç temininin gecikmeden sağlanması adına gerekli olduğu, tavsiye edilmektedir

**KAYSERİ
ÖZEL İHTİSAS ENGELLİ
BAKIM MERKEZİ
TAKİP ZİYARETİ RAPORU
(2021/19)**

KISALTMALAR

m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
ÖTV	Özel Tüketim Vergisi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından da bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı; *Taraf Devletlerin, protokol kapsamında yetkilendirilmiş ulusal ve uluslararası mekanizmalar tarafından işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaret yapılmasına izin verdiği bir sistem kurmaktır.*⁵³⁵
3. Söz konusu Protokol, taraf olan ülkelerin işkence ve kötü muamele ile mücadele amacıyla her türlü alıkonulma mekânlarını ziyaret etmeye yetkili bir Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) kurmasını düzenlemiştir⁵³⁶ olup bu görev, 6701 sayılı Kanunla Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna verilmiştir. 6701 sayılı Kanun'un 2/1-k bendi uyarınca UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden yoksun bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda engelli bakım merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir. Kayseri Özel İhtisas Engelli Bakım Merkezi⁵³⁷ OPCAT bağlamında Kurumun ziyaret düzenlediği merkezlerden biridir.
5. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarihli ve 2021/16 sayılı kararı ile 09.08.2021 tarihli ve 3306 sayılı Başkanlık Olurları uyarınca Kayseri Özel İhtisas Engelli Bakım Merkezine 10.08.2021 tarihinde gerçekleştirilen **takip ziyareti** neticesinde edinilen gözlem, tespit ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında incelenmesini ve daha önce yapılan ziyaret neticesinde Kurumumuz tarafından Merkeze verilen tavsiyelerin yerine getirilip getirilmediği hususlarında değerlendirmeleri ihtiva etmektedir.
6. Ziyaret, Merkez Müdürü ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TİHEK, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. Ziyaretin derinlemesine bir inceleme yapılarak gerçekleştirilmesi için Merkez müdüründen Merkez hakkında güncel bilgiler, koruma altında

535 OPCAT, m. 2, m.3 ve 4.

536 OPCAT, m.3

537 Bundan sonra Merkez olarak anılacaktır.

bulunanların sayısı ve COVID-19 pandemisi kapsamında alınan önlemler hakkında bilgiler edinilmiştir.

- Merkez müdürü ile görüşme sonrasında ziyaret, engelli bireylerle Merkez bahçesinde görüşmeler yapılarak devam etmiş; engelli bireylerin kaldıkları odalar, ortak yaşam alanları, yemekhane, kamera kayıt odası, yumuşak oda, yangın ve alarm sistemleri, çamaşırhane, televizyon odası ve sağlık servisi gibi alanlarda yapılan incelemelerle devam etmiştir. Ayrıca görevli personellerden Merkezin işleyişine ilişkin bilgi alınmış; incelemelerin ardından Merkez müdürü ile ilk gözlem ve tespitler paylaşılmış; daha önce yapılan ziyarete ilişkin raporda yer verilen tavsiyelerin yerine getirilip getirilmediği hususu değerlendirilmiştir. Son olarak, hazırlanacak raporun Merkez ile paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilerek ziyaret sonlandırılmıştır.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Merkezin Fiziksel Koşulları

- Kayseri Özel İhtisas Engelli Bakım Merkezi 2009 yılı itibarıyla hizmet vermeye başlamıştır. Merkezde 2-3 kişilik 112 yatak odası bulunmakta olup Merkezin toplam kapasitesi 360'dır. Yatak odalarının dağılımı aşağıdaki gibidir:

Oda	Kadın	Erkek
21 m ² (Balkon, Banyo ve Tuvalet hariç)	20	40
28 m ² (Balkon, Banyo ve Tuvalet hariç)	20	32
TOPLAM	40	72

- Merkezde yatak odası olarak kullanılan odaların genişliği, banyo ve tuvalet hariç olmak üzere 21-28 m² arasında değişmekte ve tüm odalarda banyo ve tuvalet bulunmaktadır. Merkezde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın yayımladığı "Engelli ve Yaşlı Bakım Hizmetlerinde Kalitenin Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönerge" kapsamında tadilat çalışmaları yapıldığı görülmüş olup tadilat sonrasında odaların banyo ve tuvalet hariç olmak üzere asgari 27 m² olmasının hedeflendiği ifade edilmiştir.

B.2. Merkez Personeli

10. Merkezde çalışan personelin görev ve cinsiyet dağılımları aşağıdaki gibidir:

Görevi	Kadın	Erkek
Kurucu Müdür	1	
Sosyal Hizmet Uzmanı	2	4
Fizyoterapist		1
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik		1
Diyetisyen	1	
Çocuk Gelişimci	1	
İşyeri Hekimi	1	
İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı		1
Sağlık Personeli/Teknisyeni/Hemşire	5	4
Bakım Elemanı	47	27
Şef		1
Aşçı	1	
Aşçı Yardımcısı		1
Büro Personeli	1	
Satın Alma	1	
Hizmetli		2
TOPLAM	61	42
GENEL TOPLAM	103	

11. Merkezde göreve başlayan tüm personele işe başlama tarihinden itibaren ilk üç ay içerisinde; oryantasyon, hasta hakları, çalışan hakları, engelli, engelli yakınları ve diğer personelle iletişim konularında meslek elemanları ile Kayseri Erciyes Üniversitesi öğretim üyeleri tarafından hizmet içi eğitim verildiği öğrenilmiştir. Ayrıca Merkezde görev yapan tüm personele yılda en az 10 saat olmak üzere Merkezdeki bakım hizmeti kalitesini artırmayı amaçlayan eğitimler verildiği bilgisi edinilmiştir.
12. Son dönemde pandemi nedeniyle yatılı vardiya sistemi ile görev yapıldığından yukarıda bildirilen eğitimlerde aksamalar yaşandığı, ancak pandemi tedbirlerine yönelik eğitimlerin devam ettiği bildirilmiştir.
13. Bakıcı personeller; ilgili mevzuat gereğince sağlık meslek liselerinin anestezi teknisyenliği, tıbbi görüntüleme teknisyenliği, tıbbi laboratuvar teknisyenliği, tıbbi sekreterlik, acil tıp teknisyenliği, ortopedik protez ve ortez teknisyenliği, çevre sağlığı teknisyenliği, diş protez teknisyenliği ve benzeri bölümleri hariç diğer bölümlerden; bunun yanı sıra liselerin çocuk gelişimi ve eğitimi, engelli veya yaşlı bakımı bölümü ile bu bölümlerin ön lisans programları mezunu olan ya da Milli Eğitim Bakanlığı onaylı asgari 400 saatlik Engelli Bakım, Yaşlı Bakım, Yaşlı ve Hasta Refakatçisi Modüler Programı

veya yükseköğretim kurumlarının aynı amaçlı, eşdeğer eğitim programlarından sertifika alan kişilerden oluşmaktadır. Merkezde görev yapan bakıcı personellerin tamamının bu kriterleri taşıdığı ifade edilmiştir.

B.3. Koruma Altına Alınan Kişilere İlişkin Genel Bilgiler

14. Merkez İdaresinden elde edilen bilgilere göre Merkezde toplam 208 engelli birey hizmet almakta olup ilgililerin engel gruplarına göre dağılımı aşağıdaki gibidir:

Engel Grubu	Kadın	Erkek
Bedensel	33	53
Ruhsal	34	86
TOPLAM	67	139

15. Aşağıdaki tabloda ise görme, işitme vb. gibi ilave engel durumları olan engelli bireylerin dağılımı gösterilmektedir:

Engel Grubu	Kadın	Erkek
Görme Engelli Sayısı	3	5
İşitme Engelli Sayısı	-	4
65 Yaş Üstü Engelli Sayısı	23	37
Yatağa Bağımlı Engelli Sayısı	7	8
Bezlenen Engelli Sayısı	27	18
TOPLAM	60	72

16. Merkeze ücreti devlet tarafından karşılanan engelli bireylerin kabulü; bireyin kendisi (vasi gerektirmeyen engel grupları için) veya vasisinin Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne başvurması ve yapılan incelemeler sonucu anılan İl Müdürlüğü'nün yerleştirme onayı ile yapılmaktadır.
17. Ücreti kendisi veya yakınları tarafından ödenen engelli bireylerin kabulü; engelli birey veya yakını ile bakım merkezi arasında yapılan bakım sözleşmesine istinaden Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün yerleştirme onayı ile yapılmaktadır.
18. Mülki amirler, sağlık kuruluşları, köy muhtarları, genel kolluk kuvvetleri, belediye zabıta memurları, vatandaşlar, engelli bireylerin kendileri, akrabaları ya da vasileri tarafından bildirimde bulunulması üzerine Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü koordinasyonunda Acil Valilik Oluru ile Merkeze engelli birey kabulü yapılabilmektedir.
19. Merkezden ayrılma, engelli bireyin kendisinin veya vasisinin engelli bireye evde bakma taahhüdü ile verilen dilekçeye istinaden Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün yerleştirme onayını iptal etmesi ile mümkün olmaktadır.
20. Merkeze kabulü yapılan engelli bireyler öncelikle engel grubuna ve cinsiyetine uygun olan bölüme yerleştirilmektedir. Merkezde görev yapan meslek elemanlarının (sosyal hizmet uzmanı, psikolog,

fizyoterapist vb.) yaptıkları görüşme ve gözlemlere göre, anlaşabileceği düşünülen bir engelli bireyin yanına yerleştirme yapılmaktadır. Süreç içinde oda arkadaşları ile uyum sağlayamayan veya birlikte kalmaktan memnun olmadığını ifade eden engelli bireylerin talebine istinaden oda değişikliklerinin yapılabildiği ifade edilmiştir.

21. Kardeşlerin aynı cinsiyette olmaları durumunda aynı odada kalabildiği, Merkezde devam eden tadilatın bitmesi sonrasında ailelerin de bir arada kalabilecekleri odaların oluşturulacağı ifade edilmiştir.
22. Merkezde son 3 yılda toplam ölüm sayısı 167 olup yıllara göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

Yıl	Ölüm Sayısı
2019	53
2020	88
2021	26
TOPLAM	167

23. Merkezde aylık ölüm oranının yaklaşık %2 olduğu, COVID-19 pandemisine bağlı olarak 2020 yılında bu oranda artış görüldüğü, aşılama yapılmasından sonra ise 2021 yılının ilk 7 ayında aylık ölüm oranının yaklaşık % 1,85 olarak gerçekleştiği belirtilmiştir.
24. Merkez Müdürü Merkezde yaşanan ölümlerin büyük bir çoğunluğunun yaşlılık ve kronik hastalıklara bağlı olarak gerçekleştiğini, yasal prosedürler gereğince adli vaka olarak tanımlananlar dışında otopsi ya da özel bir araştırma yapılmadığını ifade etmiştir. Ayrıca ziyaret gününe kadar engelli birey yakınlarının da ölüm vakaları için araştırma ve otopsi talebi ya da bir şikâyetle bulunmadığı belirtilmiştir. Son üç yıl içerisinde Merkezde gerçekleşen ölümler içerisinde otopsi yapılan olgu sayısının 1 olduğu, bu olguyla ilgili adli süreç hakkında Merkez yöneticilerine ek bir bilginin vermediği ifade edilmiştir.
25. Engelli bireyin kendisi ve varsa yakınları tarafından bireyin ihtiyaçlarına yönelik olarak Merkeze teslim edilen kıyafet, radyo, telefon, tablet gibi teknolojik aletler ile ambalajlı yiyecek-içecek gibi engelli bireyin kendisini ya da bakım hizmeti alan diğer sakinlerin vücut bütünlüklerini tehlikeye sokmayacak eşya ve ürünlerin kullanımına izin verildiği belirtilmiştir.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Önceki Ziyaretin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

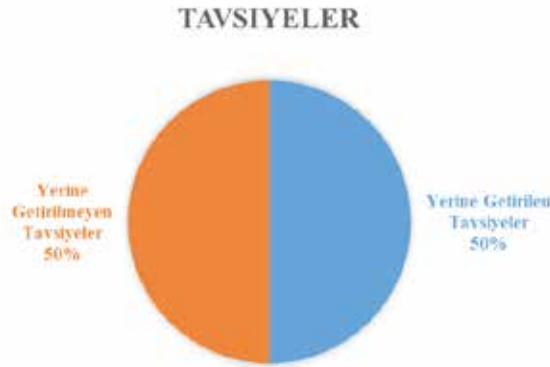
26. TIHEK tarafından⁵³⁸ 16.08.2018 tarihinde Kayseri Özel İhtisas Engelli Bakım Merkezine ziyaret düzenlenmiştir. Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2018/17 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur.⁵³⁹

538 Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 2018-7 sayılı kararı ve 14.08.2018 tarihli TIHEK Başkanlık görev emri üzerine düzenlenen ziyaret.

539 Bkz: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kayseri Özel İhtisas Engelli Bakım Merkezi Ziyareti Raporu, https://www.tihet.gov.tr/upload/file_editor/2019/02/1551179882.pdf, Erişim Tarihi:23.08.2021.

27. Söz konusu ziyaret raporunda Merkeze yönelik tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin ayrıntılı bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tavsiyeler	Tavsiyelerin Kontrolü	Açıklama
Belirli periyotlarla personele insan hakları ve ceza hukuku başta olmak üzere eğitim verilmesi,	×	Takip ziyareti tarihine kadar personele herhangi bir eğitim verilmediği ifade edilmiştir.
Güvenlik kameralarının kör noktaları ve müşahede odasındaki tüm açıları görececek şekilde yerleştirilmesi,	✓	Yapılan kontrollerde güvenlik kameralarının tüm açıları gördüğü tespit edilmiştir.
Merkez binasının eski olmasından dolayı gerçekleştirilen tadilat çalışmalarının en kısa sürede bitirilmesi.	×	Tadilat çalışmaları sonuçlanmamış olup Merkez Müdürü COVID-19 pandemisi nedeniyle sürecin tamamlanamadığını ifade etmiştir.
Özellikle Merkez dışında gerçekleştirilmek üzere etkinlik sayısının artırılması, etkinliklerin hizmet verilen fiziksel engelli bireyler dâhil tüm engelli gruplarına yönelik olarak sağlanması	×	COVID-19 pandemisi nedeniyle Merkez dışında gerçekleştirilecek etkinliklerin ertelendiği ifade edilmiştir.
Merkez binasındaki merdiven boşluklarının gözden geçirilerek doğabilecek risklere karşı tüm boşlukların en kısa sürede dayanıklı filelerle kapatılması	✓	Yapılan kontrollerde merdiven boşluklarının file ile kapatıldığı görülmüştür.
Koruma altına alınan kadınlar için Merkezde kuaför hizmeti verilmesi,	✓	Koruma altına alınan kadınlar için kuaför hizmeti vermeye başlandığı görülmüştür.
İnternette Merkeze ilişkin arama yapıldığında arama sayfasında çıkan, Merkezin kalıcı olarak kapatıldığı bilgisinin Merkezin erişilebilirliği açısından düzeltilmesi,	✓	Kontrollerde Merkezin internet sayfasının güncellendiği ve kapalı olduğuna ilişkin ifadelerin kaldırıldığı görülmektedir.
Merkezde ruhsal engelli bireylere hizmet veren hemşirelerin mümkünse psikiyatri hemşiresi unvanı almış kişilerden; değilse bu alanda verilen uygulayıcı sertifikalı eğitimlerden yararlanmış hemşirelerden seçilmesi	×	Merkez Müdürü ile yapılan görüşmede Merkezde ruhsal engelli bireylere hizmet etmek üzere psikiyatri hemşiresi bulunmadığı öğrenilmiştir.

Şekil 1 Tavsiyelerin Yerine Getirilmesine İlişkin Grafik.

28. Daha önceki ziyarette verilen tavsiyelerin yerine getirilme oranının %50 olduğu tespit edilmiştir. Kısmi olarak yerine getirilen tavsiye bulunmamaktadır.

C.2. Güncel Ziyarete Yapılan Tespit, Gözlem ve Görüşmeler

C.2.1. Fiziksel Koşullar

29. Merkezde bakım hizmetleri için alınan TSE EN İSO 9001:2015 Kalite Yönetim Sistemi Belgesi mevcut olup "Engelli ve Yaşlı Bakım Hizmetlerinde Kalitenin Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönerge" kapsamında fiziksel standartların iyileştirilmesi amacıyla tadilat çalışmalarının devam ettiği görülmüştür.
30. Tesisteki tadilat kapsamında Merkezde bulunan yumuşak odada (padded room) yenileme çalışmalarının devam ettiği, odanın eski haline göre daha geniş olduğu ve dayanıklı malzemeler ile kaplandığı görülmüştür.
31. Merkez bünyesinde yangın dolaplarının bulunduğu görülmüş olmakla birlikte Merkez Müdürü ile yapılan görüşmede ziyaret tarihine kadar Merkez sakinlerini de kapsayacak biçimde yangın tatbikatı yapılmadığı öğrenilmiştir.

C.2.2. Sağlık, Bakım Hizmetleri ve Kontrol Yöntemleri

32. COVID-19 pandemisinin ülkemizde görülmesiyle birlikte Merkezde salgının yayılmasının önüne geçmek amacıyla birtakım tedbirlerin alınarak Kayseri Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile paylaşıldığı resmi kayıtlarda görülmüştür. Alınan tedbirler kapsamında bütün birimlerde dezenfektan kullanımının yoğunlaştırılması, refakatçi personele hastaneye gidiş ve hastaneden dönüşlerde eldiven, galoş ve maske gibi koruyucu ekipman temin edilmesi ve hizmet alan engelli bireylere yönelik ziyaretlere ve günlük ile yatılı izinlere kısıtlama getirilmesi gibi uygulamaların yürürlüğe konulduğu tespit edilmiştir.
33. Merkez yöneticileri ile yapılan görüşmelerde COVID-19 tedbirleri kapsamında Sağlık Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yayınlanan düzenlemelere göre hareket edildiği

öğrenilmiştir. Bu çerçevede Mayıs 2020 tarihinden itibaren personelin on beşer günlük yatılı vardiya sistemine göre çalıştığı, vardiyaya gelmeden dört gün önce Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü yurtlarında tek kişilik odalarda izolasyona tabi tutulduğu ve kendilerine PCR testi uygulandığı bildirilmiştir. Önlemler kapsamında yemekhanede toplu yemek yemenin durdurulduğu, sakinlerin odalarında yemek yediği ifade edilmiştir.

34. COVID-19 pandemisinin başladığı günden itibaren hem Merkezin hem de Merkeze dışarıdan gelen her türlü malzemenin düzenli olarak dezenfekte edildiği ifade edilmiştir. Söz konusu uygulamaya halen devam edildiği görülmüştür.
35. Merkez Müdürü ile yapılan görüşmede, alınan önlemlere rağmen 154'ü engelli birey, 52'si personel olmak üzere toplam 206 kişide COVID-19 vakası görüldüğü belirtilmiştir. Merkezde COVID-19 nedeniyle 21 kişinin vefat ettiği öğrenilmiştir. Vefat sayılarının yüksek olmasında Merkezde kalan kişilerin yaş ve sağlık durumunun da etkili olduğu; pandeminin ülkemizde görüldüğü ilk dönemlerde test imkânlarının ve test sonuçlanma hızlarının ziyaret tarihindeki düzeyde elverişli olmamasının salgının Merkez içindeki yayılım hızını arttırdığı ifade edilmiştir.
36. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkezdən hizmet alan herkesin 3'üncü doz aşıları tamamlanmıştır. Merkezde personel dâhil olmak üzere aşılanma oranı %87,5'tur. Aşıların tamamlanmasının ardından Merkezde vaka görülmediği ifade edilmiştir.
37. Merkezin sağlık servisinde yapılan incelemede acil yardım çantaları bulunduğu görülmüştür. Sağlık servisinde engelli bireylerin kullandığı bütün ilaçların reçeteli olduğu, özel dolaplarda muhafaza edildiği ve hastalar için verilen ilacın günlük doz bilgilerinin kaydedildiği görülmüştür. Heyet üyesi doktor tarafından yapılan incelemede kayıtların düzenli tutulduğu gözlemlenmiştir.
38. Merkezde refakatçi sayısının hastaneye sevk edilen hasta sayısına ve yatış yapılan bölümlere göre değişiklik gösterdiği görülmüştür. Merkez personelinin ifadesine göre hastanede yatan hastalara talep edilmesi halinde refakatçi gönderilmekte olup talep edilmediği durumlarda ise günlük ziyaretler yapılarak ihtiyaçlar Merkez tarafından karşılanmaktadır.
39. Merkezde kalan engelli bireyler ve personel ile yapılan görüşmelerde kişisel bakım ihtiyaçlarını gideremeyecek durumda olanların ihtiyaçlarının bakıcı personel tarafından karşılandığı öğrenilmiştir. Sakinlerin personelin ilgisinden ve bakımından memnun olduğu gözlemlenmiştir.
40. Görüşme gerçekleştirilen engelli bireyler, giysilerinin yıkanma ve kurutma işlemlerinin İdare tarafından yapıldığını aktarmışlardır.
41. Merkezde yapılan incelemede engelli bireylerin yaşadığı kriz ve acil müdahale edilmesi gereken durumlarda müdahaleye ilişkin tutanakların tutulduğu görülmüştür. Tutanaklara göre saldırgan davranışlar sergileyen ve düzeni bozan bireyler sürekli olarak gözlem altında tutulmakta ve gerektiğinde önlem amaçlı olarak diğer sakinlerden ayrı olarak kalacağı bir odaya yerleştirilmektedir.
42. Tutanaklara yansıyan kavga ve tartışmaların tamamının ruhsal bölümde kalan engelli bireyler arasında gerçekleştiği ve ruhsal tanı ve hastalıklarına bağlı hezeyan, halüsinasyon ve takıntılı davranışlardan (bana alaycı ifadeyle güldü, sürekli bana bakıyor, beni dövecekti vb.) kaynaklandığı görülmüştür.

43. Süreç içinde engelli bireylerin davranışlarında görülen değişimlerin takip edildiği, engelli bireyler ile uzman psikiyatrist tarafından görüşme yapılabildiği, gerek görülmesi durumunda engelli bireylerin hastaneye sevk edildiği ve kullandığı ilaçlarda düzenlemeye gidildiği öğrenilmiştir.
44. Merkez tarafından engelli bireylerin iş ve işlemleri için kullanılmak üzere 2 adet panelvan, 1 adet dolmuş olmak üzere toplam 3 adet nakil aracı bulunmaktadır. Merkeze ait ambulans bulunmamaktadır. Bu bağlamda Merkez müdürü engelli bireylere araç alımında sağlanan Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) indirimi kolaylığının bakım merkezlerine sağlanmamasından dolayı ihtiyacı karşılayacak düzeyde araç alımının zorlaştığını ifade etmiştir.
45. Yapılan görüşmelerde Merkez müdürü tarafından özel bakım merkezlerine devlet tarafından engelli başına aylık 4.903,26 TL ödeme yapıldığı, aynı engelli grubuna hizmet eden kamuya ait bakım merkezlerinin masrafları ile kıyaslandığında söz konusu ödemenin yetersiz olduğu, bu nedenle personel ücretlerinin düşük kaldığı ve uzun süreli personel istihdam edilemediği ifade edilmiştir. Merkez müdürü bu durumun özel bakım merkezlerindeki bakım hizmetinin kalitesini etkilediğini vurgulamıştır.

C.2.3.İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

46. Merkez yöneticileri ile yapılan görüşmelerde gerek bakım hizmeti alanların ve gerek hizmet veren personelin talep ve şikâyetleri için üretilen "Şikâyet, İstek ve Öneri Bildirim Formu" bulunduğu, ancak hizmet alanların ilgili formu kullanmakta zorluk yaşaması nedeniyle şikâyet ve taleplerin sözlü olarak alındığı belirtilmiştir.
47. Merkez sakinlerinin zaman zaman yemek tercihleri, sigara talepleri, oda düzeni ve COVID-19 pandemisine bağlı ziyaretçi kısıtlamaları ile ilgili şifahi şikâyetlerde buldukları, şikâyetlerin kısa sürede çözüme kavuşturulduğu ancak şikâyet konularına ve şikâyet sayısına ilişkin bir kayıt tutulmadığı ifade edilmiştir.
48. Kurumumuz tarafından Merkeze yapılan son ziyaretin ardından taciz vakasına rastlanmamış olmakla birlikte son 3 yıl içerisinde 2 adet hırsızlık olayı (1'i engelli bireyin kişisel eşyasına, diğeri merkeze ait eşyalara yönelik) yaşandığı, olaylara karışan iki bakıcı personelin işine son verilerek haklarında suç duyurusunda bulunulduğu, 2021 yılında bir personel ile zihinsel engelli birey arasında yaşanan arbedenin ardından ilgili personelin iş akdinin feshedildiği ifade edilmiştir.
49. Personelin sakinlere karşı nazik olmayan davranışlarının tespit edilmesi durumunda iş akitlerinin feshedildiği ve eylemin gerektirmesi halinde haklarında adli mercilere suç duyurusunda bulunulduğu öğrenilmiştir. Merkezde son beş yıl içerisinde kötü muamele ve görevi ihmal nedeniyle beş kişinin işten çıkarılarak haklarında adli mercilere suç duyurusunda bulunulduğu Merkez İdaresi tarafından ifade edilmiştir.
50. Gerçekleştirilen görüşmelerde, Merkezde kalan kişilerin, personel ve idareden genel olarak memnuniyet duyduğu görülmüştür.

C.2.4. Beslenme

51. Yemek menüsü diyetisyen tarafından onaylanmakta, yemekler üç ana öğün olmak üzere Kurum mutfağında hazırlanmaktadır. Mutfakta yapılan incelemede hijyen kurallarına dikkat edildiği gözlemlenmiştir.
52. Yemekhanede yapılan incelemede masa ve sandalyelerin yeterli olduğu görülmüştür. Masaların düzen ve tertibi görevli personel tarafından yapılmakta olup yemeğini kendi başına yemekte zorlanan engelli bireylere bakıcı personel tarafından yardım edildiği ifade edilmiştir.
53. Merkez sakinleri ile yapılan görüşmelerde yemeklerden genel olarak memnuniyet duyulduğu ifade edilmiştir. Öte yandan heyet üyesi doktor, engelli bireylerin hareket kabiliyetinin düşük olduğunun altını çizerek obezite tehlikesine karşı yemeklerin karbonhidrat yerine protein ağırlıklı olmasını tavsiye etmiştir.
54. Yapılan incelemede sakinlerin yararlanması için çeşitli yiyecek ve içeceklerin bulunduğu bir otomatın olduğu görülmüştür. Otomatta bulunan yiyecek ve içeceklerin fiyatlarının normal düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

C.2.5. Sosyal Faaliyetler ve Günlük Yaşam

55. Merkezde yapılan incelemelerde odalarda televizyon ve buzdolabı gibi eşyaların bulunduğu, odalara düzenli olarak çay servisinin yapıldığı görülmüştür. Ayrıca Merkez içinde sinema salonu, resim atölyesi, kütüphane ve hobi bahçesi gibi etkinlik alanlarının bulunduğu da gözlemlenmiştir. Ziyaret esnasında etkinlik alanları gezilmiş, sakinler tarafından yapılan resim, el işleri vb. eşyalar görülmüştür. Bu tür etkinliklere ek olarak voleybol, futbol ve basketbol gibi sportif faaliyetler ile haftada 1 gün Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından görevlendirilen bir imam tarafından ilahi ile mevlit etkinliğinin düzenlendiği öğrenilmiştir. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelerde etkinliklerin oldukça olumlu ve motive edici olduğu anlaşılmıştır.
56. Öte yandan Merkez Müdürü ile yapılan görüşmede, engelli bireyler için düzenlenen ve Kurumumuzun 2018 yılı ziyaret raporuna yansıyan gezi programları gibi Merkez dışında düzenlenen sosyal etkinliklerin COVID-19 tedbirlerinden dolayı düzenlenemediği ifade edilmiştir. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelerde de bu husus sık sık dile getirilmiştir.
57. COVID-19 tedbirleri nedeniyle hâlihazırda Merkezde engelli bireylere yönelik yürütülen bir kurs ya da eğitim programı bulunmadığı tespit edilmiştir.
58. COVID-19 tedbirleri kapsamında sakinlerin ziyaretçileri ile yüz yüze görüşmelerine yönelik kısıtlamaların 1 Haziran itibarıyla kaldırıldığı ifade edilmiştir. Sakinlerin telefonlarını yanlarında tutabildikleri, bu sayede istediklerinde yakınları ile görüşebildikleri, cep telefonu olmayan veya kullanma yeteneği bulunmayan engelli bireyler için ise haftada 2 gün hem sesli hem görüntülü görüşme imkânı sağlandığı ifade edilmiştir.
59. Engelli bireylerin, yakınları tarafından haftanın her günü yemek, etkinlik ve bakım saatleri dışında ziyaret edilebildiği ifade edilmiştir. Ev izinlerinin ise "Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği"nde tanımlandığı şekilde engelli bireyin kendisi, yasal temsilcisi ve yasal temsilcisinin yazılı olarak uygun gördüğü kişiler tarafından yılda 30 güne kadar kullanabildiği ifade edilmiştir.

D. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

60. Merkezin fiziksel olarak amacına uygun bir şekilde tasarlandığı, fiziksel koşulların iyileştirilmesine yönelik tadilatların devam ettiği, sakinlerin genel olarak hizmetlerden ve personelin tutumlarından memnuniyet duyduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca Merkez müdürü tarafından, ziyaret boyunca heyete her türlü kolaylık sağlanmış ve heyet tarafından tespit edilen hususların yerine getirilmesinin sağlanacağı ifade edilmiştir.

D.1. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

61. Engelli bireylere yönelik özel bakım merkezlerine Bakanlık tarafından yerleştirilen engelli birey başına verilen ödeneğin yükseltilmesi hususunun bakım hizmetinin kalitesinin artırılması amacına yönelik olarak değerlendirilmesi,

62. Bakım hizmetinin standardına önemli katkı sağlayan unsurlardan birinin insan kalitesi olması sebebiyle, özel bakım merkezlerinde çalışan meslek personelinin (fizyoterapist, psikolog vb.) özlük hakları açısından tatmin edici asgari bir standart getirilmesi,
tavsiye edilmektedir.

D.2. Hazine ve Maliye Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

63. Araç temininde engelliler için uygulanan istisna / muafiyetlerden özel bakım merkezlerinin de faydalanması talebinin değerlendirilmesi,
tavsiye edilmektedir.

D.3. Merkeze Yönelik Tavsiyeler

64. Kurumumuzun daha önceki ziyarette tespit ettiği ve yukarıda tabloda belirtilen eksikliklerin ivedilikle giderilmesi,

65. Merkez personeline işkence ve kötü muamele yasağını da kapsayacak şekilde insan hakları eğitiminin verilmesi,

66. Yemek listesinin engelli bireylerin sosyal yaşamlarındaki hareket düzeyi göz önünde bulundurularak protein ağırlıklı besinleri içerecek şekilde hazırlanması,

67. Engelli bireylerin talep ve şikâyetlerine ilişkin kayıt tutulması ve muhafaza edilmesi,

68. Engelli bireyleri de kapsayacak şekilde yangın tatbikatı planının hazırlanması ve yapılması,

69. Engelli bireylerin Merkez dışındakilerle temaslarının olmayacağı şekilde açık havadan faydalanabilecekleri ortamlara Merkez araçları ile geziler düzenlenmesi,
tavsiye edilmektedir.

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : Kayseri Özel İhtisas Engelli Bakım Merkezi Raporu

Karar Numarası : 2021/312

Kayseri Özel İhtisas Engelli Bakım Merkezine gerçekleştirilen takip ziyareti sonucu hazırlanan rapor ile ilgili olarak;

Ziyaret heyeti ulusal önleme mekanizması kapsamında yapmış olduğu incelemede, işkence ve kötü muamele kabul edilebilecek herhangi bir eylem ya da tutumla ilgili bir tespit bulunmamış, daha çok merkez yetkilileri tarafından ziyaret heyetine iletilen afaki, temelsiz ticari talepler rapora işlenerek tavsiye bölümü oluşturulmuştur. Bu tavsiyelerle Kurumumuz, ticari işletme olan özel engelli bakım merkezlerinin sözcüsü konumuna getirilerek, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı nezdinde oluşturulmak istenen kamuoyu baskısının tarafı haline getirilmektedir. Dolayısıyla Kurumumuzun görev alanına girmeyen hususlarla ilgili olarak, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına tavsiyelerde bulunulmasından dolayı, sayın çoğunluğun kararına iştirak edemiyorum.

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

KIRŞEHİR
ENGELSİZ YAŞAM, BAKIM,
REHABİLİTASYON VE
AİLE DANIŞMA MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/24)

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CAT	İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
HES	Hayat Eve Sığar
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaret gerçekleştirme TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Yukarıda anılan çerçevede, Kırşehir Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine 02.07.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 pandemisi nedeniyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
6. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarihli ve 147 nolu toplantısında alınan 2021/16 sayılı karar uyarınca Kırşehir Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine 02.07.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

B. ZİYARET YÖNETİMİ

7. Ziyaret, Merkez Müdürü, Merkez sorumluları ve Merkez Sosyal Servis Birimi meslek elemanları ile yapılan ilk görüşme ile başlamıştır. Bu görüşmede TİHEK Heyeti tarafından TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiş ve Merkeze ilişkin genel bilgiler edinilmiştir. Sonrasında, Ziyaret Heyeti tarafından tüm kadın ve erkek engelli bireylerin yaşam alanlarına sırasıyla gidilmiş ve evlerin önünde bulunan açık alanda engelli bireylerle görüşülmüş, ortak kullanım alanları gezilmiştir. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelere Merkez personeli dahil edilmemiştir. Merkezde bulunan ortak kullanım alanları gezilirken Merkez Müdürü ve uzman personel Heyete eşlik etmiş

ve Merkezin işleyişine ilişkin bilgi vermiştir. Ziyaret, ilk gözlem ve tespitlerin Merkez İdaresiyle paylaşılması için yapılan son görüşme ile tamamlanmıştır.

8. Pandemi nedeniyle engelli bireylerin kaldıkları evlere gerekli tedbirler alınarak evlerde engelli bireyler yokken girilmiş, engelli bireyler ile bahçede görüşülmüştür. Ayrıca banyo ve tuvaletler, ortak oturma alanları, hobi odaları, çamaşırhane, yemekhane, terzihane, sigara odaları, mutfak, bahçe, sağlık odası ve fizyoterapi odası yerinde incelenmiştir.
9. Sağlık ve Psikososyal servislerinde görevli personelle de görüşmeler gerçekleştirilerek servislerin işleyişine ilişkin bilgi alınmış ve personelin karşılaştıkları sorunlar dinlenmiştir.
10. Merkez İdaresi, Ziyaret Heyeti ile işbirliği içerisinde hareket etmiş, Heyete gerekli kolaylığı göstererek Merkezin bütün birimlerine erişimi sağlamış, engelli bireylerle özel görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemleri almış ve talep edilen bilgi ve belgeleri temin etmiştir.

C. GENEL BİLGİLER

11. 03.09.2010 tarihli 27691 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik’e göre engelsiz yaşam, bakım ve rehabilitasyon merkezleri bedensel, zihinsel ve ruhsal engelleri nedeni ile yaşama gereklerine uyamama durumunda olan engelli bireylerin, tespitini, incelenmesini, bakımını ve rehabilitasyon hizmetlerinden yararlandırılmalarını, engelli ve engelli ailelerine danışmanlık hizmeti veren, resmî kurum veya kuruluşlar tarafından açılan ve sosyal hizmet kuruluşu statüsünde olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı bakım kurumlarını ifade etmektedir.
12. Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinde bakılmakta iken durumu uygun olanların (hafif ve orta derecede raporu bulunanlar) kuruluşların dışındaki evlerde bakımlarının sağlanması, engelli bireylerin toplumsal yaşamda daha aktif olması amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından “Umut Evi” adı verilen evde bakım ve rehabilitasyon odaklı hizmet modeli geliştirilmiştir.
13. Merkezin pandemi nedeniyle Nisan 2020 tarihinde merkez çalışma şekli ve tüm faaliyetlerin yeniden düzenlendiği, bu kapsamda sosyal ve kültürel faaliyetlerin ertelendiği, ayrıca yine salgın tedbirleri kapsamında öncesinde verilmekte olan gündüz bakım hizmetinin de 11.04.2020 itibarıyla geçici olarak durdurulduğu belirtilmiştir.
14. Merkez, engelli kişilerin kendi kendilerini idare edebilecek şekilde rehabilitasyonlarının sağlandığı, tedavisi mümkün olmayanların ise sürekli olarak özel bakım altına alındığı yatılı bir sosyal hizmet kuruluşu olarak Şubat 2011 itibarıyla engelli kabulüne başlamıştır.

C.1. Merkez Personeli

15. Merkezlerde çalışan personel sayısı ve niteliği merkezin büyüklüğüne, düzenine ve amacına uygun olmalıdır. Personel sayısının ve niteliğinin merkezde kalan engelli bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi gerekmektedir.
16. COVID-19 kapsamında Merkezde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının talimatı ile 13.04.2020 - 15.03.2021 tarihleri arasında sabit vardiya (kuruluştan ayrılmadan, kuruluştan 7,10 veya 14 gün

boyunca kalınarak) çalışma düzeni uygulanmıştır. Sabit vardiyalara girmeden önce tüm personele PCR testi yapıldığı, test sonucu negatif olanların Merkeze alındığı, bu kişilere üç gün sonra önlem amaçlı tekrar PCR testi yapıldığı, İdare tarafından belirtilmiştir.

17. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, huzurevleri ve engelli bakım merkezlerinde pandemi tedbirleri kapsamında, Türkiye'nin 81 ilinde sosyal izolasyon kuruluşları oluşturmuştur.
18. Kuruluşların kapasite ve gereksinimine göre Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından uygun görülen nitelik ve sayıda müdür, müdür yardımcısı, sosyal çalışmacı, psikolog, hemşire, fizyoterapist, teknisyen, genel idare ve yardımcı hizmetler sınıfından olmak üzere çeşitli personel istihdam edilir.
19. Kurumda toplamda 92 personel görev yapmaktadır. Unvan dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

UNVAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür	1
Müdür Yardımcısı	2
Öğretmen	9
Sağlık Memuru	2
Fizyoterapist	1
Sosyolog	1
Bakım Personeli	53
Özel Güvenlik Görevlisi	5
Aşçı	2
Teknisyen yardımcısı	1
Bahçıvan	1
Terzi	1
Berber	1
Kaloriferci	1
Hizmetli	1
Temizlik personeli	10

C.2. Koruma Altında Bulunan Kişiler

20. Engelli bireylerin bakım merkezine yerleştirilebilmesi için mülki amirler, sağlık kuruluşları, köy muhtarları, genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları, çevrelerinde bulunan engellilerin

özel bakım merkezine yerleştirilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüklerine veya sosyal hizmet merkezlerine engelli bireyin rehabilitasyonu amacıyla bildirimde bulunabilmektedir. Ayrıca, diğer kamu kurum ve kuruluşları, vatandaşlar, engelli bireylerin kendileri veya akrabaları da talepte bulunabilmektedir.

21. Engelli bireylerin Merkeze kabulü, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün tertip veya nakil kararı ile yapılmaktadır. Ayrıca özel durumlarda kişiye uygun hizmet modeli belirlenene kadar Valilik Makamının Olur'u ile misafir olarak geçici süreliğine engelli kabul edilebilmektedir.
22. Engelli bireyin kuruluştan ayrılması ise zihinsel engelli birey için yazılı vasi talebiyle, bedensel engelli⁵⁴⁰ birey için ise kendi yazılı başvurusu ile yapılabilmektedir. Bu taleplerin değerlendirilmesi, Kuruluş Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu⁵⁴¹ tarafından alınan kararlar neticesinde Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün kararı ile yapılmaktadır.
23. Merkezde ailesi yanında kalıp rehabilitasyon desteğine ihtiyaç duyan engelli bireyler için mesai saatleri içerisinde "gündüz bakım hizmeti" ile çeşitli faaliyetler verilmekte olduğu ancak 11.04.2020 itibariyle COVID-19 ile mücadele tedbirleri kapsamında gündüz bakım hizmetinin geçici olarak durdurulduğu İdare tarafından bildirilmiştir.
24. Merkez, zihinsel ve bedensel engeli sağlık kurulu raporu ile en az %40 oranında derecelendirilmiş 18 yaş üzeri kadın ve erkeklere hizmet vermektedir.
25. Merkezin kapasitesi 102 olup ziyaret tarihi itibariyle fiilen kalan engelli sayısının 100 olduğu bilgisi alınmıştır. Merkezin zihinsel ve bedensel engellilere hizmet vermesine karşın ruhsal engelli⁵⁴² bireylerin de bulunduğu görülmüştür. Merkezde 2'si bedensel, 1'i ruhsal olmak üzere 34 engelli kadın; 3'ü bedensel, 2'si ruhsal olmak üzere 66 engelli erkek bulunmaktadır. Ayrıca 2 yabancı uyruklu erkek engelli birey bulunduğu öğrenilmiştir.
26. Ziyaret tarihinde Merkezde kalan engelli bireylerin %91'inin zihinsel engelli⁵⁴³ statüsünde yer aldığı bildirilmiştir.
27. Merkezde kalmakta olan 94 engelli bireyin vasisinin bulunduğu, 6 engelli bireye vesayet makamı tarafından vasi tayinine gerek görülmediği belirtilmiştir.
28. Merkezde, 2019 yılında 6 (3 kadın, 3 erkek); 2020 yılında 3 (1 kadın, 2 erkek); 2021 yılında 4 (1 kadın,

540 Doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası dönemde herhangi bir nedene bağlı olarak iskelet (kemik), kas ve sinir sistemindeki bozukluklar sonucu, bedensel yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybeden, toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük yaşamdaki gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan, bu nedenlerle korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişiye bedensel engelli denilmektedir.
(<https://aikebaier.wordpress.com/bedensel-engelliler-tanimi/> (E.T: 30.05.2022))

541 Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik, m.10.

542 Duygu, düşünce ve davranışlarındaki normalden farklı görüntüler nedeni ile günlük yaşam aktivitelerini tamamlamada, kişiler arası ilişkilerini devam ettirmede güçlük yaşayan kişidir. (<https://www.edremit.bel.tr/engelsizsiniz/ruhsal-ve-duygusal-engel-nedir-ruhsal-ve-duygusal-engelli-kimdir#:~:text=RUHSAL%20VE%20DUYGUSAL%20ENGELL%20K%20K%20B0R,gibi%20hastal%20B1klar%20bu%20gruba%20girmektedir.> (E.T: 30.05.2022))

543 İnsan vücudunun en karmaşık olan organı beyin, gelişimini tamamlayamaması veya hastalık ya da kaza sonucu düzenli işleyişini yitmesidir. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Zihinsel_engelli (E.T: 30.05.2022))

3 erkek) engelli bireyin vefat ettiği belirtilmiştir.

D. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

D.1. Fiziksel Koşullar

29. Merkezde 8 adet tek katlı villa tipi ev bulunmakta olup her ev içerisinde 4 yatak odası (her bir oda 20 metrekare), 1 yemek salonu (23 metrekare), 1 ortak kullanım salonu (24 metrekare), mutfak (16 metrekare) olduğu öğrenilmiş ve banyo, kombi odası, çamaşır odası, 2 tuvalet ve 1 banyo bulunduğu görülmüştür.
30. Merkez kampüsü dışında Merkeze yakın sitede yer alan bir Umut Evi mevcuttur. Umut Evinde 2 kişilik 3 yatak odası (her biri yaklaşık 13 metrekare), 1 salon (28 metrekare), mutfak, banyo, tuvalet ve kiler odası bulunduğu görülmüştür.
31. Merkezde engelli bireylerin kullandığı yatak ve bazaların yıpranmış olduğu gözlemlenmiştir.
32. Merkezde engelli bireylerin kaldığı evlerden birinin tadilatla olduğu görülmüş, bu evde kalan engelli bireylerin geçici bir süre ile diğer evlere gönderildiği İdare tarafından bildirilmiştir.
33. Merkezde; engelli bireyler için Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliğine uygun düzenlemeler yapıldığı, koridorlarda yürüyüş tutamakları, engelli tuvaleti, merdiven çıkışları ve levhalarda brail alfabesi, banyo ve tuvaletlerde tutamaklar, kuruluş bina çıkışlarında rampa ve asansör bulunduğu gözlemlenmiştir.
34. Merkezin fiziksel koşullarının iyi durumda olduğu, bahçenin yeterli büyüklükte ve bakımlı olduğu gözlemlenmiştir.
35. Merkez ana binası, engelli bireylerin kaldıkları villa tipi evler ve Merkeze bağlı Umut evinin ısınması doğalgaz ile sağlanmaktadır. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelerde ısınmaya ilişkin bir sorun olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca evlerde oda termostatı bulunduğu görülmüştür.
36. Merkezde ortak alanlarda televizyon olup ayrıca bir bölüm sigara içme alanı olarak kullanılmaktadır.

D.2. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Dipilin ve Şikayet Mekanizmaları

37. İşkencenin önlenmesi noktasında Devletin işkence ve kötü muamele yapmama ve önleme konusunda negatif yükümlülüğü olduğu gibi işkence ve kötü muamele iddialarının etkin soruşturulması ve cezalandırılmasında pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır.
38. Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme'nin 16'ncı maddesi "*Taraf Devletler, Engellilere, ailelerine, onların bakımını sağlayanlara cinsiyetlerine ve yaşlarına uygun yardım ve desteği sağlayarak sömürü, şiddet ve istismar vakalarının nasıl önleneceğine, tespit edileceğine ve bildirileceğine dair bilgi ve eğitim vererek sömürünün, şiddetin ve istismarın her biçimini önleyici uygun tüm tedbirleri alır. Taraf Devletler koruma hizmetlerinin yaş, cinsiyet ve engellilik konularına duyarlı olmalarını sağlar.*" şeklindedir.
39. Ziyaret esnasında gerçekleştirilen görüşmelerde Merkezde kalan bireylerin, personel ve idareden memnuniyet duyduğu görülmüş, bir şikâyete rastlanılmamış, herhangi bir işkence, kötü muamele, aşığılayıcı ceza iddiası veya bulgusuyla karşılaşılmamıştır.

40. CPT'ye göre etkili şikâyet prosedürleri, kötü muameleye karşı temel bir güvencedir. Bu kapsamda, merkezde tutulan kişilerin kendisinin, ailesinin veya yasal temsilcisinin hem Merkez İdaresine hem de bağımsız organlara başvuru yapabilmesi önem taşımaktadır.⁵⁴⁴
41. Engelliler tarafından herhangi bir şikâyet durumu söz konusu olmadığı, şikâyet veya taleplerini genelde grup sorumlularına veya idari personele sözlü olarak bildirdikleri ve söz konusu şikâyet veya taleplere 24 saat içerisinde cevap verildiği İdarece belirtilmiştir.
42. Merkezde adli mercilere iletilmiş 1 olay olduğu, 2 personel hakkında şikâyette bulunulduğu İdare tarafından aktarılmıştır.

D.3. Sağlık, Bakım Hizmetleri ve COVID-19 Pandemisine Yönelik Tedbirler

43. Merkezde bulunan sağlık servisinde 1'i kadrolu olmak üzere 2 sağlık memuru görev yapmaktadır. Personel eksikliğinden dolayı sağlık nöbeti tutulamadığı belirtilmiştir. Sağlık hizmetlerinin yürütüldüğü revirde her engelli personele ait sağlık takip dosyaları bulunduğu görülmüştür. Sağlık dosyalarında hastaneye gidiş geliş tarihleri, hastalıklarla ilgili teşhisler, engelli bireylerin kullandığı ilaçlara ilişkin bilgilerin yer aldığı gözlemlenmiştir. Engelli bireylerin kullandığı ilaçların sağlık personeli tarafından hazırlandığı ifade edilmiştir.
44. Engelli bireylerin hastaneye gidiş ve gelişlerinde sağlık ve bakım personelinin refakat ettiği öğrenilmiştir. Engelli bireylerin il dışına yapılan hastane sevklerinde sağlık personelinin eşlik ettiği belirtilmiştir.
45. Merkeze ait hasta nakil aracı bulunmadığı, acil durumlarda 112 aranarak ambulans çağırıldığı belirtilmiştir. Merkezde bulunan aracın mesai saatleri içerisinde çalışmasından dolayı engelli bireylerin mesai dışında hastane dönüşlerinde ise araç temininde zorluk yaşandığı ifade edilmiştir. Ayrıca Merkez aracının arızalı olduğu ve tamiri için ödenek beklendiği İdare tarafından aktarılmıştır.
46. Her engelli bireyin sağlık ihtiyaçlarına yönelik sağlık ve bakım hizmeti alma hakkı vardır. Bu hak, bireyin merkezde kaldığı süre boyunca değişen ihtiyaçlarının değerlendirilmesini ve karşılanmasını da kapsamaktadır.
47. Engelli bireylerin sağlık ve bakım personelinin gözetiminde olduğu, bu çerçevede engelli bireylerin mutfağa tek başına girmelerinin, kesici-delici, yakıcı vb. aletler bulundurmalarının yasak olduğu dile getirilmiştir.
48. Merkeze ait fizyoterapi odalarında oda eşyaları ve teçhizatlarının standart olduğu, pandemi öncesinde fizyoterapi odalarının daha aktif kullanıldığı belirtilmiştir. Fizyoterapi için yapılan havuzun pandemi nedeniyle kapatıldığı Merkez İdaresi tarafından aktarılmıştır.
49. Merkezde bulunan fizyoterapi servisine pandemi öncesi stajyer fizyoterapist de kabul edildiği ve bu sayede aynı anda bir çok kişiye hizmet verilebildiği ifade edilmiştir. Fizyoterapi odasında elektro terapi cihazı, hotpack kazanı ve hotpack, coldpack, threaband, ince motor beceri geliştirme araç ve gereçleri gibi ekipman konusunda eksiklikler olduğu belirtilmiştir.

544 CPT, Means of restraint in psychiatric establishments for adults, CPT/Inf(2017)6.

50. Kuruluşlarda sosyal izolasyon katı, olmadığı durumlarda il içerisinde sosyal izolasyon kuruluşu ve kuruluş ek ünitesinin oluşturulması bunların olmadığı durumlar için boş olan ek binaların, ek ünitelerin, lojman, misafırhane gündüz hizmet merkezi, gündüz yaşam merkezlerinin sosyal izolasyon kuruluşuna dönüştürülmesi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından talimatlandırılmıştır.⁵⁴⁵
51. Merkez İdaresi sürekli kullanılan yaşam alanlarının sıklıkla havalandırıldığını ve belirli aralıklarla dezenfekte edildiğini belirtmiştir.
52. Merkezde hizmet alan tüm engelli bireylerin en az iki doz aşısının tamamlandığı İdare tarafından belirtilmiştir.
53. Merkezde pandemi başlangıcından ziyaret tarihine kadar 18 engelli birey ve 20 personelde COVID-19 vakası görüldüğü belirtilmiştir. COVID-19'a bağlı olarak; 80 yaşında, astım ve koah hastası olan engelli bir bireyin vefat ettiği öğrenilmiştir.
54. Engelli bireylerden değişik nedenlerden dolayı Merkez dışına çıkanların, İl Müdürlüğü tarafından belirlenen sosyal izolasyon kuruluşunda 14 gün boyunca karantinada kaldığı belirtilmiştir.
55. Merkez İdaresi, hem sosyal izolasyon kuruluşunda olan bireylerin hem de halihazırda Merkezde bulunan bireylerin gün içerisinde düzenli olarak ateş ve saturasyon takiplerinin yapıldığını ve kayıt altına alındığını ifade etmiştir.
56. Pandemi nedeniyle Merkeze giriş çıkışların asgari düzeye indirildiği, dışardan gelen her ürünün dezenfekte edilerek içeri alındığı bilgisi İdare tarafından aktarılmıştır. Bu süreçte ziyaretçi kabul edilmediği, Merkez içerisine girmesi gereken kişilerin HES kodu kontrolü, ateş ölçümü yapıldıktan sonra ve maske ile içeri alındıkları belirtilmiştir.
57. Pandemi dönemi öncesinde Merkezde kalan kadın engelli bireyler için belli aralıklarla kadın kuaför geldiği öğrenilmiştir. Pandemi ile birlikte dışardan kuaför gelme durumunun risk teşkil ettiği ve daha önceleri kuaförün yaptığı işleri bakım personelinin yapmaya çalıştığı öğrenilmiştir.
58. Vefat eden engelli bireylerden birinin bulaşıcı hastalıktan (COVID-19) kaynaklı doğal ölüm, diğerlerinin ise bulaşıcı olmayan hastalıktan doğal ölüm olduğu belirtilmiştir. Bu engellilerin hastanede vefat ettiği, vakalar üzerinde araştırma ve otopsi yapılması istenmediği ifade edilmiştir.

D.4. Psiko-sosyal Servis Hizmetleri

59. Engelli bireylerin odalara yerleştirilirken engel ve yaş durumları, aile bağları gibi hususların dikkate alındığı belirtilmiştir.
60. Her grubun uyku saati yaş, cinsiyet ve durumuna göre farklılık gösterse de saat 20:00 itibari ile engelli bireylerin uyuduğu belirtilmiştir.
61. Merkezde engelli bireyler arasında sorunlar çıkabildiği, gerçekleşen kavga ve tartışmaların genel olarak birbirlerinin eşyalarını izinsiz almak, kişilere gülmek veya hareketleri ile dalga geçmekten dolayı çıktığı, grup sorumlusu ile engellilerin görüşmesi neticesinde bu sorunların çözüldüğü,

545 <https://www.aile.gov.tr/afyonkarahisar/haberler/koronavirus-salgini-ile-gecen-bir-yilda-bakim-kuruluslarimizda-neler-yaptik/>

tekrarlayan olaylarda ise Kuruluş Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu tarafından alınan kararlar neticesinde engelli bireylerin grubunun değiştirildiği belirtilmiştir.

62. Ayrıca engelli bireylerin atak dönemleri içerisinde gösterdikleri davranışlar nedeniyle de ev değişikliği yapılabildiği öğrenilmiştir.

D.5. Beslenme ve Yemekhane

63. Merkezde görevli diyetisyen veya gıda mühendisi bulunmadığı, aylık yemek listesinin, Kırşehir Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı başka bir Merkezde bulunan diyetisyen tarafından hazırlandığı belirtilmiştir.
64. Merkeze ürünlerin ihale ile alındığı, bu ürünlerin haftalık olarak firma tarafından hazırlanan listeye göre Merkeze teslim edildiği bilgisi aktarılmıştır.
65. Engelli bireylerin yemeklerini kaldıkları evlerde yediği, Merkezdeki evlere yemeklerin sefer tasları ile dağıtımının yapıldığı görülmüştür. İdare tarafından üç ana iki ara öğün yemek verildiği belirtilmiştir. Merkezde mama ile beslenen iki engelli birey bulunduğu bilgisi alınmıştır.
66. Merkezde kantin ya da market bulunmadığı tespit edilmiş, İdare bu tür ihtiyaçların Merkeze yakın marketten karşılandığını belirtmiştir.

D.6. Faaliyetler ve Günlük Yaşam

67. Pandemi öncesinde, Merkezde kalan kişilerin sosyal ve kültürel faaliyetlerinin Sosyal Servis Birimi tarafından yapıldığı, bu kapsamda gezi, yemek, piknik, sinema, tiyatro ve konser gibi faaliyetlerin organize edildiği, bunların haricinde Merkez içerisinde ahşap ve seramik boyama, resim, örgü, gazete ve kitap okuma gibi çalışmalar yapıldığı, ancak pandeminin başladığı dönemde Bakanlık talimatı ile tüm kurum dışı etkinliklerin durdurulduğu aşılama sürecinin tamamlanması ile tekrar faaliyetlerin sayısının artırılmaya çalışıldığı İdare tarafından bildirilmiştir.
68. Pandemi nedeniyle sosyal faaliyetlerde azalma olduğu, engelli bireylerle kurum içi faaliyetlerin yapılmaya çalışıldığı bu doğrultuda iş atölyesinde engelli bireylere istek ve ilgileri doğrultusunda resim, boyama rölyef vb. etkinlikler yapıldığı, beden eğitimi öğretmeni refakatinde yürüyüş, sabah sporu ve sportif faaliyetler gerçekleştirildiği engelli bireyler ile birlikte satranç, tavla ve masa tenisi gibi oyunların oynandığı ifade edilmiştir.
69. Ayrıca engelli bireyler için bireysel veya toplu doğum günü etkinlikleri düzenlendiği ifade edilmiştir. Merkezde çok amaçlı bir salon bulunmaktadır. Bu salonda sinema ve müzikli dans etkinlikleri düzenlendiği ifade edilmiştir. Yaz aylarında il içerisinde bulunan mesire alanlarında piknikler düzenlendiği, il dışı geziler ve kısa süreli tatil programları yapıldığı belirtilmiştir. Milli bayramlarda törenler düzenlendiği, şehir merkezine gidilerek engelli bireyler ile birlikte alışveriş yapıldığı İdare tarafından belirtilmiştir.
70. Kırşehir ilinde kültür merkezi açıldığı, engelli bireylerin faydalanabileceği kurslar için görüşme yapılacağı dile getirilmiştir.
71. Merkezde kalan engelli bireylerin büyük bir çoğunluğunun zihinsel engelli olduğu ve bu sebeple engel gruplarına göre farklı faaliyetler düzenlenmediği belirtilmiştir.

72. Merkezde pandemi öncesinde halk eğitim merkezinden görevlendirilen müzik ve beden eğitimi öğretmenleri ile Merkezde görev yapan el sanatları, beden eğitimi öğretmenleri ve fizyoterapist tarafından engellilere gündüzlü bakım hizmeti verildiği belirtilmiştir. Bahsedilen bu uygulama, gündüzlü bakım hizmeti Merkez kampüsü dışında bir binada verilmekte iken, bu binanın kapanması ile gündüzlü bakım hizmetinin Merkezde verilmeye başlandığı ifade edilmiştir. Gündüzlü bakım hizmeti verilen engelli bireylerin Merkez aracı ile bir bakım personeli refakatinde ikametlerinden alınarak tekrar evlerine bırakıldığı belirtilmiştir. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere; pandemi, personel ve araç yetersizliği gibi hususlardan dolayı gündüzlü bakıma ara verildiği öğrenilmiştir.
73. Merkez bahçesinde bir proje kapsamında sera yapıldığı, proje sonrasında seranın kullanılmadığı belirtilmiştir. Merkezde görevli yalnızca bir bahçıvan bulunduğu, söz konusu bahçe ve sera ile ilgilenecek başka personel bulunmadığı belirtilmiştir. Bu kapsamda personel sayısının yetersizliği ve sera harcamaları için bütçe olmaması nedeniyle sera ile ilgilenilmediği belirtilmiştir.

D.7. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

74. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik'in "Ziyaretçi kabulü" başlıklı 55'inci maddesinde, *"Merkezde uygulanan programı aksatmamak, kuruluş müdürlüğünün uygun göreceği yer ve zamanda, Genel Müdürlük talimat ve mevzuatına uyulmak koşuluyla, aileler ve diğer kişiler merkezi ziyaret edebilirler"* denilmektedir.
75. Merkeze yönelik engelli yakınları harici ziyaretlerin, ziyarette bulunacaklar tarafından ziyaret talep formu doldurulması, Merkezin uygun görmesi ve İl Müdürlüğünün onayı ile gerçekleştirildiği, bu ziyaretlere de salgın nedeniyle ara verildiği ifade edilmiştir.
76. Merkezdeki zihinsel engelli bireyler vasilerinin talepleri, bedensel engelli bireylerin ise kendi istekleri doğrultusunda İdarenin uygun görmesi halinde Merkezden izinli olarak ayrılabilirdikleri belirtilmiştir.
77. Merkez İdaresinin belirlediği bahçede bulunan kamelyalarda veya ziyaretçi odalarında engelli bireyler ile ailelerinin görüşmelerinin sağlandığı belirtilmiştir. Merkez sakinlerinden yakınları tarafından ziyaret edilmek istenen kişi için Merkez bahçesinde, açık havada oluşturulan mesafeli alan içerisinde görüşmelerin sağlandığı gözlemlenmiştir.
78. Merkez telefonundan veya cep telefonları aracılığıyla engelli bireylerin aile ve yakınlarıyla iletişim kurabildiği belirtilmiştir. Ayrıca engelli bireylerin Kuruluş Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu kararında belirlenen yer ve saatlerde kişisel akıllı telefonlarını kullanarak aile ve yakınları ile görüntülü görüşme yapabildikleri, gerekli durumlarda grup sorumlusu veya diğer personelin şahsi telefonlarından da ailelerle görüntülü görüşme sağlandığı belirtilmiştir.

D.8. Personel

79. Merkezde engelli bireylere hizmet veren bakım personelinin ilk yardım ve bakıcı sertifikası bulunduğu İdare tarafından belirtilmiştir. Bakım personeli sayısının yeterli olmadığı Merkez İdaresi tarafından dile getirilmiştir.
80. Merkezde görev yapan personele yönelik diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği halinde ihtiyaç halinde hizmet içi eğitimlerin düzenlendiği ifade edilmiştir. Bu eğitimler; engellilik ve cinsellik eğitimi,

engellilere yönelik banyo eğitimi, bayılma, histerik nöbet ve epilepsi krizinde ilk yardım, personelin görev ve sorumlukları, kaza ve yaralanmalarda ilkyardım, Kırşehir İtfaiye Müdürlüğü tarafından yangın söndürme eğitimi, Kırşehir İl Sağlık Müdürlüğü tarafından oksijen tüpü kullanımı eğitimidir.

81. Merkezin ziyaret edilmesi sırasında gerçekleştirilen görüşmelerde Merkezde kalan engelli bireylerin personel ve İdareden memnuniyet duyduğu görülmüştür.

E. DEĞERLENDİRME

82. Merkezin amacına uygun olarak tasarlandığı, fiziksel koşullarının iyi, evlerin ve bahçenin bakımlı olduğu, merkezin pandemi sürecini iyi yönettiği, engelli bireylerin personelin tutumlarından memnuniyet duyduğu gözlemlenmiştir.

F. TAVSİYELER

F.1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

83. Merkezde engelli bireylerin odalarında bulunan baza ve yatakların yıpranmış olduğu gözlemlenmiştir. Baza ve yatakların yenilenmesi,
84. Ergoterapi, anlamlı ve amaçlı aktivitelerle sağlığı ve refahı geliştiren kişi merkezli bir sağlık mesleğidir. Ergoterapinin temel amacı kişilerin günlük yaşam aktivitelerine katılımını sağlamaktır.⁵⁴⁶ Merkezde hizmet alan engelli bireylerin kendine bakım ve bağımsız yaşam becerilerini geliştirmek, toplum içerisinde daha uyumlu hareket edebilmelerini sağlamak oldukça önemlidir. Bu sebeple, ergoterapist görevlendirilmesinin faydalı olacağı,
85. Pandemi dönemi öncesinde Merkezde kalan kadın engelli bireyler için belli aralıklarla kadın kuaför geldiği ancak pandemi ile birlikte dışarıdan kuaför gelme durumunun ertelendiği ve daha önceleri kuaförün yaptığı işleri bakım personelinin yapmaya çalıştığı öğrenilmiştir. Merkez personelinin de normal çalışma sistemine geçtiği ve görevlendirilecek kuaförün tercihen PCR testi yaptırıp negatif olma durumu düşünüldüğünde engelli bireyler için kuaför hizmeti alınabileceği,

F.2. Kırşehir Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

86. Merkeze ait hasta nakil aracı bulunmadığı, özellikle hastane dönüşlerinde araç temininde zorluk yaşandığı, bir aracın arızalı olduğu ve tamir için ödenek beklendiği ifade edilmiştir. Merkez, Kırşehir Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı olarak çalışmakta ve İl Müdürlüğüne bağlı sürekli bakım hizmeti verilen başka merkezler de olduğu bilgisi edinilmiştir. İl Müdürlüğü bünyesinde bulundurulacak asansörlü bir hasta nakil aracının hem ziyaret edilen Merkez için hem de ilde bulunan ve sürekli bakım ihtiyacı veren diğer bağlı Merkezler için kullanılabilmesi,
87. Merkezde iki sağlık personeli bulunmaktadır. Bu personelin engelli bireylerin rutin sağlık takiplerini yaptığı, ilaç düzenlemelerini gerçekleştirdikleri, engelli bireylerin hastane refakatlerinde buldukları, Merkezde personel yetersizliğinden dolayı sağlık nöbeti tutulmadığı belirtilmiştir. Bu sebeple Merkezde bulunan sağlık personeli sayısının artırılması,

546 <https://uskudar.edu.tr/sbf/ergoterapi>

F.3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

88. Merkezde 100 engelli bireye refakat eden 53 bakım personeli bulunmaktadır. Bakım personeli sayısı ilgili yönetmelik çerçevesinde yeterli görünmektedir. Ancak bakım personelinin verdiği hizmetin sürekliliği gerekmede ve aksama olmasının ciddi sorunlar oluşturabileceği değerlendirilmektedir. Engelli bireylerin başka ile nakillerinde, hastane refakatlerinde buldukları, doğum, hastalık vb. durumlarda uzun süreli izin kullanımları ile personel sayısında eksiklikler yaşanabilmektedir. Bakım personelinin çeşitli nedenlerle Merkezde olmadığı durumlarda yerine çağırılacak bakım sertifikası bulunan ikame personel sağlanması;⁵⁴⁷

hususları tavsiye edilmektedir.

547 CPT, Social care establishments Inf (2020), Madde 5: "...gece ve hafta sonları da dahil olmak üzere her zaman yeterli personel varlığı sağlanmalıdır."

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : Kırşehir Engelsiz Yaşam Bakım Merkezi Raporu

Karar Numarası : 2022/356

Kırşehir Engelsiz Yaşam Bakım Merkezine ilişkin ziyarette anılan merkezde bakıcı personel olarak görev yapmakta olan çalışan sayısının ilgili mevzuat çerçevesinde yeterli olduğu hususu tespit edilerek raporda ifade edilmiştir. Bu tür kurumlarda çalışacak personel sayısına ilişkin asgari standartlar, izin, tatil vb. durumlarda hizmetler aksamayacak şekilde planlamalar yapılmak suretiyle belirlenmektedir. Hal böyle iken, ilgili mevzuata göre yeterli sayıda bakıcı personel çalıştıran anılan merkeze ilişkin raporda "Tavsiyeler" başlığı altındaki "Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler" bölümünde, anılan personelin çeşitli nedenlerle Merkezde olmadığı durumlarda yerine çağırılacak bakım sertifikası bulunan ikame personel sağlanması tavsiyesinin yer alması sebebiyle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

**ADANA
ATAKÖŞKÜ ÖZEL BAKIM
MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/42)**

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
ISO	Uluslararası Standardizasyon Kuruluşu
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
PCR	Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun'la, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaret gerçekleştirme TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Engelli bakım kuruluşları bakıma ihtiyaç duyan engelli bireyin bakımına yönelik olarak kişisel bakım hizmetlerinin ve psiko-sosyal destek hizmetlerinin verildiği tesislerdir.
6. Yukarıda anılan çerçevede, Adana Özel Ataköşkü Bakım Merkezine 28.12.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret Heyetine Adana Valiliği tarafından görevlendirilen Sağlık İl Müdürlüğünde görevli ... eşlik etmiştir. Ziyaret COVID-19 pandemisi nedeniyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarihli ve 2021/147 sayılı kararı ve Başkanlık makamının 17.12.2021 tarihli ve 6105 sayılı olurlu istinaden Adana Özel Ataköşkü Bakım Merkezi Müdürlüğüne 28.12.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

B. ZİYARET YÖNTEMİ

8. Ziyarete ilk olarak Merkez Kurucu ve Sorumlu Müdürleri ve kuruluş meslek elemanları ile bir araya gelinerek Merkez hakkında genel bilgiler alınmış, yapılan görüşmenin ardından engellilerin yaşam alanları gezilmiş, kaldıkları odaların fiziksel koşulları incelenmiştir. Daha sonra, yemekhane,

etkinlik odası ve diğer ortak alanlar incelenmiştir. Merkezde kalan engelli bireylerle birebir ve toplu görüşmeler gerçekleştirilerek memnun oldukları ve olmadıkları hususlar anlaşılmaya çalışılmıştır. Ziyaret, gözlem ve tespitlerin Merkez idarecileri ile paylaşılması için yapılan son görüşme ile sona ermiştir. Merkez İdaresi ve çalışanlarının kolaylaştırıcı tutumu ziyaret boyunca devam etmiştir. Merkez İdaresi, sundukları hizmetlerin daha iyi düzeylere çıkarılması için ziyaret sonunda yapılan tavsiyelerin önemle değerlendirileceğini ifade etmiştir.

C. GENEL BİLGİLER

9. 04.11.2016 tarihli ve 29878 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği'ne göre; yatılı olarak hizmet veren özel bakım Merkezleri, "zihinsel", "bedensel", "ruhsal" engel gruplarından birine, ikisine ya da tamamına hizmet verebilmektedir.
10. Özel bakım Merkezine yerleştirme işlemi için öncelikle engellinin kendisi ya da vesayet altındaysa vasisi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğü ya da sosyal hizmet merkezine başvuruda bulunabilmektedir. Ayrıca mülki amirler, sağlık kuruluşları, köy muhtarları, genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurlarının yanı sıra diğer kamu kurum ve kuruluşları ve vatandaşlar da Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğü ya da Sosyal Hizmet Merkezine bildirimde bulunabilmektedir.

C.1 Merkez Hakkında Genel Bilgiler

11. Özel Ataköşkü Bakım Merkezi, Adana Seyhan ilçesinde 2009 yılında kurulup, 2010 yılında hizmete başlamıştır. Engelli bakım ve ihtiyaçlarının daha iyi düzeyde karşılanması amacıyla Sarıçam İlçesinde inşa edilen yeni yerleşkeye 2020 yılı Eylül ayında taşınmıştır.
12. Merkezde 19 yaş üstü engelli raporu bulunan ruhsal ve zihinsel engelli bireylere hizmet verilmektedir.
13. Merkezde 24 saat esaslı yatılı bakım hizmeti verilmektedir. Ayrıca gündüzlü bakım hizmeti verilmemektedir.
14. Merkezin bina kapasitesinin 120, onay verilen kapasitesinin 100, mevcudun ise 77 kişi olduğu bildirilmiştir.
15. Merkez şehir merkezinden uzakta, yeşil bir alana kurulu olup göl manzaralıdır.
16. Kurumun şehir merkezine uzak konumda olmasının ulaşımında güçlük çıkarmadığı, Merkeze 10 dakikalık yürüme mesafesinde otobüs durağı olduğu, her saat başında şehir merkezine belediye otobüsü kalktığı belirtilmiştir.
17. Merkez birbirine bitişik 3 bloktan oluşmaktadır. Bir bloğun alt katında Merkez İdaresi, üst katında ise engelli yaşam odaları bulunmaktadır. Diğer bloklarda ise engelli yaşam alanları, yemekhane, sağlık servisi, eğitim odaları, ortak yaşam alanları ve açık hava alanları bulunmaktadır.
18. Merkezde toplam 36 adet yatak odası olduğu, odalardan 24'ünün 26 m², 12'sinin 16 m² olduğu bildirilmiştir.
19. Merkez binasının akıllı bina olduğu, ısınmanın doğal gaz ile sağlandığı, ayrıca merkezi ısıtma sisteminin (klima) de bulunduğu, 24 saat sıcak su imkânı olduğu ve jeneratör olduğu belirtilmiştir.

20. Merkezde 15'i dış, 27'si iç olmak üzere toplam 42 kamera bulunmaktadır. Kamera kayıtları 35 gün saklanmaktadır. Engelli yatak odalarında kamera bulunmamaktadır.
21. Merkeze ait servis olarak kullanılan 1 adet büyük araç ile 1 adet binek araç bulunmaktadır.
22. Merkez TSE onayı ve Erişebilirlik belgelerine sahiptir.

C.2. Merkez Personeli

23. Kurumda toplamda 41 personel (27 kadın, 13 erkek) görev yapmaktadır. Unvan dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

UNVAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür	1
Sosyal Çalışmacı	1
Psikolojik Danışman	1
Psikolog	1
Sağlık Personeli	6
Engelli Bakım Personeli	28
Aşçı	1
Temizlik personeli	2

24. Merkezde görevlendirmek üzere 1 muhasebe personelinin alınacağı belirtilmiştir.
25. Merkezde görevli personelin çoğunluğunun 10 yıldan fazla süredir hizmet verdiği bildirilmiştir.
26. Merkezde görevli bakım personelinin toplam 400 saatlik hasta ve yaşlı bakım sertifikalarının bulunduğu, sertifikasız bakım personeli çalıştırılmadığı ifade edilmiştir.
27. Merkezde personele yönelik hizmet içi eğitimler verildiği, bu eğitimlerin yılda en az 15 saat olduğu, eğitim veren kişilerin kuruluş dışından alanlarında uzman kişilerden seçildiği belirtilmiştir.
28. Merkez idaresi personelin çalışma motivasyonunu arttırmak için belli periyotlarda etkinlik düzenlendiğini bildirmiştir.

C.3. Koruma Altında Bulunan Kişiler

29. Merkezde 19 yaş üstü ağır zihinsel ve ruhsal engeli bulunan bireylere hizmet verilmektedir. Merkezde yatılı hizmet alan 77 kişiden 15'inin ruhsal engeli, 62 kişinin ise zihinsel engeli olduğu bildirilmiştir. Zihinsel engeli bulunan hastalardan bazılarının ayrıca fiziksel engelinin de bulunduğu, yatağa bağımlı bireylerin de olduğu belirtilmiştir.

30. Merkezde kalan tüm engelli bireyler vesayet altındadır. Aileleri tarafından ilgilenilmediği için 10 engelli bireyin vasisinin Merkez çalışanlarından seçildiği bildirilmiştir. Merkez İdaresi vesayet kararlarına hiç itiraz edilmediğini ifade etmiştir.
31. Kurum bakımında olması gerektiği düşünülen engelli bireylerin Acil Valilik Oluru ile Merkeze yerleştirilebildiği, bu yerleşme sonrasında gerekli işlemlerin başlatılarak bu kişilerin daimi kalan kişilere eklendikleri belirtilmiştir.
32. Yatılı bakım hizmet ücreti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca karşılanan kişilerin ayrıca ilgili Bakanlıktan aylık harçlık alabildikleri, Merkezde 42 engelli bireyin harçlık aldığı ifade edilmiştir.
33. Merkezde 3 kişi ücretsiz olarak kalmaktadır.
34. Merkezde yabancı uyruklu engelli bireylerin bulunmadığı bildirilmiştir.
35. Mahkeme kararı ile Merkeze yerleştirilen ruhsal engelli birey bulunmadığı belirtilmiştir.
36. Merkezde 2019 yılında 8 kişinin, 2020 yılında 7 kişinin, 2021 yılında 10 kişinin vefat ettiği, "şüpheli ölüm" gerekçesiyle hakkında otopsi istenen kişi olmadığı beyan edilmiştir.
37. Merkezde ortalama kalma süresinin 8 yılın üzerinde olduğu, 2009 yılında kabul edilen kişilerden 2'sinin hala Merkezde kalmaya devam ettiği ifade edilmiştir.
38. Merkeze ilk kabulü yapılan engelli bireylerin birkaç gün meslek elemanlarınca gözlemlenerek engel grubu, yaş ve cinsiyete göre ayrıştırıldığı ve uyum sağlayabileceği bireylerle aynı odaya yerleştirildiği, ayrıca ilerleyen zamanlarda bireylerin talep etmeleri halinde yine meslek elemanlarının kararı ile oda değişikliği yapılabildiği bildirilmiştir.
39. Merkezde avukatı olan engelli bulunmadığı belirtilmiştir.
40. Merkezde birkaç defa izinsiz ayrılma denemesinin yaşandığı, kaçma girişiminde bulunan engelli bireylerin genellikle Merkezin yakınlarında buldukları, ziyaret tarihinde kaçak durumda olan kimse olmadığı bildirilmiştir.

D. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

D.1. Fiziksel Koşullar

41. 2020 yılının Eylül ayında faaliyete geçen Merkezin fiziksel koşullarının iyi durumda olduğu gözlemlenmiştir.
42. Merkez binasının her bölümünün ferah ve aydınlık olduğu, ayrıca yapay aydınlatmanın bulunduğu, hem ortak alanlara hem de engellilerin odalarına tablolar asıldığı, mevsim şartlarına uygun ve sıcak renklerden seçilmiş yatak takımlarının bulunduğu, her odaya engellilerin kişisel eşyalarını koyabileceği dolapların yerleştirildiği, odalarda perdelerin mevcut olduğu, odalara masa ve sandalye koyulduğu görülmüştür. Merkezin genel, tuvalet- banyo, oda ve yatak temizliğinin de iyi olduğu gözlemlenmiştir. Engellilerin kişisel kıyafetleri, düzenli ve temiz bir şekilde dolaplara yerleştirilmiştir.
43. Merkezde oda kapılarının kilitlemediği, isteyen engelli bireyin gün içerisinde odasında dinlenebildiği gözlemlenmiştir.

44. Merkezde ortak alan olarak dinlenme alanlarının, etkinlik salonunun ve katlarda hastaların personel gözetiminde kullanabildiği mini mutfakların yer aldığı görülmüştür.
45. Üç bloklu Merkezin idari ofislerin olduğu 1. bloğunda sadece 2 engelli bireyin kaldığı, bu kişilerin kendisini ifade edebilen, uyumlu kişiler olduğu, odalarını akşamları yatacakları zaman kullandıkları, yatış vaktinde 1 bakım personelinin kendilerine eşlik ettiği, gece boyu katta nöbet tuttuğu bildirilmiştir.
46. Merkezde engelli bireylerce kullanılmayan 1. blokta, banyo bölümünde sıcak suyun geç geldiği ve çabuk gittiği, yeterince de ısınmadığı; öte yandan tuvalet kabinlerinin iç bölümündeki musluklardan daha fazla sıcak su aktığı anlaşılmıştır. İdare, ilgili bloğun kullanılmaması nedeniyle devir daim olmadığını, bu nedenle sıcak suyun akmamış olabileceğini ifade ederek gerekli kontrollerin yapılacağını belirtmiştir.
47. 1. kattaki odaların tavanından geçen boruların ve rüstik perdelerin intihar riski bakımından değerlendirilmesinin yapıp yapılmadığı sorulmuştur. Merkezde görevli sosyal hizmet uzmanı tarafından merkez sakinlerinin intihar eğilimi olmadığı, ölüm korkusuna sahip olduğu, engelli bireylerin sürekli personel tarafından izlendiği/gözlendiği, bugüne kadar böyle bir girişimle karşılaşmadıkları ifade edilmiştir.
48. Merkezde yumuşak oda olmadığı bildirilmiş ve yerinde yapılan incelemelerde yumuşak oda veya kısıtlama odası bulunmadığı gözlemlenmiştir.
49. Merkezde yatağa bağımlı hastaların acil durumda personele ulaşabilmesi için yakınlarına acil çağrı butonlarının yerleştirildiği görülmüştür.
50. Merkezde yeterli sayıda yangın söndürme tüpü olduğu, ayrıca acil durum eylem planı bulunduğu ve Merkezin farklı yerlerine asıldığı gözlemlenmiştir.

D.2. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

51. Merkezde personel ve sakinlerin şikâyet ve taleplerini yazılı iletebilecekleri şikâyet-dilek kutusunun olduğu, son bir yıl içinde yazılı hiç şikâyet alınmadığı, ancak sözlü talepler ya da şikâyetlerin Merkez personeline iletildiği ve anlık olarak çözüldüğü bildirilmiştir.
52. Merkezde yaşanan olayların tutanak altına alınarak kayıt edildiği ve gerekli işlemlerin yapıldığı belirtilmiştir.
53. Merkezde kalan engelli bireylerle yapılan görüşmeler neticesinde engelli bireylerin personel ve İdarenin kendilerine yönelik muamelelerinden ve yaklaşımından memnuniyet duyduğu görülmüştür. Kendileri ile görüşme yapılabilen kişiler, kendilerine iyi davranıldığını, bir ihtiyaçları olduğunda personele ilettiklerini ve geri dönüş aldıklarını ifade etmişlerdir.
54. Engelli bireylerin bir kısmının Merkez sahibine "anne", sorumlu Müdüre ise "baba" olarak seslendiği ve iletişimlerinin iyi olduğu gözlemlenmiştir.
55. Merkezde kamera sistemleri ve diğer sorumlu meslek elemanları tarafından sağlık biriminde çalışan personel ve bakım personellerinin kötü muamelenin yerinde tespit ve müdahalesi amacıyla sürekli kontrol edildiği bildirilmiştir.

D.3. Sağlık, Bakım ve Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri

56. Merkezin sağlık servisinde 6 sağlık personeli görev yapmaktadır. Sağlık hizmetlerinin yürütüldüğü revirde her engelli bireye ait sağlık takip dosyası bulunduğu görülmüştür. Sağlık dosyalarında hastaneye gidiş geliş tarihlerinin, hastalıklar ile ilgili teşhislerin, engelli bireylerin kullandığı ilaçlara ilişkin bilgilerin yer aldığı gözlemlenmiştir. Engelli bireylerin kullandığı ilaçların sağlık personeli tarafından hazırlandığı ifade edilmiştir.
57. Merkezde kalan engelli bireyler için yeşil reçete ile alınan ilaçların kayıt defteri incelenmiş, ilaçların sayıca doğru eksilmesi ile birlikte usulüne uygun olarak verildiği, ancak kayıt defterinin ziyaret tarihinden itibaren yıl sonuna kadar doldurulduğu görülmüştür. İlaçların düşüp kırılması, hasta ölümü gibi durumların olabilmesi veya ilaç kullanım istismarı ihtimaline karşı kayıt defterinin sadece ilaç verildikçe tutulmasının uygun olacağı Merkez yetkililerine belirtilmiştir. İdare konu ile ilgili olarak gerekli takiplerin yapılacağını bildirmiştir.
58. Merkezde kalan ruhsal engelli kişilerin düzenli olarak ruh sağlığı hastanesinde muayene ve takiplerinin yapıldığı, doktorları tarafından gerekli görülmesi halinde hastanede yatılı tedaviye alınabildikleri, zihinsel engeli bulunan kişilerin ise psikiyatri tedavilerinin ayakta ilaçlı tedavi şeklinde uygulandığı, hastane yatışlarının olmadığı bildirilmiştir. Merkezde kalan zihinsel engelli bireylerin engellerine bağlı olarak ilerleme gösteremeyecek durumda oldukları ifade edilmiştir.
59. Pandemiyle mücadele kapsamında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının talimatları/yönergeleri doğrultusunda iş ve işlemlerin yürütüldüğü belirtilmiştir. Heyetin Merkezi ziyareti sırasında Sağlık Bakanlığı İl Müdürlüğünde görevli personelin yeni COVID-19 test kitlerini denediği görülmüştür.
60. Merkezde COVID-19 kaynaklı 2 vefat yaşandığı belirtilmiştir.
61. Merkeze yeni kabulü yapılan ve hastaneye götürülen engelli bireylere PCR testi yapıldığı, testin negatif çıkması durumunda karantina uygulaması yapılmadığı ifade edilmiştir.
62. Merkezde kalan engelli bireylerin ziyaret tarihinde 3 doz COVID-19 aşılarının tamamlandığı bildirilmiştir.
63. Merkezde kayıtlı tüm engelli bireylerin aynı aile hekimliğine kaydının olduğu, kayıtlı olunan aile hekimliğinin Merkeze uzak olduğu, gerektiği durumlarda hastaların aile hekimine götürüldüğü; ancak güvenlik sorunu yaşanabildiği ifade edilmiştir.
64. Acil yardım çantasında yapılan incelemede ISO 9001/2015 standartları gereği bulunması gereken adrenalinin bulunmadığı tespit edildiğinden, durum Merkez İdaresine açıklanmıştır.
65. Acil sağlık ihtiyacı durumlarında 112 acil ambulans müdahalesi istendiği, Merkez Çukurova Üniversitesi Balcalı Hastanesi ve Çukurova Devlet Hastanesine yakın konumda olduğundan ambulansın Merkeze gelmesinin ortalama 10-15 dakika sürdüğü, acil durumlar dışında sakinlerin hastaneye götürülmesinde Merkez araçlarının kullanıldığı belirtilmiştir.
66. Merkezde 24 saat sıcak suya erişim olduğu, engelli bireylerin haftada 3 kez banyo yaptığı aktarılmıştır. Kendileri ile görüşme yapılan bireyler istedikleri zaman yıkanabildiklerini, kıyafetlerini değiştirebildiklerini, kendilerine sunulan bakımdan memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

67. Engelli bireylerin kıyafetlerinin, saç ve tırnak temizliğinin iyi halde olduğu, görünür yerlerinde bir yaralanmanın mevcut olmadığı, genel olarak neşeli ve mutlu oldukları gözlemlenmiştir.
68. Yatağa bağımlı engelli bireyler ile görüşme yapılmak istenmiş ancak büyük çoğunun uyuması, diğerlerinin ise Heyete bir tepki vermemesi nedeni ile görüşülememiştir. Bu nedenle genel sağlık durumları incelenmiş ve bu grup sakinin sıvı giriş ve çıkışlarının düzenli bir şekilde tutulduğu, ayrıca yatak yarası olmaması için gerekli takiplerin de çizelgeye bağlandığı anlaşılmıştır.
69. Merkezde kalan bazı engelli bireylerin çiğneme yetisinin bulunmadığı, çiğnemediği yutma hallerinden zaman zaman boğulma tehlikesinin yaşandığı, bu durumun engellenmesi için yemeklerin püre halinde bakım elemanları tarafından yedirildiği, pürel beslenme ihtiyacı olan kişilerin listelerinin Merkez mutfağında olduğu, bu kişilere göre yemek hazırlandığı bildirilmiştir.
70. Kriz ve acil önlem alınması gereken durumlarda bireylerin kendilerine ve başkalarına zarar vermemeleri adına doktorlarının "lüzum halinde kullanılmak üzere" verdiği ve her hastanın kullanımına göre reçetelendirilmiş lüzum hali ilaçlarının kullanıldığı, Merkez personelinin bu gibi durumlara müdahalede bilgili oldukları ve gerekli müdahaleleri gerçekleştirdikleri belirtilmiştir.
71. Merkezde kalan ruhsal engelli bireylerin kendi aralarında kavga ettiği durumlarda, öncelikle personelin müdahalede bulunduğu, daha sonra meslek elemanlarının çalışma yaptığı ve çalışmalar sonucunda ilgili kişilerin barıştırılarak gözlem ile kontrollerinin sağlandığı, ancak kontrol dışı durum oluşması halinde son çare olarak hastaneye sevk edildikleri, mesleki çalışmalar ve tutanaklar ile bu tür olayların kayıt altına alındığı bildirilmiştir.
72. Merkezde engelli bireylerden tedavi olması için hastaneye yatırılanlara Merkezde görevli bakım personelinin refakat ettiği, ailelerin yakınlarına refakat etmeleri konusunda Merkez işleyişine yardımcı olmadıkları bildirilmiştir.

D.4. Beslenme ve Yemekhane

73. Merkezde görevli diyetisyen bulunmadığı, aylık yemek listesinin Merkez dışında görevli bir diyetisyenden hizmet satın alınmasıyla hazırlandığı belirtilmiştir.
74. Özel Ata Köşkü Bakım Merkezi ve Merkez kurucu idarecilerinin kurduğu diğer bakım merkezi olan Özel Ata Köşkü Canev Bakım Merkezi için 3 ana ve 2 ara öğün yemek yemekhanede aşçılar tarafından, Merkezin kendi mutfağında hijyenik koşullarda hazırlanmaktadır. Yemek numunelerinin üç gün saklandığı görülmüştür.
75. Merkezde engelli bireylere masa hazırlama ve toplama sorumluluğu verilmemiştir. Masaların hazırlanması ve toplanması görevli personel tarafından yapılmaktadır. Yemeğini kendi yemekte zorlanan engelli bireylere bakım personelinin yardım ettiği ifade edilmiştir.
76. Hastalara kahvaltı, öğle yemeği, akşam yemeği olmak üzere 3 ana ve biri öğleden önce biri öğleden sonra olmak üzere 2 ara öğün verilmektedir. Ayrıca acıktığını belirten engelli bireylere yemek verildiği belirtilmiştir.
77. Merkezde yoğurt, salça, turşu gibi fermente ürünlerin Merkez aşçıları tarafından Merkez mutfağında hazırlandığı ve yemeklerde sunulduğu gözlemlenmiştir.

78. Merkeze dışarıdan alınan ürün ve malzemelerin kapalı ambalaj ve son kullanım tarihlerinin personel tarafından kontrol edilerek alındığı, soğuk ve kuru hava depolarına konulduğu bildirilmiştir.
79. Merkez içinde kantin/ market bulunmamaktadır.
80. Merkeзде içme suyu, musluk suyunun depo filtreleriyle arındırılması suretiyle temin edilmektedir. İçme suyunun analizi yapılmıştır ve içme suyu "insani tüketim amaçlı sular hakkında yönetmelik sınırlarına uygundur" sonucu ile raporlandırılmıştır.

D.5. Eğitim, Faaliyetler ve Günlük Yaşam

81. Salgın nedeniyle Merkeзде becerilerin gelişimine katkı sağlayacak el sanatları, resim, spor gibi faaliyet yapılmamaktadır. Atıl durumda faaliyet odası mevcuttur. Ayrıca İdare tarafından Milli Eğitim Bakanlığının bütçe tasarrufları doğrultusunda ve çoğu öğretmenin geçici barınma merkezlerine yönlendirilmesi nedeniyle Halk Eğitim Merkezinden öğretmen taleplerinin karşılanmadığı, bu nedenle iş ve uğraşı odalarının kullanılmadığı ifade edilmiştir.
82. Merkez bahçesinde tavuk-horoz ve golden cins evcil bir köpek bulunduğu, bu sayede engelli bireylere bu hayvanları personel kontrolünde yetiştirme, bakma ve gezdirme sorumluluğu verildiği hem engelli bireyler hem de Merkez İdaresi tarafından belirtilmiştir.
83. Yatağa bağımlı olanlar hariç; tüm engelli bireylerin gün içerisinde Merkez içinde gezme ve bahçeye çıkma imkânı bulunmaktadır. Sağlık durumu elverenler ve iletişimi daha kuvvetli olanlar kadın-erkek olarak birlikte, iletişim kurma konusunda zorluk çekenler ise cinsiyetlere göre ayrılmış bahçelerine çıkmaktadır.
84. Merkeзде televizyon izleme, boyama, kitap okuma, şarkı söyleme, yürüyüş gibi faaliyetler aylık faaliyet planı kapsamında meslek elemanları tarafından düzenli olarak yaptırılmaktadır.
85. Merkeзде günlük yaşam akış çizelgesi ile planlanmış gün içi iş ve işlemlerin uygulandığı belirtilmiştir.
86. Sakinler sabah 6.30-7.00 civarında uyandırılmakta, 7.30-8.00 arasında kahvaltı yapılmakta, 12.00 civarında öğle yemeği yenilmektedir. Sabah çok erken kalkılması nedeniyle akşamları erken yatıldığı (17.00-18.00 civarı); ancak uyumak istemeyenlerin zorlanmadığı, bazı günler 11'de uyuyanların olduğu, uyumayanların televizyon izlediği belirtilmiştir.
87. Merkezin yanında boş bir tarlanın yer aldığı, ilkbaharda hobi bahçesi olarak düzenlenerek hastaların kullanımına açılmasının planlandığı, Merkez çevresine ağaç dikildiği ifade edilmiştir.
88. Yatağa bağı olmayan; ancak iletişim kurma becerisi olmayan ve şiddete meyilli olabilen engelli bireylerin bir kısmının bahçede, bir kısmının kendi bloklarındaki ortak kapalı alanda olduğu ve televizyon izlediği görülmüştür.
89. Kendileri ile görüşme yapılabilen sakinler, pandemi nedeniyle Merkeзде etkinlik yapılmadığını, eskiden Merkez dışında yapılan piknik gibi etkilere de son verildiğini, hayvanlara yem verdiklerini, köpeği sevebildiklerini ve bazen gezdirdiklerini ifade etmişlerdir.

D.6. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

90. Merkezde bakım ve koruma altında olan engelli bireylerin hakkında düzenlenen Sosyal İnceleme Raporlarına göre ailelerinin yanına izinli gidebildiği ve ayrıca gerekli önlemler alınarak ailelerin çocuklarını Merkeze gelerek ziyaret edebildiği bildirilmiştir.
91. Pandemi sürecinde engelli bireylerin aile yanına izinli gitmelerinin ve yüz yüze görüşmelerinin bir süre durdurulduğu, sonra görüşmelerin aşama aşama gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
92. Ziyaret tarihinde COVID-19 nedeniyle aileler Merkez binasına alınmamaktadır. Onun yerine ailelerle iletişimin Merkez dış kapısından 3 metre mesafe ile meslek elemanları eşliğinde gerçekleştirildiği, özellikle salgın nedeniyle ziyaretlerin de seyrekleştiği belirtilmiştir.
93. Merkez İdaresi, engelli bireylerin yakınlarının ziyarete geldiklerinde yanlarında kesici delici malzeme getirmemeleri ve kişisel verilerin korunması amacıyla kuruluş içerisinde fotoğraf çekimi veya görüntü almamaları konusunda sözlü ve yazılı uyarılar ile bilgilendirildiklerini belirtmiştir.
94. Engelli bireyler haftada iki gün, Çarşamba ve Cuma günleri, ailelerini arayabilmekte ve isterlerse görüşmelerini görüntülü olarak gerçekleştirebilmektedirler. Ayrıca aileler istedikleri zaman Merkezi arayarak engelli bireylerle iletişim kurabilmektedir. Kendileri ile görüşme yapılabilen engelli bireyler, aileler ile görüşmelerin telefon veya görüntülü görüşme şeklinde yapılabildiğini ifade etmişlerdir.

D.7. Personel

95. Merkezde son bir yıl içinde uygunsuz davranışlar sergilediği için görevine son verilen bir personel olduğu ifade edilmiştir. Söz konusu personelin ruh sağlığı sorunları yaşamaya başladığı, bunun üzerine görev yerinin değiştirildiği ve sakinlerle temasının azaltıldığı, ancak sakinlerin fotoğraflarını çektiğinin tespit edildiği, bu nedenle de görevine son verildiği, hakkında adli mercilere yapılan şikâyet ile ilgili işlemlerin devam ettiği belirtilmiştir.
96. Merkezde Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği'nin 34/ç maddesinde belirtilen bakım personeli asgari sayısından 3 bakım personeli fazladan çalıştırıldığı, bu sayede hastane yatışına karar verilen engelli bireye bakım personelinin refakat etmesi nedeniyle iş ve işlemlerde aksamaların önüne geçildiği bildirilmiştir.
97. Kurum personelinin vasisi olduğunu belirten bir kişi vasisine istediğinde ulaşabildiğini, isteklerinin yerine getirildiğini, bir sorun yaşamadığını belirtmiştir.

E. TAVSİYELER

E.1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

98. Merkez sağlık servisi biriminde bulunan yeşil reçeteli ilaç kullanım defterinin, henüz kullanımı gerçekleşmeyen ilaçlar için ileri tarihli olarak doldurulduğu tespit edildiğinden ilaç kayıt defterinin ilaç verildiğinde doldurulması gerektiği,
99. Acil yardım çantasında yapılan incelemede İSO 9001/2015 standartları gereği olması gereken adrenalinin bulundurulması gerektiği,

100. Merkezde kalan bireylerin günlerini verimli geçirmeleri, ruhsal iyilik haline ulaşmaları ve fiziksel enerjinin doğru kullanımı amacı ile Merkezde daimi görevlendirilecek meslek elemanı ile sosyal aktivitelerin artırılması gerektiği,

E.2 Adana Halk Eğitim Merkezi İl Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

101. Merkezde kalan engelli bireylerin rehabilitasyonu ve günlük enerjilerini boşaltabilecekleri programlı çalışmalara, aktivitelere ve iş-uğraşılara ihtiyaç duyulduğu gözlemlendiğinden, Merkeze Usta Öğretici, öğretmen görevlendirilmesinin uygun olacağı

tavsiye edilmektedir.

**BOLU
SEMİHA ŞAKİR SARIGÖL
ENGELSİZ YAŞAM, BAKIM,
REHABİLİTASYON VE AİLE
DANIŞMA MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/45)**

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
HES	Hayat Eve Sığar
OPCAT	İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaret gerçekleştirme, TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Engelli bakım kuruluşları, bakıma muhtaç engelli bireyin bakımına yönelik olarak kişisel bakım hizmetlerinin ve psiko-sosyal destek hizmetlerinin verildiği tesislerdir.
6. Yukarıda anılan çerçevede, Bolu Semiha Şakir Sarıgöl Engelsiz Yaşam Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine 06.12.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 pandemisi nedeniyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 96/3 maddesi kapsamında Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin hangi sıklıkla gerçekleştirileceğine ilişkin 09.02.2021 tarihli ve 2021/16 sayılı kararı ve Başkanlık Makamının 03.12.2021 tarihli oluruna istinaden 06.12.2021 tarihinde Bolu Semiha Şakir Sarıgöl Engelsiz Yaşam Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. ZİYARET YÖNTEMİ

8. Ziyarete ilk olarak Merkez Müdürü, İl Müdür Yardımcısı ve kuruluş meslek elemanları ile bir araya gelinerek Merkez hakkında genel bilgiler alınmış, yapılan görüşmenin ardından engellilerin yaşam alanları gezilmiş, çocukların kaldıkları odaların fiziksel koşulları incelenmiştir. Daha sonra, yemekhane, İlk Kabul ve Müdahale Birimi, etkinlik odası ve diğer ortak alanlar incelenmiştir. Ziyaret, gözlem ve tespitlerin Merkez Müdürü ve İl Müdür Yardımcısı ile paylaşılması için yapılan son görüşme ile sona ermiştir. Ziyaret, salgın hastalığa karşı gerekli önlemler alınarak gerçekleştirilmiştir. Merkez İdaresi ve çalışanlarının kolaylaştırıcı tutumu ziyaret boyunca devam etmiştir. Merkez İdaresi, sundukları hizmetlerin daha iyi düzeylere çıkarılması için ziyaret sonunda yapılan tavsiyelerin önemle değerlendirileceğini ifade etmiştir.

C. GENEL BİLGİLER

9. 03.09.2010 tarihli 27691 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik’e göre bedensel, zihinsel ve ruhsal engelleri nedeni ile yaşama gereklerine uyamama durumunda olan engelli bireylerin, tespitini, incelenmesini, bakımını ve rehabilitasyon hizmetlerinden yararlandırılmalarını, engelli ve engelli ailelerine danışmanlık hizmeti veren, resmî kurum veya kuruluşlar tarafından açılan ve sosyal hizmet kuruluşu statüsünde olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı bakım kurumlarını ifade etmektedir.
10. Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinde bakılmakta iken durumu uygun olanların (hafif ve orta derecede raporu bulunanlar) kuruluşların dışındaki evlerde bakımlarının sağlanması, engelli bireylerin toplumsal yaşamda daha aktif olması amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından “Umut Evi” adı verilen evde bakım ve rehabilitasyon odaklı hizmet modeli geliştirilmiştir. Merkeze bağlı olarak hizmet veren 2 umut evi bulunduğu bildirilmiş, ancak bu evler Merkez ana yerleşkesinden farklı yerlerde olduğundan ziyaret kapsamına alınmamıştır.

C.1. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

11. Merkez ana binasının, Semiha Şakir Vakfı tarafından destekli olarak 1998 yılında ilk yardım hastanesi olarak açılışının yapıldığı, 2001 yılında engelli bakım merkezi olarak Bolu Valiliği, Semiha Şakir Vakfı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ve Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi ile yapılan 4’lü protokol ile hizmet verdiği, Semiha Şakir Vakfının kapatılması ile birlikte 2003 yılında Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü bünyesinde Engelli Bakım Hizmetleri Birimine bağlı olarak hizmete devam ettiği aktarılmıştır.
12. Merkez binasının bulunduğu kampüsün hemen yanına, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının kurum bakımında kalan engelli bireyler için oluşturduğu mimari tip kullanılarak 250 metrekare genişliğinde, toplam 40 kişi kapasiteli, tek katlı 4 yeni evin inşa edildiği ifade edilmiştir. Serebral palsi engeli bulunan çocukların bu evlere 2018 yılından itibaren yaş ve cinsiyet ayrımı yapılarak (0-12 ve 12-18 yaş aralığındaki kız ve erkek çocuklar şeklinde) yerleştirildiği bildirilmiştir. 2019 yılından itibaren eski ana bina ise İlk Kabul ve Müdahale Birimi ve İdari bina olarak hizmet vermeye başlamıştır.

13. Merkez 0-18 yaş serebral palsi engel tanısı konulmuş çocuklara hizmet vermektedir. Bu bağlamda Merkez, Türkiye'de serebral palsi çocuklara hizmet veren tek ihtisas kuruluşudur.
14. Merkezde kayıtlı engelli çocuklara yatılı hizmet verilmekte, gündüzlü bakım hizmeti ise verilmemektedir. Hâlihazırda Merkez binasında serebral palsili 36 çocuk kalmaktadır,
15. Bolu Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün kararı ile Merkez bünyesinde ayrıca, haklarında sosyal hizmet modeli belirlenerek tedbir kararı alınan ve uygun kuruluşa yerleştirilme işlemleri tamamlanana kadar misafir edilecek 0-12 yaş erkek ve 0-18 yaş kız çocukların barındırıldığı ilk kabul ve müdahale birimi bulunmaktadır.

C.2. Merkez Personeli

16. Kurumda toplam 54 personel görev yapmaktadır. Unvan dağılımı ise aşağıdaki gibidir.

UNVAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür	1
Sosyal Çalışmacı	2
Öğretmen	1
Hemşire	2
Sağlık Memuru	1
Yurt Yönetim Memuru	1
Çocuk Gelişimci	1
Fizyoterapist	1
Büro Personeli	1
Engelli Bakım Personeli	31
Aşçı	3
Diyetisyen	1
Garson	2
Bulaşıkçı	2
Kaloriferci	2
Temizlik personeli	2

Merkezde görevli personel 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi kadrolu ve sürekli işçi statüsünde bulunmaktadır.

17. Görev kadrosu Merkezde bulunan ancak Bolu Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından başka Merkezlere görevlendirilen 16 personel listesi aşağıdaki gibidir:

Öğretmen	2
Çocuk Gelişimci	3
Psikolog	2
Sağlık Memuru	2
Sosyal Çalışmacı	1
Diyetisyen	1
Çocuk Eğitici	1 (İl müdürlüğünde taşınır kayıt yetkilisi olarak görevlendirilmiş.)
Büro Personeli	3
Engelli Bakım Personeli	1

18. Milli Eğitim Bakanlığı internet uygulaması üzerinden 400 saatlik engelli bakım eğitimi olarak sertifika alan 33 kişinin Merkezde bakım personeli olarak görev yaptığı bildirilmiştir. Bakım personelinin günlük 3 vardiya halinde çalıştıkları aktarılmıştır.
19. İl Milli Eğitim Müdürlüğü Halk Eğitim Merkezi tarafından görevlendirilen öğretmenlerin yapılan çalışmalarına pandemi sürecinde çocukların kronik hastalıkları nedeni ile ara verildiği, hastalığın kontrol altına alınması ile birlikte yeniden başlatılmasının planlandığı bildirilmiştir.
20. Merkezin ziyareti sırasında yapılan gözlemlerde, Merkezde kalan engelli çocukların personel ve İdareden memnuniyet duyduğu görülmüştür.

C.3. Koruma Altında Bulunan Kişiler

21. Engelli çocukların Merkeze tertip ve nakilleri, yaş, cinsiyet, sağlık, eğitim durumları dikkate alınarak hazırlanan sosyal inceleme raporu neticesinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yapıldığı, kurum değişikliği talebinde bulunan ya da çeşitli sebeplerle kurum değişikliği yapılması uygun görülen çocuklar ve nakli başka kuruma yapılan çocukların ayrılış işlemlerinin bu şekilde gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Ayrıca Merkezin ilk kabul birimine ailesi olmayan veya kolluk kuvvetlerince Merkeze getirilen çocukların da koruma ve bakım altına alınma işlemlerinin yapılması sürecinde Valilik Makamından "Misafir Oluru" ile kabul edildiği bildirilmiştir.
22. Her ne kadar Merkez 0-18 yaş arası çocuklara hizmet verse de vasisinin muvafakatiyle 19 yaşındaki bir engelli kişi Merkezde bulunmaktadır.
23. Merkezde kayıtlı bulunan çocukların 1'i hariç tüm çocukların zihinsel ve bedensel engellerinin olduğu, 1 çocuğun otizm engelli olduğu ve ruhsal engeli bulunan çocuk bulunmadığı ifade edilmiştir.
24. Merkez ana yerleşkesinde kalan çocukların engel derecelerinin umut evlerinde kalan çocuklara nazaran daha yüksek olduğu, umut evlerinde kalan çocukların kendilerini ifade edebilir durumda oldukları ve eğitime devam eden çocuklar oldukları bildirilmiştir.

25. Merkezde bakım personeli dışında dışarıdan refakatçi bulunmadığı aktarılmıştır.
26. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan engelli çocukların kuruluştaki kalma sürelerinin koruma kararları ve hizmet ihtiyaçlarına göre değişiklik gösterdiği, çocukların Merkezde kalma ortalamasının yapılan belge kontrolü neticesinde 5,5 yıl olarak tespit edildiği, Merkezde en uzun süreli kalan çocuğun ise 12 yıl kaldığı ifade edilmiştir.

D. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

D.1. Fiziksel Koşullar

27. İhtiyaç halinde, Merkezde kalan engelli çocukların durumuna uygun eşyalar belirlenerek Kurum dışından bağış yoluyla temin edilebilmektedir.
28. Merkezin ana yerleşim alanında 4 ev ve bir ortak bahçe bulunmaktadır. Engelli bireylerin ihtiyaçlarına göre inşa edilmiş evlerin içinde oturma alanı, mutfak, yemek alanı, yatak odaları, çalışma odası, 2 adet tuvalet ve bir adet banyo bulunmaktadır. Her çocuğun kendine ait dolabı bulunmaktadır. Merkez yetkilileri Merkezin fiziksel durumunun kalan engelli bireyler için yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Fiziksel engeli bulunan çocukların kaldığı evlerin birinde tuvalet tutamaçlarının olmadığı görülmüştür, Merkez İdaresi eksikliklerin giderileceğini ifade etmiştir.
29. Merkezde yapılan ziyarette genel olarak temiz ve düzenli olduğu, çocuk odalarının düzenli olduğu yataklarda çarşafın temiz olduğu gözlemlenmiştir.
30. Bolu Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdür Yardımcısı, eski ana binanın İlk Kabul ve Müdahale Birimi ve İdari bina olarak kullanılmasından dolayı aynı kampüs içinde olmanın zaman zaman sıkıntılara neden olduğu, İlk Kabul ve Müdahale Biriminin ayrıştırılması için Genel Müdürlüğün izni ile arsa tahsisi yapıldığı ve 2022 yılında inşaatına başlanmasının planlandığı ifade etmiştir.
31. 0-12 yaş grubu çocukların kaldığı 1 evin tavanında çatı akması sonucu kararan bir bölüm olduğu görülmüştür. Merkez İdaresi çatı tamiri için Bolu İl Özel İdaresi Müdürlüğü ile iletişim kurularak keşif yapıldığını, gerekli ödenek sağlanması ile çatı tamirinin gerçekleştirildiğini, ancak yapılan tadilatın tam anlamıyla düzeltilmemesi nedeni ile yeniden çatının aktığını bildirmiştir.
32. Merkezde, serebral palsi çocuklara hizmet veren engelli servis aracının bulunduğu görülmüştür.
33. Merkezde bulunan güvenlik kamera kayıtlarının bir ay süre ile saklanabildiği ifade edilmiştir.

D.2. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

34. Merkezde kalan çocukların bakım ve yaşam koşulları ile ilgili olarak Merkez İdaresine yönelik herhangi bir şikâyet kaydı olmadığı anlaşılmıştır.
35. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan engelli çocukların istek ve şikâyetlerini bakım personeli ve grup sorumlularına rahatlıkla iletebildikleri aktarılmıştır.
36. Merkezde daha önce hırsızlık, taciz gibi vaka kaydına rastlanmadığı bildirilmiştir.
37. Merkezde kalan çocukların kendi aralarında yaşanan tartışmalarına ilişkin herhangi bir kayıt olmadığı bildirilmiştir.

38. Merkezde engelli çocukların personele yönelik şiddet eğilimlerinin olabildiği, böyle durumlarda personelin uygun müdahale yöntemleri ile engelli çocuğu sakinleştirdiği ifade edilmiştir.
39. Kötü muamele kapsamında adli mercilere yansımış bir şikâyet kaydı olmadığı bildirilmiştir.

D.3. Sağlık, Bakım ve Psiko-sosyal Servis Hizmetleri

40. Merkezin sağlık servisinde 2 hemşire ve 1 sağlık memuru görev yapmaktadır. Sağlık hizmetlerinin yürütüldüğü revirde her engelli çocuğa ait sağlık takip dosyaları bulunduğu görülmüştür. Sağlık dosyalarında hastaneye gidiş geliş tarihleri, hastalıklar ile ilgili teşhisler, engelli çocukların kullandığı ilaçlara ilişkin bilgilerin yer aldığı gözlemlenmiştir. Engelli çocukların kullandığı ilaçların sağlık personeli tarafından hazırlandığı ifade edilmiştir.
41. Pandemi süreci nedeni ile çocukların en son dış taramasının 2019 yılı Ağustos ayında bir öncekinin ise 2018 yılı Ağustos ayında yapıldığı öğrenilmiştir. Pandemi nedeni ile dış taramasının aksadığı, normal koşullarda yılda 1 kere yapıldığı aktarılmıştır. Merkezde kalan serebral palsili çocukların engellerine bağlı olarak kronik hastalıklarının da olması ayrıca hareketsizliğe bağlı olarak organlardaki işlev kaybı ve solunum yollarındaki yetersizlik nedenlerinden erken yaşlarda hayatlarını kaybedebildikleri, bu nedenle Merkezde çocukların yaşam kalitelerini arttıracak önlemler alındığı bildirilmiştir.
42. Merkezde kalan engelli çocukların sağlık durumlarının hassasiyet göstermesi nedeni ile bakım personelinin gerekli durumlarda (epilepsi gibi ataklar) nasıl müdahale edileceğine dair bir tecrübelerinin olmadığı belirtilmiştir.
43. Koruma ve bakım altında bulunan engelli çocuklara acil sağlık müdahalesi gerektiren durumlarda hastaneye sevk edildiği ifade edilmiştir.
44. Koruma ve bakım altında bulunan engelli çocuklardan tedavi olmaları gerekçesi ile hastaneye yatırılan çocuklara refakat etmesi için Merkezde görevli bakım personelinin eşlik ettiği, ailelerin Merkez dışında uygulanan tedaviler ile acil sağlık durumlarında çocuklarına refakat etme konusunda Merkez işleyişine yardımcı olmadıkları bildirilmiştir.
45. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Özel Eğitim, Fizik Tedavi ve Sağlık Bilimleri Yüksekokulu öğrencilerine kendilerine danışmanlık yapacak öğretim görevlileri nezaretinde Merkezde staj imkânı verildiği, bu süreçte çocukların özellikle motor becerileri geliştirebilmeleri üzerine ve diğer konularda çalışmalar yapıldığı belirtilmiştir. Pandemi sürecinde bu uygulamaya son verildiği bildirilmiştir.
46. Merkezde kalan tüm çocukların rutin sağlık kontrollerinin düzenli takibinin sağlık servisi görevlileri tarafından yerine getirildiği, tüm sağlık müdahale ve işlemlerinin hastanede yaptırıldığı bildirilmiştir.
47. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan engelli çocukların pandemi koşulları nedeni ile hastane ortamına götürülmemesi ve salgın hastalık riskini azaltmak amacı ile Bolu Sağlık İl Müdürlüğünden Merkez bünyesinde genel muayene, ağız ve diş muayenesi, idrar, kan ve benzeri tahlil ve muayenelerinin yapılabilmesi için ilgili doktor, dış tabibi ve sağlık personeli görevlendirilmesi talep edildiği, bu talebe cevap verilmediği belirtilmiştir.
48. Merkezde salgın hastalık vakasının okulların açılması ile birlikte görüldüğü, COVID-19 nedeni ile hayatını kaybeden çocuk olmadığı, virüs teşhisi alan çocukların diğer çocuklara hastalık yaymasının engellenmesi için gereken çalışmaların yapıldığı bildirilmiştir.

49. Merkeze serebral palsi çocukların uzay terapisi ile fizik tedavilerinde kullanılmak üzere gerekli cihazların alındığı, cihazların alımı tarihinde ek ders ücreti karşılığında görevli fizyoterapistlerin uygulayıcı eğitimi aldıkları, ancak fizyoterapistlerin görev sürelerinin bitmesi ile uzay terapi yönteminin uygulanmadığı aktarılmıştır. Her ne kadar yakın zamanda Merkezde 1 fizyoterapist göreve başlasa da bu kişinin, uzay terapi konusunda sertifikalı olmadığı anlaşılmıştır. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan engelli çocukların bedensel engelleri nedeni ile rutin takiplerle fizik tedavi uzman doktoru tarafından muayene edilmesi gerektiği, yerinde müdahale ve kontrol ile çocukların fizik tedavi süreçlerinin olumlu ilerlemesi adına İl Sağlık Müdürlüğünden ayda bir fizik tedavi uzmanının görevlendirilmesinin talep edildiği, ancak bu resmi talebe henüz bir yanıtın gelmediği bildirilmiştir.
50. Merkezde son 5 yılda 4 çocuğun vefat ettiği bildirilmiştir. Çocukların, engel durumlarından kaynaklı hareketsizlik ile organlarının vücudun ihtiyaç duyduğu seviyede çalışmadığı, solunum sorunu, zatürre ve damarda kan pıhtısının oluşması gibi farklı nedenlerin birleşiminden vefat ettikleri ve vefatların genellikle ergenlik döneminde gerçekleştiği ifade edilmiştir.
51. Merkezde kalan çocukların ailelerinden uzak olmaları, organik gelişim sürecinde aile içinde edinilebilecek birinci derece kan bağıyla gelişecek- sevgi ve diğer duygulardan uzak kalmaları, ayrıca aile ortamından kurum ortamına geçiş sürecinde yaşanan duygusal örselenmeler nedeni ile psikolojik desteğe ihtiyaç duydukları gözlemlenmiştir. Merkezde ayrıca ilk kabul birimi olarak hizmet veren bölümde kalan çocukların ana hizmet bölümünde kalan çocuklar gibi yaşadıkları örselenme sürecini tanımlamaları ve en az hasarla süreci atlatabilmeleri için psikolojik desteğe ihtiyaç duydukları gözlemlenmiştir. Buna karşılık kadrosu Merkezde olan, Bolu Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından başka Merkeze görevlendirilen 2 psikolog olduğu, hâlihazırda daimi görevli psikolog bulunmadığı öğrenilmiştir.
52. Merkez girişinde ve Merkezin birçok bölümünde dezenfektan bulunduğu görülmüştür.

D.4. Beslenme ve Yemekhane

53. Merkezde yemeklerin ana binada bulunan yemekhanede yapılarak çocuk evlerine götürüldüğü, yemek servislerinin evlerde bulunan yemek masalarında veya ihtiyaç duyan çocuklar için odalarında servis edildiği, ayrıca sağlık sorunları nedeni ile mama ile beslenen çocukların olduğu ifade edilmiştir.
54. Merkezde kantin veya market bulunmadığı, ihtiyaç duyulan alışverişin Merkez dışındaki marketlerden yapıldığı bildirilmiştir.
55. Merkezde mamul yemek alımı şartnamesine göre görevlendirilen bir diyetisyen bulunduğu aktarılmıştır.
56. Örgün eğitimden faydalanan çocukların yemeklerinin harçlıkları ile okullarından yiyecek alınması veya Merkezdən yemek götürülerek karşılandığı bildirilmiştir.
57. Merkezde bakım personeli gözetiminde uygulama mutfağı etkinliği yapıldığı, çocukların bu sayede istediklerini hazırlayabildikleri bildirilmiştir.

D.5. Eğitim, Faaliyetler ve Günlük Yaşam

58. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan engelli çocuklardan 20'sinin (10 lise, 9 ortaokul, 1 ilkokul) örgün eğitimden faydalandırıldığı bildirilmiştir.
59. Merkezde ilk kabul birimine kabul edilen ve uzun süren işlemler neticesinde haklarında uygun sosyal hizmet modeli belirlenemeyen çocukların eğitimlerine devam edemedikleri, örgün eğitimden faydalandırılmadığı bildirilmiştir.
60. Merkezde Bolu İl Halk Eğitim Merkezi işbirliği ile yemek yapma kursu, el sanatları, satranç, okçuluk kursları açıldığı ancak pandemi sürecinde bu tür eğitim faaliyetlerine ara verildiği, yeniden görevlendirmeler yapılmak üzere gerekli yazışmaların yapılacağı belirtilmiştir.
61. Merkez İdaresi tarafından hazırlanan Günlük Çocuk Bakım Programına göre hareket edilerek kalan çocukların bakım ve sosyal ihtiyaçlarının karşılandığı bildirilmiştir.
62. Merkezde pandemi öncesinde Merkez dışı (gezi, piknik, koro, tiyatro, izcilik kursu, kış bahçelerinde etkinlikler, il dışı geziler) etkinlikler düzenlendiği, Merkez içinde ise el becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapıldığı, doğum günü kutlamaları ve sinema etkinlikleri düzenlendiği; pandemi sonrasında bu tarz faaliyetlerin Merkez koşullarında ve imkânlar ölçüsünde yapıldığı bildirilmiştir. Merkezde satranç oyuncuları olduğu, engelliler satranç yarışında dereceleri (2. ve 3. lük) olan çocuklar olduğu bildirilmiştir.
63. Merkezde çocukların rehabilitasyon süreçlerine olumlu katkısı olması, toprakla uğraşmaları, hayvanlarla ilgilenebilmeleri amacı ile sera ve kümes yaptırıldığı, kedi ve köpek yetiştirildiği gözlemlenmiştir.

D.6. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

64. Merkezde çocukların bulunduğu yaşam alanlarında telsiz telefon ve güvenli ağa sahip internet bağlantısı bulunduğu bu sayede aile iletişimlerinin, eğitim ihtiyaçları için gerekli araştırma ortamının sağlandığı bildirilmiştir.
65. Merkezde koruma ve bakım altında olan engelli çocukların haklarında düzenlenen Sosyal İnceleme Raporlarıyla öz aileleri yanına izinli gidebildiği, gerekli önlemler alınarak ailelerin çocuklarını Merkeze gelerek ziyaret edebildiği bildirilmiştir. Pandemi sürecinde çocukların aile yanına izinli gitmeleri ve yüz yüze görüşmelerinin virüse karşı hassas bünyelerine karşılık yüksek yararları gözetildiğinden belirli aralıklarla gerçekleştirildiği aktarılmıştır.

D.7. Personel

66. Merkezde görevli bakım personelinin Bakım Sertifikası olduğu, ayrıca ilk yardım sertifikası ve hijyen eğitimi sertifikası da bulunduğu bildirilmiştir.
67. Merkezde görevli tüm personelin katıldığı hizmet içi eğitimler; COVID-19 Salgınıyla Mücadele Eğitimi, Mahremiyet Eğitimi, Yangın Eğitimi, Afet Farkındalık Eğitimi, Sıfır Atık Eğitimi olarak bildirilmiştir.

68. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan engelli çocukların hassasiyetleri ve gelişimsel ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik meslek personelinin hizmet sınıfına göre eğitilmiş olmadığı gözlemlenmiştir.
69. Merkezde çalışan öğretmenlerin engelli çocukların öz bakım ve motor gelişimlerini destekleyecek özel eğitim bilgilerinin olmadığı, norm fazlası olarak Merkeze atandıkları öğrenilmiştir. Merkezde özel eğitim öğretmeni bulunmamaktadır.
70. Kendileri ile görüşülen çocukların Merkez personeli ile bir sevgi bağı kurduğu, evlerine giriş yapan personeli gülümseyerek karşıladıkları, Merkez çalışanlarına karşı olumsuz duygu halinde olmadıkları gözlemlenmiştir.

E. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

71. Merkez İdaresinin Ziyaret Heyeti ile iletişime ve iş birliğine açık ve olumlu yaklaşımlarının Ziyaret Heyeti tarafından olumlu karşılandığı, çocukların Merkez personeli ile bir sevgi bağı kurduğu ve İdare ve personelden duydukları memnuniyet, herhangi bir işkence ve kötü muamele iddiasının bulunmaması, çocukların rehabilitasyon süreçlerine olumlu katkı sağlayan toprakla uğraşmaları, hayvanlarla ilgilenebilmeleri amacı ile sera ve kümes yaptırıldığı, kedi ve köpek yetiştirebilmeleri iyi uygulama örnekleri olarak değerlendirilmiştir.

E.1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

72. Merkezde, çocuk evlerinde iki odada, Heyetimizce tespit edilen yeniden boyanması gereken alanlar ile ilgili olarak gerekli işlemin yapılması ve Heyetimizce diğer bir ihtiyaç olarak görülen banyo tutamaçları, engelli banyo aparatlarının yerleştirilmesi,
73. Koruma ve bakım altındaki engelli çocukların düzenli aralıklarla aksatmadan dış taramalarının yapılması,
74. COVID-19 pandemisi nedeniyle kısıtlı imkânlar ölçüsünde yapıldığı bildirilen Merkez dışı (gezi, piknik, koro, tiyatro, izcilik kursu, kış bahçelerinde etkinlikler, il dışı geziler vb.) ve Merkez içi (el becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar ile doğum günü kutlamaları, sinema etkinlikleri vb.) etkinliklerin bir programa bağlanarak yeniden uygulamaya konulması,
75. Bir ay süre ile geriye dönük kayıt alabilen güvenlik kameralarının, kayıt sürelerinin arttırılması gerektiği,

E.2. Bolu Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

76. Merkezde, ilk kabul biriminin bulunmasının ana hizmet alanı olan engelli çocuklara hizmet ulaştırma ve Merkezde yürütülen iş ve işlemlerin sistemli yürütülmesine engel olduğu, Merkezde hâlihazırda sayıca yeterli olmayan personelin iş yükünü arttırdığı, iki farklı genel müdürlüğe bağlı olan bu birimlerin personel hizmeti açısından farklı ihtisaslaşmayı gerektirdiği nedenleri ile ilk kabul biriminin ilk gelen çocukların teşhis ve tanı (çocukların Merkeze uygunluğunun değerlendirilmesi) gibi prosedürlere ilişkin hizmetlerin daha iyi tamamlanması süreci için ihtisaslaşmış farklı bir Merkez tercih edilmesi amacıyla ayrıştırılması,

77. Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler (Havana) Kuralları 81. paragrafında da belirtildiği üzere, Merkezde çalışanların süreklilik ve devamlılığının sağlanması ve hizmet verilen gruba yönelik uzmanlaşması çocukların sağlığı açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle Merkezde devamlı çalışacak uzman personel görevlendirilmelerinin yapılması,
78. Merkeze koruma ve bakım altında bulunan engelli çocukların psikolojik destek alabilmeleri amacıyla merkezde kadrosu bulunan, ancak görevlendirme ile başka birime gönderilen psikoloğun görevlendirmelerinin iptal edilerek Merkezde göreve başlatılması veya başka bir psikolog atamasının yapılması,
79. Yakın zamanda Merkezde göreve başlayan fizyoterapistin uzay terapi konusunda sertifikasının olmaması, serebral palsi çocukların uzay terapi yöntemiyle fizik tedavilerinin gerçekleştirilmesi amacıyla alınan gerekli cihazların aktif olarak kullanılmaması ve çocukların gelişimi açısından söz konusu yöntemin ciddi faydalarının olduğu hususları birlikte dikkate alınarak, Merkezde yakın zamanda göreve başlayan fizyoterapistin uzay terapi eğitim sertifikası almak üzere eğitim verilmesinin sağlanması veya uzay terapi eğitim sertifikası olan bir fizyoterapist görevlendirilmesi ve uzay terapi yönteminin sistematik bir programa bağlanarak uygulanması,
80. Merkezde görevli bakım personelinin epilepsi gibi ataklarda nasıl müdahale edileceğine dair bir tecrübelerinin olmadığı hususu dikkate alınarak bu yönde bir eğitim verilmesi ve acil durumlarda müdahale etme konusunda verilecek hizmet içi eğitim kapsamına epilepsi atağına müdahale etme konusunun eklenmesi,

E.3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

81. Merkezde engelli özel eğitim bilgisi olmadan çalışan öğretmenler yerine, Merkezde kalan engelli çocukların ihtiyaçlarına uygun motor gelişimi ve öz bakım eğitimlerini vermesi için özel eğitim öğretmenlerinin atanması,
82. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan engelli çocukların bedensel engelleri nedeni ile rutin takiplerle fizik tedavi uzman doktoru tarafından muayene edilmesi ve yerinde müdahale ve kontrol ile çocukların fizik tedavi süreçlerinin olumlu yönde ilerlemesi adına Müdürlüğünüzden ayda bir olacak şekilde talep edilen fizik tedavi uzmanının görevlendirilmesi konusunda gereken desteğin sunulması,
83. Beyninde doğum öncesi, doğum veya doğum sonrası yaşamın ilk yıllarında kalıcı tahribat meydana gelmiş, buna bağlı olarak başta hareket güçlüğü ve kaslarda spastisite denilen sertlik görülen çocukları ifade etmek üzere farklı anlamlara çekilerek hakaret etmek üzere kullanılacak kelimeler yerine "serebral palsi" ifadesinin kullanılması ve kavramın yaygınlaştırılması,
84. CPT'nin "Dış dünya ile temasın korunması kötü muamelenin önlenmesinin yanı sıra tedavi açısından da gereklidir. Hastaların mektup gönderebilmesi ve alabilmesi, telefona erişiminin olması, aileleri ve arkadaşları tarafından ziyaret edilebilmesi gerekir. Bir avukata gizlilik kaydıyla erişim de temin edilmelidir." tavsiyesi uyarınca serebral palsi çocukların aileleri ve toplumun diğer üyeleri tarafından ziyaret edilebilmelerinin katkılarının bilinç artırıcı çalışmalarla kamuoyuna duyurulması,

E.4. Bolu İl Halk Eğitimi Merkezi Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

85. Merkezde Bolu İl Halk Eğitim Merkezi işbirliği ile yemek yapma kursu, el sanatları, satranç, okçuluk kursları açıldığı ancak pandemi sürecinde bu tür eğitim faaliyetlerine ara verildiği, kurs eğitimlerinin pandemi sürecinin sona ermesi ile birlikte devam edilerek Merkezde kalan çocukların psiko-sosyal ve motor beceri kazanımlarının yeniden oluşması için devam ettirilmesi,

E.5. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesine Yönelik Tavsiyeler

86. Merkezde koruma ve bakım altındaki engelli çocukların özellikle motor becerilerinin geliştirilmesi ve diğer konularda Üniversitenizin Özel Eğitim, Fizik Tedavi ve Sağlık Bilimleri Yüksekokulu öğrencilerine danışmanlık yapacak öğretim görevlileri nezaretinde Merkezde staj imkânı verilmesinin olumlu katkıları dikkate alındığında pandemi sürecinde ara verilen uygulamanın yeniden hayata geçirilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

2021 YILINDA ÇOCUK EVLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

1. İZMİR KARŞIYAKA ÇOCUK EVLERİ SİTESİ MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU (2022/18)
2. BİTLİS ÇOCUK EVLERİ SİTESİ MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU (2022/36)

**İZMİR KARŞIYAKA
ÇOCUK EVLERİ SİTESİ
MÜDÜRLÜĞÜ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/18)**

KISALTMALAR

ASHB	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
HES Kodu	Hayat Eve Sığar Kodu
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SGDD-ASAM	Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği – Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini icra etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."* 6701 sayılı TİHEK Kanunu'nun 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (i) bendinde geçen *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak."* ifadesi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurum'un görevleri arasında bulunmaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde *"Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek"* görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda çocuk evleri sitelerine ziyaret gerçekleştirmek, TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
4. Çocuk evleri sitesi; 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında koruma altına alınan çocukların, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının (ASHB) ilgili yönetmelikleri doğrultusunda, bakımlarının sağlandığı aynı yerleşkede bulunan birden fazla ev tipi sosyal hizmet biriminden oluşan kuruluştur.
5. Yukarıda anılan çerçevede, İzmir Karşıyaka Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğüne 29.09.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret Heyetine İzmir Valiliği tarafından görevlendirilen, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünde görevli Psikolog ... ve Sağlık İl Müdürlüğünde görevli Doktor ... eşlik etmiştir. Ziyaret COVID-19 pandemisi nedeniyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
6. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 09.02.2021 tarih ve 147 nolu toplantısında alınan 2021/16 sayılı Karar uyarınca İzmir Karşıyaka Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğüne 29.09.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Merkeze İlişkin Genel Bilgiler ve Ziyaret Yönetimi

7. İzmir Valiliği Karşıyaka Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü idari bina, çocuk evleri ve ortak yaşam alanlarından oluşmaktadır.
8. 30.10.2020 tarihinde yaşanan İzmir Depreminde Karşıyaka Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğünün 0-6 yaş grubu çocuklara hizmet veren binasının zarar görmesi ve ardından yıkılması nedeniyle 0-6 yaş grubu çocuklar, Kasım 2020'de geçici olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından tahsis edilen ve geçmişte kadın konuk evi olarak kullanılan binaya taşınmıştır.
9. İzmir Depreminde yıkılan binanın yerine yenisinin yapılması için inşaat çalışması başlatılmıştır. Müdürlüğün bulunduğu kampüs alanı içerisinde 6 adet tek katlı villa tipi evin inşa edileceği, inşaat tamamlanınca 0-6 yaş grubu çocukların tamamlanacak villalara geçeceği, ayrıca çocuk evleri sitesinin İzmir halkının bağışlarıyla aşama aşama yenileceği bilgisi alınmıştır.
10. 0-6 yaş grubunun geçici olarak barındırıldığı 3 katlı binanın anaokulu, kreş ve bebek grubu şeklinde 3 gruptan oluştuğu belirtilmiştir.
11. Merkezin geçici süreliğine taşındığı binada elektrik gideri dışında binaya ilişkin bir gider olmadığı, kira ve ısınma ödemesi yapılmadığı, bu giderlerin İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından karşılandığı bildirilmiştir.
12. Merkez İdaresi, kampüste yalnızca okul grubu (6-12 yaş) çocukların kaldığını, bu çocuklardan 30'unda COVID-19 hastalığı tespit edildiğini, kampüste bakım ve koruma altında bulunan okul grubu çocuklarının 28.09.2021 tarihi itibarıyla karantinaya alındığını aktarmıştır. Bu nedenle 6-12 yaş grubu çocukları ile görüşme yapılamamış ve 0-6 yaş grubu çocukların geçici olarak barındırıldıkları Merkezde ziyaret gerçekleştirilmiştir.
13. Kurumda barınan çocuk ve eğitimcileri ile görüşülerek günlük rutinde yapılan çalışmalar hakkında bilgi alınmış ve ardından gözlem ve tespitlerin Merkez İdaresi ile paylaşılmasıyla ziyaret sonlandırılmıştır.

B.2. Merkez Personeli

14. Merkezde toplam 76 bakım personeli, 17 temizlik ve 8 güvenlik görevlisi, 2 teknisyen, 1 aşçı, 2 danışma yönlendirme personeli, 2 sosyal çalışmacı, 3 psikolog, 4 çocuk gelişimci, 1 sosyolog, 8 öğretmen, 2 çocuk eğitici, 1 diyetisyen, 1 doktor, 9 hemşire görev yapmaktadır. 1 sosyal çalışmacının 0-6 yaş grubu çocukların bulunduğu binada müdür yardımcısı olarak görevlendirildiği, bakım personellerinden anne deneyimi olan kişilerin 0-6 yaş grubuna hizmet vermesine dikkat edildiği İdare tarafından ifade edilmiştir.
15. Merkez İdaresinden personel yetersizliği sebebiyle hizmet sunumunda zorlanıldığı, hizmet alımı yolu ile personel temini yöntemine son verilmesinin, personel alımını zorlaştırdığı şikâyeti alınmıştır.
16. Merkezde personele yönelik; stres yönetimi ve öfke kontrolü, çocuklarda ve yetişkinlerde hijyen, ilk yardım, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin

Önlenmesine Dair Kanun gibi ilgili kanunlar ve uygulamalar hakkında hizmet içi eğitim verildiği, ayrıca Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ve Rehberlik Araştırma Merkezinden de eğitim alındığı, Merkezin bağlı bulunduğu ASHB tarafından meslek elemanlarına yönelik ise; psikososyal risk değerlendirme, öz değerlendirme, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu iş ve işlemleri eğitimleri verildiği aktarılmıştır.

17. Pandemi nedeniyle Merkez personeline yönelik yüz yüze eğitimin verilemediği; ancak Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından uzaktan eğitim ile verilen ve ASHB tarafından katılım sağlanması istenilen eğitimlerin alındığı aktarılmıştır.

B.3. Koruma Altına Alınan Çocuklar

18. 0-12 yaş grubu çocuklara hizmet veren Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü'nün kapasitesinin 120 olarak belirlendiği; ancak ziyaret tarihinde 61'i kız, 111'i erkek olmak üzere 172 çocuğun Merkezde barındırıldığı, 7-12 yaş grubu 110 çocuk bulunduğu bildirilmiştir.
19. Merkezde 0-6 yaş grubunda olan çocuk sayısı 62'dir. Çocuklardan 30'u 0-3 yaş grubunda, 32'si 4-6 yaş grubundadır. Kurumda 0-6 yaş arası çocukların Merkeze kabul ve ayrılış sirkülasyonunun çok yoğun olduğu, özellikle sığınmacı çocuk sayısının bazı dönemlerde çok yoğunlaşabildiği anlaşılmıştır.
20. Ziyaret tarihinde biri 2018 doğumlu, diğeri ise isimsiz bir yeni doğan olmak üzere yabancı uyruklu iki çocuk bulunmaktadır.
21. Merkezin 0-6 yaş grubu çocukların kaldığı bölümünde kardeşlerin bir arada kalabilmelerine olanak sağlandığı; 6-12 yaş grubu çocukların kaldığı bölümünde ise evlerin cinsiyete göre oluşturulmasından dolayı yalnızca aynı cinsiyetteki kardeşlerin bir arada kalmalarına olanak sağlandığı, ancak bir arada kalmaları da kardeşlerin kampüs içinde iletişim kurabildiği bildirilmiştir.
22. 0-6 yaş grubunda bulunan 7 çocuğun hafif derecede zihinsel yeti yitimi teşhisinin bulunduğu aktarılmıştır. Bu çocukların özel eğitim aldığı, ayrıca Kurumda barınan tüm çocukların sosyalleşmeleri ve başka çocuklarla kaynaşabilmeleri için farklı özel eğitim, kreş ve anaokullarına gönderildiği belirtilmiştir.
23. Merkezde kalan 10 çocuğun kreş eğitimi yaşında olduğu, hijyen-tuvalet eğitimi almış olması kriterini sağlayan 4 çocuğun özel kreşe gönderilmesi için işlemlerin tamamlandığı, 20 çocuğun ise anaokulu öğrencisi olduğu belirtilmiştir. Çocukların Merkezin servis araçları ile okullarına ulaşmalarının sağlandığı, acil durumlarda da yine görevlendirilen personel eşliğinde Merkez araçları ile okullarına ulaşmalarının sağlandığı belirtilmiştir.
24. Kurum bakımına alınan çocukların annelerinin genellikle hamilelik sürecini kötü geçiren kişiler olduğu (madde bağımlılığı vb.), bu nedenle de Merkeze çok sayıda prematüre bebek kabul edildiği bildirilmiştir. Bu çocuklarda sıklıkla sağlık sorunlarının yaşandığı, Türk uyruklu çocukların kimliksiz olmaları halinde çok fazla bürokratik prosedür ile karşılaşılması sebebiyle nüfus ve kimlik işlemleri esnasında zorluklar yaşandığı şikayeti alınmıştır.
25. Merkeze kabulü yapılan yeni doğan bebeklerin bazılarının annelerinin, daha önce kurum bakımına alınmış veya hala kurum bakımında olan çocuklardan olduğu, Merkezde bakım ve koruma altına alınan çocukların 0-1 yaş grubu 21 bebek olduğu, bu çocukların tüm bakımlarının gerçekleştirilmesi için bakım hizmetine yoğun ihtiyaç duyulduğu Merkez İdaresi tarafından ifade edilmiştir.

26. Merkeze henüz 9-10 aylık bebek iken annesinden ayrılarak getirilen çocukların olduğu, bu bebeklerin anne ayrılığını yaşamaları nedeni ile uyum zorluğu yaşadıkları, bakım elemanlarının bebeklerdeki sevgi açlığını da minimuma indirmeye çalıştıkları; ancak öncelikli hizmetlerinin barınma ve bakım olduğu aktarılmıştır.
27. Merkeze zaman zaman ailesi tarafından istenilmeyen isimsiz çocukların getirildiği, bu çocuklara çocuk evi müdürlüğü tarafından isim verildiği, doğum yapan annenin çocuğunu istemediğinde hastanenin Merkez İdaresine durumu bildirdiği, bu çocuklar için evlat edinme ya da koruyucu aile seçeneklerinin değerlendirildiği aktarılmıştır. Bazı ailelerin çocuklarının evlat edindirilmesine izin vermedikleri, çocuklarının Merkezde kalmasını istedikleri aktarılmıştır.
28. Merkeze evlat edinme başvurusunda bulunan birçok aile olduğu, evlat edinme sürecinin koruyucu ailelik sürecinden daha hızlı işlediği, öte yandan koruyucu aile olmak için başvuranların çocuk alımı konusunda daha seçici oldukları belirtilmiştir.
29. Merkezde son iki yıldır kuruluşu izinsiz terk eden çocuk bulunmadığı, çocuğun Merkezi izinsiz terk etmesinin tespit edilmesiyle birlikte resmi işlemlerin hemen başlatılarak kolluk birimlerine ve çocuğun ailesine haber verildiği, gerekirse çocuğun ailesinin ikametine gidildiği ve bu müdahaleler neticesinde halihazırda bulunamayan çocuk olmadığı belirtilmiştir.
30. Merkezde koruma altında bulunan çocukların tüm ihtiyaçlarının ASHB tarafından karşılandığı, ayrıca çocukların eğitim durumlarına göre (ilkokul, ortaokul) kendilerine harçlık verildiği, harçlıkların çocuklara dağıtım ve kontrollü harcama takibinin grup sorumlularının koordinesinde gerçekleştirildiği bildirilmiştir.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Fiziksel Koşullar

31. Üç katlı binanın ilk katının bebek ve emeklemeye geçen çocuklar için ayrıldığı, 3-4 ve 5-6 yaş grubunun kaldığı katlarda (2. ve 3. Katlar) 7'şer oda olduğu, odalarda genelde 3-4 yatak bulunduğu, katlarda 2-3 personelin dönüşümlü olarak temizliği sağladığı görülmüştür.
32. Ziyaret esnasında; 0-6 yaş grubu çocukların geçici olarak barındırıldıkları binanın iç kısmının çocuklara uygun hale getirildiği, renklerin ve mobilyaların çocukların yaşlarına uygun seçildiği ve yaşam alanlarında çocukların eğlenebilecekleri görsellerle süslemelerin yapıldığı, odaların yeterli gün ışığı aldığı ve yapay aydınlatmanın mevcut olduğu, lamba anahtarlarının çocukların boylarının erişebileceği yükseklikte olduğu, katlarda her odanın kendisine ait tuvaleti bulunduğu, lavabolara çocukların erişimlerinin sağlanabilmesi için uygun ve taşınabilir merdiven/basamakların temin edildiği görülmüştür.
33. Bebekler için yeterli sayıda beşik temin edildiği, her beşikte bebeklerin isimlerini gösteren kartların asıldığı, alt değiştirme masalarının bulunduğu görülmüştür. Binanın yaş gruplarına göre ayrılan katlarında çalışır durumda olan duş alanları, lavabo, çamaşır makinesi, küçük mutfak alanı ile buzdolabı ve bulaşık makinelerinin olduğu gözlemlenmiştir. Tuvalet ve banyo alanlarının da temiz olduğu görülmüştür.

34. Merkezde çocuk odalarında, kişisel kullanım için ayrılmış giysi dolabı ve yatakların olduğu, kullanılan nevresimlerin Merkez tarafından verildiği, her hafta ve ihtiyaç olduğunda da değiştirildiği ifade edilmiştir.
35. 0-3 yaş grubu bebeklerin kaldığı katlarda ve yaşam alanlarında kamera bulunduğu; ancak 3 yaş sonrasında, mahremiyet gereği sadece koridorda kamera olduğu ifade edilmiştir.
36. Merkezin doğalgaz ile ısındığı, Merkez ana yerleşkesinde yangın merdivenleri bulunduğu ve yangın ihtimaline karşı yangın alarm sistemlerinin yer aldığı bildirilmiştir.

C.2. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi

37. Merkez İdaresi tarafından, bakım ve koruma altında bulunan çocuklara yönelik Merkez içinde ve dışında suç teşkil eden bir olayın yaşanmadığı aktarılmıştır.
38. Merkezde bakım ve koruma altında bulunan çocuklara yönelik kötü muamelede bulunan personelin tespiti halinde, ilgili çalışan hakkında tutanak tutulduğu, sonrasında idari soruşturma yapılabilmesi için bağlı bulunulan İl Müdürlüğünden muhakkik görevlendirmesi istendiği, söz konusu personel hakkında idari soruşturma yürütüldüğü; eş zamanlı olarak şiddet uygulayan personel ile ilgili Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak suç duyurusunda bulunulduğu bilgisi alınmıştır.
39. Ziyaret esnasında; 0-6 yaş grubu çocukların yaşlarına uygun ve temiz kıyafetlerin giydirildiği, tek tip saç modeli olmadığı, çocukların bakımlı ve temiz olduğu, çocukların genel olarak neşeli göründükleri, çocuklarda ilk bakışta tespit edilebilecek yaralanmaların bulunmadığı görülmüştür.

C.3. Şikayet Prosedürleri

40. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (AiÖK)'ne göre etkili şikâyet prosedürleri kötü muameleye karşı temel bir güvencedir. Bu kapsamda, kurumda tutulan kişilerin kendisinin, ailesinin veya yasal temsilcisinin hem kurumun idaresine hem de bağımsız organlara başvuru yapabilmesi önem taşımaktadır.⁵⁴⁸
41. Merkezde kalan çocukların taleplerini grup sorumlularına, meslek elemanlarına ve bakım personellerine her an iletebildikleri bildirilmiştir. Söz konusu taleplerin ilgili personel tarafından en kısa sürede karşılandığı aktarılmıştır.
42. Koruma altında bulunan çocukların, Merkez İdaresinden faaliyet taleplerinin genellikle aileleriyle yüz yüze ya da telefonla görüşmek, parka gitmek, hazır yemek (fast food) ve çikolata tarzı yiyecekler yemek ve oyuncak istemek olduğu, genellikle eğlendikleri faaliyetlerin yapılmasını seçtikleri aktarılmıştır.

548 CPT, Means of restraint in psychiatric establishments for adults, CPT/Inf(2017)6.

C.4. Sağlık ve Psiko-sosyal Servis Hizmetleri

43. Her çocuğun sağlık ihtiyaçlarına yönelik sağlık ve bakım hizmeti alma hakkı vardır. Sağlık tedbirleri, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun "koruyucu ve destekleyici" tedbirler başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrasının d bendinde yer alan "çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına" yönelik tedbirlerdir.
44. Merkezde 9 hemşire ve 1 doktorun görev yaptığı, çocuğun Merkeze kabulü ile birlikte sağlık personelinin tüm yaş grubu çocukların randevu, muayene ve aşı süreçleri ve diğer kontrol ve muayenelerinin iş ve işlemlerini yürüttüğü bildirilmiştir.
45. Pandemi önlemi olarak Merkez binasına HES kodu ile giriş yapılabildiği bildirilmiştir.
46. Sağlık servisinde çalışan personelin 7 gün 24 saati kapsayacak şekilde vardiyalar halinde görev yaptığı, 0-6 yaş grubu çocukların barındırıldığı binanın yan tarafında İlçe Halk Sağlığı Merkezi bulunduğu, aile hekiminin yan binada olması sebebiyle acil durumlarda hemen müdahale edilebildiği, bebekler hastaneye götürüldüğünde kontrol amaçlı olarak tüm tetkiklerinin detaylı olarak yapıldığı, her bir bebeğin haftada ortalama 4 kere hastaneye götürüldüğü bildirilmiştir.
47. Merkezde sağlık servisi tarafından çocukların gerekli aşılarının düzenli olarak yaptırıldığı ve bu konuda herhangi bir sorunla karşılaşılmadığı aktarılmıştır.
48. Çocukların kapalı ortamda olması ve çocuk sirkülasyonunun yoğun olması nedeniyle yalnızca COVID-19 değil, başta çocukları etkileyen hastalıklar olmak üzere diğer salgın hastalıkların da yayılma riskinin yüksek olduğu, el ayak hastalığı, uyuz gibi bulaşıcı hastalığı olan çocukların tespit edilmesi halinde çocukların muayene için hastaneye gönderildiği, aynı grupta kalan diğer çocukların İlçe Sağlık Müdürlüğü aracılığıyla sağlık taramalarının yaptırılarak salgının kontrol altına alındığı, ayrıca bulaşıcı hastalık tespit edilen çocuklar için doktor tarafından tavsiye edilen karantina talimatına uyularak çocuğun/çocukların revirde izole edildiği, çocuğun/çocukların iyileştikten sonra odalarına döndüğü, böylece bulaşıcı hastalığın kontrol altına alınarak yayılımın en aza indirildiği belirtilmiştir. Bu bağlamda ziyaret tarihinde 1 bebeğin el ayak hastalığından dolayı revirde tedavi altında olduğu aktarılmıştır.
49. Bulaşıcı hastalık teşhisi olan çocukların ayrı bir odada karantina altına alındığı esnada kendisi ile birebir ilgilenmek üzere bir bakıcı personelin görevlendirildiği, çocukla birlikte kaldığı, doktorların bulaşma riskinin ortadan kalktığını tespit etmesi ile karantinanın kaldırıldığı ifade edilmiştir.
50. Çocukların Kuruma ilk kabulünden önce doktor muayenesinden geçmedikleri, yalnızca polis kanalıyla gelen çocukların adli raporlarının bulunduğu, Kuruma kabul edilen çocukların kabul edildikten bir gün sonra sağlık kuruluşlarına götürülerek muayenesinin yapıldığı ifade edilmiştir.
51. Kurumda günde 3 ana, 2 ara öğün verilmektedir. Sağlık durumu nedeniyle diyet beslenmeye ihtiyaç duyan çocuklar (diyabet, böbrek rahatsızlığı, besin alerjisi) için Kurumda bulunan diyetisyen tarafından özel menülerin belirlendiği görülmüş, zaman zaman çocukların sevdiği pizza ve hamburger menülerinin dışarıdan sipariş edilerek değişik bir yemek etkinliği yapılarak çocukların mutlu edildiği

bildirilmiştir. Kendileriyle görüşülen ana sınıfı grubu çocuklar yemeklerin doyurucu ve lezzetli olduğunu ifade etmişlerdir.

52. Ziyaret sırasında öğle yemeği Heyetmizce Kurumda yenilmiş ve yemeğin yeterli miktar, çeşitlik ve lezzette olduğu tespit edilmiştir.
53. Yemeklerin Merkez bünyesinde bulunan mutfakta yapıldığı, yemekhanede yapılan yerinde incelemede; yemek numunelerinin saklandığı görülmüş, ziyaret tarihine kadar yemek nedeniyle zehirlenme vakasının hiç yaşanmadığı, düzenli olarak mutfak personelinin portör muayenesinin yapıldığı ve şahsi dosyalarında muayene sonuçlarının tutulduğu ifade edilmiştir.
54. Merkez binası ve her çocuk evinde mevsim geçişleri öncesi ilaçlamaların yapıldığı, ihtiyaç halinde de ayrıca ilaçlamaların yapıldığı bildirilmiştir.
55. Merkez İdaresinin öncelikli hedefinin çocukların kaldıkları yeri benimseyip, sevmelerini ve en önemlisi kendilerini güvende hissetmelerini sağlamak olduğu, yoğun çabalar sonucunda Merkezdən izinsiz ayrılma davranışı gösteren çocuk sayısının yıllar içinde azalarak son yıllarda kuruluşu izinsiz terk eden bir çocuk olmadığı belirtilmiştir.
56. İlk kabul aşamasında çocukların Merkeze uyum sağlamları için meslek elemanlarının çocuklarla birebir görüşmeler yaptığı ve ardından diğer çocuklarla yapılan etkinlik gruplarına dâhil edildikleri, ayrıca bakım personeli ve meslek elemanları tarafından yakından takip edildikleri, personelin iş birliği içerisinde her çocuk ile ilgili ayrı mesleki çalışmalar yürüttüğü bildirilmiştir.
57. Çocuğun Merkez içinde yapılan çalışmalara rağmen uyum sorunu yaşaması ve çocukta herhangi bir hastalık ya da psikiyatrik bir durumunun tespiti halinde tıbbi tedavi desteği alındığı aktarılmıştır.
58. İdare tarafından en önemli sorunun çocuklar lehine bir işlem yapılması gerektiğinde velilerine ulaşmada sorun yaşanması olduğu, velinin imzasının gerektiği özel durumlarda (acil ameliyat için onay vb.) lüzumlu olan hukuki işlemlerin ikmalinde zorluklar yaşandığı ifade edilmiştir.

C.5. Eğitim, Faaliyetler ve Günlük Yaşam

59. İzmir Büyükşehir Belediyesine ait olan ve geçici bir süre için taşınılan hizmet binasının çocuklara oyun alanı oluşturacak bir bahçesinin olmadığı görülmüştür. Merkez İdaresi kullanılan binada bahçe olmamasının bilhassa kış mevsiminde ve karantina dönemlerinde çocuklar için sosyal aktivite yapılmasını engellediğini ifade etmiştir.
60. Yaz aylarında, tatil dönemlerinde, Merkezde kalan çocukların tatillerini verimli geçirebilmeleri amacıyla Karşıyaka Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yardım Derneği'nin Seferihisar ilçesinde ve Karaburun ilçesine bağlı Mordoğan beldesinde bulunan yazlık evlerine ve Çeşme ilçesinde bulunan ASHB'ye ait Gençlik Kampına yaz tatili boyunca gönderildikleri, kampa gidilmeyen zamanlarda çocukların açık havadan faydalanması için önceleri eski kampüse servis aracı ile gönderildikleri, ancak inşaat çalışmalarının başlatılması nedeniyle bu uygulamaya son verildiği ifade edilmiştir.
61. Kışları, bahçe eksikliğinin çocukların alışveriş merkezi parklarına götürülmesiyle ve Belediyeye ait atlı spor kulübüne gönderilmesiyle telafi edilmeye çalışıldığı belirtilmiştir.

62. Merkezde günlük yaşam programlarının her yaş grubundaki çocuğun ihtiyaçlarını gözeterek çocuk gelişimci, psikolog ve grup sorumlusu tarafından hazırlandığı bilgisi alınmış, bakım ve koruma altında olan çocukların evlerinde her çocuğun ve personelin görebileceği bir yerde günlük yaşam programlarının asılı olduğu görülmüştür.
63. Günlük yaşam programlarına çocukların gelişimlerini destekleyecek spor, boyama, puzzle yapımı, bilişsel oyunlar, televizyon izleme gibi etkinliklerin dâhil edildiği bildirilmiştir.
64. Merkezin temizlik ve düzeninin bakım personelinin sorumluluğunda olduğu; bununla birlikte sorumluluk bilinci, öz güven ve günlük yaşam pratiği kazanabilmeleri amacı ile 7-12 yaş grubunda bulunan çocukların bakım personelinin gözetiminde ev işlerine yardımcı oldukları bildirilmiştir.
65. Merkezde koruma altında bulunan çocukların, hem Merkezde hem de Merkez dışında çeşitli faaliyetlere katılımlarının sağlandığı bildirilmiştir. Futbol, basketbol, masa tenisi, yüzme, badminton, jimnastik, satranç aktivitelerinin merkez bina içinde 7-12 yaş grubu çocukların aktif katılımı ile yapıldığı; ayrıca Merkez dışında gününbirlik etkinlikler düzenlendiği (at çiftliği parkı, akvaryum, sinema, tiyatro ve il içerisindeki doğal ve kültürel alanlarda piknik gibi) aktarılmıştır.
66. Pandemi döneminde Merkez dışı kurs ve aktivitelerin yapılmadığı; grup sorumluları eşliğinde Merkez içerisinde spor faaliyetleri (futbol, badminton ve basketbol) yapabildikleri; ancak gerekli önlemlerin alınması ile 7-12 yaş grubu çocukların yaz tatillerine gidebildiği bildirilmiştir.
67. Merkezde çocukların kullandıklarına açık kütüphane bulunduğu ve alınması gereken yeni kitapların da bağış yolu ile temin edildiği aktarılmıştır. Merkez yetkilileri 0-6 yaş grubu için zekâ geliştirici oyuncakları önemli olarak değerlendirdiklerini, bu oyuncakların bağış kanalı ile temin edildiğini bildirmiştir.
68. Pandemi sürecinde okul grubundaki öğrencilerin her birine tablet temin edilmesinin mümkün olmadığı, çocukların tablet yüzünden birbiriyle kavga ettikleri ve tabletlerin de kırıldığı, bu nedenle eğitimlerin EBA TV kanalı üzerinden sürdürüldüğü, öte yandan bir etüt sınıfının kurularak çocukların eğitimlerinin desteklendiği, tablet eksikliğinin bu şekilde giderilmeye çalışıldığı, ancak etüt sınıfının olduğu binanın yaşanan deprem sonrasında yıkıldığı ifade edilmiştir.
69. 4-6 yaş grubu çocuklar için çocuk gelişimcisi ile çocukların gelişim ihtiyaçlarının belirlenerek boyama ve renklendirme, akıl oyunları gibi aktiviteler yapıldığı bildirilmiştir. Merkezde koruma altına alınan çocuklar için yapılacak çalışmalarda önceliklerinin çocuğun Merkeze adaptasyonu olduğu, uyum sorunu giderilen çocuğun eğitimine odaklanıldığı, bu sayede çocuğun Merkezi kabullenmesi ve okuldan kaçmasının engellenmesinin amaçlandığı bilgisi aktarılmıştır. Bu uygulamanın çocukların psiko-sosyal yönden, öz güven ve öz bilincinin gelişmesi bakımından çok yerinde olduğu değerlendirilmiştir.
70. Kendileri ile görüşme yapılabilen 4-6 yaş grubu çocuklar Merkez içerisinde resim, boyama, şarkı söyleme, grup arkadaşları arasında oyun kurma ve yönetme etkinlikleri yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu uygulamanın çocukların sosyal ve psikolojik gelişimleri bakımından çok yerinde olduğu değerlendirilmiştir.

71. Merkezde kalan çocuklarda büyüme ortamlarında gelişim süreçlerini olumlu olarak tamamlayacak uyarıların eksikliği nedeni ile davranış bozukluklarının gözlenebildiği; bu nedenle okul dönemi çocuklarının eğitim kayıtlarını yaptırmada zorluklar yaşanabildiği aktarılmıştır. Özellikle çevre okullarda, okul idarelerinin ve öğretmenlerin çocuk evinde kalan çocukları okullara kaydetmeyi istemedikleri, kimi öğretmen ve idarecilerin bu şartlardaki çocuklarla uğraşmak istemediklerini beyan ettiği, bazen diğer velilerin de benzer tepkiler verdiği, bu durumun çocukların damgalanmasına ve ayrımcılığa uğramasına yol açtığı, zaten dezavantajlı konumda olan çocukların daha da dezavantajlı bir konuma düşme neticesini doğurduğu, çocukların gerekli eğitimi alamamasının suça sürüklenme riskini içerdiği özellikle vurgulanmıştır.

C.6. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

72. Merkezde bakım ve koruma altında bulunan çocuklara aileleri ile haftada bir Merkez içerisinde görüşme imkânı sağlandığı, aile görüşmeleri ve aile yanına izinli alma işlemlerinin Merkezin sosyal çalışma görevlilerince hazırlanan sosyal inceleme raporu ile onaylandığı belirtilmiştir.
73. Pandemi öncesinde bakım ve koruma altında bulunan çocukların ailelerinin yanına hafta sonu ve tatillerde yıl içerisinde toplam 70 günü geçmeyecek şekilde izinli verilebildikleri, ayrıca ailelerin çocuklarını Merkez içerisinde ziyaret edebildikleri ifade edilmiştir. Pandemi döneminde tüm Merkez içi ve dışı aile görüşmelerinin ve günlük izinlerin iptal edildiği; bununla beraber Merkeze ait cep telefonu ile çocukların aileleriyle görüntülü olarak görüşmelerinin sağlandığı, böylece çocukların aileleri ile görüşmelerinin aksatılmamaya çalışıldığı belirtilmiştir. Ayrıca ebeveynleri cezaevinde olan çocukların aile görüşmelerinin yapılabilmesi için cezaevleriyle yazışmalar yapıldığı, yine cezaevinde bulunan ebeveynlere çocuklarının fotoğraflarının çekilerek posta yolu ile gönderildiği ifade edilmiştir.
74. Merkezde, bakım ve koruma altında bulunan çocuklar ile ilgili çalışmalar yapmak isteyen Merkez çalışanları dışındaki kişilerin "Gönüllü Çalışan" olarak Merkezde görev yapmasına gerekli başvuru prosedürü onaylandıktan sonra izin verildiği bildirilmiştir. Gönüllü kişiler ve çocuklar arasında eşleştirme yapılırken ziyaretçisi olmayan, uyum sağlayamayan veya psikiyatri tedavisi devam eden çocukların öncelikle seçildiği aktarılmıştır. Pandemi döneminde bu uygulamanın hastalığın yayılımının önlenmesi amacı ile durdurulduğu bildirilmiştir.
75. Merkeze gönüllülük esasıyla bağışların yapıldığı, yerel yönetimlerle iletişim halinde olunarak çocukların ve Kuruluşun ihtiyaçlarının karşılandığı, sivil toplum kuruluşları tarafından çocukların maddi-manevi ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olduğu, çocuklara yönelik etkinlikler hazırlandığı ve bağış yapıldığı aktarılmıştır. Ayrıca bireysel bağışçılar tarafından yapılan bağışların makbuz karşılığında kabul edildiği belirtilmiştir.
76. Merkezde koruma altına alınan yabancı uyruklu çocukların ailelerinde Türkçe bilmeyen olmadığı, olursa da SGDD - ASAM' dan iletişim kurmada destek olması konusunda yardım alındığı, aileleri Merkez hakkında bilgilendirmek için Türkçe ve Arapça broşürler olduğu ve bunların anne ve babalara verildiği belirtilmiştir.

D. TAVSİYELER

D.1. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

77. Merkeze kabulü yapılan ancak henüz kimlik ve nüfus işlemleri yapılamayan yenidoğan bebeklerin henüz kimlik çıkarılma işlemleri yürütülürken yaşanan bürokratik temelli işlemlerin uzunluğu nedeniyle herhangi bir aksaklık yaşanmaması amacıyla İzmir İl Halk Sağlığı Müdürlüğü ile iş birliği yapılması,

D.2. İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

78. Gelişim süreci içerisinde; uyaran eksikliği, olumsuz çevre koşulları, bağımlılık öyküsü bulunan aile ortamında yetişme gibi çeşitli nedenlerle kurum bakımına alınmış, yanlış uyaranlar sonucunda davranış bozukluğu geliştirmiş ve toplum içerisinde ilgili kurumlarla yapılacak ortak çalışmalar sayesinde sosyal içermelerinin sağlanmasının gerekli olduğu tespit edilen çocukların, eğitim-öğretim hayatında desteklenmesi ihtiyaç olarak görüldüğünden; bu çocukların toplumsal hayata katılmalarına destek verilmesi amacıyla İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğünde görevli mesleki personele yönelik eğitim verilmesi gerektiği,

D.3. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

79. Merkezin kapasite üstü hizmet vermesi ve yapılan mesleki çalışmaların yoğunluğu nedenleriyle Merkezde verilen hizmet kalitesinin artırılması ve 0-12 yaş grubu çocukların hizmet sunumuna daha kolay erişiminin sağlanması amacıyla Merkez Sosyal Servis biriminde görevlendirilecek meslek elemanlarının sayısının yeteri düzeyde tutulması için gerekli idari girişimlerde bulunulması,

80. Merkez personeline yönelik, çocuk hakları, işkence ve kötü muamele yasağı konularında hizmet içi eğitim verilmesi,

81. Merkezde kalan bakım ve koruma altında bulunan çocuklara madde bağımlılığı ve diğer zararlı davranışlara ilişkin negatif yönde şartlanmaları amacıyla eğitimler verilmesinin yanı sıra meslek sahibi olmanın önemine ilişkin ve bunu özendirilen eğitimler de verilmesi,

82. Pandemi sebebiyle çocukların gönüllü kişilerle görüştürülmesine ara verildiği belirtilse de moral verici olabileceğinden internet üzerinden görüntülü görüşme yoluyla çocuklar ile gönüllü kişilerin görüştürülmesi için gerekli çalışmaların yapılması,

83. Yapılan çalışmalar takdir edilmekle birlikte çocukların toplum hayatına katılımı ve fırsatlara erişiminde kritik bir önemi bulunan eğitim hakkını etkili ve kurum bakımı altında olmayan diğer çocuklarla eşit bir şekilde kullanabilmesi için pandemi koşulları da gözetilerek eğitim araç ve imkânlarının daha da çeşitlendirilmesi,

tavsiye edilmektedir.

İLAVE GÖRÜŞ

Karar Adı :

Karar Numarası : 2022/300, 2022/301, 2022/302, 2022/303, 2022/304, 2022/305, 2022/306

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol gereği oluşturulan ve Ulusal Önleme Mekanizması görevi gören TİHEK insan onurunu temel alarak;

- h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.
- i) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.
- j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmekle görevlidir.

Bu görev; Ek İhtiyari Protokol'ün 19.maddesinde belirtildiği üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile **BU KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMU DÜZENLİ OLARAK İZLEMEK** ile yerine getirilir.

Öncelikle OPCAT kapsamında Kurumun ziyaret edeceği (özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları) yerlerin belirlenmesi gerekir.

6701 sayılı Kanun'da ziyaret edilecek yerler konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Kanunun gerekçesine baktığımızda **özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerler** şeklinde ibare bulunmaktadır.

Ek Protokol'ün 4.maddesi ise bu yerlerin bir kamu makamının verdiği emre binaen ya da kamu makamının teşviki veya rızası veya bilgisi dahilinde, yargı yetkisi ya da denetimi altında bulunan kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları ya da bırakılabilecekleri her hangi bir yer olduğu, ikinci fıkrada da;

Özgürlükten yoksun bırakılmayı **herhangi bir adli, idari veya diğer bir makamın emri üzerine kişinin kendi iradesi ile ayrılmasına izin verilmeyen kamusal ya da özel gözetli yerlerinde tutulması, hapsedilmesi veya yerleştirilmesi anlamına** geldiği belirtilmiştir.

AİHM işkence ile kötü muamele ayrımını, mağdura yapılan muamelenin yoğunluğu, muamelenin fiziksel ve ruhsal etkileri, mağdurun cinsiyeti, muamelenin uygulanış şekli ile yöntemi, eziyetin süresi, mağdurun sağlık durumu ve yaşı gibi göstergelerle değerlendirmektedir.

Ek Protokol ile kapsam bu şekilde ilkesel anlamda tahkim edilmesine rağmen Kurum, gereksiz ve görev kapsamında kalmadığını düşündüğüm (huzurevleri gibi) birçok yere Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyaretler gerçekleştirmektedir. Bu hususa bir kez daha dikkat çekmek isterim.

Ziyaretler sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için, Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak, ilgililere tavsiyelerde bulunulur.

Tarafı olduğumuz sözleşmelerde de insan onuruna vurgu yapılmakta, işkence ve kötü muamelelerin fiziksel ve ruhsal bakımdan insanda bıraktığı derin acı ve ızdırap olgusu üzerinde durulmaktadır.

Ek İhtiyari Protokol'ün 20.maddesinde Ulusal Önleme Mekanizmasında asgari olarak bulunması gereken yetkiler belirlenmiştir ki 6701 sayılı Kanunla bu yetkiler TİHEK'e verilmiştir.

- 1 Tüm alıkoyma yerlerinde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin sayısının yanı sıra, bu tür yerlerin sayısı ve bulunduğu yere yere ilişkin her türlü bilgiye ulaşmak,
- 2 Bu kişilere yönelik tutum ve alıkonulma koşullarına ilişkin tüm bilgiye ulaşmak,
- 3 Tüm alıkoyma yerlerine ve bunların binalarına ve tesislerine ulaşmak,
- 4 Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerle, tanık bulunmaksızın, doğrudan doğruya ya da gerekli görülüyorsa çevirmen aracılığıyla veya Ulusal Önleme Mekanizmasının konuyla ilgili bilgi verebileceğine inandığı başka herhangi biriyle özel görüşmeler yapmak,
- 5 Ziyaret etmek istenen yerleri ve görüşmek istenen kişileri serbestçe seçmek.

Alıkoyma yerlerinin düzenli önleyici ziyaretlerle izlenmesi, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin alıkonma koşullarının ve bu kişilere karşı muamelenin tüm yönlerini ilk elden değerlendirerek, zaman içinde işkence ve kötü muameleyi önlemeyi amaçlayan bir süreçtir.

Alıkoyma yerlerine yapılan bu ziyaretlerin önleyici niteliği, bağımsız ulusal organların yapacağı diğer türden ziyaretlerden ve özellikle alıkonanların yaptıkları bireysel şikâyetlerin soruşturulması için yapılan ziyaretlerden amaç ve yöntem bakımından ayırır.

Yine bu kapsamda yapılan ziyaretler adli bir vakanın soruşturulmasından ve de bir teftiş incelemesinden de tamamen farklıdır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında alıkoyma yerlerine yapılan düzenli ve habersiz ziyaretlerin ana amacı, alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen vb gibi) değerlendirilmesi de yine OPCAT uyarınca yapılması gerekir. Çünkü buradaki koşullar özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler üzerinde acı verici etkiler bırakabilir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından hazırlanan ve 2018 yılında yayınlanan Ulusal Önleme Mekanizmalarının Rolüne dair Uygulama Rehberinde;

“Görevinin karakteri önlemektir; ziyaret işlevlerini yerine getirirken bu gibi durumlarla karşılaşmalar dahi, UÖM'ler soruşturma yapmaz ya da işkence ve kötü muamele şikâyetleri ile ilgili hüküm vermezler. UÖM'lerin kurulmasına ilişkin mevzuat, yetkili makamları ve diğer paydaşları UÖM'nin tavsiyelerini yerine getirmeye ve tavsiyeleriyle ilgili diyaloga girmeye zorlamalıdır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI SORUŞTURMA ORGANI DEĞİLDİR.

Bir UÖM'nin görevi, önleyici yaklaşımıyla, işkenceye karşı çalışan diğer organlardan farklıdır. işkence veya kötü muamele ile ilgili şikâyetleri araştırmak veya değerlendirmek yerine, kalıpları tanımlamak ve sistemik işkence risklerini saptamayı amaçlamaktadır.” değerlendirmelerinde bulunmuştur.

Kurumun bugüne kadar yaptığı ziyaretler sonucunda hazırlanan raporlara baktığımızda çoğunlukla Ulusal Önleme Mekanizması kapsamı dışında kalan hususların yer aldığı, yapılan tavsiyelerin soyut ve ilgisiz kurumlar muhatap alınarak yapıldığı görülmektedir.

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi “İşkence” terimini 1.maddesinde **“bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözeten herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakıyla uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırap veren bir fiil anlamına gelir.”** şeklinde açıklamaktadır.

İşkencenin tanımı verilmesine rağmen diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaların neler olduğu konusunda bir tarif yapılmamış 16.madde de **1. maddede tanımlandığı şekilde işkence derecesine varmayan diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya ceza gibi fiiller** şeklinde çerçeve çizilmiştir.

Kurumun raporlarına baktığımızda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında kalan hususlar bir “tespit” olarak kalmakta bu anlamda bir değerlendirme yapılmamaktadır.

“İşkence ve Kötü Muamele” ise raporlarda sadece “kelime” olarak kalmaktadır.

Diğer taraftan Kanunla Kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları tarafından yerine getirilir. Bu hükmün amacı da Ek İhtiyari Protokol'ün 19.maddesinde belirtilen ilkeler doğrultusunda raporların konusunda uzman kişilerin hazırlamasıdır.

Ayrıca tavsiyelerin de doğru muhataba; somut bir şekilde ve takibini de mümkün kılacak”.....**şeklindeki uygulama/davranış/tutum işkence/kötü muamele teşkil edebileceği değerlendirildiğinden bu uygulamadan vazgeçilmesi/yeniden gözden geçirilmesi...tavsiye olunur.”** şeklinde yapılmalıdır.

Diğer taraftan Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında bir resen inceleme kararı alınmış ise incelemenin sadece bu konu üzerinde yoğunlaştırılması gerekir. Aynı zamanda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyareti de yapılacaksa ziyaret raporunun ve resen inceleme raporunun ayrı ayrı ele alınıp değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki görevini İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde yerine getirmesi gerektiği kanaatindeyim.

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : İzmir Karşıyaka Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü Raporu

Karar Numarası : 2022/302

İzmir Karşıyaka Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü Kurumu Ziyaret raporu ile ilgili olarak;

2017 yılından itibaren Kurumumuzca düzenlenen ziyaret raporlarının hiçbirinde ziyaret edilen kurumların binalarının hangi kurum ve kuruluş tarafından tahsis edildiği ve ayrıca elektrik faturalarının hangi kurum ve kuruluşlar tarafından ödendiği bilgisine yer verilmediği halde, bu rapor özelinde İzmir Büyükşehir Belediyesinin özellikle reklamının yapılıyor olması nedeniyle

Sayın çoğunluğun kararına katılmıyorum.

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

BİTLİS
ÇOCUK EVLERİ SİTESİ
MÜDÜRLÜĞÜ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/36)

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda çocukların koruma altına alındığı yerlere ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Çocuk Evleri Sitesi; 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanun'unun 12'nci (Ek: 1/2/2007-5579/1 md.; Değişik: 6/2/2014-6518/14 md.) maddesi uyarınca: *"Korunma ihtiyacı olan çocukların bakımlarının sağlandığı aynı yerleşkede bulunan birden fazla ev tipi sosyal hizmet biriminden oluşan kuruluşlardır."*
6. Yukarıda anılan çerçevede, Bitlis Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü'ne⁵⁴⁹ 08.12.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde, ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 salgını sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulununun 09.02.2021 tarihli ve 147 nolu toplantısında alınan 2021/16 sayılı karar ile 30.11.2021 tarihli ve 5724 sayılı Başkanlık Oluru uyarınca Bitlis Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü'ne 08.12.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

549 Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

B. ZİYARET YÖNTEMİ

8. Ziyaret, Merkez Müdürü ve Bitlis Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdür Yardımcısı ile yapılan ilk görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TIHEK'in görev ve yetkileri, UÖM, ziyaretin amacı, ziyaretin türü ve ziyarette kullanılacak olan yöntem hakkında bilgiler verilmiştir. İdareden, Merkezde bulunan çocuklar ile ilgili, Merkezin günlük işleyişi ve personel hakkında genel bilgiler alınmış, Merkeze talep edilen bilgi ve belgelerin listesi İdareye verilmiştir. Ardından İdari binada bulunan revir, etkinlik odası, kurs alanları, çok amaçlı salon, uyum odası Ziyaret Heyeti tarafından yerinde incelenmiştir. Akabinde Merkeze çocukların kaldıkları evler ziyaret edilmiş, evde olan çocuklar ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Merkez İdaresi ile kapanış toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

C. GENEL BİLGİLER

C.1. Merkez Hakkındaki Genel Bilgiler

9. 2015 yılında hizmete başladığı anlaşılan Merkez, Bitlis il merkezinde ve ulaşımın kolay olduğu bir lokasyonda bulunmaktadır.
10. Merkez, yapılan sosyal inceleme sonucunda haklarında bakım tedbiri uygulanmasına karar verilen 0-18 yaş arası çocuklara hizmet vermektedir.
11. Merkez 40 kişi kapasitelidir. Kapasitenin üzerine çıktığı durumlarda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile yapılan görüşmelerle nakil işlemleri gerçekleştirildiği beyan edilmiştir.

C.2. Merkez Personeli

12. Merkeze çalışan personele ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır:

UNVAN	KADRO SAYISI
Müdür	1
Sosyal Hizmet Uzmanı	2
Psikolojik Danışman	1
Psikolog	2
Çocuk Eğiticisi	1
Öğretmen	1
Yurt Yönetim Memuru	1
Bakım Personeli	16
Sağlık Memuru	1
Güvenlik Görevlisi	4
Temizlik Personeli	7
Hizmetli	1

13. Merkezin, umumiyetle kapasitesinin altında çalışması sebebiyle yönetim ve hizmetin görülmesi bakımından personelin yeterli olduğu, Merkezde görev yapan meslek elemanlarının insan hakları eğitimi aldığı bilgisi alınmıştır.

C.3. Koruma Altında Bulunan Kişiler

14. Merkezde bulunan evlere çocukların yaş gruplarına göre yerleştirildiği, yerleştirilmelerin 0-6 yaş grubu çocuklar için karma, 7-12 yaş arası erkek, 7-12 yaş arası kız ve 12-18 yaş arası kız çocuk şeklinde yapıldığı bilgisi alınmıştır.
15. Ziyaret tarihi itibarıyla; 7'si erkek, 18'i kız toplam 25 çocuğun kayıtlı bulunduğu, Merkezde fiilen kalan 21 çocuk olduğu, Merkeze kayıtlı 4 çocuğun üniversite öğrenimi gördüğü ve Kredi ve Yurtlar Kurumu yurtlarında kaldığı öğrenilmiştir.
16. Merkezde Cerebral Palsi (kas hastalığı) hastası olan 1 çocuk gelişim geriliği olan 2 çocuk bulunduğu, bu çocukların kendi yaş ve cinsiyetine uygun blokta kaldığı gözlenmiştir.
17. Bakım ve koruma altına alınmış çocukların eğitim ve yaş durumlarına göre harçlık aldıkları bilgisi alınmış olup, harçlık miktarları ziyaret tarihi itibarıyla aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

Eğitim Düzeyi	Harçlık Miktarı
İlkokula devam eden (1.2.3.4. sınıf)	141,27 TL
Ortaokula devam eden (5.6.7.8.sınıf)	211,90 TL
Liseye devam eden (9.10.11.12. sınıf)	282,53 TL
Üniversiteye devam eden	470,89 TL

D. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

D.1. Fiziksel Koşullar

18. Sevgi Evleri Projesi, koğuş sistemiyle yürütülen kuruluş bakımı yerine daha küçük birimlerde, aile ortamını andıran yapılar ve ilişki sistemi içerisinde çocukların yaşayacağı küçük villa tipi binalardan oluşan site içerisinde yürütülmektedir.⁵⁵⁰ Bu projeye göre kurulan kampüs içerisinde; çocukların kaldığı 4 ev, 1 idari bina ve ilk müdahale birimi için kullanılan 1 ev bulunmaktadır.
19. Merkez bahçesinin etrafı bir duvar ile örülü olup, Merkez bahçesinde çocukların zaman geçirebilecekleri herhangi bir alan olmadığı görülmüştür.
20. Merkezde çocukların kaldıkları evlerin tamamı ziyaret edilmiş ve bütün evlerin teşrifatinin aynı standartlarda yapıldığı görülmüştür. Ancak 0-6 yaş grubu çocukların kaldığı bölümlerde çocuklar için tehlike oluşturabilecek sivri uçlu mobilyaların olduğu, çocukların kolayca ulaşabileceği prizlerin

550 <https://www.aile.gov.tr/siirt/kuruluslarimiz/cocuk-evleri-sitesi-mudurlugu/>

kapaksız olduğu, banyo ve temizlik malzemeleri için depo olarak kullanılan odaların kapılarının açık olduğu gözlemlenmiştir.

21. Merkezde ihtiyaç halinde devreye giren jeneratör bulunduğu görülmüştür.
22. Evlerin ve idari binanın ısınma ihtiyacının doğalgazla karşılandığı, ziyaret günü çocukların kaldığı evlerin yeterli sıcaklıkta olduğu gözlemlenmiştir.

D.2. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikayet Mekanizmaları

23. Merkezde çocukların istek ve şikâyetlerini İdareye iletilebilmesi için dilek ve şikâyet kutularının bulunmadığı gözlemlenmiştir.⁵⁵¹ Merkezde bulunan çocuklarla yapılan görüşmelerde, herhangi bir talepleri ya da şikâyetleri olduğunda grup sorumluları ile görüşebildiklerini dile getirmişlerdir.
24. Ziyaret esnasında gerçekleştirilen görüşmelerde genel itibarı ile Merkezde kalan çocukların, personel ve İdareden memnun olduğu gözlemlenmiş, herhangi bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ceza iddiası veya bulgusuyla karşılaşılmamıştır.

D.3. Sağlık Hizmetleri

25. Merkezde 1 sağlık memurunun görev yaptığı, çocuklara ilaçlarının günlük olarak sağlık personelinin kontrolünde verildiği bilgisi alınmıştır.
26. Merkez revirinde sağlık malzemeleri bakımından herhangi bir eksiklik olmadığı, ilaç takipleri, pansuman, sevk vb. süreçlerin usulüne uygun şekilde gerçekleştirildiği, ayrıca çocukların sağlık dosyalarının bu serviste muntazam tutulduğu gözlemlenmiştir.
27. Merkez revirinde bazı ilaçların tarihlerinin geçmiş olduğu görülmüş, söz konusu ilaçlar ziyaret anında yetkililer tarafından imha edilmiştir.
28. Merkezde sağlık nöbeti tutulmadığı, acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezinden faydalandığı bilgisi alınmıştır.
29. İdarece, Merkeze çocuk kabulü ile birlikte sağlık servisi tarafından genel sağlık bilgilerinin alındığı, sağlık kontrollerinin yapılmasının ardından, ihtiyaç duyuluyor ise gerekli tedavi planının oluşturulduğu ve planın sağlık birimi tarafından takip edildiği ifade edilmiştir.
30. Merkezde kendileriyle görüşme yapılan çocuklardan; sağlık hizmetlerine erişimde herhangi bir sorun yaşamadıkları, acil durumlarda hemen hastaneye götürüldükleri, sağlık hizmetlerine erişimde bakım personeli yardımı ile sağlık servisi ile iletişime geçilerek gereğinin yapıldığı bilgisi alınmıştır.
31. Pandemi sebebiyle evlere ayda 1 defa dezenfeksiyon, ayrıca yaz aylarında ayda 1 defa zararlı haşerelere karşı ilaçlama işlemleri yapıldığı bilgisi alınmıştır.

551 CPT'ye göre etkili şikâyet prosedürleri kötü muameleye karşı temel bir güvencedir. Bu kapsamda, kurumda tutulan kişilerin kendisinin, ailesinin veya yasal temsilcisinin hem kurumun idaresine hem de bağımsız organlara başvuru yapabilmesi önem taşımaktadır. CPT, Means of restraint in psychiatric establishments for adults, CPT/Inf(2017)6.

32. Pandeminin başlaması ile birlikte Merkezde sağlık personeli tarafından, çocuklara pandemi ile ilgili olarak bilgilendirme ve korunma eğitimi verildiği, ücretsiz olarak kişisel hijyen ve bakım ürünleri ile medikal maske dağıtımının düzenli olarak yapıldığı bilgisi alınmış, görüşme yapılan çocuklar da pandemi ile ilgili bilgilendirmelerin yapıldığı ve hijyen malzemelerinin yeterli olduğunu teyid etmiştir.

D.4. Psiko-sosyal Servis Hizmetleri

33. Çocuklar ile yapılan ilk görüşme sonrası ilgili formların Psiko-sosyal Servis Birimi tarafından doldurularak uygulama planının oluşturulduğu, hazırlanan planlamalar doğrultusunda çocuğun ihtiyaçlarının, psiko-sosyal gelişimi ile ilgili çalışmaların takip edildiği anlaşılmıştır.
34. İdareden; Merkeze çocuğun kabulünün yapıldığı gün itibari ile Merkez kurallarının çocuğa anlatıldığı, varsa sorularının cevaplandırıldığı, birlikte kalacağı çocuklarla ve personel ile tanıştırıldığı, gezdirilmek sureti ile çocuğa Merkezin tanıtıldığı bilgisi alınmıştır.
35. Personelin Merkezde geceleri nöbet usulü ile çalıştığı, Merkeze yeni gelen çocuk için ilgili personel tarafından grup etkinliği veya grup çalışması yapılarak uyum çalışmalarının yapıldığı, ziyaret tarihine kadar Merkezde uyum sorunu yaşayan herhangi bir çocuk olmadığı bilgisi alınmıştır.
36. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan çocukların sigara alışkanlığının olmadığı, çocukların Merkez bakımında olduğu sürece sigara kullanımına izin verilmediği, kötü alışkanlıkların zararları ve bunlardan korunma ile ilgili, paydaş kurumlardan da destek alınarak düzenli eğitimler verildiği bilgisi alınmıştır.
37. Ziyaret Heyetince incelenen belgelerden Merkezde ziyaret tarihi itibarı ile kuruluşu izinsiz terk eden çocuk bulunmadığı, son dört sene içerisinde kuruluştan izinsiz ayrılan dört çocuk olduğu anlaşılmıştır. Bu çocuklarla ilgili Koordinasyon ve Değerlendirme Toplantısı yapılarak, Merkez dışında geçirdikleri sürecin etkileri ve tekrar kaçmalarının önüne geçmek adına her çocuk için bireysel planlama yapılarak mesleki çalışmalar gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

D.5. Eğitim, Faaliyetler ve Günlük Yaşam

38. Merkezde fiilen kalan 21 çocuktan 16'sının örgün eğitime devam ettiği, lise son sınıf öğrencisi olan bir çocuğun okul dışında üniversiteye hazırlık kursuna gittiği, 13-18 yaş aralığındaki çocukların okula gitmek için toplu taşıma kullandıkları, 0-12 yaş grubunda bulunan çocukların ise Kurum aracı ile okula gittikleri bilgisi alınmıştır.
39. Merkezde konferans salonu bulunduğu görülmüş, toplu olarak yapılacak drama, tiyatro, sinema vb. tüm etkinliklerin bu salonda yapıldığı anlaşılmıştır. Etkinlik odasında; resim eğitimi, değerler eğitimi, grup sorumlularının bilgilendirme çalışmalarının yapıldığı öğrenilmiş, eğitici zekâ oyunlarının ise yeterli olmadığı bilgisi alınmıştır.
40. Görüşme yapılan grup sorumlularından; çocukların eğitim bilgilerinin temin edilerek eğitimlerine devamlarının sağlanması için gerekli çalışmalar yapıldığı, Çocukların okul süreçlerine tümüyle dâhil olduğu, okula devamlılık, ders başarısı ve okul nakil durumları gibi hususların grup sorumluları tarafından takip edildiği bilgisi alınmıştır.

41. Merkezde kalan çocukların yasal bir engel olmadığı sürece örgün eğitime devamlarının sağlandığı, ancak yaş vb. sebeplerle örgün eğitime devam edemeyen çocukların açık öğretime yönlendirildiği belirtilmiştir.
42. Pandemi süresince Merkezde kalan çocukların derslerine online olarak devam ettiği, bu süreçte çocukların çevrimiçi programlar üzerinden düzenli eğitim almaları için dizüstü bilgisayarların temin edildiği, bilgisayarların yeterli olmadığı durumlarda çocukların Merkez bilgisayarları ile desteklendiği, 15 yaş üstü çocukların ise cep telefonu kullanımı ile derslere katılımlarının sağlandığı bilgisi alınmıştır.
43. İdarece; Merkezde yapılacak faaliyetlerin belirli bir takvime bağlı olmadığı, etkinliklerin ihtiyaca yönelik olarak planlandığı, okul dönemlerinde genellikle hafta sonları etkinliklerin yapıldığı ifade edilmiştir.
44. Merkez içerisinde resim ve drama kursları yapıldığı, ayrıca Halk Eğitim Merkezinden ahşap boyama ve okuma yazma kurslarına katılım sağlandığı gözlenmiş, kendileriyle görüşme yapılan çocuklarca etkinliklere katıldıkları ifade edilmiştir. Bitlis Sosyal Hizmet Merkezi tarafından körling ve kayak etkinlikleri gerçekleştirildiği, Merkezde kalan çocukların bu etkinliklere katılım sağladığı öğrenilmiştir.
45. Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından organize edilen kamplara katılım sağlandığı, en son 2019 yılı Ağustos ayında 0-12 yaş erkek grubu ile İzmir ilinde bir haftalık kamp düzenlendiği, bu kamplara katılacak çocukların seçiminde tavır ve davranış güzelliği, kuruluş kurallarına riayet, ders başarısı gibi kriterler dikkate alınarak bu konularda uyum ve gayret gösteren çocuklara öncelik tanındığı öğrenilmiştir.
46. Merkezde müstakil bir kütüphane olmadığı, çocukların kaldıkları evlerde salonda 3-4 raflı mini bir kitaplık bulunduğu ve burada muhtelif kitapların bulunduğu görülmüştür. Ayrıca yine çocukların kaldıkları evin üst katında çalışma odası olarak kullanılan odada ders kitaplarının bulunduğu görülmüştür. Kendileriyle görüşme yapılan çocuklar istedikleri bir kitap olduğunda grup sorumluları ile görüşerek temin edebildiklerini dile getirmişlerdir.
47. İdare tarafından yaşam programlarının çocukların yaş, fiziksel ve psikolojik durumlarına göre psiko-sosyal servis birimi tarafından hazırlandığı, ev içerisinde düzeni bozma gibi uyumsuz davranış gösteren çocuk ya da çocuklarla bireysel görüşmeler yapılarak ortama uyumlarının sağlanmaya çalışıldığı, çocukların yaşı, fiziksel ve psikolojik durumu göz önüne alınarak Merkez içinde veya dışında gerçekleştirilecek etkinliklerden bir süre muaf olma kısıtlaması uygulandığı ifade edilmiştir.
48. İdareden; pandemi öncesinde Merkezde çeşitli gönüllü grupların çalışmalar yaptığı, bu meyanda Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi yetkilileri tarafından gönüllü olarak ağız ve diş sağlığı hakkında çocuklara eğitim verildiği, İŞKUR bünyesinde gönüllü olarak sertifikalı okul sonrası rehberlik CV hazırlama, online iş başvurusu vb. konularda bilgilendirme yapıldığı, gönüllü sağlık çalışanları tarafından üreme sağlığı eğitimi verildiği bilgisi alınmıştır.
49. İdareden; Merkezde gelişim geriliği bulunan çocukların okul haricinde özel eğitim aldıkları, ağır engeli bulunan bir çocuk için ise (Cerebral Palsi) nakil talep edilerek durumuna uygun bir Merkeze gönderilme sürecinin başlatıldığı bilgisi alınmıştır.

D.6. Dış Dünya ile İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

50. İdare tarafından, pandemi dönemi öncesinde Merkezde koruma ve bakım altında bulunan çocukların hafta sonu ve tatillerde yıl içerisinde toplam 70 günü geçmeyecek şekilde aileleri yanında kalmalarına izin verildiği, ailelerinin çocukları Merkez içerisinde ziyaret edebildikleri, pandemi süreci ile birlikte dış dünya ile iletişim ve sosyal faaliyetlerde ciddi bir kısıtlamaya gidildiği, pandemi süresince ise Merkez içi ve dışı aile görüşmeleri ve günlük izinlerin tümüyle iptal edildiği belirtilmiştir.
51. Merkezde kalan çocukların birinci derece akrabalarının vefatı halinde cenaze törenlerine katılım sağlayabildikleri, haftada bir kez telefon ile görüşme imkânının olduğu, bu düzenlemenin Merkezde görev yapan meslek elemanları tarafından yapıldığı, kendileriyle görüşme yapılan çocuklardan telefon görüşmeleri ile alakalı herhangi bir olumsuzluk yaşamadıkları bilgisi alınmıştır.
52. Merkezde kalan çocukların tatil zamanlarında uzman personelin uygun görmesi halinde ailelerin yanlarına yatılı olarak izne gönderildiği ifade edilmiştir. Bunun haricinde Merkeze ziyarete gelen ailelerin ise uzmanlar eşliğinde çocuklarıyla görüşmelerinin sağlandığı dile getirilmiştir.
53. Yaş ve gelişimi uygun olan çocukların özgüveninin gelişimi açısından olumlu katkıları olacağı düşünülerek sağlık kuruluşuna bireysel olarak gitmelerine izin verildiği ifade edilmiştir.
54. Pandemi sürecinde ailesinin yanına gitmesi uygun görülen çocukların aile yanına gönderildiği, aile yanından Merkeze dönüşte pandemi tedbirleri kapsamında karantinede tutulduğu, evlerde izolasyon için bir oda belirlendiği veya Merkez kapasitesine göre uygun olan boş bir ev varsa orada izolasyonun tamamlandığı öğrenilmiştir.
55. Merkezde kalan çocuklardan 15 yaş ve üzeri olanların grup sorumlusunun uygun görmesi halinde cep telefonu kullanımına izin verildiği, telefonların kolay iletişim sağlamak için genellikle Kurum dışına çıkıldığı durumlarda verildiği öğrenilmiştir.
56. Merkezdeki güvenlik görevlilerinin 7/24 saat esasına göre görev yaptığı ifade edilmiştir.
57. Merkezdeki çocuklar ile ilgilenen gönüllü kurum, kuruluş ve kişilerin bulunduğu, bu bağlamda İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı okul personeli, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne bağlı personel ve Bitlis'teki üniversite öğrencilerinin gönüllü olarak Merkeze ziyaretler düzenledikleri, özel sektör tarafından ise çeşitli organizasyonlar ve geziler düzenlendiği, bağışlar yapıldığı bilgisi alınmış, ziyaret gününde de Merkeze üniversite öğrencilerinin geldiği ve İdareden gönüllü çalışmalar ile ilgili bilgi aldığı görülmüştür.

D.7. Beslenme

58. İdare tarafından, yemek menülerinin haftalık olarak hazırlandığı, listelerin çocukların istekleri dikkate alınarak oluşturulduğu, listelerin oluşturulması sürecine diyetisyen veya gıda mühendisinin dâhil olmadığı ifade edilmiştir.
59. İdarece, yemeklerin evlerin mutfağında bakım personeli tarafından hazırlandığı, özel beslenme ihtiyacı olan çocuk bulunmadığı ifade edilmiş, kendileri ile görüşme yapılan çocuklardan, yemeklerin yeterli ve lezzetli olduğu, özel istedikleri olduğunda bakım personelleri ile birlikte hazırlayabildikleri bilgisi alınmıştır.

60. Kendileri ile görüşme yapılan çocuklar tarafından mutfakları istedikleri zaman kullanabildikleri, malzeme temininde güçlük yaşamadıkları, Merkez bütçesinden karşılanamayan ve ihtiyaç duydukları ürünleri kendi harçlıkları ile sipariş vererek karşıladıkları ifade edilmiş, ayrıca her bir ev için tahsis edilen gıda malzemelerinin; ev içinde depo olarak kullanılan bir odada tutulduğu, depo olarak kullanılan oda kapısının ziyaret esnasında açık olduğu görülmüştür.

E. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

E.1. Değerlendirme

61. Kurum İdaresi, Ziyaret Heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiş, Heyetimizin bütün birimlere bekletilmeksizin erişimini sağlamış, çocuklarla görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemleri titizlikle almış ve talep edilen bilgi ve belgelere erişimi sağlamıştır. Kurum İdaresinin Ziyaret Heyetimizin işlerini kolaylaştırıcı tutumu Heyetimizce memnuniyetle karşılanmıştır.

E.2. Tavsiyeler

E.2.1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

62. Çocukların çevresine olan yoğun merak duyguları, her şeyi bilme, öğrenme, dokunma, tatma istekleri dikkate alındığında; muhtemel tehlikeler öngörülerek çocuklara güvenli bir ortam hazırlamak, tehlikeli durum ve nesnelere önceden düşünüp ortadan kaldırmak, çocukların yaşadığı çevreyi kontrol altında tutmak, tehlikeli materyalleri (ilaç, deterjan vs.) ortadan kaldırmak⁵⁵² gerekir. Çocukların yüksek yararı ilkesi gereği, Merkezdeki 0-6 yaş grubu çocukların yaşam alanlarının bahsedilen hususlar dikkate alınarak daha güvenli hale getirilmesi için yeniden düzenlenmesi;
63. Çocukların zihinsel ve bedensel gelişimlerinde yeterli ve dengeli beslenmenin önemi dikkate alınarak yemek listelerinin oluşturulmasında diyetisyen veya gıda mühendisinden destek alınması;
64. Merkezin bulunduğu kampüs bahçesinde çocukların zaman geçirebilecekleri uygun alanın olmaması dikkate alınarak kampüs bahçesinin çocukların oyun ve eğlence ihtiyacını karşılayacak şekilde genişletilerek düzenlenmesi;
65. Revirde bulunan ilaçların tarihlerinin belli aralıklarla kontrol edilerek son kullanma tarihi geçmiş ilaçların revirde bulundurulmamasına azami dikkat gösterilmesi;

E.2.2. Bitlis Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

66. Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 8. maddesinde; "Çocuk Koruma İlk Müdahale Birimine kabul edilen çocuklar hakkında, ilçe/il Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne çocuğun kabul tarihini takip eden ilk beş iş günü içerisinde gerekli sosyal inceleme yaptırılarak uygun hizmet modeli belirlenir. Bu amaçla aileler ile bağlantı kurulur, gerekirse ilk rehabilitasyon çalışmaları

552 Ev Ortamının Çocuğun Gelişimine Göre Düzenlenmesi, Temmuz-Ağustos-Eylül 2006 Yıl:8 Cilt: 3 Sayı:10 5 Yetiştirme Yurtlarının Kuruluş ve İşleyişine İlişkin Yönetmelik'in 15' inci maddesi: "Çocukların beslenmeleri ile ilgili cetvellerin hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak, yemek listeleri hazırlanırken çocukların isteklerini göz önünde bulundurmak ve Çocuk Temsilcisi ile birlikte listeleri hazırlamak" ve Çocuk Yuvaları Yönetmeliği'nin 17. Maddesi: "Çocukların beslenmeleri ile ilgili cetvellerin hazırlanmasını ve uygulanmasını sağlamak".

başlatılır, kurum içi veya kurumlar arası havale işlemleri gerçekleştirilir.” denilmektedir. Bitlis Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü kampüsü içerisinde yer alan bir ev çocuk koruma ilk müdahale birimi olarak çalışmakta olup, söz konusu birimin işleyişinin farklılığı, kalan çocuklar için henüz hizmet modelinin belirlenmemiş olması gibi nedenlerle çocuk evlerinde kalan çocuklarla ilk müdahale birimi olarak çalışan evlerde kalan çocukların iletişiminin mümkün olduğunca asgari düzeyde tutulmasını sağlanması, mümkünse, söz konusu birimin ayrı bir yerde hizmet vermesinin sağlanması;

E.2.3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

67. Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 8. maddesinde; “Çocuk Koruma İlk Müdahale Birimine kabul edilen çocuklar hakkında, ilçe/il Sosyal Hizmetler Müdürlüğünce çocuğun kabul tarihini takip eden ilk beş iş günü içerisinde gerekli sosyal inceleme yaptırılarak uygun hizmet modeli belirlenir. Bu amaçla aileler ile bağlantı kurulur, gerekirse ilk rehabilitasyon çalışmaları başlatılır, kurum içi veya kurumlar arası havale işlemleri gerçekleştirilir.” denilmektedir. Bitlis Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü kampüsü içerisinde yer alan bir ev çocuk koruma ilk müdahale birimi olarak çalışmakta olup, söz konusu birimin işleyişinin farklılığı, kalan çocuklar için henüz hizmet modelinin belirlenmemiş olması gibi nedenlerle çocuk evlerinde kalan çocuklarla ilk müdahale birimi olarak çalışan evlerde kalan çocukların iletişiminin mümkün olduğunca asgari düzeyde tutulmasını sağlanması, mümkünse söz konusu birimin ayrı bir yerde hizmet vermesinin sağlanması; ilin nüfusu ve hizmet verilenlerin sayısı gibi kriterler dikkate alınarak ilk müdahale birimlerinin müstakil birimler olarak yapılandırılmasının hizmet kalitesine sağlayabileceği katkının değerlendirilmesi, gerektiği takdirde buna ilişkin mevzuat düzenlemesinin yapılması;

hususları tavsiye edilmektedir.

TIHEK

2021 YILINDA HUZUREVLERİ, YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

1. ANTALYA FETHİ BAYÇIN HUZUREVİ ZİYARETİ RAPORU (2022/27)
2. BAYBURT MEMNUNE EVSEN YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU (2022/28)
3. ELMADAĞ HUZUREVİ YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ ZİYARET
RAPORU (2022/33)

ANTALYA
FETHİ BAYÇIN HUZUREVİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/27)

KISALTMALAR

COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir.
3. 23.09.2021 tarihinde TİHEK ve Ukrayna Ombudsmanlığı arasında iş birliği alanlarına yönelik mutabakat zaptı imzalanmıştır. Mutabakat zaptı kapsamında, iki ülke heyetleri tarafından işkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) çerçevesinde ulusal önleme mekanizmalarının çalışma yöntemleri hakkında bilgi ve deneyim paylaşımı amacıyla Antalya Fethi Bayçın Huzurevine 24.09.2021 tarihinde **haberli** bir ziyaret düzenlenmiştir. Ziyaret salgın hastalık nedeniyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
4. Ziyaret Heyetinde, ... yer almıştır.

B. ZİYARET YÖNETİMİ

5. Ziyaret, TİHEK ve Ukrayna Ombudsmanlığı yetkililerinden oluşan Heyet ile Merkez Müdürü ve uzman personel ile gerçekleştirilen ön görüşme ile başlamıştır. Ön görüşmede, TİHEK Heyeti tarafından TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiş ve Merkeze ilişkin genel bilgiler edinilmiştir. Sonrasında, Ziyaret Heyeti tarafından sakinlerin bulunduğu katlar gezilmiş, sakinlerle görüşülmüş, memnun oldukları ve olmadıkları hususlar hakkında bilgi alınmış, sakinlerin kaldıkları odaların fiziksel koşulları incelenmiştir. Daha sonra, yemekhane, hobi bahçesi, bocce alanı gibi diğer ortak olanlar gezilmiştir. İncelemeler esnasında Merkez Müdürü ve uzman personel Heyete eşlik etmiş ve Merkezin işleyişine ilişkin heyete bilgi vermiştir. Ziyaret, ilk gözlem ve tespitlerin Merkez İdaresiyle paylaşılması için yapılan son görüşme ile tamamlanmıştır.
6. Merkez İdaresi, Ziyaret Heyeti ile iş birliği içerisinde hareket etmiş, Heyete gerekli kolaylığı göstererek Merkezin bütün birimlerine erişimi sağlamış, sakinler ile özel görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemleri almış ve talep edilen bilgi ve belgeleri temin etmiştir.

C. GENEL BİLGİLER

7. 21.02.2001 tarihli 24325 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Huzurevleri ve Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nde; "huzurevleri" 60 yaş ve üzerindeki yaşlı kişileri huzurlu bir ortamda korumak, bakmak ve bu kişilerin sosyal ve psikolojik gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan yatılı sosyal hizmet kuruluşunu; "yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri" ise yaşlı kişilerin

yaşamlarını sağlık, huzur ve güven içinde sürdürmeleri amacıyla, kendi kendilerini idare edebilecek şekilde rehabilitasyonlarının sağlandığı, tedavisi mümkün olmayanların ise sürekli olarak özel bakım altına alındığı yatılı sosyal hizmet kuruluşları olarak tanımlanmıştır.

8. Huzurevinde iken, zaman içerisinde bedensel ve zihinsel yeteneklerini değişik derecelerde yitirerek rehabilitasyona, sürekli ve özel bakıma gereksinim duyar hale gelenlere ve evlerinde iken bu duruma gelip, aile yanında bakımı güçleşenlere, her huzurevi bünyesinde tesis edilmesi zorunlu olan özel bakım bölümlerinde ve Sürekli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinde hizmet verilir.
9. Bu bölümlere 60 yaş ve üzerinde, ruh sağlığı yerinde, bulaşıcı bir hastalığı bulunmayan, yatağa bağımlı, felçli, bedensel, görme ve işitme engelli, demanslı yaşlılar kabul edilir. Huzurevinde iken sürekli ve özel bakıma gereksinim duyan yaşlılar, özel bakım bölümüne öncelikli olarak yerleştirilir. İlk başvurularda özel bakım bölümlerine kabul edilebilir. Huzurevi olanakları göz önüne alınarak, özel bakım bölümleri ayrı bir birim olarak düzenlenir. Binanın giriş ya da birinci katında yer alması tercih edilir.
10. Merkeze kabul, Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 53. maddesinde yer alan kabul koşullarına göre yapılmaktadır.
11. Sosyal inceleme raporu dayanak alınarak; kanunen bakmakla yükümlü kimsesi olmayan, sosyal güvenlik kuruluşlarından emekli, dul ve yetim aylığı almayan yapılacak araştırmalar sonucunda adına kayıtlı menkul ve gayrimenkulü bulunmadığı ya da adına kayıtlı gayrimenkulü olup da, sağladığı gelire yaşamını sürdürmeyeceğinin saptanması sonucunda yoksulluk belgesi düzenlenen yaşlılar ile kanunen bakmakla yükümlü kimsesi olup da, yükümlülerin ekonomik gücünün yeterli olmadığı saptanan yaşlılar ücretsiz olarak huzurevine kabul edilirken, ekonomik gücü yeterli olup da sosyal yoksulluk içinde bulunan yaşlılar ise ücretli olarak huzurevine kabul edilmektedir.⁵⁵³

C.1. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

12. Antalya Fethi Bayçın Huzurevi, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezi statüsünde olmayan ve yalnızca huzurevi olarak hizmet veren bir merkezdir.
13. Merkez binası 4 katlı apart otel tarzındadır. Merkezde; 2 kişilik 4 oda, 3 kişilik 19 oda ve 1 sağlık odası olmak üzere toplam 24 oda bulunmaktadır. Merkezin büyüklüğünün 2311 metrekare olduğu kayıtlardan öğrenilmiştir.
14. Merkez 65 yatak ile hizmet vermektedir.
15. Merkez binasının Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından 2 ay gibi kısa süre için kiralandığı ancak mevcut binada 8 senedir hizmet verildiği, bununla birlikte yeni bir binanın yapım aşamasında olduğu ve yakın zamanda tamamlanacağı belirtilmiştir.
16. Merkezde üç tane araç olduğu ve Merkez işleyişi için bu sayının yeterli olduğu ifade edilmiştir.

553 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği, m.62/a.

C.2. Merkez Personeli

17. Merkezde 54 personel çalıştığı belirtilmiştir. Merkezde çalışan personele ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır:

UNVAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür	1
Müdür Yardımcısı	1
Sosyal Çalışmacı	2
Psikolog	1
Fizyoterapist	1
Hemşire	2
Sağlık Memuru	1
Yurt Yönetim Memuru	1
Sayman	1
Gerentolog	1
Büro Personeli	3
Bakım Personeli	15
Güvenlik	4
Yemekhane Personeli	5
Temizlik Personeli	10
Şoför	1
TYP*	4

*Toplum Yararına Program⁵⁵⁴ kapsamında 9 ay süreyle personel çalışmaktadır.

18. Merkezde sürekli çalışan bir hekim bulunmadığı, hekimin haftada bir gün geldiği öğrenilmiştir.

554 İşsizliğin yoğun olduğu dönemlerde veya yerlerde doğrudan veya yüklenici eli ile toplum yararına bir iş ya da hizmetin gerçekleştirilmesi yoluyla özellikle istihdamında zorluk çekilen işsizlerin çalışma alışkanlık ve disiplininden uzaklaşmalarını engelleyerek işgücü piyasasına uyumlarını gerçekleştirmek ve bunlara geçici gelir desteği sağlamak amacıyla İŞKUR tarafından uygulanan programlardır.

C.3. Koruma Altına Alınan Kişiler

19. Huzurevinde iken, zaman içerisinde bedensel ve zihinsel yeteneklerini değişik derecelerde yitirerek rehabilitasyona, sürekli ve özel bakıma gereksinim duyar hale gelen sakinlere, oluşturulan "özel bakım" katında hizmet verilmektedir.
20. Merkezin kapasitesi 68'dir. Ziyaret tarihinde; 12 kadın, 32 erkek olmak üzere filen kalan 44 sakin Merkezde konaklamaktadır.
21. Merkezde 7'si kadın, 24'ü erkek olmak üzere toplam 31 sakin huzurevi bölümünde; 5'i kadın, 8'i erkek olmak üzere toplam 13 sakin ise özel bakım bölümünde hizmet almaktadır.
22. Merkezde 10 engelli sakin bulunmaktadır. 2 kişinin hafif mental retarde, 4 kişinin bedensel, diğerlerinin ise bilişsel performansın zayıflamasına bağlı engel durumu olduğu bilgisi edinilmiştir.
23. Merkezde 7 ücretsiz, 37 ücretli sakin kalmaktadır. Sosyal İnceleme Raporu ile geliri olmadığı belirtilen ve gerekli gelir sorgulaması yapılan sakinlere yoksulluk belgesi hazırlandığı ve hazırlanan belgelerin Antalya Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne onaya gönderildiği belirtilmiştir. Ücretsiz sakin statüsünde kalan kişilerden hizmet bedeli alınmadığı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından belirlenen harçlık miktarının kendilerine teslim edildiği idare tarafından aktarılmıştır.

D. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

D.1. Fiziksel Koşullar

24. 4 katlı olan Merkezin birinci katındaki odalara bakıma ihtiyacı olan, ihtiyaçlarını tek başına yapmakta zorlanan, öz bakım anlamında desteğe ihtiyaç duyan sakinlerin yerleştirildiği, üst katlara ise günlük ihtiyaçlarını karşılayabilen sağlıklı sakinlerin yerleştirildiği gözlemlenmiştir.
25. Merkez binasının Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından 2 ay gibi kısa süre için kiralandığı ancak mevcut binada 8 senedir hizmet verildiği, bununla birlikte yeni bir binanın yapım aşamasında olduğu ve yakın zamanda tamamlanacağı belirtilmiştir. Ayrıca yapımı devam eden yeni binanın görselleri Ziyaret Heyetiyle paylaşılmıştır. Hâlihazırda kullanılan Merkez binasının apart otel olarak inşa edilmiş olmasından dolayı fiziksel koşullarından kaynaklı eksikliklerin olduğu, merdivenlerin yanlarında bulunan korkulukların yüksek olmadığı, merdivenlerde kaydırmaz bant bulunmadığı ve zeminin kaygan olduğu gözlemlenmiştir.
26. Sağlıklı huzurevi sakinlerinin yaşam alanlarının yatak odası, amerikan mutfak, salon, balkon, lavabo ve banyodan oluştuğu görülmüştür. Yatak odalarında; her sakine ait 1 adet yatak, 1 adet giysi dolabı, 1 adet komodin ve ihtiyaca göre yorgan, yastık, pike, battaniye gibi eşyalar bulunmaktadır. Ziyaret esnasında görülen odalarda bulunan kıyafet dolaplarından bazılarının sabitlenmediği gözlemlenmiştir. Sakinlerin yatak odalarında acil durumlarda kullanılması amacıyla acil durum butonlarının olmadığı, banyo ve koridorlarda kaydırmaz zemin olmadığı ayrıca klozet yanlarında tutmaçların olmadığı gözlemlenmiştir. Merkez İdaresi, binanın geçici olduğunu, yeni yapılan binada acil durum butonlarının olduğunu, yakın zamanda taşınmanın gerçekleşmesinin planlandığını ve bu sebeple acil durum butonlarının yapılmadığını belirtmiştir.

27. Çamaşırların, katta bulunan makinalarda kurum personeli tarafından yıkandığı, makinada yıkamanın kişiye özel olarak yapıldığı belirtilmiştir. Merkezde hizmet alan sakinler herhangi bir sorun yaşamadıklarını, giysilerinin düzenli olarak yıkanıp temiz bir şekilde teslim edildiğini belirtmişlerdir.
28. Merkezde 7/24 sıcak su bulunduğu, ısınmanın klima ile sağlandığı ve yeterli olduğu sakinler tarafından ifade edilmiştir.
29. Merkezde ortak alanlarda kameraların bulunduğu ve kamera kayıtlarının üç ay süreyle saklandığı belirtilmiştir.

D.2. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikayet Mekanizmaları

30. İşkencenin önlenmesi noktasında devletin işkence ve kötü muamele yapmama ve önleme konusunda negatif yükümlülüğü olduğu gibi işkence ve kötü muamele iddialarının etkin soruşturulması ve cezalandırılmasında pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır.
31. Ziyaret esnasında gerçekleştirilen görüşmelerde; Merkezde kalan kişilerin, personel ve İdareden memnuniyet duyduğu görülmüş, bir şikâyete rastlanılmamış, herhangi bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ceza ya da muamele iddiası veya bulgusuyla karşılaşılmamıştır.
32. Ziyaret esnasında huzurevi sakinlerinin kullanımı için olması gereken "İstek ve Öneri Kutusunun", idare bölümünde ve sakinlerin erişemeyeceği bir alanda olduğu gözlemlenmiştir.
33. Merkezde bulunan yaşlılarla yapılan görüşmelerde, Müdür/Müdür Yardımcısıyla rahatlıkla yüz yüze görüşebildikleri, talep ve şikâyetlere yönetim tarafından geri dönüş yapıldığı ifade edilmiştir.

D.3. Sağlık, Bakım ve Psiko-sosyal Servis Hizmetleri ile COVID-19 Pandemisine Yönelik Tedbirler

34. Merkeze haftada bir gün aile hekiminin geldiği ve sakinlerin rutin sağlık kontrollerini gerçekleştirdiği öğrenilmiştir. Merkezde Sağlık Birimi ve Revir olarak kullanılan bölümde gerekli tıbbi araç ve gereçlerin bulunduğu; ancak ilaçların saklandığı dolapların kilitli olmadığı görülmüştür.
35. Kurum personelinin ilk yardım eğitimi aldığı, acil durumlarda ise 112 Acil Çağrı Merkezi aracılığıyla ambulans desteği alındığı ifade edilmiştir.
36. Merkezde hizmet almaya devam ederken yaşlılığa bağlı veya herhangi bir nedenle kısıtlılığı olup yarı veya tam bağımlı duruma gelen sakinlere özel bakım katında hizmet sunulduğu gözlemlenmiştir. Özel bakıma ihtiyacı olan sakinlerin bulunduğu katta kullanılan yatakların havalı ve kenarlarının bariyerli olduğu görülmüştür.
37. Özel bakım katında kalan sakinlerin Sağlık Servisi, Sosyal Servis ve Fizik Tedavi Servisi tarafından takiplerinin yapıldığı, hizmet içi eğitimlerini tamamlamış bakım personeli tarafından bakım ihtiyaçlarının karşılandığı, gerontolog ve hemşireler tarafından takiplerinin yapıldığı İdare tarafından belirtilmiştir.
38. Merkeze kabulden Merkeze ayrılaşa kadar geçen süreçte; sosyal inceleme raporu, yaşlı oryantasyon formu, taahhütname, mülakat formu, yüklenme senedi, yaşlı mal bildirim formu, yaşlı

kabul formu ve kuruluştta temel yaşam kuralları gibi birçok form ve belge kullanıldığı belirtilmiştir. İhtiyaç halinde ise; emanet eşya teslim formu, etkinlik takip formu, eğitim katılım formu, kasa emanet formu, yaşlı psikososyal değerlendirme formu, nakil tertip formu, sosyal etkinlik formu doldurulduğu öğrenilmiştir. İdare tarafından, Merkezde kalan sakinin vefatı halinde eşya saptama formu hazırlandığı belirtilmiştir.

39. Merkezde kalan sakinler ile Sağlık Servisi ve Sosyal Servis Birimleri tarafından 6 ayda bir kez yaşlı psikososyal değerlendirmelerinin yapıldığı ve bu değerlendirmelerin raporlandığı belirtilmiştir. Psikolojik değerlendirmeler sonucu risk grubunda olduğu değerlendirilen veya duyu durumunda değişiklik gözlemlenen kişiler ile sosyal servis tarafından görüşmelerin gerçekleştirildiği ve risk durumuna göre psikiyatri bölümünden randevu alınarak takibinin sağlandığı ifade edilmiştir.
40. Pandemi döneminde sağlık birimi çalışmaları kapsamında da çeşitli önlemler alınmış ve işleyişte değişiklik yapılmıştır. Salgın hastalık döneminden önce hastaneye tedaviye gidilirken, bu dönemde Merkeze doktor çağırılarak sürecin ilerlediği, hastaneye sevk gerektiren durumlarda ise refakatçi personele tek kullanımlık koruyucu kıyafet ve gözlük verildiği öğrenilmiştir.
41. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından alınan karar ile hastaneye gidiş sebebine bakılmaksızın hastaneye giden her sakinin, tedavi ve taburcu sürecinden sonra Merkeze alınmadığı, 14 günlük karantina sürecini tamamlamak üzere Aile ve Sosyal Hizmetler Antalya İl Müdürlüğüne belirlenen Sosyal İzolasyon Kuruluşuna yönlendirildiği belirtilmiştir.
42. Salgın hastalığın başlaması ile birlikte huzurevi sakinlerine hijyen ürünlerinin ücretsiz dağıtımının yapıldığı belirtilmiştir. Odaların hijyeni konusunda sakinlere gerekli bilgilendirme yapıldığı ve eğitim verildiği, düzenli olarak ilgili personel ile hijyen kontrollerin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Merkez binasının belli aralıklarla dezenfekte ettirildiği belirtilmiştir. Katlarda belli noktalarda maske, eldiven ve dezenfektan bulunduğu, ortak kullanım alanlarında el dezenfektanlarının bulunduğu ve bilgilendirme notları, broşürler ve yazıların yer aldığı görülmüştür.
43. Huzurevi sakinlerinin ateş ve tansiyonlarının sık sık ölçülerek kayıt altına alındığı öğrenilmiştir.
44. Pandemi sürecinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı talimatı ile Merkeze giriş çıkışların kapatıldığı, personelin 14 gün süreyle yatılı vardiya sistemi ile hizmet verdiği bilgisi alınmıştır. Sakinlerin ihtiyaçlarının sanal marketler aracılığıyla temin edildiği, gelen kargo ve alışveriş paketlerinin dezenfekte edildiği ve 24 saat bekletildikten sonra sakinlere teslim edildiği bilgisi alınmıştır.
45. Merkezde COVID-19 kaynaklı hiçbir vefat bulunmadığı ve huzurevi sakinleri arasında bugüne kadar herhangi bir COVID-19 vakası gözlemlenmediği belirtilmiş bu durum Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.
46. Merkezde kalan ve aşı olmak istemeyen 1 kişi haricinde bütün sakinlerin aşularının yapıldığı öğrenilmiştir. Aşı olmak istemeyen sakine hem sağlık hem de psikososyal servis birimi tarafından bilgi verildiği belirtilmiş ve kişiden aşı olmak istemediğine dair dilekçesinin alındığı öğrenilmiştir.
47. Merkezde son beş senede toplam 26 sakinin vefat ettiği, ölüm sebeplerinin doğal ölüm olduğu ve konuya ilişkin herhangi bir otopsi talebi olmadığı belirtilmiştir. Vefat edenlere ilişkin tabloya aşağıda yer verilmiştir:

YIL	KADIN	ERKEK	TOPLAM
2017	3	2	5
2018	2	7	9
2019	1	1	2
2020	3	3	6
2021	2	0	2

D.4. Beslenme

48. Yemeklerin Merkezde yapılmadığı, diyetisyen tarafından diyabet, tansiyon hastalıkları vb. durumlar göz önünde bulundurularak yemek listelerinin hazırlandığı belirtilmiştir. Merkezde 3 ana 2 ara öğün verilmektedir. Ayrıca pandemi süreci olması nedeniyle Merkez İdaresinin talebi ile C vitamini ağırlıklı ve bağışıklığı güçlendirici menüler hazırlandığı ifade edilmiştir.
49. Yemekhanede yapılan incelemede, yemek numunelerinin en az 72 saat süreyle buzdolabında saklandığı görülmüştür.
50. Pandemi öncesinde sakinlerin lokanta, restoran gibi tesislerden yemek sipariş edebildiği, fakat pandemi nedeniyle bu uygulamanın ertelendiği belirtilmiştir.
51. Yemekhanede salgın dönemi sebebi ile oturma düzeninin değiştirildiği, masalarda tek kişinin oturacağı şekilde düzenleme yapıldığı öğrenilmiştir.
52. Merkezde kantin bulunmamaktadır. Pandemi sürecinde sakinlerin ihtiyaç ve taleplerinin online alışveriş yöntemi ile karşılandığı belirtilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan sakinler, normalleşme süreci ile birlikte gün içerisinde riskli saatler haricinde yakın mesafede bulunan marketlere gidebildiklerini ifade etmişlerdir. Merkez İdaresi özel bakım bölümünde kalan sakinlerin ihtiyaçlarının ilgili personel tarafından karşılandığını belirtmişlerdir.
53. Merkez İdaresi tarafından binanın giriş bölümünde çay ocağı oluşturulduğu öğrenilmiş ve sakinlere sıcak ve soğuk içecek hizmeti sunulduğu görülmüştür.

D.5. Faaliyetler ve Günlük Yaşam

54. Huzurevi sakinlerinin Merkez bahçesinde zaman geçirdikleri, bahçede oturabilecekleri alanların oluşturulduğu ve tuvalet ihtiyacı için odalarına çıkmamaları adına Merkez bahçesine kadın ve erkekler için ayrı iki tuvalet yapıldığı görülmüştür.
55. Merkezde kalan sakinlerin, Huzurevleri Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Yönetmeliği'nin İzin başlıklı 61. maddesinin b bendi uyarınca 90 gün yıllık izin hakları bulunmakta ve sakinler en fazla 30 gün olmak üzere periyodlar halinde yıllık izinlerini kullanabilmektedir. Pandemi süreci ile birlikte Merkeze giriş çıkışların kapatıldığı öğrenilmiştir.

56. Ziyaret gününde Merkez bahçesinde fizyoterapist eşliğinde huzurevi sakinlerine yönelik spor etkinliği gerçekleştirildiği görülmüştür. Huzurevi sakinleri düzenli olarak her sabah belirli bir saatte spor yaptıklarını memnuniyetle belirtmişlerdir.
57. Merkez bahçesinde bocce sahası bulunduğu ve sahanın aktif olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu kapsamda, Bocce turnuvaları yapıldığı İdare ve sakinler tarafından ifade edilmiştir.
58. Merkez bahçesinin bir kısmının belli mevsimlerde hobi bahçesi olarak kullanıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca Merkezin bahçesinde bulunan yüzme havuzunun, yaz mevsimlerinde istekli olan huzurevi sakinlerine personel nezaretinde kullandırıldığı bilgisi verilmiştir.
59. Merkezde sinema, masa tenisi, müze gezileri, okey, tavla, satranç, mandala boyama, müzikli eğlenceler, özel gün ve haftalarda eğlence, sahil gezisi, mangal gibi birçok sosyal etkinlik yapıldığı, pandemi sürecinde etkinliklerin huzurevi içerisinde yapılabilecek olanlarla sınırlandırıldığı belirtilmiştir.
60. Merkezde son bir sene içerisinde, sakinlerin motivasyonlarını yükseltmek amacıyla hoparlörden müzik dinletisi, film ve belgesel gösterimi, resim ve mandala boyama, basketbol, bocce, satranç, okey gibi oyunlar ile çeşitli etkinlikler yapıldığı ayrıca aile bireyleri ile görüntülü görüşme imkânı sağlandığı, bakım katında kalan sakinlerin sosyal servis personeli eşliğinde görüntülü görüşmeleri gerçekleştirmelerinin sağlandığı ifade edilmiştir.
61. Merkezin giriş katındaki ortak alanda bir kütüphane olduğu, kütüphanedeki kitap sayısının az olduğu gözlemlenmiştir. Merkezde kalan sakinlere günlük gazete gönderimi yapıldığı dile getirilmiştir.

D.6. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

62. Merkeze yönelik ziyaretler Huzurevleri ve Yaşlı Bakım Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliğine uygun olarak gerçekleşmektedir. Merkeze yönelik ziyaretlerin, ziyarette bulunacaklar tarafından ziyaret talep formu doldurulması, Merkezin uygun görmesi ve İl Müdürlüğünün onayı ile gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
63. Merkezde her odada telefon bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca Merkezde kalan sakinler kendi telefonları aracılığıyla yakınları ile görüntülü konuşabildiklerini, telefonu olmayan sakinler için sosyal servis birimi tarafından iletişim desteği sağlandığı bilgisi alınmıştır.

E. TAVSİYELER

E.1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

64. Merkezde hizmet alan sakinlerin personele seslenemeyeceği veya seslerini duyuramayacağı durumlar yaşanabileceği, bina değişikliğinin yakın zamanda olması öngörülse de güvenlik hususlarının zamandan bağımsız düşünülmesi gerekmektedir. Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliğinin "Yaşlı odaları" başlıklı 38. maddesinin ikinci fıkrasında yer verilen "Odalarda yaşlının yatarken uzanabileceği yükseklikte alarm düzeneği kurulur." düzenlemesi de göz önünde bulundurularak öncelikle bakım katının bulunduğu odalara acil durum butonu yerleştirilmesi,

65. İlerleyen yaşlar ile birlikte insan vücudunda değişiklikler meydana gelmektedir. Yaşlanma ile birlikte kas gücünün zayıflaması, çoklu ilaç kullanımının artması, görme ve duyma sağlığında bozulmalar gibi birçok nedenle denge kaybının azaldığı ve buna bağlı olarak düşme riskinin de arttığı bilinmektedir. Bu nedenle, sakinlerin yaşam ortamlarında kayma ve düşme gibi riskleri azaltacak şekilde zemin güvenliliğinin sağlanması, merdiven kenarlarında bulunan korkuluklara file ve merdivenlere kaydırmaz bant yapılması,
66. Merkezde sakinlerin kullanımında olan tüm odalarda bulunan dolap, kitaplık vb. eşyaların ortam güvenliğinin sağlanması adına duvara sabitlenmesinin faydalı olacağı, gerekli düzenlemenin yapılması,
67. Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliğinin Revir ve tecrit odası başlıklı 48. maddesinde "Kuruluştta, (Değişik ibare: RG-26/9/2008-27009) tabibin sorumluluğu altında kullanılmak üzere, revirde veya gerekli görülen yerlerde ilaç ve ilk yardım dolabı bulunur. Bu dolaplar kilitli tutulur." denilmektedir. Revirde ilaçların bulunduğu dolapların kilitli tutulması,
68. Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliğinin "Yaşlı odaları" başlıklı 38 inci maddesinde "...Odalardaki banyo ve tuvaletlere yatay ve düşey ray takılır..." denilmektedir. Bu kapsamda gerekli düzenlemelerin yapılması,
69. İstek ve Öneri Kutusunun, görünür bir alanda ve sakinlerin rahat erişebileceği bir yere taşınması, hususları tavsiye edilmektedir.

**BAYBURT
MEMNUNE EVSEN YAŞLI
BAKIM VE REHABİLİTASYON
MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/28)**

KISALTMALAR

COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
HES	Hayat Eve Siğar
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda huzurevi, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Bayburt Memnune Evsen Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezine⁵⁵⁵, UÖM görevi bağlamında TİHEK tarafından ziyaret düzenlenmiştir. Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır.
6. Bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanunun 9/1-j maddesine ve 6701 sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 96/3 maddesine binaen alınan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun kararı ve 27.08.2021 tarih ve 3679 sayılı TİHEK Başkanlık Oluru ile 02.09.2021 tarihinde gerçekleştirilen Bayburt Memnune Evsen Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi **habersiz** ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. ZİYARET YÖNTEMİ

7. Ziyarette ilk olarak Merkezin Müdürü ile bahçede sosyal mesafe kurallarına uygun bir şekilde görüşülmüştür. Merkez hakkında genel bilgiler alınmış, personel ve kalan sakinler ile görüşmeler yapılmıştır. Ziyaret Heyetince "zarar vermeme ilkesi" ve pandemi gözetilerek temas en aza indirgenmeye çalışılmış, bu nedenle sakinlerin odalarında detaylı incelemeler yapılamamıştır.

555 Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

C. GENEL BİLGİLER

8. Merkez, kalan sakinlerin kendi kendilerini idare edebilecek şekilde rehabilitasyonlarının sağlandığı, tedavisi mümkün olmayanların ise sürekli olarak özel bakım altına alındığı yatılı bir sosyal hizmet kuruluşu olarak 2013 yılında hizmet vermeye başlamıştır.
9. Kuruluşların kapasite ve gereksinimine göre Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne uygun görülen nitelik ve sayıda müdür, müdür yardımcısı, sosyal çalışmacı, psikolog, tabip, diş tabibi, hemşire, fizyoterapist, diyetisyen, teknisyen, genel idare ve yardımcı hizmetler sınıfından olmak üzere çeşitli personel istihdam edilir.⁵⁵⁶
10. 21.01.2001 tarihli 24325 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'ne göre huzurevleri 60 yaş ve üzerindeki yaşlı kişileri huzurlu bir ortamda korumak, bakmak ve bu kişilerin sosyal ve psikolojik gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan yatılı sosyal hizmet kuruluşunu; yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri ise yaşlı kişilerin yaşamlarını sağlık, huzur ve güven içinde sürdürmeleri amacıyla, kendi kendilerini idare edebilecek şekilde rehabilitasyonlarının sağlandığı, tedavisi mümkün olmayanların ise sürekli olarak özel bakım altına alındığı yatılı sosyal hizmet kuruluşunu ifade etmektedir.
11. Huzurevinde iken, zaman içerisinde bedensel ve zihinsel yeteneklerini değişik derecelerde yitirerek rehabilitasyona, sürekli ve özel bakıma gereksinim duyar hale gelenlere ve evlerinde iken bu duruma gelip, aile yanında bakımı güçleşenlere, her huzurevi bünyesinde tesis edilmesi zorunlu olan özel bakım bölümlerinde ve sürekli bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde hizmet verilir. Bu bölümlere 60 yaş ve üzerinde, ruh sağlığı yerinde, bulaşıcı bir hastalığı bulunmayan, yatağa bağımlı, felçli, bedensel, görme ve işitme engelli, demanslı yaşlılar kabul edilir.
12. Huzurevinde iken sürekli ve özel bakıma gereksinim duyan yaşlılar, özel bakım bölümüne öncelikli olarak yerleştirilir. İlk başvurular da özel bakım bölümlerine kabul edilebilir. Huzurevi olanakları göz önüne alınarak, özel bakım bölümleri ayrı bir birim olarak düzenlenir. Binanın giriş ya da birinci katında yer alması tercih edilir.
13. Ev ortamına uygun olarak döşenen yaşlı odalarında kalacak yaşlı sayısı kadar karyola, yatak, etajer, gardırop, sandalye ve koltuk bulundurulur. Her odada bir masa olması esastır. Odalardaki mobilyaların ahşap malzeme olması tercih edilir.⁵⁵⁷
14. Merkezin kullanımında 3 tane büyük araç olduğu İdare tarafından belirtilmiştir. Rehabilitasyon ve özel bakım yaşlılarının transfer ihtiyaçlarında asansörlü araca gereksinim olduğunda, Bayburt Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden talep edildiği belirtilmiştir. Ancak Merkezde rehabilitasyon bölümünde kalan sakin sayısının çoğunlukta olması nedeniyle, sedye sığabilecek şekilde dizayn edilmiş hasta nakil aracına ihtiyaç duyulduğu İdare tarafından belirtilmiştir.

556 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım Ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği, madde 5.

557 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım Ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği, madde 38.

C.1. Merkez Personeli

15. Merkezlerde çalışan personel sayısı ve niteliği merkezin büyüklüğüne, düzenine ve amacına uygun olmalıdır. Personel sayısının ve niteliğinin merkezde kalan sakinlerin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi gerekmektedir.
16. Merkezde toplam 41 personel görev yapmaktadır. Unvan dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

UNVAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür	1
Psikolojik Danışman	1
Sosyal Hizmet Uzmanı	1
Hemşire	5
Bakım Personeli	15
Muhasebe	1
Teknisyen	1
Danışma Yönlendirme	1
Güvenlik	4
Berber	1
Temizlik Personeli	7
Kaloriferci	1
Çamaşırıcı	1
Şoför	1

C.2. Koruma Altında Bulunan Kişiler

17. Merkezin kapasitesi 30 kişi bakım birimi ve 30 kişi huzurevi birimi olmak üzere toplam 60 kişidir.
18. Merkez, 02.09.2021 tarihi itibarıyla 37 sakine hizmet vermektedir.
19. Merkezde kalabilmek için 60 yaşını doldurmuş olmak, günlük yaşam aktivitelerini bağımsız olarak sürdürebilmek, ruh sağlığı kendisine ve başkalarına zarar vermeyecek düzeyde yerinde olmak, bulaşıcı bir hastalığı bulunmamak, sürekli tıbbi bakım gerektiren hastalığı olmamak, alkol ve madde bağımlısı olmamak ve yüz kızartıcı suçtan hükümlü bulunmamak şartları aranmaktadır. Ancak, rehabilitasyon bölümünde sakinlerin kendi ihtiyaçlarını bağımsız bir şekilde giderebilmesi ve ruh sağlığının yerinde olması şartı aranmamaktadır.
20. Merkeze yapılan başvuruların değerlendirilmesi sürecinde yaşlı bireyler, başvuru tarihi itibarı ile içinde bulunduğu sağlık durumuna göre huzurevi ya da rehabilitasyon birimine yerleştirilmek için sıraya

alınmakta ve sırası gelen kişi durumuna uygun birime yerleştirilmektedir. Huzurevi sırası beklerken sağlık durumu kendi ihtiyaçlarını karşılayamayacak duruma gelen kişiler için yeniden değerlendirme yapıldığı ve bu değerlendirmenin sonucuna göre rehabilitasyon birimine kabul edildiği öğrenilmiştir.

21. Merkezde 17 erkek ve 20 kadın olmak üzere 37 kişi hizmet almaktadır. Merkezde kalan sakinlerin yaş ortalaması 78'dir.
22. Merkezde 15 sakinin huzurevi biriminde ve 22 sakinin rehabilitasyon biriminde kaldığı ifade edilmiştir. Merkezde 22 sakinin engelli statüsünde olduğu, 21 sakinin ortopedik 1 sakinin ise zihinsel engeli bulunduğu İdare tarafından belirtilmiştir.
23. Merkezde 2017 yılında 18, 2018 yılında 16, 2019 yılında 14, 2020 yılında 21 ve 2021 yılında 7 sakinin vefat ettiği, söz konusu sakinlerin ölüm raporunun doktor tarafından düzenlendiği, doktor raporunda tamamı doğal ölüm olarak tanımlanmış olduğundan herhangi bir otopsi raporu istenmediği belirtilmiştir.
24. Kuruluşu izinsiz terk eden sakinin yakınlarına ve ilgili makamlara bilgi verildiği, yeri belirlenen kişiye yazılı bildirim yapıldığı, 15 gün içerisinde kuruluşla iletişime geçmemesi durumunda ise Bayburt Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden onay alınarak ilişkisinin kesildiği belirtilmiştir. Yaşlının yerinin belirlenememesi durumunda, kuruluşu terk ettiği tarihi takip eden birinci ayın sonunda kuruluşla ilişkisinin kesildiği belirtilmiştir.
25. Merkeze kişinin kabulünden ayrılışına kadar verilen hizmetlerde bütün birimlerin çalışmalarının standart formlar düzenlenerek yapıldığı, söz konusu formların Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının sistemi üzerinden erişilen toplam kalite yönetim sisteminde tanımlanmış formlar olduğu İdare tarafından ifade edilmiştir.

D. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

D.1. Fiziksel Koşullar

26. Merkez binası, her bir katı yaklaşık 800 metrekare olan toplam 4 kattan oluşmaktadır. Zemin katta çamaşırhane, mutfak, berber ve depo bulunmaktadır. 1. kat idari kat olarak kullanılmakta ve revir, hemşire odası, psiko-sosyal servis, yemekhane ve bürolardan oluşmaktadır. Merkezin 3. ve 4. katı ise sakinlere ayrılmıştır.
27. Merkezde tek kişilik 24 adet, iki kişilik 8 adet ve üç kişilik 8 adet olmak üzere toplam 40 adet oda bulunmaktadır. Tüm odalarda banyo, tuvalet ve lavabo bulunmaktadır. Merkezin 3. katının, 4. kat ile aynı mimari tarzda yapıldığı, oda sayısı ve yerleşim planının aynı olduğu İdare tarafından belirtilmiştir. Odalardan 4 tanesinin 50 m² olduğu, kalan 36 odanın ise 25 m² olduğu ifade edilmiştir.
28. Merkezde dinlenme odaları, bürolar, revir, fizik tedavi birimi, depo, çamaşırhane ve mutfak ve ilk kabul birimi bulunduğu gözlemlenmiştir.
29. Merkeze ait rehabilitasyon odalarında oda eşyaları ve teçhizatın standart olduğu, odalarda; ayarlanabilir yatak, mini buzdolabı, elbise dolabı, yorgan, nevresim takımı, engelli tuvaleti, banyo, mutfak dolabı, standart eşyalar bulunduğu İdare tarafından belirtilmiştir. Pandemi tedbirlerinden dolayı rehabilitasyon bölümündeki yaşlıların kaldıkları odalara girilememiştir.

30. Sakinlerle yapılan görüşmelerde odalarda ihtiyaç duyulabilecek eşyaların mevcut olduğu, her odada televizyon bulunduğu belirtilmiş ve ziyaret edilen odalarda mevcut durum tespit edilmiştir. Ziyaret edilen odalarda dolap vb. eşyaların duvara sabitlenmediği görülmüştür.
31. Merkezde depo olarak kullanılan bir oda bulunmaktadır. Sakinlerin özel eşyaları ile birlikte Merkeze ait eşyaların aynı odada bulunduğu görülmüştür.
32. Ağırlıklı olarak rehabilitasyon ihtiyacı olan sakinlerin olduğu Merkez binasının, bina yapısı, çevre özellikleri, sosyal olanaklar ve iklim şartları (huzurevi bölümünde kalan sakinler kışın uzun sürmesi nedeniyle 9 ay Merkez içerisinde kalmaktadır) nedeniyle huzurevi yaşlıları için uygun bir bina olmadığı gözlemlenmiştir.
33. Merkez binasının ilin en yüksek tepesinde konumlanması ve Merkeze ulaşımın yokuş olmasından ötürü sakinler için zorlayıcı olduğu ve Bayburt il merkezinde yer alan Merkez binası yakınına Belediye, otobüs seferleri tertip etmekte iken söz konusu seferlerin iptal edildiği sakinler tarafından dile getirilmiştir. Huzurevi sakinlerinin il merkezine ulaşım için taksit kullandıkları ve bu durumun maddi açıdan zorlayıcı olabildiği ifade edilmiştir.
34. Merkezde sakinlerin katlara dağılımının huzurevi ve rehabilitasyon bölümü olarak değil cinsiyete göre yapıldığı öğrenilmiştir.⁵⁵⁸ Merkezin 3. katının erkek, 4. katının ise kadınlar için ayrıldığı, katların sağ ve sol taraflarının huzurevi ve rehabilitasyon bölümleri olarak belirlenmiş olduğu öğrenilmiştir.
35. Merkezin, huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezi olarak inşa edildiği, metrekare olarak yeterli olmadığı, aktivite alanlarının kısıtlı olduğu İdare tarafından belirtilmiştir.
36. Merkezde ziyaret edilen odaların bir kısmında acil çağrı butonu olmadığı, acil çağrı butonu bulunan odalarda ise butonların bozuk olduğu tespit edilmiştir. Merkez İdaresi, personelin sürekli katlarda dolaştığını, binanın geçici olduğunu, yeni yapılan binada acil durum butonlarının olacağını belirtmiştir. Huzurevi sakinleri ile yapılan görüşmelerde personele seslendiklerinde personelin geldiği ifade edilmiştir.
37. Huzurevinin içinde giriş kısmında ve dışarıda bahçe içerisinde hobi alanlarının bulunmadığı görülmüş, Merkez bahçesi yeterli büyüklükte olmakla birlikte 2 çardak haricinde sakinlerin dışarda zaman geçirecekleri bir ortam olmadığı gözlemlenmiştir. Merkez binası dışında, Merkez alanına yaklaşık 200 metre mesafede bocce oyunu için kullanılan bir alan bulunduğu belirtilmiştir.
38. Merkez sakinleriyle yapılan görüşmelerde; Merkezde 24 saat sıcak suyun olduğu dile getirilmiştir.
39. Merkezin su giderlerinde boruların kireçlenmesinden dolayı sıkıntıların meydana geldiği, kireçlenmeden ve tesisatın (klozetlere sıcak su bağlanması) yanlış bağlanması gibi nedenlerle gider sisteminin tam çalışmadığı, duvarlarda ve zeminde su sızıntısının olduğu sakinler tarafından belirtilmiş, bu nedenle tesisatın yenilenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

558 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım Ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmelik' in 37'inci maddesi: "Her kuruluştaki fiziki olanaklar, gereksinimler ve kapasite göz önüne alınarak, huzurevi ile bakım ve rehabilitasyon birimleri ayrı kat ve bloklar halinde düzenlenir. Kadın, erkek ve evli çift ikamet üniteleri oluşturulur."

40. Merkez zemin katında çamaşırhane bulunmaktadır. Merkezde kalan sakinler tarafından çamaşırlarının düzenli olarak yıkandığı; ancak yıkanan çamaşırların kendilerine ütüsüz olarak teslim edildiği belirtilmiştir.
41. Ayrıca Merkezde nevresim takımı ve yatak örtülerinin düzenli aralıklarla yıkandığı ve ihtiyaç halinde değiştirildiği öğrenilmiştir. Merkezde yeni nevresim takımı ve yatak örtülerinin depoda mevcut olduğu görülmüştür.
42. Merkez binası içerisinde rutubet olduğu gözlemlenmiştir. İdare, özellikle yağmur sularının neden olduğu rutubet nedeniyle binada su yalıtımı ve drenaj sistemi gibi tadilatlar yapılması gerektiğini ancak bütçe yetersizliğinden dolayı yapamadıklarını ifade etmiştir. Bu konuda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına yazı yazıldığı ve bir rapor hazırlandığı, Bakanlıktan cevap beklendiği eklenmiştir. Özellikle Merkez binasının zemininin ahşap malzemedен olmasından ötürü yıprandığı, gelecek ödenek ile zeminlerin tadilatının yapılmasının planlandığı ifade edilmiştir.
43. Merkez binası içerisinde sakinlerin kullandıkları asansörün kapısının sakinlerin yavaş hareket ettikleri düşünüldüğünde hızlı kapandığı gözlemlenmiştir.

D.2. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikayet Mekanizmaları

44. Merkezin ziyaret edilmesi sırasında gerçekleştirilen görüşmelerde Merkezde kalan kişilerin, personel ve idareden memnun olduğu görülmüş, bir şikâyete rastlanılmamış, herhangi bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı muamele iddiası veya bulgusuyla karşılaşılmamıştır.
45. Merkezde sakinlerin istek ve şikâyetlerini İdareye iletilebilmesi için dilek ve şikâyet kutularının bulunmadığı gözlemlenmiştir. Yapılan görüşmelerde sakinler, istek ve şikâyetlerini iletmek üzere idarecilerle yüz yüze görüşebildiklerini ifade etmişlerdir. Talep ve şikâyetlere yönetim tarafından geri dönüş yapıldığı belirtilmiştir.

D.3. Sağlık, Bakım, Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri ve COVID-19 Pandemisine Yönelik Tedbirler

46. Her sakinin sağlık ihtiyaçlarına yönelik sağlık ve bakım hizmeti alma hakkı vardır. Bu hak, sakinin Merkezde kaldığı süre boyunca değişen ihtiyaçlarının değerlendirilmesini ve karşılanmasını da kapsamaktadır.
47. Merkezde 23 kişi ücretsiz olarak hizmet almaktadır. Bu kişilere ilgili meslek elamanının talebi ve İdarenin onayı ile aylık harçlık verildiği öğrenilmiştir.
48. Merkeze haftada 1 gün aile hekiminin geldiği öğrenilmiştir. Dış tedavisi ve diğer branşlarda sağlık hizmeti gerektiğinde hastaneden randevu alındığı belirtilmiştir.
49. Merkezde bulunan hemşirelerin acil müdahale eğitimlerini tamamlamış olmalarına rağmen acil müdahale için gerekli otomatik eksternal defibrilatör, soluk yolu için entübasyon seti,ambu seti gibi ekipmanların kurumda mevcut olmadığı tespit edilmiş, bu nedenle de acil durumlarda hastane ambulansının beklenmesi mecburiyetinde kalındığı, bu sırada sadece kalp masajı ve suni teneffüs yapılabildiği öğrenilmiştir.

50. İlaçlar revirde bulunan dolapta sakinlerin isimlerine göre gruplandırılarak tutulmaktadır. Ancak dolapların kilitli olmadığı görülmüştür. İlaçların hemşire gözetiminde sakinlere verildiği ifade edilmiştir. Öte yandan revirdeki bazı tıbbi malzemelerin tarihinin geçtiği görülmüş söz konusu tıbbi malzemeler ziyaret anında yetkililer tarafından imha edilmiştir.
51. Merkezde hasta bezi ve mama gibi sağlık ihtiyaçlarında herhangi bir eksiklik olmadığı belirtilmiştir.
52. Merkezde özel bakım statüsünde hizmet alan sakinlerin bakımlarının, bakım elamanlarınca 7 gün 24 saat yapılmakta olduğu, kişinin içinde bulunduğu sağlık durumuna göre bakım elemanı ve hemşire başta olmak üzere ekip halinde çalışıldığı İdarece belirtilmiştir.
53. Merkezde kalan 2 sakinin fizik tedavi aldığı, Merkez bünyesinde fizik tedavi için fizyoterapi salonu olduğu ancak fizyoterapist bulunmadığından fizik tedavi biriminin aktif olmadığı, sakinlerin tedavilerinin hastaneye götürülerek yapıldığı öğrenilmiştir. Merkezin fizyoterapist görevlendirilmesi için talepte bulunduğu öğrenilmiştir.
54. Merkez odalarının ve diğer alanların temizliğinin düzenli aralıklarla yapıldığı, ayrıca COVID-19 vakalarının ardından temaslı alanların dezenfekte edildiği İdare tarafından belirtilmiş ve Merkezde kendileriyle görüşme yapılan sakinler de temizlikten memnun olduklarını dile getirmişlerdir.
55. Merkezde kalan sakinlere ücretsiz elbise, ilaç, çamaşır, kolonya ve maske dağıtıldığı İdare tarafından belirtilmiştir. Sakinlerle yapılan görüşmelerde hijyen malzemeleri konusunda herhangi bir eksiklik olmadığı belirtilmiştir.
56. Merkezde PCR testi yapılması gerektiğinde mobil ekip çağırıldığı, testlerin gelen ekip tarafından yapıldığı ifade edilmiştir. Merkez İdaresi sakinlerin günde 4 kez ateş ölçümlerinin yapıldığını belirtmiş, kendileriyle görüşme yapılan sakinler de ateş ölçümlerinin yapıldığını ifade etmişlerdir.
57. Pandemi süresince hastaneye veya Merkez dışında sunulan herhangi bir sağlık hizmetine ulaşım sağlaması gereken sakinlerin tedbirlere uyularak gereken sağlık kuruluşlarına sevkinin sağlandığı ve hastaneye giden sakinlere 1 sağlık, 1 bakım personelinin eşlik ettiği İdare tarafından belirtilmiştir.
58. Merkezde, COVID-19 pandemisi ilk ortaya çıktığı dönem 12 kişinin vefat ettiği öğrenilmiştir.
59. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından huzurevleri ile engelli bakım kuruluşlarında alınan pandemi tedbirleri kapsamında, Türkiye'nin 81 ilinde Sosyal İzolasyon Kuruluşları oluşturulmuştur. Bu kapsamda sakinlerin hastane dönüşü Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından belirlenen sosyal izolasyon kuruluşuna yönlendirilerek 14 gün süreyle karantinaya alındığı belirtilmiştir. Merkezde boş oda bulunduğundan karantina süreci Merkez içerisinde belirlenen odalarda tamamlanmaktadır.

D.4. Beslenme ve Yemekhane

60. Merkezde yemekler 3 ana öğün ve 2 ara öğün olarak verilmektedir. Yemek listelerinin hazırlanması sürecinde diyetisyen kontrolünün olmadığı, imza kısmında psikolog imzası bulunduğu görülmüştür. Yemekler Merkez zemin katında yer alan mutfakta yapılmaktadır. Sakinler yemeklerini yemekhane yemektedirler. Merkezde yürüme güçlüğü çeken ve rehabilitasyon biriminde kalan sakinlere yemeklerinin odalarında verildiği öğrenilmiştir.

61. Personel ve sakinler aynı yemekleri yemektedirler. Sakinler tarafından yemeklerin yeterli olduğu ifade edilmiştir. Herhangi bir diyet yemeği çıkarılmadığı, yemeklerin tuzsuz yapılmaya çalışıldığı öğrenilmiştir. Merkezde kalan, ülser hastalığı bulunan bir sakin yemeklerin kendisine uygun çıkartılmadığını belirtmiştir.
62. Yemek listeleri hazırlanırken sakinlerin taleplerinin alınmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca huzurevlerinde sakinlerin çay, kahve, yemek pişirebilecekleri, bulaşık yıkayabilecekleri ufak bir yaşlı mutfak⁵⁵⁹ olması gerektiği halde Merkezde böyle bir düzenlemenin olmadığı da görülmüştür.
63. Merkezde kantin bulunmadığı, bu tür ihtiyaçların Merkeze yakın marketten karşılandığı İdare tarafından belirtilmiştir.

D.5. Faaliyetler ve Günlük Yaşam

64. COVID-19 pandemisi nedeniyle 2020 yılının Nisan ayında Merkezin çalışma şeklinin ve tüm faaliyetlerin yeniden düzenlendiği, bu kapsamda sosyal ve kültürel faaliyetlerin iptal edildiği belirtilmiştir. Sosyal Servis Biriminde çalışan personelin günlük oda ziyareti yaptığı dile getirilmiştir.
65. Pandemi öncesinde; Merkezde kalmakta olan kişilere yönelik sosyal ve kültürel faaliyet olarak park, müze gibi gezi yerlerine gidildiği, çeşitli zamanlarda piknik yapıldığı İdare tarafından belirtilmiştir.
66. Pandemi döneminde etkinliklere ara verildiği ve hâlihazırda Merkeze haftada 1 gün din görevlisi geldiği, sohbet ve Kur'an-ı Kerim okuması yapıldığı, ayrıca zaman zaman ortak toplanma alanlarında müzik yayını olabildiği yine İdare tarafından belirtilmiştir. İdare ve huzurevi sakinleri bocce takımı olduğunu ve düzenli olarak antrenman yapıldığını belirtmişlerdir. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünden görevli bir eğitmen geldiği ifade edilmiştir.
67. Merkezde sosyal faaliyetler için bir planlama olmadığı öğrenilmiştir. Merkezde herhangi bir sosyal faaliyet olmadığı, daha çok bireysel vakit geçirdikleri, gün içinde zamanlarını geçirebilecekleri herhangi bir aktivite olmadığı sakinler tarafından dile getirilmiştir. Bununla birlikte İdarece, huzurevi sakinlerinin uğraşları için kapalı sera alınacağı, alımın anlaşma aşamasında olduğu belirtilmiştir. Keza, el işi kursu açılması için Halk Eğitim Merkezine yazı yazıldığı ifade edilmiştir.
68. Katlarda yer alan dinlenme salonlarında yeteri kadar kanepe olduğu ve her salonda televizyon bulunduğu gözlemlenmiştir.
69. Merkez binasının giriş katında kadınlar ve erkekler için 2 adet mescit bulunmaktadır.
70. Merkezde kütüphane bulunmadığı ancak dinlenme salonunda küçük bir kitaplık bulunduğu görülmüştür.⁵⁶⁰

559 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmelik' inin 40' inci maddesi: "Katlarda yaşlıların istedikleri zaman çay, kahve, yemek pişirebilecekleri, bulaşık yıkayabilecekleri ufak bir mutfak bulunur. Bu mutfaklarda ocak, eviye, buzdolabı, raf ve dolaplar ile masa ve sandalyeler bulunur. Yaşlıların mutfak araç gereçlerini temiz ve düzenli kullanmaları sağlanır. Mutfak belli aralıklarla haşerelere karşı ilaçlanır".

560 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmelik' inin 51' inci maddesi: "Açık raf sistemine uygun, bol ışık alan yeterli masa, sandalye ve koltuğun bulunduğu bir kütüphane, ...düzenlenir."

D.6. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

71. Merkeze yönelik ziyaretler Huzurevleri ile Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliğine uygun olarak gerçekleşmektedir. Merkeze yönelik ziyaretlerin, ziyarette bulunacaklar tarafından ziyaret talep formu doldurulması, Merkezin uygun görmesi ve İl Müdürlüğünün onayı ile gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
72. Merkez sakinleri ziyarete gelen yakınları ile Merkez bahçesinde belirli bir mesafe ve maske ile görüşebildiklerini belirtmişlerdir.
73. Merkezde her odada telefon bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca Merkezde kalan sakinler kendi telefonları aracılığıyla yakınları ile görüntülü konuşabildiklerini ifade etmişlerdir.
74. Hastaneden gelen her sakinin karantina odasına alındığı, bunun için de her katta biri kadınlar biri erkekler için olacak şekilde karantina odaları oluşturulduğu İdarece belirtilmiştir. Karantina odalarının içerisinde, normal odalar gibi her türlü eşyanın mevcut olduğu ifade edilmiştir.

D.7. Personel

75. Pandemi tedbirleri kapsamında; 2020 yılının Nisan ayından bu yana personelin vardiya usulü (7, 10 ve 14 günlük yatılı) çalıştığı, vardiyaya girmeden önce kendilerine PCR testi yapıldığı personelle yapılan görüşmelerde belirtilmiştir.
76. Sağlık servisi 24 saat hizmet vermekte olup serviste 5 hemşire görev yapmaktadır.

E. DEĞERLENDİRME

77. TİHEK'in UÖM görevi çerçevesinde yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Merkez İdaresince Ziyaret Heyetinin Merkezin tüm bölümlerine ve gerekli bilgi ve belgelere erişimi gecikmeksizin sağlanmış, sakinlerle pandemi koşullarına uygun görüşmeler yapabilmeleri için gerekli önlemler alınmıştır. Bu çerçevede, Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları Ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.
78. Öte yandan, Merkezin amacına uygun olarak tasarlanmadığı, fiziksel koşullarının yetersiz olduğu, sakinlerin ruhsal iyilik halleri adına yeterli çalışmaların yapılmadığı görülmüştür. Bunların haricinde Merkezde hizmet alan sakinlerin personelin tutum ve davranışlarından memnun olduğu gözlemlenmiştir.

F. TAVSİYELER

F.1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

79. Merkez binasında rutubete neden olan eksikliklerin giderilmesi,
80. Merkezde sakinlerin kullanımındaki tüm odalarda bulunan dolap, kitaplık vb. eşyaların ortam güvenliğinin sağlanması adına duvara sabitlenmesi faydalı olacağından bu konuda gerekli düzenlemelerin yapılması,

81. Odalarda acil durumlar için buton bulunması gerekmektedir.⁵⁶¹ Odaların bir kısmında acil durum butonu bulunduğu, bir kısmında ise bulunmadığı görülmüştür. Mevcut çağrı butonlarının çalışmadığı, sakinlerin butonların kullanımı ile ilgili bir bilgisi olmadığı gözlemlenmiştir. Merkez İdaresi, binanın geçici olduğunu, yeni yapılan binada acil durum butonlarının olacağını belirtmiştir. Merkezde hizmet alan sakinlerin personele seslenemeyeceği veya seslerini duyuramayacağı durumlar yaşanabileceği düşünülmekte ayrıca yeni bir binaya geçiş süreci ile ilgili net bir tarih olmadığı bilinmektedir. Tüm bu durumlar göz önünde bulundurularak mevcut butonların tamirinin yapılması ve acil durum butonu olmayan odalara buton yaptırılması,
82. Merkezde sakinlerin istek ve şikâyetlerini İdareye iletilebilmesi için dilek ve şikâyet kutularının erişilebilir bir yere konulması,
83. Merkezde görev yapan sağlık personelinin acil müdahale eğitimlerini tamamlamış olmalarına karşın gerekli ekipmanların olmaması nedeniyle acil bir durumda müdahalede bulunulamayarak ambulansın gelmesinin beklenmesi ve Merkezin lokasyon olarak ulaşımın kolay olmadığı bir noktada bulunması gibi nedenlerle ihtiyaç duyulan sağlık ekipmanlarının temin edilmesi,
84. Merkezdeki çamaşırhanede düzenli olarak yıkanan çamaşırlardan ütü isteyenlerin ütülenerek sakinlere teslim edilmesi,
85. Merkez binası içerisinde sakinlerin kullandıkları asansörün kapısının kapanma hızının ayarlanarak yavaş kapanmasının sağlanması;
86. Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliğinin "Revir ve tecrit odası" başlıklı 48'inci maddesinde "Kuruluştta, ... tabibin sorumluluğu altında kullanılmak üzere, revirde veya gerekli görülen yerlerde ilaç ve ilk yardım dolabı bulunur. Bu dolaplar kilitli tutulur." denilmektedir. Revirde ilaçların bulunduğu dolapların kilitli olmadığı gözlemlenmiştir. Bu dolapların kilitli tutulmasının sağlanması,
87. İlerleyen yaşlar ile birlikte insan vücudunda değişiklikler meydana gelmektedir. Yaşlı bireylerde yürüme güçlüğü, denge kaybı, kas ağrıları gibi oluşabilecek sağlık sorunlarını önlemek veya mevcut sorunları en aza indirmek adına yaşlı bireylerin fizik tedavi görmeleri önemlidir. Merkezde halihazırda bulunan fizik tedavi biriminin aktif hale getirilmesi ve Merkeze fizyoterapist görevlendirilmesi,
88. Merkezde kalan sakinlerin özelliklerine uygun menüler (düşük sodyum, yüksek kalsiyumlu, az kolesterolü, posadan zengin vb.) planlanması, diyet ihtiyacı gereken sakinler için özel menüler çıkarılması, kişilerin yaşam kalitesini arttırmak, sağlıklarını korumak ve oluşabilecek rahatsızlıkları önlemek adına porsiyon kontrolünün sağlanması önem arz etmektedir. Merkezde yemek listelerinin hazırlanması sürecinde diyetisyen veya gıda mühendisi kontrolünün olmadığı öğrenilmiştir. Yemek listelerinde imza kısmında psikolog imzası bulunduğu görülmüştür. Tüm bu sebeplerle Merkezde hazırlanacak yemeklere ilişkin listenin diyetisyen veya gıda mühendisi kontrolünde Merkez sakinlerinin ihtiyacına yönelik hazırlanması, liste hazırlanırken kalan sakinlerden fikir alınması ve hazırlanacak yemek listesinin sakinlerin göreceği bir alana asılması,

561 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmelik' inin 38'inci maddesi: "Odalarda yaşlının yatarken uzanabileceği yükseklikte alarm düzeneği kurulur."

89. Yaşlılık dönemi bireylerde zihinsel, fiziksel, duygusal ve sosyal alanda gerilemenin yaşandığı dönemdir. Yaşlı bireylerin bu dönemde hayat bağlarının devam etmesi, üretken olabilmesi ve topluma katılımlarını sağlayabilmek için sosyal faaliyetler önem taşımaktadır. Kişinin psikolojik ve sosyal olarak kendini iyi hissetmesi ve öz güven duygusunun artması için aktivitelerden faydalanması sağlanmalıdır. Bu sebeplerle huzurevi sakinlerinin ruh sağlığını önceleyebilmek adına yaşlı bireylerin hizmet aldığı Merkezlerde sosyal faaliyetler oldukça önemlidir. Pandemi sebebi ile Merkez dışında yapılabilecek aktiviteler kısıtlanmışsa da Merkez içerisinde herhangi bir aktivite yapılmadığı, sakinlerin gün içerisinde zamanlarını verimli geçirebilmeleri adına planlı bir etkinlik takvimi olmadığı gözlemlenmiştir. Sosyal faaliyetlerin bir takvime bağlanarak planlı bir şekilde yapılacak aktivite sayısının artırılması,
90. Merkezde sakinlerin katlara dağılımının hizmet sunumunun ve gerekliliklerinin farklılığı göz önüne alınarak huzurevi ve rehabilitasyon bölümü olarak düzenlenmesi,
91. Merkezde uygun bir odanın kütüphane olarak düzenlenmesi,
92. Merkezde katlara sakinlerin kullanımı için yaşlı mutfağı oluşturulması,

F.2. Bayburt Belediyesine Yönelik Tavsiyeler

93. Merkez binasının ilin en yüksek tepesinde konumlanması, Merkeze ulaşımın zor olmasından ötürü sakinler, çalışanlar ve ziyaret maksadıyla gelecek olan sakinlerin yakınları için zorlayıcı olabileceği düşünüldüğünden otobüs seferlerinin tekrar hizmete başlaması;
hususları tavsiye edilmektedir.

**ELMADAĞ
HUZUREVİ YAŞLI BAKIM VE
REHABİLİTASYON MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/33)**

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukukten tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı "*bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.*"
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: "*İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi*" ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda koruma altına alınan kişilerin bulunduğu, huzurevi ve yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerine ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.
5. Bu görevin ifası kapsamında Elmadağ Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezine 29 Aralık 2021 tarihinde **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.
6. Ziyaret Heyetinde; ... yer almıştır.
7. Ziyaret, Merkez Müdürü ile yapılan kısa bir ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede; Heyetimiz tarafından ziyaretin amacı ve kapsamı ile TİHEK'in UÖM görevine ilişkin detaylı bilgiler verilmiş; Merkez Müdüründen ise Merkez hakkında güncel bilgiler, koruma altına alınanların sayısı ve COVID-19 tedbirleri kapsamında alınan önlemler hakkında bilgiler edinilmiştir.
8. Merkez Müdürü ile görüşme sonrasında koruma altına alınanların bilgisini içeren liste üzerinden görüşülecek sakinler seçilerek Heyet ikiye ayrılmış ve bir grup yaşlılarla ve personel ile görüşmeler gerçekleştirirken diğer grup ortak alanları ziyaret etmiştir. Yaşlıların kaldıkları odalar, ortak yaşam alanları, yemekhane ve sağlık servisi gibi alanlarda incelemeler yapılmıştır. Ayrıca görevli personel aracılığıyla Merkezin işleyişine ilişkin bilgi alınmış; incelemelerin ardından Merkez Müdürü ile ilk gözlem ve tespitler paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez ile paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilerek ziyaret sonlandırılmıştır.

9. Ziyaret, “zarar vermeme” ilkesi çerçevesinde maske-mesafe-hijyen kurallarına uyularak yürütülmüş ve gününbirlik olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. COVID-19 pandemisi öncesinde gerçekleştirilen ziyaretlerde, koşullarda grup görüşmeleri ile birebir görüşmeler gerçekleştirilirken pandemi döneminde söz konusu ziyaret de dâhil olmak üzere yaşlılar açısından risk oluşturmamak amacıyla yalnızca görüşme odalarında birebir görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler sırasında, Ziyaret Heyetinin ikiye bölünmesi yöntemiyle enfeksiyon riski en aza indirilmeye çalışılmıştır. Ziyaret süresi içerisinde rehabilitasyon ve huzurevi sakini kategorisinde bulunan yaşlılar, rastgele bir şekilde seçilerek optimum düzeyde görüşme yapılabilmesine özen gösterilmiştir.
10. Bu rapor, 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendi ve 6701 sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 96/3 fıkrasına binaen Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu tarafından ziyaretlerin hangi sıklıkla gerçekleştirileceğine ilişkin olarak alınan 09.02.2021 tarihli ve 2021/16 sayılı karar ve başkanlık makamının 29.12.2021 tarih ve 6342 sayılı oluru ile 29.12.2021 tarihinde Elmadağ Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1 Merkez Hakkında Genel Bilgiler

11. Huzurevleri, Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi; “60 yaş ve üzerindeki yaşlı kişileri huzurlu bir ortamda korumak, bakmak ve bu kişilerin sosyal ve psikolojik gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan yatılı sosyal hizmet kuruluşunu” ve Yaşlı Bakım Ve Rehabilitasyon Merkezi ise “yaşlı kişilerin yaşamlarını sağlık, huzur ve güven içinde sürdürmeleri amacıyla, kendi kendilerini idare edebilecek şekilde rehabilitasyonlarının sağlandığı, tedavisi mümkün olmayanların ise sürekli olarak özel bakım altına alındığı yatılı sosyal hizmet kuruluşunu” ifade etmektedir.
12. Merkez, sakinlerinin kendi kendilerini idare edebilecek şekilde rehabilitasyonlarının sağlandığı, tedavisi mümkün olmayanların ise sürekli olarak özel bakım altına alındığı yatılı bir sosyal hizmet kuruluşu olarak 2014 yılında hizmet vermeye başlamıştır.
13. Dört dönümlük bir arazi içerisinde konumlanan Merkez, giriş altı, giriş katı ve 3 kat olmak üzere toplam 5 kattan oluşmaktadır. Üçüncü katta erkek odaları birinci ve ikinci katta kadın ve aile odaları bulunmaktadır.
14. Merkezde toplam 78 oda bulunmaktadır. Bu odalardan 10 tanesi tek yataklı, 1 tanesi 4 yataklı, geri kalan odalar ise 2 yataklıdır. Odalar, 23.2 m², balkonlar 4.4 m² ve banyolar 5.1 m²'dir. Odalar; giriş, banyo ve tuvaletle birlikte toplam 32 m²'dir.
15. TV odası, genel banyo ve yaşlı odalarının bulunduğu birinci, ikinci ve üçüncü katlar toplamda 4566 m²'dir. İdari bölüm, sistem odası, el işi ve uğraşı odası, revir, yemekhane ve mutfağın yer aldığı giriş katı 1757 m²; sığınak, kazan dairesi, teknik servis odası ve depoların yer aldığı giriş altı katı ise 1773 m²'dir.
16. Merkezde 36 adet güvenlik kamerası olduğu, kamera kayıtlarının geçmişe dönük 6 ay süreyle tutulduğu öğrenilmiştir.

17. Merkezde kantin bulunmamaktadır. İhtiyaç duyulan ürünlerin görevli personel tarafından Merkeze yakın marketten karşılandığı belirtilmiştir.

B.2 Merkez Personeli

18. Merkezde, 106 personel görev yapmaktadır. 16 memurdan; 8'i lisans, 3'ü ön lisans, 2'si lise ve 1'i ilköğretim mezunudur. 4/B kadrosunda çalışan 2 sağlık personelinin 2'si de ön lisans mezunudur. 23 temizlik personelinden; 2'si ön lisans, 10'u lise, 2'si ortaokul, 7'si ilköğretim mezunu ve 2'si ise okuryazdır. 37 bakım personelinden; 19'u lise, 5'i ortaokul ve 12'si ilköğretim mezunudur. 4 güvenlik personelinden; 1'i üniversite, 1'i ön lisans, 1'i lise ve 1'i ilköğretim mezunudur. 4 döner sermaye personelinden; 1'i üniversite, 2'si ön lisans ve 1'i lise mezunudur. Ek ders karşılığı çalışan 5 sağlık personelinin tümü lise mezunudur. 15 yemekhane personelinden; 1'i üniversite, 7'si lise ve 7'si ortaokul mezunudur.
19. Pandeminin etkisini yoğun olarak gösterdiği dönemde tedbirler kapsamında, personelin vardiya usulü ile 2 grup olarak çalıştığı, bir vardiya grubunun başında Merkez Müdürünün, diğerinin başında ise Merkez Müdür Yardımcısının olduğu, vardiyaya girmeden önce personele PCR testi yapıldığı, vardiyaya girdikten birkaç gün sonra tedbiren PCR testinin tekrar yapıldığı bilgisi edinilmiştir. Normal çalışma düzenine geçilmesinin ardından personele haftalık PCR testi uygulandığı ve personelin 3 doz aşılama süreçlerinin tamamlandığı belirtilmiştir.
20. Merkezde güvenlik personeli ile görüşme gerçekleştirilmek istenilmiş ancak vardiyalı sistemde çalışan 4 güvenlik personelinden hâlihazırda hiçbir güvenlik personelinin Merkezde bulunmadığı ve bir kuaförün güvenlik kısmında beklemek durumunda kaldığı görülmüştür.

B.3. Korum Altında Bulunan Kişiler

21. Merkezin kapasitesi, huzurevi birimi için 34 kişi ve rehabilitasyon birimi için 102 kişi olmak üzere toplam 136 kişi olarak belirlenmiştir.
22. Ziyaret tarihinde Merkezde; 33'ü huzurevi biriminde, 86'sı rehabilitasyon biriminde olmak üzere toplam 119 sakin kalmaktadır. Bu sakinlerin 52'si erkek ve 67'si kadındır. Merkezde, mevcut kapasite haricinde acil durumlar için 4 kişi kapasiteli 1 oda da bulunmaktadır.
23. Merkezde kalabilmek için 60 yaşını doldurmuş olmak, günlük yaşam aktivitelerini bağımsız olarak sürdürebilmek, ruh sağlığı kendisine ve başkalarına zarar vermeyecek düzeyde yerinde olmak, bulaşıcı bir hastalığı bulunmamak, sürekli tıbbi bakım gerektiren hastalığı olmamak, alkol ve madde bağımlısı olmamak ve yüz kızartıcı suçtan hükümlü bulunmamak şartları aranmaktadır. Rehabilitasyon bölümündeyse sakinlerin kendi ihtiyaçlarını bağımsız bir şekilde giderebilmesi ve ruh sağlığının yerinde olması şartı aranmamaktadır.
24. Merkezde kalmak için yaşlı bireylerin doğrudan Elmadağ Huzurevi Bakım ve Rehabilitasyon Merkezine müracaat edebildikleri, söz konusu başvuruların sosyal servis birimi tarafından sıraya alınarak değerlendirildiği belirtilmiştir. Merkeze yapılan başvuruların değerlendirilmesi sürecinde yaşlılar, başvuru tarihi itibarı ile içinde bulunduğu sağlık durumuna göre huzurevi ya da rehabilitasyon birimine yerleştirilmek için sıraya alınmakta ve sırası gelen yaşlı durumuna uygun birime

yerleştirilmektedir. Huzurevi sırası beklerken sağlık durumu kendi ihtiyacını karşılayamaz duruma gelen yaşlılar tekrar yapılan değerlendirme sonucu rehabilitasyon birimine kabul edilmektedir.

25. Ziyaret tarihi itibarıyla Huzurevi ve rehabilitasyon birimlerinde kalma talepleri için başvuruda bulunan ve incelemesi tamamlanarak sıraya alınan 8 kişiye Merkeze kabul için yazılı çağrı yapıldığı İdare tarafından dile getirilmiştir. Çağrıya olumlu bir geri dönüş olmadığı takdirde sıradaki kişiye çağrıda bulunulduğu öğrenilmiştir.
26. Merkezde 44 sakinin ücretsiz olarak hizmet almakta olduğu, bu kişilere ilgili meslek elamanının talebi ve İdarenin onayı ile aylık harçlık verildiği ayrıca Huzurevleri ve Yaşlı Bakım Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliğine uygun olarak yıllık giyim yardımının yapıldığı öğrenilmiştir.
27. Merkezde bulunan 70 sakinin bedensel engelli, 43 sakinin zihinsel engelli, 8 sakinin ise ruhsal engelli olduğu, 1 sakinin demans hastası olduğu ve 1 sakinin özel reçeteye tabi ilaç kategorisinde yer alan ilaç kullandığı İdare tarafından ifade edilmiştir.
28. Engelli bakım merkezleri ile huzurevi ayırımının yapılmamasından dolayı Merkezde sakinlerin yanı sıra engelli raporu bulunan psikiyatri hastalarının da olduğu ve bu kişilerin diğer sakinlere ve personele saldırı riskinin bulunduğu belirtilmiştir.
29. Merkezde hizmet alan kişilerin huzurevi ve rehabilitasyon kapsamında yaş gruplarına göre dağılımları tablodaki gibidir:

YAŞ	HUZUREVİ		REHABİLİTASYON		GENEL TOPLAM	
	KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK	SAYI	YÜZDE
59 ve altı	0	0	1	0	1	%0.84
60-64	0	2	1	2	5	%4.20
65-69	3	6	7	11	27	%22.69
70-74	3	2	6	6	17	%14.29
75-79	4	5	7	8	24	%20.17
80-84	2	4	17	1	24	%20.17
85-89	0	1	9	3	13	%10.92
90 ve üstü	1	0	6	1	8	%6.72
Toplam	13	20	54	32	119	% 100

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Fiziksel Koşullar

30. Merkezde yaşlı ve engelli sakinlerin olması nedeniyle fiziksel koşullara ilişkin makul düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir. Bu bağlamda, koridorlarda yürüyüş tutamaçları olduğu, Merkezde engelli tuvaleti bulunduğu, tuvalet ve banyolar ile yangın merdivenlerinde tutamaç olduğu, balkon bölgesinde demir korkuluk olduğu ve Merkez bina çıkışlarında rampa bulunduğu görülmüştür.
31. Asansör kabininde yer alan rakamların sakinler için yeterli büyüklükte olmadığı ve asansörlerin oldukça hızlı açılıp kapandığı gözlemlenmiştir. Merkez İdaresi asansörde yer alan rakamların yüksek maliyet nedeniyle daha büyük punto ile değiştirilemediğini, yürüyüş yoluna 30 santimlik bordür döşenemediğini bunun haricinde kamu kurumlarının erişilebilirliği bağlamında gerekli tüm tedbirlerin alındığını ifade etmiştir.
32. Merkezin huzurevi kısmında yaşlı sakinlerin kaldığı odalar çoğunlukla tek kişiliktir ve söz konusu tekli odalara kabulü yapılan sakinlerin odalarını daha önceki yaşamına uygun olarak evinden de getireceği eşyalarla düzenlemesine izin verilmektedir.
33. Merkezdeki odalarda her yatak başında acil çağrı butonu olmadığı görülmüştür. Yapılan incelemede bazı butonların "stop" düğmesinin basılı kaldığı ve butonların hepsinin düzgün çalışmadığı tespit edilmiştir.
34. Merkezde bulunan odalarda mutfak, tutamaç bulunan tuvalet ve banyo ile yeterli yüksekliğe sahip demir korkuluk ile çevrelenmiş bir balkon bulunmaktadır. Ayrıca, odalarda ihtiyaç duyulan ve duyulabilecek her türlü eşyanın mevcut olduğu gözlemlenmiştir. Bu kapsamda odalarda; mini buzdolabı, etajer, koltuk, isteğe göre bitki, kişiye özel kirli sepetleri ve TV bulunduğu görülmüştür. Ayrıca oda içerisindeki kolonlarının herhangi bir yaralanma ihtimaline karşı koruyucu bir malzeme ile kaplandığı gözlemlenmiştir.
35. Rehabilitasyon odalarında; oda eşyaları ve teçhizatlarının standart olduğu, ayarlanabilir yatak, iki kapaklı elbise dolabı, yorgan, nevresim takımı, uyarı butonu, engelli tuvaleti, mini buzdolabı, TV, tutamaç bulunan banyo, yemek yeme için sehpa, etajerden oluşan standart eşyalar bulunduğu görülmüştür.
36. Merkezde, nevresim, çarşaf ve diğer kişisel çamaşırların yıkanması işlemi katlarda sanayi tipi 2 yıkama makinesi ile yapılmaktadır. Ancak 1 adet çamaşır kurutma makinesinin ziyaret tarihinde bozuk olması nedeniyle kurutma işleminin yapılamadığı bilgisi edinilmiştir.
37. Merkezde yaşlı odalarının yanı sıra dinlenme salonları, hobi (uğraşı) odası, bürolar, revir, fizik tedavi birimi, depo, televizyon odası, çay salonu, çamaşırhane, mescit, kuaför salonu mutfak ve eğitim odası bulunduğu görülmüştür.
38. Merkezde, maddi durumu yeterli olmayan sakinlere verilmek üzere ücretsiz giyim malzemelerinin bulunduğu bir depo bulunduğu ve depo içerisinde çok sayıda yeni eşyanın bulunduğu gözlemlenmiştir.
39. Merkez bahçesinde jeneratör bulunduğu görülmüştür.

40. Merkezin bahçesinin oldukça küçük olduğu ve bahçede huzurevi sakinlerinin yürüyüş yapabilecekleri bir alanının mevcut olmadığı gözlemlenmiştir.

C.2 İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

41. Merkezin ziyaret edilmesi sırasında gerçekleştirilen görüşmelerde Merkezde kalan sakinlerin genel olarak İdare ve personelin tutumundan memnun olduğu anlaşılmış, bir şikâyete rastlanılmamış, herhangi bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ceza iddiası veya bulgusuyla karşılaşılmamıştır.
42. Merkezde sakinlerin istek ve şikâyetlerini İdareye iletilebilmesi için dilek ve şikâyet kutularının bulunduğu gözlemlenmiştir. Merkezde bulunan sakinlerle yapılan görüşmelerde, istek ve şikâyetlerini iletmek üzere rahatlıkla Merkez Müdür ve Müdür Yardımcısıyla yüz yüze görüşebildikleri, talep ve şikâyetlere İdare tarafından hızlı bir şekilde geri dönüş yapıldığı belirtilmiştir.

C.3 Dış Dünyayla İletişim, Ziyaretler ve Ailelerle Etkileşim

43. Merkeze yönelik ziyaretler, Huzurevleri ve Yaşlı Bakım Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'ne uygun olarak gerçekleşmektedir. Ziyaretlerin, ziyarette bulunacaklar tarafından ziyaret talep formu doldurulması, Merkezin uygun görmesi ve İl Müdürlüğü'nün onayı ile gerçekleştirildiği, bu ziyaretlere de COVID-19 salgını nedeniyle ara verildiği ifade edilmiştir. Benzer amaçla Merkezde kalan sakinlere verilen iznin de kısıtlandığı İdare tarafından ifade edilmiştir.

C.4 Faaliyetler ve Günlük Yaşam

44. Merkeze, Halk Eğitimi Merkezinden haftanın 4 günü öğretmen geldiği ve isteyen sakinlerle el işi vb. çalışmalar yaptığı öğrenilmiştir.
45. Merkezde sosyal faaliyetlerin bir takvim hazırlanarak sürdürüldüğü görülmüştür.
46. Merkezde kütüphane bulunmadığı görülmüştür.
47. Aktif olarak kullanıldığı öğrenilen konferans salonunda ziyaretin gerçekleştirildiği tarih itibarıyla bir yılbaşı etkinliği düzenlendiği görülmüştür. Etkinlik sırasında pandemi önlemleri kapsamında gerekli önlemlerin alınmadığı özellikle bakım ve temizlik personeli gibi işlerinde görevli personelin maskesini çıkardığı görülmüştür.
48. Merkezin çamlık şeklinde ifade edilen ormanlık alana yakın olmasına rağmen pandemi nedeniyle bir defa mangala gitme dışında bu alandan istifade edilememiştir. Pandemi öncesi Merkez dışında yürüyüş ve diğer etkinlikler ve Merkez içinde çeşitli etkinliklerin yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.
49. Merkezde mescit olduğu görülmüş ve namaz vakitlerinde bir imam hatibin gelerek sakinlere namaz kıldırıldığı ve namaz sonrası dini sohbet gerçekleştirdiği İdare tarafından ifade edilmiştir.

C.5 Sağlık ve Psiko-sosyal Servis Hizmetleri

50. Merkezde 8 sağlık personeli bulunmaktadır. Merkezde sağlık nöbeti tutulduğu öğrenilmiştir.
51. Merkezde acil bir durum olduğunda 112 Acil Çağrı Merkezinden yardım istendiği belirtilmiştir. Acil durumlarda müdahale amacıyla kullanılan oksijen maskesi ve damar yolu açma ekipmanı Merkezde mevcuttur. Ayrıca sedye ve tekerlekli sandalye yerleşimine uygun bir araç bulunmaktadır.

52. Revirde; pansuman, hastane sevki, mama ve bez raporları süreç ve takipleri, kronik rahatsızlığı bulunan kişilerin ilaç takipleri gibi iş ve işlemlerin yapıldığı sağlık personeli ile yapılan görüşmede dile getirilmiştir.
53. Aile hekiminin haftanın belirli bir günü gelerek sağlık hizmeti sunduğu öğrenilmiştir.
54. İlçede ziyaret tarihi itibarıyla psikiyatrist olmadığı, önceki dönemlerde ayda bir defa Merkeze gelerek hizmet vermeye çalıştığı ancak bu hizmetin ziyaret tarihi itibarıyla devam etmediği öğrenilmiştir.
55. Sakinlerin kullandıkları ilaçların "Medula" sistemi üzerinden takibinin yapıldığı, ilaç stokları azalınca temininin sağlandığı ifade edilmiştir. Narkotik ilaçların diğer ilaçlardan farklı olarak kilitli dolaplarda muhafaza edildiği aktarılmıştır.
56. Sağlık servisinde SAYE adı verilen huzurevi bilgi sistemi programı üzerinden süreçlerin yürütüldüğü, sakinlerin dosyalarında yer alan formların Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının sayfası üzerinden ulaşılan toplam kalite yönetim sistemi adı verilen sistem üzerinden indirilen standart formların kullanıldığı belirtilmiştir.
57. Merkezdeki sakinlerin hastanede yatmaları gerektiğinde; ücretli sakinlere yakınlarının refakat ettiği, ücretsiz kalan sakinlere ise bakım personelinin refakat ettiği ifade edilmiştir.
58. Merkezde COVID-19 vakalarının artması üzerine bir katın tamamının hasta katı olarak düzenlendiği ve 24 saat boyunca hastaların kontrollerin yapıldığı belirtilmiştir.
59. Merkezde PCR testi yapılması için test kiti olduğu ve testlerin Merkezde yapıldığı, ayrıca pandemi önlemleri kapsamında sakinlerin günde 2 defa ateş ölçümünün yapıldığı belirtilmiştir.
60. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından huzurevleri ile engelli bakım kuruluşlarında alınan pandemi tedbirleri kapsamında, Türkiye'nin 81 ilinde Sosyal İzolasyon Kuruluşları oluşturulduğu; bu kapsamda sakinlerin hastane dönüşü Merkezde belirlenen izolasyon katında karantina sürecini tamamladıkları öğrenilmiştir.
61. İki ayda bir Merkezde kalan her sakinin kilo takibinin yapıldığı, pandemi sürecinde önlem amaçlı takiplerin ertelendiği öğrenilmiştir.
62. Merkezde bulunan fizyoterapi ünitesinde 1 fizyoterapist ve 1 sağlık teknikeri görev yapmaktadır. Fizik tedaviye ihtiyaç duyan sakinlerle çalışmalar yapıldığı ve bu çalışmaların kişilerin ihtiyaçlarına göre gruplandırılarak bir takvime bağlandığı görülmüştür.
63. Pandemi döneminde 13 sakinin COVID-19 sebebiyle hayatını kaybettiği; vefatların hastanede gerçekleştiği bilgisi paylaşılmıştır. Merkezde vefat eden sakinlerin ölüm raporlarının doktor tarafından düzenlendiği, söz konusu vefatların tamamının doktor raporlarında doğal ölüm olarak tanımlandığı belirtilmiştir.
64. Ziyaret tarihinde ise 2 sakinin COVID-19 pozitif olması nedeniyle hastanede entübe oldukları ve yoğun bakım ünitesinde tutularak tedavi gördüğü öğrenilmiştir.
65. Merkezde aşı olmak istemeyen 3 sakine sağlık ve psiko-sosyal servis birimleri tarafından bilgi verildiği, buna rağmen aşı olmayı istemedikleri öğrenilmiş ve kişilerden dilekçe alınarak bu hususun kayıt altına alındığı öğrenilmiştir.

66. 1'i katlarda 1'i idari serviste olmak üzere Merkezin sosyal servisinde 2 sosyal çalışmacı görev yapmaktadır. Katlarda görev yapan personel, sakinlerin izne ayrılması, oda yerleştirmeleri, sakinlerin sorunlarıyla ilgili birebir görüşmeler yapılması ve durum değerlendirmesi gibi işlerden sorumlu iken, idari serviste görev yapan personel, Merkeze kabul işlemlerinin yapılması, ilk başvurunun alınması ve değerlendirilmesi, sakinlerle ilgili resmi yazışmaların yürütülmesi gibi süreçleri yürütmektedir.
67. Merkeze yeni kabulü yapılan bir sakinin, öncelikle sosyal servise gelerek genel bir tedavi gördüğü ardından sağlık servisi tarafından bir hafta boyunca düzenli olarak tansiyon, şeker ve ateş ölçümlerinin yapıldığı ifade edilmiştir.

C.6 Beslenme

68. Yıllık yemek hizmeti için ihaleye çıkıldığı ve ihaleyi alan şirketin Merkezdeki sorumlusunun diyetisyen olmasından dolayı bu kişinin liste yapım aşamasında yardımcı olduğu öğrenilmiştir. İdare, Ankara Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından kadrosunda diyetisyen bulunan bir Merkezin koordinatör olarak belirleneceğini ve bu Merkez tarafından hazırlanacak listenin Ankara ilinde bulunan ilgili kuruluşlara dağıtılacağını, böylelikle kendilerine de düzenli olarak yemek listesinin geleceğini ifade etmiştir.
69. Görüşme gerçekleştirilen sakinler, sabah kahvaltı için çok erken vakitte uyanmak durumunda kalınmasından şikâyetçi olmuşlardır. Sakinlerden bazıları kahvaltının çok erken saatte başladığı (saat 6 civarı), yemek taşıma araçlarının yapısından dolayı çok yüksek ses çıkardığını ifade etmiştir. Merkez İdaresi ise özellikle erken vakitte ilaç kullanan sakinler bulunduğunu ve tüm yemeklerin bir saat içinde dağıtımının yapılabilmesi gerektiğini de belirterek erken saatte aracın çıkmak durumunda kaldığını belirtmiştir. Yemek taşıma aracının ses çıkarmaması konusunda ise girişimlerde bulunulduğu ve sorunun kısa sürede çözüme kavuşturulmaya çalışılacağı İdare tarafından belirtilmiştir.
70. Personel ve sakinler aynı yemekleri yemektedir. Sakinler tarafından yemeklerin yeterli ve lezzetli olduğu ifade edilmiştir. Gerek salgın hastalık öncesi dönemde gerek sonraki dönemde yemeklerin sıcak ve taze olduğu ayrıca belirtilmiştir.
71. Merkezde kalan sakinlerin özelliklerine uygun menüler (düşük sodyum, yüksek kalsiyumlu, az kolesterolü, posadan zengin vb.) planlandığı ifade edilmiş, ayrıca herhangi bir diyet yemeği çıkarılmadığı bilgisi alınmıştır.
72. Merkez yemekhanesinde 72 saat süreyle numunelerin saklandığı görülmüştür. Ayrıca gıdaların saklandığı üç soğuk hava deposu olduğu görülmüştür.
73. İçme suyunun pet şişe ve damacanalardaki suyla sakinlere verildiği ifade edilmiş ve temiz suya erişimle ilgili herhangi bir sorun olmadığı görülmüştür.

D. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

D.1 Değerlendirmeler

74. TİHEK'in UÖM görevi kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Merkez İdaresince Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, sakinlerle izole görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve talep edilen bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliği ve açık tutumları Ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.
75. Merkezin amacına uygun olarak tasarlandığı, fiziksel koşullarının iyi, binanın bakımlı olduğu, Merkezin salgın hastalık sürecini iyi yöneterek sakinlerin hastalığa yakalanma riskini en aza indirdiği, sakinlerin genel olarak hizmetlerden ve personelin tutumlarından memnuniyet duyduğu gözlemlenmiştir. Bu tür merkezlere yönelik asgari standartların belirlenmesi açısından ziyarete konu Merkezin birçok yönüyle iyi uygulama örneği olabileceği değerlendirilmiştir.

D.2 Tavsiyeler

D.2.1 Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

76. Hâlihazırda Merkezde bir kütüphane bulunmadığı ve kitap okumanın olumlu etkileri dikkate alınacak olursa Merkezde yeterli sayıda ve çeşitlilikte kitabın bulunduğu bir kütüphane oluşturulması ve Elmadağ İlçe Halk Kütüphanesindeki kitaplardan Merkezdeki sakinlerin faydalanabilmesi için (örneğin bir protokol imzalanması) girişimlerde bulunulması,
77. Sakinlerin açık hava aktivitelerinden biri olan yürüyüş yolu düzenlenmesinin hızlandırılarak tamamlanması,
78. Merkez içinde kullanım dışında bırakılan oyun malzemelerinin aktif kullanımı ve kış aylarında pasifliği önlemek için sakinlere özgü kapalı bir etkinlik alanı tesis edilmesi,
79. Acil durum butonlarının sayılarının, her sakine bir tane olacak şekilde artırılması ve mevcut acil durum butonlarının çalışır olma durumlarının gözden geçirilmesi,
80. Katlara kişisel kullanıma uygun boyutlarda kurutma makinelerinin konulması ve arıza durumlarının takip edilerek ivedilikle tamir edilmesi,
81. Engelli sakinlere yönelik makul düzenlemelerin gözden geçirilmesi, bu bağlamda asansörde yer alan tuş takımlarının sakinlerin ihtiyaçlarına uygun olarak erişilebilirliğinin artırılması ve asansörün açılıp kapanma hızının, sakinler için makul seviyelere getirilmesi,
82. Merkezde görev yapan personelin, toplu etkinliklerin yapıldığı dönemlerde COVID-19 tedbirlerine uygun olarak maske ve mesafe kurallarına dikkat etmesi,
83. Sakinlerin sosyalleşmesi ve boş zamanlarını etkin değerlendirmeleri amacıyla psiko-sosyal, eğitim-öğretim, spor vb. faaliyetlerin düzenlenmesi, bu faaliyetlerin mümkün olduğu kadar çeşitli olmasına (eğitim, spor, mesleki değeri olan işler vb.) özen gösterilmesi,

84. Yemek taşıma aracının çıkardığı yüksek ses nedeniyle erken vakitte uyanmak durumunda kalan sakinlerin şikâyetleri dikkate alınarak soruna yönelik en uygun çözümün hayata geçirilmesi,
85. Merkezde eksik olan güvenlik personeli sayısının ihtiyaçla orantılı olacak şekilde arttırılması,

D.2.2. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

86. Kamu kurumlarının erişilebilirliği kriterleri kapsamında yüksek maliyet nedeniyle Merkez tarafından değişimi gerçekleştirilemeyen asansör kumanda düğmelerinin değiştirilmesi için Elmadağ Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi'ne destek olunması,
87. Engelli bakım merkezleri ile huzurevi ayrımının yapılmamasına dayalı olarak Merkezde sakinlerin yanı sıra engelli raporu bulunan psikiyatri hastalarının da olduğu ve bu kişilerin diğer sakinlere ve personele saldırı riskinin bulunduğu hususu dikkate alınacak olursa Merkezin yaşlıların kendini huzur ve güvende hissedebileceği bir ortam sunması için engelli bakım merkezleri ile huzurevi ayrımının yapılması,
hususları tavsiye olunur.

2021 YILINDA RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HASTANELERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

1. ADANA DR. EKREM TOK RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HASTANESİ ZİYARETİ RAPORU (2022/35)
2. BOLU İZZET BAYSAL RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HASTANESİ ZİYARETİ RAPORU (2022/51)

**ADANA
DR. EKREM TOK RUH
SAĞLIğI VE HASTALIKLARI
HASTANESİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/35)**

KISALTMALAR

AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AMATEM	Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi
CİMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
CPT	Avrupa İşkencenin veya İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
ÇEMATEM	Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Merkezi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
EKT	Elektro Konvülsif Tedavi
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction/ Polimeraz Zincir Reaksiyonu (COVID-19 testi)
SABİM	Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi
SPT	İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezanın Önlenmesi Alt Komitesi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TMK	Türk Medeni Kanunu
TRSM	Toplum Ruh Sağlığı Merkezi

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun ile; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ruh sağlığı ve hastalıkları hastanelerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Ruh sağlığı ve hastalıkları hastaneleri ağırlıklı olarak psikiyatri, nöroloji ve nöroşirürji uzmanlarının görev yaptığı ve özellikle psikiyatrik ve nörolojik rahatsızlıkların tespitinde ve tedavisinde diğer sağlık kuruluşlarına göre daha geniş imkânlarla ve donanıma sahip dal hastaneleridir.
6. Yukarıda anılan görevin ifası kapsamında Adana Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine 29-30 Aralık 2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde; Kurumun talebi üzerine Adana Valiliği tarafından görevlendirilen ... yer almıştır.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 09.02.2021 tarihli ve 2021/16 sayılı Kararı ve Başkanlık Makamının 17.12.2021 tarihli ve E-16949670-903.07-6105 sayılı olurlarına istinaden Adana Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine⁵⁶² 29-30 Aralık 2021 tarihlerinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

562 Bundan sonra kısaca "Hastane" olarak ifade edilecektir.

A.1. Ziyaret Yöntemi

8. Ziyaret, 29 Aralık 2021 tarihinde; Hastane Başhekim Vekili ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ardından Ziyaret Heyeti, ziyaret tarihi itibarıyla hasta kabulüne henüz başlamamış olan Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Merkezi (ÇEMATEM)'i, tutuklu ve hükümlü servislerini, faaliyet odalarını, Elektro Konvülsif Tedavi (EKT) birimini ve Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi (AMATEM) (AMATEM Yoğun Bakım, Amatem-1 ve Amatem-2) servislerini yerinde incelemiş; tutuklu ve hükümlü servislerinde kalan hastalar ile AMATEM'e yatışı yapılanlarla Hastane personeli olmaksızın görüşmeler gerçekleştirmiştir. Daha sonra Ziyaret Heyeti ikiye ayrılarak kadın-2 ve erkek-1, erkek-2 servislerinde hasta odalarını, kilitli bulunan depoları, tuvalet ve banyoları, ortak alanları ve tespit odalarını incelemiştir. Hastalarla birebir ve toplu görüşmeler gerçekleştirilerek memnun oldukları ve olmadıkları hususlar anlaşılmaya çalışılmıştır. Tüm servislerde bulunan fiziksel kısıtlama defteri ile bazı hastaların dosyaları incelenmiştir. Servislerde görevli personel ile birebir görüşmeler gerçekleştirilmiştir. 30 Aralık 2021 tarihinde, kadın1 servisinde yerinde incelemelerde bulunulmuş; bu serviste de hastalar ve personel ile ayrı ayrı görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca, hastaların iddialarının ve fiziksel kısıtlama defterlerinin tutarlılığının kontrol edilmesi amacıyla kamera kayıtları incelenmiştir.
9. Görüşme yapılan tüm hastalar, gönüllülük esas olmak üzere, Ziyaret Heyeti tarafından belirlenmiştir. Görüşmeler, "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek COVID-19 pandemisi tedbirlerine uygun olarak, maske, mesafe ve hijyen kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
10. Hastane İdaresi, ziyaretin ilk günü Heyet ile işbirliği içerisinde hareket etmiş, Heyetin bütün servislere bekletmeksizin erişimi sağlanmış, hastalarla birebir görüşmeler yapabilmeye için gerekli önlemleri almış, tespit kayıtları ve hasta dosyaları gibi talep edilen belgelere erişimi sağlamıştır. Ancak; ziyaretin ikinci gününde Heyetin, sunucu odasına giderek kamera kayıtlarını inceleme talebinde bulunması üzerine, teknik bir çalışma yapılacağı gerekçesiyle yarım saat sonra elektrik kesintisi olacağı ifade edilmiş, Heyet üyeleri tarafından farklı tarihlere ilişkin görüntü kayıtlarının talep edilmesi üzerine de elektrikler kesilmiş ve bu kesinti yarım saat kadar sürmüştür. Son görüşmede sunucu odasında yaşanan sıkıntılar İdare ile paylaşılmış, tutuklu ve hükümlü servisinde yer alan jandarma kulesinde gerçekleşen tadilat nedeniyle elektriğin kesildiği ifade edilmiştir. Yine ziyaretin ikinci gününde Heyet üyelerinin, bazı iddialara ilişkin olarak fiziksel kısıtlama defterlerini kamera kayıtları ile karşılaştırarak incelemek amacıyla sunucu odasına getirilmesini talep etmesi üzerine defterlerin servis dışına çıkarılmayacağı ifade edilmiş; bu nedenle Heyet üyelerince her bir servise yeniden gidilerek fiziksel kısıtlama defterleri üzerinde incelemelerde bulunulmuş ve ilgili bölümlerin birer sureti temin edilmiştir. Ardından, kamera kayıtları incelenmiştir.
11. Ziyaret sonunda, ziyarete ilişkin ilk gözlem ve tespitler Başhekim Vekili ile paylaşılacak istenmiştir. Ancak Heyet, Hastane içerisinde muhatap bulmakta zorlanmış ve Ziyaret Heyeti son görüşme için bir saatten fazla bekletilmiştir. İlk gözlem ve tespitler, ziyaretin ikinci günü istifa ettiği gerekçesiyle yerinde bulunmayan Başhekim Vekili yerine Başhekim Yardımcısı ile paylaşılmıştır. Son görüşmeye katılanlar yetkili kişinin Başhekim Vekili olması gerekçesiyle ziyaret tutanağını imzadan ve talep edilen kamera kayıtlarının bir suretinin verilmesinden imtina etmiştir. Daha sonra Başhekim Vekili gelerek ziyaret tutanağını imzalamıştır.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Hastane Hakkında Genel Bilgiler

12. Adana Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, 1984 yılından bu yana Türkiye'de ruh sağlığı alanında bölge hastanesi olarak hizmet veren büyük dal hastanelerinden biridir. Hastane, 16 şehirden gelen hastalara hizmet vermektedir.
13. Hastane, 132.584 m² araziye sahip olup söz konusu arazinin 31.802 m²'si kapalı alandır.
14. Hastane, 440'ı psikiyatri, 74'ü erkek AMATEM, 10'u kadın AMATEM ve 6'sı 1. Basamak Genel Yoğun Bakım olmak üzere toplam 530 yatak kapasitesine sahiptir. Hastanede, hükümlü ve tutuklular için tutuklu ve hükümlü servisi de bulunmaktadır. Tutuklu ve hükümlü servisinde 6 yatak kadınlara, 24 yatak ise erkeklere ayrılmıştır.
15. Hastanede, 6 adet erkek servisi, 4 adet kadın servisi, 1 erkek ve 1 kadın tutuklu ve hükümlü servisi, 4 adet AMATEM servisi ve 1. Basamak Genel Yoğun Bakım servisi bulunmaktadır. Pandemi sebebiyle Mart 2020'den sonra hem kadın hem erkek servislerinde, 1 servis tarama amaçlı izolasyon servisine ve 1 servis COVID-19 olduğu tespit edilen hastalar için COVID-19 servisine dönüştürülmüştür.
16. Tüm hastalar, servislere, PCR testi sonuçlarına göre yerleştirilmektedir. Hastanede, test sonucu çıkana kadar hastaların izolasyon biriminde tutulduğu, 14 günlük karantina sürelerinin sonunda test sonuçlarının negatif çıkması durumunda hastaların servislere alınarak odalara yerleştirildiği İdare tarafından ifade edilmiştir. Testleri pozitif çıkan hastaların, Hastane bünyesinde kurulan COVID-19 servisinde tedavi altına alındığı belirtilmiştir.
17. Hastanede pandeminin başlangıcından itibaren alınan önlemler neticesinde toplam 43 COVID-19 vakasının yaşandığı, hastalığa bağlı olarak vefat olmadığı bilgisi verilmiştir.
18. Hastanede adli hastalar⁵⁶³ için ayrılmış bir bölüm/servis/yatak bulunmamakta; bu statüdeki hastalar diğer hastalarla birlikte kalmaktadır. Cezai ehliyeti olmadığı tespit edilen hastalar, Adana Yüksek Güvenlikli Adli Psikiyatri Hastanesine gönderilmektedir.
19. Hastanede, ziyaret tarihinde çocuk ve ergenlere yönelik yatılı hizmet sunulmamaktadır. Ancak 2022 yılı itibarıyla 19 yataklı çocuk ve ergen hastalara hizmet vermek üzere Bağımlılık ve Arındırma Merkezi açılış süreci devam etmektedir.
20. Hastane polikliniklerinde ayakta tedavi hizmeti verilmektedir. Poliklinikler 09.00-15.00 saatleri arasında hizmet vermekte olup günlük ortalama 750 kişi polikliniklerden faydalanmaktadır. 2021 yılının Temmuz-Aralık ayları arasında polikliniklere başvuran kişi sayısı 80.851 olmuştur.
21. Hastaneye bağlı olarak faaliyet gösteren iki adet Toplum Ruh Sağlığı Merkezi (TRSM) bulunmakta olup 2021 yılında TRSM'lerden toplam 14.801 kişi faydalanmıştır.

563 "Adli hastalar", Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 74. maddesine göre; fiili işlediği yolunda kuvvetli şüpheler bulunan şüpheli veya sanığın akıl hastası olup olmadığının, akıl hastası ise ne zamandan beri hasta olduğunun ve bunun, kişinin davranışları üzerindeki etkilerinin saptanması için sağlık kurumunda gözlem altına alınan kişileri ifade etmek için kullanılan bir ifadedir.

22. Psiko-sosyal destek servisinde; 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında gelen kişilere de hizmet sunulmaktadır.
23. Hastanede biyokimya ve mikrobiyoloji birimlerinin hizmet verdiği belirtilmiştir.

B.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

24. Ziyaret tarihinde 303'ü erkek, 63'ü kadın olmak üzere Hastanede yatan toplam hasta sayısı 366'dır. Tedavi gören hastalardan 4'ü yabancı uyruklu, 14'ü ise 61 yaş ve üzerindedir. Ziyaret tarihinde fiziksel engeli olan bir hasta bulunmadığı ifade edilmiştir.
25. Hastanede yatarak hizmet alan hastalara belirli bir yatış süresi belirlenmemekle birlikte yatış süreleri 18 ile 20 gün arasında değişmektedir. Söz konusu süre, hastanın durumu, tedavinin etki süresi vb. nedenlerle farklılık gösterebilmektedir. Ayrıca bu sürenin hastaların aileleri tarafından alınmaması gibi nedenlerle uzayabildiği belirtilmiştir. Aileleri tarafından Hastaneden alınmayan kişilerin, personelin görevlendirilerek ailesine teslim edilmesi ya da Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı kurumlar ile iş birliğine gidilerek bakım evlerinde kalmalarının sağlandığı belirtilmiştir.
26. Hastaneden alınan bilgilere göre; 2021 Temmuz-Aralık tarihlerinde Hastaneye gönüllü yatış yapan 3.284 kişi bulunmaktadır. Hastanın kendisinin yatarak tedavi görmek istemediği; ancak vasisinin istediği durumlarda ise hastanın toplum için tehlike oluşturup oluşturulmadığının ve kişinin hastalık döneminde olup olmadığının değerlendirildiği, kişinin tıbben yatışının gerekli olduğunun değerlendirilmesi halinde vasisinden onam alındığı; ancak vasisinin rızası ile yapılan bu tarz yatışların istemsiz yatış kapsamında değerlendirildiği ve Türk Medeni Kanunu (TMK)'nın 432'nci maddesi⁵⁶⁴ kapsamında işlem yapıldığı belirtilmiştir.
27. 2021 Temmuz-Aralık tarihlerinde Hastaneye istemsiz yatışı yapılan kişi sayısı 293'tür. İstemsiz yatışlara ilişkin prosedür ise şu şekildedir: Hastanenin acil servisine getirilen ve TMK'nın 432'nci maddesi kapsamında zorunlu yatış yapılması gereken hastalar için istemsiz yatış formu doldurularak hastanın yakınının/vasisinin ya da hastayı getiren sağlık ekibi/kolluk kuvvetlerinin şahitlik imzası alınmaktadır. Yatış gerekçesini ve mevcut riskleri içeren istemsiz yatış formu iki psikiyatrist tarafından imzalanarak sulh hukuk mahkemesine gönderilmektedir. Bu sırada hastanın yatışı yapılarak tedavisine başlanmaktadır. Bu süreçte ilgili kişi, hâkim karşısına çıkarılmamaktadır.
28. İstemsiz yatış kararına 10 gün içinde hasta yakını veya vasisi tarafından itiraz yapılabilmektedir.
29. Mahkeme kararına göre istemsiz yatış sürebilmekte veya sonlandırılmaktadır. Hastanın zorunlu yatışını gerektiren durum ortadan kalktığında ilk mesai günü sağlık kurulunun uygun raporuyla hasta taburcu edilmekte ve durum ilgili mahkemeye bildirilmektedir. Taburcu işlemleri için mahkemeden onay yazısı beklenmediği belirtilmiştir.

⁵⁶⁴ TMK'nın 432'nci maddesi şu şekildedir: "Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arz eden bulaşıcı hastalık veya serserilik sebeplerinden biriyle toplum için tehlike oluşturan her ergin kişi, kişisel korunmasının başka şekilde sağlanamaması hâlinde, tedavisi, eğitimi veya ıslahı için elverişli bir kuruma yerleştirilir veya alıkonulabilir. Görevlerini yaparlarken bu sebeplerden birinin varlığını öğrenen kamu görevlileri, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar. Bu konuda kişinin çevresine getirdiği külfet de göz önünde tutulur. İlgili kişi durumu elverir elvermez kurumdan çıkarılır."

30. 17 yataklı olan AMATEM-1 servisi de TMK'nın 432'nci maddesi kapsamında getirilen hastalara ayrılmıştır.
31. Hastane İdaresi tarafından istemsiz yatışlarda temel sorunların istemsiz yatışı yapılması gereken hastaların iç görüşünün ve farkındalığının az olmasından, bu kişilerin yeterli bilgilendirilme yapılmaksızın hastaneye sevk edilmesinden, kişinin başkalarına zarar verme riskinin farkında olmamasından kaynaklandığı belirtilmiştir. Bu süreçte ilgili hastaların kendilerine uygulanan tıbbi tedavileri bireysel özerkliklerine bir müdahale olarak algıladığı; sağlık çalışanlarının ilgili kişilerle daha sonra sorun yaşamak konusunda tedirginlik yaşadığı ve çalışanlara yönelik şiddet riski olabildiği belirtilerek bu konudaki yasal boşlukların bazı etik kaygıları arttırdığı ifade edilmiştir.
32. Türk Ceza Kanunu (TCK)'nın 32'nci maddesi kapsamında değerlendirmek için gönderilen ve Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'nın 74'üncü maddesi kapsamında yatışı yapılan kişilerin gözlem süresi ise azami 3 haftadır. Bu sürenin yeterli olmayacağının değerlendirilmesi halinde, takip eden hekimin ve sağlık kurulunun kararıyla birlikte her seferinde 3 haftanın, toplam 3 ayı geçmemek üzere uzatılması mümkündür.
33. 2021 yılında Hastanede hiç ölüm vakası yaşanmadığı bildirilmiştir.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Hastalara Yönelik Muameleler

34. Psikiyatri hastanelerinde işkence ve diğer zalimane, gayriinsani, onur kırıcı ve aşağılayıcı muamele yalnızca psikolojik ve/veya fiziksel şiddet ve baskı ile değil, ihmal, alıkonulma mekânının fiziksel koşullarının yetersizliği, uygulanan kontrol yöntemlerinin istismarı, hastalara uygulanacak ilaç ya da diğer tedavi türlerinin terapötik amaçlar dışında kullanılması ve şikâyet mekanizmalarının düzgün işlememesi yollarıyla da ortaya çıkabilmektedir.
35. Yapılan görüşmelerde hastalar genel olarak serviste çalışanların kendilerine fiziksel müdahalede bulunmadığını ifade etmiştir. Ancak erkek servisinde yapılan görüşmelerde, bir hasta, Hastaneye ilk getirildiğinde yatağa tespit edilmeye direndiğini, direndiği için personelin cinsel organına bastırıldığını ifade etmiştir. Hastanın iddiaları üzerine Heyet, hasta dosyasını inceleyerek, ilgili hastanın hastaneye yatış yaptığı tarihi ve yatışının yapıldığı servisi tespit etmiş ve ilgili servisin kamera kayıtlarını izlemiştir. Bu kapsamda, hastanın "fiziksel kısıtlama odası (tespit odası)"na güvenlik görevlileri eşliğinde getirildiği, hastaya fiziksel tespit uygulandığı, hasta tespit edildikten sonra hastanın pantolonun ceplerinin güvenlik görevlilerince kontrol edildiği, bu esnada hasta ile münakaşaya giren güvenlik görevlilerinin hastanın ellerinin ve ayaklarının tespit edilmiş olmasına rağmen hastanın göğsüne kollarıyla bastırıldığı, hastanın cinsel organını sıktığı, ardından boğazını sıktığı kamera kayıtlarından görülmüştür. Ziyaret Heyetince tespit edilen söz konusu olay hakkında Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 04.01.2022 tarih ve 2022/01 sayılı kararı ile Adana Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur. Hastane İdaresi, söz konusu olay hakkında 11.01.2022 tarihinde Kurum içi inceleme başlatıldığını bildirmiştir.

36. Hem kadın hem de erkek servislerinde görüşme yapılan hastalardan bazıları; servis personelinin kendilerine yönelik tavırlarının çok sert ve/veya tehditkâr olduğunu ifade etmiştir. Bazı hastalar ise, hemşireler tarafından "çocuk gibi azarlandıklarını" öne sürmüştür.
37. Kadın-2 servisinde görüşme yapılan hastaların tamamı, banyo yapılırken personelin kendilerine sert ve aceleci davrandığını, "hadi, hadi hadi!" şeklinde azarlayıcı ifadeler kullanıldığını belirtmiş ve özellikle banyo yapılırken kendilerine daha saygılı davranılmasını talep etmiştir. Erkek servislerinde yapılan görüşmelerde, hastaların banyo sırasında görevli hemşireler tarafından herhangi bir olumsuz tutuma maruz kalmadıkları anlaşılmıştır.
38. AMATEM servislerinde bulunan hastalarla yapılan görüşmelerde ise hastalar personelin kendilerine genel olarak arkadaşça ve kibar davrandığını, yardımcı olduklarını belirtmiş, servis personellerinin kendilerine yönelik muamelelerinden memnun olduklarını dile getirmiştir. Bununla beraber, AMATEM Yoğun Bakım Servisine yatış yapan hastalardan biri, ilk yatış sırasında güvenlik görevlileri tarafından ailelerine ve yakınlarına daha kibar ve anlayışlı davranılması gerektiğini ifade etmiştir.
39. Hastalarla gerçekleştirilen görüşmelerde; hastaların kendi aralarında tartışmaları veya şiddet uygulamaları halinde kavga eden kişilerin öncelikle orada bulunan diğer hastalar tarafından ayrılmaya çalışıldığı, kavganın devam etmesi halinde personelin müdahale ettiği, gerekli hallerde kişilerin odalarının değiştirildiği ifade edilmiştir.
40. Hastane İdaresi tarafından son bir yılda hakkında kötü muamelede bulunduğu iddiası olan 2 çalışan olduğu bildirilmiştir. Bu iddialar üzerine İdare tarafından yapılan araştırma sonucunda iddiaların asılsız olduğunun tespit edildiği; buna rağmen personelin davranışlarına dikkat etmeleri yönünde uyarıldığı belirtilmiştir. Bir şikâyet kapsamında; hastanın, kural ihlali yaptığı için zorunlu olarak taburcu edildiği, söz konusu hastanın taburcu edilmesini kötü muamele olarak algıladığı ve servisi terk etmek istemediği anlaşıldığından; hem başvurucuya konu hakkında bilgi verildiği hem de çalışanlara hastalara davranışlarında daha özenli olmaları ve yanlış anlaşılmanın önüne geçecek yönde servis kurallarını anlatmaları konusunda bilgilendirme yapıldığı belirtilmiştir.

C.2. Şikâyet Prosedürleri

41. Hastanenin ilettiği bilgi ve belgelere göre; hastalar, şikâyet, istek ve taleplerini İdareye hem sözlü olarak hem de dilekçe yoluyla iletebilmektedir. Hastane İdaresi tarafından, hastalara talep etmeleri halinde kâğıt ve kalem verildiği, şikâyet dilekçelerinin her serviste bulunan dilek ve şikâyet kutusuna atılabildiği veya hemşireye verilebildiği ifade edilmiştir. Ancak ziyaret esnasında Hastane İdaresi ile yapılan görüşmelerde şikâyet kutularının ne sıklıkta kontrol edildiğine dair kesin bir bilgi verilememiştir. Bununla beraber; İdare tarafından gönderilen belgelerde; hasta hakları birim sorumlusunun haftanın belirli saatlerinde hastalara servislerde bilgilendirme yaptığı ve hastaların dilekçelerinin şikâyet kutularına atılmasını sağladığı, söz konusu şikâyet kutularına atılan dilekçelerin her ay düzenli olarak değerlendirildiği bildirilmiştir.
42. Hastaların ailesi veya yasal temsilcisi, hasta adına İdareye şikâyetle bulunabilmektedir. Hastalar ve yakınları tarafından Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi (SABİM) ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)'ne de başvuru yapılabilmekte, Hastanenin kurumsal e-posta adresine de şikâyetler iletilebilmektedir.

43. 2021 yılı içerisinde hasta ve hasta yakını tarafından Hastaneye iletilen şikâyet sayısının 613 olduğu bildirilmiştir. Bunlardan 45'inin hasta hakları birimine yapıldığı, 30'unun hasta veya hasta yakını tarafından iletilen dilek ve öneri olduğu, 393'ünün CİMER, 113'ünün ise SABİM yoluyla İdareye ileildiği, 32'sinin ise kurumsal e-posta adresine yapıldığı belirtilmiştir.
44. İdare, mümkün olan en kısa sürede hastaların şikâyet ve taleplerine geri dönüş yapılmaya çalışıldığını ifade etmiştir. Bu kapsamda başvuruların özelliklerine göre yasal süresi içinde veya yasal süre sonunda hak kaybı yaşanabilecek başvurularda yasal sürelerle bakılmaksızın hemen çözüm üretildiği belirtilmiştir.
45. İdareden alınan bilgilere göre, şikâyetler, kantin fiyatlarının yüksek olması, yemek miktarının az olması, sigara saatleri, telefon saat ve süreleri, tedavilerin yan etkileri, taburculukta yol parasının bulunmaması, sağlık personelinin hastaya güler yüzlü ve nazik olmaması gibi konularda yapılmaktadır. Söz konusu şikâyet konularına ilişkin olarak Hastane İdaresi, kantin fiyatları konusunda Destek Kalite Biriminin önleyici faaliyetlere başladığını ve AMATEM biriminde kantin satışları sırasında ek bir personel görevlendirildiğini, taburculukta yol parası olmadığını belirten hastalar için sosyal hizmet uzmanlarının devreye girdiğini ve Valilik oluru ile hastanın bir personel eşliğinde ikamet adresine götürülerek yakınlarına teslim edildiğini, sağlık çalışanlarının davranışlarına ilişkin başvuruların tamamına dönüş yapıldığını ve ilgili personelin uyarılarak iletişim eğitimlerinin tekrarlandığını ifade etmiştir.
46. Hastalarla yapılan görüşmelerde; bazı hastalar bir sorununu veya talebini hemşirelere iletebildiğini ve yanıt aldığını belirtmiş; bazıları ise şikâyetlerini Başhekimliğe iletebilme imkânlarının olmadığını düşündüğünü ifade etmiştir. Hastaların bir kısmı ise serviste kalem kullanmanın yasak olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bazı hastalar, serviste görev yapan hemşire ve diğer sağlık görevlilerine istek ve şikâyetlerini bildirmek istediğinde, "işim var sonra gel" gibi ifadeler işittiklerini, kendileriyle ne durumda olurlarsa olsunlar ilgilenilmediğini, "yoğunum" tepkisi aldıklarını iddia etmiştir. Görüşme yapılan bir hasta ise serviste diğer hastalar tarafından rahatsız edilmeleri konusunda hemşirelere şikâyetlerini dile getirdiklerinde "ikinizi de bağlarım" şeklinde cevap verildiğini iddia etmiştir.
47. Hastane İdaresi, 2021 yılında Kurumda hırsızlık, istismar veya taciz gibi vakalara ilişkin başlatılmış bir inceleme veya yargıya taşınmış resmi bir durum bulunmadığını bilgisini vermiştir.

C.3. Fiziksel Koşullar

48. Hastane odaları, koğuş sistemindedir. Odalara ilişkin veriler ise şu şekildedir:

	Oda Sayıları	Oda m ²	Kişi Başı Düşen m ²
Tek kişilik oda	57	15.5	15.5
2 kişilik oda	30	14.8	7.4
3 kişilik oda	11	31.5	10.5
5 kişilik oda	16	30	6
6 kişilik oda	49	30	5
6 kişilik yoğun bakım odası	1	102	20
Toplam oda sayısı	164		

49. Yataklı servislerin tamamında fiziksel engeli olan bireyler için engelli odaları bulunmaktadır.
50. Hastaların odalarının gün içerisinde kilitlenmediği ve hastaların odalarında vakit geçirebildiği gözlemlenmiştir.
51. Genel olarak odaların yeterli gün ışığı aldığı, havalandırmanın iyi olduğu görülmüştür.
52. Yatak başları, hastaların kendisine zarar vermesini engellemek için yuvarlak olarak tasarlanmıştır. Her yatakta, yeterli ve mevsim şartlarına uygun nevresim ve örtünme malzemeleri mevcuttur.
53. Görüşme yapılan hastalardan bazıları, yatak süngerlerinin çok eski ve çökmüş olduğunu, bu nedenle rahat uyuyamadıklarını ifade etmiş; yapılan inceleme neticesinde bazı yatakların hastaları rahatsız edebilecek derecede eskidiği ve orta kısımlarının içe çöktüğü tespit edilmiştir.
54. Hastane binasının eski olmasına bağlı olarak, özellikle yenilenmemiş erkek servislerinin fiziksel koşullarının iyileştirilmeye ihtiyaç duyduğu gözlemlenmiştir. Yenilenmeyen servislerde, zeminlerin ve duvarların eski ve terapötik olmayan bir görüntüye sahip olduğu görülmüştür.
55. Servislerde, hasta odalarının ve banyo/tuvaletlerin yanı sıra ortak alan olarak da kullanılan bir yemekhane, doktorla görüşme odası, hemşire gözlem odası, fiziksel müdahale (tespit) odası ve sigara odası bulunmaktadır. Hemşire odaları tüm birimi görecekte cam bölme olarak düzenlenmiştir.
56. Hastalardan bazıları, servislerde bulunan sigara odalarının kapısının olmaması nedeniyle sigara dumanının koridorlara ve odalara yayıldığını ve bu durumdan rahatsız olduklarını belirtmişlerdir.
57. Kadın ve erkek hasta servislerinde banyo ve tuvaletlerin tadilat kapsamında yenilendiği görülmüştür. Ancak ziyaret tarihinde yenileme sebebiyle bu alanlarda kalorifer peteği vb. ısıtma sistemi kurulmamıştır.

58. Ziyaret tarihinde odaların ve servislerin sıcaklığı mevsim şartlarına uygundur. Ancak yenilenen banyoların pencerelerinin sürekli açık tutulduğu ve banyolarda ısıtma tesisatının da olmadığı, bu nedenle de bu alanların soğuk olduğu anlaşılmıştır.
59. Hasta odaları, servis koridorları ile (banyo ve tuvaletler hariç) ortak alanlar kamera ile 24 saat izlenmektedir.
60. Temizlik, personel tarafından günlük olarak yapılmaktadır. Hastanenin genel olarak temiz olduğu gözlemlenmiştir.
61. Salı ve Çarşamba günleri kıyafetler ve nevresimler toplanıp çamaşırhanede yıkanmaktadır. Çamaşırhanede 3 adet büyük yıkama makinesi ve 4 adet kurutma makinesi bulunmaktadır. Hastaların enfekte, kanlı kıyafetlerinin ayrıca yıkandığı bir çamaşır makinesi de mevcuttur.
62. Nevresim takımlarının ihtiyaç oldukça ve haftada bir defa değiştirildiği hastalar tarafından ifade edilmiştir.
63. Haftanın iki günü banyo günü olarak belirlenmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan kişiler pazartesi ve perşembe günleri banyo yapmanın zorunlu olduğunu ifade etmiştir. Banyo sırasında hastaların kullandıkları şampuan Hastane İdaresi tarafından temin edilmektedir.
64. Banyolarda mahremiyetin sağlanması için her kabinde perde bulunmaktadır. Kadın-1 servisinde görüşme yapılan bir hasta, banyoların 4 kişilik olduğunu ve 4 kişinin de aynı anda banyoyu kullandığını, banyo yaparken perdeyi kapatabildiklerini; ancak banyo yaptıkları kabinlere girmeden önce soyunmaları gerektiğini iddia ederek birbirlerini görmeleri nedeniyle mahremiyete dikkat edilmediğinden şikâyetçi olmuştur. Erkek servislerinde ise hastalar banyo yaparken yıkadıkları kabinde giyinip soyduklarını, kabin yanlarında bulunan askılıklara kıyafetlerini astıklarını belirtmişlerdir.
65. Hastaneye yatışı yapılan hastalar kendi kıyafetlerini ve iç çamaşırlarını kullanamamaktadır. Hastane İdaresi tarafından hastalara mevsime göre kıyafet ve iç çamaşırı verildiği, bu sayede bulaşıcı hastalıkların ve hastalar arası çıkabilecek tartışmaların önlenmeye çalışıldığı, kişinin istemesi halinde Hastanenin verdiği kıyafetleri kendisiyle birlikte götürebildiği belirtilmiştir. Bu kapsamda erkek hastalara mavi-gri, kadın hastalara pembe-gri tek tip eşofman/pijama takımı verildiği görülmüştür. Hastalar tüm gün bu eşofmanlarla durmakta ve hastalara uyumak için ayrı bir pijama takımı verilmemektedir.
66. Görüşme yapılan hastalardan bazıları kıyafetlerin bedenlerine uymadığını, çok kullanımdan dolayı bel lastiklerinin genişlediğini, verilen kıyafetlere ek üşüdükleri zaman giyebilecekleri kıyafetleri alamadıklarını ifade etmişlerdir. Kadın hastalarla yapılan görüşmelerde, temiz eşofmanların ve iç çamaşırların her banyo sonrası verildiğini, banyo günleri hariç iç çamaşırı talep edildiğinde özel bir durum yok ise bu taleplerinin karşılanmadığını, kirli iç çamaşırıyla durmak zorunda olduklarını iddia edenler olmuştur.
67. Çamaşırhanedeki haftalık yıkama sonrasında uygun beden kalmadığından bir erkek hastanın pembe eşofman takımı giymek zorunda kaldığı görülmüştür. Yapılan görüşmelerde söz konusu hastanın, servisteki diğer hastalar tarafından alay konusu edildiği ve hastanın bu durumdan utanç duyduğu gözlemlenmiştir.

68. Erkek hastalarla yapılan görüşmelerde, hastaneye haftada bir defa belirli bir berberin geldiği ve herkesin tıraşını yaptığı iletilmiştir. Ancak hastalar, berberin yoğunluktan dolayı özensiz tıraş yaparak çoğu hastanın yüzünde yaralara neden olduğundan şikâyet etmiş; bu nedenle hastaların yüzünde yaralar oluştuğu Ziyaret Heyetince de görülmüştür.
69. Kadın hastaların hijyenik ped ihtiyaçları Hastane tarafından temin edilmekte olup hastalarla yapılan görüşmelerde talep etmeleri halinde istedikleri kadar hijyenik pedin kendilerine verildiği ifade edilmiştir.
70. Kadın servisinde görevli hemşire bulaşıcı hastalığı olan kişiler haricinde, aynı tırnak makasının her kullanım sonrasında dezenfekte edilerek hastalara verdiklerini belirtmiştir.
71. Hastane binasının haşerelere karşı en son 15.12.2021 tarihinde ilaçlandığı belirtilmiş olup İdare, özel firmadan alınan son tarihli ilaçlama hizmetine ilişkin evrakları iletmıştır.

C.4. Kontrol Yöntemleri

72. Psikiyatri merkezlerinde hastaların ve çalışanların zarar görmesini önlemek amacıyla kullanılan zorlayıcı yöntemler "Kontrol Yöntemleri" olarak tanımlanmaktadır. Bu yöntemlerden en önemlileri tecrit (izolasyon) ve tespit (fiziksel, mekanik ve kimyasal kısıtlama) olarak belirlenmiştir. Tecrit ve tespit; hapsedilme, hareketsiz bırakma ve izolasyonu içerdiğinden bireysel özgürlükler üzerindeki en büyük kısıtlamalardan sayılmaktadır.
73. Tecrit; klinik bir durumun kontrol altına alınması için hastanın rızası olmaksızın bir odada kapı kilitlenerek tutulması olayıdır. Tecritle ilgili en önemli özellik hastanın servisteki kalabalıktan ayrı tutulması ve uyaran içermeyen, yumuşak oda olarak tabir edilen bir ortamda bir süre kalmasının sağlanmasıdır. Tespit uygulanan hastalar ise fiziksel, mekanik ve/veya kimyasal yollarla kısıtlanmakta, yumuşak oda diye tabir edilen tecrit odasında tutulmamaktadır.
74. Kişinin rızası hârici uygulanması ve istismar ve kötü muamele potansiyeli taşıması sebebiyle psikiyatrik teşhis almış kişilere yönelik uygulanan kontrol yöntemleri, uluslararası insan hakları hukuku bağlamında üzerinde özellikle durulan ve istismar ve kötü muamele riskini en aza indirmek için standartlar geliştirilen bir alandır.
75. Hem CPT hem de İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezanın Önlenmesi Alt Komitesi (SPT); kontrol yöntemlerinin özgürlüğünden mahrum bırakmanın bir biçimi olduğunu ve ancak güvenlik gerekçesiyle son çare olarak başvurulması gereken bir önlem olduğunu kabul etmektedir.⁵⁶⁵
76. Hem CPT'ye hem de SPT'ye göre kontrol yöntemleri hiçbir zaman, ceza olarak, personel sayısının yetersizliği sebebiyle personele kolaylık olsun diye ya da uygun bakım veya tedavi yerine kullanılmamalıdır.

⁵⁶⁵ Bkz. SPT, Approach of the Subcommittee on Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment regarding the rights of persons institutionalized and treated medically without informed.

77. Kontrol yöntemlerinin ancak uygulama kriterleri ile süresini, izleme, denetleme, gözden geçirme ve itiraz etme usullerini belirleyen katı bir çerçevede ve her zaman meşruluk, zorunluluk, ölçülülük ve hesap verebilirlik ilkelerine uygun bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

C.4.1. Tecrit

78. Hastane İdaresi, Hastanede tecrit uygulaması bulunmadığını ifade etmiştir. Öte yandan Hastanede, 2 adet yumuşak oda bulunmaktadır.
79. Yerinde inceleme yapılan servislerde kullanımda olan tecrit odası (yumuşak oda) bulunmadığı görülmüştür.

C.4.2. Tespit

80. Hastanede 15 adet tespit odası bulunmaktadır.
81. Tespit uygulaması için servislerde ayrı birer oda ayrılmıştır ve odalarda tek bir yatak bulunmaktadır. Tespit odaları gün ışığı almaktadır. Yatak başlıkları yumuşak malzeme ile kaplanmıştır. Kişilerin kısıtlanması için el ve ayak bağları ve/veya yatak kemerleri kullanılmaktadır. Tespit odalarında kamera bulunmaktadır ve süreç 7/24 kayıt altına alınmaktadır.
82. Ülkemizde kontrol yöntemlerin uygulanmasına ilişkin yasal bir düzenleme henüz mevcut değildir. Bununla beraber, Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan "Sağlıkta Kalite Standartları" çerçevesinde bildirilen örnek evrakları esas alarak Hastanenin kalite birimi tarafından kontrol yöntemlerinin uygulanmasına ilişkin bir yönerge hazırlanmış ve uygulamaya koyulmuştur.
83. Hastane İdaresi, Kurumumuza iletmış olduğu bilgi ve belgelerde; hastaların ilk yatış sürecinde tedavi yanıtı ve klinik yatışma gerçekleşene kadar fiziksel ve kimyasal tespite ihtiyaç duyulabildiğini, bu bağlamda hastaların önce ikna yolu, iletişim becerileri ile tedavi uyumunun artırılmaya çalışıldığını, ikna olmayan ve kendisine veya başkasına zarar verme riski olan hastalarda ise hekim önerisiyle fiziksel veya kimyasal tespite son çare olarak başvurulduğunu ifade etmiştir.
84. Hastane İdaresi, son 6 ayda tüm hastanede 1.365 defa tespit uygulandığını bildirmiştir. Tespit uygulanan erkek hasta sayısı 431, kadın hasta sayısı ise 320'dir.
85. Her servis, uygulanan kısıtlamaları ayrı bir defterde kayıt altına almaktadır ve ayrıca kısıtlamaların otomasyon sistemi üzerinden girişi yapılmaktadır. İncelenen fiziksel kısıtlama defterlerinde kısıtlama sürelerinin kayıt altına alındığı, kısıtlamanın en uzun 4 saat kadar sürdüğü gözlemlenmiştir. Fiziksel kısıtlama defterlerinin kullanılması, konuya ilişkin genel resmin görülmesini sağladığından faydalı bulunmuştur.
86. Hastane İdaresi, 2021 yılı yıllık hizmet içi eğitim planında belirtilen kontrol-kısıtlama yöntemlerine ait eğitimlerin aktif çalışan tüm personele "terapotik ortam eğitimi, fiziksel kısıtlama eğitimi" adı altında uzaktan eğitim modülü üzerinden verildiğini ve kayıt altına alındığını belirtmiştir. Servislerde hemşireler ile yapılan görüşmelerde tespit uygulaması konusunda eğitim aldığını belirten hemşireler bulunmaktadır.

87. Ziyaret sırasında hastalarla gerçekleştirilen birebir görüşmelerde, neredeyse tüm hastalar servislerde en az bir kez kendilerine tespit uygulandığını aktarmıştır. Görüşme yapılan hastaların tamamı, Hastaneye ilk yatışlarında kısıtlandıklarını beyan etmiştir.
88. İncelemeler esnasında, Hastanede mekanik kısıtlama uygulamalarının, uluslararası kabul edilmiş standartlara⁵⁶⁶ ve Hastanenin kendi yönergesine uygun bir şekilde gerçekleştirilmediği durumların olduğu tespit edilmiştir.
89. Hastalarla yapılan görüşmelerde; tespit uygulanmakla tehdit edildiklerini, sakın olsalar bile sadece hemşireler istediği için hastaların güvenlik görevlilerince tespit uygulamasına maruz bırakıldıklarını, çok fazla konuşanlara tespit uygulandığını iddia edenler olmuştur.
90. Fiziksel kısıtlama defterlerinden, rastgele seçilen tespit uygulaması kayıtları kamera görüntüleri ile karşılaştırılmıştır. Fiziksel kısıtlama defterlerinde, tespit uygulama nedeninin "hastanın saldırgan davranışlar göstermesi" olarak yazılmasına rağmen incelenen kamera kayıtlarında, hastaların önemli bir kısmının kendisine veya başkasına zarar verme davranışı göstermediği halde tespit altına alındığı, hastaların bu süreçte direnmediği gibi personelin tüm talimatlarını yerine getirdiği görülmüştür. Görüntülerden, hastaların tespit odasında sakın durmalarına rağmen tespit sonlandırılmadığı ve ayrıca hastalara kimyasal tespit uygulandığı görülmüştür. Tespit uygulama süresi hastadan hastaya değişiklik göstermekle birlikte bu sürenin çoğunlukla hastanın ajite olup olmadığıyla ilişkili olmadığı, tespite alınan hastaların önemli bir kısmının kamera görüntülerinde şiddete meyilli bir görüntü çizmediği gözlemlenmiştir. İdare tarafından konuya ilişkin olarak hastaların tespit uygulanacağını anladığında sakınlaştığı ve uygulamaya bu nedenle direnmediği ifade edilmiştir.⁵⁶⁷
91. Fiziksel kısıtlama defterlerinde ve incelenen kamera kayıtlarında hastaların on beş dakikada veya yarım saatte bir düzenli olarak kontrol edildiği gözlemlenmiştir. Ancak hastaların tespit edildikleri süreçte tuvaletlerini altına yaptığı durumlar olduğu ve hastaların bu şekilde tespit edilmeye devam edildiği, kontrol amacıyla gelen personelin hastanın durumunu görmesine rağmen hastanın temizlenmesi, tespit uygulamasına ara verilmesi veya sonlandırılması şeklinde herhangi bir müdahalede bulunmadığı ve hastayı altı kirlenmiş bir şekilde bıraktığı vakalar olduğu görülmüştür.
92. Son olarak, tespit uygulamasında belirlenen hijyen kriterlerine de uyulmadığı durumlar olduğu gözlemlenmiştir. Erkek servisinde, tespit yatağının nevresimlerinin kirli/kullanılmış olduğu anlaşılmış; söz konusu durum serviste görevli hemşire tarafından "hastanın tespitinin yeni sonlandırılması" ile gerekçelendirilmiştir. Öte yandan, yapılan incelemeler neticesinde, hastaların altını kirlettiği

566 Bkz. CPT, Psikiyatri kurumlarında yetişkinlere ilişkin zapt etme yöntemleri (Gözden geçirilmiş AIÖK standartları), CPT/Inf(2017)6. 9 Adana Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, Hasta Kısıtlama Talimatı, Yayın Tarihi:04.12.2009, Revizyon Tarihi: 23.08.2016.

567 Uluslararası standartlar, kontrol yöntemlerinin uygulanma gerekçesinin şiddete meyilli hastaların kendisine veya başkasına zarar verme ihtimali olduğu konusunda mutabaktır. CPT, kontrol yönteminin kullanılmasıyla neticelenen âcil durum ortadan kalkar kalkmaz hastanın derhal serbest bırakılması gerektiğini kabul etmektedir. "Mekanik kısıtlamaya başvurmak zorunda kalırsa bile bunlar ilk fırsatta çıkartılmalıdır; bu gereçler asla cezalandırma amaçlı veya personelin rahat etmesi veya personel sayısının yetersiz olması nedeniyle veya tedavi yerine kullanılmamalı veya kullanım süreleri uzatılmamalıdır." CPT, Psikiyatri kurumlarında yetişkinlere ilişkin zapt etme yöntemleri (Gözden geçirilmiş AIÖK standartları), CPT/Inf(2017)6, para. 1.4.

durumlarda neversim değişikliği yapıldığı, ancak bazı servislerde her kullanım sonrası değişim yapılmadığı ve tespiti alınan farklı kişilerin aynı yatağı kirli hali ile kullanmak zorunda bırakıldığı durumlar olduğu gözlemlenmiştir.

C.5. Tedavi ve Bakım Hizmetleri

93. Hastane İdaresi, hastaların odalara yerleştirilme politikasına ilişkin olarak, hastaların servise yatışıyla birlikte ilgili hastanın odasının ve yatağının belirlendiğini ve çoğunlukla hastanın taburculuğa kadar kendilerine belirlenen yatakta yatmaya devam ettiğini ifade etmiştir. Hastaların oda değişikliği taleplerinde ise öncelikle olası sorunların çözümlenmeye çalışıldığı, gerekli ise oda değişikliği yapıldığı belirtilmiştir. Aynı aile üyeleri ve kardeşlerin farklı servislerde tedavi edildiği bildirilmiştir.
94. Hastanede psikiyatrik hastalıklar arasında (psikoz, nevroz) terapötik amaçlı bir ayırıştırma yapılmadan hastaların aynı servis içinde tedavi edildiği belirtilmiş ve gözlemlenmiştir.
95. Hastaneden alınan bilgi ve belgelere göre; tedaviye başlamadan önce onam formları hasta ve hasta yakınından alınmaktadır. Vasisi olan hastalarda işleme vasi de dâhil edilmektedir. Hastanede zorunlu tedavi uygulaması da yapılmaktadır.
96. İdare ile yapılan ön görüşmede; Hastaneye yatışı yapılan kişilerden gerçeklik algısı ve yargılaması bozukluk gösteren ve intihar eğilimleri olan kişilere istekleri dışında tedavi uygulandığı ifade edilmiştir. Psikotik bozukluklar dışında psikiyatrik bozukluğu bulunan kişiler için ise tedaviyi ret hakkı olduğu belirtilmiştir.
97. İdare tarafından iletilen bilgi ve belgelere göre; Hastaneye gönüllü yatış yapan hastaların tedaviyi reddetmesi halinde, taburculuğuna engel bir durum yoksa, tedavi ret formu düzenlenerek hasta istediği zaman taburcu edilmektedir. Vesayet altında olan veya kendi başına evine gidemeyecek hastalar için ise yakınlarının gelmesinin beklendiği, özel bir durum olmadığı takdirde aileye bilgi verilmesinin standart uygulama olduğu bilgisi verilmiştir.
98. İdarenin iletmış olduğu bilgi ve belgelere göre; 2021 Temmuz-Aralık ayları arası Hastaneye istemsiz yatış yapılan 293 hastanın hepsine zorunlu tedavi uygulaması yapılmıştır. Hekim tarafından yapılan muayene ve değerlendirme sonrasında, hastanın tedavi görmesinin gerekli olduğu durumlarda tedaviyi reddeden hastalar için zorunlu yatış kararına istinaden hastanın tedavi altına alındığı belirtilmiştir. Zorunlu tedavinin kişinin klinik ve çevre uyumu düzeline kadar devam ettiği, bu sürenin kişinin hastalığına ve tedaviye verdiği yanıtı göre değişiklik gösterdiği ifade edilmiştir. Hastaların, toplum için tehlikeliliğinin kalmadığına dair 4 hekimli sağlık kurulu raporu hazırlanarak taburcu edildiği bilgisi verilmiştir.
99. Hastane İdaresi, hasta yakını reddetmediği sürece, ailenin hastanın takip ve tedavisiyle ilgili bilgilendirilerek tedavi sürecine dâhil edildiğini, ulaşım sağlayamayan hasta yakınlarına telefonla bilgilendirme yapıldığını ifade etmiştir.
100. Hastane İdaresi, hastanın tanısına göre uygulanan tedavi yönteminin değişiklik gösterebildiğini; ancak hastalarda uygulanan farmokoterapiye ek olarak günaydın toplantılarının, bireysel ve grup terapilerinin, hasta ve aile eğitimlerinin, kabullenme ve başa çıkma terapilerinin, iş ve uğraş terapilerinin bulunduğunu belirtmiştir.

101. Hastane İdaresi tarafından iletilen bilgi ve belgelerde; hastaların 08.30'da servislerde sorumlu hemşire ve psikolog tarafından günaydın toplantısı yapılarak istek, talep, şikâyet ve her bir güne özgü belirlenen konu veya konular hakkında bilgilendirme yapıldığı (el hijyeni, sigaranın zararları, ilaç kullanımı, hasta hakları, servis kuralları vb.) belirtilmiştir. Ayrıca, erkek servisinde görüşme yapılan hemşireler tarafından psikologların hekimlerin isteği ile rutin bir takvimden bağımsız hastalar ile görüşmeler yaptıkları belirtilmiştir.
102. Tedavinin sonlandırılmasına ise; hastanın genel durumunun, ilaç kullanımı ile hastalığının durumu ile seyri, duygu ve düşünce içeriği, hastalığa karşı oluşan iç görüsü göz önünde bulundurularak karar verildiği bilgisi edinilmiştir. Hastalara taburcu olacağı bilgisi ise ziyaret esnasında hekim tarafından verilmektedir.
103. Hastalarla yapılan görüşmelerde, çoğu kişi, Hastaneye ilk geldiklerinde, kendilerine bilgilendirici herhangi bir açıklama yapılmadığını ifade etmiştir. Bazı hastalar ise, adli işlemleri ile ilgili hiçbir bilgiye ulaşamadıklarını, hekimlerin gözünde yanlış teşhis almamak için de bilgi edinme talebinde bulunmadıklarını belirtmişlerdir.
104. Görüşme yapılan hastaların bir kısmı, doktorun sabahları vizite geldiğini, doktorlarla hekim odasında görüşme yaptıklarını, bu görüşmelerin 2-3 dakika kadar sürdüğünü, bazıları ilgili hekim ile görüşemediklerini, sormak istediklerini tedavi sürelerinin uzatılacağı korkusu ile söylemekten kaçındıklarını, bununla birlikte tedavi olmalarına dair ilaç kullanımı dışında bir tedavi yöntemi uygulanmadığını, günaydın toplantılarının yapılmadığını ya da çok nadir yapıldığını belirtmişlerdir. Hastanede tedavi gören kişilere yönelik olarak rehabilitasyon ve hastalıkları konusunda bilinç kazandırma çalışmasının yapılmadığı gözlemlenmiştir.
105. Ek tıbbi ihtiyaçlarda hastaların genel cerrah konsültasyonu için Hastane bünyesindeki ilgili birime kontrole gönderildiği belirtilmiştir.

C.6. EKT

106. Hastanede, ayakta ya da yatılı hastalara EKT uygulanmaktadır. EKT, servislerden ayrı bir binada uygulanmakta olup birbirinden fiziksel olarak ayrılmış hazırlanma, uygulama ve derlenme bölümlerinden oluşmaktadır. Mekân düzenlemesi, diğer hastaların EKT uygulanan hastayı göremeyeceği şekilde yapılmıştır. Ayaktan hastalar ile serviste yatan hastaların temas etmemesi için ayrıca bir prosedür uygulandığı da ifade edilmiştir. Hastaneden temin edilen bilgi ve belgelerde, EKT uygulamasına ilişkin oldukça kapsamlı ve ayrıntılı bir prosedür oluşturulduğu görülmüştür.
107. EKT biriminde, 1 anestezi uzmanı, 6 anestezi teknikeri, 1 hemşire, 2 temizlik görevlisi ve 2 güvenlik görevlisi görev yapmaktadır. Ayrıca gün içinde o gün görevlendirilmiş 1 psikiyatri uzmanı birimde bulunmaktadır.
108. EKT işleminden sonra hastanın servise gidebilmesi için bir kontrol listesi oluşturulmuştur.
109. İdare tarafından anestezi ile EKT uygulaması yapıldığı ve anestezisiz uygulama yapılmadığı ifade edilerek anestezi defteri tutulduğu bilgisi verilmiştir.
110. EKT işlemi uygulanmadan önce genel anestezi aydınlatılmış onam formu ve EKT aydınlatılmış onam formu hasta ve hasta yakını tarafından imzalanmaktadır.

111. Hastaneden alınan belgelerde; EKT tedavisi hekim tarafından uygun görüldüğünde, hastanın kendisinin, hasta yakınının veya vasiinin EKT'nin olası yan etkileri, komplikasyonları, kaç seans uygulanacağı ve uygulama protokolünün ve uygulanmaması halinde hasta için olası sonuçlarının aktarıldığı, gerekli bilgilendirmeler ve onamlar alındıktan sonra EKT'nin başlatıldığı belirtilmiştir. EKT biriminde hekim ile yapılan görüşmede; hastaların kendini tam olarak ifade edememesi ihtimaline karşı genel anestezi formu, anemnez formu, EKT onam formu olmak üzere detaylı bir şekilde aydınlatma yapıldığı belirtilmiştir.
112. İdare, EKT'nin bazı durumlarda hasta isteği dışında zorunlu olarak uygulanabildiğini ifade etmiştir. Hasta yakınına ya da vasiye ulaşamadığı durumlarda ya da bazı önyargılara dayalı olarak hasta yakınları işlemi istemediğinde, hastanın hayati tehlikesini gidermek ve çevre güvenliğini riske atmamak için 2 psikiyatri uzmanının kararı ile EKT'nin planlandığı ve gerekli yasal işlemlerin, tetkik ve konsültasyonların tamamlanmasının akabinde uygulanmaya başlandığı ifade edilmiştir.
113. Hastane İdaresinin iletmiş olduğu bilgi ve belgelere göre; Aralık ayında kadın-1 servisinde 5 hastaya; kadın-2 servisinde 23 hastaya, erkek-1 servisinde 6 hastaya, erkek-3 servisinde 8 hastaya, erkek-4 servisinde 5 hastaya, erkek-5 servisinde 54 hastaya, erkek-6 servisinde ise 8 hastaya EKT uygulanmıştır.

C.7. Personel

114. Kurumda çalışan 18 psikiyatrist, 1 dahiliye uzmanı, 3 nöroloji uzmanı, 1 genel cerrahi uzmanı, 1 aile hekimi, 1 mikrobiyoloji uzmanı, 1 biyokimya uzmanı, 7 çocuk psikiyatri uzmanı, 1 enfeksiyon hastalıkları uzmanı, 1 anestezi uzmanı, 3 diş hekimi, 179 hemşire, 1 ebe, 23 psikolog, 9 sosyal hizmet uzmanı, 4 çocuk gelişimcisi, 47 sağlık memuru, 13 sağlık teknisyeni, 56 güvenlik görevlisi, 2 iş ve uğraşı terapisti, 1 aşçı, 52 stajyer ve diğer alanlarda görev yapan 253 personel bulunmaktadır. Ön görüşmede İdare tarafından, 5 psikiyatristin uygun çalışma koşullarının olmaması nedeni ile istifa ettiği belirtilmiştir.⁵⁶⁸
115. Hekimler, branşlarına göre servislerde, polikliniklerde, sağlık kurulu heyetlerinde, tutuklu heyetlerinde (her Salı, Perşembe) ve AMATEM biriminde hizmet vermektedir.
116. Personel, servislerde vardiyalı olarak görev yapmaktadır. Acil serviste, 1 psikiyatristin ve 1 acil triaj hekiminin 24 saat hizmet verdiği belirtilmiştir.
117. Hastane İdaresi tarafından psikiyatri hekimlerinin, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının ve Adalet Bakanlığının ilgili birimlerine haftanın belirli günlerinde görevli olarak gittiği belirtilmiştir. Ayrıca hekimlerin çeşitli konularda bilirkişilik hizmeti verdiği, aylık olarak yaklaşık 1500 vakada bilirkişilik yapıldığı ifade edilmiştir.
118. Hastanede görev yapan 19 hemşirenin psikiyatri hemşireliği sertifikasının olduğu belirtilmiştir.

568 Ziyaret sırasında Başhekim Vekilinin istifa etmesiyle birlikte istifa eden psikiyatrist sayısı 6'ya yükselmiştir.

119. Hastanenin personele yönelik eğitim planlamasında mesleki bilgi ve becerilerin artırılmasına, terapötik ortam eğitimlerine ve hemşirelik bakımı eğitimine, hasta haklarına ve sorumluluklarına, çalışan haklarına, tıbbi sosyal hizmet sunumuna, engelli bireylere yönelik farkındalık eğitimine, kadına karşı şiddet ve fırsat eşitliğine, COVID-19 ile mücadeleye, ilk yardım ve EKT süreçlerine, hijyen, hasta kabul, kayıt ve taburculuk hizmetlerine, kişiler arası iletişim ve gelişime, acil durum planlamalarına, sağlıkta kalite standartlarına, iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin konulara yer verildiği gözlemlenmiştir. Söz konusu eğitim programlarına güvenlik görevlileri ile temizlik çalışanları dahil olmak üzere genel olarak her kategoriden personelin katılımının öngörüldüğü gözlemlenmiştir. Görüşme yapılan hemşirelerin tamamı, insan haklarına ilişkin olarak "DSÖ Kalite Haklar" uzaktan eğitimine katılım sağladıklarını ifade etmiştir.
120. Hastanede görev yapan temizlik personelinin bakım personelinin yapması gereken işleri (alt değişimi gibi) de yaptığı dile getirilmiştir.

C.8. Beslenme

121. Hastalar yemeklerini her serviste bulunan yemekhanede yemektedir. Hastalara günde 3 ana öğün yemek verilmektedir. Çalışanlarla hastalar aynı yemeği yemektedir. İdare tarafından hastalara günde bir defa ara öğün verildiği ve hazırlanan yemeklerin diyetisyen kontrolünden geçirildiği belirtilmiştir.
122. Hastalarla yapılan görüşmelerde, sağlık durumları nedeni ile diyet yemeğe ihtiyaç duyan kişilere uygun yemek hazırlandığı, yemeklerin lezzetli olduğu; ancak bazen soğuk verilebildiği ifade edilmiştir. Pek çok hasta yemek miktarının yeterli olmadığını ifade etmiştir. Hastane İdaresi tarafından psikiyatrik ilaçlara bağlı olarak hastalarda iştah artışları yaşandığı, bu nedenle de ana öğünlerin yanında ara öğün verildiği ifade edilmiştir.
123. İçme suyu her öğünde yarım litrelik pet şişelerde verilmektedir. Hastalar daha fazla su içmek istediğinde, pet şişeleri kullanarak banyo çeşmesinden içme suyu temin ettiklerini ifade etmiştir.
124. Hastanede hem hastalara hem de ziyaretçilere hizmet veren kantin bulunmaktadır. Kantin satışları, günlük olarak görevliler tarafından mobil araçlara ürünler yerleştirilmek suretiyle servisler gezilerek yapılmaktadır. Psikiyatri servislerinde sıcak su bulundurulmadığından çay satışı termoslarla gezici olarak gerçekleştirilmektedir.
125. Hastalar tarafından en çok dile getirilen hususlardan biri serviste ücretsiz çay dağıtılmaması olmuştur. Maddi durumu iyi olan kişilerin kantinden çay temin edebildiği; ancak maddi durumu yeterli olmayan hastaların böyle bir imkânı olmadığı pek çok hasta tarafından ifade edilmiştir.

C.9. Günlük Yaşam ve Faaliyetler

126. Hastane bahçesinde kapalı servislerden ayrı bir alanda hastalar için iş ve uğraşı terapi atölyeleri bulunmaktadır. Kapalı servislerin içerisinde, atölye veya faaliyet odası olarak kullanılan bir oda ya da alan mevcut değildir.
127. Atölyelerde, Halk Eğitim Merkezlerinden gelen eğitimli usta öğretici öğretmenler tarafından hizmet verilmektedir. Atölyelerde; ergoterapi, spor salonu, masa tenisi, resim gibi bölümlerin olduğu, bağlama, gitar gibi çeşitli müzik aletlerinin bulunduğu gözlemlenmiştir.

128. Atölyelerde, iş ve uğraşı terapilerine katılım sağlayan hastalar uğraş defterine işlenmek suretiyle kayıt altına alınmaktadır. Kayıt defteri incelendiğinde en son 10.08.2021 tarihinde faaliyet yapıldığı görülmüştür.
129. İdare, 2021 yılında Bilim Kurulu ve Sağlık Bakanlığının yayınladığı COVID-19 rehberleri çerçevesinde alınan pandemi önlemleri kapsamında Haziran ayında atölyelerin geçici olarak kapatıldığını belirtmiş olup 2021 Aralık ayında atölyenin yeniden açılması için karar alındığını ve Halk Eğitim Merkezinden usta öğretici talep edildiğini ifade etmiştir.
130. Hastalar; buldukları servislerde gün içinde televizyon izlemek dışında hiçbir faaliyetin olmadığını, dışarıdan içeriye kitap almanın yasak olduğunu, kalem kullanılmasına izin verilmediği için de yazı da yazamadıklarını ifade etmiştir. Kadın hastalardan bazıları, Hastaneye yattıktan sonra yalnızca bir defa televizyondan müzik açılarak eğlence yapıldığını söylemiştir.
131. Yapılan görüşmeler ve incelemeler sonucu; kapalı servislerde tutulan hastaların herhangi bir faaliyete katılım sağlayamadığı, servislerde zamanlarını geçirebilecekleri faaliyetlerin düzenlenmediği, ilaç tedavisi dışında rehabilitasyonla tedavilerinin yeterince desteklenmediği gözlemlenmiştir.
132. Her servisin kendisine ait bahçesi bulunmakta ve hastalar her gün bahçeden faydalanmaktadır. Kadın ve erkek servislerinde yapılan görüşmelerde hastalar günlük olarak en az 1 saat açık havaya çıkabildiklerini, bu konuda bir sorunla karşılaşmadıklarını, öğle yemeklerinin hava güzelse zaman zaman bahçede yenildiğini ifade etmiştir. Bununla beraber, hastalardan bir kısmı, havanın soğuk olması ve ek giysilerinin de olmaması nedeniyle bahçeye çıkmayı tercih etmediğini ifade etmiştir.
133. Görüşme yapılan hastalardan bazıları, ibadetlerini yerine getirmek için belirlenen bir yerin olmamasından ve kendilerine seccade verilmemesinden yakınmışlardır. Hastalardan biri, battaniyesini seccade olarak kullandığını ve yere serdiği battaniye ile gece uyumak durumunda kaldığını ifade etmiş; kimisi ise yerde namaz kılmamak için yatağının üzerinde namaz kıldığını ifade etmiştir. Serviste görevli hemşire tarafından seccade verilmeme gerekçesi ise "servise dışarıdan eşya getirmenin yasak olması" şeklinde açıklanmıştır.

C.10. Dış Dünya ve Ailelerle İletişim

134. Hastanede tüm yataklı servislerde, hastaların aileleri ile iletişime geçebileceği sabit telefon bulunmaktadır. Hasta yakınları, saat 8.00 ile 20.00 arasında hastalarla telefon görüşmesi yapabilmektedir. Telefonla görüşme süreleri 3 dakika ile sınırlandırılmıştır.
135. Hastalarla yapılan görüşmelerde; hastalar, yakınları kendilerini aradığında personel tarafından bilgilendirildiklerini ve telefon görüşmesini gerçekleştirebildiklerini; aileleri ile telefonda görüşme konusunda bir sorun yaşamadıklarını ifade etmiştir. Ancak hastaların bazıları, kendileri yakınlarını telefonla aramak istediklerinde bu taleplerinin her zaman karşılanmadığı şikâyetinde bulunmuştur. Bazı hastalar ise, telefonla görüşme yerlerinin çok gürültülü olmasından yakınmıştır.
136. İdare, pandemi nedeniyle tedbir olarak hasta yakınlarının hastaları ziyaret etmesine izin verilmediğini; yalnızca telefonla görüşme yapılabildiğini belirtmiştir.

137. Hastane İdaresi, hastaların veya vasilerinin avukatları ile zaman zaman iletişim kurulabildiğini, mahkeme kararı ile çeşitli nedenlerle adli vakalar ile zorunlu tıbbi tedavi için vakalar gönderildiğini, bu kişilerin avukatlarına kişisel verilerin korunmasına ve hastanın tıbbi tedavi gizliliği ilkelerine zarar vermeden gerekli bilgilendirmelerin yapıldığını bildirmiştir.

C.11. AMATEM

138. AMATEM servisinde, hastanın isteği ve talebi ile kimyasal ve davranış bağımlılığı olan hastaların yatışı yapılmaktadır. Servis, AMATEM-1, AMATEM-2 ve AMATEM-3 olmak üzere 3 bölümden oluşmaktadır.
139. AMATEM-1 servisinde alkol bağımlılığı, AMATEM-2 servisinde çip tedavisi uygulanan madde bağımlılığı⁵⁶⁹, AMATEM-3 servisinde ise karışık madde bağımlılığı bulunan hastaların bulunduğu belirtilmiştir. 1. Basamak Yoğun Bakım Ünitesine alkol bağımlılığı bulunan kişilerin ilk yatışı yapılmakta ve hastalar ortalama 7 gün burada tutulmaktadır.
140. Ziyaret tarihinde AMATEM-1 servisinde 14, AMATEM-2 servisinde 15 erkek hasta bulunmakta olup serviste kadın hasta bulunmamaktadır.
141. Serviste 1 doktor, 5 hemşirenin yanı sıra 4 yardımcı personelin görev yaptığı, aylık olarak görevlendirilen 1 psikiyatri uzmanının hastaları günlük takip ettiği belirtilmiştir.
142. AMATEM servislerinde tedavi gören kişiler, kendi kıyafetlerini kullanabilmektedir.
143. Her serviste 1'er adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Hastalarla yapılan görüşmelerde; 14 kişinin 1 telefonu kullandığı, ankesörlü telefon sayısının yetersiz olduğu, telefon sırasında uzun süre beklemek zorunda oldukları hususları dile getirilmiştir.
144. AMATEM servislerinde kalan hastalar, gün içinde ortak alanlarda aktivite olarak televizyon izleme, masa tenisi, tavla oynama ve kitap okuma imkânlarına sahiptir. Ancak, hastalar ile yapılan görüşmelerde; hem faaliyetlerin hem de kitapların sayısının ve çeşitliliğinin oldukça yetersiz olduğu ifade edilmiştir.
145. AMATEM servislerinde hastalar gün içinde açık havadan sınırsız bir şekilde faydalanabilmektedir. Ancak AMATEM-2 servisindeki hastalar, kapalı erkek servislerinden biri ile dönüşümlü olarak bahçe kullandıklarını, bu nedenle diğer hastalar bahçede iken servis bahçe kapısının kapalı olduğunu, bunun da kendilerini olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.
146. AMATEM servislerinde yapılan görüşmelerde; hastalar en çok kantin fiyatlarından ve çeşitliliğin olmamasından yakınmışlardır. Pek çoğu maddi durumunun yetersiz olduğunu, çay, kahve gibi içecekleri kantinden teker teker temin etmeleri gerektiğinden ekonomik olarak zorlandıklarını ifade etmiştir. Hastalar, istedikleri zaman içecek olanağı sağlayacağı ve ekonomik olarak daha uygun olacağından bahisle hastanenin imkânları dâhilinde veya kendi bütçelerinden karşılanarak servislere semaver temin edilmesini istemişlerdir.

569 Halk arasında "çip tedavisi" olarak adlandırılan "naltrexone implant" tedavisi eroin ve alkol bağımlılığı tedavisinde psikiyatri doktoru tarafından uygun görülen hastalarda bir takip süreci sonrasında "istek azaltma" amacı ile uygulanmaktadır. <https://www.yesilay.org.tr/tr/makaleler/alkol-bagimliliği-nedir-nasil-baslar-nasiltedavi-edilir> (Erişim Tarihi: 02.07.2022).

147. AMATEM servislerinde sağlık ekibinin (hekim, psikolog, hemşire) günaydın toplantısı, akılcı ilaç kullanımı, diş bakımı, spor ve egzersiz bilgileri aktarımı (bağımlılık nedeni ile vücutta biriken toksinlerin kolay atılımı için gerekli olan spor) gibi grup çalışmalarının da yapıldığı belirtilmiştir. Yanı sıra, psikometrik inceleme ve görüşme ile bağımlı kişilerin iyileşme becerilerinin değerlendirilmesi, kişilere uğraşı yönlendirmesinin yapılması çalışmaları yapıldığı, Merkez psikologlarının ayrıca tüm personele yönelik öfke kontrolü gibi hizmet içi eğitimler verdiği belirtilmiştir.

C.12. Tutuklu ve Hükümlü Servisi

148. Tutuklu ve hükümlü servislerinde, hasta mahpusların⁵⁷⁰ psikiyatrik takip ve tedavileri yapılmaktadır.
149. Tutuklu ve hükümlü servisleri, Hastane içerisinde dış güvenliği sağlanmış ayrı bir bölümde yer almaktadır. Servisin iç güvenliği infaz ve koruma memurları, dış güvenliği ise Jandarma tarafından sağlanmaktadır. Erkek servisi 24 yatak, kadın servisi ise 6 yatak kapasitelidir.
150. Ziyaret tarihinde, tutuklu ve hükümlü servislerinde tedavi gören hastalardan yalnızca biri kadındır. Geriye kalan hastaların hepsi erkek olup çocuk hasta bulunmamaktadır. Kadın hasta, erkek hastalardan ayrı bir bölümde tutulmaktadır.
151. Tutuklu ve hükümlü servisinin fiziksel koşulları Hastanenin diğer kısımları ile hemen hemen benzer olmakla birlikte diğer servislerden daha kirli olduğu gözlemlenmiştir.
152. Tuvalet ve banyolar ortak kullanılmaktadır. Mahpuslar pazartesi ve perşembe günleri olmak üzere haftada 2 gün banyo yapabildiklerini ifade etmişlerdir. Yapılan incelemelerde, tuvalet ve banyoların yeterince temiz olmadığı görülmüştür.
153. Tuvalet/banyo bölümleri haricinde koğuşlar 24 saat kamera ile izlenmektedir.
154. Serviste fiziksel kısıtlama odası bulunmakla beraber odada kamera bulunmadığı tespit edilmiştir.
155. Tutuklu ve hükümlü servisinin kendisine ait havalandırma alanı bulunmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde gün içerisinde kısıtlama olmaksızın istedikleri kadar açık havadan faydalanabildikleri ifade edilmiştir.
156. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; iç çamaşır dâhil olmak üzere mevsim şartlarına göre Hastane tarafından 3 çeşit kıyafet verildiği ancak tek tip kıyafet sisteminin olduğu, bu durumun psikolojilerine iyi gelmediği, kendilerini rahatsız hissetmelerine neden olduğu hususları ifade edilmiştir.
157. Mahpuslar, kendilerine yönelik hiçbir etkinlik ve faaliyet yapılmadığını ifade etmiş, Hastanenin geri kalanında olduğu gibi bu serviste de etkinlik yapılmadığı anlaşılmıştır.
158. Mahpuslarla yapılan birebir görüşmelerde; mahpuslar, personelin kendilerine yönelik muamelelerinin iyi olduğunu, infaz ve koruma memurlarının kendilerine yardımcı olduğunu, istek veya şikâyetlerini infaz ve koruma memurlarına iletebildiklerini ifade etmiştir.

⁵⁷⁰ Bu raporda mahpus kelimesi, ceza infaz kurumlarından tutuklu ve hükümlü servislerine sevk edilerek yatılı psikiyatrik tedavi gören hükümlü, tutuklu ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

D. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

D.1. Hastane İdaresine Yönelik Tavsiyeler

159. Hastaneye yapılan ziyaret sırasında, bir güvenlik görevlisinin bir hastaya yönelik fiziksel müdahalede bulunduğu tespit edilmiş, kendilerine sözlü şiddet uygulandığını ifade edenler olmuştur. Bu çerçevede, TCK'da düzenlenen işkence ve kötü muamele suçunun şikâyete tabi olmadığı tekrar hatırlatılarak, işkence ve kötü muamele iddiaları söz konusu olduğunda derhal adli ve idari süreçlerin başlatılması, ayrıca, yapılan idari tahkikat sonucu böylesi muamelede bulunduğu tespit edilen personele, görevine son verilmesi ve/veya iş akdinin sonlandırılması dâhil, eylemlerinin ağırlığı ölçüsünde yaptırım uygulanması tavsiye edilmektedir.
160. İşkence ve kötü muamele yasağı, özgürlüğünden mahrum bırakma durumlarında, üçüncü kişilerin kötü muameleleri de dâhil, bireylerin herhangi bir kötü muameleye maruz kalmaması için gerekli tüm tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda, kimi hastaları, onlara zarar verebilecek diğer hastalardan korumak için gerekli usullerin bulunması ile hastaların birbirleriyle yaşadıkları ve şiddete başvurdıkları/başvurabilecekleri çekişmelere müdahale edilmesinde uygun prosedürlerin oluşturularak uygulanması hususunda gerekli çalışmaların yapılmasının önem arz ettiği değerlendirilmektedir.
161. Hastane tarafından oluşturulan eğitim programına her düzeyde personelin katılımının sağlandığı görülmüştür. Bununla beraber psikiyatri hastanelerinde çalışmanın stresli bir iş olduğu da göz önünde bulundurularak, özellikle yardımcı personele (hasta bakıcılara, temizlik görevlilerine ve güvenlik görevlilerine) göreve başlamadan ve görev yaptıkları süre içerisinde insan hakları eğitimi verilmesi; ayrıca sözlü/psikolojik şiddet dahil hastalara yönelik her türlü kötü muamelenin kabul edilemez olduğunun ve bu davranışların yaptırımları olduğunun personele açık bir şekilde bildirilmesi tavsiye edilmektedir.
162. Kötü muamelenin önlenmesi amacıyla, Hastanede görev yapan personele, yerine getirdikleri görevin özel zorlukları nedeniyle ihtiyaç duyduklarında psiko-sosyal destek sağlanması ve motivasyon çalışmalarının yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.
163. Uluslararası standartlara göre etkili şikâyet prosedürleri alıkonulma merkezlerinde kötü muameleye karşı temel güvencelerden birini oluşturmaktadır.⁵⁷¹ Bu kapsamda, hastaların, hastaların yasal temsilcileri ile yakınlarının ve Kurumda görev yapan personelin etkili şikâyet mekanizmaları hakkında açık bir biçimde bilgilendirilmesi hususuna daha fazla özen gösterilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

571 CPT'ye göre etkili şikâyet prosedürleri kötü muameleye karşı temel bir güvencedir. Bu kapsamda, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin kendisinin, ailesinin veya yasal temsilcisinin hem alıkonulma merkezi idaresine hem de bağımsız organlara başvuru yapabilmesi önem taşımaktadır. CPT, Means of restraint in psychiatric establishments for adults, CPT/Inf(2017)6. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), özgürlüğünden mahrum bırakılanların şikâyetlerinin incelenmesiyle alıkonulma merkezlerindeki yaygın olan problemlerin veya hak ihlallerinin tespit edilebileceğini ve istismar kalıplarının ortaya çıkartılabileceğini ifade etmektedir. Bu kapsamda özgürlüğünden mahrum bırakılanlardan alınan şikâyet sayısı da ayrıca önem taşımakta olup çok az sayıda şikâyet bulunması alıkonulma yerlerinde işler bir şikâyet mekanizmasının bulunmadığının veya özgürlüğünden mahrum bırakılanların şikâyet mekanizmalarına ulaşamadığının bir göstergesi olabilmektedir. DSÖ, WHO Quality Rights Tool Kit Assessing and Improving Quality and Human Rights in Mental Health and Social Care Facilities, 2012, s.31.

164. Hastalar, kuruma kabul edildikten sonra mümkün olan en kısa sürede, şikâyet mekanizmalarının yanı sıra hakları, kurum kuralları ve kurumun işleyişi konusunda da açık bir biçimde bilgilendirilmelidir. Ayrıca, hastaların sahip olduğu en temel haklardan bir tanesi, özellikle hasta ve hekim arasındaki eşitsiz ilişki göz önüne alındığında; hastanın uygulanacak tedavi hakkında bilgilendirilmesidir. CPT'nin 3'üncü, 8'inci ve 10'uncu Genel Raporlarında⁵⁷² hem gönüllü hem istemsiz yatış durumlarında hastalara sağlık durumlarına ilişkin bütün bilgilerin verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Keza SPT, bazı istisnai durumlarda aydınlatılmış onamı alınmadan hastalara tedavi uygulanmasına ihtiyaç duyulabilecek olmasına rağmen aydınlatılmış onam hakkının kişinin özerkliğine ve insan onuruna saygı gösterilmesinde temel olduğunu belirtmektedir.⁵⁷³ Bu kapsamda hastaların sağlık durumu ile içinde buldukları durum gözetilerek, tüm hastalara sistemli olarak kendi durumları ve reçetelenmesi önerilen tedavilere ilişkin bilgi verilmesi ve tedavi planlamasında mümkün olan en geniş ölçüde katılımlarının sağlanması hususunda daha özenli davranılması gerektiği değerlendirilmektedir.
165. Özgürlüğünden mahrum bırakılan ve psikiyatrik teşhis almış olan bireyler kırılğan bir konumdadır. Hastanede kontrol yöntemlerinin uluslararası hukuk ve Hastane tarafından belirlenen kurallara uygun bir biçimde kullanılmadığı tespit edilmiştir. Tespit uygulamasının istismara yol açma potansiyelinin yüksek olduğu göz önünde bulundurulduğunda; kısıtlamanın ancak uygulanma kriterleri ile süresini, izleme, denetleme, gözden geçirme ve itiraz etme usullerini belirleyen katı bir çerçevede ve her zaman meşruluk, zorunluluk, ölçülülük ve hesap verebilirlik ilkelerine uygun bir şekilde uygulanması gerektiği akılda tutulmalıdır. Kontrol yöntemlerine her başvurulduğunda bütün kısıtlama ilkelerine uygun hareket edilmesine özen gösterilmelidir.⁵⁷⁴ Kontrol yöntemlerine ancak güvenlik gerekçesiyle son çare olarak başvurulması ve acil durum son bulur bulmaz kısıtlamanın sonlandırılması gerekmektedir.

572 CPT, "10th General Report on the CPT's activities covering the period 1 January to 31 December 1999".

573 SPT, Approach of the Subcommittee on Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment regarding the rights of persons institutionalized and treated medically without informed consent, CAT/OP/27/2, 2016, para.12-19.

574 CPT'ye göre kriterler şunlardır: "Hastalar yalnızca, kendisine veya başkasına zarar vermemesi için son çare olarak kısıtlanmalı ve her zaman mümkün olan en kısa sürede kısıtlama sonlandırılmalıdır. Kısıtlama bir güvenlik aracıdır ve terapötik bir gerekçesi yoktur. Kontrol yöntemleri, asla bir ceza olarak veya personel sayısının yetersiz olması nedeniyle veya personelin rahat etmesi için veya uygun bakım ve tedavi yerine uygulanamaz. Kısıtlamaya ilişkin bütün talimatlar mutlaka doktor tarafından verilmeli veya acil durumlarda derhal doktorun hastayı görmesi ve değerlendirmesi sağlanmalı ve onayı alınmalıdır. Kısıtlama araçları, hastanın zarar görme veya acı çekme riskini en aza indirmek ve mümkün mertebe hastanın onurunu korumak için her zaman beceri ve özenle uygulanmalıdır. Kısıtlama araçlarını uygulamaya başlamadan önce ilgili personelin uygun bir şekilde eğitim alması gerekmektedir. Personel yaralanma riskini en aza indiren tutma teknikleri hakkında özellikle eğitilmelidir.

Hastanın nefes almasını engelleyecek veya canını acıtabilecek boyundan tutma gibi teknikler yasaklanmalıdır. Kısıtlanan hastalar tuvalet ihtiyacını giderebilmelidir. Hastalara, diğer hastaların yanında tespit uygulanmamalıdır. Personel bir hastayı kısıtlarken diğer hastalardan yardım almamalıdır. Mekanik kısıtlama altında olan veya tecrit edilen her hasta düzenli bir şekilde izlenmelidir. Hastalar yalnızca, kendisine veya başkasına zarar vermemesi için son çare olarak kısıtlanmalı ve her zaman mümkün olan en kısa sürede kısıtlama sonlandırılmalıdır. Her bir vaka kayıt altına alınmalıdır. Kayıtlarda tespit ne zaman uygulamaya başladığı ve sonlandırıldığı, olayın koşulları, tespit nedeni, talimatı veren ve onaylayan doktorun adı ve hastanın veya personelin yol açtığı yaralanmaların kayıtları yer almalıdır. Hastalar, kayıtlara kendi yorumunu ekleme hakkına sahip olmalı ve bu hak kendisine açıklanmalı ve hasta talep ettiğinde dosyasının bir kopyasını alabilmelidir. Hastanelerin, tecrit ve tespit gibi kontrol yöntemlerinin uygulanmasına ilişkin düzenlemeler yapması ve kısıtlama sürecine katılan tüm görevlilere bu bilgileri resmi ve yazılı şekilde dağıtılması gerekmektedir.

166. CPT'ye göre, mekanik tespit uygulanan hastalar, mümkün olduğu ölçüde, kendi başına yiyecek-içecek alabilmeli ve tuvalet ihtiyacını insan onuruna uygun bir biçimde giderebilmelidir.⁵⁷⁵ Tespit uygulanan hastaların tuvalet ihtiyacının uygun bir biçimde giderilmediği gözlemlenmiştir. Tespit altına alınan hastaların, insan onurunun korunması, fiziksel ve ruhsal sağlıklarının korunması gerekmektedir ve insan onuruna uygun bir biçimde tuvalet ihtiyacını giderebilme hakkı bulunmaktadır. Bu nedenle de tespit uygulanan hastaların tuvalet ihtiyacının insan onuruna uygun bir biçimde giderebilmesi için gerekli önlemlerin alınması tavsiye edilmektedir.
167. Hastane tarafından kontrol yöntemlerine başvuruyu azaltmak amacıyla stratejiler geliştirilmesinin gerekli olduğu değerlendirilmektedir.
168. CPT'ye göre, olumlu bir tedavi ortamının yaratılması için gerekli koşullar arasında, öncelikle her hastaya yeterli yaşama alanı sağlanmasının yanı sıra yeterli aydınlatma, ısıtma ve havalandırma koşullarının sağlanması ile kurumun tatminkar bir bakım ve onarım seviyesinde olması ve hastane hijyen şartlarına uyum bulunur. Hastanede genel olarak yeterli bakım ve onarımın gerçekleştirildiği gözlemlenmiştir. Bununla beraber eskiyen yatakların değiştirilmesi, sigara dumanının servis içlerine dağılmasının önlenmesi amacıyla sigara odalarının havalandırma imkanlarının artırılmasının yanı sıra sigara odasına uygun kapıların yapılması, ısıtma sistemi yapılıncaya kadar banyo alanlarının taşıyıcı araçlarla ısınmasının sağlanması, ayrıca özellikle erkek servislerinin ve tutuklu ve hükümlü servisinin tuvaletlerinin hijyen koşullarının iyileştirilmesi tavsiye edilmektedir.⁵⁷⁶
169. Hastanede psikotik ve nevrotik bozukluk teşhisi olan hastaların aynı serviste tedavi edilmesi uygulamasına son verilerek servislerin terapötik gerekçelerle ayrıştırılması tavsiye edilmektedir.
170. DSÖ, yatılı kurumlarda banyoların hastaların mahremiyetini koruyacak şekilde olması gerektiğini ifade etmektedir.⁵⁷⁷ Banyo yapılması sırasında mahremiyete dikkat edilmediğinden yakınan hastalar olmuştur. Bu kapsamda, banyo yapılırken hastaların mahremiyetinin korunmasına özen gösterilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.
171. Hastanede kadınlar için pembe, erkekler için mavi olmak üzere tek tip eşofmanlar verilmekte ve hastalar tüm gün aynı kıyafetleri giymekte; kıyafet kalmadığı durumlarda ise hastalara farklı renklerde takım verilmektedir. Ancak CPT'ye göre psikiyatri kurumlarında gözlemlenen uygulamalarda, hastalara sürekli pijama/gecelik giydirilmesinin kişisel kimliğin ve özgüvenin güçlendirilmesine yardımcı olmadığı bilinmelidir; giyimde bireyselleşme tedavi sürecinin bir parçası olmalıdır.⁵⁷⁸ Hastaların iç çamaşırları da Hastane tarafından verilmektedir. Bu çerçevede, hastaların kendi iç çamaşırlarını kullanabilmeleri ve sadece ihtiyaç sahibi hastalara iç çamaşırı verilmesinin

575 CPT, Report to the Russian Government on the visit to the Russian Federation carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 19 to 29 October 2018, CPT/Inf (2019) 26, para. 63. ¹⁹ CPT, 8. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/inf (98) 12], para. 34.

576 CPT, fiziksel koşulların büyük ölçüde mevcut kaynaklara bağlı olmasına rağmen, hastaların tedavisini ve mutluluğunu kolaylaştıracak maddi koşulları sağlamanın, yani psikiyatrik anlamda olumlu bir tedavi ortamı sunmanın hedeflenmesi gerektiğini, bunun sadece hastalar için değil, aynı zamanda psikiyatri kurumlarında çalışan personel için de önem taşıdığını ifade etmektedir. CPT, 8. Genel Rapor [CPT/inf (98) 12], para. 32-33.

577 DSÖ, WHO QualityRights Tool Kit Assessing and improving quality and human rights in mental health and social care facilities, kriter 1.3.2.

578 CPT, 8. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/inf (98) 12], para. 35.

sağlanması, ayrıca yalnızca banyo günlerinde değil hastaların talepleri ve gerekli hijyen koşulları gözetilerek iç çamaşırlarının temin edilmesi büyük önem arz etmektedir. Ayrıca, hastaların kişisel kimliğinin ve özgüvenlerinin güçlendirilmesi ile terapötik bir ortam oluşturulmasına katkı sunmak amacıyla hastalara tüm gün giyecekleri tek tip eşofmanların verilmesi yerine kendi kıyafetlerini kullanabilmelerinin değerlendirilmesi, Hastane tarafından temin edilecek kıyafetlerin ise gündelik kıyafetler ile uyku kıyafetleri olarak ayrıştırılması, gün içerisinde pijama giymek isteyen hastaların gündelik giysi giymesi konusunda teşvik edilmesi, kıyafetlerin çeşitlendirilmesi ve soğuk havalarda hastaların açık hava imkânından⁵⁷⁹ faydalanabilmesi için ceket, mont vb. giysilerin de temin edilmesi tavsiye edilmektedir.

172. Erkek hastaların tıraşlarının düzenli olarak berber tarafından yapıldığı; ancak berberin iş yoğunluğu nedeniyle özensiz tıraş yaparak hastaların yüzünde yaralara neden olduğu gözlemlenmiştir. Hastaların öz bakımlarının uygun bir biçimde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin takip edilmesi ve bu hususta gerekli önlemlerin alınması tavsiye edilmektedir.
173. Psikofarmakolojik ilaçlar, hastalara yapılan tedavinin önemli bir parçasını oluşturmakla birlikte, tedavide uğraş yolu ile tedavi, grup tedavisi, bireysel psikoterapi, sanat, tiyatro, müzik, kitap okuma ve sporu da içeren rehabilitasyon ve terapi çalışmalarından oluşan geniş bir yelpaze bulunmalıdır. Hastaların uygun donatılmış rekreasyon salonlarına düzenli erişimi sağlanmalı; ayrıca eğitim ve uygun çalışma imkanlarının da sunulması tercih edilmelidir. Ziyaret tarihinde pandemi nedeniyle televizyon izletilmesi haricinde hastalara yönelik faaliyet gerçekleştirilmemekteyken, ziyaretten sonra idare tarafından faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için girişimlerin başlatıldığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda, hastaların bağımsız yaşama hazırlanabilmesi için terapötik seçeneklerin geliştirilmesi ve hastaların günlük olarak rehabilite edici psikososyal faaliyetlere dahil edilmesi ile ergoterapinin rehabilitasyon programına dahil edilmesi; ayrıca, özellikle AMATEM servislerinin kütüphanelerindeki kitap çeşitliliğinin artırılması tavsiye edilmektedir.
174. CPT'ye göre tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir; ancak mahkûmların sık sık değiştiği kurumlarda düzenli faaliyetlerin gerçekleştirilmesi de kolay bir mesele değildir.⁵⁸⁰ Tutuklu ve hükümlü koşullarında tutulan mahpuslar, her gün açık havadan faydalanabildiklerini; ancak kendilerine yönelik faaliyetlerin bulunmadığını ifade etmişlerdir. Bu çerçevede tutuklu ve hükümlü servislerinde tutulan hastalara, sağlık durumlarına uygun olarak, aktivite programları geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.
175. Psikiyatri merkezlerindeki yaşamın normal hayata olabildiğince yakın olması gerekmekte olup eğlence, dinlenme, eğitim ve spor olanaklarının yanı sıra dini ibadetler için de gerekli ortam sağlanmalıdır. Bu çerçevede hastaların ibadetlerini yerine getirebilmesi için, mümkünse bir alan ayrılması, talep eden hastalara seccade temin edilmesi tavsiye edilmektedir.
176. Hastalara pet şişe ile içme suyu temin edildiği; daha fazla su ihtiyacı olan hastaların içme suyunu musluklardan temin ettiği anlaşılmıştır. Bu kapsamda servislere su sebili yerleştirilmesi dâhil günlük

579 CPT, hastaların her gün açık havada en az bir saat egzersiz yapabilmeleri şartını, temel bir önlem olarak kabul etmektedir. CPT, 8. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/inf (98) 12], para. 37. ²⁴ CPT, 8. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/inf (98) 12], para. 37-38.

580 CPT, 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 47.

verilen içme suyu miktarının artırılması hususunun değerlendirilmesi tavsiye edilmektedir.⁵⁸¹ Ayrıca hastaların önemli bir kısmı maddi yetersizlikten ötürü çay içemediğinden yakınmıştır. Bu kapsamda, ana yemek öğünlerinden sonra her hastaya ücretsiz çay verilmesi ile AMATEM servislerine semaver verilmesi hususunun dikkate alınmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

177. AMATEM servisi dâhil telefon sayısının ve telefonla arama imkânlarının artırılması ve özellikle ailesi şehir dışında olan hastalar için görüntülü görüşme gibi yollarla hastaların aileleri ve yakınları ile iletişimini sürdürebilmesi ve geliştirebilmesi için yeni yöntemler geliştirilmesi tavsiye edilmektedir.
178. Hastane İdaresi tarafından iletilen bilgi ve belgelerde istemsiz yatış kararına itirazın 10 gün içinde hasta yakını veya vasisi tarafından yapılabildiği belirtilmiştir. Bununla beraber TMK'nın 435'inci maddesine göre hastanın kendisinin de istemsiz yatış kararına itiraz hakkı bulunmaktadır. Bu kapsamda, gerekli işlemlerin yapılması için hastaların ve vasilerinin konuya ilişkin açık bir biçimde bilgilendirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

D.2. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

179. Bir ruh sağlığı yarası olmaması nedeniyle, başta kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı olmak üzere, hastaların ve personelin hak ve yükümlülüklerine ilişkin belirsizlikler olduğu gözlemlenmektedir. Bu çerçevede, başta Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi olmak üzere, uluslararası ve ulusal insan hakları standartları gözetilerek bir mevzuat çalışması yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.
180. Psikiyatri hastanelerinde, hastalara genellikle İdare tarafından kıyafet verildiği, hastaların kendi giysilerini giyemediği gözlemlenmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), yıkandıktan sonra kişilere kendi kıyafetlerinin geri verilmediği ve dolayısıyla hastalarının kişisel kıyafetlerinin bulunmadığı Stanev v. Bulgaristan davasında, bakımevinin barınıcılar arasında yıkanan kıyafetleri değiştirmesinin onlarda, aşağılık duygusu yaratabileceğini ifade etmektedir.⁵⁸² CPT'ye göre de "giyimde bireyselleşme tedavi sürecinin bir parçası olmalıdır." Bu çerçevede, psikiyatri hastanelerine yatışı yapılan hastaların kendi kıyafetlerini giyebilmeleri için gerekli önlemlerin alınması ve İdare tarafından giysi verilmesi uygulamasının yalnızca ihtiyaç sahipleriyle sınırlandırılması gerektiği değerlendirilmektedir.
181. Hastaların tedavisini ve mutluluğunu kolaylaştıracak maddi koşulları sağlamak, yani psikiyatrik anlamda olumlu bir tedavi ortamı sunmak büyük önem arz etmektedir. Olumlu bir tedavi ortamı, sadece hastalar için değil, aynı zamanda psikiyatri kurumlarında çalışan personel için de önem taşır. Psikiyatri hastanelerinde hastaların odaları ile rekreasyon alanlarının dekorasyonuna özellikle önem verilmesi hastaların görsel uyarımı açısından gereklidir. CPT'ye göre hastaların odalarını mümkün olduğunca kişiselleştirebilmelerine ve mahremiyetlerini koruyabilmelerine olanak verilmesi de gerekmektedir. Ayrıca CPT, uygun bir tedavi ortamı ve insana yakışır yaşam koşulları sağlamak

581 CPT'ye göre psikiyatri hastanelerinde kalan bireylere yeterli miktarda, besleyici ve lezzetli yemekler verilmeli, kişiler temiz içme suyuna da erişebilmelidir. Yiyecekler kalite ve miktar açısından yeterli olmakla kalmamalı, hastalara iyi koşullarda sağlanmalı ve herkes masada oturarak sofraya takımlarıyla yemek yiyebilmelidir. CPT, 8. Genel Rapor [CPT/inf (98) 12], para. 35.

582 AİHM, Stanev v. Bulgaristan Davası (Başvuru no. 36760/06, 17 Ocak 2018), para. 21 ve 209. ²⁸ CPT, 8. Genel Rapor [CPT/inf (98) 12], para. 34 ²⁹ CPT, 8. Genel Rapor [CPT/inf (98) 12], para. 34.

için bir hastane ortamında aynı odada en fazla 4 hastanın kalması gerektiğini belirtmektedir.⁵⁸³ Bu kapsamda hastanede yaşam koşullarının iyileştirilmesi, mevcudu 4 kişiden fazla olan odaların mevcudunun azaltılması ve daha terapötik bir ortam oluşturulması gerektiği değerlendirilmektedir.⁵⁸⁴

182. AMATEM servislerinde yatışı yapılan hastaların önemli bir kısmı ile diğer hastalar kantin fiyatlarından yakınmıştır. Hastaların sosyo ekonomik durumları da göz önünde bulundurularak ihale şartnamesinin değerlendirilmesi dâhil bu konuda uygun girişimlerde bulunulması gerektiği değerlendirilmektedir.
183. Görüşme yapılan personellerden bazıları, gece nöbetine kalan personel için verilen gece kahvaltısının porsiyonlarının doyurucu olmadığından yakınmıştır. Bu kapsamda, Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği'nin 39'uncu ve 89'uncu maddeleri çerçevesinde personele verilen yemek miktarının gözden geçirilmesi hususunun önem arz ettiği değerlendirilmektedir.

D.3. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

184. AİHM'e göre ruhsal engelle ilgili olan ve Sözleşme'nin 5/4'üncü maddesine dayanan prensipler arasında ilgili kişinin, bir mahkemeye erişmesi ve kendisinin bizzat ya da ihtiyaç halinde, bir temsilci vasıtasıyla dinlenmesi gerektiği yer almaktadır.⁵⁸⁵ Keza TMK'nın 437'nci maddesine göre hastaneye zorla yatış kararı verilmeden önce mahkemenin ilgili kişiyi dinlemesi gerekmektedir. Bununla beraber hakkında istemsiz yatış kararı verilen kişilerin genel olarak mahkemeye götürülmediği, söz konusu işlemlerin dosya üzerinden yapıldığı, ayrıca mahkeme kararlarının geç sürelerde verilebildiği gözlemlenmektedir. CPT'nin de belirttiği üzere; ruhsal engeli olan kişilerin hastaneye zorla yatırılmadan önce kişinin bizzat kendisinin hâkim karşısına çıkartılmasının sağlanması; hakkında istemsiz yatış kararı verilen hastalara, ilgili mahkeme kararının bir örneğinin verilmesi ve kişinin kararın nedeni ve temyiz için başvuru süresi ve temyiz makamı hakkında sözlü ve yazılı olarak bilgilendirilmesi ve istemsiz yatış kararlarının ilgili mahkeme tarafından gecikmeksizin incelenmesi gerekmektedir.⁵⁸⁶
185. Kontrol yöntemleri uygulanırken söz konusu uygulamanın kayıt altına alınması, önemli bir güvence olarak görülmektedir ve bu yöntemlerin uygulandığı odaların kamera ile izlenmesi, bu güvencelerin bir parçasını oluşturmaktadır. Tutuklu ve hükümlü servisinde bulunan tespit odasında kamera kaydının yapılmadığı anlaşılmıştır. Söz konusu odanın kamera ile izlenmesi için gerekli önlemlerin alınması tavsiye edilmektedir.

583 CPT, Report to the Serbian Government on the periodic visit to Serbia carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 9 to 19 March 2021, para.132-134.

584 CPT'ye göre, küçük grupların kaldığı bir barınma yapısının sağlanması, hastaların saygınlığının korunmasında ve/veya geri kazanılmasında önemli bir faktördür ve ayrıca hastaların psikolojik ve sosyal rehabilitasyonu için her türlü politikanın temel unsurlarından biridir. Ayrıca, bu tarz bir yapılanma hastaların terapötik amaçlarla belirli kategorilere ayrılmasını da kolaylaştırmaktadır. CPT, Report to the Turkish Government on the visit to Turkey carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 22 November to 4 December 2006, CPT/Inf (2009) 17, para. 19.

585 AİHM, Megyeri v. Almanya Davası (Başvuru no. 13770/88, 12 Mayıs 1992), para. 22.

586 CPT, Report to the Turkish Government on the visit to Turkey carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 22 November to 4 December 2006, CPT/Inf (2009) 17, para. 60.

BOLU
İZZET BAYSAL RUH
SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI
HASTANESİ
ZİYARETİ RAPORU
(2022/51)

KISALTMALAR

AIÖK	Avrupa İşkencenin veya İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
AMATEM	Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi
CİMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
SABİM	Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
EKT	Elektro Konvülsif Tedavi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TRSM	Toplum Ruh Sağlığı Merkezi
YEDAM	Yeşilay Danışmanlık Merkezi
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanelerine ziyaret gerçekleştirme TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastaneleri; ağırlıklı olarak psikiyatri, nöroloji ve nöroşirürji uzmanlarının görev yaptığı ve özellikle bu alanda hizmet veren, psikiyatrik ve nörolojik rahatsızlıkların tespitinde ve tedavisinde diğer sağlık kuruluşlarına göre daha geniş imkânlarla ve donanıma sahip hastanelerdir.
6. Yukarıda anılan çerçevede, Bolu İzzet Baysal Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine 11.11.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 pandemisi nedeniyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Yönetmelik'in 96/3 maddesi kapsamında Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun ziyaretlerin gerçekleştirilmesine ilişkin 09.02.2021 tarihli ve 147 nolu toplantısında alınan 2021/16 sayılı Kararı ve Başkanlık Makamının 10.11.2021 tarihli ve 5228 sayılı olurlu istinaden 11.11.2021 tarihinde Bolu İzzet Baysal Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ve tavsiyeleri içermektedir.
8. Ziyaret Hastane Başhekim Yardımcısı ve Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürü ile başhekimlikte yapılan ilk görüşme ile başlamıştır. Ardından Ziyaret Heyeti AMATEM, kadın ve erkek servisleri, Elektro Konvülsif

Tedavi (EKT) birimi, faaliyet alanı, kantin, bahçe ve eczaneyi yerinde incelemiştir. Hastalarla yapılan görüşmelerde memnun oldukları ve olmadıkları hususlar anlaşılmaya çalışılmıştır. Ziyaret Hastane Başhekimisiyle yapılan son görüşme ile sonuçlandırılmış, edinilen tespit ve gözlemler paylaşılmıştır.

9. Hastane İdaresi, Ziyaret Heyeti ile işbirliği içerisinde hareket etmiş, Heyetin bütün servislere bekletilmeksizin erişimini sağlamış, özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemleri almış ve gerekli bilgi ve belgelere erişimi sağlamıştır.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. Hastane Hakkında Genel Bilgiler

10. Bolu İzzet Baysal Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi 1999 depreminden sonra genel hastalıkların tedavisi amacıyla yaptırılmıştır.
11. Normal bir hastane olarak tasarlanan bina Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine dönüştürülmüş ve 2006 yılı itibarı ile Hastane, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları alanında hizmet vermeye başlamıştır.
12. Hastane, bölge Hastanesi olarak 7 şehirden (Bolu, Sakarya, Bilecik, Düzce, Zonguldak, Karabük, Çankırı) gelen hastalara hizmet vermektedir.
13. 110 yataklı Hastane; 3 erkek, 2 kadın ve 1 AMATEM servisinden oluşmaktadır.
14. Hastanede bulunan servislerin kategorilerine göre kapasiteleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

	KATEGORİ	KAPASİTE
1.	Kadın Hasta Servisi	19
2.	Kadın Hasta Servisi	14
1.	Erkek Hasta Servisi	19
2.	Erkek Hasta Servisi	19
3.	Erkek Hasta Servisi	19
	AMATEM Servisi	20

15. Pandemi nedeni ile genellikle odalarda kapasiteden daha az sayıda kişi kaldığı, bir erkek servisinin karantina servisi olarak kullanıldığı, bir erkek servisinin ise kapalı olduğu belirtilmiştir. Ziyaret tarihinde, AMATEM servisi ile birlikte aktif 4 servisin (2 kadın ve 2 erkek) hizmet verdiği bilgisi alınmıştır.
16. Hastaneye bağlı olarak hizmet veren bir Toplum Ruh Sağlığı Merkezi (TRSM) bulunmaktadır.
17. Hastane, Bolu İzzet Baysal Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi olarak hizmet verirken 2021 yılı Nisan ayında hastanenin isminden "Eğitim ve Araştırma" ibaresinin kaldırıldığı belirtilmiştir.

B.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

18. Ziyaret tarihinde Hastanede 53 hastanın yatılı olarak tedavi hizmeti aldığı, ziyaret tarihi itibariyle pandemi nedeniyle yalnızca istemsiz yatış yapılan hastalara yataklı tedavi hizmeti verildiği, kendi isteği ile yatış yapmak isteyen hastalara ise pandemi önlemleri kapsamında ayaktan ve süreli takiple tedavi uygulandığı bilgisi alınmıştır.
19. 2021 yılında istemsiz yatışı yapılan hasta sayısının 240 olduğu belirtilmiştir. Mahkemeler tarafından haklarında psikiyatrik tanı alması ve tedavi olması kararı verilen hastalara ilişkin olarak iki doktor tarafından imza altına alınan istemsiz yatış formunun ilgili mahkemeye gönderildiği; mahkeme tarafından gönderilen onay yazısının ise hastaya okunduğu ve hasta dosyasında saklandığı, hastanın taburcu işlemlerinin ilgili mahkemeye bildirildiği, istemsiz yatış ve tedavi işlemleri ile ilgili Hastaneye karşı açılan dava bulunmadığı bildirilmiştir.
20. Hastanede istemsiz yatış ile gelen hastaların da adli vaka olarak değerlendirildiği ancak bu kişiler arasında mahkûm hasta olmadığı, yüksek güvenlik gerektiren durumlarda, hastaların yüksek güvenli mahkûm koğuğu bulunan diğer kurumlara sevk edildikleri ifade edilmiştir.
21. Hastanede istemsiz yatışların sadece ilgili mahkemeler tarafından verilen karar ile yapıldığı; mahkeme kararı olmayan yatışların tamamının istemli yatış ile hastanın rızası alınarak yapıldığı, istemli yatış onaylarının yatılı tedavi kararı veren doktor tarafından hastaya, hastanın ailesine ve şahit olarak başka bir sağlık personeline imzalatılarak alındığı, yatılı tedavi sürecine vasisi tarafından onay verilen kişilerin de istemli yatış yapan hasta olarak kabul edildiği bilgisi alınmıştır.
22. Pandemi öncesinde cezai yaptırım uygulanabilirliğinin incelenmesi amacı ile mahkemelerce Hastaneye yatışı uygun görülen kişiler ile doktorlar tarafından yatışı uygun görülen kişilerin aynı serviste kaldıkları, yatılı servislerin hastalık derecesine göre sınıflandırıldığı ifade edilmiştir.
23. AMATEM servisinde, hem yatılı hem de ayakta tedavi gören hastalara hizmet verildiği belirtilmiştir.
24. Hastanede çocuklar için yatılı tedavi hizmeti verilmediği, ziyaret tarihinde Hastanede fiziksel engeli bulunan hastanın olmadığı ifade edilmiştir.
25. Hastanede yatılı tedavi gördüğü süreçte vefat eden 2 kişi olduğu, bu kişilere otopsi yaptırıldığı ve yapılan otopsi sonucunda kalp krizi geçirmeleri nedeni ile vefat ettiklerinin anlaşıldığı bilgisi alınmıştır.

B.3. Personel

26. Hastanede görev yapan toplam personel sayısı 229 olup unvan ve sayı dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

UNVANI	SAYISI
Başhekim	1
Başhekim Yardımcısı	1
İdari Mali İşler Müdürü	1
Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürü	1
Müdür Yardımcısı	1
Psikiyatri Uzmanı	10
Psikolog	11
Eczacı	2
Çocuk Gelişimci	1
Ergoterapist	2
Hemşire	66
Sosyal Hizmet Uzmanı	4
Sağlık Memuru	12
Sağlık Teknikeri	5
Temizlik Personeli	32
Güvenlik Personeli	25
Diğer İdari Personel	51
Aşçı	1
TOPLAM	227

27. Hastanede her serviste psikolog, hemşire ve sosyal hizmet uzmanının görev yaptığı, servislerde 4 hastaya 1 hemşire, 16 hastaya 1 psikolog ve iki servise 1 sosyal hizmet uzmanının sorumlu olarak verildiği bilgisi alınmıştır.
28. Hastanede yabancı uyruklu hastalar için tercüman bulunmadığı, gerekli hallerde tercüman çağırıldığı ya da çevirinin Hastane personelinden yabancı dil bilen kişiler sayesinde sağlandığı ifade edilmiştir.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. Hastalara Yönelik Muameleler

29. Hastaların, servislerdeki ortalama yatış süresinin kadınlar için 13, erkekler için 12 gün olduğu; AMATEM'de ise ortalama kalış süresinin 28 gün olduğu belirtilmiştir.
30. Hasta hakkında yatış kararının verilmesi ile birlikte tedavi planlarının da yapıldığı, tedaviyi reddeden hastalara, tedavinin kendileri için önemini anlatıldığı ifade edilmiştir.
31. Hastanede tek tip kıyafet uygulamasının olmadığı, hastaların kendi kıyafetlerini giyebildikleri, kıyafeti olmayan hastalar için terlik, iç çamaşırı, eşofman temin edildiği ifade edilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan bazı hastalar tarafından maddi durumlarının iyi olmaması sebebiyle kıyafet temin edemedikleri beyan edilmiş, Hastane Başhekimisi tarafından; maddi durumu yeterli olmayan hastalar için Bolu ilinde bulunan yardım kuruluşları ile işbirliği yapılarak kıyafet temin edildiği ifade edilmiştir.
32. Hastanede hastaların birbirlerine şiddet uygulayabildikleri, bu durumun ilgili personel tarafından tutanak altına alındığı, tutanak sonrası kurul toplantısı düzenlenerek sebep, süreç ve önleme planlarının yapıldığı ve ilgili hastalara uygulandığı belirtilmiştir.
33. AMATEM servisinde yatılı tedavisine karar verilen kişilerin, servise kabulünden önce üst aramasının yapıldığı, kendileri ile görüşme yapılan hastalardan bu uygulama esnasında olumsuz bir tutumla karşılaşmadıkları bilgisi alınmıştır.
34. Kendileri ile görüşme yapılan hastalar tarafından, Hastane içerisinde katı kurallar konulmadığı, personelin kendilerine karşı güler yüzlü ve saygılı, tutum ve davranışlarının olduğu ifade edilmiştir.

C.2. Şikâyet Prosedürleri

35. Her servis girişinde şikâyet kutusunun olduğu, kutunun ayda bir açıldığı ve içindekiler hakkında değerlendirmenin şikâyet konusunda sorumlu hemşirenin de bulunduğu bir kurul tarafından gerçekleştirildiği, kendileri ile görüşme yapılan hastaların istek ve şikâyetlerini şikâyet kutusu aracılığı ile iletebildikleri ancak şikâyet kutularının daha sık aralıklarla açılmasını talep ettikleri anlaşılmıştır.
36. Kurumumuza iletilen resmi bilgi belge yazısı kapsamında, Hastanede son 1 yıl içerisinde hastalar tarafından yapılan ve kayıt altına alınan 19 şikâyet olduğu, bu şikâyetlerin "randevu sistemi, ilgisizlik, bilgilendirme eksikliği, mahremiyet" gibi konularda olduğu, bütün başvuruların hastalar lehine sonuçlandırıldığı bilgisi alınmıştır.
37. Hastaların ailesi veya yasal temsilcisi tarafından hasta adına şikâyette ya da talepte bulunmalarına izin verildiği ifade edilmiştir.
38. Hasta ve hasta yakınlarının şikâyet ve taleplerini yazılı olarak en çok SABİM ve CİMER üzerinden; sözlü olarak ise Hasta Hakları Birimini kullanarak gerçekleştirdikleri, hastaların, hastaneye doğrudan veya SABİM ve CİMER aracılığı ile gerçekleştirdikleri şikâyet ve taleplerine ortalama 3 gün; acil durumlarda aynı gün; en geç 7 gün içerisinde geri dönüş sağlandığı bildirilmiştir.
39. Son 1 yılda hakkında işkence ve kötü muamele iddiası olan veya soruşturma açılan personel olmadığı bildirilmiştir.

40. Hastanede istismar, taciz gibi olayların hastalar arasında yaşanmadığı; bir hırsızlık vakasının tespit edildiği, hırsızlık olayı ile ilgili olarak adli mercilere gerekli bildirim yapıldığı bildirilmiştir.
41. Hastalar tarafından oda değişikliği talebinde bulunulması durumunda talebin karşılandığı, ayrıca hastaların kendi aralarında anlaşmazlık yaşamaları halinde servislerinin değiştirildiği bildirilmiştir.
42. AMATEM servisinde kendileri ile görüşme yapılan hastalardan; diğer kamu kurumlarına şahsi taleplerini (ekonomik destek, iş bulma) arz etmek amacıyla başvuru yapamadıkları, bu nedenle ihtiyaç duydukları desteğe ancak tedavilerinin sonlanması ile ulaşabilecekleri, Hastanenin de bu konuda kendilerine yeterince yardımcı olmadığı şikâyeti alınmış, buna karşılık hastane içinde yapılan talep ve şikâyetlerin unutulmadığı ve çözüldüğü ifade edilmiştir. Başhekimlik tarafından ise bu tür hasta taleplerinin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı vakıflara şifahi yollarla iletildiği beyan edilmiştir.

C.3. Fiziksel Koşullar

43. Kadın ve erkek hasta servis odaları 4 yataklı olup odaların boyutu yaklaşık 30 metrekaredir. Servislerde ortak alanların pandemi nedeni ile hasta odalarına çevrildiği, bu nedenle TV odası ile etkinlik yapılacak ayrı bir alan olmadığı görülmüştür.
44. Hastanede 4 tespit odası olduğu, tecrit odası olmadığı gözlemlenmiştir. Tespit odalarında kameraların bulunduğu görülmüştür.
45. 1999 yılında Hastane olarak yapılan binanın Psikiyatri Hastanesine dönüştürüldüğü, bu nedenle mevcut durumda Hastanenin fiziki yapısının Psikiyatri Hastanesi olarak kullanıma uygun olmadığı, tespit odalarının doğal aydınlatmasının olmadığı gibi birçok fiziki donanım eksikliği yaşadıkları, bu durumun ilgili makamlara bildirildiği aktarılmıştır.
46. Hastanenin engelli rampasının olmaması nedeni ile engelli erişiminde asansörlerin kullanıldığı ifade edilmiştir.
47. Yataklı servislerde odalarda tuvalet bulunmadığı, ortak tuvaletlerin olduğu, AMATEM servisinde ise odalarda tuvaletlerin olduğu gözlemlenmiştir. Ziyaret tarihinde Hastanenin tuvalet ve banyolarında tadilat başlatıldığı görülmüş, tadilatın kısım kısım yapılarak sonlandırılacağı ifade edilmiştir.
48. Yataklı servislerde duş başlıklarının intihar riskinin engellenmesi amacıyla uygun yapıldığı gözlemlenmiştir.
49. Servislerde hasta yataklarının yanında acil durumlar için buton bulunduğu görülmüştür.
50. AMATEM servisinde odaların iki kişilik olduğu, ancak pandemi nedeni ile her odada bir kişi kalmasının sağlandığı, 18 kişilik kapasitesi bulunan serviste 11 kişinin tedavi edildiği bildirilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan kişiler bu durumdan memnuniyetlerini dile getirmişlerdir.
51. AMATEM servisinde, hastaların personel denetiminde çamaşır makinesini kullanabildikleri belirtilmiştir.
52. AMATEM servisinde, servisin geliştirilmesi ile ilgili verilen bütçe sayesinde eskiyen mobilyaların değiştirilmesinin planlandığı bildirilmiştir.

53. Kendileri ile görüşme yapılan hastalar, Hastanenin genel temizliğinden memnun olduklarını, her gün temizlik yapıldığını, çarşaf değişiminin haftada bir defa yapıldığı ayrıca talep edilmesi halinde de değiştirildiği, çamaşırlarının düzenli yıkandığını ifade etmişlerdir. Hastanenin genelinin temiz olduğu Heyetimizce de gözlemlenmiştir.
54. Hastanede sıcak suya erişimde sorun olmadığı, banyoda şampuanların görevliler tarafından verildiği hastalar tarafından ifade edilmiştir.
55. Hastanede kantin bulunmakta olup, kantindeki ürünlerin fiyatları incelendiğinde satış fiyatlarının piyasa fiyatlarına benzer olduğu değerlendirilmiştir.
56. Hastanenin ısınmasının ve verilen örtünme malzemelerinin yeterli olduğu kendisiyle görüşme yapılan hastalar tarafından belirtilmiştir.

C.4. Kontrol Yöntemleri

57. Hastanın kendisine ve çevresine zarar verme halinin gözlenmesi durumlarında hastaya enjeksiyon ile ilaç tedavisi uygulandığı; tedavi öncesinde, esnasında ve sonrasında hastaya nedeninin anlatıldığı, tedavinin süresinin ilgili doktor tarafından belirlendiği ve sonlandırıldığı bildirilmiştir.
58. Hastanede hastanın kendisine ve çevresine zarar verme ihtimali söz konusu olduğunda, hekim kararı alınarak mekanik/kimyasal/fiziksel tespit uygulandığı, tespit öncesinde sağlık personelinin hastayı bilgilendirdiği, Hastanede en çok mekanik kısıtlamanın tercih edildiği, son altı ayda ise toplam 65 tespit uygulama işlemi yapıldığı belirtilmiştir.
59. AMATEM servisinde tedavi gören hastaların delirium (kişide dikkat, hafıza ve davranışlarda bozulma) belirtisi göstermeleri halinde gözetim odasına alındıkları, odanın 24 saat kamera ile izlendiği, tespit uygulaması için bağlama aparatlarının da olduğu ve odada erken müdahale yapılabilmesi sayesinde bu şekilde kısıtlanan hasta olmadığı belirtilmiştir.
60. Hastanede hasta kısıtlama ile ilgili yapılması gereken iş ve işlemlere yönelik hazırlanmış talimatın olduğu, konu ile ilgili çalışanlara yönelik belirli aralıklarla eğitim faaliyetleri düzenlendiği aktarılmıştır.
61. Tespit edilmesi kararı verilen hastanın kayıt altına alındığı ve tespit süresinde hastanın ne sıklıkla kontrol edildiği ve ne tür önlemlerin alındığının not edildiği, kontrol sıklığının genelde 15 dakika olduğu bilgisi alınmış, ziyaret esnasında servislerde bulunan kısıtlama - izleme çizelgesi kontrol edilmiş ve en fazla kısıtlama süresinin 3 saat olduğu görülmüştür.
62. Tespit odasına getirilen hastanın öncelikle kendisinin sakinleşmesinin beklendiği, gerekli durumlarda bağlama işleminin yapıldığı, bu hususta genelde karından bağlamanın tercih edilerek el ve ayakların serbest bırakıldığı, verilen ilaçlara rağmen kontrol edilemeyen hastaların el ve kollarından bağlanarak tespit uygulamasının gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
63. Servislerde bulunan tespit odalarında doğal ışık olmadığı gözlenmiş, Başhekimlikçe doğal ışık alan odaların hasta odası olarak kullanıldığı, doğal ışık almayan odanın tespit odası olarak kullanılmasının tercih edildiği, hastaların bu odada mümkün olduğunca kısa süre tutulmaya çalışıldığı ifade edilmiştir.
64. Son 6 ay içerisinde Hastaneye yatışı yapılan 576 hastadan, 65 hastaya kısıtlama yöntemlerinin uygulandığı; hasta kısıtlama oranının %11 olduğu bilgisi alınmıştır.

C.5. Tedavi ve Bakım Hizmetleri

65. Hastanede 09.00-15.00 saatleri arasında poliklinik hizmeti verilmektedir. Günde ortalama 109 hastanın poliklinik muayenesinin gerçekleştirildiği bilgisi alınmıştır.
66. Hastanede, hastaların yatılı tedavi kararlarının verilmesinin akabinde oda yerleştirmeleri için yakın takip altında gözlemlenmesi gerekenlerin (intihar riski, düşme riski, yaygın anksiyete, EKT uygulanan hasta vb.) hemşire masasına yakın odalara yerleştirildiği bildirilmiştir.
67. Tedavisine yeni başlanan hastalara öncelikle kullanacakları ilaçlar hakkında bilgi verildiği, ilaç Tedavileri Bilgilendirilmiş Onam Formuna imza atmalarının istendiği, vasisi olan hastalarda onayların hastanın vasisinden alındığı ifade edilmiştir.
68. Hastaneye yapılan yatış ve hastaların taburcu olmaları esnasında hastanın tedavi süreci, ilaç kullanımı gibi konularda hasta yakınlarının bilgilendirildiği ve bu konuda gerekli eğitim faaliyetlerinin düzenlendiği, Hastane dışında TRSM'de her hafta aile eğitimleri gerçekleştirildiği, hastanın takibinin ailesi ile birlikte ele alınarak yapıldığı bilgisi alınmıştır.
69. İstemsiz yatış prosedürü ile gelen hastaların uygulanan tedaviye daha geç cevap verdikleri, bazı kişilerin ise tedaviyi reddettikleri, Hastanede davranış olarak kendisine ve çevresine zarar verme, anksiyetenin artması, çevre ile iletişimin kopması gibi belirtilerin gözlemlendiği, ayrıca faaliyetlere katılımlarının kısa süreli ve daha isteksiz olduğu belirtilmiştir.
70. Hastanede psikiyatrik ilaç tedavisi dışında EKT tedavisi uygulanabildiği belirtilmiştir.
71. Kendileri ile görüşme yapılan hastalardan; Hastanede kendilerine uygulanan tedavi hakkında yetkililer tarafından kendilerine yeterince bilgi verilmediği şikâyeti alınmıştır.
72. Kendileri ile görüşülen hastalardan; Haftada üç gün doktorlar tarafından gözlem ziyaretleri ile tedavilerindeki ilerlemenin gözlemlendiği, ayrıca ihtiyaç halinde doktorlar ile görüşmeler yapılabildiği, her sabah hemşireler tarafından günaydın toplantılarının yapıldığı, psikologlar tarafından grup çalışmalarının yapıldığı bilgisi alınmıştır.
73. Hastanede yatılı tedavi gören kadınların hijyen malzemelerine ihtiyaçlarının öncelikle kendi bütçesinden karşılamasının beklendiği, ekonomik durumu yeterli olmayan hastaların ihtiyaçlarının ise Hastane tarafından karşılandığı ifade edilmiştir.
74. Hastanede kadrolu berber olduğu, talebi olan hastalar veya ihtiyacı olduğu düşünülen hastalara saç ve sakal tıraşı yapıldığı, kadın hastalar için de ihtiyaç duyulması halinde kuaför getirildiği, saç kesimi ve boya işlemlerinin yaptırıldığı, ayrıca diğer kişisel bakım ürünlerinin de düzenli olarak dağıtıldığı ve verilen tüm ürünlerin hemşireler gözetiminde kullanıldığı belirtilmiştir.
75. Servislerde yatılı tedavi gören hastaların haftada üç gün banyo yapmalarının istendiği, ihtiyaç duyan hastalara ise daha fazla banyo yapma imkânı verildiği, banyoların personel gözetiminde ve mahremiyet sınırlarının korunması amacıyla hastalar toplu olarak alınmadan sıra ile yaptırıldığı bilgisi alınmıştır.

76. AMATEM servisinde genellikle erkek hastaların kaldığı, servise kabul edilen kadın hastaların hemşire odasının karşısında bulunan odada kaldıkları, tedavi ve faaliyetlere tüm hastaların birlikte katılım sağladığı bildirilmiştir.
77. AMATEM servisindeki hastalar tedavi bitiminde yapacakları iş başvurusunda, gördükleri tedavinin işveren tarafından SGK kodunda görülmesi sebebiyle iş bulamadıklarını ve işsizlik nedeni ile bağımlılık döngülerinin 5-6 ay sonra tekrar etmesinden yakınmışlardır.
78. AMATEM'de yatılı bağımlılık tedavisi sonrasında taburcu olanların sonraki süreçte tedavilerinin Yeşilay ile bağlantılı olarak devam ettirilmesi amacı ile Hastanenin, bu kişilere Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM) kuruluşlarında psiko-sosyal eğitim almaları konusunda destek olduğu bildirilmiştir.
79. Ziyaret esnasında Hastanenin eczane bölümü de incelenmiş, son kullanma tarihi geçen ilaçların olmadığı, her ilacın tek kullanımlık hale getirildiği görülmüştür. Son kullanma tarihi yaklaşan ilaçların Hastane sisteminde uyarı verdiği, bu sayede son kullanma tarihi geçen ilaç bulunmadığı belirtilmiştir.
80. Hastanede yatılı tedavi gören hastalara ilaçların hemşireler tarafından verildiği, kontrollerinin de yine hemşireler tarafından yapıldığı bildirilmiştir.
81. Ziyaret tarihinde hastalar arasında COVID 19 teşhisi alan hasta olmadığı belirtilmiştir.

C.6. EKT

82. Hastanede EKT uygulaması yapılabilecek gerekli ekipmanların olduğu ancak 2021 yılı içerisinde EKT uygulanan hasta olmadığı belirtilmiştir.
83. Hastanede anestezi olmaksızın EKT uygulamasının yapılmadığı, EKT uygulaması öncesinde hastaya hekimi tarafından gerekli bilgilendirmenin yapıldığı, hasta ve hasta yakınından Anestezili EKT Onay Formuna imza alındığı, her ikisinden de onay alınamaması veya acil durumlarda üç hekimin onayı ile EKT uygulandığı bildirilmiştir.
84. Ziyaret esnasında EKT uygulama defteri incelendiğinde en son uygulamanın 2020 yılında yapıldığı ve 2020 yılında yapılan uygulama sayısının 4 olduğu görülmüştür.

C.7. Beslenme

85. Hastanede üç ana öğün ve bir gece kahvaltısı verildiği, kendileri ile görüşme yapılan hastalardan, hastanede verilen yemeklerin lezzetinden memnun oldukları, miktarının da yeterli olduğu bilgisi alınmış, Ziyaret esnasında Heyetimizce Hastanede yenilen öğle yemeğinde, yemek çeşitliliği ve lezzetinin yerinde olduğu gözlemlenmiştir.
86. Kendileri ile görüşme yapılan hastalarca, çeşmelere akan suyun temiz olduğu ve temiz suya erişim konusunda bir sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir.
87. Pandemi sürecinde hasta odalarının kapasitelerinin azaltılması amacı ile yemekhaneler hasta odasına dönüştürülmüş, bu sebeple hastaların yemeklerini kendi odalarında bulunan masalarda yedikleri gözlemlenmiştir.

C.8. Günlük Yaşam ve Faaliyetler

88. Hastanede görevli Ergoterapist, Hemşire ve Halk Eğitim Merkezi tarafından görevlendirilen usta öğreticiler eşliğinde rehabilitasyon faaliyetleri düzenlendiği, kokulu taş yapımı, taş boyama, ahşap boyama, uygulama mutfağı, topluma yeniden katılım programları, film izleme, kitap okuma, bahar şenliği gibi faaliyetlerin düzenlendiği, Hastanede düzenlenen faaliyetlere hastaların katılım sağladıkları belirtilmiştir.
89. Hasta servislerinin Hastane bahçesine açılan kapıları sayesinde her servisin bahçeden yararlanabildiği, bahçeye çıkma için belirlenen saatlerde açık havadan yararlanabildikleri, bahçe kullanım saatlerinin hava durumuna göre belirlendiği, spor sahasında bulunan aletleri hastaların kullanabildikleri, voleybol ve basketbol oynayabildikleri bilgisi alınmıştır.
90. Servislerin bahçesinde tavuk, kedi, köpek gibi hayvanların olduğu görülmüş, Hastane Yönetimi tarafından, iyileşme süreçlerine katkıda bulunması amacı ile hayvanların hastalar tarafından beslenmesine izin verildiği ifade edilmiştir.
91. AMATEM servisindeki hastaların uygulama mutfağını aktif bir şekilde kullanabildikleri, mutfakta kendilerine ve çevresine zarar verebilecek aletlerin kaldırıldığı gözlenmiş, kendileri ile görüşme yapılan hastalarca, içtikleri ilaçların etkisi ile iştahlarının daha çok açıldığı, böyle zamanlarda mutfakta yemek yapabildikleri, bu durumdan da memnun oldukları ifade edilmiştir.
92. AMATEM servisinde bir oda kütüphane olarak kullanılmakta olup, hastalar tarafından kütüphanedeki kitapların yeterli olmadığı belirtilmiş, serviste görevli personelce, kütüphanede bulunan kitapların zaman içinde yıpranması veya servisten ayrılan hastaların kitapları teslim etmeden ayrılmaları gerekçesi ile kitap sayısının az olduğu, kütüphanede yeterli sayıda dini kitap bulunduğu ifade edilmiştir. Hastane yönetiminden, kütüphanedeki kitapların yetersizliği problemini gidermek için evden kitap getirme gibi kampanyalar düzenlendiği ancak yine de kitap eksikliğinin giderilemediği bilgisi alınmıştır.
93. AMATEM servisinde haftada üç gün SAMBA (sigara, alkol, madde bağımlılığı) grup çalışmalarının yapıldığı, tedavi gören hastalarca bu çalışmadan fayda gördükleri ifade edilmiştir.
94. Hastalar tarafından Ergoterapist ile çalışma yaptıkları ifade edilmiştir.
95. AMATEM servisinde; el sanatları ve resim faaliyetlerinin düzenlendiği belirtilmiştir. Kalan hastalar, kendi boya malzemeleri, defter ve kitaplarını kendileri getirebildiklerini ifade etmiş olup, ayrıca gün içerisinde hastaların kendileri aralarında oynayabilecekleri oyunların ve masa tenisinin olduğu gözlemlenmiştir.
96. AMATEM servisinde kalan hastaların her gün bir saat bahçe kullanım haklarının olduğu belirtilmiştir. Hastaların hafta sonu ise sadece spor odasında spor yapabilme imkânlarının olduğu, spor salonu kullanımında gözlemci bir görevlinin olduğu bilgisi alınmıştır.
97. Kadın ve erkek servislerinde uygulama mutfağının olduğu ancak aktif kullanılmadığı, kalan hastaların bu yönde taleplerinin olmadığı ifade edilmiştir.

98. Görüşme yapılan hastalardan, servislerin bahçesinde bulunan spor sahalarında maç yapabildikleri, topların çoğu zaman patlak olduğu ve topların az sayıda olması sebebiyle en çok yapabilecekleri faaliyetleri yapamadıkları şikâyeti alınmış, Hastane Başhekimliğince topların fazla dayanmadığı, ancak belirli aralıklarla satın alınabildiği ifade edilmiştir.
99. Servislerde tedavi gören hastalar için haftada beş gün faaliyet hocasının, el işi, resim eğitimcilerinin geldiği, farklı alanlarda yeni eğitimcilerin gelmesi için halk eğitim müdürlüğü ile yazışma yapıldığı ve eğitimlerin başlamasının beklendiği aktarılmıştır. Ayrıca başhekimlik, sportif faaliyetler ile ilgili olarak Gençlik ve Spor Bakanlığından antrenör hoca görevlendirildiğini belirtmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan bazı hastalar ise spor yaparken kontrol edildiklerini ancak kendilerini yönlendirecek bir personel olmadığını ifade etmişlerdir.
100. Servislerde görevli meslek elemanlarının, aktivitelere hastalar ile birlikte katılım sağladıkları, pandemi nedeni ile kişi yoğunluğunun azaltılması amacı ile faaliyetlere personelin de katılımlarının azaltıldığı belirtilmiştir.

C.9. Dış Dünya ve Ailelerle İletişim

101. Hastaneye yatışı yapılan hastaların aileleriyle hem telefon görüşmesi yapabildikleri hem de aileleri tarafından ziyaret edilebildikleri, ailelerle görüşmelerin Servis İşleyiş Prosedüründe tanımlandığı, konu ile ilgili hasta ve hasta yakınlarının ilk kabul esnasında bilgilendirildiği belirtilmiştir.
102. Hasta ile ilgilenen doktor tarafından telefon görüşmesi yapması uygun görülmeyen hastalar dışında, tüm hastaların gün içinde saat 09.00 – 21.00 arasında, servis çalışma düzenine göre uygun olan hemşire/sağlık memuru refakatinde servis girişlerindeki ankesörlü telefonlardan yakınlarıyla isterlerse görüşme yapabildikleri, telefon görüşmelerinin 3 dakika ile sınırlı olduğu, ancak hasta yakınlarının süre bitiminde tekrar arama yapabildiği bildirilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan hastalar telefon kartlarının pahalı olduğundan yakınmışlardır.
103. Hasta yakınlarının telefon görüşmesi için arayabilecekleri hemşire/sağlık memuru masasında kendilerine ayrılmış telefonlardan görüşme yapabildikleri, hasta yakınlarının aradığı telefonun görevli sağlık personeli tarafından açıldığı, hastanın çağrılarak kimin aradığı konusunda bilgi verildiği, hasta görüşmek isterse görüştürüldüğü, bu şekilde hastanın görüşmek istemediği kişilerden korunmasının ve tedavisinin olumsuz etkilenmemesinin amaçlandığı ifade edilmiştir.
104. AMATEM servisinde hastalarca; gördükleri tedavi nedeni ile işlerinden uzak kaldıkları, bu süreçte yapmaları gereken işlerin aksadığı, hastaneye ilk geldiklerinde cep telefonlarının ellerinden alındığı, iş takiplerini bu kanal ile de yapamadıkları ifade edilmiştir. Hastalar, tedavi süreci dışında takip ve organize ettikleri işlerinin aksamaması için İdare tarafından belirlenecek sürede ve kontrollü olarak İnternet kullanma talebinde bulunmuşlardır.
105. Pandemi nedeni ile ziyaretlerin kısıtlandığı, pandemi öncesinde ise mesai saatlerinde aile ziyaretlerine izin verildiği, pandemi öncesi aile ziyaretlerinin Hastanenin kantininde gerçekleştirildiği ve aynı anda 20-25 kişinin görüşme yapabildiği bilgisi alınmıştır.

C.10. Personelin Eğitimi

106. Hastanede, hemşire sayısının 3-4 hastaya bir hemşire düşecek düzeyde ve yeterli olduğu, psikiyatri hemşireliği eğitimi alan 56 personelin olduğu, Hastanede göreve yeni başlayan hemşirelerin 1 ay oryantasyon eğitiminden geçirilerek hastaya yaklaşım ve hastayı tanıma eğitimleri alması sonrasında nöbet tutmaya başlatıldıkları ve psikiyatri hekimleri tarafından verilen hizmet içi eğitimleri de aldıkları bilgisi alınmıştır.
107. Hastanede görevli personele kişisel gelişime yönelik eğitimlerin sağlıkta hizmet kalite standartları çerçevesinde ve sene başında oluşturulan yıllık eğitim planı takvimine göre verildiği bildirilmiştir.
108. Hastanede görevli personele, hastalara uygulanan kontrol/kısıtlama yöntemleri ile ilgili yılda iki defa eğitim verildiği, ayrıca yeni işe başlayanlar için Hastaneye uyum programı kapsamında deneyimli personel refakatinde 1 ay boyunca uygulamalı eğitimler verildiği aktarılmıştır.

C.11. Toplum Ruh Sağlığı Merkezi (TRSM)

109. Bolu İzzet Baysal Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine bağlı açılan TRSM'nin Türkiye'de açılan ilk merkez olduğu, zamanla tüm illere yaygınlaşmasının sağlandığı, TRSM'ler sayesinde hastalara bireysel yaşam becerilerinin kazandırıldığı, merkezde yapılan aktivitelerle eksik becerilerin edindirilmeye çalışıldığı, Hastanede yapılan psikiyatrik tedavi sonrasında ise TRSM'de yapılan mesleki çalışmalar sayesinde hastaların topluma daha fazla kazandırılarak suç teşkil eden adli vakaların azaltıldığı ifade edilmiştir.
110. Doktor tarafından topluma ve çevresine uyum sağlayacak duruma geldiğine ve ilaçlarını düzenli kullanacağına karar verilmesiyle birlikte tedavisinde sona gelinen hastanın taburcu işlemlerinin başlatıldığı; psikotik ve bipolar bozukluk teşhisi olan hastaların tedavilerinin taburcu işlemleri gerçekleştirildikten sonra da TRSM tarafından takip edildiği, özellikle merkeze gelmek istemeyen hastalar için ev ziyaretlerinin düzenlendiği aktarılmıştır.
111. Başhekimliğe bağlı TRSM'ye ait iki bina bulunduğu, binalar içerisinde birçok etkinlik odası ve bu etkinlikler için yeterli miktarda malzeme olduğu görülmüştür. Merkezde görevli hemşireler, pandemi öncesinde kayıtlı hastaların evlerine giderek hasta ile beraber yemek yapma ve benzeri faaliyetler gerçekleştirdiklerini ancak pandemi nedeniyle bu faaliyetlere devam edilemediğini aktarmışlardır.
112. Daha önce Hastanede tedavileri tamamlanan ve topluma uyumlarının ve ruhsal rehabilitasyonlarının sağlanması amacı ile TRSM'de düzenlenen aktivite ve eğitim çalışmalarına devam eden kayıtlı 1202 kişinin olduğu, bu kişilerin düzenli takiplerinin yapılması ile tedavilerinde gerileme yaşamadıkları ve bipolar bozukluk ve şizofreni hastalarının yeniden Hastane yatışlarının yapılmasına gerek duyulmadığı belirtilmiştir.
113. Hastanede 2009 yılından itibaren Türkiye'de ilk defa Toplum Ruh Sağlığı modelinin uygulanması ile birlikte bipolar bozukluk ve şizofreni hastalarının tedavilerine taburculuk sonrasında TRSM'lerde devam edildiği ve bu sayede ildeki hastaların durumlarının kontrol altında seyretmesinin sağlandığı, bu hastalara istihdam ve eğitim imkânlarıyla da destek verildiği, İŞKUR ve Yeşilay ile işbirliği

yapıldığı, Hastanenin Bölge Hastanesi olması nedeniyle çevre illerden gelen hastalara da tedavi imkânı sağlandığı bilgisi alınmıştır. Ancak bu hastaların Bolu TRSM'ye kaydının yapılamadığı, bağlı bulunduğu ildeki TRSM'ye bilgi verildiği belirtilmiştir.

114. TRSM binasında bulunan iş ve uğraşı odalarında düzenlenen rehabilitasyon faaliyetleri kapsamında üretilenlerin sergi ve satışının yapılabildiği, ancak pandemi döneminde satış yapılamadığı bildirilmiştir.

D. DEĞERLENDİRMELER

115. Kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları yerlerde personelin tutulanlara yönelik tutum ve davranışları önem taşımaktadır. Hastane personelinin hastalarla olan iletişiminin yapıcı ve olumlu olduğu gözlemlenmiştir.
116. Hastanede yapılan ziyarette genel olarak karşılaşılan uygulamalar Heyetimizce olumlu karşılanmıştır.
117. Bolu ilinde ikamet eden şizofreni ve bipolar bozukluk hastalarının tedavilerinin kontrol altına alınarak hayata adapte edilmelerinin sağlanması ve bu kişilerin çalışma yaşamına yönlendirilmesinin faydalı bir uygulama olduğu düşünülmektedir.
118. Türkiye'deki ilk TRSM Bolu İzzet Baysal Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi tarafından açılmış olup, bu model zamanla tüm illere yayılmıştır. Psikiyatri hastalarına TRSM'de uygulanan psikososyal eğitim modeli sayesinde bireysel yaşam becerileri kazandırılması ve mesleki çalışmalar ile topluma daha fazla kazandırılması suç teşkil eden adli vakaların azaltılması çalışmalarına katkı sağlamakta olup bu çerçevede söz konusu modelin faydalı bir uygulama olduğu düşünülmektedir.

E. TAVSİYELER

E.1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

119. AİÖK'ye göre genel olarak, hastalara kısıtlama uygulanan mekânın bu amaç için özel olarak tasarlanmış olması, güvenli, uygun ışığa ve yeterli ısıtmaya sahip olması ve böylece hasta için sakinleştirici bir ortam sağlaması gerekmektedir.⁵⁸⁷ Tecrit odalarının, yeterli hijyen ve havalandırma şartlarını taşıması da gerekmektedir. Bu nedenle tecrit odalarının havalandırılmasının sağlanması için gerekli önlemlerin alınması,
120. Hastanede yatmakta iken verilen tedavi hizmetine ek olarak, tedavi sürecini verimli geçirmek adına kütüphane ve spor etkinliklerinin bir programa bağlı kalınarak gerçekleştirilmesi gerektiği düşünüldüğünden, kütüphanedeki kitapların sayı ve çeşitliliğinin artırılması, ayrıca bahçede top oynayan hastalar için gerekli malzemelerin temininin sürekli olarak sağlanması,

587 AİÖK, Means of Restraints in psychiatric establishments for adults (revised CPTstandards) [CPT/Inf(2017)6], para. 3.8

121. 01.08.1998 tarihli ve 23420 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hasta Hakları Yönetmeliğinin 15'inci⁵⁸⁸ ve 24'üncü⁵⁸⁹ maddeleri uyarınca tedavi edilmek üzere Hastaneye kabul edilen hastaya, hastalığı ve tedavi süreçleri hakkında bilgi verilmesi,
122. Tedavileri süresince işlerinden uzak kalan ve iş takiplerini yapma imkânı bulamayan AMATEM servisinde kalan kişilere, Merkez İdaresi tarafından belirlenecek sürede ve kontrollü olarak internet kullanım izni verilmesi hususunun değerlendirilmesi,

E.2 Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

123. AİÖK'nin uzman psikiyatri hemşireliği eğitiminin geliştirilmesi tavsiyesiyle uyumlu olarak uzman psikiyatri hemşireliği eğitiminin yaygınlaştırılması tavsiye edilmektedir.

588 Madde 15- (Başlığı ile birlikte değişik: RG-8/5/2014-28994) Hastaya; a) Hastalığın muhtemel sebepleri ve nasıl seyredeceği, b) Tıbbi müdahalenin kim tarafından nerede, ne şekilde ve nasıl yapılacağı ile tahmini süresi, c) Diğer tanı ve tedavi seçenekleri ve bu seçeneklerin getireceği fayda ve riskler ile hastanın sağlığı üzerindeki muhtemel etkileri, ç) Muhtemel komplikasyonları, d) Reddetme durumunda ortaya çıkabilecek muhtemel fayda ve riskleri, e) Kullanılacak ilaçların önemli özellikleri, f) Sağlığı için kritik olan yaşam tarzı önerileri, g) Gerektiğinde aynı konuda tıbbi yardıma nasıl ulaşabileceği, hususlarında bilgi verilir.

589 Madde 24- (Değişik: RG-8/5/2014-28994) Kanuni temsilcinin rızasının yeterli olduğu hallerde dahi, anlatılanları anlayabilecekleri ölçüde, küçük veya kısıtlı olan hastanın dinlenmesi suretiyle mümkün olduğu kadar bilgilendirme sürecine ve tedavisi ile ilgili alınacak kararlara katılımı sağlanır.

TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

Yüksel Caddesi No: 23 06650 Kızılay / ANKARA

Tel: +90 312 422 78 00

www.tihek.gov.tr

 /tihekkurumsal

 /tihek_kurumsal

 /tihekkurumsal

 /tihekkurumsal